

Libra f^m S^ce Crucis Couēnis Maripanas p^{pe} Kygenbergh.

Campbell 1539

707.

Foris de scrib

Pract. Th. I 707

Aboicatio vera omnium
que mundi sunt consistit in
tribus. lxvi.
Abocatio plena verum
tempus et quomodo fiat. lxxi.
Abneganda sunt precipue tria se
quentibus christum primo.
Abnegare debemus nos ipsos in ab
dicatione proprie voluntatis. xix.
Abnegatio mundi perfecta in qui
bus consistit. xxvi.
Abnegatio omnium que mundi
sunt per tria vota religionis. xen.
Abnegandus est status vite mu
dialis propter tria. lxxxiii.
Abstinentia triplex et quomodo a tri
bus est abstinentium. lxxi.
Ade primi hominis virtutes in sta
tu innocentie. xcix.
Ade triplex dignitas in statu inno
centie. xcv.
Adam primus homo peccando ce
cidit in tria mala. xciii.
Adherere debemus deo per tria.
vi. et. xxi.
Adherere debemus deo et vniuersi
cipue propter tria. lxxvi.
Adiuutorium dei necessarium est con
tra triplicem defectum humanum. xxxvi.
Aduentus dei ad animam triplex uti
litas. vii. xvii. xxiii. xxviii. xxviii.
xcviii.
Aduenire deum ad animam cogunt sex
exercitia. xxviii.
Aduentus dei in animam quinque no
biles effectus. xxxiii.
Aduentus christi in animam quatuor
perficiunt. xcviii.
Aduentus dei in nos operatio et
cauta observatio. xxxviii.
Adueniens christus in animam tres con
solationis gratias secundum tres perso

nas in diuinis operatur. lxxxix.
Affectus perfectus faciendi a deo
reputatur pro opere facti. cxiii.
Alleuiatur difficultas boni op
ris ex duobus. lix.
Alleuiatur omnis difficultas opis
temptationis et passionis quadru
plici consideratione et plura alia no
tabilia. lxviii.
Altitudo perfectionis consistit in
tribus. xxxviii.
Altitudo perfectionis sextuplex in quo
stetit maria. cv.
Amabilem faciunt aliquem tria.
xiii.
Amicum dei faciunt et ostendunt
precipue tria. ii.
Amicitia dei diligenter custodien
da est propter tria. lviii.
Ammiratio anime in contempla
tione dei. xliii.
Ammiratio dei vniuersi prouocet. lxxxii.
Ammonendo proximos nostros ad me
liora prouocare debemus. lxxv.
Amoris perfecti tres gradus. i.
Amoris triplex prerogatiua contra
nos contra deo magno efficit. cvii.
Amoris veri iustus et gradualis
ordo. cix.
Amoris triplex utilitas et nobilis
effectus. lxxxii.
Amoris perfecti triplex gradus. xcii.
Angelica saluatio marie et a
ius expositio. xcvi.
Angelorum proprietates et quomodo debemus
angelum in nouum assimilari. xliii.
Angelus tria bona habet in seipso.
xliii.
Angeli tria habent et seruant
ad seipsum. xliii.
Angelicam vitam debemus imita
ri in tribus. lvii.

Angelorum quattuor exercitia in
quibus eos imitari debemus.

Clxxv. viii.

Angeli tria exercitia habent ad
semuticem.

lxxv.

Angelos in tribus imitari debe
quo ad nosipfos.

lxxv.

Angeli imitantur per tria ad amo
rem nostrum.

cx.

Angeli tria habent et seruant ad
semuticem.

lxxv.

Angeli tria habent et seruat quo
ad deum.

cx.

Angelorum nouem ordinibus in
nouem congreuere debemus.

cxii.

Cet. cxii. per totu

Angelorum numero deputantur
baptisati. et finaliter penitentes

Cexi.

Animarum zelus et custodia.

lviii.

Animam quo ad voluntatem per
fecte offerre debemus et resigna
re quo ad tria.

lxvi.

Anime nobilitas causatur ex ipsi
us dei caritatiua unione.

cxviii.

Anime exercitia difficilia martirio
equiparata.

lxxxviii.

Anime spiritualis anulus quo me
ritoriam actionem significat.

xxv.

Anime triplex arca et eius subar
ratio.

xxv.

Apertum esse dno cor nostrum
per duo cognoscitur.

lxxii.

Apum proprietates octo pulere mo
ralitate.

lxxxv.

Apostolorum quadruplex vocatio.

ii.

Aploz exemplo debemus enunci
are xpm tripliciter.

ii.

Apostolorum vocabulum et denu
tatio quadruplex in scripturis.

Cxcix.

Appli triplici ratione dicuntur vi

ti misericordie.

xcix.

Aqua lacrimatum et multiplex e
ius vtus et diuersitas.

lxxxii.

Arca triplex anime et eius subar
ratio.

xxv.

Arbitrii humani libertas et meo
actio.

xxviii.

Arbor sua qualitate significat ho
minem.

lxxxviii. viii.

Arbori assimilantur iusti homines
in septem proprietatibus arboris

Clxxxviii.

Archa triplex figurata mystica et
materialis.

cxviii.

Archa noe significat animam spi
ritualem propter duo

cxviii.

Arus triplex proprietates que ma
riam magdalenam significat.

l.

Assimilari debemus deo facie mo
ribus et operatiōe.

xlvi.

Assumptio marie exhibita est
triplex reuerentia sicut arce.

lxi.

Attentio et diligentia in oratio
nibus et bonis operibus est obser
uanda.

lx.

Beatitudo triplex.

cxviii.

Beatitudines octo.

cxviii.

Benedictio spiritualis triplex dei
in anima habitantis

xxxviii.

Benedictio quadruplex precipue
marie.

xcviii.

Benedictio dei triplex aduemen
tis in nos.

xcviii.

Benedictiois diuine triplex me
ritum. et de tribus personis bene
dictio.

xli.

Benedictiois diuine triplex fru
ctus et effectus in hac vita.

lvi.

Benedictio diuina quomodo in
multis completur.

xcviii.

Beneficiorum dei consideratio accedit ad deuotionem. **xxvi.**

Beneficia dei multiplicata nos ad ipsum reuocant. **xxxii.**

Beneficiorum dei consideratio accedit in nobis caritatem dei. **xxxiiii.**

Beneficiorum dei collectio et grata consideratio. **lxxix.**

Beneficium magnum deus exhibuit se ipsum nobis offerendo. **lxxix.**

Benignitas triplex sancti Pauli imitabilis. **xxii.**

Benignitas triplex a nobis obseruanda. **xxii.**

Bestiales motus sunt edomandi. **lxxix.**

Bona vita consistit in tribus ordinarietate, societate, et humilitate. **xxii.**

Caritas precipue datur deo. **l.**
Caritas pauli et de triplici gradu caritatis. **xxi.**

Caritas triplex effectus quia mollit dilatat et purificat. **xxi.**

Caritatem dei in nobis accendit beneficiorum ipsius consideratio. **lxxix.**

Caritatis duplex perfectio. **xxxvi.**

Caritas quomodo dicitur laetitia deo anime propter triplicem sui eminentiam. **xlvi.**

Caritas nos deo coniungit, et omnium bonorum eius participem facit. **xlvi.**

Caritatis perfecte triplex gradus. **l.**

Caritas perfecta debet habere in superabilitatem insatiabilitatem inseparabilitatem. **lix.**

Caritas fraterna in omni opere bono ut deo placeat est necessaria. **lx.**

Caritatis vetus ordo gradualis. **C. cix.**

Caritas dei perfecta tria requirit. **C. cx.**

Caritas inimicis exhibenda est ore corde et opere. **lxxxi.**

Caritatis nobilis effectus et utilitas triplex. **lxxxi.**

Caritas quomodo acquiritur et quomodo multiplicatur promouetur. **lxxxii.**

Caritatis dei perfecte triplex gradus. **xcii.**

Carnis voluptati obuiatur per duo. **l.**

Caro subdenda est rationi et ab ea regenda. **in.**

Carnis consolatio quomodo abdicanda est. **x.**

Carni acquiescere non debet atque illam sequi propter quatuor. **xlx.**

Carnis consolatio abdicanda est. **lxxix.**

Castitatis triplex genus scilicet voluntatis, actus, et habitus. **xxii.**

Castitas religiosorum que fit. **lxxxii.**

Castitas spiritualis communium hominum deuotorum consistit in duobus. **lxxxvi.**

Casus primi hominis induxit eum in tria mala. **xcv.**

Creature omnes nos vocant et dirigunt in deum. **xcviii.**

Creature cogunt nos mendicare ab eis sapientiam. **lxxxv.**

Cecitas ignorantie spiritualis anime. **clii.**

Celorum ingressus quatuor generibus hominum legitur fuisse apertus. **x.**

Cena triplex domino preparanda. **lxxxii.**

Ceruorum triplex proprietates. **xlvi.**

Crescentia spiritualis quod ad au-
gmentum in bono consistit in quin-
que. cxvi.
Cibus anime est verbum dei. Cxxij.
Circumspecti debemus esse in om-
nibus propter septem. lxxxv.
Cogitanda sunt multa pro exci-
tatione deuotionis. xvi.
Cogitare de deo triplicem in ho-
mine virtutem operatur. xxxij.
Cogitare debemus tria et nunquam
ea obliuisci. xcij.
Cognitio dei triplex. ij.
Cognitio dei quid operetur et in
quo consistat. xlvi.
Cognitio sui in tribus consistit. Clix.
Cognoscere deum possumus per
tria. xlx.
Cognitio veritatis tribus vniuersis at-
tingitur. lxvi.
Cognitio triplex est nobis neces-
saria. cix.
Cognitionis triplicis triplex vti-
litas. cix.
Cognitio dei generat in homine
spei fiduciam contra desperationem. Ccix.
Cognitio sui ipsius generat in homi-
ne humilitatem. cix.
Colluctatio quadruplex spiritualis
anime cum deo. lv.
Comminatio penarum a deo ad pec-
tatores. xxxij.
Compassio habenda est ad proxi-
mum. lxxv.
Compassio interiorum nostrorum
consistit in tribus. liij.
Compunctio vera requirit tria. Cln.
Conatus verus perfectionis con-

sistit in tribus. xxxvi.
Conatus iugis proficiendi per per-
fectionem reputatur. xlviij.
Conatus verus profectus consistit
in tribus. cvi.
Confessio peccatorum mentalis
sacramentalis et generalis. lxxix.
Confessio duplex scilicet peccatorum et
laudis diuine. lxxix.
Confessionis perfecte peccati quin-
que circumstantie. lxxix.
Confessionis laudis diuine quintu-
plex materia. lxxix.
Congregatio communiter viuenti-
um tria requirit. xiii.
Constantia sanctorum triplex. Ccxi.
Constantia in bono contra reuolu-
tionem. xlx.
Constantia spiritualiter habenda est
in tribus precipue. lxxx.
Constantia triplex deuotionis ope-
rationis et temptationis. lxxxvi.
Consilium deliberationis anime
ad bonum faciendum. xlj.
Consilia euangelica quid sint et
quot sint. lvij.
Consolatio carnis abicienda est
Cx. lv. lx. lxxxiiij.
Consolatio spiritualis a interne co-
solationis suauitas. xxv.
Consolatio spiritualis triplex con-
tra tres differentias luctus. cxij.
Consolationis spiritualis securitas
Ccxij.
Consolationis spiritualis veritas
Ccxij.
Consolatio a fructus consideratio est
necessaria in labore. lxxxix.
Consolatio spiritualis secundum
tres personas in diuinis triplica-
to fructu homini impertit. lxxxix.

Contemplatio tria requirit. **x.**
Contemplationis inchoatio pro
gressio et finis. **xxij.**
Contemplatio quid sit et quomo
do diffinitur. **xxij.**
Contemplanti necessaria est tri
plex dispositio. **xxij.**
Contemplatiua vita excedit acti
uam in tribus. **xxij.**
Contemplationis dei fructus tri
plex. **xxxij.**
Contemplatio in nobis agitur ex
duobus. **xlj.**
Contemplati tria sunt necessaria.
C. li.
Contemplatio est in colluctatio
ne spiritali anime cum deo. **lv.**
Contemplationis et actionis vi
cissitudo. **lv.**
Contemplationis vicissitudo emu
landa deuotis. **lix.**
Contemplatio significata p mag
dalenam acquiritur per quatuor.
C. lxxij.
Contemplatio habet in se tripli
cem cruciatum seu penalitatem.
C. lxxij.
Contemplationis laboriosus et
difficilis accessus. **lxxij.**
Contemplatiuorum temptatio et
humiliatio. **lxxij.**
Contemplatiuorum perfecta deuo
tio consistit in tribus. **lxxij.**
Contemplanti deum tria sunt ne
cessaria ad visum. **cx.**
Contemplationis quinque genera
et quintuplex denominatio.
C. lxxix.
Continentia sanctorum triplex.
C. xcix.
Continentia triplex q a tribus
noscitur debet. **xl.**

Contritionis vere signa ad simili
tudinem triplicium lacrimarum
C. xij.
Contritionis urgentium. **ln.**
Contritio vera tria requirit. **ln.**
Conuersi ad deum perfecte debet
in tribus. **xix.**
Conuersio perfecta hominis ad de
um. **xlviij.**
Conuersionis perfecte ad deum fi
gura et exemplum. **lxv.**
Conuiuioium tria genera. scilicet
corporale. verbale. et spirituale.
C. lxxij.
Cordis a interiorum motuum cu
stodia. **xxx.**
Cor per disciplinam custoditum
fuerum tendit ad deum. **xxxv.**
Cordi triplex disciplina adhiben
da est. **xxxv.**
Cordis fugacitas et instabilitas
C. cin.
Cordis apertionem in nobis duo
ostendunt. **lxxij.**
Cordis mundicia triplex. scilicet
innocentie. penitentie. et consci
entie. **cxij.**
Coronatio anime spiritalis quo
modo eminentiam dignitatis si
gnificet. **cxij.**
Corporalis exercitatio consistit in
tribus. **cx.**
Corpus seruandum est sub tripli
ci disciplina. **xxxv.**
Corporis disciplina et compositio
consistit in tribus. **lin.**
Corporis tria exercitia pro marti
rio reputantur. **lix.**
Corporalis compositio a exempla
ritas consistit in tribus. **lix.**
Corporis infirmitas et grauame
anime. **cin.**
A. iij.

Corpus assuefaciendum est ad bonum et ad opera virtutum triplici exercitio. lxvi.
Corporis difficillimum et arduissimum exercitium. lxxi.
Corpus tripliciter deum offendit per peccatum in hac vita. et ideo in morte tripliciter punitur. cxm.
Corporalis perfectionis triplex perfectissimum exercitium. lxxxm.
Corporalis afflictionis perialitas est assumenda pro salute anime consequenda. lxxxm.
Corporis castimonia requirit continentiam et sobrietatem a cibo et potu. lxxxvi.
Corrigere debemus nos ipsos in his in quibus deliquimus. ne a deo corrigamur. lix.
Corticis deformitas humilem exterioris hominis conuersationem significat. lxxxviii.
Custodia et observatio interiorum motuum. xxx.
Custodes tres siue triplex custodia anime. xxxii.
Custodienda sunt cum omni custodia precipue quinque. lviii.
Custodire debemus interiorem gratiam sub humilitatis et asperitatis exterioris velamine. lxxxv.
Custodia diligens meritorum et gratiarum acquiritur. lxxxv.
Custodit et defendit deus electos suos diligenter ne periclitentur in mundo. in.
Custodie dei diligentissime supernos triplex est signum. in.
Custodie diuine debemus triplici deuotione respondere gratanter. lxxxix.
Crucefigi cum domino spiritualiter

debemus per quatuor. vi.
Cruce spiritualis tribulationis tollenda est et sustinenda. xviii.
Cruce lignum triplici ratione dicitur et est benedictum. xli.
Cruce triplex scilicet christi. boni latronis et mali. triplex martirium significat. xli.
Cruce mali latronis et peccatoris. cxli.
Cruce malorum quatuor cornua. cxli.
Cruce boni latronis et penitentis. et quatuor cornua eius. xli.
Cruce duplex scilicet materialis et spiritualis. lxxi.
Cruce christi dicitur et fuit quinque modis exaltata. lxxi.
Cruce spiritualis sanctorum quatuor cornua. lxxi.
Cruce nostre spiritualis actus modo consistit in tribus. lxxi.
Cruce spirituales ad christi conformitatem debemus ferre tripliciter. lxxi.
Cruce triplex precipue virorum contemplatiuorum et vitam contemplatiuam ducentium. lxxxii.
Crucefigi. mori. vulnerari debet cum christo spiritualiter. lxxii.
Cruce christi recordatio ad quinque utilitates siue fructus proficit et valet. xciii.

Damnatorum tria genera qui nunquam liberantur a penis infernalibus. lxxxiiii.
Damnati nullius intercessionem possunt liberari propter duo. lxxxiiii.
Debitum hominis triplex ad deum. proximum. et seipsum. in.

Debitum hominis triplex. xvi.
Debemus deo tria que requirit a nobis. xxxiii.

Debemus exemplo angelorum nobis. deo et proximo. xliii.

Decipiuntur anime hominum in rebus mundi precipue per tria. Cxvii.

Dedicatio ecclesie materialis ad anime sanctificationem aptatur. Cxciii.

Defectus proprii exercitium et negociatio et lucrum humilitatis. Cxxxiii.

Defectus proprii ad humilitatem attendendi sunt. xxxvii.

Defectuum humanorum consideratio consistit in nomine ciii.

Defectus nostri et remissionis signum triplex. lxvii.

Defectus proprios debemus semper attendere. cxvi.

Defensio dei super electos eius diligentissima. cxiii.

Defensionem et custodiam dei ab omnibus malis presentibus preteritis et futuris. Item a malis culpe originalis et actualis vniuersis. Item a malis culpe commissionis et omissionis. Item a malis culpe cordis et operis debemus triplici deuotione respondere. cxiii.

Defunctorum tria receptacula. scilicet celum pro bonis. purgatorium pro mediocribus. infernus pro malis. lxxxviii.

Defunctorum suffragia dicuntur tripliciter impedire. lxxxviii.

Defunctorum suffragia tria. scilicet orationes. elemosine. et ieiunia. vel alia laboriosa exercitia. Cxxxviii.

Delectatio spiritualis anime consistit in tribus. lxxxi.

Delicie carnis sunt contemnende. Clxviii.

Demonstrari solent tria rerum genera. mirabilia. utilia. magnalia. Cxcv.

Descensus virtuosus anime duplex reperitur. lxx.

Desperatio in homine ex dei ignorantia venit. cix.

Desperationem in nobis impedit exemplum Pauli. Mathei. Dauid. Latronis. Marie magdalene et multorum aliorum peccatorum nunc in celo existentium. lxxiii.

Desiderii ardor et quomodo acceditur. xxiii.

Desideria nostra precipue consistunt in tribus. xxvi.

Desiderium verum spiritualis perfectus consistit in tribus. xxxvi.

Desiderium perfectionis pro perfectione reputatur a deo. quia apud deum affectus pro effectu reputatur. siue sit in bonis operibus siue in malis. cxiii.

Deuotionis excitatio et eius necessitas. xvi.

Deuotio quomodo acquiritur siue oritur in homine. xxvi.

Deuotio quomodo assimilatur lumen triplici similitudine. xxvi.

Deuotionis progressus spiritualis. Cxxvi.

Deuotionis principium. medium et finis. xxvi.

Deuotio acquiritur tribus exercitiis. xxx.

Deuotionis triplex genus est. Cli.

Deuotionis viginti preparata. v.

tur de recordatione beneficiorum
dei .lx.

Deum familiarem faciunt nobis
tria .vii.

Deus facit nobis fiduciam ex qua
tuor in ipso consideratis .vii.

Dei beniuolentia ad nos .vii.

Dei liberalitas ad omnes .xxviii.

Deo nihil melius dignius et utili
us. et ideo ad eum venire debe
mus .xix.

Dei presentie necessitas. accepta
bilitas et veritabilitas .xxiii.

Dei presentie in anima triplex esse
ctus .xxiiii.

Deus scdm tres personas et tres
proprietates igni comparatur.

Cxxiii.

Dei memoria in homine triplicem
virtutem operatur .xxxiiii.

Dei liberalitas .xxxvi.

Deus sub quadruplici differentia
inest omnib9 creaturis .xxvii.

Dei in nos venientis triplex bene
dictio .xxviii.

Deum habere possumus per tria.
scilicet contemplationem. ammi
rationem. laudem .xlvi.

Deo in tribus debemus assimilari
Cxlviii.

Dei noticiam habere possumus p
tria .xlvi.

De9 in hac vita aliquantulum cogno
scitur et videtur .lvi.

Deus dedit se nobis tripliciter.
Cxviii.

Deo de hys tribus debemus tri
pliciter respondere .lxviii.

Deus suadet recedendum a diuiti
is. delictis. iniusticiis .lxxiii.

Deus habuit paupertatem. aspe
ritatem et equitatem .lxxiiii.

Deus summe est amabilis .cx.

Deo approximate vni et inhere
re debemus .cxii.

Dei potentia sapientia et benigni
tas ex creaturarum speculatione
colligitur .lxxix.

Deus seipsum tripliciter nobis co
tulit .lxxix.

Deo laudes cofitemur ex quinq
Cxxix.

Deus in peccatis quo ad sex se o
stendit valde offensum .lxxviii.

Deus in peccatis valde offenditur
propter duas causas .lxxviii.

Deus ex tribus causis in peccatis
valde offenditur .lxxviii.

Deum dereliquisse est anime ma
lum et amarum .lxxviii.

Deuatio a via dei triplex .v.

Difficultas laudabilis in bonis
operibus emulanda .xx. lx.

Difficultas boni operis quomodo
alleuiatur ex duobus .lix.

Difficultas ad bonum .ciii.

Difficultas et ardua strennuitas
in operibus bonis .lxxi.

Difficillima tria exercitiorum gene
ra martirio comparanda .lxxi.

Dignitas anime spiritualis ad si
militudinem secularis dignitatis
consistit in quatuor .xlvi.

Diuidicatio anime proprie quo
modo debet exerceri in tribus.
Cxxv.

Diuidicatio et examinatio proprie
conscientie .lxviii.

Diuidicare debet seipsam anima
in numero pondere et mensura.
Cxxviii.

Diuidicationis proprie bonum
et de triplici signo veritatis eius
cxviii.

Dilectio proximi tria in nobis operatur bona. **.liij.**
Dilectionem dei ad nos quid facit et ostendit. **.viiij.**
Dilectio proximi proprie in duobus consistit. **.xliij.**
Dilectio quomodo nos deo coniungit et omnium bonorum eius participes facit. **.xlvij.**
Dilectionis perfecte triplex generatio. **.l.**
Dilectionem dei bona opera probant et generant. **.li.**
Dilectio perfecta debet habere in superabilitatem, in faciabilitatem, in separabilitatem. **.lix.**
Dilectio fraternitatis in omnibus operibus bonis est necessaria. **.lx.**
Dilectionis proximi triplex mensura. **.lxviij.**
Dilectio triplicem habet pulchritudinem. **.cx.**
Dilectionis ordinabilitas gradualis. **.cx.**
Dilectionis dei triplex effectus. **.cx.**
Dilectio dei perfecta tria requirit. **.Cxi.**
Dilectio triplex inimicis exhibenda, corde, ore, et opere. **.lxxi.**
Dilectionis utilitas et nobilis effectus. **.lxxi.**
Dilectio qualis est inimicis exhibenda. **.lxxxiij.**
Dilectio singularis dei ad hominem et eius triplex signum. **.lxxxix.**
Dilectionis dei perfecte gradus tres. **.xci.**
Diligentia boni operis attenditur in tribus. **.cvi.**
Diligentia corporis et anime ad operationem virtuosam. **.lxxxv.**
Diligentia et attentio in oratione et in bonis operibus est observanda.

.lx.
Dimittere debemus iniuriantibus propter tria. **.xiiij.**
Discretio in patientia tribulationis habenda. **.xviiij.**
Discretio precipua habenda est in electione imitabilium. **.lxxx.**
Discipulum christi tria efficiunt. **.Cij.**
Disciplina quid sit, et de quadruplici disciplina. **.xxxv.**
Discipline quatuor duplicis quadruplex fructus. **.xxxv.**
Discipline moralis servandae necessitas. **.liij.**
Disciplina interiorum nostrorum consistit in tribus. **.liij.**
Disciplina et compositio corporis consistit in tribus. **.liij.**
Disciplina corporis quod ad assuetudinem boni consistit in tribus. **.Clxvi.**
Dissimulatio malorum nostrorum et peccatorum nostrorum apud deum. **.Clxxxix.**
Ditatio anime consistit in tribus, siue tria faciunt animam divitem. **.Clxvi.**
Divitiarum veterum tria genera. **.Cvii.**
Divitie mundi sunt contemnedae. **.Clxxij.**
Doctrina dei triplex. **.xij.**
Domus anime tria requirit ad inhabitationem dei. **.lxiiij.**
Domus dei septem. **.xc.**
Domus dei anima dicitur. **.xc.**
Domus singularis inhabitat deus. **.Cxc.**
Domus anime ad similitudinem domus materialis edificatur. **.Cxcii.**

Ecclēsia orantī in ea confest
 multa. *·xc·*
Electione terrenorū errat ani
 ma p̄cipue propter tria. *·xvii·*
Electorū paucitas et huius pauci
 tatis multiplex ratio. *·xviii·*
Electio dei ab anima super omēs
 creaturas. *·xxi·*
Eligendum est p̄e omnibus ser
 uire deo p̄t tria. *·xxviii·*
Electio eorū que homo cupit imi
 tari debet esse discreta. *·lxxx·*
Elemosinarū largitio et eius fru
 ctus triplex. *·xvi·*
Elemosina requirit tria vt sit acce
 ptabilis deo. *·lix·*
Elemosinarū spūalium eroganda
 rum quinq̄ genera. *·lix·*
Eleuatio mētis emulāda. *·x·*
Eleuacō mētis tria osequit. *·lxvi·*
Elongatio ab omnibus carnalibz
 p̄pletur p̄fecte in tribus. *·xii·*
Elongatio duplex anime ab om
 nibus terrenis per affectum et ef
 fectum. *·lxxi·*
Elongatur anima a deo per pecca
 tum. *·lxxxvii·*
Elongationis anime a deo triplex
 malum. *·lxxxvii·*
Elongatio anime a deo. *·xii·*
Elongationis extreme a deo signū
 est p̄speritas malorū. *·xii·*
Emunuamur a peccatis per
 septem exercitia. *·xii·*
Error fit in electione terrenorū
 p̄cipue per tria. *·xvii·*
Estimatio n̄ra in triplici debet
 oīa exerceri. *·xxv·*
Exaltari mereē homo per electi
 onē opationē et passionē. *·xxxi·*
Exempla scōrū nobis p̄ponuntur
 p̄cipue ad tria. *·iii·*

Exemplum nobis p̄ponere debe
 mus vitam xp̄i. *·v·*
Exempla sanctorum emulanda
 sunt. *·xcix· lxxxv·*
Exempla sanctorum nobis ad
 imitandum sunt proposita. *·xlvi· lxxxii·*
Exempla sanctorum considerare
 fructuosum est. *·i·*
Exemplum bonum proximis o
 stendendum consistit in tribus. *·lix·*
Exemplum bonorum et melio
 rum debemus semper attendere. *·lvii· cvii·*
Exempla sanctorum imitanda
 sunt secundum qualitatem vitii
 nostrarum. *·lxxx·*
Exemplorū bonorū consideratio fa
 cit nos humiliari. *·lxxxv·*
Execrata dicunt corā deo tria ge
 nera hominum. *·xi·*
Exhortari debem⁹ p̄ximos v̄bis
 bonis. *·lxxv·*
Eximatio xp̄i triplex et nostra
 similiter. *·li·*
Expectat nos deus et omnes san
 cti in celo. *·lxxxii·*

Familiarē deo faciunt homi
 nem p̄cipue tria. *·vii·*
Flagellari debet anima spūaliter
 cū et pro xp̄o. *·vi·*
Festinandum est ad eterna preci
 pue propter tria. *·lxxxii·*
Fidei vere triplex testimonium
 et de peccantibus contra fidem
 tripliciter. *·xi·*
Fides triplex scilicet vera mortua
 et ficta. *·xvi·*
Fides dicitur fiduamentum tripli
 ci ratione. *·xci·*

Fidei veritas et de duobus eim articulis fidei. .xcj.

Fidei qualitas et de duabus circumstantiis vere fidei. .xcj.

Fidelitas dei et hominis ad semuicem. .ij.

Fidelitas in bono opere requiritur. Cxx.

Fidelitas boni operis consistit in duobus. scilicet attentione et intentione. .xxix.

Fidelitas triplex officialibus necessaria in externis. .lxxij.

Fiduciam ad deum quatuor in deo et quatuor in nobis considerata perficiunt. .vii.

Fiducia bone spei .xlviij.

Fiduciam ad deum faciunt duo. Ccxiij.

Finis ultimatus est deus in quem omnia tendere debet. .xxxv.

Finis est a quo iustum est omnia denominari. .lxxvii.

Finis triplex bona faciendi et mala patiendi. .lxxx.

Fleuisse dicitur dominus tribus vicibus. .xciiij.

Folia significant merita cum lauda quo ad tria. .lxxxviij.

Fornicationis tria genera. .xi.

Fortitudo anime contra recidivam. .xxxiiij.

Fortitudo triplex scilicet ad ad resistendum. faciendum bona. patiendum mala. .lxxx.

Fortitudo triplex sanctorum. scilicet in resistendo. perseverando. et operando. .lxxxviij.

Fuga perfecta omnium mundi alium. .xcij.

Fundamentum spiritualis edificii est fides triplici ratione .xcj.

Fructus quinque peccatorum. .lxxxviiij.

Fructus sex electorum tanquam bonarum arborum. .lxxxix.

Gaudium spiritualis et interni quinque circumstantie. .xxviiij.

Gaudium internum et spirituale anime ex tribus generatur. Cxxxi.

Gaudium pleni beatorum in celo multiplex causa et materia. Cxxxiij.

Gloria vera anime consistit in tribus. .xlvi.

Gloriam celestem speculari possumus ex mirabilibus mundi. .xlx.

Gloria triplex deo et sanctis exhibenda. .lxxxiiij.

Gloria beatorum ineffabilis erit propter tria. .cxliij.

Glorificat deus sanctos suos tripliciter. .c.

Gratie dei debet se homo aptare. .xxiiij.

Gratie subtractio quomodo et quare fiat. .xxx.

Gratia quid sit et quomodo describatur. .liij.

Gratiarum sex sunt genera. .liij.

Gratiam meremur pro tria. .liij.

Gratie septem effectus tanquam septem voces domini. .xliij.

Gratie diuine et deuotionis subtractio. .lxxiiij.-lxxxiiij.

Gratia interior sub exteriori humilitate et asperitate custodienda est. .lxxxv.

Gratitudo ad gratias dei nos disponit. .xliij.

Gustus spiritualis dulcedinis et diuine. .lxxxvi.

Habitat deus in homine per gratiam. lxxxix.

Habitans deus in homine tripliciter ei gratiam prestat. lxxxix.

Homicidarum tria genera et tribus modis quis alium occidit. xi.

Uois primi in statu innocentie dignitas triplex. xcv.

Eiusdem virtutes quatuor. xcv.

Homo peccando occidit in tria mala. xcv.

Don orificatio sanctorum ad deum triplex. c.

Honor maximus a dignitas beatorum in patria. c.

Honor maximus sanctorum est eorum imitatio. lxxxvi.

Hortium tria genera quibus est resistendum. xx.

Hortibus tribus scilicet carni. mundo. et diabolo. tripliciter est resistendum. xxi.

Humilitatis et paupertatis spiritualis triplex primus. xxii.

Humilitatis appetitas debet esse triplex ad similitudinem terre. xxii.

Humilitas exemplaris sancti Pauli. xxii.

Humilitatis necessitas. xxii.

Humilitatis principium. medium. et finis. xxii.

Humilitas triplex scilicet cognitionis. deuotionis. contemplationis. xxii.

Humilitas quomodo acquiritur ex proprio defectu consideratione. xxxiii.

Humilitas gratiam dei meretur et ad illam nos disponit. xl.

Humilitas acquiritur tribus passibus. xl.

Humilitas dicitur profundum anime. xl.

Humilitas triplex et eximatio christi ad nostrum exemplum. li.

Humilitas exaltationem meretur et gratiam. cvi.

Humilitas acquiritur ex attentione infirmitatis carnis et defectuum. lvii.

Humilitas tribus gradibus et exercitiis acquiritur. cvi.

Humilitas causatur in homine simpliciter cognitione. cix.

Humilitas et eius efficacia. lxxv.

Humilitatem et timorem promouet in nobis quintuplex consideratio. lxxvii.

Humilitas exemplariter lucet in christo et est fundamentum omnis boni. lxxviii.

Humilitatis merces et sublimis remuneratio. lxxviii.

Humilis deformitas sanctorum in exteriori uersatione. lxxxviii.

Iacob patriarche luctamem quadruplex. liii.

Incarnationis christi duplex fructus. xcv. cvii.

Incarnationis christi congruus ordo quo ad quatuor. xcviii.

Incipientium perfectio consistit in tribus. xlvi.

Incipientium status secundum tres stelle proprietates tria debet habere. lxv.

Indulgere debemus nobis iniuriarum precipue propter tria. liii.

Inferioribus nostris reddimur bene ordinati per tria. lxxv.

Infernum patitur statim post mortem octo genera hominum. xi.

Inferni pena dicitur generalis propter tria. xv.

Infernalium penarum consideratio. xxxiii.

Inferni penas considerare debemus

ex miseris huius mundi. **xliv.**
Infernalium memoria peccatorum
presentes tribulationes alleviat.

Cxvii.

Infernum statim post mortem
intrent tria genera hominum.

Cxxxiiij.

Infernus eternaliter reservat
malos propter duas causas.

Cxxxv.

Inferni miseria ineffabilis propter
tria.

Cxxxv.

Inferni quis alium spiritualiter
tripliciter.

xi.

Infermitas originalis peccati et
ipsius pulchra insinuatio.

lxxv.

Infermitate peccati deus sanat in
nobis quadrupliciter.

lxxv.

Ignis dilectionis.

lxxxii.

Ignorantie humane cecitas.

ciiij.

Inimicis nostris spiritualibus tri-
plici modo resistere debemus.

C. cxii.

Inimicis exhibenda est triplex di-
lectio. scilicet corde ore. et opere.

Cxxxii.

Inimicorum dilectio qualis erit.

Cxxxviii.

Illuminati meretur homo a
deo spūaliter per tria.

xxvi.

Illuminatio anime per caritatem
scdm tria que reperuntur in lu-
mine.

xciiij.

Imitari debemus deū dupliciter
secundum suam duplicem natu-
ram.

xxviii.

Imitari debemus deū precipue
in tribus.

xlvi. lxxiiij.

Imitari debemus xpm incarna-
tum et passum affectu et effectu.

Cxlvij.

Imitatio et emulatio virtuosa bo-

norum hominum.

lxxxv.

Imitatio scōrum.

lxxxv.

Impedimenta tria religiose perfe-
ctionis amouenda.

xxxvi.

Innocentia et puritas baptismalis
quod celū meretur.

x.

Innocentia custodienda est.

lviii.

Inquietudo et multiplex pertur-
batio malorum.

xli.

Instabilitas humani cordis.

ciiij.

Inscribenda sunt tria cordi nro et
nūq̄ obliuiscenda.

xciiij.

Inspiratio dei interna.

li.

Intelligentia hominis quo ad spi-
ritualia subtiliatur p tria.

lxxvi.

Intentio recta in bonis operibus
requisita.

lx.

Intendenda sunt tria in faciēdo bo-
nū et tolerando malū.

lxxx.

Interiorum nostrorum compositio
et disciplina consistit in tribus.

C. liij.

Interiora nostra ad bonum com-
ponere debemus.

lxxxv.

Iohannis euāgeliste multiplex
prerogativa et exaltatio.

xiiij.

Iohannis baptiste triplex deno-
minatio.

xlj.

Iohannes baptista dicitur vox.

xljij.

Iohannes baptista quomodo et
quare angelus vocatur.

xljij.

Iohanuis baptiste super alios
sanctos singularis excellentia.

Cxlv.

Jubilus anime quid sit et unde p-
ueniat.

lxxxii.

Judicare qui boni sint et mali
difficile est.

xi.

Judicium extremum terribile
est. quia exigetur ratio omnium
operum.

xx.

Judicium anime pprie quō et de
 quibus debeat celebrari. xxv.
Judicij equitas triplex aīe inter
 deū se et pximū. cxii.
Judicium dei super hominem tri
 plex. cxiiij.
Judicium anime in morte fit in
 numero pōdere et mēfura. cxiiij.
Judicare debet semetipsā aīa in
 numero pōdere et mēfura. cxiiij.
Judicij extremi due sētētie. cxiiij.
Judicij extremi dīstrīctīōnem p
 trīa subterfūgē poterī. cxiiij.
Judicium pprium quomō deo pla
 ceat et triplex signum perfectio
 nis eius. cxiiij.
Justitia quid sit et quomodo ex
 ercetur. in.
Justitie frāis triplex. in.
Justitie pfectio a septē grad⁹ per
 fecte iustitie. xvi. p totū.
Justitia consistit in ēbus. xvi.
Justitie act⁹ plex. xvi.
Justū pōnd⁹ habere debet ad deū
 pxios et nos ipsos. cxviiij.
Justitia deo odibilis deserenda
 est. lxxiiij.
Justitie et equitatis emulande ne
 cessitas. lxxiiij.
Justitia inter nos et proximum
 seruanda. lxxiiij.
Justitia seruanda in iudicādo deū
 nos et pximū. cxiiij.
Justitia et eius mentālis efuries. Ccxiiij.
Juare debet nos frēs dīlīo et
 auxilio. lxxv.
Juēmbus obediētīa multum est
 necessaria. xlviij.
Jacobus ap̄lus triplici ratiōe
 et signo dñp̄it a deo dilāis. lxxv.
Jacobi ap̄stoli q̄oruplex victo

tia spūalis.

• lxxv.

Laboris inēuitabilis necessi
 tas. lxxvi.
Labor triplex temporalis purga
 torius et infernalis. lxxvi.
Labor omnis redditur tollerabil
 ex q̄ntīplici cōsideratiōe. lxxvi.
Laborādū est p̄cipue in quinq̄
C lxxvi.
Labor malus triplex. carnis mū
 di diaboli. lxxvi.
Labor infructuosus amatoris hu
 ius mundi. lxxviiij.
Laboris sancti emulatio et instās
 continuatio exēplo ap̄. lxxv.
Lacrimarum genus et proprie
 tas triplex. xxiiij.
Lacrimarum quadruplex diuersi
 tas et virtus. lxxxij.
Lacrimarum quadruplex utilitas
 et effectus. lxxxij.
Lacrimarū efficacīa et septē gene
 ra lacrimarum. xciiij.
Languor caritatis et quō ex tribz
 generatur. l.
Latitudo anime que dicit̄ consistere
 in caritate pp̄ trīa. xlvi.
Lauanda est aīa a peccō p septem
 vt Naaman. lxxx.
Laudatio dei. xlviij.
Laudare debemus deū alacriter
 exemplo angelorum. cx.
Laudis dīne quintuplex causa. C lxxix.
Laudis] diuine quintuplex varie
 tas siue denominatio. lxxix.
Lazarus representat statum peni
 tentiū in tribus. lxxiiij.
Lectulus dei que in anima facta
 puritas pparat. xxvi. xxxv.
Legatio triplex siue legati tres

ad nos. xxviii.
 Lectio scripturę tria sunt neces-
 saria. lxxxii.
 Leonis variã acceptio a multiplex
 proprietat. xxxix.
 Letitia spūal facit i hōie tā. lxxxii.
 Leue facit iugū om̄ amor. .i.
 Leuiantur diuina exercitia ex du-
 obus. lix.
 Leuiatur difficultas opis ex con-
 sideratione mercedis. lxxvii.
 Leue et facilem reddit omneq; la-
 bore quintuplex consideratio. lxxvi.
 Liberatio a peccis octo requirit. lvii.
 Libertas arbitrii n̄ ē cogibil. xxviii.
 Ligari debe? ad deū p̄ p̄seueratiã
 intentionē dilectionē. .vi.
 Ligatio a cohibitiō sēsuū a mala-
 rū cogitationū p̄ disciplinā. lxiii.
 Ligua dei a aie q̄o sit a significet. li.
 Liqfactō aie q̄o sit a significet. li.
 Loqui q̄o debeam? breuiter. xvi.
 Locutio seruanda ad deū ad proxim-
 a seipm̄ t̄plice requirit disciplinā
Cxxxii.
 Locutio dei a aie a eaz distinctō. li.
 Locutionis diuine et cogitationis
 hūane differentia. li.
 Locutio dei triplex a triplex eius
 diuersitas. li.
 Logammitas spūalis consistit in
 tribus. xlvi.
 Logitudo moral consistit i t̄bz. xlvi.
 Lucerna i scripturis capis quin-
 q; modis. cvi.
 Luctamē q̄oruplex iacob patriar-
 che. liii.
 Luctamē q̄oruplex aie spūal. liii.
 Luctamimis spūalis preparatio a
 qualitas. lv.
 Luct? a ei? oia. cxiii.
 Lucra quinq; spūalia per quinq;

talenta conquirenda. lxxvii.
 Lumē triplex scz intelligentie sci-
 entie et influentie. xxvi.
 Lumen sine sapientie. lxiii.
 Lumē spūale triplex. cvi.
 Lumē caritatis a de tribz q̄ sūt in
 caritate ad similitudinēz luis. xciii.
 Luna triplici proprietate statu p̄fici-
 entium designat. lxv.
 Luxurie triplex genus scz sensua-
 lis mentalis. actualis. xi.

Magni dicunt facti tripliciter. in-
 Magnū faciūt hōiem coram
 deo precipue tria. iii.
 Magni efficiuntur spūaliter scz tri-
 plice similitudinē magitudinis. xlvi.
 Magitudo spūal scdm̄ triplicē di-
 mensionē logitudinis. latitudinis.
 profunditatis. xlvi.
 Magni coram deo efficiuntur per
 quinq; cvi.
 Maledictio quadruplex precipue
 mulier. xcvii.
 Maledictionē dei tripliciter homo p̄
 peccatū inuirit. lxxxvii.
 Malum triplex cui omnes subia-
 cem? xxxvi.
 Malorum valde hominum triplex
 genus. lxxxiii.
 Maloz corp? de? tripliciter punie
 tripliciter p̄ corp? offēsus. cxiii.
 Malū culpe a pene factis coopa-
 tur in bonum. lxxxix.
 Mali arboris iustū significantis
 septē proprietates. lxxxviii.
 Mandat nob̄ de? tripliciter. lxxxiii.
 Mansuetudo quid sit et vnde de-
 scribitur. cxiii.
 Plura infra. **M.** mitas.
 Mansuetudis t̄plex exercitiū. cxiii.
 Mansuetudis nobilitas t̄plex cxiii.
 B. ii.

Manet deus in homine et tria sua
 in habitatione operatur. lxxxix.
Mare multiplici proprietate sua ma-
 riam significat. xcvi.
Maria soli opas pp̄ octo ipsius
 proprietates. xxxvii.
Marie puritas. xxxvii. xcvi.
Marie eminentia in gr̄a v̄tute et
 deuotione. xxxvii.
Marie efficacia ī adiutorio xxxvii.
Marie ad oēs coitas et benignitas
lxxxviii.
Marie p̄rogatia singularis. xxxvii.
Marie dolor. xxxvii.
Maria caruit ep̄lici re culpe xcvi.
Maria noua salutatione honorari
 debuit quatuor rationibus. xcvi.
Maria d̄z mare pp̄t multas ipsius
 proprietates. xcvi.
Maria plenitudinē gr̄e habuit se-
 cundū multitudinē. magnitudinē
 latitudinē. xcvi.
Maria d̄m secū habuisse dicit p̄ci-
 pue ad tria. xcvii.
Marie excellētia ī fr̄cūditate xcvii.
Marie sanctificatio perfecta fuit
 in quinqz. xcvii.
Marie deificatio. xcvii.
Marie singularis fr̄cūditas ad
 omnes homines. xcvii.
Maria d̄z m̄z omnū h̄im ex filij
 d̄missiōe affectu et effectu. xcvii.
Marie fructus singularis. xcvii.
Maria angelica legatio in tribus
 oñdit p̄fectissimā. xcviii.
Maria arche tabernaculi opatur
 pp̄ter quatuor. lxi.
Marie clementia. lxi.
Marie in assumptione tāq̄ arche
 tabernaculi triplex reuerentia fa-
 cta est. lxi.
Marie in assumptiōe gloriosa de

ductio. lxi.
Marie in celū gl̄osa introductio.
lxi.
Marie in celū introducte quadru-
 plex apparatus. lxi.
Maria habuit tria gr̄a diuitiaz.
 scz meritorū v̄tutū et gr̄az. lxi.
Marie assumpte gloriosa pulchri-
 tudo. lxi.
Marie gl̄osa collocatio. lxi.
Maria collocata est in medio int̄
 deū et hominē pp̄t tria. lxi.
Maria dicit aduocata n̄ra. lxi.
Maria celū illuminat et vniuersos
 sanctos. lxi.
Mariam accedere debemus tanq̄
 archam tabernaculi. lxi.
Maria inuocare debemus in tri-
 bus necessitatibus. lxi.
Marie ep̄lex ammiratiua questio
 de triplici excellentia eius. lxi.
Maria h̄uit tria gr̄a deliciaz. lxi.
Marie gr̄e quatuor. lxi.
Marie puritas tribus purissimis
 rebus designata. ci.
Maria contemplationem habuit
 continuam. ci.
Maria quomodo virgo et mater
 dei fuit. ci.
Maria oī gr̄a plenissima fuit. ci.
Maria exaudit nos et auxiliatur
 nobis pp̄t quatuor. ci.
Maria habuit plenitudinem vie-
 titum. ci.
Maria virtuosa esse probatur p̄
 tria. ci.
Maria tres virtutes habuit. hūi-
 litatem. misericordiam. caritatē. ci.
Maria hūilitatē triplicē habuit.
 scz cordis. oris. operis. ci.
Maria taciturnitatem habuit et
 verecundiam. ci.

Maria quibz quodidie et quo seu
ctu locuta est. .cxi.
Marie misericordie et triplex cau
sa miseracionis ad nos. .cxi.
Marie misericordiam et naturalē dul
cedinē habuit. .cxi.
Marie misericordia ex inhabitatione
dine nature et misericordie. .cxi.
Marie misericordia sua oēs peccōres a deo
habet recommendatos. .cxi.
Marie lunā hz sū pedibz p caven
tiā nouē defectuū. .cxi.
Marie pfcā illūtiatio et agtio. .cxi.
Marie cōfidentia et ardor de siderij.
C. cxi.
Marie sole dicitur amicta in septem
solis pphetatibz. .lxix.
Marie luminositatē habuit inco
parabilis sapientie. .lxix.
Marie caritatis eximie caliditatē
habuit. .lxix.
Marie caritatis comitatē ad oēs
habet. .lxix.
Marie merendi intermissā omuni
tatē habet. .lxix.
Marie quinqz dolores. .lxix.
Marie xij. pūilegia habuit. velut
xij. stellas sue coronie. .cxi.
Marie figuratio et psignatio. .cxi.
Marie in vteō sacrificatio. .cxi.
Marie salutatio angelica erat in
solita. .cxi.
Marie a spū sancto obumbratio.
et quicquid significet. .cxi.
Marie p spm fecundatio. .cxi.
Marie fecunditate grauaminis
exclusio. .cxi.
Marie in partu a dolore preser
uatio. .cxi.
Marie in partu itegritatis cōser
uatio. .cxi.
Marie de maternitate dei honori

ficata est. .cxi.
Marie omnū gratiarū habuit
copiositatē. .cxi.
Marie omnibus virtutibus orna
ta fuit. .cxi.
Marie altissimum statum perfecti
onis hūit quo ad septē. .cv.
Marie altissimum puritatis statu
habuit. .cv.
Marie triplicem eminentiam gra
tiarū habuit. .cv.
Marie altissimam perfectionē me
ritoz habuit quo ad tria. .cv.
Marie excessus triplex doloris. .cv.
Marie consolacionis sublimitatē
habuit quo ad tria. .cv.
Marie contemplacionis dignita
tē hūit quo ad tria. .cv.
Marie triplicem eminentiam glō
rie habuit in celo. .cv.
Marie triplicem nobilitatez vtu
tum habuit. .cv.
Marie est a deo corde ore opere p
parata. .cvii.
Marie est a sanctis prophetis di
uersimode prenunciata. .cvii.
Marie est a patriarchis mltipha
rie pfigurata. .cvii.
Marie dicitur lucerna pte quinqz
lucerne proprietates. .cvii.
Marie lumē triplex habuit. .cvii.
Marie puritatē tpicē hūit. .cvii.
Marie est omnis vie bone osten
sua. .cvii.
Marie est a deo diligentissime et
dignissime predestinata. .cvii.
Marie est archa ad quam ppter
triplicē utilitatē confugit. .cvii.
Marie dicitur archa ppter quatu
or arche continentias. .cvii.
Marie stelle comparatur ppter
septem stelle proprietates. .lxix.
B n

Marie excellēs factificatio. lxix.
Maria fulgorē triplicem et lumē
habuit. supra. intra. et extra.

Clxix.

Marie altitudinē triplicem hūit.
in grā. v̄tute. et deuotione. lxix.

Marie deuotio. lxix.

Marie velocitas consistit in trib⁹

Clxix.

Marie potestas triplex oīra deū
oīra homines oīra demōes. lxix.

Marie humilitas. lxix.

Marie efficacīa in auxilio. lxix.

Maria effectu a ommissione dicitur
omnium etiā peccatorum mater.

Ccix.

Marie misericordiā n̄ra p̄ueniē
debet preparatio. cix.

Marie misericordia facit peccato
ribus fiducia et refugium. cix.

Marie tria priuilegia singularia.

Clxx.

Maria hūit sup̄fluentiā gr̄e. lxx.
Marie pulcritudo et perfectio vir
tutum. lxx.

Marie triplex excellentia merito
rum. lxx.

Marie descensus triplex p̄ utilita
tē benignitatē hūilitatē. lxx.

Marie triplici ratione opellit̄ pe
ccatoribus misereri. lxx.

Mariā obligāt tria misereri nob̄.
et orare p̄ nobis. xc.

Maria magdalena quō statū con
templantium representat per q̄
tuor. lxxiiij.

Martha officialiū s̄m̄ statū signi
cat. lxxiiij.

Martirium spūale cōsistit in tri
bus. lx.

Martirium perficiunt tria ardua
exercitia quo ad corpus. lix.

Martirium ē in t̄plici exercitio in re
bus corpe et aīa. lxxxi. lxxxiiij.

Matheus ouersus in trib⁹ est no
bis imitabilis. lxxxiiij.

Matrimonium carnale similiter et
spūale tria pficiūt. xvi.

Medicus dicitur deus. et sanat
in presenti et futuro. lxxviiij.

Medicina triplici sanat nos deus
multipliciter. lxxviiij.

Medicus deus sanat nos quadru
pliciter a peccatis. lxxviiij.

Meditandum quid sit. cxiiij.

Memoria dei triplicem in hōie vir
tutē operatur. xxxiiij.

Memoria perfecta spūaliū rerum
tria requirit. lxvi.

Memorari debemus tria et nūq̄
obliuisci. lxvi.

Mendaciorū triplex gen⁹. xi.

Mensuratio opm̄ n̄roz et remen
suratio mercedis eoz. xxviiij.

Mensuratio peccoz et actuū n̄roz
in quibus cōsistit. cxiiij.

Merces s̄ioz t̄plex in fūto. c.

Merces triplex religiosoz voto
correspondens. lxvi.

Merces t̄plex bonoz opm̄ tribu
lationū et temptationū. lxxviiij.

Merces laborū nostrorū est regnū
celorum. lxxvi.

Mercedis nostre magnitudo cōsi
stit in dei donatione. lxxvi.

Merces triplex t̄plici radici merē
di respondens. lxxxix.

Meritorum excellētia consistit in
tribus. xxxviiij.

Merendi radix triplex. lxxxi.

Merita ex bonis operibus accumulā
tur p̄ tria. lxxxviiij.

Misericordia dei ad nos. viiij.

Misericordia nostra triplex. xx.

Misericordie dei nobilitas necessitas et largitas. xxviii.

Misericordie dei nobilitas exhibite. xxviii.

Misericordia quid sit et quomodo describatur. xxviii.

Misericordia dei triplex contra triplex malum humanum. xxxvi.

Misericordie vivi dicuntur sancti propter tria. xcix.

Misericordie dei exemplum triplex in matheo dauid et paulo. lxxii.

Misericordia dei in dissipatione malorum et peccatorum nostrorum. lxxxix.

Misericordia iudicij precipue debetur proximo. l.

Misericordie necessitas et dignitas. lxxii.

Mors anime spiritalis quod significat puritatem. xvi.

Mors disciplina triplex debet. lxxxv.

Mors spiritaliter in domino et cum domino debemus. vi.

Mortem nostram sequitur districta ratio optimorum nostrorum. xv.

Mortis consideratione omnia temporalia contemuntur. xxxix.

Mors spiritualiter cum domino tria requirit. lxxii.

Mors malorum dicitur mala peior pessima triplici ratione. lxxxii.

Mortem corporis sequitur triplex pena a deo tripliciter offenso. cxiii.

Mortem sequitur districtum iudicium in numero potestate et mensura. cxiii.

Mortuorum triplex generatio. lxxxii.

Mortui mediocriter boni qui dicuntur. lxxxii.

Mortuorum suffragia tripliciter impendere dicimus. lxxxii.

Mortui tribus suffragiis liberantur. lxxxii.

Mortuis suffragari tripliciter monet nos deus. cxiii.

Mundatur cor ab omni labe peccati. xxix.

Mundicia cordis et conscientie in septem perficitur. lxxx.

Mundicia cordis triplex innocentie penitentie conscientie. cxiii.

Mundicia cordis consistit in duobus et quod custodit. lxxxvi.

Mundatur homo perfecte a peccato per septem. cxii.

Mundum despicabilem faciunt tria in eo considerata. lxxxii.

Mundus homines ad se allicit et decipit precipue per tria. xv.

Mundi perfecta abnegatio in quibus consistit. xxvi.

Mundus habet tria que considerare debemus. xlx.

Mundus ostenditur contemnendus triplici ratione. liii.

Mundi consideratio ipsum despicabilem reddit. lxxxv.

Negotiatio anime multiplex xxxiii.

Nobilis efficitur anima per tria. xlvi.

Nobilitas anime causatur ex deo unione. cxii.

Noceat aliquis proximo spiritaliter et occulte tribus modis. xi.

Noticia dei triplex. ii.

Nouiciatus perfectio consistit in tribus. xlvi.

Nouiciatus spiritalis et triplex defectus eius. lxxii.

Numeratio peccatorum et actuum nostrorum in quibus consistit. xcviii.

Nunciatio dei tria genera nos ad ipsum vocantia. xcviii.

Nuptie spiritalis anime cum deo. xlvi.

B in

Obedientia religioso et maxi-
me iuueni e necessaria. xlviij.
Ite obedie necessitas sine q̄ nihil
ē deo acceptū. lxxvii. lxxviii.
Itez obie vere et perfecte triplex
circumstantia. lxxviii. lxxviiii.
Obie velocitas. lxxviii. lxxviiii.
Ite obedie pfecte. viij. aditiones
intellecte in septē simōibz. lxxviiii.
Obie voluntaria assumptio. lxxviiii.
Ite obedie simplicitas. lxxviiii.
Ite obedientie humilitas. lxxviiii.
Obedie patia et discretio. lxxviiii.
Obedie fidelitas et veritas. lxxviiii.
Ite obedientie deuotio. lxxviiii.
Itez obie fortitudo et perseuerā-
tia. lxxviiii.
Ite obedie triplex ornat⁹ scd⁹ tri-
plicē circumstātiā obie xp̄i. lxxviiii.
Obligat⁹ anima ad penam p pec-
catū etiā p̄trita et p̄fessa. lxxxv.
Obliuisci nunq̄ debe⁹ trium. sed
semp recordari. xciiij.
Ocul⁹ anime duplex scz intelle-
ctus et affect⁹. et quō purgat⁹. cx.
Oculus anime duplex scz intentio-
nis et affectionis. lxxxv.
Oculos anime p circumsp̄ctōnē cir-
cūquaq̄ debe⁹ dirigere. lxxxv.
Occultare debe⁹ interiora v̄tutū.
hūilitate et abiectioe. lxxxv.
Occultāt facti interiorē grē pleni-
tudiem s̄b exteriori deformitate. lxxxv.
Odor sp̄ual⁹ suauitatis aīe. l.
Offense diuine grauitas et erube-
scentia. xxv.
Offensū valde se onōit de⁹ in pec-
catis quo ad sex. lxxxvii.
Offenditur deus valde in peccatis
ex tribus causis. lxxxviii.
Offerre debe⁹ omnia deo que nō

sunt deus. xcviij. **C**xcviij.
Offerre de⁹ vota nr̄a tripliciter
Offerēda sūt dño tā lxxxiiij.
Officialibus duo sunt necessaria
in amministrazione exterior⁹. lxxxiiij.
Officialibus triplex prudentia est
necēia. lxxxiiij. **C**treib⁹. lxxxiiij.
Oleū sp̄ualis leticie causatur ex
Opa tria bonoz p̄uilegiata scz
p̄dicatio libroz p̄scriptio et p̄tēpla-
tio. xiiij. **C**plex imūnēatio xv.
Opm bonoz t̄plex difficultas et
Opa vt sint meritoria debēt habē-
re tria. xx.
Op⁹ bonū tria requirit vt sit fide-
le v̄tile difficile. xx.
Opa nr̄a esse fidelia faciunt duo.
scz attentio et intentio. xxix.
Op⁹ bonū tria requirit. xxxi.
Operis boni perfectio attenditur
quinqz signis. xxxiiij.
Opus bonū duo suadet cauenda.
scz desidiā et fraudem. xxxviij.
Opa nr̄a quō sacrificāt. xxxviij.
Opus bonuz perfectū fit conditio-
nibus septem. lx.
Opa nr̄a lō tā p̄ficiunt. lxxvi.
Opacōis bone instās emulatio. lxxx.
Circūstātia. lxxxiiij.
Opacōis bone et meritorie t̄plex
Operationis bone instātia emulā-
da et p̄tinuatio. lxxxv.
Opera bona fiāt frequēter dilige-
ter et sapienter. lxxxviij.
Oratio efficax pro peccatis tria
requirit. lxxxv.
Orōnis pfecte tria genera scz fili-
alis. sp̄sialis. d̄malis. lxxxviij.
Orauit xp̄e p nob̄ q̄tuor. xc.
Orat eccl̄ia tā p filijs suis. xc.
Oraē pro nobis obligatur maria
triplici ratione. xc.

Orat corpus xpi p tribus. xc.
 Orōis in eccia fise efficacia. xc.
 Orōem nram exaudiibile in eccle
 sia corā deo tria faciunt. xc.
 Orōnis domus septem. xc.
 Orōinat⁹ reddiē homo deo pxio
 et sibi. p.
 Orōinat⁹ d⁹ hō esse ad se ad deuz
 ad pximū exēplo āgeloz. xlnj.
 Orōinat⁹ homo et bñ disponitur
 quo ad seipm p tria. xlnj.
 Orōo verus diligendi. cix.
 Orōinati bene reddimur in vita
 per multa. lxxv. cx.
 Orōinati et bene dispositi reddi
 mur ad deū per tria. cx.
 Originalis peccati designatio et
 multiplex denominatio. lnj.
 Orōtus anime p vtutes. xlvi.
 Orōi adhibēda est triplex discipli
 na et custodia. xxxv.

Patiētiā tribulationū triplex
 ipsarū vtilitas opat. i.
 Patientia celū aperit. a martirio
 ppter tria opatur. x.
 Patiā seruāda ī tribulacōibz. xcix.
 Patientie tres gradus. xl.
 Patientie triplex fructus. lnj.
 Patientia in tribulationē seruāda
 est ppter triplīcē vtilitatē. lix.
 Patientia tribulationū a tempta
 tionum. lxxi.
 Patientia tribulationū pfecta red
 ditur ex triplīci cōditione. lxxx.
 Patiēdo patientiam dñi in trib⁹
 imitari debemus. lxxi.
 Patientie meritorie quadruplex
 circūstantia scdm quatuor causas
Clxxx.
 Patientie triplex mod⁹. lxxx.
 Patiēdoz triplex materia. lxxx.

Patientie bone triplex intentio.
 et causa et finis. lxxx.

Patientie necessitas et triplex d
 tuosa circūstantia exemplo xpi

Clxxxiiij.

Patientes sufferentia omnū tribula
 tionū. infirmitatū. et molestiarū
 precipue carnis. lxxxiiij.

Pallor caritatis triplex. l.

Pasce dē m⁹ gregē xpi tpicit. ij.

Passionū tolerandarū a sanctis
 triplex genus. xij.

Passio spūalis scōz que est in ca
 rentia terrene solationis. xxxi.

Passionū tolerantia tria reddūt
 esse perfectam. lxxvi.

Passio dñi considerata alleviat
 tribulationes nrās. lxxvii.

Passio duplex et gūitas in abdi
 catione tpalū. lxxi.

Passionis dñice recordari debe⁹
 ad quinq. xciiij.

Paucitas electoz et huius pauci
 tatis multiplex ratio. xvi. xxxvi.

Paulū debe⁹ i qtuoz imitari. xix.

Paupertas vera religiosoz ex tri
 bus perficitur. lxxvi.

Paupertatis spūs excellentia et
 dignitas. cxiiij.

Paupertas vca cōsistit in tēbz a ipsi
 us triplex remuneratio. cxiiij.

Paupertatis spūalis tria appendi
 cia et circūstantie lxxxiiij.

Paupertati pfecte vndet triplex
 gloriosa merces. lxxxiiij.

Pax hominis interna. in.

Pax triplex. scilicet exterior. inte
 rior. superior. xlnj.

Pacis triplex status. cxiiij.

Pacis fr̄ne et mutue caritatis
 stricta observatio. lxxxv.

Placere hōiēz dō faciūt p̄cipue
B nij

tria. in. **T**ria. fin.
Placet precipue do zelus aiaz ppē
Peccm ppē suā ēplīcē diffusioēz
triplicē emēdat a penitentiā .i.
Peccī stat⁹ tā habz mala osiderāca
xxv. **C**do. xxv.
Peccati emēdatio sub triplici mo
Peccata ppria requirūt exercitiū
et negociationē circa ea. xxxvii.
Peccm facit hōiez cadē in tā mala
xxv. **C**plex denoiatio. lxxvii
Peccī original infirmitas a multi
Peccata vniuersalia q̄ sint a quō oꝝ
ea expiare hic l̄ in fuō. lxxxvii.
Peccōz mōrū q̄nqz frāis lxxxvii
Peccatū duplici causa nō iniuste
deū grauiter offendit. lxxxvii
Peccatū facit deū more hōim ira
sū quo ad sex. lxxxvii.
Peccatū triplex damnū inestima
bile aō infert. lxxxvii.
Peccatū separat animā a dō a hu
ius sepacōis triplex malū lxxxvii
Peccm animā vtrā a cōfessā etiāz
ad aliquā penā obligat. lxxxvii.
Peccm faciūt duo. s. uersio et a
uersio. lxxxvii. **C**at an n̄. lxxxvii
Peccm an p satisfactōez iūctā dele
Peccm facit hōiez incurte tripli
cē deī maledictōem. lxxxvii.
Peccm facit hōiez etnalitē dānari.
lxxxvii. **C**dimittit. lxxxvii
Peccm p tā precipue emēdat a dō
Peccm facit nos incurte septēz
mala. xxi. **C**mittere. xxi.
Peccm facit nos oīa pterita bō a
Pedes. ij. dñi. s. mie a iusticie. li.
Pena inferni dē gūal ppē tā. xv.
Penitentiā ad tria de bꝝ se effūde
re scdm exigentiā peccati. in.
Penitētie frāis digni. xxv.
Penitētie tres partes. xxv.
Pnia facit reuiuiscere per pecca

tū mortū. xxxix.
Penitētie integritas quatuor req̄
rit tāq̄ q̄tuor cornua crucis. xli.
Penitēs vtr⁹ s̄b significatiōe la
zari debet habere tria. lxxii.
Penitētia vera atqz pfecta septēz
requirit. lxxx. **C**extēdere. xxi
Penitētia pfecta ad tria debet se
Penitētia oꝝ se extēdere ad tā lo
ca. scz cor. os. corpus. x.
Penitētie finalis fallacia et incoe
titudo. xxxii.
Pfectō caritatis duplex. xxxvi
Pfectō ēplīcis stat⁹ religiosoz
Clix.
Pfectō duplex a quō in conatu
p̄ficiendi consistit religiosoz pfectō
xlix. **C**pfectōis. xlvii
Pfectō hūana a de triplici gōu
Pfectō q̄lis h̄i p̄t ab hōie xlvii
Pfectissim⁹ stat⁹ vite hūane in
quo consistit. xlvii.
Pfectōis triplex gen⁹ scz actōis
passiōis deuotiōis. lxxvi.
Peregrinos se exhibēt a extēdūt
sancti in mundo. v.
Perseuerātia in bono vtra recidi
uationē. xliii. **C**lvii.
Perseuerātia in p̄mitiuo seruoze.
Perseuerātia in t̄bulatiōibꝝ et tē
ptatiōibꝝ. lxxvii.
Perseuerātia a incōuertibilitas a
bono ad malū. lxxvii.
Participatiō bonoz deī et scōruꝝ
quō fit. lxxxix.
Petri apli exaltatiō ēplex. xxxi
Paruulorū triplex merces et pre
mium. in.
Paruuli ēē de be⁹ a puulis assimi
lari quinqz exercitijs. xxi.
Paruuli ad mysticā significatiōē q̄
dupliciter legunt occisi. xxi.

Parvuli spūaliter sūt lactādi. ro
 borandi. cibandi. **lxxxij.**
Plenitudo grē scdm tria attē
 ditur in maria. **xcvi.**
Precepta dei sollicitē sūt seruā
 da ppter tria. **xcvi.**
Precepta dei seruāda sunt. **lviij.**
Precepit nob de 9 plicis. **lxxxij.**
Predestinatio diuina significat p
 radiō ppter tria. **lxxxvij.**
Predicatores dnt hēe tria. **xcix.**
Predicatorū ordo et triplex pre
 dicatorū commendatio. **cc.**
Predicacōis vbi dei oratio. **cc.**
Predicatorū diligentia ad custo
 diā animatum. **lvij.**
Prelati exteriorib; seruīctes non
 sūt i minis a subiectis iudicādi. **cc.**
Premiū triplex scōz i fūto. **cc.**
Premiū tplex oīa vlnqntū. **lxxvi.**
Premiū triplex scz tēptacōnū. tri
 bulationū. et bonoz opm. **lxxvij.**
Preparatio aīe ad dei susceptiōēz
 per sex exercitia. **lxxvij.**
Preparatio anime ad perfectiōēz
 consistit in tribus. **lxxvi.**
Presentie dei necessitas. vtilitas
 et effectus. **lxxvij.**
Pntie dei hō se dignū faciat. **lxxvij.**
Presentie dei in nobis quinqz no
 biles effectus. **lxxxij.**
Presentie dei in nobis triplex be
 nedictio fructus et grā. **lxxvij.**
Pns vbiqz de 9 triplici mō factis
 adest p grāz in hac vita. **lvi.**
Pncipaliter de 9 in factis p grāz in
 habitat. **lxxxix.**
Pietatis vngentū ad pximū. **lxx.**
Pincipatū in anima spūales qtu
 or perficiunt. **xlvi.**
Pōdere equo omnia mēsurare
 est voluntatis dei. **ccvij.**

Pōderatio spūalis peccōz et actus
 in quo consistit. **ccxij.**
Potētia spūalis triplex aīe emu
 lāda. **xlvi.** **C**onsistit. **xxvi.**
Profect⁹ nō in quo ēencialiter cō
 proficiēdi semper in melius iugis
 conatus. **xlviij.**
Profect⁹ spūal tplex signū **lxxij.**
Proficientū status significat in
 martha et de duob; in illo necessa
 rijs. **lxxij.**
Proficientū stat⁹ scd; tres lune p
 prietates v; hēe tria. **lxx.**
Profect⁹ hōis ad spūalē mgnitu
 dinē attēdit in quinqz. **ccvi.**
Profundū humile. **xlvi.**
Propositi boni valor ad factitatis
 emulacōnē. **lxxx.**
Prospertitas maloz signū ē deus
 licōms a deo. **ccxij.**
Proximi dilectō exemplo xpi exi
 git res corpus et aliam. **lxxx.**
Proxim⁹ a nobis tria requirit.
 scz dilectōnē pacis exhibitiōnē et
 promotiōnē. **xlviij.**
Proxim⁹ tplex ē diligēd⁹. **lxxvij.**
Proximis nōis tria reddūt nos or
 dinatos. **lxxv.** **C**rie. **l.**
Pudor triplex vēcūdie merito
 Pudor spūalis aīe pfecte. **l.**
Pugne qdruplicis victoria. **lxx.**
Pulcritudo triplex in dilectōe a
 nime attēdēda. **cix.**
Purificatio nrā pficiē i tēz. **lxxv.**
Purificat anima a peccato preci
 pue per quatuor. **lxxxij.**
Purificatio nrā spūalis pficiē in
 tribus. **lxxxvij.**
Purificatio perfecta per septem
 exercitia acquiritur. **lxxij.**
Puritas anime fiduciam prestat
 ad deum. **lvij.**

Puritas p̄ q̄tūz p̄cipue destruit̄
xiiij. **Cxxi. lxxv. lxxx.**

Puritas cordis quō acquiritur .

Puritas cordis triplex scz innocē
tie penitentie cōscientie. **cxii.**

Puritas anime emulāda & cōser
uanda in tribus scz cogitatione .
locutione . et operatione. **lxxxvi.**

Puillanimitas diffidentie. **ciiij.**

Prudentia triplex officialibz sca
tribz p̄cipue necia. **lxiiii.**

Quietudo spūalis corporis et ani
me necessaria. **li.**

Quies & req̄es vite et̄ne. **lxxxiiij.**

Ratio distincta operum nrōz
reddēda in extremis. **xv.**

Radix d̄mā p̄destinationē signifi
cat quo ad tria. **lxxxviiij.**

Ramoz tria genera significant
tria genera vtutū **lxxxviiij.**

Recedendū est p̄cipue a tri
bus ei q̄ vult xpm sequi. **lxxiiij.**

Recedendū est a vita sc̄lari. **lxxxiiij.**

Recidiuationis malum exemplo
vxoꝝ Loth. **vi.**

Recidiuans duabus immundissis
rebus comparatur. **xxxiiij.**

Recidiuationis oppositū est perse
uerantia in bono. **xlviij. lviij.**

Recidiuationis malū & q̄ raro ad
pr̄istinā dignitatē aīa reuerit̄ur.

Clyxxv.

Reconciliatio n̄za ad deū. **iiij.**

Reconciliari h̄iez dō tā requirit. **iiij.**

Reconciliatoꝝ triplex vtilitas et
merces. **iiij.**

Recordari debemus semper p̄cipi
ue trium. **xciiij.**

Redemptio generis humani de cō
filio trinitatis. **xcv.**

Redēptionis n̄ze opus duo habz
conficienda. **liij.**

Redimens nos xps sua morte re
gnum reparauit. **lxxvi.**

Redēdū est ad deum exemplo
d̄m̄is creature. **xxxv.**

Redire ad deū p̄ s̄c̄titatē est cau
sa creationis nostre. **lxxiiij.**

Regnū celoꝝ q̄tuoz ḡnibz h̄ōim
statim p̄mortē cōferē. **x. lxxxiiij.**

Regni celestis t̄plex q̄litas **xxxiiij.**

Regnum celoꝝ datum est homini
tripliciter. **lxxvi.**

Regnū celoꝝ requirit tā q̄ xps fe
cit. vt nob̄ illd̄ acquireret. **lxxvi.**

Regni celoꝝ p̄fca req̄es. **lxxxiiij.**

Regni celestis p̄fete delit̄ie sc̄dm
duas causas. **lxxiiij.**

Regnū celoꝝ h̄z plenū gaudiū se
cūdu triplicē causā. **lxxxiiij.**

Regnū celoꝝ cōfert s̄c̄tis maxiāz
dignitatē et h̄ōrē. **lxxxiiij.**

Regnū celoꝝ sanctos facit adora
re deū triplici affectu. **xc.**

Regula b̄ndicti duplex ad oīem
sc̄oꝝ ordiēs institūēdū. **xxxvi.**

Religionis tria vota. **lviiij.**

Relinquenda sūt p̄cipue tria a
sequētibz xpm. **lxxiiij.**

Relinquere d̄z h̄ō ap̄t deū tria. s.
se. sua. et suos. **xxviij.**

Relinquim⁹ oīa q̄ in mūdo sūt p̄
vota religionis. **xciiij.**

Relinque d̄m⁹ res. corp⁹. & ani
mā. vnūq̄qz quo ad tria. **lxvi.**

Relinquere d̄m⁹ t̄palia duobus
modis scz affectu et effai. **lxxi.**

Relinque deū p̄ pecm̄ē malū & a
marū & quō fit. **lxxxviiij.**

Relinquendo deū p̄ueniūt nob̄is
tria mala. **lxxxviiij.**

Remissio offēsarū ē necia. **xxv.**

Remissionē peccōz quō obtinebi
mus. xxxviii.
Remittūt a dō peccā p̄ tā. lvi.
Remuneratio t̄plex bonoz operū.
xv. **C**tionū. lxvii.
Remuneratio t̄plex omnū tēpta
Remuneratio copiosissima etiam
mimimoz bonoz n̄oz. lxxxix.
Remuneratio triplex triplici me
rito respondens. lxxxix.
Rebus exterioribus ad interiorū
contēplationē uti debemus. xv.
Res omnes mundi vocāt nos ad
deum per trīa. xvii.
Res extēnarū electio facit ani
mā errare et decipiē p̄ tā. xvii.
Res hui⁹ mūdi stare debēt s̄ dō
minio hominis. xvii.
Res temporales ostēdunt tripli
ci ratione contēnendē. liii.
Res tēporaliuz tres circumstātie
in distributione obseruādē. lix.
Res vera abdicatio consistit in tri
bus. lxvi.
Res t̄paliū plenaria abdicatio et
quō dupliciter fiat. lxvi.
Res creataz speculatio tripliciter
de deo notitiā facit. lxxxix.
Res extērie cogūt nos ab eis sa
pientiā mendicare. lxxxv.
Resisti deo a factis quō potest et
quomodo non. liii.
Resistēdū ē tēptacōnibz t̄riū hosti
um scz mūdi carnis et diaboli. xx.
Resistēdū est tripliciter tribz gene
ribus hostium. cxii.
Resistētia et fortis reluctatio tem
ptationū et maloz. lxxx.
Respicit de⁹ electos suos grōse li
cet dissilit. lxxxix. **C**reteta. ii.
Reuelāt sibi mutuo de⁹ et hō sua se
Reuertit a t̄remis ad deum anima

mouet̄ p̄cipue per trīa. cxvii.

Sacramētū venēabil duplex esse
ctus. cxviii.
Salutatio marie et ei⁹ expō. xcvi.
Sanat nos de⁹ dupliciter a peccati
infirmitate in p̄nti et i futuro. lxxxvii.
Sanat nos de⁹ a peccatis triplici
medicīna. lxxxvii.
Sanguis anime nostre cū xpo et p̄
xpo effunditur. lxxxvii.
Santitas vite consistit in tribz scz ve
liscētia diligētia patiētia. xxvii.
Scōs nos efficiūt sex exercitia xxix.
Scitas extērior consistit in tribz. xxx.
Scōs p̄cipue in tribus imitari de
bemus. xi.
Scitatis t̄plex testimoniū i scis. c.
Scificatio quālibet ē adipiscēda. lxviii.
Santitas nrā duplex. scz in affcū et
effcū. cxvii. **C**laris et sp̄al. lxix.
Santificatio triplex. scz ḡnal singu
Sancti a nobis tripliciter in hoc
mundo honorantur. lxxxvii.
Sanctoz nobis necessaria est ad
iutorū inuocatio. lxxxvii.
Scōz omniū celebritas instituta ē
p̄pter electioē et imitacōē. lxxx.
Santitatē in nob p̄mouēt quin
qz exercitia. lxxx.
Santificacōis sex spēs. lxxxii.
Scōz commemoracōis t̄plex frētus.
lxxxiii.
Sanctis triplex gloria adhibenda
est. scz ammiracōis. reuerenciam
et imitacōis. lxxxii.
Santitas duplici affectione facta
acquirit. scz timōē et amōē. lxxxii.
Santificacō sp̄ual anime ad modū
consecracōis ecclesie material. xciii.
Sapientiā scōz tripliciter debet ha
bere constantiam. xcix.

Sapientia scōz vera et honorum
hominum. xl.

Sapientia quid sit et q̄ tribz ge
neribus hominū debetur. xl.

Sapientie vere triplex fecus. xl.

Sapientie vere et sciē omendatio. c.

Sapientia sine illuminationis. lxix.

Sapientia spūalis anime in quo con
sistit. lxxxvi.

Satisfactionis necessitas. xxv.

Satisfactio p̄fecta tria necessario
requirit. xxv.

Satisfactio p̄ peccō inuncta in cō
fessione an sufficiat ad peccati re
missionem. lxxxvii.

Stabilitas cordis in quo confi
sit. xxix.

Standū est spiritui cōtra carnē
p̄pter quatuor. xlviij.

Status innocentie primi hominis
quatuor habet v̄tutes. xcv.

Status innocentie hominis tripli
cē habuit dignitatē. xcv.

Seip̄m reddit homo bene ordina
tū p̄cipue per tria. xlviij.

Sensus quinqz exteriores ad tri
plicē vsū sp̄licē exercētur. xv.

Sensuū incustodia diuersis diuer
si modo nocet. xv.

Sensuū exteriorū moralis cohibitio
Cxxx.

Separat̄ anima a deo et huius se
parationis triplex malū. lxxxvii.

Sequi xpm̄ debet̄ scdm̄ suam du
plicē naturā. xviii.

Sequi deū debem̄ et ei assimilari
nō solū in affectu sed etiam in esse
ctu. xlviij.

Sequi debem̄ potius sp̄m̄ q̄ car
nem p̄pter quatuor. xlviij.

Sequi xpm̄ debemus in paupertate
asperitate et equitate. lxxxvii.

Seruiendū est potius deo q̄ cui
cunqz p̄pter tria. xcviii.

Speculatio creaturarū et tria
in eis consideranda. lxix.

Speculatio rerū mundialiū facit
cognoscere deū. cxix.

Spem ad deū faciūt q̄tuor in nob̄
et q̄tuor in deo considerata. vii.

Spem nostrā ad deū erigūt tria.
in ipso considerata. xvi.

Spei n̄re erectio in solū deū. xxvi.

Spem verā et bonā tria sanctificāt
et perficiunt. cix.

Spei fiducia ex tribz exm̄plis tri
um sanctorum. lxix.

Spes et eius necessitas. xc.

Stelle triplex pp̄rietas emulan
da. lxv.

Stelle op̄at̄ maria p̄pter septē eius
pp̄rietates. lxix.

Strenuitas difficultum op̄atum
corpis. lix.

Strenuitas in arduis op̄ibz. lxvi.

Scientia lr̄alis sine gratia nocet
quia inflat. xxvi.

Sciē scl̄aris et spūalis d̄za. xlviij.

Scientie spiritalis plenitudo cō
sistit in tribus. xlviij.

Sciē d̄z hō de seip̄o tria. xlviij.

Scire de mūdo et in eo aduertere
debemus p̄cipue tria. xlviij.

Sciā spūal̄ t̄bz mōis acq̄rit̄. lxvi.

Sciā v̄ra scōz consistit ī t̄iore. cvi.

Scientia siue dei potentia et boni
tas colligitur ex creaturarū spe
culatione. lxxxix.

Similitudo dei in anima attēdi
tur in facie operatiōe et moribus
Cxlviii.

Sermones septē per quos obedi
entia designatur. lxxxviii.

Simplicitas t̄plex sc̄z cordis oris

et operis. • xxij •
Simplicitas obie emulda. • lxxij •
Simplicitas in quo consistat. • lxxv •
Scriptura quod duplex nos ad deum
 reuocat. • xxviii •
Scripture facte debite lectio in ta
 fut necessaria. • lxxxii •
Spiritus sanctus a deo datur hominibus ad con
 solationem et virtutum plantationem. • xxix •
Spiritus sancti consolatio in qua consistit. • xxix •
Spiritus sancti multiplex operatio in a
 nima. • xxx •
Spiritus potius sequi debemus quam car
 nem propter quatuor. • xlix •
Spiritus sancti effectus triplex significatur
 in triplici unctionis oleo. • l •
Stripes sua fortitudinis tripliciter scilicet
 fortitudinis significat. • lxxxviii •
Sobrietates quid sit et in quo sub
 sistat. • xxx •
Sobrietates precipue in tribus consistit.
• lxxx •
Sobrius necessarius et parcus vo
 lus temporalium et necessariorum. • lxxxv •
Sobrietates triplex in utensilibus
 sensibus et moribus. • lxxxvi •
Societas bonis mali in hac vita. • xi •
Sociabilitas mutue caritatis. • lxxxv •
Sol septem suis proprietatibus desig
 natam virginem mariam. • xxxvii •
Sol triplici proprietate perfectiorum
 statum significat. • lxx •
Solitudo emulanda. • x •
Solitudo duplex emulanda. • xxi •
Solitudo mentis et corporis necessaria ad
 contemplationem. • li •
Sopor mentalis spiritualis. • xxxiii •
Sors dei significat divinam vocationem
 hominis ad salutem. • xxxii •
Subtrahat anima per tria. • xvii •
Subtrahat gratiam et deuotionem. • lxxxii •
Subiectis reddimur bene ordinati

in tribus. • lxxx •
Superfluitas vitiosa est in rerum
 temporalium usu. • lxxxv •
Supplicatio efficax pro peccatis tria
 requirit. • xxv •
Superna querere cogimur per di
 sciplinam et custodiam. • xxxv •
Stipendium spirituale anime. • xxxi •
Scutum quadruplicis considerationis
 contra omnes tribulationes et tempta
 tiones. • lxxviii •

Talenta quatuor et quod mystice signi
 ficat. • xv • • lxxv •
Talenta quatuor spiritualia nobis concessa.
Transformatio anime in deum quod
 fiat. • xli •
Transire deum a vita seculari per viam
 spirituale ad vitam eternalem. • lxxxii •
Tectum caritatem significat et de
 triplici gradu caritatis. • xci •
Tempus nunc presentium et futurum
 est vtiliter expendendum. • lxxviii •
Temptatione carere nunquam pote
 rit homo. • xlii •
Temptat homo precipue a septem
 multipliciter. • xliii •
Temptationum septem generibus
 quod deum resistere. • xliii •
Temptationem vincuntium septem
 premia. • xliii •
Temptari permittit homo de car
 ne ut in humilitate seruetur. • lxx •
Temptationis tempore protegimur qua
 druplici considerationis scuto. • lxxvii •
Temptant sancti viri ne superbiat
 et seruant a deo ne cadant. • lxxii •
Temptationibus tribus trium hosti
 um quod resistere debet. • cxi •
Teberran repellenda sunt tria genera. • lxx •
Terra triplici sua proprietate humili
 tatem significat. • xxxii •

Teritas mala et reprehensibil. xi.
Timor mal⁹ q̄duplex. ·xli.
Timor quō acquirit et ad gratiā
 dei nos disponit. ·xlii.
Timoris triplex effectus quo ad
 expulsionē mali. ·cvi.
Timoris triplex dīa. ·cix.
Timor sanct⁹ quō acquirit. ·cix.
Timor nō sanctus efficitur ex tri
 plici effectu. ·cix.
Timor om̄i multiplici cōsideratiōe
 acquirit. ·lxxxii.
Timoris sancti triplex effect⁹ et
 promotio. ·lxxxii.
Tribulationes triplex vtilitas fa
 cit tolerabiles. ·i.
Tribulatio quō necessaria est iu
 stis et signū dīe electōis. ·xx.
Tribulatio triplex specialis hoīm
 perfectoz. ·xx.
Tribulatio cū gaudio suscipienda
 est tanq̄ res gloriosa. ·xxxix.
Tribulatio patienter sustinēda ē
 ppter tria. ·xcix. lix.
Tribulatio maloz et inquietudo
 ipsoz. ·xli.
Tribulatiōis quadruplex necessi
 tas et vtilitas. ·liii.
Tribulatio oīa nra opa pficit. ·liii.
Tribulatio nos similes christo fa
 cit. ·liii.
Tribulatio religiose vite perfecti
 onem instituit. ·liii.
Tribulatio facit nobis duplicem
 spem et confidentiam. ·liii.
Tribulatio celestis regni ianuam
 aperit. ·liii.
Tribulatio pficientibz nob̄ augm̄
 tari oñdiē scripta et figura. ·liii.
Tribulatio pficientibz conerescit
 triplici ratione. ·liii.
Tribulationis tpe q̄duplex cau

tela est nobis habēda. ·liii.
Tribulationū sufferentiā vt perfe
 cta sit tria debet habere. ·lxvi.
Tribulatio quadruplex conside
 rationis scutū hz quo ptegemur.
·C. lxxii.
Tribulationū et temptationū tri
 plex remuneratio. ·lxvii.
Tribulationū patēdaz materia
 finis et forma. ·lxxx.
Tribulationē alleuiat cōsideratio
 penaz infernaliū. ·lxxxv.
Tristicia caris quō stēnēda ē. ·vi.
Thōe apli. ·iiij. doctrinalia vba. ·v.
Thōe apli miraculū de corpis
 incorruptione. ·viij.
Thuris oblatio in triplici genere
 orationis perfecte. ·xxxviij.

Vanitas mūdi despicabilis ē
 ppter tria. ·i.
Ve triplex culpe quo maria caru
 it. ·xcvi.
Venire ad deū nouē genera homi
 nū stēnūt. ·xxxii.
Venim⁹ ad deū mala deserēdo et
 bona faciendo. ·lxvii.
Velocitas spūalis et p̄cipue ma
 rie cōsistit in tribz. ·lxix.
Velocitas ad faciendū bonū sine
 dilatione. ·lxxiiij.
Veialia peccā que sint et quō opt
 hic v̄l in fūo purgari. ·lxxxiiij.
Verboz dei mltiplex diuinitas. ·li.
Verūdie tplex ge⁹ meritoz. ·l.
Via dei dimittūt tā gna hoīm. ·v.
Via dei iuemedi tplex mod⁹. ·v.
Via celi a inferni auertere possu⁹
 in speculatiōe hui⁹ mūdi. ·xlx.
Visus spūalis tā t̄q̄it. ·xxxviij.
Visio spūalis aīe in cōtemplatiōe
 tria requirit. ·lxxiiij. et. lxxxii.

Visio dei triplex corporalis spūal
eternalis. cxiii.

Videri deus quō intelligat a san
ctis in hac vita. lxxxv.

Videre debemus oculis spūalib⁹
sup̄ infra et ex omni parte. lxxxv.

Videt deus hominem et ei dissim
liter se p̄bet visibilem. lxxxix.

Vigilare ostenditur anima spūa
liter p̄t tria xxxiii.

Vigila spūaliter quid sit et de t̄b⁹
generibus vigilanz. xxxviii.

Vincētū spūaliter septē p̄mia. xiii.

Vincere seipsum debet homo ut
vpos sui fiat. xlvi.

Victoria seruanda in passiombus
q̄ruplice cautela requirit. lxx.

Vicit aia seip̄sa carne et mūdū. liii.

Violētia nobisip̄s inferēda. xxv.

Virginitas spūaliter in cālis omni
umhōim in quo consistit. lxxxvi.

Virt⁹ triplex p̄cipue nobis a xp̄o
commendatur. l.

Virtutes tres p̄cipue dō placēt
in nobis. xxxiii.

Virtutū altēicatio in cōsilio huma
ne redemptionis. xcv.

Virtutū necessitas et triplex p̄
cipue v̄tus religiosoz. lxxxiii.

Virtutū triū extensio et p̄prietas.
Clxxxviii.

Visitat aq̄s deū et visitat ab eo. ii.

Vita bona consistit in tribus. xiii.

Vita cōtemplatiua extollit actiuam
in dignitate nobilitate et utilitate. Cxxiii.

Vita scōz q̄ruplex lxix. Cxxiii.

Vita t̄plex d̄no offerēda sub t̄pli
ci d̄ra. lxxiii.

Vita t̄plex secularis. criminalis.
eternalis. lxxxiii.

Vita secularis relinquēda est p̄ t̄
tria. lxxxviii.

Vita spūalis debet esse operosa.
penosa v̄tuosa. lxxxiii.

Vita eterna et triplex eius vene
rabilis circumstantia. lxxxiii.

Viuitas et attentio in bonis ope
rib⁹ seruāda. lx. Cxxiii.

Vocatio q̄ruplex aliquoz ap̄lo
Vocatur a dō exēplo ap̄loz p̄ci
pue ad quatuor. ii.

Vocat seu reuocat deus animam
a terrenis ad se dupliciter. v.

Vocat nos de q̄nq̄ modis. xxxiii.

Vocatio sup̄plex de i ad animā pe
ccatricem. xxxiii.

Vocationē dei negligūt et spernūt
nouē genera hominū xxxiii.

Vocat de⁹ nos p̄cipue p̄ tres nū
tios. xcviii.

Volūtas dei quō sciri p̄t p̄ta. v.

Volūtatē bone p̄mp̄tudo xcviii.

Volūtas p̄pria abnegāda ē. xix.

Volūtas bona q̄ digna est et q̄
diligenter examināda. xix.

Volūtatē bone triplex mensura
et quantitas. xix.

Volūtas bō exāiari d̄z s̄d̄z t̄a. xix.

Volūtatē bone q̄litas cōsistit in
trib⁹ ouersione ouersatiōe p̄fectō
ne. xix. Cxxiii.

Volūtatē bone p̄fectō consistit in
Volūtas n̄a quō d̄me voluntatē
conformatur. xlvi.

Volūtas bona melior et perfecta
quid sit. xlvi.

Volūtatē p̄mp̄tudo requiritur
in bono opere. lxvi.

Volūtatē p̄prie p̄fecta abdicatio
cōsistit in tribus. lxvi.

Volūtatē bone triplex circumstan
tia. lxvi.

Volūtatē diuine debemus cōfor
mari in tribus. xcviii.

Voluntas bona faciendo remunerat
 opere facti. **lxxii.**
Voluptati carnis renunciatu dupliciter. **pmo.**
Votū religionis et ad quid p illd
 votū obligatur. **xxxv.**
Vota nostra quō soluere et offer
 re debemus. **xxviii.**
Votoꝝ religionis integritas. **lxvi.**
Votū et obligatio religiosoz. **xxij.**
Vox dꝛ iohēs baptista pꝛtē tā. **xliv.**
Vox dei qd sit et quō audiat. **xliv.**
Vocū spūaliū septē genera. **xliv.**
Vncionis triplex vsus triplex
 grā spūs sancti significās. **xxiii.**
Vngentium triplex marie magda
 lene. **li.**
Vngētū tꝛplex deuote aie. **li.**
Vngentium deuotionis et grāū
 actionis. **lxxi.**
Vniri debeꝝ deo p tria. **vi.**
Vniri deo posse animā p grām p
 bat figura natura scripta. **xlviij.**
Vnitur anima deo et vnū efficiē
 tū eō p dilectionē. **xlviij.**
Vnio dei et anime quomō et per
 qd fiat. **li.**
Vnitas hōis ad seipm. **liij.**
Vsus tꝛaliū quō ē hādus. **xlvi.**
Vilitas proximozum in omnibꝝ
 est requirenda. **xx.**
Vulnerat aia spūaliter. **vi.**
Vulnerationis spūalis cum xꝛo
 tria signa. **lxxii.**

Xpꝛus nobis imitabilis est pꝛi
 pue in tribus. **pmo.**
Xpꝛi vitā nobꝝ semper preponere
 debemus ad exemplū. **v.**
Xpꝛus nobis in hoc mūdo est dia
 ductor et remunerator. **v.**
Xpꝛi passiōi assimilari debemus

pꝛecipue in octo. **vi.**
Xpꝛo debeꝝ moꝝ similitudine com
 parari et conformari. **xlviij.**
Xpꝛus triplex se pro nobis exi
 riamuit. **li.**
Xpꝛo dꝛ formati dꝛmꝛi duobꝝ. **cxviiij.**
Xpꝛi obedientie triplex circūstan
 tia exēplaris et imitabil. **lxxviij.**
Xpꝛus medicus dicit et de ipꝛus
 diuersa sanatione et medicina.
Cxxxv.
Xpꝛus triplex se pro nobis de
 dit ad redemptionem confortati
 onē et sanctificationē. **lxxix.**
Xpꝛus quatuor patrem suum ora
 uit pro nobis. **xc.**

Incipit tabula sermonum secundum
ordinem festivitatum per circuitum anni.

De sancto Andrea. Sermo pri-
mus Venite post me. p.
 n. Venite et videte. n.
 De sancto Nicolao.
 p. Ecce sacerdos ma. in.
 n. In tpe iracundie. in.
 De sancto Thoma.
 p. Dne nescim quo vad. v.
 n. Eamus et nos. vi.
 in. Nisi videro. vii.
 in. Verum quia. viii.
 De natiuitate dmi.
 Ortus est sol ac. ix.
 De sancto Stephano.
 p. Video celos aptos. x.
 n. Ecce relinquetur. xi.
 De sancto Johane euange.
 p. Amantissim? dmi. xii.
 n. Qui vicerit. xiii.
 De innocetibus.
 Nisi conuersi fueritis. xiiii.
 De sancto Siluestro.
 Homo qda pegr? p. xv.
 De sca agnete.
 Despodi vos vni viro. xvi.
 De sancto Fabiao et Seba.
 Iusti i perpetuu uiuet. xvii.
 De sancto Vincentio.
 Si qs vult venire post me. xviii.
 De suer hie sancti Pauli.
 p. Imitatores mei esto. xix.
 n. Castigo corp? meu. xx.
 in. Flecto genua mea. xxi.
 in. Obseruate eos. xxii.
 v. Adhuc excellenore via xxiii.
 vi. Emulamini catismata meli-
 ora. xxiiii.
 De purificatione Marie.
 p. Postq? impleti sunt di. xxv.

n. Venite ambulem? . xxvi.
 in. Adorna thalamu. xxvii.
 in. Suscepimus deus. xxviii.
 De sancta Agatha.
 p. Gra sup gram. xxix.
 n. Virgo cogitat q dmi fut xxx.
 De cathedra Petri.
 Exaltet eu in eccā. xxxi.
 De sancto Mathia.
 p. Cecidit fors sup Ma. xxxii.
 n. Cecidit fors sup Ma. xxxiii.
 De beatissimo papa Gre.
 p. Negociami du reio. xxxiiii.
 n. Accipite disciplinā. xxxv.
 De sancto Benedco.
 p. Quicūq? hāc regulā. xxxvi.
 n. Ecce elogauī fu. xxxvii.
 De annūciatiōe dmea.
 p. In sole p. tabet. xxxviii.
 n. Dies boni nūcū ē. xxxix.
 in. Ave maria. xl.
 in. Dns tecum. xli.
 v. Missus est angelus. xlii.
 De sancto Ambrosio.
 Videte et vigilate. xliiii.
 De sancto Marco.
 Similis fact? ē leoni. xliiii.
 De sancto Philippo et Iaco.
 p. Isti sunt viri misericordie. xlv.
 n. Scitis frēs. xlvi.
 De inuentione scē crucis
 Benedictū est lignū. xlvii.
 De sancto Johane baptista.
 p. Johanes est nomē ei? . xlviii.
 n. Ego vox clamantis. xlix.
 in. Ecce ego mitto. l.
 in. Int natos mulier. li.
 De s. Petro et Paulo.
 p. Principes aploz. lii.
 n. Principes iuda du. liiii.
 in. Dn fortes tre. liiii.
 in. Fecit ex Salo. du. che. lix.
 a r

pri. De scā maria magdale. l.
 n. Donā arcū meū in nu. li.
 in. Maria sedens. li.
 in. Maria erat. li.
 De scō Jacobo maiore.
 pri. Iuste vocatū est nomē. liij.
 n. Jacob dilexi. liij.
 in. Jacob transiuit. liij.
 in. Neq̄q̄ vltra veabe. liij.
 De scō Petro ad vincula.
 Erat Petrus dor. liij.
 De scō dñeo.
 pri. Qui custos est dñi. liij.
 n. Quicūq; honorifica. C.
 De scō Laurētio.
 pri. Dispersit deo it pau. liij.
 n. Laurētius tonū op̄. liij.
 De assumptione marie.
 pri. Dauid et ois isrl. liij.
 n. Signū magnū. liij.
 in. Intrauit ihesus. liij.
 in. Que est ista. liij.
 v. Scit om̄s populus. liij.
 vi. Signū magnū. liij.
 viij. Signū magnū. liij.
 viij. Ego in altissimis hito. liij.
 De scō Bernardo.
 pri. Quasi stella. liij.
 n. Oē p̄cio sum vidit. liij.
 De scō Bartholomeo.
 pri. Facta est oratio. liij.
 n. Vos estis q̄ p̄māstis liij.
 De scō Augustino.
 Homo quidā. liij.
 De natiuitate marie.
 pri. Parauit lucernā. liij.
 n. Fecit bezelehel archā. liij.
 in. Orietur stella. liij.
 in. Ego m̄ pulere di. liij.
 v. Nō quidā de scēdebat. liij.
 De exaltatiōe scē Crucis.
 pri. Exaltaui lignū hūile. liij.

n. Lignū habet spem. liij.
 De scō Matheo.
 pri. Sequere me. liij.
 n. Surgēs secutus ē eū. liij.
 De Angelis.
 pri. Habete formam. liij.
 n. Angeli eorū. liij.
 in. Erūt q̄si angeli. liij.
 in. Qui viciēt. liij.
 De scō diomiso.
 reddet deus. liij.
 De scō Luca.
 Honora medicum. liij.
 De sanctis Symone et
 Iuda apostolis.
 pri. Symō frat v̄i. liij.
 n. Judas fortis virib9. liij.
 De omnibus sanctis.
 pri. Memores estote. liij.
 n. Congregate. liij.
 in. Gloria hec est. liij.
 in. Beati q̄ habitāt. liij.
 v. Venite ad nuptias. liij.
 De animabus.
 pri. A mortuo ne p̄. liij.
 n. Memor esto iudicij. liij.
 De sancto marino.
 pri. Oculis ac manibus. liij.
 n. Martin9 q̄si mēm. liij.
 De scā Cecilia.
 Cecilia famula tua. liij.
 De sancta Katherina.
 Nec est v̄go sapi. liij.
 De dedicatiōe ecclesie.
 pri. Non est arbor bona que fa
 cit fructus malos. liij.
 n. Sicut malus. liij.
 in. Nō est arbor bona. liij.
 in. Edificate mihi. liij.
 v. Edificate mihi. liij.
 vi. Quidate domū. liij.
 viij. Domum tuam. liij.

Recipiant pulcherrimi atq; vtilis-
 simi sermones **Socci** de sanctis p
 circulum animi compositi a quoda
 egregissimo sacre **Theologie** p
 fessore ordi Cisterhensiu ductus
 in **Marietayd** ppe **Vilhelm** **Wic**
 enim doctor cum esset ingenio cla-
 rus et in scriptura potes. necno
 in componendis sermonibus ex-
 pertissimus. indignum ducens ta-
 lentum sibi a deo prestitum et in-
 fufam gratiaz sine fructu perire.
 sermones quosdam de tempore pi-
 ter et de sanctis per circulum ani-
 composit. Verum quia humilis
 erat a mente admodu submissus.
 ingenio quodam rubore de uictus
 eosdem sermones quoadusq; vix-
 it no presumpfit publicare. veri-
 tus q; meritum tanti conaminis
 uat fauor huane laudis abstolle-
 ret. aut certe inanis glorie frivo-
 lus flatus omnem in hys fufuz la-
 torem dispergeret. **Moritur** tan-
 de in grandeva etate. et fratres
 eius cellulam emuodantes hospios
 sermones in sotularibus eius abscō-
 ditos inuenientes. gauisi de tari-
 to thesauro. eos quantum potue-
 runt quaquauerfum per orbē pu-
 blicarunt. **At** quia in sotularibus
 inuenti sunt a re gesta sermoibus
 nomen indiderunt. et sermones
Socci intitulauerunt. Volentes
 nimirum vt non scripta modo s
 multomagis tate humilitatis ex-
 emplum omnes audientes instru-
 eret. **Peto** igitur vniuersos hos
 sermones visuros. ne eos ob hu-
 milem titulum ante spernant q
 legerint. quia si eos sagaci oculo
 perspexerint inueniet in eis me-

beoruz distinctioēs pulcherrimas.
 scripturarum allegationes firmis-
 simas. doctrinarum exhortatioēs
 efficacissimas. nedum secularibus
 viris et feminis. sed etiaz in vita
 spiritali exercitatis valituras.

**De facto Andrea Apostolo sermo
 primus.**

ENITE post
 me **Mat. 11.**
Beatus Gre.
 exponens ver-
 buz ppositum
 dicit. Per hec
 vba dominus

omnes ad eternitatez vocat qui
 duobus modis veniunt. scilz ma-
 la deserendo. et bona faciendo.
Et secunduz hoc verba pposita in
 duo diuiduntur. **Primo** enim a ma-
 lis reuocamur. et secundo ad bo-
 na hortamur. **Primuz** ibi. venite
Secundum ibi. post me **Malū** au-
 tem a quo per hoc verbus venite
 euocamur fugit a triplici radice
 scilz a peccati feditate. carnis vo-
 luptate. mundi vanitate. **Ab** hys
 enim tribus recedere nos oportet
 si ad regnū suum cupimus deum
 sequi. **Ram** primos odit. secūdi
 non placent. terreni sunt inimici.
De primis enim dicitur **Ecci. 11.**
Alissim9 odio habet peccatores
De secundo dicitur ad **Ro. 17.**
Qui in carne sunt deo placere n
 possunt. **De** tercio dicitur **Jaco.**
11. **Qui** vult esse amicus huius
 seculi inimicus dei constituitur.
Scimus autem quoniam omnes
 qui in dei sunt odio displicentia

inimicitia regnum celorum nulla
tenus consequuntur. Oportet er
go ut si post deum venire cupim⁹
ab his tribus retinaculis longius
recedamus. Quod si decreuerim⁹
faciendum. sciendum q̄ a pecca
tis per penitentiā. a carnis volu
ptate per resistantiam. a mundi
vanitate per displicentiā nos
recedere oportet.

Pri
mo ergo volentes ad dei vocatio
nem recedere a peccatis. hoc per
penitentiam fieri oportebit. Sic
enim dicitur Actū. in. Penite
mini et convertemini ut deleant⁹
peccata vestra. Ut autem penite
tia nostra sit efficac̄ et perfecta.
debz se ad omnia loca diffundere
ubi peccata sunt commissa. Quod
tam figura q̄ scriptura lucide de
clarat. Figura sicut Vester. vi.
legitur. Vbi dicitur q̄ omnia lo
ca in quibus ante letari consueve
rat crimum laceratione replevit.
Similiter scriptura idem ostendi
tur Sapientie. xi. Per que quis
peccat. per hec a torquetur scilicet
penitendo. Oportet enim ad hoc
ut sit efficac̄ ad omnem locum p
tingere in quo latuit morbus pec
cans.

Sunt autem
duo ut ait beatus Augustinus.
que perficiunt peccatum. scilicet
voluntas et opus. Voluntas in
corde. opus in corpore. Ad eadez
duo necessarium est ut penitentiā
se diffundat. ut videlicet in corde
doleat. corpus in opere penali sa
tisfaciat. Et sicut peccatum in cor
de per consensus inclinationem.
et in corpore per operis perpetra
tionem perficitur. sic etiam penite

tia vera ex cordis contritione et
corporis satisfactōne compleatur
Vinc est etiam q̄ ai in omni pec
cato anima primo det consentum.
deinde corp⁹ peccm̄ ope perficiat.

Ideo opz exigente iusticia ut aia
prius q̄ corpus puniatur. vel hic
sufferendo dolore penitentię. vel
in inferno patiēdo tormenta mi
serie. ut sicut aia p̄cessit corp⁹ in
culpa dando consentū. sic etiaz p̄
cedat ad tormentū. Ex hoc satisfa
ctū credim⁹ questiom simpliciu⁹
dicentū illd̄ Ezechie. xvij. Nō est
equa via om̄. i eo. s. q̄ aia exuta
corpore pena plectitur p̄ culpa q̄
in corpore est om̄issa. Quia om̄e
peccatū aia prior inelhat dando
consentū. et qz prior est in culpa de
bet etiā in pena merito esse p̄ma

Quod etiā prior sit in
culpa apte dicit Aug⁹. Om̄e pec
catū adeo est voluntariū. ut si non
sit voluntariū. nullomodo sit pec
catum. Vinc dicit beatus Ber.
Peccatū in foribus est. sed nisi a
perias dando consentū non intra
bit. Potest quidez inimicus exci
tare temptationis motum. sed in
te est si volueris dare consentū.
ut nemo nostrum in hoc certami
ne deiciatur inuitus. Vnde sicut
cogitacō illicita deformat. affectō
vulnerat. sic consensus animam
necat. Vinc Ihero. Neuera non
potest corrumpi caro nisi mēs fu
erit ante corrupta. Er̄it ergo aia
prior in pena que carnē p̄cessit
in culpa. Postq̄ autem peccata
per penitentiā sūt deleta. ne a
lia illabantur que grauius opor
teat penitere carnis voluptati est

fortissime resistendum. Qui enim
ut dicitur Ecclesiastici. xxxvii.
baptizatur a mortuo. et iterum ta-
git eum quid proficit lotio eius?
Lavi pedes meos. ut dicitur i Ca-
tolicis. quomodo iterum inquinabo
eos? Ut ergo post penitentiam pu-
ritas conseruetur. **E** **S**ecun-
do voluptati carnis per resisten-
tiam est fortissime obuiandum. ut
quotienscumque mentem pulsaue-
rit statim aditus detineatur. **N**on
per nullum modum melius potest
fieri quam omnes occasiones peccati
penitus respiciamus. omnes sen-
sus nostros ab omni intentione
diligentissime auertentes. Sicut
dicitur Ecclesiastici nono. Virgi-
nem ne conspicias ne forte scan-
dalizetis in decore eius. Dicit enim
beatus Gregorius. non licet in-
tueri quod non licet concupisce-
re. Has occasiones gloriatur se
declinasse sara **Thob.** .iiij. dicens
Nunquam cum ludentibus in seui me.
nec cum hijs qui in leuitate am-
bulabant participet me prebui **E**t
ideo subsequitur amplius gloria-
do. **N**unquam virum concupiui et
mundam seruauim animam meam
ab omni concupiscentia. **F**acili-
ter autem voluptati resistimus si
semper cogitamus illud **G**rego-
rii. Momentaneum est quod de-
lectat. eternum autem quod cru-
ciat. **E**t ideo hanc stultam comu-
tationem nemo facit nisi penitus
stultus **T**ercio reme iubemur
a domino a mundi vanitate. et
hoc per displicentiam. **A**d hanc
displicentiam facile peruenimus
si ea que mundi sunt persalietes

perlusteamus. **E**st enim tota ta-
tis malis et venenatis infectioni-
bus exuberans ut vere considera-
ti oporteat displicere. **S**ic enim
ait beatus Gregorius. Aliquan-
do nos mundus retraxit a deo.
nunc vero tantis plagis plenus
est ut ipse iam mundus inuitet
nos ad deum. **F** **S**unt
enim tria in mundo que ipsius fa-
ciunt omnino displicere. **Q**uia
decipit. deficit. et interficit. **D**e-
cipit quia promittit sufficientiam
quam non soluit. sed quanto plu-
ra acquirimus tanto facit nos a-
plus indigere. **C**um enim promit-
tit dulcia pulchra delectabilia et
omnia bona priuat nos veris bo-
nis pulchris dulcibus delectabi-
libus. **V**nde Gregorius dicit. **S**i
bonum diligitur mens in bonis
delectabilibus melioribus. i. i. cele-
stibus delectetur. **S**i autem ma-
lum metuitur eterna mala omni-
bus malis seculi preponantur. **S**ecundo
mundus deficit. **R**am-
si aliquid nature bonitatis esset in
mundo. tamen quia non permanet
debet merito displicere. **S**ic
enim dicit **I**ohannes. **M**undus
transit et concupiscentia eius.
Quid ergo proderit homini si un-
uersum mundum lucretur. **T**ercio
mundus interficit. **S**ic
etenim dicit **J**ob. **D**ucunt in bo-
nis dies suos. et in puncto ad in-
ferna descendunt. **A**micus enim se-
culi inimicus dei constituitur **I**n-
imicos autem dimergit in mare
et percutiet eos in posteriora. op-
probrium sempiternum dabit il-
lis quod est miserabiliter occidit
a in

Sequitur scdm prim
cipale scz Post me. In quo verbo
hortatur nos dñs vt eū in bonis
que in seipso nobis pposuit imite
mur. que in tria bona partialia di
uiduntur. P̄p̄osuit em nobis i
seipso corporalem operationem.
penalem tribulationem. virtutū
exercitationem. Prīmū nobis p̄
posuit in sua conuersatione. scdm
dum in passione. terciū in virtutū
exhibitione. In hys ergo tri
bus dñm sequamur si tamē ipsuz
consequi desideramus. **P**rimo eu
go de? proponit nobis corporales
operationem. in eo q̄ omnia que
operatus est nō ppter se sed ppter
nos operatus est. Quippe qui sibi
ipsi sufficiens. nihil eorum que fa
cerat indigebat. **V**inc̄ **Ysa. xxvi.**
Omnia em opera nostra dñe opera
tus es nobis. Qui ideo opera dei
vocauit nostra qz nō sibi sed om
nia nobis fecit. Quod apertius di
cit **Aplūs. ij. ad Thimo. ij.** Omnia
propter electos. Sic et nos om
nia opera nostra nō propter nos
nec propter aliud extra deuz. sed
propter solum deuz ad eius bene
placitū faciamus. sic in omnibus
operantes cum bona conscientia
vt ei⁹ laudi valeat exhiberi. **Q**d
fidelis propheta fecerat cum dice
bat. Non nobis dñe nō nobis ac
Quod etiam monet **Aplūs. i. ad
Corinth. x.** Omnia quecumq; faci
tis ad gloriam dei facite. **I**de⁹. Nō
ad oculum quasi hōmibus placē
tes sed deo qui pbat corda. **N**
Nullum em bonum opus quantū
cumq; de genē boni erit meritorū
apud deū quod non per intētiōne

ad dñm ordinatur. **N**ec in hoc vt
ait **Her.** amittimus aliquid. sed
plurimū lucratur si opera dam⁹
dño cōmutātes ea in melius. **N**ā
ex hoc nobilitantur. augmentan
tur. perpetuantur. **N**obilitantur
ex nobili subiecto quod est deus.
Quicquid em generoso deo a no
bili attribuitur ex sua virtute effi
citur totū gloriosum. **S**ecdo opera
nostra data deo augmentantur.
qz accipiēs nostra dat nobis sua.
vt quicquid minus est de nostro
per sua opera suppleatur. **D**e qui
bus operibus dicitur **Sapie. viij.**
Omnis aux in comparatione ei⁹
arēna est exigua et tanq; lutum
estimabitur. **T**ercio opa nostra
deo data perpetuantur. deus em
cum sit eternus in se perpetu⁹
omnia sibi data. **Eccī. iij.** **O**pa dei
perseuerant in eternū. **Eccī. xxvi.**
Fundamentā eterna supra petrā
solida. **C**ui cōsonat **Aplūs. i. ad
Corinth. ij.** dicens **F**undamentū
autem aliud nemo potest ponere
preter id quod positum est quod
est xps ihesus. **S**ecundo propo
nit nobis deus in seipso penalem
tribulationem. nec in hys aliq̄
propter seipsum pertulit. sed
pro nobis. volens vt et nos ali
quid propter eum sufferamus. a
taliter sicut ipse pro nobis gau
dens est passus. dicente **A**pосто
lo ad **H**ebreos duodecimo. **Q**ui
proposito sibi gaudio sustinuit
crucem confusionē contempta a
cetera. **S**ic et nos gaudentes p̄
eum quicquid occurrerit sufferamus.
I **C** **Q**d vt facilius
faciam⁹ tria sūt nob̄ frequēter de

nostris cogitationibus cogitanda. scilicet quia leuius purgamur. ab inferno securamur. sublimius premiamur. Nec tria faciliter considerata omne pondus nostre tribulationis leuigant. **P**rimo quod dem dico leuius hic purgamur. Cuius enim omni peccato de beatus pena multo leuius hic in foro misericordie quam in foro iusticie punimur. testate Ezechiele. quarto. Diem pro anno dedi tibi. **A**c si dicat Sicut leuius et breuius est puniri per diem quam per annum. sic leuius est puniri in presenti tempore quam in futuro. **V**nde Job. sexto. Qui timet pruina irruet super eum nix. Per pruina leuem et tennem. Per niuem vero profundam tribulationem volens intelligi. **S**ecundo per tribulationes presentes ab inferno securamur. dicitur enim Naum primo. Non confurget tribulatio duplex. **V**nde hic castigans subiungit statim. Affixi et non affligam te ultra. et nunc confringam virgag de dorso tuo et vincula tua dirumpam. **V**nde Apocalips. secundo. Qui vicerit scilicet presentes tribulationes non ledetur a morte secunda. id est ab inferno. **V**nde Proverbiorum. vicesimo tercio. dicitur Percute filium tuum virga et liberabis animam eius a morte. **T**ercio per tribulationes presentes sublimius premiamur. Nam quanto hic deo verius assimilamur in patiendo tanto illic gloriosius sublimamur. **V**nde secunda Corinthiorum. tercio. Id quod momentaneum est et leue tribulationis

nostrae supra modum in sublimitatem eterne glorie pondus operatur in nobis. **M**athei. sexto. Beati qui persecutionem patiuntur ac

R **T**ercio proponit nobis deus in seipso virtutum exercitationem. Quia nulla sine virtutibus potest esse salus. dicit enim **B**eatus Bernardus. Quantum libet te crucies. quantumlibet te affliges non tibi sui copiam tribuit qui dominus virtutum dicitur nisi fueris virtutibus adornatus. **E**t quia predicta omnia fructu vacua remanerent si non virtutibus ornarentur. **I**deo nobis in virtutibus se proponit. dicens nobis illud Iudicium vnderimo. Quod me videtis facere omnes faciatis.

L **P**ropter quod sciendum. quod licet omnes virtutes essentialiter possidet deus tamen pre ceteris nobis magis necessarias proponit. scilicet caritatem imitatem humilitatem. monens et suadens ut in eisdem ipsum omnino conatu quo possumus imitemur.

Q **N**am in eisdem tribus plena et absoluta consistit perfectio. Nam per primam deo. per secundam proximo. per tertiā nobis soluius quod tenemur. **Q**ui autem deo proximo et sibi exhibet quod debet. hic perfectus est vir et beatus erit in proposito suo. **D**e prima scilicet caritate dicitur **J**ohannis de primo quinto. Maiorem caritatem nemo habet. **D**e secunda autem et tertiā **M**athei. xi. **D**iscite a me quoniam mitis sum et humilis corde. **Q**uod autem caritas deo de nobis sufficiat aperte

a m

ostendit **Beatus** dicens. **Solus** amor
est que a nobis exigit deus. siue
cum beneficiis obruit. siue flagel
lis corripit. vel consiliis instruit.
vel mandatis astringit. et quicquid
de tota lege inducit vel introduci
tur. ad solum amorem inducit.
Solve ergo amoris tributum et
deus noueris satisfactum. Ipsa enim
est uirtus prima in qua nec opus
minimuz despicitur. sine qua nec
maximum accipitur. non predica
tio etiam si linguis angelorum fi
at. non fides etiam si montes tran
sferat. non elemosina etiam si om
nes facultates in cibos pauperuz
distribuat. non corporis afflictio
etiam si ardeat. **Ex** quibus omni
bus liquet quod per solam caritatez
deo persoluimus abundanter.
Secundo debemus proximo miti
tatem idest pietatez per quam eu
in omnibus suis factis pie et dul
citer iudicemus. intue tes ipsum
et omnia sua. oculo columbino
iudicantes eum. sicut ab ipso iudi
cari uellemus. **Vnde** Proverbio.
xi. **Equum** pondus uoluntas eius
Ac si dicatur. **Voluntas** dei est ut
in iudicando nos et proximum e
quum pondus habeamus. **Vnde**
Leuit. xix. **Statera** iusta et equa
sint pondera carum. **Et** iterum. **Non**
sint in domo tua diuersa pondera
Quia ut in puerbis dicitur. xx.
Pondus et pondus. mensura et
mensura utrumque abominatio est
apud deum **Propter** quod male
ponderantibus dicit dominus. ii. palipp.
x. **Ego** maius pondus apponiam
De his diuersis ponderibus dicit
Gregorius. **Omnis** qui aliter pensat ea

que proximi sunt. et aliter que
sua sunt habet pondus et pondus
Tercio debemus nobis humilita
tem. ut cum priora duo fecerimus.
seruos nos inuites iudicemus.
quod solum fecimus quod debuimus
nihil addentes. **Vnde** **Gregorius.** **Que**
libet assint bona opera. nulla sunt
si non ex humilitate condiuntur.
et quod agimus omne perditur
si non sollicite per humilitatez cu
stoditur. **In** his ergo uirtutibus
imitemur dominum ihesum christum qui est
deus benedictus in secula.

Sermo secundus. De eodem
Sermo secundus.

Uenite et uidete. **Iohannis**
p. **Dicit** beatus **Gregorius.**
Remo potest in una
eademque re omnipotenti deo et hostibus
eius gratus existere. **Non** dei amicum
se denegat qui eius placet inimico.
et inimicis aduersariis ueritatis
qui eidem ueritati subiugatur.
Ideo in uerbo proposito deus sa
lutem nostram desiderans. ab ini
mico suo mundo uidelicet nos re
uocat. ut ab eo recedentes et si
bi seruientes uitam et gratiam
consequamur. **In** uerbis ergo pro
positis duo breuiter tanguntur.
Primo ponit suam uocationem.
Secundo uocationis sue remunera
tionem. **Primum** ibi **Uenite.**
Secundum ibi. **et uidete.** **Verum**
quia dicit **Gregorius.** quod facta
saluatoris sic accipienda sunt. ut
in ueritate credantur facta. et tamen
per significationem nobis aliquo

instituent faciendum **R**
Propter quod sciendum. quod verba
proposita ad duplicem nobis intelligē
tiam de seruiunt. scilicet ad historiales
expositionem. et moralem nostri
informationem. **P**rima expo
sitione declarat nobis apostolorum
vocationem. secunda nostram in
structionem. Primam exposi
tionem breuiter percurrētes dicim⁹
quod **B**eatus apostolus **A**ndreas et
alii apostoli quadupliciter sunt
vocati. **P**rimo enim vocauit eos
dominus ad sui noticiam. **S**ecun
do ad discipulatus gratiam. **T**er
tio ad familiaritatis amicitiam.
Quarto ad apostolatus excellen
tiam. **P**rimo dico vocauit eos
dominus ad sui noticiam. cum ad
ostentationem **J**ohannis bap
tiste dicens. **E**cce agnus dei. **A**d
Andreas statim sequēbatur dñm di
cēs **R**abbi ubi habitas. **E**t voca
uit eum dominus dicens **V**eni et
vide. **I**n quo vocauit eum ad sui
noticiam. quia cognito eo rediit
in sua. **S**ecundo vocauit eos ad
discipulatus gratiam. cum dicit
Petro et **A**ndree. **V**enite pro me
faciam vos piscatores hominum.
In reliquum non redierunt in sua.
Sequitur enim. **A**t illi relictis ve
stibus et naui secuti sunt dominū.
Tercio vocauit quosdam ex e
is ad singularis familiaritatis ami
citiā. **S**ic enim frequenter legi
mus in euangelio **A**ssumpsit **J**he
sus **P**etrum **J**acobum et **J**ohan
nem secreto. **Q**uarto voca
uit eos ad apostolatus excellen
tiam. cum misisset eos binos et bi
nos ante faciem suam. **S**ic enim

dicitur **L**uce. ix. **C**onsecratis ih
sus duodecim **A**postolis dedit ill
virtutem et potestatem super om
nia demonia. et ut curarent lan
guores et c. **H**ec de historiali veri
tate breuiter tacta sufficiat. nūc
sermo retorquendus est ad mox
nostrorum edificationem. **Q**uid
enim prodesset quod **A**postolorum vo
catio singulis annis in ecclesia re
citaretur si non in eisdem posse
moraliter edificari? **O**
Sciendum ergo quod omnes qui ad
perfectum statum sanctitatis et
vsque ad gradum apostolicum pro
mouentur. predictis quatuor mo
dis spiritualiter intellectis a dño
vocantur. **P**rimo ergo voca
mur ad dei noticiam. **R**atione enim
illuminati per creaturam. cogno
scimus eius oportere preexistere
creatorem. **S**ed quis cognoscit e
um? cum de eo dicatur **P**salm. xlv.
Tu es vere deus absconditus deus
israhel saluator. **D**eus sibi soli co
gnitus et homini assumpto. **L**uce
enim habitat inaccessibilem. nec
alicuius creature pure cognitio
potest ad eum pertinere. **Q**uia
finiti ad infinitū nulla est compa
ratio. **S**ed si nulla omnino posset
haberi de deo cognitio vel noticia
deus non diceret per **P**salm. **V**aca
te et videte quoniam ego sum de
us. **N**am sine dei qualicumque no
ticia nullomodo poterit esse salus.
Dicente **B**eato **B**ernardo. **S**i ig
noras deum poterit ne esse salus?
Ac si diceret. **N**equaquam. **E**t hec sub
iungit dicens. **N**on enim poteris
amare quem nescias. nec habere
quem non amauctis. **A**c si dicat

Qui nō cognoscit deū nō amat
deum. qui nō amat deum nō ha
bet deum. qui non habet deū. infir
deli deterior est. Hanc contrarie
tiam per distinctionē de clarantes
dicimus. q̄ perfecta cognitione
nulla creatura p̄t deū cognosce
re. et tamen ex necessitate oportet
nos habere de deo noticiam q̄
lemāq̄. unde sicut deum nullus
potest perfecte cognoscere. sic eti
am debet null⁹ esse qui de deo ali
quid nō cognoscit. **P**

Propter quod sciendū q̄ tri
plex de deo in scriptura cognitio
reperitur. scz cognitio rationis.
deuotionis. glorificationis. Cogni
tio rationis est quā per rationem
creaturarū ratiocinādo inuestiga
mus. Nam per creaturarū magni
tudinem. pulcritudinem. creatō
rē proculdubio presuppōimus
pulchritudinem et magnum. Quis em̄ nisi
inops rationis credat q̄ creature
creauerint seipsas? Hinc Sapie.
xix. Si qui specie creaturarū de
lectati sunt. sciant quāto hys dñā
tor eorum speciosior est. aut si vir
tutes et opera mira sūt creatura
rum. intelligāt ab illis qm̄ q̄ hec
fecit fortior est illis. A magnitudi
ne em̄ speciei creature poterit eo
rum creator cognoscibiliter vide
ri. Hanc cognitionē antiqui phi
losophi habebant de deo. quē nō
tamen deum sed primam causam
nominabant. De hac noticiā dicit
beatus Greg. super illo verbo Job
xxxvi. Oēs homines vident eum
vnusquisq̄ intuetur procul. Ois
homo quia rationalis est. debet
ex ratione colligere deū qui cōdi

dit eū esse. quē nimirū videre ē ad
minationem illius ratiocinādo cō
spicere. vbi recte subiungit. vn⁹
quisq̄ intuetur procul. Procul
quippe intueri est iam non illum
per speciez cernere. sed adhuc ex
sola operum suorum admiratione
pensare.

Q **S**ecunda
cognitio est deuotōnis. quam illi
habent per fidem que per dilectio
nem operatur. qui adherent deo
eius offensam declinantes. et q̄
sunt ei placita toto conamine ope
rātes. De qua noticiā dicitur Ihe
re. ix. Non gloriatur sapiens in
sapientia sua. nec fortis in fortitu
dine sua. nec diues in diuitijs su
is. sed in hoc gloriatur qui gloria
tur. scire et nosse me. De hac no
ticiā dicitur. ad Corint. xix. Nūc
cognosco ex parte. videm⁹ enim
hunc per speculum et in enigmate
Itez Johānis. xix. Ego cognosco
dues meas et cognoscūt me mee
Qui ergo propter deum declināt
delectabilia et aggrediuntur diffi
cilia. pbant se vtiq̄ deum nosce
re. **T**ercia cognitio est et dicit̄
glorificationis. per quā in patria
deum cognoscimus. ipsum facie
ad faciem contemplantes. De q̄
dicitur Ihe. xxxi. Non docebit vl
tra vir proximum suum. et vir
fratrem suum dicens. agnosce de
um. Omnes em̄ cognoscent me a
minimo vsq̄ ad maximum. **P**ri
ma cognitio notificat deū qz est.
secunda quia bonus est. tertia qz
gloriosus est. **S**ecundo vocat
nōs deus ad discipulatus gratiā.
quod contingit cum inspirat nō
bis fortissimum affectum et desi

etiam discendo omnia eius benepla-
cita. et pro viribus faciendi. legem
vite sue et discipline mentis nostre
oculis anteponeas docet nos tam
quam magister. ut eandem suam vi-
tam nostre vite moribus imbua-
mus. ut illud Ezechielis veraciter
nobis valeat applicari Similitudo
hominis scilicet christi erat in eis.
Ad hoc enim homines fiunt disci-
puli. ut magistri sui discant scien-
tiam. Quam promittit nobis de-
us Iheremie tricesimo primo di-
cens. Dabo legem meam in visce-
ribus eorum. et in cordibus eo-
rum scribam eam. **R**

Propone autem nobis magi-
ster deus tres lectiones. quas si
vidi certimus. vere discipuli eius
sumus. scilicet mandatorum ob-
servacionem. temporalium abdi-
cationem. proximorum dilectio-
nem. De prima lectione dicitur
Johannis decimo octavo. Si vos
manseritis in sermone meo. vere
discipuli mei eritis. hoc autem pre-
ceptum est de necessitate salutis
domino dicente Mathei decimo
nono. Si vis ad vitam ingredi.
serua mandata. De secunda lecti-
one dicitur Luce decimo quarto.
Nisi quis renunciauerit omnibus
que possidet. non potest meus esse
discipulus In qua deum magister
si vere discipuli esse voluerimus
imitemur. Nam de sua paupertate
ipse dicit Luce decimo quarto.
Vulpes foueas habent. et turtur
nidum suum. filius autem hominis non
habet ubi reclinet caput. Unde
christus in paupertate natus est
scilicet in diuersorio. in paupertate

te vixit ut peregrinatus. in paupertate
mortuus est nudus in cruce.

De tertia lectione dicitur Johan-
nis decimo tertio. In hoc cognos-
cet omnes quia mei estis discipu-
li cetera.

S **T**ercio vo-
cat nos deus ad suam familia-
ritatem et amicitiam. Hoc autem
cum non sit unius sed duorum scilicet
dei et hominis ipsa consistit in tri-
bus. videlicet in mutua visitatione.
secretorum reuelatione. fidei ad in-
uicem affectione. **P**rimo dico
quod hec familiaritas consistit in mu-
tua et frequenti visitatione dei ad
hominem et hominis ad deum. ita
ut interpolatis temporibus deus homi-
nem et homo deum sepe visitet.
et vicissim se frequentent. Nam de
dei visitatione dicit beatus Gre-
gorius super illo verbo Job. Visitas eum
diluculo et subito probas illum.
Ut homo et firmitatis dona habe-
at. et infirmitatem suam humiliter
agnoscat. ideo visitatus a deo per
accessum gratie ad alta sustollitur.
et per recessum quid per semet
ipsum fuerit probatur. Vnde ite-
rum. Dum visito homines dura
corda emollio. rigida flecto. aspe-
ra mitigo. frigida accendo. debi-
lia roboro. vaga stabilio. et nu-
tantia confirmo. et dum in corpo-
raliter venio. intueri si valeas.
quibus ea meatibus illustro. Et
hec verba ex persona dei visitan-
tis dicit Gregorius. Similiter ho-
mo debet deum visitare. visitan-
do frequentare. a strepitu secula-
rium tumultuum se elongare. et
totum cor suum in deum eleua-
re. meditando eius magnalia.

et contemplando eius mirabili
a et alia eius quecumq; opera. se
cundum q; gratia cooperans ho
mini impartitur. **Quod** faciebat
P̄s. Cum dicebat **Meditatio** cor
dis mei in conspectu tuo semper
Secundum ad hanc familiarita
tem necessarium est secretorum
reuelatio vt crebrius se visitan
tes semper aliquid de secretis su
is sibi mutuo reuelent. **Quod** ex
parte sua promittit deus. **Ysai**
e quarto. **Et dabo tibi thesauros**
absconditos et archana secreto
rum. vt scias quia ego dominus
Hec secreta recepit eliphaz thema
nites cum dixit **Job** quarto **Por**
ro ad me dictum est verbum ab
sconditum. et quasi furtiue susce
pit auris mea renas futurum ei?
Quod exponens **Bernardus** di
xit. **Beatus** homo qui renas fu
rurum tui domine percipit in silen
tio. Similiter et homo viceversa
secreta sua debet domino reuela
re. et intima cordis sui et medul
las affectionum euaporando exa
lare. vt si contingat voces emitte
re magis ex affectu q̄ ex intelle
ctu procedere videatur. sicut sp̄s
sa **Canticorum** tercio. cum dice
bat **Dilectus** meus michi et ego
illi. Similiter **Petrus** ex visione
transfigurati om̄is existi inebria
tus dixit. **Domine** bonum est hic
esse. **Vis** faciamus hic tria taber
nacula. tibi vnum. **Moyfi** vnum.
et **helie** vnum. **Nesciens** quid di
ceret **Tercium** quod est ad hanc
familiaritatem necessarium est
fidelis ad inuicem affectio. **Seco**
quia fidelis est deus et absq; vl

la iniquitate iustus et rectus. si
cut dicitur **Deuteronomij** tricesi
mo secundo **Ideo** de eius fidelita
te nichil hesitantes. commonen
di nos homines sumus. vt deo fi
deles simus. quod tunc erimus
si in omnib; que agimus dei glo
riam et non nostram. dei bonum
et non nostrum intendimus. fa
cti nobismetipsis tanq̄ vas per
ditum et obliuioni dati tanq̄ mor
tui a corde. **Quorum** tamen
non magna copia inuenitur. pp
ter quod **Prouerbiorum** vicesi
mo dicitur. **Multi** sunt viri mi
sericordes. virum autem fidelem
quis inueniet? **Vinc** **Luce** vndeci
mo. **Quis** putas est fidelis seruus
et prudens? **Quasi** dicat pauci
sunt. **Vinc** **Bernardus** **Reuera**
fidelis es famulus si de gratia de
i. et si non exeunte de te tamen
transeunte per te nichil tuis mani
bus adherere contingat. **T**
Hec deuota et sancta familiari
tas pre omnibus exercitijs nos
prouocat et pmouet apud deum
Quod sic patet. **Nam** ex dei visi
tatione deus est in nobis. ex no
stra vero nos in deo. ex quibus e
sultat illa beata vnio qua felix ho
mo vnus spiritus fit cum deo. **V**
nitum autem cum deo bona conseq̄
mur infinita. **Dicit** enim veritas
Johannis quinto. **Qui** manet
in me et ego in eo hic fert fructu
multum. **Ex** quibus multis **Bea**
tus **bernardus** pauca enumerat
dicentis. **Crebra** visitatio dat fa
miliaritatem. familiaritas ausu.
ausus gustum. gustus famem.
fames autē tribuit contemptum

omnium contemptis deum dei
um deus. **Q**uarto ex predictis
iam perfecte vocamur ad aposto
latus excellentiam. Quod contin
git cum post predicta inspirat no
bis deus desiderium animas acq
reōi. **V** Sic ei ait **Her.**
Deus tanto zelo replet animas de
uotorum acquirendi deo qui euz
similiter diligunt. vt ocium con
templationis pro studio predica
tionis libentissime intermittant.
Debemus autez deum tripliciter
nunciare. scz predicatione. couer
satione. oratione. Quod euidentē
in illa trina inuentione quam do
minus petro **Johis. xxij.** inuixit
ostenditur vbi dicit Petre amas
me. quo dicto tercio. ter etiā sub
iunxit **Pasce oues meas.** Ac si di
rat. **Si diligis me. pasce** verbo p
dicationis. pasce exemplo couer
sationis. pasce instantia orōnis.
De hac eminentia apostolici stat⁹
dicit iterum **Her.** Oportz aposto
licum virum deum vndiqz nuncia
re. scz ab incessu et ab aspectu a
voce morum omnium disciplina.

**Sermo tercius. De sancto
Nicolao episcopo Sermo pm⁹**

Ecce sacerdos magnus
qui zē. **Eccē. xliij.** dicit
beatus fulgentius. In
verbis dñi tāqz ditissimis ferculis
sic celestium diuitiaruz copia spi
ritualis exuberat. vt ex eis abun
det quod perfect⁹ comedat. abū
det et quod paruulus fugat **Ibi**
enim simul et lacteus potus quo
tenera fidelū nutriatur infantia

Ibi etiam solidus inuenitur cib⁹
quo robusta perfectorum iuueni
tus spiritu alia sancte virtutis ac
cipiat incrementa. **Ibi** prorsus
ad salutem consultatur vniuersis.
quos dominus saluare dignatur
Ibi inuenit quod omni etati con
gruat **Ibi** est quod omni p̄fessio
ni conueniat. **X C** **V**inc
est qz fideles predicatorum quali
tatem audiētium verbum dei sol
licite pensantes. scdm conditionē
et statum singulorum alimenta
vite et predicationis pabuluz ad
ministrant. Quod beatus **Gre.**
astruit ita dicens. **Non** vna eadē
qz exhortatio cūctis congruit. qz
nec cūctos par morum qualitas
astringit. nam que alijs obsunt
alijs profunt. qz plerumqz herbe
que hec animalia nutriūt alia oc
cidunt. et medicamentum quod
vni morbum imminuit alteri vi
rus iungit. et panis qui vitam
fortium roborat paruulorum ne
ēat. **Pro** qualitate igitur audito
rum formari debz sermo doctor.
vnde aliter loquimur peccatori
bus. aliter penitentibus. aliter
proficientibus. aliter perfectionē
attingentibus. Quam diuersita
tem sacra scriptura copiose pre
dicatoribus administrat. **V**nde
peccatoribz dicitur **Thobie. xij.**
Conuertimini peccatores et iusti
tiam facite coram deo. **P**enitentibus
vero dicitur illd **Ysaye. xliij.**
Ego ipse sum qui deleo iniquita
tes tuas propter me **P**roficiētibus
autē dicit illud **Eccē. ix.** **Q**uāqz
potest man⁹ tua facē instantē opa
re **Q**uibus etiā oñditur iste scūs

ut ad exemplum eius sanctitatis
perficiant vitam suam. Conanti-
bus autem ad perfectionem dicitur
illud **Luce sexto**. Estote perfecti
sicut et pater vester celestis perfectus
est. **A** **C**Obmissis autem omnibus solum de profici-
entibus hic intenditur. quibus sanctus
iste scilicet **Nicolaus** sub magnitudine
sua proponitur ut discant sancti et
magnum fieri sicut ipse. In verbis ergo
propositis tria intelligimus. Primo enim
quod magnus iste pontifex demonstratur.
secundo demonstratus commendatur.
tercio commendatus probatur. primum
ibi ecce. secundum. ibi sacerdos magnus.
tercium. ibi qui in diebus suis placuit
deo. **Hec per ordinem prosequentes**
B **C**Primo sciendum quod tres demonstrabiles solent ex
causa triplici demonstrari ut videlicet
ex demonstratis rebus prouocemur.
prouocati informemur. informati imitemur.
Ex hac triplici causa iste magnus sacerdos
per hoc adverbium ecce demonstratur.
CPrimo nobis demonstratur ut cum ipse
homo similis nobis passibilis magnus factus
erit prouocemur ad exemplum eius ut et nos
etiam magni fieri studeamus. Dicentes iam
prouocati illud **Petri Actuum quarto**
Non est acceptor personarum deus. sed in
omni gente qui timet eum acceptus est illi.
et qui operatur iustitiam. Nichil enim illi
magis debuit quam nobis nec nobis minus
exhibet quam illi. si tamen fideles fuerimus
inquirendo. **S**ecundum

do est nobis demonstratus ut ex
demonstratione prouocati per eius
exemplum informemur quibus exercitiis
possimus magnificari sicut ipse. De quo
Exodi de cimo quinto. Inspice et fac secundum
exemplar quod tibi demonstratum est in
monte. **V**nde dicit **Beatus Gregorius**
Vnicuique electo ad sumendum viuendi regulam
patrum prece dentium exemplam
monstratur. ut ex eorum vita consideret
quid quidem in actibus suis quid in
moribus suis seruet. **Q**ui ergo acceptis non
accendimur saltem exemplis prouocemur.
et nihil sibi mens difficile estimet quod
de alijs perfecte peragi videt. **T**ercio iste
pontifex demonstratur nobis magnus ut
prouocati et informati ipsum efficaciter
imitemur. **Q**uomodo autem ipsum imitari
debeamus in tercio membro principalis
diuisionis. scilicet diebus suis placuit
deo. lucide declaratur. **C**
Sequitur secundum principale. scilicet
sacerdos magnus. **I**n quo iste pontifex a
magnitudine commendatur. **H**abet autem
triplicem magnitudinem. scilicet vite
sanctitatem. intercessionis potestatem.
et miraculorum claritatem. **D**e primo
potest sumi illud **Gene. xxvi**. **I**bat
proficiens atque subcrefcens donec
vehementer magnus effectus est. **D**e
secundo potest sumi illud **quarto Regum**.
Erat vir magnus et potens apud
dominum suum et honoratus. **D**e tercio
patet in legenda sua ubi legitur exprime-
to

recognoscitur. q̄ vsq̄ in hunc dieq̄
signis & virtutibus subuenit vni
uersis. **S**equitur terciū princi
pale. in quo hui⁹ pōntificis m̄gnī
tudo pbatur. in eo q̄ subiungit.
Qui in diebus suis at̄. In quib⁹
verbis tres ponuntur particule. scz
dei op̄placētia. eius iusticia. eius
reconciliationis gratia. que am
ipso et in ipso fluxerūt. ideo ip
sum magnum veraciter efficiunt
Nunc tempus est vt hec verba ad
nost̄rā edificatiōem ouertam⁹.
discētes et docētēs quomodo &
quib⁹ exercitijs et nōs m̄gnī ap̄d
deū fieri valeam⁹. **A**d hoc em̄ glō
riofus iste pontifex s̄b sua magni
tudine nob̄ p̄ponitur i exemplū.
vt sua magnitudine cōmonit. di
scamus magni fieri apud deum.
Peccatōes em̄ commonentur vt
infernum fugiant. penitentes vt
ad regnum celorum perueniant.
boni vt in magnitudine proficiāt
Quid si decreuerimus faciendū
predictas tres particulas. scz cō
placētiam. iusticiam. reconcilia
tionis gratiam assumam⁹. incipi
entes a primo videlicet a compla
cētia. et inquirētes sollicite quī
b⁹ exercitijs deo placē valeam⁹.

D **P**rimo igitur sciendū
q̄ pre ceteris tria placēt deo. que
ex persona sua **Eccl̄i. lv.** proponit
nobis dñs ita dicens. In tribus
beneplacitū est spiritui meo q̄
sunt probata coram deo & homini
bus. scz concordia fratrum. vir &
mulier sibi bene consentientes. &
amor proximorum. que tria si vi
te nostrē inserimus deo p̄ omnia
complaceamus. **S**unt autem fr̄es

omnes sensus corporis. membra
pariter et affectiones. **P**otentie
et virtutes anime ex affinitate
quam habent adinuicem fratres
iusto noīe appellant. quos tūc ad
peccatiōem reducimur. qm̄ ex nr̄o
diligenti conatu oēs deo concordi
ter obsequuntur. ita q̄ deuotio di
cat suis & omnibus illud **Judicij**
vn̄. **Q**uod me videtis facere omēs
facite. qd̄ cū factum fuerit subito
valde p̄ficiam⁹. sicut e diuerso val
de deficimus. cum dissensiones in
nobis & scismata sunt. et quan
tum in vna parte p̄ficiamus. tan
tum in altēa parte retardamur.
sicut **Eccl̄i. xxxiij. d̄r.** **V**nus orās
et alius maledicens cuius vocē
exaudit deus. **V**nus edificans et
alius destruens quid prodest nisi
labor. **E**t ideo dicit **Apl̄s. i. ad**
Corintheos. i. **N**on sint scismata
in vobis. **V**t em̄ ait beatus **Gre.**
Quid prodest si contra hostium
insidias tota pene ciuitas caute
custoditur. vnum autem foramē
apertum relinquitur per qd̄ ab ho
stibus capiatur. **E**t subiungit idē
Gregorius. **Q**ui ergo deo perfe
cte placere desiderat. nihil sibi de
se penitus derelinquat. factus si
bi totus tanq̄ vas perditum. et
sicut mortuus a corde. **E**

Secundum quod de nobis p̄e
reteris deo placēt. est vir et mu
lier sibi bene et p̄e omnia con
sentientes. **Q**uid per virum nisi
spiritus. quid per mulierem nisi
caro accipitur. **Q**ue tunc bene
consentiunt quando caro ancilla
tur et spūs dñatur. qm̄ caro ratio
ni se subicit. et spūs sepe p̄cipit

Quod si quis dixerit illud **Prover-**
biorum .xxiii. **Vires non suppe-**
tunt Respondetur idem quod si
iungitur ibidem. **Qui inspector**
est cordis ipse intelligit. et obser-
uatore[m] anime sue nichil fallit.
Et quia caro delicata e[st]. ut raro
tantum faciat quantum potest a-
sulitur **Ecclesiastici** .xli. **quid in**
eius delictis sit agendum. cum
dicitur. Seruo pessimo latus san-
guinare. **Vinc** beatus **Bernhar-**
dus. Docendus est homo bone vo-
luntatis sic habere corpus suum
sicut egrum commendatum cui
etiam multu[m] violenti[m] iustitia sunt
neganda. multum etiam nolenti
utilia sunt prebenda. diu[er]s[us] qui-
dem corpus tractand[us] est ne re-
bellet. sic tamen ut seruu[m] suffici-
at. quia ad seruiendum spiritui
datum est **F** **Tertium**
quod pre ceteris placet deo est a
mor proximorum. Ipse enim om-
ni no statuit hominem sine crimi-
ne coram deo **Facit enim i nobis**
tria bona sine quibus non potest
nobis esse salus. Nam per amo-
rem proximi malum declinatur.
bonum etiam operatur. et sine eo
nichil a nobis a deo acceptatur.
et omne quod agimus cum dile-
ctio[n]e proximi gratanter a domi-
no acceptatur. De primo dicit
Apostolus. Dilectio proximi ma-
lum non operatur. De secundo
idem dicit Apostolus. Plenitudo
legis est dilectio. De tercio ite-
rum dicit Apostolus. Si linguis
hominum loquar ac. Qui ergo
predicta tria deo exhibuerit. per
omnia placet deo eius reuaciter di-

ce[m] possumus illud **Ecci** .x. **Vade**
et comedere cum leticia panes tuos.
et bibe cum gaudio vinum tuum.
quia deo placent opera tua
E **Non autem opera place-**
rent nisi ipse domino prius pla-
ceret. dicente beato Gregorio.
Non Abel placuit ex munere sed
munus ex Abel. quia nullum bo-
num facimus nisi prius fuerim[us]
boni. Et sciend[us] postq[ue] ceperim[us]
placere deo omnia que sunt in ce-
lo et in terra bona et mala p[ro]no-
uerit nos ut amplius faciamus.
Vinc **Proverborum** .xvi. **Cum**
placuerint domino vie hominis
mimicos eius conuertit ad pace[m]
U **Qui autem curiosa**
deuotione scire desiderat. vtrum
placeat deo. Ingrediat[ur] in cor
suu[m] estimans et mensuras qua-
tum de[us] placeat ei. et fiat sine du-
bio q[uo]d tantu[m] ipse placet deo. Q[uo]d
aperte Luce sexto nobis inu[en]it.
ubi dicitur. Eadem quippe men-
sura qua mensi fueritis remetiet[ur]
vob[is]. De quo dicit beatus Bern-
hardus. Anima ex eo q[uo]d se dilige[n]
et vehementer diligere sentit no[n]
ambigit etia[m] vehementer diligi.
et quatu[m] ipse nobis est in affe[ctu]
tantum nos ei sumus sine dubio
in affectu. nec secundum modu[m]
imfectionemq[ue] nostram qua de-
biliter nob[is] plac[et] de[us] sic placem[us]
ei. cu[m] ipse dicat **Ysa** .lv. **Non em[im]**
cogitationes mee ut cogitationes
vestre. nec vie mee ut vie vestre.
quia sicut exaltatur celi a terra.
sic exaltate sunt vie mee a v[est]ris
vestris ac. Sic etiam per locum a si-
mili exaltata est sua complac[en]tia

super nostram. **I** **S**ecū
dū quod nos magnos efficit apud
deum est iusticia. Sanctus em̄ iste
confessor ideo magnus predicat̄
quia inuentus est iustus. Sic et
nos iusticia magnos facit. De hac
iusticia tria breuiter perstringant̄
scilicet de eius descriptione. exercitati
one. utilitatis assecutione. De pri
mo dicit beatus Aug⁹. Iusticia
est virtus generalis complectēs
totius anime rectitudinem. Que
duob⁹ modis adimpletur vt que
prohibita sūt a deo non faciam⁹.
et que iussa sunt compleamus.
Similit̄ beatus Bernard⁹ descri
bit eam dicens. Iusticia est virtus
reddens unicuiq⁹ quod suum est.
Secūdo dicendum est de eius exerci
tatione. quā post predictaz descri
ptionem idem Bernardus subiū
git dicens Redde superiori. redde
equali. redde inferiori que sua sūt.
et iusticie noueris esse satisfactū
R **R**eddamus ergo p̄
mo superiori scilicet deo reuerentiam
vt in omni loco. omni tempore
erubescamus mala facere tanq̄
stemus in p̄sentia sue maiestatis.
Sic em̄ estimabāt se stare p̄phete
cum frequenter dicebant. uiuit
dñs in cuius conspectu sto. Secūdo
reddamus equali scilicet pximo beni
uolentiam. vt semper simus ei cō
sili⁹ et auxili⁹ debitores. Tercio
reddamus inferiori scilicet corpori cō
studiam. et discipline diligentia
Custodiam ne mala faciat. disci
plinam vt si faciat per penitentiā
diluat. Tercio dicendum est de
utilitatis assecutione. **Q**
Sunt autem tria et maxima bō

na facientibus iusticiaz a domino
repromissa. scilicet presentis uite
sanctificatio. inferni euasio. cele
stis regni assecutio. De primo dicit̄
tur Mathei. v. Beati qui esuriūt
et sitiunt iusticiam. q̄ si beati vti
q̄ et sanctificati. De secūdo dicit̄
Prouerbior. x. Iusticia liberat
a morte. quod de eterna oportet
intelligi. quia a morte temporalī
non semper liberat. De tercio di
citur in psalmo dñe quis habita
bit in tabernaculo tuo. Et seq̄
tur Qui operatur iusticiam Et q̄
in hys tribus optima sunt bona q̄
contulit nobis deus Ideo consuli
tur nobis Eccl. iij. scilicet Agonizā
pro iusticia vsq̄ ad mortem. **Q**

Sermo. iij. De eodē Sermo. ij.

Et in tempore itacum
die factus est reconcili
atio Vbi supra. Dicit
beatus Gregorius. Beati qui
de sua reconciliatione nō ingrati
pro alijs pie solliciti sunt. et ali
os quantum p̄ualent deo recon
ciliare laborant. Verbum itaq̄
propositum quod cum duob⁹ mē
bris p̄missis scilicet dei compla
centia et nostra iusticia magnos
nos facit coram deo. Nunc est la
giente dño pertractandum de re
conciliatione Merito em̄ magni
dicendi sunt qui deo placent et in
se iusti pro alijs efficaciter inter
cedunt. Sed anteq̄ hanc reconci
liationē pertractemus p̄us reco
niliāda ē scriptura q̄ videt̄ in hac
materia discordāe. **R** **Q**uāsbū
ppositū hoc sonāe videtur q̄ vici

sancti possent deo reconciliae peccatores. Cui sententiae contrarium sonat quod dicitur Job .ix. De quo autem ire nemo resistere potest. si autem ire dei nemo resistere potest. quomodo hic dicitur quod sancti in tempore irae auidie reconciliant. vel si reconciliant quomodo verum est quod ire dei nemo resistere potest. **N**am posse resistere et non posse valde contraria sunt. Quam tamen contrarietatem beatus Gregorius determinando reconciliauit sic. dicens Virum valde quod ire dei nullum posse resistere dicitur. cum multos indignationi superne obuiaffe eloquia divina testantur. **A**n non ire dei moyses resistit. qui pro cadente populo erectus ipsum superne percussiois impetum mortis sue oblatione restinxit dicens. Dimitte illis hanc noxam. alioquin dele me de libro quem scripsisti. **A**n non dauid ire dei resistit qui angelo ferientis se offerens placationis gratiam ante tempus propositum exegit. **A**n non helias ire dei resistit qui longo tempore iam terre aride subductas de celo pluias deuocauit. **Q**uomodo ergo ire dei nullum posse resistere dicitur. cum multos sepe resistisse exemplis existentibus demonstratur. **S**ed si subtiliter et beati Job eloquia et istorum facta pensamus et verum cognoscimus quod diuine ire non resistitur. et verum quia multi resistenterunt. **N**am quod multi sanctorum ire dei resistant exemplo ostenderunt. **R**esisti autem ire dei non potest. cum eius indignatio sese ut ita dixerim medullitus mouet. **Q**ue dum

ita se mouerit hanc oppositio humana nullatenus retinet. nec vtiliter deprecatio obicit se cum semel deus ab intimis irascendo se disponit. **V**inc est quod moyses qui reatu totius plebis apud dominum suis precibus terfit. dum se obicem obtulit diuine iracundie vim placauit. ad petram Oreb veniens et pro hac diffidens pro aque exhibitione promissionis terram ingredi dominio irascente non potuit. sepe et de hac re affligitur. sepe desiderio se excitante turbatur. et disposite vltimis iracundiam repellere a seipso non valuit. qui hanc volente domino a populo amouit. cum sepe de hac re dominum rogaret. dixit ei dominus. **N**equaquam ultra loquaris pro hac re. **I**re igitur dei et resisti valet quando ipse qui irascitur opitulatur. et resisti omnino non valet quando se ad vltimum dum excitat et ipse precem que funditur non aspirat. **D**e hac re reconciliationis deuotione tria per ordinem sunt dicenda. scilicet de intercessiois qualitate. eius apud deum acceptabilitate. et reconciliatorum vtilitate. **O** **C**

Primo dico de reconciliationis qualitate. hoc est qualis esse debeat. et sunt tria. Debet enim reconcilians se totum exponere. solius dei gloriam querere. vindictam expectare. **Q**ue tria in vna efficacissima reconciliatione cognouimus euemisse. Sic enim dicitur Exodi tricesimo secundo **V**idens populus quod moram faceret **M**oyses descendere de monte congregati

sunt aduersus aaron dicentes **Moy**
si huic viro qui nos eduxit de egypto
ignora quod accidit. surgens fac
nobis deos qui nos precedant. **Dixitque**
ad eos **Aaron**. Tollite aureas
aureas de vxorum filiorumque et fi
liarum vestratum auribus et af
ferre ad me. **Fecitque** populus quod
iussit et fecit ex eis **Aaron** vi
tulum conflabilem **Dixeruntque**.
Ubi sunt **Ubi** tui israel qui eduxerunt
te de terra egypti **Et** sequitur. **Lo**
cutus est dominus ad **Moysem** di
cens Descende. peccauit populus
tuus. recesseruntque cito de via quam
ostendisti eis. **Et** ait **Dimitte** me
ut irascatur furor meus contra e
os. faciamque te in gentem magnam
Moyses autem orabat dominum
deum suum dicens. **Ne** queso di
cant egypti. **Callide** eduxit eo e
os ut interficeret in montibus.
Ecce quomodo quesitum gloriam
dei. **Et** sequitur **Obsecro** domine
peccauit populus iste peccatum
maximum. **Aut** ergo dimitte eis
hanc noxam. aut si non facis de
le me de libro tuo quem scripsisti
Ecce quomodo se totum exposuit
Et sequitur **Descendens** **Moy**ses
de monte dixit ad populum. **Si**
quis est domini iungatur michi.
Congregatique sunt ad eum omnes
filii **Leui** et ait. **hec** dicit dominus
deus israel. **Ponat** vir gladium
super femur suum. **Ite** et redite
de porta usque ad portam per me
dium castrorum. et occidat unus
quisque fratrem suum et amicum
et proximum suum. **Feceruntque**
filii **Leui** iuxta sermonem **Moy**
si. occideruntque in die illa viginti

tria milia hominum. **Ecce** quod gra
uiter vindictam expetit. **Et** sic pa
tet quomodo iste reconciliator pre
dicta tria in sua reconciliacione
exhibuit. **Quia** gloriam dei que
fuit. seipsum totum exposuit. et
vindictam expetit. **P**
Secundo videndum est de huius
modi reconciliacionis apud deum
acceptabilitate. **Nam** inter omnia
genera deuotionum nescio si alii
qua deuotio deum plus moueat.
plus placeat et delectet. **Et** hoc
propter tria. scilicet anime preci
ositate. dei caritatem. deuotiois
nobilitatem. **Primo** dico propter
anime preciositatem. **Si** enim que
libet oblatio iuste oblata licet mo
mentanea et temporalis placet.
in infinitum anima plus placet
deo quam reconcilians ei offert.
quippe que sic oblata cum deo per
manet in eternum. **Nam** de eius
preciositate dicitur Sapientie. vii.
Infinitus thesaurus est hominibus
Et ideo thesaurus talis oblatus
tanto deo est gratiosior quanto pre
ciosior omnibus rebus mundi. **Secundo**
talis reconciliatio accep
ta est a deo propter eius caritatem.
Cum enim in infinitum diligit a
nimas. tanto reconciliatio deo est
acceptabilior quanto plus et ac
ceptius diligit quod offertur. **Nam**
de infinita eius erga nos carita
te dicitur **Iheremie**. xxxi. **In** ca
ritate perpetua dilexi te. **Qui** ergo
reconciliat ei hoc quod ab e
terno dilexit et in eternum dili
git non potest facere obsequium magis
gratum. **Tercio** talis reconciliatio ac
cepta est deo propter deuotiois

mobilitatez Ipsa em̄ p̄fert yma-
ginē mediatoris dei et hominum
ihesu christi. qui nos recōciliavit
per mortem suam et sanguinez
deo patri suo. dicte Aplo ad Ro-
manos. v. Qui recōciliavit nos
deo patri suo per mortem suam.
Item secūda ad Corinthios. vi.
Deus erat in xp̄o mundum recō-
cilians sibi ac̄. Nō autem talis re-
conciliatio sit ei acceptissima. ex
eo patz q̄ tam dolorose conque-
ritur se paucos reconciliatores
habere dicēs per Ezechielem. xxij.
Quisui de eis virum qui interpo-
neret sepe. et staret oppositus
contra me. nec inueni. Item in
eodem improperat hys qui se ali-
q̄o arbitrati sūt ēē dicēs. Nō ascē-
distis ex aduerso. nec opposuistis
vos murum pro domo israel vt
staretis in prelio i domo dñi. Itē
Ysa. xliij. Non est qui inuocet
nomen tuum qui confurgat et te-
neat te. **¶** Tercio vi-
dendum est de recōciliantium v-
tilitate. et sunt tres. Sunt em̄ si-
per deum potētes. singulare meri-
tum cumulantes. deuz contra se
ipsum adiutorem habentes. Pri-
mo dico eorum utilitas est q̄ ha-
bent super deum potestatem. cū
em̄ solius dei gloriam et peccato-
rum salutem desiderent nihil eis
deus poterit denegare. Vnde cuq̄
Moyses pro tot milibus grauissi-
me peccantibus dñm exorasset re-
spondit dñs. Dimitte me vt ira
statur furor meus cōtra eos. Nō
exponens beatus Grego. dicit.
Quid est seruo dicere dimitte me
nisi pensa quātū ap̄d me valeas.

et cognosce q̄ optinere poteris
quicquid exorabis. Secundo sūt
singulare meritū cumulantes. q̄
nō solū suas saluāt aīas sed etiā
p̄ alioz salute sūt solliciti. apud
deū de singulis reportantes meri-
tū quēadmodū p̄ seipsis. qui om-
niū hoim detrimēta lugent tanq̄
sua. et similē gaudēt d̄ bonis om-
niū vt de suis. vnde talibus possu-
m⁹ dicere illd̄ Hester. xij. Ne pu-
tes q̄ aīam tuā tantū liberes que
in domo es regis. si em̄ nūc silue-
ris per aliā occasionē liberabun-
tur iudei. et tu et domus patris tui
peribitis. Vnde nos miseri qui in
conspectu dei tanq̄ vere miseri et
abhorribiles nō audem⁹ cōparē.
et idcirco magnoz intercessioni-
bus indigemus. dicere possumus
illd̄ qd̄ ibidē vts subiungit. Quis
nouit vtz idcirco ad regnū vene-
ris vt i tali tpe parareris. **¶** Ter-
tio tā nobilis est ista recōciliatio
vt deū extra seipsum habeat adiu-
to-
rē. Quia nisi deus in cordibus eo-
rū aspirauerit non possūt facere
quicq̄. Et hoc est qd̄ dicit beatus
Grego. Oēs facti qui ire dei obuiāt
ab ipso accipiūt vt cōtra impetū
percussionis eius opponant. atq̄
vt ita dixerit cū ip̄o se erigūt cōtra
ipsum. dolq̄ vis diuina sibi oppo-
sit. q̄ in eo q̄ aduersus se uictis
irā foras se opponunt intus eos
grā irascētis fouet. et famulātes
interius leuāt quos quasi aduer-
santes exterius tolerat. Portat
ergo contradictionem deprecati-
tū quā aspirat. et velut nolēt ip̄o
nē quos ab ipso vt fiat impatur
Rogo ergo omnes deuotos qui

ad hanc dignitatem in hoc ipso po-
siti sunt. ut me peccatorem pmo-
ueant apud deum acientes et assue-
facientes deuotionem suam. et di-
scant in me quomodo in tempore
fracundie reconciliae peccatores
debeat apud deum qui est benedi-
ctus in secula

**Sermo quintus De sancto
Thoma Apostolo**

Domine nescimus quo va-
dis et quomodo possu-
is. **Ioh. xxiij.** Dicit Salomō
Ecclesiastici. xij. Verba sapien-
tum sicut stimuli et quasi clauis in
altum defixi. que per magistrorum
consilia data sunt a pastore vno.
hys amplius fili mi ne requiras
Verba ista secundo pposita huic
glorioso picipi Thome possunt
non incongrue adaptari qui vni-
de consilio magistrorum scilicet Apo-
stolorum accepit cum alijs Apostol-
verba p funde sapientie ab vno
pastore scilicet ihesu xpō. Qui cum
ab ipso pastore suo sapientiam non
eas que mundi est sed que de sur-
sum est descendens a patre lumi-
num didicerunt. Ideo verba eorum
per eos ad nos translata debent
esse tanquam stimuli que modo sunt
eis tanquam clauis per quos in pfun-
dum eternitatis cum domino sunt
confixi. **S** **I**gitur glori-
osus iste piceps fontis diuine sa-
pientie et pastori suo ihesu cristo
familiariter adherens. et veram
sapientiam ab eo hauriens. ex eo
veraciter sapiens factus quatuor vba
loquitur in scriptura. que deuote in

lecta tanquam stimuli nos monere
debet ut ad deum conuertamur.
**Et nichilominus in eisdem verbis in-
struimur. quibus exercitibus et qua-
liter hoc facere debeamus. ut tan-
dem aliquando pmovente gratia nos
sicut modo eos tanquam clauis con-
ectant domino in eternum. Ita ut
eadem verba in via hac qua ambulamus
sint nobis stimuli et in patria
sint clauis. **P**rimum ergo verbum
beati Thome ponit Iohannes xxiij.
vbi dicit Domine nescimus quo vadis et
quomodo possumus viam scire. **S**ecundum
ibidem. xi. Eamus et nos et
moriamur cum illo. **T**ercium ibidem
Iohannes xxiiij. Nisi videro in mani-
bus eius fixas clauorum. **Q**uartum
ibidem. Domine me et de me. **H**ec
quatuor vba tam p fundas continent sen-
tentias. ut si pmanet studio diligenti
eliquet ex eis doctrina que omnibus
imitationibus eam pfectit et sufficit ad sa-
lutem. **P**rimum enim vbum docet nos
de vie dei inquisitione. **S**ecundum de iue-
te vie pgressione. **T**ercium monet
nos de magnimitatis retentione. **Q**uartum
de termini puentione siue p-
mij affectione. **I**n virtute horum quatuor
vborum beatus Thomas in hac vi-
a et vita pfectioem vite attingebat
et in patria ad supremum culmen glorie
pueiebat. **I**n quorum verborum virtute
et nos si boni emulatores fueri-
mus supremam pntis vite pfectionem
et in futuro magnam psequimur glo-
rificationem. **E**rgo quatuor p ordine
psequentes. **P**rimo dicimus quod vbum
pimum non tempore sed ordine hic positum est
istud. Domine nescimus quo vadis et
quomodo possu- viam scire. **Q**uod non despe-
rando sed inquirendo dixit. **T****

In quo verbo beatus Thomas
primū inquiriuit de via p̄ quā eun-
dū foret ad deū. **I**nfinuās nobis
in eodē q̄ ante oīa inquirendū ē
nob̄ que ad deū directo tramite
via nos p̄ducatur. eo q̄ h̄c sit no-
bis sūme necessariū p̄t̄ infinita
deuia que dñs vocat latā viā. que
ducit ad p̄ditiōnē si nō cognosca-
m⁹ diuinā arripientes rectā viā
vt in ea ābulemus. **Q**uia sicut in
p̄uerbijs. xvi. d̄r. Est via que vi-
det̄ hoīb⁹ recta. et nouissima eis
ducit ad mortē. **I**tē Eccl̄i. viij. **V**i-
di impios in inferno sepultos. qui
cū adhuc viuerēt in loco sc̄o erāt
et laudaban̄ in ciuitate q̄si iusto-
rū opm̄. **P**rop̄t̄ qd̄ sciendū q̄ h̄c
infinita vt p̄misimus sint deuia.
Aug⁹ tñ nob̄ vtiliter p̄uidēs in
tria restringit nob̄ oīa dicēs.

V **T**ria sūt genera ho-
minū que vōit de⁹. sc̄z remanen-
tē. retrocedētē. oberrantē. **E**t s̄
iungit exponēdo. **Q**ui nō p̄ficat̄
remansit in via. qui a meliori p̄-
posito declinat ad id qd̄ deterius
est reuersus est retro. qui vero si-
de que per dilectionē operat̄ non
habet a via errauit. **N**ec ergo de-
uia declinantes et de recta via si-
deliter inquirentes. ex profundo
corde clamemus ad dñm dicētes
Notam fac mihi viā in qua ambu-
lem. vt sim de numero eorum de
quib⁹ dicit̄ in ps̄. **E**t deduxit eos
in viā rectam. vt irent in ciuita-
tē habitatiōis. **X** **E**x
hys itaq̄ p̄cibus victus ostendet
nob̄ vias vite in triplici loco.
vt vndiq̄ informati nō possim⁹
nos de ignorantia excusare. **O**stē-

dit nob̄ viā in verbi dei insti-
tione. bonoz hoim̄ exemplificati-
one. sibiip̄i ostēsiōne. vt audit⁹
per verbi dei auditiōnē. visus per
bonoz hoim̄ obseruationē. affe-
ctus per sui ostēsiōnem valeat in-
formari. **P**rimo ego docemur
viā dei in verbi dei auditiōne. naz
seculares in p̄dicatiōib⁹. leātī
in lectiōib⁹ de via dei plenissime
informant̄. **P** **I**n scri-
ptura em̄ que formaz prebet vie
dei omnis etas. oīs status. oīs cō-
ditio hoim̄ informat̄. **N**am ex vir-
tute misericordie dulcis sermo dei q̄
dat sapōrē verbis que audiūtur.
aures diuersoz v̄ba dei auditiū
diuersas in v̄lo p̄ om̄i⁹ ciuulq̄ ne-
cessitate inueniūt illuminatiō es.
vt in vno eodēq̄ sermone pecca-
tor opungatur ad penitētiā. iust⁹
accēdat ad grām. **Q**d p̄ manna
bñ figuratū legim⁹. **D**e q̄ d̄r Sa-
pie. xij. **V**olūtati v̄m̄. cui⁹ q̄ de-
seruiens. ad qd̄ quisq̄ volebat cō-
uertebat̄. **N**am per manna verbū
dei non incōgrue designatur. **V**ic
Deutero. xviij. **F**acies quecūq̄ di-
xerint qui p̄sunt loco quem ele-
git dñs. sequeritq̄ sentētiā eoz.
nec declinab̄ ad dextrā nec ad si-
nistrā. q̄ si mal⁹ p̄dicās de seruit
vita qd̄ docet v̄bis instruit nos
dñs **Mat.** xxij. dicēs. **Q**ue dicūt
facite. que autē faciūt facere no-
lite. **Q**d autē d̄ via dei i v̄lo p̄dica-
tōis pleissie informemur oñd̄ i
ps̄. vbi d̄r. **I**n quo corrigit adole-
scētior viā suā. **E**t v̄ndiq̄ sibiip̄i affa-
tu spūs sc̄i dicēs. **I**n custodiēdo ser-
moēs tuos. **S**ecundo ad viā dei ad-
discendam remittit nos deus ad

obseruationem bonorum. ut diligenter vitam eorum tanquam exemplaria obseruemus aduertentes diligenter quid qualiter quantum et quomodo in moribus in actionibus in virtutibus agant. Et quantum liter se deo et proximo exhibeant. ut ex eis informati pariter et puocati ipsi per viribus imitemur. Hinc per beatum Iob. xxij loquitur nobis deus Interroga te quelibet de viatoribus. Ac si dicat De via perueniendi ad me quate viatores. **¶** Qui autem sint veraciter viatores exponit beatus Gregorius dicens sic. Viator dicitur qui peruenit vitam esse via non patriam attendit. qui in dilectione pretereuntis seculi perdesi sperare despicit. qui non remanere in terra seculi sed ad eterna peruenire toto corde occupat. Quotquot enim tales sunt veraciter viatores sunt. quia intentione mentis in amore vite peruenit sperare dedignant. Qui autem peruenit vitam non quasi via sed quasi patriam attendunt viatores non sunt sed tanquam ciues suam inhabitant regionem. Qui bene figurati sunt per filios Ruben. **¶** Cuius dimidia tribu Manassen qui cum vidissent terram Iazer et Galaad aptas alendis animalibus venerunt ad Moysen dicentes. Terram quam percussit dominus in conspectu filiorum israel vberima est ad pastum animalium. et nos serui tui habemus iumenta plurima. precamur si inuenimus gratiam coram te ut des nobis eam in possessionem. nec facias nos transire iordanem. Numeti. xxxij. Sic seculares considerantes quod terra ista sit apta ad pasua voluptatis eligunt eam celestem patriam con-

tempnentes. qui ponunt in cordibus suis tale proolum. ut utrumque velit habere quod nulli unquam legimus euenisse. De his enim viatoribus dicit beatus Bernardus. Considerantibus nobis eos qui hanc vitam non tanquam patriam attendunt. qui se cognoscunt non habere hic manentem civitatem sed futuram inquietunt. alium inuenimus sacris lectionibus intendentem. alium orationibus intententem. alium pro suis excessibus lacrimantem. alium in dei laudibus exultantem. alium vigilantem. alium ieiunantem. alium pietatis officium fratribus exhibentem. alium largas elemosinas facientem. alium pauperes colligentem. alium peregrinantem. alium orantem. alium omnes suas vias sollicite obseruantem. alium loco et tempore se his adaptantem. Et subiungit Bernardus Curre per singulos curre per omnes et iuuenies omnes habere facies euntium in iherusalem. Quid ergo ex his omnibus dixerim nisi sint verissimi viatores. **¶** Tercio se ipsum nobis deus tanquam via obicit in exemplum qui vere huius peregrinationis viam tanquam peregrinus et advena ambulabat. Quod in spiritu preuidens Iheremias decimo quarto compatiendo dixit. Quare quasi colonus futurus es in terra. et quasi viator declinans ad manendum. Quare non futurus es quasi vir magnus qui potest saluare. Nec solum est viator sed quotus est ipsa via. sic enim dixit Thomas querens de via. Ego sum via

b 11

veritas et vita. via in uersatio
ne. veritas in pmissione. vita in
peruentione. Cū em̄ diceret se ēē
viaz. ne q̄s ex hoc desperat; h̄ns
p̄ impossibili ut talē viā in deo p̄
ostēsa posset attingere. min⁹ autē
ambulare. Ideo statim subiunxit
Ego sū veritas q̄ p̄misi hoīem in
hac vita adiuuandū et deducēdū
dicēs deus. ix. Scies hodie q̄ do
min⁹ deus ipse transibit ante te.
iginis deuorās et cōsumēs. qui cōte
ret et disperdet hostes tuos ante
faciē tuā. Itē in eodē. xxxi. Dñs
deus ipse est ductor tuus. nec di
mittet nec derelinquet te. Vnde
Ysa. Noli timere qz ego tecum sū
Cū pertrāsieris per aquā ego tecū
ero. et flumina nō operiet te. Cū
ambulaueris per ignē nō cōbure
tis et flāma nō cōburet te. Quia
autē daturus sit h̄ns qui h̄c viā
in deo ostēsa p̄sumētes de ei⁹
adiutorio aggrediuntē subiungit
Et vita. Ac si dicat. Ego nō solū
sū via qua est eundū. nec solum
veritas cui ē de adiutorio p̄missa
credēdū. sed etiā sū vita ad remu
nerandū. ¶ Inter om
nia em̄ desiderabilia nihil tantum
allicit. nihil tm̄ diligit q̄ntū vita.
Cuius signū qz eius cōtrariū scz
mors est omnium terribilissimū.
Et ideo deus promisit in munere
q̄d maxie affectatur. Vnde Ber.
Deus volēs suā nobilē creaturā
hoīem videlic; reuocare Si inquit
inuitum coegero asinum habebis
non hominem. eo qz non volēs re
miat. nūquid asinis dabo regnū
meū. aut nūquid de bubus est cu
ra deo. ¶ Oport; ergo habere volū

tatiū **Scio inquit quid agā. homo**
timid⁹ est naturalit̄. terreat euz
si forte sic conuertatur. et com
minatus est acerbiora que exco
gitari possunt videlicet tenebras
etnās. vermes immortales. ignē
inextinguibilem. Cum autē nec
sic reuocaretur ait deus. Non sō
lum timid⁹ est homo. sed et ci
pious. promittam ergo ei quod
omnino desiderabile sit. desiderāt
homines argentū et aurum et
similia. et super hec omnia deside
rant vitam. manifestum est hoc.
Si inquit tāto studio desiderant
homines miserī hanc vitam lato
riosam defectuosam. omni bono
exosam. quantum ergo diligent
beatam et quietam vitam etet
nam et omni bono copiosam. ¶
Promisit ergo vitam in verbis
suprapositis. et talem vitam in
qua daturus est deus quod secun
dum prophetam Ysayam. Nec o
culus vidit nec auris audivit nec
in cor hominis ascendit et cetera.
Merito ergo ibunt in supplicium
eternum qui hanc viam cum ve
ritatis pmissione in adiuuādo
talem vitam in peruentione con
temnunt. De h̄ns tribus scilicet
vie ostensione. duratus promissi
one. prouentium remunerati
one dicitur Proverbiorum quat
to. Viam sapientie monstrabo t̄
bi. Ecce primum. Ducam te per
semitas equitatis. ecce secundū
quas cum ingressus fueris non az
tabuntur gressus tui. ecce terci
um. Nec tria tangit beatus Ber
nardus dicens. Plane in deo v̄
debis viam per quam ambules.

ecce primum **Q**uasi ad quam
ambules. ecce secundum **P**remiationem
quam accipias. ecce tertium **Q**ui
cumque ergo via pulchritudine de
lectatus. promissionis certitudine
securatus. remunerationis magni
tudine confortatus via in deo nobis
preostensam aggredi desiderat.
ecce ex persona sua deus per beatum
Bernhardum proponit nobis dicens
In vita mea poteris cognoscere
vitam tuam. ut sicut ego pauper
tatis obedientie. humilitatis pa
tientie. caritatis et misericordie in
declinabiles semitas tenui. sic et
tu eiusdem vestigiis incedas non decli
nans nec ad dextram nec ad sin
istram **E** **I**n quibus verbis
tria principaliter denotantur quod
deus habuit in vita sua pariter et in
via. Nam in rebus habuit pauper
tatem. in corpore penitentiam. in anima
humilitatem et caritatem. Nunc
vade o homo et si vis dei viam ag
gredi fac similiter. quia in eiusdem
tribus plena et absoluta consistit
perfectio. Nam per paupertatem
nos a rebus denudamus. per pe
nitentiam corpus abdicamus. per
caritatem vero animam deo damus
Qui ergo hinc tribus propter deum
renunciavit nichil sibi ex omnibus
retinuit sed se totum et totaliter
exinavit.

Sermo vi. **D**e eodem sermone
secundus

Eam et nos et moriamur
cum illo **J**ohannes xi. ut supra
dicit beatus **B**ernardus habet
spiritus sanctus passus suos in nobis et si

aut passus passus quis apponens ire
vel ambulare dicit. ita alicui gratia quam
in nobis fixit spiritus sanctus aliam misericordiam
cordis apponens quasi quendam in no
bis peccatum facit. **I**n verbo ego
proposito beatus **T**homas hortatur nos
ut post via ostensionem quam nobis
deus ostendit in seipso cum domino
eam spiritualibus passibus ambu
lantes. **L**icet enim beatus **T**homas in
verbo tunc plato intenderit dominum se
qui corporalibus passibus. hoc ipsum
tamen nullatenus facere potuisset
si non intus in anima spiritus sanctus
prius eandem ambulationem
spiritualmente peregisset. **B**eatus
igitur **A**postolus hoc intendit in
verbo proposito. ut nos una cum eo
et cum domino eam et cum domino
moriamur. **I**n quibus verbis duo
facit. **P**rimo enim hortatur nos
ut dominum euntem ad passionem se
quamur. **S**ecundo ut cum ipso
moriamur. **N**ec enim duo se habent
sicut multum et magis. **Q**uia licet
enim cum domino pati. **Q**uia est cum domi
no mori. **S**ed quia neutrum corpo
raliter facere possumus. restat ut quod
cum domino pati et mori desiderat
spiritualmente hoc agat. **F** **E**
Exposito ergo uno sermone de via
actionis. nunc dicendum est de via
a passionis. **Q**uam cum dominus
inchoasset. **P**rimo secundum **J**ohannem
xviii. trans torrentem cedron egre
diebatur. secundo captivabatur.
tercio ligabatur. quarto flagellaba
tur. quinto coronabatur. sexto cru
cifigebatur. septimo moriebatur. octa
vo vulnerabatur. **I**n hinc octo pe
nitentiis possumus dominum sequi ut
tandem ad eum qui iam regnat in
b in

celestibus veniamus. Si enim ve
ait **A**plius opatumus et coregna
bimus. Nec ergo per ordinē trāf
currētes. **P**rimo trāsuadam⁹
cū dño torrentem cedron. oia ob
stacula vnderūq; aduentia cō
temnentes. **C**edron
em̄ interpretatur meror. Et oīs
qui primū ouertū desiderat. diuiti
as honores voluptates relinquent
do incidit in merorē. Sūt em̄ mū
di vaitas. corporis debilitas. ami
corū affinitas. religionis austeri
tas. et adhuc infinita obstacula
que mentibus nostris se obiciūt.
Ex quorū cōsideratione vsq; ad sū
mum tristitia replebimur et me
rorē. Cū em̄ ex vna parte ex con
silio rationis cōsentimus legi dei
qz bona est. et ex aduerso propē
affectum deprauatum timem⁹ nō
posse proficere qd decreuerimus
inchoare. sit tristitia super tristiti
am. Et ideo ante omnia necesse ē
vt hunc torrentem cedron. i. hunc
merorē viriliter trāsuadamus.
ab oculis mētis nostre omnia ob
stacula abicientes. Hanc luctam
sentiebat in se apl⁹ **A**d Ro. vi.
cū dicebat **C**ondelector legi dei se
cundum interiorem hominem. vq;
deo autē aliam legeq; in membris
meis repugnantē legi mētis mee
Quē merorē beatus **B**er. exp̄sse
ponit dicens **N**euera cum incepe
ris tristitia implebit cor tuum. **S**i
autēq; perseueraueris tristitia tua
vertetur in gaudium. **S**ecūdo
Secūdo xpc dñs captiuabatur dñs
nobis intelligere vt si cū eo pati
voluerimus et regnate non refu
giamus cum ipso etiā captiuari.

ne ex merore subuersi per consen
sus inclinationem ad ea que reli
quim⁹ reuertamur. Et hoc est qd
nobis **Gen. xix.** precipitur. **N**oli
respicere post tergū. **Q**d trāsgre
dientis vxor **Loth** versa est in sta
tuā salis. **S**tatua autēq; effigie ha
bet hōis nec est hō. **S**ic igrediēs
viā dñi et respiciens retro potest
quidē hēre similitudinē religiosi. s;
nō est religiosus. **V**t sit de nume
ro eorū de quibus dicit apl⁹. **S**ūt
quidam formam hntes pietatis.
vtutem autē eius abnegantes
cū. **V**inc veritas **Luce. ix.** **N**emo
mittens manum suam ad aratrz
et aspiciens retro aptus ē regno
dei. **N**e ergo tāq; canis reuersus
ad vomitum ad ea que reliquim⁹
reuertamur. iuxta consiliū **A**po
stoli prima ad **Corinthios. x.** **I**n
captiuitatem redigamus omneq;
intellectum in obsequium xpi.

Tercio dominus li
gabatur. volens vt et nos cum
eo fideliter alligemur. **Q**uod tūc
facimus si ea que captiuauimus
ne redeant per puram et veram
intentionem et sinceram dilectio
nem quasi duorum funiculorum
in dominum ordinemus. nunq; a
liquid agentes quod per puram
conscientiā ei attribuerē nō possi
mus. **T**alis enim connexus om
nino necessarius est ad salutem.
qz non erit meritoria vita nostra
nisi per caritatis vinculum simus
domino colligati. **V**nde de quib⁹
dam non colligatis dicitur **O**zee
decimo. **D**iuifum est cor eorum.
nunc interibunt. **D**e colligatis
autē dño per caritatis vinculū

dicitur **Yohā. xv.** Ego sum vitis
vera et vos estis palmites. q̄ ma
net in me et ego in eo hic fert fru
ctū multū. Et bene dicitur fructū
multū. q̄ bona et mala nr̄a et ali
ena et oīa que celi ambitū cōtinen
tur coopantur in bonū hys qui
scdm̄ p̄positū vōrati sunt sci. si se
cundū h̄c ligaturā dño cōnectun
tur. Opa em̄ nostra ex se vilissima
sunt sine deo et luce dei indigna.
cū em̄ ea de⁹ nobiscū fecerit tūc
nobilitantur et meliorantur. et
sic celestis regni meritoria repu
tantur. q̄ tunc nō vt nostra sed
vt dei opa acceptantur. **Q**d to
tūz contingit ex eius caritatis sa
lutifera ligatura de qua **Eccl̄i.** vi
dicitur. Vincula illius alligaturā
salutaris. **R** **Q**uarto
post predicta dñs flagellat. volēs
et a nobis desiderans. vt cū ipso
et p̄pter ipsum flagellemur. **Q**d
tunc iusto ordine nobis euemiet
post predictam captiuitatem vt
nō ad mala redeamus. et in dñm
alligati vt bonūz faciamus tāq̄
serui inuiles castigamur. Verū
quia deus summe bon⁹ est nichil
habet in se per quod nōs puniat
et castiget. quippe cuius natura
bonitas est et dulcedo. cui propi
um est misereri semper et parces
re. suscitāt contra nos mala que
commisim⁹ vt exigente sua iusti
cia castigemur in hys que commi
simus contra eum. **V**t fiat quod
scriptum est **Sapientie. xi.** Pecc
que quis peccat per hec et torque
tur. Cui resonat illd̄ **Jacobi p̄mo**
Vnusq̄sq̄ temptat a cupiditate
sua abstract⁹ et illect⁹. **P**ecā et

gō que simim⁹ iusto dei iudicio
mouēt nob̄ bella p̄ma et tūc max
ime cū recedim⁹ a peccis. Sic em̄
d̄ **Eccl̄i. ij.** Fili accedēs ad seruitu
tē dei sta in timore et p̄para animi
tuā ad tēptationē. q̄ vt d̄ **Ysa.**
lix. Qui recessit a malo p̄de pa
tuit. Cū vero in hys diuiti⁹ detocti
et exercitati fuerim⁹ subministrēt
nob̄ deus aliquas sorbiciunculas
diuine cōsolatiois tanq̄ electuari
um cōfortatiū. vt in hys cōforta
ti sequētia possim⁹ facilius sustie
re. Hoc est qd̄ deus. **viij.** dicitur
Affixi te penuria et dedi tibi mā
na. quia sicut dicitur **Thob. iij.**
Non delectatur in tribulationib⁹
nostris. sed post tempestatē tran
quillum facit. et post lamentati
onem et fletum gaudium et exul
tationem infundit. **L** **Q**
Quinto confortati eamus cū dō
mino ad spinee corone impositio
nem cōspuisionem colaphisa
tionem. Quod tunc nobis eueit
cum spimis tribulationūz vndiq̄
circūsepti ex omni parte cingi
mur et tribulamur. **S**icut **Job**
qui r̄b⁹ suis spoliatus. filius oba
tus. vulnēib⁹ sauciatus. vsq̄ ad
sterquilimūz consternatus. ab a
micis laceratus. ab vxore subsā
natus dixit **Job. ix.** Semitā me
am deus circūseptit et trahere nō
possum. Quod exponens beatus
Gregorius dicit. Cum tāta nos
afflictio obruit. vt ex nullius rei
cōsideratione animus respiraē
possit. iam flagellis quasi corona
cingimur. quia tribulationum cō
bere ex omni parte circūdamur
Cum domino etiam cōspuimus
b **iiij**

quādo persecutores hosti intima
maliciam euomentes in facie; cō-
tumelias et opprobrijs nos confū-
dūt. De quo Job xxx. Sz. **F**aciem
meā conspuere nō verentur. qđ
nequaquā beato viro ad irām eue-
nisse credimus. sed cōspūtū se asse-
rit cum amici sui contumeliose si-
bi in facie exprobrassent. **V**nde
beatus **Gre.** exponens predictū
verbū dicit. **F**aciem conspuere ē
non tantum in absentia bonis de-
trahere. sed vnumquēq; iustu m-
etiā in presentia conuictis et op-
probrijs cōfutare. quem tunc pra-
ui dum aperte iridēdo despiciūt
in eorum cōtumelias fluxa verba
quasi fluentēs saluas emittunt.
Collaphiamur etiā cū dño quā-
do queq; opa nostra a prauis hō-
minibus tanq; pessima subsannā-
tur. **D**ns tribz laceratus fuit **A**po-
stolus cum spinis tribulationum
vndiq; septus. ij. ad **Corint.** xi.
dicit **I**n laboribz plurimis. in car-
ceribus abundantijs. in plagis
supra modum. in mortibz frequē-
ter ac. que ibi per ordine m recitā-
tur. **C**onsputus etiā extitit cū
dictum est ei. **A**ctuū. xxij. **T**olle
blasphemum tolle maledicū. **C**ol-
laphis etiā cecus est cū p̄ma ad
Corint. iij. dixit **V**sq; in hanc hō-
tam esurimus et sitimus. nudi su-
mus. colaphis cedimus. tanq; put-
ramenta mudi huius facti sum⁹
omnium periphsima vsq; adhuc.

Sexto eamus cum
dño ad crucis passionē. **Q**đ tūc fa-
cimur. si supra et infra ad dextrā
et ad sinistram passiones nos vn-
diq; crucifigūt. **N**am superior ps

crucis consistit in diuinē gratie
subtractione. inferior in affectio-
nū amarissima laceratiōe. **D**extra
vero in omnū prosperitatum elō-
gatione. **S**inistra autem in omni-
um istorum nulla subuentione. **C**
De primo dicit beatus **Ber.** **A**ia
que didicit a dño intrāe in semet
ipsam. et in intimis suis dei presē-
tiam suspirare. nescio an vel ipsa
ielennam experiri ad tempus hor-
ribilius penalius re ducat. q̄ vt
a deo derelicta post gustataz gra-
tie suauitatem exire de nouo ad ille-
cebras et molestias carnis cōpel-
latur. **D**e secūdo scz inferiori par-
te dicit iterum **Ber.** **I**am luo pe-
nas. iam acerbissime vapulo. qm̄
ita exaruit cor meuz. coagulātū
est sicut lac. nec compungi ad la-
cerimas queo. tāta est duricia cor-
dis mei. **D**e tercio Sz **Tren.** p̄.
Non est qui consolatur eam ex oī-
bus caris eius. omnes amici ei⁹
spreuerunt eam. et facti sunt ei
inimici. **D**e quarto dicitur in psal-
mo. **E**longasti a me amicum et
proximum. et notos meos a mi-
seria. **H**ac materiam querē in ex-
altatione sancte crucis. **I**n prio-
fermōe. **S**eptio eamus
cū dño et cū ipō moriamur. **Q**đ tū-
ctiq; attingit cū ex p̄dictis oibz pe-
ne cōsumptū mūd⁹ et oīa que ī eo sūt
nob mortua sūt. et nos mūdō di-
cere possim⁹ cū aplo **V**iuo ego iā
nō ego. viuūt aut xps ī me. **V**inc
Ps. **M**emor fui dei et deleat⁹ sū et
exercitatus sūm. et defecit spūs
me⁹. **Q**đ exponens btūs **Greg.**
dicit. **Q**uid est q̄ ait defecit spūs
me⁹ nisi spūs hōis spūs elacōis?

quia quāto spūs noster p̄ dīnua
ta exercitā deficit tanto in nob̄
spūs dei crescit. nec perfecte deo
placere possum⁹ q̄ dū de spiritu
nostro aliquid est in nob̄. Sed
postq̄ tot⁹ spiritus noster exala
tus fuerit tunc primuz pleni deo
viuimus vita dei. Et sum⁹ de nu
mero eoz. de quib⁹ dicit Apl⁹ ad
Colocenses. in. Mortui em̄ estis
et vita vestra abscondita est cũ
xpo in deo. **O** **O**ctauo
post hāc beatā mortē cū dño vul
neamur. quā vulnerationē cepit
illa vilcā i. Cā. q̄ dicebat Vulnera
ta caritate ego sum. Qua vulne
rationē tūc p̄mū d̄figimur cū post
p̄scriptā mortē illa fortissima ca
ritate q̄ vn⁹ cū deo spūs erimus
vulneramur. In q̄ in reliquū di
uinitus soporati dulciter requiesce
m⁹ nulla de cetero inquietudine fa
tigati Et iuxta Salomonē p̄fecte
iustificati nō d̄tristabimur q̄cquid
nob̄ acciderit. Adiuuāte nos dño
nrō.

Sermo. vii. De eodē sermō. in.

Nisi videro in manib⁹ ei⁹
fixas clauoz ac Johā
nis. xx. dicit bt̄s Gre.
Plus nob̄ Thome infidelitas ad
fidē q̄ discipuloz credentiū fides
p̄fuit. q̄ dū ille palpādo ad fidē
reducitur nostra mens omni du
bietate postposita in fide solidat̄.
Nos at̄ v̄ba p̄posita nō sub signi
ficatiōe infidelitatis sed magnani
mitatis accepi⁹ p̄sequētes magni
mitatis eius cōstantiā et fortissime
spei sue fiduciā quā ad deū sine he

sitatiōe habuit. q̄ nisi mittet ma
n⁹ i. latus ei⁹ credē recūabat. ni
hil dubitās nisi a deo secure acci
petet quicq̄ sperare fiduciaiter
potuisset. Et hāc ei⁹ fortē cōstanti
am hic p̄sequimur. vt ex eadē ifor
mati ipsū q̄ntū possu⁹ imitemur
Nā qd̄ audebat obtinuit. Juxta
v̄bū p̄missionis Mat. ix. Ameri
dicovb̄ quicq̄ orātes petitis cre
dite q̄ accipietis. **E**xpeditis er
go supra duobus verb⁹ Apl⁹ i. du
ob⁹ sermōib⁹. terciū eius v̄bū
et quartū sub vn⁹ sermōis cō
pendio coartam⁹. ne p̄lixitate te
dū ḡnetur Sicut ergo bt̄s Tho
mas Apl⁹ in p̄mo verbo nob̄ p̄po
suit de vie inq̄sitiōe. sc̄do de inue
te vie p̄gressiōe. sic et in isto ter
cio v̄bo p̄posuit nob̄ magnanimi
tatis deuotionē. q̄ ad magnū no
strū p̄fectū ē necēria supra modū
Mēs em̄ que pusillanimitas ē sicut
parū p̄ficat. sic fidēs et audēs de
uotio q̄cquid perierit ipetrabit.
Ita san e si tamen talis audacia
non ex meritorū p̄suptiōe. sed ex
diuine v̄tutis inspectiōe habz or
tū **P** **E**t ergo ad mag
na desiderātes deuotionē nostraz
ad magnanimitatis audaciam ex
citate et prouocare valeamus
q̄tuor sūt i nob̄ acq̄rēda. et i xpo
q̄tuor d̄siderāda. **P**rima q̄tuor i
nob̄ acq̄rēda sunt. sc̄z. sc̄ie puri
tas. feruēs caritas. bonoz operū
m̄ltiplicitas. mutua dei et hoīs fa
miliaritas. Nec si in vita nrā ha
buerim⁹ spem nostrā et fiduciaz
erigūt et ad maḡ desiderāda coraz
deo faciūt nos audaces. **P**
Pr̄o ego plāte⁹ i nob̄ puritatez
b v

quam tunc acquirimus si omnia
quod remordet conscientiam prius
exercitijs et deuotis affectibus ex
haurimus. tam diu hoc agentes
et cum augmento exercitijs con
tinuantes. quousque conscientia ex
peccatorum pondere prius oppressa
aliquahter in spes reme respicit.
exhaurientes nihilominus reli
quias peccatorum. quousque omni
suspecto timore expulso de remissi
one peccatorum infusa quadam iu
cunda letitia fiduciahter conscien
tia respicit. Cum enim spiritibus pecca
torum euulsis inter nos et deum non
iacet medium quod conscientiaz
humiliet deiciat et fuggillet. tunc le
uare faciem possumus et presumere
re altiora. De hac fiducia ex puri
tate proueniente dicitur prima
Iohis in. Si conscientia nostra non
reprehendit nos fiduciam habemus
in deum. De quo Beatus. O quid au
det cor mundum et conscientia pura
Sicut enim mens conscientia mali suo se
semper pondere premit ad inferna.
sic exonerata malis ad superna
se erigit. et audaci fiducia audet
magna. **S**ecundo plante
mus in nobis caritatem quam ex
supposita prima gratia facilius acq
uimus. Quippe que ex puritate
habet ortum. Vnde enim legem et vir
tutes habet diuine gratie ut vna
ex altera generetur. Sic enim dicitur
Gen. p. quoniam quodque semine
sui generis sementem habet in se
metipso. Et ideo anima sentiens se
a domino remissionem peccatorum acce
pisse se continere non poterit nisi
diligat inultorem. que videlicet
caritas crescit et proficit ex con

tinuo beneficiorum intuitu. et in
cipit calefcere et feruere. Sic enim
dicit beatus Aug. Ad dei dilecti
onem in nobis excitandam nutri
endam augmentandam nihil ita
valet. sicut beneficiorum eius fre
quens et diligens recordatio. que
cum sic profecerit audet magna.
Vnde dicit Greg. Quo plus diligit
plus presumit. De cuius audacia
dicit Beatus. Caritas reuerentiam
nescit. claudit oculos maiestati.
dissimulat merita. et virtute pro
pria audet magna. **S**
Tercio superaddam prioribus ho
norum operum multiplicatam. que
necessario sequitur ex predictis.
Non enim vacue caritati creditur.
sed solum illi que operibus com
paratur. Vnde Iohannes xv. dicitur Si
precepta mea seruaueritis mane
bitis in dilectione mea. sicut et
ego precepta patris mei seruau
i et maneo in eius dilectione. Vnde
Greg. De dilectione saluatoris. lin
gua. mens. vita requiratur. Et sic
videt. Nihil enim amor dei est otiosus. quod
operatur magna si est. si vero operari
retrahit amor non est. Qui amor
licet sine operibus utpote donum dei
hominibus infundatur. facillime ta
men euanescent nisi bonis operibus
iugiter nutriatur. Sic enim dicitur
Proverb. xxvi. Cum defecerint li
gna extinguetur ignis. **T**
Quarto crescit audacia ex mutua
a dei ad hominem et hominis ad de
um familiaritate. Qui enim famili
ariter se frequentant. audent a se
presumere magna. Familiaritas
autem hominis ad deum nutrit et
proficit ex crebris cogitationibus.

frequentibus meditationibus. pe-
culiaribus orationibus. in quibus
gustatur quod dulcis est dominus. ex
hoc ad magnam audaciam perue-
nitur. unde quia in predictis quae
de nequaquam nos deo idoneos exhi-
bemus. eo quod in facibus peccatorum
profundati nos erigere non valeamus.
ideo caput de sterquilinis erigamus.
bona omnia que etiam videri de spe-
ratos subleuant contemplantes.
quod legimus fecisse magnos sanctos.
Sic enim dicit **Ps.** Ego sum pauper
et dolens. salus tua deus suscepit
me. Cum enim aspiceret suam mise-
riam tristitatis animo dixit. Ego sum
pauper et dolens. Cumque parum esset e-
rectus. sursum aspiciens dei sublimia
iocundatus dixit. salus tua deus susce-
pit me. Ac si paucis verbis diceret
Et si miser sum in me. tamen dives sum in
vita. hoc est in te. Cui sile dixit
beatus **Her.** Ego quod diu me respicio
in amaritudine moratur oculus meus.
si autem sursum suspexero ad domine mi-
serationis auxiliu[m] tripabit mox ama-
ram visionem mei leta dei. **V.** Sicut
ego quatuor quae in deo confidat sunt modum
faciunt nos audaces. scilicet veritas pro-
mittentis. facultas omnipotentis. cari-
tas volentis. et dignitas largientis.
Primum quod super modum nos erigit est
veritas promittentis. Qui promittens
cum sit eterna veritas adeo ut sine pro-
missionis iota minimum impossibile iri-
retur. nihilominus tamen iuravit se da-
turum quicquid desiderare possumus et
audemus. Sic enim dicit **Mat.** xi. Amen
dico vobis quicquid oraveritis petitis cre-
dite quia accipietis. **Vic Sapie.**
xii. Iuramenta et conventiones de-
disti bonarum promissionum. Verum quod

multi veraces sunt qui promissa
soluere non possunt. Secundo ergo
confidere in deo facultas omnipoten-
tis. quod solo nutu voluntatis sue po-
test solvere omnia que promittit. dicitur
Ps. Omnia quecumque voluit dominus fecit
in celo et in terra **Vic Sap.** xii.
Subest tibi cum volueris posse. Et
item **Eccles.** xi. Facile est in oculis
dei subito honestare pauperem. Unde
de his qui pusillanimitate pressi
non audent petere magna dicit **Job**
xxii. Quasi nihil possit facere om-
nipotens sic estimabatur eum. Sed esto
quod aliquis sit verax in promittendo
facilis in solvendo. minus autem
diligat eos quibus donata bene-
ficia sunt promissa. addatur ter-
cium scilicet caritas. que prioribus ad-
dita multum cogit. **X.**
Tercio ergo consideranda est ca-
ritas volentis que maior est super
singulos electorum quam sit spatium
inter celum et terram. adeo ut que-
libet electum plus diligat quam om-
nis creatura angelorum vel homi-
num diligat ipsum. quippe cum
finitum et infinitum ad invicem
nullam habent compassionem.
Quis ergo non videat quod delecta-
biliter sua bona tribuat sic dilec-
tis. Si enim secundum **Aposto-**
cum adhuc inimici essemus recon-
ciliati sumus deo per mortem filii
sui. quid modo a taliter recon-
ciliatis continere poterit. aut quo
modo ut utar verbis **Apostoli.**
non omnia cum illo nobis dona-
vit. Qui ut nos audaces faceret
in petendo dixit nobis **Luce** vii
decimo. Si ergo vos cum sitis ma-
li nostis bona dare filijs

vestris q̄tomagis pater vester ce-
lestis n̄r. **A**c si dicat. Si d̄nes pa-
tres quātūmcūq; crudelēs immo
omnes creature patres cupiunt
filios suos b̄o. qui potest capere
rapiat. quāto affectu deus pat̄
velit et desideret nobis bonū. S;̄
esto q̄ vnus habeat oīa prius di-
cta sit at̄ degener seu humilis et ī
dignus ex hoc solo restringitur
et ne magna possit facere p̄hibē-
tur. **¶** Quarto ergo cō-
sideretur in deo dignitas infinita
q̄ tā p̄p̄ suā dignitatē q̄ diuinita-
eū imētatē quātū in ipso ē n̄ po-
terit dare parua. Nam et si nos ī
digni sum⁹ vt magna debeat no-
bis dare. ipse tamen dignissim⁹
dignissime nobis dabit magna.
¶ Et hoc est qd̄ d̄r̄ **Eze. xxxvi.** Non
p̄pter vos ego faciam sed p̄p̄
nomen meum magnum. **¶** D̄ns q̄
tuor̄ cōsiderationibus deus factos
suos ita inebat et facit magnani-
mēs vt non quecunq; sua sed au-
deant petere ipsuz̄ deum. omnia
sua audeo dicere pro nichilo r̄pu-
tantes nisi eis tribuat semetipsū
¶ Mentior si non hoc petiuit **Moy-
ses Exodi. xxxiiij.** Cum dicebat.
Si inueni gratiam in conspectu
tuo ostende michi faciem tuam
vt sciam te. **¶** Et sponsa **Canticor̄**
primo. **¶** Indica michi vbi pascas
vbi cubes in meritis. **¶** In hunc er-
go affectum cum magni sancti p̄-
ueniunt et aliq̄d̄ in eo decocti
fuerint. vt fiant habiliores et a
pulueribus peccatorum mundio-
res ruunt in amplexus dicentes
¶ Ecce assum. ex cuius presentia de-
us tota trinitas animam mirifi-

ce illustreabit. quē sc;̄ anima diu-
initus inflammata duplici affectu
scilicet reuerentia et amore tanq̄
duobus brachijs. vt ait **Bern-
hardus** dilectum apprehendit a-
plectitur et stringit. dicens ex
p̄fidissima admiratione et ex in-
tima dilectionis flagratione illud
quartū verbū **Thome** qd̄ in p̄-
cipio p̄posuimus. sc;̄ d̄ns me⁹ et
de⁹ meus et clamās. vt sicut bea-
tus **Thomas** ex tactu deū presē-
tem intelligēs ineffabili gaudio
repletus clamauit **D̄ns me⁹ et de-
us me⁹.** **¶** **B.** Ita aīa sc̄a
vt ait **Bern.** ex v̄tute qua mu-
taf̄ et caritate q̄ inflāmat̄ deū pre-
sentē intelligēs filii affectu admi-
rationis et gaudij inebata clamat.
d̄ns me⁹ et de⁹ meus sentiens sibi
veraciter exhiberi qd̄ filij p̄misit
Ioh̄. xiiij. dices. Ad eū veniē⁹
et apud eū mansionē faciemus
p̄ponēs hęc v̄ba in plurali p̄pter
trinitatē p̄sonarū. **¶** Qd̄ exponens
b̄tus **Bern.** dicit. **¶** Tanta est di-
ctio verbi tātaq; beniuolentia pa-
tris circa bene affectam et b̄n̄ cō-
positam animam. vt non modo
ad eam veniāt sed et mansionem
apud eam faciant. tam pat̄ enu-
triens q̄ filius etudiens. ita vt
singule p̄sone in diuinis singu-
las anime potentias illustrent su-
a virtute p̄riter et mutant. **¶** Na;̄
ex patris presentia voluntas ani-
me amore inflammatur. ex filij
presentia intellectus sapientia il-
stratur. ex spiritus sancti autem
dulcedine memoria dulcoratur.
¶ De hys tribus iteruz̄ dicit **Bern-
hardus.** et primo de patre. **¶** Quid

est patrem venite q̄ memoriam
afficere ad amorem patris: em̄ di
ligere est. **N**ā patris aduentus ex
infusa dilectione probatur. De fi
lio autem dicit. **Q**uid est verbum
venite q̄ animam erudire in sa
pientia. Nam si sensero mihi aperi
ri sensum vt intelligā scripturas.
aut sermonē sapiētie quasi ebulli
re ex intus. aut infuso lumie de
super reuelari misteria. aut certe
expandi mihi quasi quoddam lac
gissimum celi gremium. et vberi
ores defuruz influere animo me
ditationum ymbres. nō ambigo
sponsum. i. filiū adesse. verbi siqui
de hęc copie sunt. et de plenitudi
ne eius ista accipimus. **S**i autem
perseuerauero huic dignationi di
gnis semper quantū in me ē acti
bus et affectibus respondere. eti
am mansionem apud me faciet
tam pater enutries q̄ filius eru
diens. **S**ic et verissime tam ex eo
q̄ nex⁹ est patris et filij q̄ ineffa
bili dilectionis dulcedine spūs san
ctus cognoscit esse presens. **V**bi
cunq; em̄ est pater et filius ibi eo
rum nexus. i. spūs sanct⁹ sine du
bio est cum eis. **S**ed quia de hoc sa
cramento indigne loquitur in ex
pertus qui non est conscius hui⁹
sacramenti et secreti commercij.
qui nō imāngit calamum lingue
in experientiam cordis. ideo ego
miser peccator qui i sterquilino
meo putruū vt uimentum. percu
tiens cor meum redeo ad meip̄m
supplicās deo si forsitan ex hoc in
ueniam gratiam apud eum. qui
est super omnia benedictus deus.
In secula seculorum **A**mē.

Narratio cuiusdam miraculi s
eodem. **S**ermo octauus.

Quem quia vt dicit be
atus **C**res. **M**iracula
nō faciūt sim̄ sed ostē
bunt. **I**des vt gloriosi principis
Thome apli sanctitatem precla
ram saltem tertiuiter declaremus
ecce in passionali legitur. **Q**uod pa
triarcha in duob⁹ anni spacio
orationis gracia romam nauigio
puenit. **Q**ui requisitus a sumo
pontifice de bto **T**homa aplo et
eius miraculis coram clero et po
pulo ita vt nouit rōdit dices. **C**i
uitas in qua venerabilis thome
corpus iacet vel requiescit. **V**na
uocatur toti⁹ regni nostri caput.
Per medium aut ciuitatis illius
Physon vnus de quatuor paradi
si fluminibus emanat. que a fide
lissimis xpianis tota vt decz inha
bitat. **I**nter quos nullus errone
us aut infidelis inhabitare potest
quin aut citius resipiscat. aut in
opinato casu moribundus corru
at. **P**aululum autem extra me
nia vr̄bis illius mons separatus
est aquis profundissimis lacu vn
dig septus. **I**n illo autem monte
est turris excelsa. in cuius sum
mitate beati thome apostoli eccle
sia posita est. **I**n circuitu autem
eiusdem lacus de foris in honore
duodecim apostolorum sunt mo
nasteria. **P**redictus autem mōs
vbi beati thome apostoli corpus
est. nulli hoīm accessibilis ē infra
vnū anū. neq; illū temē adire q̄s
audet. **S**ed et patriarcha in die

Thōmē sacra mīstēria celebrati-
tus nō nisi semel in āno circūq̄q̄
aduēntib⁹ locū et ecclesiā igre-
ditur. **A**duēntē aut̄ ānuā festi-
uitatē apli. viij. diebus ante fe-
stū et. viij. dieb⁹ post festū laus
pōit⁹ montē circundās ita tot⁹
euantē sūt. vt vix discernat̄ vtrū
aqua ibi fuerit. **E**t ideo fit cōcur-
sus fidelū. et omnes male hntes
languorū suorū remedia meriti s
Apostoli indubitanter osequunt̄
Est etiā intra sancta sanctorū m
illius eccie ciborium argenteo et
lapidib⁹ p̄ciosis miris et decoratū
Intra qd̄ p̄ciosissima p̄cha argen-
teis dependet cathemis. habens ī
tra p̄ciosuz illum thesaurum scilicet
corpus beati **A**postoli. qd̄ ad
huc integrū et illesū ac si illa die
sit depositum perseuerat. **I**n qua
p̄cha tanq̄ adhuc viuus erectus
stare videtur. ante cuius conspe-
ctum aurea lampas plena balsa-
mo argenteis vestibus pendet. q̄
semel ab anno in annum accēsa
nec balsamum diminutum nec
lampas extincta reperitur. **Q**uo
balsamo quicunq̄ perunctus fue-
rit sanabitur a quacunq̄ infirmi-
tate. **D**einde predictus patriar-
cha accedens ad missarum solēp-
nia cum suis suffraganeis predi-
ctam concham expandit. et cor-
pus **A**postoli in sedem aureā col-
locat super altare. cuius adhuc
figura et integritas talis perma-
net qualis fuerat cum per mūdū
discurreret propter deuz. facies
eius tanq̄ siuus rutilans. capil-
los habens rubeos. et pene vsq̄
ad humeros defluentes. barbam

reto rufam crispam sed non pro-
lixam. vniuersa forma ī visu pul-
cherrima. vestium etiam duritia
et integritas eadem adhuc p̄ma-
net. **I**gitur corpore eius sacro ī
cathedra posito statim missarum
solempnia celebrantur. **C**um at̄
eucharistie tēpus percipiende ad-
uenerit. patriarcha cōsecratis
hostias in altari componit et cum
magna reuerentiā ad locum vbi
Apostolus sedet eas defert et flex-
is genibus **A**postolo eas offert.
quas **A**postol⁹ extēsa manu dex-
tera suscipit. vt non mortu⁹ sed
vuius esse credatur. susceptas
autem hostias in palma extēsa
seruat singulas singulis mox da-
turus. **V**niuersus itaq̄ vtriusq̄
sexus p̄populus cum reuerentiā et
deuotione accedit vni⁹ post aliū
et hostias de manu **A**postoli ore
suscipiunt **A**postolo porrigente.
Si quis autem infidelis vel alia
qualicunq̄ macula peccati infec-
tus cōmunicand⁹ accesserit. om-
nibus videntibus beatus **T**hōas
Apostolus manum cum hostis ē-
trahit et claudit. nec q̄ diu prē-
sens est peccator eam aperit. **P**ec-
cator autem ille non euadit quā
aut statim resipiscat et penitentiā
a ductus ab **A**postolo comuni-
onem sumat. aut anteq̄ locum
exeat moriat̄. **Q**uo cernētes
quiq̄ infideles relicto errore suo
mox ad fidem ouertuntur. **V**ni⁹
oibus solēpmit̄ peractis. et tota
illa hebdomada ī laude **A**pli tūl-
acta. patriarcha cū coep̄is suis sa-
crū corpus **A**postoli in locū suum
cum debita reuerentiā reponunt

frigidus cum laude in sua reuerentibus. p^o
hec illa tota lacu profunditas mon-
te ingens aquis alueum suum ut
ante fuerat oberrime replet. et
in latum et in profundum sicut an-
te fuerat se extendit. et est peni-
tus illo anno inaccessibilis de cete-
ro. Talibus autem patriarcha re-
ferente auditis Kalixtus papa
secundus cum toto clero omnium lau-
davit pariter et benedixit.

Sermo nonus. **I**n Natiuita-
te domini nostri Iesu christi Sermo primus.

Ortus est sol dicit bea-
tus Gregorius. Sepe in sacro
eloquio per solem dominus figu-
ratur. sicut per prophetam Zachariam
ultimo dicit. Vobis timentibus
nomen meum orietur sol iusticie
Verba itaque proposita de sole chri-
sto intellecta exponi possunt du-
pliciter. Allegorice et tropologicè.
hoc est misterialiter et moraliter.
Misterialiter de christo et ecclesia.
Moraliter de quolibet anima fidei
cui dominus oritur in spiritu ad salutem
Primam acceptionem breuiter per-
curamus. ut secundæ acceptioni mo-
tius intendamus. **E**

De primo sciendum quod verbum propo-
situm in sacra scriptura quadupliciter
cum totidem effectibus inuenitur. Erat
enim totus mundus ante ortum huius solis
quatuor malis oppressus. que vni-
uersaliter mala sol christus in suo ortu mi-
sericorditer amouit. Fuit inquit totus
mundus ante ortum solis excecatus.
carnali affectu deprauatus. demo-

num subiugatus. inferno obliga-
tus siue deputatus. **P**rimo dico
ante ortum huius solis. hoc est an-
te natiuitatem christi totum genus
humani paucis exceptis ydola-
triam sequebatur. adorantes ligna
lapides volucres cetera bestias ter-
re ac. De quibus dicit Genesim. viij. Se-
sus et cogitatio humani cordis in
malum prona fuit ab adolescentia sua
Et Apulus ad Romanos. Mutauerunt
gloriam incorruptibilis dei in yma-
ginem corruptibilis hominis et vo-
luctum et quadrupedum et serpentium.
et seruerunt creature potius
quam creatori. Deus vero veniens in
mundum tenebras erroris per pre-
dicationem illuminauit dicens illud
Iohannis. xiiij. Si creditis in deum et
in me credite. Ne si dicat. Lapides
et ligna que tanquam deos colitis ipsi
non sunt deus sed ego deus. Nam ut
ait psalmus. Omnes deum gentium de mo-
do. De hoc ortu dicit Paulus. Ortus est sol
et auolauerunt locustæ. Per locu-
stas saltantes dans intelligi erro-
res qui quasi de malo in malum sal-
tant. **S**ecundo ante ortum huius solis
totum genus humanum fuit carnali
affectu deprauatum. Sic enim dicit Ge-
nesim. vi. Omnis caro corrupat viam
suam. Venit ergo christus et per suam
amarissimam passionem omnem
carnalem affectum in electis suis
penitus auersit. ut secundum Apulum
ad Corinthios. v. Qui viuunt iam
non sibi viuunt. sed ei qui pro ipsis
mortuus est. Quia ut idem ait
ad Galathas quinto. Qui christi
sunt carnem suam crucifixerunt
cum vicis et concupiscentis. De
hoc ortu et eius effectibus tacitum

Jacobi. i. **E**xortus est enim sol cum ardore et arefecit fenuz scilicet carnalitatatis et flos eius decidit **J**uxta illud **Ysa. xl.** Omnis caro fenuz **V**nde **Bernhardus.** Pudeat sub spmato capite membra vitaz dicere delicatam **F** **T**ercio ante ortuz huius solis humanu genus demomb9 extitit subiugatu. Nam ex originali a actuali peccato totum humanu genus paucis exceptis erat sub iugo dyaboli. nec ppria virtute liberari poterat. sed oportuit vt hoc fieret per dnm incarnatu. **V**nde **Joha. xij.** dicitur. Nunc princeps hui9 mundi eicieet foras. **Q**d expoit **Glosa** Princeps mundi. i. reprobor9 eicitur foras de cordibus electorum. **Q**d pulchre sub methaphora **Job xl.** declaratur vbi dicitur. Absorbabit fluumium et non mirabit et habet fiduciam qd influat iordanis in os eius. **Q**d exponens **Greg.** dicit. Quia **Behemoth** a mundi origine vix paucis euadentibus humanu genus vsq; ad redemptoris tpa quasi quedam fluumiu in se traxit. ideo etia nunc post mediatoris aduentu habet fiduciam vt influat iordanis in os eius. **A**c si dicat. **A**n redemptore pene totu mundu absorbit. sed qd g9 e etia post redemptoris aduentu eos q baptisimatis sacramento per iordanem delicta sunt deglutite se posse confidit. **N**isi quia maxillam eius perforauit dominus p pntia ei9 corpale de qua subiungit **Gre.** Quis q9 captus est non desperet. sed p pntentia forame in maxilla qrat. **Q**uanu ergo gen9 qd a mundi ex

ordio fuit demonibus subiugatu. nunc per redemptoris presentiaz est misericorditer liberatu. no q modo no impugnetur sed q nemo nisi volens subiugatur. **D**e hoc ortu solis a eius effcu dicitur **De ster. xi.** Sol ortus est et humiles exaltati sunt et deuorauerunt iclitos. **Q**uia prius humiliati et i fedi dam seruitute demonum redacti modo exaltati sunt per dei liberatione. vt non solummodo n sint sub iugo demonum sed ipsi demones sint sub iugo et impio electorum. **S**ic enim dicitur **Luce. x.** Domine etiam demonia subiciuntur nobis in nomine tuo. **Q**uanto humanum genus ante ortum huius solis fuerat in inferno obligatu siue etia deputatu. vt oes hoies quatuq; sci ate ortu huius solis descenderent in infernu. **D**e quoz numero vn9 de pcpuis **Jacob** videlicet patriarcha dixit **Genes. xxxvij.** Descenda ad filium meum **Joseph** lugens in infernu. **S**z postq sol iusticie xpc de9 noster ortus p natiuitatem occiditur p passionez oes electi ex inferno liberati ascendunt in celu. ita vt si ne omi medio possint si voluerint auolare. **D**e hoc ortu solis dicit i **Ps.** Ortus est sol et congregati sunt supple in celu q prius in inferno congregabant. **C**ongregamur autem primo sub nomine a fide xpiana vt omnes qui fide et nomine cristiano signati inueniuntur transeant in celum. **V**nde a de hys dicitur **Ysaie. lxx.** Infliciet te dñs et seruos suos vocabit noie alio **I**n quo qui benedictus est super

tertia benedicatur in deo amen ac.
Ite de hac congregatione dicit beatus
Gre. Ecce nos qui redemptionis gratia redempti sumus? hoc iam celestis muneris habemus? ut cum a carnis nostre inhabitacione subtrahimur. mox ad celestia premia educamur. quod dum redemptor noster claustra inferni penetrans. electorum animas exinde reduxit. nos illuc ire non patitur unde iam alios descendendo liberauit. Sed quod ante eius aduentum in hunc mundum venerat. quantumlibet virtute iusticie polleat. ex corporibus educti in finem celestis patrie recipi non poterant ullo modo. **N**unc predicta quatuor verba cum suis effectibus spiritualiter exponamus. Primo ostendentes quomodo sol christus deus in nobis spiritualiter oritur. Deinde de quomodo predictos effectus in nobis spiritualiter operatur. **P**rimum innuitur Zacharie vltimo. Vobis timentibus nomen meum orietur sol iusticie. Deinde sic nobis exortus facit locustas auolare. secundo carnalitates exficcare. tertio dignatur humiles exaltare. quarto exaltatos congregare. **I**n his quatuor effectibus ad statum perfectionis ducitur vita nostra. **P**rimo ergo christus deus videns nos sordibus peccatorum obuolutos. et nequaquam ex propria virtute de peccatis nos resurgere posse oritur in nobis spiritualiter. **I**n cuius ortu incipit lumen cognitionis splendescere. per quod mala que dimisimus cognoscamus. **O**portet ergo ut mala cognita displiceant. et hec displicentia perfectam peni-

tentiam operatur. per cuius virtutem auolant locustae omnium peccatorum. **D**icit enim Crisostomus. quod sine omni intervallo ad penitentiam remissio peccatorum assequatur. **Q**uod autem conuenienter per locustas peccata possunt intelligi. potest per similitudinem utroque reperitur demonstrari. **S**icut enim locusta posteriora crura longiora habet anterioribus. sic pena peccatorum longior est qualibet voluptate. quod ait beatus Gre. **M**omentaneum est quod delectat. eternum vero quod cruciat. **E**t sic patet quod ad huius solis presentiam. luminis resplendentiam. per veram penitentiam locustae omnium peccatorum veraciter effugantur. **D**ictum namque est quod sol iusticie deus noster primum in nobis spiritualiter oritur. deinde lumen subsequatur. ad que duo vera penitentia subrogatur. **S**ecundo oritur in nobis sol iusticie christus deus noster dans gratiam continendi. quam omnino necessaria est post predicta ne per recidivacionem priora bona in nihilum redigantur. **I**n cuius gratie si ex congruo occurrere cupimus in tribus exercitiis laborem. **I**n occasione elongatione. delectabilium subtractione. bonorum operum occupatione. **P**rimo dico si volumus fluxum peccatorum restringere. oportet ut ante omnia peccatorum occasiones fuditus declinemus. **S**ic enim hortatur nos dominus Gen. xix. **N**oli respicere post te. nec stes in omni circa regione. quod ut ait dominus Luc. ix. **N**emo accipiens aratrum. et respiciens retro aptus est regno dei. **D**icit enim Gre. **N**on licet intueri quod non

licet cupiscere **S**ecundo exerceamur
nos in delectabiliū s̄tractione. v̄
s̄ductis mundi carnis a p̄prie
volūtatis delectabilib⁹ ad dei de-
lectationē cui⁹ remiamur. Oportet
em̄ hominem qui in deo desiderat
delectari omnia alia delectabilia
declinare. Quia vt dicitur **Ysa.**
lvij. Angustatum est stratum.
ita vt alter deciat. a palliū bre-
ue v̄trūq; opire nō potest. **Vine**
Ezechiel. ix. dicitur. **Noli letari**
israhel noli exultare sicut ppli. **Ac**
si dicat. **Noli tibi assumere secula**
ria gaudia ne spūalia excludant.
Dicit enim Aug⁹. **Si animus ha-**
bet vnde oblectetur extrinsecus
sine delitijs manet intrinsecus.
Vnde Greg⁹. **Anima ad similitu-**
dinem dei facta in quo est sup̄re-
ma delectatio sine delectatioē eē
nō poterit. **Aut em̄ delectabit̄ i**
infirmis et caret sup̄remis. **aut in**
humis a v̄tēpmit̄ infima. **T**
Tercio exerceamur nos in bonoz
operū occupatione ne dyabolus
inueniat nos ociosos. qui occu-
patos transit ociosos autem car-
nalib⁹ desiderijs inflammat. vt
multa mala faciant et negligāt
multa bona. Qd aut̄ multa mala
faciant. dicitur **Ecc̄i. xxxij. Qul-**
tam malitiam docuit ociositas.
Qd etiā multa bona negligant o-
ciosi. dicitur **Proverbiorum vice-**
simo sexto. **Qui sectatur ocium**
replebitur egestate. **Ex hys ego**
ttibus. scilicet occasionum s̄tra-
ctione. delectabiliuz elongatioē.
bonorum occupatione. omnis ca-
ro marcescit a spiritus reflorescit.
De hoc ortu solis dicit beatus Ia-

robis capitulo. i. **O**rtus est sol cū
ardore a exsiccatum est fenum sci-
licet carnalitates. **T**
tercio ort⁹
est nobis sol iusticie cristus deus
noster ad humilitatis nostre exal-
tationem. **Qd** tunc contingit euz
per priorem solem a temporalib⁹
et a corporalibus longefacti ad
gustum diuine consolationis mi-
sericorditer subleuamur. **Quo**
gustato spiritu. vt ait **Gregori⁹**
desipit omnis caro. **Ex quo con-**
tingit. vt qui prius per duraz a
coactam resistantiam vix a terre
nis continuimus nunc bonis dñi
delectabiliter inestati tediosa a
abominabilia sunt presentia et
delectabilia eterna. vt ex hoc sa-
pore in deum penitus continue su-
spensi pene conuersationem no-
stram in celis habentes nichil a-
liud nisi que dei sunt libeat a dele-
ctet. **Ex** hac contemplatione tres di-
ginitates nobiles asequemur. ex
quib⁹ merebimur apud deum mi-
sericorditer exaltari. **Nam** ex sa-
pore diuino efficiamur veracit̄ sa-
pientes. ex celesti conuersatioē eri-
mus deo fideliter adherentes. et
ex hys duobus erimus deo per o-
nia complacentes. **Ex** quib⁹ tri-
bus merebimur apud deū exalta-
ti. **Qd** i tribus sanctis deo singu-
lariter dilectis in veteri testamē-
to legimus figuratum. scilicet **Da-**
uid Daniel Josue. quoz singuli
p̄t̄ singlas diḡtates sūt ap̄s deū
a hoies exaltati. **Nā** **Daniel** p̄t̄ sa-
piētā **Dauid** p̄t̄ familiāre dei adhe-
rētā **Josue** v̄o p̄t̄ a placētā me-
ritū exaltari. **De** p̄mo scz **Dani-**
ele dñi in lib. suo capitulo. ij. **Rex**

Nabugodonosor daniellem in sū
lime extulit. et multa munera et
magna dedit ei. et constituit eū sup
oēs puñtias. et pñcepez et pñfē
ctū et mgm sup cūctos sapiētes
babilonis. **Q**uod idcirco factū est.
qz sapiētia et sciētia inuenta est
in eo super oēs magos et arolos
babilonis. De scdo scz dauid dicit.

Re. xxij. Quis in oibus sicut da
uid fidelis ac. Et ideo legit de eo
in ps. Exaltaui dilectūqz de plebe
mea Inueni dauid serū meū ac.
De scio scz Josue dicit in libro suo.
cap. in. Hodie incipiā te exaltaē

L. Quarto oritur in no
bis spūalit xps de? noster ad no
strā btām et felicē cōgregatiōē
Quod attingit tūc cū ex adhesionē in
priori ortu tacta optent abilita
ti ex v̄tute huius solis oīa sparsa
nra colligunt. et in deo felicitatē
vniuntur. Adhesio vero si cōtinua
ta fuerit iusto ordie. sēpē in om̄
niē trāsit. dicēte Aplo. Qui adhe
ret deo vnus spūs efficiē cum eo.
De hac cōgregatiōē dicit **Eze. xxxvi.**
Dū sanctificatus fuero in vob cō
gregato vos de vniuersis terris.
Hec cōgregatio beate vniōnis p
ria i nob̄ mise ricordit p̄mouet.
scz per benignā dei orationē. nrāqz
dilectionē. corpus et sanguis xpi
vniōniē. De pmo dicit **Ihis xvi.**
Pater sanctifica eos in veritate vt
oēs vnū sint sicut tu pat̄ in me et
ego in te. vt et ipsi vnū sint in no
bis. De scdo dicit **Iohis. iij.** De? ca
ritas est ac. **Q**uod exponit **Bern.**
Per caritatē hō in deo et de? i hō
imne ē. de scio dicit **Iohis. vi.** Qui
māducat carnē meā et bibit san

guinē meū. in me manet et ego i
eo **Ex** hys ergo trib? p̄ficiuntur hec
vntas gloriosa. De hoc ortu sol
dicit in ps. Ortus est sol et cōgrega
ti sūt scz in celū qui p̄us oēs cōgre
gabantur ante aduentū xpi in in
fernū. In qua cōgregatiōe cele
sti xps viuūt et regnat ac.

**Sermo de rinitus. De scō Ste
phano p̄thomariē Sermo p̄m?**

Quod deo celos ap̄ertos et
filii hōis stātē a dextis
v̄tutis dei. Actū. vij.

Dicit beatus **Gre.** Sacre historie
scripture sic in veritate credantē
facte. vt tamen per significatio
nem aliquid nobis insinuent fa
ciendum. vt foras de historia rei
facte doceamur. et intus per in
tellectum spūitualem de emendā
dis moribus instruamur. Verba
itaqz proposita per historiam vo
cēt nos qz beatus **Stephanus** in
persecutione positus vidit celos a
p̄ertos. Et atqz hoc sensū nobis in
sinuat qz et nos deuotis exerciti
is apertionez celi mereri possim?
vt post mortē sine medio ad celi
gaudia auoalemus. **Q**

Propter quod sciendum qz sa
eram scripturam vndiqz perlu
strantes inuenimus celum qua
tuor vicibus apertum **Primo**
Mathei terciō **Baptisatus** ihesus
ascendit de aqua. et ecce ap̄erti
sūt celi. **Secundo** celum apertum
legit **Act. x.** vbi dicit. **Vidit** petrus
celum apertum. et descendētis
vas q̄sdā velut lint̄eum magnū

quatuor h[ab]ens sublimit[er] de celo in
terrā. In quo erant omnia q̄p[er]
p[er]dia et serpentina terre et volati
lia celi. et facta est vox ad eū **Sur**
ge Petre occide et manduca. **Ait**
autem **Petrus.** Absit a me dōmi
ne. q̄ nūq̄ manducaui omne s̄
mune et immundū. **Et** vox iterū
sc̄do ad eū. **Q̄d** deus purificauit
tu ne omne dixeris. **Hoc** auteq̄
factum est per ter. et statim excep
tū est vas in celū. **Tercio** celū
aptū legitur **Actū. vii.** Cū lapi
daret̄ **Stephanus** plenus spū sc̄o
intendens in celū vidit gloriā dei
et ih̄sū stantē et ait. **Eccc** vide
o celos apertos et filius hominis
stantē ad dexterā virtutis dei. **Q**
uarto celū aptū legitur **In A**
po. vbi b[ea]t[us] **Johānes** ait **Post**
hec vidi et ecce hostium magnū
apertum in celo. **In** hys q̄tuor ce
li aptiōibus q̄tuor genera homi
nū designantur. q̄bus statim vt
egrediuntur a corpore sine omni
medio celi ianua aperta est. scilicet
pute innocentibus. perfecte peni
tentibus. dura et aspera patien
tibus. sublimia contemplantib[us].

R. **U**e e quatuor gene
ra hominum per ordinem percur
retes. **P**riō dicimus q̄ vere in
nocentes illos vocamus q̄ purita
tē baptismalē caste et caute custo
dierūt. nec peccata actualia ad
diderūt. quibus sicut xp̄o in suo
baptismate aptū est celū. sic ipsi
q̄ sc̄ificati et purificati sunt q̄ diu
eadē puritas māserit q̄cunq̄ mor
te p̄occupantē ad celū auolant.
Nec moueat quēq̄ q̄ p̄pria meri
ta nō habeāt. quia in meritis xp̄i

que in sacramentō baptismatis
p̄cipiunt diuites facti secure ad
deum transeunt. tam ex p̄p̄ris de
licitis purgati q̄ ex mēitis xp̄i di
tati. donec voluntatis vsū ha
buerint a malis omnibus sunt se
cūri. **Et** hoc ē q̄d dicit b[ea]t[us] **Bern**
hardus. Nichil est q̄d timeas. do
nec voluntatem et facultatem de
liberandi renatus quisq̄ recipi
at a caritate xp̄i omnino non po
terit separari. s̄ securus interim de
get s̄ p̄tētiōe et aduocatiōe d̄ni
dei sui p̄cipiētis d̄mni creature.
Nolite tangere xp̄os meos. **Ac** v
bi infantilis ignorantie metas e
grediēs reddit sibi ceteroz vtiq̄
violentiā nec tūc formidat necē
est. sed ab ea que dormit in sinu
suo p̄pria caueat voluntate. qua
si abusus fuerit nō redire licet
ad baptismā. sed ex p̄p̄ris necē ē
laboribus baptismus consecrēt.
Quia sicut diuina gr̄tia exigit vt
qui ex aliena culpa obligatur. p̄
alienam penam absoluat̄. sic
etiā diuina iusticia requirit vt
qui ex propria culpa contamina
tur. propria etiā pena plectat̄.
Hinc etiā **Bernhardus.** Sola se
tūdi ade tribulatio purgat quos
contaminauit sola p̄uariatō
p̄ioris. **O.** **E**t sciendū
q̄ apertio regni celozum non cō
sistit ex virtute baptismatis sed
passionis cristi. **Q**uia si quis an
te passionem domini baptizatus
decessisset non dico regnum celo
rum introisset. etiā si sufficien
ter ab originali et actuali peccato
ablutus fuisset. **P.** **S**e
cundo celum apertum est vere

penitentibus. **Q**d uerua necessaria
rium est post predicta. ut q̄ p̄mā
restē innocentie perdidērūt et p̄
p̄sequēs ex hoc regnū celozū sibi
clausērūt per fortissimā p̄māz ite
rū referent. **Q**d in sc̄da ap̄tione
celi euidentē inuē. Vbi demisso
linthēo pleno reptiliū añ Petruz
dictū est ei occide et manduca. q̄z
misi q̄s omnia reptantia et serpe
tia. hoc est. uicia et peccata in lin
thēo p̄scie repta plene occiderit.
et perfecte mactauerit re gnū ce
lozū sibi clausū inueniet. q̄d post
sufficientem mactatiōē p̄dictoz
iterum aperitur. **D**icimus autē q̄
predicta reptantia per plenā et
perfectam penitentiā sunt mactā
da ne quis sibi blandiens ex qua
cunq̄ p̄mā sibi p̄mittat plenam
innocentiā peccatorū. Difficillimū
est em̄ ut multuz cōmquinati ad
p̄stīmā redeāt puritatē. **Q**d tam
scriptura q̄ figura agno scimus
euidenter. Figura q̄ templū Sa
lomōnis a gentibus p̄phanatum
nunq̄ poterat ad decorem pristī
num reformari. Similit̄ scriptura
dicit em̄ **A**mbrosius. Facilius iue
ni eos qui innocentiam seruaue
runt q̄ qui dignam p̄mā pege
runt. **C**um em̄ singulis peccatis
pene singule debeantur. **J**uxta il
lud **J**ob. ij. **L**uet que fecit omnia
Et illud **E**ccl̄. xij. **D**e omni erratō
adducet te deus in iudiciū. **A**t
tēdat qui poterit q̄ p̄fundissima
penitentiā opus sit per quam ple
na innocentia reparetur. **Q**uod
nisi fieri posset non dixisset **A**po
stolus post persecutionem ecclesi
e. **N**ichil michi conscius suz **V**ic

btūs **J**h̄o. dicit. **S**i quis restem
innocētie peccando corrupit p̄mē
remedio poterit repare. **Q**uia
ut ait **B**erū. **Q**d imputare non
decreuit sic ē q̄si non fuit. **Q**
Si ergo decreuerim⁹ repare ino
cētiā et p̄ p̄sequens ianuā celi p̄
p̄māz referare. curemus ut nostē
p̄mā sit perfecta. **Q**ue tunc uera
riter coram dēo perfecta esse dici
tur si ipsā penitentiā ad oīa loca
in quibus peccamus dilatē. **S**
Sic em̄ patres sancti suas penitē
tias pegerunt. **D**e quibus dicit
Hester. xij. ca. **O**mnia loca in
quibus ante letari p̄sueuerat cri
mum laceratiōe repleuit. **E**t q̄a
percauim⁹ in corde male p̄sentien
do. in ore uana et tūp̄ia loquē
do. in corpe crimina op̄ando **I**de
o ad hęc tria loca p̄mā extēda
mus. ut uide hęc cordi demus a
maram contritiōem. ori fidelez
p̄fessionē. corpe penalem et aspe
ram satisfactiōē. **H**ęc tā diu cō
tinuātes quousq̄ sp̄s sc̄s testio
niū p̄hibeat sp̄itui nostro. q̄ oī
missa sint nobis peccata. et sic in
nocentiā repata et p̄ p̄sequēs celi
ianua reserata. **R** **T**er
tīo celū aptū legitimus in passione
Stephani sicut superius ē oñsum
Per q̄d inuē q̄ celū oibus martī
rib⁹ ē aptū **H**oc em̄ priuilegio de
torat martīriū. ut qui p̄p̄t deum
morti se offerēt. i deo statī vitā in
ueniant. et qui p̄tempnunt uiue
re propter deum mori cupientes i
deo inueniant sibi vitam prepa
ratā. **S** **V**er⁹ q̄ hęc nris
defunt t̄p̄ib⁹. **N**on enim iam di
xit nobis dominus. ut ait beat⁹
c i

Gregorius . pro me morere . sed
tantum in te carnalia desideria occi-
de . **I**deo querenda sunt alia quam pa-
tis tempore coram deo pro martirio com-
putentur . **D**icit enim idem **Gre** .
Martires esse possumus etiam si
nullo percussentium ferro trucidamur .
Iteque habet pax nostra mar-
tirium suum . quia et si carnis col-
la ferro non subdimus spirituali tamen
gladio carnalia desideria trucidamus .
Hoc autem martirium quod
pacis tempore deo offerere possumus .
in tribus exercitiis exhibetur . scilicet
in corporis afflictione . in proximi com-
passione . in iuriarum patienti per-
pessione . in quibus tribus sanguis
consumitur . qui in martiribus gla-
dio effunditur . **P**rimum dico
exercitium quod martirio equipollet
consistit in corporali afflictione .
ut quem semel effundere sanguinem
non possumus . duris et asperis la-
boribus fatigati . quotidiana affli-
ctione extrahamus . **N**on autem hoc
pro martirio deputatur expresse bea-
tus **Gre** . insinuat dicens . **V**ere
martiri genus est et effusio quae-
dam sanguinis in quotidiana cor-
poris afflictione . illo quidem quod
ceduntur membra ferro horrore
quidem mitius . sed diuturnitate mo-
lestius . **E**t subiungit **S**ic quidem in
firmis et pusillis corde necesse est .
ut quem semel pro christo effundere non
sufficiunt . saltem minori quodam
sed diuturniori martirio sanguinem
fundant . **S**ecundum exercitium quod
martirio equipollet consistit in proxi-
morum compassione . ut videlicet tot
vulneribus compassionum confo-
diamur in corde . quot miseras eos

pro et animorum in nostris proxi-
mis experimur . volentes ex affe-
ctu singulorum miseris tanquam no-
stris . **H**oc martirio se beatus **P**au-
lus afflixerat cum dicebat . in ad
Corinthios . xi . **Q**uis infirmatur et e-
go non infirmor . quis scandalizatur
et ego non vror . **D**e hys duobus
martiris dicit beatus **Gre** . **D**uo
bus modis crux tollitur . cum per
abstinentiam afficitur corpus . aut
cum per passionem proxiimi affligitur ani-
mus . **T**ercium exercitium quod
martirio equipollet est iniuriarum
patientis perpessio . hoc enim movet
intima cordis et medullitus nos
affligit . **D**e hoc mar-
tirio iterum dicit **Gre** . **F**erre com-
tumelias et odientem se diligere
martirium est in occulta cogita-
tione . **E**t subiungit **N**os ergo sine
ferro martires esse possumus si pa-
tientiam in animo custodimus .
Quarto celum aperitur contem-
plantibus . **S**icut **A**pocalypsim . iij . **J**ohan-
ni sancto apostolo legimus euenisse . ubi
dicit **V**idi et ecce hostium magnum
aperitum in celo . **P**er quod mani-
feste datur intelligi . quod diuina com-
templationibus post mortem sine me-
dio celi ianua est aperta . **A**d
quam contemplationem et per consequens
caeli apertionem si venire cupimus .
tribus eam passibus attingamus .
Quibus etiam sanctum **J**ohan-
nem suam **A**pocalypsim cognoui-
mus accepisse . scilicet humane com-
uersationis alienatione . carnalis
consolationis abdicatione . ipsius
anime ad deum eleuatione . **D**e
primo instruimur **E**ze . iij . ubi dicit
Includere in medio domus tuae

ibi loquar ad te. In quibus ve-
bis docemur a tumultibus hominum
separari. **Vic Berni.** O anima esto
sola ut illi soli te serues quem solus
ex omnibus elegisti. quia studia contem-
plationis silentium amat. quietem de-
siderat. cordis pacem ab exterioribus
pessuris et conscientiam in omni purita-
te cordis et corporis. De seculo dicitur
in Ps. Reuertit consolari anima me-
a. Et ideo statim sequitur. Memor-
fui dei et delectatus sum cum de quo
iterum Bernhardus. Reuertit con-
solari anima tua in aliis si vis in
dei consolationibus delectari. quia im-
pleri animam omnino dei visitationibus
non poterit nisi carnis consolationibus
funditus renunciauerit. De tercio monemur
Psa. i. Eleuare eleuare surge iherusalem. In quibus
verbis perfecta forma interne ele-
uationis inuinitur. Dicitur enim
bis eleuare. propter intellectum
et affectum. Cui subiungitur. con-
surge. id est simul cum omnibus
interioribus et exterioribus sursum
te erige. In quo cum fecerit homo
quod poterit ascendit nobis deus
ut sua dulcedine reficiat animam
desolatam. Quod pulchre in lege
ostenditur. ubi Moyses sepe ad
consulendum dominum montem
ascendit. et dominus descendit. Quod
exponebat beatus Gregorius dicens. In le-
gis acceptione dicitur. quia Moyses
ascendit et dominus in montem
descendit. Quid per montem nisi
nostra contemplatio accipitur?
In quem nos ascendimus. ut in ea
que ultra nostram infirmitatem
sunt videndo subleuemur. Sed in hunc
dominus descendit. quia nobis multum profi-

cientibus parum aliquo de se nostris
sensibus aperit dominus noster ihesus christus
qui est benedictus in secula

Sermo. xi. De eodem sermone. ij.

Ecce relinquet vobis dominus
vestra desertum. Mat. xxiii
Dicit beatus Gregorius. Quis
potest mala cognoscere si non con-
tingat euadere. Tota ergo inten-
tio curandum est ut dum vacationis tem-
pus accipimus bene viuendi stu-
dio mala euadamus. Ecce in primo
sermone dictum est quibus exercitiis
homines ad celi gaudia vocantur.
Nunc sermo exigit ut dicatur quibus
demeritis ad profundum inferni demer-
gantur. **Primo** ergo sermo ha-
bitus est de euolutione electorum.
Iste autem secundus habendus
est de damnatione reproborum.

Sed quid sumus nos aut
quid scia nostra ut electos et repro-
bos per diuersas distinctiones discer-
namus? Quis enim cognouit secretum domini
nec? Dicit enim Salomon Eccles. ix.
Sunt iusti atque sapientes et opera eorum
in manu dei sunt. Et tamen nescit homo
vtrum amore an odio dignus sit. sed
omnia in futurum reseruantur incerta. eo
quod vniuersa eorum eueniunt iusto et i-
pio bono et malo mundo a immundo.
Cui sententia resonat Gregorius dicens.
Permixta est ecclesia diuersitate fili-
orum. quia sic omnes ad fidem reci-
pit. ut tamen omnes ad gloriam
non perueniat. Quousque namque hic
viumus necesse est ut vitam presen-
tis seculi permixti agamus. tunc autem di-
scernimur cum perueimus. Boni enim
numquam sunt nisi in celo. mali vero nusquam

nisi in inferno. **U**et autem terra
que inter celum et terra sita est
sicut in medio subsistit ita utrius
q; partis ciues omumiter recipit.
quos tamen sancta ecclesia a nūc
indiscrete tenet. et postmodū in
egressiōe discernit. **L**icet itaq; de
istorū sc; electorū et reproborū di
streta distinctōe nullam certitudi
dinē habeam⁹. **J**uxta illud **E**cce
siastes. 11. **Q**uis nouit si spūs fi
liorum **A**dā ascendat sursum et
spūs iumentorū descendit deorsū.
reprobos iumenta uocans. ex par
te tamē cognoscimus sc; per spe
culum sacre scripture. q; illi sc; e
lecti ad celi gaudia assumuntur.
alij uidelicet reprobi ad infernū
dimeruntur. **Q**uod aperte ostē
dit veritas dicens. **M**ath. xxiii.
Duo erunt in agro vnus assume
tur et alius relinquetur. **D**ue mu
lieres erunt in mola. vna assume
tur et alia relinquetur. **D**uo in lō
vnus assumetur et alius relinque
tur. **I**n quibus innuitur. q; in oī
statu aliqui assumuntur et alij re
linquuntur. licet itaq; discernere
non possumus qui sunt electi et
qui sunt reprobi. hōc tamen fidu
cialiter dicimus vt qui hoc vel illud
bonum vel malum fecerit. et i eo
vsq; in finem perseverauerit hic
electus. ille reprobus est. **X**
Nunc ad thema propositum re
uertamur. **E**cce relinquetur vob
dom⁹ v̄a deserta. nec dubium
quin hoc de reprobis dicat deus.
Qui cum hic per vitam reprobā
deum voluntarie relinquunt do
mus eorum id est corp⁹ et anima
hic a gratia et in futuro a gloria

desedetur. **C**orpus em̄ domus est
anime. anima vero domus dei. **V**
traq; aut̄ domus deserta erit cū
anima corpus deserit. et deus ani
mam relinquit. **C**orpo em̄ non
dere linquetur lapis super lapidē
cum in die defunctionis peribunt
omnes cogitationes eorum. nisi
pcedamus istud **E**ccl̄. x. **C**um mo
ritur homo tūc hereditabit serpe
tes et bestias. **S**erpentes et ver
mes hereditant corp⁹. bestie aut̄
infernales animam hereditabūt.
Sunt autem octo genera hōim q;
statim vt de corpore exeunt ad p
fundum inferni sine medio dimer
gūt. **Q**uos bt̄s **I**oh̄es i **A**po. xxi
enumerat dicens. **T**imidis. i. credu
lis. execūis. hōicid̄. fornicatoribz.
veneficis. p̄olatis. et oib⁹ mē
dicibz. pars illorū erit in stagno
ignis ardētis pice et sulphure qd̄
est mors secula. **A** **U**et
p ordinē exponētes p̄mo dicit⁹ q;
timidi sūt qui licet peccāre audeāt
et audacter offēdere deū. n̄ tū au
dēt agē p̄niam. timētes q; sint de
licati et nō valeāt in penitētia p
seuerare. vel q; nō possint a pecca
tis cessare. vel timēt deū nō facili
ter condonā. vel solēt de penitētia
finali desperā. **Q**uibz; d̄ ill⁹ **J**ob
Qui timet p̄uinā irruet super eū
nix. **Q**d est dicere. qui timet p̄
uinā id est paruā penitentiam. et
paruū satisfactionis laborē subi
re p peccatis omissis. irruet sup
eum nix omnis miserie calamita
tis et amaritudinis. vt sicut nix
maior et profundior est p̄uina.
sic miseria futura maior est om
ni malo quod pro satisfactione

passi sunt in hoc tempore peitē
tes Talibus cui suis allegatio in
bus dicit **Bernar.** Quid timidi
estis modice fidei ut peccata di
mittere nolit deus. sed affixit ea
turci? qd teneria delicati estis. si
nouit ipse figmentum vestru? qd
male assueti. estis sed domi? sol
uit cōpeditos? qd omissis ma
num porrigē adiutori. sed ubi su
perhabūdauit delictum superha
būdauit et gratia? Quid ergo ā
plus impedit a salute? Dico qā
deum ignoratis. omnes em̄ qui
nolunt auerā deū ignorant. neq
em̄ ob aliud renūnt conuerā
m̄si quia grauem et seuerū yma
ginātur qui pius et benignus ē.
durum et iplacabile q̄ misericors
est. ferus et terribilem qui ama
bilis est. si mētatur iniquitas sibi
formans sibi p̄dolum pro eo qd
nō est ipse. **Secundo** incredul
infernū ianua est apta. qui vere
fidei p̄t vitam reprobam cōtra
dicunt. eo qd ad eandem fidem p̄
bandam testes p̄oneos non ad
ducunt. Quia sicut Deuterono.
xvii. dicitur. In ore duorum vel
terūm testiu stabit omne verbū
Sunt autem p̄onei
testes vere fidei. cor lingua et ma
nus. quos qui adduxerit ad p̄ba
tionem fidei sue veraciter est fidel
Contra primū testem peccant he
retici. qui simulato ore et opere fi
dem cōfidentur. cui tamē cordis
perfidia contradicūt Contra secū
duz peccant iudei sarraceni paga
ni qui aperto ore emittunt l̄ euo
munt blasphemias cōtra fidē. **Cō**
tra terūm testem manus l̄ ope

ris peccāt mali xpiani. qui ore et
corde xpianos se asserunt sed ope
ribus contradicunt. De hac veri
tate fidei dicit b̄tis **Greg.** Ecce
nunc apud se homines dicūt Iaz
nos ideo dominum n̄ erubescim?
qd apta eū voce p̄fitemur Quibz
ego respondeo **Qd** in hac plebe
cristiana sunt nonnulli qui xpm
ideo confitentur. qd cunctos xpia
nos esse despiciunt. Nam si nomē
xpi hodie in tanta gloria nō esset
tot professores xpi sancta ecleſi
a non haberet. Nō ergo sola vox
sufficit ad p̄bationem fidei. quaz
a verecundia defendit genealita
tis p̄fessio. Est ergo aliud ubi
quisq; se probet vtruz veraciter
credat. Certe persecutio is tēpore
erubescere poterāt fideles. s̄bsta
tys nudari. de dignitatibus eici.
verberibus affigi. Patis autem
tempore. quia hec a nostris perse
cutionibus desunt est aliud quo
ostendamus nobis. veremur sepe
a proximis despici. de dignamur
inurias verbi tolerare. si forte a
tingat iurgium cui proximo eru
bestimus priores satisfacere ac.
quoz tamen contraria sunt ad
probationem fidei leuioza **Ter**
ti quibus ianua inferni est aper
ta sunt execrati **Sunt** autem
homines tripliciter execrati scilicet
et excommunicati in peccatis p̄
fundati quolibet peccato mortali
a communione ecclesie separati.
In prima acceptione execratus
idem est qd maledictus. Super
quos enim cadit excommunica
tiois condēpnatio dicunt merito
maledicti **In** secunda acceptione
c in

execratus idē est qđ abhominabi-
lis. Qui em̄ nimis pfundati sunt
in peccatis sūt de numero eorū. De
quib⁹ puer. xvij. dicit. Impi⁹ cū
in pfundū venerit peccōrū cōtem-
nit. qui autē contemnit sicut in
Psal. dicit. contemnet. In tertia
acceptiōe execrat⁹ idē est qđ tur-
pis vel vilis. eo qđ qđlibet pecca-
tū mortale assimilāt hōiem iumē-
tis. Juxta illū Ps. Homo cū i ho-
nore esset nō intellexit. Dicit autē
beatus Aug⁹. qđ turpius est assi-
milari iumēto qđ esse. qđ istud fa-
cit viciū. hoc natura. De p̄mis dicit
Thob. xij. Maledicti sūt q̄ contē-
pserūt te. De secūdis dicit Prouer.
xv. Abhominabiles sūt deo qui a-
gūt impie. De terens dicit Sap. x.
Luto est vilior vita ei⁹. **C**
Quarta quibus ianua inferni a-
perta est sūt homicide. Et hñ i tri-
plici differentia cōtinentur. Sūt
em̄ homicide sanguinem effundē-
tes. p̄ximos odientes. pauperes
spoliātes. De p̄mis dicit Apo. xij.
Qui in gladio occiderit oportet
eum in gladio occidi. Itē Math.
xxvi. Ois qui accipit gladiū. gla-
dio peribit. De secūdis dicit p̄ma Jo-
hannis. ij. Qui odit frēm suū ho-
micida est. Et scim⁹ qđ ois homi-
cida non habet vitam in se manē-
tē. De terens dicit Eccl. xxxij. Qui
aufert in sudore panē est q̄si q̄ oc-
cidit proximū suū. qđ vt ibidē scz
Eccl. xxxiij. cap. dicit. Panis egē-
tiū vita pauperis est. et q̄ defrau-
dat illuz homo sanguinis est. De
hñs queritur dñs p̄ Psalmistā.
Deorauerūt plebē meā sicut escā
panis. **C** Quinta quib⁹ ianuā in-

ferni est apta sūt fornicatores.

D **C** Sunt autē tres species
fornicationis videlicet sensualis.
mentalis. actualis. Et in omib⁹
peccā mortalia committuntur. Prima
fornicatio quā sensuale dicimus
est qñ p̄ euagacōnē sensuū illicita
cupiscim⁹ circūferētes maxie vi-
sū et tactū. vt per eos cupiscibi-
lib⁹ delectemur. A quo prohibet
nos dñs Numeri. xv. vbi dicit. Nō
sequis oculos per res varias forni-
cantes. Itē Eccl. ix. Auerte faci-
em tuā a muliere compta. et ne
circūspicias speciem alienā. Qua-
re. qđ p̄t speciem mulieris multa
perierūt. **C** Secūda fornicatio est
qñ voluntarie intentione et p̄posi-
to ad voluptatē in nobis excitan-
dā carnalia cogitamus. ad cogi-
tata carnalibus desiderijs inflā-
mamur. De quo dicitur Job. xx.
Caput aspidum fuget et occidet
eum lingua vipere. Caput enim
vipere fugimus cū diabolicis sug-
gestionibus consentimus. De hoc
dicit Deutero. v. Non concupisces
uxorem proximi tui. Quare. quia
vt ait dñs Math. v. Qui viderit
mulierē ad cupiscēdū eā. iā me-
chat⁹ ē eā i corde suo. Tercia for-
nicacō actualis dicit q̄ consistit i actu il-
licito et carni. quā p̄t ei⁹ feditatē
elinquimus indiscussā. **C** Sexti
q̄bz ianua inferni ē apta sūt venefi-
ci. Illos autē vocat⁹ veneficos qñ
qđ occasiōe alios p̄t̄hūt ad peccā-
dū venenū cui⁹ lib⁹ rei illicite p̄i-
nātes. Habz autē tres spēs hōre-
nenū et totidē noīa. Dicit em̄ adu-
latores. detractores. discordiarū
seminatores. Qui ideo dicuntur

benefici. q̄a non solum in seip̄is
peccant. sed etiam sua p̄uasiōe
alios vt dictū est incitant ad pec
candū. De p̄mo dicit in Ps̄. Ole
um at peccatoris non impinguet
caput meum. **Q**̄d exponēs b̄tis
Gre. ait. Impinguat caput ole
um peccatoris. cū demulcet mētē
fauor adulantis. **Q**̄uo em̄ modo
culpa auget. cū is qui corrip̄i de
buit laudatur. **V**inc d̄ Eccl̄. vii
Meli⁹ ē a sapiente corrip̄i q̄ stul
torū adulationē decipi. **D**e sc̄do
dicit d̄ns p̄ Ps̄. Detrahentē secre
to p̄ximo suo hūc p̄sequēbar. **A**
lia em̄ peccata simpliciter odit de
us. **J**uxta illud Ps̄. Iniquos o
dio habui. hoc at̄ in tantū ab h̄o
minat vt etiā illud p̄seq̄ videatur
De t̄rcio sc̄z discordiarū semia
tiōe d̄z Prover. vi. Sex sūt que
odit de⁹ a septimū detestatur aīa
eius. **E**t hoc septimū est q̄ semiat
inter fr̄es discordiaz. **D**e quo ad
huc ibidē. **N**ō apostata vir iustis
graditur ore p̄uerso. anuit ocul.
terit pede. digito loquitur. p̄uo
erde machinatur malū. et in oī
tpe iurgia seminat. **S** **D**
Septio q̄bus inferni ianua ē aper
ta sunt ydolatre quos p̄ueto no
mine auaros nominamus. quos
ideo ydolatre dicimus qz lō tē
poralia colūt et diligūt plusq̄ de
um. **D**e q̄bus dicitur ad Eph. v.
Scitote qm̄ omnis auarus q̄d est
ydoorū seruitus non habet here
ditatē i regno celoz. **V**ic Aug⁹
Hoc vniūq̄ deus dicitur q̄d pl⁹
q̄ deū colit diligit et reueratur.
Octauo quibus inferni ianua
est aperta dicuntur mendaces.

Verum qz non omne mendaciū
pertrahit ad infernum. **D**istiguē
da sunt mendacia vt sciatur q̄d
mendacium est mortale. **C** **G**
Sciendū ergo qz est triplex men
daciū. sc̄z iocōsum. officiosū. p̄
nitiosum. **J**ocōsū d̄z q̄d ex sola
leuitate in ventū picit i quo nul
lū malū intenditur sed sola iuri
a hoc p̄fertur. **O**fficiosū d̄z q̄d
nulli nocet aliq̄b⁹ tamen p̄dest.
Verbi gr̄a vt si q̄s alterius vell⁹
cape p̄cumā. et ego requisitus
dicerem nescio. tamen scire eam
q̄d facillime possumus emendare
Peritiosū autem dicimus q̄d
in dolo et fraude committitur ad no
cendū. et hoc solū pertrahit ad i
fernū. **D**e quo credimus dictum
illud Sapientie. . . **O**s q̄d mentē
occidit aīam. et illud in Ps̄. **P**er
des om̄s qui loquūtur mendaciū
A quo nos defendat ih̄sus crist⁹
d̄ns noster qui ē super omnia be
nedictus in secula Amen.

Sermo. xij. **D**e sc̄o Joh̄ne
Ap̄lo et Euangelista sermo p̄m⁹

Hantissim⁹ d̄m̄ habitat
confidenter Deuterono.
xxxij. **D**icit beatus Gre
gorius. **R**eueremur amicos dei
vt eos patronos i nostris necessi
tatibus habeamus. **D**ebe⁹ anteq̄
eos tripliciter reuereri. **N**os em̄
p̄dicatoēs debe⁹ eoz scitātē s̄mo
nib⁹ declarare. **I**pi auditoēs s̄b̄i
mē vitā admirari. **A**mbō aut̄ hoc ē
nos p̄dicatoēs et auditoēs q̄tū ē
possibile debe⁹ eos imitari. **V**erba
itaq̄ apposita duo nob̄ insinuat vīz

huius gloriosi principis scilicet beati
Iohannis apostoli et euangeli-
ste. multitudinem meritorum **C**
Secundo magnitudinem primorum. Nec
dubium quoniam ipse pre ceteris ama-
tissimus habebatur cum portaret
merita copiosa. Et quia prima reme-
tuntur ex meritis. Juxta illud Apoli
Unusquisque mercedem accipiet secundum
suum laborem. Non minus dubium quoniam
etiam nunc possideat secundum mensuram
meritorum copiosum cumulum primorum
Item autem a deo pre cete-
ris amantissimum habebat. per venera-
bile Bedam declarat. Sic enim dicit
Diligebat ihesus iohannem non exceptis
ceteris singulariter unum solum. sed pre
ceteris quos diligebat familiariter
unum. que specialis prerogativa ca-
stitatis ampliore dilectione fecerat
dignum. Et subiungit. Omnes quippe
diligere se probat quibus ante pas-
sionem dixit Sicut me dilexit pater et
ego dilexi deum. sed hunc pre cete-
ris dilexit. quia uirgo electus ab ipso
uirgo in eum permansit. Verum quia di-
uinus amor non sinit cum esse sine
gratia. ideo sicut eum pre ceteris
adamauit. sic etiam eum pre ceteris ex-
altauit. Exaltauit enim eum specialiter.
scilicet in uite sanctitate. in specialis
prerogative claritate. et in mortis
singularitate. Hec per ordinem prole-
quentes dicimus quia. **P**rimo ex-
altauit eum in uite sanctitate. Et
hoc in quatuor singulariter eminen-
tibus generis. scilicet in corporis castitate.
anime caritate. actionum sublimitate.
passionum nobilitate. In his qua-
tuor in viatoribus perficitur sanctitas
huius uite. **R** **P**rimo ex-
altauit eum deus deus in corpore sub

limior est status castitatis qui est pu-
bra uirginitas. que consistit in vo-
luntate. actu. habitu. Voluntate
quia ab eo tempore quo vocatus adhe-
rit domino nunquam ad momentum exiit inhi-
mata. quod raro in alijs uirginibus esse
optum. quoniam in totum temptationibus victi
cedunt. et aliquando saltem in affectu a pro-
posito castitatis recedunt. Si autem nunquam
huit inhiemam uoluntatem. multominus
admisit actuali castitate. nec solum
in his duobus sed uoluntate et actu
exiit incorruptus. sed etiam uirtute
castitatis traxit in habitum. ut prope
sola delectationem uirtutis etiam circum-
scripto merito sic uiuere uoluisse
Dicit enim Beatus. Virtus quam natura-
lis est cum uenerit ad animam tamquam in
locum suum sedet fideliter. et bene cum
natura conuenit et delectabiliter possi-
det. cum nullum potius sit ei premi-
um quam in deo uiscera sui. unum ueraciter
potuit dicere illud. Scire quod scribit
Iob. in. Tu scis domine quia mundum
suauiter anime mea ab omni occupacione
L **C**um tres sunt sta-
tus in ecclesia scilicet uirginalis. uidualis.
uigialis. **B**atus Iohannes uirgo in sub-
limiore statu deo obtulit corpus suum
Si autem supradicta uirgo Sata longe mi-
noris mentis teste deo de plena iudicia
poterat gloriari. multo magis beatus
Iohannes inopabilius factior ex his plena
iudicia huius in seipso. **S**ecundo Iohannes
amantissimum omnium magnam ad deum in anima
huit caritatem. et tantam quantum nestio si-
quis maiorem huius in hac uita. **M**agna
autem caritas ordinis non poterit nisi per
augmenta graduum ascendat. nec super-
ma cognosci poterit nisi ad medias et in-
fimas operum. **D**icit Beatus. Ma-
gna res est amor sed sunt in eo gradus

Inter magnas aut caritates tres
inueniuntur maxime caritates quibus
beatissimus Iohannes dominum diligebat.
Est enim caritas nuditatis totalitatis
integritatis. **P**rima caritas est quae tanto affectu tenet in
deum ut ab omnibus rebus mundi et a
actibus seculi pariter ab omni carnis
solaciorum denudet hominem nihil
in omnibus huius admittens quod offen-
dat oculos maiestatis. De huius quae
hanc habuerunt dicit Amos. 7. Ro-
bustus corde inter fortes nudus fugi
et in die illa dicit dominus Robustis-
simi enim necesse est ut sint quae pre-
dictis ad plenum resistunt nullam
supfluitate penitus admittentes.
Secunda caritas est et dicitur totali-
tatis quae animam per poram amore ex
omnibus que non sunt deus extra
etiam totam in deum rapit. ut deus dili-
gat ex se tota mente ex omni virtute
iustis viribus se in deum offerens. factus
est huius tanquam vas positum ut illi to-
tus vivat qui se totum dedit. Huius
amorem requirebat dominus. cuius manda-
vit deus. vi. Diliges dominum deum tu-
um ex toto corde tota anima et forti-
tudine tua. Quod etiam renouavit
in lege noua. ut nunquam esset delectabile
in eternum ut patet Mat. xxij. **T**
Tercia est caritas integritatis quae non
solum deum ex se tota diligit. sed etiam
iubet ut ipsum in omnibus membris suis
diligamus. amantes omnes proximos
quos ut nos ipsos. ut sicut deus pro
nobis res corporis et animam posuit. sic
et nos eadem pro proximis exponamus.
Quod ipse Iohannes monuit prima
epistola ca. 7. ubi dixit. In hoc cognovimus
caritatem dei. quoniam sicut ille pro
nobis animam suam posuit. sic et nos pro

fratribus debemus animas ponere.
Nec dubium quoniam Iohannes deum
et hominem dilexit ut hortatur. Quod
si quis obiciat quod alii apostoli filium
amore imo maiorem Petrus habuit
cui dictum est a domino. Simon iohan-
nis diligis me plus huius actus. Respondeo
deus quod licet apostoli in scola magistri cum
Iohanne congregati eque magnam
et Petrus maiorem caritatem habuit
Iohannis tamen caritas tanto maior effe-
cta est quanto in via merendi in qua
de die in diem augebat per omnibus
apostolis diutius superiuit. **T**
Tercio beatus Iohannes stetit in al-
tiori gradu vel statu actionum. Verum
quod actiones estimantur plus et minus
nobiles secundum nobilitatem obiecto-
rum. Ideo sciendum quod Iohannes tres
exercuit nobilissimas actiones. quae
inter omnes alias propter nobilissimum
obiectum altiores et nobiliores repu-
tantur. Et sunt iste. predicatio. sa-
croz librorum descriptio. diuinorum
contemplatio. Quas tres altiores
diximus. quod facte sunt ad ecclesie edi-
ficationem et dei glorificationem.
De prima eius actione. scilicet predi-
catione. dicit venerabilis Beda in
Omelia super Iohannem. Quod propter istam
perabilem euangelizandi constantiam
a Domitiano cesare fuit in Path-
mos insulam relegatus. Quod autem
actio predicandi sit nobilis valde
multos alios actus antecellens pa-
tet per apostolum. ad Cor. xij. Vbi
predicationem et dilectionem alius
propter exercitum profert dicentes. Secta-
mini caritatem emulamini spiritu a-
liam. magis autem ut prophetis sub-
iungit. Volo autem omnes vos lo-
qui linguas. magis autem prophetare

Naz maior est qui pphetat q̄ qui loquitur linguis. Qui em loquitur lingua semetipsum edificat. Qui autē pphetat ecclesiaz dei edificat. Ac si patenter dicat. Qui loquitur lingua id est qui orat priuatū bonū facit. Qui autē pphetat id est p̄dicat omne bonū facit. Scim⁹ autē q̄ omne bonū melius est q̄ priuatū.

O **C** De secūda autē eius actione scz librorū d̄scriptiōne patz. qz tres libros nobiles et ecclesie puiles scripsit. scilicet **E**pl̄as. **A**pocalipsim et **E**uangehū. In p̄mo de dei et pximi caritate differuit. In secundo de presētī et futuro statu ecclesie et ei⁹ q̄litate. In tercio de diuinitate.

C De tercia vero actione scz diuiniōrum contemplatione patet in **A**pocalipsi quā per reuelationem d̄m n̄i ihesu xpi hauserat contemplādo. et sic p̄t̄ quō agebat tres nobilissimas actiones. **Q**uarto beatus **J**ohānes stetit in sublimi genere passiois gaudēt fuisse rens omnia que ob amorē xpi sibi fuerāt irrogata. obseruās diligēter magistri sui vestigia. q̄ vt ait **A**p̄. ad hebreos. 11. **P**roposito sibi gaudio sustinuit crucē confusione cōtempta. **E**t sūmo d̄siderio anhelabat beat⁹ **J**ohēs vt similia simili ex affectu p̄pter inḡm susciperet q̄lia magister sustinuit p̄p̄ eū. vt fieret in eo qd̄ scriptum est **S**ap. viij. Simili pena seru⁹ cum d̄no afflict⁹ est. et popularis hō regi similia passus est.

Pertulit etiā beatus **J**ohēs tria genera passionū. q̄s distinguēdo vocare possum⁹ generales. speci-

ales. singulares. **G**enerales autē passiones dicimus q̄s cum alijs a plis ptulit qz cū eis legē flagellatus **A**ctū. v. cap. **C**eteris aplis dimiserūt eos **I**lli autē ibāt gaudentes a d̄spectu d̄sily. qm̄ digni habitū sūt p̄ noīe ihesu cōtumeliam pati. **S**peciales autē passiones dicimus q̄s a **D**omiciano cesare legitur ptulisse. a quo in dolū feruētis olei añ portā latinā rome mīti iuss⁹. **I**lle autē inde exiuit ille⁹. **Q**ui etiā alias iussus est venenū bibē et nihil ei nocuit. **Q**uas ideo speciales dicim⁹ qz licz eas bt̄s **J**ohānes sustinēt. alij tñ apli et martires passi sūt similia et aliq̄ maiora. **S**ingulares autē passioes bt̄ **J**ohānis illas dicim⁹ q̄s iuxta crucē d̄m stās ptulit cu⁹ mḡo. a marissimās passiones q̄s tam in corpe q̄ in corde dulcis ihesus pertulit ex amarissimo d̄passiois affectu faciens suas. **O**mne em̄ dolorē quē magister pertulit corpe. ipse beatus iohānes in aīo suo sufferebat. qui cordis sui et anime intima penetrabat. **Q**ue videlicet amaritudines tāto erāt vehementiores q̄to in aīa que mori nō poterat p̄fundiores. cuius cōpassio in corde et anima tam immani seuebat. vt pie credi possit qz nulli martires extra i corpe ribus tantas amaritudines pertulissent. adeo vt ex sola d̄passiois amaritudine martir sup̄ oēs martires sit effectus. **E**t ideo has passiones singulares dixim⁹ qz in hys nec p̄mū similez visus est nec habere sequentē. **Q**uis em̄ cogitāe sufficiat quāta miseria p̄ctus ei⁹

**Sermo xij. De eodem sermo
secundus.**

Qui vicerit faciam illū cō
lūpnā in tēplo meo **A**
pocal. in. dicit Bernhā
dus. Hoc p̄monitos volo v̄s eē
frēs neminē super terrā atq; tēp
tatione victurū. vt cū forte tolli
tur aliqua securus aut magis pau
dus expectet aliā. vt sibi nunq̄ in
corpe mortis huius libtate p̄fē
etā seu requiē audeat polliceri.
Necesse est em̄ vt veniāt tēptatio
nes. quare? qz nullus coronabi
m̄si qui legitime certauerit. quō
em̄ certabim? si desit q̄ ipugnet?
qd̄ michi cū victoria si nō sum in
p̄ho? ego dñs misericorditer no
biscū agens vult nos tribulatio
nib? exerceri. vt qd̄ fructuosis o
peribus a nobis nō poterit extor
queri. saltē laboriosis impugnat
ombus obūneat a nobis deus.
Nam sicut nec mare fluctibus. sic
nec vita hōis carere potest temp
tationibus sed plena est. vt non
īmerito tota vita nostra tēptati
tio appelletur. dicente Job. vii.
Q̄litas est vita hōis super t̄ram
Et qz gloriosus iste p̄nceps Johā
nes p̄fēcte vicit oia factus ē cō
lūpnā in templo dei. hoc est in
potioribus bonis dñi collocatus.
vbi imixus super dilectū ihabitāt
p̄fēcter. tanto nūc in p̄m̄s p̄
ceteris s̄blimatus quāto ī via ac
in meritis extitit exaltatus. Quē
in verb̄ p̄positis idēo nobis de? po
nit in exemplū. vt si delectat glo
ria p̄m̄oz ipsum imitemur in ex
ercitijs meritoruz. dicens singul

nobis et omnibus t̄lema p̄positū
scilicet Qui vicerit cō. Ac si dicat
Qui vicerit sicut Johannes faciā
eū cōlūpnā sicut Johāne. Non
em̄ personarū acceptor est de? vt
ait Petrus. Sed qui fecerit sicut
ille accipiet sicut ipse. Verū q̄a
nimis sublimata est gloria eius.
vt nec cogitando nec loquendo
fimbam eius possimus attingē.
Quis enim locustis cum ḡgante?
De q̄bus d̄ Rūeri. xij. Vidimus
ibi hoc est in t̄ra p̄missiōis quos
dā de ḡie ḡganteo quib? apati
quasi locuste videbamur. Ideo ne
gloriosa eius p̄mia v̄bis vili bus
et balbutiēibus inquinem? ip̄i
cū reuerentiā inclinemus a p̄mia
eius q̄si p̄ctualit̄ tacta trāsea?
materiam q̄ in manibus ē ad nos
miseros culices inflectentes. vt si
de cōlūpnis celestis templi h̄ci
non possumus. salte? de gramis a
rene. que tam in templi edifica
tione q̄ cōlūpnarum erectione
similiter necesse est fieri studea?
Resumentes ergo verbum p̄posi
tum. Qui vicerit cō. Tria dica?
per ordinem. Primo de septē im
pugnantibus. secundo de modo
vincendi. tercio de fructu premi
andi. **T** De primo scien
dum qz sunt septem que nos im
pugnant. licet singulorum inten
tio sit diuersa. scilicet deus. proxi
mus. dyabolus. mundus. caro.
homo seipsum. opera virtuosa.
Deus enim impugnando nos tēp
tat vt p̄ficiat. proximus vt no
ceat. dyabolus vt interficiat. mū
dus vt decipiat. caro vt iſficiat.
homo seipsum vt sibi satisficiat.

hō opa ne hō pficiat. De p̄mis tri
b⁹ dicit beat⁹ Gre. Alia a deo. a
lia a pximo. alia ab aduersario
sustinem⁹. De sequētib⁹ trib⁹ di
cit Ber. Impulsor hōis ē mūd⁹.
caro. hōmo. Ipse em̄ mūd⁹ ipul
sat de v̄to vanitatis. caro de de
licis voluptatis. hōmo ipse vt det
pecō d̄sensū voluntatis. Bonum
vero opus qd̄ est septimū nos im
pugnat p̄ suā difficultatē. hec bre
uiter percurram⁹ videndo quō sin
gula nos impugnent. **V**

Primo ergo nos deus ipuḡt.
et hoc aliqñ in rebus p̄ eaz sub
tractionē. aliqñ i corpe p̄ infirmi
tatū castigationē. aliqñ in aia per
grē subductionē. Et hec oīa vt ad
desiderāda celestia nos inuiter.

Secundo pximus nos impugnat
rebus spoliādo vel fāmā demigrā
do. vel de quibuslib⁹ iniurijs nos
p̄uando. **T**ercio diabolus nos
impuḡt per p̄uas suggestiones et
malas immissiones. De quo Ber.
Ille callidissimus serpens cui nul
lū studiū est nisi fūdere sanguinē
animarū. hic est qui iugit machi
natē malū. venenatis suggestioni
bus sufflat. illicitos motus inflā
mat. et mille nocēdi artib⁹ corda
temptare hominū nō cessat. **Q**u
to mūdus nos impuḡt retro et
aī. a dextris et sinistris sensibus
n̄is exterioribus suas offerēs va
nitates. De quo itē Ber. Quot
mundus habet oblectamēta tot
vir iust⁹ patit̄ tēptamēta. Dicit
em̄ singul⁹ nob̄ illd̄ Sap. ij. Veni
te fruamur bonis que sūt. et vta
mur creatura tanq̄ in iuuentute
celetit. nō em̄ est agnitus qui sit

Reuersus ab inferis. Et p̄ Job. xli
dicit nobis mūdus. Cirāda tibi.
de corē et in sublimē erigere et spe
tiosis mouere vestibus et esto glo
riosus. **Q**uinto impuḡt nos
caro n̄ra. Dicens nobis illd̄ Sap.
ij. Vmō p̄cioso et vnguētis nos
impleam⁹. nullū pratū sit qd̄ nō
p̄trāseat luxuria n̄ra. Sic em̄ ait
Aplus. Caro concupiscit aduer
sus sp̄m̄ aē. De qua lucta iterum
dicit bt̄s Ber. Nos ipsi gestam⁹
laqueū nostruz. vbiq; nostrū cit
cumferimus inimicū. carnē h̄c
loquor de peccato gemtā et nutri
ta. grāde piculū et grāuis lucta
aduersus domesticū hostē. maxie
cū nos aduene sim⁹. et ille ciuis
suā inhabitat regionē. **S**exto
impuḡt hō semetipsū qñ ex veb̄
mētī tēptatione p̄ne victus iam
est in deliberatione dandi consen
sum. De quo iterū Ber. Noli mi
rari vsq; adeo hō impulsor est sui
ip̄ius et suimet precipitator. vt
nō sit quod in altero formidet. si
ipse solus a seipso manus contine
at. Manum tuam dico consensuz
tuum. hunc solum contineas et
omnis impuḡnatio non nocēbit

X **S**eptimo impugnat
nos opera virtuosā. Que ex vici
ata natura primorum parentum
non delectat operari. Omnem
enim virtutem et omne bonum
difficiliter facimus. nisi per cori
tinuam assuetudinem ipsorum
operatio transeat in affectum.
Ipsa sūt enim de quibus dicit
sacra scriptura. Er̄itius in limi
nari. et leo in via. Per er̄itium ē
nim horrorem. per leonem vero

timorem volens itelligi. quia lō
na op̄ra habent horrorem in in
ceptione et timore in executione
Et sic patet quō ex oī pte hostibz
circūdamur. vt veraciter dicere
possimus illud Ps̄. Circūdedēt
me mala quozq; non est numerus

A **S**ecundo dicendum
est de modo vincendi hoc est quō
has impugnationes vincere debe
amus Sed vt verbis vtar **Bern**
hardi. Qui sumus nos et q̄ fortis
tu do nostra vt tā multis tēptati
onibus resistere valeam? Et s̄
iungit. hoc eāt certe quod quere
bat deus. et ad qd nos ducere sā
tagebat. vt videntes defectū no
strū cū puris orationibus ad eius
misericordiā cōfugiamus **P**rius
ergo deū vincimus. si eius flagel
la sine murmure sufferat? **S**ecū
do p̄ximū vincimus. si iniuris fa
tigatū malū p̄ malo non reddam?
Tercio dya bolū vincimus si e
ius persuasiōibz per fortem resi
stentiam aditum denegem? Sic
docet nos **Greg.** dicens. In hys
tribus debet semetipsam mēs cir
cūspicere oculo v̄gilanti. ne cō
tra mala p̄ximi pertrahatur ad
retributionem mali. ne cōtra tēp
tamenta dyaboli seducatur ad de
lectationem et consensum deli
cti. ne cōtrū flagella opificis ad ex
cessum prorumpat murmuratio
nis. **Q**uarto mundum vincit
si lumen vere fidei teneamus. **V**i
cente beato **Johā.** ep̄la. i. caplo.
v. Hec est victoria que vincit mūn
dū fides vestra. Qui enim p̄fecte
credit deo et futuram vitam mū
dum istum patitpendit **Q**uin

to carnez vincimus si duris labo
ribus eius desideria exhaustimus
Dicente **Apostolo** ad **Rō.** viij. Si
spiritu facta carnis mortificauē
tis viuetis **S**exto nosmetip̄os
vincimus si p̄prie voluntati renū
tiantes diuine voluntati per oia
nos cōformamus **S**eptimo lō o
p̄ra vincimus si ex frequentī al
sue factiōe ipsa trahimus ad affe
ctum. **T**ercio dicendum est de
cumulo p̄miorū. vt q̄ p̄dicta oia
vicerit qd et quātū ex hoc ap̄d de
um de p̄mio cōsequitur. **S**
Sunt aut̄ septem p̄mia i **Apōc.** posi
ta que istis victoribus sunt pro
missa **P**rimo de victoria q̄ deus
vincimus dicitur **Apōc.** iij. Qui
vicerit dabo ei sedem meā in t̄ro
no meo. vt sicut per flagella vide
bat ei aduersari p̄ itimā v̄monē
debz a me p̄petuo cōsolari In quo
adhesio beate v̄monis p̄mittitur
Qui enim vt ait **Apostolus** adhe
ret deo vnus spiritus efficitur cū
eō. **S**ecundo vincētibz p̄xi
mos promittitur remissio omnī
peccatorum. cum dicitur **Apōc.**
iij. Qui vicerit vestietur vestibus
albis. Et hoc ē quod dicitur **Ma
thxi.** vi. Si dimiseritis hominibz
peccata eorum. scilicet non reddē
tes malum p̄o malo dimittet vo
bis pater celestis peccata vestra
Dimissis autem peccatis relinqui
mur dealbati. **T**ercio vincēti
bus dyabolum promittitur parti
cipatio omnium bonoz que do
minus meruit in sua passione.
Cum iterum in **Apōc.** ij. dicat̄ **V**i
centi dabo eō de ligno vite. i. de
fructū ligni vite. qd est crux c̄risti i

qua p̄p̄oit vita nostra Et est cō
ueniens promissio dignū quippe
est vt qui per virtutē crucis et pas
sionis xpi oibus p̄suasib⁹ dia
boli resistit viriliter fruct⁹ ei⁹ per
cipiat in eternū. Quarto vincēti
bus mundū p̄mittit eēne dānati
onis euasio. Cū itez in Apōc. 7.
82. Qui vicerit non ledet a morte
secūda. hoc est nō damnabit in in
ferno. Cū em̄ duplex sit mors sc̄
culpe et pene. mortē culpe per pec
cata mortalia incurrimus. mors
vero pene est quā p̄ damnationē
incurrim⁹. De p̄ma 82. Eze. xviii
Aia que peccauerit ipsa morietur
ac̄. que est mors p̄ma. Sic autez
tangit damnatio que est mors se
cūda. Iuste autē victoribus mun
di datur in premiū euasio mortis
secunde. qz nemo vincit mundū
nisi qui se mortificat mundo Qui
autē se mortificat p̄p̄t̄ deū euadit
merito mortē damnationis. Quin
to vincētibz carnē p̄mittit sp̄iti
talis consolatio. Cum itez Apō.
7. 82. Vincēti dato manna ab
stonditū qd̄ nemo scit nisi qui ac
cipit. dignū quippe ē. vt qui car
nis dulcedinez propter deū respu
unt diuine consolationis dulcedi
ne solent̄ Vnde dicit b̄tis Ber.
Nennuat homo solari in alijs. q̄
vult in dei consolationib⁹ delecta
ri. qz quanto magis illis euacua
bit. tāto magis illis implebitur.
si multum multuz. si parz paruz.
Sexto vincētib⁹ seip̄os p̄mittit
tam presentis vite q̄ future subli
matio singularis. cuz itez subū
gitur Apōc. in. Qui vicerit seip̄ū
faciam illum columnam in tēplo

meo **E**t est digna re
p̄missio. Nam sicut inter omnes
victorias maior est illa qua se ho
mo totum vincit intus et extra.
dicente Salomone Prouer. xvi.
Qui dñatur animo suo fortior est
expugnatore urbium. sic etiam
nomine colonne maius premiū
p̄mittitur. vt in via hac pre ce
teris preferantur. et in patria glo
riosius sublimetur. Septimo vin
cētibz p̄mittitur omnū predi
ctorū tam presentū q̄ futurorū co
piofa premiatio. cū tandem occlu
ditur Apō. xxi. Qui vicerit possi
debit hęc. Ac si dicatur. Qui de p̄
dictis vnū vicerit etiam vnū p̄mi
um illi respondebit. Qui etiam
omnia vicerit omnia etiam predi
cta p̄mia recipiet et ea cum deo
manens in perpetuum possidebit.
Amen ac̄.

Sermo de ceteris quartus. **C**de
sanctis innocētibz Sermo p̄m⁹

Nisi conuersi fueritis et
efficiamini sicut paruuli.
non intrabitis in regnū
celorum. Math. xviii. Dicit bea
tus Maximus epus. Vabet xp̄ia
na simplicitas infantiam suam.
nisi qz hęc nobilior est q̄ illa. Nā
cristianorum infantia est ex vir
tute. quia propter deum acquisi
ta in moribus. Illa autem infan
tia puerorum est ex teneritudine
nature. **V**t au
tem ad exhortationēz domini no
stri ihū xpi per virtutis infantia

ex hys peccata omnia condonantē
Secundo sicut pueri hnt simplici-
tatez sine duplicitate sine dolo a-
gentes et viuētes. sic et nos sim-
pliciter viuamus. et simplicitatē
in oibz et p oia teneam9. Quia
sicut dicit puer. x. Qui ambulat sim-
plicitē ambulat ofidēt. **U** Est au-
tē triplex simplicitas scz cordis o-
ris et operis. **P**rima simplicitas
scz cordis est vt oia interiora nra
scz cogitatio. ratio. et memoria.
et volūtas deū āplectat. De hac
simplicitate dicit Sap. i. In simplici-
tate cordis querite illū. Quā enim
dīa interiora ad querendū deū co-
tunt tūc qd querit cito inuenitur.
Vnde Math. vi. Si ocul9 tu9 sim-
plex fuerit. totū corp9 tuū lucidū
erit. v. cās oculū intētiōē et affe-
ctū. **S**ecūda simplicitas est oris.
quam tūc veraciter tenem9. qū
nulla duplicitas est in ore. vt locu-
tiōi nrē semp veritas et pura in-
tētiō sit annexa. qd dñs monē
studuit Math. v. vbi dicit. Sit
sermo vester est est. non non cē.
nā qd amplius est a malo est. **A**c
si dicat Sermo v9 ex nulla dolo-
sitate aut nulla falsitate a verita-
tis tramite recedat. sed est verita-
tis semper ānectat est locutiōis.
et vbi est nō in veritate ibi etiā
sit nō in locutiōe. nec ppē vllam
rē locutiō v9a a veritate recedat.
nec solū hęc simplicitas tenenda
est in locutiōe. sed in omī sensu
um exterior9 apprehēsiōe. vt si
qd cōtingat videre vel audire sim-
pliciter illud fiat. Verbi gratia
si cōtingat aliquod pulchrū videre.
simpliciter videat. nec corde statim

concupiscatur. Similiter si quid
audiatur nō statim ad delectatiō-
nē p̄trahatur. hoc em̄ simplicitē
videt et audit cui nō iungit ape-
titus. Vñ Ber. Columbinus et
castus est oculus qui in rebus hu-
mano visui cōcessis nulla libidine
figit. **T**ercia simplicitas est o-
peris qū oia opa nra sine excepti-
ōe cū testimonio cōscientie ad de-
um ordinantur. nec vnq̄ aliqd o-
pus facimus quod temurmuran-
te conscientia in deū nō poterit or-
dinari. sed p purā intētiōnem
omnia damus deo. De hac simpli-
tate dicit puer. xi. Volūtas dei ē
in hys qui simplicitē ambulant.

Tercia pprietas pu-
er9 est amabilitas. amant em̄ et
amantē facilliter. Sic qui deo et hō-
minibz cupit esse amabilis. in hac
virtute studeat pueros imitari.
Quib9 autem exercitijs hoc fieri
possit docet beatus Ber. dicens.
Arbitror q tu bñ viuas si viuas
ordinabiliter. socialiter. huiliter.
ordinabiliter tibi. socialiter pxio.
humiliter deo. Ordinabiliter vt in
omni conuersatione tua sollicit9
sis obseruare vias tuas. et in cōspe-
ctu dei et pximi conuersationem
hñs bonā. et sine scandalo et sine
q̄rela exhibens te omnibus ama-
bilē. benignos moēs et dulcia ver-
ba oibus prebens. De quo dicit Ec-
cle. xx. Sapiens in v9bis seipsum
amabilem facit. Vere em̄ est sa-
piens qui verba et opera sub di-
sciplina morū scit regularitē ordia-
re cauēs sibi a scandalo et pccō.
Socialitē etiā debes viuē si ama-
bilis cupio esse. Quod tūc facis

si studeas omnium mores et opa
portare patient. et a nullo porta
ri. pacifice uiuens et quiete om
nibus te blandū et affabilem ex
hibere. **Vnde Salomō** qui pacifi
cis interpretatū dāis est amabi
lis dño. eo q̄ dñs diligeret eum
Tercio debes uiuere humili
si amabilis esse cupis. **R**
Verū q̄ humilitas est vnū mem
brum de principalibus membris
in principio sermonis ppositum
Ideo loco eius ponam? verecun
diam que est virtus ppria puero
rū. **Queri** em̄ sunt sepe verecūdi
de q̄ virtute dicit **Bern.** Nescio
an quicq̄ grati? verecūdia aduer
ti i morib? hoīm queat. q̄ licz oīm
etatu ortus sit in teneriori tñ eta
te āph? pulchri? q̄ nitescit **Quid**
amabilius resecūdo adolefcēte?
q̄ pulchra et q̄ splēdida gēma ve
recūdia est i vultu adolefcētis.
fōror p̄nēntie est et columbine
simplicitatis iudicium. testis ino
centie. lampas pudice mentis iū
giter lucēs. vt nichil i ea turpe
vel idēcorū reside re attēptet qd
non illico p̄deat. **Quarta** pro
prietas puerorum est ignoscibilitas.
Facillime enim pueri consue
uerunt ledentibus condonare.
Sic et nos nostris offēsozibus cō
donemus. **Ad** quod faciendū tri
a nos inducūt et alliciunt. scz ne
cessitas. vtilitas. et confortitas
Primo necessitas ad condonā
dum iniurias nos cōpellit. q̄
mandatum est a deo **Leuit. xix.**
Non sis memor iniurie ciuūum tu
orū. pp̄t qd dicit **Luce. xi.** Serue
neq̄ nonne oportuit te misereri

cōseruū tui. qd autē oportz neci
tas nos cōpellit. qz nullū bonum a
nobis acceptatur nisi p̄ximo ig
noscam? **S**ecūda vtilitas conside
rata ad ignoscendū faciliē nos i
ducit. **Hec** autem vtilitas est v
missio omnium peccatorum. **Vñ**
Eccl. xxviii. Relinque p̄ximo tu
o nocenti te et tunc deprecanti tibi
peccata soluentur. **Et** iterū **Luce**
vi. Dimittite et dimittenti **T**er
cio ad cōfortiandū nos mouet cō
fortitas. **Cū** enim facimus hoc
qd deus in extrema necessitate cō
stitutus fecit scz i passione q̄ dix
it. **Pater** ignosce illis qz nesciūt
quid faciunt. dicimur ex hoc nō
modicū assilari deo. **Vñ Criso.**
Nichil est qd sic deo similez faciat
q̄ ledentibus fore placabile
Q **Quinta** et vltima pprie
tas puerorū ē humilitas. **Qualit** at
hāc habeam? interpretatiōe noīs
edocemur. **Dicit** em̄ humilis q̄
humo silis. **Dum** at est fertilis
stabilis despicibilis. **Que** tria in
nrā humilitate dnt uenire **P**ri
mo ḡ nrā humilitas debet eē fer
tilis. vt sim? huiles non verbo tm̄
sed ope et veritate. **Humilitatē**
talit i opere exercētes. vt viles
et abiecti in omnib? iudicemur.
Multi em̄ dicūt et sentiūt de se vi
lia sed non sustinent ab alijs dici
idē. **Un** fōrā hābet humilitatis
sed nequaq̄ opera veritatis **S**e
cūdo humilitas nrā sit stabilis.
vt sicut in p̄speritate sic i aduer
sitate. in honore sicut in abiectio
ne. in laudibus sicut in vituperi
is stem? immobiles sic terra **Quia**
sic dicit **Pro. xviii.** Qui mollis

et dissolutus est in opere suo factus est
sua opera dissipatis **Die Ap⁹ p. Co**
rimt. xv. Frēs mei dilei stabiles
estote et immobiles. Tercio despi
cabiles sim? .i. deformes in habitu
exteriori sicut terra. oēs sollicitudinē
nrām i de corē interioris hoīs ordi
nātes. ut ai nemo pōt manū mit
tē i ambob⁹ negligant exteriora
ut decorētur interiora **Imitātes**
eū de quo dicit Psā. liij. Nō erat ei
spēs neq⁹ decor a cō. Verū q̄to vi
ta hoīs est purior. tanto ei solet
a demombus dolosius insidiari.
R. Tercio prescripta puritas
per quatuor mala destruitur. sciz
per nimiam occupationē. carna
lem delectationē. superbie infla
tionē. luxurie iniquationē.
Quod pulchre in veteri testamē
to legimus pfiguratum. Naz pu
eri a Pharaone submerguntur.
Ab vrsis lacerantur Ab anthiocho
precipitantur Ab Herode trucidantur
De primo dicit Exodi primo
Dixit rex egipti obstetricib⁹ he
breorum Quando obstetricabitis
hebreas. si masculus fuerit inter
ficite et proicite in flumen. si femi
na reseruate. Quid per Pharao
nem qui interpretatur dissipans
preparatos. nisi terrena occupa
tio que puritatez dissipat prep a
ratam accipitur. De qua occupa
tione dicit in. **lx. xx. Asperione**
pulueris mutauit os et oculos su
os. Vnde Ezechielis. xxviij. In
iniquitate negociationis tue pollui
sti sanctificationem tuam. Secdo
pueri lacerantur ab vrsis. in. lx.
ij. Egressi sūt duo vrsi de saltu et
lacerauerūt ex eis. xij. pueros.

Per hos vrsos carnal delectacō acci
piē Sicut ei vrsi p mellis pua dul
cedie pōt sepe vitā. sic aē. Quia
sicut ait Ap⁹. Si scdm carnem
vixerimus. non solum puritatem
perdimus. sed penitus moriemur
Tercio pueri precipitantur ab
anthiocho. Sic em dicit. ij. Macha
beoz. vi. Mulieres infantib⁹ ad
obera suspensis p muros p̄cipita
uerūt. Per hunc anthiochum q̄
silentium pauperz interpretatur
superbia intelligitur. que pauper
tatem ppriam semper flet intē
ens altiora. et credit se aliquid
esse cum nihil sit. que etiam ange
los ab altitudine celi p̄cipitavit.
multomagis hoies quantumlibet
pueros. Vñ Her. Expedi tibi nō
esse virginē q̄ de virginitate in
solesece. Et subiungit. Salubris
rem ergo viam sequendi deū ele
git i humilitate peccator. q̄ i vir
ginitate superbus. Quarto pu
eri ab herode trucidantur. Sic em
dicitur Math. ij. A bimatu et in
fra aē. Glosa. id est a bimis annis
Per quē sciz herode luxuria desigē
q̄ puritatē in nob sedat penit⁹ et
extinguit. Ad hoz pueroz pprie
tatē nos poucat dñs nō ihūs xp̄s

Sermo. xv. De scō Siluestro
papa Sermo p̄m⁹.

Homo quidā p̄gre p̄fi
ciscēs vocauit suos su
os et tradidit illis lō
sua **Math. xxv. Et tū gre. expo**
nēs verbū p̄positū dicit. Quis est
iste homo qui p̄gre proficiscē.
nisi redēptor noster qui in ea car
ne quā assumpserat abijt i celū.

Carnis enim proprius locus terra est. que quasi ad peregrina ducitur. dum per te demptorem nostrum in celo collocaetur. **Q**uod bene per adiutum pronomen innuitur. per quod ab alijs hominibus specificatur. Ipse enim sic singulariter homo existit. ut nec primum similem visus est nec habere sequentem. **D**e cuius singularitate dicit Job. xxxvi. **E**cce deus excelsus et nullus ei similis in legislatoribus inuenitur. **I**n verbis ergo huius euangelij summatim perstrictis gloriosus iste et singularis homo Iesus christus nobis innuat quicquid que fideliter considerata non modicum nos emendent sed bonorum suorum distributionem. seruorum negotiationem. negotiationis rationem. bone negotiationis remunerationem. male rationis dampnationem. **P**rimum ibi homo quidam. sed in ibi abijt. tertium ibi accessit autem. quartum ibi euge serue. quintum ibi serue male. **H**ec per ordinem persequentem. **P**rimo dicam de bonorum huius beati hominis distributione. **Q**ui videlicet homo in ascensione peregre proficiscens. hoc est. in celum dedit dona hominibus distribuens eis sua bona. **E**t unum dedit quicquid talenta alij duo diuidens unum cuiusque secundum propriam virtutem. **P**er hec quicquid talenta siue dona quicquid corporis sensus accipimus. dicente beato Gregorio. pene eisdem verbis cum subiungit. **Q**uicquid talentis donum quicquid sensuum. videlicet visus. auditus. gustus. odoratus. et tactus exprimitur. quos idcirco dominus nobis contulit ut lucremus

in eis. quod proficiat in eternum. **H**ec breuiter dicta de primo membro sed bonorum distributione sufficiat. **S**ecundo dicendum est de seruorum negotiatione que sumus nos. **Q**ui ergo cum his quicquid sensibus tanquam cum quicquid talentis vult negotiari voluerit. debet versus eorum ad tria fideliter ordinare. et ex eorum obiectis meliora cogitare. **P**rimo dico debemus sensus nostros ab illicitis declinare. ne haeremus ex eis quod in anima nos occidat. **Q**uia ut dicit Pro. xvij. **M**ors secus fenestras posita est que si intrare permittitur morimur coram deo. **N**ec sufficit unum sensum ab illicitis custodire. sed oportet ut omnes per diligentem custodiam obseruentur. **D**icit enim Gregorius. **Q**uid autem prodest ciuitate vniuersum munus pateat ad aditus ex vna parte? **S**ed scriptura ab omnibus illicitis precipit abstinere. **V**n versus. **S**unt sensus quicquid quorum mala sensa relinquunt. **Q**uare? quia isti quicquid sensus ex corrupta natura ad illicita declinati quicquid sanctissimos et fortissimos homines perstrauerunt. **N**am visus euam strauit. sicut Genesim tertio dicitur. **V**idens mulier lignum quod esset pulchrum visu. comedit et dedit viro suo. **I**tem visus strauit dauid. **Q**ui cum post multas et fortissimas victorias deambularet. post sompnum meridianum in solatio domus sue vidit Bersabee uxorem Urie et hanc se lauante. **S**ed secundus sensus scilicet auditus deiecit Adam. **D**e quo dicitur Genesim tertio.

Quia audisti vocem uxoris tue plus q̄ me maledicta terra i opere tuo ac. Similit̄ Petrus q̄ cum ad vocē vilis mulieris preteritus timuit mortē negauit vitā. sicut dicit Mat. xxvi. et Johā. xxviii. legitur manifeste. **T**ercius sensus scilicet olfactus videtur Judas p̄ditore q̄ cū sensisset odore vnguenti effusi super caput Ihu cristi indignando et murmure dicit. **V**t q̄o portio hęc ac. Qui male p̄ficiens vsq̄ ad om̄i portione reditiōne desperatione sup̄ius occisione miserabiliter peruenit. **Q**uartus sensus videlicet gustus infatigauit ipsū Esau filiū Isaac patriarche qui illectus ex rufa lenticula vendidit p̄mogenita sua de quo dicitur Gene. xxvi. **C**oxit Jacob pulmentū ad q̄d cū venisset Esau lassus de agro ait Da michi de portione tua hac rufa q̄ opido lassus sū. Cui dixit Jacob Vende michi p̄mogenita tua. At ille respondit En morior Quid michi proderunt p̄mogenita ac? Et sequitur **A**cepto autē lentis edulio comedit et bibit p̄pendens q̄ p̄mogenita vendidisset. **Q**uintus sensus videlicet tactus strauit Sapientie pater et Salomonē quorum alter in scriptura fortissim⁹ alē s̄o sapientissimus memoratur. **S**econdo h̄i sensus ab illicitis abstracti debent ad obiecta deuota et deo digna fideliter ordinati. vt eadem obiecta p̄ imaginatione ad interiora transmisa animarū ad deuotionem afficiant. dirigendo visum ad proximorum miserias p̄p̄t̄ compassionem. auditum ad pre-

dicaciones edificatorias propter vite emendationem. gustum ad perfectiones necessarias propter solam corporis sustentationem. tactū ad exercitationes duras et asperas p̄pter dei imitatione. vt videlicet singuli sensus tanq̄ famule fideliter obsequētes dñe sue scilicet aie rationali certatim ad interiora deuotas materias offerant. vt ip̄a aia tanq̄ sapiens mulier ad fructus meritorū se valeat excitare. De h̄is duob⁹ exercitijs videlicet sensum ab illicitis abstractiōne et eorū ad bona obiecta ordinatiōne. dicit Ecc̄i. xii. Meli⁹ est ire ad domū luctus q̄ ad domū diuini. Et de eisdē Bern. Habeat deuotus h̄i familiam sensuum suorum sic ordinata et disciplinata. vt dicat huic vade et vadat et alij veni et veniat ac. **T**ercio ex obiectis sensuum debemus meliora cogitare. Verbi gratia. **S**i visus videat pulchra. auditus audiat dulcia. gustus sentiat sua uia. nō illic resideant. sed ex h̄is cogitent boni viatores meliora. scilicet dei pulchritudinem. celestis armonie dulcedinem. et sic agatur de reliquis. **T**unc beatus Bernardus. **P**rudens estimator rebus vitare pro speculo. et in omni quod cernit sui amatoris resultat memoria. aspicit cuncta que condidit et quomodo condiderit. atq̄ tanta ex arca dilectionis quam precontulit sapienter estimat quanta seruauit in dotem. **N**ec dubium quā creator sibi meliora reseruauit q̄ dederit creature. **V**ilia sunt ergo

presentia licet multa ex eis pul
era et dulcia appareant. sed opti
ma sūt que signant. **Q**d ptz **I**sa
ye. qui oīa pntia vocat somnum
dicēs. Sicut somniat esuriens et
omedit. cū aut fuerit expgefact⁹
vacua est aīa eius. Et sicut somni
at sitiens et bibit et postq̄ expge
factus fuerit lassus adhuc sitit
Sic erit multitudo oīm gētū que
dimicant cōtra montem syon. dili
gendo t̄palia plus q̄ deū. De hoc
somno dicit b̄tūs **G**re. Sepe cōtin
git dormienti inopi vt se per som
nū diuitē videat. atq; ex eisde; re
bus animū extollat. letat se habē
q̄ nō habet. sed repente euigilās
dolere incipit qui diuitiarū yma
ginē dormiens tenebat. et tunc
gemit sub paupertatis pondere q̄
se creidit diuitias possidere. **Q**d
si scripturē non credim⁹ tēpus
p̄teritū q̄d vixim⁹ ad memoriā re
uocemus. et inuenim⁹ q̄ oīa p̄te
rita nihil differūt iā a somno.
Cogitet ergo qui poterit si expedi
at p̄ breui somnō t̄pis et̄nā vitā
perdere. et cū damno penas per
petuas sustinere.

Tercio videndū est de sensuū nō
storū tāq̄ talentorū reddēda ra
tione. q̄d intelligit̄ in eo q̄d dicit̄.
Post multū verō t̄pis venit dñs
seruorū illorū et posuit rationem
cū eis. hoc aut tēpus est mortis.
in quo cum singulis nobis ponit
rationē cū vsura exigens q̄d cōmi
sit. **D**eus em̄ qui in ascēsiōne pro
ficiscēs ascendit in celū. in morte
singulorū reuertit̄ rationem exi
gens de talentis.

Quō rationem a nobis exigat

ipse iudex nobis insituat **I**saie.
xxviii. vbi dicit. **N**onam in pon
dere iudicium et iusticiam in mē
sura. **J**udicium autem in ponde
re ponere est sc̄dm pondus boni et
mali nos iudicare q̄d cōmisimus
eoram deo. **V**erbi gratia. **P**eccata
nostra in dei iudicio ponderant̄
tur. vtrum sint commissa ex igno
rantia. vel malicia. vel infirmitate.
vtrū ex subreptione vel intentio
ne. vel quod deterius est morosa
delectatione. **S**imiliter bona no
stra ponderant̄ur. vtrum ex deuo
tione vel leui affectione. vtrum
voluntarij vel coacti obtulerim⁹
ea deo. si difficilia aduā vel leuia
Et sc̄dm hec pondera boni et ma
li merito punitiōnem vel consola
tionem. damnationem vel glorifi
cationem reponderat nobis de⁹.
Quia sicut dicitur **P**rouer. xi.
Equum pondus voluntas eius.
Nam de reponderatione malorū
dicitur **D**eutero. xxv. **P**ro men
sura peccati erit modus plagarū
Et in **A**p̄c. xviii. dicitur. **Q**uart
tum glorificauit se et in deliens
fuit. tantum date ei tormentum
et luctum. **M**odus autem reme
tiendi bona erit sine modo. dicit̄
te **A**p̄stolo secunda ad **C**orinthē
os quarto. **I**n quod momentane
um est et leue tribulationis no
stre in presentia. supra modum in
sublimitate eterne glorie pondus
operatur in nobis. **V**inc secundo
Paralipp. x. **E**go maius pond⁹
aponam. **S**imiliter iustus iudex
ponet cōtra nos iusticiam in mē
sura bona et mala. mensurans q̄
diu ea fecerimus. si in longum

ea vel usq; in fine stinuatimur.
Et secūdu hoc bona pro bonis ma
la pro malis nobis a domino re
metuntur. Ita scie vt in momē
to a in ictu oculi ad infernum vel
ad purgatoriū. vel etiā in celū se
cūdu exigentiā negotiatiōis quā
fecim⁹ in talentis ictu rapidissio
trāsseamur. **Q**uarto dicēduz
est de lōrū negotiatiōnū remune
ratiōe quā intelligim⁹ in eo qd dō
Euge serue bone ac. Verū qz i ho
rum talentorum negotiatiōe tri
plex est difficultas. scz resistētia.
carentia. diuina dei remissētia.
Ideo dominus deus dat nobis tri
plex premium illi difficultati tri
plici correspondens. scilicet dei dile
ctionem. spirituales consolatione
nem. eternam glorificatiōem. **C**A
Primo dico quia magna est diffi
cultas sensus continue cohibere
ex illorum prohibitiōe deum di
ligere cogimur. Anima enim ad
imagines dei qui amor est creata
insitum habet naturaliter amorē
que cum opescitur amare sensibi
lia cogitur amare deum. **V**ic Au
g⁹. Cū exhausteris cor tuum ab a
more mūdi hauries amorē dei. et
incipit inhabitare caritas. de qua
nichil mali pcedere p̄t. **S**e
cundo magna est difficultas care
re sensibilibus. de quibus delecta
tiones plurime hauriuntur. dice
re **P**ropheta. ex p̄sona seculariū
Delectasti me domine in factura
tua ac. **I**deo loco corporalium de
lectationum exhibet nobis deus
spirituales consolationem. dās
seipsum nobis in quo delectabili
ter fruamur omnibus hys spiri

tualiter que corporaliter dimisi⁹
propt̄ deū. vt q̄ visui nostro cor
porali subtraximus pulchra. au
ditui clara et dulcisona. olfactui
suauia. gustui dulcia. tactui leni
a. hys i infinitū melioribus in de
o spiritualiter perfruemur. **Q**u
expresse insinuat beatus **A**ugu
stinus dicens. Quid amo cum te
amo domine deus meus. nō speci
em corporis nec candorem lucis o
iunctum oculis. nec dulces melo
dyas delectabiles auribus. non
florum aut vnguentorum aroma
ta suauis olenia. non manna et
mella que reficiunt gustum. nō
membrum acceptabile carnis ā
plexibus. **N**ec hoc amo cum amo
deum meū. a tñ amo quādā luce
et quodam vōcem et quendam
odorem et quendam cibū et quē
dam amplexum interioris homi
nis mei. vbi fulget anime mee qd
non capit locus. vbi sonat quod
non capit tempus. et vbi olet
quod non spargit flatus. et vbi
sapidit quod non minuit edacitas.
vbi heret quod non diuellit faci
etas. hoc est quod amo duz amo
deum meum. **I**tem beatus **B**ern
hardus deus est iustis forma spe
riofissima ad oculum. armonia
delicatissima ad auditum. odor su
auissimus ad olfactum. sapor dul
cissimus ad gustum. amplexus de
lectabilissimus ad tactum. **C**um
igitur anima habeat quinq; sen
sus spirituales. sicut corpus quinq;
corporales. qui rennuit propter
deum in corporalibus delectari
meretur vtiq; in spiritualibus cō
solari. **T**ercio quia magna est

difficultas in constituta dei remi-
scentia Ideo remunerat nos de-
us per eternam glorificationem.
Et hoc est quod promittitur nobis.
Primo regum . 11 . Et qui glorifi-
cant me glorificabo eos . ac si di-
cat Qui glorificant me habendo
me semper pre oculis et hospitan-
do me in cordibus suis per conti-
nuam rememorationem glorifica-
bo et ego deificans eos per eternam
glorificationem **Q**uinto et vl-
timo videndum est de male ratio-
nis dampnatione . que intelligit in
eo quod dicitur Serue male et piger .
vsq . seruum inutilem eicite in te-
nebras exteriores id est in penas e-
ternas Qui enim volens cadit in
tenebras interiores culpabilis et
sciencie merito mittit in tenebras
exteriores dampnationis eterne
Pena autem eterna dicitur
tripliciter generalis **P**rimo pp-
ter omnium penarum coniunctio-
nem **V**nde dicitur in . Re . ix . Quia
dereliquerunt dominum deum suum
idcirco induxit super eos dominus
omne malum Qui autem omne
malum dicit in nihil excipit **S**ecun-
do pena dampnatorum generalis
dicitur Quia totum hominem in-
tus et extra in corpore et in anima
et in omnibus sensibus et membris
et corporis partibus cruciabit **Q**uod
frens predictit dominus **L**uce . xix .
dicens Quia veniet dies in te vsq .
et angustabunt te vniuersi
Tercio generalis dicitur Qui
a omnia peccata commissa ardebunt .
nec vnum ex omnibus quantumlibet
minimam vniuersam poterit consumari .
dicente domino in euangelio **A**me

dico vobis non exibis inde donec
reddas nouissimum quadratem .
Vocans nouissimum quadratem
minimum peccatum **V**nde beatus
Gregorius . Qui de magnis malis debi-
tores sunt supplicens traditi . etiam
nouissimum quadratem solunt
Illis enim minima parantur qui
maiora mala districte de seuerunt .
quos autem magna premunt etiam
mala minima affligunt pariter
in iherosolima **Q**uibus malis nos de-
fendat ihesus christus dominus noster .

Sermo decimus sextus **D**e sancta
et agnate marie sermo primus

Despondei vos vni vtroque
ginem castam exhibere
christo . 11 . **C**horintheorum .
xi . dicit beatus **B**ernardus **T**ri-
a sunt que matrimonium perfici-
unt spirituale . **S**unt autem ista
tria **D**esponsatio . subarratio . con-
firmatio **P**er primum scilicet de-
sponsationem consensus nuberi-
tium comparatur . per secundum
scilicet subarrationem ratificatur .
per tertium videlicet corporum
iunctionem matrimonium confir-
matur **E**t est tamen diffe-
rentia inter hec duo matrimonia .
quia in carnali matrimonio corpo-
ra . **I**n matrimonio vero spiritua-
li corda transferuntur **I**n verbis
ergo propositis predicta tria ma-
trimoniorum constituentia intelligun-
tur . **N**am in eo quod **A**postolus di-
cit **D**espondei tangit desponsatio-
nem . quia ipse verbis doctrine
inter deum sponsum et animas
humanas fideliter oportuit . **I**n

eo autem quod dicitur: virginem etiam tangit subarratione. Nam virginitas arra est. dicente **Bernardo** **Q**uod unusquisque a deo singulariter accepit. hoc illi arra est. **I**n eo autem quod subiungit. exhibere christo tangit matrimonii confirmationem siue coniunctionem.

Et **I**n his tribus gloriatur beata virgo Agnes. matrimonium inter se et dominum veraciter consummatum. Nam de primo. scilicet de desponsatione dixit iuueni qui eam adamauit. et eam sibi desponsari desiderauit. **I**psi sunt desponsata cui angeli seruiunt. **D**e secundo. scilicet de subarratione iterum gloriatur dicens. Anulo suo subarrauit me dominus meus ihesus christus. et tanquam sponsam decorauit me corda. **D**e tercio iterum gloriatur dicens. Jam amplexibus christi castis astricta sum et corpori eius sociata. **I**psi sunt iuncta in celis que in terra posita tota deuotione dilexi. **E**t hec de matrimonio beate Agnetis quo sponso suo deo in celis eternaliter copulata est breuiter tacta sufficiant. **N**unc stilum ad motum nostrorum uertentes edificationem et discentes quomodo et nos possimus sedus nuptiarum cum deo mire et contrahere. ut et nos sibi matrimonialiter copulati in eternum in celis cum eo uiuere valeamus. **P**ropter hoc sciendum quod anima ad imaginem dei facta in prima sui creatione in libertate quadam posita est. in qua libertate ad bonum et ad malum se poterit inclinare. hinc nichilominus recto est liberum arbitrium rationem videlicet

gubernante se et regente se. **E**t sic inest ei inter vitam et mortem. inter lucem et tenebras. inter bonum et malum cognitio iudicii et optio elegendi que uoluerit. **I**ta ut hac libertate freta potens sit facere siue bonum siue malum.

Scilicet itaque anima in hac libertate. omnis creatura certatim desiderat sibi animam de spoliare oibus acclamantibus. **O** si transierit ad nos. nec mirum. ipsa est dominica mundi et nobilior omni creatura. et ideo omnia mandant ei per sensus corporis tanquam per nuncios ut ei obsequantur. hec diuitias. hec delicias. hec honores. hec dignitates. hec potestates. hec singula et vniuersa apud animam temptare non cessant et singula istorum permittunt ei sufficientiam. licet soluere nequeant quod permittunt.

Inter que hec omnia deus etiam ad eam nuncios suos mittit mandans ei per **Ieremiam**. in. dicens. **R**euertere ad me et ego reuertar ad te. **E**t in **Cantici**. **O**stende michi faciem tuam soror mea sponsa. hoc est est inclina ad me consensum tuum. hanc dei a omni creaturam desiderabilem elationem admirans **Paulus** dixit in. ad **Corinthios**. **S**pectaculum facti sumus angelis et mundo et hominibus. **Q**uod exponens **Bernardus** dicit. quod si ita est quod oculi omnium sint in nos nostri quos abierunt. aut quare ipsi soli recesserunt a nobis. a dextris et a sinistris tanto studio circum spectati soli nos dissimulamus inspicere vitam nostram. **D**icunt enim singuli. **O** si ad nos pertranseret. licet intentione dissimili. **N**am de malis angelis et hominibus dicit **Psalmista**. **D**e expectauerunt

pretores ac. De bonis aut ipse di-
cit. **N**e expectat iusti donec retri-
buas mihi. **D**ns itaq; acclamatio-
nibus dei et omnium creaturaz
in longu continuatis. hu maxia ho-
minu multitudo plus credes sedu-
um vanitati utpote pntibus q; si
dei veritati de absentib; a futuris.
abijt et consentit in creaturas re-
nuncians creatori. **D**icitq; illud
Exodi. Sponsus sanguinum tu-
mih es. **A**c si dicat **Si** te deum in-
sponsu elegero vis tantu nrm su-
dorē nrm labore; et ut p te san-
guine nrm fundamus. **D**icitq; il-
lud **Job. xxi.** Recede a nobis scie-
tia viaru tuaz nolun; et quis e-
dñs ut seruiam; ei? **S**icq; contingit
ut dño dicte sc; **Luce. xi.** ali; va-
dat ad villa sua spectandu; alius
ad iuga boum pbandu; alius ad
vxoře sua ad deliciandu; dicentib;
singulis ad nuncios dei. **H**ogo te
habe me excusatu. **E**t relicto deo
adherentes creature. tandē aliqñ
miseri experiunt licet sero. q; ista
sensibilia multa pmiserat et paz
soluāt. **J**uxta illud **Eccl. xxi.** Exi-
gua dabit a multa improperebit

I **U**ic aut error ex tri-
ci causa surgit. sc; q; bona mudi
sūt presentia. vera bona apparen-
tia. et nūc florentia. **P**rimo dico
q; iste error surgit ex visibilibus
psentia. que vndiq; sensib; nris
se ingerūt. **D**eus autē et eius bo-
na minime iam videntur. et ideo
mēs assueta pntibus ad ista visi-
bilia facillime se inclinat dicens
illud sap. 11. **V**enite et fruamur bo-
nis que sūt. et nō pretereant nos
flos tps. **H**inc **Cre.** Nisi mens

distictē severitatis freno ab hys
sensibilib; continue se retraxerit. nō
lens in ea labi et in eis delectabi-
liter requiescit. **S**ed error iste
surgit ppt appetentiā. **D**eus em
indioit anime rationali naturalē
appetitum. ut appeteret summuz
bonum qd est deus continēs in se
veraciter omne bonum. **I**pse au-
tem cupiens nos ad se allicere bo-
norum suorum umbram et quan-
dam similitudinem licet tenuem
spargit in creaturis. nō ut illa nos
deciperent. sed ad eum transire in-
ducerent. et ideo anima sumū bo-
num somnians credit se posse in-
venire illud in istis transitorijs a-
caducis contēta signo pro signā-
to. **E**t sic creature que debebant
allicere ad deū. facte sunt in de-
ceptionē stultis hoib; iuxta illud **Sa-**
pientie. xii. **C**reature facte sunt
in deceptionē et temptationem a-
nimis hoim et in miscipulaz pedi-
bus insipientū. **D**e quo habetur
figura in libro **Judiciū** de gedeon
qui fecit **Ephraim** ad honorem dei de
mauribus et montibus spoliōrū
madian. **I**n quo postmodum filij
israhel fornicati sunt. et factum
est **Gedem** et domus eius in rui-
nam et deceptionem et cetera.
Hinc **Bernardus.** **N**on esset rep-
hensibile desiderium hominis de
hys que parent si ibi quereret v-
bi veraciter habent esse. hōc emini
in deo vero est. **T**ercio iste er-
ror surgit ex eo quia qui presen-
tia eligunt. florere et iocundari
permittuntur. **J**uxta illud **Psal-**
miste dicentis. **E**t dimisit eos se-
cundum desideria cordis eorum.

ad. Qui autem deū eligunt durid
et otinuis laboribus exercentur.
Vnde Job. x. Si iustus fuero nō
leuabo caput saturatus afflictioe

R **E**x hys ergo causis
et multis similibus omnes pene
relieto deo ad trāsitoria se cōtūte
Interim benignus deus contēp
tum se videns reuocat nos conti
nue. a suis contemptoribus vt e
deant etiam premia repro mittit
clamans post tergum illud Cant.
vi. Reuertere reuertē funamitis
nunc per comminationem. nunc
per supplicationez reuocans abeu
tes. Nam de comminatione dō
Eze. 17. Dixisti vada; post amato
res meos qui dant panes michi
lanam et linum et oleum Et seq
tur amonatio. Ecce ego sepiam
viam tuam spimis. et sepiam eā
maceria a semitas suas non inue
riet. De supplicatione vero dicit
Je. 17. Vulgo dicitur. Si dimise
rit vir uxorem suam et recedens
ab eo duxerit alium. nunquid re
uertetur ad eam ultra. nunquid
non polluta a contaminata erit mu
lier illa. tu aute; fornicata es cū
amatoribus multis. tamen reuert
tere ad me dicit dominus Reuert
tere auersatrix et non auertā fa
ciem meam a vobis. quia sanctus
sum et non irascor in perpetuum;
Quod si aīma ex hys in p̄fundo cor
dis intem secus ad penitentiaz ve
re p̄mota fuerit dicens. ex omni
affectu omnibus suis amatorib;
et mundi vanitatibus. illud Psa
xxij. Recedite a me amare flebo
In quib; verbis indicit sibi a pec
catis cessationez. et de cominissis

edificationem. et sic perfecte ad
deum conuersa fuerit dicens illis
Osee. 14. Vadam et reuertar ad
vitum meum priorem. q̄a michi
bene erat tunc magis q̄ nunc.
Iurās et statuēs in reliquum cu
stodire iudicia iusticie sue. ex hoc
mutuo consensu desponsatio ēit
completa. **L** **S**ecundo
deus suam sponfam taliter vt di
ctum est ad se ouersaz t̄b; munu
sculis subatrat. ex quibus de cōn
ter ornata redditur deo grata.
Primo dat ei tanq̄ momie adoz
nās p̄ctus scilicet ab omnib; pec
catis plenam puritatem. De quo
gloriatu Psaie sexto Induit me
dominus ad. vsq. a quasi spon
sam ornatam momilibus **S**e
cundo dat ei annulum ad ornā
tē manū. i. mēitorie actiois accep
tabilitatē. vt cui nō longe ante
dictū est illud Psaie. i. Nō accipiā
mun; a vob. man; em vestre san
guine plene sūt. etiā quātūcunq;
mimimū gratanter accipit. dans
p̄ eo p̄mū semper durans. in tā
tū vt etiā perpetuū premiū ei do
net. Dicit em Greg. Cor et non
s̄stantiā pensat deus. nec perpen
dit quātum in eius gloria. sed ex
quāto offeratur. Quia ante dei
oculos nunq̄ vacua est manus a
munere si archa cordis plena sit
bona volūate **I**ste ē ānulus
quē pater Luca. xv. ca. attestāte
iussit dari filio suo reuertenti di
cens Date annulum in manum e
ius. De hoc annulo gloriata ē be
ata v̄go agnes. de qua in presen
ti nobis est sermo. cum dicebat.
Annulo suo s̄barauit me et ceterā

Tercio subarrat deus sp̄a
sam suam ponens corōnam in ca
pite suo. per quā conuenienter i
telligimus regalem dignitatez.
vt que lōge āte ignominiosa me
retrix est vocata **I**eremie tercio
Sub omni ligno frondoso tu pro
sternebaris meretrix. nūc cōuez
sa ad dominum nominetur ami
ca. co lumba. soror. sponsa. mol
lis tenera. & quidquid delicatius
potest dici **H**is enim omnibus
nomimibus legim⁹ ipsam nomi
nari. post eius conuersionem ad
dñm & copulacōez matrimonialē
cū deo sp̄so suo **E**t cui prius di
ctū est **I**saie. xlvj. Descēde sede
in puluere filia babilonis. sede ta
ce intra i tenebras. quia non vō
caberis ultra domina regnorum
Nunc ei conuerse ad dominū deū
dicitur in eodem. xlvj. Erunt re
ges nutriti tui et regine nutri
ces tue. et vultu in terra demisso
adorabunt te et lingent puluere
pedum tuorum **D**e hac corona di
citur p̄ **E**zechiele. xvi. Dedi coro
nam decoris in capite tuo et ecce
tempus tuum tempus amantius
est **I**n quo verbo sponsa trahit i
aliud genus deuotionis. vt non
quecumq; dei sūt cupiat sed ipsuz
deum desideret **N**am per hanc co
ronam nobilis facta incipit gau
dia postulare & que excedunt om
ne meritum desiderare **T**ercio
Tercio post predicta matrimoni
um facili ter et feliciter consumā
tur **Q**uod taliter contingit. cum
anima sancta ex domis arratum
supra modum nobilitata. ex ver
bo ultimo dicto. scilicet temp⁹ tu

um temp⁹ amantū prouocata.
& quid petere debeat informata.
incipit audere magna. ita vt in
ipsum deum veniat. et qd cepit o
pleat. ex medullis cordis dirigat
vota sua dicens continuo amore
illud **C**anticorū septimo. **V**eni dī
lecte mi. **N**am vt apt **B**ernard⁹
Desideriuz vox est valida **I**n quo
desiderio cum aliq̄dōiu decocta fū
erit. venit desideratus & ruit in ā
plexus eius dicens. ecce assum.
afferens secum omnia que dele
ctāt. que licet ineffabilia sint vt
pote excedentia omnē intellectū.
dicente b̄to **B**ernardo **Q**uod ea
que in spiritu aguntur. non ver
bo docentur sed spiritu reuelant
Est enim manna abscondituz qd
nemo nouit nisi qui accipit.
Ex omnibus tamen istis
gratis tres tantum depingim⁹
verbis quibus possumus **N**am in
hac dei et anime coniunctione af
fectus hominis inflammatur ad
dulcissimam dilectionem. intel
lectus illuminatur per secretorū
reuelationem. totus status inte
rioris hominis ineffabilibus gau
dijs iocundatur. sicut ab eo cogno
uimus qui repletus bonis istis
euaporauit ea nobis **A**ugustino
videlicet sic dicte **Q**uid est illud
dulce quod recreatione dei me tā
gere solet et tā suauiter afficere.
vt iam totus quodammodo a me
metipso alienari. nescio quo re
abstrahi incipiam. subito inno
uor et totus mutor. et bene mi
chi esse incipit ultra q̄ dicere
sufficio. aut valeo. exhilaratur
conscientia. in obliuione venit

omnis preteritorum dolor miseriam
 a. exultat animus. clarescit intel-
 lectus. cor illuminatur. desideria
 iocundantur. **J**am iamque alibi ne-
 scio ubi me esse video. et quasi am-
 plexibus amoris intus teneor et
 nescio quod illud sit. et tamen retine-
 re illud semper et nunquam perdere
 toto nisu laboro. luctatur quodam
 modo delectabiliter animus. ne re-
 cedat ab eo quod semper amplecti de-
 siderat. quasi in illo omnium desideriorum
 finem inuenierit summe et ineffabili-
 ter exultat. nichil amplius querens.
 nichil ultra appetens. sepe sic esse
 volens. nunquam iste est dilectus. vere
 ipse est dilectus meus qui visitare me
 venit. non ut totum infundat. sed
 ut gustandum prebeat se. non ut
 impleat desiderium. sed ut trahat
 affectum. **E**t hoc est quod maxime per-
 tinet ad arcam desponsationis.
 quod iste qui in futuro se tibi videndum
 et perpetue possidendum dabit. nunc
 aliquando ut quod dulcis sit agnoscas se
 tibi gustandum prebet. **Q**ui vivit et
 regnat

Sermo. xxv. **(De sanctis)**
 martiribus **S**ermo primus
 Fabiano atque Sebastiano

Iusti in perpetuum vivunt
 Sap. v. dicit beatus Augustinus
 Iusticia est virtus gene-
 ralis apprehendens totam anime recti-
 tudinem que consistit in debita ordina-
 tione hominis ad deum et se et proximum
 Ex quo patet quod ordine quod sortitur
 veraciter rationem boni in virtute iu-
 sticie continetur. **P** **E**t quod
 iusticia optimus est in merito ideo
 promittitur ei optimum in premio scilicet

vita eterna **J**uxta illud **P**s. **D**
 mine quod habitabit in tabernaculo
 tuo etc. usque **Q**ui operatur iustici-
 am. **Q**uod autem vita sit optimum in pri-
 mo ostendit beatus Bern. dicens sic
Homines desiderant aurum et argentum
 super omnia autem desiderant vitam. **O**m-
 nia enim que sunt naturali deside-
 rio vitam cupiunt. **Q**uod si vitam hanc
 miseram omnia desiderant. quanto de fide-
 rio amplectenda est vita beata in qua
 nullius rei est penuria in eternum.
 ad quam beatam et eternam vitam
 per meritum iusticie pervenitur. si-
 cut patet in verbo proposito. scilicet **I**u-
 sti in perpetuum vivunt. **A**c si dicatur
Qui vitam eternam quod est summum
 bonum desiderat fiat iustus. quod ad
 hoc solum per iusticiam pervenitur

Q **Q**uod considerantes glo-
 riosi isti martires **I**usticiae ad de-
 um ad se et ad proximum strenue
 exercebant. dantes deo sinceram ca-
 ritatem. sibi duram et amarum pena-
 litatem. primo fidelitatem osten-
 dendo ei verbo et exemplo viam
 veritatis. **E**t hoc pro memoria sa-
 ctorum dantes aliis occasionem diffusi-
 us loquendi dicta sufficiant **V**er-
 bum propositum propter nostram edificatio-
 nem expedit quantum dominus dederit ex-
 ponentes **I**n quo duo intelligimus
 scilicet meritum et premium **M**e-
 ritum in eo quod dicit **I**usti. **P**remi-
 um in eo quod subiungit in perpetuum
 vivunt. **S**ed quia secundum
 beatum **G**regorium. **N**emo infir-
 ma deserens repente fit summus.
 sed quibusdam ascensionis gradi-
 bus ad incrementa perfectionis
 cotidie pervenitur quousque tandem
 aliquando ad perfectionis altitudinem

assurgamus. **R** **I**deo sciendū qđ ad perfectā iusticiā attingendā septē gōibus peruenimus. videlicet fidei assertionē. spei erectionē. fidei cōfessionē. strenua exercitationē. mandatorum executionē. elemosinarū largitiōē. iusticie operationē. hec per ordies psequentes. **P**rimo dicimus qđ iusti erimus per vere fidei assertionem. **S** Notant autē vere fidei dicim⁹. ad excludendā fidē mortuā. Illā autē fidē mortuā dicim⁹ que fidei opa nō adiungit. dicite **Jacobo. ij. cap.** Quid prodest frēs mei si fidem dicat quis se habere opa autē nō habeat. nūquā fides poterit saluare eū. Nā et demones credūt et tremisunt. Si autē em corp⁹ sine spū mortuū ē. ita et fides sine opib⁹ mortua est. **V**inc dicit **Gre.** Fidei nre veritatē in vite nre cōsideratione debet agnoscere. Tūc em vere fideles sumus. si qđ vobis pmittim⁹ opib⁹ adimplem⁹. Fide etiā fictā illā dicim⁹. que et si opa habet caritatē tñ nō adiungit. Illud em fictum dicimus qđ apparet et nō existit. Oportet ergo verā fidē et viuē p operationē. et existere p dilectionē. Que duo tēgit **Aplūs ad Galathas. v.** cū dicit **Rēg.** circūcisio valet aliquō nec preputiū sed fides que p dilectionē opat. Per talē em fidē xps habitat in cordib⁹ nris. ex cui⁹ p̄sentia statim erimus iusti. **T** **Q**uō autē p talē fidē iusticiā cōsequamur scripturarū testimoniā attestant. Dicitur **Gen. xv.** Credidit abrahā deo et reputatū est ei ad iusticiā

Ite Jacobi. ij. Iustus ex fide uiuit. **Et ad Romanos. i.** **Et ad Hebreos. x.** Iust⁹ meus ex fide uiuit. Verū qđ talis fides nō frustra erigit. sed erigit hōiem ad sperādū. **I**deo ut iustus ex fide iustificetur adhuc ulterius pcedat. **V** **S**ecundo ergo iusti erimus ex nre spei erectionē. spem nostrā ad deum fiducia liter erigētes. Quā ut potēt possim⁹ erigere etiā debemus deuote cōsiderare scz pmittētis veritatē. volētis caritatē. oipotētis facilitatē. **H**ec tria si deuote cōsiderabim⁹ spem nram ad deū erigunt sup modū. **H**ęc nra spē conabat erigere btūs **Her.** cū dicebat. Si de creuerit de⁹ saluare nos cōtinuo liberabimur. Si uiuificare uoluerit vita in voluntate eius est. Si p̄mia etna largiri de creuerit oipotēs est et licet ei qđ uult facere. **E**t subiungit predcā tria dicēs. Quē em speranti in se deesse potest illa veritas tā veraciter pmittēs. illa caritas tam dulciter stringēs. illa maiestas tam potēt soluēs. que tanto affectu rogat in se sperari. **Q**uō autē talis spes iustum constituat huc iusticiam tribuat dicit **Prouer. xxvii.** Iustus ut leo confidit. talis em⁹ spes fortis hōiem facit fortissimū nihil timens nihil metuens. sicut leo qui ad nullius pauebit occurfū ut dicit ibidē. sic hōmō qui totam spem suā in deū posuit nihil timet. **T**ercio ampl⁹ iustificabimur p fidele confessionē. accusantes nos sup omnē iniusticiā quā meminimus nos cōmisisse. **I**n eo autē qđ nostram iniusticiā accusam⁹

displicentes nobismetipsis. in hoc
iam iusti apparebimus coram deo.
nam accusanti iniustitiam remit-
titur. a dimissa autem iniusticia
statim iusticia suboritur. **X**

OS autem confessio iustum con-
stituat sicut **Prover. xvij.** Iustus
prior accusator est sui. Est autem
triplex confessio scilicet mentalis. sa-
cramentalis. generalis. Mentalis
quoniam compuncti interiorum humili re-
cognitione deo mentaliter confi-
temur. De qua sicut in psalmo. Dixi con-
fitebor aduersum me iniustitiam
meam domino aeternum. Et illud. Cogitatio
hominis confitebitur tibi. Sacra-
mentalibus dicitur illa que per christum
instituta. et per apostolos promulga-
ta est. qua consueto usu sacerdoti-
bus clauem habentibus secundum mo-
rem ecclesie confitemur. De qua
dicitur **Leuitici. xij.** Plaga lepre que
fuerit in homine adducatur ad sa-
cerdotem. Apertius autem in noua
lege. **Matth. vij.** Cum cuiusdam
leproso mundato dixit ihesus. Va-
de ostende te sacerdoti. Hinc per
Iohannis. x. Si confiteamur peccata
nostra fidelis est dominus et iustus ut
remittat peccata nostra. Gene-
ralis confessio dicitur que in arti-
culo necessitatis fieri potest cui-
bet christiano. De qua **Aug.** Tanta
est virtus confessionis. ut si deest
sacerdos in articulo necessitatis con-
fitemens habens desiderium confite-
ri potest cuiuslibet confiteri. Verum
quia non valet confessio nisi sa-
tisfactio adiungatur. **A**

Quarto iustitiam consequimur
per strenuam operationem exer-
centes nos in omni genere boni.

per quod speramus nos deo posse
complacere. Hec autem iusticia ne-
cessario iungitur ad predicta. que
nec fides. nec spes. nec confessio
quicquid prederint. nisi opera ad-
iungantur. maxime si ad huius mo-
di exercitia tempore accesserit oportu-
num. Hec autem opera in tri-
plici genere exercentur. scilicet cogi-
tatione. locutione. et operatione.
Et in his occurrit tibi campus la-
tissimus spaciandi. In cogitatio-
ne ego cogita tua defectuosa. dei
beneficia copiosa. mundi ruinosae
dei magnalia gloriosa. Et ex his
nostra deuotio excitat. sine qua o-
pera nostra parum valent. Et ideo
hortatur nos apostolus **Paulus**
prima ad **Thimotheum. iij.** Exer-
ce te ad pietatem. Hoc est ad de-
uotionem interiorum. quia corpo-
ralis exercitatio ad modicum vtilis
est. subaudi. sine interiori de-
uotione. Dicit enim **Dugo** de san-
cto victore. Visibilis actio quasi
corpus est. deuotio vero quasi ani-
ma. Et sicut sine anima mortuum
est corpus. sic anima sine deuotio-
ne. Et sicut anima viuificat cor-
pus. sic deuotio actionem. Simili-
ter exerceamus nos in locutione.
loquentes proximis vtilia. dei ma-
gnalia. et contra cauentes scurrili-
ta. Ad quod hortatur nos beatus
Paulus apostolus dicens. ad **Co-
loenses** quarto. Sermo vester se-
per in gratia sale sit conditus. ut
sciatis quomodo oporteat unicui-
que respondere. Sic etiam nos o-
pera nostra tripliciter facere de-
bemus. scilicet cum magna dili-
gentia. sapientia. et frequentia.

sicut in alijs secundibus est ex
pressum De qb9 operibus ai edz
diligentia iteru dicit Apl9 ad Co
locenses vt supra. Qdancqz faci
tis ex animo operamini. sicut deo
et non hominibz. scientes qd a do
mino accipietis retributionem.

B **Q**d at ex hjs iusti
ciam consequamur dz Eccl. xxxix.
Iustus cor suum tradet ad vigilā
dū diluculo ad dñm ac. Qd expo
nens beatus Bernhartus dicit
Vigilemus sup oia opera nostra
ne vel obmittamus qd pceptum
est vel qd phibitū faciamus. Vi
gilantes etiā super verba noste ne
vel in eis deum offendere vel pxi
mo nocere contingat. Similiter sup
cor nostrum est pceptum vigilādu
Qd scdm Sapientē omni custodi
a est seruanduz. qm ab ipso vita
et mors procedit. **Q**uinto iusti
ciam consequimur ex madorum
dei operatione. vt si oibus bonis
operibus intendere non possum9
saltem ea que magis vrgēt et a
mino necessaria sunt faciam9 et
merebimur dei iusticiam. Sicut e
nim. n. Machab. ix. dz. Iustū ē
subditum esse deo. et qd pcepit ip
si subditi faciamus.

Sūt at tres cause ppter quas mā
datis dei est fideliter intendenduz
scz ppter pntis tps quietatidēz.
inferni euasione. et regni celestis
adeptionē. De pmo dicitur Pla.
xlvij. Vtinā attēdisse ad man
data mea facta esset sicut fluius
pax tua. De scdo dz Proverb.
xix. Qui custodit mandatū custo
dit animam suam ab inferno. De
tercio dz Mat. xix. Si vis vitā in

ptedi serua mandata. Qd si man
datorū obseruatio ppter eorū ml
titudinez cui9 nimis difficilis vi
deatur. ecce et in hoc puidit nob
deus vt obstruatur os loquentū
iniqua. et fiat omnis mund9 sub
ditus deo. dāns vnū mandati9.
caritatem videlicz i qua alia oia
includuntur. dicēte Apосто. ad
Gal. v. Omnis lex i vno sermo
ne restaurat. scz diliges pximū
tuū. Et iterū Plenitudo legis ē
caritas. legē otinens et pphetas
quā si solā obseruabim9 oia sunt
seruata. Verū qd difficile est vt
mādata oia pfecte obseruentur
cautū quidē est. vt qd in illis mi
n9 agitur elemosinis suppleatur

Sexto ergo iusticia
acquiritur elemosinarū largitio
ne Iustū quippe ē vt ratioe affir
matis que int nos et pximos no
stros cadit is q abundat subuei
at ei q nō habet. Qui ergo hāc
exercet iusticiā iustus erit. Vnde
Pro. xij. Qui negligit dampnū
ppter aicū iust9 est. Qui em vāp
nū sibi facit vt pximo subueiat
iustus est Vnde Proverb. xxi.
Qui iustus ē tribuit et nō cessat
Et ibidē. xxix. Iustus nouit cau
sam pauperū. **E**t **V**t er
go largitioni elemosinatū deuoti
us intendam9 tria lō que ex ele
mosina nob eueniūt attendam9
Tollit em a nob vāpnationem.
purgationē peccatorū facit. et e
ternā mereē glorificationē. Qd i
vna sentētia manifeste legi9 To
bie. vij. Elemosina ab oī peccō a
morte liberat. Et sicut nō lōge
post Et facit iuuenē misericordiā

et vitam eternam. In quibus ver-
bis predicta tria lucide exprimū-
tur. **S**eptimo a iusti-
cia iusti denominatiue deno-
tānt. vt veracit̄ dicant̄ iusti qui iusti-
ciā opant̄. qz sicut albus ab albe-
dine. niger a nigredine. sic iust⁹
a iusticia noīatur. Vnde p̄. Iohis
in. Qui facit iusticiā iustus est.
Verūm cū scdm̄ **Her.** Iusticia sit
vltus reddens vnicuiqz qd suū est
Redde ergo superiori. equali. et
inferiori qd suū est et eris iusticie
setuator. Da ergo tibi tanq̄ inferi-
ori verā cognitionem. equali id
est pximo dilectionem. superiori
.. deo subiēctionē. **P**rimo de be-
nobis verā cognitionē. vt nosmet
ipsos veracit̄ cognoscamus. quia
nemo vt ait **Her.** absqz cognitio-
ne sui saluabit̄. Incium em̄ om-
nis salutis et grē nostri cognitio
est. **S**ecdo debemus pximo dile-
ctionem que ad deo necessaria est.
vt cadat etiā sub p̄cepto. quia
hec deus reputat se diligi. nisi p̄p̄-
deum etiam pximus diligatur.
Tercio subiēctionē humillimā
debem⁹ deo qd ex omī debito iu-
stissimū est. De q̄ **P̄s** dicit. Subdi-
tus esto dño et ora eū. **I**te **Eccl̄i.**
Subicite collū v̄m iugo eius.
Dns septē particulis iusticie pau-
latim de die in diē ex nobis exhau-
riamus in iusticiā. quousqz tandē
aliq̄n tota exalata. perfecta iusti-
cia subintrabit. Et hoc est qd vi-
dit **P̄s.** Exercitatus sū et defecit
paulisper spūs me⁹. **Q**d exponēs
btūs **Gre.** dicit. Quid est qd vi-
dit spūs me⁹. nisi spūs elationis.
qui quāto quotidie in nobis defi-

rit. tāto deī spūs in nobis p̄ficiet
Ad quā iusticiaz nos poucat dñs
noster ihesus xp̄s.

Sermo. xviii. **D**e sancto **Vin-**
centio Sermo primus.

S quis vult venire post
me abneget semetipsum
et tollat crucem suam et
sequatur me. **Matth.** xvi. et **Lu-**
xix. Dicit beatus **Paulus** ad **He-**
breos. x. Voluntarie peccantibz
nobis post acceptā noticiam veri-
tatis iam non relinquitur hostia
p̄ peccō. **Q**d expoit beatus **Her.**
dices. Quō voluntarie peccanti
nō relinquē hostia p̄ peccō. nisi qz
nō illi denuo crucifigē xp̄s. nō cō-
plantat̄ itez similitudini mortis
eius per baptismū. **S**ed pp̄ria iaz
ab eo lacrimarū vnda exigitur. p̄
pp̄riam baulare crucē. pp̄ria mor-
tificare membra. eo qz sola secun-
di ad idē xp̄i tribulacō purgat.
quos contaminauit p̄uaricatio so-
la prioris scz ad **F**uit ergo pia iu-
sticia. vt qui ex alieno peccō scz o-
riginali obligati sumus ex aliena
etiā pena absoluemur. **G**

Sed qui pp̄ria mala committit
iustum est vt per pp̄riā penam
diluatur et emundetur. **E**t quia scdm̄
Ap̄lm omnes peccauerunt et indi-
gent gratia dei. necesse est vt qui
post pp̄ria commissa deum sequi
voluerit pp̄riam crucem tollat.
et sic sequatur deum. et hoc est qd
dicit veritas ī v̄bo p̄posito **S**i quis
vult venire p̄ me ac. **A**c si dicat.
Si qui sūt de numero eoz q̄ peccā
pp̄ria commiserūt. et ducti p̄mitētia

Volunt venire post me necesse est
ut tales tollant crucē suā ppriam
et sequant me. In quibus verbis quā
tuor intelligimus. scz hūani arbi
trij libertatez. diuini exempli no
bilitatē. pprii meriti sblimitatē.
eterni pmi securitatem. **Primū**
ibi Si quis vult venire post me. se
cundū ibi Abneget semetipz. ter
ciū ibi et tollat crucem suam. quē
tum ibi et sequatur me. In pmo
mēbro adhuc tria intelligim⁹. scz
dei largitatē. hōim libtatē. veniē
tiū paucitatē. **Primū** ibi si quis.
scdm ibi vult. **tercium** ibi veniē
post me. **Hec oīa per ordinem ex
ponētes** **W C** **Primo** dici
m⁹ qd i hoc distributio si quis distri
buim⁹ dei largitatem. que omibz
se offert nulli se denegans vt sit
sensus. Si quis. i. quicunqz cupit. q
cunqz dignatur. illi benignus oc
curro ad gratiam offerendā. qd
tam per figurā qd per scripturā pos
sumus declarare. Per figurā qd
deus incarnatus p nobis semper
in medio inuenitur. ad insinuan
dum qd omnibus se exhibeat. **Vñ**
natus otinuo se in medio anima
hū poit. i. medio templi offertur.
iuuenis in medio doctorū inueni
tur. in medio latronum crucifigi
tur. r̄surgens a mortuis i medio
discipulorū apparuit. **Qd totū fa
ctum est ad insinuandum qd oibz
se exhibeat** **Hoc etiā pbare possu
mus per scripturam diuinam** **Di
citur enim** **Leuit. xxvi.** **Donam**
**tabernaculuz meum in medio ve
stri et nō abiciet vos aīa mea sciz**
q̄tum i me ē **Idem dicitur** **Deut.**
xy. **Domnus deus vester i medi**

o vestri est. **Vinc Actuum.** n̄. di
cit **Petrus.** In veritate ap̄ri. q̄a
non est personarū acceptor deus
sed in omni gēte qui tim et deum
et operatur iusticiam acceptus ē
illi. In quibus omnibus dei cog
nosimus caritatem. **I C**
Secundo in hoc verbo vult intelli
gimus humani arbitrij libertatē
per quā homo dignificatus est sup
ceteras creaturas. **Que libertas**
ideo ei data est. vt si volēs bonū
eligat digne remuneretur cum
possit malum. **Si vero volēs ma
lum e ligat.** digne pūniatur cum
possit bonum. **De qua libtate** di
cit **Apostol⁹ ad Gal.** Vos i liber
tatē vocati estis tm̄ ne detis eam
in occasione carnis. **Qd exponēs**
btis Bernhardus dicit. **Hec est**
libertas q̄ nos xp̄e liberauit. vt
nulla peius creatura alia auelle
re nos ab ea aut violenter auer
tere possit. solam illam nrā possu
mus deserere voluntate. et it for
sitan peccatū in foribus. sed appe
titus eius sub eo est. tantum ipse
apire recuset r̄nuat consentire.
**Et sic in hys que dicta sunt dekla
ramus arbitrij libertatem.** et ē
p̄me diuisionis mēbrū. et s̄di
uisiois. **h.** **R C** **Tercio** i
hoc verbo venire post me veniē
tium intelligimus paucitatē. **Licq̄**
em facultas veniēdi ad regnum
celoz data sit omnibz. sicut i euā
gelica patet parabola. in qua oēs
ad nuptias sunt vocati. pauci ta
men venire dignantur excusati
om̄s verba nuntijs responden
tes. qd a ppria cupiscētia abstra
cti et illecti singli ad negocia sua

vadunt. **V**nde sensus est. Qui vult venire post me. hoc est. Si quis est de numero omnium qui velit venire post me veniat. **V**nde paucitate querit dñs Michæ. vii. cum dicit. **V**e mihi quæ factus sicut qui racemos vindemie in autumnno colligit. non est totus ad comedendum. **Q**uod adhuc aptius dicit **M**atthæi. xxii. **Q**uia fuit vocati. pauci vero electi. **Q**uia ut alibi dicit dñs. **A**cta est via que ducit ad vitam. **S**up hoc vrbū dicit **C**risostomus. **S**i quis viā que ducit ad vitam laboriosā existimat sue desidie imputet et non vie. **S**i enim tē pestates nautis. plage et vulnēa militibus. frigora et glacies agrī colis leuia et portabilia sūt apē finē quē cōsequi desiderāt scz apē spem p̄m̄n̄ t̄p̄alis. multo magis dū et̄nū et icōmutabile bonū quē dū celū placet nullū debet sentiri periculū. **N**ullus ergo aspiciat in viam quæ acta sit. sed quo ducit scz ad celū. nec ad aliā quæ lata sit scz quo ducat ad infernū. **L**
Quid ergo cause est quæ t̄az pauci veniunt quia experimur in quærendo rationis cecitate. concupiscibilis pueritate. fallentis diaboli subtilitate. in nobis cadendi p̄mitate. resurgendi difficultate. resistendi debilitate. retrahentiū multiplicitate. **E**t ideo querit **I**saya xxiii. **Q**uod si pauca oliue que remanserunt exultant ex oleo et ra cemi cū fuerit finita vindemia. sic diabolus quasi totā messem colligit. et deus quasi post tergū eius colligit quod remansit. ut deus dicere possit illud **R**uth. ii. **V**adā in a

grū et colligā spicas que fugerit manus metentū.

Sequitur secundum membrum principale scz abneget semetipsum. **I**n quo meritū nostri sublimitas designatur. quod ad sequendū deū valde necessariū. **Q**uia enim scdm **I**saya. p̄. **A**plata pedis vsqz ad verticē nō est in nobis sanitas. s̄ oīa certatim a deo nos retrahūt. ideo necesse est ut qui deū sequi de fideat per fortissimam resistentiā hoc faciat. **V**nde beatus **B**er. sup predicto v̄bo dicit. **Q**uid in hōie purū poterit inueniri. abintus manat. a corde exit pestifer virus. ac dem̄iceps corpus occupat vniuersum. **O**portet ergo nos hec omnia abnegare. quæ nō solū nō pmouēt sequētē. sed impediūt p̄ficere cupientē.

Sciendū quod tria sunt quæ oportet nos abnegare. scz nos nostros. et n̄ra. **D**e quibz oibus dicit **C**re. **A**liqñ monet nos dñs ut n̄ra relinq̄mus. ut est illud. **N**i si quis renūciauerit oibz que possidet nō potest esse me discipulus. **A**liqñ monet ut negemus non solum nostra sed nosmetipsos. ut est illud. **Q**ui vult venire post me abneget semetipsum. **E**t fortassis non est laboriosum relinquere nostra. sed valde laboriosum est relinquere semetipsum. **Q**uoniam quippe est abnegare quod habet. valde autem multum est abnegare quod est. nec tamen sufficit nostra relinquere nisi relinq̄mus et nos. **S**i enim nosmetipsos relinq̄m⁹ quo ibim⁹ extra nos. **S**ed aliud sumus per peccatum lapsi. aliud per naturā diti.

aliud quod fecimus. aliud quod facti
sumus. **R**elinquamus ergo nos
metipsum quales peccando nos fe-
cimus. et maneamus nosmetipsi
scilicet quales per gratiam facti
sumus. **E**t subdit exemplum **E**c-
ce etenim qui superbus fuit. si con-
uersus humilis factus est semetipsum
relinquit. sic de alijs vitis et pec-
catis. **D**e quibus dicit **Prouer. xij.**
Verte impios et non erunt. non quia
omnino non erunt per essentiam. sed
non erunt in impietatis culpa. **N**isi
ergo quis a semetipso deficiat ad
eum qui super ipsum est non appropin-
quat. nec valet apprehendere quod
supra ipsum est si non scierit maculae
quod est. **A**liquando monent nos do-
minus ut nostros relinquamus.
ut dicit **Mat. x.** **Q**ui amat patrem
vel matrem plus quam me non est me
dignus. **I**n quo omnis carnali-
tatis affectus exprimitur qui omnes
relinquendi sunt propter deum. **S**ed iam
quod a vitis se abnegat exquirentes sunt
ei virtutes non crestat. **O**
Sequitur tertium principale scilicet
Tollat crucem suam. **I**n quibus ver-
bis tria intelligimus. scilicet sufferere
diuinitatem voluntatem. tribulationem
omnis austeritatem. discretiois qualita-
tem. **P**rimum ibi tollat. secundum ibi
crucem. tertium ibi suam. **P**rimo
ergo cum dicit tollat. querit deus in
nobis promptam voluntatem. **Q**ui
enim aliquid tollit ad hoc plena faci-
e se ouertit. **P**er faciem autem volun-
tas accipitur. que quanto ad suffer-
endum est promptior tanto tribulatio
o apud deum est nobilior et accep-
tior. dicente **Iacobo** in epistola primo
capitulo. **O**mnne gaudium estimat

te cum in temptationes varias
incideritis. **Q**uia ut ait **Aplius. i.**
ad **Corin. viij.** **S**i voluntas prompta
est secundum id quod habet accepta
est deo. **P** **S**ecundo di-
cit crucem. **I**n quo tribulationis
tangit acerbiter. **N**oise enim
crucis acerbior passio denotatur.
Verum quod effusio sanguinis ab ecclesia
iam cessauit. ideo loco crucis et
effusionis sanguinis dura corpo-
ris exercitia et aspera. per quod pau-
latim de die in diem sanguis ex-
trahitur a domino acceptantur.
ut fiat id quod dicitur. **ij.** **R**egum
ij. **E**ffudit sanguinem belli in pa-
ce. **Q**uod autem talia exercitia mar-
tiro comparatur. expresse dicit
beatus **Bernhardus.** **V**ere mar-
tiry genus et effusio quedam san-
guinis est in cotidiana corporis
afflictione. illo nimirum quo ce-
duntur membra ferro horrore
quidem mitius sed diuturnitate
molestius. **S**ic quippe infernis
et pusillis corde necesse est ut quem
semel pro christo fundere non suf-
ficiunt. saltem minori quodam
sed diuturniori martirio sangui-
nem fundant. **Q** **T**er-
cio subiungit suam. **I**n quo tan-
git discretiois moderatam qua-
litatem. ut sit sensus **T**ollat cru-
cem suam id est viribus suis com-
mensuratam. ne per indiscretio-
nis impetum deficiat ante tempus.
et per consequens corona perseue-
rantie amittatur. propter quod
dicit **Psalmista.** **F**ortitudinem
meam ad te custodiam. **V**incit hor-
tatur **Apostolus.** **R**ationabile sit ob-
sequium vestrum quia non coronabitur

nisi qui legitime certauerit. Legitime autem non certat qui deficit ante finem. **Q**uartum principale est. Et sequatur me. Quomodo autem ipsum sequamur ut sui gratiam consequamur.

Sciendum quod dupliciter est sequendus secundum duplex esse suum scilicet humanum et diuinum. Ita ut per nostrum spiritum interiore suum spiritum id est diuinitatem per nostrum hominem exterioriorem suum hominem exterioriorem fideliter sequamur. De prima imitatione hortatur nos deus Deuter. xij. Dominum deum vestrum sequimini. Quomodo autem ipsum sequamur statim subiungit. Ipsum autem mecum mandata eius custodite et audite vocem eius. In quibus duobus hortatur eum sequi secundum diuinitatem non dum enim deus apparuit homo. Sic secutus est Job. xxij. qui dicebat. Vestigia eius secutus est pes meus. viam eius custodiui nec declinaui ex ea. Quomodo autem hoc fecerit subiungit. A mandatis labiorum eius non recessi et in sinu meo abscondi uerba oris eius. De secunda imitatione dicitur. Pet. ij. Christus passus est pro nobis uobis relinquens exemplum ut sequamini uestigia eius. Hinc ex persona christi dicit Hieronimus. Sicut ego omnis paupertatis. patientie. humilitatis et obedientie. et misericordie indeclinabiles semitas tenui. sic et tu eisdem uestigis incedas non declinas ad dextram nec ad sinistram. De his duobus modis sequendi dominum dicit beatus Hieronimus. Attende homo quod olim prius quam uerbum ca-

ro fieret et habitaret in nobis atque tunc presens deum sequebantur soli spiritui eius solo suo spiritu adherentes. Nunc autem non solum spiritu sed etiam corpore sequendus est. adeo ut cum predicti patres terrenis legantur abundasse substantiis. de cetero nisi quis renunciauerit omnibus que possidet non potest eius esse discipulus. Sequamur ergo deum quantum ad deitatem per uoluntatum confirmationem. sequamur hominem christum imitantes corporalem eius conuersationem. Quod nobis prestet pater et filius et spiritus sanctus Amen.

Sermo decimus nonus. De conuersione sancti Pauli apostoli. Sermo primus.

Imitatores mei estote. Philippus in. Dicit beatus Johannes crisostomus in libro de laude beati Pauli apostoli quicquid patriarche. quicquid prophete. quicquid apostoli seu quilibet sancti seu iusti in se potestius aliquid acceperunt. hec omnia simul colligens Paulus cum tanto habuit cumulo cum quanto nullus eorum bonum quo exercebat impleuit. Et subiungit. Abel obtulit sacrificium et inde laudabatur. sed Pauli hostiam adducimus in medium. quantum celum a terra superior apparebit. Siquidem seipsum per dies singulos immolabat ipso dicente. Quotidie mortior pro uia glorie. Sed nec in hoc

presentis quoniam mundum universum
studuit imolare. **S**ed et Abraham
imitantur omnes quod ad iussus domini
reliquit patriam et amicos
sed quomodo possit Paulo equa
ri. qui non solum patriam sed et se
ipsum reliquit. **S**tupent certe Job
omnes homines propter patientiam
sed quis Paulum possit aspicere
qui non a tribus aut a quatuor
amicis. sed ab omnibus infidelibus
opprobria sustinuit. et nichilominus
pro eis concipiuit esse anathema
dicens. **O**ptabam anathema esse
pro fratribus meis. **M**oyses Paulus
satis eminenti virtute transiit.
qui ad aquas contradictionis de
verbis domini diffidens dixit. **N**um
quid de petra ista possumus pro
ducere aquas. **P**aulus autem de
verbis domini tantum confidebat
ut constanter diceret. **E**t si nos angelus
de celo euangelizaret vobis
aliud quam euangelizamus vobis a
nathema sit. **H**estat ut Paulum
angelis comparemus. **I**deo re
linquentes terram in celum ve
luti gloria transeamus. **Q**uid ergo
magnificum in angelis predicamus
quia omni profecto diligentia
adherent et obedunt deo incessanter.
Paulus vero mole corporis
adhuc grauatus adeo adhe
sit deo ut diceret confidenter. **C**er
tus sum quod neque mors neque vita po
terunt nos separare a caritate que
est in christo ihesu domino nostro.
Et tanquam cum ipsis angelicis spi
ritibus degens vigili mentis con
templatione morabatur in celis di
cens. **N**ostra conuersatio in celis est.
Sed diceret aliquis. **C**um Paulus

ut dictum superius videtur quod
est quod tam absolute se mouet nos
imitari ac si ad manum facile ha
beat. **A**d quod respondet Crisostomus
dicens. **P**ossibile est iussa dei profice
re si tantummodo velimus. **S**i enim
quantum in nobis est virtutum potest veli
mus maximum deus adiungit auxiliu.
quod si prompta fuerit in nobis volun
tas nichil est quod nos possit a virtu
te prohibere. **Q**uia tale corpus illi
fuit quale nobis. talis anima qualem tibi.
sed voluntas in illo mirabilis fuit.
et preclara deuotio. **E**t hoc fuit pro
quod ille talis ac tantus effectus est.

T **V**t ergo illam Pauli
generalem exhortationem qua se iu
bet imitari ad certos limites re
stringamus. **I**uxta hoc sciendum
quod ipsum debemus in quatuor imitari
in quo eius exercitium totaliter
exhaustum. scilicet in perfecta conuer
sione. corporali exercitio. vir
tutum acquisitione. sublimi contem
platione. **H**ec per ordinem prosequen
tes. **P**rimo imitemur ipsum in
perfecta conuersione. **H**ec enim conuer
sio iniciu fuit salutis sue.

Et similiter nos per conuersionem
iniciabimur ad salutem. **A**d quam hor
tat nos dominus Joel. **q**ui ubi dicit.
Conuertimini ad me in toto corde
vestro. id est simul tota virtute. **I**n qua
habetur verbum perfecta conuersio designatur.
Ad perfectam autem conuersionem tria
requirunt. scilicet terminus a quo recedamur.
terminus ad quem remanemus.
et motus per quem transeamus.
Terminus autem a quo nos recedamur
nos ipsi sumus. ex eo quod ex nobis
et a nobis nil boni facere possumus. et ideo
omnes iustitias a nobis necessario recedamur

Vinc Math. xij. 82. **S**i quis vult
venire post me abneget semetipsum
at. **Q**uod exponens beatus **Gre-**
g. dicit. Nisi quis a semetipso defici-
at ad eum qui supra ipsum est non ap-
propinquat. nec valet apprehen-
dere quod ultra ipsum est. si nescierit
mactare quod est. **S**ed dicit aliquis.
Quis a seipso potest recedere? **D**ico
quod a nobis recedimus si volunta-
tem propriam abnegamus. **Q**uod face-
re monemur **Ecclesiastici. xvij. vbi dicitur.**
A voluntatibus tuis auertere. **Q**ua-
re. quod sicut **Osee. x. dicitur.** Confundet
israhel in voluntate sua. quia nullum bonum
deo placere poterit ex propria volun-
tate. **V**inc **Psalmi. lviij. dicitur.** Ecce in
die ieiunij vestri inueniet voluntas ve-
stra. **E**t subiungit. Numquid tale est
ieiunium quod elegit. **A**c si dicat.
Non. **D**e quo dicit **Beatus.** Hoc autem
non solum de ieiunio meo. sed de omni
obseruantia monachi vbi inue-
nitur voluntas sua id ipsum seruo. **G**ratia
de ergo malum propria voluntas. qua
fit ut bona tua non sint bona. **A**b
hac ergo recedam. quia nihil peni-
tus offert bonum. **T**ermini-
nus autem ad quem nos vertamus est
ipse deus. quo nihil melius. nihil
dignius. nihil vtilius poterit habe-
ri in hac vita patitur et futura. **S**i
autem enim ipse de se dicit **Ecclesiastici. xx.
iij.** In me omnis gratia vite et
veritatis. **N**ihil ergo melius quam ut
ad ipsum conuertamur. **I**ugum enim
eius suauis. et onus eius leue.
Ita ut secundum beatum **Gregorium**
pro amore eius persecutio place-
at. et omnis pro eo afflictio in me-
tis dulcedinem veniat. **N**ihil etiam
dignius est quam ut ad deum conuer-

tamur. **Q**uippe qui propter nos
de celo veniens in omni sua mise-
ricordia seipsum totum ad nos tota-
liter inclinavit. **O**mnia quecum-
que fecit in celo et in terra. in no-
stram salutem ordinauit. **Q**uod
considerans **Psalmista** admirans
dixit. **Q**uid est homo quia magni-
ficas eum? **I**tem nihil vtilius est
quam ut ad deum conuertamur. quia
ut ait **Paulus.** In ipso sunt om-
nes thesauri sapientie et scientie
absconditi. **E**t ideo qui conuersus
ad deum ipsum apprehendit in eo
inueniet omne bonum. dicente
ipso **Ecclesiastici. iij.** Qui inuenit me in-
ueniet thesaurum. **A**

Tercio dicendum est de motu
per quem transeamus. **H**ic autem
motus profectus nostri per plenam
et perfectam voluntatem in nobis
promouetur. **C**um enim in regno
anime voluntas sit regina. quocum-
que se voluntas conuerterit illuc
totus homo totaliter se conuer-
tit. **V**nde **Actuum** nono legitur.
Cum paulus prostratus in terram
iam ad dominum conuerteretur
statim obtulit ei voluntatem di-
cens. **D**omine quid me vis face-
re? **A**c si dicat. **C**onuersus offero
tibi voluntatem meam. tu infor-
ma quod per eam fieri digneris.
Nam ut ait beatus **Bernardus.**
Voluntas in anima est origo om-
nium bonorum et omnium malorum
victutum. **E**t ideo qui habet bo-
nam voluntatem. cum sancto **Paulo**
dicens **Domine quid vis me**
facere. secum habet quicquid ei
ad bene viuendum opus est. **I**deo
consultat idem beatus **Bernardus.**

ut omni diligentia consideremus sta-
tum voluntatis nostre dicens Cu-
stos anime sue valde sollicitus debet
esse circa custodias voluntatis sue
ut prudenter intelligat et discer-
nat quod in totum velit vel volendum
sibi sit. sicut est amor dei. quod prop-
ter illud velit ut est amor proxi-
mi. deinde quantum velit et qua-
modo velit. videlicet quidem usque
ad contemptum sui ipsius et omnium que
sunt vel esse possunt. Et hoc non
tantum ex iudicio rationis. sed et-
iam ex affectu nostre mentis. ut
iam voluntas plusquam voluntas sit.
ut amor sit. ut dilectio sit. ut ca-
ritas sit. ut unitas sit. ut spiritus
sit. **¶** Expedita autem
hac consideratione voluntatis.
nunc quomodo in nobis promoveatur
ut suam perfectionem attingat est
dicendum. Sunt autem de hac
voluntate tria percurrenda. per
que cognoscemus eius perfectum
vel etiam defectum. scilicet de bo-
ne voluntatis quantitate qualita-
te perfectibilitate. **¶**
Primo dicendum est de eius qua-
ntitate. et hoc est quod magna esse de-
beat. **¶** Habet autem triplicem
mensuram per quam eius cognos-
cimus quantitatem. Mensura-
tur enim ad nostram possibilita-
tem cognoscibilitatem dei volun-
tatem. Primo dicit mensuram
ad nostram possibilitatem. cum omnia
voluntatem possumus adimplere viri-
bus de possibilibus nichil peius ob-
mittentes. Ita ut nec ista per desidi-
am remaneam. nec modum per in-
discretum fervorem excedamus

¶ Quod cum contingit tunc nostra vo-

luntas est debite mensurata. Et om-
nes talem voluntatem habentes in
libro dei hoc est in libro vite vera-
riter sunt scripti. dicitur **Ps.** Im-
perfectum meum viderunt oculi tui et
in libro tuo omnes scribentur. **¶** Quod ex-
ponens **Bern.** dicit quod omnes illi sunt
perfecti qui quod possunt faciunt. hoc
est qui voluntatem sue possibilita-
ti habent commensurata. Ad hanc
mensuram hortatur nos **Appl.** **¶** **1.**
Cori. **vin.** dicitur **Nunc** factum perfici-
te. ut quemadmodum promptus est animus
voluntatis. ita sit et perficiendi ex-
e quo quod habetis. Si enim voluntas prop-
ta est secundum id quod habet accepta est
deo non secundum id quod non
habet. Quomodo do autem hanc me-
suram apprehendere valeamus do-
cet nos beatus **Bernhardus** di-
cens. Cum in spiritu alibus et in
hys que ad deum sunt voluntas vult
quod potest laudanda est. cum vult
quod non potest et plusquam potest
regenda est. cum non vult quod
potest excitanda est et provocan-
da. **¶** Sepe enim si non excitatus
dormit et tardat et obliviscitur
quo tendebat. et facile declinat
quasi a latere in obligationes o-
blate delectationis. Hanc mensu-
ram pauci servant. Quod lamen-
tabiliter conqueritur beatus **Bern-
hardus** dicens. Vix est aliquis qui
in eis que ad deum sunt expiri ve-
lit quid possit. etiam quod prop-
tissime potest quantumcumque se-
cundum carnem vel seculum vel
timor impulerit. vel cupiditas
traxerit. sed si fallimus homines
insecios non nos permittas domi-
ne ut quasi fallere volentes te

fallam nosmetipsos. Non laboramus. quod non possumus vel non posse nobis videmus. vel consuetudine dei vel deliciarum nostrarum nos non posse efficimus. **Q**uod si dixeris **P**rouerborum. xxiii. Vites non suppetunt. Respondit Salomon ibidem. Qui inspector est cordis ipse intelligit et obseruatorem a nime nichil fallit. **E**

Secundo voluntas nostra commensuranda est secundum scire nostrum ut sine differentia exceptionis omnia velimus que scimus et cognoscimus non esse mala. De primo dicitur ad Eph. v. Scientes quoniam vnusquisque quicumque fecerit bonum hoc accipiet a domino siue seruus siue liber. De secundo dicitur Iacob. iii. Scienti igitur bonum facere non facienti peccatum est illi. **T**ercio commensuranda est nostra voluntas ad dei voluntatem. ut scilicet velimus omnia que vult deus. et e contrario affectu exerceamus omnia que non vult deus. Nobis enim ex magna parte notum est quid velit deus informati tam ex scriptura quam ex rerum figura. Vnde Baruth. iii. Beati sumus israel quoniam que placet deo nobis manifesta sunt. **Q**uomodo autem hec mensura agenda sit docet nos beatus Bernardus dicens. Scio omnem creaturam aliam ab homine velit nolit subiectam esse oportere creatori. sed a rationali voluntate exigitur. **A**c subiectionem istam triplicem necesse est esse. **V**t quod certum est deum velle illud nos velimus omnino. et quod certum est deum nol-

le illud nos similiter exerceamus. **Q**uod autem incertum est utrum deus velit aut nolit. nec velimus ex toto nec penitus nolimus. **E**t subiungit **I**n hoc medio totum stat periculum et fructus religiosorum. **Q**uia hinc accidit ut dissimulemus domini querere voluntatem. quia nostram facere volumus et aliquid quod habere de ignorantia excusationem. **Q**uis enim ille est dyabolus est et non monachus. qui velle audeat quod certum est nolle deum. **P**ropterea rogo fratres diligenter attendite. quoniam ut arbitror nihil certum modo possitis vtiliter audire quam ut ubi certa est voluntas dei ibi nostra eam sequatur. **I**n his vero rebus ubi certum nichil possumus inuenire. nichil certum nostra voluntas designet. sed magis pendeat in utroque. et preceptoris sui in homini se subdat iudicio. **O**ptimus enim voluntatis custos est obedientia in causis ambiguis.

Secundum principale est de voluntatis qualitate. hoc est qualis esse debeat nostra voluntas. **H**anc autem formam accipere possumus ex similitudine simplicissime entitatis que est in deo. quod idem manens deus. secundum effectus tamen gratie quos operatur in nobis variatur. secundum quod homines plures a minor ad voluntatem dei perficiendam se disponunt. **Q**ua diuersitate tangit **A**postolus. ad Ro. xii. **C**um dicit **O**bscuro fratres renouamini in nouitate sensus ut probetis que sit voluntas dei bona et beneplacens et perfecta. **N**am in eo quod dicit voluntas in singulari tangit voluntatis simplicitatem.

In tribus autem illis quae subiungit tangit in nobis effectum multiplici-
tatem. De hac dei voluntate dicit
beatus Bernardus. **V**oluntas dei
est bona in nostra uersioe. Bene-
placens in conuersorum promo-
tione. Perfecta in perfectionis confir-
matione. Verum quia deus bona
sua quae in se habet per occultam qua-
dam vim generatiuam plantat
et generat in nobis. ut quae essen-
cialiter et naturaliter sunt in eo
gratuito et accidentaliter sint in
nobis. Et hoc est quod dicit Bernar-
dus. **A**mor dei amorem dei parit.
et illius parturiens intentio intent-
tam animam facit. sollicitudo sol-
licitam. Et subiungit. Nescio enim
qua uicinitate nature cum semel
reuelata facie gloriae dei speculari
potest anima. mox illi reformari necesse
erit. atque in eandem ymaginem
transformari. Sic a simili uoluntas
dei bona nostram facit bonam. bene-
placens beneplacitam. perfecta
perfectam. **P**rimo ergo
nostra uoluntas erit bona. quando
ex bona uoluntate dei nouiter con-
uersi omnia quae faciunt solum in satisfac-
tione et diuinae offense pla-
cationem ordinamus. nichil aliud
de omnibus quae faciunt intendentes
quod ut deum placeamus. et peccata
quae commisimus emendemus. Quae post
quod dimissa fuerint quod minime nos
latere poterit. Nam ex remissione
peccatorum serenata et exhilarata
fugit conscientia tamquam aurora post
noctem. quae certissimum est signum
remissionis. incipimus iam pla-
cere deo. mudati feditate peccato-
rum et non habentes maculam

et rugam. ex cuius placencia etiam
incipit nobis placere deus. **S**e-
cundo nostra uoluntas erit bene-
placens. cum ex promissa remissione
incipit nobis deus dulcescere. ita
ut omnia quae faciunt solum in dei bene-
placitum ordinemus. nichil omnino de
nostra uoluntate propria cogitantes.
ut dicere possimus cum Apostolo. scien-
da ad Corinthios quinto. **C**onten-
di siue praesentes siue absentes placere
deo. fiducialiter sperantes ex his quae
in nobis sunt quod et nos placeamus
deo. Sic enim ait beatus Augustinus. **N**il
le placet deo cui placet deus. **I**te
Bernardus. **Q**ui non placet deo non
potest placere illi deus. et cui pla-
cet deus deo displicere non potest.
Tercio nostra uoluntas erit per-
fecta. cum ex continuatis prioribus
exercitiis deus incipit habere e-
rga nos perfectam uoluntatem.
hoc est. incipit habere plenam uolun-
tatem perficiendi uitam nostram.
Cuius executionem in tercio me-
bro prosequamur. **D** **T**er-
cium principale est dicere de
uoluntatis nostrae perfectibilitate.
Plena autem et absoluta perfectio
nostrae uoluntatis consistit in tribus.
scilicet in dei dilectione. tempo-
ralium abiectioe. boni pro ma-
lo redditione. **P**rimo dico no-
stra uoluntas plene perficitur in
dei dilectione. hoc est cum uolun-
tas in tantum promouetur ut tran-
seat in amorem. exiens a termi-
nis suis. ut amor sit ammodo non
uoluntas. Et hoc est quod dicit be-
atus Bernardus. **M**agna ad de-
um et perfecta uoluntas amor est
dilectio est adhaesio est caritas est

est fructus. Et subiungit. **V**nitatis autem spiritus hominis cum deo voluntatis perfectio est. cum iam solum vult quod deus vult quod est quoddam modo similem deo esse. **S**ecundo voluntatis perfectio consistit in temporalium abiectio. **Q**uod contingit cum homo intantum absoletur in deo. ut de temporalibus nec cogitare libeat nec habere. testante Gregorio qui dicit. **V**oluntatis sacrificium nunquam plene proficitur. nisi huius mundi cupiditas perfecte deseratur. Nam quicquid in eo concupiscitur hoc paulo dubio proximis inuidemus. **T**ertio perfectio voluntatis consistit in boni pro malo redditione. ut videlicet mansueti ad omnes pro malo bonum exhibeamus omnibus hominibus. **D**e quo Apostolus ad Thessalios v. Videte ne quis malum pro malo alicui reddat. sed semper quod bonum est sectamini inuicem. **H**ec est enim voluntas dei in christo ihesu in omnibus nobis. Scimus autem quam voluntas dei est perfecta. **D**e hac perfecta voluntate ex his tribus collecta dicit Apostolus ad Colossios. **S**tate perfecti et pleni in omni voluntate dei actus.

Sermo. xx. **D**e eodem sermone secundus.

Castigo corpus meum et in seruitutem redigo actus. **1**. Cori. ix. dicit beatus Gregorius. **I**lle modis omnibus debet ad exemplum pertrahi. qui cunctis passibus omnibus carnis moriens tamen spiritualiter vivit. qui prope mundi post

posuit. qui nulla aduersa pertimeat. qui sola interna desiderat. qui nulla illicita perpetrat. et perpetrata ab aliis deplorat. qui ex affectu cordis aliene infirmitati compatitur. sicque in bonis proximi sicut in suis letatur. quod se imitabilem in actibus que agit insinuat. et nichil in se habeat quod erubescat. **Q**ui sic studet vivere ut proximorum avertenda corda fluentis doctrine feruore valeat irrigare. **E**t subiungit. **G**regorius ego sedus homo pulchrum de proximi habere. **V**erum quod tale nunc nostris temporibus in ecclesia non inveniunt. vel si sunt in sua humilitate abscondunt. **Q**uia sicut in primitiva ecclesia ad aliorum edificationem sancti signis et prodigiis ostendebant. sic nunc mundus tantis malis plenus est ut necessario abscondant. **I**deo modo tales in exemplis ponendi sunt quod de hoc seculo transeunt et vitam suam manifestante deo nobis in exemplum viuendi reliquerunt. **Q**ui mortui corpe nec laude tumeant. et tamen alios per exemplum doceant. **S**criptum namque est. **N**e laudes hominem in vita sua. **S**icut igitur gloriosus iste princeps in priori sermone seipsum nobis posuit in exemplum perfecte conuersionis dicens. **I**mitatores mei estote. **S**ic in isto sermone se iterum in exemplum nobis posuit corporalis exercitationis dicens. **C**astigo corpus meum et in seruitutem redigo actus. **V**t autem huic membro omnino corporale exercitium includatur. **R**espondendum quod corporale exercitium in triplici differentia exercetur.

seq. In bonorū operatioē. malorū
reluctatione. aduersorum p̄ssi
one. In hys tribus omne corpo
rale exercitiūz complet. Dicit en
go **Apostolus**. Castigo corp⁹ me
um. Ac si dicat. Quia in priori
sermōne me vobis posui i exemplū
perfecte conuersionis. que potissi
mum consistit in proprie volun
tatis abdicatione et diuine volū
tatis executione. Nūc pono me v
bis in exemplum corporalis exer
citionis. Et p̄ ordo. q̄ nulla vo
luntas potest bona existē. que cū
potest non curet in op⁹ p̄cedere.
nec bona potest iudicari si nō p̄
terit ope p̄bari. Primo igitur de
bonorum opatione p̄sequētes
dicimus q̄ opera nostra ad hoc
vt ḡta a deo acceptent triplicem
debent habere deorem. Debent
em̄ esse fidelia vtilia difficilia. Fide
lia deo. Vtilia pximo. Difficilia
nobis. Quibus decorata ḡtissima
erunt deo. **L** **P**rimo en
go opa nostra debent esse fidelia.
vt in omnib⁹ que agim⁹ nō q̄
nobis vtile est sed dei gloriam et
eius beneplacitūz requiramus.
Dicentes cum **P̄s**. Non nobis dō
mine non nob̄ a ē. Quod valde
cōgruum ē et omnino debitum
deo nostro. Quippe q̄ omnia que i
celo et in terra opatus est sc̄dm̄
deum et hominem non sibi opera
tus est sed misericorditer omnia
nobis. dicente **Apostolo** p̄ma ad
Corin. in. Omnia vestra sūt. siue
paul⁹. siue apollo. siue ceph̄as si
ue mūdus. siue vita siue mors si
ue p̄sētia siue futura omnia vestra
sunt. vos autē xp̄i. xp̄us autē

dei. Vāc atē fidelitatē ex medull
to: diū ap̄lectētes vicissitudinē ei
repēda⁹. vt sicut p̄ nob̄ ipse oī
a opera fecit sic et nos vicuersa
p̄t̄ eū oīa facia⁹. sūme cauētes
ne a quid faciamus q̄ teste oītia
nō possit i eis obsequū ordinari. Na
ex hoc nem̄ obsequū fiat i fidele. De
hys fidelib⁹ dicitur i **Psal.** Oculi
mei ad fideles fr̄e vt sedēāt meū
Quia sic dicit **Prover.** xij. Qui
fidelit̄ agūt placēt deo. Et merito
Quia sicut dicit **Eccle.** viij. Amī
eo fideli nulla ē opatio. a nō ē dig
na p̄d̄ratio auri et argēti circa
boitatē fidei illi⁹. q̄ tāto sūt accep
tabiliores q̄to pauciores. Nā i ali
is v̄tutib⁹ saltē aliq̄ sūt sed vere fi
deles pauci iuveniunt. Sicut **Pro**
uerbi. ij. dicit. Mlti sūt misericor
des. vicū autē fidelē q̄s iueiet. Te
tū perde q̄si nō sis. fact⁹ tibi tāq̄
vas p̄ditū et oīno obliuioi tradi
tū. tāq̄ mortu⁹ a corde vt soli deo
i oib⁹ itēdas. Hoc ego oib⁹ v̄tu
tib⁹ mirabili⁹ iudico. Ideo pau
ci sunt qui talit̄ sint fideles. Q̄
insinabat dñs **Luce.** xij. dicens.
Quis putas ē fidel̄ hui⁹ a ē **Paul⁹**
tū hoc bonū habuit. Qui p̄ma ad
Thi. i. dixit. Gr̄as ago deo
meo q̄ me confortauit i xp̄o ih̄u. q̄
me fidelē existimauit ponēs i mi
sterio suo. **Q** **S**ecūdo
opa nr̄a debēt eē vtilia pxis no
stis vt vel doctrina i formēt v̄l p̄
exēpla edificēt. q̄ tūc opera nos
tra si pla tāto multiplicāt quāto
plures ex eis edificēt. Ad hoc v̄
lia opa hortat nos **Apostolus** tā
i scriptura q̄ i exēplo sui ipsi⁹ fi
gura. In scripturā. **Ad Ro.** xv.

20. **V**ni quisque vestrum proxi-
mo suo placeat in bonum ad edificatio-
nem. etenim non Christus sibi placuit
sed sicut scriptum est **I**mproprie-
tate improperantium tibi ceciderunt
super me. **E**t. i. ad Cor. x. Nemo
quod suum est querat sed quod alterius.
Idem ostendit in seipso **A**p. i. eodem
cap. Ommibus per omnia placeo
non querens quod michi utile est.
sed quod multis ut salui fiant

Tercio opera nostra debent
esse difficilia. ut ex hoc non affectus
et deuotio nostra comprobetur.
Nam debilia et infirma opera deo
nauseam prouocant et nostra in eis
apparet tepiditas. a qua nos ex-
cutere dominus desiderat. per **P**-
salm. xxxv. dicente. **C**onfortate
manus dissolutas et genua debi-
lia roborate. dicite pusillanis confortamini
et nolite timere **E**t **A**p. ad **H**-
ebre. xij. **R**ecogitate eum qui tales
sustinuit a peccatoribus aduersum se
contradictiones ut non fatigemini animis
vestris deficientes. **N**ondum enim usque
ad sanguinem restitistis aduersus pec-
catum pugnantes. **Q**uia domini
Iesus propter passionis difficultatem
in agonia prolixius orans quasi guttas
sanguinis sudauit. **A**d hoc idoneum
exemplar talis simus agentes. ne improprie-
tate nobis dominus illud **I**h. xlvij. **N**ec
iuxta quod poterat conatus est facere
Quod si dixeris istud **P**rouer. xxij.
Vires non suppetunt. **R**esponde-
tur quod ibidem dicitur. **Q**ui inspec-
tor est cordium ipse intelligit et ob-
seruatorum anime tue nichil fallit
Quod si corpus assuetum delictis est

calcitret et inueniet tibi agere pro
te metipso. **E**t sicut dicitur **E**cce-
lesiastici. xlv. **S**eruo pessimo latera
sanguinae. **E**t de his tribus condicio-
nibus operum seipsum **A**p. ponit in
exemplum dicens. **1**h. ad **T**hessal. ij.
Ipsi enim scitis fratres quomodo vos
oporteat imitari nos. quoniam non
inquieti fuimus inter vos neque gratis
panem manducauimus ab aliquo. sed in
labore et fatione nocte et die laborantes.
ne quem vestrum grauauerimus. non
quasi non habuerimus potestatem. sed
ut nosmetipsos formam daremus
uobis ad imitandum nos.

Secundo de corporali exercitatione. **S**ed
hec exercitatio habet fieri in malorum
reluctatione. **I**n qua iterum se
Paulus proposuit nobis in exemplum
uolens ut iterum in hoc eum imitemur.
Sic enim dicit ad **G**alathas
tercio. **C**ontinuo non acquieui
carni et sanguini. **H**oc autem
membrum sicut et primum iterum
in triplici differentia exercitatur.
secundum quod a tribus hostibus
crudelissime impugnamur scilicet
carne. mundo. dyabolo. quibus
in sudore et labore fortissime
est resistendum. dicentes singulis
cum nos impugnauerint illud
Canticorum quinto. **L**aui pedes
meos quomodo iterum inquit habo
eos? **E**xui me tunica mea quomodo
iterum reinduar eam? **Q**uod autem
his tribus viriliter sit resistendum.
patet per singula discurrentia. **N**am
de carnis impugnatione dicit **A**p. ad
Romanos octauo. **S**i secundum carnem

vixeritis moriemini. De scdo hoste
sz mundo dicitur Iosue .xxvii.
Si volueritis harz gentium adhe-
rere erroribus. et cum eis omnes
inubia atqz alicias copulare. ia
nunc scitote qd dñs de? vester nã
eas delectat. sed vob erunt i fouea
et in laqueu ac in offendiculu ex-
latẽ vro. et fudes in ocul vestris
donec vos disperdat. De tciõ hõ
ste videlic; diabolo dicitur prima
Petri .v. Fratres sobri estote
et de hys tribus generalit dicit
Mathei .v. Esto cõsentens aduer-
sario tuo cum es cum eo in via.
De hys tribus hostibus inspec-
ali dicit beatus **B**ernar. Tres
hostes habemus precipuos et p-
cipuum persuadentes. scz carnem
mundum dyabololum. Ex qbus
duo et si aliquando intermittunt
nunq tamẽ penitus dimittunt.
Tercius autem scz dyabolus ita i
exiciali odio aduersu nos iura-
uit. vt nunquam ab eo inducias
ad momentum vel ad ictum o-
culi optinere valeamus. sed mille
noendi artibus corda hominum
impugnare non cessat. **P**
Tercio corporalis exercitacio a-
gitur in aduersorum perpressioe.
per quam homines exercentur q
deo placere cupiunt. De hac nota
illud **E**cclasiast. ij. **F**ili accedens
ad seruitutem dei sta in iusticia es-
ti more. et prepara animas tuas
ad temptationem. Cui rsonat **I**-
sai .lix. **Q**ui recessit a malo pro-
de patuit. **Q**uia sic **J**udith. viij.
dicitur. **O**is qui placuerunt deo
p multas tribulatioes fideles tra-
sierunt. **H**inc angelus dixit ad

Thobiam. xij. **E**t quia acceptus e-
ras deo necesse fuit vt temptatio
probarer te. **I**deo dominus **P**au-
lo dixit **A**ctuũ .ix. **Q**uia vas ele-
ctiois est michi iste. ego onda ei
qta oporteat eum pati pro noie
meo. **E**t quare hec omnia? **Q**uia
sicut ibidẽ dicitur. xij. **P**er ml-
tas tribulationes oportet nos i-
trare in regnum dei. **V**nde vt idẽ
Apostolus apt. **N**õ sunt condigne
passiones huius tẽporis ad futurã
gloriã que reuelabit i nobis. **E**t i
deo vt i eadẽ igno gloriohõ appa-
reamus omnes tanq filij flagel-
lamur. **N**õ cum ita sit. sciendũ q
castigationes scãdum diuersita-
tẽ statũ electis dei inferuntur. se-
cũdũ illud **M**athei .xv. **D**edit v-
mãiq scãdum propriam vit-
tutẽ ac. **V**nde aliter incipientes.
aliter proficiẽtes. aliter perfecti
tribulationibõ exercent. **C**um e-
go **P**aulus statum perfectiois te-
tiens nunc in passiõibõ. sicut p-
us in actioibõ se prebet exem-
plum. **Q** **E**xpedit vt tales
passiones hic ponantur. que p-
fectiori statui congeuẽ videantur.
Que videlicet passiones in tripli-
ci dõã cõtinentur. **C**astigant em
ex proprie vite sufficiẽtia. mudi
displicẽtia. dei absentia. **P**ri-
mo dico castigantur grauitex ex
proprie vite insufficiẽtia. **C**um
enim ad placendum tam vehemẽ-
ti desiderio inardescant. vt qta
cũq bona faciant respectu eorũ
que desiderant se existiment peni-
tus nil fecisse. euanescent omnia
que faciunt respectu eorum que
facẽ cõcupiscunt. **E**t hec ẽ p-
cipua

causa ppter qua omnes sancti se
iudicat inuiles et penitus nichil
esse. qui solas negligentias suas
graues reputat. a bona q faciunt
nichil curat. **Vic Paulus** stetit
arbitror ai dicebat ad **Phil.** in.
Que retro fut obliuiscens ad ea
que sunt priora me extendens.
Vic Jacobus stetit reor. ai tamen
in canonica sua quarto capitulo
dixit Que e em vita nostra? va
por ad modicu parens. De hys et
similibus dicit **Ps.** Pro nichilo
saluos facies eos. Ac si dicat
Qui p nimio desiderio se nichil fa
cere iudicat vel reputat immo se
iplos nichil iudicat. oes hñ tles
p bono nichilo securissime salua
tur. **Secundo** affliguntur ex inu
di displicentia. Quato em apli
apud deu pficiunt tanto magis
mudus et omnia que in eo sunt
abhominabilis eis erit. **Vic btus**
Paulus veraciter stetit. ai dixit
ad **Gal.** vi. Michi mundus cru
cifixus est et ego mundo. **Ad** au
huc ta in scriptura q in figura e
uidenter ostenditur. **In figura E**
zechielis primo ai dicitur Quo
cumq ibat spiritus illue eute spi
ritu et rote pariter eleuebantur
sequentes eum. **Quid** per spiritum
nisi spiritualis vita? **Quid** per ro
tas nisi tribulatio accipitur. que
vitam spirituaalem sequitur siue
deficiat siue crescat. **Idem** osten
ditur per scripturam. **Dicit** enim
beatus **Gregorius.** Quanto qd
altius profecerit tato in hoc mu
do inuenit quod durius portat.
qa du a presenti seculo metis no
stere delectatio deficit eiusdem se

culi aduersitas crescit. **Et**
Tercio castigantur ex dei absentia.
Quanto enim ex dei presentia
delectantur. tanto ex eius absen
tia cruciantur. **Vinc Osee.** ix. di
xit dominus. **Ve** eis cum recesserit
eo ab eis. **De** quo re dicit **beat⁹**
Bernhardus. Anima que semel
a domino accepit intrare ad se
metipsam et in intamis suis dei p
sentiam suspirare. nescio an vel
ipsam gehennaz experiri ad tem
pus horribilius penali⁹ re ducat
q post spirituaalem studij huius
suauitatem semel degustatam ex
ire denuo ad illecebras et molesti
as carnis. **De** hys tribus cor
poralibus exercitijs. scilicet bono
rum operatione. malorum relu
ctatione. aduersorum perpassioe
gloriatu **Apostolus** secunda ad
Corinthios. xi. **In** laborib⁹ plu
rimis. i carceribus abundanti⁹.
in plagis supra modum. in morti
bus frequenter. que longo tem
pore prosequitur. **Que** nos miseri
culices vix audire possumus noi
nari

Sermo .xxv. **De** eodem ser
mo tertius.

Alecto genua mea ad pa
trem domini nostri ihesu
christi. ex quo omnis pac
initas in celo et in terra nomina
tur. ut det vobis secundum diui
tias glie sue vtute corroborati p
spm eius. et i interiori homine cri
stu habitae p fide in cordib⁹ ve
stris ac. **Ad Eph.** in. **Dicit** **ber.**
Quata lib⁹ te affliges qtuilib⁹ te
e nñ

erucies. non dabit tibi copiaz si
i qui dominus virtutum dicitur
nisi fueris virtutibus adornatus
Ac si ambo dicant. Priora exerci
tia non valent nisi virtutibus ad
iuuētur. Et hoc est quod alibi di
cit **A**postolus sciz ad **T**imotheuz
vbi virtutes p̄fert corpis exercitio
Corporalis exercitatio ad modicū
vtilis est. pietas vero ad omnia
valet. Que videlicet consistit in
interioribus virtutibus **I**deo hoc
tando orat **A**postolus et orando
hortatur. vt predictis exercitijs
virtutes adiungantur. quasi pri
ora nullatenus acceptentur si nō
virtutibus adornentur **Q**uia sicut
anima p̄stantior est carne et cor
pore sic bona anime sunt corpora
lib⁹ mēiora dicit ergo. flecto ge
nua mea. **A**c si dicat **Q**uia om̄s
gloria regis ab intus. oro ad domi
num. vt secundum diuitias glori
e sue bonis corporalibus de quibz
in prioribus dictum est bona spi
ritualia que sunt virtutes anime
superaddat. **T**amen licet bea
tus **P**aulus qui nobis ad imitā
dum ponitur in exemplum virtu
tibus omnibus abundaret.
T **C** De tribus tamen virtutibz
bz eius sciz caritate. humilitate.
benignitate. quas excellenter ha
buit differem⁹. que in eius vita
tanq̄ gemme in auro gloriofissi
me refulgebant. **N**am de sua cari
tate ipse de se dicit ad **R**omanos
vij. **Q**uis nos sepābit a carita
te cristi. tribulatio. an angustia.
an fames. an nuditas. an pericu
lū. an gladius. Et subiungit **C**er
tus sum. q̄ neqz mors neqz vita.

neqz angeli neqz principatus ne
qz virtutes. neqz instantia neqz fu
tura. neqz fortitudo neqz altitudo
neqz profunditas. neqz creatura
aliqua potēit nos separare a cari
tate dei que est in cristo ihesu. **D**e
quo verbo dicit **A**ug⁹. **N**imis do
lendum est. q̄ cum **A**p⁹. neqz hor
ribilibus tormentis a caritate de
i poterit separari. nos interdum
ocis aut fabul. a sepe ob paruis
simuz conuicium. pmo quādoqz
propter signum ita derelinqui⁹
caritatem. vt non solum multis
diebus. sed etiam mensibus for
tassis et animis ad amicitiam non
veniamus. **E**t dum hoc frequen⁹
in sinu absoluo apud deum con
scientiam meam. **S**ed ad **P**auli
caritatem redeamus. **D**e qua vi
dit **I**ohan. crisostū. sic **S**icut ferrū
missum in ignem totum perfecte
ignis efficitur. sic beatus **P**aul⁹.
caritate accensus totus effectus
est caritas. cum qua beatiorem
se cunctis reputabat. sine q̄ nee
dominatum. siue principatum
socius esse cupiebat. sed magis
cū hac esse in exterminium. pmo
etiam de numero punitorum.
V **C** Eius ergo exemplo prō
uocati studeamus eum in caritate
imitari. que incium a finis omni
um ē bonorum que et nobis ē ne
cessaria. vt puta sine qua nichil
penitus sumus. **Q**uod si de creue
rimus faciendum per tres grad⁹
quos ipse **P**aulus prima ad **T**hi
motheum primo capitulo prōpo
suit nobis in ipsa progredi nos
oportet. **S**ic etenim dicit. **F**inis
precepti est caritas de corde puro

scientia boni et fide non ficta. **Q**uestia exponit beatus **Bernhardus** ita dicens. Solum cor purum est quod effluere nescit. quia nihil facilius sedat corde exposito. quod sola caritas ne frustrum placeat. Porro conscientiam bonam habent ad omnes qui proximo bonum eque ut suum diligit. si quo minus communitate non habere illam que non querit que sua sunt. **F**ides autem non ficta est illa que per dilectionem operatur. **A**liquin non solum ficta sed et mortuam **Jacobus** eam dicere si veretur. **P**er cordis autem puritatem conscientie bonitatem. fidei veritatem caritas acquiritur et acquiescit pariter conseruatur. **C**or autem nostrum veraciter depuratur si intus captiuatur et non sinatur se extra fundere. **Q**uo facto cogit deum diligere qui nobis est vicinior quam nos nobis. quem cum apprehendimus cor nostrum intus cum eo permanet et non expositur ad peccandum et sic cordis puritas est plantata. **E**x hac autem puritate bona conscientia nascitur. quod sic probatur. **C**um enim cor purum deum intus habeat. qui est optimus bonus et supremus. non potest inuidere quibuscumque succubibus proximorum. quia anima ex generoso bono quod deus est generosa facta omnium hominum bona diligit sicut suum bonum. **E**x his duobus sequitur tercius scilicet fides non ficta. **C**um enim priora duo. videlicet cor purum et conscientia bona ociosa esse non possunt ex tunc in opera que faciunt exitima caritate exsurgunt. **E**t hec

est fides non ficta que per dilectionem dicitur operari. **C**or ergo purum quod effluere non permittitur. bona conscientia per quam malum non admittitur. fides non ficta que bonum non negligitur perfectam in anima obstruit caritatem. que videlicet caritas intus cum deo obstruit bona maxima in anima operatur. **Q**uod beatus **Bernhardus** ostendit per simile dicens. **N**es in igne si quiescendo molliatur. dilatatur. purgatur. **E**t subiungit applicans ad amorem hanc triplicem proprietatem. **C**onsidera in amore que vere ignis dei est in se corda resoluens et conflans in massam unitatis. quemadmodum modum varia metalla soluta igne concurrunt in unum. **C**or igitur igne caritatis emollitum fluit. sed quia non effluit ideo dilatatur et purgatur. **D**ilatatur a dextris et a sinistris subueniens hostibus pariter et amicis. **P**orro sic liquefactum et dilatatum purgatur. et ut ad plenum excoquat. si quare habet scoriam purgatissimam reddens animam. **E**x quibus iam dictis tria maxima bona in anima generantur. **N**am per cordis molliorem et liquefactionem dei et anime intelligimus unionem. **P**er dilatationem omnium tam amicorum quam inimicorum benignam subuentionem. **P**er purificationem predictorum duorum ampliorum iterum promotionem. **T**alem caritatem beatus **Paulus** habuisse credimus. **D**e cuius caritate dicit **Crisostomus**. **P**er frui caritate christi. hoc erat **Paulo** vita. hoc angelus. hoc mundus. hoc

presentia. hoc futura. hoc regnum
hoc promissio. hoc bona omnia. horum
omnium enim que hic habetur nichil
asperum nichil suave reputabat. sic
despiciebat adusa que timeat ut solet
herba putrescens uterque. **T**iranos ac
populos spiritus furor ut quosdam culicis
estabat. **M**ortem et cruciatum et
mille supplicia quasi ludum reputabat
puerorum. **I**n hac ergo caritate
Paulum quantum possumus imitemur
X **S**ecundo dicendum est
de pauli humilitate. quam tamen per
nominis interpretationem que verborum
in suorum prolationem pro sua
dissimam cognovimus existisse **P**aulus
autem interpretatur modicus. eo quod
constituto usu loquendi sepe
dicimus. **P**aulum me expecta. i. modicum.
Hic **A**ugustinus dicit **P**aulus nomen
humilitatis est. **E**t sic **S**aulus dicitur
a seueritate et crudelitate. sic conuersus
dicitur est paulus ab humilitate. **I**dem etiam
patet per verborum suorum prolationem.
Dicit enim prima ad **C**orinthios. xv.
Ego sum minimus apostolorum que non
sum dignus vocari apostolus etc. **N**ec hoc
contendit quod sit minimus apostolorum.
sed vocat se minimum sanctorum scribens
ad **E**phe. in. **V**icini autem omnium
sanctorum minimo data est gratia in
gentibus etc. **S**ed adhuc amplius se
humiliat vocans se abortiuum tamquam
quodam sedum et abominabile quod ab
omnibus proicitur. **C**um prima ad **C**orin-
thios. xv. dicit **N**ouissime autem omnium
et michi tamquam abortiuo visus est
Ad huc autem et profundius se hu-

militer vocans se nichil. **C**um. xv. ad
Corinthios. xv. dicit. **E**t si nichil sum
signa tamen **A**postolatus mei facta sunt
in vos. **S**ed nescio quid humiliter adhuc
de se sentiat scribens. i. ad **C**orinthios
quarto. **F**actus sum periphima omnium
usque adhuc sic de alijs. **P**ostremo
super omnia priora se humiliat vocans
se maximum et precipuum peccatorem.
Cum prima ad **T**imo. primo scribens dicit
Fidelis sermo et omnium acceptioe dignus.
quia **I**esus christus venit in hunc mundum
peccatores saluos facere. quorum primus
ego sum. **V**ocat ergo se minimum **A**postolorum.
minimum sanctorum. abortiuum nichil.
periphima. precipuum peccatorem. **V**t
ex omnibus his affectum sue humilitatis
posset saltem tenuit declarare. **S**ed ne
videatur hoc dicit quodam silentio. quemadmodum
nos peccatores: sic enim nos humiliare
dicentes de nobis terta die. ego peccator.
hoc excludit **B**er. **N**on faciebat hoc
Paulus mentem non precipitio sed est
inmodi affectione. **E**t subiungit rationem.
Qui enim perfecte examinando seipsum
intelligit suo peccato nullum peccatum par
estiat quod non intelligit sic suum. **S**ed
adhuc dicitur. **E**go non capio illud
seruum. quod **P**aulus in tam sublimi
vita existens se tam vilem ex affectu
poterit reputare. **D**ico qui a quodquid
boni habuit soli deo tribuit sibi mala.
Iuxta illud prima **C**orinthiorum
decimo quinto **G**ratia dei sum id quod
sum et gratia dei in me et cetera. **Q**uod
si hec ratio non sumitur saltem in

hoc ipso admirabili prerogativa
Pauli quod tam sublimis in vita est
vilez ex affectu se poterit estima
re. Nam et ego tantam eius hu
militatem omnibus miraculis su
is iudico mirabiliorum. Nam sancti
dum beatum Bernardum hanc
omnino et magna virtus est. ut
magna licet operantem magnuz
te nescias. a manifestam omnibz
tuam te soluz latere sanctitate.
hoc ego omnibus virtutibus mi
rabilius dico. Sed respiremus si
placet ne auditoz tedio fatiga
ti. si sermo nimis in longum duci
tur. hys q ad huc de humilitate
stant dicenda auida in tentione
non possint intendere. Interimi
sumnantes tanq munda anima
lia ea que de Paulo dicta sunt.
ut ex hys de hincio inflamati au
diant attentius que sequuntur.

**Sermo .xxij. De eodem Ser
mo quartus.**

Observate eos qui ita ani
bulant sicut habetis for
mam nostram ad Philip
penses. in. Dicit beatus Grego
rius. Vnaqueq virtus quasi qui
busdam gradibus augetur. quo
usq per incrementa meritozum
ad summa perducitur. Alia namq
sunt virtutum exordia aliud pro
fectus aliud perfectio. In verbis
ergo propositis hortatur nos A
postolus. Ut cum ipsum presentē
tanq formam exemplarem cui i
primamur habē nō possumus. ut
pote transfatum ad glorię. saltē
eos qui presentes sunt et viuent

vi formaz ex suis scripturis acci
perent diligenter obseruem9 vi
tam nostram ad illorum regulaz
informantes. Expeditis ergo pre
cedentis huius gloriofi principis
perfecta conuersione. corporali
exercitatione. virtutū acquisitio
ne. et nostra qualicumq imitati
one. Visa etiam Pauli profundis
sima humilitate. Nunc restat ol
cedum de eius humilitatis imita
tione. Hoc est qualiter ipsum in
humilitate et si non in perfectiois
culmine saltē tenuiter imitemus
Quod omnino necessariuz est ad
salutez. eo q predicta omnia fru
ctu vacua permanerent si non hu
militatis vē condimentum habe
rent. Dicente beato Gregorio.
Quelibet assint bona opera. nul
la sunt si non ex humilitate con
diantur. In cunctis ergo que a
gitis fratres mei radicem h mō
peris humilitatem tenete. Cui be
atus Bernardus consentit dicens
Insanus est qui in alijs vite me
ritis q in sola humilitate cōndit
Que cum ita necessaria sit omni
studio conādū est ut ipsā possi9
in ortū cōscie tñsplātare. **B**
NB ut facilius faciamus. sciēdū
q virtus humilitatis sic cōtē vie
tutes quēadmodū supra p Gre.
patuit. tres habet partes. prim
cipium medium et finez. Prima
humilitas est incipientium. scā
da proficientium. tercia perfectio
rum. Que tres species ex tripli
ci radice surgunt in nobis. Nam
humilitas incepta surgit in no
bis ex cognitioe veritatis. humili
tas pficiens ex deuotione caritatis
e vi

humilitas perfecta ex contemplatione diuinitatis. Hec ita per ordinem prosequentes. **P**rimo dico quod humilitas prima scilicet incipientium surgit in nobis ex cognitione veritatis. **Q**uod contingit cum primus reuocamur ad nosmetipsos et audimus vocem domini dicentis intra nos illud **Psalmus**. Preuaricatores euite ad cor. **I**dem tam efficaciter quam viuaciter agitur. ut vox ipsa reducat nos ad nos ipsos et arguat statuentes ante faciem nostram dicens nobis ipsis illud **Iosue**. **Q**uod est opus tuum quod terra tua. et quo vadis et ex quo populo es. **E**t inuenimus nos in infinitis peccatis quodammodo iudicatos. propter quod clamare cogimur in celum dicentes nobis illud **Jeremie**. **xvi**. **V**e michi mater mea ut quid me genuisti virum vixit virum discordie. non fenoraui nec fenoraui michi quisquam. omnes maledicunt michi. **N**am ex eo quod deus statuit nos ante nos ut dictum est illuminamur itus ad cognitionem veritatis. **I**n quo lumine cognoscimus que mala incurrimus ex peccato. **S**eptem enim malis addicimur ex peccato que in hoc lumine cognoscimus. videmus quippe peccata que omisimus. bona que obmisimus. culpam quam meruimus. merita que amisimus. offensam quam incurrimus. regnum quod perdidimus. infernum que accepimus. **E**t ecce fit dolor super dolore anxietas super anxietate ex profundo cordis clamantes ad dominum illud **Psalmus**. **I**n veritate tua humiliasti me domine. **Q**ui enim hec mala cognoscit vaciter nisi durior sit

lapide in profundum humiliabit. et usque ad puluerem animo consternatur. **S**ic enim dicit beatus **Bernhardus**. **T**u quicumque es etiam si sanctus es. etiam si teipsum ad lumen veritatis itus sine dissimulatione inspicias et sine palpatione diiudices. non dubito quin humilieris tu in oculis tuis. factus tibi vilior ex hac cognitione tui. quis nec dum fortasse idem esse patiaris in oculis aliorum. eris igitur humilis sed de cognitione veritatis et minime adhuc de infusione amoris. **E**t hec cognitio in humilem valde et amaram penitentiam nos prostermit. tamen diu nos mactantes. tam diu castigantes quousque deus misertus nostri dicat nobis illud **Jeremie** quadragesimo secundo. **I**am placatus sum super malo quod feci vobis. nolite timere a facie regis babilonis. quia vobiscum sum ego et saluos vos faciam. et dabo vobis misericordias et miserebor vestri. et habitare vos faciam in terra vestra. **S**ecunda humilitas surgit in nobis ex deuotione caritatis. quod contingit cum per remissionem a peccatis liberati leti et alacres currimus viam dei. iurantem et statuentes custodire iudicia iusticie eius. noua quadam dilectione feruenter dominum diligentes in qua dilectio est auidius accipimus deo in omnibus et per omnia complacere. **I**n quo feruore cum aliquandiu currimus ecce ex quadam pia dispensatione deus ponit nobis obicem et obstaculum volens experiri. utrum in eis fuerit

reli⁹ strenue permānē. p^rmittēs
quasdam bestiolas carnalium tē
ptationum ex caueris memorie
in mediū serpere. q̄ de reliq̄is p^re
tatorum tamq̄ tinea de lana re
p^res mētē rodūt et laceant me
moriā inquinantes. Et hoc est
q̄d dicitur **Judicium**. **Ego non**
delebo gentes que in medio tan
tum sūt. vt in ipsis experiat isra
hel. vtrum custodiant mandata
domini Item in eodem **Dee** sunt
gentes quas domi⁹ reliquit vt
erudiret in eis **Israelē. a postea**
discerent filij eorum certare cuj
hostibus. a habere consuetudinē
preliandi. **Vine Bernardus. De**
us non permittit dilectum suum
temptari in principio sup id qd
potest. vt nec dampni quantitas
nec recuperandi difficultas quāta
est innotescat. sed postea innotes
cit aliq̄liter rei difficultas. et fru
stra sperata facilitas euanescit.
Eccē tribulatio super tribulatioēq̄
ex importunitate impugnantū
viciozum. Vnde quaz diu veri ho
mi maior occupentia. vel maior de
lectatio mentem hominis nō ob
tinuit. cum exosa quadam volun
tate gestorum visoru; auditorū.
patē ymaginationes ad cogitan
dum spiritalia et diuina lumen
oculorum suorum et ipsum non ē
secū. a tempore psalmsie a ora
tionis ceterorum q̄ exercitiorum
spiritalium in corde suo etiam re
luctante et nolente ymaginatio
nes voluuntur et cogitationū fā
talmata versantur. a q̄b⁹ velut
a quibusdam immundis aubus
circumvolātibz sacrificium nre

deuotionis vel omnino capitūda
manu tenentis. vel polluitur sepe
vsque ad lacrimas offerentis. a i
deo ex hac consideratione humili
antur nichil se penitus facere iu
dicantes. et vnice se deficere esti
mant inde proficiunt nescientes.
quia licet in operibus forsitā mi
nime proficiunt. miro tamē mo
do humilitas p^rmouetur. que fa
cillie euanesceret si omnia ad fru
tum prouenirent. **Vine dicit Be**
atus Gregorius. Non numquāq̄
ad concepta desideria minime per
uenitur vt ipsa interueniente tar
ditate eadem desioēcia laxato sue
mentis sinu dilatētur. vt ea que
exterminari fortasse impleta po
terant repulsa magis crescant.
vnde semen in terra iactatum ge
lu premitur. a foras post pluuiā
quo citius apparere compellitue
eo intus fecundius radicatur.
et quo negatur progredi inde ci
tius cogitur multiplicari. Et ex
hys omnibus humilitas promo
uetur. De qua dicit Psalmista.
Quasi lugens et contristatus sic
humiliabar. De hac duplicē humi
litate dicit beatus Bernardus.
Est huilitas quam veritas parit
et non habet calorem. a est humi
litas quam caritas format et in
flamat. et hęc quidem in affe
tu est. illa in cognitione. **E**
Tercia humilitas surgit in nob
ex contemplatione diuinitatis
In qua quanto altius proficim⁹
tanto profundius humiliamur.
considerantes immēsa bonitateq̄
diuinitatis. et nostre miserie mē
siplacitatem. Quia q̄tuncumq̄

modicū est qđ de bonis dñi stetit
plando accipimus. hoc ipsuz tam
magnuz tam excellens est. vt in
eius opatione vilescat penitus o
nis creatura. **Qđ** tam figura qđ
scriptura lucide declaratur. **Figura**
dicitur enim ezechielis primo
Cum fieret vox super firmamen
tū qđ erat sup caput eorū stabāt
aīalia et sūmtebant alas suas
Qđ exponēs beatus Gregorius
dicit. **Cum** sanctorūz mentes cre
atoris sui potentiam intenta con
templatione p̄siderant. vilescūt
ipsoz aīme virtutes q̄s habēt.
et tanto apud se fiunt humiles
quanto illud altum est qđ super
angelos sonāt. **Idem** etiā patet
per scripturaz. **Dicit** enim iterum
Gregorius. **Sancti** quo apud de
um altius proficiunt. eo subtili9
indignos se apprehendunt esse.
Quia dū proximi luci fiunt q̄c̄q̄
eos in se latebat inueniūt. et tā
to sibi foras de fines apparent
quanto magis pulchrum est qđ
de deo vident. qz vnusquisqz duz
tactu veri luminis illustratur o
stenditur. et vnde cognoscit quid
est iusticia. inde eruditur vt vide
at quid sit culpa. **Cum** enim seā
duz **Philosophum**. **Opposita** iux
ta se posita magis elucescūt. **Vic**
est qz per dei sublimia nostra vili
a melius cognoscuntur. **Vinc** **A**
brahaz alas deposuit. qui loquēs
cum deo cinerem et puluerem se
vocauit. **Vinc** **Moyse**s alas depo
suit. qui mox vt verba dei audi
uit loqui se nescire deprehendit
dicens. **Obsecro** domine non suz
eloquens ab heri et nudiūstercii9

ex quo locutus es ad seruum tu
um. **Dauid** hinc alas deposuit qui
contemplans dominum vocauit
se canem mortuum et cūlicē viuū
Vinc beatus **Bernhardus** dicit
Nunq̄ deprehendit se melius mo
dus humane imperfectionis qđ i
lumine vultus dei in speculo di
uine visionis. **F** **Terci**
o dicenduz est de **Pauli** benigni
te qđ pius qđ benignus circa om
nes fuerit. **Vanc** autem benigni
tatem tripliciter exercebat. sci
liet contra persequentes. cōtra
delinquentes. contra quoslibet
miserias sufferentes. **Nam** suos
persecutores qui suaz mortez aspi
rabant a sanguinē sibiabant exu
sabat et defendit dicens **Ad** **Ro**
manos de cimo. **Fratres** testimo
nium illis perhibeo. quia emula
tionem dei habent sed non seun
duz scientiam **Nec** hoc stentus.
sed ouerūt se ad orationē dicens
Ro. ac vt supra. **Fratres** volun
tas cordis mei et obsecratio apđ
deū sit p̄ illis in salutē. **Nec** hoc s
tētus s̄ optabat anathēma eē di
cēs ad **Ro. xxi.** **Optabā** anathēma
eē p̄ illis ac. **Vnde** **Criso9.** **Nemo**
vmq̄ tm̄ dilexit amicos q̄tm̄ ille
dilexit h̄micos. quātō em̄ pl9 of
fendebatur tanto magis eoz isa
niā miserebat. **S** **Secdo** benign9
extitit circa deliquētes **Vñ** ip̄e di
xit. **q̄** ad **Cori. xi.** **Lugeo** ml̄tos
q̄ añ peccauerūt et nō egeēt p̄itē
tiā sup imūdiens suis **Criso9.** **di**
xit **Null9** vmq̄ tātū voluit pp̄ria
mala q̄tm̄ ip̄e aliena **Nā** vt ali9 sal
ui fierent ip̄e a gloria celozū cu
piebat excludi. quasi enim totū

genuisset. sic pro omnium peccatis
doluit. sic omnes in dei regnum fe-
stimabat mouere. docendo oran-
do supplicando. Et aliquando ee-
nis. aliquando presentibus. ali-
quando sermionibus. aliquando
rebus. aliquando disciplinis. ali-
quando litteris. aliquando per se
metipsum cupiebat lapsos erige-
re. stantes confortare. contritos
saluare. **T**ercio be-
nignus extitit circa omnes homi-
nes qualibet miserias sufferent-
es. Unde ipse dicit. Omnibus
omnia factus sum ut omnes saluos
facerem. Et subiungit. Quis in-
firmatur a ego non infirmor. quis
scandalisatur et ego non erro.
Qualiter autem beatum Paulum
in hac benignitate imitari debe-
re in predictis tribus exercitijs in-
formamur. Primo debemus esse
benigni contra nostros persecu-
tores. omnes malitiam quam in
nos exercent nullo aculeo repu-
gnantes. ut dicere possimus cum
Petro. Si reddidi retribuendum mi-
hi mala decido merito ab inimicis
meis inanis est. Secundo debe-
mus esse benigni contra peccato-
res ex profundo cordis compati-
endo eorum erroribus. et proipsis
fideliter domino supplicantes. et
nichilominus consilium et auxilium
eos reuocantes. Ad quod hortatur
nos Apostolus ad Galatas. vi. dicens
Fratres si preoccupatus fuerit ho-
mo in aliquo delicto vos qui spi-
rituales estis huiusmodi instrui-
te in spiritu lenitatis. Quia ut
apertus beatus Gregorius. Plus est victu-
ram in perpetuum reuocare siue

ud carere animam quam ventrem morti-
tate carnis terreno pabulo satia-
re. Tercio debemus esse benigni
ad formam Pauli super quibusli-
bet miseris proximorum. Nam
de hoc genere deuotionis dicit be-
atus Bernardus. Multe miserie
proximorum in pistillo cordis col-
lecte atque oculo pietatis inspecte.
ipse sunt species ex quibus on-
genta optima componunt. Que
omnia unctio sancti spiritus nos
doceat. Qui cum patre et filio uiuit et

Sermo. xxij. De eodem Ser-
mo quintus

Hodie excellentiorem vi-
am vobis demonstro.
Prima ad Corinthios. xij. dicit
Iohannes crisostomus. Consideremus quod
tunc honoribus deus Paulum ante tem-
poris resurrectionis extulerit. In pa-
radisum rapuit. in celum subleua-
uit. ineffabilis archam fecit esse
participem. taliumque misteriorum
condiscipulum. quod nulli hominum fas fuit
contingere. nec immerito ad celum raptus
est. qui propter deum deseruit terram
totam. Expeditis ergo in precedentibus
tribus exercitijs Pauli scilicet
uersio est corporali exercitatio. et
tunc acquisitione. parte etque nostra
in eiusque qualicumque imitatione. Nunc
dicendum est de quarto membro in
primo sermone proposito. scilicet de stultitia
platione. De qua duo breuiter tan-
gemus scilicet Pauli stultitia et no-
stra imitatione. Nam de sua stultitia
platione ipse nobis insinuat. et ad Corin-
thios. xij. ubi dicit. Veniam autem ad ui-
siones et reuelationes domini. Et subiungit

Scio homines in christo ante annos
xxx. siue in corpore. siue extra
corpus nescio deus scit. raptum hu-
iusmodi hominem usque ad tertium
caelum. Et scio huiusmodi homi-
nem siue in corpore siue extra cor-
pus nescio deus scit. quoniam rap-
tus est in paradysum et audiuit
archana ibi verba que non licet
hominibus loqui. que summis labijs
solummodo tetigisse sufficiat. Quis
enim contingere presumat vel loqui
audeat. quod ut ait aposto. non li-
cet homini loqui. Hac ergo dimissa
contemplatione puritatis nostre
modulo possibile persequamur. Nam
de illa itedit aposto. in verbis pro-
positis cum dicit. Adhuc excellen-
tiorum viam vobis demonstrabo. Ipsa e-
nim contemplatio inter omnes vi-
tae vite actiones excellentior repu-
tatur. Nam de hac modicum gustare plus
est quam in alijs exercitijs multum
laborare dicente Bern. Mentis
vel animo cuius cetera pars hominis
regenda sit subdita. nec dignius
est aliquid ad querendum nec dulci-
us ad iuendum. nec utilius ad
habendum. quam quod solam mentem
supereminet. id est deus qui videlicet de-
us per solam contemplationem app-
heditur in hac vita. **I**
Itaque hic sumus ut dicimus de
contemplatione que tres partes
habet. principium medium atque finem
Primo dicat qualiter contemplati-
o incipatur. Secundo quid in ea
gustatur siue quomodo in ea pro-
grediatur. Tertio quomodo fini-
atur. Principium autem eius adhuc
in tria diuiditur. Primo enim po-
nemus eius descriptionem. Secun-

do nostram ad eam habilitationem
Tercio eius ingressione licet per ordinem
persequentes. **P**rimo ponemus
eius descriptionem quam venerabi-
lis Beda profertur ita dicit.

R Contemplatiua vita est cum
quis longo bene actionis exerci-
tio edoctus. diuine orationis dul-
cedine instructus. crebra lacrima-
rum compunctione assuefactus a
curis mundi negotijs vacare. et
in sola dei et proximi dilectione in-
cedere didicerit. gaudium quoque per-
petue beatitudinis quod in futura per-
cepturus est vita. etiam in presenti ce-
pit ardenter desiderando per gustare.
et aliquando etiam quantum mortalibus
fas est in excessu mentis sublimi-
ter speculando euolare. **S**ecundo
dicendum est de nostra ad contemplationem
habilitate. que licet in perfecta descripti-
one sufficienter doceatur. aliquo tamen pro-
pter simpliciores de hoc membro in
mediis perferatur. Nam que ad apicem diu-
ine contemplationis aspirat necesse est
ut se ab omnibus peccatis et vitijs elon-
get. Oportet terna debet pedibus ocul-
care. et in bonis operibus se exerci-
tare. affectum suum sanctis desiderijs
inflamare. crebris suspirijs euaga-
tionem mentis ad deum reuocare. et
ad hanc gratiam contemplationis continue
suspirare. et visitatione sancti spiritus
ardenter desiderare. et in his omnibus
quousque accipiat continue perseuerare.

L Verum quod puritas
est in teo. Nec omnia que dea sunt in terra
breuiter perstrigam. que virtute in se conti-
neat omnium peccatorum. Debet enim cor in
deum quantum possibile stabiliter. puritatem dei
ardenter sitire. et tenaciter abire. **P**ri-
mo dico debet cor in domino stabiliter.

quod tunc veraciter facimus. cum
omnia opera nostra in domino
omnia. que licet sint varia et diuer
sa. tamen quod in uno. i. in deo tan
quam in fine ultimo conveniunt. et tunc
veraciter unita et in domino stabili
ta. **N**ec stabilitas a domino commo
vetur. cum **Luce. i. ad Martha** dicit
Martha martha sollicita es et tur
baris erga plurima. porro unum
est necessarium. **A**c si dicat **Luce**
circa multa occupaberis. unum tamen
est necessarium ut eadem multa
in domino uniantur. **Vinc** **Ap. i.**
ad Co. in. v. **Frates mei dilecti**
stabiles estote et immobiles. abun
dantes omni opere bono semper
scientes quia labor vester non est in
anis in domino. **A**c si dicat. **Si in**
omni opere bono abundatis. et
eadem in dominum fideliter ordina
tis. et in his duobus stabiles et
immobiles perseveratis. tunc labor
vester non est inanis in domino. **E**t istud
est verum quod quod cor in domino
stabilitur. **D**e quo dicit **Ap. au**
Debe. xij. **Optimum est gratia**
stabilire cor. **B**onum enim est in
operibus abundare. melius est ea
dem multa in dominum ordinare.
sed optimum est in eis eadem immobi
liter et stabiliter perseverare
¶ **S**ecundo debemus presen
tiam dei ardentem sentire. ut eius pre
sentiam pro omnibus mundi deli
ctis desideremus **M**agnus est enim
deus. et ideo oportet ut magna
valde desiderio affectetur. **E**t hoc
est quod **Ps.** dicit **Ignis ante ipsum**
precedet. **Q**uod exponens **Gre**
go. dicit **Oportet ut ardor deside**
rii perveniat faciem eius ad omnes

nem animam ad quam est ventu
rus. qui omnem consumat rubi
ginem viciorum. et sic preparat
locum domino. **N**am in omni ge
nere devotionis nulla ita attracti
va est divine presentie sicut vehe
mens desiderium. nec aliqua devotio
deum ita allicit sicut ista **V**t ergo
nostram devotionem in bonis va
leamus medullitus inflamma
re. hoc semper pre oculis est habere
deum. quod sine deo nichil boni possu
mus facere. **I**pso dicente **Sine me ni**
hil potestis facere. **E**t cum eo va
lemus omnia. dicente **Apostolo**
Omnia possum in eo qui me con
fortat. et sine eo ab omnibus con
sulcamur **Q**uia sicut **Sapie. v.** di
citur **Luto vilior est vita eius. et**
cum eo omnibus dominamur.
Sic enim institutus est primus ho
mo **Gen. i.** dicitur. **Dominamini**
piscibus maris et volatilibus celi et
universis que moventur super terram **Itē**
Eccl. xvij. **Dedit deus homini potestatem illa**
que sunt super terram. posuit quod timorem
illis super omnes carnes. et dominatus est
bestiarum et volatilium celi **N**ec alia
adhuc infinita movent nos debent
ut dei presentiam medullitus affectetur
¶ **T**ercio debemus gratiam con
templationis contentione abire. facie
tes ut **David** qui dicebat. **Sicut**
iuravit domino votum inquit deo
iacob. **E**t si introiero ad eum. usque ad
nunc inueniam locum domino **V**ic
veritas dicit **Luce. xij.** **Contenti**
te intrare per angustam portam
Quod de contemplatione convenie
ter accipitur. Quia pauci sunt
propter eius arduam inquam ingre
diētes in bona domini per eam dicit

Bernhardus. Si quis vestrum iuxta sapientem cor suum tradat ad vigilandum diluculo. et secundum **Ysaïam.** Studet parere vias suas Cui etiam sed; **Ps.** sic dicitur Oculi mei semper ad dominum. visitabitur profecto frequenter. nec unquam ignorabit tempus visitationis sue. De his omnibus habitationibus premissis dicit beatus **Bernhardus** licet sub alijs verbis. Modus visitationis non est in arbitrio accipientis. sed in gratia donantis. sed hominis est cotidie parare cor et voluntatem expedire ab affectionibus alienis. rationem et intellectum a sollicitudinibus. memoriam a negocijs et ociosis. nonnunquam etiam a necessarijs occupationibus. ut in die beati domini et in hora beneplaciti eius cum audierit vocem spiritus spirantis continuo currat sibi et cooperentur in bonum. et quasi symbolum faciant. **O**

Tercio dicendum est de dei ingressione. Nam cum per intima exercitia homo devotus taliter ut dictum est humiliatus fuerit. ut omnia interiora ex intimo affectu dei desiderent presentiam et dicant omni creature. **R**unciante meo dilecto quia amore langueo. tunc ultra continere se non poterit et ruat in amplexus dicens. **E**cce assu quia vocasti me. Cuius presentia anima illustratur et illuminatur. ita ut ex profunda admiratione dicat illud **Ps.** **B**enedic anima in ea domino et omnia que intra me sunt nomini sancto eius. De cuius ingressu dicit beatus **Bernhardus.** **C**um de his que de deo

sunt et ad deum sunt anima tantum proficit ut voluntas fiat amor. tunc continuo per viam amoris infundit se spiritus sanctus. spiritus vite vivificans omnia. et adjuvans se in oratione seu in meditationibus. **E**t memoria fit sapientia cum suaviter ei sapiunt bona domini. **I**ntellectus vero efficitur contemplatio formam illud in quibusdam spiritualibus seu in divine suavitatis experientias. **S**ic ergo fit ut per dei ingressum voluntas fiat amor. intellectus con-templatio. memoria vero sapientia. ut que prius erant ex se potentie anime. nunc mutantur in divinas quasdam experientias. ut fiat hec mutatio dextere excelsum. **E**rgo in virtute que mutantur et in amore quo in flammam dominum presentem intelligi. **D**e eius etiam ingressione sic iterum dicit **Bernhardus.** **F**ateor michi sepe advenisse verbum cumque sepius intrasset ad me non sensi alicuiusmodi cum intravit. deesse affuisse recordor. **I**nterdu etiam presentem potui introitum eius sentire sed non exitum. **N**am unde in animam venit quo se abierit de numero eorum dimittens. sed qua vel introierit vel exierit etiam nunc ignorare fateor. **S**ane per oculos non intravit. quia non est coloratum. nec per aures quia non sonuit. et sic de reliquis sensibus. **J**uxta illud. **N**escis unde veniat aut quovadat. quia vestigia eius non agnoscuntur. **Q**uia ergo vivum et efficacem est mox ut intus venit expurgat dormientem animam meam. **P** **S**ecundo dicendum est de contemplationis

medio siue progressionē vel etiā eius operatione . hoc est quid deus sic adueniens in anima operetur Operatur enim tria . scilicet potētiam anime rationalis illustrationē . corpis et corporaliū separationē . aie glorificationē . De primo autem sciendum quod secundum beatum Augustinum . Opera trinitatis sunt indistincta siue indiuisa Et ideo cum deus ad animam venire dicitur . tota trinitas venire dicitur . Sed melius hic si placet subsistimus . ne materia tamen venusta breuiori sermone quod expedit angustetur . vel si sermo in longum ducitur ex attediatione auditorū materia deforme tur . Medium cōtemplationis . quod nunc in manibus est ad alterius sermons principium obseruantes Ad laudem et gloriam dei et domini nostri ihesu christi

Sermo . xxiiij . De eodem festo Pauli **Sermo sextus**

Emulamini carismata meliora . i . ad Corin . xij . Dicit Gre . Cōtemplatiua vita amabilis valde dulcedo ē . que super seipsam animam rapit . celestia apit . terrena debere esse cōtēptū ostēdit spūalia mētis oculi patefacit . corporales offensas abscondit . quod cum sapore intime deuotionis venturam vitam per suspensionē cordis in deum nos facit preguſtare . ut fiat in nobis illud Iosue Jam incipe possidere Ideo hortat Ap9 in verbis ppositis vt eidem cōtemplationi tanquam meliori et nobiliori

exercitio totis viribus intendamus dicens Emulamini carismata meliora . id est dona que in ipso vſu cōtemplationis propinante spiritu sancto feliciter preguſtantur

R . **E**xposito ergo priore sermone de cōtemplationis principio . nunc de eius medio hoc ē quod deus sic adueniens in animam operetur in mediū proferamus . Operatur autē tria . scilicet potētiarum anime illustrationē . corpis atque corporaliū separationem . anime glorificationē **P**rimo deus adueniens operatur in anima potētiarū illustrationē . Quod vt citius intelligatur . sciendū quod secundū Aug9 . Opera trinitatis sunt indistincta siue indiuisa . Et ideo cum de9 ad animam venire dicitur tota trinitas venit **I**uxta illud Iohannis de primo quarto Ad eū veni9 et mansio nē apud eū faciemus Quod exprimit beatus Bernardus dicens sic **T**anta est beniuolentia patris . tanta que dignatio filij circa bene affectam et compositam animam . vt non modo ad eam veniant . sed et mansionem apud eam faciant . tam enutrens pater quam erudiens filius . Ita sane vt singule persone in diuinis singulas potētias anime rationalis irradiant et illustrent . Pater enim qui amor est **I**uxta illud prima Iohānis quarto . Deus caritas est . afficit voluntatem ad amoris inflammationem . filius quia sapientia patris est **I**uxta illud . prima ad Corinthios primo . Predicamus existum dei virtutem et dei sapientiam . per lustrat intellectum ad

splendoris illuminationem spūs
sanctus qz bonitas est. **J**uxta il
lud Sap. xij. **O** q̄ bon⁹ et suauis
est dñe spūs tuus in nob. **A**fficit
memoriam ad dulcoris delectatio
nē. **E**t sic patet quomodo ex dei p̄
sentia potentie anime illustrētur.
S **V**inc est q̄ deus ignis d̄
Deut. x. **D**eus tuus ignis cōsumēs
est. **N**on qz ignis materialis sit. s̄
qz ex proprietatibus predicti ignis
tres affect⁹ patris et filij spūs
sancti cognoscūtur. **V**inc **P**saie
lxvij. **D**eus in igne veniet. **N**ā
sicut ignis habet ardorem. splē
dorem. dulcorem. sic deus ignis ve
niens ad animam per ardorez ca
ritatis dat volūtatis dilectionez
Per splendorem sapientie dat in
tellectus illuminationem. **P**er
dulcorem bonitatis dat memorie
delectationem. **T** **V**inc
beatus **B**ernhardus de singulis
istis dicit. **Q**uid est patrem veni
re ad aīaz nisi afficere ad amorē.
Patris em̄ ē diligere. **E**t ideo pa
tris aduentus ex infusa dilectio
ne p̄batur. **I**n cuius presentia
aīa flagrat deuota. tanto em̄ fla
grat dilectionis ardore. vt etiā
dilataetur ad diligendum quosli
bet inimicos. **E**x cuius ardore ru
bigio tā peccatorū q̄ vitiōrū tātur
cōsumitur quātuz expedit ad salu
tē. **Q**uid est filiū venire ad aīaz
nisi ad sapientiā erudire. **E**t sub
iungit **S**i sensero michi aperiri sē
sum et intellectum scripturarum
aut sermonem sapientie quasi e
bulire ex intamis. aut ifuso lumi
ne desuper reuelari misteria. aut
corde expandi michi quod oīa lau

gillimam celi gremium. et vber
ores de sursum influere animo me
ditationūz imbres. non ambigo
sponsum adesse verbi. **S**i quidem
hec eius copie sunt et de eius ple
nitudine ista nos accipimus. **S**i
autem perseuerauero huic dilecti
ōni dignis semper quantum in
me est affectibus et actibus r̄spō
dere. et gratia dei apud me vacu
a non fuerit. et mansionem apd
me faciet tam pater enutrens
q̄ filius erudiens. **E**t quia predi
ctōum omnium fructio ī summa
delectatione agitur. nulli dubiūz
est quin eandem delectationem
tanq̄ additamentum spiritus s̄
ctus adueniens administret.

V **N**ec est ista distincti
ō personarum ī tribus potentis
quam beatus **B**ernhardus pos̄t
hic contra sententiā Augustini
supra dicentis. q̄ opera trīmita
tis sint indistincta. quia hec disti
ctio solummodo de p̄nes predomi
nantem gratiam accipitur. **V**er
bi gratia. **I**lla visitatio in qua
plus sentitur de dilectione q̄ de e
ruditione sapientia patris dicit̄
sive patri attribuitur. **N**on q̄ in
eadem visitatione non sit filij sa
pientia nec delectatio spiritus s̄
cti. **S**ed quia donum patris pre
ceteris ibi dominatur. **S**ic illa vi
sitatio ī qua plus de sapientia q̄
de amore sentitur visitatio filij uī
dicatur. non q̄ aliarum persona
rum scilicet patris et spiritus s̄
cti dona non confluant. sed q̄a
donum filij preexcellit et sic de re
liquis potest dici. **X** **C** **U**a
bita itaqz visitatione trīū p̄sonarū

in tribus potentis distincta. hinc
dicendum est de vna visitatione
sive operatione quaz indistincte
tota trinitas in anima operatur
De qua iterum dicit beatus Bern
hardus. Postquam gratia intus venit
expergescit animam meam mo
uit et emolliuit et vulneravit cor
meum. quoniam durum lapideum
quod fuit et male sanum. cepit quoque
euellere et destruere edificare et
plantare rigare arida. illumina
re umbrosa. clausa referare. frigi
da inflammare. et mutare pra
ua in directa. et aspera in vias
planas. Ita ut benediceret ani
ma mea domino. ex motu cordis
intellexi presentiam eius. et ex
fuga vitiorum carnalium et com
pressionem affectuum aduertit pote
ntiam eius. et ex discussione et re
dargutione occultorum meorum
admiratus sum profunditatem sa
pientie eius. et quantulumcumque
emendatione vitiorum meorum
expertus sum bonitatem eius. et
ex reformatione spiritus mentis
mee et interioris hominis mei ut
cumque speciem decoris eius. in con
tuitu simul omnium horum expa
ui multitudinem magnitudinis e
ius. Verum hec omnia ubi absces
serit verbum quodam illico lan
guore torpere incipiunt. ac si cata
bo bullienti subtraxeris ignem. et
hoc michi signum abscessionis eius.

A **C** Secundo deus ex
sui presentia operatur corporis et
sensuum separationem. Quod tali
ter contingit. quia cogitationes
imaginationes sensualitates. et si
quod est aliud de inferiori parte rationis

ad illustrationem potentiarum et
deificationem per admirationem et
stuporem in extasim et excessum me
tis introsum rapiuntur. et ideo
exteriora sopiuntur et deficiunt.
Ad quem soporem illa venerat quae
in canticis dicebat. Ego dormio
et cor meum vigilat. Quam dor
mitionem Apostolus vocat mortem
dicens ad Collothes. ij. Mortui
enim estis et vita vestra abscon
dita est cum christo in deo. De hoc
sopore dicit beatus Augustinus.
Si alicui fileat tumultus carnis si
leant fantasie terre caeli aque ae
ris. fileat et ipsa anima et transe
at se non cogitando. fileat omnis
lingua. omne signum. omnes ima
ginatorie reuelationes. et quicquid
transcundo sit fileat omnino. si sic
iam taceant omnia et loquatur
ipse solus. non per illa sed per se
metipsum. ut audiamus verbum
eius non per linguam carnis.
nec per vocem angeli. nec per enig
ma similitudinis sed ipsum quem
in his audiamus. Et hec vna vi
sio siue auditio rapiat et absorbe
at interiora gaudia spectatorem
suum. ut talis sit sempiterna vi
ta quale sit hoc momentum cui
suspiramus. hoc est intra in gau
dium domini dei tui. De hoc so
pore adhuc dicit beatus Grego
rius super illud Job. In visione
nocturna quando sopor irruit super
homines. Mens nostra nullo
modo ad finem intus contem
plationis rapitur. nisi studiose
prius a tumultu terrenorum desi
deriorum sopiatur. Et tunc secre
ta diuinitatis comprehendimus
f i

quarto ab huius mundi tumultuosa occupatione sopiti in mentis nec cubilia segregamus. Qui a dum exteriores sensus ab huius vite sollicitudinibus sepamus vacante mente viuacius interiora apprehendimus. **T**ertio deus adueniens nobis ex sua presentia operatur anime glorificationem Quia postquam sopita sunt omnia anima introsum et in dei gaudium et gloriam sublimatur. ubi ex mutua colloctione in eandem claritatem transformatur. Que sunt autem bona domini per que anima sic glorificatur nec scio nec intelligo. nec mirum de me quia nichil sum. Sed et sancti qui has delicias gustauerunt dicunt se nichil dignum verbis posse exprimere De quorum numero beatus Bernardus precipuus contemplator dicit Que in silentio percipiuntur non verbo docentur sed spiritu reuelantur Et subiungit Quod ergo sermo non explicat consideratione oratio expetat. mereatur vita. puritas preparat. humilitas alliciat caritas consequatur Nec est via et non alia que sectatores et cupidos huius gratie introducit introsum scilicet in sancta factorum. Colligamus tamen scripturam que licet in enigmate hanc gloriosam materiam proloquitur et depingit Nam deus octauo dicitur de hac gratia Ne tum omnium abundantia perstrueris Et Psalmista Sicut letantium omnium habitatio est in te Ac si dicat O beata anima sic visitata habitatio. supple. dei in te est sicut

gaudium omnium letantium. Veneris enim deus assumit animam in seipsum et vnit eam sibi ut fiat vnus spiritus cum eo. In qua vnione fruens deo fruatur omni bono. Venerunt tamen secundum Psalam decimoquinto. Secundum magnitudinem operum erit visitatio eorum scilicet hominum. Ideo sciendum quod hec visitatio variatur secundum quod se humiliauerit et abilitauerit homo plus vel minus sicut Phis dicit in libro de anima Actus actiuorum sunt in patiente disposito Quod beatus Gregorius in vna declarat sententia super illo verbo Job quarto Ad me dictus est verbum absconditum et furtive suscepit auris mea venas fufurum eius Per hoc quod dicit. venas fufurum eius. patenter datur intelligi quibus modis ad nostre intelligentie autem veniat Aliquam enim amore nos afficit. aliquando penitentia. aliquando presentia que nulla sunt ostendit Aliquam ad eterna diligenda et affectanda desiderium et tigit Aliquando celestia dat agnoscere Aliquando bona dei infundat Aliquando de incircumscripti luminis claritate mentem inebriat Et hoc vltimum maxime accedit ad anime glorificationem. Anima enim ex gloria diuine presentie irradiata. erit et ipsa clarificata Quod tamen figura que scriptura possumus declarare. Figura sicut Exodus decimoquarto dicitur quod moyses ex familiaris colloctione dei clarificatam habuit faciem et connotam Ita ut filii israel non possent intendere in faciem eius Itaque

offenditur scriptura. **h.** ad **Cori.**
ii. Vbi de iam dicta figura **Apo**
stolus mentionem faciens dixit
Qd si ministratio mortis litteris
deformata in lapidibus fuit in glo
ria. ita ut non possent intendere
filii israel in faciem **Moyfi** propter
gloriam vultus eius. que euacu
atur. quomodo non magis mini
strati spūs sancti erit in gloria?
Et subiungit. **Nos** ergo homines
reuelata facie gloriā domini spe
culantes in eandem imaginē trā
formamur a claritate in clarita
tem tanq̄ a domini spū. **C**
Tercio dicendū est de contemplati
onis fine. dico non consumptionis
sed consummationis. De quo sci
endū q̄ vita contemplatiua exce
dit actiuam in tribus. scilicet in
nobilitate. dignitate. a utilitate
Primo dico q̄ vita contēpla
tiua excedit actiuam in dignita
te. q̄ in digniori subiecto qd̄ ē aīa
ā in digniori obiecto qd̄ ē de^s. **Nā**
de p̄mo dicit **Bern.** Nullū dignū
exercitiū ē hōi q̄ in eo qd̄ meli⁹
habet. etiā in quo ceteris aimant
tib⁹ et ceteris ptib⁹ suis p̄minet
qd̄ est mens vel animus. De se
cundo idem dicit sic. **Menti** vel
animo nichil dignius est aliud
ad querendū. nec dulcius ad i
uemendū. nec vtilius ad habē
dum. q̄ qd̄ solam mentē sup̄emi
net qd̄ est deus. **S**cdō vita cō
templatiua excellit actiuā nobili
tate. q̄ ad illā sc̄z actiuam et ru
des et rustici mittuntur. ad istā sc̄z
contēplatiuā solum nobiles spūs i
utantur. **Nā** et rusticorum intel
lectus a contemplatione p̄hibetur

De q̄bus dī **Eccl̄. ix.** Altiora te ne
quesieris. et fortiora te ne scrutat
tus fueris. sed que p̄cepit tibi de
us illa cogita semper. **Non** enim
necessarium est tibi ea que absē
dita sūt videre oculis tuis. Quia
sicut **Prover. xxvi.** dicitur Qui
in illis scrutator est maiestatis op
p̄metur a gloria. **Ad** quā tamen
gloriā nobiles spūs et sb̄iles dul
citer inuitāt. **Cū** eis dicitur in **P̄a**
Varate et videte qm̄ ego sū deus
Nos diuersos spūs ordīnat **Apo**
stol⁹ p̄ma ad **Corinthios. vii.** cū
nobilibus spiritibus dicit. **In**di
gm̄ estis quasi de minimis iudice
tis Rusticandos vos spūs mittens
ad actiuā. cum ibidem subiungit.
Contemptibiles q̄ sunt in ecclesi
a illos ostendite ad iudicandum
Qd̄ exponens beatus **Gregorius**
dicit. **Qui** nullis magnorum do
norū virtutibus pollent. ipsi in ter
renis negotijs occupent. qui autē
spiritu alibus bonis ditati sunt.
perfecto non debent terrenis ne
gotijs implicari. ut dum non co
guntur ad inferiora melius vale
ant superioribus deseruire. **Qd̄**
adhuc declarat idem **Gregorius**
per exemplum dicens. **D**
Sancta ecclesia sic consistit in vni
tate fidelium sicut corpus nostrū
in compage membrorum. **Alia**
namq̄ sunt membra in corpore
que luci deseruiunt. alia que a
terre tactu minime distinguūtur
Oculus quippe luci intendit et
se ceteri valeat a puluere custo
ditur. **Pes** vero tunc recte suum
officium peragit cum terre pulue
rem non refugit. que tamen sibi

in participando copulantur. ut pes oculo currat. et oculus pedi aspiciat. Sicut igitur oculus clarior et purior est pede. sic contemplatio que est actus oculi interioris qualibet actione nobilior est.

E **T**ercio vita contemplatiua excedit actiuam. siue excellit in utilitate. quam nobis insinuat Salomō Prover. 11. dicens Melior est acquisitio eius negociatione auri et argenti puri et purissimi. fructus eius preciosior est cunctis opibus. et oia que desiderantur huic non valēt parari. Longitudo dierū ac. Vnde dñs pretulit marie magdalene exercitiū dicens eā partē optimā elegisse. Propter quod dicit Gre. Contemplatiua vita est melior merito quā actiuā. quia hec in usu pñtis vite laborat. Illa vero sapore intimo per suspensionem cordis rēturā requiem iam degustat. Ad quē gustū in hac vita et facietatem in futura nos pducatur Ihesus xps dñs ac.

Sermo. xxv. **I**n purificatione bñe Marie virginis Sermo. i.

Postquam impleti sunt dies purgationis marie tulerunt ihesum zē. Luce. 11. dicit beatus Gre. Verba facti eloquij sic sunt intelligēda. ut in veritate credantē facta. et tū per significationē nobis aliquid insinuent moraliter faciendū. In verbis ergo ppositis cum sequentibus tria possumus intelligere. scz virginis matris purgationez. dei portationez. et in templum presentationem.

Primum intelligitur in hoc quod dicitur. Postquam impleti sunt dies purgationis marie. Secūm in hoc quod subiungit. tulerunt illum scz ihesum. qui de se dicit. Ego sum lux mundi. Tercium cum cludit. ut fisterent eum dño. vnde propter hec tria festum istud tria habet nomina. Nam propter virginis matris emundationem vocatur festum purificationis. propter portationem filij vocatur festum luminis siue illuminationis. propter dei in templo presentationem. in plerisque kalēndarijs scribitur ppapanti. quod interpretatur festum presentationis. Et notandum quod in hys tribus in virgine et filio eius gestis triplicem hodie in ecclesia reuerentiam exhibemus. Nam propter virginis purificationem hodie agimus processionem. propter filij portationem luminum celebramus bauiationem. propter dei in templo presentationem religiosi vadunt hodie ad communionem. Ver igitur scdm historiam breuiter tacta et veraciter facta ad laudem virginis et filij sufficiant. **A**pplicantes eadem tria ad edificationem morum nostrorum. quia in eisdem ad vite nostre que nunc est pertingimus perfectionem. et ad supremam in celo veniemus glorificationem. Predicta autē tria tali ordine prosequamur dicentes. Primo de conscientie nostre purgatione. secundo de illuminatione. tercio de dei in templo cordis nostri presentatione. De primo sit Sermo primus. De secundo secundus. De tercio tercius.

hac profunda estimacione inducere nos voluit dñs cū dixit Jeremie 7. **T**rāsite ad insulas et considerate rehemēt er et videte si factū hui⁹ cōmodi sit. si mutauit gens deos suos. et ipsi certe non sūt dñ. pō pul⁹ vero meus mutauit gloriā suā in ydōlū. **O**bstupescite celi sup hoc et porte celi desolamini rehemēt er. **S** **C** **H**ec aut estimatio i triplici differētia exercitet. scz in dei offensione. damnōrū nō sctoz accumulatione. nōz vilificatione. **P**rimo dico exercet nra estimatio in dei offensione. pōndē rantes q̄ maximū sit p̄ vilibz peccatis offēdere deū nīm. de quo iaz dicta est auctoritas Jeremie. **H**oc iudi cū suā estimacione beatus **B**ernard⁹ tñsfigurauit i se dicēs sic. **D**eus se p̄zem mihi exhibuit. s̄ nō ego me illi vicissim in filium. **Q**ua iaz fronte attollo oculos meos ad vultū tā boni p̄ris tā mal⁹ filij. pudet sub tanto p̄re vixisse degenerē. **E**xitus aq̄rū deuocite oculi mei. operiat ofusio faciē meā. vultum meum pudor suffundat. **P**rochpudor quē fructum habuit in quibz nūc erubesco. **Q**uia raduca vana et p̄pe nulla quorūz finis est mors. infelix et insanus p̄ferre non erubui et mi p̄ris amor ei parit et honori. ofudor audire. si ego pater vbi amor meus. **S**ed et si pater nō esset obrueret me bñficijs. instaurat aduersū me testes. vt alia innumera taceā. hui⁹ corpus victūa vsū t̄pis hui⁹. et sup oia hęc sanguinē dilecti filij sui clamantē de terra. **P**udet in ḡtitudinis. q̄q̄ ad cōfusions amur

lūni arguat etiā reddidisse sibi mala p̄ bonis. et odiū pro dilecti one. **Q**uia quanto de illo benignius. tanto de me indignius sentē cogor. **H**ec sancta discreptio et deuota vtriusq̄ partis conuincit nos peccata nostra maxima estimare. **E**t hoc est quod dicit beatus **G**regorius in sententia supra p̄sita vbi dicit. q̄ in deuota estimacione debet causas nras apud deū et causas dei contra nos sollicite estimare. **Q**uia quanto maiora bona a deo accipimus. tāto nostra mala que in deum committimus erunt sine dubio grauiora. **Q**uod si quis de numero stultorum dicat. **E**go non capio hoc verbum. quomodo peccata mea nec ml̄ta nec maxima possuz tam grauiter estimare. **A**d quod non ego. sed beatus **B**ernardus respondet dicēs. **Q**ui perfecte examinando seipsū intelligit. suo peccato nulli⁹ peccatum pat̄ estimabit quod non intelligit sicut suum. vnde quod de nobis vidimus hoc veraciter testamur. sed de alijs nihil scim⁹. **Q**uod si vidimus ab aliquibus hominiora. nescimus tamen si compuncti veniam sunt cōsecuti. **Q**uomodo ergo tu o frater leue audes dicere in quo offenditur christus. **V**inc iterum dicit beatus **B**ernardus. **S**i apertis oculis quem ad iracundiam prouocasti cognosceres. vtp̄ta eum qui respicit terram et facit eā tremere. tāgit mōtes et fumigant. fulgurat chylustationes et dissipat peccōres. peccā i eū om̄issa nec pua nec leuia reputares. **S** **C** **S**ed estimāda

Sunt dampna que ex predictis in-
currimus. que similiter sunt in-
mita Nam regnum celorum perdi-
dimus. infernum meruimus. di-
uitijs honoribz & vita nos puau-
im⁹. Et vt breuiter concludam o-
ne qd sortitur ratione boni ami-
simus. et qd sortitur ratione ma-
li propter peccata nostra incurri-
mus. que si omnia magna immo-
maxia iudicem⁹ hoc est maximū
ex quo nobis hec mala omnia p-
uenerunt. **Hinc Ps.** iustus esti-
mator feruz vocat omne peccatū
mortale maximuz dicens. Si mei
non fuerint dominati. tūc imma-
culatus ero & emūdabor a delicto
maximo. scz peccato mortali. qd
ideo maximum dicitur. qz infert
omne malum & maximis bonis p-
uat. **T**ercio estimā-
dum est. qd viles et abhominabi-
les ex peccato facti sumus. Nam
qd diu fuimus sine peccato morta-
li digniores sumus omnib⁹ crea-
turis. sed postq̄ iugo peccati cer-
uicem dedimus sumus omnib⁹ vi-
liores. De peccatoribus enim dī
Sap. xv. Luto vilior est vita ei⁹
Et i **Ps.** Homo cū in honore eēt
non intellexit cē. **P**ostq̄ autē
hys tribus modis deuotione no-
stra exasperauimus. vt nō solū
ex iudicio ratiois. sed affāi deuo-
tionis peccā nostra maxia estima-
uimus tanto timore et horrore cō-
cutimur & tremore. vt sine oī dila-
tione ad emendationē p̄nie cur-
ramus. clamantes i celū atqz dī-
cētes illd **Mat. xxvii.** Patientiā
habe in me et oīa reddā tibi.
R **S**ecdo ergo dicenduz ē de

peccatorū emendatiōe. q̄ si effica-
citer emendare cupimus. et ad
perfectā conscientā emundare volu-
mus. oportet nos in oib⁹ locis in
q̄b⁹ peccauim⁹ peccā exhaustire.
In triplici autē loco peccauim⁹.
scz in corde. in ore. & actiōe. **I**deo
necesse est vt t̄plici scōpa eadem
loca emūdem⁹. **N**ā peccā cordis p-
p̄tritionē. peccā oris p-
p̄fessionē. peccā op̄is per satisfactionē. lege
opposita emūdem⁹. qd tā figura
q̄ sc̄ptura facere docemur. **F**igu-
ra sicut i lege oñditū. qz filij isrl
victōes **Madianitarū** i vltiōe pec-
catorū oīa ornamenta. p-
que filie **Moab** et **Madian** allegerūt eos
ad peccandum in donarijs domi-
no obtulerunt. **S**ic penitētes ve-
ri victōres peccatorū in semetip-
sis omnia que eos ad peccanduz
allegerant deo offerunt pro emē-
da. **H**oc idem etiā ostenditur i
scriptura. **D**icit enim beatus **G**re-
gorius super **Matthi. in.** **F**acite
dignos fructus penitentie. **D**ig-
nos fructus p̄nie facit. q̄ omnia deo
in sacrificiuz offert p-
emenda. p-
que eum in culpa meminit offē-
disse. **H**anc formaz vete p̄nie illa
gloriosa peccatrix **M**agdalēa ex-
hibuit. **D**e q̄ dicit beatus **G**rego-
rius. **O**mnia que sibi turpiter ex-
hibuerat. hec iam deo laudabili-
ter offerebat. oculis terrena con-
cupierat. sed hos iam per penitē-
tiam conterēs flebat. capillos ad
compositionē vultus exhibueāt.
sed iam capillis lacrimas de pedi-
bus tergebat. ore superba dixē-
rat. sed pedes domini osculans
hoc in redemptoris sui vestigia
f nq

figebat Quot ergo in se habuit
oblectamenta tot ex se exhibuit
holocausta. et uertit ad uirtutū
numerum numerum criminum
ut totus seruiret deo in penitētia
quicquid ex se deum contempsit in
culpa Quia ergo peccatrice Mag
dalenam imitati sumus in peccā
do imitemur ergo etiam eam in
penitēdo. **Q**d si facere de creueri
m⁹. sciendum q^o quia primaz ra
dicem peccatorum in corde posui
mus per cōsensuz. ideo etiam ibi
dem primū remēdum contritio
nem uidelicet apponam⁹. gemen
tes et in p̄fundo corde dolētes
et tam diu cōtinuantes quousq^{ue}
per remissionis gratiam peccata
omnia cōterantur Ad hanc cōtri
tionem monemur **Trenoruz. ij.**
De duc quasi torrētem lacrimas
die ac nocte et non des requiem
tibi **Et Je. vi.** Luctum uirginit
fac tibi planctum amarum. q^o sa
crificium deo spiritus contribula
tus cor cōtritum et humiliatum de
us non despicit **In** hac contritio
ne et luctu taz diu perseuerantes
quousq^{ue} deus misertus nostri di
cat illud quarto **Regum. ij.** Au
diui orationez tuā uidi lacrimas
tuas et ecce sanauit te **L. C.**
Scdo ad cōfessionem est p̄cedēdū
ut qui per os uana et scurrilia lo
quendo peccauim⁹. per oris con
fessionem fideliter emēdem⁹ **Q**d
facē monemur **Tobie. xij.** Cū
timore et tremore cōfitemini illi
Itē **Prouerbioz. xxv.** Qui
abscondit scelera sua non dirige
tur. qui autem confessus fuerit et
reliquerit ea misericordiam con

sequetur **R**am fidelem et sincerā
confessionem multū commēdat
beatus **Gregorius** dicens **U**ir
tute alij uirtutes sanctorum. ego
non minus miror humilē confessi
onem peccatorū **S**cio enim q^o p̄
ē humilitatis et infirmitatis uere
cundiam grauioris solet esse cer
tamini cōmissa sincerē p̄dere q^o
non admissa vitare. **Q. C.**
Tercio dicendum est de opis sa
tisfactione. que si tempis oportu
nitas accesserit omnino est neces
saria ad predicta. q^o nec cordis a
ctio nec oris cōfessio sufficiunt ni
si satisfactio adiungat^{ur}. **L**icet em̄
culpa in cordis cōtricioe a deo li
beralē sit dimissa. debitū tamen
pene si tēpus adierit exigē p̄ satis
factionē **Q**d apte nob̄ innuit v
bi **Dauid** p⁹ cōfessionē q̄ dixit. pec
caui dño. et remissionē q̄ dixit **Na**
tā **Propheta** ad **dauid** **T**ransiit
dñs peccatū tuū nō morieris **P**
hec tamē suscepit inflicionē pene.
cū idē **Propheta** sibi dixit **U**erum
q^o blasphemare fecisti iūcos tu
os nomē dñi p̄terea fili⁹ qui na
tus ē tibi morte moriet^{ur}. **E**x quo
patet q^o p⁹ remissionē culpe pena
nichilomin⁹ ē inflicta **U**nde **Job**
vndecimo. Verebar omnia ope
ra mea sciens q^o non parceres de
linquenti. **Q**d exponens beatus
Gre. dicit **Delinquenti** nequaq^{ue}
p̄c̄. q^o delictū sine uolūte de⁹ nō
deserit. aut em̄ ip̄e homo in se pe
nitēs hoc punit. aut hoc de⁹ cum
homine vindicans percutit **E**t s̄
iungit **S**ic nos salutis hostia post
culpam p̄mi parētis absoluit.
sed tamen reatum eiusdem culpe

deus. **V**enite a mundo. i. ab oibz
occasionibus eorū que sunt mū
di. q̄ sūt p̄dicta tria. vtilē. hōestū
et iocundū. **N**o que nostra deside
ria sunt naturah̄ inclinata. ē go
ab illis reuocamur. qz sunt ī mū
do fallaciter apparentia. **V**ale em̄
id est diuitie mundi decipit. hōne
stuz. i. honor in mundo interficit.
Jocūdum. i. voluptas ificit ideo iū
bemur ab occasionibz illorū lōge
ēcedere. ne iam dudū purgati eo
rum infectiōibus iterū inquē
mur. **N**otabiliter autem dicit. ve
nite in secunda persona. et ambu
lemus in prima persona conuē
rans se nobis. qz nobiscum non
peccat. sed nobiscum bona opera
tur. **A** **S**ecundo dicit no
bis deus ambulemus. hōe est ī bo
nis operibus p̄ficiamus. **N**az vt
ait **B**erhardus **A**mbulare pro
ficere est. vt p̄dicta tria scz qd de
cet expedit et delectat. que sunt ī
mundo fallacit̄ apparentia fugiē
tes in oīcia nostra vbi sunt vera
citer existētia opiamus. **N**am qd
expedit oīst̄it in bonis operibus.
qd dect̄ in virtutibus. qd delect̄
in sanctis affectibus. **E**t quanto
plus de hys tribus ī oīcientia ac
quiritur. tanto verius priora tā
scz qd expedit. qd delectat. qd de
cet possidemus. **D**e eo namqz qd
expedit. i. de v̄is diuitis dicit be
atus **G**regorius. Diuitie mentis
bona sunt opa. que in omni tpe
et in omnia secula expediunt ac
quirentibus ea. **D**e eo vero qd de
cet qd alio nomine verus honor ē
dicit iterum beatus **G**regorius.
Si culmē veri honoris queritis nē

Verus enim honor virtutibus de
corat̄. **D**e eo qd delectat dicit **P**ā
Retinuit oīolari aīma mea. vsqz
Et delectatus sū. **S**uper qd dicit
Gregorius. **S**i a carne qd libet
.i. delectat abscedimus. mox int̄
in aīa et in cristo qd delectat iue
niem⁹ scz sup̄ modū maiores de
lectationes q̄ in qualibet carnis
feditate. **I**n hys trib⁹ cū dño abu
lem⁹ ī spū et in ifinitū ea verius
abundanti⁹ salubus intus q̄ in
quibuslibet exterioribus inueni⁹
Vn̄ de gaudio qd ex istoz p̄cepti
one concipimus. dicit **B**erhardus.
Gaudia nostra non p̄didit⁹
sed mutauimus de corpe in spī
ritum. de sensibus in conscientia
ibi verius et tutius conseruam⁹

B **T**ercio monemur
vt diuinū lumē suscipiamus. cui⁹
dicit̄. **I**n lumine dei nostri. **Q**d
in p̄nti sermone p̄ mebro tercio
oputatur. **D**e quo lūie tria dicit̄
tur p̄ ordinē. scz de luminis disti
ctiōne. declarationē. p̄gressiōne
De p̄mo sciendū qz triplex est
lumē. scilicet naturalis intelligen
tie. leālis scie. spūalis influētie
Primum non sufficit. secundum
non afficit. tertium vero proficit

C **P**rimo dico lumē
naturalis intelligentie non suffi
cit. quia quantumcūqz quis splē
deat lumine naturalis intelligen
tie. sepe tamen fallitur in iudicio
suo. dicens bonum malum et ma
lum bonum. **V**nde **N**athan pro
pheta interrogatus a **D**auis de e
dificatione ac constructione tem
pli dixit ex lumine naturalis in
telligentie. **O**mnia que habes in

in corde tuo fac. qz dñs tecū est.
et ideo sefellit eū sua intelligentia
Luce xij. Vide ne lumen quod in
te ē tenebre sint. Hoc tñ lumē na
turalis intelligentie cum ad bonū
uertit multū adiuuat. **Vñ Ber.**
**Si quis callēt ingenio. si viget ar
te. si p̄minet scientia intellectu. in
strumēta sūt hęc tā vicioz q̄ vir
tutū. Nō ergo refugiat vti eo in
bono quo et in malo vti potest. qz
hęc primū opus virtutis est.** **S**
cundū lumē scz leālis scientie per
studiū acquirūt. De quo d̄ **Sap̄.**
vi. Diligite lumē sapientie. Hoc lu
men si spūali lumini coniūctū fuerit
optie oueniūt. si autē sine ipso ha
bet semper nocet. dicente beato
Paulo apostolo. Scientia inflat.
Quod per quoddam simile ostēdit
beatus **Bernardus** dicens.
**Licet bonos constet esse cibos. tū
tamen si in sumendo modum et
ordinem non seruaueris. reddis
tibi plane nō bonos.** Et subiungit
**Qd dico de vobis dico d̄ sciētis. nā
deus nō p̄bat multa scientē si mo
dū nescierit. De? em̄ fructū sciētie
nō in sciētia. sed in modo cōstituit.**
Vñ Aplus. Qui se putat aliquid
scire. et non dū sit quō oporteat
eū scire. huius vana est scientia.
**Ytrumqz ergo lumen tam natu
ralis intelligentie q̄ litteralis sci
entie sine spūali semper nocet.
et hōinem magis reū cōstituit.**
Vnde dicitur Job decimo octauo
**Lux impiorum extinguetur. Im
p̄i enim sunt qui ad laudem dei
et propriam salutem hęc duo lu
mina in terciū non ordinant.
et per ipsa quia ad hęc dicta sūt**

terciū consequantur. **D**
Tercium lumen quod solum
sufficit et p̄ficit ad oēm salutem
est diuina influentia. que nō est
aliud nisi interna deuotio. hōnis
affectum inflammans ad deum.
quam post purgationem deus in
fundit anime sollicitate ambulanti.
De quo lumine potest sumi illud
Ysaye. vi. Surge illuminare iheru
salem. quia venit lumen tuum. et
gloria domini super te orta est.
**Qd autem hęc deuotio lumē debe
at veraciter appellari docet et di
cit Bernardus. Cum in hys scz
purgationibz diu exercitatus fu
eris. pete tibi dari lumen deuotio
nis. De hęc lumine presens est in
tentio. qz illud lumen deuotio nis
anime deum querenti infunditur
post predicta. Sic ergo visum est
de hōrum trium luminum disti
ntione. **E** **S**ecundo dice
dum est de hui? terciū luminis de
claratione. De quo sciendum qz hęc
lumen deuotionis de noua dilecti
one afficiente animā infunditur.
quod taliter declaratur. Cum em̄
inter deum et animam non cadat
medium nisi solum peccatum. di
cente **Ysaye** quadagesimonono
**Imiquitates vestre diuiserunt in
ter deū et vos. et peccata vestra
abscorderunt faciem suam a vo
bis. Quē dum per exercitia prius
habita. scilicet de purgatione de
medio fuerit ablata. statim amor
dei tanq̄ calor ab igne. radius a
sole pertingit ad animam. Ex cui
iūs contactu incipit et ipsa mea
lescere. et viceuersa deum dilige
re vehementer. Et hęc etiā illd est****

manuz. & hec sunt beneficia que accepit. que euz incipit intueri & gnoscat se quasi beneficiens obre tam. et tantu cumulum accepisse q̄tum est spaciū inter celum & trā. dicens ex admiratione & ex admiranda deuotione illud. 11. **R**egum. vii. **Q**uis ego sum dñe aut que domus mea quia edux isti me huc. vsq. sed & hoc visum est in conspectu tuo nisi etiam loquereris de domo serui tui in lō ginq. In hac deuotione stetit beatus **A**ugustinus cum dicebat **C**uz dei miserationes circa me at tendo sic michi videtur. qd si fas est dicere quodāmodo nichil aliud agit deus nisi vt saluti mee p̄uideat. et ita euz totum occupatum pro me video quasi omnium oblitus michi soli velit vacare. **E**x horz ergo beneficiorum intuitu paulatim icipit dulcescere benefactor. et ideo mutatur deuotio. et proficit in affectum iterum nobiliore. **S**ecundo itur in medium siue progressum huius deuotionis et ex medullis cordis perse dulcescit dominus. et qui prius diligebatur ppter beneficia nūc sine omnium horz intuitu diligē ppter semetipsum. **E**t ideo omnia sua obsequia deuotione & affectu ad hoc solum ordinat vt placeat deo nichil apli desideras aut reqrens. **D**e hac deuotione dixit **P**ā cum dicebat **Q**uid enim michi ē in celo & a te quid volui super terram & c. vsq. **D**eus cordis mei et pars mea deo in eternum. **I**n hac deuotione diu silitur et nescio si a quoq̄ viatore inter cōmuniter

viuentes vterius procedatur. **Q**uod si vltra proceditur itur in deuotionem factiorem. **T**ercio igitur succedit finis siue egressus huius deuotionis. qd nō est aliud nisi vehemens desideruz quo dei presentiam desiderat tam q̄ spōsi. dicens illud **J**ob. xxxi. **Q**uis michi det vt desiderium meum audiat omnipotens. **A**c si dicat **N**on surgo. non excitor. non excitor de puluere. non respiro in spes gracie. donec ipse veniat & osculet me osculo oris sui. **D**e hoc ardore desiderij dicit beatus **B**ernardus. **O**portet vt ardor desiderij preueniat omnem animam. ad quaz ipse est venturus. qui omnem consumat rubiginem viciorum. vt sic preparet locum domino. et tunc sciat anima quomaz iuxta est dominus euz se senserit illo igne succensam. **I**n hoc desiderio diu decoquitur anima nō quecumq̄ bona dei desiderans sed ipsum deum. **Q**uod expresse dicit beatus **B**ernardus. **C**ustato aliquante in hoc desiderio q̄ dulcis est dominus. etiam cum ad se reuertitur in cordis palato sapore retinet. quod fit vt iam solum ipsum. non ipsius quecumq̄ bona desideret. hunc ardorem tam diu euaporando continuas. quousq̄ anima ad omnez quadraturā fuerit preparata. et ad suscipiendum deum abilitata. et tunc venit dilatus in ortum suū. de cuius exhibitioe in sermone qui sbiungit ē dicendū. ipō adiuuate. qui adiuuat i dulcedine paupes suos et ē bñdctus i sila scloz. **A**men.

Sermo .xxvii. De eodem sermo tertius

Hocna thalamū tuū sion
et suscipe regem cristum
ac. Dicit beatus Bern.
Cum ecclesia sponsa cristi verba
in scripturis alterat vel alternat.
fortior est illa compositio q̄ positi
o prima verborum. et fortassis
tant o fortior q̄tum distat inter fi
guram et veritatem. inter lucem
et umbram. inter membrū et cor
pus. Nullus enim prophetarum vel
etiam Apostolorum erubescit se
dicere membrum ecclesie. igitur
si verba membri gerant accipi
mus cur non magis verba eccle
sie que ē corpus? Nemo ergo me
iudicet. nemo suggillet asserens
me non debere talia themata sus
cipere. que in sacra scriptura hoc
est in Biblia minime reperitū
Sunt em̄ verba proposita ipsius
ecclesie sponsae dei. cuius auctori
tas fortior est auctoritate cuiuslibet
libet membri sui. que sua aucto
ritate verba Bible in verba pro
posita alteravit. Quid enim est di
cere Adorna thalamū tuū sion
q̄ qd̄ dicitur Exodi. in. Lotus a
qua indues sanctis vestibus. Et
qd̄ Ruth. in. Lauare et induere
sultiorib⁹ vestib⁹. et mlt̄a hys si
milia q̄ in sacris lris inueniunt.
Expediatis ergo in p̄cedentibus de
purgatione et illuminatiōe. nūc or
do postulat. vt dicam⁹ de dei i te
plo cordis nostri p̄sentatiōe. Cui⁹
occasione verba proposita sunt iou
ta. In q̄b⁹ v̄bis quatuor ponunt.
Pr̄o em̄ hortamur ad v̄dignā p̄

paratiōe. sc̄do itelligim⁹ eiusde
p̄paratiōis specificatiōe. tertio
ortē et p̄parate aie nobilitate. .
quarto securā post p̄dicta dei su
sceptionē. Pr̄mū ibi Adorna. se
cundū ibi thalamū tuū. terciū ibi
sion. quartū ibi et suscipe regem
xp̄m. Ex hys quatuor tm̄ duo de or
natu et susceptiōe videlicet p̄sequa
mur. Primo ergo dicam⁹ de or
natu. cui licet oia p̄dicta deserui
āt q̄ oia faciūt ad ortū. tm̄ vt satif
faciam⁹ proposito themati aliquid
ponamus. qd̄ in prius habitis ser
monib⁹ fortissā nō est tactū
R Cū qd̄ sciēdū q̄ Ber. sex
ponit exercitia q̄b⁹ illect⁹ de⁹ ad
thalamū cordis veniē cogit. nec
vllomō se potēit otinē dicēs Ho
na q̄ exhibent aie nō explicant
verb⁹ s̄ spū reuelant. Et subiūgit
Qd̄ ergo sermo nō explicat. con
sideratio q̄rat. oratio postcat. me
reat vita. puritas p̄paret. humi
litas alliciat. caritas osequatur
Hys ergo sex exercitijs. sc̄z cōsi
deratiōe. oratione. sc̄a ouersatio
ne. puritatis p̄paratiōe. humili
tatis exhibitōe. caritatis inflāma
tiōe. aia n̄ā ad nuptias celebra
das in thalamo cordis sufficiētissi
me p̄parat. Nā si flagrās desideri
um. de quo in fine p̄cedētis sermo
nis dixim⁹. i hys sex se efficacit̄
exercuerit. de⁹ se nullo mō otinē
potēit. s̄ v̄iet in aīz sic flagrātē
L Pr̄mo ergo it̄ates
ad nosmetipos n̄ā v̄sideratione
queram⁹. et sb̄aliter discutiām⁹
vtrū nr̄m desiderii sit p̄fectū.
vt ipsū deū vsq̄ ad contemptū nr̄i
et omnū que sunt vel eē possunt

desideremus. Et hoc non tantum ex iudicio rationis. sed etiam ex affectu mentis. ut ipm nrm desideriu nō solū sit in magno affectu. s etia in affectu pfecto. Magnū em bonū est deus. et ideo optz vt magno desiderio requirat. **S**e cūdo huic cōsiderationi addat orō. vt intima orōe postulet qd tā intīme desiderat. vacuū em esset desīderiū et cito deperiret. si non affectuosus orōibus fulciretur. **Q**

Hec aut orō vt sit efficax et deuota testes habeat p̄funda suspiria et p̄fusās lacrimas. et ipatēte labore. dices ex oibus hys illd̄ n̄. **Ps. xliij.** Obsecro vt videā faciem regis. Et itez in **Cantic.** Reuertere dilecte mi. i. itezverte te ad me. Ac si dicat. Licet dudum remis pores grās tribuēdo. itez tū remas te apertius et abūdantius exhibēdo. Hoc em cōsuevit benignus deus in nobis misericorditer aditare. vt seipm soleat puenire testate scriptura que dicit. Ignis ante ipm p̄cedet. Et ipse nihilominus ignis dicit dicitē moyse Deuterio. Audi isrl̄ dñs deus tuus ignis cōsumēs est. Et sic ignis ignē p̄cedit. i. deus deū. hoc ē deus seipm p̄cedet dñs se. aliter pueniens. et aliter subsequēs. vt qui seipm iā puenit dñs se ad desideriu accēdendū. postea subsequat seipm tribuens ad se delectabili p̄frēndū. vt fiat quod in p̄sona **Isaac** de deo dictū est. **Gen. xxvi.** Ibat hō mo proficiens atqz succrescēs. donec velimēter magnus effectus est. **T**ercio hys duobus scz cōsiderationi et orōi addat vita s̄a

etā. vt quod in cōsideratione queritur oratione petatur vita mereatur.

R. Vita autem sancta. vt multa p̄stringam in tribus consistit. Habet em malis resistere potentes. bona facere diligenter. aduersa sustinere patienter. **De Primo Judith. in.** Dedit eis deus celi virtutem resistendi. **De secūdo. n. a. in.** dicit beatus **Greg.** Electorum est bona facere et mala perpeti. hoc triplici fūculo colligitur et cōstringitur in se vita sancta. vt difficile rumpatur. et ideo per talem vitam dei presentiam p̄mōeremus. **Q**

Quartū hys tribus adiungatur. vt qui in p̄dictis tribus exercitijs deum p̄uenierint ad remedium. puritas locum preparet scz ad suscipiendum. que omnino necessaria est cum p̄dictis. que talis et tantā esse debet. vt cum testimonio conscientie dicere possimus illud **Ap̄li.** Nihil mihi conscius sum. licet ad perfectam puritatem testimonium nostrum nō sufficiat. **Q**d em̄ nos nō cognoscimus videt deus. propter quod p̄dicto verbo adiecit **Apostolus** non confusus testimonio cōscie sue. Sed non in hoc iustificatus sum. qui autem iudicat me dominus est. Solum ergo dei testimonium sufficit. vt spiritus sanctus dicat in cordibz nostris spiritui nostro qd dimissa sunt peccata nostra. Talis puritas perfectum est substratorium domino venienti. **V**n de beatus **Bernardus.** quibz dā hanc puritatē nō hntibz ipropat dicens. **Viror** quorū dā ipudētā

quī cū suam cōscientiam in multis
feditariis coīquinauerunt. au-
dent tamen ad tam sedū cōscienti-
e suae lectulū omni orationū instā-
tia totius puritatis dñm inuitae.
Et subiungit. **Q**uid emiz. lectul⁹
non est floridas sed putrid⁹. & tu
illic regem glorie inuitas. Centu-
rio vetat illū intrare sub tectū su-
um ppter suam indignitatem. **E**t
clamat pnceps Apostolorum. **E**xī-
a me dñe quoniā homo peccator
ego sū. **E**t tu dicis. **I**ntra domi-
ne qm̄ sanctus sum. **E**t quid me
vis facere iquit. pfecto vt pmo
emundes conscientiam ab omni
iniquitate disceptatio is murmu-
ris & liuoris. **P** **Q**uinto
hys q̄tuor superadditur huilitas
que supra modū deum allicit veni-
entē. **I**pso dicente per **Ysa.** xlvii
Ad quē respiciam nisi ad huilez
et quietum corde et tremementi
sermōnes meos. **C**um enim ipse
sit humilis vt dicitur Danielis se-
cundo. **S**uscitabit deus regnū qd̄
in eternum non dissipabitur. &
humillimum hominez constituet
super illud. diliget suum simile.
ad illud dulciter et delectabiliter
se inclinans. **V**ic **Eccī.** xliij. **D**u-
milia te deo & expecta manū ei⁹
De hacōtute m̄tra inuies in p̄-
missis. **O** **S**exto hys
q̄ng supaddit caritas. **I**n cui⁹
tute de⁹ stati mētis nr̄e achanum
ingredit thalamum. **I**pa em̄ ē vl-
tima dispositio ad susceptioēz dei
aīaz habitās & disponēs. **E**t hōc
ē qd̄ **Per.** apte ifinuat ita dicēs
In via amoris ifundit se spūs s̄c̄
et⁹. i te oīa viuificās & adiuuās

seu in oratione seu i meditatione
infirmatē cogitātis. et cōtinuo
memoria efficitur sapientia & sua-
uiter ei sapiunt hō dñm **I**ntellāis
hō efficit cōtemplatio. **A**c si dicat
Ex dei p̄ntia oīa interiora in diui-
nū affem̄ transmūtānt. qz volū-
tas fit amor. memoria sapientia. i-
tellāis cōtemplatio. **H**ys itaqz oibz
que ad ōrtum p̄tinet de ceter ex-
pletis. trāseundū est ad sedz mē-
brū. scz dei susceptioēz. aliquos
effūs illius beate gr̄e q̄tuor dñs
dedit saltē imaginabiliter depm̄-
gētes. **R** **S**ecundo ergo di-
cendum ē de dei in aīam susceptio-
ne. hōc ē qd̄ aīa sc̄a ex dei presē-
tia consequatur. **E**t quia hec de-
claratio magis decet ex p̄tū qui
de ppria experientia & gustu hui⁹
gratie nobis etuctet qd̄ gustauit
Ecce beatum Augustinum adu-
rimus qui p̄ ceteris doctoribus
huius gratie secreta ponit in lucē
dicens. **C**um mens humana ex
dei visitatione ceperit semētīpaz
excedere. et illam in corde lucis
sue claritatem totam intrare. &
in hys que in intīmis videt quen-
dam intīme suauitatis saporem
attrahere. & ex hoc intelligentiā
condire et in sapientiam vertere
totam. **I**n hōc mentis excessu
pax illa que exsuperat omnem
sensum iuenitur atqz obtinetur.
vt fiat silentium in celo quasi hō-
ta dimidia. **I**ta vt cōtemplati-
tis animus nullā altericantium co-
gitationum tumultuatione tur-
betur. nichil omnino i se inueni-
ens quod per desiderium petat.
vel per fastidium arguat. vel p

odium accuset. sed infra contenti
platonis tranquillitate totus col
ligitur. et intromittit in quendam
affectum multum inusitatum intro
sus. nescio ad quam dulcedinem. que
si semper sentiret fit perfectio magna
felicitas. et nihil agit sensualitas
nihil imaginatio. sed ois inferior
vis anime proprio interim non datur
officio. superior autem vis anime in illud
intime quietis secretum et summe
tranquillitatis archanum introducit.
vniuus est enim sermo dei et efficax
pertingens ad diuisionem anime et spiritus.
et ideo nihil in creaturis hac diui
sione nobiliter mirabilisq; cerni
tur. ubi illud quod essentialiter vniu
est ac indiuiduum in seipsum scindi
tur. et quod simplex in se et in suis
partibus constat quasi quadam partiti
one diuidit ut ad summa spiritus sub
leuetur. spiritus ab anima scinditur ut
domino uniat. Felix diuisio et mira
bilis separatio. ubi quod corpulentum
et fetulentum est deorsum remanet.
quod spirituale et subtile est usque ad
speculationem diuine glorie subli
matur. et in eandem imaginem
transformatur. pars inferior opponi
tur ad summam pacem et tranquillita
tem. pars vero superior sublima
tur ad gloriam et iocunditatem.

S In verbis istis Augu
stini quibus intelliguntur. que has
delicias reddunt commendabiles
et omni dulcedine superfluentes
Illa enim gaudia sunt copiosa. de
liciosa. gloriosa. fructuosa. et mi
raculosa. **P**rimo dico sunt co
piosa. quia ex omnibus bonis colle
cta. Quod tangit in eo quod dicit. In
hoc mentis excessu inuenitur illa

pax. que exuperat omnem sensum
De qua copia dicitur Deuter. xxviii.
Abundare te faciet dominus omnibus
bonis Qui enim deum habet qui de
se dicitur Ecclesi. xxiii. In me omnis
gratia vite et veritatis. habet per
consequens omne bonum Secundo
sunt delicia ex omnibus delecta
tionibus cumulata. quod tangitur
in hoc quod subiungit. Et intromit
tatur in quendam affectum ac.

De quibus delictis dicitur Neemie. ix.
Abundauerunt delictis in bonitate
tua magna. De quibus adhuc di
xit beatus Hieronimus. Sic est aduentus
dei. benedictiones et diuinitate salutis
cum eo. et vniuersa que cum eo
sunt affluunt delictis.

Tercio sunt illa gaudia gloriosa que
de creatore non de creatura. Vniu
quod obiectum gaudium est gloriosum. tari
to et ipsi gaudium est magis gloriosum. et
hoc tangitur in hoc quod dixit Super
rior vis anime in illis archanum ac.
Quam gloriam tangit Isayas.
xlii. Gaudete gaudio vniuersi.
ac. ut fugatis et repleamini ab v
beribus consolationis. et mulge
atis et delictis affluatis. ab omni
moda gloria domini. **Q**uarto
sunt fructuosa. quia in hac via pe
regrinationis bona celestia incipi
mus possidere has delicias pregu
stando. sicut qui comedit primitias
ante messem. Et hoc est quod dicitur
Ecclesiastici sexto. Accede ad
eam scilicet ad gratiam istam et
suscipe bonos fructus illius. In o
pere enim ipsius exiguum labora
bis. cito edes de generationibus
illius. Vniu est quod illa gratia su
predicta vocatur primitie spiritus

quia p̄gustatus ante mellē cele
lestiū bonoz. **V** **C** **Q**uōto
sunt hęc lō omnia quodāmodo
miraculosa. qđ tangitur ī hoc qđ
dicit Augusti. Nichil in creaturis
hęc diuisione mirabilius. Illud
enim vt ait Gre. est miraculum
qđ ab hūana rationē vix poterit
apprehendi. Iste sūt delitię de qb̄
dicitur in Ps̄. Ineb̄ abuntur ab
vbertate domus dei. Quas delitię
as ad p̄gustandum et p̄bādūz
pp̄inat electis suis deus vt sciant
et intelligant quid in eo et cū eo
in eternum debeant possidere. vt
ecens nobis cum easdez guttulas
sorbere incipimus. Gustate et
videte quoniam suauis est domi
nus ac. p̄pter qđ etiā anime ele
ctorum cum ad hanc fruitionem
peruenerint celi nominantur. eo
qđ q̄quid in celis possidetur gu
stat in terris. et p̄ sequez agit ī
terris. Queris qđ nā sit illud. va
rare deo. laudare deū. adherere
deo. frui deo deo. **V**ic **B**er. Ego
puto omnē animā talem nōmō
celestē esse p̄pter originem. sed a
celū non immerito appellari p̄
imitationem. Hoc tamen scien
dū qđ hęc grā nō faciliē est ad ma
nū. nec occurrit suauit̄ viuētibz
in terra. Et hoc est qđ dicit **B**er
Hęc gratia nō sic p̄sto erit omni
anime. nisi illi dūtazat quā igēs
deuotio et vehemens desiderii et
dulcis affectus sponsam pbant.
Vic talis accipit benedictionem
a domino ac. Non sic imp̄ non
sic quozum p̄rimus ego sum. De
quibus **J**ob secūdo dicitur. Non
videbit riuulos fluminis. torrentis

mellis et butiri. **Q**đ exponens be
atus Gregorius dicit. Fluuus
torrentis est ipsa inundatio spi
ritus sancti. et sepe animus amā
tis tanto contemplationis mune
re repletur. vt videre valeat qđ
loqui nesciat. **V**nde cum spiritus
sanctus suam gratiam infundit
melle nos pariter et butiro replet.
Mel desuper cadit. butirum vero
ex animalium lacte colligitur. **C**ū
igitur vnigenitus dei filius sic deus
sup̄ omnia. et homo factus iter
omnia. qđ cū nos dulcedine sue di
uinitatis et misterio incarnationis
repleuerit melle nos pariter et
butiro satiat. **A**d que nos poucat
Ihūs xp̄c dñs n̄r.

Sermō. xxviii. **D**e eodē ser
mō quartus. **X**

Ascipimus deus misericor
diā tuam in medio tēpli
tui Ps̄. **D**icit b̄tus **B**er.
Bonozū dei alia accipimus inferi
vt t̄palia. alia interius vt sp̄ua
lia. alia superius vt celestia et di
uina. que sunt p̄re ceteris nobilio
ra tanto quantum celuz a terra
et deus quibullibet tomis p̄re
stantior inuenitur. **Q**uanto emz
quodlibet est inferius tanto ig
nobilius. et quanto ē superius
tanto nobilius. qđ in elemento
tū ordie cognoscit̄ euidentē. **T**erra
emz auz sit infimum est etiam igno
bilissimum elementum. quod au
tez super illud est vt aqua est no
bilius. super quod est aer iterum
nobilius. super quod ignis quod
est nobilissimum elementū. **S**ic

per omnem modum in domis gra-
tuitis que q̄to sunt superiora t̄a-
to sunt nobiliora. dicte Jacobo
in capitulo. Omne datū optimū
et omne donum perfectum de sur-
sum est. **¶** In verbis ergo pro-
p̄tis tria intelligimus. sc̄z domi no-
bilitatem. accipientium necessi-
tatem. dātis caritatem. **¶** Primū
ibi. suscepimus deus. secundum i-
bi. misericordiam tuam. t̄erciū
ibi. in medio templi tui. **¶** Primo
ergo dicam⁹ de domi nobilitate
q̄d sicut visum ē tanto est ceteris
dibus nobilior q̄to est superius.
Que cū sit in corde dei nō acciden-
tali sed substātiali dicimus mi-
sericordiā veraciter deū. Sic enim
vocat eam **Ps̄.** Adiutor meus tibi
psallam vsq; deus meus mise-
ricordia mea. i. misericors deus.

¶ Propt̄ q̄d sciendum
q̄ misericordia deus et donū dei
vocat. dic̄t deus vt ē i corde dei.
seu pro benigna quadaq; pietate
qua super nostraz miseriam se in-
clinat. de cuius corde eadē miseri-
cordia nobis fluit. tāq; riu⁹ a fo-
te. radi⁹ a sole. Itaq; misericordia
dat misericordiaz substātia acci-
dentale. vbi dātē significat nomē
substātie. vbi donū est nomen q̄
litatis. siue aut̄ miā de⁹ v̄l donū
dei vocat̄ t̄ato tamen est nobili⁹
q̄to s̄limi⁹. Vñ iusticia dei alta
dic̄t sic mōtes. v̄ritas sic nubes.
S; misericordia sicut celū. dicte
Ps̄. Dñe in celo miā tua et veri-
tas tua vsq; ad nubes. Iusticia tu-
a sicut montes dei. Que omnia i
deo induxim⁹ vt huius domi mi-
sericordie nobilitatem ex sua alti-

tudine probaremus. Videmus
nim ad sensū q̄ q̄to aliquid in su-
periori loco situm ē sicut arbores
et vinee. t̄ato fruct⁹ eius dulci⁹
melior et nobilior inuenitur. **¶** Se-
cundo ergo dicendum est de acci-
pientium hoc donū necessitate.
hoc est q̄d necessarium est q̄ huius
moī donum misericordie cōsequa-
mur. Quid em̄ miseris q̄ vere mi-
seri sunt t̄a necessarium q̄ miā si-
ne qua nemo saluabitur. **¶** Dicit e-
nim **Beatus Grego.** Iusticia no-
stra ad examē diuine iusticie du-
cta iusticia ē. et sordet i disce-
tione iudicis q̄d in oculis fulg; be-
ne operantis. **¶** De q̄ adhuc dicit
Beatus. Sicut null⁹ merita suffici-
ūt si sū miā iudicabūt. sic nullius
peccā impediūt si cū miā suscipiūt.

¶ De hac miā duo bre-
uiter p̄strigat̄ sc̄z de ei⁹ descriptiōe
et ei⁹ ad nos distributiōe. Descri-
bit̄ aut̄ sic. Via est bñficiū misero
gratis imp̄tū. De qua dicit **Beatus**
Beatus. Iusticia merituz querit.
misericordia autez ex miseria no-
stra excitata misero dat̄ gratis.
De qua ad huc alia datur descrip-
tio. Misericordia est exhibitio in-
debiti beneficii. **¶** Sequitur videre
de misericordie distributiōe. De
qua sciendum q̄ deus pater mise-
ricordiarum septem misericordi-
as tāq; septem panes paupibus
suis dedit. Primā nob̄ exhibuit
in carnis assūptione ad vitaz no-
stram ist̄ ruēdā. **¶** Secūda; i tēpli
oblatiōe ad hūanā naturā p̄ri re-
cōsiliandam. **¶** Terciam i corpis
sui cibatione ad infirmitatem no-
strā confortandam. **¶** Quartam

in crucis passione ad eap tū hō
mī nē redimēdū **Q**uintā i iheru
ctōe ad celi ianuā apiedā **S**exta
i ascēsiōe ad māsiōē nrā p parā
dā. **S**eptimā i spūs scī missiōe
ad plenā i nob scitātē pficiē dām
Hec septē mie sūt septē pa mb⁹
designate. quibus vt **Mat. xv. dō**
dñs t̄bas pauit **C** **P**rimo no
b dē⁹ miāz i incarnatiōe fecit. **C**
em hūanū ge⁹ ex p̄uaricatione p̄
morū pntū in tā profūndā miserī
ā cecidisset. vt nec a se nec a cre
atura aliqua potuisset releuari.
dea: misericordia motus descēdit
ad inferiores partes t̄re. assumēs
hominem in se et per consequens
nostram miseriam. vt nos de pro
fundo nostre miserie liberaret.
De hac miseria. **D**icit **A**postolus
ad **Ti**m̄ terciō dicens. **T**unc ap
paruit benignitas et humanitas
c̄. vsque. non ex op̄ibus iusti
cie sed secundum suam misericor
diam c̄. **C**ui videlicet misericor
die si ad cōditiōem occurrere ar
pim⁹ oportet vt et nos imperfec
ta puritate renascamur **D** **C**
No hęc enim deus natus est nob
homo in perfectissima puritate.
vt puta natus a patre deo et vie
gine matre. a quib⁹ nullam ip̄e
contraxit maculam. volens sicut
ap̄t **A**postolus. vt nos imitantes
eum in nouitate vite ambule⁹.
Nec nobis sua proderit inearna
tio nisi nostra in hac parte. adiu
gatur imitatio. **V**inc dominus
dixit. **N**icodemus **J**ohannis ter
cio. **O**portz vos nasci denuo. **Q**
cum ille respondisset. **Q**uomodo
p̄test homo nasci cum sit senex:

subiunxit dominus exponens
quod dixit. nisi quis renatus fue
rit ex aqua et spiritu sancto nō
potest intrare regnum dei. **Q**uia
nisi ex aqua lacrimarum et spiri
tu sancto in cordibus per contri
tionem efficientem ad plenum
puritatem renascamur. non pro
derit nobis hęc in carnationis mi
sericordia. et per consequens nō
intrabimus in regnū dei **S** **E** **S**ecun
do exhibuit nobis secundam mi
sericordiam in sui ipsius in tēplo
oblatiōe. offerens seipsum patri
i nrā natura ad eccl̄iādū. **D**e q̄
miā dicit v̄bū p̄positū. **S**uscipi⁹
dē⁹ miām tuā i medio tēpli tui.
Cui⁹ effectuz si osequi volu⁹oz tet
nos p̄ fidē q̄ p̄ dilectiōe⁹ opat̄ cor
pori ei⁹ mistico q̄d ē et cia incorpo
rari. vt sic ei v̄m̄i et̄ cor porati i
eo p̄ri offē amur et sic redēliemur
Tercio exhibuit nob⁹ dē⁹ etiā
miāz dās nob⁹ corp⁹ suū et sāgui
nē ad nrāz iheritātē et i edīā quā
ex eius ē cibi carētia or̄axi⁹ ro
borādā. **C**ui si ex q̄licūz oḡruo oc
currē cupi⁹ cū eadē deuotiōe et
affcū q̄ dē⁹ nob⁹ hūc cibū p̄para
ut accedē nos oportet. **D**e⁹ atē
nob⁹ hūc cibū istituuit i maria ca
ritate dicens **L**uce. xxij. qū hāc
miām istituuit **D**esiderio de sidē aui
hoc pasca māducae v̄bū cū. sic et
nos ad eūdē cibū sumēdū magnā
caritatē hēam⁹ et cū desidēio mag
no accedam⁹ vt fiat nob⁹ q̄d **E**cc̄i.
xxij. dicit **Q**ui edūt me adhuc e
suriēt et q̄ bibunt me adhuc sitī
ēt **D**e hac miā. **D**z i **P**s̄. **M**iser
ator et misericors dñs estā dēdit t̄
māb⁹ se **D**e hac dā **E**cc̄i. ij. **S**cdm

magnitudinem ipsius sic et misericordia que ab ipso est. quod hec misericordia que est corpus christi datori deo videlicet per omnia adest. nichil in eo nobis minus exhibens quam se totum. Et hoc est quod dicit zacharie. **iii.** **A**dhibet gratiam gratie eius. **Quarto** exhibuit nobis quartam misericordiam in crucis passione ad humanum genus redimendum. De qua dicitur in **Ps.** Quia apud dominum misericordia et copiosa apud eum redemptio. **Ac** si dicat Quia apud dominum in corde eius magna fuit misericordia. hec coegit eum ut per passionem crucis copiosam nobis redemptionem exhiberet. **E** De hac misericordia dicit **Beatus.** Erat in corde dei misericordia multa nimis cumulata super filios hominum. sed hec latebat et homo nesciebat precium eius. donec rupto vasculo in quibus partibus corporis effluebat. **Et** subiungit **Die** multe corporis miserie. **Vincet** ne miserie misericordias. an miserie cordie miseras superabunt. **U**ntant plane misericordie tue antique domine. **Q**uius autem misericordie domini magne si participes esse cupimus oportet nos dominum pro vicibus imitari. dicentes illi. **1. Pet. ii.** **X**ristus passus est pro nobis vobis relinquens exemplum ut sequimini vestigia eius. **Vincet** **Beatus.** Proderit nobis christi passio. si nostra sequatur imitatio. ut sequamur vestigia eius. alioquin etiam exquiemur a nobis sanguis ille iustus qui effusus est super terram. nec immunes erimus ab illo tam singulari scelere iudeorum. quod vix tante

caritati ingrati fuerimus. quod spiritui gratie contumeliam fecerimus. quod filius dei contumeliam fecerimus. **Quinto** exhibuit nobis deus quintam misericordiam in sua resurrectione. ad celi ianuam nobis aperiendam. que ex culpa primorum parentum humano generi a mundi initio clausa fuit. quod in eorundem parentum de paradiso eiectione et gladius versatilis ad custodiendam ianuam collocacione euidens ostenditur. cum sicut **Gen. iii.** dicitur. **E**iecit deus adam de paradiso voluptatis et collocavit ante paradysum cherubin. et flammam gladius atque versatilis. ad custodiendam viam ligni vite. **Q**uem ideo voluit esse versatilem. ad insinuandum quod aliquando esset per passionis misericordiam remouendus. ut eo amoto homines possent celestis paradisi ianuam introire. **De** hac misericordia dicitur in **Ps.** Bonum est confiteri domino. **V**sq; ad annuntiandum misericordiam tuam hoc est ad annuntiandum illam misericordiam que est nobis facta mane in die resurrectionis. **De** qua adhuc. **1. Pet. i.** **P**etri. **ii.** dicitur **Benedictus** dominus deus qui secundum suam magnam misericordiam regeneravit nos in spiritu vite eterne. **C**ui tunc nos dignos exhibere. **h**ic nos cum christo a peccatis omnibus et vitis surgamus. ut mortui peccatis iusticie viam. quod est spiritus alius resurrectio. **De** quo dicit **Apoc. i.** **C**ollo. **iii.** **S**i surrexistis cum christo qui sursum fuit sapite etiam. **Sexto** exhibuit nobis sextam misericordiam in ascensione. ad mansionem nobis perpetuam preparandam. ipso salvatore dicitur **Johannis. xii.** **V**ado parare

vobis locum **De** hac misericordia dicit **Ecc̄i. xvi.** Misericordia vni cuiq; faciet locum. **De** hac adhuc dicitur **Ysa. xvi.** Preparabitur in misericordia solū eius sc̄z hoīs **Cui** gr̄e si nos dignos cupim⁹ exhibere oportz vt p̄ntem vitā tan q̄ aduenz pergamus. **Dignū** q̄p p̄ ē vt qui ciues sanctorū et domesticī dei scripti sūt in cel. tanq̄ aduenas et peregrinos se exhibēant super terram. **Quē**admodū hortamur. i. **Petri. ij.** ubi dicitur **Obsecro** vos tāq̄ peregrinos et aduenas abstinē vos a carnalibz desiderijs ac. **Septimo** exhibuit nob̄ deus septimā miām in spiritus sancti missione. ad nostraz sc̄ificationez. et ad oēs p̄ores misericordias felicē consumandas. **De** qua dicitur **Ecc̄i.** In oblectatione remiet nob̄ miā. **Spūs** em̄ sc̄i missio nō modicū delectat cor **De** hac miā dicitur **Luce. i.** **Per** v̄ isēra miē dei nostri visitauit nos oriēs ex alto. **Ad** quam miām si dignē volum⁹ a cupim⁹ suscipi. studemus sem̄ per parati et preparati inueniri. vt auz spiritus sanct⁹ sp̄rauerit patos nos inueniat ō in hora exp̄sōs sinu s habentes ad gratiam suscipiē nōā. cum spiritui placuerit nos misericordit̄ visitare **Qd** etiā **Her.** monet dices **Licet** spiritum sanctum accipere non sit in arbitrio hominis conantis. sed in gratia doctantis. **hoīs** est tamē iugi t̄er preparare cor. volūtatem cohibendo ab affectio nibus alienis. rationem et intellectum a sollicitudinibus. memoriam a negotijs. nonnūq̄ etiam

a necessarijs occupationibz. vt in die b̄o om̄ et in hora b̄nplacitē ei⁹ aū audierint vocem spirantis spūs otinuo cōcurrat sibi et coopēt in bonū. **De** hys septē misericordijs d̄z in **P̄s** Quoniam sc̄dm altitudinē celi a terra corroborauit miām suā sup̄ timētes se. **De** qui b⁹ dicit **Her.** Electi dei considerātes dei misericordias. sc̄nt̄ sup̄ se tātū cumulū miāz. q̄tū est spaciū int̄ celū et terram. **¶** **Terciu** principale iuxta p̄mā diuisionē ē dicē de dātis largitate. designata p̄ hoc qd̄ dicit. **In** medio tēpli tui **Ad** hoc em̄ oblat⁹ in medio tēpli dicit. ad insinuādū q̄ nullū trāseat. nulli se denegat. s̄ q̄tuz in ipso ē omnibus sinū miē aperiat **Propter** quod etiā quādo de loco agitur deus semper in medio legitur extitisse. **Nā** in carnie natus in medio duū animalū est in presepio eclīnatus. **Ad** tēplum remēs in medio est oblat⁹ **In** medio doctorū est inuentus. crucifixus est in medio latronum collocatus. resurgens a mortuis in medio discipulorū apparuit. **Ad** quid hęc oīa nisi insinuet nob̄ q̄ ad miām largiēdam oib⁹ pateat. oib⁹ se exhibeat. **Et** hoc ē qd̄ pater ad filiū **Pro. vi.** dicit. Diuēt̄ putei tantū foras. a in plateis tuis aq̄s tuas diuide **Vinc** ē q̄ in **Canticis** canticorum dicitur est flos campi. eo q̄ omnib⁹ pateat omnibus se exhibeat. **Ihesus** cristus dñs q̄ ē ac.

Sermo. xxix. **De** sancta **Agatha** viūgine s̄mo p̄m⁹

Omnis super gratiam mulieris facta
a **Eccl. xxvi.** Dicit beatus
Gregorius in omelia Quod
nos barbati dicemus quod ad regna
caelestia ire per ferrum puellas vi-
demus Qui si ad ipsi regna celo-
rum per bella persecutionum non
possumus hoc in nobis turpe sit
quod deum nolumus saltem per pacem
sequi Ecce nulli nostrorum modo di-
citur pro me morere sed tantum
in te illicita desideria occide
W In vobis ergo propositis hae
sancta virgo et martir Agatha a
triplici gratia commendatur scilicet a virgi-
nitate passiois acerbitate vi-
te sanctitate primum ibi gratia se-
cundum ibi super gratiam tercius i-
bi mulier sancta Ex hac triplici gra-
tia meruit a deo triplici aureola co-
ronari nam per virginitatem unam
pro passione secundam pro vite sancti-
tate quam verbo et exemplo deum docu-
it et predicavit terciam aureola est
adapta Hec pauca de origine deae
sufficiant Prosequentes sermonem
quibus exercitibus ipsam virginem
imitemur ut in hac via et vita e-
i saltem tenuiter conformati in re-
gno celorum eius consortio perfru-
i mereamur Verum quia pauci est
in prima gratia imitantur pau-
tiores in secunda saltem in terci-
a scilicet vite sanctitate quantum possumus imi-
temur Nam ad hoc dirigit nos de-
us dicens **Leuit. xix.** Sancti esto-
te quoniam ego sanctus sum **¶**
Sunt autem sex genera exercitiorum quae
nos sanctos efficiunt Quorum prima po-
nit beatus Gregorius in legenda virginis
huius scilicet cordis mundicia honorum
operum sufficientia spiritus sancti pro-

fecta Reliqua tria ponit beatus
Bertrandus dicens ea sunt quae nos sanctos effi-
ciunt videlicet victus sobrius actus iustus
sensus pius In his sex exercitiis
dis actus iusticie continentur Et ideo
quod in his sanctificatus fuerit est sine du-
bio totus sanctus **¶** Primo ergo san-
ctificemus nos per cordis mundiciam
purgantes cor nostrum et scopantes
ab omnibus immundiciis et seditati-
bus peccatorum quod cum ad plenum sanctum
fuerit erimus sine dubio sancti si tamen ni-
hil de contingebus obmittamus
quod facere monemur **Deu. xx.** V-
bi dicitur Sint castra tua sancta et nihil
in eis appareat seditatis Insinuatur
in his vobis quod ex sola mundicia si-
ne nobis platurata fuerit sine dubio sum-
mus sancti **Vinc. Apo. i. ad Cori. vii.**
Mundemus nos ab omni iniquitate
carnis et spiritus proficietes sanctifi-
cationem nostram in timore domini **R.**
Quomodo autem mundari debeamus
docet nos beatus Bertrandus dicens Al-
teat homo tribunal mentis suae ut
audiatur causam preterite vite suae
Assit accusatrix conscia testis me-
moriam vero iudex timor carnis
et quodquod inuentum fuerit in quo
deum offendimus per cordis vitiationem
conteratur per oris confessionem
exhauriatur per satisfactionem
deleatur per resistentiam simili-
bus resistatur et his omnibus
firmum propositum adiungatur
Hec tandem continuantes quod
et quousque spiritus sanctus ad-
fectum nostrum in aliud genus
deuotionis trahat in gratiarum
videlicet actionem Ipsa enim gratiarum acti-
o et vox laudis cum ex intimo affectu
non ex iudicio agitur signum est
8 in

remissionis peccatorum. **V**nde cū
anxia penitentiā in iocūdaꝝ deuo
tionem gratiarum actionis muta
ta fuerit. hec mutatio dextere ex
celſi certiffimum ſignum eſt. q̄ o
mnia peccata noſtra a deo nobis li
beraliter dimiſſa ſunt. **D**e qua re
miſſione iam veraciter ſumus ſā
cti. **S**ecundo ſanctificemur nōs
per bonorum operum ſufficiētiā.
precipue et ante omnia illa faciē
tes que facere cogimur ex p̄cep
to. Nam que cadunt ſub p̄cep
to. utpote legalia de neceſſitate
ſunt ſalutis. **I**psa em̄ ſanctificāt
nos pre ceteris. dicente domini
Leuiti. xix. **S**anctificamini et eſtote ſā
cti. quomā ego ſanctus ſum dñs
deus veſter. **I**n quibus auteꝝ ſā
ctificari debeamus ſtatim ſubiun
git **C**ustodite p̄cepta mea et faci
cite ea. quomā ego ſum domi
nus deꝝ veſter. qui ſanctifico vos. **A**
ſi dicat. **V**os facite ipſa opera et
ego ſanctifico vos. ut ſperemus
ſanctificari non ex operibus que
fecimus nos ſed a deo. **E**t quāto
ipſa opera fidelius agimus. tāto
deus nos amplius ſanctificat. **P**
pter quod cum ſumma diligentia
ſtudentum eſt. ut opa q̄ debēt de
o fideliter peragatur. **Q**uia ut a
it **Ph**ūs. **P**lus meremur aduer
bys q̄ nominibus. **H**oc eſt plꝝ
meremur de bene facto opere q̄
de bono. **E**t hoc eſt qd̄ dicit **Pro.**
xii. **Q**ui fideliter agunt placent
deo. **S**icut et eduerſo diſplicent
qui faciunt negligēter. **I**uxta il
lud **I**ere. xlviii. **M**aledictus qui
facit opus dei fraudulentem. **T**ūc
auteꝝ fideliter agimus. ſi ipſa nō

ſtra opera diligentem attentione.
et fideli intentione domino offē
mꝝ. ut per diligētem attentionē
ōnes ſenſus et corporis membra
ad opꝝ dei conuocemus. cōuoca
tos adunemus. **Q**uod facere mō
nemur. **E**ccli. xxx. vbi dicit. **C**on
tine et cōgrega cor tuum in ſācti
tate eius. **E**t ibidē. li. **C**ōgrega
te vos in domū diſcipline. **U**t di
cat de vobis veracit̄ illꝝ **Pro.** ix.
Sapientia vōuit ancillas ad arcē.
hoc eſt ſapient̄ deuotio ancillas. i.
ſenſus corporis et affectus anime
ad arcem. i. ad ſummum conatuꝝ
virtutū vōuit. **S**ic etiam opera nō
ſtra per fidelē intētiōē debēt in
ſolū deū ordinari. ita videlicet ut
ipſa intētiō deū ponat in oibus q̄
agimꝝ fundamentū. **Q**d em̄ ſuper
illud fundamētū. hoc eſt ſuper de
ū nō edificatur. trāſit cū ſuo fun
damento. qd̄ aut̄ ppter deum agi
tur qui eternus ē cū deo permanet
in eternū. **D**ic **E**ccli. xxvi. **F**undamē
ta eterna ſupra petra ſolidata. **P**e
tra aut̄ erat chriſtus. **T**ūc aut̄ opa
ra nra p̄ fidelē intētiōē in ſolū de
ū ordinamus. cum oia q̄ agimus
ad laudē et gloriā ſuam agimus.
nichil aliud ex oibꝝ q̄ agimꝝ intē
dētes. **A**d hoc hortat̄ **Apꝝ.** i. ad **C**
orin. i. **O**ia q̄ faciatis ad gloriā dei
facite. **S**ūt em̄ quorū ſimplex nō ē
oculus intētiōis. oculus in ali
ud q̄ in deum nequit obliquātes.
et hꝝ tales recipiunt hic mercedē.
Tercio ſanctificamur p̄ ſpūs
ſācti p̄ntiā. q̄ licet i p̄ma ſcāda
q̄ ſanctificatione neceſſario nobiſcū
fuerit. eo qd̄ nichil boni facere poſſuꝝ
ſi ipſo. hic tamen ſingularit̄ poſſ

predicta ponim⁹ eius presentia
quia hoc est in propria virtute.
hoc ē in sua dulcedie dat nob⁹
Datur em̄ p̄t duo sciz ad cōsola
tionē. et virtutū plantationē
Ad cōsolatiōem. qz post cor⁹ pur
gationē et bonorum opū multipli
cationem infūditur ad eius dul
cedinem p̄gustandaz. et quem
p̄tius in operibus faciēdis habu
imus auxiliatorē nunc hēmus cō
solatorē. ne scēntes solum labo
ris fatigationē et non spiritus cō
solationē s̄b onere opprimamur.
Est autēz hęc eius cōsolatio. quia
dī Gala. in. Spiritus sanctus p̄
hibet testimonium spiritui nr̄o
qz sumus filij dei. qz si filij dei a hęc
redes **E**t sic in hac gratiosa atte
statione in hac vita de filiatione
et in futura de hereditatis assecuci
ōe misericordit̄ cōsolamur **M**
Vt secundum Apostolū. habea⁹
sacrificatiōez vite ei⁹ q̄ nūc ē. sine
vero vitā eternā **D**at etiā spūs
sanctus ad v̄tutū plantationem
Nam ex dei p̄sentia deū cognosci
mus. ex cuius coḡnicōe cōsequi
mur caritatē. **N**emo em̄ potest e
ū cognoscere et nō amare **P**er e
ius vero absentiā nos ip̄os cognō
scim⁹ et ideo humiliamur. **Q**uia
tūc nostre vilitates et miserie in lu
cē p̄dūt absente deo. ex quarū
ituitu vsqz in puluerem humilia
mur. **E**x ituitu ergo dei habem⁹
caritatē ex nr̄o vero humilitatē.
In hac alteratiōe stetit **P**salmi
sta cum dicebat. **E**go mendicus
sum et pauper dominus sollicit⁹
est mei. **N**am in eo qz se respexit
et suaz fragilitatē humiliatus dix

it. **E**go autē mēdicus sū et paup
Inde autem fugiēs et deum in spi
ritū cōsolat⁹ et in sp̄e subleuat⁹ dix
it Dñs sollicitus ē mei. De hys di
xit beat⁹ **Aug⁹**. **D**ñe deus meus
si non attendere misericordias
tuas mee miserie me p̄traherēt in
desperatiōis abyssū. **V**ic beatus
Gre. **A**dē spūs fact⁹ vt subleua
ti deū ame⁹. abē vt cognoscētes
nostram miseriam humiliemur.
Vic beatus **Ber.** **Q**ui in spiritu
ābulat nēqz in vno statu perma
net. nec eadem semip̄ facilitate p̄
ficit. et nō est in hęc via eius.
sed quēadmodū ei spiritus mode
rator dispensat prout vult. nūc
segni⁹ nūc alacri⁹. que retro sūt
obliuiscitur. et in anteriora se ex
tendit **E**rgo cui⁹ te torpore v̄l ac
tivia affici sentis noli p̄pterea dis
fidere aut desistere a studio spūa
li. s̄ iuuātis req̄re manum. trahi
te obsecrās donec denuo suscitā
te grā fact⁹ p̄mptoz alacrioz cur
tas. et sic q̄diu adest grā sic dele
ctāe in ea vt nō existimes te do
nū dei iure hereditario possidere.
ne subito cum retraxerit manuz
et subtraxerit donū tu aīo conici
das factus tristior q̄ oportet. qz
hec alteratio spūs remētis et ece
dentis nō agit in nobis ad nostrā
insipientiam sed ad dei in nobis
edificandam sapientiam. non ad
dei indignatiōem sed ad nostrā
promotionē. quia forsitan plus
proficim⁹ in gratie subtractione
q̄ in sue presentie consolatione.
Nam q̄tum nobis deuotionis ac
etescit ex spiritus presentia ferui
da dilectione. p̄mpta operatiōe

hilaris iubilatioe • sublimi deplatione • que in puluerem reuertentur cum spiritus non spirauerit • tantum subtracta gratia accrescit nobis de dei timore • duro labore • anxietatis horrore • impatiēti languore • profunda suspiria • incinerata humilitas. Ex quibus omnibus in subtractam gratiam eo adunatis plus meremur quam ex presentia spiritus solemur. Et quia difficulter creditur quod subtracta gratia plus utilitatis offerat quam habita. **Ecce** ad manum est scientia beati **Bernardi** dicentis **Deus** et si iustis non desit ad meritum plerumque tamen adest ad solatium • illud vtilis istud in cunctis. Et subiungit. **Dabit** igitur et latet dum se sum cordis minime tangit illa suauitas habitata sed ab oīta. **Sed** ex hoc detrimentum non accipiet anima sancta • si tamen verum deum diligit • quia moram faciente spūso non tantum cum fatuis vngibus dormitat • sed crebris suspiriis excitata • profundis gemitibus agitata • impatiēti languore non valet mesticiam cordis dissipare • nec eam abscondere quam triste pectus aduertit. Et ideo anima deuota ex his multum meritum congregat et proficit vehementer. **Iuste** autem spiritum sanctum in medio istorum sex exercitiorum posuimus • tamquam omnia ordinatam viuificantem et omnia facientem • quod nullum opus prosperabitur ad merendum quod spiritu sancto non iuuatur. **Quod** enim cor facit in corpore • hoc spiritus in opere • et sicut corpus non viuit sine anima sic nullum opus sine spiritu • vñ

sicut per eum omnia colliguntur • sic sine eo omnia defluunt et in nichilum rediguntur. **Ips**e enim spiritus sanctus ut ait **Beatus** est omnipotens omnium arti fex • creans ad deum hominis bonam voluntatem • dei ad hominem faciens propiciationem • formans affectionem • dans virtutem • prosperans operationem • agens omnia fortiter et diu spontans omnia suauiter. **Et** subiungit **Doctores** docent deum querere • angeli adorare • solus ipse spūs est qui docet inuenire habere frui. **Ips**e tantum est sollicitudo bene querentis • et in spū pietas et veritas adorantis • sapia inuenientis • amor habentis • et gaudium fruētis. **Quē** videri si cupimus habere domesticum et inhabitatē in nobis omnia nostra interiora et exteriora nostra sub custodia discipline deuotissime proponamus • nichil omnino admittentes • quod eidem spiritui aduersetur. **Quia** ut dicit **Sapiens** spiritus sanctus discipline effugiet fictum et auferet se a cogitationibus que sunt sine intellectu. **Quod** exponens beatus **Bernardus** dicit **Et** si repellere a se spiritum sanctum non est in voto cogitantis • fit tamen ex culpa negligentis • ut spiritus discipline merito se auferat a cogitationibus que sunt sine intellectu. **Et** ideo qui priora commercia sancti spiritus in seipso experiri desiderat • caute se ab omnibus custodiat • que eidem spiritui aduersantur • quod nobis prestare dignetur idem spiritus cum patre et filio unigenito domino nostro ihesu christo in sempiterna secula seculorum. **Amen**.

Sermo .xxx. De sancta Agatha Sermo .ij.

Urgo cogitat que dñi sūt
vt sit sancta corpore et
spiritu. i. ad Corin. vi. **D**i
cit beatus **Gre.** **A**lia sine delecta
tione esse non poterit. aut em̄ dele
tabile in inferioribus et caret superioribus.
aut in superioribus et cōtēpmit infi
ma. **E**xpropta ergo in precedenti
sermone sanctitate iteriori. que
per cordis mundiciam. spirituali
um operum sufficiētā. sancti spiri
tus presentiam est fideliter acqui
sita. nunc ad eandem sanctitatem
perfectius possidendam. alia sunt
exercitia aduocēda q̄ i exteriori
dūfatione nōs scificāt. vt fiat qđ
scriptū ē in **Apo.** **Q**ui scūs ē san
ctificetur adhuc. **I**n ver
bis ergo ppositis tā tangit **Apo.**
scz statim excellētē. actū cōpētē
tem. finē cōgruētē **P**rimum
ibi v̄go. **V**irginitas em̄ in omni
statu excellētior est. **S**ecundū ibi
cogitat. **I**n quo tangit actū tali
statui cōpētē **V**irgines em̄ q̄
a maritali debito et a curis seculi
per oia sunt solute cogitare de
bēt merito q̄ sūt dei. **V**t sicut cō
iugate ex vinculo maritali cōpel
lūtur vt viris suis placeant. **S**ic
etiā virgines deo dicare intende
re debēt. quomodo deo placeāt
spōso suo. **T**ercium ibi vt sit san
cta corpore et spiritu. **I**n quo tā
git finem congruentem. **A**d hūc
em̄ finē omnes sacre virgines
cogitationes locutiones et opera
debent dirigere. vt sint sancte.
quippe quarū spōsus sanctus est

a quō nullate? in thorum marita
lez assumūtur nisi a ipse similiter
siant sancte. **Q**uod etiā ista glo
riosa virgo de quā nobis est ser
mo **Agatha** videlicet deuotissime stu
duit adimplete **Q**ue res corpus
et animam posuit. vt posset deo
placere. et placuit sicut signorū
et miraculorū euidentia cōproba
uit. que vsq; in finē seculi deus p
eam et propter eandem exhibe
bit et exhibuit clarificans eam
toti mundo. vt ex hōc innote
sceret q̄ta deuotione studuit vt
corpore a spiritu esset sancta. quā
ideo deus nobis posuit in exem
plum vt qui dominum **I**hesum q̄
exultauit vt gygas ad currendā
viam ymitari non possum? pu
ellam teneram et delicatam imi
temur saltem tenuiter **Q**uod ad
huc vtinā faceremus **Q**uomodo
autem ipsam in sua sanctitate de
beamus ymitari. vt et nos simili
ter simus sancti docet nos **Ber
nar.** dicens. **O** **T**ria sūt
que faciūt hōiem sanctuz. **V**ict?
sobrius. act? iustus. sensus pi?
In quibus tribus plena et abso
luta cōsistit perfectio. **E**st autem
secundum q̄ diffiniunt doctores
Sobrietas moderatus vsus tem
poralium circa solam necessitatē
restrictus. **C**uius obseruantia li
cet difficilis videatur hīs qui in
carne ambulant. facilis tamē ē
illis qui bona spiritualia gustauē
runt. qui pua bona respectu ma
iorum et meliorum pro nichilo ē
putāt **N**ō expōsse beatus **Grego.**
infruat dicens. **D**ulce est esse in
humans rebus. sed ei qui ad

huc de celestibus nichil nouit. quia
quod eterno min⁹ intelligit tanto delectabile
in temporalibus requirit. **A**t
si quis in cordis ore gustauit que
sit illa dulcedo celestium bonorum.
quod illud dulce est quod itus habet tanto
ei in amaritudinem dicitur omne quod
foris sustinet. **E**t ideo facile est ei
primo et delectabile ut foris propter
deum sobriū victū habeat quod itus
dulceiter patitur. **V**t ergo spiritus
sanctus de cuius presentia in prout ser
mone dem est. passibus profectum
in nobis promouetur. et nos magis
ac magis in eius consolatioibus profi
ciamus. ne cesset esse ut per sobriū
victum carnis consolationibus peni
tentiis renuntietur. quia nullatenus pos
sunt esse simul. **D**icit enim beatus
Augustinus. **S**i animus habet vnum
oblectetur exterius sine delictis
inane iturmiscus. **V**t ergo inter
iora nostra in deo proficiant. omnia ex
teriora de genere consolationum car
naliū per victum sobriū amputem⁹.
Voco autem sobriū victum
sola necessaria. que ab omni superflu
itate in omni vniuersu penitus sunt re
stricta. **E**x quibus vbi colligitur quod non
solum sobriū victum vocamus
moderatam cibi et potus sumptio
nem. sed omnium rerum ad v
sum nostrum permanentium restric
tionem. **I**n quibus
omnibus sobriū victum acci
piamus. si eis vti moderate. non
ad voluptatem sed ad sustentationem.
Quod non solum religiosis expe
dit. sed omni christiano proficit
ad salutem. **Q**uia sicut propter gu
lam primi parentes et nos in illu
sum⁹ ex pulsi de gaudijs paradisi.

sicut ait Gregorius. **P**er primo
mam et sobrietatem recto itinere
regredi nos oportet. **V**t fiat in nobis
quod de magis dicitur Mathei. 11.
Per aliam viam reuersi sunt in regi
onem suam. **E**t ideo sic diligimus pa
triam. sic in omnibus vti vobis victum sobriū
teneamus. **Q**ue tamē omnia ne multitu
do confusionem generet et errorem in
plici differentia colligant. Ita videli
cet. ut omnis sobriū victus fiat in tempo
ralium moderata fructio. in exteri
orum sensum disciplinata gubernati
one. in interiorum motuum cauta
et vigilantia cohibitione. **P**rius
ergo sobriū victum teneamus in
usu temporalium. ut in omnibus quibus
viti oportet ad vitam sustentan
dam. siue etiam conseruandam.
ut est cibus potus sompnus et
vestitus et similia. solis simus con
tenti necessarijs. numquam superflu
a ex omnibus admittentes. **E**t hec
sobrietas paupertas voluntaria
est vocata. **D**e qua dicit Prover
bium. **E**st pauper cum in multis sit
vniuersis. **D**e hac sobrietate dicit
Ecclesiasticus. **S**anctitas cor
poris et anime est sobrius potus.
nomine potus vsualia corporis vo
lens intelligi. **D**e hoc usu dicit be
atus Bernardus. **F**elix secundum
tempus viator qui suorum bene
ficiū ciuium. sine quo transire
non possit. in obsequium suum
scit conuertere et vti ad vtilitatem
Secundo sobriū vic
tum teneamus in usu sensibilium
et sensuum. omnes sensus corpo
ris a vanis nugatorijs et super
fluis conuictes et ad sola necessa
ria ordinantes. **Q**uod fideliter faciebat

Job qui dicebat. **P**epigi fevus
cum oculis meis. ut non cogita-
rem de virgine. **S**ed cur hoc fecit
respondit. **Q**uia alitus eius pru-
nas ardere facit. **H**oc etiam nos
facere monemur **Ecc̃i. ix.** ubi dicit
Virginem non conspexeris. ne
forte scandalizeris in de core eius
q̃ nō licet itueri qd̃ n̄ licet cupi-
scere. **D**e hoc usu docet nos **Ber-**
nar. dicens. **H**abeat homo dei se-
sus suos exteriores nō duces sed
seruientes. ut dicat huic vade et
vadat. et alij veniet veniat. et
seruo suo fac hoc. et absq̃ cōtra-
dictione faciet **E**t subiungit **Q**ui
a magnus est qui vsum sensuum
nouit expendere ad suam salutem
et vtilitatem. et eos scit in obseq̃
um eristi cōuētere et ordinare.
Et talis optime sibi credendus ē
in q̃tumlibet multitu dīne con-
uersetur **R** **T**ercio sob-
um victum teneamus in usu mo-
tuum interiorū. omnes mot⁹ illi-
ritos in suis principijs cohiben-
tes **H**oc enim maxime placet de
o **Q**uod pulchre figuratum legi-
mus. i. **He. xxix.** **Q**uando **Dauid**
voluit cum eis ire ad pugna con-
tra **Saul** tunc dixerunt **Philistei**
ad **Achis** regē suū **Q**uomodo hic
melius placare poterit dñm suū
q̃ in capitibus nostris? **S**ic demo-
nes cōstantes internos motus il-
licitos dicere possūt. **Q**uomodo
quis placare poterit dñm meū?
q̃ si principijs talīu motuū resti-
teit? **Q**d̃ q̃cumq̃ facere voluerit ex
omnibus sequentib⁹ nil tūmeret
Quod etiam positū est in nr̃a pla-
na voluntate. **S**ic em̄ dicit **Geñ.**

117. **S**ubter te erit appetitus tu⁹
et tu dominaberis illi⁹. **Q**d̃ expo-
nēs **Ber.** dicit **P**otest q̃d̃ dyabo-
lus excitare in nos tēptationis
motum. sed in nobis est. si vni
volum⁹. et nemo in hoc certamine
deicietur inuitus. **D**e hoc triplici
usu dicit **P**ostillator sup̄ illo vbo
Mulier g̃tiosa ē gloria viri sui **I**
la mulier est gloria viri sui et me-
rito laudanda. q̃ res domesticas
ad vtilitatē. familiā ad honesta-
tē. seipsā ad morū venustatē be-
ne regit **S**ic aīa deuota ē gloria vi-
ri sui. i. dei. que p̄dicta ēa sub deo
te moderamine regit ordinat et di-
spōnit. **N**ā p̄ hoc q̃ dicit. res do-
mesticas tangit vr̄ū fruitionē. p̄
hoc q̃ addit. familiā. tangit seipsū
gubernationem. per hoc vero q̃
cōcludit. seipsā. tangit it̄norū mo-
tuū cohibitionē **S**ecundum qd̃
iuxta beatum **Bernar.** nos san-
ctificat est iustus act⁹. **N**ostri au-
tem actus ut iustificat sunt max-
ime circa nostros proximos ex-
ercendi **N**am deus qui scrutatur
cor ut iusti simus. non indiget
ut exhibitionibus informetur.

S **U**t ergo actus nr̄os
proximis exhibendos virtute iu-
stie informemus. inspiciendus
est illud gloriosum exemplar qd̃
est deus. ut secundum formam
quam ipse nobis in seipso de prox-
imo agendo proposuit nostros a-
ctus ut iusti fiant ordinem? **Q**ui
videlicet deus venēs in carne se
totum cum omnibus q̃ habebat
hoc est. res corpus et animam.
posuit pro nobis. **N**am de rebus
pro nobis positis dicit **Iere. xij.**

Reliqui domū meam dimisi herē
ditatē meā. de quo **Ap̄. 11. Cor.**
vin. Scitis fratres qm̄ crist⁹ pro
nobis egenus factus est cum eēt
diues. vt nos illius inopia diui
tes essemus. De corpore autē pro
nobis posito dī **Ysai. v.** Corpus
meum dedi percutientibus aē. De
aīa vero p nobis oblata dī iterū
There. xij. Dedi dilectam aīaz me
am in manibus inimicorū **Dns** er
go tribus p nobis taliter vt dic
tū est positis dicit nobis deus ill⁹
Exo. xxv. Inspice et fac scdm̄ ex
plar qd̄ tibi monstratū est in mō
te qd̄ est xp̄s. **Itē Iosue. ij.** Nūo
ego feci misericordiam vobiscum
ita et vos faciatis. Si ergo act⁹ no
stros iustificare volum⁹ debem⁹
et nos res corpus et animam p
fratribus ponere. Nam de rebus
āmonet nos beatus **Johan.** in e
pistola sua. i. capitulo. in. dicens
Qui habuerit substantiam huius
mūdi et viderit fratrem suum ne
cessitatem habere et clauerit vi
scera eius ab illo. qūo potest cari
tas dei manere in illo. De corpore
vero ponendo p proximis exem
plum habemus de cristo. qui fa
ctus est pro nobis obediēns v̄sq̄
ad mortem mortem autē crucis
De anima vero ponenda iterūz di
cit **Johan.** epistola prima capitu
lo. i. Sicut crist⁹ animam suam p
nobis posuit. ita et nos debemus
pro fratrib⁹ animam ponere. In
cipientes ergo ab vltimo. hoc est
ab anima. eo qd̄ ab illa tāq̄ a ra
dice cetera trahunt ortūz. Nemo
enim res vel corp⁹ ponit pro px
imo n̄ per caritatem animā prius

ponat **T C** Prmo si iusti
ficare cupimus actus nostros ad
exēplar cristī ponamus p proxio
aīas nostras. non vt deus qui in
cruce moriens p n̄ obis aīaz suaz
dedit. sed sic ponamus vt qd̄ sal
uum est aīe hoc proximo exhibe
amus. et hoc est vt eum veracit̄
in corde diligamus. vt scdm̄ egu
lam naturalem affirmatiuā et ne
gatiuam x̄limus et nolimus ei d̄
nia que nob̄ et volumus et nolu
mus exhiberi. Et iste ē facillim⁹
modus ponendi animam pro fra
tribus. qd̄ et saluator monuit o
descendens in firmitati **Johā. xij.**
Hoc est preceptum meuz vt dili
gatis inuicem sicut v̄lexi vos. **Nā**
ad om̄ia que pro nobis deus posu
it fecit et exhibuit caritas euz vt
gebat. quaz si solum haberemus
facillime pmo gaudenter res cor
pus et animam pro fratribus po
neremus. **C** Secundo si act⁹ no
stros iustificare cupimus ad exē
plum cristī ponamus p proximis
corpus nostrū. **Qd̄** si idem vt xp̄s
in mortem dare nō possumus sal
tē oēs act⁹ de corpore possibilez.
vt sunt v̄ba solationis exhorta
tionis. de malo ephensiois. deuo
te orōis. mores benigne uersati
oīs. n̄zis px̄is exhibeam⁹. a qm̄
q̄ alia fidei exhibitione corporis
talit̄ agētes vt oīm mores benigna
caritate portemus. vt veracit̄
de eo q̄ hm̄i est dici possit ill⁹. **ij.**
Machabe. vi. Die est fratrum a
mator et populi israhel. Die est
qui multum orat pro populo aē
Pro. xxi. Boni amici consilys a
nima dulcorat̄ **Eccl̄s. vi.** Verbu

dulce multiplicat amicos **T**ercio si iustificare cupimus ac-
tus nostros ad exemplum tristi-
tiam? pro primo res nostras
per quas opera misericordie exer-
eamus. Que subuentio tanto deo
est acceptior quanto res imparcede
iustius habentur. laboriosius ac-
quireuntur. tenuis possidentur
Quod in scriptura onditur euiden-
ter Quia munus Abel ex iusta ha-
bitudine oblatum. aqua Dauid ex
cisterna betlehemitica ex laborio-
sa et piculosa adquisitioe libata
minuta vidue ex tenui possessioe
sacrificata deo fuerunt adeo gra-
ta accepta. ut in sacra scriptura in
eterna sint memoria comedata. Nec
rerum penuria ab hac subuentioe
quod poterit excusare. quia ab o-
no hoc solum requiritur quod
habetur. Hinc Thob. n. dicit Si
multum tibi fuerit et abundante tribu-
e. si exiguum et hoc ipsum libenter im-
piter. Quod si nichil habemus penitens
saltem potum aque frigide exhibe-
amus. Deo quo merces a domino
in euangelio est promissa. Quod si nec
istud fuerit saltim affectum bone vo-
luntatis exhibere non negligamus
Quia sicut dicit Gre. Cor et non
substantiam pensat deus. nec atten-
dit quantum sed ex quanto offeratur. nec
vniquam manus erit vacua a munere.
si archa cordis repleta fuerit bona
voluntate. **T**ercium princi-
pale quod secundum nouum Ber. nos sa-
ctificat est pius sensus. Pium autem
sensum dicimus internam deuotionem.
que aspirante deo in tantum inuale-
scit. ut in ea dei presentia feliciter
sentiat. Cum enim secundum eundem Ber.

Pietas sit cultus dei et maxime
talis cultus qui agitur in affectu. Die-
talis cultus cuius in tantum proficit.
ut deus in eo sua mirabilia opere
iusto non omne pius sensus poterit ap-
pellari. ut per hoc quod est pius cul-
tus dei debet intelligi. et per hoc quod
est sensus qui a sentiendo dicitur hoc intendat
quod ille cultus in anima sentiat. Que
videlicet deuotio licet in nostra mi-
nime sit posita potestate. ut iube-
amur quasi ex nobis ipsis per pius
sensum iustificari. possumus tamen
aliquid per quod hanc gratiam mise-
ricorditer mereamus. ut ab eo tan-
quam ab infimo incipientes et per gra-
dus ascendentes tandem aliquando
ad hanc gratiam veniamus. Sunt ergo
tres gradus per quos in hanc
gratiam ascendimus. scilicet per intel-
lectum. operis effectum. diuinum affe-
ctum. Si hec tria in deum ordinamus.
hanc gratiam consequemur. **P**rimo ergo ex-
erceamus nos ad
deum per intellectum ipsum per iugem me-
moria ad deum erigentes. ut viz si-
ne intermissione deum cogitemus. Hoc
enim omnes possumus. nec est aliquis
qui de hoc se valeat excusare. et
ideo hoc ipsum firmissime est man-
datum. Sic enim dicitur Deuteris
nomini vicesimo quinto. Caue ne
vniquam obliuiscaris dominum dei tui
Item Thobie. Omni tempore in
mente habeto deum. Item Pro-
in. In omnibus vniuersis tuis cogita
eum. Item Psalmista. Aderat
lingua mea faucibus meis. Et si co-
gitatio nostra in deum eleuata per
subreptionem ad infima relabitur.
eo quod terrena inhabitatio depri-
mit sensum multa cogitantem. ite-
rum

releuet. qd si iterz defluat itehum
ac iterz erigatur. a adhuc nostra
cogitatio est apud deū Qd inten
debat Job cum dicebat. vi. Ad de
um stillat oculus meus. intellec
tum oculum suum vocās. quem
ad deuz stillare dixit. eo qd non o
tinue sed per intercisa spacia tē
porū hunc erexit ad deum Quod
si sic per intellectum ad deum stil
lamus deum semper cogitamus.

A **C** Secundo exercetam?
nos in deo per operis effectum.
vt operari incipiam? omnia que
homo cristus in sua conuersatioē
nobis proponit faciēda. Ad hōc
enim induit hominem vt ex eo p
uocari ipsū pro virib? imitemur.
Et hōc est quod dicit beatus Lu
cas. xxij. Ego dispono vobis re
gnū sicut disposuit michi pater
meus. Ac si dicat. Sicut ego
descendens a patre luminum et
veniens in mundū non nisi per la
bores a sudores patre sic disponē
te ad eum redeo. sic etiam dispo
no vobis vt si venire cupitis post
me eisdem vestigijs incedatis non
declinantes ad dexteram vel sini
stram. In quo si fideliter agim?
nichil de contingētib? obmittere
tes in hōc merebimur vt nobis
suam cōmunicet diuinitatez. vt
sicut amara sui hominis imitādo
bibimus. sic etiaz diuinitatis dul
cia cū eo degustemus. **T**ercio
exercetamus nos i diuino affectu
quez ex dei presentia inflāmati di
uinitus cōsequimur. Et ideo vt
verius dicamus. non ex nostro
exercitio sed ex dei beneficio tan
q? premium predictorū istud de

miū accipi? Talis diuinus affec
tus operatur in nobis ardentem
dilectionez. sapientie illustratio
nem. misteriorū reuelationez.
spiritus sancti nobilissimam con
solationem. et multa similia que
nemo ad condignum poterit ex
plicare. domino ihesu cristo opā
te hanc gratiam in nobis sine no
bis ac. Qui est sup omnia bene
dictus in secula.

Sermo. xxxi. de festo sancti Pe
tri ad cathedram. Sermo p̄m?

Exaltent euz in ecclia ple
bis a in cathedra seniorū
laudent eū Ps. dicit be
atus Gre. Quanto dei dilecti et
electi a dño amplius diliguntur.
tanto inter curas persecutiois du
rius persequuntur et conterunt.
Et quia beatus Petrus in celesti
patria. vt catholice et religiose
creditur. i multis est pre ceteris
sublimatus. oportuit vt in hac vi
a et vita duos etiam sustineret
cruciatos. **P**ropter
qd sciendū. qd aūq? veniret ad ce
lestis prie exaltationē. trib? vici
bus et modis legit exaltatus sup
terā. Fuit em exaltatus per ele
ctionē. opationē. passionē. **P**ri
mo dico. qd beatus petrus a fidei
b? xpi et ab ecclia in Anthiochia
ad pontificialez dignitatē exalta
t? fuit ipsū p cathedrale honorem
sūmū pontificē a pastore eligētib?
et sup vniūsa? eccliaz statuētib?
Qd tñ nō solū factū est ex fidelū
electione. s dei iā dudū pordinati
oē. Nam in eo qd domin? Ihesus

dixit beato Petro. Petre amas
me. Pasce oues meas. hoc ipsum
scio repetens. in eis dicitur ipsum super
ecclesiam pontificem ordinavit.
Sic enim dicitur Johannis. xxi.
Manifestauit autem se ihesus ad
mare tibiadis et cetera usque ibi. Cum
ergo prandissent. dixit Iesus.
Simoni Petro. Petre diligis me
plus hinc? Cui Petrus respondit. Tu
scis domine quod amo te. Dicit ei Ie-
sus Pasce oues meas Et hec uerba
usque scio repetiuit. dicit ei in eis dicitur
usque pontificatus honorem et digni-
tatem. et ligandi atque soluendi apertum
celum et claudendi auctoritatem. Sic enim
dicit Mattheus. xvi. Quodcumque
ligaueris super terram et cetera. **C**
Hoc adicientes quod in hoc uerbi terna
repliatione Pasce oues meas hoc
dominus intendebat. ut Petrus. pastor
posset. cum omnibus suis sequentibus populum
sibi subiectum explicit pasce debet
Ac si dicat. Si diligis me. pasce
uero. pasce exemplo. pasce oratione
In quibus uerbi omnium pastorum uis
stricissime ueritatis. Dicit enim Berna-
rdus. quod iusto ordine oues pascentur a
pastoribus. dignum quippe est. ut quod
lana et lacte pascentur ab omnibus. ip-
si pascantur ab eis. Quod
qui non fecerit. audiatur quid contra e-
os dicit dominus. Ezechielus. xxxiii.
Ve pastoribus qui pascebant semet
ipsos. gregem autem meum non
pascebant. Et subiungit. Nonne
greges pascentur a pastoribus?
Lactem comedebatis. lanas coopteba-
mi. In quibus omnibus uerbi omnes pasto-
res de fidei custodia ammonentur.
Quia sicut Sapientia. vi. dicitur. Du-
rissimum iudicium fiet hiis qui presunt

Secundo beatus Petrus
exaltatus est per operationem. Cui
etenim tam fideles quam infideles
uiderent quod tantis miraculis in suis
operibus choruscaret. uocabant
eum non hominem sed deum dice-
tes Actuum. xiiii. Quod similes ho-
minibus descendunt ad nos. Quorum
errorem in profundum humilita-
tis se prosternens pie correxit di-
cens. Quid nos intuemini quasi
propria uirtute aut potestate fe-
cerimus hunc ambulare? Deus A-
braham. deus Isaac. deus Jacob
deus patrum nostrorum glori-
ficauit filium suum Iesum. Ac si
diceret Non nos ex his operibus
exaltate sed dominum magnifica-
te qui hec per nos mirabilia opera-
uit In tantum ergo beatus Pe-
trus exaltatus exaltatus et insignitus
prodigiis. miris operibus magni-
ficatus. ut in plateis ponerent in-
firmos in lectulis et in grabatis.
ut ueniente Petro. saltem umbra
ret quemquam illorum. et ita sana-
rentur a languoribus suis Tercio
beatus Petrus. exaltatus est
passione. cum a persecutoribus a
terra suspendere retur. pedibus in cru-
ce sursum leuatis. et capite dimis-
so in terram. per passionem crucis
fuerit uita in nomine Iesu.
Christi. **D** Et sciendum
quod propter has tres exaltationes
quibus super terram meruit exalta-
ri. ecclesia sponsa Christi triplex
de eo festum instituit celebrari
uolens vicem reddere sue triplici
exaltationi. Nam propter primam
exaltationem scilicet electionis ad su-
mum pontificatum festum cathedre

quod est in manibus existit institutum. **P**ropter secundam exaltationem scilicet operationis inter quae opera non minima fuit quod detentus in carcere et vinculis per angelum fuit et liberatus sicut Act. xij dicitur colitur festum eius ad vincula. **P**ropter tertiā vero exaltationem scilicet passionis eius festum eius solempniter celebratur. **H**as exaltationes intuetur beatus Bernardus admirando de sancto Petro dicit. Considerans quod Petrum manus omnipotentis est generum celestis clauibus inuestit. super quem fundatur ecclesia cui potestas ligandi atque soluendi traditur. qui celos claudit et aperit quod cherubim et seraphim habere non legi. vehementer admiror. **E**t subiungit. Consumatus honor et dignitas gloriosa homines in terris positum in celis imperare. et inter angelorum choros iudicarie potestatis exercere virtutem. assistunt angelis presidentes. imperium expectantes. et administratores spiritus as signata sibi ministeria sortuntur. sed ligandi atque soluendi nullus eorum accepit potestatem. **A**d est Petrus et ad eius imperium orbis universitas soluitur et ligatur. et procedit Petri sententia sententiam saluatoris. non quia quod cristus ligat petrus soluat. sed quod petrus ligat christus iudicat. et petri iudicia confirmat omnipotens. **E**t sciendum quod haec triplex exaltatio ex triplici radice sumpsit ortum. scilicet ex cristi institutione prior. cognitione illuminationi. caritate feruentiori. **P**rimo dico quod beatus petrus exaltatus fuit ex

cristi institutione prior. **A**udies enim ecclesia quod cristus in terra petrum summum pastorem instituit in his verbis Symon diligis me plus his pasce oves meas. eandem institutionem per suam electionem ecclesia pro qua voluit ad effectum. **S**ecundo exaltatus fuit per operationem pro cognitionem illuminationem. **V**nde cum dominus querebat a suis discipulis de sui cognitione Math. xvi dicens. **Q**uem dicunt homines esse filium hominis? **E**t alius alia respondens dixit ihesus. **V**os autem quem me esse dicitis? **R**espondens petrus tanquam pro omnibus illuminatus dixit. **T**u es cristus filius dei viui. **C**ui dominus. **B**eatus es simon bariona quia caro et sanguis non te. **A**c si dicat. **H**anc cognitionem non habes. nisi ex infuso lumine veritatis. **E**t ut deus hanc assertum diem probaret esse verissimam. ut pote super quam tanquam supra fundamentum edificaret ecclesiam. merito pro ceteris debuit honorari petrum. et tanquam assertorem profundissime veritatis signis et miraculis in suis operibus exaltare. **T**ertio exaltatus fuit in passione pro caritatem feruentiorem. ut sicut pro ceteris deum dilexit. dicente domino Joha. xxi. **S**ymon iohannis diligis me plus his. **S**ic etiam debuit eum in passione pro ceteris imitari. **O**mnes enim martires qui digni inuenti sunt pro nomine ihesu contumeliam pati et passionis subire tormentum. nullo modo haec tolerassent si non ad haec patiunda inclinaret violentia carum. **V**ic dicit Beatus Augustinus. **Q**uod corruptibilis pulvis contra tam immania

tormenta bueraret nisi in eo xp̄us
habitarer. et hoc p̄ affectū dilec-
tionis. De prima exaltatiōe dicitur
in Ps̄. Exaltaui electum de ple-
be mea. De secūda ibidem. Dexte-
ra domini exaltauit me. per dex-
teraz̄ miracula q̄ solus de⁹ opera-
tur in sanctis suis volens itelligi
De terciā exaltatiōe. dicitur Eccl̄
lxvi. Exaltauit eum de terra et c̄
Et hec de exaltatione huius glō-
rioli p̄cipis sc̄z beati Petri. dca
sufficiant. **N**unc dicen-
dum quibus exercitiis etiā nos
exaltari valeam⁹. ut si delectat
exaltatio premiorū. nō deterreat
exercitatio laborū. Si ergo hui⁹
p̄cipis exaltationem saltē te-
nuerit tāq̄ s̄mbriam tangētes o se
qui cupi⁹. optet nos per dictos
modos exaltationis transire. et i-
duere nos exercitijs eorū. incipi-
entes ab electiōe. ut ab illa ad
opationem et passionem iusto or-
dine adiuuante gratia veniā. **O**-
rdo ergo cupientes exaltari
hic p̄ vite meritum et in patria
p̄ glorie premium. incipiamus
ab electiōe. Quod faci⁹ si p̄ grāz
sp̄s sancti intrinsec⁹ opūcti incipi⁹
inspicere vitā nostrā. bonum et
malum. celum et terrā. celestem
iocunditatem et terrenam. infer-
nales calamitatē. momentaneā de-
lectationem. et etnāz dampnati-
onē mētis nec̄ ocul̄ p̄ponētes. et
int̄ ista delibēato consilio discurre-
tes ip̄a put̄ sūt iusta p̄dēatione
s̄siderem⁹. p̄h̄de rimātes quid
inter ista potissimū sit eligēdum.
vtrum p̄p̄ delectationez̄ mo mēti-
taneam incurrē expediat etnāz

dampnati onem. **V**trum propter
bona terre carere expediat bonis
celi. cū fut̄a tō sint p̄ntibus longi-
ora et īfinitū meliora. et in om̄bz
prestatiōra. nec dubiū si sine dissi-
mulatione vtrazq̄ inspiciam⁹. q̄n-
deum cū suis bonis eligamus. et
cum indignatiōe maḡ cōtraria ū-
spuam⁹. iurantes et statuētes cu-
stodire iudicia et iustitias ei⁹. **Q**-
statū vt scm̄ fuerit. elegit etiā nos
deus. transferens nos de seruitio
dyaboli et faciens filios dei. Et ex
hoc sum⁹ nō mediocriter statim
exaltati. **D**icit q̄ hōb deus illud
Deute 10. vicesimo sexto. Dominū
elegisti vt sit tibi deus. et ambu-
les in vns eius. et elegit te hōdī
e dñs. vt sis ei popul⁹ p̄culiāis.
et faciet te excellētiore cunctis gē-
tibus q̄s creauit in laude et gl̄az
suā. **E**t An nō sum⁹ vehemē-
ter et mltū exaltati. cū de seruis
dyaboli adoptamur in filios dei.
Quid em̄ ignominios⁹ dyabolo
quid glorio⁹ deo. n̄ q̄ adhuc nē-
scio q̄o ignosios⁹. sonet eē seruu
dyaboli q̄ dyabolum eē. eo q̄ ois
seruus in q̄tū seruus inferior sit
dño suo. et ois dñs in q̄tū talis su-
perior ē illo. **D**e hac feda seruitu-
te d̄z Joh̄. vi. Ois q̄ facit p̄c̄m
seruus est peccati. Peccatum au-
tem ex homine facit dyabolū dño
dicēte Joh̄. xij. Nonne ego vos
elegi duodecim. et vnus ex vobis
dyabolus est. Et sic patet. q̄ ex
nostra electiōe qua deum elegi-
mus exaltabimur vehementer
Secūdo exaltamur per opationē
cū iā filij dei facti et sp̄u filiorū in-
spirati auidē cutri⁹ viā dei. Quos

lūne veraciter & fideliter facimus.
si oīa opera nra deo exhibenda cū
conatu facimus et excessu. ita vt
oīa que facim⁹ eodē statuz exē
dant operum aliorū. nō contenti
cōmūibus obsequijs. sed quan
tū vires sup̄ etunt cū districto ex
cessu oīa faciam⁹. vt dicere possi
m⁹ illud Eccl̄s. xx. Magnificauit
opera mea et cetera que sequunt̄
Hic autem excessus ne indiscre
tio reputetur ex duobus cōsistit.
scilicet ex multitudine et conami
ne. hoc est vt multa faciamus bo
na opera. et eadem cum conatu.
hunc conatū operum tam diū cō
tinuantes. quousq; de excessu ope
rū remiamus cum excessu mentis
De quo Ps̄. Ego autē dixi in ex
cessu mentis mee ac. **Q**uod autem
dixerat subtrahata gratia ignora
bat. nichil. sciēs n̄ q̄ piet⁹ eēt a
gratia quam in excessu sentiebat

Unc excessum ope
rum nostrorū docet nos **Beatus**
Bernard⁹ dicens. Bonum est ho
mini sua obsequia ad cūmulū da
re. verbi gratia. Sufficit ad salu
tem molestias corporis ferre pati
enter. sed cūmulus est in feruore
sp̄rit⁹ eas āplecti libenter. **Suf**
ficit ad salutem superflua non ē
quirere. & nec p̄pter ip̄a si desint
necessaria mutmuere. sed cūmu
l⁹ est exultare et libenter querē
quō ali⁹ magis habeat et ip̄e pe
nuriā patiatur. **Sufficit** ad sa
lutem si nec impatientia vel frau
de aliquā ad id quō desideras inui
tum velis aīm prelati tui inclina
re **Sed** cūmulus est etiam si gere
ta et oblata respue in quibus volū

latē tuā senseris oblectare. **Ter**
tio exaltamur per passionē. cum
nos quibusdā exercitijs passioni e
quiualentib⁹ strenue exercemur
Nam cum p̄ priorū exercitiōrū
merita sci hōies ad cōtemplatiōis ḡ
tiā admittūt. ab oī sp̄e terrene glo
lioniē se elongant. vt bonis ce
lestibus abundanti⁹ p̄stuant.
quibus vtunt̄ gustatis. cū moē
suo se s̄traxerint fit amaritudo
amarissima. et impatienti deſide
rio languē incipiunt vehementer
Cū em̄ ad carnales cōtēntiōnes ē
dicere nec libeat nec liceat. **ā** Job⁹
carentes et tanq̄ int̄ celuz et trā
suspensi amarissime eruciant. et
talīs eruciat⁹ eūaleat passiōi.

De hac passiōe d̄ **Job**
vij. Suspendiū elegit aīa mea. et
mortem ossa mea. **Q**uod exponens
Beatus **Gre.** dicit. **Q**uid p̄ aī
mā n̄ mentis intentio. q̄o p̄ ossa
n̄ carnis fortitudo designatur. **Q**uod
em̄ quō suspendiū p̄cul dubio ab y
imis eleuatur. aīa vero suspēdiū
elegit vt ossa moriantur. q̄ dum
mentis intētio ad alta se s̄bleuat
oēm in se carnis fortitudinēz ne
cat. **S**ancti em̄ viri certissime sci
ūt. q̄ habere eēqem in hac vita
et satiaē in desiderijs anime sue
nequaquā possunt. et ideo suspēdi
um eligunt. quia desideria terre
ria deserentes ad alta aīamū tol
lunt. **S**uspensi autē ossibus suis
mortem inferunt. quia amore su
perne patrie in virtutum studijs
accincti hōe quod fortes primo in
mundo fuerant suspensi occidūt
De hoc martirio dicit idē **Gre**
gorius. **Cū** gratia cōtemplatiōibus

celerius nō subuenit. fit obsecra-
ti celum eneam a terra ferera. &
tamen relicta sibi humani cordis
duritia ad votum exaudiri non
meretur. anxietas desiderantis ne-
gari sibi existimat quicquid dif-
fertur. & nescio an ipsa; iehennā
experiri ad tempus horribilius pe-
nalis ve ducat. q̄ post spiritua-
lis studij gustatam suauitatem.
exire denuo ad illecebras et mole-
stias carnis. Talis ergo crucifixi
oet si non ferro sanguinem fun-
dat Petri tamen corporali mar-
tirio aequatur. Tales enim in-
ter celi et terre consolationes ele-
uan pendunt miserabiliter de sola-
ti. Rome velut inter duas men-
tes positi epulantes hinc inde spe-
ctamus ieiunij. sic sumus omnino
sic sumus. Vnde ergo sic positus
rifus vnde lemitas. an forte non
cognoscimus mentas.

**Sermo xxxij. De facto Ma-
thia apostolo. Sermo p̄m**

Qecidit fors super mathi-
am et annumeratus est
cum vndecim Actuum primo. Di-
cit beatus Augustinus. Omnipotens
deus quia summe bonus ē
vult omnes homines saluos fieri.
& ad agnitionē sui nominis perue-
nire. vt fiant participes sue boni-
tatis. propt̄ quod omnes vocat
nullum respues nullum trāsies.
omnibus gratiam suam offerēs.
et ideo sortem sue vocatiōis su-
per omnes mittit. licet non capi-
at apud omnes. In verbis ergo
p̄positis duo intelligimus. scilicet

huius gloriosi principis electio-
nem. & electi sublimationem. p̄-
mum ibi. Cecidit fors super Ma-
thiam. secundum ibi Et annume-
rat⁹ ē cum vndecim. **O**ccasiō
autem huius sortis duo dicem⁹
Primo de sortem contemptenti-
bus. **S**ecundo de in sortem con-
tinentibus. **D**e primo fit primus
sermo de secundo secundus. **D**e
primo adhuc tertia dicemus. **P**ri-
mo de sortis descriptione. **S**ecun-
do de sortis diuisione. **T**ercio de
sortis obauditione. **R**
Primo ergo dicemus de sortis de-
scriptione. que q̄tum est de pre-
senti materia. et q̄tum pertinet
ad nostrā; vocationem. obmissa
sorte qua vsi sūt Apostoli. De q̄
nichil certi nobis doctores insi-
nant. **S**ors q̄ nichil aliud est nisi
diuine grē amonitio monēs int⁹
q̄ spm̄. vel monēs extra p̄ hoīes
ad cōsentiedū deo. **E**t hāc sortē sue
amonitōis mittit sup̄ oēs hoīes.
nullū trāsies. nullū cōtēpnēs. aut
si cōsēserit⁹ p̄ficiet in nob̄ scificatio-
nē vite ei⁹ q̄ nūc ē p̄t̄a fute. **S**i
aut negauerit⁹ nec sorti ei⁹ cōsēserit⁹
iusto deī iudicio derelinquetur
reprobati. **V**n̄ ad salutē nrām & de-
i grām cōsequendam predicta du-
o necessario requiruntur. scilicet
diuine sortis amonitio. et cō-
sensus nostri inclinatio. **I**pa em̄
sunt de quibus **Mat. xvij. dicit**
Si duo consenserint in vobis de
oī re quaz p̄tulerint fiet eis a pa-
tre meo qui ē in celis. **D**e⁹ autē
sortē sue vōtōis singlis exhibet
Licet oēs p̄ cōsēsu oblate grē nō a-
sentiat fiet occurrat. **V**n̄ qd̄ **Mat.**

¶ dicitur deus solem suum oriri
facit super bonos et malos ac.

Hoc idem Paralipomenon vice
simosexto dicitur **U**isit fortez ex
equo magnis et paruis. et ipse e
quod in hys duobus dicitur. hoc
intendebat **J**ob. vicesimo quinto
dicens. Super quem non efful sit
lumen eius aetera **C**um hys tri
bus concordat **P**salmista dicens.
Non est qui se abscondat a calore
eius. Quod enim nos hic dicim?
fortem. hoc **J**ob lumen **P**salmista
nominat calorem. et sic patz for
tis descriptio. Quam ideo multis
nomimibus exposuimus. vt eius
significatio euidentius inotescat.

L **C** **S**ecundo dicendum
est de fortis diuisione. hoc e quot
modis dñs sue vocationis fortem
super nos mittat. Quantum aut
sufficit quinqz sunt modi quibus
nos dominus misericorditer ad
se vocat. scilicet criminis obiectio
ne. pene comminatione. paterna
supplicatione. beneficiorum exhi
bitione. premij promissioe. **H**ys
quinqz omnes homines nisi obsti
nati fuerint alliciuntur. et ad il
lud quod alliciens desiderat indu
cuntur. **P**rimo ergo vocat nos
deus mittens super nos fortem su
e vocationis per criminis obiectio
nem improperans nobis peccata
que comissimus. Quod tunc agi
tur. vel cum intus ad memoriaz
ea nobis reuocat. vel foris p os
predicatoris nobis insinuat. sicut
per **I**heremia vicesimo. nobis no
stra crimina obiciuntur. cum di
cit. Duo mala fecit popul9 me9.
me dereliquit fontē aque viue et

foederūt sibi cisternas dissipatas.
q̄ continere nō valent aquas **I**n
quibus verbis duo tanguntur p
que omnia criminalia peccata o
mittuntur. scilicet auersio et con
uersio. **A**uersio a sumo bono. qd
tangitur in eo quod dicit. me de
Reliquunt fontem aque viue. et
ouersio ad bonū cōmutabile. qd
tangitur in eo qd subiungitur. q
foederūt sibi cisternas dissipatas.
hoc bene cisternis dissipatis simi
le dicitur. quia omnis vsus tēpo
ralium citra deum cum tempore
euanesceit. **S**ecundo mittit sup
nos deus vocationis sue fortem p
pene cōminationem. reducēs no
bis ad memoriam quanta mala
cōminatus est hys qui in crimini
bus perseverant. **D**e qua cōmina
tione dicitur **D**euteronomij. vice
simooctauo **A**ugebit domin9 pla
gas tuas plagas magnas et pe
seuerantes perpetuas pessimas. et
conuertet i te omnes afflictioes
egipti quas timuisti et adherēbūt
tibi. insuper languores vniuersos
et plagas que si sūt scripte in vo
lumine legis inducet domin9 su
per te donec te conterat ac. **I**teqz
dicitur **A**mos. nñ. **I**uravit domi
nua in sancto suo quia vmet di
es super vos et leuabūt vos in cō
chis et reliquias vestras in ollis
feruentibus. **I**tem **P**salmista.
Nisi conuersi fueritis gladium su
ū vibrabit ac vsqz sagittas suas
ardentib9 effecit. **D**e hac cōmina
tione dicit **B**eatus **B**ernardus.
Deus volens creaturam nobilem
scilicet hominem reuocare scio in
quit quid faciam **H**omo timid9

est naturaliter. et crebro euz si for
te sic couertatur et uiuat. Et
comnatus est acerbiora que ex
cozitari possunt feliz tenebras
eternas. vermes immortales. i
gne inextinguibilem. **T**er
tio mittit deus super nos sortem
sue uocationis. uicinas nos per pas
sam supplicationem. **U**t que cri
minis obiectio non moueat com
minatio non terreat. dulcissima
supplicatio alliciat. De qua uoca
tione dicitur **Ier. iij.** Reuerte
te auersatrix et non auertam fa
ciem meam a uobis. quia sanctus
sum et non irascar in perpetuum.
Et ibidem in. Vulgo dicitur. Si
dimiserit mulier uirum suum et re
cedens ab eo duxerit uirum alte
rum. nunquid reuertetur ad euz
ultra. nunquid non polluta erit
mulier illa. tu autem fornicata es
cum amatoribus multis. tamen re
uertere ad me dicit dominus. et ego su
scipiam te. **Itē Ezech. xvij.** Nun
quid uoluntatis mee est mors impri
dicit dominus. et non magis ut couer
tat a uis suis pessimis et uiuat.
**Et quare mori emini domus isra
hel.** quia nolo mortem morientis
reuertimini et uiuite. **Q**
Itē Can. v. Reuertere reuertere
humilitatis. Reuertere reuertere ut
intueamur te. **A**c si dicat. O humi
litas. i. misera et captiua peccatrix
anima. reuertere. primo propter
beneficium creationis. secundo ap
ter beneficium redemptionis. terci
o reuertere propter beneficium beati
ficationis. quarto reuertere propter
cumulum eterne glorificationis. **U**t si
unusquisque istorum singularem non moue

at. saltē oia moueāt sicut iuncta.
Quarto mittit super nos deus
sortem sue uocationis. muneribus bene
ficiorum nos alliciens. inter quae non nisi
quod facit nobis prospera aridare. et
nulla aduersa adhaerere. Multi sunt
enim quae plures beneficiis inclinatur quod du
cis nimis compellatur. **E**t ideo tot et
tanta beneficia contulit nobis deus.
quae etiam quosque ingratos possent ob
uere. **D**edit enim nosmetipsos no
bis secundum corpus et animam. **A**d
didit etiam alia. pro quae in bono esse
utique possunt subsistere. **D**edit ce
lum et terram et omnia que in eis sunt.
Nec omnibus his contentus addi
dit semetipsum secundum se totum.
hoc est secundum deum et hominem et totam
trinitatem secundum numerum
personarum. **D**edit enim filium in
carnatione. spiritum sanctum in
sacramentatione. se patrem seruauit
in eterna glorificatione. **I**n tamen seip
sum pro nobis exinamens. ut de omni
bus que habet nichil a nobis peti
t. **U**ns beneficium **Aug.**
affectum suum icitare uoluit cum dice
bat. **O** anima mea dilige deum qui
dedit tibi celum cum sideribus. aerem cum
uolatilibus. terram cum germinibus.
aquam cum piscibus. **Et** beatus
Ber. Quia omnes diligunt mu
nera. uenit deus et tot et tanta no
bis contulit donaria. ut in araz
sue dilectionis seipsum totum no
bis daret cum omnibus que ha
bebat. **Q**uinto mittit super nos
deus sortem uocationis sue per
premorum promissiones. **P**romit
tens nobis in presenti tempore dul
cissimas delectationes. **I**n futu
ro uero eternam glorificationem
h i

Que ambo promittit nobis **Ma**
thei. xix. Omnis q̄ reliquit patrē
aut matrē et c. usq; cētupluz ac
cipiet. et c. p̄mū Et vitam et̄nāz
possidebit. ecce secundum. **Tan**
to em̄ affectu diligit nos de⁹ vt
non sit contentus post finem labo
ris copiosa dare nob̄ p̄mia. sed i
via hac qua ambulam⁹ de p̄mici
is c̄lestium tōnorum et stillicidi
is quib⁹ letabitur germinās nos
infundit. vt cognitio q̄ dulcis est
dñs viam dei delectabilis parva
m⁹. hys quinq; modis mittit su
p̄ nos de⁹ sortem sue vocatiois.
vt videat et itelligat quis consen
tiat q̄s seq̄tur **Rec** credat hō has
āmonitiones suas esse cogitatio
nes. **Oēs** em̄ bone cogitatioēs dei
sunt āmonitioēs. mala vero cum
cogita⁹ nr̄e sūt cogitatioēs **Jux**
ta illud **Mathei. xv.** De corde ex
eūt cogitationes male adulteri
a homicidia et c. vnde **Bernar.** Cū
mala versam⁹ i corde nr̄a cogita
tio est. cum vero bona dei sermo
est. illa scz mala cor nostrū dicit.
hec scz hō cor nostrum audit
O **Et** sciendum estq; eisdem
modis nitebat dñs **Judam** ad pe
nitentiā reuocare. **Primo** p̄ crimi
nis obiectioēz cū dixit **Juda** oca
lo tradis filiū hoīs. **Qd** cum non
aduertiret. secūdo eū reuo cauit
p̄ pene omiatioēz dicens. ve hō il
li p̄ quē fili⁹ hoīs tradet **Et** cū nec
sic p̄ficet. t̄cio addidit dulciū v̄bo
eum allocutioēz dicens **Amice** ad
quid v̄isti. **Et** cū nec sic audiret
quarto subiunxit beneficiorū ex
hibitioēz. qz osculatus ē eū **Quinto**
p̄mū p̄missioēz nō addidit. sc̄i

enē q̄ obstinatus iam factus p̄
mia non curaret **Tercio** dice
dum est de vocatiois recusatio
ne sue sortis obauditione. **Cum**
enim omnes vocentur. et pauci
veniant. expedit vt ponatur cau
se propter quas obaudiunt doi
num sic vocantem **P** **Et**
Sunt autēz nouem modi prop̄
quos vocati rensiunt c̄sentie **Pr**
mi desperat sicut **Cain** et **Judas**.
Quos cum reuocasset dominus
querens in eis locum penitentie
dixerūt **Maior** est iniquitas nr̄a
et c. **Secūdo** vocati irrident. sic
de vocatis per **Loth** **Genesis.** no
no. dicitur **Vifus** est eis quasi lu
dens loqui. **Tercij** contempnūt.
sicut **Pharao.** qui signis et mira
culis vocatus recusauit dimittere
populum opponens se deo. sicut
Exodi primo dicitur **Quarti** per
ocasionem aliquam se excusat.
sicut **Saul** qui preuaricationem i
obediētie excusauit ap̄ **Samuelē**
dicens primo **Regū** decimo quin
to **Accepit** populus de meliorib⁹
armentis vt immolarent domino
Et sicut illi **Euangelici** **Luce** deci
mo quarto se excusauerunt dice
tes **Villani** em̄ quinq; iuga boū
em̄. vxorem duxi. rogo habe me
excusatum. **Quinti** vocati disse
runt venire dicentes intra se **Ad**
huc iuuenis es. multū superest
de tempore. **Ex** quorum persona
dicitur **Sapiētie** secundo **Venite**
fruemur bonis i iuuentute celeri
ter **Non** pretereat nos flos tem
poris. **Quibus** respondet domi
n⁹ **Luce** duodecimo caplo **Vigila**
te quia nescitis q̄ hora dñs vester

uenturus sit. **Sexti** non veniunt
detenti iordinato timore vel amo
re cogitantes intra se. nō potes
peccatum dimittere. res iniustas
restituere. et in rigore penitenti
e consistere. **Job** respondet dicens
Qui timet pruina irruet super e
um nix. **Ac** si dicat **Qui** timet p
uam penam penitentie irruet sup
eū nix. i. penalitas pene infernal.
Septimi veniunt. sed insufficientē
et diminute. vt q̄ cōpuncti aliq̄
emēdant. et aliqua adhuc tenēt
Vel qui venientes ad religio nez
affectum honorum diuitiarum et
voluptatum que reliq̄runt in se
culo iterū post se trahūt. **Vt** pha
risei de quib⁹ dicit dominus **Ma
thei. 11.** **Ve** vobis phariseis qui
similes estis sepulchris dealbatis
intus autē pleni ossibus mortuo
rum. **Octauo** aliqui veniūt. sed
per apostasiam resiliunt ab incep
to. quorum magna est multitudo
qui ad bonum statum venientes
postea vel attediati. vel laborib⁹
fatigati. vel temptationib⁹ sup
ti volūtate vel opere resipiscunt.
sicut hī qui in deserto celesti patē
de pasti attediati dixerūt **Exodi.
xvi.** **Vitiaz** mortui esse⁹ in egip
to. quando sedebamus sup ollas
earum et c. **Et** iterū. **Anima** no
stra nauseat super cito isto leuissi
mo. nihil respiciūt oculi nostri
nisi mā. **Non** vocati nō veniūt
potentes spem suam in peniten
tiam finalem. **Dicunt** enim **Deus**
est misericors ignoscēs facilliter.
et sic permanentes in peccatis de
um inhonorant vnde honorare e
um debuerunt merito. **Quibus**

dicitur **Ecclesiastici** quinto **De** p
piciatu peccatorum noli esse sine
metu et c. vsq; **Ne** adicias pecca
tum super peccatu. et ne dicas.
misericordia domini magna est. mi
serationis peccatorum meorum mi
sererebitur. **Q** **Vnde** bea
tus **Bernardus** super isto verbo
Non congregabo conuenticula e
orum de sanguinibus dicit. **Vt**
quid homines in vita sua dissimu
lant agere penitentiam. et de ex
trema presumūt confessioe. quo
modo sub vnius hore spacio re
uocari existimant omnia anime
membra. que per consensū et de
sideria mala per totum mundū
sparsa sunt et distracta. **Non** di
co apt dominus. quin aliquos ta
les saluare potens sim. omnia in
momento i ictu oculi euocare. et p
spiritum qui nō modo vbi vult
sed quando vult spirat illam eis
infundere penitentiam. quaz vix
alij diuturno longi temporis ex
ercitio consequatur. quemadmo
dum de vi latroni **Sed** dico vobis
non congregabo conuenticula e
orum de sanguinibus. id est non
magnas talium multitudines cō
gregabo. **Nam** in omni scriptura
canonica vnum tantum inueni
es in extrema penitentia salua
tum. et hoc hora dominice passio
nis. quando nō inueniebatur tā
ta fides in israhel. **Hi** sunt ergo
qui a deo misericorditer vocati
venire contempnūt. ex diuersis
se occasioibus s̄ducētes. ex quo
tum temeritate et presumptioe
dominus motus iurauit in ira su
a. qz non intrabunt in requiem
h n

suam dicens **Luce. xiiij.** Amen dicit
eo vobis quia nemo virorum illorum
qui vocati sunt gustabunt cenam meam
dedignatur enim cum eis cenare
quam cenam suam fastidiunt et contempnunt
A quo iuramento nos defendat **I**he-
sus christus dominus noster qui est
benedictus in secula seculorum .
Amen.

**Sermo xxxiij De facto Ma-
thia Apostolo Sermo secundus**

Quid sit fors super Mathiam
ante vbi supra dicit sapi-
ens Salomon ex persona
dei **Beatus** homo qui audit me et
vigilat ad fores meas tota die.
et obseruat ad postes ostium mei.
In quibus verbis secundo loco po-
sitis inanimissima vis et subtilissima
describitur dei commoneo nos
et sortem omniotiois sue super nos
proicientis obseruatio **Quod** in
hys videlicet vobis scilicet audit . vi-
gilat . obseruat lucide declaratur
Qui enim hos tres custodes ad
ostium cordis sui posuerit . scilicet audie-
ntiam . vigilantiam . obseruanti-
am . cunctis futuriuenerit non poterit i-
gnorare **S** De qua diligenti
custodia dicit beatus **Bernardus**
Deus veniens ad nos . non facile ob-
seruat unde veniat . aut quo va-
dat . ac istud forte sine dampno sa-
lutis nescire licet **Ceterum** quando veni-
at . aut quando vadat id plane piculo-
sissime ignoratur **Cum** enim hec circa
nos dispensatorie sancti spiritus vicissitu-
dines vigilatissime non obserua-
tur . fit ut nec absentem desideres .
nec presentem glorifices **Repe** qui id

ticeo recedit ut audiat quatenus . quo-
nam modo si abesse nescit requirit
et qui dignanter ad hoc redit
ut sololetur . qualiter digne per sua
maiestate suscipitur si nec adesse
sentitur **Vinc** est quod hi qui sorte
vocantis dei contempserunt iuxta
dampnandi sunt . quia nec eius
presentiam nec absentiam cura-
uerunt . propter quem contempnunt
cenam domini ut iuravit non gu-
stabit . se auertens ab illis tanquam a
reprobis . et conuertens se ad elec-
tos sortem sue vocationis proiciens
super eos . qui pulsantem ut
audierit introrumpunt **Sic** quod con-
tingit . ut vno eodemque dulcissimo
mannate alii reficiantur . et alii
strangulentur . alii autem eodem
demententur et alii indurentur .
sicut de sole vno et eodem alie res
mollescunt sicut cera . et alie inou-
tescunt sicut lutum **Sicut** igitur
iam pulsans a reprobis non au-
ditur . sic et ipsi pulsantes similes
non audientur **Dicit** quod eis **Amen**
amen dico vobis nescio vos **I**n-
trorumpit autem ab electis statim in
medio terre salutem incipit ope-
rari . et fiat quod scriptum est **Ec-**
clesiastici **I**n distributione sortis
da et accipe . hoc est da consensum
et accipe gratiam **Nam** ex gratia
adiuuante et consensu nostro
se inclinante perficitur salus no-
stra **Et** hoc est quod dicitur **Apo-**
calypsis tertio **Ego** sto ad ostium
et pulso . si quis mihi aperuerit
intrabo et cenabo cum eo **I**n qui-
bus verbis predicta duo tanguntur .
scilicet gratia pulsans . et conse-
sus aperiens **Cum** ergo occurreris

et dissipans in momento in ictu
oculi quidquid iuenerit feditatis
Quod sic contingit Nam per lumē
sue presētie nō potest anima ma
la que cōmisit ignorare • sed sta
tīm vt cognita fuerint displicēt
vehementer • que autem displicēt
penitet e ommissis **E**x dei ergo p
sentia surgit anime cognitio • ex
cognitiōe autem procedit displic
entia • ex illa autez surgit penitē
tia • **A**d quam vt apt **C**risostom⁹
sine omni interuallo sequitur re
missio peccatorum • **N**on enim se
cōtinere poterit illa benigna dul
cedo et dulcis benignitas • que ē
in visceribus misericordie dei no
stri • cum ex corde nos penitere et
dolere cognoscit • sed ad gemitū
offensam misericorditer moule
bit • **A** Sed quid p̄dest
penitere de culpa • si non detur g
tia anime continēdi • **L**auī pedes
meos apt illa in **C**ātiōis • quomo
do iterum inquinabo eos? **S**e
cundo igitur fortificat mentez re
sistentiam conferendo • **Q**uid em̄
prodest prima gratia • scz remissio
peccatorum • si nō n̄ subrogatur
tū et gratia continēdi? fieret si
ne dubio nouissimus error peior
prior • et recidiuanti secundum
aliquid peius fieret q̄ iacenti • **S**z
q̄ uia hec gratia ex parte a nobis
est • vt videlicet omnem occasiōez
recidēdi penitus subtrahamus •
Ideo consilium nobis **E**ccl̄i • n̄ •
Si spiritus potestatem ha bentis
ascendit super te ne dimiseris
locum tuuz **A**c si dicat **S**i valida
temptatio inuasit te sta in timo
re • ne consenseris eligens magis

vti q̄ mori • **B** **E**fficacia
autem et cautior resistentia
a hec est • vt videlicet aulibet in
pugnationi in principio resista
mus • vt vitia impugnantia dice
re nobis possint ex persona **P**hili
storum illud primi **R**egū **Q**uo
modo melius poterit placare do
minum suum q̄ in capibus no
stris • **Q**uia vitia in modum serpe
tium se habent • qui vbiūq; im
miserit caput facillime subsequi
tur totum corpus • **V**nde **P**oeta
Principis obsta sero medicina
paratur **C**um mala per longas
ualuere moras • **Q**uia valde fedū
et indecens est coram deo • si quis
per gratiam a peccatis iam mun
datus • ad eadem iam redat itez
se defozmās • propter quod tales
duabus immundissimis rebus o
parantur • scilicet cani reuertenti
ad vomitum • et sui lote in voluta
bro **D**ic **P**rouerbiōuz vicesimo
octauo • **S**icut canis qui reuertit
ad vomitum suum • sic imprudēs
qui iterat stultitiam suam • **I**tez
secunda **P**etri secundo **C**ōtingit
illud veri prouerbiū • **C**anis re
uertus ad vomitum suum • et sus
lota in volutabro luti • **V**nde bea
tus **B**ernardus • **S**i dixerit mihi
dominus noster ihesus christus di
mittuntur tibi peccā tua • et ego
peccare n̄ desiero quid proderit?
exuo tunicam meam • si reimduo
quid profeci? **S**ordens omni gene
re vitioz diu iacui in luto fecis •
sed erit paul dubio recidiuanti
q̄ iacenti deterius • **D**emq; qui me
sanum fecit christuz ihesum michi
recordor dixisse **E**cce sanus fact⁹

es vade iam amplius noli pecca
re ne deterius aliquid tibi cōtin
gat. **T**ercio deus habitans in
corde nostro bona opera multipli
cat nobiscū efficacit̄ coopando.
Nam si solum nos ipsa fecerim⁹
nil nobis proderūt ad salutem.
sed valor et acceptabilitas eorū
ex cooperāte spiritu estīāt. qui
videlicet spiritus vt grata sint deo
patri format ipsa eadem opa no
stra ad exemplar operū Ihesu cri
sti. **O**pera autē cristi
ex quib⁹ signis perfectissima op̄
bāt. In quibus q̄tū ipm imitamur
tātū erūt perfecta opera nostra.
Habebant em̄ opera ihesu cristi
difficultatem. et promptam vo
luntatem. feruentem caritate. et
perseuerantem longanimita
tem. omnia non ad suam sed ad
nostram faciens vtilitatem. **N**az
de primo sc̄z operū difficultate di
cit **Marci. xiiij.** Cepit ihes⁹ pauē
et tedere et mestus esse in agoni
a dicēs. **T**ristis est anima mea
vsq; ad mortem. **I**tem ibide⁹ **F**a
ct⁹ est sudor eius velut gutte sā
guinis de currentis in terra. **Q**u
reuera ex difficultate preconcep
te mortis factum fuit et ex yma
ginatione crudelissime passionis
Ex promptissima voluntate fecit
opera sua **Luce. xxij.** Desiderio de
sideraui hoc pasca manducaē vo
liscum et c. **I**tem ad **Hebre. xij.**
Per patientiam curram⁹ propo
situm nobis certamen. aspicient
tes in auctore⁹ fidei et consummato
rem ihesum qui p̄posito sibi gau
dio sustinuit crucem confusione
contempta. **T**ercio ex maxima

caritate fecit opera sua dicēs **Jo
hā. xv.** Maiorē caritatem nemo
habet vt animam suā et c.

Quarto in perfectissima
perseuerantia opera domini sunt
completa. **V**nde ihes⁹ emittens
spiritum dixit **Consumatū est.**

Quinto in hys omnibus opera
batur non quod sibi vtile fuit. s̄
quod nobis. **N**il enim ex omnib⁹
hys que operabatur sibi acce
uit. sed nobis in omnib⁹ p̄mo
uit vtilitatem. **I**n hys quinq; do
minus ihesus cristus existens in
hoc mūdo omnia sua opera perfe
cit et compleuit. **I**n eis de m et spi
rit⁹ ihesu in minori mūdo. i. in no
bis existens ad exemplar forū
operum spiritualiter operatur.
nisi obstacula ponendo spiritui sā
cto resistamus. **Q**uod sic facia⁹
deus nobis dicit **Exodi. xxv.** **I**n
spice et fac secundum exemplar
quod tibi mōstratum est. **E**t illud
Judi. viij. **Q**uod me videritis fa
cere omnes facite. **S**ic ergo volu⁹
efficaciter op̄ari. operemur dif
ficilia. et cum hoc sint volūtaria.
feruida. cum perseuerantia. **E**t i
hys omnibus nō n̄am sed dei que
ramus gloriā et sic efficacit̄ opera
mur.

Quarto deus ha
bitat in nob⁹ vltorius p̄grediēs
plātās et edificās in nob⁹ vtutes.
Nil em̄ oīa p̄cā placerēt deo. si
non essēt vtutibus adornata. **S**ic
em̄ **Ber.** dicit **D**eus q̄ ē dñs vtu
tū neq; thalamū mētis ingredi
t̄. si nō fuēt laulus cōsciē vtutib⁹
adornatus. **E**t ibiūgit **Q**uantum
cūq; te affligas. et q̄tumcūq; cru
ties non sui copiam tibi tribuit
h n̄j

mi fueris virtutibus decoratus.
Suppositis autem virtutibus theolo-
gicis. scilicet fide. spe. et carita-
te. que omni homini sunt necessa-
rie ad salutem sine quibus impossibile
est placere deo. **F** **U**studium est alius tribus. que ad spiritus
sancti mansionem in nobis prece-
teris deo placent. scilicet nosmetip-
sos iudicare. misericordiam amare. solli-
cite ambulare. **E**t hee sunt virtutes
de quibus dicitur per Micham vi.
Iudicabo tibi o homo quod sit tibi
bonum. et quid dominus requirat a
te. utique facere iudicium et dili-
gere misericordiam. et sollicite ambulare
cum domino deo tuo. **P**rimus exhi-
bitus est nobis. secundus proximo
tertius deo. **Q**ui autem in seipso in
proximo et in deo facit quod de-
bet hic perfectus est vir et bea-
tus. **P**rimo ergo instauramus
iudicium contra nosmetipsos. de
omnibus cogitationibus. affectionibus.
locutionibus. operationibus nos
subtilissime iudicantes. nec aliquis
illorum nos transeat. quod non discu-
tiatur et iudicetur. et si quid
inuentum fuerit. quod non liceat
deceat et expediat puniatur. et
in reliquum caueatur. **T**ale iudici-
um supra modum placet. et pla-
cat deum. et preparat locum do-
mino. **P**s. **I**ustitia et iudicium pre-
paratio sedis eius. **B**ernardus.
Diligite deus animam. que in con-
spectu eius sine intermissione. si-
ne dissimulatione iudicatur semper
ipsam. **I**llud quoque iudicium non nisi
propter nos a nobis exigit deus.
quia si nosmetipsos iudicamus
non utique iudicabimur

Quod dominus monere studuit cum
dixit. **C**um feceritis que precepta sunt vo-
bis dicite. **S**ervi inutiles sumus.
quod de vobis facere fecimus. **S** **T**
Secundo habeamus misericordiam ad proxi-
mos. omnia eorum facta misericor-
ditate iudicantes. bonorum eorum facta ma-
gnificantes. et mala fide licet excusa-
tes. **V**inc. **B**er. **C**ave serue dei ali-
ene esse conversationis aut curiosus
explorator. aut temerarius iudex.
etiam si preterita acta deprehendas. nec
sic iudices proximum. magis autem ex-
cusa intentione. si opus non potes. sed
ignorantiam scilicet casum scilicet subreptionem.
Quod si omnino omnino dissimulationem
rei certitudo recusat. suadeo tibi
et dicito apud te. **V**ehemens mi-
nis fuit ista temptatio. quod de me il-
la fecisset si accepisset in me sibi
potestatem. **T**ercio ambulandum est
coram deo sollicite. que tanta sollicitudo
die nos et omnia nostra iudicet. ut etiam
dimumeret gressus nostros. **J**ob. **T**u
quidem gressus meos dinumerasti.
Et illud **P**s. **O**mnes vias meas prouidi-
disti. **Q**uam sollicitudinem tunc compe-
tentem gerimus. si omni cautela et om-
ni diligentia cauemus displicentiam
aet placentiam igeramus. **Q**ui-
to deus habitat in nobis omnem
vitam nostram sanctificans. iteri-
ora nostra inspirando diuinitus.
Quod contingit cum per prostra exercitia
bene habitati dispositi et prepa-
rati sentimus in nobis flagrantem
ignem caritatis. que ex superhabitu
donati copiam a cum gratiarum in nobis con-
flant copiosas benedictiones secun-
ferens. **S**ic enim dicitur in Genesim.
xxx. ex prosopea dei remittis ad ani-
mam. **M**odicum habuisti antequam

veniem ad te. nūc autē benē
dixit tibi deus ad introitū meū
Vinc Augusti. Ipse venit plenē
benedictionibus. Nam per inha
bitatē deū in cordibus nostris
bicitur nobis iterū Deutēo. xv.
Benedict⁹ eris ingrediēs et egre
diēs. benedicet q̄ tibi dominus
in cunctis operibus tuis. **¶**
Ex hīs tamen benedictionibus
tres breuiter nominemus. Veni
ens igitur ad animam tres bene
dictiones p̄ ceteris secū fert. scz bñ
dictionē mutatiōis. augmētatio
nis. scificatiōis. **¶** Primo dico af
fert secum mutatiōis bñdictionē
maledictionē hōis in benedictio
nē cōmutans. Nā añq̄ dominus
veniret ad nos sbiacimus male
dictioni illi. De qua dicit Maledi
cti qui declinant a mandatis tuis
et illi de qua dicitur. Maledi
ctus qui seruit indignis se. Et q̄
a seruiuimus mancipio corporis
nostri. qd̄ reuera indign⁹ et ig
nobilius ē q̄ nos. et p̄ cōsequēs
op̄atolo et peccato. De quo dicit
Qui facit peccatū seruus ē peccā
tati. Ideo ex hīs oib⁹ fuim⁹ ma
ledicti. Et hęc maledictio muta
ta est in bñdictionē. ex cuius vir
tute om̄ia modo cooperatur nob̄
i bonū. **¶** Secūdo deus veniens
ad animam apportat secum bene
dictionē augmētatiōis cum ulās
super nos incrementa meritorū.
et dicens nob̄ illud Gen. i. Benē
dixit deus illis et ait Crescite et
m̄tiplicamini et replete trā. Ac
si bñdiciēs nob̄ is dicat Crescite i
mētis. et replete trā corporis ve
stri. virtutes et merita cumulan

tes. **¶** Tertio benedicit nobis de
us benedictionē scificatiōis. Qui
a de eius in habitatione itus et ex
tra p̄ om̄ia scificamur. De qua di
xit Ps̄. Die accipiet bñdictionē
a domino et c. Hoc totum operan
te in nobis domino nostro ihesu
xpo. q̄ ē benedict⁹ i secula.

Sermo. xxxij. **¶** De s̄cto Gre
gorio papa Sermo. i. **¶**

Negotiamī dū venio. Lu.
xix. **¶** Ber. Secute nego
ciator precipiente domi
no meo. Nō em̄ puū michi fiduci
e robur prestat. q̄ ille summus i
perator fact⁹ ē negociator me⁹.
et negotium meū sine ocio egit.
q̄ dū fuit in terris. Quia glorio
f̄ iste p̄iceps Gre. it̄ supremos
negociatores fidelis et prudens ex
titit negociator. vt̄ non solum in
tempore suo. hoc ē i vita sua ver
bo et exēplo negocia domini sui fi
delit̄ pegerit. sed vsq̄ in p̄ns tem
p⁹ p̄mo vsq̄ in nouissimū diem
scriptis suis dulcissis dei ecclesiaz
edificat. ad edificatiōē tabna
culi qd̄ est et̄c̄ia cōportās aurū
et lapides p̄ciosos. Ita vt̄ de ipso
veracit̄ dici possit illis Zacha. xij.
Non erit mercator ultra i domo
dm̄. sbaudi similis illi i doctrina
imortalitatis vel moralitatis. Et
hec de laude eius tacta breuē suf
ficiat. Quia vt̄ ait Ambro. Eius
laudi aliq̄d̄ addidisse ē t̄pe. Ip̄e ē
em̄ de quo veracit̄ dem̄ est. Euge
serue bone et fidelis. quia sup̄ pau
ca fuisti fidelis supra multa te cō
stituiam. Quia inuentum est cor
h v

eius fidele sicut dicit **Osee.** **N**unc uertat negotiatio ad nos
meiplos. eo qd etiā nob dictū sit
illū **Luce** ppositū. sciz **Negotiam**
dū uenio. et negotiemur i spū ite
rioris hō is nri. eo qd illa negotia
tio melior sit negotiatioe auria a
genā. sicut dī **Pro. in.** Verū qd
ista loca apta sunt ad lucranou
ubi non longe ab inuicē sunt lo
ca multa forensia. et multe nun
dinē i vicinio. eo qd mēcatores su
a mercimonia ad eadem loca vi
cina possunt faciliter transporta
re **Iero** uolentes mercari. i. nego
ciari. quod in eternū expediat. in
gre diamus interiora nostra colli
gentes sarcinulas nostras. i. itel
lectum et affectū. et mentalitē di
scurramus ad loca vicina. qd et si
longe distate aliqua uideatur. ut
pote celum et infernus. spū tam
proxima sūt. et mente uelociter
omnia percurrere possum. sine
quouis obstaculo retardate. qd
in ymaginatioe uelocitē currit hō.
et i ictu oculi pteāsi et mltā loca
Primo ergo collect is sarcinulis
nostris. sciz intellectu et affectu
curramus introsum ad nūdimas
Primo ad negotiationes et mer
cimonia peccatorum. **Secūdo** ad
nūdimas defectuū nostrorū. **Ter
cio** ad cōsiderationē bñficiorū dei
Quarto ad uanitatē mūdanoū
Quinto ad nūdimas inferorū. **Sex
to** ad forū regni celorū **Septimo**
negociemur aliquō apud deū de
orū. **L. C** **U**ec psequētes
per ordinē. **Primo** negociemur
circa matēria peccatorū nostrorū.
ponderātes mēsurātes munerat

tes lōgitudinē et mltitudinē pte
2 **I**n hys nūdimis tādū nos ex
ercentes. quoulsq; lucrēmur mer
ces oib? mūdi diuitis meliores.
quod est penitentiā salutaris **Nā**
in pōderibz et mēsuris dat et acci
piē aliqō. **Sic** et nos dem? ponderā
ra peccatorū. et accipiam? peni
tentiā. que o mutatio nobis erit
utilior qd oēs diuitias mūdi acq
fisse. et hoc ē primū lucrum. qd in
hoc primo cōmercio lucrāmur. si
ne quo nullū lucrū in reliquis cō
sequemur. **U**bi si hoc lucrū scz pe
nitentiā iterū ad aliud lucrādū.
sicut prudētes mercatores faciūt
ulterius exponim? cōsequemur
pro illo thesaurū. et iterū melio
rem. remissionē uidelicet peccato
rū. **U**ec em se cōsequūtur admi
cem. ut proficeli ponderatione
peccorū def pma. et p uera pma
accipiat remissio peccatorū **U**ine
Her. **A**d uerā cognitionē peccato
rū imediate seqt pma. ad quam
sine ullo intuallo seqt et **S**ūgū
peccorū remissio. **Nā** qd uere agno
scit malū qd ex peccō incurri. a
pma se nō poterit dīne. mltomi
n? de? cui ppiū ē misereri et peccō
a remissioe se utri et ubi uiderit
pnam uerā eē **U**oc ergo magno
lucro cōsecuto ad alias nūdimas
ppere? **S**ecūdo ergo circa ad
nūdimas defectuū nostrorū. **U**ec
em mercatio imediate seqt ad p
ora. **Hō** em scies se per alleuiat
onē cōscie et p attestatioē spūs
sci remissiois grāz psecuti. muta
ta deuotione atēngit se ad geati
as referendas. **S**ed ecce affunt q
nos impediunt defectus nostri.

reliquie peccatorum inquietantes
nos et impediētes nos. ne ad g
tias referendas caput erigere va
leamus. et tūc apparere incipit
pmuz nostri negotij difficultas.
Cum emz ex prima gratia crescit
voluntas. vt p̄rompta sit ad faci
endum. quod nouit placidū esse
deo. tūc ip̄i defectus adhuc eru
di ex vulneribus nouiter sanatis
impediunt bonam voluntatem. et
fit dolor super de^orem et anxie
tas multa nimis. lugens plus de
fectus q̄ prius ipsa peccata.

Q Et hoc est quod dicit **Bea.**
Benignus dominus non permit
tit electum suuz in principio tēp
tari super illis quod potest. vnde
fit vt nec dampni q̄ritas nec re
cuperandi difficultas q̄ta est in
notescat. sed postea innotescit ali
q̄liter rei difficultas. frustra spe
rata facilitas euanescit. **I**n hoc
ergo foro si tamen nūdimis fide
liter intēti fuerim? mercabimur
luctum bonum et vtile. quod in
thzauris spiritualib? nō medio
criter emitescit. et hęc est humili
tas. que pre ceteris virtutib? pla
cet deo. que sup omnes mūdi di
uitias ditiores facit hominē et g
tiores apud deum. De cuius gra
titudine dicit dominus. per **Ysa.**
Ad quē respiciam nisi ad humilē
et quietum et tremētem verba
mea? **V**inc **Bea.** **I**nsipiens et
insanus est quicumq; in sapienti
a vel in alijs quibuscūq; vite me
ritis q̄ in sola humilitate cōhoit
Sopitis ergo et aliquātulū miti
gatis defectib? nostris. **T**ercio
discurrām? ad nūdimas benefi

ciū dei. estimantes q̄s q̄lia q̄ta
bñficia nob dedit. et inueni? q̄
indebita miseratio. q̄z ḡtuita di
gnatio. q̄z dulcedo stupēda meli
nauit deū. vt nrī memoriā talitē
haberet. **Q**uis em̄ iste est
bñfactor? reu era de? cui? magni
tudois n̄ ē finis. q̄ bonoz nrōz nō
idiget sufficiens sibi **E**t tū cor suuz
dulcitē posuit sup nos imeros et
idignos. ac si ex grā nrī depeat
bonū suū. **Q**ualia et q̄ta bñficia
nob vtilit. **S**ciēdū q̄ vtilit nob
optia q̄q; **Q**uid em̄ meli? hōie glo
rificateo. q̄o melius celo tanto ho
spite scis et āgel illustrato. q̄o
meli? deo cū oib? optis suis nob
vtilit? **D**e q̄bz optimis dicit. **He.**
ix. Cuius erūt optima q̄q; in isrl
Et subiūgit **Rōne tui Itē Deutēo**
xxvii. **A**piet dñs thzaurū suuz
optimū celū **Q**uāta autē vtilit
nob **D**ico q̄ oīa. inl sibi ex oib? u
seruās **V**ic **P̄s** **O**īa subiecisti sub
pedibus eius ac. **Itē Ap̄** **O**mmi
a ppter electos. **I**n hys nūdimis
si tamē p̄ciosa q̄q; eius n̄ dissimu
lam? . nobilissimā margaitā mer
cabimur. quā dicim? caritatē
O Nil em̄ tā facile inclināt ho
minē ad diligēdum. sic beneficiū
largitoris. **V**inc **Auḡ.** **A**d dei di
lectionem in nobis excitandaz.
nutriendam. augmentandā. nil
ita valet. sicut beneficiorum eius
frequens et diligēs recordatio
P **Q**uarto egredere a igre
dere regionem dissimilitudinis.
mūdū scz istū. a vide q̄ frequētes
sint ibi nūdie. quante germinēt
et regerminēt vāitates **V**ade
sic per forenses tumult? . et hinc
vi

inde detrahentes circumspice. et
optum colligo in tribus causis va-
cat omnis voluptas. **A**lii cum di-
uitiis. alii caris deliciis. alii glo-
rie inmituntur. **N**am de diuitiis
dicit beatus Bernardus. Curris
ad indiam. ethiopiae circuli. tri-
fis maria. et alium tibi orbem a-
peris nauigando. ut diuitias ag-
greget. fugis patriam. ignoras
filios. ab uxore diuelleris. et om-
nium necessitudinum oblitus qui-
s ut acquiras. acquiris ut per-
das. perdis ut doleas. et hoc pro
diuitiis. **A**udi breuiter de honori-
bus. **D**ucem te constituunt. et sa-
ta est tibi facultas ut miser sis et
amplius non quiescas cumulatam
solicitudinum. **N**unquam in honore
sine dolore. in prelatione sine tri-
bulatione. in sublimitate sine va-
nitate quis esse possit. **S**i ergo que-
ris gloriam omnibus iudice semi-
na prebuiti. **I**dem iudicium est
de carnis deliciis. **I**n breui transit
voluptas. et infectam fetidamque
relinquit memoriam. **C**ontemp-
ne ergo hec omnia. et de his om-
nibus mundanis nummum. scilicet
contemptum mundi tibi compa-
ra. qui plus confert utilitatis quam
mundi machina vniuersa. **Q**
Quinto curte ad mundanas
infernales. quas iterum descripsit
beatus Bernardus dicens. **I**lla
regio dura regio timefcenda. lo-
cus afflictionis. terra obliuiois.
terra miseria tum. terra tenebris
et caliginis. terra maledictionis
et mortis. in qua nullus ordo sed
simpiternus horrore i habitat. to-
tus tremor. frigus horrendum.

ibi percutientes mallei resonant
incessanter. ibi confuse tenebre cu-
mulatus densantur. ibi confusi-
o peccatorum. horribiles facies
demonum. ibi fletus et stridor de-
tium. ibi et penarum diuersitas.
acerbitas et eternitas. **C**urre per has
tumultuantes nundinas. et ne
moriens viuens descendas in infer-
num lucrare ex his oibus odium
peccati. dicens in corde tuo. **M**elius
est cavere presentibus voluptati-
bus quam in sepiternum subiace-
re illi cruciatibus. **S**exto cur-
rendum est ad mundanas regni ce-
lestium. ad regionem gloriosam vo-
luptuosam. gaudiosam. quia ibi vni-
us deo gloriosi nimis valde
de qua gloria dicit dominus per **I**saiam
xliv. **E**erunt reges nutriti tui et
regine nutritices tue. vultu in ter-
ra demisso adorabunt te. et pul-
uerem pedum tuorum lingent. et
scies quod ego dominus super quo non
fundentur qui exspectant eum. **S**
Secundo ipsa etiam est regio gau-
diosa. quia tot sunt ibi gaudia quot
sunt ibi sancti et angeli aggregati
de quo dicit **I**saias. **G**audete
et exultabitis in eternum. **D**e qua le-
ticia **B**er. **S**i haberes aliquem quem
sicut teipsum amares. de eorum
sicut de proprio gauderes. habes
ergo gaudium duplicatum. si du-
os vel tres vel plures tibi pares
in amore possideres. et eos in si-
mili felicitate conspicuos ceteris
nunquam per eorum numero non te
multiplicaretur gaudium magnitu-
do. **P**otest ergo ne illius gaudium
modum a quoque homine penetrari. cum
ultra mille milia et decies cetera

et omnes beatitudine eadem per
fruantur. nec ullus eorum sit qui
non tantum de bono alterius gau
deat quantum de proprio. Que omnia mi
nus habent respectu eius quem
super se vident. quem cum videmus
nos amantem longe amplius quam
nos ipsi nos amamus. ideo gaude
bimus de sua gloria multum minus
valde.

S Tercio consi
deremus quod regio ista est voluptuosa
de cuius delictis dicitur in Ps.
Inebriabitur ab ubertate domus
tue. et torrens voluptatis tue po
tabis eos. Iuste autem torrens vo
luptatis celestes delictis nuncupantur
quod sicut torrens ex multis rivulis
confluentibus facit inundationem.
sic celestes delictis ex deo et factis
et omnibus angelis in nos fluunt. et
non solum ex omnibus in nos fluunt
sed in nos totos. alioquin quomodo
deus omnia in omnibus. si in homine de homine
aliquid remanebit. Hec ergo si si
delictis prospecta fuerint. mirabi
mur inde lucrum gloriosum. lucrum
utile. viz desiderium super nos.
quo adeptus nihil amplius libet in terris.
cupientes dissolui et esse cum christo.

S Septimo currendum est ad
nuditatem gloriosas. ad nuditatem om
nibus meliores quam deus possidet in se
ipso. De quo et si nihil potest dici di
gnum. eo quod lucem inhabitet inces
sibile. et ideo hec eius scia exsuperet
et omnem sensum. Aliquid tamen de his
que sub ipso sunt balbutiendo loqui
mur. quod ipsa sunt que in tempore
visitationis. ut ait Psalms. replent
templum. id est animas contemplationum.
Non enim ipse videtur. Quia ut ait Jo
hannes. i. capi. n. Deum nemo vidit unquam.

quod sed quod sub ipso sunt utique ab anima
sentitur. Et hoc est quod ait Gregorius. Anima
spiritus sancti gratia afflata per figura
bas quod deum videt. sed ad ipsam
vim eius essentie non pertingit.

V De his ergo que sub ipso
sunt tria contemplantur. et con
templando miremur. scilicet iudici
orum profunditate. dulcedinis boni
tatem. maiestatis sublimitatem.
In quorum contemplatione si tantum
profecerimus. ut affectus inhereat.
et secundum ea diuinitus afflecti
bimus omnibus mundi diuinitus me
a afficiatur. tria lucra inde reporta
ciora. scilicet pauorem. dulcorum. stuporem.

Ita ut hec singula de singulis illis
furgant. Nam pauorem de iudicio
eum profunditate. dulcorum de dulce
dinis bonitate. stuporem de maie
statis sublimitate reportemur con
templando. In contemplatione prima
stetit Psalms. cum dicebat Iudicia dei
abissus multa. O quanto pauore Paulus
prostratus extitit cum tremens ac pa
ues dixit ad Roma. xij. O altitu
do diuitiarum sapientie et scientie dei.
quod incomprehensibilia sunt iudicia eius et
inuestigabiles vie eius. In secun
da stetit Psalms. cum dixit Quam ma
gna multitudo dulcedinis tue domine
nre. Item Sapient. xij. O quam bonus
et suavis est domine spiritus tu
us in nobis. De ambobus autem
idem dicit in eodem. Vide bonita
tem et seueritatem dei. In eos qui
dem qui ceciderunt vide seuerita
tem. in te autem bonitatem. si tamen per
manseris in bonitate. alioquin et
tu excideris. De tercio scilicet stu
pore maiestatis. dicit beatus Ber
nardus. Precipua atque maxima

contemplatio est amicitia maiestatis. Hoc requirit cor purgatum et a vitis liberatum atque exoneratum a peccatis ut se possit facile ad superna leuare. ut interdum per aliquas morulas stupore et extasi suspensum teneat ammiratio de qua etiam dicit beatus Gregorius. Tunc dei maxime miramur maiestatem cum in contemplatione eius obstupendo obmutescimus et plerumque multare cupientes quam verbis exprimere valeamus. non inuenientes verba idonea ad tam sublimia exprimenda. Hoc totum agere domino nostro ihesu christo. qui est benedictus et laudabilis in secula seculorum.

Sermo tricesimus quintus.
De eodem sermo. 11.

X

Accipite disciplinam per sermones meos et poterit vobis Sapientia. vi. Dicit beatus Gregorius. de quo nobis est sermo Si mentis et corporis euagatio per discipline censuram operatur tunc spirituale edificium ad deum erigitur. Nam quo disciplinata mens extra se euagari operatur. eo supra se sursum compellitur. quia in altum arbor crescere non poterit que per ramos se diffundere circa terram non prohibetur. que si primo stringitur in altum crescere compellitur. Sic et cum vitios fontium obstruimus fluentia contra suam naturam fluere compelluntur. Sic si per discipline censuram inferius coartamur sursum ad deum facilliter subleuamur. Dicit ergo Gregorius. Qui

de disciplina morum atque virtutum super omnes doctores differunt. Accipite disciplinam per sermones meos edite et poterit vobis. Cum ergo secundum beatum Bernardum omnes homines naturam equales generauit. quicquid boni vel mali hominibus accesserit ex discipline diligentia vel eius negligentia habet ortum. Et ideo in genere morum nullum melius bonum inuenitur. Quo fit ut bona que fecerimus. tam spiritualia quam corporalia per disciplinam adornata reddantur coram deo et hominibus gratiora. Nam in agentis et patientis plus meremur in adiuncta disciplina morum quam in exhibitionibus factorum. Non enim sufficit ut quecumque opera bona faciamus sed ut ea cum disciplina et scientia exhibeamus. Quod in deuteronomio. xvi. facere monemur. cum ibidem dicatur. Iuste quod iustum est exequaris. Iuste enim quod iustum est facimus. cuius iustum opus deo cum disciplina debita exhibemus. Vnde Psalmi. Deus qui glorificatur in consilio sanctorum. Ac si dicat. Plus glorificatur deus in consilio quo confitiamur. et eo namque ut bona que facimus discipline et decenter domino exhibeantur. quam in ipsis operibus sine illo. **A** Quam grata sit disciplina domino. patet per eius descriptionem quam ponit beatus Bernardus dicens. Quod compositum reddit omnem corporis statum. necessitatem et mentis habitum disciplina. et vicem subicit. ponit superciliis.

ipsis **I**deo disciplina omni exhibenda etiam variatur. **P**rima ergo locutio quam deo exhibemus disciplinetur ad deuotionem. ut quicquid deo loquimur ita humiliter et tam effectualiter ei exhibeatur ut coram deo deuotio excitetur. ut per disciplinam verba arceantur. ut in nostra locutione nihil fatuum. nihil distortum. nihil salutis nostre contrarium. nihil contra voluntatem suam postuletur. ne per euagationem et verborum dissolutionem non solum quod petimus non consequamur. sed tanquam indigni et deo abominabiles repellamur. Dicatque nobis illud **A**pосто. **I**a. n. **P**etitis et non accipietis. eo quod male petatis. Sicque nostra locutio que deo debetur per disciplinam coercetur ut solum de deo et quod petimus cogitemus. **V**nde dicit beatus **B**ernardus. **D**ocendus est et fideliter admonendus in oratione sua cor suum sursum leuare. et a corporalibus et corporum ymaginatioibus quanta potest puritate longius recedere. **S**ecundo locutio nostra que proximo debetur per disciplinam castigetur. ut solum edificacionem proximi intendamus. tam disciplinate. tam moderate. tam mature verba nostra proferentes ut omnis qui audierit edificetur. **D**e hac disciplina loquendi dicit beatus **B**ernardus. **H**ominum cum loquuntur duo in suis locutionibus attendunt. ut aut sibi a certe auditoribus ad utilitatem loquantur. sed ad minus sibi solis profunt si auditoribus non possunt. **V**nde sermo noster non sit

inanis. sed aut suadeat quod bonum est. aut moneat aut oselet. aut puocet. aut instruat audientem. vel corripiat delinquentem. **D**e hac disciplina loquendi dicitur **P**ro. v. **F**ili mi disciplinam meam labia tua conseruent. **E**t **A**pосто. **a**d **E**phe. in. **S**ermo vester semper sit gratia et sale conditus. **N**am bonus sermo iuste salii comparatur. quia sicut sal a putredine sic bonus sermo a fetore male fame nos conseruat. **T**ercio loquimur quandoque nec deo nec proximo sed ad propriam utilitatem et quietemque necessitate loqui oportuno tempore nos oportet. **Q**uia cum fieri oportet cum maxima disciplina corporis et morum hoc facere studemus. sed cum corporis dispositione. membrorum ordinatione. matura locutione. non vobis exaltatione. ut de nobis dici possit illud **E**ccli. xliij. **I**n sermone composita sunt omnia. **N**am sicut **P**rouer. xv. dicitur. **Q**ui moderat sermones suos prudentissimus est. **C**auentes illud improprium **P**salm. lviij. **C**um desieris digitum extendere et loqui quod non potest. orientur in tenebris lux tua. **P**ro. vi. **W**omo apostata est vir inutilis. graditur ore peruerso. anuit oculis. terit pede. machinat malum. et omni tempore iurgia seminat. quia ut dicitur **S**tultus in risu exaltat vocem suam. **T**ercio in moribus nostris et in omni conuersatione nostra disciplinam conseruemus. ut non solum in propriis locis sed et in moribus nostris omnibus disciplina nos apud deum et homines

teneamus. capitis nostri inclina
natione. oculorum depresso. ri
sus submissione. incessu iusta mo
deratione. et totius corporis com
positione. **Q**uod suadet **Ap⁹** ad Ro
ma. xij. ubi dicit. **P**rouidentes
bona non solum coram deo sed etiam
omnibus hominibus. **Q**uod tribus mo
dis facere debemus. habitu actio
ne sermone. **H**abitu ne sit nota
bilis. actione ne sit reprehensibilis.
sermone ne sit contemptibilis. **D**e
hoc in priore membro dictum est.
De habitu dicit **Aug⁹** **H**abitus tu
us honestos mores exhibeat. di
sciplinam redeat. maturitateq;
habeat. non ut hominibus placeamus.
sed ne scandalum prebeamus. et ne
diuinum intuitum distortis moribus
et lasciuus inaccessibus offendamus.
Nam ut frequenter exterior disci
plina bone dispositionis in mente in
dicium est. cum tanta discipline maturi
tate conuersantes. ut dicatur de
nobis. quod de beato **Episcopo**
Malachia legimus. **P**rima uirtus
habitus corporis. quod ita quasi unum
semper in modo se habuit. ut nihil ap
paret in eo quod posset offendere
intuentes. totum in eo discipli
natum. totum in signis uirtutis. p
fectionis forma. **V**nde beatus **Ber.**
In omni conuersatione tua sollicitus
observare uias tuas. et in conspectu
dei et in conspectu proximi ca
ueas tibi a peccato. et illi a scanda
lo. **E**t subiungit. **C**uius omnibus gra
ta et nemini onerosa est conuersa
tio. huic sine dubio de propria sa
lute uniuersa fratrum congregatio
attestatur. **F** **Q**uarto
disciplinamus corpus. hoc est ca

stigationibus affligamus. **Q**uia
ait **Ap⁹** ad **Hebreos**. xij. **S**i extra
disciplinam estis non filii sed adulte
ri estis. **H**ec autem disciplina ne
cessaria est post predicta. ut si quod
de disciplinis predictis obmissum
fuerit. vel aliquid irrepperit per di
sciplinam corporis castigetur. **H**ec
autem disciplina sicut et cetera tri
pliciter variatur atque tripliciter
exercetur. scilicet in resistentia uitio
rum. sufferentia aduersorum. in ag
gressionem artuum. **I**n his tri
bus omnis castigatio continetur.
De his dicit **Ecclesiastici**. xxxij.
Cibaria et uirga et onus asino.
panis et disciplina et opus seruis.
Quod si corpus nostrum magis la
sciuiue cupiens hec aggredi nolue
rit tunc latera eius uirga. **E**t **Eccⁱ**.
xij. **S**eruo pessimo latera sangui
nare. **V**el possumus dicere secun
dum beatum **Grego.** quod a tribus
tripliciter disciplinamur. **A**lia namque
a deo. alia ab antiquo aduersario.
aliam a proximo sustinemus. **A**
proximo namque persecutiones dan
nae et contumelias. **A**b antiquo
aduersario temptamenta. **A** deo
etiam flagella toleramus. **Q**uali
ter autem hec tria sufferantur sta
tim subiungit dicens. **S**ed in his
tribus modis vigilantem oculo se
metipsam mens debet circumspi
cere. ne contra mala proximi per
trahatur ad retributionem mali.
ne contra temptamenta dyaboli
seducatur ad delectationem vel a
sensum delicti. ne contra flagella o
pificis ad excessum prouat murmura
tionis. **S** **E** sequitur secundum principale.
scilicet. perdit uos. **I**n quo nobis inuie

utilitas discipline. Nam ex predi-
ctis quatuor disciplis utilitates
totidem nobis surgunt. Quia ex
disciplina cordis siue spiritali i-
teriora mundantur. Ex disciplina
verbali merita cumulantur. ex di-
sciplina morum virtutibus dita-
mur. ex disciplina corporali a fu-
turis penis securamur. Et sic per
quatuor ista exercitia anima no-
stra ad dei similitudinem a qua lo-
ge per dissimilitudinem recesserat
reformatur. ut per ista quatuor
tanquam quatuor passibus ad deum re-
deat unde reuerat. Et hoc est quod
dicit beatus Bernardus. Ad ip-
sum a ab ipso conditus est animus
ut ad ipsum sit conuersio eius.
ad ymaginem enim et similitudi-
nem eius conditus est. Unde quod
omnium hic uiuitur quod propius potest ac-
cedat ad eum similitudine. a quo
solo disceditur dissimilitudine.
ut sit hic sanctus sicut ille sanctus
est. et in futuro beatus sicut ille
beatus est. Quod adhuc tamen figu-
ra quod scriptura poterit declarari.
Figura. Nam sicut dicitur Gen.
viii. Emisit Noe columbam de ar-
cha. non ut extra maneret sed ut
ad eum rediret. Ad hoc deus cre-
ando infundens et infundendo cre-
ans mittit animas rationales. non
ut extra maneant sed ut ad eum
redeant. **¶** Quod ad
huc per aliqua euidentiora alia de-
claratur. Omnia enim entia par-
ticularia imperfecta. sicut est aqua
ignis terra ad sua principia et ad
sua perfectiua naturali cursu re-
deunt ut in eisdem perficiantur.
Vnde est. quod omnis aqua particu-

laris naturali suo cursu redit ad
mare. ut in eo tanquam in suo perfe-
ctibili perficiatur. **Eccles. i.** Omnia
a flumina intreat mare. sic om-
nis ignis naturaliter sursum ten-
dit ut celo empirio tanquam suo per-
fectibili uniat. Sic omnia que de
terra nascuntur in terram reuer-
tuntur. **Eccles. iii.** Omnia pergunt in
vnum locum que de terra facta
sunt et in terram piter reuertun-
t. Sic anima rationalis que a de-
o est per creationem ad deum iusto or-
dine reuertetur. quod non solum fi-
gura ut visum est sed etiam scrip-
tura ostenditur dicitur enim **Eccles.
xii.** Reuertatur puluis in terram
suam unde erat. et spiritus rede-
at ad dominum qui dedit illum.
Unde et hodie christo dicit **Ioh. xiii.**
Sciens ihesus quia a deo exiit et
ad deum vadit. Unde Bernardus.
Spiritus rationalis quia ymago
dei est intelligit et scit se posse ad-
herere ei cuius ymago est. quod cum
in homine perficitur tunc compleuit
se dicitur cursu suum. **¶** De
hoc sine summationis dicit Bern.
Hoc est destinatum solitarij certa-
minis brauij. hic finis. hic premium
hic requies laborum. consolatio dolorum
et ipsa hominis perfectio. et vera eius sapi-
entia omnes amplectens et continens in se
virtutes non aliunde collectas sed na-
turaliter insitas ad similitudinem
dei. qua est ipse quicquid est. et hoc est
hominis iusti in hac vita perfectio. et per-
fectio huius perfectionis ibi erit ubi e-
rit brauium vel premium a premio
supreme uocationis perfecte apprehensi-
o. Ad quam nos poucat quod habet in su-
is electis misericorditer operari

Ihesus christus dominus noster qui vi-
uit et regnat in secula amen.

**Sermo xxxvi De sancto be-
nedicto abbate. Sermo primus.**

Quiaque hanc regulam secu-
ti fuerint pax super illos
et misericordia super israel dei Ad
Gala. vi. Ad sanctissimi patris
nostri et beatissimi **B**enedicti cuius
hodie festum celebramus laudes ad-
didisse decessisse est eo quod nobilis
lingua **Gre.** quicquid laudis eius
accipi poterit. vernantis elo-
quii sermone magister gloriose
depinxit. totam vitam eius et ac-
tus tunc magnifice extulit. ut lau-
di eius nihil amplius addi queat.
Quod si quid deuotione orante de
nostro addere cupimus. non verbis
sed operibus id fiat. **Sic** enim di-
xit. quod virtutum eius gloria non ser-
mone exponenda est. sed operi-
bus comprobanda. **Suprema** enim laus
deo et factis eius gratissima. et no-
bis utilissima. consistit in ipsorum
imitatione. ut sequamur vestigia
eorum non declinantes ad dexte-
ram neque ad sinistram. **Propter**
quod verbum propositum est indu-
ctum. quod nobis ministrat materi-
am imitandi. **Nam** in regula que
nobis proponitur vita eius relu-
cet. **Dicit** enim **Beatus**. quod non potuit
aliter docere quam vixit et viuere quam
docebat. **Sciendum** ergo quod in
vobis propositis duplex nobis pro-
posita est regula imitanda. videlicet doctri-
nalis et exemplaris. **Doctrinalis**
est illa que hodie per vniuersum or-
dinem cisterciensem ad legendum

in his capitulis incipit. **In** qua quod
secundum deum per gloriosum legisla-
torem nostrum **Benedictum** viuere va-
leamus edocemur. **Exemplaris** alia
regula est sanctissimi patris nostri
vita. que nobis tam in lectionibus quam
in cantibus ad memoriam reuocatur.
De prima regula sit primus ser-
mo **De** secunda secundo. **De** prima
regula persequentes. **Sciendum** quod in vobis
propositis tria intelligimus. scilicet sequen-
tium paucitatem. regule auctoritatem
imitantium utilitatem. **Primum** ibi **Qui**
cumque **Secundum** ibi. hanc regulam **Ter-**
tium ibi. erit pax. **Primum** adhuc tria con-
tinet. secundum quod hec distributio
quicunque tria implicat. **In**sinuat e-
nim nobis dei largitatem. sequentium pau-
citatem. regule libertatem. **Primo**
dico hec distributio quam
quod innuit nobis dei largitatem. **Ac** si
dicatur. **Dei** largitas nulli se denegat.
nulli se subtrahit. sed stans in
publico cuiuslibet se offert. finem
grate nulli claudens. sed sine rapaci-
tate sequentium sue largitatis gratiam
administrat. **Dicit** enim **Philosophus** quod non
est ponere vacuum. **Sed** quantum eximamur
nos de obstaculis gratie tantum
de bonis domini adimplemur. **Dicit**
enim **Beatus**. **Quarto** quis de terre-
nis euacuat. tanto de bonis domini
adimpletur. si multum. si ultimum. si
parum parum. **Et** sic. **nn.** **se.** **nn.**
dicitur. **Vbi** vasa vacua non fue-
runt. ibi oleum stare necesse est. **Qui**
a sicut in **Collationibus** patrum di-
citur **Diuine** largitatis munificen-
tia secundum mensuram fidei in
qua vnumquemque reperit gratiam
largitur. **Credentem** namque quod
ab emundatione lepre sine voluntas

eristi sola sufficeret voluntatis fili
e solo curauit assensu dicens **V**
lo mundare **A**teri deprecanti et
adueniens per impositionem ma
nus defunctam filiam suscitauit.
ingressus domus eius eodem mo
do ut ille rogauerat sanitatem ex
hibebat. **A**lii ex edenti sumam salu
tis in solius uerbi sui prolatione
consistere. cum diceret. **D**ic tantum
uerbo et sanabitur puer meus. p
sermonis imperium resolutos au
t pristino robore solidauit dicens
Vade et sicut credidisti fiat tibi.
Inter alios autem uirtute cura
tionis tam effluenter effudit. ita
ut de hys euangelista t dicat. et
curauit omnes languores eorum
Inter alios autem illa imensa be
neficiorum abissus obturata est
ita. ut dicatur. **N**on potuit **I**he
sus inter illos facere uirtutes ne
propter incredulitatem eorum. **E**t
ita largitas dei non secundum uim
formem maiestatis sue potentiam
sed secundum capacitatem et af
fectum potentium gratiam suam
singulis impartitur. **Q**
Secundo hec dictio distributiva scri
bitur quicunque insinuat sequenti
um paucitatem. **A**c si dicat. **Q**ui
cum magis de multitudine omnium.
quia pauci sunt qui sequuntur do
minum. ipso dicente. **M**ulti sunt
uocati pauci uero electi. quanto
minus in uia consiliorum in quo
non dicimus. quod pauci de hys qui
sunt in ordine saluentur. quod duz
esset dicere. sed quod minus hec iu
sticia supplet misericordia. **H**oc
tamen auidetur dicimus ex senten
tia saluatoris. quia acta est uia

que ducit ad uitam et pauci am
bulant in ea. **R** **C** **C** **U**e au
tem pauci sunt qui saluentur mul
te sunt cause. **H**oc enim contingit
propter impediendum demonum
dolositatem. concupiscibilis pe
uersitatem. eadem in promptate.
resurgendi difficultate. standi de
bilitatem. **P**ropter quod dominus
conqueritur **M**ichee. vii. **V**e mi
chi quia factus sum sicut qui col
ligit in autumno racemos uin
demie. non est totus ad comedē
dum. **I**tem **P**salmus. xxvii. **Q**uom
do si paucæ oliuæ que remanserunt
excitantur de oleo et racemi cum
fuerit finita uindemia. **H**inc **J**o
hannes **C**risostomus. **T**imendum
est christianis ne eo modo intro
eant in regnum celorum quo filij
israhel in terram promissionis. du
o tantum de omni multitudine in
traeuntur. quia solum per u
nam uiam scilicet caritatem itur
ad regnum celorum. **S**ed per sep
tem peccata mortalia tamquam per
septem uias itur ad infernum.
O **T**ercio hec distribu
tio quicunque implicat regule liber
tatem. quia omnibus patet accef
sus ad eam et nulli penitus dene
gatur. **D**icit enim beatus **B**er
Santi **B**enedicti regula. ut ego
sentio omni homini proponitur. im
ponitur nulli. prodest si deuote su
scipitur et tenetur. **N**on tamen si
non suscipitur obest. **N**am quod
in uoluntate est suscipientis non
est in potestate proponentis. uolu
tariuz merito dixerim non necessa
rium. **A**t tamen hec ipsum quod
dico uoluntarium si quis ex propria

se mel admiserit & p̄miserit. de
ceps in necessarium commutatur.
Nec iam liberum habet obmitte
re. q̄ ante non suscipere liberum
habuit. Ideo q̄ ex voluntate sus
cipit ex necessitate tenebit. **S**e
quitur securus principale sc̄i h̄c
regulam. In quo regule nostre
auctoritatem dixim⁹ significari
Cum em̄ per vniuersū ordinē Ci
sterciensem. hodie hoc est in die
facti. Benedicti in caplis nostris
regula incipitur. Post cuius le
ctionem sermo statim subiūgitur
conuenienter valde per hoc pro
men hanc. q̄ est pronomen de
monstratiuum. regula iam lecta
demonstratur. Et de ea dicit ill⁹
Quicūq; h̄c regulā c̄ De hoc er
go mēbro tria dicāt̄ r̄ ordinē.
sc̄z de vti obligatione. se cū o de
hys que vti adiuuāt in cōsumma
tione. terciō de finis affectatione
Primo ergo vidēdū est de vti
obligatiōe. hoc ē q̄d vtiētes sta
tū religiois p̄mittamus. Nō em̄ p̄
mittimus regulāz obseruare. v̄
p̄fectiois statū nos velle cōsumāre
Quia si hoc p̄mitteremus. tūc n̄
soluentes essent vti transgresso
res. q̄d nimis difficile videt̄. s̄ p̄
mittim⁹ nos velle conari et velle
exercitare et opam dare. vt p̄fe
ctionem vite attingamus. Et qui
cūq; ab hoc conatu et voluntate
conandi recederet esset vtiq; trā
gressor vti. **P** Vnūq; q;
autē tunc p̄fectū dicitur cū at
tingit p̄ximū finem que ē vti
ma vti p̄fectio. Vltimus autem
hūane vite terminus est ipse de⁹
gloriosus ad que tanq̄ in vltimū

finem et in suū p̄fectibile debet a
nima rōnalis tendere et conari.
que cū apprehendim⁹ dicimur
iam p̄fecti. Vnū autē finem p̄
fecte nō apprehendim⁹ in hac vi
ta. sed idē nobis hic p̄ponitur fi
nis. vt sciamus quo sit conandū
Nam in hūc finē i futuro cōsequē
dum p̄mouētia sūt arripienda &
impedientia remouēda. et hęc cū
magno et iōficiētī studio faciēda
et cōtinuāda. Quod ergo primū
est itentione vltimū erit i executi
ōe. **P**rimo ergo dicēdum ē de
conatu aggrediēdi. Secūdo de co
nato nociua abiciēdi. Terciō de
conatu p̄mouētia arripieñdi. q̄
se iusto ordie adiuuācem cōsequū
t̄. q̄d patet p̄ ordinē retrogradū
Nō em̄ finem deum cōsequimur
nisi per caritatē. nec illaz cōsequi
mur nisi alia amabilia abiciā.
nec ista duo p̄ficim⁹ nisi per in
deficiētē conatum ad ea fortit̄
tēdam⁹. **P**rimo ergo dicam⁹
de conatu que p̄ vtiq; regule vo
ue⁹. Tūc em̄ bonū et sanctū ha
be⁹ conatū si studuerim⁹ & exer
citauerimus nos. vt de cōtingen
tib⁹ q̄tū iuuamur per gratiaz ni
hil obmitta⁹. Sed sicut ait Apo
stol⁹ siue p̄sentes siue absētes in
tēdam⁹ placere deo. ne i p̄p̄etē
nob̄ ill⁹ Jere. xxviii. Nec iuxta
q̄d potuit conat⁹ est facere. Et
hūc conatū p̄ p̄fōe accipit a no
b̄ de⁹. Vnde sup̄ illo verbo Psal
miste. Imperfectum meum vide
runt oculi tui. dicit beatus Hier.
In libro tuo deus omnes scriben
t̄ tāq; p̄fecti. q̄ oē q̄d possunt faci
ūt. Si autē ab hoc conatu defici⁹

a voto nostro recedimus et per cō
sequens cadimus a salute. **V**nde
dicit **I**dem **B**er. super illo verbo
Ambulate dum lucem habetis.
Nō ābulātē sed sedentē a mor-
tis tenebris oprehēdi periculū est. et
q̄s sedet nisi q̄ nō curat p̄ficere.
Illud caueto. et si morte p̄ocu-
pat⁹ fueris in refrigerio eris. **S**i
ergo in solo conatu p̄manebim⁹
votū nostrū solūm⁹. et hęc ip̄sū
nob̄ p̄ perfectione reputatur. **D**i-
cit enim iterū **B**er. **I**nde festum
proficiendi studium et iugis cona-
tus perfectio reputatur. **E**xpedi-
do ergo de conatu indeficiēti.
Q **S**ecūdo dicēdū est de studi-
o impediētia remouendi. **E**t hęc
q̄tū de presentī voto regule sūt
tria. a quibus tanq̄ a radicib⁹ pul-
lulat oē malū. scilicet delitie diuitie
voluptas. **A**biiciam⁹ ergo diuiti-
as induētes paupertate. carnis
delitias assumētes castitate. cor-
dis vitia et maxie p̄riā volunta-
tem prosequentes diuinā volun-
tatem per obedientiā. **Q**ue tria
necessario abiciam⁹ et eis necessa-
rio t̄nūciam⁹. si tamē ad finē no-
strū conari intēdim⁹ vt oportet.
Cū em̄ per solā caritatē finē per-
fectiois attingamus. illam nō
sequimur nisi priora amabilia re-
linquātur. quia amor partit⁹ i m̄-
ta nō erit efficac̄ ad vñū. **N**az vt
d̄. i. **J**ohā secūdo **N**olite diligere
mūdū neq̄ ea que in mūdo sūt. q̄
sunt predicta tria. quare. q̄ qui
diligit mūdū nō est caritas pa-
tris in eo. **T**ercio di-
cēndum est de studio et conatu p̄-
mouentia assumendi. hęc est vt

fiōs d̄nima que ad perfectionem
nos promouēt assumam⁹. **Q**ue licet
sint m̄ta. vt pote oīa q̄ sūt de ge-
nere bonorū. illa t̄n sūt singulari
ē p̄sequēda. que hō ihesus crist⁹
nobis p̄posuit in seip̄o. que sunt
hūilitas. vite austeritas. benigni-
tas. pietas. et aī oīa hęc caritas.
Nā vt ait **J**oh. **Q**ui dicit se in cri-
sto manere. debz s̄c̄ ille ābulauit
et ipse ābulare. **A**lioquin perfe-
ctionē vite hūane quā dulcis **I**he-
sus in seip̄o nob̄ p̄posuit nullate-
n⁹ p̄sequemur. **N**am perfectio vi-
te hūane in sola p̄fectione carita-
tis consistit. p̄ quā affect⁹ hōis to-
talit̄ in deum fert̄. s̄ hęc solum cō-
tingit in p̄ria p̄ ipsa t̄a que **E**uā-
gelista enumerat. **N**am hęc est il-
la caritas de q̄ p̄cipit **M**at. xxij.
Diliges d̄n̄m deū tuū ex toto cor-
de ac. **Q**uā ideo de⁹ nob̄ n̄ p̄ci-
pit vt p̄uaticatores cōstituat. aī
nō possit impleri. sed vt sciam⁹ quo-
sit conādū. **S** **E**st tamē
sciēdū q̄ **T**hō. duplicē ponit cari-
tatē. **V**nā q̄ secūdum omnes affe-
ctus toti et totalit̄ ferimur i deū.
et hęc nō nisi in patria possidet̄.
que in hac vita et via nō potest
adimpleri. **D**e hac dicit beatus
Ber. **N**on puto ante perfecte im-
pletū. **D**iliges d̄n̄m deū tuū ex to-
to corde ac nisi quousq̄ ip̄s⁹ cor
cogitare non cogatur de corpore.
Impossibile namq̄ est totam a-
nimam ex toto se posse in deum
colligere. et diuino insigere vul-
tui quamdiu huic fragili et erūp-
noso corpori cogimur deseruire.
Tunc autem implebitur. illis mā-
datū de dilectioe illa rehemētī aī

introversus fuerit fidelis seruus in
gaudium domini sui. quasi miro
modo quodammodo oblitus. et a se
penitus deficiens totus pergit in
deum. et deiceps adherens ei vnus
spiritus erit cum eo. **S**ecunda caritas
est qua totaliter ferimur in de
um. sed ad punctum reluti ad mo
mentum et hoc viris perfectissimis
possibile est in hac vita. De hac di
cit Aug⁹ super illo verbo Diliges
dominum a te. vsq; toto corde tota
anima. Dicit enim sic. Hec totalitas
hoc intendit. et oēs motus anime in
deum referatur. sic non impletur in
hac vita nisi forsitan ad tempus bre
uissimum a viris perfectissimis.
quod et ipsum sibi factus asserit vi
dens. Cum inhaesero tibi deus ex o
mni mente nusquam est labor et dolor. si
viva erit anima mea tota plena
te. Ad quam si conamur de con
tingentibus nichil obmittentes
ex hoc tunc et nos perfectionem vi
dimur attingisse. **S**equitur tertium
principale. scilicet erit super eum pax et
misericordia et super israel dei. In
quibus vobis tria bona sequentibus
regulam promittit Ap^lus. scilicet me
tis tranquillitatem. misericordie
largitatem. dei caritatem. primum
ibi pax. secundum ibi misericordi
a. tertium ibi et super israel dei. **T**
De quo sciendum quod quodiu vivimus in
hac vita malo triplici subiaccemus
scilicet malo periculose impugnationis.
et malo dispendiose commissio
nis. et malo defectuose operatio
nis. vel etiam timorose indignati
onis. **P**rimo dico quod subiaccemus
malo periculose impugnationis.
Impugnant enim nos tres hostes

scilicet taurus. mundus et demones. quorum
impugnatio est periculosa. quia ca
ra vicina est. mundus magnus est.
demones multi sunt. Contra hos
datur pax sequentibus regulam
Quod per prophetam Ysa. promittitur
est. xlix. cum dicitur. Longe effuga
bitur a te qui absorbebat te. Di
cetque illud Regum. in. Sit tibi pax
sit domui tue pax. et omnibus quam
quod habes sit pax. dans triplicem pa
cem contra hostes. **V**incit Pe. Quis
est qui vobis noceat si boni emula
tores fueritis. Ac si dicat. nemo.
Ut ait Gregorius. Nulla nocebit adu
ersitas si nulla dominetur iniquitas.

Secundo subiaccemus
malo dispendiose commissio
nis. quia peccata committimus incessanter. De
quo Iacob. in. In multis offendimus
vobis. Contra hoc malum datur dei
misericordia ut facile remittatur.
Unde Pro. xv. Per misericordiam
purgantur peccata. Eze. xvi. Expā
di amictum meum super te et operui
ignominiam tuam. amictum vocas mi
sericordiam. **V**incit Nat. dicit Si
inortiferum quod biberint non eos
nocebit. ut non solum mala non
noceant. sed miro modo etiam co
operentur in bonum. **T**ercio sub
iaccemus malo defectuose operati
onis. et timorose indignationis.
Sunt enim tam vitia et prope nulla
in iudicio diuine veritatis opera
nostra et tam defectuosa. ut me
ritum timeamus ea in dei oculis di
plicere. et per consequens sue im
pugnationi subiaccere. Quibus pro co
solatione subiungitur. Et super israel dei.
Ac si dicat illud Ecclesi. ix. Vade co
mede panem tuum in leticia et bibe cum

gaudio vniū tuum quia deo pla-
cent opera tua. Potest et aliter
exponi hec p̄tula. sup̄ israel de
i. vt per hoc describat et specifi-
cet eos quibus pax et misericor-
dia sit promissa. Ac si dicatur.
Pax et misericordia erit super il-
los qui in regula ita proficiunt.
vt fiant veri israelite id est con-
templantes deū. non super quos-
libet vuentes et non soluētes.
sed super eos q̄ gr̄a pmouēte ita
proficiunt. vt deū spūalit̄ cōtē
plāi mēat. qđ nob̄ ipse t̄buat ac

Sermo xxxviij **In Annūcia-
tione dñica. Sermo prim⁹.**

In sole posuit tabernacu-
lum suū. Ps̄ dicit Ber.
Attende hāc similitudinē
qua nulla in mūdi reb⁹ potest eē
sublimior. Nil em̄ habuit spūs s̄c-
tus invisibilis creatis excellen-
tius. cui excellētiā beate v̄ginis
compararet. **I**n verbis ergo p̄-
positis sub metaphora sol̄ hęc glō-
riosa festiuitas cōmēdat̄. In q̄-
bus tria per ordinē declarantur.
viz gloriose v̄ginis excellētissia
cōmēdatio ibi. In sole. Filij dei di-
gnatissia conceptio ibi posuit. Oī-
ū nostrū vtilissia p̄motio ibi. Ta-
bernaculū. **P**rimū igitur sub
noīe solis p̄ditur nobis glorio-
se virḡis excellētissia cōmēdatio.
quā in p̄prietatibus solis lucidif-
sime cognoscimus. Non em̄ solis
noīe vocaretur. nisi quia propri-
etates eius sibi possent vuenienti-
ssime applicari. Nā secūdu Phūm
Trāsserentes se s̄m aliq̄ s̄m itūdi

ne se transferūt. Nō igit̄ beata v̄-
go sol a spiritu sancto vocaret̄.
si nō possēt ei proprietates solis
aptissime applicari. **P**ropter
quod sciendum q̄ sol septem ha-
bet proprietates. que spiritua-
liter conueniunt v̄gini glorio-
se. habet enim sol in substantia
puritatē. in splendore caritatē.
in situ sublimitatem. in motu cō-
tinuitatē. in influētia s̄cūditatē.
ad oīa cōmunitatē. in excellētia
singularitatē. i eclipsi doloris ca-
lamitatē. **P**rimo di-
co dico q̄ sol habet in substantia
a puritatē. et tantā q̄ int̄ omni-
a corporalia nil possit purius iue-
niri. adeo vt oīm hoīm visus ex
puritate ei⁹ retūdat̄. Quis enim
aptis ocul̄ pleno intuitu solē vt
q̄ potuit intueri. Que p̄p̄etas
gloriose v̄gini aptissime vuenit̄
optime. que p̄ oīb⁹ puris creatu-
ris taz angelicis q̄ hūanis habet
excellētissimā puritatē. quā nul-
la creatura plena cognitiōe suffi-
cienter poterit intueri. Vñ dicit
Aug⁹. Vbi de peccato agit. mari-
e nullam volum⁹ fieri mētionē.
Ea em̄ puritate intebat v̄l ego
fācta. q̄ sub deo nequit maior in-
telligi. Vnde omnes tam angeli
ei q̄ humani spiritus ammiran-
do clamant in celis. Que ē ista q̄
ascēdit de dexto. Quasi. d. q̄ ista
que in tāta puritate ascēdit. quā
nō solum nullus hominum. sed
nullus nostrū ad plenum cogno-
scere potuit. puritate ei⁹ nostrū
repellente intuitum. Vnde beat⁹
Bernardus dicit. Numq̄ quis so-
lē istū matēiale pleno intuitu aptis

oculis potuit intueri. sic nullus eius puritatem plena cognitione scire potuit et videre. **S**ecundo sol habet in splendore claritate. per quam lucet et perlucet omnem superiorem et inferiorem regionem. Ita ut omnia celestia luminaria in comparatione sui splendoris non lucent. imo nec penitus videntur. quia stelle et luna que in nocte lucet ex superexcellenti solis claritate in die non solum non lucet sed penitus occultantur. Sic beata virgo omnem creaturam in vite sanctitate tam excellenter superemicat. ut in eius comparatione omnes sancti et angeli quasi non sint extincti videantur. **Vnde Beatus Hieronymus.** Sol ille materialis tam lucide instantes scens siderum et lune potestatem offuscatur. ut sint quasi non sint et quasi videri non possint. Sic virgo posse christifera luminis inaccessibilis luce plures utrorumque spirituum habet dignitatem. ut in comparatione gloriosae virginis nec possint nec debeant apparere. **Videntur** tamen modicum cum eius fulgore illustrantur. ut eius presentia tota celestis curia et vniuersa eius militia clarissime irradiantur. **Vnde Beatus Hieronymus.** Sicut omnes stelle pariter et luna splendorem suum habent a sole. nec tamen in eius luce presentia. sic omnes sancti lucidius lucent ab eius presentia. et tamen in eius comparatione non solum non lucent sed latent. Sicut ergo super omnia luminaria aeli sol suo lumine emicat et effulscat. sic beata virgo maria sanctitate vite emicat super omnes sanctos

Tercio sol habet in situ sublimitatem. ut etiam ex nimis remota altitudine paruus appareat cum sit multo maior tota terra. Sic beata virgo tam in via per vite meritum quam in celo per premium super omnes puras creaturas in altissimo est locata. **¶** **P**ropter quod status vite et merita sanctorum in tribus consistunt scilicet in gratis virtutibus et deuotionibus. Et horum trium suprema et altissima attingebat. **S**upremus autem in gratis est omnem gratiam abundantissime possidere. **V**n ipse gloriatur de hac abundantia **Ecce.** xxxij. dicens. In me omnis gratia vite et veritatis. **A**c si dicat. Omnis gratia vite huius est in me quam non solum michi sed omni homini omni statui et etati sufficit. **V**nde dicit **Iheronimus.** Ceteris per partes. **M**arie vero tota se simul infudit plenitudo gratiarum. **Ite Beatus Hieronymus.** Ad quid putas ab angelo Mariam dudum iam ante conceptionem plenam gratiam plenam nuncupari. nisi ut superueniente deo in uterum nobis fieret superplena. ut quocumque precibus licet tenuiter moueretur superflueret. nobis liquorem gratie effundendo. **V**n ex persona eius dicitur **Ecce.** vicinimo celo. **V**idete quia non solum michi laboraui. sed exquirentibus veritatem. **A**ltissimum ergo in omnibus gratis est habere omnem gratiam. non solum sibi. sed omnibus eam inuocantibus sufficientem. **¶** **S**ecundo beata virgo maria stetit in altissimo virtutum. **¶** **Q**uia quicquid supremum in virtutibus

esse poterat hoc habebat **S**upre-
mum autem in virtutibus dicimus
omnes virtutes habere in summo
sine vicio impugnante. quod in no-
bis minime contingit. Quicquid enim
in nobis de virtutibus plantatum
hoc fit impugnatione contrarii
scilicet vicii. Virtus tenet medi-
um viciorum. et nulla in nobis nu-
tritur virtus nisi de vicio contra-
rio impugnemur. Unde eunuchus
non attribuitur virtus castitatis.
Quia de vicio contrarium scilicet lux-
uria minime impugnatur. Glorio-
sa autem virgo maria sic omnes
virtutes habuit. ut de nullo unquam
vicio temptaretur. **T**ercio be-
ata maria stetit in supremo deu-
tionis. Tanto enim deuotio nostra
est altior. quanto subiectum de quo
procedit et obiectum in quod ten-
dit est purius. Et quia virgo sancta
purissima fuit pro deo. et purissimum
obiectum deum videlicet pro om-
nibus creaturis puriorem appre-
hendit. ideo eius deuotio sepe ex-
stitit in supremo. Quod autem in his
altissimis semper superfluerit ex per-
sona eius dicitur **Eccl. xxvii. Ego**
in altissimis habito et thronus me-
us in columpna nubis. In omnibus
ego a laetissimis gratiarum virtutum et
deuotionis diuine morabar. **C**
Quarto sol in motu huius continentia
te. **N**unc enim ad momentum temporis
ad ictum oculi requiescit. sed cursu
suum diuina incessanter. Sic be-
ata maria semper fuit in motu me-
ritorie actionis. Quidquid enim age-
bat hoc cum tanta disciplina et reue-
rentia faciebat quod in omnibus me-
rebat. Si enim alii in infinitum in

feriores ad talem statum testante
Ps. peruenerunt. ut de vita eorum
folium non defluat et omnia que
cumque faciant prosperabuntur. merito
magis sine omni ambiguo de be-
ata virgine est credendum. quod de
omni vita sua nihil unquam ei vacu-
um pertransiuit. **R**as in comedendo
bibendo. dormiendo. et ceteris
necessariis sine quibus humana na-
tura durare non poterit auxilium su-
meritum incessanter. quippe quod de o-
mnibus hiis nihil quod sola requirebat.
necessitas supersit. **H**ec autem diuinitas
merendi ex duobus precipue a-
gebatur. videlicet de exteriorum
sensuum et membrorum ad deum
continua exercitatione. interiorum
suorum. scilicet ratione et memo-
ria et voluntate mentis et spiritus ad
deum diuina suspensio. **N**on licet nobis
sit impossibile. et de ea vix pro conse-
quens credibile. tamen quia beata virgo in
se nihil habuit extractum. eo quod fo-
mes peccati proceptione filii sublatum
est et in ea totaliter extitum. ideo semper super
ma merita accumulabat. **N**on si pro
corporis teneitudine aliquid de ex-
ercitio oportuit relaxari. hoc ipsi
tamen virtuose agebat. ut etiam pro virtu-
tem discretionis que est mater om-
nium virtutum suprema merita
reportaret. **Q**uinto sol habet
influentiam fecunditatis. Nil enim
est sub sole quod non solis influ-
entia valeat fecundari. et sine e-
ius virtute gignere de se fructum.
Unic Philosophus dicit quod homo
generat hominem et sol. Sic be-
ata virgo maria fecunditatem tri-
buit. et sine eius auxilio nullus un-
quam potuit de se facere fructum.

Vnie beatus **Ber.** **M**aria velut
alterum solem induit sibi. et quæ
admodum ille super bonos et malos
indifferenter oritur omnes sine
differentia secundans. sic ipsa be
ata virgo non discutit merita.
sed omnibus sese exorabilem. om
nibus clementissimam prebet. om
niumque demum necessitates apostoli
simo quodam misere affectu. Nullus
enim homo unquam proficere potuit
nec proficiet in eternum. nisi qui
secunditatem merendi est a deo
per virginem consecutus. **Vic Ber.**
Quidquid est id quod offerre deo pas
marie comedamemeto si non vis
sustinere repulsam. quia siquit de
us non nisi per eam ad nos venit
sic nec nos nec nostra opera ad
deum veniunt nisi per eam. **D**
Dupliciter ergo per eius auxilium
secundamur. quæ si quod boni facit per
eius auxilium prospicit si per nos operatur
eius manibus domino presentatur.
Est ergo conuenientissima simili
tudo. ut sicut sol est pater omnium
nascentium. sic virgo sancta om
nium mater est. **C**um enim in ea sint
omnes gratie et virtutes. quicquid
ex eisdem bonis consequimur ac
cipimus utique de virgine gloriosa.
Propter quod omnes electi eius
dicuntur filii quorum omnium ihesus
christus. sicut **Luce. 11.** dicitur pri
mogenitus vocatur. **S**
Sexto sol habet ad omnia comu
nitatem splendorem suum bonis
et malis commicans spargens il
lum ad loca fœda et munda. Sic
beata virgo omni se creature com
municat singulis pro sua capaci
tate tribuens se. quod insinuare

curauit. in **Can. 11.** dicens **E**go flos
campi **Q**uia sicut flos campi om
nibus exponitur nulli clauditur. sic
virgo sancta nulli se denegat. sed
comunicat vniuersis. nec solum
nulli se denegat sed quod plus est om
nibus se offert dicens illud **Eccl. 1.**
Venite ad me omnes qui concu
piscitis me et a generationibus me
is adimplemini et cetera. **V**nie beatus
Ber. **M**aria omnibus omnia fa
cta est ut de plenitudine eius ac
cipiant vniuersi. captiuam redemp
tionem. egri curationem. tristes
consolationem. peccatores veniam.
iusti gratiam. angeli leticiam. de
mum tota trinitas gloriam. filii
earum substantiam. ut non sit quæ
se abscondat a calore eius. **M**erito
ergo ad mariam tanquam ad me
dium respiciunt qui habitant in
celo et qui sunt in inferno. et qui nos
precesserunt. et nos qui sumus.
et qui nos sequuntur. et nati nato
rum. et qui nascuntur ab illis. **I**
lli qui sunt in celo ut resarciantur.
et qui sunt in inferno ut eripian
tur. et qui precesserunt ut appe
te fideles inueniantur. et qui se
quuntur ut gratiam consequantur.
Merito ergo in te respiciunt o
culi totius creature pia virgo. quæ
per te et in te et de te benigna ma
nus omnipotentis quidquid cre
auerat recreauit. **S**
Septimo sol ipse in excellentia habet
singularitatem. quod interpre
tatione nominis declaratur dicitur
enim sol quasi solus lucens super
omnia. eo quod patrem non habeat.
Sic beata virgo maria sol est non
habens in celo parum neque simile
i 111

super terrā **U**nic **B**er. Et si aliq
in aliquibus communicet beate
virgini. unā tamē est in quo nec
primam similem visa est nec ha
bere sequētem. gaudium matris
habens cum virginitatis honore
Optimā ergo ptē elegit in qua ei
nō omunicat alien⁹ Quia scz et
si tota ē fecūditas cōiugalī. me
lior tñ ē castitas v̄ginalī **P**roterius
autē optima ē fecūditas v̄ginalī
Quod si adicias cuius mater est.
quē iam lingua poterit etiam si ā
gelica fuerit dignis laudibus ex
tollere matrem non cuiuscūq; de
plebē sed dei. duplex nouitas. du
plex stupor. sed oigne p̄fus ap
tiss. me q; conueniens **N**ecq; enim
alius filius virginem. nec deum
deauit alter ptus **F** **C** **O**
tauo sol videtur habere in eclipsi
doloris cala nitatem. **S**ie beata
virgo ī passione filij eclipsata ē.
super omnes viatores sufferens
v̄m doloris. sicut ex **S**ymeonis
pphia ei fuerat p̄phetatū dicitis.
Et tuam ipsius animaz pertransi
bit gladius **N**ō exponens beat⁹
Bernardus dicit **V**ere tuam ani
mam gladius doloris in hora pas
sionis filij pertransiuit vt pl⁹ q̄
maximē esses **O**mnes nimirum cor
poreas. et sensuū passiones excessi
compassionis affectus. **A**n non
pl⁹ q̄ tibi gladius fuit sermo ille
reuera pertransiens animam et
perāngens v̄lq; diuisionē anime
et spiritus. **E**cce filius tu⁹ **O** cō
mutationem **J**ohānes tibi p̄ ihs
su traditur. seruus pro domino.
discipul⁹ pro magistro. filius ze
bedei pro filio dei. **E**x hys ergo

et similibus pprietatib⁹ solis be
ata virgo solis nomine est appel
lata. **I**n quem solem deus pater
tabernaculum suum id est cristū
posuit. quia homo cristus bene ta
bernaculuz dicitur. quia in eo vt
ayt **A**postol⁹ ad **C**olo. ij. pleni
tudo diuinitatis corporaliter ha
bitabat **F**uit ergo deus in hominē
cristo. xp̄us autem ex homine et
deo in v̄nitate p̄sone in maria ha
bitabat. **U**nic **B**ernardus **V**ere
sole phibetur matia amicta. que
profundissimam diuine sapientie
ultra q̄ credi possit penetrabat
abissum. vt quantum sine corpo
rali v̄nitate creature condicio pa
titur luci illi inaccessibili videat i
mersa **I**psa enim meruit et lut sū
matim cingi et operiri v̄ndiq; et
circumfundi v̄ndiq; et tāquā ip
so diuino igne cōcludi. agēte h̄e
in ea spū scō qui et nos apud deū
dignēt misericordiē pmouere

Sermo xxxviii. **D**e sancto **A**m
brobio episcopo **S**ermo p̄m⁹ **C**

Vigilate. et orate
Marci. xij. **D**icit beatus
Ber. **I**n hui⁹ sc̄i festiui
tate ne cui⁹ cūq; sermonis vide a
mne imunes. recurrēdū est ad e
uāgelicā lectionē **I**n q̄ sub triūm
breuitate v̄lq; sapiētia dei p̄ris
hūane p̄fectiois sūmā includit **A**
it em̄ **V**idete. vigilate. orate **N**ō
autē ī hys trib⁹ v̄bis hūane p̄fecti
onis vita consistit. luce clarī⁹ pate
bit si virtutem eorundem verbo
rum cognoscimus **N**am p̄t ver
bum **V**idete a malis purgamur

Per secundum. scilicet vigilate lo-
ria operamur. per tertium. scilicet
orate ad perfectum sanctificamur
Qui autem a malis purgatur bonum
opatur. a sanctificatur hic vir est
perfectus. Et quia egregius iste
doctor **A**mbro. virtutem horum
trium verborum perfectissime in se
transformauit. Ideo placuit ad su-
am gloriam in eius festo de predi-
ctis facere mentionem. Et breui-
ter hec tacta de sancto **A**mb. suf-
ficient. **U** **N**unc videa-
mus quibus exercitiis predicto-
rum verborum virtutem et verita-
tem in nostram vitam transplā-
temus dicentes. Videte vigila-
te et orate. Quomodo ergo per
verbum videte a malis purgamur
sic patet. Nam hoc verbum vide-
te idem est quod cognoscite vel intel-
ligite. sicut vsitato modo loquen-
di post narrationem alie sermo-
nis dicimus. Vides hoc. i. cognos-
cis hoc vel intelligis hoc. quod a be-
atus **B**er. sic asserit dicens. Ille
qui videt omnia hortatur nos ut
postpositis oculis carnalibus me-
tis oculis videamus. Illis inquam ocu-
lis de quibus per **S**alo. dicit. Oculi
sapientis in capite eius. i. in christo.
qui cum sit caput nostrum et corpo-
ralibus oculis videri non possit a no-
bis. consequens est ut hoc intelli-
gatur de oculis cordis. In huius
ergo verbi virtute tria intelligi-
mus que se adinuicem consequuntur
Per que tria a malis omnibus
plenissime purgamur. scilicet pec-
catorum cognitionem. contritionem
et remissionem. Dicit ergo nobis de-
us. Videte oculis cordis introitu

et perlustrate conscientiam. ad i-
dete mala que commisit. quia ne-
mo mundus a sordibus. nec infans
vnius diei. quod si facimus inueni-
mus inensum cumulum peccatorum.
si tamen oculum cordis secundum
Iere. **xxxi.** dirigimus in directum
Sic enim dicit. Statue tibi specu-
lam. pone tibi amaritudines. di-
rige cor tuum in viam directam
in qua ambulasti. Si autem **D**a-
uid dei secretarius. cui incerta et
occulta manifestauit deus veraci-
ter dicere potuit. Circumdecerunt
me mala quorum non est nume-
rus. Et alius quidam. Peccavi su-
per numerum arene maris. Quo-
modo nos miserum possumus di-
cere. quia peccauimus super om-
nem estimationem. et quod nullum
peccatum inter omnia genera ma-
li esse potuit. quod non vel affectu
mentis vel operis effectum aliquam-
do commisimus. **I** Quia
quanto puriores sumus et vicini-
ores deo tanto plura cognoscimus
et videmus. dicente **G**reg. **S**an-
cti viri quo apud deum altius profici-
unt. eo subtilius indignos se esse
deprehendunt. quod dum proximi luci fi-
unt quicquid in se ipsos latebat inue-
niunt. et tanto sibi deformes foris
apparent quanto minus pulchrius
est quod intus vident. Et hoc est
quod **E**zech. **vin.** dicitur. Adhuc con-
uersus videbis abhominaciones
maiores. quia quanto verius ad
deum conuertimur tanto maiores
abhominaciones in nobis videmus
Verum quia omne malum displicet
et veraciter deo. et tanto amplius
displicet quanto verius cognoscit esse

malum **I**tem si tamen vera est
sincera necessario sequitur displi-
cētia ex cognitiōe peccatorū . qđ
non est aliud nisi dolor vehemēs
qui conterit omnia genēa pecca-
torum . Spiritus em̄ domini quia
in malum secum compati non pote-
rit . statim ut intus venit per ve-
hementem dolorem contritionis
peccata conterit et edificat puri-
tatem . **V**inc . in . Re . xix . Spi-
ritus domini grandis et fortis sub-
uertens montes et cōterens pe-
tras autē dominū . sed non ī spi-
ritu domini . **A**c si dicat . Licet in
tū contritiōe sit veracit̄ deus p̄sēs .
tamē quia dulcis ē dñs et amata
cōtritiō . iō dñs nō sentit̄ **V**ic **Ysa-**
xlj . **T**urab montes et cōminu-
es et colles in puluere ponēs **P**er
montes et colles peccā parua et
maḡ significans . **V**ñ in predicto
verbo seq̄t̄ . **E**t tu exultabis in do-
mino ī scō israel letaberis . qz p̄
contritiōne gaudiū et exultatiō ī
hōidit̄ . **Q**ue duo certū sūt signū re-
missiōis peccōz . **R**ūq̄ em̄ penitēs
gaudet donec recipiat veniam
peccōz . tūc exultabit in dño et de-
lectabit̄ super saluari suo **E**t hoc ē
qđ penitēs p̄mittit̄ **Ysaie . xliij .**
Infrenabo os tuū laude mea . s . p̄
emissionē peccōz ne intereas sciz
per luctū et tristitiā . **R** **E**t
sciēdū qđ de hīs tribus . sciz cogniti-
ōe . contritiōe . et remissioe sūt scribē
placuit . ad insinuādū qđ sūt sūt tū
pore . qz in eo sciz puncto quo ve-
re cognoscim̄ statim spūgimur
et ī eodē puncto quo spūgimur
remissionem statim accipī . **V**ic
ij . Re . xij . dicit̄ **Q**đ postq̄ dauid

penitens dixit . peccavi . **P**rope-
ta statim subiunxit remissionē di-
cens **T**ransiit dñs peccatū tuū
nō . **V**inc **C**risostomus . **S**ine om̄i ī
teruallo lacrime penitētis et remi-
ssio simul sunt tempore **E**t hoc ve-
rū est q̄ntum ad culpā siue offēsa
dei . quā statim remittit dominus
sine mora . **L**icet s̄m Albertū sup
missā oportet hōiez p̄ m̄tra trahi
antēq̄ peccatū penit̄ destruat̄ .
et hoc q̄ntū ad maculā . **S**equit̄
secūm principale . sciz vigilate
In quo verbo post mali purgatio-
nem hortamur ad omnis boni ope-
rationem . **H**oc verbo sepe dñs
usus est in scriptura exhortās
postulos et nos in illis . ut super
statu nostro sollicite vigilem̄ **V**i-
dit em̄ **Mat . xxv .** **V**igilate qz nō
scitis diem neq̄ horā **E**t iterum
Quod om̄i dico omnibz dico vigi-
late . **L** **S**ūt autem pre-
teritis tres vigilie omnino neces-
sarie . quas beatus **P**apa **G**reg
breuibz verbis tangit dicens .
Vigilat qui seruat operando qđ
credit . **V**igilat qui a se torporis
et negligentie vnebras repellit
Vigilat qui ad aspectum veri lu-
minis mentis oculos apertos te-
net . **I**n prima vigilia p̄ponit no-
bis bonorum q̄ntitatem **I**n secun-
da q̄ntitatem **I**n tertia veritatē . **V**t
videlicet opera nostra sint multa
bona et vera . **Q**ue tria si nostris
operibz addicimus . sine dubio v-
tiliter vigilamus **P**rimo et
go vigilemus super opa nostra .
ut sint multa sine intermissione
operantes . **Q**uod facere mone-
mur **E**cclēsiastes . ix . **Q**uodcumq̄

potest man⁹ tūa instā⁹ operare
quia nec opus nec ratio nec sapi
entia nec scientia erunt apud infē
ros quo tu properas. Et iterum
xi. Mane semina semen tuum et
vespere non casset man⁹ tua. qz
merces est op⁹ tuo. Quia ut dicit
sapiēs. In oī ope bono erit habū
dantia. taliter agentes vt fidem
nostram magnam operibus cōp
bemus. Quia secundū Apostolum
Fides sine operibus mortua est.
Quia ut apt Gre. Tunc vere fi
deles sum⁹. si qd verbis promit
timus operibus ad implemus
¶ Secundo vigilandū est nob⁹
super operuz nostrorū qualitate.
Vt sicut prius vigilauimus vt es
sent multa. sic nunc vigilem⁹ vt
sint bona. Erunt autē bona. si o
nem negligētiam et torporem ab
eisdem operibus repellamus. **Die**
ij. Paralipo. xix. dicit. Sit timor
domini vobiscū et cum diligentia
cuncta facite. et sic agētis i timo
re domini cuncta fideliter a corde
perfecto. Cui consonat Ap⁹ ad
Colosen. in. Quodcumqz facitis
ex animo operamini. sic domino
non hominibus. scientes qz a do
mino recipietis retributionem
hereditatis. Sicut ergo in prima
vigilia vigilauimus opera multi
plicando. Sic etiam nunc vigile
mus eadem bene faciēdo. De qb⁹
am lobus monemur in lege cum
dicitur. Iuste quod iustus est exe
q⁹is. Et hoc est qd intēdit Gre.
cu⁹ dicit. Vigilat qui a se torporis
et negligentie tenebras repellit
vt supra. Predicta ergo duo cu⁹
magna circumsp⁹ione opemus

vt vide licet multa sint et benefa
cta. que raro sunt vt oportet.
Quod considerans beatus Job vi
dit. Verebar omnia opera mea.
Quod exponens beatus Grego.
Quid est hoc qz Job mira facies
hec ipsa veretur nisi qz in sancti
viri actibus verbis qz colligim⁹.
vt si placere deo veraciter cupi⁹.
postqz peruersa subegimus ipsa
etiā i nobis bene gesta timeam⁹.
Cue hoc statim subiungit Duo sūt
que in omnibus bonis necesse est
vt studiose formidentur. sciz desi
dia et fraus. Desidia per torpore
nascitur faciens pauca opa. qd ē
contra primam vigiliam. que fa
cit multa. Fraus autem fit per p
uatam dilectionem. quod est cō
tra secundam vigiliam. qz bona n
bene facit. Nec considerans Job
dixit Verebar omnia opera mea
Ac si dicat. que aperte gesta vide
o. quid in hys latenter pertule
rim ignoro. Nam predicta duo.
scz fraus et desidia in bonis operi
bus tam abominabilia sūt corā
deo. qz per Jeremiam quadrage
simo octauo. maledicuntur qui
talita taliter operantur. Vbi in a
tiqua translatiōe dicitur. Maledi
ctus qui facit opus dei fraudulē
ter et desidiose. Quam maledicti
onem si cauere cupim⁹ predictas
duas vigilias sollicito obserue⁹.
¶ Tercio vigilandū
est super nostrorū operum veri
tate. que tunc salubriter verifi
cantur cum per affectum intīme
deuotionis et per aspectum diu
ine contemplationis omnes vias
domini dei nostri vigilantissime
vi

obseruamus. Sic enim dicit **D**ns
uerb. viij. **B**eatus homo qui au
dit me et uigilat ad fores meas
coti die. et obseruat postes hostij
mei. **A**d hanc uigiliam hortatur
nos dominus **Luce. xij.** **U**t simi
les simus hominibus expectanti
bus dominum suum quando ruer
tatur a nuptijs. **H**oc autem uigi
lare nihil aliud est q̄ diligentissi
me obseruare motus internos af
fectionum nostrarum. quib⁹ dei
presentia alteramur & variamur
ad diuersa genera gratiarū. **N**ūc
enim p̄mimur ad humilitatem.
nunc uero accendimur ad carita
tem. nunc autē illuminamur ad
misticam ueritatem. et sic uarijs
modis afficimur. scdm q̄ spirit⁹
domini nos cognouerit indigē.
et nos ip̄e dignabitur promoue
re. **E**t ideo ualde attēte obseruā
de sunt uie eius. quas diuersita
tes tangit beatus **J**ob dicens.
Quoniam furtiue suscepit auris
mea uenas furem ei⁹. quod ex
ponens beatus **Gre⁹.** dicit. **V**e
nas furem eius apit nobis de⁹
cū nobis latent insinuat quot mō
dis ad nostre intelligentie aures
uult. **A**liqñ nos amore aliqñ timō
re compungit. aliquando q̄ pre
sentia nulla sint ostendit. aliquā
do ad eterna diligenda desiderij
erigit. aliquādo prius eterna in
dicat ut postmodū temporalij
status uilescat. aliquando nobis
mala aperit. et ad hoc nos instru
it ut de alijs malis etiā uolea
mus. aliquando aliena mala nos
stris obtusibus obicit. & compū
ctos nos miserabiliter a nostra

prauitate corripit. **V**enas itaq̄
diuini furem audire est furtim
diuine aspirationis motus occul
tos tenuiter et latenter agnosce
Quippe q̄ ad hoc uenit ad nos ut
eius presentia homo promoueat
et ad hoc recedere se simulat. ut
audius requiram⁹ cogentes eū
atq̄ dicentes **Luce xxij.** **M**arie
nobiscum domine. **D**e hac uigili
a intendebat beatus **G**regorius
cum dicebat **V**igilat qui ad aspe
ctum veri luminis mentis oculos
apertos tenet. **I**psa enim est no
bilissima uigilia inter omnes. q̄
citō perducit hominem ad p̄fete
tum. sicut dicitur **S**apientie. vi.
Qui uigilauerit ad illam cito erit
securus. **P** **C** **S**equitur
tercium principale. scilicet orate
per quod diximus nos et nostra
opera sanctificari. **U**nde sicut p̄
us per actum uidentis purgari.
& per actum uigilandi meritis di
tari. sic per actum orādi dicimus
sanctificari. **D**icit enim ueritas
Johan. vi. **V**erba mea spiritus
et uita sunt. que quantomagis
luminat̄ t̄to uerius homines ex
eis sanctificant. **V**inc. ij. ad **T**hi.
ij. dicitur. **S**anctificantur homi
nes per uerbu dei et orationes
Pro quo sciendum. q̄ tres sunt
species orationis p̄ ceteris san
ctiores. que ex triplici genere de
uotionis domino offeruntur. sci
licet filialis. sponsalis et diuina
lis. **F**ilialis quide⁹ oratio est quā
soli filij offerūt deo ut patri. quā
tunc effundimus cum per priora
exercitia sublatō timore peccato
cum dulci affectu deū adoram⁹

ad qđ ego sic loqđt spōsa ad nihil aliud n̄ qđ in ea biliter delectata. n̄ qđ a uerz cau. qđ qđ a uerz ouuo sensit exprime. Dñt em̄ wces suas affectus. p̄ q̄s etiā se cū nolūt pdūt. que sūt timor meticulosas dolor gemebundas. amor iocundas. vbi grā Sicut nunq̄ merentiū si ngultus. vel gemit⁹ percussorum. vel etiā saturatorz ructus ratio creat. vel etiā deliberatio ordīn at. aut p̄meditatio format. Sic flagrans amor. presertim diuinus cum se intra se cohibē nō preualet. non attendit quo ordīne. qua lege uerborum ebulliat. interdum nec uerba requirit nec uoces ullas. solis suspirijs cōtētus. Inde est ut quicunq̄ ei⁹ modo est sancto amore flagrans. et incredibili modo exestuans. ut quantulacunq̄ euaporatione auidore quem patiatur respiret. qđ non cōsiderat quid ā qualiter eloquatur. sed quicquid in buccas uenerit amore uigente nō enuntiat sed eructuat. Ad quam eructationē in presenti p̄gustādam et in futuro ad superēffluētiē repletionem eternaliter possidēdam nos pducat x̄ps ac.

Sermo xxxix. De sancto Marco euangelista. sermo p̄mus.

Similis factus est leoni in operib⁹ suis ac. i. Mach. n̄. dicit beatus Greg⁹. Quia per clamores in deserto qđ p̄prium est leonis. sanctus marcus suū exorsus ē euāgelium ec̄te leo figuratur. qđ uē Ezechiel p̄pheta

ta in ueteri testamento. et beatus Iohan. in nouo sub forma et figura leonis ambo in sp̄itu cum euangelistis ceteris p̄uiderunt. nec immerito. quia per rugitum sui euangelij uirtute mirifica dei ecclesiam edificauit. Eius uitam gloriosam. sicut in passionali legitur crebra miracula attestatur. Et hęc breuiter tacta de sancto Marco sufficiant. Nam qui de eius uita et miraculis p̄dicare uoluerit in eius legenda copiosa materia inueniatur. **H**unc uerbum p̄positum ad nostram in formationem inlectamus. aliqđ ex eo elicientes. qđ ad laudem dei et huius sancti euangeliste edificet mores nostros. Nam ut ait beatus Augustinus. Nullus maior deo et sanctis eius honor poterit exhibēti. qđ ut eos p̄ uirib⁹ nostris imitemur. de eorum etiā uita et doctrina nostris moribus aliquid attrahētes. per qđ eis assimilati ad eorum consortiū ueriamus. Qđ igitur beatus marcus ex similitudine leonis ad tate uite sanctitatis est p̄motus. ut eius memoria in ecclesia dei celebris habeatur. intueamur et nos leonē. ut ex eius p̄prietatib⁹ et actibus nostrā similiter uitā emēdem⁹. De leone tria p̄currētes. sc̄z de leonis diuersa acceptio. sc̄o de leonis hic intenti acceptio. sc̄o de p̄prietatū leonis ad iustū hoīez applicationē. **S** Primo ergo dicitur de leonis diuersa acceptio Greg⁹. Quia natura uniusc⁹q̄ rei ex diuersitate p̄ponit. id in sacro eloquio p̄ quālib⁹ rez licite diuersa

significantur Quod de leone qui
 in mambus est exemplificat ita
 dicens. **E**cce leo habet virtutem
 et seuitiam **E**x virtute significat
 deū et iustum hōiem Deū q̄ v̄tutē
 habet ex natura . hominez iustū
 qui virtutem habet ex gratia **E**x
 seuitia autem dyaboluz significat
Quod autem leo deū iustū hominez
 et dyabolū significat euident legi⁹
 in scriptura **N**ā de deo leone dicitur
Apo. v. **E**cce vicit leo de tribu
Juda radix Dauid. **I**n quo **C**ri
stus natus ex semie Dauid de scri
 bitur. quem deus pater rugied o
 diuina potētia a mortuis suscita
 uit. **D**e leone autez dyabolo dicit
 .i. **P**etri. v. **F**rateres sobri estote
 et vigilate qz aduersarius vester
 dyabolus tanq̄ leo rugiens circu
 it querens quē deuoret cā. **D**e le
 one vero iusto hōie dicit in **P**ro.
xviii. **I**ustus quasi leo confidens
 absqz terrore erit. **Q**uod exponens
Ere dicit. **Q**ui sua spontanea
 mortificatione contra aduersa o
 mnia fortitudinē securitatis habet
 leo congrue nuncupatur. **S**e
 cundo dicemus de leonis hic intē
 ti acceptione. **O**mittentes ergo
 primum a secundum leonem . eo
 qz diuini leonis virtus et fortitu
 do sit inexplicabilis. a secundi le
 onis seuitia atqz malitia abhomi
 nabilis. **D**e tercio leone scz iusto
 homine . eo qz ad instructionem
 morum nobis hic proficiat prose
 quamur. **T**ercio ergo dicem⁹ de
 proprietatum leonis ad iustum
 hominem applicatione. **P**ro
 pter quod sciendum est qz si
 cut in naturis reruz vel animalū

legimus **L**eo obmissis mltis alijs
 sex habet pprietates. **C**onsueuit
 em̄ vestigia complanare sua cauda.
 rugitu suo catulos suscitac. besti
 as suo circuitu captiuare. de orū
 cauda verberare. venatorib⁹ au
 dacter obuiare. dormiēs vigilac.
 hec p ordine psequētes **P**rimo
 dicim⁹ qz leo cōsueuit per caudā
 sua vestigia complanare. **Q**uid p
 vestigia nisi omnia tēporalia q̄
 sūt verorū eternorum bonoruz ve
 stigia. **Q**uid per caudam nisi con
 siderationez finis intelligim⁹. **S**i
 ergo mentem pulsauerit delecta
 tio temporalium bonorum. q̄ sunt
 diuitie honores voluptates. cogi
 tem⁹ ad quē finē nos protrahāt.
 qz excludūt a veris bonis et ptra
 hūt ad infernū **N**ō ergo attenda
 m⁹ qz iā aparēt. s̄ quo nos pte
 hāt. a eadē tēporalia q̄ vestigia sūt ve
 rorū bonorū p considerationē finis
 tēq̄ p caudā a nostris cordib⁹ de
 leāt. dicētes itra nos illd **M**at.
xvi. **Q**uid pderit si hō luctet vni
 uersū mūdū aie vero sue detrim
 tū faciat. **E**t sic i hoc pmo actu le
 onē ageuē imitemur. **D**eletis igit
 hys vestigijs vt i reliquū n̄ iproiat
Secundo imitemur leonē i
 rugitu. p quem leo catulos suos
 mortuos natos suscitac ad vitā.
Sic a nos aiam nrām p dilectioez
 p̄cōn tēporalū. et inordinatū vsū
 eorundem mortificatā. per rugitū
 penitentie ad vitā meritorā susci
 tem⁹. lugētes et validissimo cla
 more rugientes mortē anime nō
 stre. quam ex iordinato affectu
 et malo vsu p̄ictorū incurrim⁹.
 hūc rugitum penitentie deo tam

efficaciter exhibentes *et dicere*
possim? cum beato Job. in. **Tan**
quod mundantis aque sic rugit? me
us. quod exponens **Gre.** dicit. **Du**
electi mentis sue oculis diuina iu
dicia anteponunt. **du** de occulta
super se sententia trepidant. **du**
ex vna parte culpas et ex aduer
so districtum dei iudicium cogitant
quasi quedam in eis aqua moles
et ruina colliguntur que in merore
quasi in subiecta litora defluunt.
que rugitum penitentie dauid ex
hibuit cum dixit. **Fugiebat** a ge
mitu cordis mei. cordis dolore p
votis clamorem volens intelligi
Sed quid proderit commissa penite
do diluere nisi penitenda cum su
ma diligentia caueatur? **Sic** enim
dicit beatus **Gre.** **Vera** penitenti
a est sic peccata penitere ut peni
tenda non iterum committantur.
Quid enim proderit iam lauisse si
iterum sordibus inquinemur? **T**
Tercio ergo leonem iterum imi
temur qui bestias nouit suo citi
aut capere **Sic** enim legitur de ip
so leone. quod cum urgente fame p
dam vult capere horribilem emi
t rugitum. ad esum omnia anima
lia siluarum et nemorum stant ter
rita et stupefacta. expectantes e
dictum sui regis cum tremore. tunc
eurfu suo rapidissimo circumuolat
alia. et tunc non audent transgre
di cursum et circuitum illum ac e
minum eis constitutum. **Sic** ergo
nos per rugitum profundo penite
tie cum nos a peccatis mundauimus.
tunc superest quod sollicita cir
cumspicione circueamus bestias
nostras. id est nostros bestiales mo

us. statuentes eis terminum re
gularis discipline quem nullate
nus audeant transgredi. ne con
sentientes eis faciam? nostra no
uissima peiora prioribus. dicentes
singulis nostris affectibus illud
Job tricesimo octauo. **Quousque** g
diemini et non procedetis ampli
us ad. **Statuentes** eis talem ter
minum. ut solum sensum moue
ant et nequaquam perueniant ad
sensum. quia ut ait beatus **Gre**
gori? **Nulla** nocet aduersitas
si nulla dominetur iniquitas. **Ita**
dicit beatus **Augustinus** **Concu**
piscentijs non consentire magna
laus est. non sentire perfectio.
Item **Psalmista.** **Si** mei non fue
rint dominati tunc immaculatus
ero ad. **Verum** quia ut dicit bea
tus **Bernardus.** **Quid** prodest
mala tantum non agere nisi con
tingat bonis operibus infundere?
Quarto igitur imitemur leo
nem. qui tempore commotionis
dorsum cauda percussit. **Quid** p
dorsum nisi laborem commensu
tum nostris viribus. quod per
caudam nisi finem ut prius dixi
mus debemus accipere? **Dorsum**
ergo cauda percussimus si confide
rantes finem quod non diu subsisti
mus. et de hac consideratione co
muniti dorso nostro imponimus
quicquid de bonis operibus pos
sumus operari. cogitantes. quod ci
to tempus veniet in quo nihil ali
plus in perpetuum possumus la
borare. **An** non sapiens **Salomon**
Eccles. octauo. **dorsum** cauda per
tere docuit. cum dixit. **Quod** ali
quod potest manus tua facere instat

opare. q̄ nec opus nec ratio nec
sapientia nec scientia erunt apud
iseros quo tu speras. In quibus
verbis predcā dūo intelligi volu
it. Nā de eo q̄ dicit Quodcūq; po
test manū tua facere. de ope dō
so imponendo monuit. In eo autē
q̄ subiūxit Quia nec opus nec
ratio ac. De vite mouit breuita
te. Possumus etiā hanc senten
tiaz aliter accipere. vt si ex negli
gentia aliquis subrepsit. et nō
omni tempore dorso cōmensura
ta opera imponamus. nō iā cau
da vel flabello sed fortissimis di
sciplinis dorso vsq; ad effusionē
sanguinis flagellem. Juxta illud
Ecci. xlii. Seruo neq; latera san
guinare. Qd si dixeris istud Pro
uerbioz. xxiii. Vires non suppe
tunt. Respondetur qd ibi sub iun
gitur Qui inspector est cordis ip
se intelligit et obseruatore anime
tue nil fallit. Vex quia secundoq;
Boetium Nemo taz composite fe
licitatis est. qui non in aliqua p
te cum status sui qualitate rixet.
Eo q̄ alij nō tāta alij nō talitē opa
faciāt vt oportet p̄t infirmitas
negligētiā q̄s cōmittim; in cessā
t. Ideo diuina misericordia nrām
salutem desiderās flagellis nos i
sequitur. vt qd minus est in ope
rib; misericordia resarciat per fla
gella. Et ideo qualiter hęc flagella
suscipiantur. et suscepta sufferari
tur. Led itēz nōs iformat. **CX**
Quinto ergo in naturis aialium
legit de leone. cū se seferit a venā
tore insequi. tunc gloriosū se val
de reputat. et vibrans caput et
freuens a nimo. gaudens se pre

parat ad bellum. Nec filius tūne
repetit ne fugere videatur. sed in
aperto campo se recipit. vt a ve
natoribus insequentibus facilius
inueniatur. Sic et nos cum nos se
serimus a domino tribulati hęc
nobis pro maxima gloria reputē
mus. et de eisdem gaudentes ex
intimo desiderio dicentes nobis
illud Andree. O bona crux iā dū
desiderata. et nunc iam concū
piscētī animo preparata. secur;
et gaudēs ad te venio et c. An nō
vere gloriosi sumus. qui ex tribu
latione certum pignus habem;
q̄ pre ceteris pl; accepti sumus
deo. Juxta illud Thobi. ii. Quia
acceptus eras deo necesse fuit vt
temptatio probaret te. An non
vere gloriosi sumus q̄ p̄ ceteris de
o singulariter accepti sumus et
placem;. Sic em̄ dicitur in libro
Judith. viij. Omnes qui deo pla
cuerunt per mltas tribulationes
trāsierit fideles. An non pro max
ima gloria nobis reputabitur.
q̄ p̄t ceteris deus dignabitur
sua gloria nos sublimare. dicente
Apo. ii. ad Corin. iij. Io qd mo
mētē nrē est et leue tribulatiōis
supra modū i sublimitatē etiam
glorie p̄d; opatur i nob;. Quā
siderās Ap; de suis t̄bulatiōibus
gloriabat̄ dicens Sēp abūdo gaudi
o in omni tribulatiōe. Vix Jaco.
hortatur nos capitulo primo di
cens Omne gaudiū estimatē fra
tres cum in temptationes vari
as incideritis. Verum quia dignū
est. vt in bonis et fidelibus operi
bus lassati recueamur. a in tribu
latiōib; fatigati solemur. Io p;

poicta agendū sit a leone itēq;
informamur siue instruimur. **A**
Sexto ergo de leone legitur. qd
apertis oculis quasi vigilans dor
mit. Per quod informamur. vt
si post bonorum operū lassatiōez
quietari. et post tribulationum
fatigationem cupimus consolari
iterne contemplationi studiosi⁹
intendamus. in qua si soporādo
volumus dulciter delectari. p̄mū
postpositis actionum tumultib⁹
interiorum ingrediamur. et colle
ctis affectibus de cunctis locis. so
pitis omnibus exterioribus sensi
libus omnia interiora nostra ad
dominum dirigamus. et in ipsū
nos dulciter suspendamus. **Qd**
si fideliter agim⁹ condescendit no
bis deus. et ad nos vt ita dixerit
descendit de sua nobis dulcedine
ppinans. ppter quod inebriati o
mniū laborum et tribulationum
quas vnq̄ pertulimus mercedem
accipimus copiosam. qd bene fi
guratum legitur Exod. xxxij. **q**
ubi in legis datione dicitur. qd a
scendit moyses in montem et do
minus descendit. **Quid** per mon
tem nisi sublimis contemplatio
accipitur. **In** quem tunc ascendi
mus. cui⁹ ad ea que ultra infirmi
tatem nostram sunt cōtemplari
do subleuamur. tunc domin⁹ de
scendit. quia aliquis de se ad gu
standum anime exhibet. qd quā
tumli bet patum sit. omnium ta
men laborum pariter et tribula
tionum plenum confert refrigeri
um. soluens dominus qd p̄misit
Deut. viij. Retum omnium abū
dantia perseveris. **De** hac fructio

ne dicitur in Canticis. **Ego** dor
mio et cor meum vigilat. qd ex
ponens beatus **Gre.** dicit. **For**
tis dormio sed intus cor vigilat.
quia dum exteriora quasi non se
tio interiora solerter apprehendo
Ram q̄ exteriores sensus ab hui⁹
vite tumultib⁹ sopitos hab⁹ va
cante mente interna viuaci⁹ pe
netrat. cum ad se admittere cui⁹
eum seculariū tumultus recusat
Plura de leone dici poterant. s̄
trausa breuitatis que dicta sūt suf
ficiant. **Ad** laudem et gloriā dni
nostri ihesu cristi ac.

**Sermo. xl. C. De factis Philippo
et Iacobo apostolis. sermo pri
mus.**

Sciās frēs quomodo vōs
oporteat imitari nos. quo
miam nō inquieti sum⁹
inter vōs. **Neq̄** enim panem gra
tis manducauim⁹ ab aliquo. sed
in labore et fatigatiōe nocte et di
e operantes vt nosmetiplos vōs
formam daremus. n̄ ad **Thess.**
lij. dicit beatus **Gre.** Illi modis
omnib⁹ ad exemplum viuēdi de
bent pertrahi qui cunctis passio
bus carnis mortui tantum spūa
liter viuunt. qui prospera mūoi
postponunt. qui nulla aduersa
pertimescunt. qui sola interna de
siderant. qui nulla illicita p̄t̄it
a perpetrata ab alijs deplorant.
qui se imitabiles in cunctis que
agunt insinuant. et nil in se ha
bent quod erubescant. **Et** quia
gloriosi isti principes hanc descrip
tionem veraciter in vitam suam

transplantabant. **I**deo se nobis proponunt in exemplum imitandi omnis sine tubore dicentes nobis verbum propositum. **CC**

In hys ergo verbis duo possumus intelligere. scilicet imitationis exhortationem. **S**ecundo vite sue quam imitari debemus descriptionem. **P**rimum ibi **S**ciatis fratres et cetera. **S**ecundum ibi. **R**ecq enim panem gratias et cetera. **Q**uod si ad eorum exhortationem eos decreuerimus imitari. sicut ipsi viriliter agentes in conversatione continentiam. in predicatione sapientiam. in passione patientiam domino exhibebat. sic et nos eadem tria in vitam nostram possumus transplantare.

Hec ergo per ordinem prosequentes primo in vitam nostram puram continentiam transplantem. **P**rimo autem omnia dominum deprecantes. ut eandem continentiam nobis donet. **I**psa enim tanta est nobilitatis et virtutis. quod nullus eam per se et propens viribus habere valeat nisi dederit eam deus. **E**t hoc est quod **S**apientia. vii. dicitur. **N**on possum esse continens nisi deus det. et hoc ipsum erat sapientie scire cuius esset hoc donum. **Q**uis enim a se habere poterit quod tante virtutis reputat in scriptura. **S**ic enim dicitur **Ecclesiastici. xxvi.** **O**mnis ponderatio non est digna continentis anime. que cum devote a deo postulata fuerit. tunc homo ad ipsam acquiritur de suo libero arbitrio et proprio conatu debet ponere quantum potest. **Q**uod etiam a nobis requirit deus singulis nobis dicens illud **Ecclesiastici. iij.** **C**ontinere et

congrega eos tulum in sanctitate. **Q**uod nisi homo posset non diceret nobis illud **Ecclesiastici. iij.** **S**apienter cor et intelligibile abstinebit se ab illis scilicet peccatis. et tunc in operibus iustitie successus habebit. **DD**

Debemus autem nos a triplici malorum genere continere. scilicet a dampnabili iniquitate. delectabili voluptate. et inordinabili superfluitate. quod primum prout nos a regno celorum. **S**ecundum a consolatione spirituum bonorum. **T**ercium a statu perfectorum. **P**rimo debemus nos continere a dampnabili iniquitate. hoc est a peccatis mortalibus. **P**er que solummodo dampnamur. **N**am ut dicitur. **I**ohannis. iij. **Q**ui facit iniquitatem peccatum facit quod iniquitas peccatum est. **V**ocat autem hoc peccatum mortale dampnabile. ad orationem aliorum peccatorum. que non dampnant sed de formant ut sunt venialia. peccatum autem mortale idem sic dictum est. quod mortificat et dampnat protractans ad infernum et celo prout. **S**ecundo debemus nos continere a delectabili voluptate. quod nunquam veraciter spirituales erimus nisi nos voluptatibus abstrahamus. **V**ide **Ecclesiastici. xvij.** **S**i dederis anime tue voluptates suas faciet te gaudium inimicis tuis. **Q**uod autem voluptas impedit spirituale consolationem. **D**icitur **Iob. xiiij.** **L**apides excavaat aque. **Q**uod est dicitur. **A**que carnis voluptatum excavaat. id est. attenuat lapides. id est. religiosos fortes. id est. dueros ad modum lapidum. **V**nde **Augustinus.** **S**i anima habet veniale oblectamentum extrinsecum. sine delictis manibus intrinsecis. **Q**uia ut ait **Isaias. xxvij.** **A**ngustatum est stratum ita ut alter decidat. **N**am ut ait

beatū **B**ernardus. **I**mpleri aī
ma visitationibus non poterit.
que carnalib⁹ desiderijs subiacz.
sed quanto illis euacuabitur tan
to istis implebitur. si multū mul
tum. si parum parum. **E**
Tercio abstinere debemus ab o
mī superfluitate solis necessarijs
contenti. **I**lla enim promissa sūt
nobis a deo patre in viaticum vo
lente. vt neq̄ p̄ vite necessarijs
solicitemur. **S**ic enim ait domi⁹
Mathei. vi. Nolite solliciti eē di
centes. **Q**uid manducabimus &
quid bibemus. **S**cit enim pater
vester celestis quid vobis necesse
sit. **H**inc **E**ccl̄. xxix. **T**antum fide
liter age. et inuenies omni tē
pore quod necessarium est. **Q**ui
enim promisit necessaria voluit
nos omnino superflua deuitare.
Hinc **P**rouerbiorum. xxvii. **D**u
o rogavi te ne deneges michi an
teq̄ moriar. mendicitatem et di
uitias ne dederis michi. sed tribu
e tantum victui meo necessaria.
ne forte faciatus illiciar ad negā
dum deum. et dicam. **Q**uis ē do
minus. & egestate compulsus fu
erit ac periret nomen dei mei.
Ex hīs ergo que dicta sunt vera
et sancta constituitur continentia
a. quam qui in vitam suam tras
plantauerit fortissimum habet i
leium sancte vite. que cum mag
na sit non erit ab homine sed a de
o. **S**ic enim dicitur **S**apientie. viij
Sciui q̄ non potui esse continēs
nisi domi⁹ dederit michi. & hoc
ipsum erat sapientie scire cuius
esset hoc donum. **S**ecundo ha
bebant sancti apostoli sapientiā

in predicatione. **S**ic et nos stude
amus habere sapientiam. et si nō
in predicatione quod paucorum
est saltem in operatione vt omni
a opera nostra sapienter dispo
nunt. **F** **D**e hac sapien
tia a qua sancti homines denomi
natiue sapientes dicuntur tria p
ordinem ponantur. scilicet quid
dicatur per hoc nomen. secundo
quibus debeat. tercio que uti
litas consequatur. **P**rimo di
cimus quid sit sapientia que nil
aliud est nisi deus. de qua dicitur
Job. xxviii. **S**apientia abscondi
ta est ab oculis omnium viuenti
um. quia vt ait **P**sido. **D**eus sibi
soli cognitus est et homini assūp
to. de qua adhuc expressius **A**p
stolus dicit. **C**ristum dei virtutez
et dei sapientiam. **H**ec autem sa
piētia datur in spiritu bonis ope
ribus et occulte. **D**e qua etiam
dicitur **J**ob. vt supra. **S**apientia
vbi inuenitur & quis est locus in
telligentie eius. **E**t respondet **S**a
piētia trahitur de oculis hoc ē
de spiritu interiori. **S**ecundo di
cendum quibus exercitijs debeat.
& quibus exercitijs acquita
tur. **D**abitur autem triplici gene
ri hominum. scilicet humilibus.
separatis a carnalibus. a mundi
tumultibus. **S** **D**e pri
mo dicitur in **J**ob **A**bissus dicit.
non est in me scilicet sapientia.
quod exponens beatus **G**reg⁹
dicit **Q**uid per abyssum nisi super
bi signantur. qui cum dicant. sa
piētia non est in me. relinquūt
per oppositum. q̄ in humilibus ē
quiescat. **S**ecundo sapientia

datiue abstractis a carnalib⁹. Et
huc itē dicit Job. Sapia non in
uenitur in terra suauiter uiuentiu
.i. nō inuenitur in cordibus eorū
qui uoluptuose uiuunt. **Vine** **Y**
saie. xxxiij. Quē docebit sapien
tiam. Et vñdet. Ablactatos a la
cte euulsos ab ubribus. De qui
bus dicit Greg⁹. Quisq⁹ adhuc
huius uite uoluptatibus pascit
ab eterne uite intellectu separa
tur. **Tercio** datur etiā sapi
entia alienatis a mundi tumulti
b⁹ Job. ut sup. Mare dicit non
est meū. Quid per mare qd inq̄
etum est et tumultu cōtinuo agi
tatur. n̄ laborantes in seculo itel
ligimus. In quibus qz sapientia
non est. relinq̄tur qz habitat in
abstractis. De hys tribus dicit **Y**sa
ie. lxi. Ad quez respiciam n̄ ad
paupertulū et cōtūitum spiritu.
et tremētē sermōes meos. Per
hoc qd dicit paupertulū tangit hu
miles qui sunt paupes spū. Per
secundum uero qd dicit cōtūitum
spū tangit separatos a carna
libus. Sed per tertium scilicet tre
mentem sermones meos tangit
alienatos a mūdi tumultib⁹.
U **Tercio** dicendū est que
utilitas cōsequatur eos in quib⁹
habitat sapientia. Et dicimus qz
possident omne bonum. Cum em̄
deus sit sūmum bonum. necessari
o relinquitur. ut qui deum habu
erit qui est uera sapientia i se ha
beat omne bonum. Ipse em̄ ē
illa sapientia de qua dicitur **Jaco**
bi. iij. Que de sursum est sapien
tia p̄imum quidem est pudica.
deinde pacifica. modesta. suauis

bonis cōsuetis. plena mīa. et
opibus bonis. In hac descriptioe
sapientie dñe tangitur oē bonū
eius. cū sapientia diuersos diuer
simode inhabitat. scdm qz pl⁹ et
terminus ad sapiam se disponūt.
Nam incipientibus dat timorez.
p̄ficiētib⁹ laborē. perfectis dñ
nū dat sapore. De primo dicit **Pro**
uerb. viij. Initiū sapiē timor dñi
Studet bō opera nō negligere. et
sollicite cauet oē malū. Nā scdm
P̄s. Nichil deest timentibus ipm
Secundo hoc est in merito p̄ficiē
tib⁹ dat laborē. faciēs efficaciter
operari et utiliter laborare. De
us enim cooperans dat uirtutez
operibus. ut ab ipso ḡtissima ac
ceptent et fiant digna remunera
tione eternorū. q̄ sine deo nil ua
lēt. Qd cōsiderans sapiens petnt
dicens Da michi dñe seruū tuaz
assistitē sapiāz. ut scīā qd accep
tūz sit corā te omni tpe. Quicq̄
em̄ sine deo facim⁹ perit. sed qd
cū deo facim⁹ p̄manet in eternū
quēadmodū cooperans est eter
nus. **Gre.** Oē qd scdm p̄ns se cu
lū agit vix vsqz ad mortē sufficit
Qd uero p̄ etna uita agit etiam
p̄ mortē seruat. et tūc apparē i
cipit cū laborū carnaliū structura
cepit n̄ uideri. Tercio hoc est i fi
ne dat sapore afficiēs aīaz de oib⁹
put singula sapiunt sedz uerita
tē. de q̄ sapia dicit **Per** Inuesti
plāe sapiāz si singula tibi sapiūt
put sūt. per m̄ a uicia tāqz uilia
et oīno fugienda. t̄palia autē uel
lut caduca et oīno cōtēpnēda. eē
na uero tanqz fumo de sidētio affe
ctanda. nec tales affectus infine
k f

nobis ex iudicio rationis • velut
roacti • sed ex sapore sapientie •
sic scimus velut naturaliter affe-
cti • Habemus ergo veram sapien-
tia si peccata desleamus • si huus
scli desiderabilia contempnam? • si
futura bona sciz celestia toto desi-
derio appetam? De hac sapientia di-
cit Pro. viij. Melior est sapientia
a cunctis opib? preciosissima et omne
desiderabile non potest ei parari •
Talem sapia vult nos deo et assi-
milat • et talis affecti non possumus
aliud velle qd deus vult • dicit
Ber. Vnitatis spiritus cuius deo est
lunatatis perfectio • cum iam non solum
vult quod deus vult • sed in affectu
est perfectus • ut non possit nolle quod
deus vult • Velle autem quod deus vult
hoc est iam deo simile esse • Tercio
gloriosi isti principes in passione ha-
bebant patientiam • Sic et nos in omni
quod patimur non solum patientiam habe-
amus • sed gaudeamus hylariter sufferere •
Iuxta illud Iaco. i. Omne gaudium est
stiate cum in temptationes varias incid-
eritis • Est autem triplex patientia
scilicet in statu episcopali electorum • scilicet incipi-
entium • proficientium • et perfectorum • Et in
hac diversitate statuum patientiam vari-
ant • Nam incipientes debent mala sua
sustinere patienter • proficientes au-
tem libenter • perfecti vero gaudent
Qui tres modi in triplici hunc sta-
tum inveniuntur in Paulo • Nam in
primo stetit • in ad Cor. vij. cuius di-
xit • Tribulationem patimur • sed non
angustiamur • Que verba sonant
quod potest patienter • In secundo ste-
tit cum ibidem dixit • xij. Ego libe-
rissime ipse et superipendat ipse
propter animas vestras • In tercio stetit

dicentes ad Gala. ultio. Nichi ab
sit glori nisi in cruce Iesu Et ite-
rum ad Col. vij. Superabundo gau-
dio in omni tribulatione. Hoc operan-
te totum in vobis scis domino nostro ac-

**Sermo xli. De inuentione sa-
cte crucis Sermo.**

Benedictum est lignum per
quod fit iustitia Sapie. xliij.
Dicit Greg. super illo ve-
lo Job Lignum habet ac In sacra
scriptura ligni nomine crux domini
nostri figuratur Et subiungit ex-
emplum sic cum dicit Quittam lignum
in panem eius? Lignum quippe in panem
eius mitti est omnino corpori crucem
adhibere Sic in proposito lignum per quod
fit et facta est iustitia non est aliud nisi
crux christi • eo quod nullum aliud prodeum
fuit ad faciendum iustitiam nisi illud. **L**
Quis ergo vobis occasio est per ordinem per
sequimur • scilicet de hoc ligni benedictione •
ligni crucis distinctione • iustitie ex-
hibitione • Primo ergo dicitur de hoc
ligni benedictione • hoc est cur hoc li-
gnum sit et dicatur benedictum • Vnde sciendum quod
in veteri testamento propter episcopalem causam
benedictionem legis exoptata • scilicet propter
liberationem • propter seminis multiplicationem
et ceteri glorificationem • propter quod
tres causas lignum crucis inueniendum nunc
merito dicitur benedictum • **P**rima de
causa facta Judith legis benedicta • scilicet
propter populi sui liberationem • de qua dicit Ju-
dith. xliij. Benedixit te deus in virtute
sua • quia pro te redemit ad nihilum
inimicos nostros • Que meruit hanc ben-
edictionem • quia ab inimicis suis dei po-
pulum liberauit • **S**ecundo Tobias ben-
dicitur • scilicet propter seminis multiplicationem • et

ex eo et vxore eius Sara soboles
p creēt et pteate multiplicent.
Sic em dicit **Thobie ix.** Bndicat te
dñs de isrl et dicatur bndictio su
p vxore tuā et sup parētes vrōs.
et videatis filios vrōs et filios ve
strorū filiorū vsq ad tēciā et quar
tā geneationē. et sit semē vestrū
bndictū a deo isrl q̄ regnat ī secu
la seculorū. **Tercio legi Jacob**
p̄archā a p̄re suo Isaac bndictū
exoptante ei celi bndictionē. Sic
em dixit **Gen. xxviii.** Deus oīpo
tens bndicat tibi. et det tibi bndi
ctiōes abrahe vt possideas terrā pe
regri nationis tue. quā pollicit⁹ ē
auo tuo. **Dñs t̄b⁹ bndictiōib⁹ bñ**
dixit Jacob filio suo Joseph ī tra
egipti. **Gen. xlix.** Oīpōtēs
bndicat tibi. bndictiōib⁹ celi de
super. **Ecce tertia bndictio.** Et
benedictione abissi iacentis deor
sum. **Ecce prima.** Et bndictiōni
bus vberū et vultus **Ecce secunda.**
In p̄ma optabat ei et sei suo ab
inferno liberationē. et ī secu
da v̄o seminis multiplicationē.
Dñs ergo tribus dñi. bndictiō
nibus confluentibus ī vniā
benedictionem. venerāduz lignū
crucis ē et dicitur bndictuz. **Nā**
per eam ab inferno sumus libera
ti. meritis et gratia ditati. ad celū
deputati. et ideo ex profundo cor
dis et cuz omni reuerētia p̄strati.
dica⁹ oēs. **Bndictū lignū p qd fit**
iustitia. **Quā p hoc addi**
tuz scz per qd fit iustitia lignū cru
cis ab alijs lignis specificat. Est e
m t̄plex lignū de quo legit̄ iscrip
ta. scz puāicatiois. maledictiōis.
bndictiōis **Lignū puāicatiois ē**

et frēm p̄mi p̄ntes gustantes p̄
uaticati sūt mandatū dñi. **Lignū**
maledictiōis ē. de quo dicit **Deut.**
xxi. Maledictus oīs q̄ pendet ī li
gno. ī qd scelerati p suis scelerib⁹
suspēdunt. lignū bndictiōis est
nr̄m lignū crucis venerandū. **¶**
Pr̄io lignū crucis dicit̄ bndictū. qz
p ip̄m sum⁹ liberati. In eo enim
passus x̄ps ōpleta passioē crucis
descēdit ī limbū et p̄res īn absol
uit p sue p̄ntie illustrationē. vt il
luc nos n̄ relim⁹ mīme reiām⁹.
Et hoc est qd apte dicit̄ **Gre. Ec**
ce nos q̄ redēptiōis grā redēpti
sum⁹. hoc iā celestis muneris ha
bem⁹. vt cū a carnis nr̄e inhabita
tione s̄trahimur. mox ad celestī
a p̄mia ducamur. qz redēptor n̄z
claustrā inferni penet̄ns electoz
ex īn aīas reduxit. et nos illo ire
n̄ patit̄ vñ iā alios descendendo
libēauit. Sed q̄ añ ei⁹ aduentū ī
hunc mundū venerant q̄tūlibet
de v̄tute iusticie haberēt ex corpi
b⁹ eoucti ī sinū p̄ntie celestis recipi
n̄ poterant. **Vñ. Jacob p̄archa**
dixit. **Gen. xlix.** Salutare tuuz ex
pectabo dñe. **Is̄. lxxviii.** descēdā
īn infernū. **Itē Balaā ī spū p̄phe**
tie **Nūi. xxviii. dixit. Videbo eū s̄**
n̄ mō. Intuebor eū sed nō p̄pe. eo
qz quātūlibet sc̄i eēt. ī limbo
tū captiui tenebant̄ donec p bñf
ciū crucis x̄pi illi et nos sumus li
berati. ¶ Secundo reuerendum
lignū crucis bndictū dicit̄ qz p illud
sobole v̄tutū grāz et meritorū su
mus p oīa multiplicati p̄ter et
ditati. Nā merita x̄pi et om̄iū san
ctorū ī v̄tute passionis coadu
nata p̄cipam⁹ et p oīa cōicam⁹

deus possit nobis dicere illud **Ge-**
nesis .xxx. Modicum habuisti an-
tequam venirem ad te. et nunc diues
effectus es. benedixitque tibi deus
ad introitum meum. **Vinc. p. ad**
Corinthios primo. Gratias ago
deo meo pro omnibus vobis. quia
diuites facti estis in illo. ita ut ni-
hil vobis desit in vlla gratia. **T**
Tercio gloriosum lignum veneran-
de crucis nostre benedictum dici-
tur propter celestis regni apertioneque
et nostram introductionem. **Na** per
crucis passionem celestis regni ia-
nuam est aperta. **Quod** pulchre figura-
tum legitur **Numeri .xxxv.** ubi
dicitur **Exules et profugate** mortem
pontificis nullomodo in verbes suas
reverti poterunt. sed remanebunt in
verberibus refugii donec sacerdos
magnus qui in oleo sancto unctus fu-
erit moriatur. **Vinc** ipse dominus per **Ps.**
dicit **Singulariter** sum ego donec
transieram. **Quia** nullus quantumlibet sac-
tus celum intrare potuit. quousque
in ligno crucis per mortem christi pre-
uaricationis debitum est solutum.
Expedito ergo primo membro scilicet
de ligno benedictione. nunc seruatorem
ordine dicendum est de crucis diuisione.
Sciendum ergo quod in passione
domini triplex erat crux. scilicet mali la-
tronis. et boni latronis. et crux
christi. **Que** tres cruces significant
triplex martirium. **De** prima cruce
mali latronis descendit ad infernum.
De secunda in celum. **De** tertia cruce christus
transiit in supernam plenitudinem omni-
um bonorum suorum. **Hec** autem triplex crux
usque in finem seculi habet martires suos.
Optet enim omnem hominem velit nolit in
aliqua cruce illarum transire. et mar-

tirium suum optere. **Na** mali homines et ma-
lignis peccatores pendet in cruce mali
latronis. **De** qua et ipsi cum malo la-
trone transierunt ad infernum. **Quod** autem
tales habent martirium. ipsi de se fa-
ctetur **Sapientia .v.** **Lassati** sumus in
via iniquitatis et ambulauimus
vias difficiles. **De** quibus dicitur
Job. **Vt** inique agerent laboraue-
runt. **Boni** autem homines qui pro-
pter deum abstinent a peccatis et faci-
unt bona que possunt. pendet in cru-
ce boni latronis. et cum eo peruenit
ad regnum celorum. **Perfecti** autem
sicut qui perfecte imitant deum. non declinan-
tes ad dextram nec ad sinistram. cum
christo pendet in sua cruce. transientes
de illa ad supernam patriam perfectorum. **Et**
quod ne declinare poterit nisi in ali-
qua cruce istarum transiret martiri-
um. eligat quisque in qua cruce suum ve-
lit martirium sustinere. **Na** ad labo-
res et passiones ex prima peruari-
catione addicti sumus. ut ne valeat
hinc carere. **Vinc** **Gen. .iii.** **In** sudo-
re vultus tui reseris pane tuo. **Ite**
Job. **Non** inueniet in terra suauiter
viventium. **Et** subiungit **Sicut** aues
ad volandum sic homines nascuntur ad labo-
rem. **Et** quod ne sine cruce passionis vi-
uere poterit. eligat quod prouidet pro se a-
gere voluerit cruce salutarem a qua tantum
felicitatem absolutam viuat cum domino me-
ritum. **Nunc** has cruces breuiter per-
traham. ut videamus quomodo in qua cruce
pendeat. et quos quilibet in sua cru-
ce sufferat cruciat. **Est** ergo prima
cruce mali latronis et cum eo om-
nium peccatorum. qui cruciantur
et fatigantur. ut ea sibi attrahant
que in hoc seculo concupiscunt. **Quorum** alii inhiant honoribus. alii

diuitiis. alij voluptatib⁹. q̄ vt ⁊
sequantē diuersis afflictionib⁹ at
teruntur. q̄ vt dicit **Ecc̄i.** Nō est ei
bñ q̄ affliuus est in malis. **Deo.**
Sunt qui labores sustinet. sed nō
est eis ps in deo. **Vigilat** raptor.
ferro restitit vt p̄dā rapiat. vi
gilat fur vt domū fodiāt ac. et
hij omnes longe sunt a dolore q̄
dñs cōsidat. **Sed** de hys dolorib⁹
dicit **Boeci⁹.** O q̄ multis amari
tudinibus huane felicitatis dulce
do resperfa est. **Et** subiungit **Anc**
ia em̄ est res huānorū honorū vdi
tio l̄ q̄a nunq̄ tota p̄ueiat vel nū
q̄ p̄petuo s̄sistat. **O** **Uabz**
autem hec crux peccatorum qua
tuor cornua. que eos miserabiles
cruciant et affligunt. vt nūq̄ ad
momentum t̄pis requiescāt. **Nā**
superior ps crucis est superbia. q̄
laborant vt alijs dominantur. **In**
ferior ps luxuria vt voluptatib⁹
delectantur. **Dext̄** truz cornu est a
uaria vt diuitie acq̄rantur. **Simi**
strū inuidia vt de bonis aliorum
crucientur. **Ex** hys q̄tuor infecti
ombus torquent. vt nūq̄ r̄q̄escāt
ip̄s. **De** q̄bus **Ps̄. lviij.** **Imp̄** q̄
si mare feruens qd̄ q̄escere nō po
test. **Et** in **Pro. xxix.** **Sive** irasca
tur aut rideat. nō inueniet req̄ez.
Quia dicit **Sapie. xvij.** **Semper** p̄
fuit seua perturbata cōscientia.
De quibus **Job. xv.** **Somitus** ter
roris semper in auribus eius. **Et**
quia de hac cruce maledicta itur
ad perpetuos cruciatus. **Ideo** hac
cruce derelicta cu; bono latrone
cruci penitentie cōfigamur. quia
de illa omni certo certius cum bo
no latrone ad celi gaudia venim⁹.

Secunda ergo crux est boni
latronis. et est crux penitentiu.
habens quatuor cornua sicut p̄
ma. **Nam** superior pars h⁹ crucis
est dolor a cōtricio de offensa dei.
cui includimus oīa penalia. que
ad placandū deum possum⁹ exhi
bere. sicut est cōfessio satisfactio.
dolor. gemitus. luctus. deuotio es.
que de superiori parte ratiois et
ex corde dolentis p̄cedere videntē.
Hec oīa in vnū cōgesta et sursum
ad placandū deū euaporata p̄ su
periori pte crucis accipim⁹. **Secū**
da ps crucis est ps inferior. **In**
quā pte pedes de terra eleuati du
ro clauo cōfiguntur. per qd̄ oīs ter
rene cōsolationis abdicatio intel
ligitur. **Nā** per pedes affectioēs ar
cipimus. quas de terra leuamus
et per clauū cruci affigimus. cu;
easdem affectioēs ab omni terre
na consolatione longius separa
mus. et per clauū diuini timoris
cruci cōstiti et eius passioni cōfigi
mus. nil aliud cogitantes. nil sci
te nos arbitantes. n̄ ih̄sū cōstitū
et hunc crucifixū. **Tercia** pars
crucis ē cornu cui dext̄ra man⁹ cō
figit. per quā manū q̄ p̄mpta est
ad largiendū ignoscibilitas que
est virtus iter oēs v̄tutes largis
sima designat. **Que** vt ait **Criso**
maxie hoīez afflicat deo. q̄ n̄ soluz
crucifixorib⁹ suis indulsit. sed p̄
eis ap̄d p̄ez̄ incessit dicens. **Pa**
ter ignosce eis ac. p̄t qd̄ de hac
v̄tute in scripturā sepius admono
mur. **Nūq̄** em̄ deū offensum pla
cābimus nisi et nos nostris offer
sioribus ignoscamus. **Vinc** **Ecc̄i.**
xxvij. **Relinq̄** primo tuo nocētē
k in

te. et tunc deprecāti tibi peccata
soluēt Et iterū In hoīem silem si
bi n̄ hz mīaz et p peccatis suis de
p̄cabit ac. **V**inc veritas **Mat.** vi
dimitate et dimittemini Quod si
vos n̄ dimiseritis. nec p̄xerit ce
lestis dimittz vob. **Q**uarta ps
hui⁹ crucis est sinistrū cornū. p
q̄s ablatōzū restitutio designatur
Quia vt apt **Aug⁹**. Nō dimitte
pccm̄ n̄ restituat ablatū dicitur e
ni **Leu.** vi. Redde oīa q̄ p̄ frau
de voluēas optinē r̄ditegres **Die**
ni. x. viij. Restitue ei oīa q̄ fu
a sūt. **Q**uod n̄ solū de rebz s̄ etiā de
fama et de honore et de oī bono ho
minis indebite ablato itelligēdū
ē. qz corā deo. imo a deo malebi
cti sūt q̄ primo suo q̄dō de fama
vel honore suo sup̄ripiūt. Dicte
dño **Deu.** xxvij. **Maledcūs** q̄ trā
fert terminos proximi sui. **De** tci
a cruce. q̄ alta nimis ē et s̄blimis.
et magni sūt p̄ oīa q̄ cū existo p̄
dent in ea. vsqz ad festū exaltatio
nis loqui differi⁹. vbi de exalta
tata cruce loq̄mur. **Ad** laudē dñi.

**Sermo .xlj. In natiuitate
Johis baptiste. Sermo p̄m⁹**

Iohānes ē nomen ei⁹ **Lu**
.i. dicit quidaz doctor **No**
mina sūt inuēta ad signi
ficādū res multas. **V**bi ergo sūt
mlte res. ibi optet haberi multa
nomina ad significandas res ml
tas. **Cū** ergo gloriosus iste prin
ceps p̄t vite scitatē mltras hēat
p̄rogatiuas p̄ ceteris. **I**deo ad ex
p̄mēoas illas optuit eū mltris no
minibz appellari. **De** q̄bz noibz p̄

ter p̄lixitatē. que mater ē factio
cauēdā tātuqz tā eius noīa in me
diū p̄feram⁹. vt ex eisōe saltē te
nuīt huius glōsi principis p̄ero
gatiuas agnosca⁹. **D**z em̄ **Johēs**
vox angelus. q̄ p̄t hōe hz plura
noīa. qz vno noīe vel vocabulo e
ius scitas non p̄t erat explicari
De p̄mo noīe dicit **Johan.** i. Fuit
hō missus a deo **De** secūdo dicitur
Ysaie. Vox clamātis in deserto
De tercio p̄ **Malachiā**. tercio. **E**
ce ego mitto angelū meū. dicit
aut̄ **Johēs** p̄p̄t gratiā p̄uētē
Vox p̄t grām p̄comitatē **Ange**
l⁹ p̄t grām p̄sumātē **De** de lau
de hui⁹ principis tacta breuē ful
ficiāt. **Nūc** materiā s̄mōnis ad
nrām edificatiōem q̄tū dñs dēd
tūt ouertam⁹. effect⁹ illozū noīm
et realē veritatez totis viribz in
ouētēs. quos viz effect⁹ tūne mi
sericordit̄ oseqmur. si q̄tū possu⁹
ad grāz habilitamur. vocē imita
mur. ad p̄fēctōez āgeli conamur
De p̄mo s̄ noīe. s. **Johēs** q̄s grā i
ēptat sit p̄mus sermo **De** secūdo
secūdo. **De** t̄cio tercius **Q**u
cturi autē de gratia tria p̄ ordinē
de ipsa p̄seq̄mur. s. de ei⁹ de sc̄p
tiōe. eius diuisiōe. et nrā abilita
tiōe. **V**er qz gratia ad diuersa o
patur. ideo ex diuersa oparatiōe
diuersas recipit descriptiones.
Cōparatur em̄ gratia ad gratie
largitorem tāqz ad suū principū
Et sic describit eam **Ysidorus**.
dicens **Gratia** est diuini munēis
donum p̄t quod bone volūtatis
est exitus. **Gratia** em̄ dei mouēs
volūtate excitat eā i op⁹ **A**n em̄
oparat ad subiectū in q̄ ē. s. i aīa

Et tunc sic describitur Gratia est
mitior aie per que reconciliat a gra
ta efficitur deo. Aliquando compa
ratur ad suuz oppositū. scz pecm
Et sic describitur Gratia ē iustifi
ratio et remissio peccatorū. qbus
dimissis in sortem dei cōputamur
et in numerū filiorū Aliquādo cō
patitur ad suū effectū quē in nobis
opat. Et sic describitur Gratia ē
sanctas mētis a delectatio cordis
Aliquādo vero cōparatur ad suuz
premium quod per eam cōsequi
mur Et sic describitur ad Roma.
vi. Gratia dei vita eterna. Datu
riaz alia descriptio generalis ex
dibus hys contexta q talis est.
Gratia est forma a deo data sine
meritis. et hoc q̄tum ad gratiaz
gratis datā. sequit. gratū faciēs
habētē. a hoc q̄tum ad gratiā gra
tum faciētē. **S** **C** Secūdo
dicendū est de gratie diuisione.
Quā tmembrē ponit Ber. dices
Triplīcē gratiam frēs diuinitus
accepim⁹. vna qua vocamur.
secūdam q̄ adiuuamur. terciam
q̄ cōsumamur. p̄ma nos incitat.
secūda puehit. terciā pficit. Ob
missis aut istis duab⁹ gratiis. q̄
in sequētib⁹ habēt locū. De p̄ma
gratia q̄ vocat gratis data hic p
sequamur. **T** **C** Nec aut
i sex gratias diuidit p̄tiales Gra
tiar em alia d̄ general. alia spe
rialis. alia singularis. alia habitu
alis. alia actualis. alia natalis. **C**
Prima ergo q̄ generalis d̄ ē grā
tiationis q̄ oib⁹ ē cois creaturis.
a maxie cōtēntib⁹ p quam de
nō eē in eē tā nobile nos creauit
An nō grā ē maxia q̄ heri m̄hil fū

iti⁹ et hodie iē tot milia creatura
rū sum⁹ nobilissia creata cui ad ser
uiedū oia alia sūt creata P̄s. Oia
Bieistia ē. Gen. .i. Dnāmī pisci
bus maris Ap⁹. ad Gala. i. Cū ḡ
placuit ei. scz deo segregauit me
de vt rō mētis mee a vocauit per
grāz suā. **C** Secūda d̄ grā sp̄eā
lis que contractior est q̄ prima
scilicet grā redēptiois Apost. ad
Thitū secūdo Appiuit gratia sal
uatoris nrī deī a cetera. Que ideo
sp̄eālis d̄ v̄sp̄ū prime. qz multū
vocati pauci elci Plures em sunt
creati q̄ p passiōem saluentur.
De hys duab⁹ gratiis dicit Ber.
Quid retribuam dño p oib⁹ que
retribuit michi. In p̄mo ope me
michi dedit. in secūdo se. et vbi se
michi dedit me michi reddidit. **C**
Tercia gratia d̄ singularis quaz
vnicuiq singularit exhibz de⁹ vt
sunt interne inspiratiōes et alie
qualescūqz p̄motiōes. De qb⁹ di
xit Apo. ad Ephe. .iiij. Vnicuiqz
vrm data ē grā scdm mēsuraz do
nationis cristi. **C** Quarta gratia
d̄ habitualis que naturis hoim v̄
tutes inserit naturales. verbi grā
Sūt qdā a natura misericordes.
De qb⁹ dicit Job. xxxi. Ab ifātia
treuit mecū miseratio. Et sunt a
ly naturalit timidi. Aly magnā
mes et c. Que ideo grē dicuntur li
cet sint naturales qz ad v̄tutes ḡ
tuitas hoies ex eis facillime incli
nāt. **C** Quinta grā est a d̄ actu
alis. p quā vel locutiōe vel p̄oica
tiōe. vel operatiōe. vel exemplari
qualicūqz exhibitione puenti ad
bñ agendū hoies mouentur De
quibus dicitur ad Romanos. xi.
k m

Sine p̄ma sūt dona dei et v̄nō.
Quā vix grām i euāgelij s̄ t̄b̄ le
gij exhibitā Petrū natq; et An
dreā hac p̄ueit grā. verbis eos le
nib; commonendo Paulum vero
do. Et sic multiformis dei gratia
prostravit duris verbis corripie
salutē nostram multāp̄ licī pietā
te dispensat. ac secūduz cōgruē
tiam vniū cuiusq; gratiam sue vo
cationis misericorditer iptitur.
Sexta gratia dicit naturalis. q̄
nature hominū inserta crescit et
proficit cū natura. sicut sanitas
corporis. fortitudo membrū. bō
plexio et debita dispō et alie va
litudines natales. que iō ḡtie di
cūt. qz cum eas ad bonū uertim⁹
peas plurimū adiuuamur. **Vic
Ber.** Conatus liberi arbitrii ad
bonū cassi sūt. si a grā nō uiuāt.
et nulli sūt si nō excitāt. Gratia
ergo excitat liberū arbitriū duz
seminat cogitationē. sanat dum
mutat affectionē. roborat cū pou
rit ad actionē. seruat ne seriat de
fectionē. **Vic Bonauē.** super secū
dū sententiarū q̄stioe. xxvi. has
gratias ita notificat dices. Quis
qd̄ istud sit qd̄ superadditū ē na
turalib; adiuuās aliquo mō et
pparās uolūtātē ad habitū v̄l ad
v̄hū. siue illud ḡtis datū sit sicut ti
mor seruīl. vel pietas aliquorū vi
scerib; inserta ab ifātia. siue insit
aliqs act⁹ sic uocatio vel locutio
q̄ d̄ excitat aīm hōis vt se equi
rat. totū ē de rōe grē ḡtis date.
sine q̄ vix aut nūq; alicui⁹ hōis v
sus ābitrii liberi r̄pat. et sine hac
p̄cedēdū ē liberū arbitriū nūq; sē
p̄sse dispōnē ad grām ḡtū faciē

tē. **¶** Sequē t̄terciū p̄ncipale
s̄. de n̄za ad grāz habilitationē.
que consistit in t̄b; que sūt timor.
humilitas. ḡtudo. que tā deum
inclināt facile ad grām nob̄ dan
dā. **¶** Primo grām meremur ex ti
more. Facile autē deū timem⁹ si t̄
moris materiā v̄ndiq; nos eige
tē aptis oculis vide m⁹. Nā si furū.
a spicim⁹ vide⁹ deū quē offēdim⁹.
si ista ifernū quē meruim⁹. si retro
pēcā q̄ omisim⁹. si an̄ iudiciū qd̄
n̄ euadim⁹. si ista defēsus quos i
currim⁹ aē. **¶** Restat ergo vt hys
oib; cōsiderātis i t̄rā p̄m̄ corruam⁹
clamātes i celum istud **Je. i.** Quis
nō timebit o rex ḡtū. **Vic Ber
nar.** In ueritate opi n̄l eā efficac
ad grām p̄merēdā retinendam
recuperādā. q̄ si oī t̄pe uideāis nō
alter sapē s̄ timere. Time ergo cū
grā auerferit. t̄ie cū abiēit. t̄ie cū
denuo r̄dierit. Succedāt sibi uicē
sim in aīo tuo tres isti timores s̄m
q̄ gratia a deo dirigitur aē. Cū ad
estime ne nō digne op̄tis i ea.
q̄ si recessit time tanq̄ mox casū
v̄. Time ḡ et extremis deū cū se
tis tibi iratur⁹. nec dubites in cau
sa fuisse superbiam etiā si non ap
pareat. **¶** Itz vero si r̄cipcata redi
erit. tunc multo amplius timen
dum ne forte contingat recidiū
pati. **¶** Beatus es si triplici hoc ti
more cor tuum repleueris. **¶**
Secundo habitamur ad grāz
p̄merendam ex humilitate. q̄n
to em̄ huiliores nos deo exhibe⁹.
tāto abūdanti⁹ grā nob̄ dat. **¶** Iux
ta illud **Ysa. iiij.** Oīs uallis i ple
bit. **¶** Quia secūdu **P̄s.** Int̄ meo
ū mōtū p̄t̄sibūt aq̄. **¶** Et iterum

Qui emittis fontes in conuallibus
Hinc Jaco. quarto **Supbis** deus
reficit humilibus aut dat gratiam
Vñ Gre. Quātilibet assint bona
opa nulla sunt nisi humilitate cō
diantur **Augusti.** Nichil nos ita
gratia dei dignos facit. q̄ si vite
merito magni et humilitate pui
sumus. **Hinc** saluator obmissis o
nibus alijs de humilitate nos mo
nuit dicens. **Discite** a me q̄a mi
tis sum et humilis corde. **Ad** hāc
autem virtutem tribus passib⁹
facillime perueniem⁹. si occultuz
dei iudicium pertimesci⁹. defectus
nrōs agnoscim⁹. meliores sēp in
spicimus. **De** p̄mo dicit **Ecc̄i. ix.**
Sit iusti atq; sapiētes et opera e
orum in maū dei sūt. et tamē ne
scit homo utrū amore vel odio dī
gnus sit. sed oīa ī futurū reserua
tur incerta. **Et** iterum **Vidi** impi
os sepultos. qui dū vuerēt in lo
co facti erant et laudabātur ī ci
uitate q̄si iustorū opm. **Secun**
dū qd nos humiles facit ē si de se c
t⁹ nrōs sēper inspici⁹. qz nemo
tam fact⁹ est q̄ hys careat. sicut
dī **Michē. vi.** Humiliatio tua in
medio tui. **Hic** **Ber.** Tu quicūq;
es si te sū dissimlanōe diuidicas n̄
dubito quin humiliēris tu ī oca
lis tuis fact⁹ tibi hu milior ex hāc
cognitione tui. **Et** q̄to quis alti
us p̄fecerit tanto āpl⁹ m̄uemet
qd humiliat. dicente **Gre.** **Vnus** q̄l
q; sibi dū tactu veri luis illustrat
ostēdit. et vñ cognoscit qd sit iu
sticia idē erudit vt videat quid sit
culpa. **Tercio** ad humilitatez in
nobis plātāoā valet. si meliores
sēp inspici⁹ in quorū opatiōe

et ille sci⁹ nobis. vt dicere possint⁹
illud **Rume. in.** **Vidim⁹** ibi quos
dā de genere gygātū q̄bz opati q̄
si locuste videbamur. **Hinc** **Ber.**
Elige tibi meo osilio hominē cui⁹
vite exēplar cordi tuo ita isideat.
vt quotiēs ei⁹ recordat⁹ fueris ad
reuerētiā cogitati assurgas. et te
metipm ordies ac cōponas ac si
p̄ns sit. **A** **Tercium** habi
litās nos ad grām ē grātudo. vt
vñ gr̄i sim⁹ ad oēm grām quā ex
hibz nobis de⁹. **Qd** monz **Apo.** ad
Colo. in. Grati estote. **Tūc** autē
grati veracit erim⁹. si oēm grām
a deo nobis collatā ad lucrū nr̄m
et dei gloriā expēda⁹. grātū acti
oēs de singul datori gratiarū refe
rētes **Hinc** **Ber.** **Felix** qui ad sin
gula dona grē vdit ad deū. ī quo
ē plenitudo omniuz gratiarū. cui
dū p̄ acceptis nō ingratos nos ex
hibe⁹ locum in nobis facim⁹ gr̄i
e amplioris. **Nā** sola nos ingratū
tudo a p̄fectu cōuersationis impē
dit. dū quodāmo amissū reputās
dator qd inḡt⁹ accepit. cau⁹ sibi
de cetero ne tāto plā p̄erz q̄to
plura daret ingrato. **Vñ** eā est gr̄
tia in hac p̄te grām subtrahere.
p̄pter qd dñs cautos nos reddit
dicens. **Colligite** fragmēta ne pe
reant. **Quia** fragmēta gratiarū
pereūt q̄ ad laudē comim non po
nuntur. **Quarto** dicendum est
de gratie fructificatione. **Hoc** est
de effectibus quos in nobis grati
a operatur. **De** quibus sciendum
q; **Bonauētura** doctor egregius
super secundum sententiarū q̄stī
one. **xxvi.** effect⁹ grē enūmerat
ita dicens **Propriuz** ē gratie refoz
k v

mare viuificare. sursum eleuare.
assimilare. unire. stabilire Quo-
rum executione. qz sermo in logu
ductus est occasione habita in a-
lijs sermonibz prosequamur. lau-
gitore gratie adiuuante domino
nostro qui est super omnia deus
benedictus in secula.

**Sermo xliij. De eodem Ser-
mo secundo.**

Ego vox clamantis in desert-
to Mat. in. Dicit Gre.
Sanctorum mentes cum cre-
atoris sui potentiam inteta con-
siderant contemperatione. vile sunt
eorum animo virtutes quas hnt.
et tanto sunt apud se humiles
qto eis altu est qd super angelos
sonat. Vnde Iohes qui i tanta san-
ctitatis sublimitate peruenerat.
vt a iudeis cristus credi potuissz.
nucns ad se missis a requirentibz
tu quis es vt respofuz dem? hns
q miserut nos bu dicit. Ego vox
clamantis in deserto. Ex eo spiritu
nominans se vocem quo Abrahā
pulverem et David canem mor-
tuum se vocabat. **E**xposito et
go de vno noie. s. Iohanes nunc
dicendu est de secundo nomine. s.
vox. De quo tria dicantur per ordi-
ne. s. de Iohis ab hac voce de noia-
tione. de eiusdem vocis expone.
de nostra per vocem promotione.
E **P**rimo ergo dicat cur
vox noietur. Et sunt tres cause.
Primo propter preconij nouita-
te. qz ipse pm? predicauit regnu
celoru dices Mat. in. Penitenciaz
agite appinquit enim regnuz ce-

loru. quod a Prophetis p?ribz
qz ad Iohānem ante nō est factū
Vnde Mat. xi. saluator dicit A di-
ebus Iohānis baptiste regnuz ce-
lorum vim patitur et violēti rapi-
unt illud. Quia q̄tumcuqz scleā-
ti si penitētiā egerit regnū celoꝝ
rapiūt violēter. Et quia hęc vox
gratiosa ante Iohāne audita nō
fuerat Iō ppter preconij nouita-
tem Iohes vox dicit. **S**ecundo
dictus est vox ppter vite hūilita-
tē. Sicut enim nichil leuius vocē
sic facti viti pro nichilo reputāt
semetiplos. Vnde Gre. Sancti vi-
ti quo apud deum altius profici-
unt. eo subtilius indignos se esse
deplendūt. qz dū proximi luci fi-
ūt. quod eos in se latebat inueni-
ūt. et tanto sibi foris deformes
apparent. qto minus pulchrū est
quod intus vidēt. Ex quo fit illd
mirabile. qz qto sūt factiores tā-
to sunt humiliores. Et idē Iohes
assuetus diuinis cōtemplatioibz.
non ex noie. non ex progeme. nō
ex sacerdotali officio estū s vocē
se noiat. Ac si dicat. Sic vox fragil-
is nichil ē. sic ego fragil sum et
p nichilo reputādus. **T**ercio
dictus est vox ppter officij dignita-
tē. Quā expōit nob Gre. dicens.
Scitis fratres. qz vni genit? fili?
vbū pris dicat. teste Iohē q ait
In principio erat vbū cē vsqz ad
Et de? erat vbū. Et ex ipsa nra
locutione agnoscat. qz pmū vox
sonat vt vbū postmodū audiat.
Iō Iohes vocē se asserit. qz vbū
pcedit auditū. Itaqz emā vbū p-
currens vox dicit. qz p ei? miste-
ū vbū pris ab hōibz audiet. et si

ait vox excitat ad auditū vt ver-
bū recipiat Ita Iohēs excitauit
iudeos vt xpm reciperēt. Et hec
breuiter deā sufficiat de Iohē.

Secundo dicēdū ē de hui⁹
votis prout nostrā respicit eorū
rationē morali expōne. hoc ē qd
dicat p nom̄ vocis. scdm qd p eā
nostra mortalitas informat. De
quo sciēdū qd hoc mō vox nichil
aliud ē nisi infna spiratio dei. per
quā alloq̄t nos de⁹ monēs et mo-
uēs intellēm nostrū qd agere de-
beam⁹. Hanc vocē diligenter au-
scultauit Ds. cum dixit Audiam
qd loq̄tur in me dñs de⁹. Quā vt
ab alijs segregaret Jeremias vi-
xit A vox grandis loquere exar-
debat ignis. Vnde Iohā. viij. di-
xit qd bus dā negligētib⁹ dñs Qua-
re loq̄lā meā nō cognoscitis De q̄
adhuc dicit Mat. Nō em̄ vos estis
q̄ loq̄mī. s̄ spūs patris vestri q̄ loq̄-
t̄ in vob. Quā vocem adhuc apti-
us Ber. declarat dicēs Sunt que
dā vba dei ad nos nrē meditatio-
nēs de ipō de ei⁹ potentia et eius
gloria. illa qd locutio verbi ē infu-
sio dñi r̄spōsio aie cū grāz actio-
ni ammiratio Eādē aut vocem vt
ayt Gre. meli⁹ intelligi⁹ si ab y-
mo ad supiora q̄si. q̄b⁹ dā passib⁹
virtutum ascēdamus. **T**erciu⁹
q̄ mēbru⁹ aggrediamur. qd ē de
nrā p vocē p̄mōtione. Hec aut p̄-
mōtio septē gradib⁹ ab imo vsq̄
ad sumū statū p̄fcois perficitur.
Quos propheta i Ds Affertē dñs
p̄fēq̄t ordimate. De q̄b⁹ vocib⁹ au-
diēs idē. Propheta nos amonet
dicēs. Hodie si vocem ei⁹ audie-
ritis. **P**rima vox dñi ē sup

aquas. i. super peccata penitentiā
infundendo. **S**ecūda i v̄tute resti-
stēdi cōtinētiā t̄buēdo. **T**ertia in
magnificētia in magnis opib⁹ ad
iuuādo. **Q**uarta v̄frīgētis cordos
vita resecādo a mal. **Q**uinta in
vidētis flāmā ignis caritatē a ma-
l affectib⁹ segregādo. **S**exta scu-
tientis de fertim temptationē in-
gerēdo. **S**eptima preparātis cor
uos ad p̄fectionē vite hōiem p̄u-
tēdo. **R**esumēdo hīs dñi
voces. **P**rima vox dñi loq̄t super
aqs. i. sup peccā. eo qd p̄ma gratia
inueniat oēm hōiem i peccō. dicēs
et sonās illud Psai. xlii. **P**reua-
ricatores redite ad cor. per qd nō
morē inuitit. p quē de p̄mā nos
informat. p̄t quem timorē ardi-
dit. de⁹ mare statim it onuit. Quaz
formam penitentiē beatus Ber-
nardus nobis d̄ scribit sic dicēs
Modus conuersionis q̄tum mi-
hi videtur hic est. **P**rimū reuoca-
mure ad cor. et audimus vocē dñi
inimī. **P**reuaicatores redite ad cor.
quod taz efficaciter dicit. vt vox
ipsa reducat nos et arguat stanti-
ens nos ante faciē nrām. ex cui-
us vocis efficacia amara penitē-
tia infundit. a per quā oīs peccata
cōterūtur. dicente domino p Je-
remiā. **N**ūqd nō verba mea sūt q̄
malleus conterētis petras. Quos
autem per aquam peccata signā-
tur. **P**ropheta insinās dicit Tre-
no. iij. **I**nundauerunt aque sup
caput meum dixi perij. Hanc vo-
cem super aquas deus tam diu cō-
tinuat quou vsq̄ peccata per peni-
tentiam deleant. **S**z qd p̄dest pei-
tē de culpa si nō de t̄ gra cōtinēdi
vi

F **S**ecunda vox dñi sonat i virtute vocans hanc virtute gratia continendi. De qua Judith. v. Dedit deus ei virtute resistendi. vt dicam illud Can. v. Laui pedes meos q̄ mō iter inq̄nabo eos. De qua virtute glatur Ps. dicens. De qui precinxit me virtute. Et iō sequit̄ Et posuit immaculatā viam meā. Quā virtute emēdat etiā Ber. dicens. Quid mirabilis q̄ is qui prius vix per brouū poterat cōtinere a luxuria. a ep̄la. ab ebetate. ceterisq̄ similib⁹. et nunc ab eis abstinet tota vita sua. Aut q̄d maius miraculū. q̄ q̄ tot iuuea tot nobiles quot hic video velut in aperto carcere tenent sine v̄i oculis solo dei amore oxi. Verum quia nō sufficit declinare a malo nisi adiungatur facere bonum. Ps. Declina a malo et fac bonum. Ideo sequitur alia vox vlteri⁹ p̄ mouens nos. **T**ercia vox fit in magnificētia. Per e⁹ vocis virtute docemur magna a fortia operari. Nam difficilia a fortia opera continuata magnos nos efficiunt apud deum nr̄m. Multum autem magnificant hominē si eadem opa magna fiant humiliter. vt sic facta deo tanq̄ nihil sint putentur. Ad quod hortatur Gre. dicens. Magnus esse vn⁹ quisq̄ studeat. sed tñ magnum se esse quodāmo nesciat. ne dum sibi magnitudinem arrogantes ēbuit hanc inaniter amittat. Hic Bernardus. Magna et rara virtus est vt magna licet operantē magnū te nescias. et manifestaq̄ omnibus tuam te solū latere san

ctitatem. h̄c ego ipsis virtutib⁹ mirabilius iudico. verum quāto sanctoribus operibus instantius intendimus tanto solemus ab infidens demonum dolosus impediri. Ideo sequitur iterum alia vox p̄ quā deus electos suos et dilectos preferuet misericorditer et defendat. **Q**uarta ergo vox dñi est vox confingentis cedros .i. vitia. De quibus sub methasora dicitur Ezech. xxv. Cedros de libano tulerūt sc̄q̄ demones vt facerent tibi maluz. Hec vox domini sup̄ modū necessaria est hominū cupienti proficere. Nulla enim merita quantūcumq̄ multa p̄derunt si vicis sunt permixta. Vnde Leuitici. xix. Non seres agrum tuū diuerso semine. Diuerso enim semine ager seritur. et bona opera vitis permiscuntur. Quod exponens beatus Gregorius dicit. Bona prodesse nequeunt. si mala que surrepunt non trahuntur. Et subiungit de dauid beatissimo vincto vicio p̄strato. O quot labores meritorum vno vicio percussi ceciderunt. quanta bona vni⁹ culpe gladio sunt perempta. Vnde magnopere oportet bona semper agere et vicia insidiantia conatu simili precauere. Quod Esdr. n̄. legimus figuratum. vbi dicitur. Vna manu faciebāt opera et alia tenebāt gladium vt se ab hostib⁹ defendarēt. Quod autem per cedrum propriē vicia designentur patet p̄ similitudinem. Sicut enim cedrus inutilis stans est. succisa valet. Sic omnia vicia stantia inutilia sunt

prostrata continent multūz feue
tum Verum quia deus per predic
tas voces deuotaz animam ad su
i presentiaz misericorditer prepa
rauit Ideo per viam amoris nisi
dit se hō mimi mutans vocem.

Quinta ergo vox domini
est intercedentis flammam ignis
Quod taliter est intelligendum De
us enim qui vt dicitur Deu. n. i. ig
nis ihu nris ē. p. p. dicitur ad aiā
vit. ex cuius pntia purissima flam
ma diuini amoris ardet in ea In
q. vox diuine virtutis intercedit .i.
separat ab aiā sic inflāmata dōne
seculētū. dōne corpulentū. dōne im
pedimētū. vt in hac flāma nil spi
ret. nil pulset. nil viuat. nil appa
reat. nil sentiat peritus nisi de
us Et hoc est quod legimus Exo
di tercio Apparuit dominus in flā
ma ignis. In qua flamma nil ali
ud apparuisse legitur nisi deus.
Vox ergo domini intercedit hāc
flammam. dum de cogitationibz
instabilitatem. de voluntate om
nem prauitatem. de intellectu d
nem sensualitatem. de memori
a omnez seditate in peritus inter
cedit Ita vt sic Numeri vndecimo
dicitur Nichil vident oculi nostri
nisi man. S. qz hęc flāma ppter
dei sublimitatē. n. n. fragilitatē
diu durare nō poterit. sicut dicit
Job. vii. Visitas euz diluculo et
sbito p. as illū Ideo de pfectū
nostrum desiderans subiungit a
liam vocem. per quam anima sac
ta iterum vltēius promouetur
Sexta ergo vox dñi est cō
cūctiōis desertū. p. quā vocē temp
tatio siue grē subtractio designat

Per desertū em̄ cor nostrū intelli
git. tū ppter dei desertionē. a grē
subtractionē. tū ppter bestialūz
motū pgressionē. que bestie in
deserto pprie amoranē Quod deser
tū bene dicitur dicit. tū p dei abeun
tis dinationē. a omnis grē sub
tractionē cor nrm vhemēter cau
tū. timētes qz de? offensus recel
serit. a aiāz nolit amplū visitare
Quod autē a deo sic delicta dici debe
at desertū dicit Job. n. Quasi or
tus voluptatis tra corā deo scz in
ei? pntia. a p. eū. i. p. ei? absces
sū solitudo deserti Itē Sophonie
xx. Poēt dñs spētiosaz in solitu
dinē. a i. viā. et qsi desertū. a accu
babūt in medio ei? greges. et d
nes bestie gētūz. .i. bestiales mo
tus subtracta grā reuerefūt Quod
autē hoc desertū ex dei absētia cau
riatur oñdit beat? Ber. dicens
Dico vobis qz nichil est qz aiā i
tm formidet qz ne grā derelicta
necesse habeat denuo egredi ad
carnales solatiōes. rursūqz car
nālium sensū sustinē tumultum
Dñs itaqz duobz scz flāme intēsi
one et deserti caussione. alternis
vicissitudinibz hōiez cōcūctiōibus
mirabiliter pficit. dū ex pntia dei
flāma ardoris semp pl. a pl. in
cidit. quousqz aiā in pur. ardore i
flāmascit. a toriēs desertū cōcūct
Primū agit ppter caritatē nutrien
tū Scdm ppter humilitatē obseruan
dā quousqz hō ad pfectū statū feli
cēt. pmouet. vocē dei itez nobili
insonāte **S**eptia ergo
vox dñi ē preparātiōis ceruos Per
ceruos pfectos hōies volēs intel
ligi Quod ex cerui proprietatibus

agnoscim⁹ euidenter. **D**abz em⁹
ceruus in cursu celeritatē. i visu
limpiditatē. petit altitudinē. Sic
perfecti currunt velociter nil de o
ningentibus obmittentes. sed q̄
tū qn̄ q̄liter debēt fideliter opan
tes. Et sunt de quib⁹ dī. n. He.
vi. Aquilis velociores et leōmb⁹
fortiores ac. Et **Ysa. lx.** Dñ sunt
qui vt nubes volant. et quasi co
lūbe ad fenestras suas. **S**ecun
do ceruus habet in videndo lim
piditatē. per quā illuminata cog
nitio et clara contemplatio designa
tur. **T**ercio ceruus petit altitu
dinē. Sic perfectōrū conuersatio ē
in alto. qz in hac peregrinatione
solo corpore cōstituti cogitatione
et auōitate in illa eterna priā
cōuersati sunt. **Ap⁹** . se conuāns
eis dē dicit. **N**ostra cōuersatio est
in celis **P̄s.** Montes excelsi cer
uis. **A**d quorū statū nos pducat
qui sine fine viuit.

Sermo. xliij. **D**e eodē. in **Q**

Ecco mitto angelū meum
Malach. in. dicit **Gre.**
Nō sine vehemēti amira
tione dīdico. qz **Johēs** p̄phie spi
ritu intra mris vter⁹ replet⁹. et
prius scūs q̄ natus. ille quo in
ter natos mulierum nō fuerit
malos. q̄ etiā meruit angelus ap
pellari. p̄ vnus puelle saltu capi
te trūcat. et ille tate sanctitatis
p̄ risu turpiū morit. n̄ qz idcirco
sic eos p̄mit in ihm̄is. qz videt q̄
mō eos remuneret in hūmis. et
foris eos vsqz ad despectissia den
tit. quos intus vsqz ad scōphēsi

bilis pducat. **E**xpeditis ergo in p̄
dictis duobus nōibus. sciz **Johē**
et **woe.** nunc ordo postulat vt de
tercio noīe qd̄ est angel⁹ p̄sequa
mur. **I**n verbis ergo appōitis q̄tu
or intelligimus. **P**rimo em̄ deu
tio nr̄a excitat. **S**ecundo mittētis
auctoritas declarat. **T**ercio missi
dignitas insinuat. **Q**uarto he
totū in nr̄a utilitatē ordinat.
Primū ibi ecce. sc̄z ibi. mitto.
terciū ibi. angelū meū. quartū
ibi. q̄ p̄parabit ac. **P**rimo dico
nostra deuotio excitat in hoc adū
bio ecce. quo frequēt vtimur ad
res amirandas l̄ etiā imitandas
Et qz **Johēs** vitā habuit oī facti
tate adimbandā. quā null⁹ ex le
gillatoribus an̄ eu⁹ habuit l̄ post
eū. **J**ō in eius prerogio admittit
aduerbiū demonstrandi. **S**ecū
do insinuat mittētis auctoritas
q̄ irrefragabilē habet v̄lūtatez
agendi qd̄ voluerit. **I**n quo **Johā**
nes nō medioeriter cōmēdatur. a
d qz imēdiatē a deo p̄ze missus fū
it in hunc mūdū. **T**ercio missi
dignitas declarat. in eo qz nōie
āgeli ē vocatus. **E**t qz sc̄z **Ph̄m**
transferentes sc̄z aliquā similitudi
nē transferūt. **J**ō qz **Johēs** similitu
dinē habet ad āgelos placuit deo
p̄zi ip̄sū talit̄ noīari. **U**nde
angeli tria hnt. interi⁹ puritatē.
inferius humilitatē. superius cari
tatē. **I**nteri⁹ dico puritatez hnt
āgeli. qz nullā vnqz pulueris ma
culā straxerūt. **D**e quorum puri
tate dicit **Damasceus.** **A**ngeli
sunt quedam lumina transparē
tia ex ip̄so lumine lumen haberi
tia. nec lingua nec etiāz auribus

indigentia sine sermone sibi inu-
tuo voluntates suas exprimentia
a. In quibus omnibus purissima
claritas designatur. **¶** Secundo
habet inferius humilitatem. que ex
hoc apparet quod nobis miseris et in-
dignis tamen humilitate obsequuntur. quod no-
stram fedelitatem et miseriam non ab-
horret. **¶** Vnde humano generi dicitur
per Prophetam. Angelis suis mandauit
de te. **¶** Tercio habet superioris
caritatem. id est ad deum ardentes cari-
tatem. per quam deum incessanter
diutius contemplantur. De qua cari-
tate dicitur. id est Petri. In quem de-
siderant angeli prospicere. Rati-
one cuius desiderii in se humili-
tatem et sine interpolatione in deum fe-
runtur. quia ipsum incommutabi-
le bonum quod est deus attrahit
eos in se sine sui variatione. sicut
adamas per occultam sibi et in-
uitam naturam et violentiam quadam
attrahit sibi ferrum. **¶** In his
ergo tribus Johannes in vita sua an-
gelos imitabat. **¶** Ut enim suam purita-
tem in matris visceribus a deo si-
bi datam perfectius conseruaret. con-
uersationem hominum fugiens se transtulit
in desertum. Sic enim ad eius laudem
canit ecclesia. Antea deserti teneris
sub annis etc. **¶** Secundo habuit
ad inferiora humilitatem. Quia cum
a iudeis interrogaret. Tu quis es
Deus es tu. Prophetas es tu? re-
spondit. non. Quid ergo? respo-
dit. Ego vox clamantis in deserto.
Tanta enim humilitate ad inferiores
se inclinauit. ut merito per Pro-
phetam dicatur angelus. **¶** Terci-
o habuit ad superiora caritatem.
tantam habens caritatem ad domi-

num qua nullus ex legislatoribus
maioris deum habuisse. De quo dicitur
Surrexit Deus ardens quasi facula
¶ Nunc tempus est ut ad nostram
edificationem aliquo differat. Quid
enim proderit nobis angelorum vel
Iohannis puritas si non per quemcumque
imitationem eorum gaudemus persequa-
mur. **¶** Quarto ergo secundum
principalem diuisionem predicta
omnia ad nostram sunt utilitatem fideliter
ordinata. Dicendum est quomodo tamen
Angelos quod Iohannem in predictis est
his utrorumque virtutibus imitemur.
¶ Primo ad puritatem interiorum
in baptismo nobis datam conser-
uandam. vel perditam recuperandam
laboremus. nostre puritati tam sol-
licite intendentes. ut de nulla ma-
cula dampnosa conscientia nos suggil-
let. **¶** Secundo humilitatem habeamus
ad inferiores. auxiliium et consilium
eis pro viribus impeditentes. adiu-
uantes eos maxime in his que sa-
lute et se respiciunt. tanquam nos ab
aliis uolunt adiuuari. Et hoc est quod
dicit Gregorius. Unusquisque in quantum sufficit
a puritate proximum tuocat. si bene o-
peranti eternum regnum vel supplicium et-
ernum denunciat. Cum sic uerba sancte prom-
issionis impendit profecto angelus existit.
Tercio habeamus caritatem ad su-
piora. Ad deum quanta cernuitate pos-
sumus et quantum per gratiam adiuti fuerimus
feruentius contemplantur. In qua contem-
platione si proficimus. tandem a-
liquando perueniemus ad dei gra-
tiosissimam uisionem. Verum quod de bonis
his ex propria experientia nihil cognos-
cimus angelorum adducimus. quod per crebra
contemplationem experitur de bonis omnium
nobis aperit asserens gloria dei. Cum per

deuota exercitia et deo digna ad
hoc ventum fuerit ut hō deuotus
faciat qd in se est. de contingentibus
nil obmittens. tunc tpe suo
et in hora beneplaciti eius spūs
scūs rapit hōiem in se. et fit silen
tius in celo qsi dimidia hora. ita
ut contemplantis ai? nulla alternā
tium cogitationuz tu multatioē
turbetur. nil omnino inueniēs qd
vel per desiderium petat. vel p fa
stidium arguat. vel p odium acru
set. sed infra cōtemplationis tñquil
litatem totus colligitur et intro
mittitur in quēdā affectuz multū
inuitatum introsum. ad nesci
o quā dulced inē. q si sic semp sen
tiretur pfecto magna felicitas es
set. nil sensualitas nil agit ima
ginatio. sed oīs vis inferior ppi
o interim viduat officio. **P**urior
aut aīe ps et superior vis ei? in io
inime qētis secretum et illius tñ
quillitatis archanum felici iocun
ditate introducitur. **V**iu? ē emq
et efficax sermo dei et pertingē
vsq ad diuisionem aīe et spūs. et
iō nil in creaturis hac diuisione
mirabili? cernit. ubi illud qd eēn
rialiter vnu? ē atq? indiuuum in
seipsum scinditur. et qd simplex
in se et sine pibus cōstat qsi qd a
pctiōne diuiditur. ut qd corpulē
tum et seculentū est de orfū rema
neat. et qd spūale et sibile est vs
q ad spe culationē diuine glē sū
limat et in eandē imaginem tñ
format. ps inferior cōponit ad sū
mā pacem et tñquillitatem. ps
vero superior sublimat ad gloriā
et iocunditatez. **N**ota de ppieta
te angeli. raro hōies videntur ap

parent. **S**ic etiā tales spūales ra
ro hōibus apparent. sic fecit Jo
hā. ac. **E**t bñ angelus. quia in o
mib? vitā angeli habuit et pposse
tēnuīt **I**n cogitatione locutiōe o
pe et actiōe et cōtemplatiōe. tales
sūt ones de qb? dicit **M**at. xxij.
Erūt sicut angeli dei i celis. **I**tē ā
geli omnino cauēt sibi a peccis. nō
solū bonū faciūt. sed sep optimū
et qcquid dño placere sciūt. **I**te
quidqō faciūt pro deo agūt. **S**ic
tales hez rari sunt qsi āgeli sibi a
peccis cauēt nō solū a magnis s e
tiā a paruis **I**tē nō solū bona faci
ūt ut alq bonū sed opūma in qñ
intelligūt. **S**ed tales angeli i tra
nā et it religiofos rarissimi sunt.
Itē tales pure p deo oia faciūt.
sue comedant. sue bibāt. siue lo
quūt. siue tacent **A**d talem statū
sanctus **P**aul? totā ecclesiā de du
cere nitēbat. ad **C**ol. vi. **O**mnia
qñq? facitis in verbo aut ope a
Coi. i. **A**ut aliquid facitis in glori
am dei et c.

Sermo xlv. **D**e eodē in **S**ermō
quart? **P**

In natos mulierū nō fue
rexit maior **J**ohāne bapti
sta **L**u. vii. **B**er. hoc ver
bū exponens dicit. **I**n hoc vō in
ferē q trā excedit celū tñst ipsā
q naturā āgelice dignitatis atti
git. **N**ec opponas **J**ohāne euāge
līstā int ceteros magis dilectū. nec
pctiōne **A**plon **P**etrū **A**pl is aūla
tū. nec vas electiōis ad tēn celū sū
ereta tñstati. nec apl ic? splēdor
obscure audeat pūtorū. q iā oīs

isti adoleſcētie metas exceſſerāt
cum a veritate prolabi eſt **I**nter
natos mulierū ac **E**xpediſtis er
go in premiſſis tribus nominib⁹
huius principis glorioſi. ſciꝝ **J**o
hēs. vñ. angelus **I**n quibus p
fectionis eū culmen agnoſcimus
attigiffe. nunc ad concludionem
ſue commendationis induciē ver
bū propoſitum. **A**c ſi dicat. **Q**m̄
in noīe **J**ohis per gr̄iam preueni
ētē. **I**n noīe vocis per gratiam p
monentem. **I**n noīe angeli p gr̄i
am cōſeruātē glorioſus iſte prin
ceps eſt mirifice ſublimatus. et
ergo ex hīs omnibus tanq̄ ex pre
miſſis veritas ocludit q̄ inter na
tos mulierum ac. **I**n quibus ver
bis duo intelligimus. **P**rimo em̄
ponit exceptionē **S**ecundo **J**ohis
cōmendationem. **P**rimūz ibi **I**n
ter natos mulierum. **S**ecūdu ibi
non ſurrexit maior. **P**rimū ad
huc diuiditur in duas **P**rimo em̄
excipit **M**ariam. **S**ecūdo **J**heſum
Primū ibi **I**nter natos in maſcu
lino genere excipit feminā; bñ
dictam **S**ecundū ibi mulierum
excipit **J**heſū crīſtus q̄ non de mu
liere corrupta ſed de virgīne et
ſpiritus ſancti germine eſt gene
ratus. **V** **S**equitur ſecun
dū principale. ſciꝝ **N**on ſurrexit
maior **J**ohāne baptiſta **I**n quo v̄
lo nomine maioritatis nō ab hac
vel ab illa virtute. ſed ab omniū
virtutum pleniffima perfectione
ſublimē cōmēdat **S**ingli em̄ ſcī in
pleiſq; locis ſacre ſc̄pture a ſit
glis v̄tutib⁹ cōmēdatur. teſtate
Ber. q̄ dicit. qd̄ denotius **P**etero
qd̄ carū **J**ohāne. quid ſapientū⁹

Paulo. quid dulci⁹ **A**ndrea **V**ie
aut̄ ſanctus a perfectiōe oīm col
laudat. **I**n alijs ergo ſanctis no
bis p̄ponit quomodo ad regnū
celorū veniamus. **I**n iſto autem
magno et glorioſo principe in eo
q̄ maior alijs dī cōmor emur. q̄
ad hoc nobis vigilādū ſit. quomo
do magis ſcī hic per vite meritū
et in celo p magnū premiū fieri
valeamus. **Q**uib⁹ aut̄ exercitijs
magni ſancti fieri poſſim⁹. ex hoc
noīe magnus elicere nos oportz

N **P**ropt̄ qd̄ ſciēdū q̄ tri
plex magnitudo ē a q̄ denomina
tiue hoīes dicit̄ magni. ſciꝝ corpo
ralis. moral. ſpūalis. **P**rimo di
co aliqd̄ m̄gnū dicit̄ corporali. eo
q̄ maiore mole corporis ē diſten
tū. et ſic ouū mai⁹ ē faba. mons
maior ouo. hac magnitudine hō
maior ē hoīe **A**b hac magnitudie
ſiullus ſanct⁹ cōmēdat. q̄ frequē
ē hęc magnitudo ipedit in hoīb⁹
ſcītate. **C**or em̄ mole carnis diſtē
tū ḡuedme ſua ipedit ſp̄m̄ ne ſua
alacritate p̄cūerat ſic deſiderat
viā de i. **E**t hoc ē qd̄ dī **S**apie. ix.
Corp⁹ qd̄ corrupit̄ aḡguat aiām
a trena inhabitatio dep̄mit ſēſuz
mlta cogitātē. **M**agis aut̄ corp⁹
p̄ualet ſi delicate nut̄ **Q**uā tūc
vt ait **B**er. erūt duo oīta vñū
ſciꝝ corp⁹ a nutrimentū ſuū oīta ſpi
ritum et pietatē oīcia **S**ecūda
magnitudo dicit̄ moral. **Q**ua ma
gnitudine illos magnos dicim⁹
qui magna potestate dignitate
nobilitate diuitijs et honoribus
ſūt p̄ceteris ſublimati **S**ic **J**ob. i.
dī **E**rat vir iſte magn⁹ itōēs ori
eles **D**e illa dicit̄. n. lx. vii. **F**eci

AS

tibi nōmē grande iuxta nōmē
magnoz n̄ q̄ sunt in terra Para
xxix. Magnificauit dñs Salomo
nē. Nec magnitudo n̄ solū a salu
te ipedit. s̄ etiā saluti contrariā
vt frequēt. vt patuit ī salomo
ne. de quo legi. q̄ ex vitis a de
licis depuatum ē cor eius. **S**
Tercia magnitudo dī spūalis
q̄ a similitudine p̄dictarū duarū
spūaliter intellectarū accipit. vt
magnum dicam⁹ q̄ habz magnum
spūm. s̄ q̄ magnas hēt vitas spū
ales. Sic Johā. inter natos muli
brū maior dicitur ē. n̄ a maiorta
te corpis. nec a maiorib⁹ vitis.
sed a maiore spū et virtute. **A**
hac tertiā magnitudinē quā spū
alē dicim⁹ p̄sequēdā. Sciendum
q̄ dicit Au⁹. Corp⁹ dicim⁹ natu
rā quālibet longitudine latitudi
ne altitudine. i. p̄fundo spaciū
loci occupātē. q̄ t̄na dimēsiō q̄n
to distantior et diffusior in cor p̄
fuerit tanto corpus dī esse mai⁹
Ab hac ergo corpali dimēsiōne p̄
quā corpus magnum efficiē accipi
am⁹ spūalē magnitudinē vt hōi
nē aliquē sedz spūz dicam⁹ mag
num q̄ p̄dictas dimēsiōes hēt ī spū
scz longitudinē latitudinē et alti
tudinē spūalē. **S**z dicēt aliquis.
quō tu spū has dimēsiōes t̄buis.
cū spūs n̄ recipiat q̄ntitatē. **A**
qd̄ t̄ndet Ber. dicens Optet ani
mā crescē et dilatari vt sit capax
dei. **N**ā et si aīa cū sit spūs q̄ntita
tē corporeā n̄ recipit. t̄n cōfert ei
grā qd̄ negatū est a natura. Cre
sūt ex do et extēdit. sed spūalē.
T Ille ergo hō veracitē magn⁹
dī q̄ longitudinē lōganitatis. al

titudinē caritatis. et p̄fundū hūi
litas in spū spūalē possidz corā
de o. **H**ec tria p̄ ordinē p̄sequētes
Primo dicim⁹ q̄ hēc lōgitudo cō
sistit in trib⁹. scz in matura icho
atioē. p̄seuerātī cōtinuatiōē. aug
mentata deuotione. **P**riō dico lō
gitudo ista consistit in matura icho
atione vt q̄s mature incipiat ser
uire deo. dī em̄ bonū est viro si
portauerit iugū dñi ab adolecē
tia sua. **E**c̄s. xij. Memēto creato
ris tui c̄. **H**anc p̄tē lōgitudinis
habuitoha. de quo etiā ecclia cā
tat. **A**ntra deserti. **S**ecundo hēc
longitudo consistit in p̄seuerātī cō
tinuatiōe. q̄ q̄ntūcūq; mature
q̄s incipiat. si vsq; in finē n̄ perse
uerat n̄ longā facit vitā suā. q̄
vbi desistim⁹ ibi deficit lōgitudo
Mat. xxij. **Q**ui pseuerauerit
vsq; in finē hic salus erit. **T**er
tio hanc lōgitudinē p̄ficiens ē
augmentata deuotio. vt de die ī
die lōgitudo nrē vitam deuotio
ne augeatur. **Q**d merito fieri de
bz. q̄ vnūq; bonū opus habz
semē boni operis in semetipso. si
t̄n ip̄sū bonū opus ita viuaciter
et efficaciter facim⁹ vt debemus
Si autē negligentē ipsa opa no
stra facim⁹. h̄nt itēz semē negli
gentie in seip̄s. **H**as negligentias
cōtinuātes quousq; oīno defici
ant opa nrā. vt q̄ p̄s opa nrā
negligentē fecim⁹ tandem nihil
p̄mit⁹ faciam⁹. Si autē primūz si
deliter fecimus secundum erit fa
cilis. q̄ primū habuit semē di
ligētie. qd̄ sequētī operi mimistē
bit. vt sicut semē generat plātā
sic planta eursū ḡnat semē. **Ge. i.**

Unquodq; habet semē sui ge-
neris in seipso. Sic semper poste-
rius opus ex virtute prioris ēit
efficacius priore. **Vinc Bernardus**
Primū aliquid impossibile videt̄.
processu temporis si assuescas nō
adeo graue erit. paulop⁹ non se-
ties. paulopost etiā delectabit. Et
subiungit. Sic etiam per cōtrariū
itur in duritiā cordis. **Hec aug**
mentata de uoio pulchre figura
ē. **Exo. xix.** cum dicit̄. **Somnus** hu-
cine paulatim crescebat in mai⁹
et prolixius tēdebat. **De hac lon-**
gitudine hortamur. **Ysa. lxx.** **Lō-**
gos fac sumculos tuos et clauos
tuos consolida. **Et nota qd** queli-
bet longitudo q̄tum ad effectuz
et intentionē extendi debet in e-
ternum. vt si homo semper de be-
ret viuere filiū obsequium vellet
continue augmentare. licet actu-
alis se solum extendere debeat q̄
diu hic manemus. **V**

Secūdo quod homines spiritua-
liter facit magnum est latitudo
caritatis. que conueniēt p̄ latitu-
dinem designat propter tria. sciz
propter continentia māoatorū.
sufficiētiā debitorū. opulentiā
honorū. **Primo** p̄ continentiaq
māoatorū. qz dicit̄ in se omnia q̄
a domino sunt mādata. **Vinc ad**
Ro. xix. Plenitudo legis est cari-
tas. legē dicit̄ et p̄phetas. Nam
non adulterab nō occides a cet̄ca
i hoc solo verbo instaurāt. **Diāges**
proximū tuū a ē. **Vinc Aug⁹.** **Si**
non vacat omnes paginas p̄scru-
tari. et omnia iuoluta sermonū
euoluere. omnia scripturaruz se-
creta penetrare. tene caritatem

in qua omnia continentur. **Quia**
vt nemo excusationem habeat.
voluit deus abbreviare verbum
supra terram. **Voluit et illud de-**
nudare. vt dum esset breue faci-
le scirent omnes. a dum esset nu-
dum nemo se posset de ignorantia
excusare. **Secūdo** conuenien-
ter per latitudinē de signatur p̄-
ter sufficiētiā debitorum. **Omi-**
nia enim que deo tenemur et ho-
minibus per se lam caritatem sol-
uimus. **Vnde** cum pro peccatis te-
neamur satisfacionem. p̄missis
solutionem. dei beneficiis gratia-
rum actionem. p̄latis subiectio-
nem. proximis subuentionē. hec
omnia persoluere possum⁹ per so-
lam de et proximi caritatem. **Vñ**
Ber. Solus amor est quem a nob⁹
exigit deus. cū aut beneficiis nos
obruit aut flagellis corripit. vel
consilijs instruit. vel mandatis
nos astringit. **Solue** ergo tribu-
tum amoris et deo noueris satisfa-
ctum. **Pro** omnibus ergo que te-
nemur nichil accipiet q̄ amorem.
Sz dicit aliquis. **Quid** ego nob⁹ p̄-
derit in v̄ctu nrō tāta peccitas. in
habitu vilitas. in regula displicē-
tentie austeritas. **Accipe** paucis
Hec quedam caritatis obsequia
placencia si cum caritate fiant a t̄
vero sine caritate nichil profunt.
X **Tercio** per latitudinē
caritas accipitur propter opulē-
tiam v̄ sufficiētiā honorum. **Yp-**
sa enim omnia bona in se cōtinet
adeo. vt quidquid sit extra illaz
rationē boni perdat. **Vnde Aug⁹**
Sicut de⁹ ē summū bonū simplex
et perfectissimum omnia bona

continentis. Sic caritas summa virtus est in se continens omne bonum. **H**ec enim est virtus in qua nec minus opus respicitur. sine qua nec maximam acceptatur. nec predicatio etiam si lingua angelorum quae loquitur. nec fides si etiam montes transisset. nec martirium etiam si corpus tradatur ut ardeat. **A**

Tertium per quod magis efficimur consistit in profundo humilitatis. ut per hoc adiectum profundum specificetur quedam humilitas. que a communi et populari humilitate sit penitus aliena. sed assimiletur illi humilitati quantum possibile est. que de alto celorum deum profundavit. non solum ad hypotes ascendit. sed ad opprobrium et abiectionem hominum induendum. ut a summo celo ubi deus est omnium angelorum egressus in tanta se humilitate profundavit ut diceret. **E**go sum vermis et non homo. opprobrium hominum et abiectionis plebis. **S**ed antequam ad profundum humilitatis veniamus necesse est ut aliquid ad eius intelligentiam proloquamur. Propter quod sciendum. quod nihil potest dici profundum nisi ad aliud alterum fuerit comparatum. et ideo etiam unum sepe pro altero ponitur. sicut dicitur altum mare. dicitur Ps. **A**ccedat homo ad eorum altum. id est profundum. Quicquid enim profundum est a deo habet a fundo sursum mensurando aliquam altitudinem. Sic ista humilitas profunda deus que in alta vita est fundata. **V**n peccator eius vita tota est in peccatis et vitis profusa data et in imo prostrata. etiam si humilitatem habere videtur. tamen non

posset dici profunda. eo quod tota vita eius posita est in imo. **O**portet enim profundum habere aliquam operationem ad aliam. in eius operatione humilitatis profunditas cognoscatur. **V**n si vite nostre volumus inferre profundum humilitatis debemus nos primum platurare in nobis vitam magis. ut magna vita et humilitas in vita hominis simul coniungantur. **Q**ue duobus monemur habere. **E**cce in. **Q**uanto magnus es humilia te in omnibus et coram deo invenies gratiam. **D**e quibus duobus dicit **Gre.** Magni fieri vult quisque studeat. sed tamen se magnum aliquo modo nesciat. ne dum magnitudinem sibi arroganter tribuit hanc inaniter amittat. **L**icet enim assint bona opera. nulla sunt nisi ex humilitate condiantur. **I**n cunctis ergo que agitis radice toni operis humilitatem retinete. **B** **U**t ergo nostra humilitas sit profunda tribus gradibus profundetur. ut scilicet habeat in opere. locutione. cordis profunditate. **E**t quia sermo in longum est ductus. horum trium membrorum executionem in ams sermionibus predicator poterit invenire.

Sermo. xlv. **D**e festo Petri et Pauli apostolorum. sermo primus.

Prinicipes populorum congregati sunt cum deo Abraham. **P**s dicit **Gre.** **A**d habendam innocentiam venit Abel. **A**d insinuandam iusticiam venit Enoch. **A**d manifestandam obedientiam Abraham. **A**d ostendendam mansuetudinem Moyses. **A**d ostendendam inter flagella

patientiam venit Job. Quod
totum ideo factum est. ut in sin-
gulis viderem? quid esset in quo
libet imitandum. ut quacumque vir-
tute sibi quis aptior cognosceret
eidem se pre ceteris adaptaret.
In his autem duobus gloriosis prin-
cipibus non hec vel ista virtus no-
bis proponitur imitanda sed sub no-
mine principum ad sublime vitam
spiritualis perfectionis prouocamur.
In verbis ergo propositis tria intel-
ligimus. Primo enim emendan-
tur isti principes a spiritualis vite
perfectione. Secundo a celestis regni
assuetudine. Tercio de nostre spei
et fiducia electione. Primum ibi prin-
cipes populorum. Secundum ibi con-
gregati sunt. Tercium ibi cum deo
Abraham. Cum enim interpretatur
Abraham pater multarum gentium
speramus et nos quod ad eundem
quandocumque colligi debeat. **¶**
Est autem sciendum quod veri principes quatuor
habent prerogatiuas. scilicet sublime
gloriam diuitiarum opulentiam. for-
tem potentiam. claram sapientiam. Que
spirituali intellectu hominem gloriosum
principem constituunt apud deum.
Cupientes ergo hos principes imi-
tari. Primo gloriam non que mun-
di est. sed que vere apud deum glo-
ria est acquiramus. Quam explicitam in-
uenimus. Ipsa enim consistit in dei
cognitione. imitatione. conscientie at-
testatione. Et qui in his gloriari
potuerit non erit insipiens. **¶**
Sumus enim naturaliter glorie cupidi.
ad quam quod compesci non possumus. saltim
desideremus non illam que ex hominibus est.
sed illam que veraciter est gloria apud deum.
¶ Prima ergo gloria consistit in dei

cognitione que quanto verius cognos-
cimus tanto gloriosiores erimus. **¶**
Iheremiam prophetam hoc domino dicente.
Non gloriatur sapiens de sapientia sua.
nec fortis in fortitudine sua. nec
diues in diuitiis suis. sed in hoc
gloriatur qui gloriatur scire et nos-
se me. Cui hoc quia ut dicit Sapientia
xvi. Nolle te consummata iustitia est
Sed scire virtutem et iustitiam tuam ra-
dix immortalitatis est. Qui enim hanc
gloriam habuerit in omni loco et in
domini tempore malum refugit. et
bonum non negligit. virtutem diligit
sciens deum malorum punitorum bo-
norum remuneratorum. virtutum ama-
torem. Et ideo erimus circumspice-
nti nichil omnino de contingebus
obmittentes. **¶** Secunda
gloria consistit in dei imitatione. Ad
hoc enim ut dicit Hieronimus. Verbum
caro factum est et a sublimitate de-
scendit et grossum accepit iou-
mentum. ut ipsum possent homi-
nes imitari. Ad quod monemur
Deuteronomo. xii. Dominus deum
vestrum sequimini. Sed dicitur a
liquis illud Ecclesiastici. ii. Quid
est homo ut sequi possit rectorem
suum. Quod nequaquam fieri potest
equali imitatione. sed qualicumque
assimilatione. **¶** Sunt er-
go tria in quibus ipsius tenemur
pro viribus imitari. scilicet in humili
conuersatione. dura et aspera pas-
sione. totali huiusmodi examinatione.
De primo dicit Mattheus. xi. Discite
a me quia mitis sum et humilis
corde. Item Luce vicesimo secundo
Quis maior est qui recumbit an qui
ministrat? In hac ergo humili-
tate christum imitabimur. si corde

de ore et opere deo et hominibus
hilitate exhibem? **S**ecundo i
mitemur deus dura et aspera pas
sione. Ad hoc enim venit ut meren
di materiam nobis ostenderet in
seipso Sic enim dicit. i. Petri. in.
Cristus passus est pro nobis vobis
relinquens exemplum ut sequa
mini vestigia eius Propter quod
cristus dixit Apostolis et nobis
in illis Luce. xxij. Ego dispono
vobis sicut disposuit michi pater
meus regnum. Ac si dicat Sicut
ego in mundum veniens non nisi
per tribulationes redeo. sic et e
go vobis disposui. ut non nisi p
tribulationes me sequamini ad re
gnum Quia sicut dicit in Actibus
Apostolorum. xxiij. Per multas tribulationes oportet nos introire in
regnum dei Nam ut ait Ap. ij. ad
Thimo. in. Omnes qui pievo
lunt vivere in christo necesse est per
secutionem pati. Vnde Aug. Neque
quod ad regnum celorum pertinere se iudicet. qui hic in aera terrena non
tunditur tribulatione. nec membra
ipsi se iudicent qui caput suum spi
ritus coronatum in passionibus suis
non sequuntur. **T**ercio imi
temur cristum dominum totali nostra
exinanitione. ut sicut seipsum pro nobis
exinavit formam servi accipiens.
sic et nos ei in hoc vicissitudinem
repedamus Quod tunc veraciter
facimus si in omnibus que
agimus et patimur non nobis nec
pro nobis aliquid. sed propter eum
qui omnia propter nos fecit
et nos similiter faciamus Quod
facere monemur in Ps. ubi dicit
Exinanite exinanite et. Ac si di

catue Exinanite in actibus et
exinanite in passionibus usque ad
fundamentum affectionum. ut non
propter vos sed propter deum omnia
faciatis. Vnde Psalmista. Factus
sum tanquam vas perditum Obli
vi omni datus sum tanquam mortuus a
corde. Quod tunc totum veraci
ter contingit. quando in omnibus
que agimus et patimur nos ipsos
penitus ignoramus. Vnde Psal.
Non nobis domine non nobis sed
nomini tuo da gloriam. Vnde 3
ma ad Corin. x. Siue manducatis
siue bibitis vel aliud quid facitis
omnia in gloriam dei facite. Nec
est vera gloria de qua merito pos
sumus gloriari. si tamen in domi
no gloriemur. Quando omnia
facimus propter quod deus ve
nit in mundum. et quantum in nobis
est fructum facimus omnium eo
rum que deus dispensando fecit
et pertulit in hoc mundo De hac
gloria dicitur Eccl. xxij. Gloria
magna est sequi dominum **T**
Tercia gloria spiritus sanctus prin
cipibus necessaria est testimonium
et lumen conscientie. Ut videlicet
conscientia crebris requisita ni
hil sibi conscia sit. dicens cum A
postolo prima ad Corinthios que
to Nichil michi conscius sum. quod
non sit conscientie mundatum.
satisfactione emendatum. De hac
gloria dicit Ap. Gloria nostra hec est
testimonium conscientie nostre. **S**
Secundum secularibus principibus necesse
est sit in divitiarum opulentia. quod si ca
reuerit multum eorum dignitatibus deo
gatur. Sic spirituales principes inci
get necessario divitiis meritum

De hys a c. **Q**uere in sermōib⁹
Socci de tempore. In dominica
post Penthecostem. Homo qui
dam erat diues et inuēbat et c.

D **T**ercia dignitas se-
cularis principatus consistit i for-
ti potentia. Quam si spiritalis
princeps consequi desiderat in e-
plici se debet potentia exercere.
Primo ut potentiam habeat sup
seipm. **S**ecundo sup oem creaturā
Tercio ut potētiā habeat apud
deū. **P**rimo dico volēs potens fie-
ri cum deuotiōe studeat. ut potē-
ter sibiipi nouerit dñari. òne ma-
lū interius et exterius a se poten-
ter repellēs. et ad oē bonū suis vi-
rib⁹ possibile virilit se impellens
Nō si quid irrepserit potēt in se
pumiat vel deū puiētem huiliter
sustineat. qđ totū in nrā est pote-
state. **D**e p̄ma potentia d̄z Gen.
iiij. Sub te ē appetitus tuus et tu
dñaberis illi⁹. **N**ō exponēs **B**er.
dicit In nobis ē si vinci volum⁹.
et nemo nostrū i hoc certamine
deiciet inuit⁹. **P**otest em̄z inimi-
cus excitare tēptatiōis motum.
s̄ in nobis est si voluerim⁹ dare
confesum **V**ic **P**rouer. xvi. **M**e-
lior est patiens viro forti. et q̄ dñā-
tur aīo suo expugnatore vrbium
Quod exponēs **G**rego. dicit **Q**ui-
nor est victoria vrbes expugna-
re eo q̄ extra sunt q̄ vincuntur
Maius et gloriosius est q̄ per pa-
tētiā vincitur. q̄ ipse a semet-
ipso anim⁹ superatur et semetipz
sibiipsi subicit. **D**e nostro etiā sen-
su si placet sic exponimus. quia
expugnatō vrbium ipsas expu-
gnat adiutorio alieno **V**incēs au-

tem semetipsum ex proprijs vtri-
bus hoc facit. **D**e hac potētia mo-
net nos **B**er. dicens **H**abeat ho-
mo dei sensus suos exteriores nō
duces. sed seruiētes. **I**nteriores
vero sobrios et efficaces. **H**abeat
ōmīno domū et familiam cogitatū
onū suarū sic ordinatā. ut dicat
huic veni et veniat et alteri vade
et vadat. et seruo suo fac hoc. et
absq̄ cōtradictiōe faciat. **S**
Secunda potētia est de omnibus
reb⁹ huius mūdi. super quas tūc
potentes erim⁹ cum eis omnib⁹
eo mō vtimur quo deus has cre-
auit. **P**rop̄t qđ sciendū. qđ domi-
nus alia creauit ad nostrū exer-
citiū. alia ad nostrum obsequiū.
alia vero ad nostrum iudiciū.
Primo dico deus creauit quedā
ad nostrum exercitiū que dicim⁹
esse mala. quia ad vindictam et
purificatiōē peccatorū sunt cre-
ata. de quibus dicitur **E**cclēstici
ci. xxxix. **S**ūt spirit⁹ qui ad vi-
dictam creati sunt et in furore suo
mes cōfirmauerunt tormenta su-
a et c. scilicet **I**gnis. grandis. fames
et mors. bestiarū dentes. et scor-
pion. et serpentes. et cūphya vindi-
catis in extremum impios in exē-
minium et c. **S**uper que tanto po-
tentiores erim⁹. q̄to eadē a deo
nobis inflicta patientius tolera⁹
Vincē beatus **A**ugustinus **E**lecti
potenter aduersa tolerant. scien-
tes q̄ per illud quod momētane-
um est et leue tribulatiōis supra
modum gratiam et gloriā mere-
antur. **R** **S**ecundo de⁹
creauit quedā ad nostrum ob-
sequiū. que dicim⁹ esse bona p

que nobis vite necessaria misceantur. De quibus dicit Eccl. xxxix. **B**onis bona creata sunt ab inicio. sic nequissimis bona et mala. Que autem sint illa bona subiungit ibi dicens. Inicium necessarie rei vite hominum aqua. ignis. et ferrum. et sal et lac. et panis similagineus et mel et lotrus oue et oleum et vestimentum. **N**ec omnia factis in bona conuertentur. Quibus tunc poterit utimur. quando nobis ex eis solum de necessariis prouidetur. **T**ercio sunt quodammodo bona et mala dicitur secundum quod bene et male eis utimur. sicut sunt omnia pulchra dulcia et iocunda sensus nostros de multitudine. que de se creauit ad indicium meliorem. Que tunc mala dicimus. si ea cupimus et eligimus propter quod deum. **N**am de his dicit Ad Romanos. primo. **C**onmutauerunt veritatem dei in inuentum et coluerunt et seruierunt creature potius quam creatori que est benedictus in secula. De quibus Augustinus. **M**aledicti sunt omnes que munera tua diligunt propter quod te. Que tunc bona dicitur. quando ex eis omnino illa relinquimus et ista que in deo sunt eligimus propter quod illa. **C**lamant enim nobis omnia. **I**pse fecit nos et non ipsi nos. ne dubium. quam meliora sibi seruauerunt quam sint illa. **V**ine **B**er. **I**nteger amator dei quocumque se dicit fatiham habet et amotionem amoris. rebus ipsis per speculum videt. et in eo quod amat sui amatoris exultat in modum. **A**spicit autem que vidit et que vidit sine. et in his non tam admirabilis quam amabilis occurrit. quod ex arua dilectionis quam protulit sapienter estimat quod seruauerunt in dote. et sic in

transitoria istis minimis sapienter est contemplata eterna. sciens quod si in hac terra dissimilitudinis inueniuntur tam pulchra. in patria eadem inueniuntur et in infinitum meliora. **T**ercia potentia habebit apud deum. quam in duabus primis merebimur. propter quam in omnibus que ad salutem nostram pertinent super deum. a deo dicere habebimus potestatem. **A**n non potens erat apud deum **A**braham. ad cuius preces nihil fallere poterant in **E**domis angeli dei quousque **L**oth patruus eius exiit. Sic enim ex persona dei dixit angelus. **G**ene. xix. **F**estina et saluare in segor. quia non poteris facere quidquam donec ingrediaris illic. **A**n non potens erat **M**oses cui dixit dominus **E**xodi. xxxij. **D**imitte me ut irascatur furor meus contra eos et deleam eos. faciamque tibi in gentem magnam. **Q**uod expones **E**ze. dicit. **Q**uid est dicere seruo dimitte me nisi deprecari in ausu prebere. **A**c si ei apte dicitur. **P**etia quod tunc apud me valeas. et cognosce quod obtine poteris quod quid pro populo exoraueris. **A**n non **I**ere. potens erat super dominum cui dominus dixit **I**eremie. viij. **T**u noli orare pro populo hoc nec pro eis sumas laudem et orationem. et non obstitas michi. hanc enim preterit dominus a dilectis suis libentes sustinet. ut in eis occasionem sumat misereri. **Q**uod euidenter inuenit **E**ze. xxij. **Q**uestui de eis vir qui in terponet sepiem et statet oppositum contra me pro terra ne dissiparem eam et non inueni. **E**t ibidem in preterito dicit. **N**on ascendistis ex aduerso nec opposuistis vobis murum pro domo israel

De qua triplici potestate dicitur
ad Philip. 11. Omnia possum in
eo qui me confortat. **Q**uarto
principes seculares claraz habet
profapiam et sunt pre ceteris no
bilitate generis sublimati. **P**er
qd informamur. ut si principes
spirituales fieri cupi? oportet nos
nobilib? exercitijs eloqai a vulgo
Sunt autem tria exerciti
a per q nobiles valde efficiuntur
apud deum. Oportet em vt sim?
a terrenis actib? elongati. virtu
tibus adornati. in deum feliciter
transmutati. **P**rimo dico qui vi
tam suam nobilitate desiderant.
oportet vt a terrenis actib? sint
penitus eloqati. vt nil cu populo
one habeat sed cogitatioe et au
ditate in illa eterna patria ouer
setur. **Q**uod facere mo
nemur. **P**saie. li. Eleuare eleuare
consurge. **I**herusalē. Et notantē
bis dicit eleuare. et tercio iubet
consurge. vt per intellectuz et af
fectum et operis effectum semp
ibi couersari desideremus vbi mā
suros nos i perpetuū speramus.
Per opis aut effectum dixi. vt
qdq de terrenis facere oporteat
per intentionem sursum ad dñm vi
tigamus. Ita vt nūqz ppter ter
rena sed ppter dñm eadez facia?
Et hoc est qd apt **B**er. **S**erenus
animus sep p ocul habeat non id
qd agit. sed semp quo agendo in
tēdit. Et merito **Q**uia a deo a ad
deum cōdit? ē animus rational.
vt ad ipsum sit ouersio eius vt sit
ipse bonuz eius. Et ideo qz prop
us potest accedat ad eum simili
tudine a quo solo discedit dissimi

litudine. **H**oc em solum est illud
magnum bonum. qd magn? ani
mus debet considerare admirari
et ad illud festināter opari. Ita
vt licet in terrenis regat corpus si
bi commissū meliorē tñ partē sui
hoc est memoriā intelligētiā et
amorē ibi semp couersari amet.
vñ quicquid habet se nouerit ac
cepisse. et vbi in perpetuū se mā
suum. et cum dei plena visione
plenam se similitudinē accepituz
sperat. **S**ecundum sup
modū vitā nostrā nobilitans sūt
vtutes. **D**e quibus qzto plures
acquirimus tanto apud deuz eri
mus nobiliores. **M**axime autem
vtutes theologice et deinde mora
les multū nobilitant nos coram
deo. **V**nde **I**ero. **S**ūma est nobili
tas clarum esse virtutibus. **S**in
gulariter autem quedam vtutes
aias nrās non solum nobilitāt. s
reginas et sponsas offerunt deo
nostro. **V**nde **B**er. **D**a michi ani
maz nichil amāte? pter deum et
qd preter deū amādū non ē. cui
viviē cristus nō tātum sit sed diu
fueat. cui studiū et ociū sit puidē
dñm deum in conspectu suo sem
p. cui sollicite ambulare cum do
mino deo suo non dico magna s
vna voluntas sit et facultas non
desit. **D**a michi inquit talē aiā
et ego huic assigno vāc pī et nō
mē spōse. **T**erciu supra
oem modū maxie qd nos nobili
tat ē vniō nrā ad deū. **Q**uod faciliē
tūc attingit. cū de?iā deis vtutib?
illect? euit in āplex? se nō valēs
olteris? atinē. tūc de? tāq fortior
trahit p? se aiāz i dñm affcē eaz
l in

penitus transmutando. **Juxta** il-
lud .i. **Corinthie**. vi. **Qui** adheret
deo vnus spūs efficitur cum eo.
Ite **Job**. xxxiii. **Si** dixerit hō
ad deū cor suū spiritum illi⁹ a fla-
tu⁹ ad se trahet. deficiet oīs caro
simul id ē carnalitas. a homo id ē
humani affectus i cinere reuertetur
Nō apertius **Bern.** declarat
dicens. **Cum** voluntas in eo p̄ficiat.
vt amor fiat. continuo p̄oia amoris
infundit se spiritus sanct⁹ spūs
vite omni uiuificās. a continuo
voluntas fit amor. memoria vero
sapientia cum sua uiter ei sapiūt
bona domini **Intellectus** vero co-
gitantis efficitur cōtēplatio amā-
tis. formans illū in quasdam spiri-
tuales a diuine suauitatis experi-
ētias. a tūc de deo bene cogitat
secundum hūanum modū. sic q̄
cōtingit q̄ potentie anime ratio-
nalis q̄ prius dē sunt naturalit̄
uolūtas cogitatio memoria i deū
felicit̄ transmutate dicantur a
mor diuin⁹ contemplatio sapia-
deo sponso misericordit̄ hoc agen-
te qui est deus b̄ndictus in secula

Sermo. xlvij. **De eodē Ser-**
mo secundus

Principes iuda duces eorū
aē **P̄s**. dicit **Gregorius**
Vnicuiq̄ nostrum ad su-
mendā uiuēdi regulam p̄cedentū
patrū exempla monstrantur. vt
ex illoꝝ vita vnusquisq̄ cōsidet
quid in moribus quid in actibus
suis seruet. **Gloriosi** ergo p̄ci-
pes isti sub nomine principū sunt
nobis p̄positi i exēplū. vt nos eti-

giosi qm̄ eos imitari p̄missi eis
inueniamus quō ad p̄fectionem
vite ad quā conari uouimus pe-
uenire valeamus. **Nō** autē eorū
vitā p̄fessi su⁹ **Ver.** apte insinuat
nob̄ dicens **Si** forsitā aliquorū negli-
gētia ad p̄fectiōē nō assurgat ipi
vidint qd̄ excusacois h̄re valeāt.
qm̄ **Aplicā** vitā oēs p̄fessi su⁹. qd̄
scē nō de eadē gl̄a scitatis dixerim
quā nō tm̄ sibi s̄ vniuerso su scepe
rūt orbi. sic scrip̄tū ē **Suscipiant**
mōtes pacē p̄p̄o. s̄ de eorū p̄fessi-
ōē quā p̄ oib⁹ **Petr⁹** loquit̄ dicens
Math. xix. **Eccē** nos reliquimus
oia a secuti su⁹ te ac. **Que** oia et
nos i t̄b⁹ nris s̄balib⁹ p̄missimus
reliquēda **Q** Oia em̄ q̄ sūt vl-
esse possunt que nos ipsi p̄missi⁹
reliquenda in tribus nostris s̄ba-
libus sciz̄ reb⁹ corpore et anima
contīnētur. **Vñ** uterq̄ certatim
nos admonet vt eos imitemur
dicit em̄ **Petrus** singulis nobis
Ills **Actū**. iij. **Respicē** i nos. ac
si dicat. **Respicē** quomō vitam
nostram ad p̄fectum statū duxi⁹
Sic **Paul⁹** nos ammonē dicens
secunda ad **Thessal.** terciō. **Ipsi**
scitis fratres quomō opteat vos
imitari nos. neq̄ em̄ panē gra-
tis manducauim⁹. s̄ in labore et
fatigatiōe nocte et die opantes.
vt nosmetipōs formā darem⁹ vo-
B. **Si** ergo ipōs imitari cupi⁹ ne-
cesse ē vt i oī statu r̄ligiōis p̄mū
locū sūme p̄fōis attigam⁹. **Dz** q̄
p̄nc̄ps q̄ p̄mū locū capiēs quem
locū si attigi⁹ v̄ p̄nc̄ps sū⁹. **Ch**
Prop̄t qd̄ sciēdū q̄ r̄a religio ē
plicem habet statum. scilicet p̄ci-
cipium mediū et finem. et in

q uolibet eorum principes erimus.
si cuiuslibet status perfectionem
atingamus. **Q**uod si nomine pri
cipum **P**s. in verbis ppositis in
sinuat dicens sic. Principes iuda
duces eorum **E**rimus principes iu
da si religionis principium perfecte incipi
mus **Z**abulo. si medium religionis
perfecte pariter **N**eptali. si finem eius
consummata iustitia perficimus **E**x
quibus tribus particularibus per
fectionibus una perfectissima
deluditur **S** **C** Primus ergo
status religionis est principium et
designatur per principem **J**uda. qui
interpretatur perficiens. monens nos
ut ad perfectionem vite religiose reli
mus totis viribus conati. **Q**uod
si facere cupimus oportet ut tri
bus exercitiis illud fiat. scilicet solius
spei nostre in deum erectione. plena
conversione. huili subiectione. **V**n
si ingressi religionem hec tria sol
uimus principes iuda sumus. **C**
Primo ergo cum ingredimur religi
onis vota nostra incipiamus soli
spei in deum erectione. ut solum de
dei adiutorio presumamus. **M**agnū
est enim quod promittimus. et quod
omnino excedit vires nostras. et
ideo si soluimus necesse est ut ex
diuino adiutorio illud faciamus
Ad quā fiduciam in deo habēda
hortatur nos dñs dicens **D**eu. **V**in.
Ne dixeris in corde tuo fortitudo
mea et robur manus mee hec om
nia michi prestiterunt. **R**ecorderis
dñi dei tui. q̄ ipse tibi vires pbu
erit **I**tē **P**s. **N**on enim in arcu me
o sperato et gladius meo non sal
uabit me **S**i dextera tua et brachium
tuum et illuminatio vultus tui et **V**ine

Aug. **T**ota spes nostra in deo sit.
si volumus a deo prosperari **N**ichilq̄
omnino de nobis tam de nostris
viribus presumamus. ne si nobis de
putamus quod dei est. perdamus quod
deus voluit nobis dare **V**ine **B**er.
ad fr̄es **C**artus. **A**luffia est vera
professio. quia non solum voluitis
sanctitatem. sed omnis sanctitatis p
fectionem **N**on ergo est vestrum la
guere circa communia precepta. et non
solum attendere quid precipiat deus
sed quid velit. probantes que sit vo
luntas dei bona et beneplacens et
perfecta. **A**liorum est enim seruire
deo. vestrum est adherere. **A**liorum
est deum credere. scire amare. reue
reri. **V**estrum est sapere. intelli
gere. cognoscere. et frui **M**agnū
est hoc. sed etiam omnipotens de
us et magnus et bonus est. qui in
nobis pius est promissor. fidelis ed
ditor. et indefessus adiutor. qui
magno eius amore magna profite
tibus. et in fide et in spe gratie e
ius maiora viribus suis aggredi
entibus et voluntatem et desiderium
suggerit in idipsum. et qui gratiam
voluntatis prerogauit subroga
bit etiam ad profectum virtutem.
qui cum fideliter fecerit hoc hoc quod po
tuerit. ipse misericorditer pauperi su
o iudicium faciet. quia quod habuit hoc
fecit **S** **C** **S**ed quod in ingressu reli
gionis est eam necessarium. est plena con
fio. ut viz a seculo recedentes ple
na facie ad dominum ouertamur. nil
de nostro in seculo reliquentes. et nil e
orum que sunt seculi nobiscum deferentes.
ne in dei seruitio claudiceamus **Q**uod fa
ctum docemur **E**ccli. **xvii.** **C**ontinere
ad dominum et delinque peccata. **G**lo. **c**ontinere
I nñ

ut sit sapiens. et hec omnis sit eius discretio ut in hoc nulla sit eius discretio. Hec omnis eius sapientia sit ut in hac parte nulla ei sit. Et ideo nouus homo qui non habet rationem ducit te. vel affectum trahentem. vel discretionem moderantem. sed vi quadam vult in semetipsum. **T**anquam a figulo signatum lege quamdam mandatorum dei quasi manibus alienis formatus est in omni patientia et in vota volubilis obedientie in igne probationis sue. plasmatoris et formatoris sui voluntaria arbitrio subdendus. **X** **S**ecundus status religiosorum dicitur meo dicitur proficiens diligenti conamine in principio et profectum per principem **B**abylon designatus insinuans nobis. ut si ad supremum statum illi medio competentem conauerimus pertingere principatum **B**abylon attingamus. Que autem sint que huic statui competunt per interpretationem huius nominis **B**abylon edocemur. Interpretatur enim tripliciter. scilicet iuramentum. fluxus noctis. et fornicatio. In his tribus exercitari in hoc medio nos oportet. **I**ncipientes a iureiurando ingrediamur medium hunc statum cogitantes et nunquam obliuioni tradentes quod deo in corde nostro iurauimus fortissimum iuramentum dicitur **J**uravi et statui custodire iudicia iustitie tue. **Q**uius iuramenti monemur **D**eus. **xix.** **V**bi dicitur **C**ustodi verba pacti huius et imple ea. ut te assecas in fide dei tui et in iureiurando quod hodie dominus deus tuus pepigit tecum. ut suscitaret et te sibi in populum et ipse sit dominus deus tuus. **Q**uod si non

soluerimus ut iurauimus videamus quomodo muniamus fratrem nostrum contra ictum **A**postoli ad **R**om. **i.** **I**teritiam quis facies legem **M**oyse sine ulla miseratione duobus vel tribus testibus morietur. quanto magis putatis deteriora mereri supplicia. qui filium dei conculeauerit et sanguinem testamenti pollutum duxerit in quo sanctificatus est et spiritui gratie contumeliam fecerit. **Q**uod totum facimus. si iuramentum facimus iuramentum. **I**mpetate nobis **A**pulo illud **A**ctu. **v.** **N**on es mentitus hominibus sed deo. **S**ecundum est fluxus noctis. **Q**uid per noctem nisi peccata designantur? **P**er fluxum autem illud per quod peccata a nobis defluunt scilicet profunda penitentia denotatur. **S**ecundum ergo quod in hoc medio agendum est illud est. quod per profundam penitentiam et fortissimam cordis contritionem. nec non et operis satisfactionem omnia peccata que commisimus a nobis fluant. taliter agentes ut omnia dura vel aspera que agimus vel patimur in solam emendationem peccatorum per intentionem ordinem. ab hoc exercitio non cessantes quousque per spiritus sancti remissionem vel ad minus conscientie nostre exhilarationem speremus omnia crimina nostra defluxisse. **Q**uid est enim dicitur **P**salmus. **xliij.** **D**eleui ut nubem iniquitates tuas et quasi nebulam peccata tua. nisi peccata per indulgentiam et remissionem defluerunt? **Q**uod cum factum fuerit secundam interpretationem huius principis **B**abylon sumus misericorditer consecuti. **T**ercio aggrediamur huius principis **B**abylon tertiā interpretationem ut a prima scilicet iureiurandi. et ex secunda

interpretatione. s. Fluxus noctis
a peccis alienati. ad fortitudines ex
ercitibus accingam? sic vir lutos
nrōs. toto conamine ad hoc tēden
tes. ut psoluam? vota nrā. que
distinxerūt labia nrā. ut sicut co
nāi ad pfectiōez pmisim? sic etiā
inde fessio mīsu eūdem conatū ope
psoluam? Nō em pfectiōne sed
conatū ad pfectiōne pmisim? . a
iō q ad conandū fecerit qd potue
rit videt vōi sui transgressionē e
uassisse. Cū aut conat? que pmisi
m? tēdat ad pfectiōne. videt am?
in quo cōsistit pfectiō. ut p conse
ques cognostam? i quo statu nā
conat? sit iplet? **BC** Propē
qd sciendū qd ē duplex pfectiō. p
ma ē intētiōis siue pgressiōis . a
ha ē tēmmi puētiōis **P**rima ergo
ē cū auidā deuotione sēp vltērius
pcedim? . nō otēti qūcūq; pro
ficim? **T**alis conatus pfectiōi et
q̄tum ē de affcōe et itētiōe et cū
potuerit opatiōe nūq; cessādi nob
p pfectiōne reputat **E**t hoc inui
ē nob **Gen.** xvij. vbi dicit **A**mbu
la corā me et esto pfectus **A**c si vi
cat deus **A**mbula corā me et p
fice et hoc tibi p pfectiōne reputa
t. **A**mbulare emz ut dicit **Ber.**
proficē ē **V**inc **Ap.** . ad **Philip.**
ij. **F**rēs ego me nō arbitror opre
hēuisse. s. pfectiōne. sed qd? vnuz
aut. que qdē retro sūt obliuiscēs
ad ea vero q sūt pōra extēdēs me
ipfū **A**c si dicat **L**ic? nō iudicē me
pfectū pfectiōne tēmmi . ad eādē
tē pfectiōne conabor et tal cona
t? pfectiō iudicat. **E**t iō sequit
Quidāq; ergo pfecti sum? idipfū
letiam? **E**cce i hoc vō sum? alijs

se onumētās dicit se iaz psem ex
solo conatu. qui iā nō lōge an au
bitrat? ē se pfectiōne nondū app
hēuisse **Q**d exponens **Ber.** dicit
C In vō isto maifeste **A**plo
dicente declarat. q pfecta eoz
q retro sūt obliuio et pfecta in an
teriora extēsiō. ipa ē iusti hois in
hac vita pfectiō **V**inc iō **Ber.**
Inde fessū pfectiōi studiū a uigis
conat? pfectiō iudicat. **V**inc **Leo**
Papa dicit. **H**ec ē pfectiōi vera
iusticia. ut nunq; se psumat eē p
fectos. ne ab itineris nondū finiti
itentiōe cessātes. ibi icidat de hēiē
di periculū. vbi pfectiōi de p̄sue
rūt appetitū. qz nemo tā p̄ficus a
scius ē. ut p̄ficio fieri n̄ possit. **I**ō
oēs sine vrā graduuz sine discre
tiōe meritorū ab hys i q̄ p̄uim?
ad ea q nōdū app̄hēdim? pia aui
ditate curram? . a rō ē maifi sta.
qz vbiq; lassati vl̄ atre diā de fi
stimm? p̄fice ibi necio de hēim?
Ber. **O** monache n̄ vis p̄fice q̄
vis de hēiē. **V**idit **J**acob scalā at
tingētē celos. a i ea āgelos asce
dētes a de scēdētes. nullū qz ibi s̄
fistētē l etiā residētē. q̄ten? palā
daret̄ itelligi et itē p̄fem et de fēi
i hac vita nullū medium iuēiri
Sz qz spūs n̄ sil̄ p̄fice et de hēiē
nō pt. iō ne deficiam? oportz nos
p̄hine ad bonū conāi **C**ur aut co
nat? tal ad pfectiōne psequēdaz
p pfectiōe. pmo p̄ficio repurē
tō ē. qz tal conatus maxi de hēiē
en̄ iudiciū ē **N**ull? em̄ tā inde fessio
labore p̄hine possit conari n̄ max
imū de hēiē ipfū impelletz ad co
nādū **Q**ui aut velen eti de hēiē rō
ad aliq; habēdum estuat hoc iaz

habet. **Q**uod quod difficulte creditur ista
veritas fortissis auctoritatibus est
probata. **V**inc ex persona dei dicitur
1. **Ex. 17.** Tolle tibi quantumque desi-
derat anima tua. **P**er quod inui-
tetur quod si de se derare possit tamen
sine dubio erim? accepturi. si ta-
men ipsius desiderium inderesse eo-
naie probatur. **I**te **Aug.** **N**on quod si-
s quod esse desiderans attendit de? si tamen
tu in quantum potes satagis ut ad non
es esse in carnis. **V**ic de? **S**aulu vas
electionis esse dicebat. non quod iam
esset sed esse cōtēdebat. **V**inc **Gre.**
Bona nostra quotiens effectum
percipiunt multiplicat. scriptura
nāq; **E**go clamaui quomā exau-
disti me. **N**on enim ait. quā clama-
ui ideo exaudisti me. sed ait. quod
exaudisti ideo clamaui. quod non lo-
ques exaudivit fuerat. votis p̄fitē-
tibus clamaui. clamor autē de fide-
riū **I**te **Ber.** **S**unt non nulli qui in
ta vita sua tēdūt ad perfectionē.
sed nūq; peringūt. quod tamen si pie re-
suscitauerit. statim ut corpe e reit.
reddidit eis quod in hac vita dispēsa-
torie ē negatū. illuc pducente eos
sola grā. quo prius tēdebant iōi-
cū grā. **S**ecūda perfectionē causa
breuitatis relinquitur ipsa in in-
sequenti sermōe. si tamen occasio obtu-
lerit p̄sequemur. **T**erciu nōmē
terrenū principis est neptalīz signifi-
cās latitudinē. per quā caritatez
perfectā illā quā foras mittit timorē
accipim? quā flagrate ad dei volū-
tate. p̄ximi utilitate. neam felici-
tate agēdā diffundimur et p̄ oīa di-
latamur. **D**e quo **P̄s.** **V**ia māda-
torū tuorū cucurri cū dilatasti cor-
meū. **D**e qua si plura habere volu-

eris. **R**equirit in sermōe vltimo
Johānis baptiste. **E**x hys ergo t̄-
bus principit? scilicet **J**uda **Za-**
bulon **N**eptalim vnus gloriofus
princeps conficitur viz homo per-
fectus per sublimem vitā cupiēs
primum locū. **A**diuuare domino
nostro ihesu cristo qui est benedi-
ctus a t̄

Sermo. **xlvij.** **C** De eisoz; **S**er-
mo tercius.

Tri fortes terre vehemē-
ter eleuati sūt **P̄s.** **D**icit
Crisostom? **I**n omni lau-
de sanctorum nil gloriofus de san-
ctis dici poterit. quod non a deo no-
minetur. **N**eq; enim hoc nomen
eis veraciter imponi posset. nisi p̄-
imitationem sanctam vitam de i-
hominis induissent. **E**xpedira ce-
go prima parte thēmaticis duodū
propositi. scilicet de principū di-
gnitate. **N**unc restat dicere de se-
cunda parte. scilicet de eozū sub-
limitate. **V**t ergo predicator qui
secundum **A**postolum sapientibus
et insipientibus debitor esse debet
magnis principibus spiritalibus
habeat aliquid proponere quod
ad profectum eos excitet ampli-
orem. **I**deo verbum propositum
est iouctum. **I**n quo quatuor ter-
ordinem ponuntur. **P**rimo ergo
gloriosi isti principes **A**postoli ma-
gnifice commēdantur. **S**ecundo a
dñs gentiū separantur. **T**ercio a
deo specificantur. **Q**uarto vehē-
menter exaltantur. **P**rimū ibi
dñs **I**n quo supra modū commē-
dantur. **Q**ui enim non homines
sed dñs vocat vident hūanū stan-
vi

quācumque sem̄ sublimiē excessisse
sedz ibi fortes. **I**n quo a dñs gē
tū discernūtur. q̄ non dñ sed de
monia verius nūcupant. Illi em̄
dñ non fortes sed debiles sunt et
infirmi. q̄ nulla fortitudine sed so
la volositate homines decipiūt ad
peccandū. Unde non viribus sed
fraudibz vtuntur. **V**nde **Bern.**
Potest inimicus excitare motus
tēptationis. sed in nob̄ est si vni
ti volumus. et nemo nrm̄ i hoc
certamine deicietur inuitus. **V**n̄
in passionibz sanctorū sepe legit̄
q̄ potenter p̄ eos sunt demones
asternati. sepe mutire in eorū p̄
tia non audebant. **T**erciū ibi ter
re. **I**n quo isti dñ sciz apostoli a
deo vere specificant. **I**n eo autē
q̄ dicunt dñ terre a deo celi. qui
solz naturaliter est de9 distinguū
tur. **V**nde **Johā. in.** Qui de terra
est de terra loq̄tur. sed q̄ de celo
venit super oēs est. **V**nde **Gre9.**
exponens verbū apostoli dicētis
Qui est super oīa de9 benedict9
in secula dicit. **E** **S**ciē
dū q̄ sancti hoīes dñ sunt vocati
sicut deus dixit **Moyfi Exod. vñ**
Donā te in deum **Pharaois.** sed
aliud est nūcupatiue aliud natu
raliter dici deuz. **Q**ui ergo nūcu
patiue dicitur deus dñ deus inter
oīa. q̄ vero intra virgīs vterum
deus est incarnat9 super oēs est.
Vn̄ vult dicere q̄ apostol9 dicit
do. **Q**ui ē super oīa de9 bñdicit9
in secula. sup oīa dixit ad drām
sanctorū deorū. q̄ non super oīa
sed inter oīa dñ nūcupant. **Q**uā
tū ibi. vehementē eleuati sunt. q̄
ē passionē suā hodie tñ seutes in

celū. tanto sunt in celis gloriofi
ores quāto in tris fuerūt sciores
Hec de glōis istis dñs dicta suf
ficiūt. **N**ā mirabilia et miracula q̄
de9 i eis et cū eis mūdo exhibuit
sufficie nter pbant. q̄ ex merito
scitatis eoruz sac̄ scriptura iuste
nōiat eos deos. **S**ic em̄ ex p̄sona
dei dñ in **P̄s.** **E**go dixi dñ estis et
Nūc videam9 q̄bus exercituz sal
tē fimbriā sblimiū deorū istoz te
nult attingamus. vt ex hoc de h9
noīs sanctitate aliqd̄ oseqmur.
Propt̄ qd̄ sciendū q̄ duo per or
dinē de hac materia sunt dicēda
Primo de h9 noīs et vite cālita
te. scdo de pueniēdi cālitate **H**oc
em̄ scī p̄ maxīā veneratione acci
piūt vt eos imitemur **F** **C**
Primo ergo videndū de h9 noīs
et vite cālitate. i. p̄pter quā cau
sā possum9 dñ nūcupari. **H**ec au
tē causa et nō alia. scilz vniō nri
ad eū. **C**ū em̄ aiā nra deo n̄ soluz
iuncta. sed qd̄ magis est vniō
fuerit. tunc fortior vniō min9 for
tē. i. deus aiāz et tēhit in sue vite
et noīs scitātē. vt sicut ipse ē de
us naturaliter. sic talis hō vni9
sit nūcupatiue et dicat̄ deus. **L**i
cet em̄ int̄ deuz et aiāz maxīā sit
distantia. cū sedz **H**ec. deus non
possit eē dignior et aiā peccatrix n̄
possit esse indignior **H**ec tamē v
niō ei possibilis est. que quidem
possibilitas si in actū tñseat nul
lū ex hoc sequitur impossibile
E **C** Ad hoc em̄ anima creata
est. vt exiens a deo per gratiā v
niōis ad ipsū reuertat̄. **Q**d̄ figu
ra natura et scriptura potēt edoce
ri. **F**iguā p̄ colūbā **Noe.** quā sic

Gen. viij. noe emisit noni vt nō
rediret sed vt videret si cēssasset
aque diluuij super faciem terre.
Quē cum non inuenisset vbi re-
ficeret pes eius reuerfa est ad eū
in archam. **Sic** omnes anime cri-
stianorum que per gratiam crea-
tiois a deo mittuntur in hūc mū-
dum. ad hoc vtiq; mittuntur vt
in archam celestis regis ad euz re-
deant qui misit illas. **Sed** heu mul-
te tanq; coruus cadauere illect⁹
non redeūt. illecte cadauere mū-
dane dilectionis. **Secundo** osten-
ditur per naturam. **Quod** **Ber-**
narous sic declarat dicens. **Scīs**
et magnus dominus rectuz et ma-
gnū fecit hominez. vt per recti-
tudinem deum appeteret. omnes
affectiones ad ipsum dirigendo.
et per magnitudinem appetitus
capet eum quem celi et terra ca-
pere non poterūt ambiendo. **Vn-**
de quia deus rectus est de quo di-
cit **Ps.** Rectus domin⁹ et non ē
iniquitas in eo. et similiter quia
magnus est. de quo iterū in **Ps.**
Magnus dominus et laudabilis
nimis. **Ideo** oportet animaz que
ad imaginem eius creata est re-
ctam et magnam esse. sed rectitu-
dinem in lapsu primorum parē-
tum perdidimus. magnitudinez
autem retinem⁹. quam rectitu-
dinem postq; per bona exercitia ū-
pauim⁹. ex hoc deo similes facti
dij vocamur. **Tercio** lucide hoc
dem probatur per scripturam.
viz q; ad hoc vt ad deum redeant
sunt creati. **Iuxta** illud **Iohā. xij.**
Sciens quia a deo exiit et ad de-
um vadit. **Dicit** em³ **Ber.** **A** deo

ēditis est anim⁹ rōnalis. vt ad
ipm sit cōuersio ei⁹. vt sit ipse bo-
nū ei⁹. hic aut ab eo bon⁹ ad ima-
ginē q̄ppe et similitudinē ei⁹ dicit⁹ ē.
vt q̄dū hic viuūt q̄ p̄pius p̄t ac-
cedat ad deum similitudinē. a q̄
sola discedit dissimilitudinē. vt sit
hic scīs sic ille scūs ē. deiq; hoc so-
lū magnū bonū magn⁹ et bonus
aim⁹ suscipit et mirat et affcāt
q̄d sup illū ē. et adherē festiat ei si-
militudinē sua deuota ymago. **Ipe**
em³ aim⁹ rōnal⁹ ad imaginē dei fa-
ct⁹ ē. et p hoc itelligit se posse et
debē adherē ei cui⁹ imago ē. et idē
licz i tris vrgat sibi corp⁹ omissū.
meliorē tñ ptē sui. hoc ē memori-
ā itelligētā et amorē ibi sēp con-
uersari amet. vñ q̄c̄q; habet se
nouerit accepisse. et vbi ippetū-
ū se māsūrū et cū plena dei visōe
plenā similitudinē adepturū nouit.
Illuc ergo spectet vñ p̄cedat. pl⁹
cū hoib⁹ cōmorās vt viuificet e-
os vita dei acq̄rēda et capiēda di-
uina q̄ vt amet vita ista mōtū
et hūana. sic em³ corp⁹ nātali sta-
tu suo ēigit i celū. eo q; nātā et di-
gnitate oīa corpa supēinet. sic
spūal nātā ad eū q̄ i spūalib⁹ su-
pēinet. hoc ē ad deū et ad diuinā
erigē se debz. p̄t q̄d amat semz
ipsā. nō supbe sapiēdo s̄ pie amā-
do. **Hec** q̄ btā vniō cā ē p quā ho-
mies a statu hūanitatis. i. carna-
litatis trāseūt in diuinū. **P**
Secdo dicēdū ē de q̄litate moi puei
ēdi adhunc statū. **Et** sunt tā p q̄
hāc grāz osequimur. s̄ p assilatiōez.
dilectōez. p̄fēōez. **In** hys em³ t̄bz p̄-
ficiē vita hoīs et a statu nrō rēcedē-
tes. i. a vita hūana i diuinū statū

mutamus. ut dñi noiemur sic
assilemur deo. **¶** Sunt auteq
tria i quib⁹ homines sibi mutuo
sifantur. scz in faciei dispoē. i sili
operatione. i morū exhibitione.
ut quicūq; hoies aliq; illoz sil ha
beāt dicatur sibi siles. et sic sibi
mutuo assifantur. **¶** Primo ergo
sūt aliqui similes ad iuicē i faciei
dispoē. sic **¶** Haguel dixit de Tho
bia minore Tobie. vii. ca. Quam
similis est iuuenis iste cōsobzimo
meo. per hāc faciē voluntatē acci
pi⁹. Quia sicut homo exteri⁹ per
faciem agnosctur. sic interi⁹ per
volūtatem. **¶** Vinc Gre. **¶**
Sicut per exteriorē faciē hoib⁹
sic per interiorē faciē silicet
volūtate deo noti sumus. q̄ videli
cet volūtas licet de sui natura nec
bona nec mala sit. tātō tamē erit
melior q̄to diuine volūtati cōfor
mior. q̄ cū cepit esse bona habem⁹
iā maximā p̄motionē salutis nrē
Dicit **¶** Ber. Bona volūtas est ori
go omniū bonoz. mater omniū
virtutum. quā q̄ hz scū hz q̄q̄
ei ad bñ viuēdū opus ē. Quia ut
ait Gre. Ante dei oculos nūquā
va tua ē man⁹ a munē. si archa
corpis repleta fuerit bona volūta
te. Bona ergo volūtas nostra cū
ex silio a p̄posito ad dominū se
vūit. melior est autē cū cōsilium
et p̄positū vuerit in opus. optia
vero cū affectu et effectu diuine vo
lūtati in oibus se cōformat. **¶** Vinc
Secunda **¶** Ad Corin. viij. Si volun
tas p̄mpta est secūdum id qd ha
bet accepta est deo. **¶** Secundo si
bi hoies mutuo assifantur i sili
operatione. sic si deo assifantur cu

p̄m⁹ operemur sibi similia tā in
opere q̄ etiam in affectu. **¶** In opere
ut que ipse operatus est et nos o
peremur. **¶** In affectu similitē sic
ipse propter nos. et nos prop̄
eū oia facia⁹. **¶** Terciū q̄ hoies sibi
mutuo assifantur consistit i morexhi
bitōe ut q̄ siles sūt in morib⁹ ipi
sibi mutuo assifant. p̄ hos mores
tutes accipi⁹. p̄ q̄s dō tātō veri
us assifamur quāto p̄les v̄tu
tes inseri⁹ vite nrē. et hoc ē qd
ex p̄loā dei dicit **¶** Ber. In vita me
a agnosce poteris vitā tuā ut si
aut ego paupertatis hūilitatis. o
bie. paciētie. a caritatis ide elina
biles semtas tenui. sic in eisdem
vestigijs iedas nec de dines ad
dextrā nec ad sinistra. **¶** **¶** In
ter has tamen virtutes maxime
caritas nos assifant deo. De his
tribus similitudinib⁹ dicit **¶** Aug⁹.
Appareat similitudo in morib⁹ p̄
natura. in operib⁹ pro iusticia.
in v̄tutib⁹ p̄ grā. ut moritus na
tura pornetur. iusticia opit⁹ op
beē. grā v̄tutib⁹ opleat. a sic sep̄
dño p̄ntē ē. **¶** Scdm ergo qd ad h⁹
denoiacois grāz nos p̄monz ē et
d̄ dilectio p̄ quā v̄miti deo iduz no
mē ei⁹. hec aut v̄mō licz ab oib⁹
exercit⁹ p̄us deis promoueat
maxime tñ p̄ficiē ex amore. qd ta
lit ē vidē d. **¶** Oē ip̄fectū cōtēdit a
festinat. ut suo p̄fectibili v̄mat.
ut i eo p̄ficiat. sic ignis q̄ cū sup
tēā ip̄fectū eē h̄eat tēdit sursum
ad celū empireū. a ois aqua festi
nat ad mare. ut cū sint i se ip̄sci
bilia in suo toto eē p̄ficius osequi
ē **¶** Ber. Certū ē ad suam originem
v̄niuersa quantuz in se ē tēdēte

et in eam semper esse partem de
thiura Sic est per oia de amore.
qui cum in cordib⁹ nostris imper
fectū esse habeat. et in corde dei
per omnia sit perfectus testate **Y**
sai. xxxi. qui dicit. **V**iuu dñs cu
ius ignis est in sio. i. in aia fidei.
et camin⁹ i Iherusalē. **V**inc ē qd
cohtendit continue ad deū. vt a
mori eius totaliter immergat. et
p cōsequēs pfectū esse consequatū.
omnes affectiones anime vi
olentissime post se trahens. **N**ā v
bi amor ibi oculus. vbi amor ibi
cor. et omnes vires aie amorē su
ū sequūtur. **V**inc **D**yonisi⁹ dicit.
qd violentia amoris amātē trāspo
nit in amātū. qz vbi amor ibi ois
tenor interioris hōis se recipit col
ligit et se trāffert. et sic deo felici
ter vnimur **E**x quo fit vt oia no
stra dei sint. et que sūt dei sunt no
stra. sicqz fit. vt sancti hōies deo
vnū ex bonis eius dicēt. et ope
ra eorum ex eo qd bonis dei vnū
tur per oia nobilitent. et dicat
nobis illud de⁹ **Lu. xv.** Omnia
mea tua sūt. **D**e hac mtra dei gra
tia dicitur **Johānis. vii.** Pater sā
ctifica eos in veritate. vt sicut tu
in me et ego in te ita et sint ipsi
vnū i nobis. i. ad **Corin. vi.** Qui
adheret dño vnus spūs est **T**
Tercium per quod veni ad hanc
beatay denominationē. vt dñ no
minemur consistit in pfectioe. nō
illa que est in conatu proficiēdi.
sed illa que est terminus perueni
endi. quam prius obmissā in isto
sermone promissim⁹ exponēdaz.
que licz adeo sit sublimis. vt vix
a quoqz apprehendi valeat in hac

vita. quam ille nōn mediocritis in
dñs **Pauls** videlicz non arbitra
t⁹ ē se apprehendisse. qd vñom iaz
dicte aliqd diuinius sup addit. tñ
qz lex diuina impossibilia nō p̄ci
pit nec consultit. suadet aut perfe
ctionē **Matthi. v.** dicēs **E**stote p
fecti sic p̄ vester pfect⁹ ē. nullus
indignetur. nullus otemptat. si
de hac materia nō de nrō qui ml
sumus. sed de scripta aliquid in
mediū pferam⁹ **P**ropt qd sciēdū
qd **Thomas** in secūda secunde. q.
xxxviii. articulo scdo circa finem
hac ptractas materiaz dicit. qd v
ñūqz tūc pfectū dī iqtū at tige
rit p̄p̄riū finē qd ē vltia rei pfectio
Caritas aut ē qd vnit nos deo qd ē
vltim⁹ finis hūane mētis. qz qui
manz aē. **S**ubiūgit qd pfectio hūa
ne vite consistit in caritate. **I**mpor
tat aut pfectio quādā vniuersalita
tē. **Q**uia vt in. in. **Phisicozū dī**
Perfem ē cui ml deē **E**t vt ibidē
dī tplex ē pfectio **V**na absoluta qd
attēdit scdm totalitatē diligēns
et diligibil. put de⁹ tātuqz diligē
quātū diligibil ē **E**t hec pfectio nō
ē possibil alicui create pure. **V**ic
Ber. **D**iligā te dñe p modulo me
o. qz et si quātū debeo nō possū tñ
vltra qz possū nō iubet. s. hec pfe
ctio optat soli deo. qd se totū tot⁹
diligit. in quo bonū itēgltē et eēn
tiākt inuenit **S**ecda pfectio attēdi
t scdm totalitatē ex pte sol⁹ dili
gētis. put affect⁹ diligētis scdm
totū suū posse sēp actualitē tēdat
i ipsū deū. **T**ercia pfectio ē qd nec
attēditur scdm totalitatem dili
gētis. nec scdm totalitatem dili
gibilis. quantū ad hoc qd semper

actu feratur in deum. sed q̄tūm
ad hoc q̄ excludantur ea que re
pugnant motui dilectionis in de
ū **Sic dicit Aug⁹** in libro. lxxix
questionū. **Q̄d** venenū caritatis
ē cupiditas. a ubi cupiditas ibi
p̄fectio nulla. **W** Et talis per
fectio potest haberi in via in vi
ta ista. et hoc dupliciter. **V**no mō i
q̄tū ab affectū hōis excluditur ōne
illud q̄d contrariat caritati. sicut est
mōle peccm̄. sine tali perfectione
caritas eē nō poterit. vñ talis p̄
fectio ē de necessitate salutis. **A**li
o mō potest haberi p̄fectio in q̄tū
ab affectu hōis excludit. nō soluz
illud quod est caritati cōtrariū.
sed etiā oē illud q̄d impedit ne af
fect⁹ mētis totalit̄ dirigat in deū
vñ vsq; i deū **De** **Thomas** Et hęc
ultima p̄fectio diuinū nomē et
eē in sc̄is hōibus p̄meret̄ **Q̄d** felicit̄
tūc conāngit quādo sopinis cū
ctis sensib; carnis in diuinū affe
ctū homo abducit̄ **I**n quo nil sc̄i ē
penitus nisi deus. in tāntū vt oēs af
fectus interiores et potētie aie rō
nalis sic in deo absorbeāt. vt in
ōib; nil sp̄itet. nichil pulset.
nichil viuat in hōie nisi eē diuinū
In hac beata vita stetit vn⁹ eo
rū **Paul⁹**. s. cum dixit ad **Gala.**
ij. **V**iuo ego iam nō ego viuunt
vō in me x̄ps. **E**t iterū ad **Celo.**
q̄b; dā dixit **M**ortui em̄ estis a vi
ta v̄rā abscōdita ē cū x̄po in deo.
Hinc **Be**. **M**ortuā aia mea mor
te iustorum. vt presentū memo
ria excedens rerū corporearū nō
mō cupiditates sed etiam similitu
dines exuat. **I**n hunc excessū **P**e
trus venerat. cū dño transfigura

to in mōte dicit **B**onū est nob̄
hic eē. ne sc̄ies quid dicit̄ **E**t q̄ i
tali excessu nichil ē in hōie q̄d nō
sit diuinū **I**ō in hoc excessu sic hō
eē diuinū induit. sic et nomē. vt
ex tūc et in reliquū possit veracit̄
vici de⁹. nec obstat si grā recesserit.
q̄ x̄p̄t̄ sui sublimitatē nec p̄t
nec de h; lōgo tpe p̄ouare. q̄ q̄
diu strarū huic grē. scilic; mōle
peccm̄ hōiem nō indurat hęc nom̄
p̄man; ei sepe **V**idem⁹ em̄ q̄ nō
mē hōi breuiter ipomē. q̄d tñ in
eo q̄diu vixit perseuerat. a mo
mētanea ēptio dat ius perpetuū
possidēdi. a s̄bita vulneratio dat
hōi q̄diu vixerit cicat̄c. **I**
Hanc f̄tā aperte declarat **Be**.
dicens **O** caro a s̄guis vas luteū.
q̄n̄ h̄mōi expieris affectum. vt
dño inebriat⁹ amore aī⁹ oblit⁹
sui tot⁹ pergat in deum. et acbe
tēs deo vn⁹ aī⁹ eo sp̄s fiat. b̄m̄
dixerit et sc̄m̄ aī i t̄le aliq̄d ē i hac
mōli vita aro iēdū a semel a hōe
ip̄suz rapt⁹ atq; vni⁹ vix momentū
sp̄cio expiri donatū ē **E**t s̄bitigit
Te em̄ quodā mō p̄d ē tāq; nō sis.
et oīo nō sētiē tem; ip̄m. a a t̄rip
so eximari celestis ē ouersatiois
nō hūane affectiois. **E**t hęc de h;⁹
grē de claratiōe deā sufficiat **R**
Q̄d aut̄ e adē grā diuinū nom̄ nō
Biponat **Albert⁹** sic declarat **S**ic
p̄ hō generat hōiez. a ex ipsa sua
generatiōe dat ei hęc nomen. et
hęc vōl̄ in veritate hō. sic et ip̄sē ē
hō. ita p̄ de⁹ generat deū. a hac
ip̄a sua gnatiōe dat nato q̄ deus
vōl̄. sic ip̄sē ē de⁹. a h;⁹ gnatiōis
semē ē v̄bū i intellectu a grā in af
fectu. **V**ere em̄ de⁹ ē q̄ p̄cipatiē

deus suscipat. Ad hanc perfe-
ctionem hortatur nos deus cona-
ri Deutero. vi. et Mathei. xxij.
Diliges dominum deum tuum ex to-
to corde tuo et cetera. De quo Augusti-
Nec totalitas scilicet toto corde. to-
ta anima. tota virtute hoc intendit.
quod omnis motus a se ad deum referat
tuum. et sic non implet in via nisi forte
ad tempus breue affectu visus.

**Sermo xlix De eisde Sermones
quartus**

Ascit rex salomon duos
cherub. in Regum. vi. Di-
xit Gregorius. Quia per occultam
gratiam ad amorem dei tempera-
ta de super mensura electi proficiunt. quod
toto in eis cotidie de dei spiritu virtus
crescit. tanto ipso spiritu elatiois
decrevit. tunc enim in deo perfe-
cte proficiunt. cum a seipsum fundi-
tus deficient. In vobis ego posi-
tis gloriosi isti principes non a statu
inchoationis. sed a profectu perfectionis
nobis proponunt. ut considerantes ad
optatam sublimitatem sint promoti de
i misericordia admiremur. et ex
imitatione eorum vitam optatum possibile fue-
rit imitemur Cherub enim plei-
tudo scire vel plena scientia interpretatur.
per quod nomen principes isti meri-
to describuntur. quia pleni scientia exte-
terunt. ut sicut Cherub pre ceteris
angelis inferioribus. sic isti princi-
pes pre ceteris non dico hominibus sed et
tamen factis pleni scientia esse referuntur.
Nam de sua scientia Petrus commu-
niter datur a domino. cum de scripturis requisitus
que dicunt homines esse filium homi-
nis Petrus pre omnibus respondit
dicens Tu es christus filius dei vivi

Respondit dominus dicens Beatus
es Symon bariona. quia caro et sa-
guis non revelavit tibi. sed pater
meus qui est in celis Paulus autem sua
scientiam eodem modo edocans ait. I. Corin-
th. ij. Sapientiam loquimur inter perfe-
ctos Plenam autem et perfectam tunc
dicimus scientiam cum quolibet intelli-
gitur cum sapore. hoc est cum res que
libet sciunt non solum sicut sunt. sed
et ut sapiunt et afficiunt iam sci-
entem. **L**ibet enim est dicitur inter se-
cularis scientiam et spiritualem. quia secul-
laris facit sciens. spiritualis autem super
addit sue scientie etiam saporis. ut
non solum sciat. sed etiam quod affici-
atur. **V**nde Hieronymus. Spiritus non solum
docet intellectum ut sciat sed etiam motum
affectum ut et factum placeat et affi-
ciat scientem Et secundum hoc plenitudo
virescentie hoc modo possu-
muntur. **P**lenitudo scientie est scire omnia cum
sapore. **N**ec autem omnia ex tribus
poterunt exhausti. sed scire se sciens
mundum. scire deum. **H**is tribus sci-
tis omnia sciuntur. nec solum hoc. sed
ex eisdem tres virtutes sume ne-
cessarie oriuntur. **N**am scire se dat
humilitatem. scire mundum dat contemp-
tum. scire deum caritatem. **S**cimus autem
quod sine his tribus virtutibus non est salus.
Nec ita subtilia scibilia isti glorio-
si principes habebant. **N**am ex primo
scibili seipsum fortiter impederunt.
Ex secundo mundum contempserunt **E**x ter-
tio deum dilexerunt. et ei ante omnia et
super omnia adhererunt. **N**am de primo di-
xit Augustinus. Nulli tamen impederunt quod
tamen illi qui seipsum impederunt **D**e secun-
do dicit Petrus. Ecce nos reliquimus
omnia et secuti sumus te. **D**e tercio dicit
dominus per Petrum Apolos Innocentes et ceteri

adheserunt michi. Et quia omnes
ille scie cum suis saporibus in Apostol
fuit inuente. **I**o merito per nome Che
rub quod plenitudo scie interpretat sunt
voti. **N**unc sermone ad nostram
moralitatem et nostram edificatio
nem conuertamur. ut nos in via
hac qua ambulabamur. et ad plei
tudinem scientie perueniebatur. ipsos
in quantum possumus imitemur. vel
saltem eos imitari conemur. **Q**uam
tum enim eis in via assimilamur
tantum et cum eis in celis glorifi
camur. Et quia plenitudo scientie
e siue plena scientia in predictis
tribus. scilicet scire te. scire mundum.
scire deum plenissime exhaustur.
ideo ad sciendum eadem tria quantum
possumus laboremur. **Q**ui enim
plenam sciam. id est sapientiam scientiam
de his tribus habet. nec bonum
negligit et malum penitus non ad
mittit. **P**rimo ergo ante omnia
studemus scire et cognoscere nos
metipsum. eo quod ut ait **Ber.** **I**o
postulat ratio utilitatis et ordinis
Ordinis quoniam illud quod nos
sumus primum est nobis **U**tilitatis
quod talis scia non inflat sed humili
at. et ideo licet omnia misteria no
ueris. lata terre. alta celi. profun
da maris. si te nescieris filius es
edificanti sine fundamento. ma
gis ruinam quam structuram facies
Ante ergo tua consideratio inchoet.
ne frustra extendatis in alia te
neglecto. **Q**uid enim prodest si v
niuersum mundum luereis. te unum
perdens. et si sapiens es deest tibi
ad sapientiam si tibi non fueris.
Nam ut ait **Ber.** **I**llud prouer
bium de celo cecidisse dicitur **H**omo

satis te ipsum. **N** Cupientes er
go ante omnia scire nosmetipsos et de
nobis fideliter ad istam. scilicet naturam
diuersitatem. earumque varietatem.
et hinc duobus supradictis iustis iu
dici equitate **P**rimo dico discamur
naturam diuersitatem. scilicet corporis et
anime. eo quod corpus sit de limo. spiritus
autem de deo **I**n alio infra omnia. in al
tioribus supra omnia **O** Et licet sic sint
diuersa. sunt tamen a deo tam mirabiliter
conglutinata. ut si delectabiliter amone
tur. et nichilominus tamen sit bellum
et inimicum inter ea. **D**e quibus dicit **Ber.**
Qualis artifex. quod vomit verum. ad
cuius nutum sic conglutinat limum et
spiritum vite. **E**t subiungit **A**gnosce er
go o homo humilitatem in limo et dignita
tem in spiritu. quod ex parte limi a deo su
mus ignobiles. ut omnes vermes qui per
creantur a terra sint fratres nostri. ut puta
nobiscum de eadem matre traxerunt pere
at. ex parte autem spiritus affines sumus
angelis dei sanctis. **V**nde dicitur di
scamur horum duorum ad iudicium varietate
etate **N**am sic inter se sunt diuersa. sic e
orum appetibilia sunt diuersa **L**im
enim appetit presentia carnalia delectabi
lia transitoria et caduca **S**piritus autem
quod a deo est appetit bonum spiritualia videlicet
virtutes opera meritoria. et alia que
per gratiam dei possumus permereri.
De horum contrario appetitu **A**pud ad
Gala. v. **S**piritus concupiscit et est **T**er
cio super hanc bellicosam varietatem
hanc iustis iudicij equitate. neutri
eorum plus debito fauere. **C**orpori
enim sola necessaria petenti presentia. contra
spiritum. si si superflua petierit contra cor
pus spiritus adiuuetur **Q**uia ut ait
Ber. **F**aciunt duo contra unum et pre
clitatur presentia. **O**is enim culpa nostra in

dicens. **T**ria in mundi opere con-
siderare debemus. scilicet secundum
quid sit. quomodo sit. et ad quid
sit constitutus. **N**am in esse rerum
inestimabilis potentia commendatur.
quod tam multa quam tam magna
sunt. tam pulchra. tam multipli-
citer. tam magnifice sunt creata.
Sane in modo. id est quomodo sit re-
luet sapientia singularis. quod hec
quidem sursum. illa vero deorsum.
alia autem in medio ordinatissime
sunt locata. **S**i vero ad quid sit fa-
ctus meditemur. Occurrit tam
utilis benignitas. tam benigna
utilitas. que etiam ingratis quosque
magnitudine et multitudi-
ne beneficiorum possit obruere.
Potentissime ergo quia ex mihi-
lo omnia. sapientissime quia pul-
chra et ordinata omnia. benignissi-
me quia utilia omnia sunt creata.
Inter illa nouimus aliquos ab
inicio et adhuc multos videmus
in filiis hominum. qui in bonis in-
ferioribus sensibilis mundi huius
tota sensualitate sunt depressi. to-
tos se dederunt hiis que facta sunt
quodammodo ad quid facta sint ne-
gligentes. **Q**uid illos nisi carnales
dicimus? **I**te legimus nonnullos
quandoque fuisse quibus summi stu-
dium fuit atque vita. solummodo
modum et ordinem inuestigare fa-
ctorum a deo. ut in modo utilita-
tem rerum perquirere dissimula-
rent. sed et ipsas in gratiam sapu-
erunt. magnifice spreuerunt. cito p-
uissimum obtenti. ipsi se philosophos
uocauerunt. sed a nobis curiosi
et vani rectius appellantur. **S**ed
vtriusque successerunt homines pri-

deniores. qui nimis vtrique et que
facta sunt. et quomodo facta sunt
transilientes. intenderunt acie
mentis ut ad quid facta sint vi-
derent. **Q**uod in genere insinuat
Apostolus. **h**. ad **T**imo. **i**. **O**mnia
a propter electos. **¶** **¶** **Q**uo
modo autem omnia propter ele-
ctos sint. **S**ciendum. quod speculan-
tibus mundum istum tria occur-
runt prefigurata in eo. scilicet in-
ferni miseria. celi gloria. et in vobis
vtriusque peritia. **¶** **P**rimo dico in
mundo inuenitur prefigurata in-
ferni miseria. **O**mnia enim huius
mundi penalia preiudicia sunt in-
fernalium penarum. preiudicant
que nobis taliter dicendo. **S**i hec par-
ua mala que solam umbram ve-
rorum malorum prefigurant tam
penalia sunt et amara. quia sunt
illa tormenta in quibus sunt ma-
la omnia cumulata. **¶**
Quod exempli gratia beatus **B**er-
nardus ponit dicens. **Q**uis cum
educit ad mentem quod cum in uita
sua parte digiti nos attingit ignis
materialis tota contremiscit caro.
et relictis omnibus negociis et
cunctis sensibus tota ibi occurrit
anima. et nisi cito refugiat into-
lerabiliter affligitur homo. quis
inquit illa cogitans non cogitur cla-
mare. **D**eum quis sustinere poterit
tartareos ignes. in quibus non
solum corpora verum etiam anime
cruci abuntur. et singule hominis
particule suis ardoribus ad-
urentur. **S**i ergo similitudines que
solum sunt figure iehenne tanto
eius malorum tam crudeliter affli-
gunt. cum tamen non nisi particulariter

breuiter et tenuit nos homines
crucient. quid faciet simul oia
tormenta que supra modū aīam
sūt cum corpe eternāliter crucia
bunt. Que sint autē mala que ī
serenalia prefigurāt Ecce Ecclī.
xxxix. ponuntur vbi dicitur Sūt
spiritus qui ad vīdīctam creati
sunt. et ī furore suo oherauerūt
tormenta sua. et ī tempore con
summationis effūdent virtutem.
et furores eius qui fecit illos cō
fundent. ignis. grando. fames.
mors. bestiarum dentes. scorpīo
et serpentes. et rūphra vīdicās
ī extimū ipsos et c. Si hee figurē
solo auditu sunt crudeles quid e
runt tūc cum cumulata omīa tor
q̄būt **E** Secūdo mūdus iste ad
hoc factus est. vt ī eo celi gloriā
speculemur. Omnia enim huius
mundi delectabilia pulchra et io
cunda prenuncia sūt eorum que
ī cōlo eternāliter possidentur.
In quib9 hoc cognoscim9. si hee
particularia breuia vana et ape
nulla tātum sunt oblectatiō. q̄o
erit vbi cor voluptate eternālic
perseuetur. De quibus dicitur ī
P̄s Inebriabuntur ab vbertate
domus tue et torrente volupta
tis tue potabis eos. De quibus etiā
Ps̄a. lxxvi. Vt m̄lgeatis et delitēs
affluatis ab omnimoda gloria do
mini. De hac autē matēria plene ī
uenies ī sermone de omnib9 s̄a
ctis Venite ad nuptias **T**ercio
videhdum est de illorū v̄su et p̄iti
a. hee est quid sit agendum vt ī
sermī miseriam caueamus et ad
gloriam perueniamus. De quo
sciendum q̄ qui īsermī miseriam

euadē desiderant debent se ī hac
vita ī figuris inferni fortiter ex
ercere. Quāto em̄ quis ī presen
ti hys virilius s̄biacebit tanto ill
ī futuro securi9 carebit. Qui e
m̄. quēadmodū apt **Job** Tim9 pru
m̄ a3 presentis miserie irruet sup
eum nix calamitatis future Sic e
stra q̄ ad celi gloriā desiderat an
helare debet ī presenti eius figu
ras. cum omni diligētia declina
re. ne dicatur nob̄ illis **Lu.** xvi. Fi
li recordeare qz recepisti bona ī vi
ta sua vsq9 Dabes quod tuum est
Quia vt apt **Gre.** Vtraq9 simul
et equaliter haberi non possunt.
quia vtriq9 amores ī vno se cor
de non capiunt. q̄to em̄ lōgius
ab istis recedimus. tanto securi9
et illa possideamus. **F** **T**
Tercio studeam9 gra datim ascē
dendo cognoscere deum. Nam ī
deus cognitione perfectionem cō
sequimur sancte vite. Sic enim
dicitur **Sapi.** xv. Nosse te confū
mata iustitia est **Vine Jere.** ix.
Non gloriatur sapiens ī sapien
tia sua et c. vsq9 ibi. Sed ī hoc glo
rietur qui gloriatur scire et nosse
me. Sed qui sum9 nos vt cogno
scamus deum quem nulla creatu
ra p̄t agnosce Testante em̄ b̄tō
Job Abscondita est sapiētia ab
oculis omnīū viuētium. aduo vt
cu3 iuramēto dicat **Ps̄a.** xlv. Ve
re tu es deus abscondit9. S3 si nil
de deo sciri poss9 frustra monuiss9
nos p̄ **P̄s** dicens Vacate et vide
te quoniam ego sum deus Quaz
controuersiaz solut beat9 **Gre.**
dicēs Anima grātia spiritus s̄cti
afflata p̄ figuras aliquas potest
m i

aliquis scire de deo sed ad vim eius
essentie non potest perungere .
ergo de deo possumus aliquid sci
re et multum penitus nichil scire

Sunt ergo tria per que ut
cumq; in eius scientiam possumus
puerire . scilicet per dei incarnati
onez . eiusdem deu otam a crebra
conuersationis meditationem .
internam inspirationem . Nam p
incarnationem hęc dei scientia no
bis addiscenda proponitur Per
deu otam eiusdem conuersationis
meditatione discitur Per intēnaz
in spirationez iā scitur

Primo dico p incarnatione hęc
scientia nobis ppomē Sic em dicit
Ber. Deus ideo a sua solūitate
descēdit et grossū indumētū scz
hominē induit ut eius scia hoibz
innotesceret . dicens Exēplū deo vo
bis ut et vos ita faciatis .

Secundo eadez dei scia p crebra eius
dem conuersationis meditationem
iā paulatim de die in diem discit .
tot leōnes addiscētes quot deuo
tas affectiōes in grāz actionibz
ex pfundo corde enapramus .

Tercio ista scientia tūc scit cū ex p
dictis exercitijs de? illectus infū
dit se aīe scē . ppimās ei de sua dul
cedine aliqd ad gustādum dicens
Gustate et videte a ē . Et ad quē
gustū inebriata dicit illd Sapiē .
xij . O q; bonū a suauis ē domine
spūs tuus in nobis . Cuius dulce
dinem cum expēimento didicerit
nō habet ultra spiritum . dicens
in extasi illud tēcio Regum deci
mo Nunc probaui q; media para
michi nunciata nō fuerit Maior
enim est sapientia tua q; rumoe

quē audiui . Sic ergo hęc scientiaz
per incarnationem nobis propo
sitam discere incipim? . per medi
tationem i discendo proficim? .
per gratie degustationem iam sci
m? De hac scientia dicitur Sapien
.i. Dedit illi scientiā sanctorū Itē
Dedit michi deus horuz que sunt
veram scientiam . Et in Prouer
xix . Vbi non est scia anime ibi nō
est bonum . Et iterum Vani sunt
omnes homines in quibz nō sub
est scientia domini dei nostri ihesu
cristi qui est benedictus in secula
seculorū Amen .

Sermo . i . De sancta maria
magdalena Sermo p m?

Donam auctum mēum i tu
bibus etli et recordabor
federis mei Gene . ix . Di
xit Eū . Per pēdo Petru . cōfide
ro Matheum . aspicio Paulū . itu
eo : Maria . vide o latronem . a ni
chil i hys video . nisi ante oculos
posita spei et penitentie exempla
Vnde iterum dicit beatus Gre
gorius . Nonnūq; sacra scriptura
non solum virtutes sanctorū as
serit . sed etiam casus innotescit .
ut in victoria fortū quid imitan
do arripere debeamus . et rursus
videamus quid in lapsibus time
re . Ecce beatus Job describitur
in temptatione auctus David pro
stratus . ut maiorū virtus spem
nostram foueat . a maiorū casus
accendat Inter quos fuit sancta
maria magdalena . que ut idem
dicit beatus Gregorius vniuersis

vitis plena fuit. in alto celo pre-
figurata ponitur. ut in eius ex-
plo omnibus peccatoribus vere
penitentie forma tribuatur. et mi-
chilominus de speranda remia ip-
sorum spes et fiducia erigatur. **D**i-
xit ergo. **P**onam arcum meum in
nubibus celi. ut quicumque pecca-
tor contumaciter profundatus in
forma arcus instructus. tales for-
mas in sua penitencia mouat. si-
ne omni interuallo de remissione
peccatorum misericordiam conse-
quatur. nec solum hoc. sed usque ad
summe perfectiois apicem promo-
ueatur. **I**n verbis ergo propo-
sitis duo possumus intelligere. **P**ri-
mo enim de penitencia informa-
mur. **S**ecundo de remissionis gra-
tia securamur. **P**rimo ibi **P**o-
nam arcum meum. **S**ecundo ibi
Et recordabor federis mei. **S**ci-
endum autem quod maria **M**agda-
lena congrue arcui comparatur
propter tres colores in arcu posi-
tos. scilicet propter ruborem. pallorem.
viridem colorem. qui colores et
tutes significat. quas magdale-
na habuit in hac vita. **R**uborem
sive pudorem significantem peni-
tentiam habuit in retroaccessio-
ne. **P**allorem autem significantem
amorem habuit in domini passio-
ne. **V**iridem quoque significantem
contemplationem habuit in vita su-
a post domini ascensionem. **V**olens
ergo hunc arcum sanctissimum
i. magdalenam efficaciter punitari
an oia iduat ruborem. i. uerendum de o-
missis. quod tunc salubriter contin-
git cum sol iustitie erisus deus no-
ster per gratiam copunctiois pri-

mu3 irradiat tot peccatoris. qui
radi3 cu3 i tenebras peccatoru3 ta-
q3 in nub3 aquosa et tenebrosa i
pingit in consciencia hois statim ge-
nerat ruborem. **R** **S**ciē
dū aut q3 est triplex pudor meito-
ri3. penitentiū innocentū psci-
entiū. **P**enitentiū ē cū diuino lu-
mine irradiati tāta vident in con-
scientijs suis imūditiam. ut in in-
terioribus suis medullitus confū-
dant. ut p3 confusione nō audeant
leuare oculos dicētes cū publicāo
Domine nō su3 dignus ego pecca-
tor leuare in celū oculos meos.
De quo pudore dicitur in **P**s. **T**o-
ta die verecūdia mea cōtra me ē
et c. **D**e q3 in **P**rouer. dicitur **E**st
cōfusio adducēs gloriā. **Q**uod ex-
ponens **B**er. dicit **B**ene confusi-
o penitentiū adducit gloriā. q3 de
prostibulo fecit palatiū. de seruo
dyaboli filium dei. **S**ecūdos pu-
dor est et dicitur innocentiū. quē hezau-
rū puritatis in consciētijs vānētes
ad omnē nequitiam visa3 vel au-
ditam rubore suffūduntur. **D**e q3
ait **B**ernar. **S**olēt virgines que
rete sunt virgines ad omnes vi-
ri affatus esse verecūde. timentes
semper ledi virginitatis sue de po-
situm preciosum. **E**t subiūgit. **N**e-
scio an qdāq3 preciosi3 verecūdia i
moribus hoim qat aduertit. q3 licet
sit omnū etatū ornatus in teneri-
ori tamen etate amplius pulchri-
usq3 nitescit. **T**ertius pudor si-
ue rubor est proficientium in vi-
te sanctitate. **Q**ui per penitenti-
am et satisfactionis magnitudinē
a peccatis exonerati oriantur cie-
ra defectuum suorum plenam
m 11

considerationem **E**xpulsis enim peccatis reliquie denudantur. et tanto crudelius insolescunt. quanto diligentius repelluntur. **Q**ui diuina gratia dispensatiue permittit fieri propter duo **A**d cauendum elationem; et causa exercitationis **D**e primo dicitur **Exodi** **N**on eiciam inimicos tuos anno uno. ne terra reuigat in solitudine; et crescat contra te bestie id est superbia **D**e secundo dicitur **Josue** **W**ec sunt gentes quas dominus dereliquit ut erudiret in eis **I**srahel. et per modum discerent filii eorum et haberent consuetudinem preliandi **V**nde **Bernardus** **T**u quicumque es et si sanctus. si te ad lumen veritatis intus in anima sine dissimulatione inspicias. sine palpatione diiudices. non dubito quin humili eris in oculis tuis factus tibi vilior ex hac cognitione tui **L** **S**ecunda qualitas iridis est pallos. signans caritatem quam iusto ordine sequitur ad predicta **C**um enim deus ad eulorem nostrum miseratus peccata dimittit. statim subtrat caritas diligens deum qui tantam misericordiam prerogauit. **Q** **E**st autem sciendum quod ex triplici causa homines solent pallescere. scilicet ex labore. amore et languore **P**rimo ex labore cuius duris laboribus attriti marcescunt et per consequens pallescunt **E**x amore pallos efficiunt **Q**uidam **P**allidus omnis amans color hic est aptus amanti. **E**x languore etiam pallos efficitur sicut patet. **S**i igitur pallos amorem signat. consequens est quod triplex sit amor sicut

dicitur de pallore **N** **E**st autem itaque triplex amor. scilicet amor laboris. amor amoris. et amor languoris **P**rimus ergo gradus amoris est in labore. **C**um enim primum incipimus deum diligere remittimur ad laborem ut per laborem probemur si vere diligimus **S**ic enim dicit dominus **J**ohannis de cimoquarto **S**i quis diligit me sermonem meum seruabit etc. **Q**uod expones **G**regorius dicit **P**robatio amoris exhibitio est operis **E**t subiungit **N**uncquid amor est ociosus. operatur enim magna si est. si vero operari tenuit amor non est **V**nde **J**ohannes in canonica sua **S**i quis dixerit. diligo deum a mandata eius non custodit mendax est. **H**unc ergo laborem quanto diligentius quanto frequentius domino exhibemus. tanto etiam viuacius amor crescit et proficit in nobis. quousque amor laboris transit in alium amorem iterum meliorem. **Q**uod autem ex labore bonorum operum amor etiam proficiat et crescat in nobis ostenditur etiam **P**rouerbiolum ubi dicitur **V**bi ligna defuerint ibi deficit ignis. **E**rgo per oppositum **V**bi ligna bonorum operum fuerint. ibi ignis nascitur amoris et tanto fortius incalescit quanto plus appositum est de lignis. **Q** **S**ecundus gradus amoris est amor amoris. **H**ic est nobilior affectus amoris. ex prioris amore laboris promotus. ut sicut pallos fit ex amore sic amor iste dulcis fit ex amore laboris. non sic intelligendo quod stans in illo amore

non laborat. sed q̄ p̄ amore nō
sentit laborem. In hoc amore ste
tit Jacob patriarcha. De quo vi
ditur Gen. xxix. Seruiuit Jacob
pro Rachel septem annis. et vi
debatur ei dies pauci pro amoris
magnitudine. Dicit enim Aug⁹.
Que dura sunt laborantibus leui
a sunt amantibus. quia omnia se
ua et immania facilia et prope nul
la facit amor. Vnde Ber. Solus a
mor est. qui nomen difficultatis
ignorat. Et coniungit Opus meuz
vix est vnus hore. et si plus est
pro amore non sentio. Merito er
go sic in flammās amor ille voca
tur amor amoris. quia nil sentit
in eo nisi amor domini. Ex hoc e
nim amore denominatur iugum
suauitatis et onus leue. Ex hoc etiā a
more Andreas ambulabat gaudēs
ad crucem. tanq̄ ad epulas inui
tat⁹. Et de Stephano Lapidēs tor
rentes illi dulces fuerūt. Verum
q̄ amor ille ex dei presentia maxi
me pascitur et nutritur. ideo isto
abeunte anima incipit tedere et
languere. q̄ q̄tūm gaudet de pre
sentia. tantum angustatur et lan
guet de absentia. et ideo transi
t hinc et in gradum vltiorem itez
promouetur. **P** **T**ercius
us amor est et dicitur Amor lan
guoris. qui amor ideo languere
dicitur. cum illa gratissima dei p̄
sentia subtrahitur gemen s et su
spirans homo impatienter ferēs
supplicat dicens i coroz suo illis Cā
nticorū. Reuertē dilecte mi Et illis
Quo abnt dilectus meus? Putas
videbo? Illo autem moram facien
te mittit legatos. sicut dicitur in

Canticis. Filie iherusalem nunci
ate dilecto et Illo autem adhuc
moram faciente ad quatuordecim
q̄ sue impatientie temperamentū
vni. ut et ē ememorat priores
gracias dicens affectibus suis il
lud Canticorum. Fulcite me flori
bus stipate me malis. q̄ amore lā
gueo. Ac si dicat affectibus. Re
uocate michi ad memoriam flores
gratiarum. et stipate me malis
honorum operum. Vnde languorem
diffinit Bernardus dicens. Lan
guor amoris nil aliud ē q̄ tediuz
impatientis desi. xij. quo necesse
est affici mentem vehementer a
mantis. illo abeunte quem so
lum et singulariter amat. **C** **O**
Sciendum autem q̄ hic languor
ex tribus affectibus concipitur.
scilicet ex dolore pudore odore. q̄
affectus confluentes in anima di
ligentis faciunt hunc languorem
Primo dico q̄ iste languor na
scit ex dolore. Timz em q̄ dilect⁹ ex
indignatiōe recesserit. et offens⁹
non velit ei de cetero suam prese
ntiam moulgere. et hic dolor amā
tem vehementer affligit. Dicit
enim Ber. Anima que didicit et
accepit a domino intrare ad semz
ipsā. et in intims suis dei presentia
am suspirare. et querere faciem
eius semper. tal inq̄ nescio si vlt
ipsam iehemā experiri ad temp⁹
horribilius penalius ve ducat q̄
p̄ spiritualis studij huius semel
gustatam suauitatem exire denu
o ad illecebras et molestias car
nis. **D**ico igitur vobis Nil est
quod in tantum formidet quis
quis hoc beneficiū semel accepit
m in

quod ne gratia derelictus necesse ha-
beat egredi ad carnis consolatio-
nes immo desolationes. rursusque
carnalium sensuum sustinere tu-
multus. **S**ecundo hic languor u-
tingit ex pudore. Nam subtrahata
gratia et dei presentia. ex cuius
virtute omnia serena fuerunt et
ad votum omnia perueniunt. ut
homo miser relinquatur sibi. a vi-
cia pariter et defectus que prius
omnia latebant progredi incipiunt.
erit miseria multa nimis. **V**n Bern-
nardus. **C**ui didicerit homo deuo-
tus per presentem gratiam quid
interfic inter mundum et immu-
dum. redditur sibi et remittitur ad
mundandum eorum aduisioneque. ad
aptandum animam ad similitudinem
dei. ut si aliquando rursum ad-
mittatur sit purior ad videndum
et stabilior ad fruendum. quia ut
diximus omnia gratiam impedi-
entia que tempore gratie latitabant
progrediuntur. quibus cognitis
homo rubore suffunditur quod tam
vilis et abominabilis apparere coram
deo. **V**nde Bernardus. **A**udi sub-
trahata gratia querulantem atque
dicentem. **C**urrebam bene et ecce
lapis offensionis. in via impedit
corruui. et declinauit in ira a seruo
suo. **H**ic ista sterilitas anime me-
e et deuotionis quare patior. quo-
niam ita exaruit cor meum. co-
gulatum est sicut lac. factusque si-
cut terra sine aqua. nec conpuri-
git ad lacrimas. non sapit psalmus
legere non delectat. orare non
libet. meditatio es solitas non in-
uenio. ubi illa iebriatio spiritus.
ubi mentis serenitas gaudium et

par in spiritu sancto. **R**
Tercius hic languor surgit ex o-
dore. **D**eus enim subtrahens se ab
anima dilecti relinquit post se su-
e virtutis odorem. qui urget ani-
mam. ut dilecti absentiam impa-
tienter ferat clamans sine inter-
missione post tergum abeuntis. re-
uertere reuertere. **N**am ut ait Ber-
nardus. **S**ubducto sibi tam dulci
sposo interim nil aliud. non dico
de sidere rare. sed nec cogitare libe-
bit. **I**taque reuocatur verbum id
est sponsus. et hoc de desiderio anime
sed eius cui aliquotiens indulget
suauitate sui. **N**unquid non deside-
rium vox est et valida. sponso ita-
que abeunte vna interim et conti-
nua vox. continuu desiderium. tan-
quam continuum reuertere donec ve-
niat. quod totum agitatur ex stimulo
odoris in anima derelicti. **D**e quo
odore dicit beatus Bernardus.
Custato aliquoties quomodo dul-
cis est dominus. etiam cum quasi
derelicta a domino ad se redierit
in cordis palato sapor retinet.
quo fit ut impatienter ipsum non
quecumque sua desideret cum lan-
guore. **V**erumptamen ex hoc lan-
guore mirabiliter proficit anima.
eo quod suspirans et inquietudine
vehementer agitata languere non
cessat. donec deus eius impatiencia
allectus eius maiori familia gratia
et maiori cumulo honorum reuer-
tatur. quos profectus quia multi
sunt et notabiles et per paucis co-
gniti. ideo eosdem in sermonem
alium referuemus. loquentes de his
que dominus dederit ad dicendum. qui a-
pit os mutorum et linguas stultorum

facit discretas ad laudem et gloriam
nominis sui qui est benedictus
in secula

Sermo lvi. De eadem Sermo

Maria sedens secus pedes
domini audiebat verbum illi?
Lucæ x. dicit Gregorius. Pen-
semus fratres karissimi quod te pie-
tatis fuit peccatrix mulierem
non solum admittere sed etiam
ei ad tangendum pedes prebere. con-
sideremus gratiam misericordis de-
i dampnum multitudinem et
atus nostri. **E**xpeditis ergo in pro-
ore sermone duobus coloribus y-
triois rubio videlicet et pallido. Nunc
sequens est ut de tercio colore vi-
delicet viridi. quod dominus dedit
prosequamur. **V**ic autem color quia
visu acuit contemplationem significat
non quamcumque sed eam que sequi-
tur ex predictis. **S** **E**t in
verbis ergo propositis tria intel-
ligimus. que ad contemplationem
in nobis nutendam necessario
requiruntur. scilicet mentis et corpo-
ris quietationem. diuine gratie
cooperationem. internam opera-
tionem. **P**rimum ibi Maria sedens
Secundum ibi pedes domini. **T**ercium
ibi Audiebat verbum illius.
T **E**t nec per ordinem pertra-
ctantes. **P**rimo dicimus quod in hoc ne-
gocio necessaria est corporis et a-
nime quietudo. **N**ec enim nego-
tia sunt de interioribus. et ideo ne-
cesse est ut si de his aliquid apprehen-
dere cupimus. tunc oportet nos
ab exteriori inquietudine esse pe-
nitus alienos. **D**e quo monemur

**Eze. in. vbi dicitur. Ingrederere
et includere in medio domus tue.
Nam per hoc quod dicit. ingrederere o-
stendit nobis corporis quietatio-
nem. Per hoc autem quod dicit. inclu-
dere mentis tangit sabbatizationem.
De quo dicitur **Ysaie. lxxvi. Et e-
rit mensis ex mense et sabbatum
ex sabbato. Unde **Ber. Impossi-
le est hominem animum fideliter
figere in vno. qui non prius ali-
cui loco perseueranter affixerit cor-
pus suum. studia enim silentium
amat. quietem desiderat. cordis
pacem ab exterioribus pressuris.
et bonam conscientiam in omni
puritate cordis et corporis. nec o-
portet mentem intentam esse fo-
rensibus causis curis et seculari-
bus. nec ventri et luxurie deditam
nec curiosam spectandi. nec cupi-
dam dominandi. Et subiungit li-
terum dicens. O anima esto sola.
ut soli omnium te serues quem
ex omnibus elegisti. Fuge publi-
cum. Fuge domesticos. secede eti-
am ab amicis. An nescis te habe-
re verecundum amatorem. qui neque
quam presentibus ceteris tibi velit pre-
sentiam suam indulgere. Et ideo
Maria magdalena volens huic ne-
gocio intendere ad pedes domini
dicitur sedisse. **V** **E**t securi-
dum huic negotio necessarium est
diuine gratie cooperatio. quod in pe-
dibus domini euidenter intelli-
gitur. **P**er quos pedes misericordis
a dominica iudicium accipitur. **S**e-
dens enim ad meditandum et va-
candum bonis domini non secus
pedem vnum illorum sedeat. sed
secus ambo pedes. quia alterum
in n******

ambos pedes. quia alterum sine altero non expedit intueri. ut et ego cauta semper maneat ambos cogitet. quia omnis deuotio exufflatur. que in hys duobus pedibus. scilicet misericordie et iudicii non incumbit. Si enim iusticiam sine misericordia attenderet nimis pertimesceret. Si vero misericordiam sine iudicio aspiceret nimis insolenteret. Ambas ergo homo volens proficere consideret. ut altera alteram temperet. quia misericordia sine iusticia faceret presumptionem. Iusticia vero sine misericordia desperationem. Ad ambos ergo pedes domini sedeamus. nunc istum nunc illum attendentes ut ex presumptione et desperatione contemptus homo timens speret et sperans timeat. Nam illa scilicet iusticia deuote considerata reprimit insolentiam. illa autem scilicet misericordia erigit infirmitatem. Illa scilicet iusticia operatur humilitatem. Illa vero erigit pusillanimitatem. vna docet timorem altera amorem. Vnde Bernardus. Felix mens cui dominus Ihesus vtrumque infixit. pedem misericordie et iudicii. A duobus signis cognoscite eam que eiusmodi est. Ipsa sunt timor et spes. ille iudicii illa misericordie representat ymaginem. quia alterum sine altero osculari non expedit. quia recordatio solius iudicii in baratrum desperationis precipitat. et misericordia sola pessimam generat securitatem. Sequitur tertiū in proposito thema. scilicet Audiebat verbum illius. Quod eterna operatione nobis respicitur.

Ipsa enim dominus ihesus magdalenae sic sedenti verba tam interius quam exterius dulciter propinabat. Que autem et qualia verba deus ei dixerit. non interest mea exponere. nisi quod intus et extra talia ei locutus sit per que ad iusticiam gloriosissime est promotus.

Ut autem hanc materiam quam in manibus est ad precedentia connectamus. Ecce in fine precedentis sermonis superadditum est. quod subtracta diuina presentia relinquatur quidam sape gratie ipsi anime. ex cuius odore impatienter languens continuo clamore impatientis desiderii postulat priorem gratiam sibi reddi dicens illi. reuertere reuertere dilecte mihi. De quo languore dicit Bernardus. Quanto putas ostendatur animus stupore subtracto tibi tanto solatio. Subtractio enim rei amate augmentum desiderii est. et quod ardentius optat caret egrius. et hic languor amoris non est aliud nisi tedium impatientis desiderii. quo necesse est affici mentem vehementer amantem. eo abeunte vel etiam absente quam amat. Nullo igitur humano solatio mitigatur secreti doloris sauciata amaritudo. quod dilectus considerans quippe qui eundem languorem inspirat. ut ex eo occasione habeat redeundi reuertendi. loquitur ergo ei verba amatoria verba ineffabilia que non licet homini loqui. Occasio ergo horum verborum tria dicitur per ordinem scilicet de mutua dei et anime nostre collocacone. Secundo de liquefactione. Tertio de vniione. Primum resumamus et quatuor de eo dicemus scilicet linguarum de claracione.

dei locutionem. internam medi-
tationem. Quarto locutionis dei
diuersitatem siue variationem.

B Sciendum ergo qd de
lingua sponsi a spōse dicit **Bea**
Spiritus est deus a spiritus est a
anima. et habent linguas suas. q̄
bus sibi mutuo colloquuntur. pre-
sentes q̄ indicant. **L**ingua ergo
sponsi est fauor dignationis **L**in-
gua sponse est feruor deuotiois.
a et lingua est omnis anima que
hanc linguam non habet et non
potest ei esse sermocinatio cū ver-
bo.

C Secūdo dicendū
est de dei locutione. dicit **Gre**.
Cum per semetipsum nobis loq̄-
tur deus sola nobis vis interne
aspirationis aperitur. a de verbo
eius sine verbis a sillabis cor do-
cet. quia virtus eius intima s̄
leuatiōe cognoscitur.

Tercio
ne eius allocutionem furda aura
trāseamus. putātes esse nostrā
cogitationem sermonem dei. qd̄
quibusdam impropereat deus **J**o-
hā. viij. dicens **Q**uare loquelam
meam non cognoscitis et ē. eo qd̄
similia sunt. vt ait **B**ernardus.
cogitata nostre mentis sermoni-
bus veritatis in nobis loquētis.
nec facile quis discernit quid in-
tus patiat cor suum. quid ve au-
diat. **V**nde cum sic sint similia ne-
cessariū est vt differētie assignēt

Propter quod sciēdum. qd̄ sermo
dei est verus bon⁹ ardens. sed ho-
rum opposita habent nostra cō-
gitata. **P**rimo dico sermo dei est
verus ipso dicente **V**eri sunt om-
nes sermones mei. qui ex nobis
ōmnes sunt mendaces **J**uxta illō

Johā. xi. n. **Q**ui loq̄t mēdaciū de
pprio loq̄t **I**te **S**ermo dñi est bo-
nus. no ster vero est malus **Vñ**
Bea. **C**um mala versam⁹ in cor
de nrā est cogitatio. si vero bona
dei sermo dei. **I**lla cor nostrum di-
cit hec audit **H**ic v̄citas dicit **Q**a-
thē. xv. **D**e corde exeunt cogitati-
ones male adulteria a ē. **D**e ver-
bis aut bonis domini dicitur **M**i-
che. n. **N**ōne verba mea bona sūt
Ite sermo dei est ardens **Vñ** **P**ro-
uer. **O**mnis sermo dei est ignitus
Ite **J**ē. xxij. **N**ūq̄ v̄ba mea i-
gnis sunt ardēs et quasi malleus
conterens petras **E**t iterum **V**er-
ba illius quasi facula ardens **V**er-
ba autem nostra dura sunt frigi-
da insipida et terrea **V**ine **P**sai.
De hūo mūdabit eloquium tuum

C Dicēdum ē quarto de huius lo-
cutionis diuersitate. **A**liquando
enim loquitur in nobis deus ver-
ba ad solam consolationem perti-
nentia. vt est illō in **C**anticis **E**cce
tu pulchra es amica mea. ecce for-
mosa mea et immaculata mea.
que videlz verba nichil aliud itē
dunt nisi consolationem a toties
replicata non nisi cumulum delicti-
arum sonant. **V**ocat animam aī-
eam quia ad lucem dei sic eliter i-
tendit. veat eam formosam qui
a celesti desiderio flagrat. veat e-
am immaculatam ppter vite pu-
ritatē **A**liquādo loquitur in nob̄
verba ad virtutes promouētia.
vt ē illud **C**anticorū **S**urge p̄p̄a
amica mea a veī **A**c si dicat. surge
ab ōni ip̄fectiōe. a p̄p̄a feruore
et amore ad ornatū virtutū. **C**
Tercio loq̄t qd̄ v̄ba ad desidēiū

superiorū inflammantia Canticoꝝ
Veni in ortuꝝ meū soror mea spō
sa Nam poma vetera et noua ser
uauit tibi. per que verba inflāmat
eam vt cupiat dissolui et esse cū
eristo. De hys modis loquēdi di
xit Bern ar. Sunt verba domini
viganā corda arida et tēctia p
amoris magnitudine. quorum di
uersitas narratio de ciuitate dei.
de pace et cōpia ciuitatis. de ciui
um gloria. de decore lucidissime mā
sionis pellens penitus de corde fa
stidiū. nunciāns dilectio q̄ possessi
o eius sit. **H**ec sunt locutiones dei
cum suis varietatibns. Per q̄s
prudens anima audiat quid loq̄t
ur in ea deus. et scādum intentiōē
verborū regat componat et ordi
net vitā suam. **S**up oīa aut verba
hec loq̄tur quādoq̄ vba non p̄
a seo quecūq̄ loq̄t homo. vt q̄o
quid ille homo etiam corporali vo
ce dixerit imitādo ipse loquatur.
ad interloquēdū dico. **S**cio homi
nem in eristo qui equiuit a me
dicens michi. **S**epe loquit in me
deus. et inter alios modos loquē
di loquit sepe verba mea. vt q̄o
quid ego dixerō ipse dicat eadeꝝ
repetens et de suis penitus nil ad
dēs. et subiunxit homo dei. rogo
inquit q̄o sibi vult illud? ego p̄ me
o sapere respōdi dicens. **N**on in
telligo aliud ī hac repetitiōe ver
borū tuorū nisi affectuosissias de
lectias caritatis dei. q̄si nil indicet
se scire posse nisi qd tu velis. **N**ūc
ergo audi consiliū meū. obserua
eius os. et quando replicabit ver
ba tua tu p̄ge ad illa vba q̄ maxi
me in te compleri desideras. q̄ si

eadeꝝ ipse respiciet et tibi spes
validissima q̄ aliquo tempore i
pleat desiderium tuum. **L**
Nam et ipse ait per Psalmistam
Que procedūt de labijs meis non
faciam irrita. **O**portet ergo vt fa
ciat. sicut dominus locutus ē deꝝ
noster. **S**imiliter locutio anime ē
pliciter variatur. **C**um autem lin
gua anime sit feruor deuotionis o
portet vt locutio varietur quem
admodum deuotio variatur.
Q **E**st autē triplex anime
deuotio. scilicet intīme dilectiōis.
stupende ammirationis. de fide et
feruentissime inflammationis. **L**a
quitur ergo ex intīma dilectiōe.
cū intuitu beneficiorum inflam
mata surgit in gratiarū actionē.
agēs deo gratias p̄ oibꝝ bñficijs.
Tunc etiā loquitur ex stupenda ā
miratione. cū ex intuitu diuine
maiestatis surgit ad laudationē.
Tūc etiā loquitur ex de fide et
inflammatione. cū ex intuitu p̄
missorum supersperat ad promi
sa eadem consequenda. **T**unc autē
maxime loquitur anima cū ex
tīmia deuotiōe lingua carnis ob
mutescit. non inueniens verba
p̄onea per que mēis affectum
valeat explicare. **V**ic beatꝝ **G**re
gorius. **T**unc facundius laudes
dei loquimur. cū ab hys obstu
pescendo obmutescimus. **I**lle au
tem deum maxime laudat qui se
in laudum eius expletionē succū
bere conspicit. **R** **C** **S**ecū
do dicendum est de liquefactiōe.
hęc est quomodo liquefat ad dei
collocationem. **N**am ex virtute di
uini colloquij anima liq̄scit. ipō

testante in **Canticis** ubi dicit. **A**nima mea liquefacta est ut dilectus locutus est. **L**iquidum autem de sui natura fluit. quod autem fluit transit ab eo loco in quo fuit ad locum in quo non fuit. De hoc modo liquefcenti. Dicit beatus **Bernardus** **H**es liquefcento molitur. molitum autem ex igne dei amplius purgatur. purgatum autem amplius nobilitatur et conflatur in massam unitatis. quem admodum diversa metalla igne soluta conflantur in unum. sic deus et anima in se diversa ex igne caritatis conflantur in unum. **U**t adhuc aperius ostendit beatus **Bernardus** dicens. **E**x virtute verborum sibi mutuo colloquentium corda liquefunt. liquefcento deficiunt. deficiente transeunt. transeundo ununtur. unita perficiuntur dum in illam unitatem coeunt. quam saluator orat et optat fidelibus **Johannis** de primo septimo. **U**t sint inquit unum in nobis sicut et nos unum sumus. **T**ercio dicendum est de unione dei et hominis. de qua iam dictum est in liquefactione. Nam ex collolocatione fit liquefactio. ex liquefactione fit unio. que videlicet unio a mantem unitatis amato. De quo dicit beatus **Bernardus** **Q**uomodo stilla aque multo infusa vino deficiere a se tota videtur. et saporem vini induit et colore. a quo modo ferrum ignitum et cadens igni simillimum fit prestina exuta forma. sic omnes in sanctis humanam affectionem quodam ineffabili modo necesse est a semet

ipsa liquefere. et in dei transferri penitus voluntatem. et hoc modo finis est et brauium. ad quem vel quod omnium religiosorum festinare debet intentio. **P**restate domino nostro ihesu christo cui est benedictus in secula seculorum. Amen.

Sermo .liij. **D**e eodem **S**ermo tercius.

Maria erat que unxit dominum ungento **Johan**. undecimo **Beat** **Grego**rius loquens de sancta **Maria** magdalena dicit. **Q**uidquid magdalena peccatrix turpiter sibi exhibuit. hoc iam laudabiliter deo offerrebat. **N**os autem facta huius femine non viciose. sed ex vite sanctitate gloriose fideliter inquerentes. inuenimus eam tria genera ungentorum domino in triplici loco obtulisse. **N**am in prima sua conversione ungentum deo optulit pedibus domini applicatum. **D**e quo ungento dicitur **Luce** septimo. **E**cce mulier que erat in ciuitate peccatrix. ut cognouit quod dominus nosset. **I**hesus christus accubisset in domo **Simonis** leprosi attulit alabastrum ungenti. et stans retro pedes domini nostri cepit rigare lacrimis. et capillis capitis sui tergebat. et osculabatur pedes eius et ungento ungebat. **D**e secundo vero ungento dicitur **Mathe** vicesimo sexto. **C**um esset **I**hesus in **Bethania** in domo **Simonis** leprosi accessit ad eum mulier habens alabastrum plenum

ungenti preciosi. et effudit super
caput ipsius recumbentis. **V**idē
tes autē discipuli indignati sunt
dicentes. **V**t quid perditio hec?
Potuit enim venundari multo et da
ri pauperibus. **S**ciens autem ihesu
sus ait illis. **Q**uid molesti estis
huic mulieri? opus enim bonum o
perata est in me. **D**e tercio au
tem ungento dicitur **M**arci. xiiij
Maria magdalena **M**aria iaco
bia salome emerūt aromata ut
venientes ungerent ihesuz. **H**ec
tria ungenta **M**aria magdalena
cum suis appendicis. i. cum suis de
uotionibus optulit domino. pro
quaruz virtute ab ymo statu pec
catorum ad gloriosum statum q̄
tie promouente domino est promo
ta. adeo ut in sublimitatem glo
rie sublimata omnibus peccatori
bus maximū sit posita solacium.
ut qui eam in ymo hoc est in via
peccatorum secutus est in ipsa e
tiam formam inueniat per quaz
eam ad gloriam imitetur. et hec
de eius gloria breuiter dicta suf
ficiant. **N**unc stilum ad nostraz
edificationem conuertamus pre
dicta tria ungenta. ymo magis
ipsas deuotiones per ungenta de
signatas nostro statui applican
tes. **N**on enim ipsa ungenta sine
deuotionibus suis in **M**agdaleā
p̄fuisset. nec domino placuisset.
nec deuotio ipsi propter ungen
ta. sed ungenta propter deuotioēz
domino placuerunt. **I**deo et nos
ungenta ista corporalia relinqua
mus. et deuotionem eorum quā
tum desuper datum fuerit prose
quimur. **B**eatus itaq; **B**ernaardus

ungenta ista diffuse p̄sequitur di
cens **E**st ungentum contritiōis.
et est ungentum pietatis et com
passionis. **P**rimum ungentum
est pungitiuum dolorem faciēs.
secundum temperatiuum dolorē
leuiens. **T**ercium sanatiuum mor
tos expellens. **P**rimū ego
ungentum cōpunctionis est qd
sibi cōficit anima multis irēnta
crimibus. si tamen incipit cogi
tare vias suas. nec nō colligat o
teratq; in mortariolo cōscientie
multas ac varias species peccato
rum. ut intra estuantis pectoris
ollam simul omnia coquat igne
quodam penitentie et doloris. ut
possit dicere cum propheta. **C**onca
luit cor meum intra me. et in me
ditatione mea exardescet ignis.
Ecce hoc ungentum quo anima
peccatrix sue conuersionis p̄mor
dia condire debet et plagis suis
recentibus adhibere. primū sa
crificium deo spiritus contribla
tus. **Q**uaz diu ergo non habeat
aliud tanq̄ pauper et imops vn
de sibi melius ac preciosius com
ponat ungentum. non negligat
interim preparare modicum illud
licet sit de vilibus speciebus. ut
pote de sedis et immundis crimi
nibus peccatorum. **Q**uia cor cō
tritum et humiliatum deus non de
spicit. **N**am de virtute huius un
genti legimus scriptum. cum si
disset super pedes domini. q̄ do
mus repleta est ex odore ungen
ti. **E**t reuera domus celestis tan
q̄ odorem suauitatis recipit hoc
ungenti. dicente dño **L**u. xv. **D**i
co vob̄ gaudium ē angel̄ sup vno

peccatore penitentia; agente **T**ā
tō ergo minus vile diuinis appa
rebit aspectib⁹. q̄ro plus sibi pe
nitens viluerit in recordatione
peccatorū. **N**ec ē omnino spernē
da. nec vilis habenda h̄c modi
vntio. cuius odor non solum p̄
uocat h̄ies ad correctionem. sed
etiā angelos inuitat ad exultat
onē. huc vsq; **B**er. De quo vngē
to monemur **Exod.** xxx. vbi di
ctur. **F**acies vntionis oleū san
ctum vngētū compositum ope
vnguetarū. sanctificab⁹ q̄ oīa et
erūt sancta. **Q**uō
aut sit faciendū subiungit dicens
Sume tibi aromata stacten et o
micha et galbanū tōi odoris et th̄
lucidissimū. c̄qlis ponderis erunt
omnia. faciesq; thymiana opere
vnguetarū mixtum diligentet
et purum sanctificatione dignissi
mū. **C**umq; i tenuissimū puluerē
vniuersa contuderis pones ex eo
coram testimonij tabernaculo. i
quo loco apparebo tibi. sanctū sa
ctōū erit vobis thymiana ac. **I**n
quibus docemur verbis quomō
ex speciebus peccatorū nostrorū
hoc preciosum vngētū conficere
debēam⁹. **E**t erit mira et artificio
sa confectio. si ex fēois et vilib⁹
speciebus vngētum vntim⁹ pre
ciosū. **Q**uid enim vilius peccato
q̄d facit hominē omni re viliorē?
De quo dicit. **S**apien. xv. Vilior
luto est vita eius. scz peccatoris.
q̄o preciosius illo per q̄d oībus sa
ctis et angelis gaudiū fit i celo.
Ad hanc ergo cōfectiōē salubri
t̄ faciendā tria requirūt. **D**ebet e
nim ista cōfectio esse generalis. e

qualis. affectualis. **G**enerali⁹ v̄
de omnibus speciebus peccatorū
fiat. **C**um enim dei perfecta sint o
pera nō potest dimidiare remissi
ōnē peccatorū. vt dimittat peitē
ti ea de quibus peitēt et nō dimit
tat ea de q̄bus nō peitēt. **D**icit
enim **Eze.** **M**aledictus qui de gre
ge suo offert maculosum. **E**t hoc
intelligitur in eo quod dicitur.
Sume tibi aromata. i. plurali. **C**
Secundo hec confectio debet esse
equalis. vt affectus penitētis in
pōdē doloris singulis peccis corre
spōdat. de magis peccō magis
peniteat. de minore minus. **D**e q̄
dicitur **Pro.** xi. **P**ond⁹ equū vo
luntas eius. **E**t iterū **Deutero.**
Pro mēsurā peccati erit modus
plagarū. **E**t hoc tangit in eo. q̄d
in predicto verbo **Exod.** xxx. di
ctū. **E**qualis ponderis erūt omnia.
Tercio hec confectio debet eē
affectualis. vt ex profundo cordis
nostri intima deuotiōe cogitem⁹
quem in peccatis nostris offendi
mus. quia deum patrem nostrū
quod in se transfiguratur beatus
Bernardus propter nos dicens
Cogitanti michi. q̄ patrem offen
derim est certe quod pudeat. **I**p
se enim se p̄rem exhibuit michi.
sed ego non illi vicissi me i filiū.
qua fronte attollo oculos meos
iam ad vuluam p̄i patris taz ma
lus fili⁹. operiat confusio faciē.
pudet sub tanto patre vixisse de
generem. **E**t hoc intelligitur in e
o. q̄ supra dixit. **C**uz vniuersa in
tenuissimum puluerem contuderis
erit sanctum sanctorum.
F **S**ecundum vngentum d̄

deuotionis. et est quod conficitur ex
intuitu beneficiorum dei. De quo
iterum beatus Bernardus super can-
ticam sermone. x. Sed est ungen-
tum tanto preciosius primo quam
to de melioribus compositum
est speciebus. Nam primi ungen-
ti species non longe queruntur.
Nam penes nos absque difficultate
eas reperimus. ac de nostris ortis copiam
talius perfacile colligimus.
Quis enim ad manum non habeat
iniquitates et peccata? Denique il-
lud primum apponitur pedibus. il-
lud vero capiti applicatur. At ve-
ro secundi huius ungenti aromata
nequaquam terra nostra profert. sed
paucis de vltimis fimbis ea non
bis acquirimus. Fit enim ungentum
istud de diuinis collatis humano
geni beneficiis. Felix anima que ip-
sa sibi studiose colligit. et animi me-
tis sue oculos digna cum gratiarum
actione reducere curat. profecto cum
fuerit in vasculo pectoris pistillo
crebre meditationis commota atque
contrita. deinde igne sancti de-
deri simul omnia decocta. et demum
impinguata oleo leticie. erit unctio
o longe preciosior et excellentior
priori. Illo attestante qui dicit.
Sacrificium laudis honorificabit
me. Porro cum scriptura solum
dicat de primo quia nequaquam de-
spicitur. liquet illud amplius com-
mendatum. quod non solum non de-
despicitur sed honorificat deus. Demum
illud pedibus apponitur. hoc vero
capiti. Si enim christi caput ad diu-
nitatem est referendum. dicente
Apostolo. Christi caput deus. paulo
dubio caput christi ungit qui gra-

tias agit. quod in referendo gra-
tias deum tangit non hominem.
Quia ut ait Iacobus. Omne da-
tum optimum. et omne donum per-
fectum de sursum est descendens.
Ergo quale ungentum apposui vobis
modo quod se illud caput tremen-
dum potestatibus tangi non ou-
erit indignum. ymo et honoris insigni-
ne iudicat dicens. Sacrificium lau-
dis honorificabit me. Quomobrem
non est pauperis et inopis seu pu-
silli cordis istiusmodi conficere vti-
etionem. que tantum de libertate
spiritus et puritate cordis desce-
dit. Nichil enim ita proprie in terris
representat celestis habitationis
statum. sicut alacritas laudantium
deum. dicente scriptura Beati qui
habitant in domo tua domine in
secula seculorum laudabunt te.
Quomobrem suadeo vobis ami-
cis meis reflectere interduz pedes
a molestia et anxia recordatione
peccatorum vestrorum. et euade-
re in itinera plamiora sermioris
memorie beneficiorum dei. ut qui
in vobis confundimini ipsius in-
tuitu respiretis. et quidem ne ces-
sarius dolor pro peccatis est. sed
si non sit continuus. sane interpel-
letur recordatione letiore benefi-
ciorum dei. Misceamus absinthio
mel. ut salubris amaritudo salu-
te tunc dare possit. cum mixto te-
perat a dulco. et bibi poterit. Que
autem beneficia sint crebrius co-
gitanda statim subiungit beatus
Bernardus dicens sermone vni-
decimo. Verum quia beneficia que
largiri mortalibus non cessat in-
seruicors dominus recolere et recolligere

omnia dñi hora impossibile est.
istud saltem quod precipuum est
et maximum opus. viz nre redēp
tionis a memoria redemptorū ali
q̄te? nō recedat. **G** In quo
dpe duo dixerūt q̄ vestris studijs
intimare curabo. que sūt mod⁹ et
fructus. Et mod⁹ quidem dei exi
manatio est. fructus vero nostrū
de illo repletio. Porro fructū ta
lem expectam⁹ nri amoris. qua
lem ipse quē amam⁹ p̄misit. mē
surā inquires bonā et cōfertam et
roagitatā et superfluētē dabūt in
finū vestrū. Mensura ista vt audi
o sine mensura erit. Sed velim sci
re cui⁹ rei futura sit mensura il
la. vel totū illa imēstas que ē p̄
mittit. Ocul⁹ nō vidit deus absq̄
te q̄ preparasti diligētib⁹ te. Dic
nobis tu de⁹ q̄ preparas. quid p̄
paras. que sit mēsurā sine mensu
ra. **C**redim⁹ confidimus reuera
sicut p̄mittis ēplebimur ī hoīs
dom⁹ tue. sed q̄bus queso bonis
vel qualib⁹? forte fumētovino et
oleo auro etq̄ argento lapidib⁹
re preciosis. Sed hęc nouim⁹ et
vidim⁹ et fastidimus. **I**o q̄rim⁹
q̄d oculus non vidit nec auris au
diuit. Deniq̄ illa priora promif
sa sūt iudeis. sicut scriptū ē **D**edit
illis regiones gentium et labores
populorū possederūt. nobis autē p̄
mittit q̄d oculus nō vidit. et illa
mēsurā prius prescripta. **I**llud q̄
querim⁹ q̄d sit quod oculus non
vidit nec auris audiuit. hoc plac⁹
hoc sapit. hoc delectat inquerere
q̄dāq̄ sit illud. **E**sūt inq̄t omnes
docibiles dei. et erit deus omnia ī
omnibus. **E**rgo vt audio plenitu

do et repletio que nobis promit
titur a deo non erit nisi deus et
de deo. **Q**uis vero comprehen
dat q̄ magna multitudo dulcedi
nis in breui isto sermōe compre
hensa sit. **E**rit deus omnia ī omni
bus. **U**t de corporei
tatem tria in anima intueor. se
licet rationem. voluntatem. me
moriam. et hęc tria ipsam animā
esse. **N**am qui replet in bonis de
sideriū anime. ipse rationi futu
rus est plenitudo lucis ipse volun
tati multitudo pacis. ipse memo
rie continuatio eternitatis. **O**ve
ritas caritas eternitas. **O**beata
et beatifica trinitas. ad te nostra
misera trinitas miserabiliter su
spirat. quoniam a te infelicitex
exulat. **P**rimum illud faciet veri
ritas deus. **S**ecundum caritas de
us. **T**ercium summa potestas de
us. vt sit deus omnia ī omnib⁹.
ratione recipiente lucem inextin
guibilem. voluntate pacem imp
turbabile consequēte. memoria
fonti indeficienti etnalit̄ inextēte
Primū filio. **S**ecūdū spiritui san
cto. **T**ercium patri proprie assi
gnatur. **E**t de hęc redemptiois fru
ctu. **D**e dei vero exmanatione tria
precipue vobis intuenta commē
do. **N**on autem simplex aut modi
ca illa exmanatio fuit. sed semet
ipsum exmanauit vsq̄ ad carnez
vsq̄ ad crucem. vsq̄ ad mortem.
I Similit̄ exmanauit se in ē
b⁹. in rebus in corpe et aīa. **I**n ū
bus quia ex omnib⁹ reb⁹ celi et tē
nō habuit vbi caput reclinaret.
Ipo dicte **M**atthe. viij. **V**ulpes
foucas hñt et volucres celi nidoz

Filius autē hominis nō habet vbi caput suum reclinet. In corde se examinavit. De quo **Psalmi.** A planta pedis vsq; ad verticem capitis non est in eo sanitas aē. Et similiter se in anima examinavit. patri omnem offerens voluntatem dicens **Marci. xiiij.** deo patri in agoniā **Abba** pater omnia possibilia tibi sunt. transfer a me calicē istum. verumptamen non sicut ego volo sed sicut tu. **R. Et** notādū q; has tres examinatioēs de nōo ponim; nō de verbis **Her.** Sed diceret aliquis. Non potuit deus reparare hōiez opus suum absq; tāta difficultate? Ad quod re spondet **Berna.** vbi supra sermo ne. xi. super cātica dicens **Va**luit. sed maluit cum iniuria suae ne pessimum atq; odiosissimūz viciū ingratitudinis occasionez vltra repiret in hōie. Quid emz dicebat homo creatus a ingrāt? **Gratis** quidē conditus sum scilz nullo auctoris grauamine vel labore. **Quid** magnū est quelibet magna in verbi facilitate donare? **Na;** de me sicut de ceteris dixit et facta sunt. **Sic** beneficiū creationis attenuās humana impietas ingratitudinis materiā inde fūmebat vnde amoris causaz habere debuerat. **Sed** obstructum vt dicitur in **Ps** est os loquentiū iniqua. q; luce clari; patet quātum p te o homo dispendium fūi fecerit. **Sex** diebus vidi oīa. et te inter omnia. **At** vero per triginta annos operatus est salutē tuā in medio terre. **R. Et** **Tercium** vngentū est. q; duobz

longe auāllit. a hoc appellaueri pietatis. eo q; fiat de necessitatibus pauperū. de anxietatibus oppressorum. de perturbationibus tristium. de culpis delinquentiū. et postremo de omnibus quoulibet miserorum erūpnis. etiam si fuerint inimici. **Despicabiles** videntur omnes species iste. sed ē super omnia aromata vngentiū quod ex eis conficitur sanasiū. **Igitur** multe miserie collecte atq; oculo pietatis inspecte. ipse sūt species ex quibus vngenta optima componuntur. **Felix** mens q; talium collectione aromatum se se vitare a impinguāe curauerit. infundens ea oleo misericordie a ardore decoquens caritatis **Vex** qua sermonem istum de vngentis in longum pteaximus de primo et secundo vngento. **Ideo** de hoc tercio vngento hęc pauca sufficiant. ne phixitas quē mater ē te dñi deuotionem extinguat. sed hys vngentis delibuti curramus in odore vngentorum istorūz viā mandatorū dei. q; est bñdict; ac.

Sermo. liij. **De** sancto **Jacobo** sermo primus.

Iste vocatū ē nōmen eius **Jacob** **Ge. xvij.** **Dicit** beatus **Gregorius** Mens nostra mutabilitatis sue pondere in aliud semper impellit q; est. et nisi in statu suo acta discipline custodia teneatur semper in deteriora labitur. **Que** enim statē deseruit statū quē hęc potuit amiserit. **S. V. b. appositā scō**

Jacobo possunt applicari conuenienter. qui interpretatur luctator siue supplantator. eo quod ad iam dictam mentis nostre mutabilitatem reparandam et in deo stabilendam fortiter luctabat. quousque tandem omnia que mentem suam infirmam abant permittere subplantauit. et supplantans calcauit. stans in pleno domino omnium eorum que bus in prima creatioe uisus est dominari. **Gen. i.** Crescite et multiplicamini et replete terram et subicite eam. et dominamini piscibus maris et uolantibus celi et uniuersae aere que mouet super terram. Que sicut stantia homini et obedienti omnia obediuerunt et seruauerunt. ita imobedienti eadem omnes creature sunt rebelles. Sic dicitur **Eccli.** Creatura tua tibi factori dei seruans excaecandis in tormentum aduersus impios. Iuste ergo iste gloriosus princeps dicitur **Jacob** quia luctando et pugnando uentus **Jacob** Patriarcha uir uiriliter imitabatur. ut quem in uirtute uite sequeretur etiam in similitudine nominis imitaret. **Quod** autem ipsum fuerit imitatus. Sciendum quod antiquus **Jacob** quatuor locis et vicibus pugnabat et pugnando supplantabat. **Primo** in utero matris cum **Ezau** fratre colluctando. **Secundo** in domo patris sui iterum cum **Ezau**. **Tercio** cum **Laban** cognato. **Quarto** cum **Angelo**. **Primo** dico antiquus **Jacob** luctabat cum **Ezau** fratre suo in utero matris. Sic enim dicitur **Gen. xxv.** Dedit dominus conceptum rebecca. sed collidebatur in utero eius puuli. et **Jacob** egrediens de utero plantam tenuit fratris. **Secundo** luctabatur cum

Ezau in domo patris supplantans eum et tollens eius primogenita. et nichilominus subripiens eius benedictionem. Nam de primo genitura dicitur **Genesis** ut supra. **Coxit** autem **Jacob** pulmentum. ad quem cum uenisset **Ezau** lassus de agro. dixit Da michi de coctione hac rufa. Cui dixit sanctus **Jacob** Uide michi primogenita tua. Ille respondit Si morior quid michi proderunt primogenita. Dixit ergo factus **Jacob** Iura ergo michi. Iurauit ergo **Ezau** et uendit primogenita. et sic accepto pane et lentis edulio comedit et recessit. suspensum quod sua primogenita uendisset. **De benedictione** autem subreptione dicitur iterum **Gen. xxvii.** Dixit **Isaac** ad filium suum **Ezau**. Venit manus tua fraudulenter et accepit benedictionem tuam. **Ac** ille subiunxit uerbum propositum. Iuste uocatum est nomen eius **Jacob**. supplantauit enim me in altera uice. **Primogenita** mea ante tulit. et nunc secundo subripuit benedictionem meam. **Tercio** supplantauit **Laban** fugiendo. Sic enim scriptum est **Gen. xxxi.** Surrexit **Jacob** et ipositis liberis ac coniuugibus suis super camelos abiit. tulitque omnem substantiam eius. greges et quidquid in mesopotamia acquisierat. pergens ad **Isaac** patrem suum. **Quarto** luctabatur cum angelo. **Gen. xxxii.** ubi dicitur Tulit **Jacob** duas uxores suas et totidem famulas. cum undecim filiis. et transiit vadum **Jabot**. trans ductis ergo omnibus que ad se pertinebant

remansit solus. et ecce vir lucta-
batur cum eo vsq; ad mane. qui
cum videret q; superare eum nō
posset tetigit neruum femoris ei⁹
et statim emarcuit. Dixitq; ad e-
um dimitte me. iam enī auroza
ascendit. Respondit. non dimit-
tam te nisi benedixeris michi.
Ayt ergo. Quod nomen est tibi?
Respondit. Jacob. At ille. Nequa
q̄ ultra Jacob appellabitur tuuz
nomen sed israel. quoniam si o-
tra deum fortis fuisti quanto ma-
gis contra homines preualebis.
Et sequitur. Et benedixit ei in e-
odem loco Sicut igit̄ vetus Jacob
vicit supplantando hys quatuor
modis. Sic nouus noster Jacob
totidem modis luctando. tam cū
actionibus q̄ passionibus virilē
vicit. Illas scilicet actiones strenu-
issime p̄ficiendo. istas autē passi-
ones virtuosissime sufferendo. **C**
Primo enim luctabatur in vtero
vincens interiores affectiones.
Secundo in domo. i. in corpore su-
perans carnales delectationes.
Tercio supplantauit Laban. qui
interpretatur cādius signās mū-
dum. supeditans mundanas oc-
cupatiōes. Quarto vicit angelū
.i. deum cogens eū ad dandum si-
bi benedictionem. **Q**uod autem nō-
ster Jacobus in vtero vicerit pa-
tet ex hoc q; cum x̄ps sibi diceret
et Ioh̄i. Potestis bibere calicē
quē ego bibiturus sum. dixerūt
possumus. dantes inuictam volū-
tatem ad amaritudinē passionis.
Quod etiam corpus vicerit patet
ex hoc q; dedit illud ad passionē.
Quod etiam munduz vicerit patet

in hoc qd ipse Joh̄a. vicit in cano-
nica sua. **Q**uod qd natum ē ex deo
vincit mundū. hęc victoria fides
est v̄za. **Q**uod etiā vicit deū accipie-
do ab ipso benedictionem patet
Luc. xxij. vbi d̄r. Exiit eos
foras in Bethania; et eleuatis o-
culis suis benedixit eis. et factū
est dū benedicez illis recessit ab
eis et ferebatur in celuz. Iuste et
ergo v̄ratum est nomen huius p̄-
cipis Jacob. q̄ totidēz modis exi-
tit supplantator. et ideo meruit tā-
ipse q; ceteri apostoli in pristinū
statum p̄me creationis a dño col-
locari. stans erectus taz in natu-
ralibus q̄ in ḡtutis coram deo. et
habens dominium super ceteras
creaturas. **V**nde Math. x. Dedit
eis scz apostolis potestatem spiri-
tuum immundorum. et curare o-
nem languorez. **V** **C**ū
tandem aliquando ad nostram e-
dificationem materiam inflecta-
mus. in totidem locis et luctami-
nibus nos viri liter exercentes.
vt si gloriosi h̄ p̄ncipis gloriā
cupi⁹ possidere. ipsum etiam n̄ pi-
geat imitari. **P**rimo discentes lu-
ctam actionum. **S**ecundo passio-
num. **C** **P**rimo ergo luctemur
cum actionibus nostris in vtero
vincens iteriora nostra. et ip-
sa in statum debitū ordinantes.
Quod tribus modis potest fieri.
Primo ergo luctari oportet ad i-
teriorū nostrorū purgationem.
Secundo ad purgatorū cōcorda-
tionē. **T**ercio ad recordatorū cle-
uatiōē. **Q**ue tria multo sudore
et multo labore indigēt anteq̄ ad
statū p̄stinū. i. ad statū creatiois

refortmētū. Illa enim tria homo primo creatus habuit. sed cū peccauit sunt omnia deformatā. **C** Primo ergo luctemur purgātes interiora nostra ita ut quidquid mordeat conscientiam continuo expellatur. Quod admonere sapiens voluit cum dixit. Expurgate aī pauca. Que pauca sunt duo. scilicet penitentiā et resistentiā. et per penitentiā commissa expellantur. et per resistentiā committēda prohibeantur.

X Cum enim interiora nostra in tria principalia. scilicet in intellectu. voluntatem. memoriā reducantur. Intellectus purgandus est a falsis. voluntas a malis. memoria a febris. et tūc interiora nostra optime sūt purgata. **S**ecundo luctemur ad purgatorum concordationem. ita videlicet ut pio affectu et equali conamine omnia velint deum. et bonum quod intellectus cognouit voluntas velit. memoria amplectatur. et non sint in eis scismata. Quod cum factum fuerit super modum homo festinanter proficit. propter quod deus dicit in Pro. Tria sunt que placent spiritui meo. que sunt probata coram deo et hominibus. Quorum unū est concordia fratrum. Nam ut ibidem dicit. Vbi frater adiuuatur a fratre ibi firma est ciuitas. Unde monet nos Ap⁹ dicens. Nō sint in vobis scismata.

Tercio luctemur ad recōciliatorum ad deum eleuationē. Ad hoc enim homo inter omnes creaturas staturam habet erectā. ceteris animalibus ad terrā curuatis. ut

per exteriorē erectionem de ita viori nos commoneret. **Vñ** Propheta Eleuare eleuare. quod bis dicit propter cogitationem et deuotionem.

Secundo luctandum est in domo hoc est in corpore quod est domus anime. ut illud supplantemus. i. sub plantis conculcemus. quod iterum in tribus fieri oportebit. scilicet in carnalium desideriorum cohibitione. sensuum refrenatione. maliarum consuetudinū expulsiōne.

Primo dico luctandum est in domo corporis nostri ut carnalia eius desideria extinguamus. **N**unc enim proficimus quod iam aditum talibus non negamus.

quia ut dicitur Ecclⁱ. Si prestes anime tue concupiscentias eius faciet te. Gaudium inimicis tuis. Cui consonat Apostol⁹ dicens. De desideria carnis non perficietis. Cur hoc autē? quia ut idem dicit Si secundum carnem vixeritis moriemini. Omnis enim voluptas habet penam. necessitas parit coronam ut apt Sapiens.

Secundo luctandum est in sensuum refrenatione ut ab omnibus illicitis refrenentur. Quia ut dicit beatus Gregorius. Non licet intueri quod non licet concupiscere. Si enim Eva sensus suos custodisset pomum vitium non gustasset. Si dina filia Jacob ad videndum mulieres alienigenas non exisset. Si Ichem eaz non corrupisset. Vnde beatus Bernardus Dabeat fidelis homo sensus suos exteriores non duces. sed seruentes. ut cū dixerit huic vade et vadat. et alteri vici

veniat et seruo suo fac hoc et facit
Tercio luctandum est in male
consuetudinis extinctionem. quod
etiam faciendum dyabolus p[ro]fua
sit Job. i. dicens. Pelle[m] p[ro] pelle
et cuncta que habet homo dabit
p[ro] anima sua. Ac si diceret. Qui
animam suam saluare desiderat
ante omnia antiquam pelle[m] ma
le consuetudinis abiciat sumpta
noua bona. Bernardus. Accin
gat se spiritalis homo necessita
tem sibi faciens contra necessita
tem. consuetudinem contra con
suetudinem. donec plenam acci
pere mereatur delectationem co
tra delectationem. **T**ercio lu
ctandum est cum Laban id est cum
mundo. tam diu cum illo conce
rantes quousq[ue] ipsum integrali
ter contempnamus. et per omni
a supplantemus et supplantantes
prosternamus. tria ut in ceteris
considerantes. scilicet quia non
sufficit. quia deficit. quia inficit
Primo de primo dicit saluator Ma
thei. Quid p[ro]dest homini si vniuer
sum mundum lucretur? Ac si di
cat. Nichil. Ergo non sufficit. p[ro]
mo omnes diuitie mundi si i[n] v
num hominem confluerent suffi
cientiam non darent quam p[ro]
mittunt. Cuius ratio est. quia a
nima cum ad imaginem dei crea
ta sit. et per consequens est capax
dei nullis reb[us] satiari poterit ni
si deo. **S**ecundo nota
dum est si mundum vincere volu
mus quia deficit. Si enim natura
aliquo bonitatis in mundo esset.
hoc t[ame]n subito euanesceret. et n[on]
p[otes]t aliquali ter p[er]manere. Quia ut

dicit Joh[ann]es. Mundus trahit et o
cupiscentia eius. Ecce mundus qui
diligitur fugit et cum fugientem
sequimur labenti inhaeremus. et quia
labentem retinere non possumus. tunc
ipso labimur quem labentem tene
mus. quem si plene vincere vellemus
esset per omnia relinquendus. quod
suadet Gregorius dicens. Nichil malig
ni spiritus in hoc mundo possident p[ro]
prium. nudi ergo cum nudo lucta
ri debemus. Nam qui vestitus cum
nudo luctatur citius ad terram dei ci
tur. quia habet unde teneatur. Nil
autem sunt terrena omnia nisi quedam
corporis indumenta. Qui ergo o
tra dyabolum ad certamen p[er]erat
vestimenta abiciat ne succubat.

Tercio ut mundum vici
eamus consideremus. quia inficit
post se trahens suos amatores. Cu
em secundum Joh[ann]em. De quod est in mun
do cupiscentia sit carnis a cupi
scentia oculorum. a supbia vite.
Hinc tribus infirmitatibus omnes in
ficit amatores. ut sint auari lux
uriosi et superbi sicut mundus. quia
ut dicit Ecclesiasticus. xiiii. Qui tetigerit pi
cem inquamabitur ab ea. et qui concitauerit
supbo induet supbiam. **P**rimo. Co
mixti sunt inter gentes et didice
runt opera eorum et seruiuerunt sculp
tilib[us] eorum. factum est in illis in scanda
lulum. Hoc autem solo modo obmissis
oibus alijs mundum supplantare
possumus. quia ut dicit Iacobus. n[on] Resi
stis quia amicitia huius mundi inimica
deus est. Quicunq[ue] ergo volue
rit esse amicus huius seculi inimicus
deus constituitur. Quod ceteris
Gregorius dicit. Nemo potest in vna
et eadem re omnipotenti deo et eius

hostibus gratias esse. Nam dei amici
cum se denegat qui eius placet in
imico. et inimicis veritatis aduer-
sabitur qui eidem veritati subiu-
gatur. De hac lucta dicit Bernar-
dus. Veri luctatores sunt qui ad-
uersus huius seculi luctantur ille-
cebras. Quidum ergo melius vi-
cere non possumus et supplantare
nisi ut ipsius per omnia relinqua-
mus. Quod figuratum legimus
in predicto veteri Jacob. qui fu-
gendo non concertando Laban
auniculum suum vicit. **E**

Hoc ante omnia precauentes. ne
sic fugientes furemur ydola La-
ban. i. mundi affectiones et imagi-
nationes. ipsa sub straminibus
Rachel. i. sub religiosis vestibus ab-
scordamus. Nam de talibus Ja-
cob sententiam mortis dedit. di-
cens. Apud quemcumque deos tu-
os inueneris necetur coram fratri-
bus nostris. Que sententia est co-
ram deo et omnibus sanctis app-
bata. Quartum membrum lucta
videlicet cum angelo in sermone
alium reseruemus. eo quod melior
continuet materiam diffusius p-
tractanda. ad laudem domini no-
stri ihesu christi. qui est benedictus
in secula Amen.

**Sermo. In. C. De eodem sermo
secundus.**

Iacob dilexi. Esau autez
odio habui. ne Malach.
capitulo primo. Dicit enim
beatus Gregorius. Ille qui cer-
tat in luctamine. aliquando se fu-

periores. aliquando vero cum eo
cum quo contenderit inuenit in-
feriorem. Qui enim luctatur. non
dum victoriam est assecutus. sed
certat ut eum vincere valeat qui
resistit. Verba itaque proposita de
veteri Jacob secundum litteralem
hystoriam dicta sunt secundum mi-
sticum sensum de nostro Jacob. et
secundum moralez expositionem
possunt intelligi de quolibet lucta-
tore. Quod autem veterem Jacob
dilexerit patet eiusdem verbi asser-
tione. Alias enim significatio no-
minis caderet ab effectu. quod in
vobis domini fieri non potest.

F. C. Quod autem nostrum Ja-
cob dilexerit patet triplici signo
scilicet ex tribulationis multiplicitate
Apostolatuz dignitate. sigulam fa-
miliaritate. Nam de primo dicitur
Quem diligit dominus corripit
et quasi pater in filio complacet
sibi. De secundo est ratio. quod enim ali-
quem ad sublimem dignitatem promo-
uet certum est quod diligat eum. Vnde
de Johanne dicitur. Hoc est preceptum
meum ut diligatis inuicem sicut
dilexi vos. De tercio patet.
Deus enim Jacobum pre ceteris
familiarem habuit. quia ipsum
et fratrem suum Johannem exclu-
sis alijs sepe ad sua secreta voca-
uit. Quod enim quilibet luctatores
et in tribulatione positus diligat
patres ex Apoc. ubi dicit. Ego quos
amo arguo et castigo. Cum sint
ergo duo principia merendi. ac-
tiones videlicet et passiones. noster Jaco-
bimitate veterem in sufferentia passi-
onum sic in efficacia actionum. In eis-
dem locis et totidem vicibus passiones suas

sufferens sicut fecerat actiones **C**
Primo ergo supplantavit passio-
nes in utero . patientiaꝝ intus ex-
hibens ad quālibet passionē . vi-
dens se . ne aliquis motus impati-
entiaꝝ surgeret in corde suo . Vñ in
Actibus de eo et alijs Apostol le-
git̃ Ibat̃ Apl̃i gaudentes a cōspe-
ctu consilij quoniam digni habitū
sūt pro noīe Ihesu cōtumeliā pa-
ti **C**Secundo luctando supplanta-
uit passiones in domo . i . in corpo-
re malū pro malo nūq̃ reddēs .
quoniā legitur in vita sua . q̃ cuꝝ
euz Vermogenes persequeret̃ di-
xit ad Philetū . vt bona pro ma-
lis secūdu q̃ magister noster nos
docuit reddamꝝ absolue eum qui
te ligauit . **C**Tercio vicit passio-
nes et persecutiones quas a mun-
do pertulit . totius mūdi malici-
ā parūpēdens **C**Quarto luctaba-
tur cum angelo . i . cum virtutibus
et difficilibus operibꝝ . illorū diffi-
cultates sibi applicās . ac si sit na-
turaliter sic affectꝝ . Cum enim oē
bonum et omnem virtutem exp̃-
uaricationē p̃morū parētū difficultē
operemur . easdem passioēs ita vi-
cit . vt eadē omnia delectabiliter
operetur . Et hec de supplantatiōe
dicta sufficiant **C**Nunc videndū
est qualiter passiones nostras suf-
feramus . vt nos supplantemus e-
as . et earū amaritudinē sub pedibꝝ
conculcemus . tamdiu cum eis lu-
ctantes . quousq̃ eas cum gaudi-
o sustineamus . Ad quod nos ipse
Iacobus videtur inducere cum di-
cebat in Canonica . Omne gaudi-
um existimate fratres cum in va-
rias tribulationes incideritis . De

hac ergo tribulatione tria per or-
dinem prosequemur . Primo de
tribulationis necessitate . Secun-
do de eius maiestate . Tercio de
luctaminis qualitate **C**
Primo ergo dicendum est de tri-
bulationis necessitate . Oportet e-
nim omnem hominem ad statum
perfectiois promouendum tribu-
lationibus exerceri . Nullus enim
vnq̃ amicus dei effectus est nisi ē
tribulationibus tunderetur . Vnde
Iobie duodecimo dixit angelꝝ
Quia acceptus eras deo necesse
fuit vt tēptatio probaret te . Et
Judith octavo Oēs qui placuerūt
deo per multas tribulationes tñ
sietunt fideles Vnde Prouerbiorꝝ
tercio . Quem em̃ dñs diligit cor-
ripit et quasi pater in filio cōpla-
cet sibi . **C**Sunt autē
quatuor cause propter quas tribu-
latio necessaria est . scilicet prop-
ter operū nr̃orū imperfectionē . dei
assimilationem . spiritualis vite
edificationem . regni celestis asse-
cutionem **C**Primo dico tribula-
tio necessaria est propter operū
nostrorum imperfectionem . Cuꝝ
enī duo sint principia merēdi . s .
actio et passio . et opa nr̃a pauca
sunt vilia et breuiā . vt per ea nō
possimꝝ ad magnū scitatis gradū
puenire . oportet suppleri i passi-
oibꝝ qđ minꝝ ē in actioibus . Vñ
Eccl̃ . vii . De negligētis expurga-
te cū paucis . qđ est dicē de negli-
gētis opm expurgate cū paucis
passioibꝝ . **C**Secundo tribulatio ne-
cessaria ē pp̃t̃ dei assilatiōez . Tātū e-
nī ei filis etimꝝ in celo q̃tū assila-
mur ei i passioibꝝ hic i tra Ad ho-

inducit hominem ut visibilez se
nobis proponeret in exemplum
Quia ut ait **Aposto.** 7. ad **Thi**
moth. 7. **Si** compatimur et con
regnabimus **Vñ** pro magna lau
de dicitur de homine triblato **Sa**
plentie. viij. **Simili** pena seruus
cum domino afflictus est et popu
laris homo regi similia passus e.
Vinc. i. **Johannis.** in **Omnis** qui
habet hanc spem scilicet tribula
tionis sanctificat se sicut et ille sa
ctus est. **Tercio** tribulatio ne
cessaria est ppter religiose vite e
dificationem. **Nunq̄** enim vita e
ligiosa in homine perficitur nisi e
bulationibus castigetur. **Vic** **Le**
uitici. xvi. **Et** affligetis animas
vestras religione perpetua. **Cum**
enim consolatio spiritalis sit fo
mentuz per quod spiritalis vi
ta nutritur nullaten9 poterit o
solari q̄ n̄ fuerit tribulatus. **Sūt**
enim cōiugata. qz omniem tribu
lationem sequitur o solatio. **Vñ**
de **Tyobie.** in. **Post** tempestatē
tranquillū facis. et post lacrimā
videlicet et fletum gaudiuz et ex
ultationē infundis. **Vinc** **Hebr̄.**
Disce o homo in spiritali exerci
tio duplex auxilium desuper spe
rare. scz correctionem et cōsola
tionem. **Altera** foras exercet. al
tera visitat itus. **Illa** opatur hu
militatem. illa caritatem. **Tēhi**
mud ergo in spiritalē vitam
cum temptationibus et tribulati
onibus exercemur. **Currimus** cū
intermis consolationibus et inspi
rationibus visitamur. **Quarto**
tribulatio necēria est propter ce
lestis regni affectationez. **Nullus**

em ad regni celoz voluptatez p
uenire poterit nisi per amaritudi
nem passionum. **Neq̄** em ille qui
de celo venit ihesus xps redire vo
luit n̄ per viam amarissime passi
onis. ipso dicitur **Luce.** xxiij. **Nō**
ne oportuit cristū pati et ita intē
re in gloriam suā. **Propter** quod
dicit discipulis et nobis in illis.
Luce. xxiij. **Ego** dispono vobis si
cut disposuit michi pater meus
regnū. **Ac** si dicat. **Sicut** ego ve
niens in mundum non n̄ per tri
bulationes redeo. sic et vos **Vinc**
Actū. xxiij. **Per** mltas tribula
tiones oportet nos introire in e
gnum dei **Ex** hys quatuor causis
patet q̄ necessaria sit tribulatio
oibus q̄ proficere cupiunt apd de
um. **I** **Secundo** dicitur
dum est de tribulationis augmē
to siue maiestate. qz plerūqz cō
tingit. in quāto maiori grā homo
a deo visitatur tanto maiori tēp
tatione tribulat. **De** hoc augmē
to breuiter duo tangantur. **Pr**
mo quō maiorat. **Secundo** quō
causatur **Nō** autē hec tribulatio
augeatur frequē. tā figura q̄
sc̄pta poterit declarari. et primo
per figurā. **Dz** enim **Ezech.** i. **Cum**
eleuabatur aīalia de terra eleua
bantur simul et rote. quocūqz
ibat spūs illuc eunte spiritu et ro
te pariter eleuabantur sequētes
euz. **Quid** per spūm uisū spūalis
vita. q̄o p rotā nisi tribulatio de
signatur? **Quocūqz** em vadit vi
ta nrā spūalis ibi etiam vadunt
rote tribulationis nostre. **Secūdo**
idē sc̄ptura poterit edoceri **Vñ** de
Ezechielis. xlvij. **Transiit** me

dominus per aquas vsq; ad talos.
Furſuq; tranſouxit me p aquas
vsq; ad genua. teio tranſouxit me
vsq; ad renes. per qd nobis innu
itur q; quāto nos profundius du
cimur ad gratiam tanto altius ē
bulamur. **S**ecundo dicendum ē
de huius augmenti cauſa litate.
hoc ē. cur hoc cōingat et ob quā
cauſam. **R** **C** Sunt auteq;
tres cauſe. quia quanto pl⁹ homi
nes deuoti in gratia proficiunt.
tanto in ſufferēdo ſunt fortiores
et virtuoſiores et indigēt vt ſine
etiā cauiores. **P**rimo dico q;
q̄to ſunt fortiores ex uſitatione
grē. tāto pl⁹ dñs ponit de tribu
latione. vt eis vndiq; meritum
cumuletur. quia parua tribulati
o cum talibus gratiis nō ſentire
tur. **S**i ergo debet fieri tribulatio
oportet vt ſuper fortitudinē ma
ior fiat. **V**nde **J**ob. xxviii. **A**quas
appendit in menſura. **A**quas autē
in menſura ponere eſt tribulatio
nem menſuratam fortitudini pō
dere. **H**inc prima ad **C**orinthi
os. x. **F**idelis deus qui non patie
tur vos temptari ſupra id qd po
teſtis. nec permittit nos ex eade;
fidē litate minus temptari. **V**nde
q̄to maior eſt fortitudo. tāto pl⁹
ipſe de tribulationibus apponit.
L **C** **S**ecundo augmentatur
tribulatio propter augmentum
virtutum. **E**t quia ex uſitante ḡ
ua virtuoſiores ſūt homines. er
go iterum ex hac cauſa plus ap
ponit. quia ex illuſtratis v̄tutib⁹
tribulationes valde nobiliter ſuf
feruntur. et tanto amplius meri
ta cumulantur. **P**ſalm⁹ **I**n mult

itudine virtutis tue mentientur tibi
inimici tui. **I**teq; **M**athei. xxv.
Vedit vniuiq; ſecundum ſuaz p̄
priam facultatem vel virtutem.
Nam abſente gratia virtutes vi
dentur extincte et ideo facilimo
impulſu homo eaderet in peccatū.
Tercio augmentantur ē
bulationes cum homines ſunt in
gratia vt cauiores reddantur.
Nam ex preſentia gratie homo fa
cili⁹ poſſit ſup̄bire. **N**e ergo ſuper
biat foris quandoq; permittitur
tribulationibus impulſari. **H**inc
Gregorius. **P**oſtq; deus hominē
uſitat ſubito probat illum. qui
a accedendo ad corda noſtra ad
virtutes prouehit. et recedēdo
conuati temptatione permittit.
Si enim poſt virtutum munera
nulla temptatione cōcutitur. a ſe
habere anim⁹ et ex ſemetipſo glo
riatur. vt ergo ex firmitatis ha
beat dona et humiliter infirmita
tem ſuam recognoſcat. per ac
ceſſum gratie ad alta ſiſtollitur
et per reſeſſum quid ex ſeipſo ſit
probat. **S**ciendum tamē q;
ſancti homines harum alternati
onum et viciffitudinum experien
tia alluefacti has tēptationes fa
cili⁹ ſufferunt. ſcientes quomā
non ad perditionem ſed ad emē
dationem taſiter alterantur. **N**ō
enim vt dicitur in **T**hobia. **D**elec
tatur in perditionibus noſtris.
ſed poſt ſingulas temptationes
gratia rediens augmentat. **V**n
de **P**rou. x. **N**ō cōerſtabit iuſtū
quicq; ei acciderit. dices cū **P**s.
Paratu⁹ cor meū de⁹ patū cor me
uz. **A**c ſi dicat **P**atū ad tēlacōes

sicut ad consolationes. **T**ercio
dicendum est de luctamine quali
tate. hęc est qualiter in tribulati
ombus luctari debeamus. vt vir
tuose eas et se cundum bñplacitū
dei supplantemus. hęc est sub plā
tis eas viriliter conculcemus. De
quibus sciendum. qđ totidē locis
et vicibus nrīs cum passionibus
luctari oportet sicut diximus de
actione. scilicet in vtero. in domo.
cum laban id est cum mundo. et
cum angelo. **P** Passio
nes sufferimus in vtero cum de
perfora blasphemia vel qđ repro
bi sumus nimis gra uiter naufra
gamur. cum quibus tunc viriliter
luctamur. si nunqđ eis ī aliquo
sentimus. **V**nde Bernardus. Si
sentis et non consens. passio ē
quandoqđ sananda. Tunc auteqđ
perfecte vicimus. si humiliter ea
sufferimus et nunqđ minus in a
liquo exercitio faciamus. **S**ecū
do passiones sufferimus in domo
hoc est in corpore nostro. id est
cum carnalibus desiderijs et qui
bulibet sedis immunditijs quāt
collaphimur. Quas tunc virili
ter supplantamus. quando per
fortissima exercitia corpus macta
mus et mactando maceramus.
quousqđ carnis immunditia pei
tus extinguitur. et corpus pec
cati quod huiusmodi pruritū ex
citāt destruat. omnia que cor
pus peccati ad voluptatez postu
lat penitus respuentes. vt de no
bis veraciter dici possit. **I**llud Job
tercio. Clamorem exactoris non
audierunt. Quod fortissimo indi
get luctamine. quia vt dicitur

saie primo. **A** planta pedis vsqđ
ad verticem non est in nobis saī
tas. **V**nde Bernardus. Rosi pfi
gestamus laqueum nostrum no
biscum. vbiqđ circumferimus in
imicum nostrum. carnem hanc lo
quor de peccato genitam et nutri
tam. sed multo amplius praua o
suetudine viciatam. nichil enim
purum in corpore hominis inueni
t. abintus manat. de corde exit pe
stiferum virus. ac deinceps cor
pus occupat vniuersum. quāt us
si aditum denegamus. et ea per
contraria exercitia supplantamus
victōres erimus gloriosi. **O**
Tercio luctandum est cum
Laban. Hoc est cum mundo qui
grauissimis aculeis infligit in cor
dibus amatorum suorum tres lāceas si
cut alter Jacob. n. Re. xviii. mise
rabiliter infigit seque cupiditate vani
tate voluptate. De quibus di
xit Iohānes. Omne quod ē ī mū
do concupiscentia est carnis id ē
voluptas. aut cōcupiscentia oca
lorū id ē cupiditas. aut superbia
vite id est vanitas. que tunc pas
siones suas nobis ingerunt quā
do eis fortiter repugnamus. Sic
enim dicit Ber. Vñ tribulationi
istī dum resistitur contaminatio
ni et cupiscentie repugnatur. Si
enim voluntarie admittuntur.
iam non tribulationem ingerūt.
sed potius consolationem. Lucta
mus ergo cum hys vitijs. qđ di
uis resistimus. sed tunc supplan
tamus quando iam victa sunt vt
amplius non impugnent. Quod
si perfecte vincere cupimus opor
tet vt eorū contraria in nobis cō
n in

plantemus. ut videlicet contra auaritiam vel cupiditatem quam mundus ingerit paupertatem. contra voluptatem austeritatem. contra superbiam siue vanitatem plenam humilitatem induam. Quia cum perfecte vite nostre insederint. iam mundum perfecte contempnimus. et Laban dicimur per omnia supplantasse. Auxiliante domino nostro etc.

Sermo. lv. De sancto Jacobo. Sermo tercius

Iacob transductis omnibus que ad se pertinebant remansit solus. et ecce vir luctabat cum eo usque mane. **Ge. xxxij.** dicit Grego. Justorum vita quasi quedam forma nobis proponitur imitanda. Vita enim lectio est vita bonorum. Unde non immerito nomen iusti in sacro eloquio libri nominat. **Apoc. ij.** ubi dicitur. Libri aperti sunt coram eo. quia in eorum vita legitur quomodo debent remunerari. **Expositus** ergo in predictis tribus precedentibus luctaminibus. scilicet in toto in domo cum Laban et hoc tam in actioibus quam in passioibus. Nunc de duabus scilicet actionum et passionum meritis dicitur. cum angelo luctemur. ut dicere possimus cum Jacob. In baculo meo transiui iordaneque istum. et nunc cum duabus turmis regressior. **Quod** est dicitur. In baculo meo. hoc est in baculo crucis transiui nudus iordaneque istum. id est baptismum. et nunc ex his luctaminibus dicitur cum duabus turmis. scilicet meritis

actionum et passionum regressior. **Si** redire ad patriam regni celestis cupimus. luctamen cum angelo aggredi nos oportet. De hoc luctamine duo principaliter prosequemur. **Primo** enim dicemus de luctaminis instauratione. **Secundo** de gratie siue vincimus assuetudine. **Primum** ibi in proposito themate. **Jacob** transductis omnibus que ad eum pertinebant etc. **Secundum** ibi. **Qui** cum videt et quod eum superare non possit etc. **Primum** adhuc in quatuor diuiditur. **Primo** enim dicemus de luctaminis habilitatione. **Secundo** de angeli expositione. **Tercio** de luctaminis aggressione. **Quarto** de luctaminis perseverantia siue continuatione. **Primum** ibi. **Jacob** transductis omnibus que ad eum etc. **Secundum** ibi. **Et** ecce vir. **Tercium** ibi. **Luctabat** cum eo. **Quartum** ibi. **Usque** mane. **Hec** omnia secundum ordinem persequentes. **Primo** dicendum est quomodo nos debemus ad luctamen preparare. **Debemus** enim nudi cum nudo angelo aggredi hoc luctamen. et ab omni quod non est deus vel a deo ordinatum nos auertit. ut ad eum cum quo nos luctamen accipimus plena facie nos convertamus. **Et** hoc est quod dicitur in proposito themate. **Transductis** omnibus. id est. amotis a se omnibus que ad se pertinebant remansit solus. nichil de suis omnibus seruans. **Et** hoc est quod dicitur. **ad Corin. ix.** **Omnis** qui in agone contendit ab omnibus se abstinet. et illi quidem ut corruptibile coronam accipiant. nos vero in corruptam. **Unde** Gregorius

Nudos autē nudo luctari nos oportet. Nam si vestitus quilibet cum nudo luctatur citius ad terram deicitur quia habet unde teneatur. Quid autem sunt terrena nisi quaedam vestimenta corporis? Qui ergo contra alium ad certamen properat vestimenta abiciat ne succubat. **S**ecundo dicitur de vitæ expositione hoc est quis ille vir fuerit qui cum iacob luctabatur. Et licet diuersi diuersa de hoc asserant. Ieronimus tamen dicit quod spiritualis talis luctatio fuerit. Alii autem quod fuerit corporalis. **N**os autem hanc ambiguitatem transeuntes simpliciter dicimus quod cum deo in forma angeli luctabat sequentes egregium doctorem Gregorium. Qui dicit. Quis est iste angelus nisi ille qui a propheta dicitur magni consilii angelus? Quia enim greca lingua euangelizare denunciare dicitur ergo se ipsius in nobis nunciatus deus angelus nominatur. Unde Iohannes Gregorius exponens historiam que in manibus est iterum dicit. Designat ergo angelus qui cum iacob luctabatur deum. Iacob autem qui cum deo angelo contendit vniuersi cuiusque viri perfecti et in contemplatione positi animam exprimit. quod videlicet anima cum contemplari deum nititur velut in quodam certamine posita modo quasi superat. quia intelligendo et sentiendo de icircumscripto lumine aliquid degustat. modo vero succumbit. quod et gustando iterum deficit. **T**ercio dicitur de luctatione aggressioe de quo licet aliquid

proiectum sit. hoc tamen expressius exponamus. Nam de hoc congressu dicit Gregorius. Cum ad parentes properos. Iacob rediret in via angelum inuenit. cui quo in luctatu magnum certamen habuit. Et subiungit idem. Qui in luctamine certat aliquando se superioris. aliquando vero eo cum quo contendit se inferioris inuenit. Est enim in contemplatiua vita magnanimitatis contentio cum sese contemplator ad celestia erigit. cum in rebus spiritibus alibus animam intendit. cum transgredi nititur omne quod corruptibile videtur. cum sese angustat et dilatat. et aliquando quidem vincit et relictas tenebras sue cecitatis expulsi. ut de icircumscripto lumine quiddam firmiter et tenuiter attingat. sed tamen ad semetipsam protinus anima reuerberata reuertitur. atque ab ea luce ad quam respirando transiit ad sue cecitatis tenebras suspirando redit. Quasi ergo vincitur angelus. quando intellectu intimo apprehendit deum. quasi etiam vincitur homo quando subtracta intima luce non lens reuertens quod ad assuetas tenebras reuertitur. **Q**uarto videndum est de luctationis continuatione. quod notatur in eo quod dicitur. usque mane. Non enim cessandum est ab hoc sancto exercitio contemplationis. quousque oritur nobis in futura vita sol iustitie deus noster. nec hoc interdum quod in actu contemplationis aliquis valeat perseverare et internum aspectum sine medio continuare. sicut cum

n n

subtracta gratia contemplatiua
defecerit se recipiat in actione
non intentione ibi manendi . sed
se reparandi . ut si interrumpatur
contemplatio semper tamen conti-
nuetur et perseueret intentio **Q**
Uod per Ezechielem nobis pulchre in-
nuitur ubi dicitur **I**bant et reu-
tebantur animalia **I**bat in con-
templatiuam uitam . sed quia no-
stre corruptionis pondere pregruati
in illa diu stare non possumus . et
uertamur iterum in actiuam . **E**t hoc e-
st quod ait **Gre.** super predicto verbo di-
ces **C**um ab actiuam uita ad contem-
platiuam surgimus . quia diu mens nostra
stare in contemplatione non po-
terit . sed omne quod de eternita-
te per speculum in enigmate con-
spicit . quasi furtim hoc et per tran-
situm uidet . ipsa sua infirmitate
ob im mensitatem tante celsitudi-
nis animus in semetipsum repul-
sus relinquitur **E**t necesse est ut ad
actiuam uitam redeat . seque ipsius
continue in usum bone operatio-
nis exerceat . ut cum mens surge-
re ad contemplandum celestia non
ualit . queque potest bona agere non
recuset . sicque fit ut ipsis suis bonis
actibus adiuta rursum in contem-
plationibus surgat . et amoris pa-
stium de pabulo contemplatiue veri-
tatis accipiat . in qua iterum qui-
a diu se tenere ipsa corruptionis
infirmitas non potest . ad bona rur-
sum opera rediens suauitatis dei me-
moria pascitur . et foris per actibus
in tuis vero sanctis desiderijs nutri-
tur **S**equitur secundum princi-
pale de gratie assuetudine . quam
ex prescripta luctatione conse-
-

mur que ibi incipit . **Q**ui cum ui-
deret quod eum superare non posset
Et hec quatuor gratias continet .
que in uerbis propositis per ordi-
nem possuntur . scilicet in nerui
arefactione . nominis impositione .
benedictione . diuine presentie ex-
hibitione **P**rimum ibi **T**erigit ner-
uum femoris eius et statim emar-
cuit . **S**ecundum ibi . **R**equiesce
ultra ueaberis **J**acob . sed **I**sra-
hel erit nomen tuum **T**ercium ibi
Benedixit ei in eodem loco **Q**uar-
tum ibi . **O**rtusque est ei statim sol
postquam transgressus est **P**hanuel .
quod interpretatur contemplans
deum vel facies dei **E**st autem **P**ha-
nuel locus in quo luctabatur . sic
enim dicitur in **Genesi** . **E**t uoca-
uit nomen loci illius **P**hanuel
dicens **V**idi dominum in facie ad fa-
ciem et cetera . **S** **C** **S**i ergo
has gratias spiritualiter intel-
lectas consequi cupimus . cum an-
gelo id est cum deo magni consi-
lii angelo luctamine aggrediamur .
quem si uicerimus prescriptas gra-
tias consequemur . **Q**uod pene eisdem
uerbis dicit beatus **Grego-**
rius sic loquens **E**t nos si ad pa-
retes proprios id est ad sanctos
in celo cupimus redire . teneamus
in uia angelum . ut suauitate in-
imera apprehendamus deum **P**ri-
ma ergo gratia quam deuoti homi-
nes ex hoc luctamine consequuntur
est . si transuerendo uicerit . ut eis di-
ci ualeat **S**i contra deum fortis fuisti .
quod magis contra homines preualebis
dicitur et est nerui extractio . et posse-
quens eiusdem nerui arefactio . per
quod nobis innuitur . quod per huius

luctamīs victoriam omnis in ho-
bis carnalitas et terrenitas exti-
guitur et marcescit . vt nichil ta-
lium libeat . **Sed** sicut p̄us talia
delectabat habē . sic modo multo
pl̄s delectat carere . **Et hoc est q̄d**
dicit **Gregorius** Om̄ps deus cū
tam per desiderium et intellectuq̄
cognoscitur omnem in nobis vo-
luntatem carnis aēfacit . et qui p̄-
us quasi duobus pedibus inniten-
tes et deum videbamus q̄rē et se-
culū tenere . post agnitionem sua-
uitatis dei vnus in nobis pes sa-
nus remanet atq̄ ali⁹ claudicat
Quia necesse ē vt debilitato amo-
re seculi . solus in nobis conuale-
scat amor dei . **Si** ergo tenemus ā-
gelum v̄rio claudicamus pede . q̄
dū crescit in nobis fortitudo amo-
ris int̄mi infirmatur procul dubi-
o carnis fortitudo . quia omnis q̄
claudicat vno pede soli illi inni-
tur quem sanum habet . quia cū
terrenum desiderium iam arefac-
tum fuerit in solo pede amoris dei
tota virtute se sustinet . et in ip-
so stat . quia pedem amoris seculi
quem ponere in terram cōsueue-
rat iam a terra suspēsum portat
Vt ergo breuiter dicamus habe-
amus carnis et seculi cōtēptum
non refrenatū . sed quasi natūē
implantatum . non coactum sed q̄
si in naturam reductū . vt quod
prius fuit delectabile modo sit
abominabile **Et hoc ē quod dicit**
Bernardus . Spirituality hō corpo-
re suo vtens spiritualiter seruitu-
tem eius quam habet animalis
per vim coactam . rational autē
per vim subtractam . Spirituality

inquam habet illam quasi natū-
raliter affectam . et vbi ille aīalis
h̄z eā per modū necessitatis ille raci-
onalis per modum caritatis iste
spirituality habz eā v̄sā in mores
Sed dicēt aliquis . Numquid ta-
les sunt maiores Paulo . qui rap-
tus in tertium celum et rediens
sustinuit stimulum carnis . **Ne**
spodentur . q̄ licet paulus susti-
nuerit stimulum carnis . h̄c tñ di-
spensatiue a deo permissū est . vt
post tantam gratiam in eo humi-
litas seruetur . **Et** ideo non ob-
stante illo stimulo anteq̄ consē-
fisset mille prius grauib⁹ mor-
tibus succubisset . **An** non cre-
dis . quia non solum neruus . sed
totus ipse maruit eū dicebat se
mortuum dicens . **Viuo** iam non
ego **Viuo** autem in me cristus .
Vnde dicebat **Jam** non operor e-
go illud . sed quod inhabitat in
me peccatum

Sermo . lvi . De eodem . Sermo
quartus .

NEquaq̄ ultra vocaberis
Jacob sed **Israel** erit no-
men tuum **Ibidem** vt su-
pra dicit **Augusti** . Quis quis ha-
bet caritatem vt quid illum lon-
ge reimtūmus vt videat deū . et
scientiam suam attendat . et ibi vi-
deat deum . **E** **Expedi**
ta ergo vtrūq̄ vna gratia . quaz
hō mo consequitur post luctamē
scz nerui arefactione . per quam
omnium terrenorum et carnali-
um affectum diximus emarcuisse
Nūc seruatō ordie p̄posito dicēdū
n v

est de nominis immutatione. **Sic**
enim dicitur in verbo proposito.
Nequaquam ultra vocaberis **Jacob**
sed **Israel** erit nomen tuum. **Ac**
si patenter dicat **Nequaquam** ultra
.i. in reliquum vocaberis **Jacob**. i.
luctator cum vitis et concupiscē
tibus sed **Israel**. i. vir videns deum
erit nomen tuum. i. de bes de cete
rō vocari. quia extinctis vitis de
bes in reliquum vacare deo et
eius inābilia contemplari. Quē
ordinem legimus in naturis rerū
prefiguratum. Nam formica post
quod diu reptando laboravit in ter
ra tandem natura ei applicat alas.
Ac si dicat natura ei. **Nequaquam**
reptando ulterius laborabis in
terra. sed nobiliorem statum mou
es volitando. **Sic** in proposito. **In**
eo quod **Jacob** qui luctator siue sup
plantator dicitur tollitur et **Isra**
hel imponitur. iubetur a laboriosis
operibus cessare. et contemplatio
dei que est mentis quietudo et ama
bilis valde dulcedo de cetero indi
citur. in qua super omnia mundi
de siderabilia delectetur. **¶**
Verum quia per huius nominis
imponem iubemur deum contem
plando et specularando in reliquis
videre. quem modo illud fieri possit
et quomodo deus in hac vita vi
deatur vel si possibile sit videri iam
a laborandum est. Nam sacra elo
quia sanctorum in hac materia si
bi videntur plurimum dissentire.
Dicitur enim **Exodi**. xxxij. **Non**
videbit me homo et viuet. **Sic**
enim **Moses** dicit ad dominum.
Domine si inueni gratiam in oca
lis tuis ostende te metipsum mi

hi. **Et** respondit dominus. **Non**
potes videre faciem meam. **Non**
enim videbit me homo et viuet.
Item **Job** vicessimo octavo. **Absco**
dita est sapientia ab oculis omni
um viventium. **Item** **Iohannis**
primo. **Deum** nemo vidit unquam.
Qui omnes in hoc consonant quod
deus videri non valeat in hac vi
ta. **Cuius** contrarium multis eod
etatur testimonijs. Dicit enim **Ja**
kob ubi supra. **Vidi** dominum fa
cie ad faciem et salva est facta a
nima mea. **Vidit** enim **Job** dicens.
Auditu auris audivi te nunc oca
lus meus videt te. **Vidit** etiam
Isaias **Isa.** sexto. **Vidi** dominum
super solum excelsum et eleuatū
et plena erat omnis terra maie
state eius. **Vidit** cum **Micheas**
Propheta tercio. **Regum** vicessi
mo secundo dicens. **Vidi** dominum
super solum suum sedentem et de
nem exercitum celi astantem ei a
dexteris et a sinistris. **Sic** patet
quod sunt aliqui qui asserant deum
posse videri. et quidam qui asse
runt nullatenus posse videri. Quo
rum controuersiam vnus ex eis
Isaias videlicet discutit. dicens quod
et quomodo videatur. **Cum** enim
diceret. **Vidi** dominum sedentem
ante. subiunxit. **Et** ea que sub ipso e
rant replebant templum. **Quod**
exponens **Eregero**. dicit. **Nos** tem
plum dei sumus in quorum menti
bus habitare dignatur. sed ea que
sub ipso erant replebant templum.
quia quicquid de illo modo conspi
citur adhuc non est ipse. sed sub ip
so est. ea ergo que sub ipso sunt im
plent templum. quia cum mens in

contemplatione profecerit. non
iam quod ipse est. sed tantum quod
sub ipso est contemplatur. quom-
am et si angelus apparet infirme
tamen mentis desiderio satisfacit
Vnde quicumque eius misteria sic
raptim conspiciamus iam multum
est quod super nos ipsos leuamur
Vnde subiungit. **Q**uid est quod pa-
tres veteris testamenti deum se
vidisse testati sunt. cum tamen vi-
deri non posse alij constanter af-
firmet. nisi hoc quod patenter datur
intelligi. quod diu hic mortaliter vi-
uitur videri deus per quosdam y-
magines potest. sed per ipsa; na-
ture sue speciem non potest. ut a-
nima gratia spiritus sancti affla-
ta per figuras quosdam deum vi-
deat. sed ad ipsam vim eius esse
tie non pertingat. **Q**uamdiu ergo
i hac carne mortali viuitur. nul-
lus ita in contemplationis virtu-
te proficit. ut in ipso iam in eis
cumscripti luminis radio mentis
oculos infigat. **R**egis omnipotens
deus iam in sua claritate conspi-
citur. sed quidam sub illa specu-
latur unde anima refota profici-
at. ut post ad eius visionis grati-
am pertingat **Q**uid est ergo dice-
re **A**nno quo mortuus est **O**zias
Vidi dominum sedentem super so-
lum excelsum et eleuatum. et ple-
na erat omnis terra maiestate e-
ius. et ea que sub ipso erant imple-
bant templum. nisi quando multi-
di elatio per superbiam et presumptorem
regem **O**ziam designata a deside-
rio mentis occiditur et moritur.
tunc videmus dominum sedentem. hoc est
tunc mens nostra dei gloriam contemplantur.

Quod autem super solum excel-
sum et eleuatum sedisse dicitur. humanam
creaturam et animam rationalem cui
per intellectum deus presidet signi-
ficat **J**uxta illud **Sapientie**. Anima
iusti sedes est sapientie. que per dei
presentiam ad videndum eius glo-
riam eleuatur **S**ic enim dicit **Gregorius**.
Humana creatura solum excelsum
et eleuatum dicitur. quia ad celestem
gloriam eleuata proficit. **Q**uod
autem subiungit. **E**t plena erat om-
nis terra maiestate eius. hoc in-
tendit quod anima sic visitata tanta
abundantia gratiarum illustratur.
quod etiam in corpore quod est terra
redundat. quod etiam ad sensum esse
competitum. **Q**uid autem sit templum
Gregorius iterum insinuat **T**emplum
eius hoc est quod solum. quia esse
nunc rex inhabitat ubi sedet **N**os
ergo templum eius sumus. in quorum
mentibus habitare dignatur. **E**t
ea que sub ipso erant replebant
templum. quia quicquid de illo modo conspi-
cimus adhuc non est ipse. **S**ic **Ja-
cob** angelum vidit. et vidisse se
deum fatetur. quia cum misteria e-
ius conspiciamus. iam multum est
quod super nosmetipsos leuamur **X**
Verum quia nec **Ysaïas** nec **Gregorius** ex-
plicat quod sit illud quod sub ipso
existens impleat templum. id est ani-
mam **Ysaïas** vero solum dicit. quia
ea que sub ipso sunt **E**t **Gregorius**.
hoc exponens nihil aliud dicit. nisi
quod ea que sub ipso erant esse quodammodo
non est ipse. **E**go autem curiosus
explorator. scire cupiens quid sit
illud in diuersis diuersa legi. et
non inueni in aliquo doctore hoc
moraliter explanatum. **propter quod o lector**
vi

non dedigneris meum accipere
sensum nisi et tu inueneris melio
rem. **D**eus ut ait **M**oyse ignis
consumens est. **D**eus ut ait **J**o
hannes caritas est deus ergo se
cundum alios ignea caritas est qui
cum ad animam uenerit ipsa ex
sui presentia calefacit. ut et ipsa
ignea caritate ardere incipiat. **I**
lla ergo inflammata caritas que
ex dei presentia accidit anime me
o iudicio. saluo meliori. est illud
quod **I**saias uocat sub ipso esse
et implere templum. et quod **G**re
gorius notat non esse illud quod est
deus. nec etiam est deus. **Q**uod
expresse declarat **B**ernardus di
cens. **H**ec caritas deus et dei do
num est. itaque caritas dat caritatem
substantia accidentalem. **H**oc di
cit **I**saias esse sub deo et ipse ait **G**re
gorius quod non sit deus. **I**tem deus ueritas
Ipsa dicitur **J**ohannes. **E**go sum
uia ueritas et uita. qui cum ad
animam uenerit sua ueritate illu
strat eam ad cognitionem et sapientiam.
et talis illustratio illuminat
animam est illud quod **I**saias dicit
esse sub deo et implere templum.
et **G**regorius. quiddam quod non
sit ipse. **S**imiliter deus est dulcedo
Juxta illud **S**apientie. **xvi.** **S**ub
stantiam enim et dulcedinem tu
am quam in filios habes ostende
bas. **N**ec ergo dulcedo cum afficit
animam ex sui presentia ad dulcedinem
talis dulcor est sub ipso et non est
deus. **P**rimum fit a patre **S**ecun
dum a filio **T**ercium a spiritu sa
cto **Q**uod etiam ad
huc per similitudinem possumus
declarare **T**res uirtutes procedunt

a sole. scilicet uirtus calefactiua.
illuminatiua. fructificatiua. et ni
hil horum est sol. sed sunt sub sole.
dicimus tamen comunimodo lo
quendi. uideo solem cum uideo
splendorem in pariete. uel sol u
rit me cum hoc immediate non fa
ciat sed ardor solis. **S**ic et per om
nem modum cum deus per subie
ctam creaturam patribus apparu
it dixerunt se uidisse deum. cum ta
men creatura media utpote an
gelus exterioribus sensibus se ob
iceret. uel aliqua ymaginaria
species interioribus sensibus ap
paret. **N**am de primo dicit **G**e.
xxxij. **C**um **J**acob luctans cum an
gelo dixit **V**idi dominum facie ad
faciem et salua facta est anima me
a. **D**e secundo dicit beatus **B**er
nardus. **C**um diuinitus aliquid rap
tim et uelut in uelocitate choru
lumini interluserit menti exce
denti. siue ad temperamentum mi
mum splendoris. uel ad doctrine u
sum continuo nescio. unde assunt
ymaginarie quedam rerum in
feriorum similitudines infuse di
uinitus. sensibus conuenienter ac
comodate. quibus adumbratus
splendidissimus ueritatis eadus
et ipsi anime tolerabilior fiat. et
quibus illum communicare uolue
rit capabilior fiat. **N**ec soluz has
duas apparitiones sed nec pu
rissimum diuinum luminis splendor
rem quia raptim quasi illuxerit
dicimus esse deum. **Q**uicquid e
nim ab anima percipitur in eo quod
percipitur non est deus. **U**nde an
tiqui sancti qui habuerunt sine
scientia simplicem sanctitatem

crediderunt et dixerunt talem gratiam quam rapit in contemplatione senserunt esse deum. quod in libro sententiarum dicitur pro articulo condemnato. **T**ercio seruato ordine loque ante proposito dicendum est de benedictionis affectione. quam sancti homines ex premissis luctamine assecuntur. Sic enim dicitur in premissis themate **D**imitte me inquit Angelus ad Jacob **J**am enim aurora ascendit. respondit. non dimittam te nisi benedixeris michi. et sequitur. et benedixit ei in eodem loco **S**ic angelus magni consilii deus post luctamen beate contemplationis benedicit hominem ad omnes sanctitatis vite eius que nunc est pariter et future. **B**ene dicitur aliquis ad tria scilicet ad meritum multiplicationem. virtutum vegetationem. et ad sanctitatis perfectionem. **P**rimo dicitur benedicitur homo ad meritum multiplicationem. quia post victoriam predictorum luctaminum tam grati erunt deo et accepti huiusmodi victores. ut donec quod agunt et etiam quod patiuntur eis in meritum computetur. ut dicatur illud **Eccii**. **S**ede et comede in gaudio panem et bibe vinum tuum in letitia. quia deo placent opera tua **N**e si dicatur **S**i sedere id est quiescere et comedere et bibere que secundum corpus delectant placent. multo magis ad magna merita omnia alia computantur **C**um enim homo primum placet tunc per consequens omnia sua placet. Nam ut ait **Gregorius** **N**o abel

placuit ex munere. sed munus placuit ex abel **D**e hac benedictione dicit **Genesis** primo **B**enedixit ergo deus illis et ait **C**rescite et multiplicamini et replete terram **Vine Eccii**. **B**enedictio dei in mercedem festinat iusti. et honore veloci possessus illius fructifera. **1**o ad **Cori**. **ix**. **Q**ui amministrat semine seminanti et pane ad manducandum prestabit. et multiplicabit semine vestrum. et auget bit. iere meta frugum iusticie vestre. **S**ecundo benedicitur hi victores ad virtutum vegetationem **C**um enim in spirituali statu nemo possit proficere nisi virtutibus nobilitetur **I**deo hec secunda benedictio est necessaria ad salutem **E**x cuius efficacia virtutibus vegetantur **S**ic enim dicit **Bernardus** **D**eus virtutum nequam in mentis thalamum ingreditur nisi lectulus conscientie virtutibus fuerit adornatus. **E**t subiungit **Q**uantumlibet te affliges non dabit copiam suam de anime. non insidet nisi virtutum vestibus introiectis **D**e hac benedictione dicitur in **Ps**. **B**enedictionem dabit legislator. ibunt de de virtute in virtutem. **B**ernardus **B**eate et sancte vite in anima locus esse non poterit nisi medius vestibus introiectis. **D**omino enim sessuro super azellum vestes suas discipuli substrauerunt. signantes deum nequaquam nude anime in fidere quam non inueniret vestitam virtutibus et moribus apostolorum. **T**ercio benediciuntur tales victores ad plene sanctitatis perfectionem. que ex meritis precedentium honorum ita copiosa erit

sufficiens et perfecta. vt ex victi-
 te eiusdem perfectionis omnia q̄
 sunt hominis se disponant et or-
 dinent ad perfectionem. De hac
 benedictiōe dicit **Ec̄c̄. xxxix.** Be-
 nedictio domini quasi fluuius in-
 undans. **¶** Sequitur quartum
 p̄ncipale longe ante positū sci-
 liq̄ de diuine p̄sētie exhibitione. qđ
 In eo qđ subiungitur in predicto
 thēmate intelligitur cū dicit **Or̄t̄**
 qđ est ei statim sol. quia post pre-
 deā quatuor luctamina. si tamen
 strēnue vixerim? oriet̄ nob̄ sol iu-
 stitie crist̄? deus n̄r. non qđ deū p̄-
 us non habuerim. is cū sine eo pe-
 nitus nichil possimus. sed qđ no-
 bis mō oriat̄ cū flagrāt et amoro-
 sa dīcōe. luuosa cogitāōe. et qđ
 tū possibile ē in hac vita grauiosa
 fr̄uione. vt ad manū habeam?
 semp̄ deum cum ineffabili dulcē-
 dine. nūc p̄mū deo plenum ob-
 sequium p̄soluentes. **Iuxta illud**
Ec̄c̄. xvij. Cū consumauerit ho-
 mo tunc incipit. et cū quieverit
 tunc laborabit. expectans cū gau-
 dio vocationem suam. hoc totū
 operante deo qđ est benedict̄? et ē

¶ Sermo. l̄v̄ij. **¶** Ad vincula petri
 Sermo p̄m?

Erat petrus dormiens in-
 ter duos milites Actū.
 xij. Dicit **Gre.** Res gesta
 aliquō in ecclesia significat gerē-
 dum Sic quippe necesse est vt au-
 diamus que facta sunt quaten?
 cogitemus que nobis sunt ex eo-
 rum imitatione facienda **Hoc** er-
 go festum quod ad vincula Pe-

tri dictum est ad hoc institutum
 credimus. vt per petri vinculatio-
 nem de peccatorum nostrorum
 vinculis cōmoneamur. et per ei?
 liberationem quōmodo et nos li-
 berari possim? instruamur. Res
 ergo gesta de Petri liberatione
 est tangenda. vt per eam quadā
 similitudine ad peccatorum libera-
 tionem iusto ordine perueniam?
Illa autem hystoria t̄git octo.
 scilicet angeli ingressiōem. car-
 ceris illuminationem. lateris per-
 cussionem. Petri excitatiōem.
 eius cinctiōem. calciatiōem ca-
 ligarum. vestimenti amictiōez.
 angeli imitationem. **Primum** t̄-
 gitur in eo qđ dicitur Angelus do-
 minū astitit. **Secundum** ibi **Et** lu-
 men refulsit in habitaculo carce-
 ris **Tercium** ibi. percusso qđ late-
 re **Petri** **Quartū** ibi. excitauit
 eum dicens surge velociter. **Qui-**
tum ibi. **Precingere** **Sextum** ibi
 calcia te caligas tuas. **Septimū**
 ibi. indue te vestimentis tuis **Octa-**
uū ibi. sequere me **Sed** quid no-
 bis ista hystoria proderit. si nihil
 in ea quod edificet inueniē? **Aut**
 cur tam dulciter et reuerenter san-
 ctis armis in ecclesia recitatur
 et reteritur. nisi eisdem spiritali-
 ter intellectis. quiq; peccatores pos-
 sunt a peccatorum suorum vincu-
 lis liberari? **¶** **Quid** e-
 nim per Petrum vinculatum et
 liberatum. nisi peccator accipit?
 qui cum ab **Herode** id est dyabo-
 lo. vel per consensus inclinationē
 vel mali operis perpetratiōem
 captiuatur. duabus cachemis. id
 ē timore de amissiōe boni et amore

de adhesionem mali constringitur a
ligatur. qui si liberari debz. neces-
se est hoc fieri p omnia predicta
spiritualiter intellecta. **Pri-**
mum ergo ad peccatoris liberati-
onem. quia per nos nequaquam libe-
rari possumus necesse habemus an-
geli ingressione. Illius inq an-
geli qui per **Ysaia** Propheta
vocatus est angelus magni consi-
lii. qui est deus. Nullus enim vnq
a peccatis absoluitur. nisi deus eorum
nostrum ingrediatur et dignetur
nos misericorditer visitare. **Quod**
intelligentes **Prophete**. certatim
omnes acclamabant. **Visita nos**
domine in salutari tuo. **Secun-**
do postq deus carcere cordis no-
stri ingreditur. carcer noster ad
cognoscendum mala que commi-
simus eius presentia illustratur.
Tercio adhuc propius acco-
dens latus ubi cor nostrum iacet
percutit. quod ad penitendum scin-
ditur sine mora. **Et** ex hys tribus
scilicet dei ingressione. carceris
illuminatione. cordis percussione.
qm peccatis delectabiliter dormi-
tabat vigilare incipit. et profun-
dissime penitere. et si in istarum
trium virtutum statu perseuere-
mus statim peccata nostra plenif-
sime remittunt. **Et** hoc qdum ad of-
fensam dei. ita vt si talis morte p-
occupatus discesserit in refrige-
rio erit. Sed ad hoc opus est mul-
to labore. multo sudore. vt macu-
la contracta in anima deleatur.
Dicit enim dominus **Albertus** sup-
missam. **Oportet** hominem p multa
trahi. anteqz peccatum penitus
deleatur. **Licet** enim in exteriori

contritione offensa dei. que ad e-
ternam penam obligat per om-
nia sit sublata. tamen adhuc re-
manet macula. que ad penam ob-
ligat temporalem. **Et** ideo sequi-
tur in predicta **Historia**. surge
velociter. **Quarto** ergo ange-
lus qui est deus dicit nobis. **Sur-**
ge velociter per exhibitionem ope-
ris ad satisfaciendum. **Ac** si dicat.
Si post cordis compunctionem et
peccatorum remissionem moram
uedi accesserit. tunc predicta no-
sufficiunt nisi adiuncta fuerint
que sequuntur. **In** verbo ergo
surrectionis de satisfactione opis
commonemur. **Que** autem et q-
lia opera sint facienda. vt per ea
deo satisficiamus. **Sciendum** est q tres habitus pos-
sident homo. scilicet res. corpus. et
animam. **Per** que peccata possunt
emendari. **Nam** de rebus dicitur
Tobie quarto. **Elemosina** ab om-
ni peccato et a morte liberat. et
facit inuenire misericordiam et vi-
tam eternam. **Vnde** **Ecclesiastici**
tercio. **Ignem** ardentem extin-
guit aqua. et sic elemosina extin-
guit peccatum. **Secundo** pecca-
ta per corporis exercitia emenda-
mus. **Vnde** **Job** tricésimo tercio.
Inueni in quo ei propicius. consumpta
est caro eius a supplitis. **Item**
Psalmista dicit. **Vide** humilita-
tem meam et laborem meum. et
dimitte vniuersa delicta mea.
Inuens peccata labore corporis dimitti.
Tercio per exercitia anime pecca-
ta emendamus. **Vnde** prima **Pe-**
tri quarto dicitur. **Caritatem**
cotiniam habentes **Quia** caritas

operit multitudinem peccatorum:
Sed quid proderit peccatorum satisfactio si non adiungatur eorum cessatio? **E**

7. Quinto ergo in predictis verbis subiungit precingere. Quod est dicere. Precinge lumbos tuos. i. per continentiam caueas ne satisfacienda iterum committantur. Si enim laui pedes meos per satisfactionem. quid prodest si per continentiam filia non cauebo? **Ecc̃i. xxxiii.** Qui baptisatur a mortuo et iterum tangit eum. quod prodest lotio eius? **Ram** ut ait **Bernardus.** Erit si ne dubio recidivanti quam iacenti deterius. Quia sicut dicitur **Ecc̃le. ij.** Qui in uno offendit multa bona perdit. Si autem plene et perfecte volumus liberari cum Petro. precingamus nos in artum statum. ne iterum committamus alia apponentes. ne si in una parte emedamus et in altera parte peccemus. quanto ex uno liberamur tantum in altero irritamur. **Vnde Ecc̃i. ij.** Ve ingredienti duabus viis. quia nunquam perveniet quo tendebat. Quia ibidem. xxxiii. dicitur. Unus edificans et unus destruens. quid prodest nisi labor? Unus orans et alius maledicens. cuius vocem audit deus? **Nec** solum precingamur a peccati commissione. sed et ab omni carnali delectatione. Quod cauere non emur. **Osee ix.** Vbi dicitur. Noli letari israel. noli exultare sicut populi. Ac si dicat. Noli gaudium tuum ponere in delectationibus. Sicut faciunt seculares et filii huius mundi. Quia ut ait **Job.** Lapidem ex

cauant aque. quod est dicere. Aque delectationum excauant. i. enervant lapides. i. fortes homines qui duri videntur in laboribus ut lapides. **Vnde** dicit **Augustinus.** Si animus noster habet unde oblectetur extrinsecus. sine deliciis et delectatione manet intrinsecus. quia non potest utraq. possidere.

Qualiter autem et quam diu predicta omnia agere debeamus instruimur in subiunctis. **F**

6. Sexto ergo in predictis vobis subiungitur. Calciam te caligas tuas. Ac si dicatur. In omnibus predictis quomodo se quisque regere debeat. et ea quod diu actitare. exempla sanctorum nos instruunt. quos tamquam exemplaria inspiciamus. Quod non ex proprio capite recipio. sed **Greg.** sic exponit dicens. Quid sunt pedes nostri. nisi opera nostra? quid vero calciamenta. nisi pelles mortuorum animalium? calciamenta autem pedes muniunt. Que vero sunt mortua animalia ex quorum pellibus pedes nostri muniuntur. nisi antiqui patres qui nos ad eternam patriam precesserunt? quorum cum exempla conspiciamus nostrorum operum pedes munimus. **Calciamenta** ergo in pedibus habere. est mortuorum vitam conspiciere. et nostra vestigia a peccati vulnere custodire. **Hec** autem exemplaria hoc maxime videtur astruere. ut vitam ipsorum in nos transferentes usque in finem strenue perseveremus. **Cum** enim secundum **Philosophum.** Unaquodque res a fine nominatur. Nulla vita bona dicitur. nisi que in fine

bonis fideliter perseverat. Illi au-
tem veraciter perseverant. quorum
vita de die in diem proficiens.
et de virtute in virtute progrediens
per momenta singula accipit in-
crementa. Si enim bona vita usque
in finem ducitur. affectu tamen
languente vel etiam deficiente. ta-
lis vita licet bona dicatur ex ge-
nere operis. tamen veraciter non
est bona. quia quod melius est in
opere scilicet devotio in ea deficit. Sed
affectus et effectus in nobis stre-
nuè perseueret. Ut de nobis dici
possit quod de Isaac Patriarcha
dicitur. Genesis. xxvi. Ibat pro-
ficiens atque succrescens. donec ve-
hementer magnus effectus est.
Et talis perseverantia cum paucis
permanet. quia circa vesperum
vite languescere incipiunt et te-
dere. Quod beatus Bernardus
lucens conqueritur sic dicens. Non
sine causa cum sint in nobis eadem
principia conversionis cum patribus
dispar valde conversationis perfe-
ctio invenitur. adeo ut cum ipso
de die in diem profecisse et cursu
consummasse legamus. apud nos
iam magnus estimetur. si quis
vel ipsa sue conversionis primor-
dia conseruaret. ut non minus hu-
milis. timoratus. sollicitus. non mi-
nus feruens in medio quam in princi-
pio inveniretur. Quibus in Apo-
calypsi. ij. dicitur. Dabeo contra-
te aliquid. caritatem primam dereliquisti.
Sed quid si in predictis
bene peractis homo incidat in e-
lationem. in corde suo dicens illud
Luce decimo octavo. Gratias tibi
ago. quia non sum sicut ceteri ho-

mines. Erat sine dubio. sicut apte
beatus Gregorius totum instat
coniecti pulveris ventis obnoxium
Et ideo subiungit quod valde ne-
cessarium est ad predicta.

S Septimo ergo predictis
annectitur. Induere vestimenta
tuis. Ac si dicatur. Ne de bonis a
deo tibi datis superbias. conside-
ra infirmitates tuas et carnis tu-
e. et memento quod cinis et pulvis
es. Quod autem vestimentum cor-
pus debeat intelligi. docet beatus
Gregorius dicens super illo ver-
bo Job nono. Abominabuntur
me vestimenta mea. Quid vesti-
menti nomine. nisi hoc terrenum
corpus exprimitur. cuius infirmi-
tas tanto diligentius cogitanda
est. quanto a domino sublimius
promouemur. Vel vestimentum
est caritas vel custodia omnium
sensuum. quia vestimentum tegit
totum corpus ad. Quod benefa-
ciebat Abraham. qui cum a domi-
no ad tantam familiaritatem es-
set assumptus. ut cum eo tanquam
amicus eius amico loqueretur. ne
ex hoc superbiret. evocavit ad me-
moriam carnis sue vilitatem di-
cens. Loquar ad dominum meum
eum sicut pulvis et cinis. Genesis
decimo octavo. De hac considerati-
one monuit nos dominus Luce
quinto. et Johannis quinto. Cum
eiusdem sanato dixit. Tolle lectu-
rium et vade in domum tuam. Ne
si diceret. Ne de gratia curationis
superbias. tolle lectum infirmi-
tatis tue et porta in domum co-
gitationis. ubi eandem ante o-
culos mentis positam semper valeas

meminisse. **V**ine est
quod fidelem illam dispensationem
cum dilectis suis et electis domi-
nusi frequenter actitat. ut quanto
altius in gratiis et in contem-
plati-
ombus subleuantur. tanto ex in-
tuitu proprie infirmitatis humilien-
tur. **Vine Greg.** Sancti viri qui
subleuante spiritu ad summa rapi-
untur quod diu in hac vita sunt. ne
aliqua elatione superbiaut. qui-
busdam temptationibus exprimu-
tur. sicque fit certo moderamine.
ut unusquisque sanctorum interius
ad summa rapiat. et tamen adhuc
temptetur exterius. Sicque mag-
no ordine cognoscimus quid in
exteriori profectu accipimus. et in
exteriori defectu quid sumus. et
mirro modo agitur. ut nec quisquam
extolli debeat. nec de temptatio-
ne desperet. Quia dum spiritus
sursum ad deum trahit et caro re-
trahit. subtilissimo interim iudi-
cis moderamine infra summa et su-
per infima in quodam medio ani-
ma libratur. Quod cognoscent
tes viri spirituales quanto altius
proficiunt tanto humiliando sese
deiciunt. dicente **Bernar.** Per-
fecti quique et spirituales cum ad
roborem et firmitatem virtutum ve-
niunt. premunt se in id quod in-
cipientium est. et vnde infra se de-
scendunt. inde supra se ascendunt
et humiliando se proficiunt. Non
arbitrantes negligendam consci-
entiam voluntarie subiectionis et
vsum socialis vite et dulcedinem
superne caritatis. et dulcescit eis
rohumiari summe maiestati.
et pauperari filio dei. diuine sapie-

tie conformati. hoc sentientes in
semper. quod in christo ihesu. **Vine**
furgit in eis illa sapientia amor cum timo-
re exultatio cum tremore. **Vine** itaque
completis. **O**ctauo predicis amicitie
et feliciter concluditur. **Sequere**
me. **A**c si dicat angelus. **I**n pre-
dictis profectus vite humane con-
cluditur. hinc restat quod dicitur
Sequere me. id est angelicam vi-
tam tene. **I**tem **V**abent
autem angeli tria exercitia. scilicet
purgare. illuminare. perficere.
Sic qui usque huc perueniunt. hanc
vitam angelicam in se transfigu-
rent. Debent enim peccatores o-
rationibus et persuasiombus pur-
gare. **I**am bonos et in melius
proficientes. operum suorum exem-
plo illuminare. et se ipsos perfec-
tere. hoc est debent conari ad hoc.
ut perfecti fiant. **L**icet enim iam p-
fecti sint. nunquam tamen debent se
ita perfectos iudicare. ut perfec-
tiores fieri non possint. sed semp-
er in melius proficiant conati si-
deliter. dicentes cum **Paulo** Non
quod apprehendere vim aut perfectissimam
Sequar autem si forte apprehen-
dam. **Vine Leo papa.** **H**ec est p-
fectorum perfecta iustitia. ut nun-
quam arbitrentur se perfectos. sed se-
per de his in que peruenierunt.
ad ea ad que nondum peruene-
runt pia aueritate contendant.
Sic itaque imitemur **Apostolum**
Petrum. ut cum eo de cathenis
ad regnum perueniamus. **Sic** e-
nim dicitur **Ecclesiastes** quarto.
De carcere et cathenis interdum
quis ingreditur ad regnum. ad
iuuante domino. 25.

ad regnum perueniamus Sic enim
dicitur Eccl̄s. n̄. De carcere et ca-
themis interdum quis ingreditur
ad regnū Adiuuante domino no-
stro ihesu cristo: qui ē benedictus
in secula seculorū Amen

**Sermo. lv in. De sancto do-
minico confessore. Sermo primus**

Qui custos est domini sui
glorificabitur Prouer. **xxvii.**
Dicit **Beatus.** Magna
nobis custodia necessaria est. quā
ante oculos iudicis omnia agim⁹
cuncta cernentis **R. Ve**
ergo thema propositum cui⁹ noīe
huius sancti. scz Dominici conue-
niat. placuit hoc verbum nobis
assumere. vt tā ratione nominis
q̄ thēmat̄is de custodia. que om-
ni statui omni etati omni homini
necessaria est occasionem cō gru-
am loquendi haberemus **Raz** spi-
ritus sanctus qui huius sancti fi-
delem custodiam cognouit futu-
ram hoc ei nomē imponi p̄ ophe-
tando disposuit. vt q̄ suam fidelē
in tempore custodiam haberet in
spe in opere in vite veritate habe-
ret etiam ex nomine pietatē In
verbis ergo propositis duo tagū-
tur. scz sancta custodia. et imune-
rationis gratia **Primū** ibi Qui cu-
stos est domini sui **Secundum** ibi
Glorificabitur. **Verum** quia
nullum gentis sanctitatis repete-
attingitur. sed ad illud quod ahi qui
busdam gradibus peruenitur. **I-**
deo sciendum qd gloriosus iste sa-
ctus ascendendo et proficiendo qm
q̄ habuit custodias. **Primo** enī

custodiuit innocentiam **Secundo**
preceptorum obedientiam. **Ter-**
cio consiliorum eminentiam. **Quar-**
to commissos per fidē lem diligen-
tiam **Quinto** v̄o custodiuit deī a-
micitiam. **Ex** quibus omnib⁹ me-
ruit tandem sublimiter glorificari
et ad regnum celorum exaltari.

Primo dico sanctus iste a pu-
eribus annis incipiens custodi-
uit omni sollicitudine innocentiam.
cauens et longe a se faciens om-
nia que suam possent offuscari in-
nocentiam. **Innocentiam** dico quā
in sacramēto baptismatis contu-
lit ei deus **Sive** ergo mundus im-
pulsaret. caro titillaret. dyabol⁹
infestaret. viriliter resistit dicens
singulis et omnibus. illud **Job.**
xxvii. Donec deficiat non recedā
ab innocentia mea **Iustificatiōe**
meam quam tenere incepi non de-
seram. **Quod** si quid de puluere
humane respersionis sine quo aut
vix aut nemo viuē poterit irrep-
serit. statim per supererogationē
satisfactiōis hoc modicum quod
deliquit penitus exsufflauit

L. Ad quam innocentiam
conseruandam duo sunt necessa-
ria. scilicet principiorum repressi-
o et occasionum elongatio **De** pri-
mo dicitur primo **Regum** vicesi-
mo nono. de dauid dicunt **Phili-**
stei **Quomodo** potest melius pla-
cate dominum suum q̄ in capitibus
nostris. **De** secundo **Sara** di-
xit **Thobie** tertio. **Quāq̄** cum lu-
dentibus miscui me. nec cum hīs
qui in leuitate ambulant partici-
pem me prebui **Et** sequitur **Ideo**
mundam seruaui ammam meam

ab omni concupiscentia. **S**ecūdo cum tempus infantie transisset et ad annos discretionis. quo bonū a malo discernere potuit puenisset cepit sollicite custodiē mā datorum obedientiam. cauens prohibita et operans que precepit deus. in utroq; de contingentiis nichil omittens. ita ut veraciter de eo dicatur illud **Eccī. xliij.** Nō est inuentus similis illi qui cōseruaret legem excelsi. **Naz** sicut dicitur **Ecclesiastici. xlv.** Dedit illi deus cor ad precepta et legem vite et discipline. **Et iterum ibidē.** Dedit illi i preceptis altissimi potestatem. ut fiducialiter gloriari poterit et dicere illud **Job. xxxij.** Vestigia eius secutus est pes meus. et viam eius custodiui nec declinaui ex ea. a mādati labiorū eius nō recessi. et in sinu meo abscondi verba oris eius. **Verum** quia obseruatio mandatorum dei ad perfectionem hominem non inducit. **Iuxta** illud **Apostoli ad Hebreos. viij.** Nichil ad perfectū duxit lex. **Item** et illud ad **Galathas. ij.** Nō iustificatur homo ex operibus legis. **Ideo** gloriosus iste custos prioribus non contēdit ulterius se extendit. **¶**
Tercio ergo custodiuit consilium eminentiam. ut nō solum precepta perficeret. sed etiam consilia adimpleret. aduertens subtiliter que consilia deus consiliarius in sacra scriptura proponere adimplēda. **Que** licet multa sint. **Tria** tamen consilia ad statum huius sancti proprie pertinentia a liquidate tangem; hic. premit

tentes primo quid sit consilium. et quomodo differat consilium a precepto. **Est** autem consilium persuasio melioris boni q̄ precepta contineant. **Precepta** vero continent ea ad que necessario obligamur. **Et** in hoc quidem consilia differunt a preceptis. **Quia** ad precepta necessario obligamur. ad consilia vero non obligamur. **Quia** precepta sūt necessitatis. consilia vero voluntatis. **Sunt** autem ut prediximus tria consilia ad religiosos proprie pertinentia. scilicet paupertatis. castitatis. et abdicatio proprie voluntatis. q̄ tria disponūt hominem singulariter ad perfectionem vite eligende. **In** quibus iste sanctus se deo sblimitate exhibebat. **De** primo consilio paupertatis dicitur **Matthēi.** **Si** vis perfectus esse vade et vende omnia que habes et da pauperibus et sequere me. **De** secundo dicitur. i. ad **Corin. vij.** De virginibus preceptum nō habeo consilium autem do. **De** tercio dicit **Luc. ix.** **Si** quis vult venire post me abneget semetipsum. et. hoc est propria voluntate resignet. **Et** quia iste sanctus nō solum fuit i perfecto statu religionis. sed etiam religionis institutor et custos. **Ideo** hec tria in vita sua perfectissime obseruabat. **Verum** q̄ deus cuius gaudium est fortitudo. hūc suum custodē fidelem in sumptis custodia inueniebat. **ideo** cōmittit ei thesaurum iterum meliorē. utpote que; proprio sanguine preferrebat. scilicet aias custodiēdas. diēs ei ope. et effectū quod primo

pastori petro dixit. **S**i diligis me
pascue oues meas.

Quarto ergo custodiuit commissas
sibi animas per fidelem diligentiam
am dignum quippe dominus iudicauit.
ut qui sine domui. hoc est prope
custodie fidelis inuentus est. non
sub modio sed super candelabrum
poneretur. ut omnibus qui in do-
mo dei sunt. in ecclesia luceat.
Si enim magnum est. ut quis super
homines populaes. qui quasi brutis
animabus simulantur constituantur
custos. quomodo magis est ut quis sit
ita ydoneus. quod custos super alios
custodes ordietur. ut sicut quodam
scriptura dicta est **C**antica canti-
corum. eo quod dignitate sui cunctis a-
liis preferatur. sic Dominicus di-
ctus est custos. eo quod virtute et sa-
ctitate vite cunctos custodes ali-
os antecellat. **U**t merito ei illud
ysaie. **V**aticinium applicetur **E**-
rit in nouissimis diebus preparatus
mons domus domini in vertice mon-
tium. et eleuabitur super colles.
et fluent ad eum omnes gentes.
et ibunt populi multi et dicent.
Venite ascendamus ad montem
domini et ad domum dei Jacob.
et docebit nos vias suas. et am-
bulabimus in seinitis eius. **Q**uid
per nouissimos dies nisi tempus
de quo dicitur **L**uce. **xvii.** Misit
seruum suum scilicet dominicum hora cene.
Et in. **C**anonica **Jo.** **i.** Filioli iam
nouissima hora est. **I**n quo tpe pre-
paratus est mos scilicet Dominicus
propter vite eminentiam. domus
domini. ordines predicatorum. **Q**ui ordo
iuste domus domini dicitur. quod omnia
que in domo celesti aguntur suo modo

in eodem ordine actitantur. vide-
licet vacare deo. laudare deum.
contemplari deum. frui deo. que
cum fideliter aguntur in cellis au-
deo dicitur. angelis dei immo angelorum
dominus cellas amat pro celis. et eque
delectatur in cellis ut in celis.

Juxta illud **P**rouerbia. **viii.** Delitium
meum sunt esse cum filiis hominum
Sequitur. **I**n vertice montium. quia
sanctus Dominicus iam mos prepara-
tus positus est super vertice mon-
tium. id est super capita platonum ordinis sui.
ut sit mos montium sicut deus est deus
deorum. **S**equitur in predicta auctori-
tate. **E**t eleuabitur super colles. id est su-
per simplices professores ordinis sui.
qui licet sint inferiores respectu
superiorum. habent tamen et ipsi
adhuc eminentiam respectu inferiorum
scilicet simplicium populorum
propter votum professionis. sicut
colles habent altitudinem compa-
ti ad terram. **S**equitur **E**t fluent
ad eum omnes gentes. quod tota di-
e ecclesia ad eos tanquam ad principia lu-
minaria confluit. ut ab eis audi-
at verbum vite. **S**equitur **E**t ibunt
populi multi et dicent. **V**enite a-
scendamus ad eum. **Q**uia gustato ab eis
is verbo vite. dicunt iuvenes et
virgines senes cum iunioribus.
venite ascendamus per confessionem
ad vitam et ordinem istorum. et
docebunt nos vias suas et ambulabimus
instructi ab eis in seinitis eius
id est in ardua via ipsorum. quod recto itinere
prouocat ad deum. **D**unc autem tezaurum
scilicet commissas sibi animas tripliciter
custodit beatus Dominicus. scilicet
verbo predicationis. instantia ordinis.
exemplo edificationis. **N**oc sequere sic
o i

potes. **Q**uinto iste sanctus dicitur est Dominicus. in est dñi custos. qz affectuose custodia dñi amicicia. quod iustus habet ordinem ad predicta. Cum et in suis et pxiimi custodia inuentus sit fidelis. merito sibi dei amicicia tanq̄ maior thesaurus custodiendus committitur. per quā custodiam ad maioris sanctitatis gratiam iterum promouetur. qe ex dei amicicia resultat omne bonū. Cum em̄ hac dei amicicia esset affectus. quotidie eius amicicia augmentata est. Sic si fuerit nobiscū. erunt omnia sua nostra et nostra sua. et ex hac communione. nra erunt sibi acceptabiliora. et ex suis participatis erim⁹ ditiores. ut confidenter dicere possim⁹. qd naturalis pater dixit ad filium. **F**ili omnia mea tua sūt et tua mea. Hanc autem amiciciam sanctus Dominicus per triplē diligētiam custodiuit. Primo qz cauit offensiones. frequentauit uisitaciones. aperuit deo secretas reuelaciones. **I**n hys enī tribus inter homines amicicia custoditur uel etiam nutritur. Cum enim homines cauēt se mutuo offende te. et incipiunt frequenter se uisitare. et secreta sua sibi inuicem reuelare. ex hys amicicia cōseruatur. et cōseruata augmētatur. Sic custos dñi scūs Dominicus dei amiciciam custodiuit. cauens omnem dei offensam. et cum hoc deum suum meditationibus. orōibus. intīmis cogitationibus. frequenter ymmo cōtinue uisitās. secreta sua p̄ inimicam vim con

templationis. hoc est medullā intime deuotionis contemplādo reuelauit. Nam de primo dicit Pro uer. xvij. Qui celat delictum querit amiciciā. Ille enim deo celat delictum qui non facit illud. Quod enim agitur deo celari nō potest. De secūdo dicit Eccl. xvij. Vie illozum coram illo sunt semper. **D**e tercio dicit Ber. **F**lagrans amor diuinus. cum se intra se continere nō potest. nō attendit quo ordine qua lege uerboū ebulliat. Interdum fieri uerba requirit. interdum nec uoces. solis content⁹ suspirijs. De hac amicicia dicit Eccl. xlvij. Beati qui in amicicia tua decorati sunt. Quate⁹ qz ut dicit Sa pie. viij. In amicicia illius delectatio bona est. Si ergo cum bō Dominico cupimus celestis regni dona possidere. studeamus eum in suis custodijs fideliter imitari. Nā de eisdem hortatur etiam nos dñs in scriptura. qz de prima custodia dicit Deut. iij. Custodi te metipsum et animam tuam sollicite. De secūda dicit ibidem. Custodite mandata dñi dei uestri que ego precipio uobis. De tercia dicitur Pro uerbiorum. iij. Filij mei custodi precepta mea atqz consilia. De quarta dicitur Jeremie. xxxi. Custodite quasi pastor gregem dei. De quinta dicitur Malachie quinto. Custodite spiritū v̄m. hoc ē spm̄ sanctū. q̄ n̄ est. cū sua grā nobis dat. qui nos in amicicia deo ungit. qui est super omnia bñdūs in secula Amen.

Sermo. lix. **D**e sancto Laurentio Sermo primus.

Disperfit dedit pauperibus
ne. Psalmista. Dicit Gre
gorius. Terrena omnia
seruando amittimus. largiendo
seruamus. patrimonium nostrum
reteritum perditur. manet ero
gatum. Quod considerans beatus
Laurentius tanquam prudens merca
tor. omnia que habuit ad dei glo
riam largiter erogauit. sciens pro
singulis se plus quam centuplum ac
cepturum. In verbis ergo propo
sitis duas particulas intelligimus
scilicet sancti Laurentii largam di
stributionem. secundo largiorem
dei remunerationem. Primum ibi
disperfit dedit pauperibus. secu
dum ibi. iusticia eius manet in
seculum seculi. **C**uius autem san
cti Laurentii largam dispersionem patet
in quinque. Disperfit enim pauperi
bus elemosinam pro omnium rerum
suarum erogationem. Corpus de
dit tortoribus per ignis adustione
Cecis luminis gratiam per crucis
signationem. Passioni patientiam
per hylarem exhibitionem. Deo
animam per summam dilectionem
Disperfit autem singula hec in sum
mo. Summum enim in elemosina
rum largitione. est omnia erogare
et nichil ex omnibus conseruare.
Summum autem corporis exerciti
um est corpus cremare. Ignis
enim adustio grauissime affligit que
agit in corpore. Summum etiam beneficium
pietatis exhibuit in eo. quod nobili
orem sensum videlicet visum per
donum luminis repauit. Summum
etiam passioni exhibendum. est
gaudens et tranquilla patientia
propter deum. Deum etiam non me

diocriter dilexit. quod in eo luce cla
rius constat. quod tam gaudens omnia
sufferabat. nec dubium quin sum
ma premia suscepit. qui ut predictum
est suprema merita hic premisit.
Hec de sancto Laurentio breuiter
tracta sufficiant. Nunc si delectat
eius premia. non pigeat nos eius
meritis conformari. Quia ut ait
beatus Gregorius. Ad magna pre
mia non puenitur nisi per magnos
labores. Cui resonat beatus Bern
hardus dicens. Satis delicatus est
miles qui sine victoria vult cor o
nari. et sine labore premium que
rit. Si ergo cum beato Laurentio
cupimus premiari eius nos meri
tis conformemus. **P**ri
mo et ante omnia de temporali sub
stantia largas elemosinas erogantes
pauperibus. ut autem in aspectu
dei grata sit nostra elemosina et
accepta. triplici debet ammiratione
lo decorari. Debet enim esse iusta in
acquisitione. larga in distributione.
affectuosa ex cordis passione. **P**
rimo dico debet esse iusta in ac
quisitione. **E**ccli. xxxiii. Qui offert
sacrificium de rapinis pauperum
sic est ac si victimet filium in con
spectu patris sui. **V**inc. Prouer.
Honora dominum de tua substantia. de tua sub
stantia dicit non de aliena. **T**ob. iii.
De tua substantia fac elemosinam. **E**t
ysaie. lvii. Frange esurienti panem
tuum. **S**ecundo elemosina debet fieri
largam erogatione. ut secundum facultate
quam possideat elemosinam mensue
m. ut tantumdem demat. ut ex elemo
sina data aliquam penuriam patiamur.
ut ex elemosina qua pauperem
reficimus aliquam indigentiam sufficimus.

Vine **Gre.** Tunc em bona elemo-
sinam erogamus. cum ex hoc qd
pauperi damus nos de factu habe-
amus. **Vine Thobie. iij.** Si mul-
tu tibi fuerit abundanter tribue.
si vero exiguum tibi fuerit. a exigu-
um libenter impartiri stude. **T**
Tercio elemosina debet exhiberi
cum cordis passione. gratior est
em cordis passio qm quelibet ma-
nus datio. **Dicit em Gre.** In ipso
misericordie opere apud internu
iudice solet plus animus compen-
sari qm census. **Ad** qua misericordi-
am nobis excitanda no confidere-
tur pauper exterior. sed deus qui
petit interior. **Ipsa em dicit Mar.**
xxv. Qd vni ex minimis meis fe-
ceritis mihi fecistis. **No** ergo buc-
cella pais debz deo negari. a quo
regnum celorum petimus nobis
dari. **Qui** ergo no potest cum sa-
cto **Laurentio** oia pauperibz ero-
gare. saltē no negligat que possi-
det omunicare. **Dicit em Fulgenti9**
Qui tanta vtilitate nondu a dno ac-
cepit. vt omnia que in mudo sut
celestis regni amore contemnat.
que habet vendat et egenis expe-
dat. de hys que habet in qtu ha-
bet elemosina faciat. tantuz ope-
retur in eo bona voluntas quatu
suppetit facultas **Perfect9** posside-
at primu vtilis locu. imperfect9
saltem perueniat ad secundum.
Sit ille talis qui cum deo iudica-
turus sedeat. sit iste talis qui ad
dextram iudicandus assistat. ac.
vt in omelia **Fulgenti9** de ofessore
pontifice. **Magnu** bonum est frēs
kmi zē. **S** **C** **Secdo** debem9
cum bto **Laurentio** corpus dare

toribus. qui licet nostris tem-
poribus non habeant ecclesia in
pace quiescente. tm vt ait **Gre.**
Martires esse possumus. etiam si
nullo ferro percutietium trucidemur.
Et iterum. Habet pax nra
martiriū suū. **Quia** et si colla fe-
ro non subdim9. spūali tamē gla-
dio carnalia desideria trucidam9
Sunt autem tria corporis exerci-
tia que nostris temporib9 p mar-
tīrio computantur. per que san-
guinem nostr9 et si no fundim9.
tm consumimus ac si gladio effu-
datur **Que** nobis **Ecclī. xxxiij.** sb
methaphora describunt. vbi dz.
Cibaria vga a onus asino. sic pa-
nis disciplina et opus seruo.
T **C** **Per** hec tria scz panē.
disciplinā. opus tria intelligunt.
per que martirium recompensat
Sunt autē ista. scz necessitatum
restricō. difficultū operatio. disci-
pline castigatio **Nā** per panēz ne-
cessitatis restrictionem. per opus
difficiliū operationē. per discipli-
nam castigationem accipim9 cō-
petenter. **Hec** em tria martiriuz
recompensant. quia per ipsa cor-
pus attenuatur et maceratur vs
ad consumptionē sanguinis que
martires effuderunt. **V**
Primo ergo corpori nostro om-
nē supfluitatē denegemus. sola ei
necessaria immiscentes. qd facie-
bat **Psalmista** cū dicebat **Venit**
solari aia mea. **Aplus.** Habētes
victū a vestitū hys vtēti sim9 **Vic-**
ter. **Sunt** qui in carne sua amat
terrenas cōsolaciunculas. siue i
verbo siue in signo siue i facto. a
si hec intrupūt aliqu. no penit9tm

abrupte. **I**nde est q̄ ratio affe-
ctiones suas ad deum dirigunt
et eorū deuotio nō continua est sed
horaria et ut verius dicam momen-
tanea. **I**mpleri autē dei visitationi-
bus anima nō poterit que hys di-
stractionibus sibiacet. ppter quod
iterū dicit **Bernhardus** de volū-
tate. **O**bscuro ut amestibiles sint
tibi nostri nō delectabiles vel e-
tiam concupiscibiles. **S**ecundo
ut corp⁹ nostrū a concupiscibilib⁹
sit abstractū exerceamus nos in
difficiliū et arduorū opatione. du-
raet maxima et que maxime ob-
sistunt et repugnāt virilit̄ aggre-
dientes. nec permittam⁹ nos vi-
ri ab hys q̄ resistunt. q̄ si semel
victi fuerimus de cetero erimus
pusillanimores. **M**at. vii. **C**ontē-
dite intrare per angustam portā
nē. **A**d hanc contentionemhorta-
mur ad **Hebreos**. xii. **C**urrām⁹
ad propositum nobis certamen a-
spicientes in auctorem fidei. qui
proposito sibi gaudio sustinuit cru-
cem contempta consolatione. **N**ō
dum enim vsq̄ ad sanguine⁹ re-
stinistis. **A** **U**ec autem
duritia siue difficultas ex duplici
causa leuigatur. scz ex fructus
sideratione. et laboris assuefacti-
one. **D**e p̄mo dicit **Apl⁹**. **E**stimo
q̄ non sunt indignae passionēs hu-
ius temporis ad futurā gloriā q̄
reuelabitur in nobis. **D**e secundo
dicit beatus **Bernhardus**. **P**rimū
aliq̄d impossibile videtur. processu
t̄pis si assuescas non erit adeo ḡ-
ue. paulopost leue sc̄tices. paulo-
post nec senties. paulopost etiā
delectabit. **T**ercio predictis du-

obus exercitijs supradamus ca-
stigationem. ut si corpus delit̄
assuetum de predictis exercitijs a-
liquō sibiapiat castigatio recōpē-
set. **I**uxta illud **Ecc̄i**. xlii. **S**eruo
p̄ssimo latera sanguinare. **Q**uod si
quis dixerit illis **Prouerb.** xxiii.
Vies non suppetūt respondetur
q̄d idem subiungit. **Q**ui inspector
est cordis ipse intelliget et obser-
uator⁹ aie tue nihil fallit. **Q**uia
ut ait **Bern.** **V**ix iam ē aliq̄s q̄
i hys q̄ ad deū sunt opari velit q̄d
possit. et q̄d promptissime potest
optumamq̄ sc̄dm carne⁹ vel secu-
lū siue timor ipuletit. vel cupidi-
tas traxerit in tuo noīne iudicat
se n̄ posse. sed si fallim⁹ homines i-
scios non nos permittas domine
ut quasi volētes fallere te. falla-
mus nosmetipsos. **N**ō laboram⁹
vel quia non possumus. vel nos n̄
posse credim⁹. vel consuetudie ocy
vel deliciarum nostratū nos non
posse efficimus. **I**n hys trib⁹
scz per delectabiliū restrictionē.
difficiliū operationē. et de negle-
ctis per corporis castigationē. mar-
tirium sufficienter recōpensam⁹.
Tercio cum beato **Laurencio**
demus proximis luminis gratiā.
ut qui in predictis exercitijs solē
deo interius vixim⁹. nūc per hō
exempla exterius proximis lucea⁹.
Quod monet dominus **Mat.** v. di-
cens. **L**uceat lux vestra coram ho-
minib⁹ ut videāt hō opa vestra et
glorificēt p̄m̄ vestrū q̄ i celis ē.
nō ut nos laudemur. sed ut de⁹
glorificetur. **N**ā ppter p̄mū iube-
mur opa nrā occultare. p̄t sc̄dm
iubemur ea manifesta. **H**ic dicit

Gregorius Sic op⁹ nostrū sit in publico quaten⁹ intentio maneat in occulto. ut de bono ope proximis p⁹beamus exēplum et tamē per intentionem q̄ soli deo placere cupimus semper optem⁹ secretū

Hoc autem lumen boni exēpli est scdm̄ beatum Bernardū tripliciter exhibēdū. scz habitū. actione. sermone. **H**abitū ne sit notabilis. **A**ctione ne sit tibi rep⁹hensibilis. **S**ermone. ne sit otēptibilis. **V**erz quia pauci cū hys que dicta sūt deo exhibēt totūz possideō de⁹ salutem nostram desiderans supplet qd̄ min⁹ faci⁹. tribulatioēs imittendo. quas si virtuose sufferim⁹ adhuc eadē cū beo Laurentio glori. **Q**uarto ergo cum beato Laurentio passioi de mus patientiam. Ita ut quidquid tribulationis a deo v⁹ ab homine occurserit nō solum patienter s; et si fieri possit gaudenter ppter deum sufferām⁹. nec o⁹tra deū murātes nec hominib⁹ malū pro malo reddentes. **U**t cum Judith dicere valeam⁹. Non valescentes nos p hys q̄ patimur. sed reputātes peccatis nostris hec ipsa esse tminoza supplicia. flagella domini quasi serui qui corripiūt ad emendationem non ad p⁹ditionem neāq; euēnisse credam⁹. **S**unt autē tres cause ppter quas nō solū tribulatioēs patiēter sūt sufferēde sed sūmo desiderio affectandē. scz dei presētia. liberationis grā. premiorū gloria. **Q**ue tria tangūtur succicte sub vno vsu Psalmi ubi dicitur. **C**um ipso sū i tribulatione. ecce primū. exipā eū. ecce

scdm̄. et glorificabo eū. ecce tēcū. **P**rimo nihil melius. secūdo nihil iocundius. tercio nihil vtilius. **Q**uinto et vltimo demus deo cū beato Laurentio animā per summā dilectionēz Deū ut dignum est summa dilectione diligentes. **S**ummū autēz dicimus ad differentiā infimē et mediocris dilectionis. **S**ūmam autē dilectionē illā dicim⁹. que p tres differentias ab alijs dilectionib⁹ inferioribus separatur. **S**ūmā autē illā dilectionē dicim⁹. q̄ pugt insupabili⁹. gustat insaciabili⁹. heret inseparabili⁹. **P**rius dico. illā dilectionē merito dicim⁹ esse summā. que pugnat insupabili⁹. nulli cedens q̄tūcūq; tumultuanti aduersitati. **I**n qua stetit Apls Ro. viij. cū oib⁹ aduersitatib⁹ enumeratis subiunxit. **S**ed in hys oib⁹ supamus ppter eū qui dilexit nos. **I**n illa em dilectione vita otemnitur et mors desiderat. **D**e q̄ dicit **Bea.** Ex illa em dilectione exiuit illa fidelū intrepida constātia cordis. q̄ supplicia otemnētes et mortē calcantes gaudentes p medias mortis fauces ad patriam festinabāt. **S**ecūdo ista dilectio gustat insaciabili⁹. **I**psa em dilectio imitrat aie illū cibū. qui de se dixit. **Q**ui eōt me adhuc esurient. quō gustato morimur oib⁹ que sūt mūdi. **Nā** sūz **Bea.** Forti quādā vicietia n̄ asēsioib⁹ gōuū. s; inopinatis rapitib⁹ vel excessib⁹ rapit aiaq; ad sblimia celestū secretorū. ubi sorbillat et gustat diuinū bonū. **T**ercio illa dilectio deo sūma dicitur. qz heret inseparabiliter nihil vnq;

admittens per qd separari possit a
caritate dei que est in cristo ihesu
In qua stetit **A**plius cu3 dicebat
ad **R**oma. viii. **C**ertus su qd neq
mors neq vita aē. vsqz ibi. n̄ po
terit nos separare a caritate dei q
est in xpo ihesu **Q**ue ideo insepa
biliter dicitur inherere. qz i vita
permanet in sanctificationem. in
trāsitu in viaticum a defensionē.
in iudicio ad redemptionem. i pa
tria ad eternam glorificationem
Hoc totū opante eo qui viuit aē

Sermo. lx. **D**e eodem sermo
secundus.

L Laurentius totum opus
operatus est aē. **V**erba
sunt eccie sancti **L** Lauren
ti gloriāz precomizantis. **D**icit be
atus **B**ern. **C**um sponsa xpi que
est ecclesia verba in scripturis di
uini vel alterat vel alternat. for
tior est illa opositio q̄ positio vbo
rum. **S**i em cuiuslibet sancti vba
in sacra septura posita. utpote **P**
saie **I**hēmie **P**auli vel **I**ohannis
nē autentica accipiuntur. cur n̄
magis verba ecclesie ex illis om
nibus tanq̄ ex membris ogrega
te tanq̄ verba autentica recipere
tur? **E** **I**n verbis ergo
ppositis sacra ecclesia que ē spō
sa cristi sanctum **L** Laurentium cō
mendat ab operibus suis bonis.
Que autem et qualiter eius ope
ra bona fuerunt patet in precedē
ti sermone. **N**am ex eius operib9
bonis bonam gloriā a imarcesci
bilem est adeptus. quez si ppter
adeptam gloriā et bona ei9 opa

voluimus honorare. studeamus
quomodo ipsum in bonis suis o
peribus imitemur. ut si cupimus
eius honorem nō refugiam9 ei9
laborē. **A**d hoc em oim fidelū cri
stianorum debet esse ordinata in
tentio finaliter. ut i bonis opib9
sanctos quoz vita adhuc nobis
pponitur imitent. ut sic ipsū deū
de quo dī **G**en. pmo. **V**idit deus
cuncta q̄ fecerat et erāt valde bō
p viribus imitati sunt. **S**ic nos
qui summum exemplar sequi nō
possumus. saltem ipsos tanq̄ mi
nora exēplaria imitemur. **V**t er
go nostra opera bō faciam9. ipa
debem9 q̄buldā amniculis tanq̄
ornamētis deo placentibus ad or
nare. **D**ebent em opa nostra pce
dere ex operantis boitate. p̄p
ta voluntate. intentionis sinceri
tate. operis difficultate. studio sa
uiuacitate. feruenti caritate. ope
rantū multiplicitate. **H**ec ornā
tā opa nostra bona faciūt. et eēt
grata et accepta non solū tanq̄
bona sed tanq̄ optima apud deū

F **P**rimo dico qd opa
nostra erunt bona ex opantis bo
nitate **V**ic veritas **L**uce. vi. **B**
n9 hō de bono thesauro cordis sui
profert bona **S** **I**tē nō
est arbor bō q̄ pfert frūs malos
aē. **A**t si dicat. **N**ullū opus bonū
fieri p̄t nisi de homine bono. a tū
erit opus bonum q̄tum faciens
erit bonus. **V**nde sicut bō planta
facit bonum semen. et rursus il
lud bonū semē iterū facit bonam
plātā si seminatum fuerit. **S**ic bō
nus hō facit bonū opus et illis bo
nuz opus facit rursus meliorem
o n̄

hominem **V**nde Augustinus Ni-
chil est bonum nisi ex te bono **I**te
Gregorius Non placuit Abel ex
numere si potius munus ex abel.
In quantum ergo boni sumus eo-
ram deo. in tantum bona erunt
opera nostra apud deum **W**
Secundo opera nostra debent p-
cedere ex prompta voluntate. **Q**uan-
to enim voluntas promptior est beni-
uolentior tanto erunt opera me-
liora **E**x hac prompta voluntate
offerebat populus deo donaria.
primo **P**aralipomenon . xxix .
cum diceret dauid Domine deus
patrum nostrorum custodi hanc
voluntatem cordis eorum. et sepe
in veneratione tua mens ista pma-
neat. **Q**uia ut dicitur . ij . ad Cori-
thios octauo **S**i voluntas pmp-
ta est secundum illud quod habet ac-
cepta est deo . quod autem non est
voluntarium nec est gratum do-
mino nec acceptum **V**nde **E**xodi
xxxv . **O**mnis voluntarius et p-
nus animo offerebat domino . quia
a nolentibus nichil penitus accep-
tatur **Q**uia ut dicitur . ij . ad Cori-
thios . ix . **V**nus quisque prout desti-
nauit in corde suo offerat . non ex
tristitia . neque ex necessitate . hila-
rem enim datorem diligit deus .
non enim considerat deus quid offe-
ratur sed ex quanto affectu **D**icit enim
Gregorius **C**or et non substantiam
pensat deus . nec considerat quod
tum in eius sacrificio . sed ex quanto
offeratur **V**aluit namque **P**etro et
Andree regnum celorum rete **Z**a-
cheo dimidium substantie sue **V**a-
luit vidue duobus minutis **V**alu-
it alteri calicem aque frigide **N**eg

num itaque dei tantum valet quantum
habes . et tu da bonam voluntatem
Nam ante oculos dei nuquam vacua
est manus a munere . si archa cor-
dis repleta sit bona voluntate .
Quia ut ait **B**ernardus **B**ona vo-
luntas in animo est origo omnium
bonorum et mater omnium virtu-
tum . quam qui habet secum habet
quicquid ei ad bene viuendum o-
pus est **I**deo custos anime sue val-
de debet esse sollicitus circa custo-
diam voluntatis sue . ut prudenter
intelligat et discernat . quid sit quod
in totum vult . et propter quod ve-
lit . aut quicquid aliud vult **N**on
autem in totum vult . consideran-
dum est ei quid illud sit quod sic vult
Deinde quantum velit et quomodo
velit . utrum visque ad contemptum
sui ipsius et omnium que sunt vel
esse possunt . et hoc non tantum
ex iudicio rationis . sed etiam ex
affectu mentis . ut iam voluntas
plura quam voluntas sit . ut amor sit .
quia magna voluntas amor est .
sed ne magna voluntas aberret
recta indiget intentione que in debi-
tum finem dirigat voluntatem **I**
Tercio opera nostra debent fieri in rea-
intentionis sinceritate **E**st autem rea-
et sincera intentio . ut singula opera
nostra non ad placendum hominibus . sed ad
placendum soli deo fideliter faciamus
Et quod deus bonum nobilissimum et sum-
mum a finis est **I**deo cuiuscumque operi non
talis finis per ream intentionem ponere
erit nobile super modum **S**ic enim in
vulgari dicitur proverbio **S**i finis
est bonus totum est bonum **V**nde
Ber. **I**ntendere deo propter deum . hoc
est utramque faciem habere pleherimam

actioſiſſimam et intentionem. **W**ie
veritas dicit **Mat. vi.** Si oculus
tuus fuerit simplex totum corp⁹
tuum lucidū erit. **Q**uod exponens
Aug⁹. Ocul⁹ hic accipere debe⁹
ipsa intentionem qua facimus
quicquid facimus. que si mūda fū
erit et recta. et illud aspiciat quod
aspiciendū est. omnia opera nrā
que scdm eam operantur necesse
est esse bona. vnde nouerimus o
mnia opera nostra tunc esse mūda
et placere in aspectu dei. si fiant
simplici corde. i. intentione supna
Que omnia opera nostra totū
corpus appellant. quia et **A**pосто
lus membra nostra dicit quedā
opa que improbat et mortificanda
pcepit dicens ad **Col. in.** Mortifi
cate membra vestra que sunt su
per terrā. fornicationem imūdi
ciam auaritiā. **N**ō ergo quid faciat
quisq; considerandū est. sed qua vo
luntate et intentione. **V**erū quia
hec voluntas nec intentio appro
batur. si circa leuia et ape nulla
exercetur. **R** **Q**uarto
ergo opera opari debemus cum
difficultate. hoc est de bent eē at
dua difficultima. vt ex arduis et
difficilib⁹ voluntas et intentio cog
noscat seriosa. **A**d hāc difficul
tate conati sunt omnes qui deo
vnq; placere cupiebant. considerā
tes qd dura et aspera et valde dif
ficia in domino ihesu xpō pcesse
runt. qui omnibus suis electis et
dilectis dicit ill⁹ **Luce. xxij.** Ego
dispono vobis sicut disposuit mi
hi pater meus regnum. **N**az re
mens de celo in hunc mundum n̄
misi p dura et aspera reuertat il

luc. **S**ic et ego dispono vob⁹ vt se
quamini vestigia mea. **C**ui cōso
nat quod dicitur in actib⁹ **A**polorum
Per multas tribulationes opoz
tet nos intrare in regnū dei. **Q**ui
em vt ait **A**póstolus ad **Gal. v.**
fuit xpi carne⁹ suā crucifixerunt
cū vitis et concupiscentis. **A**d hec
laboriosa exercitia hortatur nos
dñs **Ysaie. xxxv.** dicens. **C**onforta
te manus dissolutas et genua de
bilia roborate. **L** **Q**uod si
nos non castigabimus vtiq; deus
nos castigat. maxime si sum⁹ de
numero electoz et iter filios dei
pputati. dicens illud **Ysaie.** Ego
maius pondus appōnam. **N**ulli er
go electorum hic pcutitur. **J**uxta il
lud ad **Heb. xij.** Flagellat onem
filium quem recipit. **Q**ui autem
dicit omnem nichil excipit. nisi
eos quibus non parcitur in eter
num. **D**e quibus dicitur **Ysaie.**
xxvi. Misereamur impio aē. **Q**uod
exponens beatus **Bernhard⁹** di
cit. **V**ane misericordiam nolo pa
ter misericordiatum. volo vt ira
scaris michi pater. scilicet ea ira
qua corrigis in vita deuium. nō
qua excludis de vita. **S**ic ego ele
cti reprobi habent distincta sua
tpe ad castigandū dicente **Bern.**
Ideo deus hic quibusdam parcat
vt eos in perpetuum feriat. et ide
o hic quosdam ferit non parcen
do vt in eternū parcat. **Q**uod ple
ne per similitudinem ostendit di
cens. **D**esperatis egris quicquid
poposcerint medici dari picipi
unt. et eis qui reuertū ad salutē
possunt quicquid appetūt dari cōdi
cunt. **E**ligat ergo quisq; quod voluerit

quia impossibile est quin altero il
lorum sevel in presenti vel in futu
ro omnis homo duris et asperis
coterat. **Q**ui ergo futuris malis se
subducere desiderat. mala presen
tia sufferat patienter. **S**i aut ma
la presentia declinare desiderat. fu
tura mala omni certo certius ex
pectat. **Q** **U**into opa
ra nostra faciēda sunt studiosa
viuacitate. hoc est cum magna di
ligentia. et sumo conamine opera
nostra faciamus. Nam fidelis dili
gentia adiuncta operibus plusq̄
ipsa appreciatur. ppter quod. **η**.
Paralipp̄. xix. Sz. Cum diligentia
omnia facite. scientes q̄ in oculis
dei plus placet diligentia q̄ opus
Hec aut diligentia nihil aliud est
nisi intenta deuotio et deuota at
tentio. et hoc facimus. q̄n mētez
infigim⁹ in id quod tunc agim⁹.
omnem euagationem mentis con
stringentes. **D**e hac diligentia et
diligenti deuotioe docet nos **Bea.**
Amonendus est spūalis homo.
quanta potest puritate cordis in
tendere in eum cui sacrificiuz of
fert. seipsum intēdere qui offert.
intelligere quicquid offert. et in
hys infigere mentēz quousq̄ p̄e
mat ex hys lac deuotiois. et tūc
currat deuotio sine labore. **R**
Hec diligentia multipliciter ḡ
ta est deo. sicut eius oppositū mul
tum displicet deo. quod est tepidi
tas et negligentia. vnde quod ani
ma est in corpe hoc est deuotio in
opere. **Q**uantumcuq̄ em̄ aliquid
sit de genere boni. si bene hoc est
diligenter non agitur p̄dit q̄dam
modo suum bonum. **V**nde ad hāc

deuotam diligentiaz monere nos
voluit dñs Deut. cū dicebat. **I**
ste quod iustum est exequaris. **I**
ustum em̄ est quodlibet op⁹ bonū
quod rationem habet boni. quod
tunc iuste agimus q̄n illud iusto
conamine dño exhibemus. **V**ane
accensam deuotionem cōmendat
Aplūs p̄ma ad **Corint. xiiij.** cum
dicit. **I**n ecclesia volo quinq̄ ver
ba loqui sensu meo. vt et alios in
struam. q̄ decem milia verborū in
lingua. **A**c si diceret. **B**reuius oīo
cum sensu adhibito pl⁹ placet de o
et placet q̄ longa sine intellectu
Vnde si placere cupim⁹ opera no
stra. offeramus ea cum libamini
bus. sicut mādatum est in lege.
captiuantes vt consulit **A**plūs.
η ad **Corint. x.** omnez intellectū
in obsequium xp̄i. qz vt Sz **S**apie
Spūs sanct⁹ aufert se a cogitati
onibus que sunt sine intellectu.
Quod exponens beatus **B**ernar
dus dicit. **L**icet nulla cogitatio sit
sine omni intellectu. iste tamē di
cuntur sine intellectu esse que nō
habent vtilem intellectum. vt sūt
vane et ociose cogitationes. que
preter intentionem fiunt. vbi et
si repellere spiritum sanctum a se
non est in voto cogitantis. fit tñ
ex culpa negligentis. vt spiritus
discipline merito se auferat a co
gitationibus non disciplinatis.
O **S**exto opera nostra
facere debemus ex sincera carita
te. sine qua nullum opus quantū
cumq̄ sit de genere boni aliquali
ter acceptatur. **Q**uod expresse **A**
postolus insinuat. p̄ma ad **Corin**
thos. xiiij. dicens. **S**i linguis ho

minum loquat et angelorum. caritatem autem non habeam. factus sum velut es sonus aut quasi cymbalum tinientis. **P** **T** **I**n quibus verbis ponit quatuor nobiliores exercitia que fieri possunt. pro locum a maiori ut si hec tam nobilia tam suprema exercitia sine caritate non valeant. multo magis medioeria et minora exercitia nihil valent. Quam auctoritatem apostoli exponit Bernardus dicens. Caritas est bonum. in qua nec quis minimum despicitur. nec sine qua maximum acceptatur. non predicatio etiam si linguis angelorum fiat. non elemosina etiam si omnes facultates in cibos pauperum distribuat. nec et corporis afflictio etiam si tradatur corpus ut ardeat. non imitarum solemnitas que arte fratris reconciliationem nunquam prohibetur offerri. Est enim ut mors fortis dilectio. que nihil aliud sinit amantem cogitare quam quod amat. Quia enim parte sibi adesse possit illius obliuio. qui preter illos radios incircumscripti luminis preter illos riuos incorrupte dulcedinis. quibus ineffabiliter animam influit et replet deus et a manu se prebere non cessat nihil sentit. Integer quippe amator dei. quocumque se vertit familiariter habet ammonitionem amoris. rebus ipsis pro speculo vtitur. et in omni quod cernit amoris sui resultat memoria. aspicit cuncta que condidit et quo condiderit fine. et in his omnibus non tam admirabilis quam amabilis occurrit. atque ex arca dilectionis quam pre-

tulit sapienter estimat quanta res seruauit in votem. Castus columbinusque oculus amor est qui in rebus humano usus concessis nulla libidine figitur. sed in transitibus contempletur eterna. **S** **e** **p** **t** **i** **m** **o** opera nostra operari debemus operantium multiplici tate. Hoc est ut omnia membra nostri corporis et omnes affectus anime mutuo se adiuuent. et certatim conueniant in obsequium christi. Non enim est membrum aliquod in corpore nostro nec aliqua virtus vel potentia anime. que non debeat aliis membris obsequi. Quia sicut Proverbiorum octauo dicitur. Vbi frater adiuuatur a fratre ibi firma est ciuitas. qui si fideliter se adiuuant cito perficient bonum opus. Talis et adiuuatio multum placet deo. sicut dicitur Ecclesiastici viceesimo quinto. In tribus beneplacitum est spiritui meo. que sunt probata coram deo et hominibus. quorum vnum est concordia fratrum. Si autem hi fratres dissentire incipiunt. omne bonum quod sit nihil valet. Sic enim dicitur Ecclesiastici tricesimo quarto. Vnus edificans et vnus destruens quid prodest nisi labor. Vnus orans et alius maledicens cuius vocem exaudiet deus. taliter agens homo non proficit. Si enim lingua orauerit. manus autem spoliauerit. aut manus elemosinam erogauerit et lingua blasphemauerit. quod proficiet. nihil. Hoc prohibet beatus Paulus apostolus prima ad Corinthios decimo dicens. **N** **o** **n** **g** **a** **v** **i** **o**

vos fratres non sint in vobis scilicet
mata. Sic igitur omnes recordi
faciamus. Adiuuante domino no
stro ihesu cristo qui est benedictus
in secula Amen.

Sermo lxi. **I**n assumptione
gloriose virginis Marie sermo p
mus.

David et omnis israel dedu
cebant archam federis do
mini in iubilo. Paral.
xiiij. Dicit beatus Hieronimus. Nulli
dubium quin totum ad laudem
et gloriæ filij pertineat. quicquid vi
gine genitrici exhibitum fuerit. Ut
ergo in vna eademque reuerentie
exhibitione et filium honoremus et
matrem glorificemus. dignum duximus
aliquid dicere ad laudem matris et
filij et dolens. ut apud filium meritum
et apud matrem intercessiois gra
tia consequamur. **P**ropter
quod sciendum quod gloriosa virgo
et mater dei Maria propter infini
tas eius prerogativas et excellen
tias. que nec paucis verbis nec fi
guris exprimi poterunt. multis e
nomimbus designata et emigma
tibus figurata. Nam propter eius
vite sublimitatem celum. propter
gratiarum fertilitatem terra. pro
pter humilitatis profunditatem ma
re est appellata. Sic et in hoc loco
propter reuerentiam quam antiqui pa
tres veteri archæ exhibebant ar
cha est vocata. In verbis ergo pro
positis quatuor intelliguntur. scilicet
assumentis dignatio. modi summe
di veneratio. assumpte persone sub
limatio. omnium illorum spiritu

alis exultatio. Primum ibi David
et omnis israel. secundum ibi. dedu
cebant. tertium ibi. archam fede
ris domini. quartum ibi. in iubi
lo. **V**erum quia hec festiuitas
ad personam assumptam. id est ad vir
ginem gloriosam. que nobis in ar
cha promittitur solum pertinet. Ideo
pretermissis omnibus duo dicuntur
de ea. scilicet de archa ad Ma
riam operatione. secundo de nostra ad
archam exercitatione. **S**
Dicitur autem beata virgo archa pro
pter quatuor similitudines. scilicet pro
pter celestis panis continentiam. pro
pter omni clementiam. singularem ex
cellentiam. obsequiorum reuerentiam.
Primo dico quod per archam bea
ta virgo ducimenter accipitur. pro
pter celestis panis continentiam. quia
sicut vetus archa celestem pa
nem manna videlicet in se contine
bat. sic beata virgo eum qui de
seipso dicit Iohannis. vi. Ego sum
panis viuus qui de celo descendi. **S**
Secundo dicta est archa propter pro
prietatis clementiam. Quia sicut ar
cha semper iuncta fuit propitiatorio
domino iubente Exodi. xxvi. Pones
propitiatorium super archam. Sic propitia
tio et misericordia semper iuncta
est virgini Marie. **V**nde Bern.
Sileat misericordia tua virgo bea
ta. quia eam in suis necessitatibus iuo
cata sibi non sentiat profuisse. et
subiungit Nos ergo seruuli tui ce
teris in virtutibus gaudeamus tibi. sed in
misericordia tua potius nobis ipsis.
laudamus virginitatem. humilitatem mi
seriam. sed misericordia tua miseris sapit dul
cius. hanc amplectimur cari. hanc ce
lesti iuocamus. **T**ercio beata virgo

propter excellentiā archa dicitur

Quia sicut antiquitas int̄ omnia
vasa sanctuarij archa fuit excellē
tissimū. sic archa n̄ra gloriosa vir
go inter omēs puras creaturas
dignissima est. Vnde ex persona e
iusdem dicit̄ Eccl̄i. iij. Ego in altis
simis habitabo. scz excellentia di
gnitatis. Vnde Ber. Et si multa
facta sunt in creaturis. nihil tam
tam magnificum taz excellens fe
cerūt opera digitor̄ dei. **T**

Quarto gloriosa v̄go dicta est
archa. ppter obsequiorum reuerē
tiam. Precipue qz dauid et vni
uersus isrl̄ tria obsequia veteri
arche exhibebant. que etiā in hodi
erna festiuitate deus cum omī mi
litia celestis exercitus reuerēter
cum archa n̄ra exercebat. **V**

Primo em̄ antiqui p̄res archā
suam gaudenter deduxerūt. reue
renter intr̄ duxerunt. decenter
locauerunt. sicut Paralip̄. sup̄
exprimitur euidenter. Sic eadem
triplex reuerentia regine nostre
hodie est exhibita gloriose. Per
dauid qui manu fortis dicit̄. de
intelligitur. Per isrl̄ omnis exer
citus militie celestis accipitur. qui
hodie gloriosam nostram archaz
deduxerunt. introduxerunt. et
gloriosissime locauerunt. hec tria
per ordinem prosequentes **D**e
primo dicitur. n. Re. xvi. dauid
et vniuersus israhel deduxerunt
archam domini ī iubilo de domo
Obededom ī ciuitate dauid. Nec
autem vniuersitas filiorum isra
hel qui deducebāt archam ī septē
turmas erat partita. Sic em̄ sub
iungitur in predictis verbis. vbi

dicitur. **E**rat autem cum dauid
septē chori. Sic noster dauid ih̄s
xps et vniuersus exercitus celestis
familie deducebant archam n̄raz
gloriosam videlicet virginem ma
riam de domo Obededom. quod
seruitus interpretatur. a siḡt ec
clesiam militantem. Erat em̄ no
ster dauid septē turmis siue cho
ris stipatus videlicet Angelis Pa
triarchis Prophetis Apostolis
Martiribus Confessoribus a Vir
ginibus. Vns septem turmis ho
dierna die deducebat archaz istaz
noster dauid. Nec deductio cōue
niēter prefigurata legitur. Weste
primo vbi dicitur. Precepit rex
Assuerus septem eunuchis qui in
conspectu eius ministrabant. vt
introducerent reginam Vasthi
toraz rege. posito super caput ei
diademate. vt ostenderet cunctis
populis a principibz illius pulcri
tudinem. Per quos eunuchos p̄
dicta septem genera sanctorum
possunt conuenienter intelligi.
Qui bene eunuchi dicitur. quia
sicut dicitur Lucē secundo. In re
surrectione nec nubent neqz nu
bentur et cetera. **S**ecundo an
tiqui patres archam deductam re
uerenter introduxerunt. Sic em̄
dicitur secundi Paralipomonon
quinto. Post hec congregauit
Salomon omnes maiores natu is
rahel. et cunctos principes tribu
um. et capita familiarum de fili
is israhel in iherusalem. vt addu
cerent archam federis domini in
ciuitatem dauid. que est syon. ve
nerūt itaqz ad regē oēs viri isra
hel in die solemni mensis septimi

Cumq; venissent cuncti seniorum
Isrl portauerunt Leuite archam
et intulerunt eam omnē paturaz
tabernaculi. Per hunc regē Sa
lomonem qui pacificus interpreta
tatur intelligitur pater qui i sua
diuinitate semper quiet⁹ existit
disponēs omnia suauiter. qui cū
omni exercitu celestis militie no
stram archam reuerenter intro
duxit. Nec vacat a misterio q; eā
dem archaz Dauid dicitur dedux
isse et Salomō introduxisse. Quia
ipse crīstus per Dauid qui manu
fortis dicitur designatus eo q; in
passione mortis manu forti ad re
dimendum genus humanum pu
gnauit occurrens matri eaz glo
riose deduxit. Sed deus pater p
Salomonem designatus. cui pro
prium est dare regnū ipsam glo
riosius introduxit. Nō aut ad pa
trem p̄tinet dare regnum. testa
tur filius Mat. xx. vbi filius Re
bedei stulte petētib; dicit Nesci
tis quid petatis Potestis bibere
calicem quem ego bibiturus suz
Qui responderūt. possumus At
ille. Calicem quidem meū bibetis
Sedere aut a dextris meis aut si
nistris non est meum dare vobis
sed quibus paratum est a patre
Cui concordat Iacobus in cano
nica sua prima diēs Omne datū
optimum et omne donū perfectū
de sursum est descendens a patre
luminum. Veruz quia supradēm
est q; intulerunt archam et dñez
paturam tabernaculi. **X**
Est sciendū q; beata virgo regi
na gloriosa hodie in regnū celo
rum est introducta quadruplici

apparatu. scilicet cū in cōmītātis
multitudine. diuitiarum magni
tudine. decoris pulchritudine. de
litiarum teneritudine. Vns qua
tuor apparatibus gloriosa regia
i thalamū sponi sui est introdu
cta. De comitatus autem multi
tudine satis superius est exp̄ssu;

A C Secundo ergo itro
ducitur cum diuitiarum magni
tudine. non cum talibus diuitijs q;
dantur hominibus in malū suū.
quas veritas vocat fallaces diui
tias. sed cū diuitijs que vere diui
tie sunt. Quarum tria sunt gene
ra. scilicet diuitie meritorum. vir
tutum. et gratiarum. Quas the
saurizauit beata virgo super om
nem puram creaturaz. quia q̄lli
bet habuit in sūma put in via po
terant apprehendi. De quarū co
pia d̄. in. Re. x. Nō sunt allata
vltra aromata tam multa q; ea q;
degit regina Saba regi Salomo
ni. Item Proverb. xxxi. Multe
filie congregauerūt diuitias. tu ve
ro supergressa es vniuersas

B C Tercio gloriosa virgo ē
hodie cum decoris pulchritudine
presentata. Sic enim regine mū
di cum vestium decore et ornatus
pulchritudine suis sponis presen
tatur. Est autem regina nostra
cum septemplici vestimentorum
ornatu celo hodie presentata. Ip
sa enim sicut pie creditur aq; cor
pore et anima est assumpta. Wa
buit ergo ex corpore quatuor ge
nera vestimentoz. scz claritatez.
impassibilitatez. s̄bilitate. agili
tate. q; sūt quatuor dotes corpis q; s;
per generalē resurrectioez corpa

sanctorum consequentur. Ex parte
vero anime habuit cognitionem,
dilectionem, fruitionem. In qui-
bus septem ornatus tanquam rega-
libus vestibus est presentata. De
hys enim vestibus dicit in li. Ruth
in. Inuere cultioribus vestibus
De quo adhuc dicit Ps. Astitit re-
gina a dextris tuis in vestitu de au-
rato, quantum ad vestium pulchri-
tudinem, circumdata varietate,
quantum ad vestium multitudine.
¶ Quarto gloriosa vir-
go est hodie introducta cum deli-
ciarum teneritudine. De quibus ex
persona celestium spirituum admiran-
do dicitur in Canticis ultimo.
Que est ista que ascendit de des-
erto delicias affluens immixa super
dilectum. Super dilectum suum est im-
mixta, quia claritate diuinitatis filij
sui inspiciendo dulci affectu est e-
ius amori iugiter infixata. Quis e-
nim has delicias estimare sufficiat,
quas in primo aspectu filij, que in
enigmata sicut in via, sed facie
ad faciem contemplabat anime sua susce-
pit, que licet tenerime diligeret
filium, vidit tamen se victam in a-
mando. De hys dicit beatus Hieronimus.
Quanta est hec, aut unde ei ascen-
dens de deserto tanta affluentia
deliciarum, neque enim inueniuntur pa-
res delicie in angelis, quos in ci-
uitate domini letificat fluminis impa-
tus deliciarum, qui potantur a vul-
tu glorie voluptatis dei. Hanc in-
troductionem gloriose virginis
bene prefigurata legimus in
Ex. x. de regina Saba. De qua vi-
ditur. Ingressa est iherusalem cum co-
mitatu multo, et multis diuitijs

et camelis portantibus aromata
et aurum et gemmas preciosas
venit ad regem Salomonem. In
quibus verbis predicta quatuor,
scilicet comitatus multitudo, diuitia-
rum magnitudo, decoris pulchritu-
do, deliciarum teneritudo, designan-
tur.
¶ Tercio Salomone
et vniuersus israel archam vete-
rem honorifice deucta, gloriose
introducata, inter duo cherubim
reuerentissime locauerunt, ut dicit
in Paralip. v. Sic Salomon no-
ster cum exercitu celorum glorio-
sam nostram archam inter duo
cherubim, inter diuinam naturam
et creaturam reuerentissime locaue-
runt, ut sit sibi solo deo et filio eius
et super omnem angelorum et
hominum creaturam. Hoc est quod
dicitur in He. ij. Positusque est
matri Salomonis thronus que se-
dit ad dextram eius anime. Dixitque
ei rex Pater mater mihi, neque enim
fas est ut auertam faciem meam
Ex quibus verbis liquet quod nostre
regine thronus est immediate po-
situs sub deo, non enim fas est cre-
dere, quod ihesus christus sue matri mi-
noris reuerentiam exhibuerit, quam
Salomon sue matri. Quod etiam su-
per omnes creaturas sit locata,
scilicet tam super angelos quam etiam homines
patet. Vester quarto ubi dicitur.
Posuit solium eius super omnes
principes quos habebat. Est au-
tem gloriosa nostra regina inter
deum et creaturas collocata,
ut ipsa tenens rationem medi-
um mediatrix pro nobis debe-
at exercere diuinam clementiam pro
nobis miseris hoc misericorditer

disponente. ut ipsa pro nobis ad
filium. sicut cum matre ad patrem
salutem nostram operetur. Testa-
te Bernharo qui dicit. Securum
habes accessum o homo ad deum.
ubi ante patrem filium. ante filium
habes matrem. Filius ostendit pa-
tri latere vulnera. mater filio pe-
ctus et vbera. nec vlla potest esse
repulsa. ubi tot concurrunt carita-
tis insignia. Hinc iterum Bern-
hardus. Maria mirabili proprie-
tate medium appellatur. Ad illam
enim sicut ad medium. sicut ad ar-
cham dei. sicut ad rerum causas.
sicut ad negotium seculorum respi-
ciunt. et qui habitant in celo. et
qui habitant in inferno. et qui
nos precesserunt. et qui nos sumus.
et qui sequuntur. et nati natorum.
et qui nascentur ab illis. Illi qui
sunt in celo ut resarciantur. et qui
in inferno ut eripiantur. et qui
precesserunt ut prophete fideles inveni-
antur. qui sequuntur ut glorificentur.
Secundo dicendum est de nostra ad
archam exercitatione. De quo sci-
endum quod antiqui patres ad vete-
rem archam tria exercitia habue-
runt. Cum enim dominum offen-
derunt ad archam fugerunt. Cum
deum placauerunt hoc cum archa
fecerunt. Cum bellum inierunt ar-
cham secum portauerunt. Sic et
nos faciamus. cum deum offendi-
mus ad archam fugiamus. Sic e-
nim mandatum est arche nostre
Psalte. xvi. Absconde fugientes va-
gos ne perdas. Si enim penitere
volumus et deum placare. hoc
coram archa nostra faciamus sup-
plicantes ut nos reconciliet deo

Si vero bella temptationis fusti-
nemus in nobis corde et mente
hanc archam nobiscum portemus.
Bernhardus. Si insurgunt tem-
tationum motus respice stellam
inuoca Mariam.

Sermo. lxx. **D**e eadem ser-
mo secundus

Signum magnum apparuit in celo mulier amicta
sole et luna sub pedibus
eius. et in capite eius corona stel-
larum duodecim. Apocalipsis. xii.
Dicit Bernhardus. Si rerum pro-
phetia de veritate persamur. nihil hinc
facilius poterit inueniri quam quod mu-
lier sole vestiatur. luna ab eo con-
culcetur. et stellis duodecim co-
ronetur. Quorum verborum sen-
sus tanto diligentius interiori re-
quiratur. quanto nobis in eisdem
verbis exterior ouenientia signifi-
cationis denegatur. In verbis et
ego propositis ad commendationem
glorioso virginis tria possumus
siderare. scilicet vite eius sancti-
tatem. que solis nomine de clara-
tur. omnis defectus immunitate.
quod per lune nomen significatur.
status sui singularitatem. quod in
stellis duodecim designatur. Pri-
mum ibi. Mulier amicta sole. se-
cundum ibi. luna sub pedibus eius.
tercium ibi. et in capite eius co-
rona stellarum. xii. **Q**uius the-
matis ulterior prosecutio in ser-
monibus patebit sequentibus.

Sermo sexagesimus tertius.
De eadem Sermo tertius.

Signum magnum apparuit in celo. mulier amicta sole etc. **Iohanes** Apocalypsis duodecimo capitulo. Dicit enim beatus Grego. Quotiens facta eloquia talia vba nobis pferunt. in quibus exterior significatio non poterit esse vera. Per hoc spiritus sanctus nobis innuit. ut interius sensum mysticum requiramus. quia verba littere dum collata sibi conuenire nequeunt. aliud in se quod queratur ostendunt. Ac si quibusdam verbis ipsa verba dicant. Dum nostras conspicias superficiem destrui. hoc in nobis querite. quod ordinatum sibi congruens apud vos intus valeat inueniri. **Ex**proposito ergo vno sermone utriusque nostre virginis gloriose gloriam redolente. in quo ostendimus quomodo luna sub pedibus eius cor calcatur. **N**unc seruato ordine. dicendum puto quomodo vestitur sole. **C**um ergo in verbis nostris propositis nequaquam possit sensus exterior esse verus. necesse est ut interius ad sensum mysticum conuertamus. **N**on enim mulier amicta sole esse poterit. sed proprietatibus solis spiritualiter intellectis gloriosa mulier est vestita.

Habet autem sol septem proprietates. quibus hec mulier gloriosa feliciter est vestita. **H**abet itaque sol miram luminositatem. maximam caliditatem. ad omnia

communitatem. continuam mobilitatem. operatur in liquidis siccitatem. in siccis liquiditatem. in eclipsi videtur habere anxietatem. **H**is septem proprietatibus spiritualiter intellectis nostra domina est vestita. **P**rimo ergo dico. quod sol habet miram et excellentem luminositatem. unde lumen solis est lumen totale tam celos quam terra illuminans. quod a sole omnes stelle tam fixe quam erraticae quam planete appellantur secundum quorundam philosophorum sententiam lumen suum recipiunt. **Q**uid de luna sensibiliter apparet. que nullum lumen habet quoniam proprie terre inpositione lumen a sole non recipit. **S**ic etiam nostra domina vestita est solis luminositate. induens se illo lumine tanquam vestimento. **D**e quo dicitur **Psalmus** sexagesimo. **S**urge illumina te iherusalem. quia venit lumen tuum. quod est dominus noster **I**esus christus. qui tanquam lumen in testa ad nos venit per **M**ariam. **R**amque de seipso dicit **Iohannis** octauo. **E**go sum lux mundi. **E**t iterum **Qu**adiu in mundo sum lux sum mundi. **H**oc autem lumen quod est deus. cum in eius utero nouem mensibus requieuit. mentem eius et animam ita irradiabat. ut in corpore eius verbis et operibus non nisi quod diuinum fuerat resplendebat. adeo ut in omnibus eius moribus quasi quidam diuinitatis radius de ea procedere videretur. **P**ropter quod nunquam ullus malus conceptus de ea haberi poterat nec affectus. nec mirum quod gloriosam hanc reginam vestita deo dicere presumimus. cum et

hoc ipsa veritas xpc de hys fieri
quos longe minoris meriti scim⁹
esse asserat. Sic enim dicit **Luce**
xxij. Vos autem sedete in ciui-
tate quousq; induamini virtute ex
alto. **Item ad Roma**. xij. Inoui-
mini dñm nostrum **Ihm** cristum
Hinc Bernhardus. Iure **Maria**
sole amicta phibetur. que pfurt
dissimam diuine sapientie ultra
q̄ credivaleat penetravit abissū.
vt q̄tum sine personali vnione
creature vditio patitur. luci iac-
cessibili videatur imersa. Illo ni-
mirum igne quo cherubin et sera-
phim celestes spiritus accendun-
tur. **Longe** autem **Maria** meruit
non solum tanq̄ summam tãgi.
sed operiri vndiq; et circumcingi.
et tanq̄ ipso igne cõcludi **Candi-**
di ssimus sane et calidissimus est
eius amictus. cuius omnia tam
irradiata noscuntur. vt nichil in
ea nõ dico tenebrosū s̄ nec obscu-
rum saltem et minus lucidum. s̄
ne tepidum quidem aliquid aut
non feruentissimum licet suspi-
ciari. **Nam** in te deus manet beata
virgo et tu in eo. et vestis eius et
vestis ab eo. **Vestis** eum carnis
substantia. et vestiuit ipse te sue
maiestatis gla **Vestis** nube soles
et sole ipsa vestiris. **Et** sic patet
quomodo beata virgo p̄mappri-
etate solis sc̄z lumine sit vestita a
deo. vt diuino lumine tam effica-
citer irradiata per diuinam sapi-
entiam omnia que subfunt possi-
debat. **¶** **Secunda** apprietas solis
est caliditas que tam magna est
vt etiam calefcere faciat totum
mundum. **Per** quam apprietatez

eius maxima designatur caritas.
per quam ipsa calet et feruet ad
omnem hominem in hoc mundo
Ex cuius caritatis feruore ipsa cla-
mat **Ecce**. xxij. **Transite** ad me
omnes qui concupiscitis me et a
generationibus meis implemini
De cuius caritate dicit **Iheronim⁹**
Queso si qua in vobis sunt visce-
ra pietatis cõsiderate. quo amo-
re cruciabatur. quo re desiderio e-
stuabat virgo sancta dum reuol-
ueret animo cuncta que audiat.
que viderat. q̄ cognouerat. **Pu-**
to q̄ quicquid cordis est queq̄
virtutis humane si totuz adhibe-
as non sufficit. vt cogitare vale-
as q̄to indefinenter cremabatur
ardore p̄ amoris **Quia** ardes de-
sideriorum affectibus erat. tãto si-
quidem validius q̄to diuinis illu-
strabatur intus visitationibus.
quam totam repleuerat spirit⁹
sancti grã. cãdidauerat diuin⁹
amor. ita vt in ea nichil esset mū-
danus quod violaret affectus. s̄
ardor continuus et ebrietas p̄
fusi amoris. **¶** **E** **E** **u** **i** **d** **e** **n** **t** **i** **s** **s** **i** **m** **a**
autem declaratio q̄ ad de-
um et ad proximum maximam
habuit caritatem. i hoc potissimū
demonstratur. q̄ i passione filij
eius in corde suo duo mirabilia o-
fluxerunt. scilicet maximus dolor
et maximum gaudium. **¶**
Maximus autem dolor eius
effluxit de maxima quam ad deū
habuit caritate. **¶** **Q**uanto enim
aliquid vehementius diligimus.
tanto eius dolori profundius cõ-
patimur. **¶** **E**t quia ipsa deum sum-
me diligebat. ergo de eius passiõe

summe dolebat. **S**ummum autem
gaudium quod in passione filii
eius afficiebat de summa caritate
fluxit. qua humanum genus dili-
gebat. Quanto enim sincerius et
verius aliquis diligimus. tanto
eius profectui uberius congaude-
t et de eius redemptione ex vinculis
captiuitate et miseris etiam cum
damno nostro magis exultamus
Cognouit enim humanum genus
redimendum passione filii. et ideo
et eius passione gaudebat quantum
humanum genus diligebat. Et quod
summum gaudium dicitur habuisse.
ex hoc necessario concluditur eam
humanum genus summe dilexisse
Hinc eius preces deuote carita-
tem eius notificant et describunt.
quod quantum ad habitum maiorem carita-
tatem habuit omnibus angelis.
licet illi quantum ad actum habu-
erunt ampliorē. Ex his et simili-
bus rationibus concluditur euidenter.
quod sicut sol inter omnia corporalia
maximum habet calorem. sic bea-
ta virgo inter puras creaturas
maximum habuit amorem. **T**
Tercia proprietates solis est. quod ad
omnia que sunt habet communitatem.
puleis et sedis mundis et imun-
dis se communicans. Sic enim dicitur
Math. v. Deus solem suum ori-
di facit super bonos et malos. Sic
beata virgo hac proprietate solis
est vestita. ut splendorem sue gra-
tie omnibus communicet mundis et
immundis. iustis et iniustis. san-
ctis et peccatoribus. qui eam inuo-
cant ex affectu. Hinc **Beatus** dicit.
Maria sinum aperit vniuersis. ut
de plenitudine eius omnes accipiant.

captiuus redemptionem. egeret cura
tionem. tristis consolationem. pecca-
tor veniam. iustus gratiam. angelus
leticiam. filii carnis substantiam.
denique tota trinitas gloriam. vnde
de stans in publico nullum excipi-
ens. nullum contemnens. nulli se
denegans clamat ad omnes. Transi-
te ad me omnes qui concupiscitis
me etc. Hinc iterum beatus **Beatus**
Maria velut alium solem sibi indu-
it. quia quemadmodum ille super
bonos et malos indifferenter ori-
tur. sic ipsa non discutit merita.
sed omnibus se exorabilem. omni-
bus clementissimam prebet. om-
nium denique necessitates amplissi-
mo quodam misereatur affectu.

R **Q**uarta solis proprie-
tas consistit in motus continuata-
te. semper enim sine cessatione. si-
ne intermissione ab ortu usque ad
occasum peragens cursum suum
diebus et noctibus sol mouetur.
Sic beata virgo maria continue
mouebatur singulis diebus pera-
gens cursum suum. tantum faci-
ens in virtute et meritorum exer-
cicio. quantum pura facere debu-
it creatura. Tante enim virtutis.
tante discipline. et tante compo-
sitionis morum erat omnis eius
conuersatio. ut in singulis momē-
tis non mediocritate sed suprema me-
rita comportaret. Vnde cum in-
sanctos alii vitam actiuam et **Mar-
tha**. alii vitam contemplatiuam
ut **Maria** magdalene. alii utrum-
que licet diuersis respectibus habu-
isse legantur. sicut apostoli. testa-
te beato **Paulo** aplo. 1. **Corinthios**. v.
quod dicit. Siue enim mente excedim?

des. siue sobrii simus nobis. **M**aria autem utramque vitam creditur habuisse. In eo quod filium lactabat. manibus contrectabat. in sinu portabat. actiue vite officium fortis peragebat. sed intus in mente diuinitatem contemplantur. a summa deuotione venerabatur. Unde cum morem gerens hominibus eis communicaret vel diuiceret. adhuc in tali ocio posita deum intus summa deuotione contemplantur. Cum ipsa vero dormiebat comedebat vel quippiam aliud pro corporis necessitate agebat. hoc ipsum fecit cum tanto virtutis moderamine. morum dispositione. ut in singulis summa merita mereretur. Et ideo in hac proprietate solis. i. motus continuitate vestita dicitur virgo facta. ut sicut sol continue est in motu. sic ei nunquam momentum temporis pertransiuit sine fructu. **L** Quinta et sexta proprietates solis est ignobilia liquida restringere. et dua nobilia facere liquefcere. ut patet in luto. quod cum sit liquidum et ignobile per solis ardorem restringitur et durefcit. secundum patet in cera. que cum dura sit et nobilis in materia ex solis calore dissoluitur et liquefcit. Sic beata virgo magnos peccatores liquidos qui ad quecumque illicita effluunt. et ignobiles. quia operati iumentis insipientibus similes facti sunt illis. De quibus dicitur alibi Similis est luto vita eorum. ardore sue caritatis a sua fluxibilitate restringit. et econuerso dura et nobilia dissoluit. ut quidam deuotio facti. qui abstracta gratia interdum

induratur. eius intercessio effluunt in gratias et liquefcunt. Et sic hac solis proprietate gloriosa virgo similiter est vestita. **V**incit Bernardus Tu singulis pro singulis necessitatibus subuenis mater dei. et pro diuersitate morborum diuersas largiris medicinas. das aliis ut durefcant. aliis ut liquefcant. et sic dulcedo tua virtutem mell induens duos facit liquidos et liquidos duos. **S**eptima proprietates solis in eo consistit. quod in eclipsi quodam videtur habere anxietatem. Sic beata virgo in hac vita posita videtur quosdam anxietates pertulisse quas nullus homo pertulit super terram. **Q**uarto Pertulit autem hic quinque anxietates siue dolores pro filio suo in hac vita. grauioribus omnibus passionibus. quas sancti in suis corporibus pertulerant. Quanto enim anima nobilior est corpore. tanto affectiones siue passionibus anime passionibus corporis sunt maiores. **P**rimus ergo dolor qui beate virginis animam pertransiuit ex prophetia Symeonis ei accidit. Qui cum Luce. non diceret. Tuam ipsius animam pertransibit gladius. In primo audiuit esse gladium doloris. eo quod nullus gladius materialis potest usque ad animam pertransire. Ex cuius doloris magnitudine cognouit et illud. quod ex nulla alia causa tantus dolor ei nisi ex filio proueniret. Et ideo ad prophetiam expauit stupore vehementi. et ultra quam credi possit. sciens tantum dolorem nisi ex filio prouenire. **S**ecundus dolor animam eius

cruciatum cum se filium timuit p
vidisse. De quo dicitur **Lucē. 7.**
Cuz esset **Ihesus** annorū .xij. vltq
Fili qđ fecisti nobis aē. **Narra** hy
storiam **In** quo facto perterrita
est supra modum. qz timuit forsi
tan qđ **Symeonis** propheta debe
ret adimpleri. **Tercius** dolor ac
cidit virgini gloriose. cum nunci
abatur ei qđ captus esset **Ihesus**
a iudeis. qđ verbum auditum aq
tanta doloris amaritudie accidit
ad cor eius. vt nulla lingua fmo
ne valeat hoc explicare. **Estimet**
qui possit quo dolore cor eius fue
rit vulneratum. qua amaritudie
sauciatum audiens hoc de vnico
suo filio. cum et alie mulieres ta
lia verba de filijs suis audietes q̄
uiter perturbentur. **Quartus**
dolor animaz virginitatis tanqđ gla
dius pertransiuit. cū **Ap̄lis** omni
bus fugientibus sola solum ocul
tariatibus videret pendentem i
cruce. **Talis** intuitus miserabilis
et inspectus intolerabilis animaz
eius n̄ imerito pertransiuit. nec
solum ex intuitu sed etiam ex au
ditu dolor animam eius pertuba
bat cū audiret hinc inde blasphe
mantes et filiū subsannantes atqz
dicentes. **vach** qui destruis tem
plum dei aē. **Et** si filius dei es de
scende de cruce. **Amplius** autem
cum urgente dolore et mortis ar
ticulo imminente audiret filium
cum clamore valido et lacrimis
expirantem. De quo dicit **Apo
stolus** ad **Hebreos. v.** **Ihesus** cri
stus qui in diebus carnis sue pre
ces supplicationesqz ad eum qui
posset illum a morte saluum face

re cum clamore valido et lacrimis
offerens exauditus est pro sua e
uerentia. **Quod** si adhuc qui cō
sensibilitatis et virum in virgi
ne remanebat. hoc totum imerso
rat amaritudo ad illam miserabi
lem vocem qua filius loquens
de cruce valefecit ei dans sibi pro
filio **Iohannem** cum dicebat **Qu
lier** ecce filius tuus. **Vnde** sup il
lo verbo **Tuam** ipsius animaz aē
dicit beatus **Bernhardus** sic. **Tu
am** o virgo beata pertransibat a
nimam vis doloris. vt non ime
rito te plus qđ martirem predice
mus. **In** quo mimitum corpore se
sum passionis excessit compassio
nis affectus. **An** non plus qđ gla
dius sermo ille reuera pertransi
ens animam tuam et perangens
vltq ad diuisionem anime et spi
ritus. **Qulier** ecce filius tuus **O
qualis** commutatio **Iohannes** tū
bi pro **Ihesu** traditur. seruus p̄
domino. discipulus pro magistro.
filius zebedei pro filio dei. homo
puruus pro deo vero. quomodo n̄
tuam affectuosissimam animaz p
transiuit hec auditio. quādo a no
stra licet saxea licet ferrea pct o
ra sola recordatio scindit. **N**
Nō miremur qđ beata virgo ma
ria martir dicatur fuisse et pl̄ qđ
martir. quia vis doloris in marti
ribus amplius non potuit nisi vt
morerentur. cum amplius dolo
rem ferre non possent. nec tunc
dolor habuit quod addere ampli
us posset. **Maria** vero quod pati
ebatur in anima pertulit que mo
ri non potuit. ideo vis doloris in
ea acerbius seuebat. **Quintus**

et vltimus dolor fuit cū videbat
filium depositum de cruce. qui vi
tam dat omnib⁹. coram se mortu
um. cruentatum. mortē palliō.
plagis liuidum. vulneratum. di
laceratum. et per omnes partes
corporis miserabiliter contrecta
tum. vt in eo completa esset pro
phetia **Ysaye** **A** planta pedis vsq
ad verticem non est in eo sanitas
Quid mentis credim⁹ habere vir
ginem. cum videret speciosuz for
ma pre filijs hominuz tam crudeli
ter occisum. vt hic scdm **Prophete**
tam non esset in eo species neq
de cor. **Hij** sunt quinq; dolores q
bus eclipsauit sol iste gloriosus
beata scz **Virgo Maria**. quib⁹ om
niu m passionēs sanctorum quas
in suis corporibus pertulerūt nō
poterunt adequari. **Qui** dolores
vt pie creditur ita sunt privilegi
ati. vt quicunq; homines quibus
cunq; anxietatibus et doloribus
oppressi fuerint. si beataz virginez
deuote pulsauerint. et de eisdem
doloribus eam communitam ha
buerint. exaudiantur et eripiant
a quacunq; tribulatione clamaue
rint. **Dicamus** ergo clamātes in
celum. virgo sancta subueni no
bis miseris. et propter dolores
tuos eripe nos a dolorib⁹ nostris
presentibus. et protege ab eter
nis. **Amen**.

Sermo. lxxiij. **De eadem Ser**
mo quartus.

Interuit **Ihesus** in quoda
dam castellum **Luce**. x.
Dicit beatus **Bernard⁹**

q; dominus **Ihesus christus** salua
tor noster. ea que semel in vno
loco visibiliter tunc temporis o
peratus est. hec eadem nunc vbi
q; terrarum in cordibus electorū
operatur inuisibiliter. **O**

Ecce euangelio loquente audi
uimus. q; in quodam castelluz
interauit **Ihesus** et mulier quedaz
nomine **Martha** excepit eum etc.
Quid est hoc castellum nisi cor hu
manum. **Sed** quia deus manens
in carne nō frequentauit domuz
Marthe propter ligna et lapides
ex quibus extitit fabricata. sed
propter familiaz quā diligebat.
que ibi extitit congregata. scilicet
Lazarum **Martham** et **Mariam**
sicut dicitur **Johannis**. xi. Dilige
bat autem **Ihesus** **Martham** et so
rorem suam **Mariam** et **Lazaruz**
Sic et castella cordium nostrorū
scz aīas nostras in quib⁹ dñs de⁹
tanq; in hospitij suis excipitur
non visitat dñs nec frequentat.
nisi eadem familia spiritualiter in
tellecta in nobis fuerit cōgrega
ta. **Hinc** beatus **Bernardus**. **In**
trat domum nostram saluator. et
frequēter visitat eam. quam **La**
zarus penitens primo mundat.
Martha fidei dispensatione ornat
Maria replet interne dedita con
templationi. **Ita** vt videlicet **La**
zarus sentiat humiliter de seipso.
Martha misericorditer de proxi
mo. **Maria** sublimiter de deo. **Ha**
bet igitur **Lazarus** formam peni
tentis signans incipientes. **Mar**
tha formam bene dispensantis de
signans proficientes. **Maria** ve
ro formam habet contemplantis

significans perfectionem attinge-
tis. Qui ergo domum in corde suo
deo preparare desiderat. quam do-
minus virtutum visitet frequen-
ter et inhabitet libenter. istarum
trium personarum Lazari videlicet
Marthee et Marie in se officia trans-
figuet. In quacumque enim domo
sive materiali ut in claustris. sive
spirituali ut in corde. hec tria officia
a bene ordinata fuerint illam de-
viseat libenter et inhabitat fre-
quenter. Dicit enim beatus Bern-
hardus de utraque domo. Conside-
remus fratres quemadmodum in
hac nostra domo tria hec distribu-
erit ordinatio caritatis Lazaro pe-
nitentiam Marthe administrationem
Marie contemplationem. Habet
hec simul quecumque perfecta
est anima. Magis tamen videtur
hec singula ad singulos perti-
nere. ut alii recogitent animos suos
in amaritudine anime sue tanquam
vulnerati dormientes in sepulchris.
Alii donati sint fraterne admini-
strationi. Alii vero vacent sancte
contemplationi. Et quia omnis sta-
tus claustralis in his tribus stati-
bus est inclusus. Ideo hos tres sta-
tus transcurrentes de singulis ali-
quid differamus. Quod autem om-
nes claustrales in his tribus sta-
tibus sint inclusi aperte insinuat
beatus Bernardus dicens. Qui-
bus nulla credita est dispensatio
aut ministratio nulla commissa.
his omnino sedendum est aut se-
cus pedes domini cum Maria. aut
cum Lazaro inter septa sepul-
chri. Quam sententiam iterum re-
plicat licet sub alijs verbis ita di-

centis. Iterum dicit sic quis de ig-
norantia se excuset. oportet se fra-
ter ad quem de fabricanda seu de
regenda inter undas archa noe
nichil spectat. aut virum esse de
fideriorum ut Daniel erat. aut cum
Job virum dolorum et scientem
infirmitatem. Alioquin vereor ne
tepidum et nauseam prouocan-
tem euomat ex ore suo. qui inue-
nire te cupit. aut sui considerati-
one calidum et caritatis igne fla-
grantem. aut triumphus cogniti-
one frigidum et aqua compunctio-
nis ignita dyaboli iacula restrin-
gentem. Habet autem hos tres
status simul quecumque perfecta est
anima. Ad quam perfectionem que-
cumque venires desiderat. Primo sta-
tum Lazari transeat. qui in vera
consistit penitentia. qua perfecta
Marthe officium fideliter faciat.
ut tandem in his duobus fidelis
inuentus in contemplationem tran-
seat. Qui ergo tertium et ultimum
habere desiderat. videlicet contem-
plationem primi status scilicet La-
zari penitentiam non resitet et
Marthe officium custodiat.
Primus enim status est
novitiorum sive incipientium. ne
autem de novitijs dubitantes hos
solum reputemus novitios. qui
primum annum nondum in ordi-
ne compleverunt. Ideo beatus
Bernhardus describens eos et
innotificans nobis ita dicit. Si
quadraginta annis in ordine fui-
sti et non profecisti novitium te
reputo. **Q** Sunt autem
tria signa in quibus cognoscimus
nos non profecisse. et persequens

noūiciorū adhuc esse. sed si nondū
super peccatis accepimus consola
tionem. si nondū intrauimus
nouam deuotionem. si remissim⁹
fer uorem et affectionem. De pri
mo dicit beatus Bernard⁹. Quā
diū super nostris peccatis in secula
commisistis remissionem nō ac
cepimus. in primo gradu conuer
sionis stamus. De secundo uerbo
dicit. Suadeo uobis amicis meis
reflectere interdum pedem a mo
lesta et anxia recordatione uiarū
uestrarum. et incedere per itinera
planiora noue deuotionis et seve
rioris memorię beneficiorum dei.
ut qui in uobis confundimini in
ipsum intuitu respiretis. De ter
cio dicitur Apocalips. 11. Habetis
aduersum te pauca q̄ caritatem
tuam primam reliquisti. Qui er
go hec tria in se inuenerit. adhuc
nouiciū se reputet. Quid autē
nobis talibus sit faciendum in p̄
dicto uerbo Apocalips. 11. docet
mur cum ibidē subiungitur. Me
mor esto unde exideris et age pe
nitentiam. et prima opa fac. id
est quę facere debuit cum cellam
nouiciorum intrauit. Quod si nō
fecerimus accipiem⁹ quod sequi
tur. Sim autem uenio tibi cito et
mouebo candelabrum tuum de lo
co suo nisi penitentiam egeris.

R **¶** Quicumq; ergo ex
p̄dictis nouiciū se reputat. s̄
stinus ad penitentiam properet.
quam qui peragere desiderat. for
mam in se Lazari transfiguret.
Quā formaz nobis describit Ber
nardus dicens. Lazarus signans
penitentem debet esse inclusus.

eneratus. ligatus. sic em̄ Lazar⁹
iacuit in sepulcro. per quę tria ue
ra et sufficiens penitentia est agē
da. **S** Cupiens ergo ue
rus penitens inueniri p̄io ingre
diatur seipsum tāq̄ in sepulcrū.
et intra semetipsum claudat. ibi
q̄ omnibus occupationibus ex
terioribus exclusis. statuatur se an
te se. iudiciū in corde suo faciens.
ibi q̄ recognoscat annos suos i a
maritudine anime sue. dicens sibi
istud Ione. 1. Quod est opus tuū.
que terra tua. uel ex quo populo
es tu. Quod et beatus Ber. face
re nos hortatur dicens. Ascēdat
homo tribunal mentis sue. ut au
diat causam p̄terite uite sue. se
deat ratio iudicās. stet accusatrix
conscientia. testis sit memoria. ti
mor tortor. ut nihil penit⁹ dimi
tatur impunit⁹. Hoc facere mo
nemur Ysaie. xxvi. Popule me
us intra in cubilia tua et claudē o
stia tuā supra te aē. Quia quāto
secretius ingredimur. tanto pe
ccata clari⁹ uideamus. Sic em̄ di
citur Ezechielis. ix. Abominatio
nes tue in medio tui. Quis em̄ ad
manum non habeat qualicūq; ini
quitates et peccata si sine simula
tione diiudicet seipsum. **T**
¶ Secūdo de bz esse ligatus cum La
zaro interius et exterius sumb⁹
discipline et obedientie. ne tāq̄
canis reuersus ad uomitum rede
at ad peccata. continens se tā in
sensibus q̄ in affectibus q̄ in om
nibus corporis membris. ne quid
illiciti faciat contra deum quod
iterum eum oporteat penitere.
Nam ut ait beatus Grego. Hec

est vera p̄ma. ut sic dimissa delecta
mus ne iterū delecta dimittam?
Nec sufficit nos solū exteriorib⁹
ligari. s̄ sensus interiores a mot⁹
illicitos p̄ oia r̄frenare. ne p̄ ima
ginationes de p̄us omissis delectatio
nes iterū hauriamus. De hac li
gatura d̄ **Eccl̄i. xxviii.** Vinculum il
li⁹ vinculum erēū est et est ligatura
salutaris. Et **Pro. vi.** Vō aposto
ta vir inuul. n̄ solū at̄ inuul ad o
peratōū bonū. s̄ etiā iuul qz ma
lū augmentat. **Tercio** nouit⁹
dēt esse oneratus cū **Lazaro** que
die culpabilis ostendit. nunq̄ p̄
mittēs sibi remissionē criminū.
donec sui miseratus domin⁹ dicat
ei in sp̄u **Lazare** veni foras infun
dens ei remissionē oim̄ peccōz.
Vñ Eccl̄i. v. De p̄piciatu peccato
nū noli eē sine metu. neqz adnci
as peccm̄ sup̄ peccm̄. et dicas mi
seratio dei magna est. m̄ltitudis
peccatorū meoz miserebit. **Se
cūdos** status est officialiū siue p̄
ficientiū deligatus p̄ officiū. **Mar
tha**. et patet ordo. Nemo em̄ di
gne gerit curā alteri⁹. q̄ p̄us nō
gessit curā sui. **Vñ Bern.** A te
tua consideratio inchoet ne frustra
extēdaris in alia te neglecto. **Si
sapiens** es deest tibi ad sapientiā
qz si tibi nō fueris sapiēs. Sapiēs
p̄mū sibi p̄i ē sapiēs. et bibit de
fonte putei sui p̄us ip̄e. **In** acq̄si
tiōe em̄ salutis nemo tibi germa
nior v̄meo m̄tis tue. **Audiāt** ego
officialiū **Marthe** officiūz fide liter
exeq̄ cupiētes q̄ cautela eos oport
teat dispensare. si dei gr̄atiā a re
gnū celoz cupiunt p̄mereri. **T
V** In oī em̄ dispēsatiōe merito

ria duo sūt necessaria. ut videlicet
dispensator sit fidelis. et prudēs
Nec em̄ duo requirit dñs **Luce. xii**
cū dicit. Quis putas est fidelis ser
u⁹ et prudēs quē constituit ac. **Nec
at̄** fidelitas tripliciter dēt exerce
ri. ad deū. ad p̄ximū. ad semetip
sū. **P̄rio** ad deum ut in omni di
spēsatiōe per puram intentionē
querat gloriā dei. **Q̄s** facere mo
nemur. **¶ Paral. xix.** Videte qd̄
faciatis et cū diligentia cūcta faci
te. Cui resonat istd̄ **Luce. x.** **Mar
tha** **Martha** sollicita es et c. **Por
ro** vnū est necēariū. ac si dicat **Li
cet** circa multa occupatis. necēari
um ē tñ ut hec oia in vnū scz deū
ordinent. **Vñ Bern.** Ois creaturā
et maxie rationalis dēt suū p̄ci
piū imitari. Et qz deus vnus ē di
cete **Moyse** **Deut. vi.** Audi isrl̄
deus tuus vn⁹ est. **Debe⁹** et nos
vnū eē p̄ imitationē v̄tutis. et v
nū cū p̄ximis per vinculū dilecti
onis. **S̄cdo** dēt esse fidelis p̄rio
ut oia que ei ratione officij dēt fide
lit̄ exhibeat. cauens in oib⁹ qb⁹
poterit eoz murmurationem. ut
possit de eo istud dici **Daniel. vi.**
Nullā causā suspitōis repire po
terant. eo qz fidelis esset. et ois
culpa et suspitō nō inueniret in
eo. **Tercio** sit fidelis sibi p̄i. **De⁹**
em̄ nec sibi nec p̄rio vult aliqd̄
obsequū qd̄ cū nō dāpno exhiberi
oporteat. **Vñ d̄ Eccl̄i. xxix.** **Con
firma** v̄bū. i. sis qd̄ vocaris. et fide
lit̄ age. et i oī tpe inuenies qd̄ ne
cessariū est. **Si** ergo in oī dispēsā
tiōe purā et illesā sciam suam⁹
nichil nr̄is vtilitatib⁹ attrahētes
xeracit̄ fideles sum⁹. **Vñ Bern.**

Fuerit fidelis es famulus. si de omnibus bonis domini tui nichil adherere manibus tuis contingat. De tali dispensatore dicitur **Ree** mie. ix. Inuenisti cor eius fidele coram te et percussisti eum eo sedus ut dazes ei terra Chananei. et huius euei nō. **A** **C** Secundo bonus dispensator nō solus debet esse fidelis. sed etiam prudens. Est autem prudentia ut dicit **Seneca** virtus per quam diuina preferimus tremis. per quas dignitatem rebus nō ex opinione. sed ex earum natura constituimus. ut quod in dispensatione fidelitas vult. sciamus per prudentiam dispensare. **De** autem prudentia in rebus consistit. **B** **C** Primo ut bonum malo. melius bono. optimus meliori in omni dispensatione preferat. Hoc enim facies preferit eternitatem temporis. celum terre. spiritualia corporalibus. deum rebus. commutans omnia transitoria in eterna. **Secundum** ut si prelatus est sciat ante omnia lucrari animas. huic enim lucrō nullum bonum preferit in hoc mundo. **Lucrum** enim quod in animabus requiritur est bonum infinitum. eo quod ipsa anima sit infinita. **Iuxta** istud **Proverbia** **In** finitum thesaurus est hominibus. **Quam** prudentiam patet noster **Benedictus** prudens dispensator docet in regula. monens ante omnia. ne prelatus dissimulet aut perdat salutem animarum. sed in doctrina sua imitetur **Apostolum** qui dicit **Argue** obsecra increpa miscens temporibus temporibus. **Tertio** ut cum omnia in futurum reseruantur incerta. et nesciat homo utrum amore sit dignus an odio ut dicitur **Eccl. ix.** omnia opera sua in humilitate se-

feliat dicens **Seruus** inutilis ego sum. et quod debui facere feci. **Ad** et veritas docet nos **Luce. xvij.** **Cum** feceritis omnia que precepta sunt vobis dicite. serui inutilis sumus etc. **C** **Tertius** status est claustralium siue contemplantium in persona **Magoalene** figuratus. ad quem status quadruplici exercitio peruenitur. scilicet ocio. silentio. auditu. et desiderio. **Que** omnia legimus de **Maria**. Nam de eius ocio et auditu dicitur **Luce** ut supra. **Maria** sedebat secus pedes domini et audiebat verbum illius. **De** tertio scilicet silentio dicit **Bernardus**. **Vide** prerogatiuum **Magoalene** que in omni causa dominum habet aduocatum. **Indignatur** phariseus. conqueritur soror. murmurant discipuli. et ubique **Maria** tacet et pro ea loquitur **Christus**. **Quartum** scilicet desiderium innuitur **Iohannis. xi.** **Ubi** dicitur **Maria** cum audisset quia venit **Iesus** occurrit ei et cecidit ante pedes eius. per quem occurrere eius desiderium designat. **Sic** deuoti claustrales cupientes fugi officio **Magoalene**. per quod ad nobilem statum contemplationis valeant peruenire. predictis quatuor se habitent. ut discant deo vacare. tacere. audire. et desiderare. **Tunc** autem deo veraciter vacant cum exclusis tumultibus deo continua memoria inheremus. si cut dicit **Thobie. iij.** **Omnibus** diebus vite tue deum in mente habeto. **Secundum** habitans nos est silentium oris et cordis. ut siue a superioribus corripiamur siue ab

equalibus contempnamur. siue ab
 inferioribus subsanemur. semper
 clipeū patientie proferentes patie
 tiaz teneamus. ut cū Job dicere
 possim⁹. Nōne silui. nōne dissila
 ui. nōne quieui. et venit sup me
 tribulatio tua. **Tercio** cum Ma
 ria verbū dei audiamus. et omni
 a que audimus pro viribus exeq̄
 mur. dicentes cū Ps. Audiaz q̄o
 loquatur in me dñs deus et c. Ex
 quorum verborum virtute aliqui
 liquefcentes et a nobis penitus
 recedentes fluimus in deum. **Iuxta**
 illud Canti. Anima mea liquefa
 cta est. et talis liquefactio est nō
 bis otēplatio. **Quāto** cū Maria
 vehementi desiderio dño occurrat
 delicata est enim diuina solati
 o ut nulli se tēbuat nisi cuius vehemē
 ti desiderio affectati. testate **Bēn**
hardo Oportet ut ardor desiderij
 preueniat omnem aīam. ad quā
 ipse est returus qui omnem osu
 mat rubiginē vitiorum. et sic lo
 cum pparat domino. Et tūc scit
 anima quomiam iuxta est domi⁹
 cum senserit se illo igne succēsam
 Et dicit cū pphā **Tren. i.** De excel
 so misit ignē in ossib⁹ meis. Tali
 em aīe ita suspirati frequēt imo
 sine inēmissione orati et se p̄ deside
 rio affigenti occurrit **Ihūs xp̄s.**
 q̄ ē sp̄sus aīe et c. *It̄ de eod̄ f̄s̄ s̄ v̄
 inf̄
 101.*
Sermo. lxxv. **De factō Bern**
hardo Abbate sermo p̄m⁹.

Quasi stella matutina in me
 dio nebule. et quasi luna ple
 na in diebus suis lucet. et
 quasi sol resurgens. sic ille resurxit in

templo dei **Eccl. i.** dicit **Bernhardus**
Quibusdam gradibus ad al
 tiora incrementa virtutum perue
 nimus. Nemo em̄ repente fit sum
 mus. sed a lō uersatione a mini
 mis quisq̄ inchoat ut ad magna
 perueniat. **In** verbis ergo apo
 stolis. licet **Symeon** Omne filius sa
 cerdos magnus q̄tū ad litteralē
 intelligentiā omendat. nichil tñ
 refert si ea ad beatissimi pris no
 stri **Bernhardi** omendationē accō
 modātes. vitam eius gloriosam
 per ipsa spūaliter itellecta de cla
 ramus. Si em̄ in p̄dictis verb ma
 gnus iste sacerdos veracit̄ omeni
 dat. q̄tomagis uenerabilis pat̄
 noster **Bernhardus** q̄ vita et do
 ctrina gloriosus valde est. i. eisdē
 verb poterit pprie omendari. **Max**
ime quia p̄ tria illa lumina. scilicet
 stellam lunā et solem triplex sta
 tus vite sue. scz p̄ncipiū medi
 um et finis pp̄ssime et ueniēt
 tissime declaratur. ita ut singula
 lumina ad singulos status refera
 mus. **Stellam** scz ad p̄ncipiū
 uersionis. **Lunam** ad mediū p̄
 gressionis. **Solem** ad statum per
 fectionis pp̄e sp̄antes. ut sic p̄
 hęc tria lumina tota vita uenera
 bilis patris nostri a primordio u
 uersiois inchoata. et vsq̄ ad finē
 perfectionis osūmata plenissime
 omendatur. per pprietates lumi
 nū status singulos exponētes
Et **Pr̄o** ergo a p̄mo luie vīz
 stella inchoates. **Dicit** q̄ stella tres
 hēt pprietates. q̄rū vtutes spūa
 lē itelleās bt̄is p̄ nā **Bern.** in p̄
 inordio sue uersionis dedicauit
Est em̄ stella directiua errātiū.
 p m̄

reconciliatiua discordantium. ger
minatiua fecundantium. **C**opa
ratur ergo principium conuersio
nis patris nostri Bernardi stelle
propter errantium directionem.
vt sicut stella nocte itinerantes.
vel etiam in mari nauigantes. ne
a via recta deuiant et aberrant
regit et gubernat. Sic pater no
ster in primordio conuersionis sue
sensus suos exteriores ex corrupta
natura vagos et erroneos a va
nis cohibuit. et eos ad deum di
rigebat. Legitur enim Numeri. xv.
dñm precipientem. Non sequaris
oculos per res varias fornicantes
Per oculos omnes sensus volens
intelligi. Qui vt pmo Re. xxvii.
dicitur. huc atq; illuc vagantur
in certis. Et quod in scriptura lege
bat. hoc opere efficaciter adimple
bat. et quod opere faciebat hoc a
lios postea docebat dicens. Prima
virtus est habitus corporis. vt
homo vno modo semper se habe
at. et nihil sit quod possit offende
re intuentes. Et quod fecit pat.
postea docuit dicens. Habeat ho
mo dei sensus suos exteriores non
duces. sed seruietes. vt dicat hu
ic veni et veniat. et alteri vade et
vadat. et alteri fac hoc et facie
absq; vlla contradictione. **F**
Secundo pater noster compa
ratur stelle. propter discordanti
um reconciliationem. vt sicut stel
la per efficaciam sue virtutis elemē
ta discordantia vt se compatiantē
reconciliat. Sic ipse corpus et a
nimam. que vt ait Apostolus ad
uersum se mutuo concupiscunt.
studuit in bonum efficaciter cōces

date. corpus tanq̄ mancipium
spiritui substernendo. nec solum
hoc de corpore et anima fecit. sed
etiam affectiones interiores que
frequenter dissentunt concorda
uit. vt quod ratio bonum iudica
uerat voluntas vellet et memo
ria amplecteretur. quod per om
nia in homine placet deo. Vnde
de corporis et spiritus consensu
dicitur Ecclesiastici. xxv. In tri
bus beneplacitū est spiritui meo.
que sunt probata coram deo a ho
minibus. Quorum vnum est vir
et mulier bene consentientes. qđ
de corpore et spiritu intelligitur.
De quibus scilicet corpore et spi
ritu dicit veritas Mathei. xviii.
Si duo ex vobis consenserint om
ne quod petierint fiet eis a patre
meo Vnde beatus Paulus aposto
lus prima ad Corinthios primo.
Obsecro vos fratres per nomē do
mini nostri ihesu christi vt idip̄m
dicatis omnes et non sint in vob̄
scismata. Quia vt dicitur Ecclēsi
astici Vnus orans et vnus maledi
cōns cuius vocem deus exaudiet.
Vnde beatus Bernardus quod fe
cit docuit dicens. Docendus est
nouus homo inter carnem et spi
ritum. qui inuicem iugiter concu
piscunt aduersus se. iustitiam
et discretionis habere iudici
um. nec alicuius accipere psonā.
doceō qđ est spūs corp̄ suū habē
sicut egr̄ commendatū. cui etiā mul
ta volēti inutilia sūt negāda. vti
lia etiā nolēti vltro ingerēda sūt.
nec dubiū quin p̄s fecerit quod
docebat. **T**ercio p̄ncipiū vite
p̄is n̄i assimilatur stelle. p̄pter

germinarium fecunditate Quia
sicut virtus ostellationum insin-
dit radicibus a plantis ut germi-
nent a fructent Sic corpore a ani-
ma reconciliatis sensibus et affe-
ctibus in vnu3 coadunatis cepit
pater noster sanctus vtutes a lo-
opera meritoria efficacissime ger-
minare Nam ante talem sensuū
in deum ordinationem a affectuū
reconciliationē si quid facimus de
genere boni nō tamē stat ad ple-
nū meritū apud deum qz fecun-
datio et germinatio solū surgunt
postq̄ sensus et affectus ad deum
fuerit ordiati Quia ex hys bene
ordinatis deus allectus ad animā
veniet ex cuius presētia tota vi-
ta hominis germinat in salutem
vt de huiuscemōi dicere possim⁹
illud .i. Re .xxij. Nō est quicq̄ ex
eo qd non germinet Et illd Ps
Folium eius nō defluet et omnia
quecunq̄ faciet prosperabuntur
Et sic patet quomodo pater no-
ster beatus Bernhardus ppter
principia conuersiois stelle com-
paratur **S** Et sciendū
qz non stelle simpliciter sed stelle
matutine in medio nebule lucen-
ti assilatur que duo uersioēz pa-
tris nostri non mediocriter recō-
mendant Nam matutine addit
ppter matutiam uersionem ne
bule vero ppter prauorum cōuer-
sationem hoc est qz mature icho-
auit et in medio nationis prauē
et peruersē conuersionem suā
sanctē a munde conseruauit Nā
de pmo dicitur Tren .ij. Bonū
est viro cum portauerit iugū ab
adolestentia sua **D**e secundo di-

xit beatus Gregorius Non valde
laudabile est bonum esse cum bo-
nis sed bonum esse cūz malis Si-
cut enim grauioris culpe est inter
bonos non bonum esse sic imensi
p̄conū est bonum inter malos eē
Sequitur secundum principa-
le huius scilicet a quasi luna ple-
na in diebus suis lucet In quib⁹
verbis venerabilis pater noster
Bernhardus a medio statu vite
sue mirabiliter commendatur
D Describitur autem a luna
non qualicunqz non corniculata
nec dimidiata sed a spherica a ro-
tunda quasi a luna plena et perfe-
cta ppter tres eius pprietates
scilicet ppter copiosam illumina-
tionem virtuosam operationez
dyspositā stationem **P**rimo di-
co pater noster comparatur lūe
plene propter copiosam illumina-
tionem quia omnes noctis tene-
bras illuminat lucens a noctis
principio vsqz in finem qd in nul-
la alia forma facit vnde semiple-
na in accrescendo primaz partem
noctis a iterū semiplena in de cre-
scendo vltimam ptem noctis illu-
minat sed plena totam Sic pater
noster Bernhardus taz copiosū
lumen gratie accepit a sole scilicet
deo vt vite sue omnes tenebras
ppulsaret nullas in eo teneb⁹
derelinquēs Sūt em tenebre pec-
catorū ignorātie dīnoꝝ a defectuū
nrōꝝ Nā de p̄mis teneb⁹ dī i Ps
Timor a tremor venerūt sup me
et steterūt ac De sc̄dis teneb⁹ sc̄z
ignorātie dī iterū in Ps De⁹ me
us illumina tenebras meas Itē ne
scieūt neqz intellexerūt in teneb⁹

ambulant **D**e tenebris dicitur Job
ix. In calle meo tenebras posuit
Et iterum xvij. In tenebris strauit
lectulum meum. has omnes tenebras
lumen gratie in vita beati Bernardi
plenissime dissipauit et eorum con-
traria infundebat. Expulit enim
tenebras peccatorum infundens puram
innocentiam. tenebras ignorantie bonorum
doctrinae dei scientiam. tenebras defectuum
nostrorum dans irreprensibilem
conscientiam. Nam de sua innocentia
iterum ipse dicit Quod deus non
imputare non decreuit sic est quasi
si non fuerit de secundo scilicet dei
scientia ipse fatetur quod inter quer-
cus et fagos orando et meditando
et contemplantando didicerit. unde
fessus est quod sibi meditantis et ora-
ti tota sacra scriptura exposita est
Ex tertio hoc patet quod nullum
ita habuit defectum se retardantem.
quod ex nimio seruire quo modum et
vires excessit datus est in obedi-
entiam Vuilhelmi de capellis episcopi
quod eum per frenum obedientie a tali
et tanto impetu cohiberet. **S**ecundo
comparat venerabilis pater noster
lune plene propter virtuosam ope-
rationem. Nam ut dicunt astrono-
mi quod luna plena per occulta natu-
re spiramina augmetatur et multi-
plicat omnia humida. ex quo fit quod
medulle in ossibus. et cerebrum in
capitibus. humores in cordibus.
sanguis in venis. aqua in mari cum
fontibus pariter et flumine in ple-
nilunio augmetatur. et in muta-
tione siue de crescentia minuitur.
Sic cum deus diuina sua gratia ho-
minem visitat ex plenitudine visi-

tanis sue gratie omnia interiora
hominis consolatione et gratia re-
plebitur. cum vero subtracta fue-
rit omnia exsiccantur. Quod autem
patri nostro Bernardo hec vi-
silitudo frequentem acciderit in mul-
tis scripturis suis ipse testatur di-
cens super Cantica. **F**ruetur
vultu et efficacis est verbum. mox ut in-
tus venerit expergescit dormien-
tem animam meam. cepit euellere.
destruere. edificare. plantare.
arida rigare. tenebrosa illumina-
re. clausa reserare. frigida inflama-
re. ita ut ex reuoluta gratiarum
benedicere anima mea dominus.
et hoc ex plenilunio. Et sequitur
statim. Verum hec omnia per
quod abscesserit verbis quodam
illico languore torpencia iacere
incipiunt. ac si cacabo bullientis
subtraxeris ignem. et hoc signum
abscessionis eius. **A**c si dicat. hoc est
signum diminutionis lune. Et quod
venerabilis pater frequentius fu-
it in gratie visitatione quam in eius
subtractione. Ideo plenilunio in pre-
senti themate comparatur. **V**nde
iterum dicit. **C**urerebas bene. ecce
plenilunium. statim sequitur. ecce
lapis offensionis in via. quid aliud
nisi luna est diminuta. Hanc
mutabilitatem declarat Gregorius
dicens. Postquam deus hominem vi-
sitat. subito hominem probat. quod
accedendo corda ad virtutes pro-
uehit. recedendo conuulsi tempta-
tionis permittit. **T**ercio pater
noster venerabilis lune comparat
oppositam stationem respectu so-
lis. luna enim cum plena fuerit statim
opposita contra solem. et ideo etiam

am tota a sole illuminatur. sic pater noster in medio statu suo plena facie ad dñm se conuertit. et sic totus meruit a dño illuminari. Quam cōuersionem plenam pauci dño exhibent. sed quasi omnes claudicamus. **N**ec Petrus adhuc ad plerum conuersus extitit cum ei dñs dixit **Math.** Et tu aliquando cōuersus confirma fratres tuos. **V**nde singulis nobis dicit illd̄ **Psalm.** **O** israel si conuerteris cōuertere. Quod exponens beatus **Bernardus** dicit. Hoc est pfecte cōuersionis culmen apprehendere. Nam plena et perfecta conuersio tanti estimatur. vt in ea humane vite perfectio constituatur. **H**ęc autem conuersionem perfectam diuimus. quādo homo ex omni parte quod est. quod potest. qđ scit ad dñm se conuertit. hoc est. quādo omnem cogitationem. intentionem. dilectionem. operationem. deuotionem. affectionem. conuertimus ad deum. et toto conamine auertimus hęc a mundo. **V**nde pater n̄r qui hęc conuersionem plene in se habuit ipsam declarat sic dicens. Perfecta eorū que retro sūt obliuio. et perfecta in anteriora extensio. ipsa est hominis iusti in hac vita perfectio. **E**t sic patet ex quib⁹ causis pater noster **Bernardus** plene lune assimilare vel comparatur. **S**equitur tertium principale scz Quasi sol refulgens. **I**n quo verbo venerabilis pater n̄r nō a principio. nō a medio. sed a fine consumationis et plena perfectione vite sue conuenientissime commendatur. **I**

Comparatur autem soli propter tres proprietates. **D**ebet enim sol illuminare. occulta manifestare. generare. **D**e primo dicit **Plato** in **Timæo**. **I**ngemauit dominus deus rerum conditor lucem clarissimam. quam soles vocamus. cuius splendore celum superius. et omnia inferius illustantur. **D**e secundo dicitur in naturis rerum qđ sol habet virtutem discretiuam. nam colores et rerum species et figure que in tenebris sunt ignote. per presentiam luminis solaris cognoscuntur. et ab inuicem discernuntur. **D**e tertio dicit **Philosophus**. **H**omo generat hominem et sol. nihil enim nascitur nec generatur. nisi per virtutem solis adiuuetur. **S**ic venerabilis pater noster omne hominem ad se uerentem illuminauit. et edificauit perfectissime vite conuersionem. occulta manifestauit per librorum compilationem. **I**n quibus occulta spirituum bonorum et spiritus sancti quam in occultis agit dispensationem pre omnibus doctoribus denudauit. **D**e quibus occultis ipse dicit. **B**eatus qui in occulto percipit uenas futurę eius. **M**ultos etiam generauit p predicationem. nam in xp̄o ihesu per euangelium multos ipse genuit. **E**t sic patet ordo. quia in medio statu per imitationem lune perfectus in se iam factus. in ultimo statu soli assimilatus. ad edificandum proximum se conuertit. hoc totum agente in eo domino ihesu christo. **Q**ui cum patre etc.

Sermo . lxxvi . De eodem sermo secundus

Omnis preciosus vidit oculus eius . profunda fluminum scrutatus est . et abscondita produxit in lucem **Job . xxviii .** Dicit beatus Gregorius . In sacra scriptura videre eligere dicitur sicut in euangelio scriptum est **Cum** esses sub ficu vidi te id est positus sub umbra legis elegi te . Similiter preciosum idem est quod perfectum . Nichil enim in humanis rebus preciosius perfectione . Per oculum autem ut ait **Bernhardus** intellectus accipitur . Sic enim dicit **Oculus** meus intelligentia mea est . Itaque sensus beati **Bernhardi** . Intelligentia elegit omnem perfectionem .

R **I**n quibus verbis cum sequentibus a triplici prerogativa sublimiter et mirifice commendat scilicet a vite oposa perfectione . sacre scripture per sensus mysticos studiose eludatione . fidei et fructuosa predicatione . **I**sta tria sunt nobiliora bona que homo sanctus consequi poterit in hac vita . Primum propter se . secundum propter deum . tertium propter proximum est misericorditer consecutus . Primum ibi **Omne** preciosum . secundum ibi . profunda fluminum . tertium ibi . abscondita produxit in lucem . **Q**uid autem in hoc themate predicanda tria prerogativa congrue designentur . per auctores scripture lucide declaratur . **D**e primo dicit **Iherosolymus . xv .** Si sepaueris preciosum a vili quasi os meum eris . **Q**uid exponit **Ezechiel . dicens .** Vilis est mundus presentis sensus et anima preciosa . quod ergo precio-

simum . id est animam a vili . id est mundo perfecte et plene sepat . ille per omnia est perfectus . et talis deo erit familiaris sicut nos ori nostro familiaris sumus . cui semper delectabilia ministramus . **D**e secundo iterum dicit **Ezechiel .** Quid hec flumina nisi patrum antiquorum dicta nuncupantur ? **E**t subiungit **Quis** enim pensare sufficiat quod vehemens fluuius ex ore **Dauid** defluxit ? **Q**uanta **Salomonis** ore et omnium prophetarum flumina manauerunt ? **H**ec ergo flumina et maxime **Salomonis** cantica canticorum quod profunde scrutatus est venerabilis pater noster **Bernardus** . **C**um per mysticos sensus tam gloriosas sententias a deiformi littera exhaustis . **U**nde **Ezechiel .** de se et alijs sacre scripture expositoribus dicit . **R**os qui veniente domino in fluminibus scripturarum interna et spiritualia quod edimus . quid aliud agimus nisi quod eorum profunda timamur ? **L** **D**e tercio dicit **Ezechiel .** Abscondita in lucem prouicimus . dum sensus mysticos subtili intellectu absconditos predicando populo denunciamus . **E**t hec de laude gloriosi patris **Bernhardi** breuiter tacta sufficiant . quippe qui laude nostra non indiget . eo quod pene ipsius per omnem vitam suam signis et miraculis deus laudauit . et laudando mirifice commendauit . **E**t ideo quia perfecte a summo laudatore deo magnifice est laudatus . taceamus in firmi laudare eum . **Q**uia ut ait **Ambrosius** . Perfecite laudi aliquo addidisse decerpisse est . **Q** **V**erum quia suprema laus gloriosi patris est filius sapiens . ut

ait Salomon. Nos laudem suam
studeamus imitari. qđ pro maxia
laude pater noster accipit. Dicit
em Aug⁹. qđ nulla laus. null⁹ ho
nor deo et sanctis suis maior et
gratior poterit exhiberi. qđ si p̄es
imitemur. ipsorū vestigijs fidelit̄
adherentes. Verū qđ paucorū est
predicare. et adhuc paucissimorū
scripturam exponendo et scriben
do elucidare. ideo hec duo mēbra
scz secundū et terciū intermittē
tes. ad perfectionē feramur que
in primo membro est p̄posita. ser
monem qđ in manibus est exordie
tes. qualiter gloriosum nostrū pa
trē Bernardū et si nō in plena
perfectione. saltē in perfectionis
studio et conamine imitemur.

Hoc em requirit votū n̄m. ut p
gratiā adiuti. conemur perficere
vitā nostram. Nam qui ab hoc co
nati deficeret remret utiqz cōtra
votū. **P**ropter qđ sciendū qđ de
perfectione religiosorū loquētes.
tria per ordinē scz de voti integra
tione. interiori preparatione. et
de ipsa perfectione dicentur. De
primo adhuc dicantur duo. scz de
voti integritate. scdo de remune
ratione. **D**e primo sciendū qđ
scdm tres habitus rerū tria resi
gnam⁹ p̄t deum. scz res. corp⁹.
et animam. Res per voluntariā
paupertatem. corpus per mūdā
castitatem. aīam per obedientiā
resignando p̄pria voluntatē. Hec
em tria sūt impedientia studiū p
fectionis. et ideo sūt abicienda.
ne nos impediant a profectu.

R **P**ropter quod vidē
dum quomodo singula hec abiciē

da sunt. Et primo ante alia de re
tum abdicacione. studentes nudā
paupertatē inserere vite nostre.
Hec autem paupertas ut plena
et in suo genere sit perfecta in tri
bus consistit. scz in omnium rerū
denudacione. vsus abdicacione.
in vera atqz profunda et contem
ptibili cordis et corporis humilita
te. Hec em sequitur ad pauperta
tem veram. **M**undus em omnem
hominē contemnit qui se contem
nit. et hec tria faciunt hominem
perfectum in genere paupertatis.
De quo dicitur Math. xix. Si vis
perfectus esse vade et vende om
nia que habes et da pauperibus
et sequere me. **S**ecundo studea
mus plene et perfecte resignare
corpus nostrum. Hoc em promisi
mus per votum castitatis. quod
tunc in suo genere ad perfectum
statum ducimus. si in omnib⁹ spi
ritui nostro subiectum nihil vnqz
propter se agere permitimus. si
totum dei obsequijs mancipam⁹.
tanqz vere suum duplici iure. scz
emptione sanguinis christi. et vo
ti promissione. De primo dicit be
atus Paulus apostolus. Empti e
nim estis precio magno. scz preci
oso sanguine agni immaculati. Et
idem subiungit. Glorificate et
portate deum in corpore vestro.
De voti autem promissione dicit
Deuteronomij. xxij. Cuz voueris
votum domino deo tuo. nō tarda
bis reddere. quia requirit illud
a te dominus deus tuus. Si nolu
holueris polliceri absqz peccō eris.
quod autez semel egressum est de
ore tuo sc̄. Et quia corp⁹ ad hoc

creatū est. ut aie siue spiritū fa
 muletur. Et ideo quando ad hoc
 ventum est tunc in suo genere ē
 perfectum. Ad qd faciendum cor
 pus nostrum est triplici exercitio
 assuefaciendū. scz omnium malo
 rum fortissima reluctatione. diffi
 cilium et arduoz strennua opati
 one. omnium sensuū et mēbroz
 vnanimi coadunatione. **De pri
 mo dī Ecclī. xxxiiij.** Seruo maluo
 lo tortura et opedes. **Item Bern
 hardus.** Docendus est nouus hō
 sic habere corpus suum cōmedatū
 sicut egrū. cui etiā multū volenti
 ti inutilia sunt neganda. vtilia ve
 ro nolenti vltro ingerenda. **De
 scdo dī Ecclī. ix.** Quāuis potest
 manus tua instanter opare. Et
 iterū. In omnibus opibus tuis
 pcellens esto. **De tercio dicitur
 Ecclī. xxv.** In tribus beneplacitū
 est spiritui meo. que sunt pbata
 coram deo et hominibus. Inter q
 est concordia fratruū. De quo Bern
 hardus. Dabeat deuotus homo fa
 miliā sensuū et mēbroz talit̄ ordi
 natā et disciplinatā. ita vt dicat
 vni veni et veniat. et seruo suo
 fac hoc et absqz contradictione faciat
 Nec tria tā diu agentes quousqz
 assuefactione et grē subuentione
 vtra sensum suū incipiat eum de
 lectatē qequis delectat spiritum
 Quia vt ait Bern. Deordinata
 natura per peccatum si ad deū per
 fecte fuerit ouersa. cito recupat
 quantumcuqz perdidit auersa
O Tercio resignemus aiam
 deo nostrā voluntatem offerēdo
 et eius voluntatem et sui vicarij
 faciēdo. Nā in hoc qz nostraz vo

luntatem resignamus et dei volū
 tatem facimus. animam cuius ē
 voluntas dicimur resignasse. hoc
 autem si perfecte agitur triplici
 idiget amiculo. vt videlicet eaz
 nunq̄ resumam? nunq̄ remitta
 m? nunq̄ scindam? Nā de pmo
 arguit Bern. eos qui in delecta
 bilibz resumūt ppriā voluntatē
 dicēs. vt quid rursū vos de vob
 intromittitis. qui semel matura
 deliberatiōe voluntatē vestraz de
 distis nob̄ egēdā? Hoc em̄ facie
 tes mentimur deo qd pmissimus
 non soluētes. De quo dī Act. v.
Non es mētus hominibz sed deo
De quo dī Ecclī. xij. Abhominati
 o est deo labia mendacia. **Vinc
 Prouerb. xxv.** Rubes et ventus
 et pluuie non sequentes vir glo
 riosus pmissa non oplēs. **Scdo**
 non solum pmissum nostrū nō ē
 resumenduz. sed nec aliquando
 est remittendum siue minuēdum
Sic em̄ dī Ecclī. xxxv. Non minu
 as pmissas manus tue. per pami
 cias volēs itelligi primū feruore.
 in quo resignam? deo nostrā volū
 tatē et pmittimus suā seq̄. Ne di
 catur nob̄ illud Aggei. i. Respexi
 stis ap̄lius et ecce factum est in?
Sed magis deuotio nostra de die
 in diem debet p̄ficere. vt veraci
 ter dicatur nobis istud Genes. i.
 xxvi. **Ibat** Isaac proficiēs atqz
 succrescens donec vehementer ma
 gnus effectus est. **Qui** autē hoc
 non fecerit. huius dicitur in Apo
 calipsi. **Dabeo** aduersus te qz ca
 ritatē p̄mā dereliquisti. i. feruorez
Tercio voluntatē nrāz nūq̄ ē
 scindam? aū finē vite. sed ostantē

perseueremus vsq; in finem Hoc enim mandatum est in lege. vbi omne animal iussu est cum cauda offerri. Nam sicut dicitur **Matthi.** Qui perseuerauerit vsq; in finem hic saluus erit. **P**

Et sciendum q; hec nostra voluntas quam promisimus faciendam deo resignata debet esse in principio laboriosa. In medio deuota siue affectuosa. In fine deliciosa. Nam de primo dicit beatus **Bernardus** Nouus homo qui non habet rationem ducentem. affectuq; trahentem. discretionem moderate tantem. quadam vi vtatur in semetipsum. sicut figulus in figmentum. necessitatem sibi faciens contra necessitatem. et affectum sibi formans contra affectum. donec mereatur plenam accipere delectationem contra delectationem.

Secundo debet in medio esse affectuosa siue deuota. vt incipiat ei dulcescere operatio dei. Nam in hoc medio occurrit ei gratia. que coniuncta bone voluntati facit onus dei leue. De quo **Saluator** **Luce.** Tollite iugum meum super vos et discite. quia iugum meum suauis est et onus meum leue. Et hoc est quod dicit beatus **Bernardus**. Primo aliquid importabile est. processu temporis non adeo graue. paulo post leue fiet. paulo post et delectabit. **T**ercio in fine voluntas erit deliciosa. quia in amore commutata fruitur bonis dei. Sic enim dicit beatus **Bernardus**. Magna voluntas ad deum amor est. adhesio est. fructio est. coniunctio. caritas. **Hec v**

luntas in principio vocatur amor. In medio dilectio quasi duorum ligatio. In fine caritas id est caritas unitas. **N**unc licet alonge post voti integritatem dicendum est de dei remuneratois omnium bonorum remuneratione. de qua sciendum. q; sicut nullum malum quantumlibet modicum manebit impunitum. sic similiter nullum bonum quantumlibet paruum manebit irremuneratum. q; scdm vba saluatoris dñs pxio calicē aque frigide recipiet mercedē suā. Ideo scdm integritatem predictorum trium habituum. scilicet rerum. corporis. et anime. triplicem a deo remunerationem accipimus. Nam pro rerum relictione accipimus centuplicationē. pro corporis relictione accipimus in iudicio iudiciariam affectionē. pro voluntatis vero siue anime relictione accipimus eternam glorificationem. **V**nde de primo cum diceret sanctus **Petrus** Magister ecce nos reliquimus omnia et secuti sumus te quid ergo erit nobis? Respondit dominus dicens ad suos discipulos Amen dico vobis. q; vos qui reliquistis omnia et secuti estis me centuplum recipietis. De secundo iterum dicit. Vos qui secuti estis me scilicet relinquendo corpus. sedebitis super sedes iudicantes duodecim tribus israel. De quibus sic gloriose cū christo assidentibus et iudicantibus dicitur in die iudicii a reprobis illud **Sapientie** quinto. Nos insensati vitam illorum estimabamus fuisse insanam. et finem

edz sine honore. De tercio dicit i
predicta auctoritate. scz cōtuplū
accipietis a vitā eternam posside
bitis. **S** Sequitur scdz
pncipale. scz de interiori prepara
tione de qua tria pauērantur. De
bemus em̄ conscientia dicitare. intel
ligentia subūliare. remmiserentia
eleuare. Consciam aut dicitamus
si intima puritatez meritorū copi
ositate v̄tutū claritate quantum
possum? oportam? Nā de primo
dicit Eccl̄. xij. Bona substantia cui
non est peccatū in conscientia De se
cūdo dicit Proverb. x. Man? forti
um dicitas parat. Et Eccl̄. xl. Vi
ta opari? sufficientis inuolcabit
et in ea inuenies thesaurū scilicet
meritorū. De tercio dicit Eccl̄. xlij.
Sunt homines diuites in virtute
De omnibus aut hys diuitis di
citur. Thesaurus desiderabilis re
quiescit in tabernaculo vici iusti.
Secundo debemus intelligentia
subūliare. Quod iteruz cōtingit tri
pliciter scz si viā domini in nobis
obseruamus. familiā gubnamus
ipsā irrephensibile obseruamus.
Primo dico intelligentiā subūlia
mus si om̄s vias dñi reuenis ad
animā nostrā obseruamus. Hoc
em̄ multum pmouet et adiuuat
nos ad deū. Quod faciebat Ps̄. sub
tiliter dicens. Audiā quid loqua
tur in me dñs deus a c. Vici Pro
uer. viij. Etis qui audierit me
et qui vigilat ad fores meas co
tidie. et obseruat ad postes ostij
mei. qz q̄ me iuenerit iueniet vi
tā eternā a c. Vici beatus Bern
hardus. Quando dominus veni
at aut quo vadat istud plane pi

culosissime ignoratur. Cum enim
hęc circa nos dispensatorie sci spi
ritus vicissitudines vigilantissime
non obseruant. fit vt nec absen
tem desideres. nec pntem glorifi
ces. nempe qui ad hoc recedit vt
audiuis querat quonā modo si
abesse nescitur requiritur. a qui
dignanter ad hoc redit vt sole
tur qualiter digne p̄ sua maiesta
te suscipitur si nō adesse sentitur.
S Secundo intelligen
tia nostra tanq̄ prouida matro
na debet familiam suā gubernare
insolentes et garrulas faūlas cō
pescendo. qd̄ tunc puidē agitur si
intelligentia nostra fantasmata
carnalium et etiam t̄paliū q̄ spi
ritum impediunt s̄b censura dig
nissima discipline cohibeat. sicut
dicitur Sap. i. Spūs enim sanctus
effugiet fictū a aufert se a cogita
tionibus que sunt sine intellectu
Vnde beatus Bernhardus. Mul
tam nimis familiam possidemus
cum cogitationes multas sub mē
tis dominatione restringim? ne
sua multitudine animaz superēt.
ne peruerso ordine discretionis no
stre principatum calcant. Et be
ne cogitationum turba nomine
multe familie signatur. Scimus
enim qz absente dñā ancillarū lin
gue perstrepunt. silentium dese
tunt. deputate officijs operis offi
cia negligunt. totumqz sibimet
ordinem viuendi confundunt. a
si repente domina remiet. mox p̄
strepentes linguas retinent. offi
cia vniuersiulqz operis repetunt.
sicqz ad opus proprium ac si nō
recesserint reuertuntur. Sic igit̄

si a homo mentis ad momentum
ratio distendat. quasi absente dñā
cogitationuz clamor se velut gar
gula ancillarū turba multiplicat.
vt autem ad mentem ratio redie
rit. mox se confusio tumultuosa
cōpescit. et quasi ancille ad iniun
ctum opus se tacite reprimunt.
cum cogitationes se ad vtilitatē
subdunt. **T**ercio debemus in
telligentiam irreprehensibilez cō
seruare. vt cum Job dicere valea
mus. Non reprehendit me cor me
um in omni vita mea. Et cum A
plo. Nihil mihi conscius sū. Vt si
ue ingrediamur siue egrediamur
de contingētibus nihil negligā
mus. et de prohibitis nil faciam?
Hec tria figurata legim⁹ **T**hō
x. vbi parentes docuerunt Sarā
domum ordinare. familiā guber
nare. seipsam irreprehensibilem
exhibere. **T**ercio de
bemus remissentiam eleuare.
quod contingit cum a peccatis in
tus leuigati in modum plume. ip
sa contemplatio eleuat nos ad de
um. In qua tria confluunt. scz a
nime nostre sursum eleuatio. dei cō
descētio. celestium honorum degu
statio. Que tria Exodi. xix. figu
raliter proponuntur. vbi dicit. De
scendit dñs super montem Syna
in ipso montis vertice. et vocauit
Moysem in cacumē. Et sequitur.
locutus est dñs ad eum. Nam cum
dicitur. descendit dñs. tangit dei
descētionem. Cum vero subditur.
et vocauit Moysem. tangit anime
ascensionem. Cum vero addit. et
locutus est dñs ad eum. tangit di
uinorum degustationez. Que tria

tangit **Gr.** exponēs p̄dictū v̄bū
cū dicit Exodi. In legis datione
dicit. q̄ Moyse ascendit et dñs
descendit de monte. Nūid p̄ montē
misi contemplatio accipitur? In
quem nos ascendimus. vt ad ea
que vltra infirmitatem nostram
sunt videndo subleuemur. sed in
hoc dominus descendit. quia no
bis multum proficientibus parū
de se aliquid aperit sensibus no
stris. De hac itaq; interiori prepa
ratione profectuum dicitur Exo.
xxxix. Profectum est omne op⁹
tabernaculi. Et iterum. in. Re.
ix. dicitur Profectum est templū
X **T** Sequitur tertium
principale. scilicet de ipsa profecti
one. ad quam omnes alie parti
culares profectioes ordinantur.
et hec est triplex. Est enim prof
ectio actionis. passionis. deuotio
nis. siue affectionis. siue dilectio
nis. In hys enim tribus scilicet
actione. passiōe. intēna deuocōne
oē exercitiū hōis continet. hec p̄ or
dinē p̄uerrētes. P̄rio dicim⁹ q̄
profectio actōis i trib⁹ consistit. scz in
honorū opm que facta sūt obliuio
ne. anteriorū extēsiōne. in cōtinua
et auida intētiōnis opatione. hec
tria faciūt opa n̄a profecta. P̄rio
dico q̄ p̄orū honorū obliuio adui
uat opa n̄a vt fiāt profecta. et hec
contingit. cū q̄tūcūq; bō faci⁹ ipsa
p̄tēgū picim⁹. et tāq; obliuio ni
chil ea p̄mit⁹ curam⁹. Qd̄ facere
monemur **Gen.** xli. Obliuio mī cū
eta tradat̄ retro abūdātia deuē.
ix. Ne dixeris i corde tuo p̄tē iustī
rias meas dedit mihi dñs hāc trā
possiōdā Qd̄ v̄ritas monz i eūā.

dicentis. **C**um feceritis omnia que
precepta sunt vobis dicite serui
mutiles sumus. **S**ecundum ad
iuuans ad perfectionem operum no
strorum consistit in anteriorum exten
sione. ut videlicet auidio conatur
ad agenda extendamur tanquam si
us nichil boni fecerimus de quo
dicit Ecclesiasticus ix. **Q**uemcumque potest ma
nus tua facere instanti operare.
Et iterum Ecclesiasticus xxxi. **I**n omni ope
tuo esto velocis. **T**ercium facies
opera nostra perfecta consistit in con
tinua et auidia operationis intenti
one. ut cum lassati et fatigati desi
rimus in opere. affectu tamen co
nandi nunquam deficiamus. sed pre
mio desiderio et indefecti conatu
nec ea que fecimus vel iam faci
mus penitus nil curamus. sed sem
per velimus plusquam possumus ope
adimplere. ne incurramus illud im
properium Iheremie. **N**ec iuxta
vires conatus est facere. **D**e his
tribus simul sumptis dicit Apostolus ad
Philippenses. **N**on quod iam apprehen
derim aut perfectus sim. **E**t subiun
git. **v**num autem est necessarium. que
retro sunt oblitus ad ea que prope sunt
me extendens. **Q**ui exponit Beatus
dicens. **I**n verbis Apostoli perfecte
declarat. quod perfecta eorum que
retro sunt oblitio. et perfecta in
anteriora extensio. ipsa est hominis
iusti in hac vita perfectio. **A**
Secundo dico quod est perfectio passi
onis. **C**um enim multi secundum diuersitatem
affectionum diuisimode suas passi
ones patient. inter illas est tamen aliqua
sufferentia tam nobilis et tam sancta. ut
in genere passionum locum obtineat per
fectionis. **Q**ue videlicet passionis

ut perfectionis terminum attingat
sunt tribus floribus decorande. ut
sufferamus. innocenti. gaudent.
constanter. **P**rimo dico nostre passi
ones sufferantur innocenti. ut que
quid nobis a deo vel ab homine
inflictum fuerit cum culpam non in
ueniat quare purget gratiam au
geat in afflicto. sicut beato Job
legimus euenisse. **I**n quo cum culpa
non esset que corrigeretur omnis
substantia eius sibi extitit dupli
cata. **D**e qua passione dicit Job. ix. **N**on
de penis innocentium deus videt. **Q**ui
exponit Gregorius. **S**i risum dei beatus
Job leticia sua appellat tunc tanto
suauius de penis innocentium dominus di
cit letari quanto nos apostolus videt in
nocentes. **R**atio quasi quoddam ex pe
nis nostris ei gaudium facimus
cum pena culpa non inuenit quam
castigat. sed ex ea gratia et gaudium
cumulatur. **N**am pena que in no
bis peccatoribus culpa patit. in
innocentibus gratiam auget. **D**icit
I. Petrus. **h**ec est gratia si propter
conscientiam dei sustinet quis tristi
tias patienti iniuste. **Q**ue enim est
gloria si peccantes colaphizati suf
feritis. sed si bene facientes patienter
sustinetis. **h**ec est gratia apud
deum. **S**ecundo passionis suffe
rantur gaudent. quod nobis erit
facile si attendamus cumulum
meritorum quem nobis insinuat
dominus Mattheus. v. dicens. **B**e
ati estis cum vos oderint homines
etc. usque. **G**audete et exultate. et
et enim merces vestra multa est
in celis. **C**ui resonat Iacobus dicens
Omne gaudium estimat fratres cum in temp
tationes varias incideritis. **T**ercio

sufferere sunt constanter. qd̄ fa-
cile nobis erit si et passionis bre-
uitatem. et fructus eternitatem
perspicimus. Nam de primo dicit
Angelus Thobie. v. Forti animo
esto i pximo est vt a deo cireris
de eternitate autem premij dici-
tur **Ecci. xxxi. Et erit illi gloria e-**
terna. De vtroq; aut̄ dicit **Aposto-**
lus ad **Corinthios Io** qd̄ momen-
taneum et leue tribulationis in p̄-
senti supra modum in sublimita-
te eternum glorie pondus opera-
tur in nobis. **¶ Sequitur**
videre de tertia p̄fectione que est
deuotionis. Vnde tres p̄ticulares
deuotiones ad eius cōfluunt per-
fectionem. cōstat enim ex carita-
tis inflāmate. corpaliū et sē-
sualium extirpatione. vocalis ora-
tionis defectio. **Hec per ordinez**
p̄sequētes. **¶ Primo** dicimus qd̄ ad
p̄fectionē deuotionis necessatio
requiritur magne caritatis inflā-
matio. qd̄ cōtingit cū vocaliter o-
rātes vel mētāliter meditantēs.
ex spūs sancti gratia tantū p̄fici-
mus. et in bona domini tātum p̄-
cedim⁹. quousq; deuotio diuinis
stilitudinib⁹ irrorata. et qd̄ āplius
est inebriata nesciat qd̄ loquatuz.
¶ Qd̄ pulchre legit figuratuz. Pri-
mo **Regū** vbi de **Anna** matre s̄a-
muelis legit⁹. qd̄ orans tantum
labia ei⁹ mouebāt. estimabat qd̄
eā. **¶ Veli sacerdos temulentā. di-**
cēs ad eā. Quousq; ebrīa eris. di-
gere paulisper vinū quo mades.
¶ De qua deuotioe dicit Bern. Fla-
geās amor p̄sertim diuin⁹ cū se i-
tra se cohibere nō p̄ualet nō attē-
dit quo ordine q̄ lege v̄bor ebul-

liat. **¶ C. S. Scdm̄ ad p̄fectioez**
deuotionis faciēs ē illis. cū iā die-
ta deuotio in tātū vlteri⁹ p̄ficiat.
quousq; oīa corpalia sētibilia et d̄-
mū ymaginabiliūz fatalmata ab
ocul cordis p̄mit⁹ euanescūt. ni-
hil d̄mo sentiēs p̄t̄ deū. **De hac de-**
uotioe dicit **Aug⁹. Ad hoc dēt cō-**
nari oīs q̄ tēdit ad p̄fectioez. vt
nō solū cupiscētie miruāt s̄ sēsi-
bilia extiguāt. **¶ Et v̄bit qd̄ em̄ ē**
p̄fectio boni n̄ cōsūptio mali. **De**
hac deuotioe **Bez. Heb⁹ cupisci-**
bilib⁹ nō teneri h̄ane v̄tutis ē.
corporez vero silitudinib⁹ speculā-
do nō iuolū āgelicē puritatis ē.
¶ Vici dicit i collatiomb⁹ p̄m̄ An-
thoni⁹. Nō ē p̄fecta orō i q̄ se mo-
nach⁹. vel hoc ipm̄ qd̄ orat itelli-
git. **¶ Tertū faciēs ad p̄fectionē**
deuotionis v̄sistit in orōis siue lo-
cutionis oīmōda defectioe vt in di-
uinis et i bonis d̄m̄ tā p̄fide h̄o ab-
sorp̄t⁹ p̄mit⁹ nichil loq̄t. **¶ Et hoc**
itēdit d̄ns **Mathei** qd̄ā exhortās
q̄ vitā suā i quib⁹ talētis b̄n̄ dispē-
savit cū; dixit **Euge serue bone.**
v̄sq; i gaudiū d̄m̄ tui. **¶ Ac si di-**
cēt⁹. **¶ Quia b̄n̄ dispēsasti exteriora**
nūc ordo postulat. vt ad interiora
te oferas gaudia d̄m̄ cōtēplādo.
¶ Qd̄ exponētis Aug⁹ dicit
Qui intrat in te intrat in gaudi-
um domini sui et habebit optimū
in optimo. **¶ De hac obmutescen-**
te deuotioe dicit **Gregori⁹. Tūc**
facilius deo loquimur cum in
eius laude obstupescendo obmu-
tescim⁹.

¶ Sermo. lxxij. De s̄cto Bartho-
lomeo ap̄lo sermo primus.

Vos estis qui permansistis
meū in tēptationib⁹ me
is **Luce. xxij.** Dicit **Gre
gorius.** Qd̄ valde ex dolore ipor
tabile ostenditur. ex prouida cō
sideratione remunerationis leui
gatur. graue namq; qd̄ sustinet
estimatur. sed leue hoc per premij
considerationem pensatur. **Deus**
itaq; sciens **Apostolos** et p⁹ **Apo
stolos** electos dei mlt̄a passuros
ip̄sos obiciēs eis remunerationis
premiū consolatur dicens v̄bū
ppositum. **Vos estis qui permā
sistis c̄.** In quibus verbis tria ī
qui ramus et inquirendo p̄pona
mus. scz litteralez intelligentiā.
temptationis permanentiam. ē
munerationis sufficientiam. **Pri
mūm** ibi **Vos estis c̄.** secundum
ibi. in temptationibus meis. ter
tium ibi. et ego dispono vobis ē
gnūm c̄. **E** **C** **P**rimo eē
go inquiramus quid sit dicere.
Vos estis qui permansistis meū
Si em̄ cōsideremus tempus ī quo
dñs hęc verbā dixerat. adhuc mo
dicū discipuli passi erant. s̄ sub a
lis p̄n̄ magistrī ab omni pressura
et turbationis grauamine tuebā
tur. in tantū vt de pharaseis ca
lūp̄m̄antibus. q̄ non sicut **Ioh̄is**
discipuli ieiunarent. benignus
magister eis tacentibz excusauit
eos dicens **Mat. ix.** Non possunt
filij sponsi lugē q̄ diu cum eis est
sponsus. in tantū penitus nichil
patiebant. vt cū dicerz eis **Luce**
xxij. Quando misi vos sine p̄ra
et sine saculo nunquid aliquid de
fuit vobis. Responderunt q̄ non
Sed esto q̄ aliquid passi sint. tūc

debit dicere. **Vos estis qui per
mansistis ī tēptationibus vestris
non meis.** Ad qd̄ sciendūz siue di
cat hoc de suis tribulationibz. siue
discipulorum passionibus miseri
corditer dixit. **Vos estis c̄.** Nā
ab eo tpe quo collegit eos in di
scipulos multa opprobria multa
vitupia et tēptus et humiliatioēs
pertulit dominus. in t̄m vt multi
ex iudeis quos similiter ī discipu
los elegerat abissent retrofuz.
vt cū de manducatione et corpo
ris et sanguinis sui diceret **Ioh̄.**
vi. dixerunt multi. **Durus est hie
sermo quis poterit eū audire. et**
sequitur n̄ lōge post **Ex hoc** multi
discipuloz ei⁹ abierūt retro. et iā
cū ipso non ambulabāt. **Dixit** er
go ad duodecim. nunquid a vos
vultis abire? **Respondit Petrus**
pro omnibus. **Ad quem** ibimus
verba vite eterne habes. et nūc
cognouimus et credimus. quia
tu es cristus filius dei viui. **Ideo**
nunc recte dicitur **Vos estis qui
permansistis c̄.** Qd̄ si obiciatur
q̄ non permanserunt. qz dicitur
Mat. xxvi. q̄ relicto eo omnes
fugerunt. **Ad qd̄** dicendum. quia
redierunt non reputatur eis pro
t̄cessu. **Vinc** dicitur ī **Paral.** q̄
omnes reges iuda peccauerunt
preter **Dauid Ezechiam Josiam.**
non q̄ illi non peccassent. sed q̄
ī peccato nō permansissent. **Wie
per Ezechiel. in.** dicitur. **Si impi
us egerit penitentiā omnium
iniquitatum eius non recordabor
amplius** **Bernhardus.** Qd̄ ipse
michi imputare non decreuit sic
est ac si nō fuerit. **Sic** patet quō

in xpo Apostoli in suis temptati
omnibus permanserunt. Si vero cri
stus predictum verbum dixit de passi
omnibus discipulorum non minus
retraheret dixit eis.

F **C**
Na sic se habet xpc ad omnes ele
ctos suos. sicut caput ad membra
sive corpus ad membra. Si ergo
manus vel pes vel aliqd aliud me
brum infirmatur vel vulnerat.
non dicimus pes meus vel man
mea infirmatur. sed potius sicut
modo loquenti dicimus. i. infirm
ego sum vel vulneratus. Sic qe
quid membra xpi patiuntur xpc se
retraheret dicit pati. Hinc Mat.
xxviii. dicit xpc. Qd vni ex mini
mis meis fecistis michi fecistis. si
ue sit illud bonum siue malum. pp
ter quod Saulo persequenti me
bra xpi dixit Actu. ix. Saule sau
le qd me psequeris. no dixit me
os sed meipsum. Hinc Gre. dicit
Deus cotidie patitur omne qd a se
probris eius electi lacerrantur. Et
quavis huius corporis qd nos sumus
iam dudum caput se super omnia
liberum i celum extulerit. reproborum
tamen vulnera adhuc per suum qd
deorsum redeunt corpus sentit. Ju
ste ergo dicitur. Vos estis qui p
mansistis mecum in temptationi
bus meis. Ac si dicat. Tribulatio
nes quas licet vos in proprio vobis cor
pore sufferatis. ad salutis tamen
vestre accumulatio dico meas. S; tunc
apli arguit. qd dicit debuit Vos
estis qui permanebitis mecum et no
p mansistis. ut futuras eorum passi
ones quas nullus adhuc illo tpe
quo loquebatur ista potuit. p ver
bum futuri tps designaret. Ad qd

dicendum qd remunerator deus no
a principio nec a medio actionis
sed a fine consumationis electos et
dilectos suos remunerat. a id
debit a verbis futuri temporis de
nominare. quos voluit a futura
passione remunerare. Deus enim
q novit futura sicut preterita elec
tos suos ab eterno intuetur. No sicut i
ripiunt ei servare. sed sicut perfici
unt qd ceperunt. Hic e qd de Pau
lo dicit Actu. ix. Vas electiois
e michi iste. no dixit eum cu adhuc
actualiter hoc no esset. Hic Aug.
No qd sis. s; qd esse desideres atte
dit de? si tu tu qtu potes satagis
vt ee merearis qd nondum es. Hic
Gre. A dno sepe qd futurum e pre
teritum describit. qa qcqd foris
est in opere futurum. intus iam
factum est in predestinatione. q
quia certe q sunt futura novit.
no tam facienda insinuat q q fa
cta iam narrat. Et q btus Bar
tholomeus apl. multas passiones
sufferes in omnibus inuictus per
mansit. Quia sicut in passione sua
legitur. fustibus primu est cesus
dem exoriatu. dem decollatu.
Ideo hoc pns euageliu de temptati
onis pmissione debuit de eo p ce
teris in eccia recitari. sic patz hu
ius appositi thymatis intelligetia.
S **C** Secdo dicendum e de tempta
tionis pmanetia. Et q nullus ele
ctorum sine temptatiōe victurus e sup
tra. Ideo quo i ea vsq; i fine pma
neat fidelit e dicendum. Sciendum ergo
q i ea virilit p hista. scuto verita
tis sumus vndiq; muniti. sic enim
ait Ps. Scuto circumdabit te ve
ritas eius. Qd exponens Bern.

dicit. Quia circumdati sumus vni
q; temptationibus. vt merito to
ta vita nra temptatio appelletur.
necesse est scuto circumdari. vt sit
nobis a dextris et sinistris ante et
retro. scutu aut dm dictu est veri
tas eius. **V** Si ergo q
uis temptatio irruat sup nos. q
etiam subuere et subuertere mi
nef. iamq; tota domu mentis cau
tere videat. tuc scutu veritatis re
tro nos hoc est ad passionem dm p
tendamus. **Q**d tam in figura q
in scriptura facere edocemur. In
figura sicut Numeri legit. q filij
isrl a serpentib; lesi iussi fut serpe
te oncum in palo suspendere. et
illu intueri et sic liberabatur. Sic
qui quib; temptationib; morde
xpm i palo crucis suspensum respi
ciat. et continuo liberabit. Dicit em
Gre. Quicquid ppinat tpalis ad
ueritas facile erit. si osideremus
quid p nob biberit in cruce. qui
nos inuitat ad regnu. **Bernar.**
Quid diru vel duru tibi esse potuit
cu recordatus fueris quid sustinu
it pro te auctor mundi. none si co
ferrent in me oes vite filioy. **Ada**
et ones dies seculi et labores om
niu hoim qui fuerut fut vel erut.
nihil essent ad opatione corporis
illius. **T** Secundo scutu veritatis
exhibeamus ante nos. osideran
tes mortis piculu. dei districtu iu
diciu. quo omnia peccata que per
temptationes et tribulatioes hic
non diluimus strictissime in nu
mero pondere et mesura iudican
tur. testante **Isaya** qui dicit **Po**
nam iudiciu meu in numero pon
dere et mesura. **H**oc scutu ante

nos exhibendu; hortat nos **Sapi**
ens dices. Memorare nouissima
tua. hoc est mortis horrores. iudi
cij tremore valde discrimē. et in
eternu no peccabis. **T**ercio tri
bulati scutu veritatis infra nos
hoc est ad infernu ptendam. co
gitantes q meli; est hic modicu
castigari q in inferno eternalit
cruciari. melius est in foro miseri
cordie leui flagello purgari. p q
oporteret in inferno in perpetuu
malleari. **Q**ui em vt ait **Job** timz
pruina tenuis tribulationis. irru
et super eum mix eterne damnati
onis. gaudentes ergo sufferam;
presentes temptationes. q ipse
fut certum signum eterne euasio
nis. **Q**uia vt dicit **Saum** prophe
ta. Non confurget duplex tribu
latio. sed istis susceptis dicit nob
de? id qd sequit. **A**ffixi te et non
affligam te ultra. et nuc oteram
vgam de dorso tuo. **P**ropt qd di
cit **Hee.** Nullu testimoniū credi
bilius. nullu signu certius euacua
tionis etne calamitatis. q qd ait
Ps. Corripiet me iustus in miseri
cordia **Cu** em vt ait **Job.** luet ho
omnia que fecit. in ifinitu melius
est hic in foro misericordie luere
breuie et tenuit q in foro diuine
iusticie etnalit et guit. **I**
Quarto castigati scutu vtutis fur
su sup nos ad celi gaudia eriga;
estiantes a rimates deuote dei fru
itione. scōy a angeloy associatioe;
ppetua matione. etna glorificatio
ne. ifinita oim bonoy inebriatio
ne. ad qm neo vnq; puenit nec p
uenire potuit. n q tbulacōib; vlg
ad minutissimu puluere pleissime

purgetur. **Quia** ut dicitur **Sapientie** nihil intrat in illam coquinatum et nemo ingreditur regnum celorum nisi tribulatus fuerit in hac vita. **Iuxta** illud **Actuum** .xviii. Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum dei. **Quod** si omnia patremur que unquam passi sunt sancti martires ab initio mundi usque in fine eius non sunt tamen ut ait **Apostolus** indignas passiones huius temporis ad futuram gloriam que reuelabitur in nobis. **Adde** quod ex quolibet minutissimo passo infinitam gloriam promeremur. **Iuxta** illud **Apostoli** .ii. ad **Corinthios**. **Id** quod est momentaneum in presenti et leue tribulationis nostre supra modum in sublimitatem eternam glorie pondus operatur in nobis. **Quis** ergo scutum veritatis exhibens ad haec quatuor loca murmuret amplius dicens impatienter illud **Psalmi**. **Quoniam** propter te mortificamur tota die estimati sumus sicut oves occisionis. **Cum** pro uno istorum possemus libenter per multa milia annorum grauissime tribulari. **Dos** considerantes accingamus sicut viri lumbos nostros et constanter dicamus. **Quoniam** ego in flagella paratus sum. **Quia** ut dicitur **Judith** .viij. **Omnes** qui deo unquam placuerunt per multas tribulationes transierunt fideles. **Unde** itaque taliter consideratis si sane mentis sumus non solum patienter sed etiam libenter immo gaudenter cum domino in suis tribulationibus permaneamus. **R** **Tercio** dicendum est de remunerationis sufficientia. quae tangit in hoc quod in predicto themate subiungitur cum dicitur. **Et** ego di

pono vobis etc. **In** quibus verbis permanentibus cum eo in suis temporationibus promittit deus triplex bonum. scilicet intimissimam suae dilectionis exhibitionem. omnium bonorum habundantissimam preparationem. voluptuosissimam omnium delectabilium fruitionem. **Primum** ibi **Ego**. secundum ibi. dispono. tertium ibi. ut edatis. **Primo** promittit intimissimam suae dilectionis exhibitionem. **Quid** enim iocundi? quid delectabilius. quam mirabili? quam quod ipse paterfamilias ex nimia sua dilectione ibi seruit ad mensam electis suis et dilectis. quos ad tam nobile et plenum omnium felicitate diuinium inuitauit? **Quis** non omni stupore admirandum diceret. si rex omnipotens medicos inuitaret ad prandium. et illis condescendentibus ipse ministraret? **In** quo facto omni gaudio pefluerimus. videntes quod tanti nos estimat ut in hac sua dilectione se effundat ad tam indubitam erga nos dilectionem. ut nobis diuinantibus ipse quasi seruius videatur. **Et** hoc est quod promittit veritas **Luce** duodecimo. **Amen** dico vobis quod percussit se et faciet illos discumbere etc. **Quod** exponit beatus **Gregorius** dicens **Percussit** se. id est ad retributionem se preparat. faciet eos discumbere. id est in eterna requie vel quiete refoveri. **Discumbere** quippe nostrum in regno quiete re est. **Secundo** sic ministrans exhibet nobis omnium bonorum copiosissimam preparationem. quod intelligitur in hoc verbo dispono. **Dispono** id est quod diuisa ponit. **Ibi** enim proi-

nobis feculum de proprijs meri-
tis comparatum. secundum fecu-
lum de meritis sanctorum participa-
tum. tertium de meritis xpi super-
erogatum. dicitq; nobis deus ex
pleno affectu sue dulcedinis illud
Cant. v. Comedite amici bibite
et inebriamini karissimi Quod ex-
ponens **Ber.** dicit. Comedimus
in celo premia de proprijs meritis pro-
uementia. et bibimus de humani-
tate xpi in nos irrorantia. sed in-
ebriamur. i. ab omni quod sumus a-
lienam ut per bona diuinitatis in
nobis vniuersis confluentia. Tertio
de bonis iam dictis dispositis et
nobis propositis habemus voluptu-
osam omnium delectabilem frui-
onem. que superfluens voluptas
ex hoc maxime prouenit qd omni-
bus bonis dñi in toto quod sumus
vniuersis et in omni parte perseue-
mur. Sic em̄ ut ait scriptura. deus
erit omnia in omnibus. cum omnibus
bonis suis erit in omni quod nos
sumus. Hoc ipse nobis prestat qd
vniuersis ac. *fil. iij. sup. eij. de eod. aplo.*

Sermo. lxxvij. De sancto Au-
gustino Sermo primus.

Homo quidam peregre p-
fiscens etc. **Math. xxv.**
Dicit Bern. qd dignum val-
de est ut quibus a constitutione
mundi preparatum est regnum.
ipsi etiam regno se non negligant
preparare. Quo autem hoc facere de-
beamus docet nos dñs in parabo-
la hic expressa. Nam ut ait **Grego.**
Ipsa est homo qui peregre profectus
est. tradens singulis nobis bona
sua. ut per eadem bona temporalia lucre-

ntur et mereamur eterna. ut qd gra-
tis daturus erit leuibus laboribus me-
reamur. Dedit autem vni quicquid tale
ta. alij duo. tertio vniuersum. ut veni-
ens in tpe suo sciret quod fidelitate v-
nusquisq; negociatus esset. **Deu-**
hæc quinq; talia quinq; dona in-
telligimus. qd si ad lucrum ponimus ut
debeatur. alia quicquid talia in infinitum
meliora lucrabimur. ipso tñ qd do-
na contulit adiuuante.

Sunt autem hæc talia. nos ipsi. nati-
uitas. tempus. mundus. deus. Que
si ad lucrum ponimus ut debeatur et opter
in infinitum lucrabimur meliora. Tunc
autem singula talia bene utimur et per
sequens bonum lucrum acquirimus.
cum singula utimur ad tale usum propter
quod ipsa nobis a domino data sunt. De-
dit autem deus nobis nosmetipsos ad
sacrificandum. primum ad exercitandum.
tempus ad lucrandum. mundum ad
speculandum. deum ad amandum.

Primo ergo videamus ad quod et
propter quod deus nobis dedit nosmetipsos.
hoc autem fecit ut per eum creati per vite
sacritatem ad ipsum redeamus. et apud
deum eternam maneamus. Quod tamen figu-
ra quod scriptura probat possit euidenter
ter. Et primo figura. scilicet per colubam
Noe. quam idem de archa emisit. ut
ad eum reuertere. sic deus emisit
nos de archa cordis sui. in quo ab e-
terno sumus predestinati. ut in hac vita
per eum atque nostrum meritum sacrificati
rediremus ad eum et cum eo eternam vi-
uamus. Hoc etiam ostendit per scripturam
Dicit ei Ap. ad Ro. viij. Quos
predestinauit hos et vocauit. quos
autem vocauit hos et iustificauit. scilicet per
dei gratiam et hominis meritum. quos au-
tem iustificauit hos et magnificauit

per gloriā. **I**dem. i. ad **Thessal.** nō
nō enim vocauit nos de⁹ in iū
diciam sed in iustificationem. vñ
sicut preuenit nos deus i creādo.
sic etiam preuenit nos in sanctifi
cādo. **V**inc beatus **Bernhard⁹**
Adeo et ad deū conditus est ani
mus rationalis. vt ad ipsum sit
pueris eius. q̄ diu ergo hic viui
tū q̄ p̄pius potest accedat ad eū
similitudinē. a quo sola discedit
dissimilitudinē. vt sit hic sanctus
sicut ipse sanctus est. et in futu
ro beatus sicut ipse beatus est.
Et quia deus et omnis familia e
ius pariterq̄ mansio celestis et o
mnia eius sancta sunt. oportet nos
qui ad eandē mansionem p̄petuo
possidenda⁹ vocati sum⁹ similiter
esse sanctos. p̄pter qd̄ hortatur
nos de⁹ dicens. **S**ci estote qm̄ ego
scis sū dedit ergo nob̄ nosmetip
sos et posuit nos i hāc vitā vt s̄
ctificemur. vt hic scificati pueni
am⁹ ad perpetuā btitudinē. **S** ne
causaremur de hui⁹ scificatiōis
difficultate puenit nos p̄ s̄ctifi
cāis suis laboribus et expensis in
baptismo quē cōsecrauit in spū s̄
cto cū sanctis verbis. et cum sua
passiōe pariter et eius morte. **N**ā
q̄ de spū sancto cōsecratus sit. pa
tet per colūbā que descēdit i bap
tismo super xpm̄. **Q**d etiam ex s̄
ctis verbis baptismus cōsecratur.
patet per inuocationem scē trimi
tatis. **E**t q̄ etiā ex passiōe et mor
te xpi cōstet. patet per **Aplm̄** dīcē
tes. **Q**uotquot em̄ baptizati su
m⁹ i morte ipsi⁹ baptizati sum⁹.
Ad Ro. vi. **E**t sic scificati sum⁹
sine nobis in baptismo per deum

nm̄. **N**ihil amplius a nob̄ petēs
nisi vt eandē scificationē i nobis
obseruem⁹. nec ampli⁹ aliquid
a nob̄ requiritur. **O** **Q**d
si hāc scificationē in nob̄ sedam⁹
per peccm̄. necē est vt nob̄ ex p̄pi
is sumptibus aliud baptisma cō
secremus. non q̄ ex solo nostro
aliquid cōsecrare valeamus. sed
q̄ nostruz superaddituz nos pote
rit iterum sanctificare. **O**portet
enim ad instar et similitudinē p̄
oris baptismatis aliud baptisma i
staurare. ex spiritu cōtritiōis.
verbis cōfessionis et supplicatiōi
b⁹ et p̄p̄is passiōibus et labori
bus. que cōiuncta priorib⁹ nos
sanctificant iterato. **E**t hoc ē qd̄
dicit **Aplm̄** ad **Heb.** x. **V**olunta
rie nobis peccantibus iā nō relin
quitur nob̄ hostia p̄ peccato **X**pc
enim resurgēs ex mortuis iā nō
imoritur. **Q**d exponēs btūs **Bēn.**
dicit **Q**uo voluntarie peccanti iā
non relinquitur hostia p̄ peccato. n̄
q̄ nō illi de nūo crucifigitur xpc. ⁊
non cōplantatur iterū similitudi
nē mortis eius per baptismū. sed
p̄p̄ia ab eo vna lacrimaz exigi
tur p̄p̄ia baiulac̄ crucē. p̄p̄ia mē
bra mortificare. nō q̄ p̄p̄ia cuiq̄
satisfactio sufficiat. sed nostra ad
dita p̄p̄ia valeat. q̄ nisi cōp̄tia
mur non cōregnabimus. **P**
Scdm̄ talentū qd̄ ad lucrāduz
nob̄ contulit de⁹ est n̄ proxim⁹. vt
cū in deo imediate nos exercē nō
possum⁹. exercēamus nos in p̄xi
mo p̄pter deū. **N**ā q̄cqd̄ de genere
virtutū et beneficiorum bonoz et
maloz illi impendimus deus r̄pu
tat sibi factuz dicens singul nob̄
q̄ in

illud **Mathei. xxv.** **Q**uod unum ex inimicis meis fecistis mihi fecistis. **H**inc est quod **Saulo** persequentem electos suos dixit. **Saule saule** quid me persequeris? **Q**ui ergo deo placere desiderat. exercet se in bono erga proximum. et sufferat mala proxi-
mi. et deo nouerit satisfactus pro omnia. **N**am qui diligit proximum bona omnia operatur et mala omnia detestat. **Q**uia de primo dicit **Apoc. ad Ro. xij.** **Q**ui diligit proximum legem impleuit. **N**am non adulterabis. non occides. et si quod est aliud mandatum in hoc uerbo instauratur. **D**e secundo idem dicit. **D**ilectio proximi malum non operatur. et ideo mandatum de dilectione dei et proximi tam in ueteri quam in noua lege strictissime est mandatum. **N**umquam enim deus se reputat diligi nec amorem nostrum accipit nisi propter eum proximum diligamus. **H**inc **Beatus Hieronymus**. **S**olue tributum amoris et deo noueris satisfactus. **P**lenitudo enim legis est caritas legem continens et prophetas.
Q **P**ropter quod sciendum quod ad diligendum proximum deus dedit nobis triplicem mensuram. ut uide licet diligamus eum sicut dilexit nos deus. et sicut diligimus nosmetipsos. et sicut alterutrum se diligunt membra nostra. **D**eus autem dilectionem suam erga nos probauit triplici argumento. **D**eus tantum nos dilexit. ut pro nobis daret res. corpus. et animam. **N**am de primo et tercio dicit **Jeremias. xij.** **R**eliqui domum meam. dimisi hereditatem meam. ecce primum. et dedi dilectam animam meam in manibus inimicorum. ecce tertium. **D**e secundo autem dicit **Isaie.** **C**orpus meum dedi percus-

sionibus et genas meas uellentibus. faciem meam non auerti ab increpantibus et conspuentibus in me. **S**ic et nos debemus res corpus et animam pro fratribus ponere. dicente domino **Iohannis. xij.** **H**oc est preceptum meum ut diligatis in uicem sicut dilexi uos. **E**gregorius **H**oc debemus exhibere proximis. quod a deo indignis nobis conspiciamus exhiberi. **S**ecunda mensura qua debemus proximum diligere sumus nosmetipsi. dicente domino **Mathei. xxij.** **D**ilige proximum tuum sicut teipsum. **H**ec autem dilectio erit trimembris. **S**ic enim diligimus nosmetipsos. ut omne bonum nobis cupiamus. et nullum malum nobis fieri uelimus. ut magnum bonum nobis plusquam proximo paruum desideremus. quod magis bonum magis desiderabile est. **S**ic proximo omne bonum et nullum malum uelimus. et maius bonum proximi plusquam in nobis paruum cupiamus. **D**e primo **Mathei. vij.** **Q**uodcumque uultis ut faciant uobis homines hoc facite illis. **D**e secundo **Thybie quarto.** **Q**uod tibi non vis fieri caueas ne alii facias. **D**e tercio dicit beatus **Bernardus.** **S**i non magis ad maiora dei lucra gaudeo que per alium fieri comperio quam ad mea parua. patet me caritatis odinem non habere. **Q**uod si dixerit quis difficile est quemquam plus gaudere de alieno magno bono quam proprio paruo. aduertat saltem ex hoc excellentiam sponse que gloriatur dicens **Ordinauit in me spiritus caritatis** **T**ercio membra ita se mutuo

diligunt et unum pro reliquo se
exponat sic et nos ac.

R **T**ercium talentum est ipsum tem-
pus quod dedit nobis deus ad lucra-
dum. quod ita proprie est nostrum ut
si illud perdemus perire nosmetip-
sos. Unde Seneca dicit. Omnia que
habemus aliena sunt. solum tempus
nostrum est. Et ideo dicit Augustinus.
O tempus tibi impensum requiri-
tur a te quod sit expensum. Verum
quod proficit Sapiens Ecclesiastici. non. ut tempus
obseruemus dicentes. Filius serua tempus
Sciendum quod triplex est tempus. scilicet pre-
teritum presens et futurum. que
sunt cum magis sollicitudine seruan-
da. Nam preteritum cum dolore. pre-
sens cum labore. futurum cum ti-
more est sollicitudine obseruandum.
Primum tempus scilicet preteritum est ob-
seruandum cum dolore reputantes quod
sine fructu transierit. dicentes illud
Ezechielis. Recogitabo tibi omnes annos
meos in amaritudine anime mee Et
illud Iob. vii. Menses vacuos e-
numeravi michi. Quod exponit Gre-
gorius dicens. Tempus vacuum tra-
hite est tempus sine merito expen-
disse. **S**ed tempus scilicet presens obfusa-
dum est cum labore. ut cum preteritum
perdidimus saltem presens tempus ad expe-
dendum vultu viriliter attingamus. quod
Sapiens ammonet Ecclesiastici. ix. Quodcumque
potest manus tua facere instanter
opare. quod nec opus nec ratio nec
sapientia erit apud inferos quo tu
aperas. **T**ercium tempus futurum est ob-
seruandum cum timore. nescimus enim
quod nobis in illo euemiet Ecclesiastici. in.
Fili memorare nouissima tua et in
eternum non peccabis. Quod exponit
Bernhardus dicens. Nec sunt mors

iudicium iherosolyma. et subiungit Quis
horribilius morte. quid terribilius
iudicio. nam iherosolyma nichil potest itole-
rabiliter esse vel cogitari. De his
tribus temporibus dicitur Ecclesiastici. in. Est tem-
pus flendi. est tempus ridendi. est
tempus lapides colligendi. et est tem-
pus prouidendi. Primum est preter-
itum cuius proditio merito est deplenda
Sed est presens in quo lapides merito
sunt colligendi. Tercium est futurum
quod cum omni sollicitudine est prouide-
ndum. De quo dicitur Deuteronomio. xxxii. Vtina
sapienter et intelligerent ac nouissima
prouiderent. **S** **Q**uartum
talentum est iste mundus quem dedit
nobis deus ad spectandum. In quo
tria consideremus. que ipsum mundum
reddunt obprobrium per omnia.
scilicet eius defectio. nem. infectione.
deceptione. De primo dicitur in cano.
Iohannis. ii. Mundus transiit et eo
cupiscentia eius. Quod exponit Gre-
gorius dicens. Ecce mundus qui diligit fugit.
ubi quod mors. ubi quod desolatio.
ubi quod luctus. vnde quod patimur. vnde
quod amaritudie replemur. et cum
ceca mente eius amaritudinem ama-
ruginem sequimur. laborem inherere
mus. et quod laborem retinere non possu-
mus cum ipso labimur. quem cadentes
tenere non possumus. De secundo scilicet eius
infectione patet ad sensum quod eius ama-
tores inficiuntur vitis et peccatis. Qui
videlicet mundus describitur Sapientia. xii.
ubi dicitur Alius alium per inuidiam occidit.
aut adulteras occidit et omnia commixta sunt.
Et sequitur sanguis. homicidii.
furti. fictio. corruptio. infidelitas.
ebrietas. et puerum. tumultus
bonorum domini imemoratio. animarum igna-
tio. nuptiarum insolentia. impudicitia. Ex

quorum omnium consideratione merito vilescit nobis mundus. ut simus de numero illorum de quibus dicit Ap⁹. qz sunt quidam qui utuntur hoc mundo tanquam non utantur. **T** **C** De tercio iterum. scilicet de eius deceptione. patet ad sensum. qz suos decipit amatores. Promittit enim sufficientiam. quam nulli unquam homini persoluebat. quis enim de his que mundus dat satis habuit. Et est ratio. qz anima ad ymaginem dei creata nullis unquam rebus faciri poterit nisi deo. Quia cera impressa sigillo. nulla unquam sigillo alio applicari poterit nisi primo. **V** **C** Quintum talentum a domino receptum est ipse deus. sine quo omnia priora talenta lucro vacua remanent. ipso dicente Johannis. v. Sine me nihil potestis facere. Quicquid enim sine adiutore deo facimus. etiam si sit de genere boni. non tamen in operibus merito computatur. qz valor merito non ab operante homine. sed a cooperante deo estimatur. Unde deus salutem nostram desiderans. quam sine eo nullatenus possumus operari. dicit nobis. n. Ne. in. Fac mecum amicitiam et erit manus mea tecum. Quod etiam Sapiens considerans rogat deum. ut secum dignetur operari dicens Sap. ix. Da mihi domine scientiam tuarum assistentem sapientiam. ut mecum sit et mecum laboret. **X** **C** Dat autem deus se nobis tripliciter. scilicet per incarnationem ad vitam nostram instruendam. Per corporis sui tribulationem ad instructam vitam confortandam. Per spiritus sancti inspirationem

ad instructam et confortatam vitam sanctificandam. quibus tribus totum bonum hominis usque ad perfectam sanctificationem perficitur et completur. Quod si hoc gloriosum talentum ad copiosum lucrum ponere cupimus. debemus domino incarnato occurrere per imitationem. deo in cibo per desiderii inflammationem. deo in spiritu per congruentem preparationem. **P**rimo dico debemus deo incarnato occurrere per imitationem. ut sequamur amara eius que pertulit in carne. ipso domino iubente Luc. ix. Qui vult venire post me abneget semetipsum et tollat crucem suam et sequatur me. Hinc Aug⁹ Illi claritate dei potestur qui hie redemptoris sui vestigia imitantur. Equidem dominum ihesum legimus fleuisse obprobria et contumelias sustinuisse. sputa. flagella. crucem pertulisse. et nunquam legimus risisse. nec in presenti tempore prospera habuisse. Hinc spe gaudent omnes electi cum ceperint mundi aduersitatibus fatigari. nullis eis prosperitatibus prosperari. scientes paulo dubio nullam aliam viam superesse per quam sic possint celos penetrare. **S**ecundo debet deo in cibo nobis dato occurrere per desiderii inflammationem. ut sicut deus in magno desiderio hunc tibi dedit dicitur Lu. xxij. Desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum. sic et nos in magno desiderio accipiamus. et tunc hoc talentum ad bonum lucrum exprimumus. **T**ercio debet deo in spiritu sancto nobis dato occurrere. per diligentem preparationem. a nobis omnium diligentia expellentes. que

hinc dignantissime gratie aduen-
fantur Et ad hoc ammonemur **A**
mos. iii. Prepara te in occursum
domini tui. Et. ii. Re. vii. Prepara
te corda vestra domino. Quod si his tribus
modis deo occurrimus. hoc talentum
ad bonum lucrum ponimus.

A Nunc percurrendum est bre-
uiter. quod et quantum fidelis seruus
lucretur his talentis. quod in eodem
euangelio legimus euidenter. sic enim
legitur. Accessit autem qui quinque
talenta accepit et lucratus est alia
a quinque. Nam per talentum primum
quod nos ipsi sumus. hoc est corpus
nostrum defectuosum. criminofum.
vitiosum. tenebrosum. lucratur
aliud corpus. siue aliud esse lumi-
nosum perfectum et virtuosum et glorio-
sum. cum in futura vita glorifica-
bimur apud deum. cum corpus no-
strum quantum votibus restituetur. et
anima similiter suis donis glorifi-
cabitur. Tunc corpus gloriosum per
corpus ignominiosum tanquam tale-
tum ex talento sumus felicitate lucrati
quoniam reformabitur corpus humili-
tatis nostre figuratum corpori clari-
tatis sue. Secundo per secundum talentum
quod est nosster proximus lucratur
alios proximos. qui se nobis in infini-
tum exhibent iocundiores. Nam per
omnitionem proximorum quos in hac
vita duos aduersarios et perse-
cutores sustinet. in celo eos dili-
gimus ut nosmetipsos de ipsorum glo-
ria tanquam de propria gaudentes. que
videlicet gaudia de proximis accepta
toties multiplicatur quot electi
sunt in celo. De quo Bern. Reuera
videre non possum quomodo ineffabi-
le gaudium circumquaque non habe-

beat quem tot felicitatis omnia eis
cumdat. Gaudebis enim de bonis
tuis multum nimis. sed si habes
aliquem quem sicut teipsum amares
de bono etiam illius sicut de tuo gau-
deres. cumulabitur ergo gaudium
nostrum totiens quot sunt homi-
nes et angeli in celo. **T**ercio per
tercium talentum quod est tempus lu-
cratur nos tempus. scilicet eternitatem
interminabilem. quod de puncto huius
temporis mercamur vitam que nobis
permanet in eternum. et sic per
punctum huius temporis meremur
eternitatem. **Q**uarto per quar-
tum talentum quod est mundus merca-
mur celum omni iocunditate sua
uitate et gloria eternam supple-
num. **Q**uinto per quintum talen-
tum quod est deus. qui se dat nobis in
hac vita obumbratum velatum per
speculum in enigmate mercamur
deum nuda veritate reuelatum. ut cum
contemplemur faciem ad faciem sine
medio in eternum. Quod nobis occu-
rat Iesus christus etc.

Sermo. lxx. De natiuitate
beate Marie virginis sermo primus

Orietur stella ex Jacob et
exurgit virga ex israel
et percussit duces Moab
et erit Doumea possessio eius Nu-
meri. xxiii. In quibus verbis apponitis
bata virgo a dignitate triplici omnia
tur. **P**rimo quantum ad ingressum eius
gloriosum. secundo quantum ad progressum eius
virtuosum. tercio quantum ad egressum eius
gloriosum. Primum ibi Orietur stella
ex Jacob. secundum ibi. et exurgit virga
ex israel. tercium ibi. et erit Doumea

possessio eius. Comparatur igitur
primo stelle in ingressu propter origi-
nis claritatem. Vnde in processu pro-
ventris fecunditatem. possessioni
Voumee propter assumptionis sub-
limitatem. In gressus ergo gratia
suis respicit gratiam sanctificantem.
Progressus eius virtuosus respicit
gratiam fecundantem. egressus eius
gloriosus respicit gratiam glorifican-
tem. Hec gratia triplex conueni-
enter tangitur in salutatione an-
gelica. Cum enim dicit. gratia plena
tangit gratiosum ingressum. quan-
tum ad gratiam preuenientem et
sanctificantem. Cum autem subiun-
gitur. dominus tecum. tangit virtuo-
sum progressum. quantum ad grati-
am comitantem et fecundantem.
Cum vero subinfertur. benedicta
tu in mulieribus. tangit gloriosum
egressum quantum ad gratiam
glorificantem et sublimantem.
De hac triplici descriptione dicitur.
Pro. xxij. Ecce descripsi tibi eam
tripliciter. scilicet quantum ad ingressum.
progressum. et egressum. **C**ommissa
secundo et tertio. de primo scilicet eius in-
gressu qui proprie ad hanc festiuita-
tem pertinet est dicendum. Et hic
adhuc in tria diuiditur. secundum quod
gloriosa virgo tripliciter commen-
datur. Primo a puritate tem-
poris. secundo a claritate originis. ter-
tio a nobilitate propaginis. Pri-
mum ibi Ozies. secundum ibi. stella. ter-
tium ibi. ex iacob. **B**
Sciendum ergo quod glossa virgo
stelle uenientissime operatur. propter
eius proprietates que beate virgini videntur
proprie uenire. Sunt autem stelle
secundum substantiam purissime. secundum for-

nam lucidissime. secundum situm altissi-
me. secundum motum velocissime. secundum
quantitatem maxime. secundum visum
paruissime. secundum effectum uirtuosissi-
me siue efficacissime. Que omnia ui-
dentur glorie uirgini posse uenientissi-
me adaptari. **H**ec ergo secundum
ordinem presequentes. Primo di-
citur quod sicut stelle secundum substantiam
sunt purissime. sic beata uirgo
in ortu siue natiuitatis ab omni pec-
cato originali et veniali per spiritum
sanctum fuit mundissime purifica-
ta. **P**ropter quod sciendum quod in sa-
cra scriptura de triplici legimus
expiatione. id est purgatione siue san-
ctificatione. scilicet generali. speciali.
singulari. **P**rima est communis.
et fit per sacramenta ecclesie. et
hec tollit culpam originale. infundit
gratiam. debilitat fomitem. relin-
quit tamen puritatem ad peccandum tanquam
venialiter quam mortaliter. quod hu-
i in maxima multitudine hominum pec-
cante tempore experimur. Et hec
est sanctificatio baptismalis. et est
omnium venatorum. et ideo dicitur ge-
neralis. **S**ecunda uero specialis
dicitur. que fit per gratiam sancti
spiritus specialem. que sicut prima
tollit culpam originale. infundit
gratiam. mitigat fomitem in tantum. ut
non impellat ad peccandum mortale.
relinquit tamen puritatem ad peccandum
venialiter. et talis sanctificatio
fuit Iheremie et Iohannis bap-
tiste. De quibus dicit Iheremias. Prius
quam te formarem in utero noui te.
et ante quam exires de ventre sancti-
ficauit te. **T**ercia dicitur singula-
ris que fit per gratiam spiritus sancti. que
suppositis actibus predictis tollit pro-

mitate ad peccandū tā venialit̄ q̄
mortalit̄. et hęc facta est btē vir
gini. nec in hac ei comunicat alie
nius. **S**ecundo stelle scdm formam
sūt lucidissime. sic btā v̄go scdm
oēs formā viuēdi splēdebat. **S**plē
debat aut̄ tripliciter. **S**up̄ se ad
deū p̄ dimissimā cōtēplationē. itra
se sibi p̄ simplicissimā cōgnitio
nē. extra se ad p̄xim p̄ disciplinā
tissimā cōuersationē. **P**rimo dico lu
cebat sup̄ se ad deū p̄ dimissimā cō
tēplationē. **S**imā essentia sup̄ oēs
viatores q̄tū hūane creature pos
sibile fuit lucidius cōtēplando. vt
veracit̄ dicere possit illd̄ **Ecc̄i. xx
iii.** In oī p̄lo et in oī gēte p̄ma
tū habui. et oīm excellētū et sub
limū colla p̄pria v̄tute calcavi.
Sic dicit iterū **Ecc̄i. xxiii.** Et i ple
nitudinē scōz detēctio mea. **A**c si di
cat. **Q**uicq̄ oēs sancti cōtēplādo
attigebāt. in oīm istoz plenitu
dine cōtēplando demorabar. **V**n̄ si
de **M**oyse et **P**aulo dici poterit. q̄
deū cōtēplantes in diuina viderūt
essentia. multo verius et diuini⁹
hoc dici poterit de m̄ze dei et v̄gie
glōsa. cū sicut iā oēm ē tenuerit p̄
matū sup̄ oēs. **S**ecundo lucebat itra
se p̄ simplicissimā cōgnitōez. cōgnosce
bat em̄ oia p̄ntia. p̄terita. et futu
ra. que ipsam ad salutē poterāt
p̄mouere. vt veracit̄ possz dicere
illd̄ **Ecc̄i. ii.** In sapia dei luxit aīa
mea. **P**er quā sapiētā vt ibidez
dicit. **xxiii.** Circū celi circūui so
la. et p̄fundū abissi penetravi. et
in fluctib⁹ maris ambulavi. et in
omni terra steti. nō pedum de am
bulatione. sed mentis cōgnitōe.
vt de ea veracit̄ dici possit illud

Sap. ix. Ipsa scit omnia et intelli
git. **T**ercio lucebat extra se ad
p̄ximū per disciplinatissimā cō
uersationem. vt in hac parte lu
ceret omnib⁹ qui in domo dei sūt
Si em̄ veracit̄ dicebat **Paul⁹** de
quibusdā paupibus **Philipp. ii.**
q̄ in medio nationis praeue et p
uerse lucrent sicut luminaria in
mundo. quis explicabit qualiter
hoc glōsuz lumē luxerit in hac vi
ta. **D**e qua dicit **Sap. ix.** Nullam
habet amaritudinē cōuersatio illi
us. **I**n tantū em̄ cōuersatio ei⁹
placuit. vt cū sepe legamus dñm
a iudeis reprehensum vt est illud
Math. xi. Homo vray et potator
vini. gloriose v̄ginis vitā in nulla
vnc̄ re et a nullo legim⁹ reprehe
sa. vt merito de ea dici possit illd̄
Judith. xi. Disciplina tua in om
nibus puincis predicatur.
Tercio stelle scdm situm sūt al
tissime. cum em̄ scōz astronomos
minima stella sit octies maior to
ta terra. que tamen nobis minor
apparet. cō q̄ remotissime sint a
nobis. vt propter distantiam tā
parue videantur. **S**ic beata vir
go maria in altissima stetit vita.
et solum filium dei et hominez ha
biuit supra se. et infra se omnem
penitus creaturam. **S**tetit autez
in triplici altitudine. scz in altissi
mo gratiarum. virtutum. et de
uotionis. **A**ltissimum autē in gra
tias est habere omnem gratiam.
quam gloriatur se habere **Ecclesi
astici** vicequarto **I**n me gra
tia omnis vie et virtutis. **U**nde
Bernardus **Ron** de cuit mariam
omnes habē grās. nec paucas.

quæ summum gestabat in vtero. si
quicquid summum quicquid altissimum
fuit in gratia. hoc totum habundantissime
possidebat. Secundo stetit in altissimo
virtutum. Altissimum enim
in virtutibus. est omnes virtutes
sine titillatione contrarij sed vicij
perfectissime possidere. Non enim
sic agitur in nobis miseris. sed quæ
quid virtutis consequimur hoc proficit
in expugnatione vitiorum.
Sic enim communiter dicitur quod virtus
tenet medium vitiorum. Vnde
eunuchus qui sic est a natura non
attribuitur virtus castitatis. eo
quod de contrario vitio. sed de incontinentia
non impugnatur. Vnde ad commendationem
sponse in Cantu. 11. dicitur. Sicut liliū inter
spinas. sic amica mea inter filias. vnde
sicut rosa crescit inter spinas. sic
tuus crescit in medio vitiorum. Beata
autem virgo sic virtutes suas possidebat.
ut tamen de contrariis vitis nichil sentiret.
et hoc est possidere virtutes in supremo.
Tercio beata virgo Maria stetit in
altissimo deuotionis. Asserunt enim
eius deuoti. quod sine intermissione
in tali tantaque extasi fuerit. ad quam
raptim et velut ad momentum non
nisi maximi sancti admittuntur.
De quo dicit Apocal. 17. Factum est
silentium in celo quasi dimidia hora.
Quam deuotionem describit nobis beatus
Bernhardus dicens Caro et sanguis vas
luteum quoniam huiusmodi expitum affectum.
ut diuino inebatus amore animus
oblitus sui factusque sibi tantum vas
perditum totus pergit in deum.
ut adherens deo vnus cum eo spi-

ritus fiat. beatum dixerim et semper
cui tale aliquid in hac vita mortali
raro interdum aut semel et hoc
ipsum raptim atque vnus vix momento
spacio expiri donatum est. Te
enim perdere quodammodo tantum non
satis et omnino non sentit te ipsum et
a te ipso exinamini. atque penitus annu-
lari celestis est conuersationis non hu-
mane affectionis. et si quod de mor-
talibus quispiam ad id raptim ad-
mittitur subito iudet seculum neque.
solicitat carnis necessitas. et quod
violenter est fraternitas reuocat cari-
tas. heu redire in se recidere in sua
opellitur. et miserabiliter exclamare
illud Terentiorum primo Vide
domine et considera quia facta sunt
vilis. In hac altitudine deuotionis
creditur stetit beata virgo
Maria incessanter. De quibus
altitudinibus ipsa gloriatur Eccl.
xxiiij. dicens. Ego in altissimis
habito etc. **E** Quarto stelle
habent motum velocissimum.
Sic beata virgo Maria in profectu
velocissimo semper fuit. ut de ea
veraciter dici possit illud Prover-
biorum secundo. Vidisti hominem
velocem in operibus suis. Nec autem
velocitas in triplici diligentia ex-
eretur. scilicet in operum conti-
nuatione. omnium exteriorum et
interiorum aggregatione. contem-
plationis et actionis simul opera-
tione. **P**rimo ergo beata virgo
Maria tantum stella velociter
currebat. quia suam deuotionem
continue sine intermissione exer-
cebat. ut nec momentum temporis ei
vacuum transiret. **N**on si quis dixerit
quod hoc sepe agere poterat. quod cum hoc

esset somno cibo quiete et alijs necessitatibus indigebat. et quod uero hoc fecit dei opera non agebat. Nunc o quod hec omnia tam uirtuose agebat. ut omnia ei ad meritum prouenerent. Si enim nos peccatores uiles ueritatem celi. qui infinitis obstaculis retardamur hoc facere possumus. multo uerius beata uirgo maria hoc facere potuit. que nullum habuit obstaculum in agendo. Ac nos si non id possemus non hortaremur ad hoc. **Exo. v. ubi dicitur. Complete opus uestrum quotidie. Quod tunc facimus. si nullum tempus nobis transeat sine fructu. Vnde Ps. Querite faciem eius semper. Propter quod sunt multa genera meritum. ut in uno attediati. statim conuertamur ad alterum. Vnde Bernardus. Nulla unquam seruum dei inueniat. non dico dies. sed nec hora nisi uel sit in exercitii labore. uel proficiendi studio. uel in experientie dulcedine. uel fruendi gaudio. Item Ecclesi. ix. Quodcumque potest manus tua facere instanter operare. quia nec opus. nec sapientia. nec scientia. nec ratio erit apud inferos quo tu prosperas.** **S**ecundo hec uelocitas consistit in omnium interiorum et exteriorum aggregatione. ut cum bonis operibus agimus oculos linguam et manus cum omnibus exterioribus et interioribus sensibus ad dominum dirigamus. quia tunc uelociter proficimus. cum omnia nostra in unum aggregata. cum summa diligentia et omni conamine certatim nos adiuuant operari. **Vnde Pro. xviii. Frater qui adiuuatur a fratre quasi ciui**

tas fremia. Talis autem conuolutio in nobis sume placet deo. sicut ei conuolutio sibi displicet. **Raz de plenitudine dicitur Ecclesi. xxv. In tribus bonis placitum est spiritui meo. quorum unum est concordia fratrum. De displicentia uero sui contrarium dicitur Prover. vi. Sex sunt que odit deus. et septimum detestatur anima eius. Et illud septimum est seminare inter fratres discordias. quod inter cetera omnia detestatur.** **T**ercia uelocitas consistit in contemplatione et actionis simul operatione. Sunt autem quatuor genera factorum. Quidam tamen actiuam uitam ducentes. ut **Mattha. Alii autem contemplatiua habentes. ut Magdalena. Alii uero utramque uitam. sed diuersis temporibus exhibentes. ut Apostoli qui pro tempore et loco nunc actiuum nunc contemplatiuum extiterunt. De quibus dicit Paulus. ij. ad Corinth. v. Siue mente excedimus deo. ecce contemplatiui. siue sobrii sumus uobis. ecce actiui. Quarta uero uita est utraque uita simul. et semel habet. que sola fuit in gloria uirgine maria. De primo dicitur ad Thimo. iij. Qui bonum ministraverit bonum gradum sibi acquirit. Cui adiungit **Ber. Qui autem bonum ueritatem meliorem sibi acquirit. Optimus autem consequitur. qui perfectus est in utroque. Cui nos adiciamus. Qui utrumque bonum simul fecerit. quod in sola beata uirgine excedimus plus quam perfectus est. et aliquid diuinius quam perfectum habet. Ex his omnibus patet. quod beata uirgo maria in uelocitate habuerit proprietatem stelle. Quia si pro nostra possibilitate sequimur. erimus et nos uelociter. cumulum meritorum uelociter****

aggregando. **Q**uod et facerehortamur **Eccl̄i. xxxi.** ubi dicitur **In** oibus operibus tuis esto velocis. **¶** **Q**uinto stelle sunt maxime in quantitate. Minima enim stellarum ut dicunt astronomi octies maior est tota terra. In qua proprietate beata virgo Maria stellis similis est non corpore sed virtute. Per hanc enim magnitudinem eius potestas poterit designari. Est autem magna in potestate super omnes puras creaturas. Est enim tripliciter potens contra deum, contra homines, contra demones. Contra deum apud quem potest omnia que vult et desiderat coram eo. **De quo dicitur. He. xix.** Omne quod petieris a me impetrabis. **Et illud. in. He. ij.** Petite a me magis quod vis. Non enim fas est ut avertat faciem tuam. **Vincit Bern.** Quod illa potestas tue potestati poterit obviare, qui de carne tua carnis sue superavit originem. **¶** **S**ecundo potens est contra homines, ut omni homini quantumcumque perditio si tantum confidenter eam invocauerit gratiam impetret apud deum. **Vincit Bernhardus.** Maria sinum suum aperit universis, ut de plenitudine eius omnes accipiant. **¶** **T**ercio potens est contra demones. Quicquid enim desperatum exigente dei iusticia relinquitur demonibus per eius potestatem est crebris liberatum, propter quod ipsi demones ex eius potestate territi non audent eam proprio nomine appellare, sed frequentius eam magis appellant. **Vincit beatus Bernhardus.** Quid tibi negari poterit cum tibi non negatum est Theophilum de inferni faucibus evoca-

re. De eius potestate dicit iterum **Bernhardus.** Data est tibi omnis potestas in celo et in terra, ut omnia quecumque volueris valeas impetrare. **¶** **S**exta proprietate stellarum est quod sunt secundum visum hominum parvissime. Que proprietate beate virginis Marie operit, que per virtutem sue humilitatis minus se iudicabat. In hac enim parvitate eius humilitas designatur. **De qua dicit beatus Bernhardus.** Audeo dicere quod nec Marie virginitas sine humilitate placuisset. **Propter quod cum per Cabelum dei filius ex ea incarnandus nunciaretur, omnium virtutum oblita de sola humilitate gloriatur dicens.** Respexit humilitatem ancille sue. **De qua iterum Bernhardus.** Que est talis sublimis humilitas que cedere non novit oblati honori? **¶** **N**on magnum est humile esse in abiectione, sed magna est et rara virtus humilitas honorata. **¶** **S**eptima proprietate stellarum est quod in suis effectibus sunt efficacissime. Sunt enim discordantium reconciliative, errantium directive, germinantium fecundative. Que omnia in virgine gloriosa efficacissime sunt inventa. Ipsa enim est dei et peccatorum inter se discordantium reconciliativa, secularium hominum errantium a deo directiva, propter quod et stella maris dicitur, eo quod nautas in mari errantes dirigat ad portum salutis. **Est ergo germinantium fecundativa, quod quicquid de bonis operibus perficimus per eius gratiam et intercessionem in debitum fructum germinat apud deum.**

**Sermo .lxx. De eadem Ser-
mo secundus.**

Homo quidā descendebat
ab Iherlm in Ihericho &
incidit i latrones. Lu. x.
Dicit in libro sapie. ix. Difficile e
stimam⁹ que in terris sunt. et q̄
in p̄spectu sunt inuenimus cū la-
bore. que aut̄ i celis sūt quis inue-
stigabit. Ac si dicat. Si difficile a
liquo intelligim⁹ de tremis que
sensibus subiacēt. quid possumus
intelligere de celestib⁹ & diuinis.
Vinc est q̄ gloriosus ille archipe-
dicator Iehus xps quoties loqui
soluit de celestib⁹ et diuinis. assū-
psit corporalia loquens in parolis.
vt per visibiliū rez similitudines
pede tēptim nos ducere ad celestia
et dīna dicēs. Silē est regnū celo-
rū de cē v̄gimibus. vel thesauro ab-
scodito in agro. vel etiam sagene
imisse in mare. Qd̄ exponēs bea-
tus Gre. dicit Regnū celoꝝ ideo
terrenis rebus simile dicit. quate-
nus ex hys que anim⁹ nouit. sur-
gat ad incognita que nō nouit.
vt p̄ ea que vsu didicit discat in-
telligere que nescit. **E**x hys oī-
bus ergo instructus. placuit ver-
bum p̄positū inducere. vt per res
corporales que hic sonant. natiui-
tate gloriose v̄ginis marie depin-
gamus. In quibus verbis tria in-
telligim⁹. scz gloriose v̄ginis sin-
gularitate. descensionis qualitate.
nāam vtilitate. Primū ibi. Homo
quidā. secundū ibi. descēdebat ab
Iherusalē in Ihericho. terciū ibi.
et incidit in latrones. Nec p̄ ordi-
nē p̄sequētes. **P**rimo dicimus

q̄ in hoc p̄mo membro intelligi⁹
gloriose virginis marie singulari-
tatem. licet em̄ hoc nomē Homo
scdm gramaticos sit nomē appel-
latiuum pro omnibus. Per hoc tñ
nomen quidā additū ei ab hac ge-
neralitate restringitur. vt non
stet p̄ omnib⁹ sicut p̄us. sed p̄ v-
no intelligat̄. licet adhuc indefini-
te. vñ dicūt ipi logici. q̄ p̄positio
indefinita equipollet particulari.

Sūt aut̄ tria p̄p̄ que
gloriosa v̄go maria hic ab omib⁹
hōib⁹ restringit̄. diuidit̄. et etiaz
separat̄. In quibus nec primam
silēm visa est nec h̄ze sequentes.
scz p̄p̄ gr̄az plenitudinē. v̄tutū
pulcritudinē. meritoꝝ multitudi-
nē. que tria hec v̄go et m̄ ita sin-
gularitē habuit. vt eadez nemo
vnq̄ habuerit vel habebit.

Primo gō dicam⁹ de gr̄az
plenitudine. Nā de ea vera cit̄ dici-
tur p̄ angelū. q̄ plena fuit gr̄az
dicēs. Ave gr̄a plena. Que videli-
cet v̄ba. cū sint ab angelo plata
oportuit esse vera. qz v̄ba angeli
nō p̄nt cadere ab effectu. Notabi-
liter autem angelus mariam an-
te conceptionem dixit esse plenā
gratia. qz in conceptione filij dei
et in reliquum fuit gratia super-
plena. Fuit enim sibi plena. nob̄
autem superplena. De primo dici-
tur Ecclesiastici. xxvii. In me ḡ-
tia oīs vite & veritatis. De scdo
ibi d̄. Videte qm̄ nō solū mihi la-
borauī. sed omnib⁹ exquiretib⁹
veritatem. Et ideo subiungit̄ ibi-
dem. Transite ad me omnes qui
concupiscitis me. et a generatio-
nib⁹ meis adimplemī. vt videlicz

de superplentudine eius omnes acci-
piant. **D**e primo adhuc dicit **I**hēo-
nimus. Ceteris per partes **M**ari-
e vero se totā simul infudit pleni-
tudo dimitatis. **D**e secundo dicit be-
atus **B**ernhardus **M**aria sinum
aperit vniuersis. vt de plenitudi-
ne eius omnes accipiant. captiuus
redemptionem. eger solationem.
peccator veniam. iustus gratiam.
angelus leticiam. filius carnis sub-
stantiam. tota trinitas gloriam.
De primo adhuc dicit **B**ern. **M**eri-
to de te virgo gloriosa plenitudo
gratie predicatur. quia in te fuit fides
patriarcharum. spes prophetarum. ca-
ritas Apostolorum. constantia martirum.
sobrietas professorum. castitas virgi-
num. puritas angelorum. **D**e
secundo dicit iterum **B**ern. **M**aria quia
superplena gratia in conceptione filii facta
est facillime poterit moueri.
vt ex ea liquor gratie effundatur.
De utroque autem simul dicit idem **B**ern-
hardus. **A**d quod **M**aria ante con-
ceptionem filii dei plena gratia nun-
tiatur ab angelo. nisi quia dudum
sibi plena nobis fieret suppleta. **S**i
enim vasi ex toto iam pleno aliquid
quod corpus imittitur. quantum
illud magnum est quod imittitur.
in tantum necesse est effluere de
superpleno. **E**t quia in eam iam
dudum plenam deus eternus dei
filius in conceptione in utero eius
imittitur. **I**deo necesse est vt fu-
perfluat in eternum. **E**t sic pa-
ter quomodo beata virgo ex ple-
nitudine gratiarum a communi
statu omnium hominum separaretur.
Nam de omnibus nobis dicit **A**-
postolus ad **E**phe. .ij. **V**nicaque

nostrum data est gratia secundum
mensuram donationis christi. **I**psa
autem non vnica. sed omnes gra-
tias possidebat. **R**. **S**ecundum
do **M**aria singularis dicitur propter
virtutum plenitudinem. quia om-
nes virtutes habebat sine impul-
su contrarij et vitij. nostre virtu-
tes si quas possidemus fide dicuntur
veraciter. quia cum impugna-
tione contrarij vitij acquiruntur.
Vnde eunuchus vel qui sic est a na-
tura siue frigidus non attribuitur vitij
castitatis. quia de contrario vitio non
impugnatur. si illis virtus castitatis
attribuitur. quia cum impugnantur resistunt
tamen vitio. et sic placent in corpore
castitate. **L**. **P**ropter quod
per magis laude dicit deus spose sue
in **C**anti. .ij. **S**icut liliū inter spinas. sic
amica mea inter filias. **Q**uod per liliū
nisi castitas. quod per spinas nisi
vitia impugnantia designantur. sic
igitur rosa inter spinas. sic castitas
inter vitia crescit. **V**n. **P**hilos. .ij. **E**-
thicoz dicit. quod virtus tenet me-
dium vitiorum. **E**t ideo nostre vir-
tutes quia vitia eius mixta sunt di-
cuntur fide. gloriose autem virginis vir-
tutes dicuntur pulchritudine ha-
bere. quia nunquam villo vitio fuerunt
impugnate. quia fomes peccati de
quo vitia trahunt radicem in utero
matris virginis fuit debilitatus.
vt non posset **M**aria trahere in pec-
catum. vt potens posset non pecca-
re. sed in conceptione filii dei ita fuit
extinctus et mortificatus vt non
posset peccare. et ideo eius virtu-
tes nulla vitia impugnant. vt de ea
aperte dici possit illi in **C**anti. .viij. **T**o-
ta pulchra es amica mea et macula

non est in te. Et sic patet quomodo gloriosa virgo singularis fuit et diuisa ab omnibus hominibus in virtutis pulcritudine. **T**ercio singularis fuit beata virgo propter meritorum multitudinem eo quod ipsa super omnes puras creaturas merita cumulauit. Erant autem eius merita nobilia magna multa. Nobilia propter immediationem magna propter duplicatam operationem sed multa propter continuationem. Primo dico merita gloriose virginis erant nobilia propter immediationem. Nam opera misericordie que nos iubemur pauperibus exhibere ipsa immediate in ipsum deum non in pauperes que sunt membra eius exercebat. Ipsa enim deum lacte suo pauit hospitio uteri sui hospitauit vestiuit dominus ei corpus tanquam vestimentum de carne sua. Iacentem in cunis tanquam in carceribus visitauit et cetera opera misericordie sine medio velut in ipsum deum exercebat. **S**ecundo fuerunt merita eius magna propter duplicatam operationem. Quia simul et semel actionem et contemplationem feliciter exercebat. Nam in eo quod nutriuit iesum necessitates corporis ministrando in hoc ipso incedit deo eius diuinitatem sublimiter contemplando. Tercio eius merita fuerunt multa propter continuationem quod sine omni cessatione aut erat in exercitii labore vel proficiens in studio vel in experientie dulcedine vel fruendi gaudio. Ex his ergo tribus scilicet gratiarum plenitudine virtutis pulcritudine meritorum multitudinem beata virgo quidam homo merito nominatur. **S**equitur sequitur

dum principale. Descendebat ab Iherusalē in Iherico. In quibus verbis descensionis qualitas designatur. Hoc enim verbum descendebat signatur motum tria nobis importat. scilicet terminum a quo terminum ad quem et ipsum motum descensionis. que tria in verbis huius membri tanguntur. Nam terminus a quo per nomen Iherusalem terminus ad quem per nomen Iherico motus vero a quo ab uno termino in alium transitur per verbum descendebat importabatur. **O**

Hec tria breuiter percurrere dicimus quod beata virgo maria descendebat ab iherusalem tempore quo ab eterno a trinitate exiit preordinata ut homo fieret erat enim in corda dei ab eterno preordinata ipsa te stante. Pro. viij. Dominus possedit me inicio viarum suarum antequam quidquam faceret a principio. Ab eterno ordinata fuit et ex antiquis antequam terra fieret. Nonum erat abissi et ego iam concepta eram. Ab hinc ergo descendebat tempore premito ut mater dei preligeretur. Descendit autem in Iherico. hoc est in hunc mundum. Dicit enim Beda quod Iherico habet figuram mundi. Interpretatur enim luna que mutabilis est sicut est mundus et hoc de duobus terminis scilicet a quo et ad quem breuiter tacta sufficiat. **D**e tercio autem motu scilicet descensionis sciendum quod beata virgo tribus descendit gradibus scilicet per natiuitatem mundissime puritatis per profundum deuotissime humilitatis per affectum dulcissime benignitatis. **P**rimo dico descendit in hunc mundum per natiuitatem mundissime puritatis. Nam quod em pura creatura in tanta mundicia et factitate nata est in hunc mundum

sicut ipsa. Nam in utero matris
concepta sanctificata est per singu-
larem gratiam que originale pec-
catum subinduit. et restrinxit fo-
mitem. ut non posset eam impelle-
re ad peccandum. Ita ut potens non
esset peccare nec venialiter nec mor-
taliter. quod nunquam puro homini est
collatum. Licet enim Iheremias
et Iohannes baptista in utero
essent sanctificati. poterant tamen
peccare venialiter ut fecerunt.
Secundo beata virgo descendit per
profundissimam humilitatem. ita
ut propositio facta pro omnibus
hominibus coram deo huic appareret.
De qua eius humilitate in aliis eius
sermionibus inuenies multa
scripta. **T**ercio descendit per affe-
ctum dulcissime benignitatis. tam-
quam superfluens visceribus pieta-
tis. ut omnium hominum miseras fa-
ceret esse suas. Si enim Paulus in
infinitum inferior tanta misericor-
dia affluebat. ut seipsum omnium
hominum miseris reformaret. et
ad Corin. xi. dicens Quis inferna-
tur et ego non inferior. quis scanda-
lizatur et ego non vror. et quod
toto magis gloriosa virgo que ipsa
misericordiam que deus est nouem
mensibus gestabat in utero suo
super omnem creaturam misericordia
effluebat. propter quod dicit Bern.
Sileat misericordia tua virgo
benedicta. qui te in suis necessi-
tibus inuocatam non senserit si-
bi profuisse. De qua tamen misericor-
dia eius in membro quod statim sibi
ergo diffusius disseremus. **S**equi-
tur tertiū principale scilicet Et incidit
in latrones. hoc est conuersatione;

habuit inter peccatores. Quis e-
nim crudelior latro quam qui per mor-
tiferam peccata non corpus sed ani-
mam occidit. qui postquam omnia fue-
rint accusata conscientia latitat in spe-
lunca latronum. restringente reatu
ut non audeat leuare faciem ante deum.
In illorum ergo manus incidit mater
dei. ut omnes peccatores singulare
ius ad eam habentes confugiant
tamquam ad eorum auxiliatricem. defen-
satricem. adiutricem. que licet om-
nium hominum et angelorum sit domina et
regina. singulariter tamen est ma-
ter omnium peccatorum. **E**t hoc habet ex spe-
ciali dimisso dilecti filii sui. qui di-
xit ei illud Psalms. xvi. Absconde
fugientes et vagos ne perdas.
Quarto sunt autem tres cause propter
quas gloriosa mater uirgine uirgine
tenet obligat et restringit nobis
peccatoribus gratiam exhibere. ut nul-
lo modo valeat continere misericordiam
a nobis etiam si uellit. sed iusto dei iu-
dicio conuincitur oportere nobis gra-
tiam dare. et hoc contingit propter gra-
tiam inuentionem. maternam affectio-
nem. filii recommendationem. **P**rimo
dico conuincit nos gratiam exhibere
propter ipsius gratiam inuentionem.
Unam enim generis in lapsu primo
parentum perdidit gratiam. quam ange-
lo testate maria inuenit. Sic enim
ait ad eam angelus Luc. i. Inueni
sti gratiam apud dominum. Iustum est autem
tam in iudicio ecclesiastico quam civili.
ut qui rem alterius inuenit ei resti-
tuat cuius erat. Et sic per iustam
sententiam cogit Maria nos pecca-
toribus quod gratiam perdidit restituere uelit
noluit. **R**espondeo cogit peccatoribus
misereeri propter manus affectum. Nam ex eo

quod eius filius dignatur dici et esse
frater noster. iuxta illud **P̄s.** **Nū**
cialo nomē tuum fratribus meis. ex
hoc iuxta ratione nra cogit ēē ma
ter. scimus autē quod ois mater dili
git filios suos. vñ sicut ih̄s xp̄us
sc̄dm diuinitatē est naturalis dei
filius. et oēs electi filij adoptiui.
sic a simili **I**hesus xp̄us sc̄dm hūa
nitatē est naturalis filius v̄gis ma
tris. et nos eius filij adoptiui ex
materna affectione. **V**inc est quod
Luce. 11. dicit. **P**eperit filiū suū
p̄mogenitū. qui p̄mogenitus fili
us eius iusto ordine dicit. resp̄c̄
nā. qui post illū filij eius sumus.
Ab hac materna affectione cogit
habere curā nri. qz scim⁹ quod omnia
mater animalū volucrum et serpentū
quantūcūqz venenosa et mortifera
habeat feritatē. diligit tñ imo co
git diligere fetū suū. quod si tā fortis
est natura. vt omnis creatura ex
materna v̄tute cogat velle bonū
filiis suis. quātomagis diuin⁹ affe
ctus in m̄re dei cogit nos amare.
quod filius dei qui in misericordia venit in
vterū eius. imo quod est et dicit ip̄a
misericordia. fecit ei⁹ viscera in eternū
misericordiā redolere. **V**inc bea
tus **Her.** **Q**ui pomum in manu
habuerit per dimidiū diem. p
reliquam partem diei redolet ma
nus odorem. sic a simili quod misericordia
que est deus in eius visceribus no
uem mensibus requieuit. ideo ei⁹
viscera odorant misericordiam in eter
nū. **S** **T**ercio cogit no
bis misereri ex filij recommendati
one. **A**d hoc em̄ elegit dei filius ma
rie temp⁹ et locū aptissimū. quo
nos recommendaret matri. hoc est

tempus et locū passionis. quo di
xit. mulier ecce filius tuus. vt ex
loco et ex tpe ipsa recommendatiōne
ei p̄fidius inculcaret. **N**ā p̄ **Johā**
nē quod interpretat grā dei. oēs pecō
res conuersi ad dñm intelligunt.
quos in illo loco et tpe m̄a recomē
dare voluit. vt cū ita dei iusto iu
dicio egresserēt ad puniendū et
damnandū pecōres. ipsa memor
loci et tps et passionis p̄ nob̄ af
fectuosius interpellaret. ac si in illa
recommendatiōne filius ei diceret illi
Ps̄a. xvi. **A**bscōde fugiētes et va
gos ne p̄das. ac si dicat **V**ide ma
ter oculis cordis et corporis. quid
quātū. quālia p̄ pecōribz patior. et
eos tibi habeas recommendatos. quod
licet multa et magna valde sit mise
ricordia m̄ris dei sup̄ pecōres. ma
ior tñ est misericordia filij. vtpote
quod est ipsa misericordia h̄ns misericordiam
essencialit̄. et in infinitū affectuo
sius cupiēs nos saluare quod dāna
re. et ideo m̄rem int̄esse sue pas
sioni voluit. vt p̄ suā int̄cessionez
cui nō est fas aliq̄o denegari occa
sionē habeat misereri. **S**ic em̄ dicit
in **Regū.** 11. **P**ositus est thron⁹
matris regis. que sedit ad dextrā
eius. dixitqz ei rex. **P**ete mater
mi. nec enim fas est vt auertam
faciem tuam. **E**x predictis ergo
tribus scilicet gratie inuentione.
materna dilectione. filij recom
mendatiōne cogitur nobis pecca
toribus misericordiam et gratiam
exhibere. ita sane si per penitenti
am et conuersionem nomen **J**o
h̄anis induim⁹. vt p̄ illā sim⁹ in ḡ
tia constituti **R**eminē em̄ filius p̄dēs
in cruce recommendauit matri

nisi **J**ohannes inlinuans p hoc
vt eos peccatores q pñaci mali
tia in peccatis perseuerant matri
nullatenus intenderit emendac.
sed solū eos qui mutati volunta
te per penitentiam et ouersione
iam in gratiaz sunt recepti. quos
p̄tegit et defendit. et maternuz
eius affectuz vt ab ira furoris do
mini in tempore malo defendantē
expandit super illos. qd nob̄ p̄e
stare dignet̄. It̄ de eod̄ festo p̄ h̄y inf̄ c̄vii.
III S̄. vii. c̄viii.

Sermo. lxxi. **D**e exaltatione
scē crucis sermo primus.

Exaltau lignum humile
Ezechiel. xvij. Dicit bea
tus **B**ernhardus **Q**uan
do de bonis domini aliquis perdi
mus duplici dispēdio sbiacem?
q̄ ipsū bonum perdim?
et ad peccatuz ingratitudinis obligamur
Ideo iubet nos dñs **J**ohānis. vi.
colligere fragmenta ne pereant
Et quia longe āte hoc. scz i festo
iuentiois scē crucis triplicē cru
cē p̄posuim?
nec totū qd̄ p̄positū
extitit pertractauimus. ideo reli
q̄as eiusdem materie ibi dimissas
recolligam?
et recollectas put̄ pos
sumus p̄sequamur **S**ciendū ex
go q̄ in festo iuentiois scē cru
cis inē alia ibi posita triplicē p̄o
suimus crucē **Q**uarū duas vt ita
dixerim ibi p̄secuti sumus. **N**unc
restat. vt de t̄cia videlicet crucē
dñi sermonē q̄ in manib?
ē ordi
nem?
Est itaq̄ scien
dū q̄ duplex ē crux. vna corp̄al
siue material. alia sp̄ualis **C**orpo
ralē crucē dñi illā dicimus. q̄ d̄ul

tissimū corp?
dñi nostri ihesu xpi
i passioe sustinuit. **D**e q̄ cruce so
lēpnisat ecclesia dicens. **O** crux a
ue spes vnica. **S**p̄ualē crucē
dicim?
in q̄ sc̄i et quicq̄ p̄fecti cō
fixi dñm imitantē **D**e q̄ hortat̄ nos
dñs **Mat̄. xvi.** dicens. **Q**ui vult
venire post me abneget semetip
sū et tollat crucē suā et seq̄t me.
De q̄ **Ap̄. ad Gal. ij.** **X**po affix?
sū cruci. **D**e hac ergo duplici cru
cē d̄i verbū p̄positū. scz exaltau
lignū humile. q̄ vtraq̄ p̄ri?
ha
luit humiliationē. et postea exal
tationē. **V** **P**rius ergo
primā crucē p̄sequētes dicim?
q̄
vetus lex p̄nunciat crucē huiha
tā. vocās eā maledicām dices **Deu**
tero. xvi. **M**aledicās a deo q̄ pen
det in ligno. **S**z noua lex ex p̄so
na eccie dicit eā exaltatā. vocās
eā b̄ndictā **Sap̄. xiii.** **B**ndictum
lignū per qd̄ sit iusticia. **Vñ** **G**re
gori?
volēs ostēdere venerāde cru
cis a vetēri lege maledictionē. et
a noua b̄ndictionē. colligit p̄ne
oia v̄ba i vtraq̄ lege de cruce di
cta sic dicens. **S**cim?
q̄ scriptura
sacra lignuz crucis p̄ legē nobis
p̄nunciat cum dicit. **M**aledictus
a deo qui pendet in ligno. **P**er p̄
phetas quoq̄ denūciat cum dicit
Dominus regnauit a ligno. **P**er
euāgelium vero lignum crucis a
p̄te ostēditur. vbi ipsa passio do
mini declaratur. **P**er **A**p̄stolum
hęc eadem crux verb̄ et opib?
te
netur cū dixit **N**ichi at̄ absit glo
riari nisi in cruce dñi nostri ihesu
xpi. **E**t subiungit **G**reḡ. **L**ignuz
ēgo crucis qd̄ p̄dicat lex. hoc etiā
app̄hē. et qd̄ denūciat app̄hē hoc

exhibet euangelium . hoc p̄edi
cant apostoli per vniuersum m̄u
dum . Patet ergo luce clarius q̄
crux que per vetus testamentū
humiliata et abhominata extitit
p̄ maledictionem . per nouū testa
mentum est exaltata gloriata
magnificata et hoc per benedicti
onem . et sic patet crucis humili
tas et eius sublimitas . **N**ūc
dicendum restat quibus modis
veneranda crux nostra sit et dica
tur exaltata . **P**rimo prop̄
contactum membroꝝ cristi et
sanguinis eius conspersionem .
hinc ē q̄ in laude sc̄e crucis caūt
ecclesia . Arbor decora fulgida or
nata regis purpura . **S**ecundo
exaltata est fidelium veneratiōe
q̄ prius fuit ignominiosa . nūc
veneratiōe fidelium gloriosa est .
et q̄ fuit p̄us deo coris et horro
ris . nunc in frontibus regum est
signum de coris et honoris . vnde
sicut prius omnes pendentes in
cruce erant maledicti a deo . vt
etiam Paulus gloriosum dominū
nostrum ihesum x̄p̄istum nō ve
ritus sit dicere maledictum . Sic e
nim Apostolus dicit ad Galatas
in . X̄p̄ist⁹ redemit nos de male
dicto legis . fact⁹ pro nobis ma
ledictum . sic modo omnes extra
crucem dōmini id ē cruce non si
gnati sunt maledicti . **T**ertio
exaltata est miraculorum exhibi
tione . sicut legitur aperte tam in
crucis inuentione . q̄ unne in e
ius exaltatione . vt ipsa crux di
cere possit illis Psalmiste Exalta
tor in gentibus et exaltator in ter
ra . **Q**uarto exaltata est in p̄

dicatiōe **V**ine . **P**saie xiii . **S**upe
mōtem caligiōsum leuate signū
exaltate vocem . **Q**uinto est ex
altata corporalium et spirituali
um hostium de uictione **V**ine **C**ri
sostimus . Diabolus timet ensē
quo letale vuln⁹ accepit . Et hec
de veneranda cruce in qua salua
tor mundi et salus nostra p̄fedit
breuiter dicta sufficiāt . **N**ūc
sermo currat ad explanan
dum crucem sp̄ualem in qua per
fecti quicq̄ cum dilecō suo Iesu e
sto pendunt feliciter . In qua ip̄m
qui pro nobis crucifixus est inq̄
tum ab homine fieri poterit p̄fec
tissime imitantur . Nam de hīs q̄
mediocriter deum imitantur pen
dent in cruce lomi latromis . De q̄
b⁹ prius . i . in festo inuentionis sā
cte crucis dictū ē **N**ūc de hīs q̄
in sup̄mo statu perfectiōis ipsum
imitantur p̄dentes etiā cum eo in
suprema cruce nūc exigente ordi
ne est dicēdū . **V**t bone volūtatis
homines in cruce lomi latromis de
ū dudum imitātes habeāt in quo
amplius proficiant . et se exerce
āt p̄p̄t deū . vt si delectet eos per
fectoꝝ premium passiones etiam
non refugiat perfectoꝝ . Quia vt
ait **Gre** . Quantum perfectiores
sūt hoies . tanto inueniūt qd̄ duri
us portēt . Et causa ē . q̄ pua pas
sio perfectos hoies nō mouet . vt
ergo eoz passio modereē . necesse
est vt in p̄ficiētib⁹ p̄ficiat et in ma
gnis hōib⁹ etiam passio fiat maḡ
Qd in **Ezechiele** legim⁹ figuratū
cum dicitur . Cuz eleuabatur aia
lia eleuebatur pariter et rote . et
cū stantibus stabāt **Q**uid p̄ aialia
c i

nisi perfecti. quid per rotas nisi tribulatio. Quāto ergo amplius amalia id est perfecti eleuantur ad perfectionem vite. tāto etiam ro te id est tribulationes eleuantur sequētes statum hominis q̄tum cumq; p̄fecit. **B** **V**erū quia dicit Augustin⁹ q̄ spiritali a imitantur corporalia q̄tu; hēz
C **I**deo sciendum q̄ hec crux spiritalis in qua pendunt p̄fecti ex quatuor cōstat cornib⁹. quēadmodu; crux domini corporalis. Pars enim inferior constat ex omnium terre noūm elongatione. pars enim dextra ex arduo; operatione. pars sinistra ex aduersorū; per passionē. superior vero ex diuinorum cōtemplatiōe. **P**rimo dico q̄ inferior pars hui⁹ crucis cōstat ex terrenorum elōgatione. vt videlicet tā operis q̄ mentis affectum maxime a terrenis occupationib⁹ eleuem⁹. Qui enim cruci affigitur ambob; pedes per quos affectus et effect⁹ accipitur a terra lōgius siue altius eleuat. Sic necesse est fieri. vt qui cū xp̄o ad suam crucem cōfigere se cupiunt nichil cōtingāt de terrenis negociis ex affectu. **Q**uod facere monemur per Prophetā **Y**saiā. li. vbi dicitur Eleuare eleuare. qd̄ bis dicit p̄pter affectum mentis et effectum operis. **V**nde dominus **J**c. xx. dicit Si separaueris preciosū a vili quasi os meū eris. **Q**uid dicit p̄ciosū n̄ aia de qua dicit Sapientie. vii. Infinit⁹ thesaur⁹ est hoib⁹. qd̄ est anima. quid p̄ vile aliud nisi terrena accipim⁹. **D** **D**e qua terra siue

terrenis dicit Aug⁹. Nichil vili⁹ terra dicit. eo q̄ tam vilitate q̄z veritate inferior omnib⁹ est elemētis. **S**i ergo hoc preciosum. i. animam affectu et effectu a terra eleuauerimus. vt nichil occupationis nichil consolationis nisi in q̄tum nostra requirit necessitas vel obedientie iusserit auctoritas habeam⁹. vel ab ea recipiamus. erim⁹ quasi os dei. vt ita ipse familiaris nobis fiat frequēter nos visitās. sicut nos familiares sum⁹ ori nostro. **Q**uod si nos dixerimus p̄pter nostram necessitatem vel precipientis auctoritatem aliquid cū terra agēdū ē. meliore tamē parte nostra hoc ē memoria intellāi vilitate et caritate sēper cū deo cōuerseremur. vt eandem trā i deū p̄ fidelē itētiōne ordinemus. ita vt non illa p̄pter lucrum vel delectationem. sed pure p̄pter deum faciamus. **S**ic enim dicit **Gre**. Ea q̄ necessaria nobis sūt sic nobis seruiant exterius. quatenus a superne dilectionis studio animū non inflectant. ne luctu; nobis interitū peregrinationis p̄parēt ea q̄ in exilio positis subsidiū prebēt. et quasi felices nos trāsitoris eē gaudeamus. hoc tamdiu agētes quousq; adiuti per gratiam omnia remant in contemptum. **E** **T** Et notandum q̄ in hac d̄renorū alienatione siue abstractiōne duplex passio nos cruciat. vna in principio. alia in fine. **P**assio enim principij est conatus abstrahendi. **Q**uōdo enim modo cruciat animalem hominem et nouiter spiritualem vitā incipientē;

ut a consuetis se abstrahat. Dicit enim Bernardus. Cum inciperis tristitia implebit cor tuum. scilicet presentibus uti tamquam non veraris. Et secundum Apostolum. q̄ utitur hoc mundo sicut tunc non utatur hoc mundo modo cruciat hominem animale. ¶ **S**ecunda vero passio nos crucians tunc nos afficit. cum sudore hominis conatus et auxilio gratie adiuuatis omnia veniunt in contemptum. ut nichil libeat in hoc mundo. q̄ cum ad hoc ventum fuerit. tunc penalia sunt omnia que sunt mundi. Unde sicut in principio cruciabat hominem alienatio. sic nunc cruciat hominem ad eadem inclinatio. In hoc cruciatu stetit Apostolus cum dicebat. Michi mundus crucifixus est et ego mundo. Quod exponens Beatus dicit. Omnia que mundus amat cruci michi sunt et que mundus reputat crucem illis affixus sum. ¶ **S**ecundum cornu huius crucis scilicet dexterum consistit in difficultum arduorum operatione. ut semper exercitemus nos in his que sunt nobis maxime contraria difficultia et penalia. et talibus laboriosis et duris operibus exhaurimus sanguinem nostrum. et offerimus eum deo sicut ipse Christus pro nobis sanguinem suum fudit. Et hoc est quod moriebatur dominus. Exodi. viij. Abominabiles egypci orum imolabitis michi dura et aspera abominabilia sunt his qui in egipto secularis vite conuersati sunt. eo quod tales ea que secundum carnem dulcia et delectabilia sunt prosequuntur.

dura vero et aspera abominantur. De his dicitur tertio Regum .i. Effudit sanguinem belli in pace Sanguinem enim in bello fundere est gladio persecutoris martirium sustinere. Sanguinem autem belli in pace fundere est corporali corporis afflictione sanguinem attenuare. Hinc beatus Bernardus. Vere martiri genus est in cotidiana cordis afflictione. illa nimirum quo ceduntur membra ferro horore quidem mitis. sed diuturnitate molestius. Sic enim infirmis et pusillis corde necesse est. ut quem semel pro Christo potere non sufficiunt. saltem mitiori sed diuturniori martirio sanguinem fundant. De his duris et asperis laboribus monuit dominus. cum dicebat. Luce decimo tertio. Contendite intrare per angustam portam. Valde enim est angusta porta illa et via. et fortissima indiget contentione in aduersis semper operibus et laboribus laborare. ¶ **T**ertium cornu crucis scilicet sinistrum consistit in aduersorum persequione. Qui enim volunt configi cum Christo in cruce sua. statim eis aduerunt aduersa amarissima. Juxta illud Psalmi. qui quagesimo nono. Qui recessit a malo prede patuit. Et illud Ecclesiastici secundo. Fili accedens ad seruitutem dei sta in timore et prepara animam tuam ad temptationem. Quod necesse est fieri. Quis enim unquam cruci affixus habuit requiem. Hinc secunda ad Thimotheum tertio dicitur. Omnes homines qui pie volunt vivere in

cristo necesse est ut persecutione
patiantur. Quia secundum Apo
stolū. Si compatimur et cōregna
bim⁹. Quod si dixerit quis Cruci
cristi libenter me affigerem. sed
nō est qui cruciet. Ad quod ego
Ne timeas neq; sollicit⁹s **F**idelis
enim deus qui si te voluntarium
inuenerit. non te sinet sine temp
tatione et tribulatione. sed prou
debit sibi de uictima fili i. **A**ma
bit enim contra te omnem crea
turam. quia celum et terram et
omnia que in eis sunt concitabit
aduersus te. ymo quod mirabili
us est teipsum contra teipsum p
uocabit **S**ic enim promittit nob
deus **L**eui. xxiiij. Dato vobis de se
per celum ferreum et terram ene
am. ut malis vndiq; cinctus cla
mes in celum dicens illud **J**ere.
xv. **V**e michi mal mea. quid me
genuisti virum vixit et discordie? **O**
nes maledicunt michi. ut fiat qd
veritas ait **L**uce de cimo nono **V**e
nient dies in te et circundabunt
te inimici tui vallo. et coangusta
bunt te vndiq; et ad terram p
sternent te. **Q**uod si de⁹ benign⁹
est et hanc crucifixionem voluit
elementius in te exercere. per hoc
tu et age pro temetipso. et in cor
poralibus verberibus vigilans et
disciplinis crucia teipsum. **D**ignū
q; iuxta est ut qui cōfigit se cristo
oluris suis vulneribus se confor
met **S**unt autem tri
a quibus nostris temporibus cru
cifigimur cum cristo. scilicet per re
rum subtractionem in strictissima
paupertate. vel per corporis affli
ctionē in durissima infirmitate.

vel per spirituales tribulatione
cordis et anime profundissima an
xietate. **I**n hys ergo tribus ver
santur omnes religiosorū passio
nes. quia non habemus aliud in
q̄bus affligamur nisi res. corp⁹.
et animā. **E**t ideo in hys tribus o
mnis tribulatio ē inclusa **I**n quib⁹
si nobiliter pati volumus. confor
memus nos dño. ut sicut ipse su
am passionem protulit. sit et nos p
nostra possibilitate nostram.
Pertulit autem dñs suaz
passiones. ut de omnibus pauca
sumamus tripliciter. s. innocē.
silenter. amanter. **S**am de sua in
nocētia inimic⁹ ei⁹ **P**ylatus testi
monium protulit dicens **E**go nul
lam causaz mortis inuenio in hoc
homine **P**sai. liij. **P**ropter scel⁹
populi mei percussit eum. eo qd im
quitatez nō fecerit. nec voluit se
inuentus in ore eius. **D**e secundo
scilicet silentio **P**sai. liij. **O**blatus est
quia ipse voluit et non aperuit
os suum **S**icut cuius ad occisionē
ducit. et quasi agnus corā tonde
te se obmutescit. et non aperuit
os suum. **D**e t̄cio. s. amore certū
signū est. quia pro crucifixorib⁹
patrem exorauit **V**nde **P**sai. v. et
supra **I**pse peccata multorum tu
lit. et p̄ transgressorib⁹ exorauit
Nā in passioe positus ait **P**ater
gnosce illis. quia nesciunt quid
faciūt **E**t scribunt doctores qd ex
virtute huius orationis multi de
crucifixorib⁹ sunt cōuersi. **Q**
Qui ergo in hac scā audacia cōfigi
se cupit dño. debet et ipse se dño
formare. ut suos crucifixores ei
de lib⁹ moisi. s. innocē. silenter.

amantes sufferat sicut ipse. Et primo innocenter sufferamus. Quia si pro culpa sufferimus delet quidem culpam. sed meritum forsitan non augetur. De tali pena innocentium deus videre dicitur Job. in. De penis innocentium videtur quia supra modum deus gaudet et letatur. cum innocenter sufferimus. et cum hoc etiam patienter. Unde prima Petri. 1. Nec est gratia si propter conscientiam dei sustinet quis tristitias patiens iniuste. Que enim est gratia si peccantes colaphisati sufferitis. sed si beneficientes sustinetis patienter. hec est gratia apud deum. **S**ecundo silenter sufferamus ut quicquid nobis de opprobriis contumelias humiliacionibus de penis vel quibuslibet malis irrogatum fuerit tanquam munus a deo tacita conscientia amplectamur. nisi per scandalum tollendo breuiter dicere velimus. Non sum michi conscius talis mali. de reliquo quid quid contra nos agatur taceamus. Et hoc est quod ad maximam martirum gloriam cantat ecclesia Ceduntur gladiis more bidentium. non murmur resonat et cetera. **T**ercio amanter sufferamus ut dominus. Petri. 1. Qui cum malediceretur non maledicebat. et cum pateretur non comminabatur. Sic et nos nostris maledictoribus odium non inferamus. sed diligamus eos ut promotores nostros et benefactores. confidentes quod coronas nobis fabricant et ad salutem nostram promouent supra modum. Ad quod maxime nos ad

iuuat. si consideramus quod ipsi mala nobis non inferunt. sed deus qui diligit nos ut pater per eos tanquam per instrumentum nos exercet. nec possunt facere quidquam si deus non iuberet. Quod secundo He. xvi. apte inuitur cum semel fugientem David maledicebat mittens contra eum lapides atque dicens exprobrando. Egredere vir Belial vir sanguinum. nunc inuenierunt te mala et cetera. **Q**uod audiens Abisay filius Saruie dixit. Ut quod tunc iste moritur maledicez domino meo regi. Vada et amputato caput eius et cetera. **C**ui dixit David. Dimitte eum. dominus enim iussit ei ut malediceret David. **Q**uoniam quis ergo iuste indignabitur ei quem misit dominus. vel quis indignabitur gladio cum quo quis extitit vulneratus. Unde cum per quempiam aliquid opprobrii. maledictionis. contumelie. vel cuiuslibet iniurie. ei qui se cum domino cupit nobiliter crucifigi irrogatum fuerit. debet ei qui facit iniuriam caritative occurrere amplectens eum atque dicens. Benedictus tu a domino qui offers michi gratiam dei mei. Quod in forma passionis domini edocemus quia expansis manibus voluit crucifigi. ut si quispiam de crucifixoribus vellet venire ad gratiam statim amplexans eum acciperet ut dilectum amicum suum.

Sermo. lxxij. **D**e eodem. **S**ermo quartus. ij.

Ignem habet spem Job
xii. dicit Gre. Vita cō
templatiua difficilez val
de habet accessum. licet eius gu
stus dulcissimus sentiatur. Ideo
ne quis ex pprie infirmitatis cōsi
deratione et difficultatis attedia
tione diffidens. pro ipsa desinat
laborare. inductum est verbū p
positum. vt quod nobis est ipossi
bile in virtute sancte crucis viri
liter aggrediamur. **¶**
Quartum cornu crucis. qd supra
cap ut est consistit in diuimorū cō
templatione. Que viz cōtēpla
tio. vt apt Gre. valde amabilis
est dulcedo. habet tamen quasda
amaritudines annexas. que mēi
to pro martirio computatur. Vt
cum iam pro cōtemplatiōe app
hendenda laboratur habet ama
ritudinem. cum vero apphēsa gu
statur ineffabilem habet dulcedi
nez. Item in accessu fruitionis mi
ram affert gratiā. sed i recessu sū
btractionis amarā valde miserā
Quātā enim rapti in cōtempla
tiōe habemus leticiā. tantā in ei
subtractione habem⁹ mesticiam
Et hoc est quod dicit Gre. super
Job Celum et infernus sū coarta
buntur. quando vitam et eandē
mentem et subleuatio cōtempla
tionis illuminat. et importunitas
temptationis obscurat. vt et cō
templando gustet quod console
tur et tēptando cōtemplatiōe
aia mordeat qd erubescat. In v
num ergo celum et infernus coar
tabit. cū mens que iam lucē p̄ie
supere confideat. etiam de car
nis bello tenebras occulte temp

tationis portat. Lux enim de celo
oritur. infernus autem tenebris
possidetur. **¶** Sciēduz
autē qd i sublimi cōtemplatione.
licet ipsa sit dulcissima tres pena
litates tanq̄ tres cruciatus coe
ūt. scz in accedēdo. in possidēdo.
in recedēdo. In quibus oib⁹ ea
eo multum atteritur. licet spūs
sntus delectabiliter consolet. Naq̄
in accedēdo cōtemplatores ha
bēt de fatigatiōe laborem. In pos
sido seu fruendo temptatiōis
pudorez. In recedēdo de subtra
ctione languorem. **¶** Pri
mo dico qd cōtemplationis gra
tiam cupientes in accessu eius
duris laboribus exercentur. qz
torpentibus ocio tāta gratia nul
latenus exhibetur. Vnde Jacob
seruiens Laban pro rachele filia
tuis dixit Gen. xxxi. Die noctuqz
estu videbar et gelu. Fugiebat qz
sompnus ab oculis meis. Quod
exponens Gregorius dicit Iuste
Jacob cupiens Rachele potiri a
plexibus asserit se die noctuqz de
fidare. quia qui cōtemplatiōis
interne gustare suauitatem et
dulcedinem desiderat. necesse est
vt laborioso studio hanc iquirat.
Nam vt ait beatus Job vicesimo
octauo Non inuenitur in terra su
auiter viventium. Quod iterum
exponens beatus Gregorius di
cit Quisqz huius vite voluptati
bus pascitur ab interne sapienti
e intellectu quod est cōtempla
tio separatur. Vnde de huius inde
fessi laboris studio dicit beatus
Bernardus Cum vigilijs et ob
secrationibus et multo ymbre

lacrimarum questibus affuerit. subito cum teneri putat elabatur. et rursum lacrimanti et insectati occurrens comprehendi patitur. sed minime retineri. dum subito iterum quasi e manibus auolat. et si institerit fleibus et precibus deuota anima denuo reuertitur. sed rursum mox disparebit. Et sic patet quod labor et penalis est quietur in accedendo. **P**

Secundo in fruendo cōtemplatores sancti habent temptationis dolorem siue pudorem. Quāto enim sublimius deum et eius bona contemplantur. tanto sepe inferius acruis temptationum aculeis cruciantur. Quod ex diaboli malignitate et dei benignitate fieri permittitur. dyabolus temptat ut deiciat. deus ut perficiat. Nā de dyaboli nequicia sic dicit beatus Gregorius. Callidus hostis quos lucē contemplationis emitefere conspicit. eorum mentes illicitis desiderijs inflammare contēdit. ut plerumq; plus se vergeri temptationibus eius sentiant. quod tunc cum lucis eterne radios non habebant. **Ex**odi. v. lucide figuratur. Cum filijs israel volentibus egredi de pharaonis ditione ipse pharao paleas subtraxerat. et tamen eiusdem mensure opera quietebat. Quod deus ex sua pietate in nobis fieri permittit. ut virtutum omnium custos humilitas nutriatur. Unde iterum beatus Gregorius dicit. Contingit plerumq; quod qui plus in contemplatione rapitur. ut amplius in temptatione fatigetur. ne de hys

ad que rapta est mens extollatur. quatenus temptatio aggrauet ne contemplatio inflet. et iterum contemplatio eleuet ne temptatio demergat. Si enim sic contemplatio tolleretur. ut temptatio permittere esset in superbia animus caderet. et si sic temptatio premeretur. ut contemplatio non leuaret. plene in culpam laberetur. sed mira dispensatione dei agitur. ut in quodam medio anima libretur. ut neque in bonis superbiat. neque in malis cadat. Si enim post virtutum munera nulla temptatione mens conturbetur a se animus et ex seipso habere gloriatur. Ut ergo et sanctitatis dona habeat et infirmitatem suam humiliter cognoscat. et in sublimibus celestia anima aspiciat et in infimis carnalia sentiat. **T**ercia penalis contemplationis consistit in gratie subtractione. Nā assueti dulcedine contemplationis mirabiliter cruciantur in eiusdem gratie subtractione. De qua subtractione iterum dicit Gregorius. Cum mens sanctorum in contemplatione ad diuina sursum rapitur. statim hanc importunis temptationibus caro impugnat. et potius aliquod diu celestibus obiectis actionis illicite imaginibus reuerberatur. Nā stimulus carnis repetite hanc sauiat. quā extra carnem sancta contemplatio rapiebat. **U**nde dicitur. Nā quae semel accepit a domino intrare in semetipsam et in intimis suis dei presentiam suspirare. nescio an vel ipsa gehennam experiri ad temptatio horribilius penalius ve ducat quam post spirituali studio huius gustatam suauitatem exire denuo

ad illecebras et molestias carnis
Et subiungit Dico enim vobis. ni-
hil est quod in tantum formidet quam
quis hoc beneficium semel accep-
sit quam ne gratia derelicta? necesse
habeat de suo egredi ad carnis
solationes immo desolationes.
Sed ne quis ex his penalitatibus
quam contemplationis statum consequi
territus gratiam contemplationis
in quo nobilissimus status religi-
osorum consistit minus desideret
minus curet. **R** **S**ciendum
quod ponit tres penalitates tribus
dulcissimis deuotionibus permiscetur.
ex quibus ita absorbentur ut
nichil penitus sentiantur. **H**ec au-
tem deuotiones consistunt in fer-
uentissimi desiderii ardore. In sua-
uissime delectationis dulcore. In
prius gustate gratie relicto odo-
re. Ita ut prima deuotio prime pe-
nalitati, secunda secunde, tertia ter-
tie miscatur. **P**rimo dico quod pri-
ma deuotio, scilicet ardor feruentissimi
desiderii permixtus prime penali-
tati, scilicet fatigacioni laboris ipsius
attenuat vel penitus exufflat, ut
nichil penitus sentiat. immo de-
lectabiliter fatigatur, sicut catu-
lus cum feram insequitur in ipso
desiderio feram apprehendendi nec
laborem reputat nec sentit fatiga-
cionem, ut oleabilem curat usque in
mortem, sic pro nimio desiderio ap-
prehendendi deum quem supra
nos speculari gustamus ad mor-
tem delectabiliter fatigamur. **H**ic
beatus Bernardus. Oportet ut
ardor desiderii preueniat faciem
eius ad omenem animam ad quam
deus est venturus. **S**ecunda de

uotio suauissima delectatio dulco-
ris, absorbens et extinguens tota-
liter penalitates temptationis, ut
vix eius titillatio sentiat. **H**ec
de hac deuotione dicit beatus Ber-
nardus. Consolatio non est aliud
nisi suauissima delectatio boni et
gustus sapientie licet exiguis, qui
bus interim benignus deus refri-
gerat afflictam animam.

S **T**ercia deuotio consistit in
prius gustate gratie relicto odo-
re, ut licet ex gratie subtractioe
crucietur, ex relicto tamen odo-
re amplius consoletur, ex quo o-
dore anima illecta pro nimio desi-
derio languere incipit, continuo
clamore reuocans gratiam quam
amittit. **H**ic de quo dicit beatus Ber-
nardus. Subducto anime tamen dul-
ci sponso, interim aliquid aliud
non dico desiderare, sed nec cogi-
tare libet, affectuoso desiderio cla-
mans. Reuertere reuertere. **E**t
subiungit. Verbo itaque abeunte
non interim et continua vox ani-
me continuum eius desiderium
tanquam continuum reuertere voci
ferans exprimit, donec iterum ve-
niat. **L**icet inquam anima de dei absen-
tia crucietur, de odoris tamen re-
licti presentia infinitum amplius
consoletur, ut miro modo contra-
ria coeant, ut dulcis sit penalitas
et penalis delectabilitas. **E**t hoc
est quod dicit Job decimo capitulo
Reuertus inabiliter me crucias
Quod exponens beatus Grego-
rius dicit. Omnipotens deus vni-
de mentem nostram visitans ad
amorem suum sublimitate erigit,
in hac per lacrimas suauiter affligit

unde nequam se penalter sed
mirabiliter asserit cruciatum . q
a dum per fletus intus ad summa
rapitur . penam suam libens gan
dens q mirabiliter sustinet et et
dulciter crucietu et penalter
consoletur . Et sic patet . quomo
do contemplatio qdam sit cruei
atio . que tamen quodam mirabi
li modo in infinitum amplius con
soletur q penalter crucietur .

T Post hanc beatam et
gloriosam cum domino crucifixio
nem cum ipso etiam comorimur .
vt sicut post carnis multationem
et crucifixionem cristus morie
batur . sic et nos post predictas
crucifixiones cum domino moria
mur . Quia vt apt Apostolus . Si
comorimur et conregnabimus
Nunquam enim vita nostra ad
plenam perfectionem surgit nisi
cum dno moriamur . qz nec gnum
plenum fructum asserre poterit
nisi iactum in semine moriatur

V Verum cum scdm
Omnis mors nichil aliud est nisi de
lectabilium ab iuicem separatio
Sciendum q qui in deo et cum de
o mori desiderat . oportet eum a
tribus delectabilibus funditus se
perari . scilicet ab omnibus mu
di cupiscetis . ab omnibus car
nis desideris vel delictis . et ab oi
bus cordis viciis . Ita vt ista tria
i nobis efficaciter sint extincta .
vt ita parum sicut in mortuo ho
mine sentiantur . vt nichil ex oibz
q mundi carnis et cordis sut no so
lum non libeat . sed penitus non
titillet . Nam qd ista affectio
nes in nobis sentiantur etiam si

poteret per resistantiam viciis .
ad huc tamen mortua non dicuntur
sed iam mortificantur Cum vero
no amplius sentiuntur . tunc pri
mu ad plenum mortua dicuntur . Et
hoc e quod ait Aug⁹ . Hoc e totu
op⁹ nostrum . tota vita nostra .
affectiones peccatorum mundi et
carnis castigare et stenare mortifi
care Et subiungit . Quando ergo
aliquo delectabat . et ei no sentie
batur mortificabatur . cum autez
iam non delectat mortuum e et fe
liciter mortificatu . De hac glorio
sa morte dicit Ps . Preciosa in co
spectu domini mors sanctoru e
ius . Quia nuq mortu xpi recopē
samus nisi taliter moriamur . vt
sicut ipse p nobis mortuus e . sic
et nos propter ipsum similiter
moriamur . Ipa e enim illa mors
de qua dicitur Apocalipsis . xiiii .
Beati mortui q in domino moriu
tur **X** Deinde post oia
pdicta xpus in etate mortuus la
cea in corde vulneratur . de quo
nobilissim⁹ et intumissim⁹ et deli
catissimus sanguis largiter ema
nauit . In quo iteru expedit . vt
dominu imitemur . vt sicut cru
cifixi mortui sumus . cum xp o si
militer couulneremur . Postq
igitur malis omnibus mortui fu
im⁹ . vulneremur in corde nostro
magno vulnere maxime caritatis
Maximam atem caritatem dixi
qz non e illa caritas generalis vl
etiā popularis . sed e qda caritas
singularis . que paucorum e ymo
solummodo pfectissimoru Pro q si
decreuerim⁹ laborare videamus
primu quid in transfixio cordis

Ihesu factum fit. ut secundum hoc
nostri cordis transfixionem vale
amus licet tenuiter instaurare.

A Sciendum ergo quod in vul
neratione cordis Ihesu tria cogno
scimus accidisse. scilicet cordis aperti
onem. sanguinis effusionem. aqua
emanationem. Que tria in nobis
etiam accidunt. si tamen ad hec vi
ta nostra profecerit. ut in corde
per fortissimam illam caritatem spi
ritualiter vulneremur. Quod vul
nus accepisse se gloriatur sponsa
Canti. in. ubi dicitur. Vulnerata
caritate ego sum. De qua Grego.
Mala est salus cordis. quod dolo
t em huius vulneris nescit. cum au
tem sentire huius vulneris cepe
rit amorem. fit anima salubrior ex vul
nere que prius egrotabat ex sa
lute. Vnde Bernardus. Vulnus hoc
absque ira infligitur. absque dolore
sentitur. que sagitta resiliens in
auctorem etiam ipsum deum vul
nerat. Ipso dicente in Can. n. n.
Vulnerasti cor meum soror mea
sponsa. hoc igitur vulnus cum ac
cipimus per duo probat in nobis
cordis apertionem. **B**

Primo per deuotionem nostram que
de corde exit quasi continuam eua
porationem. Secundo per vberri
morum in ymbrium tonorum quod
si continuam infusionem. Primo
dico quod hoc vulnus nostro cordi in
fixum probat cordis apertionem in
eo quod quasi continue tanquam flamma
de ore fornacis proliens nostra
deuotio sursum ad deum euaporat
et ex eo frequentius vehemens et
ineffabilis ardor ebulliat. De quo
dicit Bernardus. Flagras amor

praesertim diuinus cum se intra
se cohibere non poterit. nec attē
dit quo ordine qua lege verborum
ebulliat. interdum nec vllas vo
ces requirit. solis contentus suspi
rijs. que incessanter de profundis
simis affectibus vltro ascendunt.
que videlicet suspiria ipsa deuotio
si interrompere interdum nititur.
volens effundere se per verba. sed
non preualens. loquitur quidem
aliquid ex affectu non ex intelle
ctu. nec considerat quid aut qua
liter loquatur. sed quid quod in bu
ccas venerit vigente amore non
enunciat sed eructuat. **C**

Secundo probatur cordis apertio
per vberriorem ymbrium tonorum
domini quasi continuam
infusionem. Cum enim cor deo
torum ad bona domini suscipien
da est patulum et apertum. nec est
in eo aliquid quod dei gratias pro
hibeat vel retardet. tunc pius et
benignus deus largus et misericors
non cessat infundere ymbres gra
tiarum. nunc immittens sapien
tiam diuinorum. nunc noticiam se
cretorum. aliquando gustum et
experientiam eternorum. aliquan
do vero reuelationes misteriorum.
aliquando secretum facit et certifi
cat premio eternalium tonorum.
et adhuc infinitis modis quibus
consolatur deos electos suos pa
tenter et dilectos. De quo ymbre
in nos defluente bene dicit Bernardus.
Si sensero michi aperiri sensum.
ut intelligam scripturam aut ser
monem sapientie quasi ebullire ex
intimis. aut infuso lumine desuper
reuelari misteria. aut certe expa

di michi quasi largissimum cell
greonium. et vberiores defursum in
fluere meditationum ymbres. non
ambigo sponsum adesse. unde si
quidem hec copie sunt. et de ple
nitudine eius hec accipimus. que
nullis verbis anima poterit expli
care. sed quibusdam exalationi
bus et euaporationibus eructuat
Et sic probauimus per deuotiois
nostre sursum ad deum exalatio
nem. et gratiarum a deo defluen
tium in nos infusionem cordis e
uidentissimam apertionem Si enim
cor esset strictum et clausum. nec
nostra sursum posset deuotio ascen
dere. nec bona dei descendere in nos
possent Que vicissitudo nostre deuo
tiois ascendentis et dei gratie descen
dentis pulchre in scala Jacob pre
figurata legitur Gen. xxvii. In
qua ascendentes et descendentes
angeli prohibentur. **De** Secun
do in transfixione cordis benignis
simi Iesu legimus sanguinem ef
fluxisse. sanguinem iqua nobilissi
mum et delicatissimum in terra
vberissime defluentem. qui in corde
Iesu propter inimiam caritatem
sepe effebuit. per que quedam
nobilissime designantur virtutes.
que ex cordibus deuotorum cum
taliter ut dicitur est transfixi fuerit
effluunt. et sicut iste sanguis cri
sti ex intimo. sic iste virtutes ex
intima vi humane virtutis et qua
si medulle aliarum virtutum in
nostros proximos deriuantur.
Quas beatus Papa Gregorius
ita enumerat sic dicens. In mu
do viuere sine mundo. aliena non
appetere. propria largiri. laudes

despicere. opprobria amare. glori
am fugere. despectum desiderare.
adulationes despicere. despicien
tes honorare. mala nocentium ex
corde dimittere. erga eos dilecti
onis gratiam in corde immobilem
retinere Et hec difficiliore inter
virtutes ceteras reputantur.

S Tercio in transfixione cor
dis per Iesu cristi domini nostri
aquam cum sanguine legimus e
manasse. Et quia vita humana
ex corrupta natura transire non
poterit sine qualicumque puluere
peccatorum. Juxta illud Ecclesi
astes. Non est homo iustus in ter
ra qui faciat bonum et non peccet
Ideo idem puluis peccatorum per
aquam designatus in singulis de
uotioibus cum sanguine virtutum
effluit. ut perfecte tandem plene
eximamini infundamur pleni deo.
ut sic ex omni corde nostro deo
adhereamus et simus pleni deo.
Et hoc est quod dicit beatus Au
gustinus. Cum miserero tibi ex o
ni me nusquam erit michi labor et do
lor et vicia erit vita mea et tota
plena te. **F** Sed dicunt
pusillanimes. Quid nobis et ver
bis istis. quis ad ista possit attingere.
Dico quod saltem ex hoc cogno
scimus. quia vere viles et miseri
sumus. si enim dominus noster
Iesus christus iubet nos dicere quod
serui imiles sumus. etiam cum
fecerimus omnia que debemus.
tanto magis veraciter dicere pos
sumus. quod nichil sumus. quia ni
hil facimus. Vnde beatus Ber
nardus Propterea mandata sua
a deus voluit custodiri nimis.

et videntes imperfectionem nostram et non posse nos facere quod debemus. saltem ex hoc humiliamur. et sic humiliati ad eum confugiamus et iustificabit nos gratis dominus noster ihesus christus qui est benedictus in secula

Sermo lxxxiij. De sancto Matheo. Sermo tercius.

Sequere me Matheo. ix. Dicit beatus Gregorius. Per hec verba nos dominus in eternitatem vocat. Ad quam duobus modis venit. scilicet mala deserendo et bona faciundo. Ex quorum verborum virtute. beatus Matheus misericorditer inspiratus statim relictis omnibus dominum est secutus. Qui cum dominus perfectissime sequeretur. non solum peccata auaritie quibus inhababat sunt ei indulta. sed ad sublimissimum statum ecclesie. scilicet ad apicem Apostolice et Evangelice dignitatis est mirifice sublimatus. Unde eius euangelium pre ceteris euangelis in ecclesia crebrius recitatur. ut per hoc nobis intelligi detur. quod nullus peccator quantumcumque in peccato profundatus. debeat de venia desperare. si tamen conuersus fuerit perfecte. **¶** Unde cum tria sint genera peccatorum. scilicet superbia auaritia et luxuria. que quasi totum mundum post se trahunt. tres sancti sunt nobis in ecclesia sublimati. scilicet Paulus Matheus David. Qui per predicta peccata pre ceteris hominibus profundius sunt prostrati. qui si

aut pre ceteris peccauerunt. sic etiam eorum doctrina nobis per alios in ecclesia recitatur. Ut per hoc nobis detur intelligi. quod nulla peccata impediunt eos qui perfecte per lapsum ad dominum conuertuntur. Unde pre aliis omnibus Psalmi David frequentius ruminantur. Evangelia Matthei crebrius recitantur. Epistole Pauli quasi continue nobis decantantur. Quod totum idcirco factum est. ut tanto efficacius nos peccatores de venia presumamus. quanto per ceteris hominibus magnos peccatores videamus in ecclesia sublimatos. Et hec breuiter tacta de sancto Matheo sufficiant. **¶** Nunc verba proposita ad nostram informationem adiuuante domino ilectamus. Que enim locutus est dominus semel ad beatum Matheum per corporalem allocutionem nobis loquitur cotidie per internam aspirationem. dicens singulis et omnibus nobis illud Sequere me. **¶** **Iob. xxxij.** Semel loquitur deus et secundo idipsum non repetit. Quia quod semel vni vel paucis loquitur in scriptura. hoc non repetit ut nobis loquatur corporaliter sicut ipsis. Unde Gregorius exponens predictum verbum Iob dicit Deus singulorum cordibus propriis verbis corporalibus non loquitur. sed tale eloquium construit in scriptura. per quod cuiusque ammonitionibus satisfaciatur. **¶** **Vinc. Marti. viij.** veritas dicit Quod vobis scilicet Apostolis dico omnibus dico. **¶** **Sup. quod dicit Aug.** Non solum illis dixit quibus tunc loquebatur. sed et illis qui fuerunt post illos ante nos. et etiam ad

nos ipsos. et qui erunt post nos. usque ad novissimum eius adventum dicit ergo singulis nobis. Sequere me. non corporis passibus. sed mentis affectibus. In quo verbo tria ipse significat. secundum quod quodlibet verbum motum signans tria importat. scilicet terminum a quo recedamus. motum per quem bonum faciamus. terminum ad quem tandem veniamus. Primum ibi Sequere me. Secundum ibi iterum Sequere me. prout significat motum. per quem bonum faciamus. Tertium ibi De terminum ad quem signans cui fideliter inhereamus.

R **C** Est itaque sensus predicti verbi. scilicet Sequere me. ut a malis recedatis. bonum quod me fecisse cognoscitis faciat. ut tandem ad me perveniat. et michi feliciter adhaereatis.

L **C** **O** si decreverimus facendum a malo triplici recedamus. scilicet a mundi divitiis. a carnis delictis. et ab omnibus iniusticiis. Cur hoc. quia divites in regnum dei difficulter veniet. vacans delictis deo displicet. Iniustus vero odit. Nam de primo dicit Mattheus. xix. Divites difficile intrabit in regnum dei. De secundo dicit Apostolus. Qui in carne sunt deo placere non possunt. De tertio Psalms. Iniquos odit habui. Si ergo deum cupimus efficaciter sequi. primo a mundi divitiis longius recedamus. non quod divites sint peccata. sed sicut venaciter occasiones peccati. et impediunt omnino dominum sequi cupientes. Sic Apostolus. 1. ad Thimotheum. vi. Qui volunt divites fieri inciderunt in temptationem et laqueum diaboli. et desideria multa. quae met

unt homines in interitum et in perditionem. Sed dicunt divites. Cessis utimur. aliena non quærimus. et si digna mercede retributione non agimus. nulla tamen peccata perpetravimus. Ad quod respondet Gregorius. dicens. Hec idcirco divites sentiunt. quia aurem cordis a verbis celestibus claudunt.

R **E** **G** enim dives qui cotidie epulabatur splendide aliena rapuisse legitur. sed infructuose appetitus usus fuisse perhibetur. et tamen eum post hanc vitam ultrix gehenna suscepit. non quia aliquid illi recte acquisivit. sed quia immoderato usu totum se illicitis dedit. propter quod dicitur Lucae sexto. Ve vobis divitibus qui habetis hic consolationem vestram. Nullam aliam causam ponens. nisi quia hic habent consolationem suam. quia sicut in Actibus. xxiij. dicitur. Per multas tribulationes oportet nos introire in regnum dei. Ipsi autem non solum non tribulantur. sed tota die consolantur. Unde Ecclesiasticus. xxxij. Divites locutus est superbe et iustificaverunt illum. Pauper locutus est et dicunt quis est hic? Unde Job. xxi. Ducunt in bonis dies suos et in puncto ad inferna descendunt.

S **E** **C** **U** **N** **D** **O** volentes sequi dominum a carnis delictis longe fiant. Quare? quia in carnis delictis deus nunquam posuit pedem suum. Unde eorum via directe diriguntur ad infernum. Juxta beatum Paulum ad Romanos. viij. Si secundum carnem vixeritis mori emini scilicet morte eterne damnationis. Qui? moi enim ut ait Apostolus. servavit

non deo sed suo ventri quoniam equum deus venter est et gloria in a
fusione. Tales enim steriles sunt
et nunquam aliquid faciunt ad salu
tem. Cum enim deo non placeat.
ut ait Apostolus ad Romanos .
viii. Qui in carne sunt deo place
re non possunt. nec per consequens
eorum opera deo placeant. quia ab
eo qui displicet nichil placet. Et i
deo hortamur Ezechi. xii. Con
uertimini et recedite ab ydolis ve
stris. Quod enim quisque colit deus
eius est. Hoc ergo relinquere nos
oportet si volumus deum sequi.
Tercio volentes sequi dominum
longe ab omnibus iniustitiis re
cedamus. Quia ut dicitur Deute.
xxv. Longe aduersatur deo om
nis iniustitia. Unde Sapientia. i. In
iustitia mortis est acquisitio. Sic
Ecclesi. xvii. Reuertere ad dominum
et auertere ab iniustitia et nimis
odito execrationem. et cognosce
iustitias et iudicia dei. **Q**
Verum quod ut ait Bernardus. Iustitia est
virtus reddens unicuique quod suum
est. Ergo per oppositum scire pos
sumus quid sit iniustitia. Ipsa enim
est vitium per quod nulli reddis
quod suum est. Unde cum proxi
mum non diligimus ut nos ipsos
vel ei non impendimus quod nobis im
pendi cupimus. vel etiam malum
ei facimus quod nobis nolumus exhi
beri. in his omnibus iniustitiam
exercemus. Ab hac ergo longe re
cedere nos oportet. si cupimus de
um sequi. Ab hac ergo iniustitia
prohibere nos dominus voluit. cum in
lege mandauit quod iustus deberet
esse modicus et equus sextarius. Cui

a. ut ait Salomō Pro. xx. Pon
dus et pondus. mensura et me
sura. utrumque abominatio est apud
deum. Quod exponēs Gregorius dicit
Scimus quod falsi negotiatores du
pliciter pondere et mensura utuntur.
Nam pondus aliud habet ad quod
pensant pro se. et aliud ad quod pro
ximo. propezarunt ergo ad dandum
pondera leuiora. ad accipiendum
grauiora. Omnis ergo homo qui
aliter pensat ea que proximi. et
aliter ea que sunt sua. pondus et
pondus habet. Utrumque autem ab
ominatio est apud deum. quod si
sic proximum ut se diligeret hunc
in bonis ut se habet et etiam iudicatur.
Cuius contrarium agimus inces
sante. quia plerumque contingit. ut
et nostra grauiora leuiora. et proxi
morum leuiora grauiora iudicemus.
Hoc ergo inaequale pondus iniu
stitia est. a qua nos oportet rec
edere si deum sequi volumus.
Recundo dicendum est de
motu sequendi per quem transe
amus. Deus autem noster pre ce
teris tria in se habuit. per que se
qui eum nos oportet. scilicet paupertatem.
asperitatem. in omnibus vero e
quitatem. que recta fronte oppo
sita sunt predictorum trium. Nam
paupertas diuitibus. asperitas deli
ctibus. equitas iniustitiis contrari
atur. Si ergo deum sequi volumus
ut hortatur induamus eius pau
pertatem. Nam ut ipsa veritas
ait. Nisi quis renunciauerit omni
bus que possidet. non potest esse meus
discipulus. Lu. xii. Ad hanc pau
pertatem dominus trahere cupiuit diuitem
quemdam cui dicebat. Mat. xviii. Si

Si vis perfectus esse vade et vesti
de omnia que habes et da paupe
ribus et veni sequere me. **Q**uod reue
ra debet nobis facile persuade
ri maxime cum in hoc videmus dominum
precessisse. **V**n **B**er. Magna abusio
fuit ut diues velit esse vilis verum
culus propter que deus maiestatis vo
luit esse pauper. **S**ecundo induamur
vite eius asperitatem portantes stig
mata sudoris et laboris in corpore
nostro ut dicere possimus cum Pau
lo **S**uppleto ea que desunt passio
nibus christi in corpore meo. **V**nde
beatus Augustinus enumeratis
multis eius asperitatibus tandem
subiungit **H**ec christi passiones christi
ano sunt imitande non deliciae con
quirende. **S**ed lametabiliter con
queritur beatus **B**er. dicens **D**eus
domine omnes te volunt consequi sed pau
ci sequuntur scientes quod si excepti fuerimus
a castigatione flagellorum excepti
erimus a humero filiorum.
Tertio sequamur dominum
per vite equitatem omnibus ho
minibus equum pondus tenentes
et postponamus amorem priua
tum qui pene in omnibus nobis
viciat hanc virtutem. **V**nde **G**re
gorius **S**cimus quod vehementer clau
dit oculum rationis priuatus a
mor. **E**x quo fit ut hanc equitatem
paucissimi dignum est veraciter
conseruent quia nesciunt quid
forsitan sit equum. **V**nde si non va
cat omnes paginas perscrutari
omnia inuoluta sermonum euol
uere omnia secreta scripturarum
penetrare ad inquirendam et fa
ciendam equitatem saltim intremus
nosmetipsos et legamus natura

lem scripturam scriptam in tabu
lis cordis nostri. ubi legimus **Q**uod
tibi non vis fieri alii ne feceris. et
quod tibi vis exhiberi alteri exhibe
Per que duo mandata plene et p
fecte nostris proximis exhibemus
equitatem. **N**am per huius legis
naturalis conseruationem antiqui
patres domino placuerunt. cum
tamen ad huc non legis nec gra
die scriptura esset hominibus co
mendata. **N**am de Noe dicit **G**ene
sis. vii. **E**rat noe iustus et perfec
tus in generationibus suis. **E**t ad
Abraham dicitur **A**mbula coram
me et esto perfectus. **S**equitur
tertium principale scilicet me in
quo inuinitur terminus siue finis
per quem domino feliciter inherere
amur. quod iuste sequitur ad predic
ta. **Q**uia propter quod a malis recessimus
et quod bonum est facimus dominum
inuenimus. quo inuento ei adhere
bimus dicentes cum **P**s. **Q**uicquid ad
herere deo bonum est ponere in domi
no deo spem meam. **P** **M**erito
ergo ut ait beatus **B**er. cunctis
renuntiat affectibus aliis anima cura
ta. huic soli inambit dicens. **E**x
in cordis affectu istud **C**anticorum.
in. **I**nueni quem diligit anima mea.
Quia ut dicit **E**ccli. vi. **Q**ui inue
nit illum inuenit thesaurum. **T**ales
videlicet thesaurum in quo vere omnes
diuitie omnes deliciae omnes iusticie
et omne quod vere homini vobis sortis es
piosissime inuenit. nec immerito
Cuz enim propter deum vanas diuitias
vanas delicias et omnes iniusticias
dimittimus inuenimus thesaurum deum
scilicet in quo omnia potest veraciter inueni
mus. **V**n **A**ugustinus super isto verbo

Ecce nos reliquimus omnia dicit.
Petrus et sui sequaces relique-
runt omnia vana et acceperunt
omnia vera. **Q** Inueni? e-
nim in deo diuitias meritorum.
diuitias gratiarum. diuitias vir-
tutum. et omnia vera bona. vt
dicere possit nob deus istud **Gene-**
sis. xxviii. **M**odiū habuisti anq̄
venire ad te nūc diues factus es.
bndixitq; tibi de? ad itroiaū meū
De hys diuitijs dicit beat? Gre-
gori?. **Q**uid vobis cum diuitijs
huius mundi. cum nec vere nec
vestre sint. sed vere diuitie sunt q̄
in deo inueniuntur et cum deo po-
ssidentur. **R** Similiter i
deo inueniuntur delitie omnibus
huius mundi delitjs meliores. **S**i
enim in creatura poterit aliquis
deliciari. quomodo in deo non de-
liciat. a quo est omne bonū et
omne dulce fluit. vnde ipse dicit
Eccl. i. **Q**uis deliens affluit vt
ego? q̄si diceret. nemo. **Vic Job.**
xxii. **S**i reuersus fueris ad omni-
potentem edificaberis. a lōge fa-
ciet iniquitatem a tabernaculo
tuo. **E**t sequitur. **T**unc super om-
nipotentem deliens afflues. **De q̄**
bus dicit Bernardus. **S**ic est ad-
uentus sponsi. **B**enedictiones et
diuitie salutis euz eo. a vniuersa
que de ipso sunt affluunt deliens
redundātia iocundis salutarib?
sacramētis. **I**nuenim? etiā i deo
omne equitate. qz in eius p̄sētia
nō possu? face nisi equū. **Q**d nob
p̄zare dignet pater et fili? ac

Sermo. lxxiii. **D**e eodez
sermo secundus.

Surgens secutus est eum
Idem vt supra **M**agister
in scolastica historia dicit
Quod in veteri lege nunq̄ offere-
bāt hostias sine libamentis suis.
Libamen autem siue libamentū
erat similia oleo conspersa et vi-
num. que duo euz hostia offerebā-
tur. a vnicuiq; hostie vnum pro-
priū libamen erat determina-
tum. **D**icitur autem libamen eo
q̄ libeat. quia additum hostiam
gratificabat et acceptam eam fe-
cit domino. vt grata esset hostia
euz libamine. que sine illo nulla
tenus erat grata. **Q**uod intelli-
gens beatus **Matheus Apostol?**
omnia sua obsequia cum aliqui-
bus additamentis. per que grati-
ora fierent de o sua obseq̄a domi-
no offerebat. **O**ffere-
bat autem deo tria obsequia euz
suis libamentis. per que in tam
magnum principem coram deo ē
promotus. **O**ptulit enim obediē-
tiam domino cum velocitate. cō-
uiuiz cum largitate. totaz vitā
suam cum humilitate. **E**t ex tribz
istis valde magnus sanctus corā
deo est effect? vt non solum ad
apicē **A**postolice dignitatis. verū
etiā in scriptorem euangelice ve-
ritatis sit sublimatus. vt non so-
lum **A**postolus sed **E**uangelista
in ecclesia nominetur. **P**rimū
obsequiū tangitur in eo qd di-
xit **S**urgens secutus est eum. qui
a statim vt dixit **I**esus seque-
re me. sine mora sequebatur euz. **I**n
quo tāgīt obediē. velocitas. **S**e-
cūdu ibi **E**t factū ē discubēte eo i
dorm. **I**n quo tangitur conuiuij

autem obsequius Job de turbine
et dicit sic Cum per semetipsum
deus iterius loquitur. sola nobis
vis interne aspirationis aperit.
et de verbo eius sine litteris ve
bis ac sillabis cor edocetur. quia
virtus eius anima quadam suble
uatio cognoscitur. ad quam mens
plena suspenditur vacua quatur
Quocumque ergo istorum trium
modorum precipiat nobis deus
semper est ei et in omnibus et per
omnia obediendum Nam de hac
obedientia dicitur primo **He. xv.**
Nunquid vult deus holocausta aut
victimas. et non potius ut obe
diatur vo ci domini. melior enim
est obedientia quam victima. et au
scultate magis quam offerre adipem a
rietum. quia quasi peccatum ari
olandi est repugnare. et quasi sce
lus ydolatrie nolle acquiescere **Vi**
dicit **Her.** Nec studium bone actio
nis. nec otium sancte contemplan
dis. nec lacrimae penitentis accep
ta esse poterunt. qui tantam non ha
buerit obedientiam. ut vitam quam
obedientiam ipsam perdere malue
rit. **A** **U**t autem ex hoc
sacrificio nostre obedientie sua
uissimum odorem domino offeramus
cum tribus libaminibus eam exhibe
amus. Debemus enim obedire. et
velociter simpliciter efficaciter.
Primo dico debemus obedire ve
lociter. ut statim audito precep
to sine omni mora media velociter
obediamus. sicut **Matth.** Qui
statim ut audiuit sequere me. si
ne mora secutus est dominum. **N**on
petiuit inducias ad seruandum pec
cuniam. vel suis dominis presentem

dam. sicut ille vocatus a domino
petiuit inducias ut sepeliere patrem
suum nec tamen obtinuit. sed si
ne omni medio dominum seque
batur **E**t ideo haec velocis obedi
entia multo est gratior quam morosa.
Sicut hinc de quibus in regula di
cit pater **Benedictus** Qui mox
ut eis aliquid a maiore imperatum
fuerit. ac si diuinitus impatum sit
moram pati nesciunt in faciendo
De quibus dicitur in **Ps.** Popu
lus quem non cognoui seruauit
michi in auditu auris obediuit mi
chi **B** **C** **S**ecundo debemus
obedire simpliciter **H**oc est non
discutere vel diiudicare ad quod
precipiatur. sed tantum simplici
ter obedire. non curantes ad quod
precipiatur. vel quid intendatur.
dummodo deuote impleatur. quod pre
cipitur a maiore **H**inc **Her.** In
perfecti cordis et in fine profus
voluntatis iudicium est seniorum
precepta studiosius discutere. ha
rere ad singula que iniunguntur.
exigere de quibuslibet rationes.
et male suspicari de omni precep
to cuius causa latuerit. nec vniquam
obedire libenter nisi audire con
tigerit quod forte libuerit. **N**on
attendentes quod quidam iuuenis
ad preceptum superioris sui ad ari
dum palum terre inhxum per cir
culum anni aquam singulis die
bus infudit. ex cuius obedientie
virtute frondes protulit contra
naturam. sicut in vita spatium le
gitur euidenter **C** **T** **T**er
tio obedire debemus efficaciter.
Hoc est. cum effectu operis fide
liter et diligenter perficere quod

mandatur Et q̄tum in nobis est
semper ad hoc m̄ti. vt aliquis fru
ctus ex iniuncto opere proueniat
imperanti. vel ad minus vt ad im
perantis voluntatem quod iniun
gitur expleatur. De hac efficacia
obediendi dicit Bernardus Per
fectus obediens parat aures au
ditui. oculos visui. linguaz voci.
manus operi. pedes itinere. et sic
totum se colligit. vt ex toto mā
datum impleat imperantis. De hac
efficacia obediendi dicit beatus
Gregorius. Sicut bene obsequē
tes famuli dominorum suorum vul
tibus semper intenti sunt. vt ea
que preceperint festine audiant.
et audita implere contendāt. sic
iustorum mentes per intentionē
suam omnipotenti deo assistunt.
atq; in scriptura eius quasi os e
ius intuentur. vt quia per eaz vo
min⁹ loquitur omne quod vult.
tanto a voluntate ei⁹ non discre
pet. q̄to eam in ei⁹ eloq̄o agno
scant. vnde fit. vt eius verba nō
per eorum aures superuacue trā
seant. sed hec in cordib⁹ suis ad
plere satagāt. **S**ecundo beatus
Matheus obtulit deo sacrificium
conuiuij euz libamine largitatis.
sic et nos conuiuium domino euz
suis libamimb⁹ offeram⁹. Pri
mo ergo dicamus de conuiuiō q̄
si sacrificio principali. **S**ecundo
dicamus de libamimb⁹. cum qui
b⁹ conuiuij sacrificium offerat.
Sciendum ergo q̄ triplex
est conuiuium. s. corpale. verba
le. et spirituale. **C**orporale conui
uium domino offerimus. cū pau
peres propter deum cibo corporali

Ecceam⁹ Conuiuium verbale de
o offerimus. quādo verbo dei pxi
mum edificamus. **C**onuiuius spi
rituale domino offerimus. quan
do per meditationes iternas de
uotiones et contemplationes de
o in cordibus nostris conuiuium
preparamus. **D**e primo conuiui
o dicitur Luce. 11. Cum facis cō
uiuium veta pauperes et debiles
et claudos et cecos et beatus eis.
q̄ nō habēt retribuē tibi. **E**
De sc̄do conuiuiō dicit Aug⁹. Nefe
ctio est que saginat animam. q̄ i
pinguat viscera. cum de diuinis
scripturis cib⁹ eloquij proximis
ministramus. **G**regorius Meli⁹
est de diuinis eloquijs reficere ani
mam semper victurā. q̄z cibo cor
porali reficere carnem iteruz mo
rituram. **I**dem **C**ibus mentis est
sermonei. et quasi cibus accept⁹
stomacho lauescenti reicit. quā
do sermo auditus in ventre me
morie non tenetur. **S**cimus autē
q̄ si quis alimenta non retinet.
de huius vita desperatur. **D**e ter
cio dicitur Apoc. tercio **E**go sto
ad ostium a pulso. si quis aperu
erit michi ianuam intrabo et ce
nabo cum illo et ipse mecum **V**ic
Ber. **C**ibus eius penitētia mea.
cibus eius salus mea. cibus eius
ego ipse **N**ec autē tria sacrificia o
uiuiorū sua q̄q; debēt h̄re libamina
Sūt autē tria. vt sup̄dictū
ē libamina. scilicet oleum simila et
vinum. **O**fferatur ergo conuiui
um pauperum cum oleo misericordie cō
passiois. conuiuiū pdicationis euz si
mila opationis. **C**ū em̄ p̄is sit p̄
p̄ū confortatē corp⁹ simila offert

qui quod docet fortificat exēplo
operationis. Conuiuium vero i
terne aspirationis. quo cum deo
et ipse nobiscum reficitur offerat
cum vno iebriatiois. Sicut enim
vinū inebriat et mentes alienat.
sic illud internum conuiuium.
quo cum deo et in deo epulamus
mētes nostras alienat et inebri
at et transmutat in deum. Et hec
tria conuiuia cū diuinis libamini
bus fiant in habūdātia largitatis.

Tercio offeramus
deo vitam nrām cū libamine hu
ilitatis. Sicut beat⁹ Matheus to
tam deo in humilitate obtulit vi
tam suā. Est autem triplex vita.
scz actiua. contemplatiua. afflic
tiua. Vita actiua se cundū Bedā
est. Primo quidē ab omni hoc se
culo immaculatū seipsum custodi
re. mentem manū linguā et cete
ra mēbra corporis ab omni iqui
namēto culpe custodiē et cōtine
re. Deinde exteriorē hominē iustis
institere laboribus. ac diuinis p
petuo se subiugare seruitijs. De
inde et pximis in necessitatib⁹ iux
ta vires succurrere ac opribus
inise ricordie fideliter insistere.

Vita autem contemplati
ua. vt idē Bedā dicit. est cum q̄a
longo tōne acti ois exercitio edo
ctus et diutine oratiois dulcedie
instructus. crebra lacrimarum o
punctione assuefactus. a cunctis
mundi negotijs vacare. et in so
la dei dilectione oculum mētis in
figere didicerit. gaudiū q̄ ppetu
e beatitudinis. qd in futura per
cepturus est vita. etiam i presēti
et parit ardēter de siderādo p̄gusta

re. **V**ita vero afflictī
ua ē quīs tribulatio. vel propter
peccatorum purgationē. vel boni
promotiōnē a deo nobis inflīcta.
Vnic triplēci vite sūt tria libami
na adiungēda. vt p̄dicta triplex
vita per tria libamina offeratur.

R Vita emz actiua p
fidelitatem. Vita vero cōtempla
tiua per humilitatē. Vita autē af
flictiua per hylaritatē tāq̄ libami
na domino offerantur. **P**rimo
dico vita actiua debz fideliter di
spensari. vt in ea nichil intēdā
vel queratur nisi dei gloria et v
tilitas proximoz. De quo Be⁹.
Reuera fidelis es famulus dei. si
de omni gratia transcunte ex te
nichil tuis manibus adherere cō
tingat. **S**ecūda vita scz contē
platiua debet humiliter ociari.
vt q̄tunlibz i ea proficiamus. nō
tamē de nobis nisi humiliter sen
tiamus. **O**portz nāq̄. vt dicit be
atus Be⁹. humiliter scire de se
intentum ad altiora. ne dū supra
se attollitur cadat. si non in se fir
miter per veram humilitatem fu
erit solidatus. quia nisi huilitatis
merito maxima minime obtinen
tur. **T**ercia vita scz afflictīua
debet inter se et deū hilariter sus
ferri. **Q**d faciebat beat⁹ Paul⁹
cum dicebat. 1. Corin. 13. **S**up
habūdato gaudio in omni tribū
latione. **Q**d etiam consuluit nob
beatus Jacob⁹ in conōnica sua di
cens. **O**mne gaudium estimate
fratres cum in tēptationes vari
as incidēritis. **L** **E**t q̄
a omnis vita meritōria et deo ac
cepta in hac triplēci differentia ē

inclusa. ut non sit vita aliq̄ p̄tē
 illas. Ideo vnus q̄sq̄ diligenter o
 fideret in qua vita consistat corā de
 o et illam cui suis pp̄rijs libamini
 bus offerat. et sic erit grata dño
 et accepta. Qd̄ sub alijs verb̄ in
 lege precipitur. cum deut. xvi.
 dicitur. Iuste qd̄ iustū ē exequa
 ris. In eo aut̄ qd̄ dicit iuste t̄git
 libam̄. qz sc̄ eius valor et accep
 tabilitas cōsistit in libamine. Et
 hoc est qd̄ in alijs verb̄ dicitur.
 qd̄ pl̄ meremur adverb̄s q̄ nō
 mimibus. Cui cōsonat beat⁹ Gre.
 dicens. Corā non s̄bam pensat de
 us. nec p̄pendit q̄tum in ei⁹ sa c̄
 h̄cio. sed ex quāto offeratur. Ac
 si dicat Non cōsiderat deus qd̄ offe
 ratū. sed cum quali libamine pre
 sente. Nec ergo sunt sacrificia
 que cum suis libaminibus oblata
 suauissimū odorem. sicut in lege
 dicitur dabūt deo. Vnde Numeri
 xxviii. enumeātis holocaustis s̄
 iungitur. Et erit in odore suauissi
 mū dño. q̄ surget de holocaustis
 et de libationibus singulorū. Qul
 to magis de h̄is que hic dicta sūt
 que sūt veritas predictorū. surget
 suauissimus odor dño. Qd̄ nobis
 prester dñs noster q̄ aē.

Sermo lxxv. De sancto Mi
 chaele arch̄angelo sermo p̄m⁹

Habete formam nostram
 Ad philippenes. iii. Cū
 scdm̄ beatus Gregorium.
 vniuersa angelorum debeat p̄ b̄tōs
 homines restaurari. dignum est
 et consonum rationi. ut qui de e
 orum cōsortio sunt vocati. ipso

rum mores et virtutes discant q̄
 tum possibile est in regione disti
 militudinis imitari. p̄pter qd̄ ver
 bum p̄positū in persona angelorū
 nobis p̄ponitur. ac si nobis vice
 re vidantur. Si iuxta vestrā vō
 rationē ad nostram societate p̄t
 uenire cupitis. discite iā in terris
 quomō in celo nobiscum viuere
 debeatis. **Q** **P**ropter
 qd̄ sciendū qd̄ angeli dei quatuor ha
 bent exercitia formā sui status in
 celo exp̄mentia. scilicet intra se. i
 fra se. circa se. supra se. Si ergo ad
 eorum exhortationem per formā
 eorum vitam nostram vestre cupi
 mus. ipsos i hac quadruplici for
 ma imitemur. **R** **U**nt
 autem angeli sancti intra se tria
 bona. scilicet puritatem. simplici
 tatem. inconuertibilitatem. Que
 tria ante omnia acquiramus. Nā
 de ipsorum puritate dicit Dama
 sce nus. Angeli sunt quedam lū
 na transparentia ex primo lumi
 ne lumē habētia. nec lingua nec
 auribus indigentia. sine sermōe
 voluntates suas sibi mutuo exp̄
 mentia. **D**e secundo dicit beat⁹
 Augustinus. Angelus quia spi
 ritus est simplex est. et tanto sim
 plicior quanto ab omni corpulē
 ta materia remotior. **D**e h̄is
 duobus dicit beatus dyonisius
 Angelorum est simplex et pura
 essentia l̄ natuā. **T**erciu patz de
 scdo. Qd̄ em̄ simplex ē quocūqz se
 puerit totaliter se conuertit. Vñ
 beatus Augustin⁹ dicit. qd̄ natu
 ra spiritalis tantum semel verti
 bilis ē nisi ex vnione vnus cum
 alio. sicut patet in aīma q̄ q̄diu

est in corpore potest mutari et con-
uerſi de malo in bonum. et con-
uerſo. ſoluta tamen non. Si ergo
uolumus angelos imitati induen-
do formam ipſorum. oportet nos
predicta tria in nobis. hoc eſt in
uita noſtra plantare. **O**

Primo ergo plantemus in no-
bis puritatem. ad quam duo ſunt
neceſſaria. ſcilicet penitentia et reſiſte-
tia. Penitentia per quam commiſ-
ſa exhauriamus. et reſiſtentia per
quam committenda caueamus.
Nam de primo dicitur **Leuit. xvi.**
In hac die ab omnibus peccatis re-
ſtris mundabimini ſcilicet per penite-
tiam. Notabiliter autem dicit in hac
die. qua peccaſtis. quod nulla mora
nobis concedit in peccatis. **Vinc**
Proverb. xx. Homo ſapiens ex-
hauriat illud ſcilicet peccatum. Quia
ut ait **Ap. p. ad Corint. v.** Quod
dicunt fermentum totam maſſam
corrupt. De ſecundo ſcilicet reſiſten-
tia dicitur **1. Pet. ij.** Cunctos fontes
aquarem obturabitis. ſcilicet per
reſiſtentiam. ſenſus noſtros fontes
uocans. per quos tanquam per fontes
ſordes malorum affectionum in ſen-
tinam conſcientie noſtre ierunt.
Secundo plantemus in nobis ſim-
plicitatem. ut etiam in hoc ſanctis an-
gelis conformemur. quam tunc per
ſequimur. ſi omnes ſenſus noſtros
exterioribus. omnes affectiones in-
terioribus. et omne quod facimus
ſine omni plica retardationis ad
deum conuertamus. ut omnia que
per qualemcumque ſenſum noticiam vel
affectionum nobis obiciuntur. ſimpli-
ci intuitu diſcernamus. et in bonum
accipiamus. **Vn Aug. Ois ſim**

plex obtrectare non ſouit. neſciens
inuidere. ſuo contentus. aliena non
querit. et ſi egeat diues tamen ſibi
uideatur. et ideo omnis anima ſim-
plex benedicta eſt. **T**ercio pla-
temus cum angelis in nobis incon-
uertibilitatem. hoc eſt ut nunquam ad
momentum propter alicuius rei
appetitum nos a domino auertamus.
ſed continue et ſine medio domino ſe-
per adhareamus. et nunquam peccatum
mortale per quod a domino auertimur
committamus. De qua adheſione
dicit **Aug. A**deo non auertimur
ſi eius mandata non reſpiciamus.
ipſum non obliuiſcimus ſi voluptati-
bus non indulgemus. **Iac. Qui** ad-
heret domino renunciat mundo. po-
ſteriora obliuiſcitur. ad priora ſe
extendit. ut perueniat ad brauium
quod eſt inſigne victoriae. Et hi ſunt
de quibus dicitur. quod dies pleni in-
ueniuntur in eis. qui nunquam ad momen-
tum a domino recesserunt. **Q**uarto
autem angelis facti tria inferioribus ex-
hibet. ſcilicet. compassionem. exhortationem.
promotionem. Nam de primo dicit **Ysa.**
xxx. Angeli pacis amare ſolebunt.
De ſecundo dicit beatus **Hier.** Angelus
in omni loco ſedulo perdiſſequus anime.
non ceſſat ſollicitate eam. et aſſiduus
ſuggeſtionibus commone. De tertio
item dicit **Hier.** Diſcurrunt angeli
medij inter nos et deum. fideliffime
portantes noſtros gemitus ad de-
um. et illius gratiam nobis deuotiffime
reportantes. nos igitur cum-
pientes angelos imitari. predi-
cata tria ſcilicet compassionem.
exhortationem. promotionem.
ſermonis. oris. et operis. noſtris
inferioribus exhibere debemus.

Inferiores autem nostros dicim⁹
non conditione nature. sed qui in⁹
habentes nostro indigent auxili
o vel favore. **P**rimo
ergo nostris inferioribus exhibe
amus cordis passionem. omnes
domini molestias paupertates et
miserias tanq̄ pprijs dolentes.
hoc debitum exhibuit pauperib⁹
Job cum dicebat. Copatiebatur
anima mea paupi. **R**ec in⁹ **A**p⁹
cū dicebat. **1. Cori. xiiij.** Quis in
firmatus a ego non infirmor⁹ q̄s
scandalizatus et ego non vror⁹
Et ideo fratres cotidie morior p̄
gloria vestra. **E**t iterum **L**uceam
multos ex hys qui ante peccave
runt. et non egerunt p̄nam super
impudicitijs quas gesserunt. **N**ūc
affectum passionis prefert **B**er
nardus alijs deuotionum generi
bus dicens. **M**ulte miserie collicē
atq̄ oculo pietatis inspecte. ip̄e
sunt sp̄s e q̄bus vngenta optia
componuntur. **D**icuntur autem
ideo optima. quia omnium passi
onum merita faciunt sua. **R**ec im
merito. quia sepe contingit vt com
passio compatiens p̄s torque
at q̄ passio patientem. **V**eruz q̄a
cordis compassio si in opus cum
potuerit non procedit minus h̄c
vincitur. ideo post illam passio
nem sequatur or̄is exhortatio. vt
eis quibus opatiuntur exhortatio
nis verba fideliter exhibeamus.
Secundo ergo hys q̄
vel ignorantia vel simplicitate no
bis inferiores sunt. exhortationis
beneficium vt in meli⁹ pficiant i
pendamus. exhortantes singulos
vt p̄ qualitate status sui in meli

us proficiant. peccatores vt resip
scent. bonos vt proficiant. tribu
latores vt viriliter sufferant. imi
tantes **T**obiam. de quo dicit **T**o
bie. **1.** Tobias pergebat per omnes
qui erant in captiuitate et nomi
na salutis eis dabat. vt de nobis
dici valeat illud. **1. Machab. xv**
Armavit singulos non clipei vel
haste munitione. sed sermone
optimis et exhortatione. **V**ic be
atus **G**reg. **V**nusquisq̄ nostrum
si inq̄tum sufficit a prauitate p̄xi
mū reuocat. si exhortari ad bene
uiuendum curat. si eternū regnū
vel supplicium erranti denunciat.
cum verba sancte denuntiationis
impendit p̄fecto angelus existit.
Verum quia dicit beatus **J**ohann
es **A**postolus p̄ma cano. **1. iij.** Fili
oli mei non diligamus v̄bo neq̄
lingua tantum. sed opere et veri
tate. **I**deo vt de contingētib⁹ ni
hil obmittamus penitus. de ver
bis ad opera procedam⁹. **T**ercio
ergo nostris inferiorib⁹ im
pendamus operis exhibitionez.
adiuantes eos consilio et auxi
lio. et omnibus modis quibus
possumus promouere. nūc eis vi
ctualia ministrantes. a periculis
mumentes. a tyrannoz potesta
tibus defensantes. apud deum p̄
eis intercedentes. et omnes quos
possumus misericordie operibus
adiuantes. **Q**uē sunt pascē esu
riente. potare sitientem. vestire
algentez. hospitare pegrinantē.
visitare languentē. solari i car
cere iacentē. sepelire morientem.
Quē tāgē **P**sa. **1. lviij.** vbi d̄ fran
ge esuriēti panē tuū ac. **A**ptius
o 11

Math. xxv. Breuius aut tangū
tur in hoc versu. Colligo cibo po
to tego libero visito condo. Viti
to languentē. poto sitientē. cibo e
ficientē. redimo in carcere iacentē.
tego argentē. condo morien
tem. colligo exulantē. **V**

Tercio angeli sancti tria exer
citia mutuo sibi exhibēt inter se.
Viuūt em̄ inter se ordinabiliter.
socialiter. humiliter. **P**rimo dico
viuūt inter se ordinabiliter. quia
vnusquisq; in suo ordine & officio
pseuerat perpetuus. ab illo ad mo
mentū t̄pis nō recedens. Vñ d̄yo
nifius ait. Nō est fas vt quis ope
rari presumat. qđ ad suū ordinē
vel officiū non spectat. **S**ecdo vi
uunt socialiter. hoc est amicabili
ter et pacifice. ita vt qui preest
non superbiat. et qui subest non
inuideat. **T**ercio viuūt humilit.
qz inferiores obediūt superioribus
sine rancore. & superiores precipi
unt inferioribz non fastu. sed in a
more. **S**i ergo cupimus in eoz cō
sortio deputari. in predictis tribz
ipsos deuotissime imitemur.

X **P**rimo ergo studea9
viuere ordinabiliter. sūmo cona
mine ad hoc laborantes. vt in eū
statū & ordinem quo creati sum9
reuertamur. **S**ic autem creati sui
mus. vt mediū statū tenētes om
ni creature dñaremur. omnia s̄b
pedibus conculcantes. et solū de
um super nos veneremur. **N**az
de primo dicit **P̄s.** Omnia subie
cisti sub pedibus eius aē. De scdo
Math. n̄j. Dñm deū tuum adora
bis et illi soli seruias. **S**ic ordi
nō tā sollicitē adherētes. vt nul

lum de proximis i suo ordine per
turbem9. sed psonā. res. famaz.
et honore. et oīa que eius sūt nū
q̄ in offensam eius contingam9.
ne maledictionē om̄ inuicem9.
Deut. xxv̄j. Maledcūs homo qui
tristert terminos pxim sui. **I**te9
tūc etiā ordinabiliter viuim9. si v
nusquisq; statū et ordinē in quo
vocatus est seruat et custodit fide
liter. nec declinās ad dextrā neq;
ad sinistrā. vt qui in m̄rimo iu
ratus est custodiat legē matrimo
ni. et qui in religioe viuūt custo
diat regulā vti sui. et sic de reli
quis. que fidelit̄ obseruata cauēt
omnino pximo ab offensa. **V**nde
p̄. ad Corint. vii. Vnusquisq; in
quo vocatus est in eo permaneat
apud deū. **S**ecdo studeamus vi
uere socialiter. vt nos pximo ex
hibeamus ad obsequendum in ca
ritate et fide nō ficta. ofozmātes
nos in bono studijs singulorū. nō
vt eis placeam9. sed vt eos in bo
nū traham9. et vt cū eis pacē ha
beam9. **N**ā de p̄mo dicit **Ap̄. i. ad**
Corint. vii. Cū liber essem ex om
nibz. omnium me seruū feci. vt om
nes lucrifacere. et fact9 sū iudeis
iude9. et hys qui sub lege sūt tan
q̄ sub lege esse9 aē. oibus omnia
factus sum. vt omnes saluos face
rem. **D**e scdo dicit beatus **Her.**
Sunt plurima que āgelis sanctis
in nobis placent. et que in nobis
inuenire delectat. vt est sobrie
tas. castitas. crebri gemitus. et
orationes cum lacrimis. **A**ttamē
super omnia hęc. vmitatem et
pacem a nobis exigunt angeli pa
cis. et nihil eque offendit. et ad

indignationem p̄deat angelos
p̄dissensiones & scandala. **T**er-
tio sicut angeli humiliter inceda-
mus inferiores nob̄ p̄ferentes. e-
quales venerātes. superiorib⁹ hu-
militer obediētes. omnibus nos
postponētes. **D**e hys trib⁹. scilicet
socialit̄. humiliter. ordinalit̄. di-
xit beatus **Bernhard⁹**. Arbitror
q̄ in aggregatione es bñ viuis
si ordinalit̄. socialit̄. humi-
liter viuis. Ordinaliter vt in om̄i
ouerfatione tua studeas sollicite
obseruare vias tuas ī aspectu dei
et pximi. tibi a peccato cauēs et
pximo a scandalo. Socialiter vt
studeas amare et amari. portare
infirmities om̄iū & a nemine por-
tari. omnibus te exhibere affabi-
lem et tractabilem et obsequiosū.
virtuosum ad omnes. vt oculi o-
m̄iū sint in te demonstrātes te di-
gito et dicētes. **H**ic est fratrum a-
mator et pl̄i isrl̄. **H**umiliter vt
cum fecerim⁹ omnia sp̄m̄ vanita-
tis exsufflare studeamus. dicētes
nos iuxta cōsiliū dñi seruos inuti-
les. q̄s debuimus facere fecimus
nichil addentes. hoc est enim val-
de gratum domino. **E**t sicut t̄les
sunt grati sic vari. dicente **Bern-
hardo**. Magna & rara virtus est
vt magna licet operantē magnū
te nescias. & manifestam omnib⁹
tuaz te solum latere sanctitatē.
hoc etiāz ipsis virtutibus mirabi-
lius iudico. **E**t ideo humilitas tal̄
que cum magnis operibus cōser-
uatur mirabiliter placet deo. et
facilem impetrat cumulum grati-
arum. **D**icit enim **Bernhardus**.
In veritate comperi nil eque effi-

rax ad gratiam p̄merēndam. eō
seruandam. recuperandam. q̄ si
omni tempore inueniaris non al-
tum sapere sed timere. **V**nde **Ihe-
romimus** Nichil est q̄s ita nos deo
et hominibus gratos faciat q̄ si
merito vite magni et humilitate
insumi sumus. **Q**uia vt ait **Gre-
gorius**. Perditur omne q̄s agitur. si nō
in humilitate custodiatur. **Q**uā-
tum membrū āgelorum. scz de ex-
ercitio q̄s supra se habent. qz ser-
mo ī longū duct⁹ est in sermonē
alium reseruemus. loquētes tūc
q̄s ipse īspirauerit. q̄ est benedi-
ct⁹ in secula. In de s̄o nichole s̄o y. f. ex.
sic s̄o. c. x. s̄o. c. x. s̄o. c. x.

Sermo .lxxvi. **D**e scō dya-
nisio et soris eius. **A**

Recedet deus mercedē labo-
rū scōz suorum. et deducet
et illos ī via miābili **Sa-
pientie**. x. **D**icit bñs **Greg.** Si de-
lectat mentem magnitudo p̄mio-
rū. nō deterreat certamē laborū.
Quia ad maḡ p̄mia pueniri non
potest nisi per magnos labores.
quē ergo delectat locus celsitudi-
nis. p̄us exerceat se ī via laboris.
Quia vt ait **Bernhardus** Satis
delicatus est miles qui cupit vic-
toriam sine pugna. **I**n verbis
ergo p̄positis tria per ordīnez sūt
dicenda. scz de redditiōis ap̄titi-
dine. laboris multitudīne. et mer-
cedis magnitudīne. **P**rimū tāgi-
tur ibi reddet. scz ibi. laborū.
tercium ibi. et deducet. **P**ri-
o dico dicēdū ē de hui⁹ dictiōis rō-
det ap̄titudine. hoc ē si apte dicat̄
lignū dei reddi. **D**icitur em̄ reddo

quasi re do. i. itez do. **B**
Upropt quod sciendū qd regnū
celorū tripliciter est datū scz in p̄
ma creatione. in redemptione. in
fidelīū et electoz euolatione. **P**ri
mo dico datū est nobis. i. electis
regnum celorum in p̄ma creatiō
ne. **C** Ad hoc em̄ condi
ti fuerūt p̄mi parentes. ut p̄ eos
et per omnem suam posteritatez
de? apostate angeli ruina? restau
raret. **U**t scdm Aug⁹. tot homi
nes ad lapsum reparandum ascē
derent. quot angeli ceciderūt. **S**z
scdm Gre. tot ascēderēt quot re
maniserūt. nec plures nascerent̄
nisi quot essent assumendi. **D**icit
em̄ Gre. **S**i primi parētes in sua
innocētia persistissent. nullus re
proboz natus fuisset. **E**x hys er
go luce clarius patet. qd ad hoc
conditi sumus. qd celū deberem⁹
in p̄petuū possidere. **V**ide **M**ath.
xxv. **V**enite b̄n̄dicti patris mei
percipite regnū qd vobis paratū
est ab origine mūdi. hoc est regnū
a deo nobis in prima creatione da
tū. **I**n lapsu autē primozū p̄ntum
istud perdidim⁹ omnes. ut infra
multa milia annoz. nullus vnq̄
quantūcumq; sanctus & virtuti
b⁹ plen⁹ siue patriarcha siue p̄phā
ad istd potuerit peruenire. **V**nde
Ber. **Q**uia in adam omēs pecca
uerunt. ideo etiam in eo omnes
damnationis sententiam accepi
runt. **D**eus itaq; misertus est no
stri ut ait **B**er. dicens. **P**ropter
me creaturas suas p̄didit pater.
Duas tantum nobiles creaturas
fecerat rationis participes. capa
ces beatitudinis. angelum videli

cet et hominem. & propter me p̄
didit angelos multos. homines
vniuersos. noui tamen in affectū
malicie trāsisse angelos. ait fili⁹
et ex hoc nullam eis patere viam
redeundi. qd noui superbiam. **H**o
ab qd superbus est valde. et super
bia eius penitentie remediū nō
admittit. ac per hoc nec venie. **A**t
uero hominis vice nullam aliam
cōdidit creaturam. certe inuēs
ex hoc redimēdum hominē. quip
pe quem aliena sup̄latauit mali
cia. & ideo ei p̄desse potuit aliena
caritas. **V**enit ergo de⁹. & p̄ mor
tem suam regnum celorū in p̄ma
creatione datū nobis. et post lap
sum statim perditum nobis reddi
dit. ut quicūq; per baptismum in
morte eius baptisati sūt. et nulla
peccata actualiter addiderunt in
virtute eiusdem passionis si moriā
tur statim euolant. et ap̄ertum
inueniunt regnum celorum. **D**i
gnum quippe iudicauit dei clemē
tia. ut qui per alioz culpam per
didimus regnū celorum. per alio
rum etiam labores redderetur.
Vnde loquitur beatus **B**ernar
dus dicens. **I**ustum est ut quem
aliena culpa ligauit. aliena iusti
cia soluat. **Q**uādiu ergo reuati
in baptismo et participes facti
passionis christi. actualia non ap
ponamus. si sic decedimus accipi
mus donum dei. hoc est regnum
celorum. quod gratuito nobis de
dit. preueniens nos sua innata
pietate. **Q**d si immemores gratie
dei. dorsum deo restimus euntes
in p̄uitate cord n̄ri. post hui⁹ mū
di vanitatē et carnis voluptatez

adulteri iam facti. peccata peccatis addentes. ex hoc ipsi regnū celorum iam bis nobis datū iterū perdimus. nec ultra nobis gratis domino redditur sicut prius. sed exigente dei iusticia. quia sponte et voluntarie perdimus. nullo cogente et violento impellente. oportet ut illud nostris laboribus acquiramus et retineamus. nō quod satisfactio nostrū sufficiat. quāquam enim esset vniuersa iusticia. sed nisi opati mur omnino non regnabim⁹. et tunc quod in nobis minus est ipse supplet. modicum tamen quodcumque est illud nō patitur reservari. quod si hoc nostrū perdimus ipse tunc nobis regnum reddet. addens de suis laboribus quod minus inueniet de nostro. quod iterū ac iterū. et iterum fluit de visceribus sue pietatis. nisi enim bona nostra miscēt suis in nostra iusticia non esset vox neque sensus. Quod autem regnum celorum ex prauis nostris actibus perditum. ex nostris laboribus oportet acquiri. apte dicit **Apł⁹ ad Heb. x.** Voluntarie nobis peccantibus post cognitam gratiam iam non relinquatur hostia pro peccato. xpc enim resurgens ex mortuis iam non moritur. mors illi ultra non dominabitur. Quod exponēs beatus **Gregorius** dicit. Quomodo voluntarie peccanti iam relinquatur hostia pro peccato. nisi quod non illi de nouo crucifigitur xpc. nec replatur iterum similitudini mortis eius per baptismum. Sed quod faciemus. certe omnia facere nos oportet in nobis que xpc fecit in se ut nobis regnum reacqueret. quod

si et nos per peccata nostra perditum reacquirere volumus. que fuerunt tria. scilicet cruceque portauit. corpus mortificauit. et in horum duorum virtute baptismus nobis consecrauit. **¶ Et** hęc eadem tria oportet nos transfigurare in nos. si volumus regnum recuperare. Et hoc est quod dicit **Bern.** Propria iam ab eo vnda latemarū exigitur. propria baiulare cruceque. propria mortificare membra. Et hoc est quod dicit **bt⁹ Augustinus.** Qui creauit te sine te non iustificabit te sine te. Cui simile est illud. Qui bis regnum tibi celorum dedit sine te. nō dabit tibi tunc sine te. Ex hoc ergo luce clarius patet quod apte et ouenter dixerit reddet et nō dabit. **¶** Secundo dicendū est de laboris multitudine sine diuersitate. De quo tria dicuntur. scilicet primo de eius necessitate. secundo de eius diuersitate. tertio de boni laboris utilitate. **¶** Primo ergo videndum ē de laboris inuitabilis necessitate oportet enim hominē siue velit siue nolit inuitantē laborare. Quā necessitatem ex maledicto incurrimus. homini a deo propter peccatam uariationem primorum parētūque inflicto. sicut **Genesis. 3.** dicit. Maledicta terra in opere tuo. In labore comedēs panem ex ea cunctis diebus uite tue. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. donec reuertaris ad terram de qua assumptus es. quia puluis es et in puluerem reuerteris. Quam necessitatem **Job. 1.** considerās dixit. Sicut auis ad volatū nascitur. sic hō ad

laborem. **V**nic **H**er. Laborē n̄m
aliq̄doui differre possumus. sed n̄
auferre. **V**n̄ de quibusdā torpentī
bus dicit **P̄s**. In labore hominū
non sūt. et cū hominibz nō flagel
labuntur. et sequit̄. **I**deo tenuit
eos superbia c̄.

Propter q̄d sciendū. q̄ tria sūt
genera laborū nobis inflicta siue
imposita. eligat homo laborē quē
uoluerit. qz vnū ex hīs tribus o
portet eum eligere. uelit nolit. s.
tpalis. penalis. et infernalis.

Primus est leuis et breuis. tres
fructus afferens. **S**ecundus longi
or et grauior faciens vnū fructū.
Tercius longissimus et grauiissi
mus et inutilissimus nullum om
nino fructū afferens.

Primus dico labor est leuis et
breuis et utilissimus. et est labor
in presentī quem sustinemus pp̄
deum. De quo **Ecc̄i. xxvii.** **M**odi
cū laboraui et inueni mihi multā
requiē. **Q**ui tres fructus affert.
Quia opa meritoria offerunt tria
lō s̄d; triplicē radicē quam h̄nt.
scz penalitatem cuius grā tollunt
peccata. v̄tualitatē cuius gratia
augent v̄tutes. caritatē pp̄t quā
augetur premium in celo.

Secundus labor dicit̄ penalis.
et est ille quem in purgatorio su
stinemus. qui longior et grauior
est priori. vnū conferens tantum
fructū. scz purgationem peccōz.
in quo nihil penitus meremur.
eo qz positi sumus extra statū me
rendi. et licet modicū fructū et
solū conferat. acerbissime tamen
punit. De quo **Ecc̄i. vii.** **P**lena v̄
traaq̄ manū cū labore et afflictioē

Item **Prouer. v.** **N**on sint labores
tui in domo aliena. que domus
est purgatorium. De quo dicit **Au**
gusti⁹. **I**gnis purgatorij et si eter
nus nō est. miro t̄m mō ḡuis est.
excellit autem omnez penam quā
vnq̄ passus est aliquis in hac vi
ta. **E**t hoc pp̄ter duplicem penam
scz damni et sensus. **T**ercius
labor infernalis est et grauiissim⁹
et longissimus et inutilissimus.
De quo labore dicitur in **p̄s**. **L**abo
rabit in eternū et uiuet ad huc in
finem. **Q**uibus dicere possumus
illud **Exo. xvii.** **S**ulto labore cō
fumeris. **Q**uia nihil p̄derit in et
ernū. **D**e hīs tribus laboribus
nobis propositis dicit̄ **Ecc̄i. xxv.**
Apposui ignem et aquā. ad quod
uolueris porrigere manū tuam.
Item. **A**nte hominem mors et vi
ta. bonum et malum. **N**ō sicut cre
do secundū laborē et terciū cu
pimus euadere. primū hoc est pre
sentem laborē uiriliter aggredia
mur. per quem lucrari possumus
infinita. **N**am in labore ut ait **Au**
gustinus. non de est refectio labo
rantibus. et nichilominus post la
borem mercedem accipiemus co
piosam. **J**uxta illud **Sapientie.**
ij. **H**onorum laborum gloriosus
est fructus. **Q**ui autem isti sunt
fructus dicitur in terciō membro
huius. ubi agitur de mercede. **I**
tem in euangelio **V**enite ad me
omnes qui laboratis et onerati
estis. et ego reficiam vos. **P**resē
tem ergo laborem aggredi cupiē
tes quinqz considerare debem⁹.
quē considerata omnem laborem
presentem alleuiant. attenuant.

et commendant. scz laboris faci-
litem. epis breuitatem. refectionis im-
meritatem. retributionis im-
meritatem. dei voluntate. ¶ **Pri-**
mo dico consideranda est laboris
facilitas. qz nunq̄ ex omni quod
sumus et vndiq̄ laboramus. qd̄
accidit ex hoc. qz per laborem pre-
sentem cito ad caritatem venieꝝ.
que omnia etiam grauia facit le-
uia et quodammodo non sentire
Vinc Iudiciū. xvij. Sz. Surgite e-
amus. nullus erit labor. qz deꝝ pre-
caritateꝝ nobis iunctus labores
nostros portat. ppter quod etiaꝝ
iugum vocatur. Et hoc est qd̄ Sa-
piens petit dicens Sap. ix. Da mi-
chi dne sedium tuarū assistiticeꝝ sa-
pienciam. vt mecum sit et meoꝝ
laboret ac. Vinc Veritas dicit
Math. xi. Tollite iugum meum
super vos. et discite qz mitis sum
et humilis corde. Iugum em̄ meū
suauē est et onus meum leue Vñ
Aug. Omnia seua et immania
facilia et ppe nulla facit amor.
Ver. Labor meus vix est vnius
momenti. et si plus est pre amore
non sentio. Secdo consideratur
laboris breuitas. nō em̄ diu viu-
imus. et in eodem quod viuimus
iubemur propter discretionem se-
pe nos a labore temperare. Vinc
Apostolus p. Corint. vñ. Tempꝝ
breue est. Et Apoc. xñ. Amodo
iam dicit spūs vt requiescat a la-
boribus suis. Propter quod dicitur
Eccle. xvñ. Numerus dieruꝝ
hominum vt multum centum an-
ni. et quasi gutte amare deputa-
ti sunt. et sicut calculus arene. sic
exigui anni in die eui. Qd̄ si sine

cessatione omni tempore quo vi-
uimꝝ laborandū esset. quid esset
respectu eternitatis. ¶ **Tercio**
consideranda est refectionis satu-
ritas. nō em̄ benignus dn̄s finit
nos duris laboribus conterit. sed
suis consolationibus crebro nos
reficit laborantes Vinc Ecclesia.
vñ. In opere ipsius exiguum la-
borabis. et cito edes de generatio-
nibꝝ illius. Vinc Math. xi. Veni-
te ad me omnes qui laboratis et
onerati estis. et ego reficiam vos.
dignus est em̄ operarius mercedē
sua. R Quarto cōside-
deranda est retributionis immeri-
fitas. nam pro modico labore da-
tur nobis retributio durans et p-
manens in eternum. Vinc Sap.
ij. Honorum laborum gloriosus
est fructus. Nam vt dicitur Job.
xxñ. Pro terra dabit nobis silicem.
et pro silice torrentes aure-
os. Quod est dicere Pro terra. i.
mollī opere. dabit nobis silicem.
id est meritum semper durans. et
pro silice. i. opere meritorio. dabit
nobis torrentes aureos. i. premia
gloriosa. Vinc Apostolus prima
ad Corinthios quarto Hoc quod
momentaneum est et leue tribu-
lationis. supra modum eternum
pondus glorie operatur in nobis
¶ Quinto consideranda est dei vo-
luntas. qui vult vt in hoc breui
tempore lucremur. quod in eter-
num expediat. cui merito est ob-
temperandū. etiā si ex hoc nihil a-
liud consequeremur. Qd̄ si hys cau-
sis et tōmbꝝ deuicti de creuerimꝝ
in pñti tpe velle i dei seruitio labo-
rare. tūc aut̄ sumopere informadi

sumus in quibus nos oporteat la-
borare ut dei misericordiam conse-
quamus. **L** **S**unt autem
qui neque in quibus expedit labora-
re. sed in aliorum laborum inutilium ex-
occupatio. in cordis contritione. in
mandatorum dei executione. in tri-
bulationum patienti portatione. in
diuinorum contemplatione. **P**rimo
dico laborandum est in laborum inuti-
lium exoccupatio. et fugietes oino
inutiles labores. Quorum multa sunt
genera. alii enim laborant mundo
ut ditentur. alii carni ut delectentur.
alii dyabolo ut a vitis insentiantur.
Et omnes isti labores pertrahunt
ad infernum. **P**rimus
ergo labor mundi est vitandus. quia
inutilis est. unde **Ecclesiastes**. i. Quid enim
habet homo de universo labore suo
quo laborat super terram? **Item** **Matthaeus**.
xvi. Quid prodest homini si universum
mundum lucretur et perdat? nec solum hec
perderunt sed pertrahunt ad infer-
num **Iheremie**. Labores populo-
rum et gementium in igne erunt
et disperibunt. **S**ecundus labor
scilicet carnis similiter est contempnendus.
quod facit hominem vitiosum.
Unde ex persona talium dicitur **Ecclesiastes**
iii. Cui laboro et fraudo animam
meam hominis? **Maledictus** enim est
qui seruit indignis se. et hoc est
corpus quod indignus est anima.
De quo dicitur **Aggei**. i. Qui mer-
ces congregat misit eas in saeculorum
pertusum. **T**ertius labor dialo-
li est penitus execratus. **Q**ui enim
reformatur ei hic in vitis reformabi-
tur ei postea in supplicium. **L**abor
autem dyaboli versatur in superbia.
in invidia. in inimicitia. et similibus

vitis spiritualibus. **R** **O**mnes
isti labores execrandi sunt et
penitus fugiendi. quia non sinit
hominem quiescere et tandem per-
trahunt ad inferna. **Q**ui ergo ex-
pedite in seruitio dei laborare desi-
derat. omnino se excutiat de illis.
Secundo laborandum est in cor-
dis contritione a peccatis omnibus
se emundans. **D**e quo **Psalterium**. **L**abo-
raui in gemitu meo. laualo per sin-
gulas noctes lectum meum. **E**t su-
per omnia que ad abnegationem
peccatorum faciunt penitentiam o-
pus laboribus duris et asperis ag-
grediamur. **T**ercio laborandum
est in mandatorum executione. la-
borantes omni conatu et diligen-
tia. ut que mandauit dominus operibus
impleamus. et licet pauci sint qui
scire velint quod deus mandauit.
ipsorum tamen impletio mereat vitam
eternam. et eorum transgressio e-
dificat ad gehennam. **N**am de pri-
mo dicitur **Matthaeus**. **S**i vis ad vitam
ingredi serua mandata. **D**e secun-
do dicitur **Esaias**. vii. **O**mnis qui
non fecerit legem dei diligenter
iudicium erit deo siue in morte
aeterna. **A**ugustinus. **S**icut vitam pre-
stat observatio mandatorum. sic
econuerso generat preuicatio
mortem. **Q**uarto la-
borandum est in tribulationum pa-
tienti portatione. **V**anic enim legem
statuit sibi deus. ut bene laboranti-
bus et fideliter seruientibus exhibe-
at tribulationes. tamen propter hoc ut
cumulus meritorum ex passione cre-
scat sicut ex actione. tum propter
hoc ut humilitas obseruetur. uidi-
cantes nos seruos inutiles. qui

propter negligētiās castigamur

P In hys ergo laborā
dum est. vt ea siue a deo siue ab
homine inferantur. patiētissime
sufferantur. Nam de hys duobus
actione scz et passione dicit **Ber**
nardus. Vita sanctorū in duobus
principaliter consistit. scz in bonoz
actione. et aduersōrum passione.
et tanq̄ turris que vndiqz ostrin
git erigit se in altū. **¶** Quinto la
borandum est in diuinorū contē
platione. anima em̄ ex premissis
omnibus purgata. coniat vt a ce
lestia contēpletur. In quo tam
maximū labor creditur. vt hō q̄
si contra iactum fluminis conest.
et erigat se in altū ad deum. **¶** Vnd
dicit beatus **Ber**. Talis modus
cogitandi de deo multū est laboris.
multū sudoris. a nisi erigatur per
gratiam. relabit ad yma. et in ei
perem suum reuertetur. **¶**

¶ Tercio dicendum est de merce
dis magnitudine. Quam vt bre
uiter insinuemus. qz sermo in lō
gū productus est. merces omnū
p̄dictorū est ipse deus. quo nihil
melius. nihil dignius. nihil vtili
us poterit dare deus. in quo dan
tur omnia que sūt bona. De hac
mercede dicit **Gen**. xv. ad **Abra**
hā. Ego p̄tector tuus sū. a merces
tua magna nimis. In quibz ver
bis insinuat nob̄ duplicē ipsius
donationē suā. Dat em̄ se in prese
ti ad consolationē et iustificationē.
in futuro ad eternam glorificati
onem. Prima merces tangitur in
eo qd̄ dicit magna. scda in eo qd̄
subiungitur. nimis. De quibz ex
pressius dicit **Ber**. Notādū sicut

in regno beatitudinis presentem
se exhibebit dñs electis suis ad
glorificationē. ita etiā exhibebit
se eisdem in via peregrinacōis ad
iustificationē. vt a quo glorifi
candi sūt per speciem. p̄us iustifi
centur ab ipso in fide. **¶** Qd̄ sub ali
is v̄bis dicit **Apl̄s** ad **Rom**. vi. Ser
ui facti deo habetis fructū in san
ctificationē. finem vero vitā eter
nam. Ad quam nos poucat. qui
sine fine viuūt et regnat. Amen.

Sermo . lxxij. De sancto Lu
ca euangelista. Sermo p̄muus.

Hortorū medicū p̄t instātē
necessitatē **Ecc̄i**. xxxviii.
Dicit b̄tus **Aug**. Qui se
tit vulnera medicū exposcit. In v̄
bis p̄positis tria possumus intelli
gere. scz primo exhortationē. scd̄o
exhortationis specificationē.
tercio infirmitatis insinuationē.
Primū ibi **Honora**. scd̄o ibi.
medicum. terciū ibi. p̄pter instā
tē necessitatē. **¶** Est ita
qz sanctus **Lucas** qui medicus ex
tit triplicē honorādus. **¶** Primo
p̄ supplicationē. scd̄o p̄ doctrine
sue susceptionē. terciū p̄ vite imi
tationē. In hys em̄ tribz iste sc̄us
reputat se honorari. Primo em̄ hōre
mus istū medicū orōnibus. v̄gili
is. missarū solemniss. et alijs qui
bulcūqz generibz bonoz. supplicā
tes ei. vt ap̄d deū summū medicū
nōrū vulnera peccōrū suis interces
sionibz restituat sanitati. **¶** Scd̄o
hōremus eum. medicinam sue do
ctrine tam in actibus apostolo
rū q̄ in euangelij cum reuerētia

fideliter suscipiendo sue doctrine
plenam fidem adhibentes. **T**er-
tio honoremus istum medicum vi-
tam suam exemplarem strenue
imitando. Nam vita eius sic Sa-
pientie. viij. dicitur. sobrietatem
et sapientiam docet et iustitiam et
veritatem. quibus vtilius nichil est
in vita hominibus. Quod facere
monemur Deuteronomij. xvij. •
Accipies exemplar a sacerdotibus
Ut dicere possimus illud Prover-
biorum. xxvij. • Exemplo didici sapi-
entiam et disciplinam. Vnde ergo tri-
bus modis sanctum Lucam fide-
liter honoremus? **S**equitur
secundum sancti medicum. In quo verbo com-
mendatur sanctus iste ab officii dig-
nitate. Fuit enim medicus spiritualis
et corporalis. ut medicina corporali
sanaret corpora. spirituali aut medi-
cina animas a vitis et peccatis. pro-
pter quod in scriptura consueto nomine me-
dicus est vocatus. De quo dicitur ad
Colosenses. iij. • Salutem vos Lucas
medicus cuius laus est in euange-
lio per omnes ecclesias. **S**equitur ter-
tium. scilicet propter instantem necesse-
tatem. Cum enim propter peccatorum
et vitiorum multitudinem caput le-
uare non audeamus ad dominum necesse-
rios habemus sanctos. ut eorum
precibus et meritis interuenien-
tibus pro nobis ad dominum in-
tercedant. Et hoc est quod dicitur
Job. v. • Ad aliquem sanctorum conuer-
tere. ut cum indigni sumus apud de-
um exaudiri ipsos precibus nostris
pro nostris excessibus sentiamus. Et
hec de eius memoria breuiter ta-
cta sufficiant. Verum quia tam
iste medicus. quam eius medicina pri-

cipaliter sunt a deo. **I**uxta illud
Ecclesiastici. xxxvij. • ubi dicitur. A deo est om-
nis medicina. Ideo ad sanandum medi-
cum deum ad curandas nostras mi-
serias recurramus. ante oculos
sue misericordie peccatorum nostro-
rum vulnera expandentes. Ipse enim
verus est medicus. qui ex se et per
se sanat omnes infirmitates no-
stras. et spiritum eius omnes alii me-
dici dicere possunt illud **P**saie. iij.
Non sum medicus et in domo me-
a non est panis. quia per se et ex se
alii nihil possunt. sed quicquid om-
nes sanitatis et curationis homi-
nibus infirmis contulerunt. hoc to-
tum a deo medico acceperunt.
Tertium ergo medici quod deus
est occasione duo breuiter perscri-
bantur. scilicet de humani generis in-
firmitate. et dei medicinali sanita-
te. hoc est quomodo nos infirma-
mur. et quomodo a deo curamur vel sa-
namur. **S**ciendum ergo quod humanum
genus in primo parente saluum creatum
est. ita ut nullam vitiosam proprietatem
habet in seipso. sed postquam corruit
in peccatum statim sensit aliam legem in me-
bris suis repugnantem legi me-
tis sue. Et quia omnes in isto pri-
mo parente sumus radicaliter.
ideo ad omnes nos transfunditur
hoc peccatum. licet enim in quolibet
renato peccatum curetur origina-
le per baptismum. nichilominus
tamen qui curatus est transmittit
iterum illud in plerumque. sicut iudeus
circumcisus generat circumcisum filium. et
mudum ac nudum genus seminat per
creat genus cum pallea. Et causa huius
est. quod homo generat filium non secundum quod curatus
est in mente. sed secundum quod corruptus

stritiones eorum diligat eos spō
taneē.

C Sanat autē du
pliciter secundum duplicem sta
tum. scz in presenti et in patria.
hic ad utilitatem. i patria ad ple
nam et perfectam sanitatē. **Pri**
mo dico q̄ deus sūmus medicus
sanat hic ad utilitatem. qz peit̄
nō extinguit. sed ita sanat ut hō
infirmatē sentiat sed nō deiciat.
et per hoc q̄ sentitur homo humili
etur. et p̄ hoc q̄ non expugnat
homo coronetur. ut per hoc quod
sentitur simus humiliores et cau
tiores. et per hoc qd̄ impugnat si
mus i merito diciores. Infinita e
nim merita nobis deperirent. si ni
hil nos penitus impugnavet.

Vine Proverbi. xxij. **L**iuor vul
neris absterget mala a te. **S**icut
enim per liuores memores sumus
vulnerum. sic etiā per infirmitatē
memores sumus nos peccasse.

Vic etiā dicit q̄ Lazaro suscitato
in facie palloz relinquebatur. ut
per pallorem meminisset se a doī
no a mortuis suscitatum.

Sunt autem tres medicīe p̄
quas deus sanat homines in pre
senti. scilicet per sacramta. docu
menta. cordis sui incitamenta.

Primo sanat deus per medicīā
sacramentorum. et maxime per
sacramentum corporis cristi. qd̄
pprie est et dicitur medicīa. **D**e
quo dicitur Eccelesiastici. xxxviij.
Alissimus de terra creauit medi
cinam. **Q**d̄ proprie de corpore do
mini dicitur. quia ex pane qui de
terra nascitur altissimo domini a
filio est confectum. **V**nde beatus
Augustinus. **M**edicīa est celeste

et venerabile sacramentum

E **V**ine bt̄is Bern. **D**uo sa
cramentū xp̄i opatur in nobis.
ut videlicet sensum munit. et a
grauiorib⁹ peccatis tollat omnino
consensum. **E**t subiungit. **S**i q̄s
vestrum non tam crebros ut so
lebat. nec tam acerbos sustinet i
vacūdie motus. inuidie luxurie a
ceteroz vitiōz grās agat corpori
et sanguini domini nostri ihesu
xp̄i. qm̄ vtus sacramenti opatur
in eo. **V**n̄ dñs Albertus exponēs
hoc verbum Eccl̄. xliij. **M**edicīa
omniuz in festinatione nebule di
cit. q̄ forma pais ista quā corp⁹
dñi continetur nebula vocat. quia
medicīa est preseruans ab omni
infirmatē. **E**t subiungit. **V**ic ei
bus sanus est ex operatione. q̄a
sanitatem operatur i homine. ip
sum in communionem sumenti
deuote

F **S**ecūdo sanat
nos deus medicus per medicīaz
documentorum. **O**mnia enim q̄
mandauit dominus que predica
uit quō aliud sunt q̄ medicīa
animarum. **V**nde Sap. xvi. dicit̄
Neq̄ herba neq̄ malagma sana
uit illos. s̄ tu dñe sermo q̄ sanat
dīa. **V**ic Aug⁹. **O** medicīā om
nib⁹ vsulentē. oīm tumorē opti
mentē. oīa tabescentia reficiētē.
oīa superflua reserantem. omnia
necessaria custodientem. omnia pra
ua corrigentem. **V**nde bene ille
dixit sermonez domini medicīaz
esse qui dixit **M**athei octauo. **T**ā
tum die verbo et sanabitur puer
meus. **T**ercio sanat eos medi
cus per cordis sui incitamenta. hoc

est p̄ cordis affectiones. q̄ sūt v̄tutes
vt ē ei⁹ pietas. benignitas.
misericordia. et caritas. q̄ cor sā
ctū exuberare faciūt ad oēs grati
am exhibendā. vt quasi tūc q̄ fa
cilitate cor ei⁹ n̄ris precib⁹ pulset.
oleū suę gr̄e n̄ris vulnerib⁹ infū
dat. **Vñ de ei⁹ misericordia q̄ ipsa
sanat** d̄r Sap. xvi. Misericordia
tua adueniēs sanabat oēs. De om
nib⁹ aut̄ subdit̄ ibidē infra. Sub
stantiā tuā et dulcedinē tuā quā
in filios habes oñdebas. sc̄z sanā
do infirmitates n̄ras. vocans dei
affectiones siue eius v̄tutes sub
stantiā suā. eo q̄ nō infūt ei accen
detalē sicut nob̄. sed infūt ei esse
cialē. q̄ nō sunt aliud nisi deus.
q̄ tā sc̄z ph̄s q̄ sc̄z theologos
In deum nullum cadit accidens.
**Dñs ergo trib⁹ sanat de⁹ medi
cus in hac vita pegrinationis no
stras infirmitates. dispensatiue
tū de eis aliquid in nob̄ licet tenu
it derelinquēs. vt hūiliores in no
bis ipsis et cautiore p̄maneam⁹**
**S̄ dicit aut̄ dñs Alber
tus. q̄ deus sanat q̄ruplicit̄ sc̄z
ab infirmitate p̄seruādo. causā in
firmitatis expellendo. sanitatem
p̄editā reparando. et sanitatē re
paratam conseruando. Nec qua
tūor p̄ diuinā gr̄am de⁹ opat̄ in
nobis Quia p̄ gr̄am ab infirmita
te p̄seruamur. vel infirmi iā facti
p̄ gr̄am etiā sanāmur. et sani iā
facti p̄seruamur p̄ gr̄am. Vltimo
sanat de⁹ medicus in p̄ria ad ple
nā et p̄fectā sanitatē. et ibi sanat
vt in perpetuū nūq̄ aliquid de in
firmitatibus vel quibuslibet mole
stis sentiam⁹. Et hoc est qd̄ p̄mit**

tit de⁹ p̄ **Isayā. xlii. vbi d̄r. Lon
ge effugabunt̄ q̄ absorbebāt te.**
**Vñ de Apocalip. xxi. d̄r. Absterge
de⁹ oēm lacrimā ab oculis sc̄oz.**
et mors nō erit vltra neq̄ clamor
neq̄ dolor que p̄ma abierūt. Ad
quā sanitatē nos perducatur. qui si
ne fine viuūt et regnat **Amen.**

**Sermo lxxviii. De sancto
Symone et Iuda Sermo p̄mus.**

Symon frater vester sc̄o
q̄ v̄r est consilij ipsum
audite. p̄mi Macha. n.
**Dicit beatus Bernardus. Nec stu
dium bone actionis. nec otium sā
cte cōtemplationis. nec lacrima
penitentis accepta poterunt esse
illi. qui tanti m̄nō habuit. obe
dientiam. vt vitam ipsam q̄ obe
dientiam perdere maluerit. Vnde
ex h̄is que passus est xp̄s disci
mus. quanta nos qui puri homi
nes sumus oporteat pro obedien
tia perpeti. pro qua et ih̄sus qui
est deus nō dubitauit mori. Ver
ba ergo proposita licet v̄terabi
lis pater **Mathathias** suis contri
bulibus de **Symone** filio suo dix
erit. nos tamen verba predicta p̄
sensum mysticum altius intelligē
tes. ex persona xp̄i ad celum ascē
dentis ipsa accipimus. nec imme
rito. **Mathathias** enim interpre
tatur donatus. signans christum
qui super omnia bona est datum
optimum. descendens a patre lu
minum vt ait b̄tus **Jacobus**. qui
ascēdēs in celū post t̄gū de **Symōe****

*est bethania. i. ex
domu obie*

Apostolo dixit omnibus nob̄ verbum appositum Symon frater v̄z scio quia vir est cōsilij ipsuz̄ audite. Ac si dicat. Quia meam cor poralem presentiam habere nō poteritis. audite fratrem vestrum tāq̄ meipsum. q̄ meis cōsilijs est ibi. Volētes ergo huius gloriofi p̄ncipis audire cōsiliū.

Sciendū q̄ in virtute sui nominis Symon docet nos obedientiam nō qualēcūq̄ sed debitam appetentem et circumstantijs adornatam. Nam in suo nomine qd̄ est Symon hor tatur nos ad obedientiam. Symō enim obediens dicitur. In eo at̄ q̄ dicitur vir cōsiliij insinuat nob̄ q̄ eadem obedientia non debz̄ eē nuda sed bonis circumstantijs esse vestita. Dicit enim beatus Bernardus. Obedientia simplex non sufficit. vbi suis stipata comitibus non aderit. Et subiungit. Ut ergo obedientia sit plena et perfecta necesse est ipsam esse purā. voluntariā. humilē. patientem. fidelē. deuotam. diuine dilectionis fortitudine roboratā.

Hec septem conditiones in septem personis sūt p̄figurate. que vno eodemq̄ nomine sicut ex diuinis colligimus verbis. i. Symonis nomine sūt figurate. Legim⁹ siq̄ dem de Symone mago. de Symone cyrenaeo. de Symone leproso. de Symone Machabeo. de Symone petro. de Symone chanaanico. qui in manibus est. de Symone omie filio sacerdote magno. Isti septem illa septem que p̄dixi⁹ p̄figurāt non omnes oīa sed aliq̄ aliqua. quidā remotiue. quidam

positiue. **R** **I**sta per ordinem prosequentes. p̄mo dicit⁹ q̄ obedientia ad hoc vt sit efficax debet esse pura. vt solus deus sit in causa. q̄ est causa causalissima. Quicq̄ em̄ extra deū agitur nihil valet. Sunt em̄ aliq̄ qui oculū cōsiderationis extra deū ad questū rei t̄p̄alis inflectūt. q̄ solius ambitionis causa p̄latorū mandatis obediunt. Isti Symonē magū induunt. De quo dicitur Act. viij. Cum vidisset Symon q̄ per impositionem manus Ap̄torū daretur sp̄s sc̄s. obtulit eis pecuniā dicens. Date michi hanc potestatem. vt cuiuscūq̄ manus impo fuerit accipiat spiritum sanctum. Petrus vero dixit ad eum. Pecunia tua tecum sit in perditione. qm̄ donum dei existimas pecunia possidere. non ē tibi p̄s neq̄ fors in sermone isto. cor enim tuum non est rectū corā deo. Vñ Mat. vi. dicitur. Si oculus tuus fuerit simplex totū corpus tuū lucidū ē. oculū intentionem veans. Qd̄ exponens Bernard⁹ dicit Sūt quorum simplex non est oculus. et receperunt mercedem suam. **S**ecundo q̄ obedientia sit efficax debet esse voluntaria. vt in difficultibus prompte et hilariter impantibus obediamus. non sicut hominibus sed sicut deo placere p̄ oīa cupiētes. Coacta em̄ obedientia nō h̄t meritū apud deū. Vñ Paral. viij. d̄ Scito deū et seruius ei corde p̄fecto et aīo voluntario. Quod etiam Petrus Ap̄tus hortatur dicens. Prouidentes tō non coacte sed voluntarie secūdu;

deum necq̄ turpis lucrī gr̄tia sed
voluntarie. vt testimoniu Pauli
n̄. ad Corin. viij. nobis possit ve
luciter adaptari dicentis. Testio
niuz illis perhibeo q̄ supra virtu
tem voluntarij fuerūt. Vñ Ben
hardus Quicq̄ vice dei precipit
homo. q̄ non sit tamen certū di
splicere deo. haud secus omnino
accipiendū est q̄ si precipiat de?
Ipsū prode que pro deo hēm?
tanq̄ deum in hys que non sunt
apte contra deum audire debe?

Sed est notandum
q̄ non omnis obedientia debz eē
simpliciter voluntaria. Cum em̄
aliquid de prosperis et delectabili
bus precipitur. vt cum alicui pre
laturam videlicet episcopatum l
abbaciaz vt accipiat precipitur.
talis obedientia nō debet eē sim
pliciter voluntaria sed secundum
quid. hoc est scdm̄ aliquid. i. scd̄z
voluntatem dei. Nō beatus Gre
gorius pulchre nobis insinuat di
cens. Obedientia si de suo aliqua
do quid habeat nulla est. Aliqua
do si de suo quid habeat magna ē
Verbi gratia. Cum huius mundi
succellus precipitur. cui locus su
perior impat. is qui ad percipiē
da hec obedit obedientie sibi vir
tutem euacuat. si ad hoc etiā p̄pi
o desiderio anhelat. Non em̄ i hac
re obedit deo ipse. sed suo deside
o obedit. Rursus cū respect⁹ mū
di precipitur. cū p̄bra otumēlie l
etiam dāpna quelibz iubenitur. n̄
hec et a semetipso mēs appetit. o
bedientie sibi meritum non minu
it. quia ad ea que i hac via despe
cta sunt inuitus nolensq̄ de scen

dit. Debet ergo obedientia i ad
uersis de suo aliquid habere. et
rursus in prosperis de suo aliq̄ nō
habere. quaten⁹ in aduersis tāto
gloriosior sit quanto diuino ordi
ni ex desiderio iungitur. et i prospe
ris tanto sit verior quāto a prese
ti ipsa quā diuinit⁹ precipit gloria
funditus ex mente sepatur. Si er
go obedientie palmā apprehende
re veraciter nitimur prosperis hui⁹
seculi ex sola iussione initi. adue
sis aut̄ etiam ex deuotione milite
mus. Et sic patet quō debet esse
voluntaria. Sed heu prelatorum
mandatis multi obediunt. sed in
iiti et sepe cū murmure. qui
non solum nōn acquirunt meritū
sed penam murmuratiuz incurt
Vñ tales induunt Symonem ci
teneum. qui inuitus dñi crucem
portauit. et eandem in angaria
baiulauit. **T**ercia o
bedientia deo grata debet esse hu
milis. quam illi exsoluunt qui p̄
teritorum suorum maloz memo
res et per hoc humiles eo diuinis
mādatis obediunt humiliter. quos
per obedientie bonum ad deum se
posse redire confidunt. Recogi
tant enim q̄ superbiendo de pa
radiso eiecti sunt. et ideo sperāt
se per obedientiam humilē reuer
suros. propter q̄ nobis magnis
peccatoribus consulitur Ecclesia
stici septimo Humilia valde spiri
tuum quoniam vindicta carnis
impy ignis et vermis. et ideo tā
to amplius et profundius se hui
liant quanto se peccando contra
deum meminerint exexisse. Isti
ergo Symonem leprosum induit

sed etiam que est affectuosa. et o-
mniū virtutū emulatio. Quia
quātumcūq; magna est obedien-
tia nulla tamen est si non est sup̄
fidei petra fundata. De hac em̄ fi-
de dicit beatus Augustinus Non
est iusticia hominis in hac vita ni-
si ex fide uiuē que per dilectionē
operatur. De qua etiam dicit bea-
tus Gregorius. Sicut sup̄ funda-
mentū fabra. sic sup̄ fidem opera
struuntur. Vera autem fides ē
que in hoc qđ verbis dicit moribz
non contradicit. Fidei ergo virtutē
in nostre vite consideratione debe-
re agnoscere. Tunc em̄ vere fideles
sumus. si qđ verbis p̄mittimus
operibus adimplemus. que vide-
licet in nostris profectibz recipit
incrementum. Fidelem ergo fidē
nostre obedientie tanq̄ fundamē-
tum s̄sternentes Symonē petrū
induimus. q̄ppter fidei firmitatē
a dño dāis est Petrus. **Q**
Sexto obedientia nostra debz
esse deuota. vt in deuotione feruē-
tes cū affectu deuotissime qđ pre-
cipitur impleam. semper p̄ oculis
habentes non causam illius qđ a-
gimus. sed quid agendo intendi-
mus. Et sic induimus Symonē
chananeum. qui interpretatur ze-
lator. Chanaan enim zelus dicitur
inde chananeus quasi zelator. Ze-
lus enim seriosus feruor dicitur.
Quē zelum illi habent q̄ in serio-
so feruore ea que p̄cepta sūt fir-
miter exequuntur. Vos tales qui
serioso zelo feruent monet Bern-
hardus dicens. Non vos terreat
humane fragilitatis defectus. si
quando sacra mandatorū viēs

vestras excedere videantur. et sci-
tote. qz qui p̄sunt i domino inu-
tabunt fortitudinē. Non em̄ i no-
bis sed i deo debet esse fortitudo
nostra et in eius obedientie forti-
tudine. Cum igitur alicui fratri a
liqo graue p̄cipitur. dicat humil-
frater in corde suo. Fortitudo me-
a deus meus et dñs meus. et ideo
istud humano affectu aggredior
qđ diuina fortitudo perficiat. sic
de quibusdā in matre nostra egu-
la dicitur. Vox vt aliquid a ma-
iore precipitur ac si diuinitus im-
peretur morā pati nesciunt i fa-
ciendo. Et sic imitatores isti? p̄-
cipis erim. scilicet iude chananei
qui corp⁹ et aiā in obedientia
posuit p̄pter deum. Sic modo in-
ferendum est si quid de eius vita
vel passione voluerit predicator
enarrare. **R** **S**eptimo o-
bedientiam nostrā dñe fortitudi-
nis dilectione roboremus. p̄ quā
toti ex toto accensi. et fortitudie
roborati. nostram obedientiaz ad-
formam et exemplum obedien-
tie domini disponamus. **S**
Deus autem suam obedientiā
triplici flore adornauit. Obediuit
enim patri liberaliter. totaliter.
dulciter. Liberaliter quia in om-
ni sua obedientia nichil vniq̄ p̄-
ter se aliquid fecit. nec quod sibi
foret vtile sed quod nobis. Tota-
liter etiam obediuit. quia omne
quod est ipse. et quod habuit p̄
nobis patri i sua obedientia offe-
rebat. nichil omnino ex omnibz
sibi seruans. Dulciter obediuit.
vt i passione crudelissime mortis
nec contra patrem. nec contra

torrens. nec contra eos pro quibus pertulit murmuraret. Sic etiam bonus obediens suam obedientiam deo exhibeat ad quadraturam et lineam obedientie dei nostri. Sic enim monet et hortatur Abimelech seruos suos Iudicum. vii. **N**on me videtis facere omnes faciatis. Exemplum enim ait dominus discipulis suis deo vobis. ut et vos ita faciatis. Ut ita facientes induamus septimum Symonem. i. Onye filium. qui vis mea dominus interpretatur. quia talis et tanta obedientia non pro vim nostram que nulla est. sed pro vim domini adimplet. Qui vivit etc.

Sermo. lxxix. **D**e eisdem Sermo secundus.

Fortis viribus a iuventute sua vobis sit principis. **I**bidem utitur. Dicit Augustinus. Confitentem siue deum laudantes. siue semetipsos accusantes. Pia est utraque confessio. siue cum reprehenderit te quod non es sine peccato. siue cum illum laudas qui non potest habere peccatum. Que verba optime conveniunt themati proposito. Judas enim ostendens siue laudator interpretatur. In quibus verbis instruimur de duplici confessione facienda. Prima debet fieri de nobis. secunda de deo. Prima est propria contentis mala propria. Secunda est laudantis dei beneficia. Debet autem utraque esse fortis. quod docemur in eo quod Judas fortis viribus dicitur a iuventute sua. ut in eo quod est Judas moneamur de confessione. In eo autem quod fortis dicitur

moneamur de confessionis bone conditione. ut sicut in priori sermone Symon monuit de obedientia. et filius vero monuit de obedientie apprehendenda circumstantia. Sic in isto sermone Judas monet de confessione. fortis viribus de bonarum conditionum insinuatione. Si enim confessio fuerit nuda placet deo. Vnius ergo verbi occasione duo dicemus per ordinem. Primo de confessione put signat peccatorum purgationem. Secundo de confessione put signat dei laudationem. Prius enim sunt mala nostra extirpanda. secundo virtus dei laudanda. Primo confitenda peccata purgemus. ut postea deum laudemus. Quia ut dicitur Ecclesi. xv. Non est speciosa laus in ore peccatoris. Ut ergo confessio nostra possit esse deo grata et accepta. ut per eam statim remissionem peccatorum a domino consequamur. quinque debet habere circumstantias ipsa confessione per omnia sanctificantes. Debet enim esse integra. voluntaria. discreta. excogitata. amara. Que quinque intelliguntur in hac dictione Judea. ita videlicet quod quelibet illarum litterarum dictionem integram representet. que si omnia conueniunt nostram confessionem sanctificant. Sicut in psalmo dicitur Facta est iudea sanctificatio eius. Ac si dicatur Judea id est circumstantie per has litteras designate est sanctificatio eius. scilicet confessionis. id est sanctificatio confessionis. Primo ergo ut nostra confessio sanctificet. id est sanctificatio confessionis. debet esse integra. ut omnia omnia sine

exceptione sine diminutione fide
liter exponamus Hoc facere mo
nemur in Ps. Effundite coram il
lo ebor vestra Vnde Glosa Effu
dit id est totum extra fundite
Ternorum secundo Effunde sicut
aquam cor tuum Augustinus Ca
ueas ne reuercundia ductus diui
das confessionem. Quare? Quia
deus summe bonus et summe per
fectus non potest opus facere im
perfectum. aut enim totum homi
nem saluat aut nichil. Vnde re
sus. Larga dei pietas remiam non
dimidiabit. Aut nichil aut totum
propiciando dabit. Et ratio huius
est. quod si omnia dimitteret tibi v
no retento. ex hoc solo adhuc es
auerfus a deo. Et hec prima additio
figurata est per primam litteram
I. de hac dictione Judea. **A**
Secundo confessio debet esse vo
luntaria. ut ex propria deuotione
motus ostendatur seipsum sincere
et voluntarie accusans. ut non sit
sicut confessio Achaz qui coactus est
quod fecerat ostendi. ut dicitur Josu
e. vii. Vnde Ps. Et ex voluntate
mea ostendebor ei. Die. Eccli. xviij
Confiteberis viuens viuus et sa
nus. Qui enim viuens et sanus con
fiteatur voluntarie utique ostendatur
Nichil est domino gratum quod coactus
domino exhibetur Et hec confessio
circumstantia in littera. V. que est
secunda littera in hac dictione Judea
denotatur. **T**ercio confessio no
stra debet esse discreta. ut distin
cte et separatim singula peccata con
fiteamur De hac discretionem dicit
Ps. Lauabo per singulas noctes
pectus meum. lacrimis meis stra

tum meum rigabo. Ac si dicat Le
ctum conscientie mee lauabo per
singulas noctes id est per singulas
tenebras peccatorum. Vnde Ter
norum tercio. Diuisiones aquarum
deduxit oculi meus. Quod expones
beatus Gregorius dicit. Diuersas
ab oculis lacrimas ducimus. quoniam
pro peccatis singulis penitendo et
confitendo disparitas lacrimas
deo damus. Et hec circumstantia
in littera. D. intelligitur que est
in tercio loco huius dictionis Ju
dea ordinem suum tenens.

B **C** Quarto confessio nostra
debet esse excogitata siue premedi
tata. ut non quequid in buccas
reuerit euomamus. sed cum mag
na premeditatione que confiten
da sunt preconicipiantur. Et hec
facere monemur Eccli. ca. xxxij.
ubi dicitur. Precurre prior in
domum tuam et illic auocare. et
illuc age deceptions tuas. Quod
etiam fecit Ezechias rex iuda cuius
dicebat. Recogitabo tibi omnes
annos meos in amaritudine ani
me mee Vnde Jeremie. viij. Au
scultaui. nemo quod bonum est loqu
tur. nullus est qui agat penitentiam
super peccato suo dicens quod feci.
Item Psalme. lviij. Non est qui re
cogitet in corde suo. Sed ut ait be
atus Bernhardus. Sunt qui qua
si fabulam ostendendo narrant pec
catorum suorum hystoriam. et eg
tiones anime sue sine strictione enu
erant. Et hec circumstantia in quarta
littera huius dictionis Judea scilicet
E. collocat. **C** **C** Quinto con
fessio nostra debet esse amara. ut tanquam
reum districto dei iudicio se expantet
t in

confessori suo tanq̄ deo super om̄
nibus confusionsib⁹ suis amarissi
me se accusans. **Q**d faciebat be
atus **J**ob. x. dicēs. Loquar in a
maritudine anime mee. dicā deo
noli me cōdemnare. **E**ze. xxi. **I**n
amaritudine ingemises. **I**te **J**he
remie. xxxi. **S**tatue tibi speculā.
pone tibi amaritudinē. dirige cor
tuum in viā directam in qua am
bulasti. **N**o quā amaritudinē fa
cillime puenimus. si damna que
ex peccatis incurrimus et maxie
dei offensā iusto pondere estima⁹
Et hec circūstantia in quinta leā
scz **A** huius dictionis **J**udea de no
tatur. **S**i ergo has quinque circūstā
tias p quinque leās hui⁹ dictionis
Judea designatas in nrām confessi
onē assumimus. erit utiq; ista **J**u
dea sacrificatio nostra. **I**nduam⁹
ergo confessiōnē istā cum suis appen
dicijs. **C**ontentes dño et dicētes il
lud. **η**. **P**aralipp. xxvi. **T**u dñe
scdm bonitatem tuā pmisisti penitē
tiā remissionis peccator. **q** tu do
mine iustoz nō posuisti penitenti
am iustis **A**braham **I**saac et **J**a
cob hys qui tibi nō peccauerunt.
Peccavi super numez arene ma
ris. **q** multiplicatae sunt iniquita
tes mee. statuens abhominatiōes
et multiplicans offensiones. et
nunc flexo genua cordis mei. ex
pectans bonitatem tuā dñe. pecca
ui **q** iniquitates meas cognosco.
Proto rogans te dñe dimitte mihi.
Si sic cū hac **J**udea ex pfundo cor
dis cōfitemur dño. omnū iniqui
tatum nrāz nō recordabitur am
plius. **E**t erit ista **J**udea sanctifi
catio nostra. qz benignus et mise

ricors est et placabilis super mali
tia. et misertus nostri dicet nob̄
illud **J**ere. xli. **N**am placatus sū
super malo quod feci vobis **E**t **S**
iungens illud secundi **R**egum vi
cesimoquarto. **S**ufficit nunc con
tine manum tuam scilicet a confes
sione peccator. **I**te **P**rouerbioꝝ.
xxv. **S**ufficiet tibi lac caprarū.
Quid per capras nisi peccata. qd
per lac nisi confessio que de pecca
tis tanq̄ lac de capris extrahit.
Ac si dicat **S**ufficiat tibi confessio
peccator. **I**n quorum verborum
virtute infunditur nobis plena et
perfecta remissio omnū peccato
rum. quibus dimissa anima que
ociosa esse non poterit. sentiens
conscientiam serenatam. statim
conuerit se ad confessionem lau
dis referens gratias largitori.
Sic enim iubemur in psalmo **I**m
mola deo sacrificium laudis. **E**t
illud. **S**acrificium laudis honorifi
cabit me. **S**ecundo
ergo videndum est de secunda cō
fessione scilicet laudis. **H**ec autē
confessio scilicet laudis diuersifi
catur secundum diuersitatem eo
rum pro quibus domino laudes
confitemur. **S**unt autem quinque
genera laudis. **C**onfitemur enim
domino laudes ex creaturarū spe
culatione. ex beneficiorum consi
deratione. ex eorum que pro nob̄
in seipso de⁹ fecit estimatione. ex
nostre glorificationis meditatio
ne. et ex dei admiratione.

Et **P**rimo dico **L**audes
confitemur domino ex creatura
rum speculatione. **C**um deuota
aūt mēte speculamur creaturas

istis corporales, magnitudines,
multitudinem, pulchritudinem,
easque admirantes, necesse est ex
eorum intuitu artificem collauda
re, sicut cum videmus mirabilem
imaginem bene ornatam et decen
ter paratam laudamus artificem qui
hanc fecerat. **Iuxta illud Eccli. ix**
In manu artificis laudantur opera.

F Quorum speculatio
nem docet beatus Bernhardus di
cens. **Tria in magno opere huius**
mundi considerare debemus, videlicet
quid sit, quomodo sit, ad quid sit consti
tutus. Et in esse quidem rerum inuisi
bilis et ineffabilis potentia omen
batur, quia tam magna tam ml
ta, tam pulchra, tam multipliciter,
et magnifice sunt creata, immo
autem et in singulis sapientia elucet
quod hec sursum illa deorsum, alia ve
ro in medio ordinatissime sunt lo
cata. Si vero ad quomodo factus sit me
diteris, occurrit tamen utilis benignitas,
tam benigna utilitas, que
etiam ingratis quosque posset
obseruare. Potentissime ego ex ni
chilo omnia, sapientissime pulchra,
benignissime utilia sunt creata.
Quis ergo hec considerans possit
se a laudis confessione continere, lau
dantes dominum et dicentes bene om
nia fecit. **¶ Secundo lau**
des ostendemus domino ex beneficiorum
consideratione. Cum enim consideremus
quam misericordia nos pervenit,
quod benigne expectaverit, quod dul
citer nostra mala indulserit, quod cre
bis visitationibus promovet, quod
quantas occasiones bene agendi
ministraverit, quis se in horum con

sideratione continere valeat a con
fessione laudis et gratiarum acti
one. **Nempe ut ait beatus Bern**
hardus. Qui ex istorum intuitu
non movetur nec excitatur, non
modo dormit sed mortuus est.

Item idem Bernhardus. Felix
anima que beneficia dei sibi colli
gere, et ante mentis oculos dig
na cum gratiarum actione reducere
curat, non dubium quin excitet
ad laudandum beneficiorum con
sideratio. Et iterum. Sic onerat
me beneficus, et miserationibus
suis deus obruit, ut aliud onus se
tire non possim nisi dona sua. De
hac confessione dicitur in Ps. Confi
tebitur tibi cum benefeceris ei. Ac
si dicatur. Cum quis beneficia in
tuetur, facile est laudare eum qui
contulit illa.

¶ Tercio
ostendemus laudes deo ex eorum que
in se exhibuit nobis estimatione.
Cum enim eius beneficia aliquid intu
entes estimamus, que qualia et
quanta in se et per se exhibuit no
bis deus, merito non capimus nos
pre leticia, considerantes ineffabi
lem et ineffabilem cumulum gra
tiarum. Deus enim dedit seipsum
nobis tripliciter, in incarnatione
ad redemptionem, in cibum ad
fortificationem, in spiritu sancto ad
sanctificationem. Ex quorum esti
matione affectus hominum, dila
tatur, magnificatur, inflamatur,
ut in devotione laudis prorumpat
homo in affectum inexplicabilem dicens
deus illis. 1. Re. vi. Magnificet domine
deus nomen tuum usque in seipsum, quia sic
Sap. xix. dicit Magnificasti populum tuum
et honorasti. Et sic infamies homo

in affectu conuertit se ad omnem
hōiem dicens illud **Ps.** Magnifica
te dñm mecum. et exaltem⁹ no
mē eius in idip̄sū. Ac si dicat. Si
cut ipse se paruū et humilē ppter
nos fecit. sic nos ex hoc ipso facia
mus eū magnū. vt quanto mino
rem se pro nobis fecit. tanto ma
iorē ipsum in affectu nro faciam⁹
Vñ Ber. Quāto p me puū se fe
cit. tāto mihi maior. et quāto p
me vilior. tanto mihi carior. De
hac cōfessione dicit in ps̄. Cōfitebor
tibi in sc̄lm. Et illd. Cōfitemini do
mino qm̄ bon⁹ ac. Nisi em̄ abiss⁹
infinitē bonitatis sue fidelissime cor
suū coegisset. nūq̄ se totū et tali
ter et totiens exinauisset. **I**
Quarto cōfitemur laudes dño
ex glorificationis nre meditatione.
suspensi em̄ p meditationē illumi
natā. et nā glorificationē. quō p̄
cipis erim⁹ dñe nature. et q̄nter
immergimur in abyssum glorie
dei. qui cum sit etern⁹ in eternuz
erimus glori. **Dee** et similia si ad
iuti p grām dei meditabimur. me
rito deū ex pfundo cordis laudabi
mus. et laudādo cōfitebimur ei et
laudes dicētes canimus. **Confite**
bor tibi dñe de⁹ me⁹ in toto corde
meo. quare⁹ qz glorificabo nomē
tuū in eternū. Ac si dicat. **Prop̄**
hoc laudes tibi cōfitemur. qz ad
hoc nos creasti. vt in familiā tuā
computatū. te debeamus laudare
in eternū. **Nos** em̄ sumus illi de q̄
bus dicit dñs **Ysa.** xliij. Populū
istū formauī mihi laudē meā n ac
rabit. De hac nostra gloria dicit
Ber. Ibi cumulus felicitatis. vbi
supereminēs glā ibi superfluēs

beatitudo. **R** **Quinto**
cōfitemur dño laudes. ex ipsius dei
cōtemplatione. qz ad naturā sue
essentiē in hac vita nemo cōtem
plando p̄ficiat. dicēte dño ad **Mo**
sen. Nō videbit me homo et viuet
Ideo eius bonitatē. pietatē. beni
gnitatē. caritatē. humilitatē. sibi
mitatē admirēmur. et admirādo
cōtemplemur. quousq̄ i deū suspē
si ad maiestātē stupeamus. ad ca
ritatem ferueam⁹. ad eternitatē
fustineamus. ad abyssum iudicio
rum pauēamus. et reuersi ad nos
metip̄os in ebrietate spūs dica
mus. **Confitebor** tibi qz terribilī
magnificatus es. **Et itez.** **Lauda**
te eum sc̄dm multitudinē magni
tudinis eius. Quia singulorū tam
dictorū magnitudines sunt infini
te. **Et** quia omnia in singulari po
nunt. per hoc innuit. qz vnū om
nia sunt in deo. et ex hoc innuit.
qz magnitudo ponitur in singula
ri. laudem⁹ ergo deū sc̄dm magni
tudinē bonitatis. caritatis pietatis
que in deo sunt omnia infinita.
Vñ Ber. predictū verbum expo
nit dicens. **Ille** deū sc̄dm multitu
dinez magnitudinis maxime lau
dat. qui se succumbere in ei⁹ lau
dis expletionē considerat. De hac
confessione dicit **Ber.** Prima et
maxima cōtemplatio est amira
tio maiestatis. et hec requirit cor
purgatū. vt a vicis liberuz atqz
exoneratum peccatis se facile ad
superna leuet. et interdū per ali
quas morulas stuporē in extasi sus
pensum teneat admirantem. **Pr**
ma confessio vocatur laudatio. se
cūda gratiarum actio. tertia ma

gnificatio quarta admiratio. q̄n
ta sup̄exaltatio siue sup̄glorifica
tio. De quibus vltimis duobus di
citur Danielis. in. **Benedictus es**
in templo glorie tue. et superlau
dabilis et superexaltatus in sc̄la.
Tunc autē maxime hec exaltatio
in cordib⁹ nostris generatur. q̄n
ipsa deuotio in tantū proficit. vt
vires nostras et posse nostrum
violentis quodaz affectu transgre
diatur. non manens infra termi
nos suos. sed pl⁹ laudare volum⁹
q̄ possumus. discurrerentes et ver
ba querentes. per que affectū no
strum iam dilatātū et magnifica
tum valeamus euaporare. nec po
tentes inuenire deficim⁹ in loquē
do. Et hoc est qd̄ dicit Eccl̄. xliij.
Glorificantes dñm quantumcum
q̄ poteritis. superualebunt adhuc.
benedicentes dñm exaltate illum
quantū potestis. maior est em̄ om
ni laude. Et subiungit. **Ne labore**
tis. non em̄ comprehendetis. q̄s
videbit eum et enarrabit. et q̄s
magnificabit eum sicut est ab ini
tio. **Multa abscondita sunt ma**
iora hys. pauca vidimus. **Hoc et**
go de⁹ pro maxima laude accipit.
cum discurrerentibus nobis nulla
verba inuenimus. que affectum
nostrum exprimere valeant. defi
rimus obmutescendo. **In hys af**
fectu fuit sponsa in **Canticis** cum
dicebat. **Dilectus meus mihi et e**
go illi. **In quo truncato sermone**
multum dicere voluit et minus di
xit. **De hac confessionis laude** di
cit beatus **Gregorius** diuine lau
dis facta tunc verius explemus.
cum hec nos expleri non posse

recognoscimus. tunc facilius lau
des ei⁹ loquimur. cum ab hys ob
stupescendo obmutescimus. **Quā**
laudem nos doceat sapientia pa
tris **Ihesus christus**. qui est super
omnia deus benedictus in setula.
Amen.

Sermo octagesimus. De om
nibus Sanctis Sermo primus.

Memores estote quō modo
salui facti sunt patres no
stri. primi **Nachabeor.**
in. **Dicit beatus Augustinus.** Si
aut deus in celesti gloria electis si
is prebet et exhibet se speculum
eternaliter perseruendi. sic vita sa
ctorum quos premisit. dat nobis
speculum perueniendi. **In verbis**
ergo propositis tria possumus in
telligere. spiritus sancti exhorta
tionem. exhortationis informati
onem. nostre fiducia erectionem
Primum ibi. Memores estote.
In quo scilicet ad memoriam ha
bendam de sanctis exhortamur.
Secundum ibi. quomodo salui fa
cti sunt. **In quo per exempla san**
ctorum informamur. **Tercium**
ibi. patres nostri. **In quo et nos**
de sanctitate fiduciamur. **Cum e**
nim dicitur q̄ patres nostri. quo
rum carne et sanguine procreati
sumus. salui facti sūt. fiducia no
stra erigitur. vt et nos sperem⁹
nos posse saluari. **¶**

¶ Sciendum q̄ omnium sanctorum
sc̄z patriarcharum et prophetarū
veteris testamenti. ap̄lorū marci
vū c̄ssorū v̄ginū noui testamenti

robore. paruulos necat. **Hec** ergo diuersitas que seruari consulti-
tur in diuersitate morum. seruetur
etiam in exemplis sanctorum. ut
parui parua. et maiores maiora.
maximi maxima exemplaria me-
tis sue oculis antependant. **Hec** ergo
est prima causa propter quam om-
nes sancti vna reuerentia nobis
ad memoria reuocant. ut ex om-
nibus eorum statibus eligamus cui
exemplari nos possimus oportenti-
us aptare. **O** **S**ecundo
omnium sanctorum reuerenda so-
lemnitatis nobis proponitur. propter e-
orum imitationem. ut que ex om-
nibus elegerimus. in ipso electo
discamus. quibus eum passibus et
exercitijs sequi debeamus. ut eis
connumerari et nos sancti fieri va-
leamus. **Et** quod nos ad hoc vocati
sumus ut sanctificemur patet dicitur
de Apolo p. Tessel. n. Nos enim
deus vocauit. non in immunditiam.
sed in sanctificationem. **Quo** autem
sanctificari debeamus docemur in
hoc nomine quod est Sanctum. quod quod
et significat. per que omnia nos
transire oportet si ad magnam sancti-
tatis vitam cupimus peruenire.
Que sunt ista. Inicium. mundum.
fimum. sanguineum. igneum.
Quorum primum ponit Apulus.
tunc sequentia Dionysius de diui-
nis nominibus. quintus ponit Psal-
mus Psal. x. Erat lumen in isra-
hel in igne et sanctus eius in flama.
ut patebit in sequentibus.
Per primam sanctificationem sancti
sunt homines bone voluntatis
solum adhuc habentes propositum
conuertendi. **Per** secundam san-

ctificationem sancti mundum sancte
sunt virgines. **Per** tertiam sancti hu-
mili confessores. **Per** quartam sancti sa-
guineum martires. **Per** quintam sancti
igneum apostoli. **Que** licet omnia
sint omnium. tamen sunt singula singu-
lorum cum quadam excellentia. **Verum**
tamen verius sanctificamur si de
die in diem per gratiam dei primo
virtutem omnium illorum in v-
nius hominis vita perficimus et imple-
mus. ut per primam sanctificationem
bonam vitam inchoemus. per se-
cundam inchoatam mundemus. per
terciam mundatam bonis operibus
exercitemus. per quartam tanquam in-
utiles serui tribulationes portemus.
per quintam vitam nostram in ca-
ritate consummemus. **Primam** ergo
sanctificationem consequimur
per boni propositi inchoationem. secun-
dam per penitentiam et contriti-
onem. tertiam per bonorum operum
exercitationem. quartam per tri-
bulationem. quintam per dilectionem.
Cupientes ergo sanctificari. **Quo**
primo aggrediamur boni propositi
inchoationem in animo nostro firmam sta-
tuentes. ut relictis vicijs et pecca-
tis velimus tunc de cetero cum omni
diligentia adherere. **Quod** cum veraciter
animum nostrum possederit. statim ex
hoc inicio sumus sancti. **Unde** Apo-
stolus ad Romanos. v. in. Scimus quoniam dili-
gentibus deum omnia cooperantur
in bonum. hijs qui secundum propo-
situm vocati sunt sancti. **Quod** ex-
ponens Bernardus dicit. **In** ver-
bo Apostoli non te terreat nomen
sanctitatis. quoniam non secundum
meritum sed secundum pro-
positum. non secundum affectionem

sed scdm intentionem factos vō
eat. Illā enim quā tū putas san-
ctitatē. nec Paul⁹ corruptibili ad
huc manens corpore arbitrabat
se comprehendisse. Sed dicis ergo
quid est secundum propositū eē
sanctum? Audi tū si posueris i cor-
de tuo declinare a malo. et face-
re qd bonum est. tenere qd cepi-
sti. et proficere semper in meli⁹.
et si qd aliquando mi⁹ recte feceris.
vt est humana fragilitas. nō
in eo persistere sed emendare pro-
viribus. eris sine dubio sanctus et
tu. sed cui adhuc clamare necesse
est. Custodi animam meam qm̄
sanctus sum. Et talibus sanctis
secundum propositum. vt ait A-
postolus omnia cooperantur i bo-
num. Quomodo non omnia hīs
cooperantur in bonum. cum pec-
catum qd humiliat. qd timorati⁹
facit. hīs cooperatur in bonum?
Si ergo hoc nom̄ scitatis cordib⁹
nostris veraciter insederit nō dis-
ferim⁹ ppo sitū. sed sine mora con-
uertimur in opera. et sic primū
nomen ingredimur sanctitatis.
Secundo notandū qd secundū
nomē sanctitatis aggredimur si
bonum propositum applicam⁹ ad
opera. exhaurientes et mundan-
tes conscientias a commissis. qd cū
facimus secundum nomen sancti-
tatis put mundum hīct sanctum
induimus. vt non solū sancti si-
mus secundum ppositum. sed secu-
dum qd scm̄ mūdiciā hīct sim⁹ scī
H **C** Ad verā autē et pfectā mū-
diciā in nob̄ faciendā. septē exer-
citiā requirunt. Oportet em̄ i no-
stra pma occurrē cordis opunctio-

nē. oris confessionem. operis satisfā-
ctionē. voluntatis suspensionē. ab-
latōz restitutionem. offensarum
remissionem. omnium istorum con-
tinuationem. Qd si de omnib⁹ hīs
vnū defuerit pma non est vera.
Sane hoc dixerim si tps oportu-
nitas hoc admittit. Si vero tps
non aderit prima particula sufficit
ad salutē. vnde pleriqz obmissis
multis hīs particulis bene se pe-
tuisse estimauerunt. quoz tamē
pma minus habz. nec per eā qm̄
sufficit sunt mundati. De quibus
dī Proverb. xxx. **H**ec est grati-
o que sibi mūda videtur. nec tū
lota est a sordibus suis. Qd autē
hē septem plenam in nobis mū-
diciā perficiant. dicit Leui. xiiij.
Aspergat q mūdatus est septies
Qd etiā figuratū legim⁹. nñ. Ge-
gū. v. vbi Helizeus dixit ad Sa-
aman leprosu. Vade et lauaē sep-
ties in iordane et recipiet sancti-
tē caro tua atqz mundaberis Qd
spūaliter mūdandis dicit De hīs
septē adhuc dī Ecclī. Da septem
partes. Qd autē per mundiciā
ad sanctitatem veniamus. dicit
Aplūs. ij. ad Corin. viij. cum dicit
Mundemus nos ab omni iniqui-
tate carnis et spiritus. perfici-
entes sanctificationem in timore
dei **T**ercio sanctū idē est qd fir-
mum. qd ad scitatem in nob̄ phi-
riendam necario sequit ad pōcā
Quia postq̄ p pma scitatē facti
sum⁹ scī bonū hēciādo. p scdaz sā-
ctiores facti sum⁹ a peccis nos mū-
dādo. p terciā scz firmū amplius
nos sanctificemus malo resisten-
do ne iterū illabamur **S** **H**ec

autē firmitas tripliciter exercet
scz in maloz resistētia. bonoz
efficientia. et maloz tolerantia.
Qui em̄ malo resistit viriliter. bo
nū opatur fideliter. tribulatiōes
sustinet humiliter. fortissimus et
firmissimus est corā deo. **P**rimo
ergo si sancti fieri cupim⁹ cū pre
dicis. scz in iūcio et mūdo simus et
am firmi. vt quotiens vicia siue
caristalia siue spūalia impugnaue
rūt. eis viriliter resistamus. nul
lum aditū prebentes. sed reluctā
do singulis. nō v̄lo et lingua. sed
ope et veritate dicam⁹ illud **Ecc̄i.**
xxviii. Qui baptisatur a mortuo
et iter tangit eū. quid prodest lo
tio illius. **Et illud Cant̄. v.** Laui
pedes meos et iter inquinabo eos
Qd si quis dixerit illud **Ysa.**
**Quō poterim⁹ tā multis et tā for
tibz resistere tā pauci. qz vt dicit
Ber. Nihil in hōie purū poterit
inueniri. abintus manat de corde
pestifer virus. ac de inceptis corp⁹
occupat vniuersū. et inimici n̄ri
mille nocendi artibus corda hōim
tēptare nō cessāt. **Et r̄ndet Ber.**
Qd licet vndiqz vicioz itima mē
te perturbēt. vtz tū in nobis est
si vinci voluerimus. et nemo no
strū in hoc certamine deicietur in
uitus. **Q**d in principio omis scri
pture scz **Gen̄. vii.** innuit. vbi di
citur. Sub te erit appetitus tuus.
et tu dñaberis illius. **P**otest qui
dem inimicus excitare temptatiō
nis motus. sed ī te est si volueris
dare consensum. **T** **T**
Sedō firmi simus bona agendo fi
deliter. **A**d quod faciendū hoc so
lum nos monet. et excitat. qz tem**

pus nobis indultum trāseat. **o**pe
ra autem siue bona siue mala que
facimus permanent in eternum.
qz p̄mia vel penē eoz nūqz finient̄
Et ideo monemur Ecc̄i. ix. **Q**uā
qz potest manus tua facere instā
ter operā. qz nec opus nec ratio
nec sapientia nec scientia erunt a
pud inferos quo tu p̄peras. **A**c si
dicatur **Iohānis. ix.** **V**enit nox
in qua nemo potest operari. **C**ur
autē monemur tam solcite ope
rari innuitur **Prouer. xxiij.** **Q**uia
in omni opere bono erit abundan
tia. **C**ui consonat illud **Sap̄. iij.**
Bonoz laborum gloriosus est fru
ctus. **U**n autem fructus consistūt
in peccatoruz satisfatione. gratie
augmentatione. boni assuefactio
ne. virtutum plantatione. meritū
et premij cumulatione. debiti so
lutione. dei placatione. **E**t adhuc
multa alia que omnia in nobis in
vno opere bono p̄mouentur.
Tercio firmi simus patiēdo
mala humiliter. reputando cum
Judith peccatis nostris hęc ipsa
minora esse supplicia. flagella do
mini quasi serui qui corripuntur
ad emendationem non ad perditio
nem nostram aduenisse creda
mus. **A**d quam sufferentiam mul
tum excitare deberet nos verbug
Apostoli secunda ad **Corinthios.**
vbi dicit. **I**d quod momentaneū
est et leue tribulationis nostre
supra modum in sublimitatem
glorie eterne pondus operatur in
nobis. **H**oc autem membrum
breuiter transim⁹. quia in sequē
ti membro de tribulatione suffe
renda diffusius differemus.

¶ Quarto sanctū idēz est qđ sanguineū signās tribulationem. per quā iterū possumus amplius sanctificari. Et est conueniens similitudo. quia sicut sanguineum est color sanguineus et non sanguis. sic tribulatio licz sanguinem nō effundat pro martirio cum effundente sanguinem cōputatur. **Vinc** **¶** **Psalm.** xxxvii. dicitur. **In** pace amaritudo mea amarissima. **Ac** si dicat. **Tempore** pacis quo persecutoris gladius non sentitur per tribulationum amaritudinem amarissimum est anime meae. **Vinc** in **Regū.** ii. dicitur per **Dauid** de **Joab** ad **Salomonem.** Effudit sanguinem belli in pace. **Qđ** de quolibet elcō poterit vere dici. qđ adhuc euidentē insinuat bñs **Bernhardus** dicens. **Veri** martiriū genū effusio quidez sanguinis est i cotidiana corpis afflictione. **Illo** mimitū quo cedunt membra ferro horrore quidez mitius sed diuturnitate molestius. **Sic** quibusdam infirmis et pusillis corde pius prouidit dominus. vt quez semel pro xpo sanguinez fundere non sufficiunt. saltem mitori sed diuturniori martirio fundant. **Verum** quia tribulationes ex multis causis multipliciter variantur. **Et** ex horz sufferentia merita vel augmentantur scđm pl9 et minus vel etiam attenuantur. **Ideo** de hac varietate aliquid qđ prius nō diximus disseramus. et causas tribulationū per quas res singule verissime cognoscuntur videamus. **In** quibus sicut in ceteris rebus quatuor cause. scilicet

formalis. materialis. efficiens. et finalis poterunt inueniri. **Et** secundum has causas tribulationes pl9 et minus conferunt tribulatis. **Si** ergo tribulationes considerare secunduz causas efficientes tunc magna conquiritur merita si ab hys qui nos odiunt inferuntur. **Maiores** si ab hys qui aīci credebantur. et maxime si a deo in flagantur. quia cum pena quam a deo sufferimus etiaz timor de dei offensa nos cruciat vehementer. **De** primo dicit beatus **Bernhardus.** **Inimicorum** vulnera. quia inimici sciuntur minus offendunt vulneratos. et iacula que per se iuntur minus ledunt. **¶** **De** secundo tanq̄ maioribus tribulationibus dicit dominus discipulis suis **Lucę** vicefimo primo. **Trademini** a parentibus et fratribus et cognatis et amicis et ex vobis morte afficient. **Quod** exponens beatus **Gregorius** dicit. **Maiores** mala ingerunt que ab extraneis ingeruntur. **Plus** vero in nobis ista tormenta seuiant. que ab hys patimur. de quorum mentibus presu mebamur. quia cuz dampno corporis mala nos cruciat amisse caritatis. **¶** **De** ambobus vero dicit dominus per **Psalmistam.** **Quoniam** si inimicus maledixisset michi sustinuissem vtiq̄. **Et** hoc de primo. **Et** sequitur. **Tu** vero homo vnamimis. et hoc de secundo. **De** tercio vero dicitur primo **Regum** secundo. **Si** vir in virum peccauerit placari potest ei deus. si autē in deum peccauerit quis orabit pro eo. **Et** idcirco pena a deo inflata

qz dei offensam inſinuat maxime nos affligit. **S**i vero tribulatio cōſideratur ſcđm cauſaz materialem. vt eſt in ſubiecto. tūc m̄gna eſt que in rebus. maior que in corpore. maxima que in ſpū ſuſtinetur. **S**i vero tribulationes cōſiderantur ſcđm cauſam formalem. tūc magne ſunt que patēter. maiores que libenter. maxime q̄ gaudent ppter deum ſuſtinētur. Et ſe cūdum hoc etiā ipſa merita diſtinguuntur. **S**i vero tribulationes cōſiderantur ſcđm cauſam finalem. tūc magne que p peccatorz ſatiſfactione. maiores que p p̄miorz cumulatione. maxime aut que in recompensationem paſſionis domini ſufferunt. **P**ro ſatiſſatione em̄ tribulacōnem ſufferimus. qñ omnia que patimur in ſatiſſatione peccatorum que omiſimus ordinarum. cupientes magis hie temporaliter affligi. q̄ ḡuius in futuro. maxime cum ſciamus q̄ quantum in delictis fuimus. tantum a nobis exigit de tormentis. Et p mē ſua peccati erit mod⁹ plagaz. **P**ro p̄miorum vero cumulatione tribulacōnem ſufferimus. hoc cōſiderantes. q̄ p multas tribulacōes oportet nos introire in regnum celoz. Etia illud Apli. Id qđ momentaneū eſt et leue tribulacōis ac. **T**ercio vero in recompensam ſufferimus. qñ cōſiderantes cum mulū paſſionis dñi in recōpēſacōez cupimus ſimilia ſuſtinere. ne improperet nobis illud p. **h. xxij.** Nō eſt qui vicē meā doleat ex vobis. **X** **Q**uinto ſcđm idē eſt qđ igneum. ſignās caritatem. per

quam efficaciffime ſactificamur. teſtate **Yſaya. x.** vbi dicit. **E**rit ſactus eius in flāma. **A**c ſi dicat. **Q**ui ſactificari vult a deo. hoc fieri oportet in flāma caritatis. **O**ia em̄ prius habita nō ſactificarent hominem. ſi caritas non adſſet. **D**e qua quia multa dicta ſunt vt euitetur prolixitas ſufficiat hoc dixiſſe.

Sermō. lxxxi. **D**e omnibus Sanctis **S**ermo ſecūdus.

Congregate illi ſactos eius **Pſ.** De ſalutē nrāz deſiderās in hui⁹ vbi exhortatione hoc a nobis exigit et requirit. vt ſactis omnibus quorum hodie feſtiuitas agitur nos per vitam ſactam connumerare et congregare ſtudeamus. et hoc maxime placet deo. et in nobis deſiderat adimplere. **D**icit beatus **Bernardus.** **C**urrite fratres. non ſolum ſacti et angeli. ſed ipſorum creator et dñs cum omni celeſtis curie frequentia nos deſiderat et expectat. **N**am ſi omnes ſactos cōgregaremus ſub vna letania. et nos per viam reprobam diſiugeremus. talis cōgregatio dño nō placeret. **N**os ergo ſactos eius conuenienter congregamus. ſi ſacti erimus ſicut ipſi. **A** **S**ūt aut ſex que in veteri teſtamento nob̄ pōſteſa ſūt. p que quelibz res diuino cultui adaptāda ſactificabatur. ſcilicet per aque expiationem. vngenti compoſitionez. olei vñctionem. ſanguinis aſpersionez. verborum p̄lationē. ignis

serenationem. Per ista sex res
antiquitus sanctificabantur. et si
gnificant talia per que nos pos
sumus sanctificari. **P**rimum er
go per qd facta est sanctificatio e
aqua expiationis. ppter qd **Nu**eri
xxi. dicitur. Aqua scificationis
sanctificabit. Et iteru ibide. xix.
Qui aqua expiationis non est a
sperfus imundus est. Per hanc a
quam profunda penitentia. cuius
veritatem attestantur lacrimae de
signatur. que lacrimae nos veraci
ter sanctificant. cum ex intima o
punctione cordis vbertim eas co
ram deo fundimus. Cum enim p
singulas singula peccata abluimus.
deus placatus ad animam sic mu
datam conuertitur. per cuius p
sentiam fumus sancti. De hys la
crimis duo dicantur. scilicet de ea
rum diuersitate et utilitate. **D**i
uersitas tangit **Tren.** .ij. **D**iuu fi
des aquarum deduxerunt oculi mei ei
Qd exponens beatus **Gregorius**
dicit. Diuersas quippe aquas ex
oculis deducimus. quando singu
lis peccatis disparitas lacrimas
damus. vel quando singulis dap
nis que ex peccatis incurrimus fle
tus singulos impitimus. Ex pecca
tis namq; anima nostra mortua
bona nostra pdimus. regnu celo
rum amittimus. deus offendimus.
et ideo pro singulis hys malis ex
hortamur lacrimas fundere i scp
tura. Nam de morte anime plora
da dicitur **Iheremie.** vi. **L**uctum
vngemti fac tibi planctum ama
tum. Quia anima ex peccatis mor
tua. que plus est nobis qm vngem
titus ex lacrimis reuiuiscit. **S**e

quod lo perditam restituit lacrima
Ideo monemur **Ecci.** .viij. **f**lere
cum dicitur. Quasi dita passus in
cipe plorare. **T**ercio regnu celo
ru lacrimae restitunt. **I**deo dicit
nobis **Ysaie.** xxx. **P**loras neq; plorabis.
Qd reuera itelligi oportet de regni celorum restitutione
In qd cu introducimus nequaquam
plorabimus. Quia sicut **Apoc.** viij.
dicitur. **A**bsterget deus omne la
crimam ab oculis eorum. **Q**uato ex
peccato deum offendimus. que p
lacrimas sua gra placare possu
Et quia eius offensa maximu ma
lu est qd incurrimus. et inter om
nia dampna grauissimu. ideo ad
hoc malum recuperandu maxime
plorare iubemur **Trenorum.** .i. cu
dicitur. **D**educ quasi torrente lacrimas
per die et nocte. nec des requies
tibi. neq; taceat pupilla oculi tui
Quia ut ibide dicitur. **M**agna e
velut mare otitio. imo sup celu
et terra mare et omnia que i eis
sunt. est hec otitio magna valde
vbi deum offensu perdimus. qui
tamē per lacrimas nostras ineb
atus facillime vincit. et omne offe
sam remittens placatus reuertit.
Vic est qd qbusda n plorantibus
iproperat **Ysaie.** xliij. cu dicitur. **A**d
pe victimarum tuarum non inebasti
me. **A**dipe victimarum vocans ipsas
lacrimas q deum cogunt et vincunt ad
omne offensam et oem iniuriam
remittendu. Et hoc est qd ait **Au**
gustinus. **O** fortis lacrima vicis
invincibile ligas omnipotentem
Omnia em alia affectu hnt suppli
cantis. sola vero lacrima cogens
S **S**ecundo dicendu e de

lacrimarum utilitate. Sunt autē
tres effectus lacrimarū ut de mul-
tis pauca sumam. **Primo** enim i-
petrant remissionē peccatorū. **T**
Secundo omnium peccationū exauditi-
onē. **Tercio** merentē consolationē
de primo dicitur **Jeremie. xxx.**
In fletu veniet. et in misericordia
reducā eos. **Glosa.** In fletu venient p-
peccis supplicādo et in misericordia
reducā eos eadē peccā misericor-
diā ignoscēdo. **Et hoc ē quod ait**
Judith. viij. **In indulgentiā eius p-
his lacrimis postulem.** **Secundo**
effectus lacrimarū est. omnium pet-
tionum exauditiō. Tante enim sūt
virtutis et efficacīe. ut deus se cō-
tinere nō valeat. sed oīa salutē ne-
cessaria que in lacrimis et p lacri-
mas postulāt cōcedit. **Vinc. Thob**
vij. **Non dubito quin deus pces**
meas et lacrimas meas in cōspec-
tu suo admiserit. **Item dicit. n. h.**
he. xxij. **Pro eo qd pccatum est**
cor tuū et fleuisti corā me ego ex-
audiui te. **Et. Ps.** **Exaudiuit do-**
min⁹ vocem fletus mei. **Tercio**
o lacrimarū merentē consolationē. **Vic**
Thob. iij. dicitur. **Post lamentati-**
onem et fletum gaudium et exul-
tationē infūdīs. **Item. Mathei.**
v. dicit Beati qui lugēt quoniā
ipsi cōsolabūtur. **Secundo** res
sanctificabantur in veteri lege
per ungentum. **Sic enim dicitur**
Exodi. xxx. **Facies sanctū ungu-**
tum spōsitum in quo sanctificab-
omnia et erunt sancta. **Per hoc**
ungentum noua deuotio q post
lacrimarū orationē in funditur
de signatur. **Quod sic cōtingit.** **Cū**
enim deus per lacrimas videt pec-

cata dimittit statim spiritus sanctus
conuertit spiritus nostrum ad aliud
genus deuotionis. in qua susce-
pit se veniam peccatorum consecu-
tum. et hoc est signum remissio-
nis peccatorum. cuius remissionis
tale accipimus argumētum. quia ne-
quaquam ut nudius tertius peccata
possumus deplorare. **Et qd grā dei**
ociosa eē nō poterit. ouertit deu-
otionē hōis in gratiarū actionē.
ut p hns et alijs bñfictis gratias
agat deo dicens ex magna admi-
ratione illud. **h. he. vij.** **Quis ego**
suis dñe aut que dom⁹ patris mei
ut prestares michi talia et c. **Et**
hec deuotio gratiarū actiōis un-
gentum dñi. **De quo dicit in Can-**
ticis. **In odore ungentorum tuo-**
rum currem. **Et iterum.** **Odor un-**
gentorum tuorum super omnia aroma-
ta. **Quia hec deuotio ceteras an-**
tecellit. **De quo dicit Ber.** **Unge-**
tum est de diuinis collatum hūa-
no genēi bñfictis. **Et subiūgit Fe-**
lix q ipa studiosē colligere et an-
te mētis sue oculos digna cum g-
tiarū actiōe reducē curat. **Profec-**
to aut fuerint in vasculo pectoris
crebra meditatiōe cōtusa. deide
igne scī desiderij siml decocta. et
deide impinguata oleo leticie ēit
unctio longe preciosior pōre.
D. **Tercio** res diuino cultui
adaptāde sanctificabantur olei
unctione. **Sic enim dicit Exo. xl.**
Omnia oleo unctionis sanctificab-
ut sint sancta sanctorū. significās
qd et nos q celesti tabernaculo su-
mus eternaliter adaptādi. post
predicta debemus et nos oleo le-
ticie consecrari. **Per oleum enim**

Spiritalia gaudium designatur.
Sicut dicitur **Psalmi**. xli. Dato tibi
coronam pro cinere et oleum gau-
dij pro luctu. Et in **Psalmi**. Vnxit te
deus deus tuus oleo leuicie. **E**
De hoc oleo spiritualis gaudij est
scie nduz. quod ad gaudium eius gu-
standum tria dulcissima confluunt.
scilicet dei presentia. plena eius ami-
citia. celestis gaudij influentia. Et
ideo ex his tribus gaudij in-
effabile anime generatur. De quo
dicitur **Eccliam**. xxx. Non est oblecta-
mentum super gaudium cordis.
Item **Pro**. xxi. Desiderabilis the-
saurus est oleum in tabernacu-
lo iusti et homo imprudens dissipat
illud. **F** **Q**uod autem
dei presentia miram supra modum
faciat in anima delectationem di-
citur secundo **Macha**. v. Omnia dei
sunt magnifice delectati. Cum enim de-
us sit summa delectatio ubique
presens fuerit ex sua presentia o-
dor em sue delectationis per totam
domum anime spargit. **V**nde **Je-**
re. Odo tuus domine excitauit
in me concupiscentias eternas.
Verum quia deus ipse lux est. te-
stantur **Iohanne** **Iohannis**. viij. Ego
sum lux mundi. De qua **Augustinus**.
Quia lux est illuminat pijs me-
tes. ut ea que diuina dicuntur vel
ostenduntur intelligant. **I**deo non
solum delectationem dat anime per
sui presentiam. sed in lumine suo
dat ei cognoscere plenam sui et per-
fectam amicitiam. De qua dicitur
Sapientie. viij. In amicitia illius est
bona delectatio. De qua amicitia
dicit beatus **Augustinus**. Sic michi vide-
tur cum miserationes eius et amicitias

dicca me attendo. ut si fas est di-
cere. quodammodo nichil agit de mi-
hi ut mee salutem prouideat. et quasi
omnino oblitus sit. et michi soli vaca-
re velit. Cui consonat **Beatus**. **V**n-
dico spiritualibus. in te quidem sed re-
tenuit animam deum vidente haud se-
cus videre quam si sola videat ab eo.

Tercia delectatio in celestis
gaudij consistit influentia. **I**bi e-
nim gustat celestium honorum quam
si quasdam guttulas. De quo gustu
dicitur in **Exodo**. xli. Gustus est
quasi similia cum melle. De quo di-
citur **Sapientie**. xvi. Bene disposui-
sti populum. quibus dedisti concupi-
scentiam delectationem noui saporis.
et sancta parans eis origometra et est
Ex his gustatis desipit omnis ca-
ro. hoc est gustatis his bonis omnia
terrena et carnalia de cetero non curant.
Et hoc est quod dicit dominus **Leuitico**. xxvi.
Superueniet tibi nouis vetera perici-
etis. et donec noua nascentur ve-
tera edetis. Quia necesse est quod dum
de spiritu nichil gustauimus. terrena
nobis per indulgentiam contendant. gu-
statis autem spiritualibus carnalia con-
tempnant. **V**nde **Eccliam**. Dulce est esse
in humanis rebus. sed ei qui adhuc
de celestibus gaudijs non gustauit.
quod quanto minus eterna intelligit tanto
delectabilius in temporalibus recessit.
at si quis iam cordis ore gustauit.
que sit illa dulcedo celestium
primorum. quanto illud dulcius sit quod
intus videt tanto in amaritudine
vultus eius quod foris sustinet. **E**x tri-
bus his dulcissimis delectabilibus
simul iunctis. vna surgit ineffabi-
lis et superdulcissima delectatio.
per quam anima inebriata iubilat

et exultat. ymo extra se saltat. Et bene extra se saltatio ibi erit. quia nichil ibi de sensibus humane miserie remanebit. Itē extra se saltatio bene erit. exprimes in motu corporis. quod voce non poterit explicare. Et hoc proprie vocamus **Jubilum**. De quo. **Ps.** Beatus populus qui scit iubilationē. **W** **Notabiliter** autem dicit scit. non qui loquitur. non qui audit. sed qui scit per experientiam. quia sciri quidem intellectu iubilatio potest sed dictio exprimi non potest. Quod autem sit **Jubilus** exprimit beatus **Gregorius** dicens. **Jubilum** dicitur. quando in effabile gaudium mente concipit quod nec abscondi possit. nec sermonibus appeti. sed cum quibusdam motibus proditur. quibus nullis proprietatibus exprimitur. sentit ibi quippe quod ultra sensum est. et cum vix ad hoc contemplandum sufficiat conscientia sentientis. quomodo ad hoc exprimum sufficere lingua dicitur.

Et sciendum quod hee tres delectationes. que in spiritali gaudio confluant iuste per oleum designant. propter tres proprietates in oleo repertas. **Habet** autem oleum odoris fortitudinem. nitorem per christitudinem. vinctuositatis pinguedinem. **Per** primum odoratur dei presentiam. **Per** secundum agnoscit dei amicitiam. **Per** tertium gustatur celestium honorum influentiam. **Quarto** sanctificatio in veteri testamento per sanguinem utungebat. **Vnde** **Leuitici**. **iiij.** **Intingat** sacerdos digitum in sanguine et aspergat contra altare et erit factum. **Per** hunc san-

guinem martirium quo in primitiva ecclesia fideles se domino sanctificabant potest intelligi competenter. **R**

Verum quod in pace vivit iam ecclesia. ut perfusione sanguinis iam nullus sanctificatur. **Ideo** querenda sunt alia exercitiorum genera que contra deo pro martirio computantur. **LC**

Propter quod sciendum. quod tres sunt gradus merendi. scilicet corpus. res. anima. **Et** quod in singulis istis difficillimum est et supremum illud pro martirio computatur. **Difficillimum** autem quod de rebus domino possumus exhibere est omnium bonorum plena et integre denudatio. et ideo que in hoc victor extiterit. et omnes divitias mundi perfecte reliquerit. induens se tenuissima paupertate. talis paupertas martirio equipollere. **In** signum cuius. **Mat.** **v.** deus pauperibus et martiribus idem premium scilicet regnum celorum pollicetur. **Dans** per hoc intelligi. ut sic amborum unum est premium sic amborum martirium equipollere.

Q **Vnde** **Ber.** **Vere** genus martiry est voluntaria paupertas. quod enim mirabilius. aut quod martirium gravius. quam inter epulas esurire et inter vestes preciosas algere. paupertate voluntaria premi. **Secundum** exercitium in corpore et de corpore exhibetur. **Difficillimum** autem corporis obsequium iterum martirio equipollere. **Et** hoc consistit in cotidiana corporis afflictione. ut per dura et aspera exercitia sanguinem extrahamur de corpore que semel per vulnera gladii extrahere debere. **Sic** de **Joab** dicitur in **II. Reg.** **iiij.** **Et** effudit sanguinem

belli in pace. **H**oc martirio inacta
bat se cotidie. **D**s. cum dicebat.
Quonia propter te mortificamur
tota die. estimati fumus sicut o
ues occisiois. **E**t **A**p⁹ **C**otidie mo
rior propter gloriam vestra frs
Hic ergo habet pax nostra mar
tirium suum. qz et si carnis colla
ferro no subdim⁹. spiritali tamē
gladio carnalia desideria trucidā
mus. **N**em enim dicit iam deus.
pro me morē. sed tantū in te car
nalia desideria occide. **H**inc **B**er.
Pius dominus infirmis et pusill
corde prouidit. vt quez semel po
nere non sufficiunt. saltem mit
ori et diuturniori martirio sāgui
nem fundant. **R** **T**erciu
exercitiū deo de anima exhibem⁹.
cuius difficillimū iterum martiri
o equipollet. **D**ifficillimuz aut ex
ercitium anime est dilectio inimi
corum. et circa odientes et prese
quentes affici ex affectu. **Q**uod
saluator admonuit dicens **D**iligi
te inimicos vestros. bñfacite hys
qui vos odunt. et orate pro p
sequentibus et calumpniantib⁹
vos. **V**etum quia in ore duorum
vel trium testium stat omne ver
bum. **I**de o in predictis verbis sal
uator posuit tres testes. sciz cor.
os. opus. **C**or vt eos amemus.
linguam siue os vt p eis orē⁹.
Opus vt eis auxilium si necesse
habuerint exhibeamus. vt quia
sit difficile inimicū diligere eius
difficultas hys tribus compbe⁹.
O **Q**uitū qd in veteri
testamento res scificabat erat
ignis. **S**ic em dicit **N**umēi. xxxi.
Qd potest trāsire p flāmas igne

purgabitur. **P**er hūc ignēm in
telligim⁹ caritatē. sine q oīs san
ctificatio p̄us habita nichil valz.
que suemēt ignis dicit. quia ab
igne deus de noiat. **S**ic em dicit in
Deutero. **D**eus tu⁹ ignis ofumēs
ē. **E**t ideo flāma ex p̄ntia huius di
uini ignis in aiām trāsies ignis
sūt noiat. **D**e hoc igne dicit **L**e.
vi. **I**gnis i altari meo ardebit sē
p. **E**t iterū **I**gnis iste debz eē per
petuus signās caritatē. q in alta
ri cordis nostri hic debz icipe. et
i etnū nō extigui in celo. **P**
De hoc igne qui caritas ē tā max
ima tō nobis pueniūt. qb⁹ maio
ra nō sūt in celo et i t̄ra. **P**er eam
em hē mus vitā. quo nichil tātz
diligē sup t̄ra. **H**inc **B**er. **V**ita
cordis amor ē. et idcirco ipossibi
ē. vt s̄n amor sit qd viuē cupit.
Scdō oia q sūt p amorē nob pue
niūt ad salutē. **E**t hoc ē qd ait **A**
plus **S**cim⁹ quonia diligētib⁹ de
ū oia coopant in bonū. **T**ercio
per amorē deū q ē oim bonorū the
saurus hēmus. q p fidē q per dile
ctiōnē opat in cor dib⁹ nris habi
tat. **S**extum ad sanctificationē
faciēs tam in veteri testamēto q
in nouo sunt vba. **V**n ad sensū vi
dem⁹. q oia ad cultūz diuinū ne
cessaria verbis et bñdictionib⁹ cō
secrāt. **Q** **S**ūt aut duo gene
ra vborūz. s. vba dei et vba nrā.
per vba dei intelligūt bñdictiones
Per vba vero nrā orōnes. **D**e qb⁹
bñdictionib⁹ d̄z **D**eu. xxviii. **S**i au
dieris vocē dei vt facias et custo
dias q p̄cepto tibi hodie veniēt su
p te vniuersē bñdictiones iste. **D**e
qb⁹ ibidē plēnius agit qles sint.

De verbis vero nostris. scz oratio
nibz i alijs sermombz copiosa ma
teria inuenitur.

**Sermo . lxxij . De omnibus sa
ctis . Sermo tercius**

Gloria hęc est oibz sanctis
eius. **Ps.** ultimo ultimi v
sus dicit **Bar.** Nō paruz
inuenitur fructuosa memoria sa
ctorum omnium. quorū hodie gau
dia celebramus que languorem
torpore errorēmq; depellit. **Lāguo**
rem aut eorū intercessione nostra
infirmitas adiuuetur. torporem
aut ex cōsideratione beatitudis
eorū nostra negligētia excitetur.
errorem aut eorū exēplis nostra
ignorantia infōrmetur. **Et** qui
a tantum fructum ex eis conseq
mur. expedit ne ignitudinē iau
eam. vt ex omni corde viceuer
sa eis laudem et gloriā referam.
et hoc est qd monemur in verbis
propositis. cū dicit. Gloria hęc ē
omnibus sanctis eius. **Ac** si dica
tur. Quia in singulis festis singu
lis sanctis gloriā exhibemus. **I**
deo gloria quā in hoc festo colim
nō vni. nō paucis. nō multis. sed
debetur oibus sanctis dei. **¶ S**
Est aut triplex gloria ad quā ex
hibēdam debemus nos omni de
uotione qua possim exerceere. scz
admirationis. venerationis. imi
tationis. prima debet deo. secun
da sanctis. tertia nobis. prima ē
mentalis. secunda vocalis. tertia
realis. **¶** Prima ergo gloria scz ad
miratio i hoc festo an oia dño ē
offerenda. **¶ Quomāz**

in omniū primordijs nos nominatē
glorificare laudare de cet eū qui
condidit sanctos. per quē omnia
facta sūt. p quē cūcta sbsistūt ele
menta. **Cui** tūc suā gloriā exsol
uimus. aut eū in suis sanctis lau
damus. **Laudando** admiramur
eius potētā. sapientiam clemēti
tiā. qua potuit scire voluit tam
viles vniculos de stercore et pul
uere peccatos in tā excellētē glo
riā sublimat. dicētes itimo admi
rationis affectu illd. **He. ij.** Nō ē
sanctus vt est dñs. et nō est for
tis sic de9 nosster. fuscitās de pul
uere egenum et de stercore erigēs
pauperem. vt sedeat cum princi
pibz. scz angelicis spiritibus et
solum gloriē ten eat. **Quā** gloriā
tūc dño verissime exsoluimus. cū
i admiratiōe ex ei9 laude defici9. cū
affēs ad miāndis pualens nō iue
nit verba cōgrua. per que possit
expremere qd mirat. dicētes illd
Ecci. lxij. Multa dicimus et defi
cim9 in verbis. **I**psē em oipotēs
ē sup oia opa eius terribilis do
min9 et magn9 vehementer et mi
rabilis potentia ipsius. **Ad** talem
gloriā deo exhibēda; hortamur i
bidem cū statim subiungit **Glori**
ficātes dñm q̄tumcūq; potestis.
maior est em oī laude. **Et** seq̄tur.
ne laboretis. nō em p̄prehēdetis.
Quis em; magnificabit eū sicut
ē ab inicio. multa abscondita sūt
maiora hys. pauca enim vidim9
opū eius. **Que** mirabilia intūēs
beatus **Job** ita dicit. **Qui** fa
cit magna et inscrutat iūa et mi
rabilia quorum non est numerus
Quod exponens beatus **Gre.**
v in

dicit. **D**ivine fortitudinis facta
tunc verius explem? cū hec nos
explere nō posse cognoscim? tūc
facilius loquimur. cum de hñā
obstupescendo obmutescimus. **I**
le ergo deum secundo multitu
dinez maxime laudat. q̄ se futū
bere in eius laudis expletionez
cognoscit. **V** **S**ecūda glō
ria est dicit glōria venetatiois.
quam sanctis omnibus quorum
hodie festa colim? exhibem? Quā
tunc veraciter exsoluimus. si ym
nis psalmis et carnicis. p̄ fundis
suspiciens. intermis futuris. affe
ctuosis oratioibus. deuotis laudi
bus. omnes sanctos cuz omni vt
gilantia honoramus. cupientes
singulos et omnes laudare ampli
us q̄ possum? tanto affectuosius
hoc agētes. q̄to plēs sūt quos ve
neramur. dicentes illud **Job. xix.**
Miseremī mei miseremī mei salte
vos amici mei. **N**ec oīno dubitē
mus. quin p̄ eorum intercessio
nes gratiam consequamur. **N**am
sicut ait **Gre.** **I**mpossibile est ml
torum preces non exaudiri. **I**n
infinito impossibile est omniū
sanctorum preces non exaudiri.
Et si **Moyses** in terra adhuc posi
tus. vbi modicū est caritatis ad
huc petyt deleri de libro viuentū.
nisi culpa populi sibi commissi de
leretur. **E**t si **Paulus** optabat a
nathema fieri pro fratribus. in in
finitum nunc misericordiores san
cti p̄ nobis efficacit̄ int̄cedūt.
quippe qui i etnā de i miam sunt
immerſi. **D**e hac veneratione hoz
tatur nos **Aug.** dicens. **V**incē re
sonēt psalmi lectioēs cōcrepēt.

et alternantibus verbis carmi
na miscantur etc. **X** **T**
Tercia gloria deo et sanctis eius
hodie exhibenda ē. que etiam di
tatur gloria imitationis. nec maio
rem gloriam deo et sanctis eius
gratiorem deo possumus exhibē.
q̄ vt inuētes vitam ipsorū seq̄
mur eos fideliter eorum vestigia
imitantes. **Q**uod ex persona oim
Paulus monuit ad **Hebr.** vi.
cū dicebat. **C**upim? vnūquēq; ve
strū eandem ostentare sollicitudi
nem ad expletionem sp̄i vsq; in
finē. vt nō segnes efficiamī. vbi
imitatores eorū qui fide et patie
tia hereditabūt promissiones. **I**te
h. ad **Tess.** in. **I**psi scitis frēs q̄
modo operat̄ vos imitari nos.
neq; enim gratis panē manduca
uim?. s̄ in labore et fatigatiōe nō
et̄ et die operantes. vt nosmet
ipsos formam darem? vobis ad
imitandū nos. **S**ic i persona oim
et pro omib? q̄ in celo sunt cla
mat **Ap.** ad nos de celo insinuās
nobis. q̄ pro maxima gloria acci
pian̄ si imitabimur eos. **S**ed quō
mō singuli nos oēs imitabimur.
cū non vnā via ad regnum per
uenit̄. **A**d quod dicēdū q̄ oēs i
mitabimur. si re et noīe sancti i
ci
mus sicut ipsi. **D**uplici aut̄ deno
minatione sancti erimus. testan
te beato **Bernardo** qui dicit.
A **S**āctum fatit affectio sā
cta et ipsa gemina. timor domini
scūs et amor scūs. per primā de
uotionem ad sanctitatem imita
mur. per secundam consumma
mur. **V**nde de timore dicitur **Ecci.**
h. **Q**ui timēt dominū scificabūt

animas suas. qui enim sine timore fuerit non poterit iustificari.
De hoc ergo timore tria p ordine dicantur. scz de eius acquisitione. acquisitione timoris promotione. p motu timoris fructificatione.
De primo sciendum q timorem q tuitu per nos et a nobis acqere non possumus. cum sit primum de donis spiritus sancti. sed abilitate nos possumus. vt hoc donu a dno nobis infundatur. qd facillimu nobis esset. si aptos oculos haberemus. vt singula dampna et pericula videremus. Quocunq enim considerationis nostre oculos ver timus. timoris materiam inuenim. Si em supra nos oculos attollim. inuenimus ibi iustum iudice deū. q nūq aliqē dissimulauit puluere peccatorū. Ex quo intuitu sanctus Job deū timuit dicēs capitulo. ix. Vere bas omnia opa mea. sciēs q nō pecces deliquēti. **Qd exponēs. Cre. dicit delinquēti neq̄ parit deus. q̄a delictū sine vltiōe nō deserit. Dic Jere. x. Quis non timebit te o rex Israel. Si vero post tergum respicim. videmus ēbaz in agnā quā dinumerāe nemo poterit ex omnib. peccatis et negligētis. q̄ sub celo sūt. q̄ ex omissione mali et omissione boni omittimus in cessāt. quorū nullū vmp̄ emanz ipiūtū. Vnde Job. xx. Luct que fecit omnia. Itēz Eccl. .xij. Cūta q̄ sūt adducet deus in iudiciū pro omni errato siue bonū siue malū sit. Si autē ante nos cōsideratiōez inflectim. videmus mortē periculosam. sētētā formidolosā. De**

quib. dicit Eccl. vij. Fili memore rare nouissima tua et ē. De quo **Ber. Mortis horrorez iudicij tremēdū valde discrimē ab ocul cor dis elōgari nullate. patiaris. Si vō ista respexeris. videb iser nū pfūdū faucib. hātē atqz dicētē affert affert. infige verubus malos bullientibus immerge caldarns. Si vero circumspexeris te ad rēris et a sinistris positum in mille periculis videbis. De quib. dicit **Ber. Cogita peregrinationis tue miserā. vite humane pericula. propriam fragilitatē. procliuuz te ad vicia. inualidū ad virtutes. Si vero interius te cōspexeris. iuenies te obrūtū de factibus infimtis clamās in celum cum Apsto. ad Roma. vij. Infelix ego homo q̄s me liberabit de corpe mortis huius. Vns si nos humiliauerit. infidit de. timoris grāz sine mora. Et sic patet pmū mēbrū. **Secūdo dicēdū ē de acquisitione timoris p motiōe. De quo sciendum q timor iste passu triplici promouetur. Primo emz ex dei grā et nostra humilitate ingreditur. progre ditur egreditur. Ingressum ergo si promouere velim. eo adiuuāte omnia mala que inuenit expellamus. Hoc em ē primū opus timoris cum ingreditur. Sic em dicit **Eccl. i. Timor dñi expellit peccatū. Et Aug. Timor domini est fuga mali. et sic timor ingressus promouetur. si per eum peccatum expellamus. Secūdo timor progreditur per profectum. quē tūc promouemus. si bona operamur et operata multiplicamus. Vnde********

promouemus. si bona operamur
et operata multiplicamus. **Vinc**
Eccl. xv. Qui timet deum faciet
bona. Et iterum Qui timet deum
nichil negligit. **Tercio** timor e
greditur. Qui tunc promouet.
si loco eiusdem egredientis caritas
introducatur. **Vinc** iterum **Eccl.** Ti
mor domini preparat corda. Pre
parat autem corda caritati subse
quenti. **Vinc** **Her.** Sicut seta pri
mum ingreditur. et post se filu
ducit. sic timor primum corda in
greditur. vt post se trahat carita
tem. Sic patet quomodo timor i
grediens promouetur p mali expul
sione. progrediens per boni ope
rationem. egrediens p caritatis
introductionem. **Tercio**
o dicendum de timoris fructificatione
sive utilitate. De quo sciendum qd
tres fructus optimos ex eius habitu
consequimur. s. vite religiose edi
ficationem. diuinam consolationem.
gratie conseruationem. **Primo** di
co timor edificat in nob vitam reli
giosam. **Vinc** **Eccl. i.** Timor dñi est
scientie religiositas. Et ideo con
sultitur accedentibus ad religionem
timor dñi cui dicitur. **Fili** accedes
ad seruitutem dei sta in timore.
Vinc **beat⁹ Bernar⁹.** Sine hac
gratiarū prima. que totius religi
onis exordium ē. nullum bonum
pullulare poterit et manere. Om
nem virtutum edificium mergitur
i precipiti. si huius grē amiserit
fundamentum. **Quid** plura? **An**
nexi sūt timor et religio. nec alte
rum sine altero potest remanere.
per timorem enim mundo renun
ciam⁹. nosmetipsos abnegam⁹.

etiam nostram post dominum por
tam⁹. **Secundus** fructus est di
uina consolatio. **Vinc** **Eccl.** Ti
mor domini delectabit cor. et dabit
leticiam et gaudium in longitudi
nem dierum. **Vinc** **Psai. lxxvi.** Ad
quem respiciam nisi ad pauperu
lum et contritū spiritu et tremē
rem sermones meos. **Tercius**
fructus timoris est gratie conser
uatio. Est enim quasi quoddam re
elusorium et vas solidum. in quo
gratie que a deo date fuerint con
seruantur. **Vinc** iterum **Eccl. xxxij.**
Timentū dominum non occurrēt
mala. sed in temptatione illuz de
us conseruabit. **Vinc** **Bernar.**
In veritate didici nil tam efficax
esse ad gratiam promerendam.
conseruandam. recuperandā qd si in
ueniaris oī tempore non altuz sa
pere sed timere. **Time** ergo cū ac
ciserit gratia. time cum abierit. ti
me si de nud gratia reuertat. ne
non indigne opereris ex ea. sed
multo amplius timendum cui sū
tracta fuerit. quasi mox casur⁹.
qd si recuperata redierit multo a
plius timendum. ne contingat ve
cidium pati. ne tanto deterius
nobis cōtingat. q̄to crebrius gr̄
tia donata. **Secunda**
deuotio nos sanctificans ē scūs a
mor. sine quo penitus nichil est sā
ctū. **Vinc** **Aug⁹.** Nichil nos ad sā
ctificationē ita perficit sicut scūs
amor. De hoc amore tria dicantur
similiter. s. quomodo acquiritur
promouetur perficitur. **Acqui**
rit autē ex dono dei non nostris
conatibus nec subtilitatibus. qz
cum int̄ dona dei sit nobilissimuz

neque precæ nec precio comparari poterit. sed solum donari a deo. qui dat illud cui vult quādo vult quomodo vult. Et hoc est quod ait Ap⁹ ad Roma. v. Caritas dei diffusa est in cordibus vestris. A quo autem infundatur subiungit et dicit. per spūm sanctū qui datus est vob. non ergo nostris laboribus acquiritur. sed per spiritum sanctū infunditur. **D**icit beatus Bernardus dicit amorem dei genitū esse in homine ex gratia dei. Unde sicut primo homini inspiravit spiritaculum vite. dāns ei in hoc vitā corporales. et sic factus est homo in animam viventem. sic ad iustificandum hominem spirituale infundit ei amorem et inspirat. **N**ā ut dicit Bernardus. quod vita hominis est amor dei. **V**idetur iterum idē Bernardus. Amor dei vel amor deus vel spiritus sanctus homini se infundens afficit eū sibi. et amans semetipsum de homine deus unum secum efficit. et spiritum eius in amorem eius. Unde sicut corpus non habet vivere nisi de spiritu. sic affectus hominis quod amor dicitur non vivit. nisi non amat deū nisi de spū scō.

Secundo dicendum est quomodo amor iustus promoveat. Cū enim iustus fuerit est tanquam iustus novit natus tenerim. sic facillime extinguit nisi per exercitium et bonis actibus tanquam cibum nutret. **Q**uod quomodo fieri debeat ostendit Bernardus. cui dicit. Amorem dei in homine ex gratia genitū lectio lactat. meditatio pascit. oratio confortat et illuminat. Amor ergo novit iustus tanquam adhuc tenellus lectione lactatur. **S**ic enim dicit

bat Ap⁹. noviter generatis cum lectionem Epistolae eis scribens dixit sic ad Cori. iiij. Tanquam puulis in cristo lac vobis potum dedi non escam. **N**ondum enim poteratis intelligere. sed nec nunc quidem potestis. **Q**uomodo autem sit legendū. ut amorem noviter infusus lacte mus docet. Bernardus ponens triplicem regulam. **P**rimo enim docet certis horis certae lectioni esse insistendum. **S**ecundo de lecta lectione aliquid memorie commendandum. **T**ercio timorem domini supponendum. **P**rimo dico certis horis certae lectioni vacandum est. **F**ortuita enim lectio et varia et quae si casu reperta non edificat. sed reddidit animam instabilem. **S**ecundo de lectione cotidiana aliquid cotidie in vestris memorie est dimittendum. quod rursum revocatur crebrius ruminetur. quod fideliter digeratur. et quod etiam proposito nostro conveniat. **T**ercio in omnibus scripturis iniciū legendi debet esse timor domini. ut in eo primum solidetur intentio legendi. **I**ntentio enim lectioni deservit. **S**i enim deus vere querit qui legit omnia que legit cooperantur ei in bonum. et captivat sensum legentis et in servitutem redigit omnes intellectum in obsequium cristi. **S**ecundo amor lactatus lectione pasci debet meditatione. sic enim agitur cum puulis qui cum primo nascuntur lacte nutriuntur. qui in proventa etate pane tanquam solidiore cibo vescuntur. **S**ic amor noviter infusus lectione tanquam lacte potatur. qui postea robustior factus

meditatio e tamquā solidiori cibo
nutriat Quod si aliquis michi dix
erit quid sit meditatio. Dico q̄ i
finita de hęc nob̄ oc̄ currit materi
a. Debe9 em̄ meditari mala q̄ cō
misi9. bona q̄ accepimus. et p̄ci
pue deum quāto vicin9 possum9
p̄tinue meditemur. Sic em̄ dicit̄
in Deuteonomio. **C**ave diligē
ter neq̄ obliuiscaris domini dei tu
i **S**imiliter precepta dei medite
mur vt faciam9 iussa et p̄hibita
caueamus **S**imilit̄ om̄cā passionē
et om̄nem carnis sue disp̄satio
nē a nostra mēoria nullaten9 re
cedere pati amur. **D**e hys et simi
libus passioib9 admon9 nos dñs
Deuteonomij. vi. **V**erba mea q̄
ego p̄cipio tibi i corde tuo scribe.
et meditaberis ea sedēs in domo
tua et ambulans i itinere dor mi
ēs atq; surgens. scribes ea i limi
ne et ostijs dom9 tue. **S**ic em̄ de
beato viro dicitur in **P̄s̄.** Qui in
lege domini meditabitur die ac
nocte. **S**ic etiam qd̄ in lectioē le
gimus p̄ fidelem meditationē po
stea ruminandū est. vt simus mun
da animalia domini dei nostri.
q̄ in lege p̄cipiebant̄ offerri **T**er
cio amor p̄ lectionē lactatus p̄
meditationē cibus deuotus est
orationibus confortandus et illu
minandus. quod quanto crebri9
agimus tanto in nobis fortior e
rit amor. **Q**uod nobis prestat de
us q̄ est amor

Sermo. lxxxij. **D**e omnib9
factis. **S**ermo quartus **G**

Venite ad nuptias **M**at.
xxij. **D**icit beatus **Ber.**
Festinemus obsecro fra
tres festinemus ire ad nuptias.
quia non solū multitudo celestis
curie. sed et omnium eorū dñs et
creator nos expectat. certatim
omnes acclamantes. **V**enite ad
nuptias. **O** si cognosceremus q̄
tum aduentum nostrū desiderāt
q̄ libenter bona de nobis audiūt
cives celi. discurrūt medij ange
li inter nos et deum nostros ga
mitus presentantes. et eius misē
ricordīa nobis reportantes. **Q**d
si oculi omnīū sunt sic sup nos.
quo nostri abierunt. aut quare
ipsi soli recesserūt a nobis. vt soli
nos dissimulemus inspicere vitā
nostrā? **F**ratres et si nō timem9
deceptorios angelos. saltem ami
nistatorios reueremur **D**icit e
nim vtriq;. **O** si p̄t̄āseat ad nos
licet intentione dissimili. **N**az de
malis d̄ in **P̄s̄.** **N**e expectaue
runt peccatores vt p̄derēt me.
De iustis v̄ro dicit̄ alibi in **P̄s̄.**
Ne expectāt iusti donec retribuas
michi. **I**nter hos expectatores o
scitāe delectat. **E**xpectat em̄ nos
oīs celi militia nō solū p̄t̄ nos s̄
p̄t̄ seip̄os. **L**icet em̄ p̄fici de
siderāt non tamē p̄ficiuntur sine
nobis. sed omnes expectabūt q̄
diu ē sup terrā minimus elector
vt in **Apōta.** de oib9 acclaman
tib9 dicitur. **V**indicta dñe sangui
nem nostrum nō vindicte cupidi
sed p̄fici de siderantes. **E**t accepe
runt diuinum responsū **A**d huc
sustinete modicum tempus. do
nec impleatur numerus fratrum

numerus fratrum vestrorum **L**i
cet enim inebriet eos dominus lu
mie vultus sui. diligens eos in ef
fabili caritate. sed diligit et nos. et
pauperum suorum non obliuiscet infi
nem
In verbis ergo
propositis tria consideranda nobis
occurrunt. scilicet terminus a quo receda
mus. motus per quem transeamus. et
terminus ad quem perueniamus. **P**ri
mus ibi **Venite**. **S**ecundum ibi **Ad**
Tercium ibi **Suptias**. **P**er primum in
nuat nobis vita secularis siue crimi
nalis a qua recedamus. **P**er secundum vi
ta spiritualis per quam transeamus **P**er
tercium vita eternalis ad quam inuita
mur **P**rimo ergo dicit. **V**enite a
vita seculari siue criminali. **E**t hoc
propter tria **Q**uia talis vita est laborio
sa. infructuosa. periculosa **P**er se
cundam vitam est transeundum.
Et hoc iterum propter tria. **Q**uia
vita religiosa debet esse operosa.
pernosa. virtuosa. **A**d tertiam vi
tam est sperandum. **Q**uia ibi est que
est delitiosa. leticia copiosa. di
gnitas gloriosa. **H**ec per ordinem per
sequentes **P**rimo dicimus quod de vi
ta seculari est recedendum. quod est labo
riosa **O**mnis enim huic mundo seruient
es in sudore et labore seruiunt ei.
quod hoc in maledictione prime pre
uaricationis accepimus omnes. ut di
cit **Gen**. i. **I**n sudore vultus tui
uesteris pane tuo **P**ropter quod in li
bro **Job** dicit. **S**icut auis ad vo
latum. sic homo nascitur ad labore
Hinc **Eccl**. i. capi. **V**idi cuncta que
sunt sub sole. et ecce vniuersa vanitas
et afflictio spiritus **S**ed ne
putetur dictus hoc solum de pau
peribus. subiungit etiam labore

esse in diuitibus dicens. **E**dificavi
michi domos et plantaui michi
vineas. conseruaui michi aurum
et argentum et sabbas regum et
prouinciarum. et supergressus sum om
nes qui fuerunt ante me in **I**eru
salem. et omnia que desiderauere
tunt oculi mei non negaui eis.
nec prohibui cor meum quod om
ni voluptate fruere. **C**umque con
uertissem me ad opera que fecerunt
manus mee. et ad labores quibus
frustra sudaueram. vidi in om
nibus vanitatem et afflictionem animi
Hinc **Bernardus**. **N**emo ex om
nibus filijs **A**d sine laboribus vi
uit. est qui declinat aliquos. sed i
ridit procul dubio in grauiore.
Et ideo velint nolint omnes ho
mines oportet laborare. et ideo
laborandum est ut aliquando re
quiescant a laboribus suis.
In **S**ecundo recedendum est
a vita seculari quod est infructuosa
De ipsa enim dicitur **Sap**. iii. **F**ru
ctus illius inutiles et acerbi ad man
ducandum et ad nichil apti. **H**inc
Luce. ix. **Q**uid enim proficit homi
ni si lucretur vniuersum mundum. se
autem ipsum perdat et detrimentum sui fa
riat **T**ercio recedendum est a
vita seculari quod est dampnosa **Q**ui
a peccato perdit corpus et animam in eter
num **Q**uiaque ut dicit **Iacobi**. iii.
voluerit esse amicus dei huius se
culi. inimicus dei constituitur. **I**nimi
cos autem eius ut ait **Ps**. percussit
in posteriora. operibus septenturionum dedit
illud **H**inc **Pla**. lix. **P**eccata vestra diui
serunt in me vos et deum **Q**ui autem a
deo diuiditur sepelietur necio in in
ferno. **D**e hac diuisione dicit **beatus**

Gregorius. Anima q̄ peccat a deo se diuidit. q̄ si peccata cōtinuaue-
rit longe a deo recedit. si vero p̄
peccatum p̄speritas seq̄t. et nul-
la disciplina nulla increpatio ē
uocatur a diuisione quam inter
se et deum fecit. etiam libellū ep̄u
dñ accipit. ut iam velut aliena de-
relicta faciat mala q̄ vult. vnde
necesse ē. ut peccantes quosq̄ cō-
sideremus tanto ampli⁹ miseros
q̄to eos aspiciamus in sua culpa
sine flagello derelictos. qui enim
a deo auertitur et p̄speratur tan-
to perditioni fit pxim⁹ q̄to zelo
discipline inuenit alienus. Ideo
enim deus q̄b⁹dam hic parcat ut
eos in perpetuū feriat. Ideo atē
hic quosdam ferit non parcendo
ut in eternum peccat. **¶** **S**e-
cundo relicta vita seculari transe-
undum est per vitaz spirituale.
q̄ triplex est eē debet. scz opzosa
penosa. virtuosa. **¶** **P**rimo de-
bet eē opzosa. ut vbiq̄ sepe ope-
remur aliquid eorū p̄pter q̄ rem⁹
ad vitam religiosā. Ad quod fa-
ciendū frequēter stimulabat se be-
atus Bernard⁹. dicens. Bernard⁹
de Bernarde. Ad quid remisisti.
et p̄pter qd⁹. Idē dicit Non eo die
bonus cellita vixisse se debet estia-
re in quo nihil egisse se recollit eo-
tū p̄t q̄ ad cellā remittitur. Et sibi
git. Queris quid agas in quo te
occupes. primū extra cotidia-
nū orōnum sacrificiū vel lectiois
studiū cotidiane discussiois emen-
datiois op̄positiois pars diei negāda
nō est. deinde opandum est mā-
lus qd̄ iniungit. Quod si opera
nostra ad sup̄mū cumulum meri-

torū cupi⁹ p̄uenire debent trib⁹
āminiculis exerceeri. Debēt enim
cōtinuari mltiplicāi nobilitari. Nā
de primo monemur. Ecclesiasticū
xi. Mane semina semeri tuū. et
vlt⁹ ere non cesset ma⁹ tua quia
erit merces operi tuo. Cui osōat
Apostol⁹. Ad galath. iiij. Bonū
autem emulamū in bono semz et nō
tantū cū presēs sū apud vos. **¶** **V**ic
Bernard⁹. Neq̄ q̄ sufficit semel
aut bis opari qd̄ bonū est nisi in-
cessāter addas noua p̄oribus. Ali-
quando marcet flos p̄mi operis.
atq̄ ex eo oīs virtus et vigor in
breui extēminat. si non alijs atq̄
alijs sup̄iectis pietatis operib⁹
cōtinue reparet. Hec autē cōtinuatio
licz difficil̄ videt̄ facillime tamē
p̄ intētionem potest p̄longari in
omnia opera. **¶** **S**econdo
debēt opera nostra mltiplicari.
quod tunc sufficienter agimus si
eadem opa ad omnes sēsus exteri-
ores. affect⁹ oēs interiores. ad oīa
corporis mēbra diffundim⁹ ut in
oibus opib⁹ nostris nos adiuuēt
et cōcurrant. **¶** **V**ic Prouerbiorū.
xviij dicitur. Vbi frat̄ ad iuuat
frat̄rē ibi firma ē ciuitas et iudici-
a q̄si rectes vrbūz. Et iterū. In
f̄b⁹ bñplacitum ē spiritui meo.
quoz vnū ē cōcordia frat̄z. Talia e-
m̄ opa sup̄ modū nos diuites faci-
ūt. qz toties mltiplicātur quot in-
talib⁹ occurūt adiutoēs. **¶** **T**erci-
o opera nostra debēt nobilitari.
Nāc autēz nobilitatem mltā effi-
ciūt. Quāto etenim firmiorē attē-
tionem. fideliorē intētionem.
feruētiorē deuotionem. puriorē
dilectionē opibus nostris appoi⁹

huius. et in me non habet quicquam
Cuius innocentie testis fuit pila-
tus dicens. Ego nullam causam
mortis inueni in homine isto. Sic
et nos tam caute tam sollicite pec-
cata omnia caueamus. ut quicquid
patimur pati videamur teste con-
scientia innocenter. Tunc enim
nostre passionis ad maximum sta-
rent in exitum. cum non ad peccati
purgationem. sed ad meriti cumu-
lationem pateremur. Nam de pec-
cati purgatione dicit Petrus. Que
enim est gratia si peccantes collaphi-
sati sufferitis. De secunda autem
flagellatione statim subiungit
Sed si benefacientes patienter su-
stinetis. hec est gratia apud deum
Nam de talibus dicit Apostolus. 1. ad
Corinthios. 11. Id quod est momentaneum
et leue tribulationis. supra modum
in sublimitate eternum glorie pre-
operati nobis. Tercio dominus per-
tulit gaudere. ipso dicente Lu-
ca. 22. Desiderio desideravi hoc pa-
sca manducare vobiscum antequam pa-
tiam. Sic et nos non solum patien-
ter. nec solum libenter. sed et gau-
denter ea que patimur sufferamus
Hoc fideliter agentes. ut semper
aliquid dilectionis et beneficii sin-
gularis illis exhibeamus. a quibus
sufferimus nostras passiones. De
hinc duobus exercitiis. scilicet opere-
so penoso dicit Gregorius. Electorum est
bona facere et mala perpeti. Tunc
enim supra modum proficimus. cum
ambo ista predicta recipiunt in no-
bis incrementum. solet enim hoc
facere dei benignitas circa elec-
tos ut cum fecerint omnia. tanquam
serui iuuiles flagellentur. **C P**

Tercia vita spiritualis debet esse vir-
tuosa. hoc est plena virtutibus. quod
necessario sequitur ad preceam. Nul-
lum enim bonum sine virtutibus deo
poterit esse gratum. dicitur Ber.
Quotumlibet te affligas quotumlibet
te crucies. non fui copiam tibi
tribuet qui dominus est virtutum nisi
fueris virtutibus adornatus
Quod obmissis autem omnibus alijs
tres virtutes specialiter ad vitam re-
ligiosam pertinentes breuiter pau-
ramus. scilicet castitatem. humilitatem ca-
ritatem. Castitatem autem hic acci-
pimus non solum abstinentiam omnium
voluptuosorum. sed omnium super-
fluorum. Nunquam enim religiosus gu-
stabit dei delicias. nisi abstineat a
superfluis et terrenis. propter quod
dicit religiosus Osee. ix. Noli letari
Israel. noli exultare sicut populi.
quia fornicatus es a deo tuo. In
quibus verbis religiosus prohibetur
a leticia seculari. Cur hoc? Quia di-
cit Augustinus. Si animus habet vnum ob-
lectetur extrinsecus sine delictis
manet intrinsecus. Cur autem hoc
fit ostendit Gregorius. dicens. Anima
sine delectatione esse non poterit.
Aut enim delectabitur in inferioribus
et caret supremis vel econuer-
so. **S**ecunda virtus est humilitas que
licet omni homini sit necessaria ad
salutem. summe tamen necessaria est
religiosis. propter quod difformati-
sumus ab alijs hominibus habitu et to-
tura. ut ipsam facilius acquiramus
Vinc dominus monet spiritualiter Apolos
tanquam religiosos dicens. Discite
a me quia mitis sum et humilis corde
Est etenim hec virtus summe ne-
cessaria et pressissima virtus religiosorum

satis pulchra dicens. **I**n illa futura vita iestimabilis et ineffabilis delectatio inebriabit electos. et in supfluenti dulcedine totos absorbebit. **E**t exponens seipsum statim subiungit. **N**on dixi totos oculos aures os lingua dentes guttū manū cor pedes ossa iecur pulmone medullā ymo exta tipa et cuncta singillatim. singula quę mēbra eorum mirabili dulcoris dilectiois et dulcedinis sefu replebuntur. **E**t hoc est quod promittit nobis in Deu. xij. **H**onorum omnium abundantia a pfrueris. **Q**ui autem dicit oim nichil excludit ex omnibus bonis. **E**t ideo dicit **Y**saias. lx. **T**ūc videbis et affluēs et mirabit et dilatabitur cor tuū. quādo conuersa fuerit ad te multitudo maris. scz omniū gratiarū. **S**ecundo festinandum ē ad eternā patriam. quę ibi ē leticia copiosa. gaudebimus enim de bono proprio de bonis singulorum et omnium tam de nostro. super omnia autē de visione dei ineffabili leticia absorbebimus. **D**e hac **P**s. Adimplebis me leticia euz vultu tuo. delectationes in dextera tua vsq in finē. **V**ic **Y**saias. lxx. **G**audēbitis et exultabitis vsq in sepiternū. **G**audēbit enim supra se de dei visione. infra se de inferni euasione. intra se de corporis glorificatione. extra se de angelorum et hoim associatione. retro se de mirabili peruentione. ante se de perpetua assecuratione. circa se de omnium bonorum stabili permanentione. **D**e quorum omnium cumulata leticia dicit **B**ernardus. **N**e uera videre non possum quo

modo ineffabile gaudiū circūquę non habeat. quę tot comoda felicitatis circūdant sine fine. gaudebis enim de bonis tuis multum. mis. sed si haberes aliquę quez sicut temetipsum penitus amares. de cuius bono sicut de tuo gaudēs. illuc non minore quę te felicitate per omnia sultū videres nonne in gaudio eius gaudium duplicatū haberes? **S**i vero duo vel tres vel plures tibi pares in amore possideres. et eos equa felicitate conspiciuos cernereres. nōne pro eorum numero in te multiplicaret gaudij tui magnitudo? **P**otest ne ergo gaudij illius modus a quoque hominē penetrari. cum ultra mille milia et decies milies cetera minima milia innumerabiles sint. et omnes eadem beatitudine pfruantur. nec ullus eorum sit qui non tantum de bono alterius gaudeat quętu de suo? **Q**uod ego tamē saluis reuerēdi patris nri **B**ernardi in verbis estimo intelligendū non intētiōe gaudij. sed numero gaudiorū. que oia adhuc respectu eius que supra se vident deū minū habent. **C**um enim vident supra se deum a quo omnia habēt in tā inestimabili gloria fulgentē. et eadem gloria omnes eos plures quam ipsi mutuo se et quę deum diligant in infinitum amantē. gaudent de eius gloria super omnia gaudia prius dicta. **I**n cuius felici visione consistit vita eterna. filio dicente **J**ohā. xvij. **H**ec est vita eterna ut cognoscāt te verū deū et quē misisti **I**hesum cristū. **C**uius visione ut abundantius pfruamus. videbi

eum tripliciter scz in omnib9 cre
aturis. In nobis metipsis Et qd
hys omnib9 ineffabiliter iocun
dus est atq; beaci9. nuda facie
in seipso videbimus eternitatis
gloriam eius. sine villo emigmate
mundo cordis oculo contemplates

Tercio festinandū
est ad eternam vitam. Quia ibi
possidetur dignitas gloriosa. hec
autem dignitas maxime in hoc o
scitū q; singuli sanctorum tran
seunt in dignitatem regalem vt
sint sponse et regine. nō cuiuscū
q; de plebe. sed regis dei q; se sin
gulis ibi exhibet ac si nullū habe
at ibi amplius diligendum. ita
vide licet vt ipse rex solam suam
reginam diligat. et reliq; omis mī
nitudo ad eorū nuptias et obseq;
um sit collecta. Mentior ego si nō
dicat hoc dominus pphetaz Isa
yam. lx. Leua in circuitu oculos
tuos et vide. omnes isti congregati
sunt venerunt tibi Ac si dicat Om
nes congregati sunt ad honorē tuū
obsequium et decorem. Vnde sicut
spōsus et spōsa terrestris omnes
quos in nuptiis suis congregatos
viderent remisse non dubitāt p̄t
eos. sic et singule sponse estimāt
in celo de omnibus sanctis cōgre
gatis **X** Quod autē de
us singulis se exhibeat tamquā
spōsus ostēdit Bernard9 dicēs
Spōsus noster dñs ihes9 xpūs.
spōsa vero eius nos ipsi sum9 et
nos omnes simul vna spōsa. Qd
est dicere. q; anime singule sūt q;
si singule sponse. q; se mutuo cum
tanto deliciarū affectu alterutq;
intuentur ac si sole videant et

videantur Quod aperte ostendit
Bernardus dicēs Audite intum
h verum Anima deum vidēs nō
secus videt q; si sola videatur Ex
hys omnibus concludit Augusti
nus. Merces sanctorum tam ma
gnis est q; non potest mensura
ri. tā multa q; nō potest numera
ri. tam copiosa ē q; nō potest ter
minari. tam preciosa q; non po
test estimāi Ad q; gaudia poucat
nos ipse q; eadē gaudia nobis mi
sericorditer pparauit <sup>It. de orb. sac.
2o v. Inf. cxij.</sup>

Sermo. lxxxvii **I**n memo
ratione fidelium defictorum ser
mo primus. **A**

Mortuo nō phibeas gra
ciā Ecclī. vii. Dicit Ber
nardus. Tres distīcte situatio
nes locorum sūt quas p diuersi
tate meritorū anime sortuntur
Ad celum statim euolant qui do
micilio corporis vsi sunt tamquā
carnere. q; defectiuam substanti
am vtriusq; hominis puram ser
uauerunt Contra qui vsque ad
mortem fecerunt que digna sunt
morte locis gehennalibus sine mi
sericordia deputantur. Qui vero
neutrum sūt inter vtrumq; sed
mortalia cōmiserūt et circa mortē
penituerunt penitentiam non ex
plentes. indigni sūt vt statī gau
deant nec digni vt semp ardeant
purgatorium so rtiuntur. in quo
flagellātur vt executi trāfferantē
ad regnum **B** **P**ro hys
q; i celo sūt nō est orandū sed eos
non p eis orare debem9 Pro hys
vero q; in inferno sūt suspēdē
x i

fuit orationes et preces . quip
pe quibus clausa est mie ianua
et totius spes interclusa salutis
Pro hys autem vigilandum est
in orationibus . vigilandū est ele
mosinis . ac sacrificio salutaris hosti
e . qui locis purgabilib⁹ emūdan
tur . vt benignus pater penam e
orum in satisfactionē et satisfacti
oneꝝ in glorificationē cito conuert
tat . **Q**uāto maior est necessitas i
digētis . tāto gratios⁹ ē op⁹ mie
subuenientis . **E**t quia nemo pau
pior hys qui i purgatorio detinē
tur . ideo qui illis subueniet bene
ficia exhibet grata valde . **Q**ui e
nim nichil oīo habet vt necessita
ti sue consulat paup est **Q**ui aut
cum hac paupertate detinet i car
cere vt non possit venire ad eos
qui sue paupertati subueiāt pau
perior ē **Q**ui veto cū hys duobus
tanta inualitudine cōstringit . vt
nec manū ad os portigē valeat
pauperrim⁹ ē . **E**t tales sūt homi
nes qui pro suis excessibus i pur
gatorio detinēt . **E**t ideo de⁹ mia
motus hortatur nos in v̄bis pro
positis . vt eisde pauperib⁹ miseri
cordiē subueniam⁹ . nec dubium
quin gratissimum in eisde obseq̄
um domino exhibeam⁹ . quippe
qui amici dei sūt quos ab eterno
dilexit et diliget in etnum . a ideo
o grata ē ei nostra subuētio quā
talib⁹ exhibem⁹ **I**n verbis eu
go ppositis tria possumus consi
derare . s . mortuorū diuersitate .
subuenientū humilitatē siue abi
litate . subuētorū acceptabilitatē
Primum ibi **A** mortuo . **S**ecūduꝝ
ibi **N**e prohibeas . **T**ercium ibi

Gratiam . **H**ec per ordinem pro
sequentes . **P**rimo dicimus q̄ in
hoc noīe mortuo tangūt diuersi
tates mortuorū . **C**um enim nō di
catur a mortuis in pli . sed a mor
tuo in singulari innuit ex hoc . q̄
non omnibus mortuis subuenē
dum est . sed vni tantum generi
mortuorū **C** **P**ropter q̄d
sciēdū q̄secundum Augustinū ē
a sūt genera mortuorū . sciz valde
boni . valde mali . mediocriter bo
ni mediocriter mali . **Q**uod expo
nit per singula ita dices . **V**alde
mali sunt . qui vel perfidia cordis
oris opis dicūt deo illud **J**ob . xxi
Recede a nobis scientiā viatū tu
arum nolum⁹ . **I**n q̄
b⁹ verbis tāgit tria genera val
de malorum mortuorū . **N**am i hoc
quod dicit **P**erfidia cordis tāgit
omnes hereticos qui sola perf
dia cordis a domino recedentes
tristiamis hoībus nē deprehendā
ē ore et opere se conformant . **C**ū
aut subiūgit perfidia oris tangit
omnes qui publice sunt infideles
vt sunt iudei sarraceni pagani . a
omnes nationes que aperto ore
cōtradiūt fidei cristiane **C**um au
tem concluditur perfidia operis .
tangit malos cristianos . qui cor
de et ore consentiunt fidei cristia
ne . sed malis operibus contradi
cunt . quos omnes infideles deus
reputat . eo q̄ fidei cordis et oris
testimonium operis non adiūgūt
Et sunt de quibus dicit **A**pосто .
Confitentur se nosse deum factis
autem negant . **I**tem beatus **J**a
co in **C**anonica sua . n . **Q**uid p
dest si fide dicat . se q̄s habē . opa

autem non habeat. nūq̄ fides p̄-
terit saluare eum. Et subiungit
Tu creois q̄ vnus est de⁹. bene
facis. demones credunt a cōtre
mſcunt. **Sicut** ergo corpus sine
ſpiritu mortuum eſt. ſic fides ſine
operibus mortua eſt. **Vnde** Johā.
Qui dicit ſe noſſe deū et mādata
eius nō ſeruat mēdax ē. **E** Et
hoc ē quod dicit **Gre.** Vera fides
ē i eo q̄ in hoc quod verbis dicit
operibus ſeu moribus non cōtra
dicit. **Quod** cum ita ſit. fidei nr̄e
veritatem in vite noſtre confide
ratione vere debemus agnoſcere.
Tunc enim vere fideles ſumus.
ſi q̄s verbis p̄mittimus operibus
adimplemus. **In** die em̄ baptis
matis omnibus pompis antiqui
hoſtis enūciare promiſim⁹. ſi er
go hoc p̄miſſuz ſoluim⁹ fideles a
put deum veraciter reputamus.
Iſta em̄ tria genera mortuozū di
cuntur et ſūt valde mali. quia ſta
tim vt de corpore exeunt in eodez
puncto ad inferna deſcēdūt. nun
q̄ inde exituri donec reddāt no
uiſſimum quadrātem. minimum
veniale ſc̄z. q̄s nunq̄ tunc per ve
niam diluitur. dicente **Grego.**
Qui de magnis mal' debitoēs ſūt
ſupplētis traditi etiā nouiſſimuz
quadrantem ſoluere cogunt. q̄
quos magna p̄munt mala. mini
ma in etiāz iehenna affligūt. **Vñ**
hoc aduebiuz donec ſumitur hic
p̄ iſinito ſonans eternitate. **Vñ**
ſenſus eſt. nō exhibūt inde donec
reddāt nouiſſimū q̄drātez. hoc ē
q̄ nō poſſunt ergo nūq̄ exhibūt.
Et eſt cauſa q̄ corpus et aīa ſil
peccauerūt. aīa conſenſum dāte

et corpe opus p̄ficiēte. a idcir
co debent ſimul ſatiffacē. et mor
tuo peccatore corp⁹ i terra oſiūt.
aīa vero in inferno ſepelitur. nec
vnq̄ ſil' ſuemūt vſq̄ ad diem no
uiſſimū. q̄ dies p̄fixus eſt ad ſē
tentiam promulgādā nō ad emē
dam faciēdam. **Et** ideo de talib⁹
mortuis nō eſt verbum p̄poſituz.
nec p̄ talib⁹ eſt orandū. quia nul
la eis p̄ſūt ſuffragia. ſed magis
eis nocent. dñō cōminate per p̄
phetam **Malachie.** n. Ego male
dicā benedictionib⁹ veſtris. **Vnde**
ſi beata virgo cū oībus ſāctis vſ
q̄ ad nouiſſimū diem p̄ vna aīa
dampnata ſupplicarent dñs deus
nullatenus exaudiret. **F**
Et hoc p̄pter duas cauſas. **Prima**
quia ſunt extra ſtatum et termi
nū miſericordie et gratie. vt nul
la gratia poſſit perſtingere ad eol
dem. domino dicēte per **Prophē**
tam **Iſti** vocabuntur terminū mi
quitatis et populus cui dominus
iratus eſt in eternum. **Vnde** Lu.
xvi. **Magnus** chaos firmatum
eſt inter nos. **Secūda** cauſa ē
hec. q̄ deus q̄ eſt eterna veritas
fortiſſimū iuramentuz p̄ſtitit
vt nūq̄ miſericordiā conſeātur.
quia licet ſit omnipotens. nulla
tenus tamen poſſit venire cōtra
ſuum iuramētū. q̄s taz in veteri
teſtamento q̄ in nouo eſt conſu
matum. **Nam** de veteri teſtamen
to dicit dñs per prophetā **Iere.**
xv. **Viuit** dñs ſi ſteterit **Moyſes**
a **Samuel** coram me non eſt ani
ma mea ad populuꝝ iſtum. eice e
os. a facie mea egrediātur. **Dicit**
ergo deus omnibus electis i celo
x η

et i terra illud **Jeremie. vii.** **Noli**
orare pro populo isto in bonum
quia non exaudia; te. **Et tu noli**
assumere planctuz pro eo ac **Itē**
in nouo testamēto dicitur **Mat. v.**
Amē dico tibi. non recedes in
de donec ac. **Sed** diceret aliquis
Que sunt peccata pro quib; pec
catores taz grauiter dāpnabūē.
Respondeo q; **Paul;** ad **Gala. v.**
enumerat ea euidenter dicens **Ma**
nifesta sunt opa carnis. que sunt
fornicatio. imunditia. inimicitie.
cōtentiones. ire. rixe. dissētiōes
iuidia homicidia. ebrietates omel
sationes et hys filia. que predi
co vobis sicut predixi. quoniā q;
talita agūt regnū dei nō dsequēt.
si ergo nō consequētur ergo dāp
nabuntur. q; nō est dare mediuz
Cui consonat **Johā. xxi.** **Apoca.**
dicens. **Timidis et incredulis. et**
execratis. et homicidis. et fornicato
ribus. veneficis. et ydolatriis.
et omnibus mendacibus pars il
lorū erit in stagno ardētī igne et
sulphure quod est mors scūda.
Hec aut peccata **Aug;** euidenter
exprimit dicens. **Quāuis** **Apl;**
multa capitalia enumerauerit.
Nos tamen ne de desperatione fa
cere videamur. breuiter dicam;
que sint illa. sacrilegium. homicidi
uz. adulterium. falsum testimo
nium. furtum. rapina. superbia.
inuidia auaritia. et si longo tem
pore teneatur iracundia. et ebrī
etas si sit assidua in eorum nume
ro cōputantur **Et** subiungit **Qui**
cumq; ergo aliq; de istis peccatis
sibi dominari cognouēit. nisi se di
gne emendauerit. et si habuerit

spacium nisi tūne longo tempo
re penitentiam egerit. et largas
elemosinas erogauēit. a peccis
eisdem abstinuerit. tal' trāitorio
igne. i. purgatorio purgari nō po
terit. sed etnā illa flāma sine vllō
remedio cruciabit. **D** **Et** ide
o pro talibus mortuis nō est oīa
dū. qui nullo modo poterūt libe
rari. dicte **Ps.** **Pones** eos vt cli
banū ignis in tempore vult; tui
.i. q; diu vultus dei durabit. hoc ē
etnāliter. **Vine** est q; eisdem mor
tuis dicitur **Mors** peccōz pessima
Est em mala ppter tēporaliū reli
ctiōez. peior ppter perpetuā dāpnati
onē. pessima ppter diuine faciei etnā
separatiōez. **P**rimo dico mors pe
ccatorū est mala ppter temporaliz
relictionē. **Cuz** em peccator mori
ens relinquat oīa temporalia ppter
quorū adhesionē fruiōnē cō
solationē deū perdidit. et regnuz
celorū noluit. merito tal' relictio
facit mortem malā. vnde dicitur il
le **Euangelicus** moriēs ita fundi
tus perdidit omnia temporalia.
vt in inferno sepultus de oib; re
lictis guttā aque nō potuerit iue
nire vel ipetrare. **S**ecūdo mors
peccatorū ē peior ppter ppetuā;
dāpnationē. **Quia** dāpnati acer
bissima pena luent oīa simul. nec
tamē in ppetuum misericordiam
consequentur. **Et** hoc est quod
dicitur **Jeremie** vndecimo **Ece** e
go introducā super eos mala.
de quibus exire non poterūt et
clamabūt ad me et nō ex audia;
eos. **T**ercio vero mors peccōrū
est pessima propter diuine faciei
eternam ab ipsis separationem.

Hoc em̄ sup̄ omnia mala pessimū
ē. dicente **Crisostimo** Non puto
ita acerba esse iehenne supplicia
vt sunt ista q̄bus torquet̄ is q̄ ar
cet̄ a ōspectu xp̄i. hoc crede michi
penis oib⁹ q̄uius est. hoc ē solum
q̄d sup̄at iehēnam. **Secūdi** mor
tui sunt et dicuntur valde boni q̄
statum puritatis tenentes nullis
sunt huiusmodi sordibus iqnati.
vel si sunt iqnati p̄ fortissimā pe
ccatam et satisfactiōne plenissimā
sunt purgati. quorum anime statim
vt de corpore exeunt sine medio
euolat̄ ad regnum celorum. **Seco**
qui sunt h̄y et laudabimus eos?

I **S**unt at̄ taliū quatuor
genera hominū sc̄z Innocentes.
penitentes patientes contempla
tes. Que nobis in scriptura per q̄
duplicē celi ap̄tionez sunt lucide
declarata. **Ad** de singulis p̄ ordi
nem videam⁹. Nam de prima ap
tione dicitur **Mathei** in. **E**cce celi
ap̄erti sūt sup̄ eū sc̄z ihesuz a vox
de celo audita ē **Vic** ē filius me⁹
dilect⁹. **In** q̄ celi ap̄ertione innuī
t̄ q̄ om̄s i puritate baptismi dece
dēt̄es celū sibi aptū h̄nt. **Secū**
do v̄e penitentib⁹ celū aptū ē. **Ad**
in secunda ap̄ertione innuī. **Sic**
em̄ dicit̄ in actib⁹ **Ap̄toz** .x. **A**
cendit petrus in superiora domus
vt oraret. et cecidit super eū men
tis excessus et vidit celū ap̄ertū.
et descendit vas q̄dā velut linthe
um magnum quatuor iñien⁹ sub
mitti de celo i terrā. **In** quo erāt
omnia quadrupedia et serpentina
terre et volatilia celi. **Et** facta ē
vox ad eū **Surge** petre occide mā
duca. **Ait** aut̄ petre? **Absit** a me do

mine quia nunq̄ manducaui om
ne cōmunē et immundum. **Et** vox
iterum secundo ad eū **Quod** de⁹
purificauit tu ne immūdū dixēis.
Per q̄d innuītur q̄ omnes vere
penitentes q̄ per fortissimam con
tricionē omne imundum quod i
lintheo consciē inuenerint mac
tant et occidūt. ipi sunt quib⁹
statim vt de corpore exeūt celū sine
dubio ē ap̄ertū. **Tertio** martirū
patientib⁹ celū ē ap̄ertū. **Quod** ite
r̄ i actib⁹ **Ap̄toz** .vii. leḡ it̄ vbi
Stephanus i passione positus ait
Vide celos ap̄ertos a ihesuz stā
tem a dexteris dei. **Per** quod innuī
t̄ q̄ celū martirib⁹ ē ap̄ertū. **Vex**
q̄ vt ait beat⁹ **Gregori⁹**. **In** pa
ce iā viuit eccēia vt nemo iā mar
tirium patiat̄ deus. salutē nostre
p̄uidit quedā exēcitiā q̄ martirio
eq̄pollēt. **Quere** i sermone **Vide** o
celos ap̄tos de beato **Stephāo**.
et i sermone secundo de omnib⁹
sc̄is i quarto p̄cipali de sangui
ne. **Quarto** celū ap̄ertū legi⁹
Ap̄c .v. vbi **Johannes** ap̄ls et
euangelista i pathmos relegat⁹
dixit. **Ece** ego iohannes vidi of
tium ap̄ertum in celo. **Per** quod
innuīt q̄ ab omnibus mundi ac
tibus elongati et diuine contē
platiōis ocio dediti ad celū sta
tim vadunt. **Rec** p̄ h̄ys mortuis
est orandum sed nos magis eorū
intercessionibus indigemus. **De**
h̄ys enim mortuis dicitur **Preci**
osa in conspectu domini mors sā
ctorum eius. .i. plena precio. **Ha**
bēt enim precium de mundi libe
ratione **Inferni** euasione. **Regni**
celozū possessione. **Et** sunt de q̄bz
x in

ait Ap⁹ p^{ma} ad Corin. in. Qui
super fundamentum quod est cri-
stus superedificauerunt aurum et
argentum et lapides preciosos.
exponens Aug⁹. Fratres sūt ho-
mines omnino contemptores hu-
ius seculi. quibus nō est notū q̄o
quid fluat temporaliter. nō habē-
tes delectationem in aliquib⁹ tē-
poralibus reb⁹ siue terrenis. s̄a-
cti. casti. iusti. continentēs. & for-
tasse omnia sua vendentes & pau-
peribus erogantes. aut possiden-
tes et vtentes hoc mundo tam
q̄ non vtantur. Ipsi sunt pro c̄e-
to qui supra fundamentum. s. cri-
stum superedificant aurum argē-
tū & lapides. aurū. scz amoris
dilectionis. argētum edificatoris
locutionis. lapides preciosos me-
ritorie operationis. **R C**

Terreni mortui sūt mediocriter bo-
ni et mediocriter mali. et sunt q̄
capitalia crimina nō cōmiserūt.
vel si commiserūt per penitentia^z
et satisfactionē licet insufficientē
venialia cōmutauerūt et multa
venialia addiderunt. hī tales qz
non habent capitalia euadūt in
fernum. sed quia habent veniali-
a non statim transeunt ad c̄lū.
sed ī loco medio cri hoc est ī pur-
gatorio ta^z diu detinentur. quo
usq; predicta venialia per ignem
purgatorij consumuntur. vel p
suffragia sanctorū redimuntur.
Vnde Aug⁹. Qui capitalia crimi-
na nō admittunt. sed ad minuta
perpetranda faciles sunt et ad ē-
dimenda negligētes. ad vitam ē-
ternam sine dubio vnturi sunt.
sed prius aut in seculo per dei iu-

sticiam amarissime sūt torquen-
di. aut p multas elemosinas aug-
orationes liberandi. aut certe il-
lo igne de quo dicit Ap⁹. i. ad Co-
rin. in. Sic quasi per ignem. lon-
go tempore cruciandi. **L**

Que sint autem illa venialia Au-
g⁹ enumerat dicens Quotiens a-
liquis in c̄lo aut potu plus acci-
pit q̄ necesse sit. quotiens flagel-
lo dei tact⁹ ipatiens fuerit. quo-
tiens plus loquitur q̄ oportet.
plus tacet q̄ expedit. quoties ex-
cepto de desiderio filiorum vxorem
cognouerit. quotiens malas co-
gitationes sine consensu admise-
rit. quotiens in diuino seruitio
negligēs fuerit. quotiens terre-
na dilexerit c̄tra deum. hec et si-
milia ad mīma peccā ptinē n̄ du-
biū est Ex quibus peccatis licet
anima non dampnetur. tamen
velut quibusdam pustulis & qua-
si horrenda scabie deformant ani-
mam. et cum hys ad amplexus
dei in celo nullatenus admittitur.
Et ideo quodquid de hys minutis
continuis orationibus elemosina-
rum largitionibus. misericordiis.
missarū celebratioibus. ieiunijs.
indulgentijs eorū qui in nos pec-
cauerunt assidue redemptum nō
fuerit. aut hic multis tribulatio-
ibus expiatur. vel illic in purga-
torio depuratur. Hoc ipsū tamē
anima patitur plus aut minus.
Quam diuersitatem Ap⁹ insinu-
at prima ad Corin. in. dicens et
vocans eadem minuta lignū.
strum stipulam. non q̄ sint tali-
a sed quia cruciant plus et minus

R C Sequitur secundū

principale **N**o prohibeas **I**n quo monemur ut ad suffragia eis exhibenda nos humilicemus siue habilitemus. **I**psorum autē suffragia tripliciter prohibemus. scilicet si in mortalibus peccatis viuim⁹. si ab eis compassiois oculos auerimus. si nichil pro eis facim⁹. **P**rimo ergo si gratiā eorū prohibere nolum⁹ ad intercedendū p̄ eis. faciamus nos ydoneos per peccatorū emūdatōnem. ne nobis pro eis in peccatis orantib⁹ dicat dñs illud **Luce. 11. Medice cura teipsum.** Dicit enim **Grego.** Cum indignus ad itercedendū mittitur. irati iudicis anim⁹ ad deteriora prouocatur. **F**aciant tamē bona que possūt. quia non in facientium. sed in paciētū caritate a dño forsitan acceptāt.

Secundo gratiā eorū prohibemus. si oculos cordis ab eorū miseris auerimus. **F**aciamus ergo huius oppositum. et quidq̄ ad eorū compassionez prouocac̄ nos poterit exercēa⁹. cogitantes q̄tū nos vellem⁹ iuuari si in simili essemus miseria cōstituti. ymo si digitum in igne habemus. quē per nos retrahere nō possemus q̄ clamore valido oēs nostros amicos inuocarem⁹. qd̄ ergo nobis fieri cupim⁹ alijs siliter faciamus. Dicit enim **Gre.** Ea fidelitate qua nunc defunctis succurim⁹ nobis similiter succurretur. **T**ercio gratiā eorū prohibemus si nichil pro eis facim⁹. qz si sbuemi⁹ eis cupim⁹ oia q̄ p̄ nobis facim⁹ ipaētiamur eis. nec ex hoc minus habebimus. si

omnia opea nostra dupliciter. **N**am si ipsa opera nostra pie eis cōmunicauerim⁹. ipsis proderūt. sed fidelitas nostra copiosius nobis a deo recompensatur. sunt enim amici dei quos dilexit ab et̄no. et ideo quicquid p̄ amicis dei facim⁹. nobis copiosissime deus reddet.

Sequitur et̄ rium principale. scilicet **Gratiā.** **I**n quo tangitur suffragiorū acceptabilitas. **E**t licet multa sint genera gratiarū quibus mortuis possumus subuenire. hec tamē oia secundum triplicem habitum rerū in triplicem gratiam colligam⁹. **H**abemus enim res. corpus et animam. **E**x rebus autem subueniamus elemosinarum largitiōe. **E**x corpore autem in quarūlibet penalitātū exercitacione. **E**x anima vero intima compassione. **N**am de prima gratia dicitur **Eccl̄. 11.** Sicut aqua extinguit ignē sic elemosina peccatū. **D**e secunda gratia dicit **eḡla i Theologia.** **Q**d pena pene resolutoria est. **D**e tertia ex persona defūctorū dicit **Job 19.** Misere mei misere mei. **I** saltem vos amici mei. It̄ cōmenciatōe n̄n̄. d̄. ij. Inf. xiiij.

Sermo. lxxv. **D**e sancto **M**artino episcopo. sermo p̄m⁹

Oculis ac manibus in cælū semper intentis. **V**erba sunt ecclesie beati **M**artinum in vite sanctitate cōmēdatis. Dicit **Gre.** **S**anctorum exempla animos audientium accēdunt. ut videant q̄ ab eis facta sunt et valde si bi indignē p̄t̄a

humiliantur qui talia nō imitan-
tur. Verba ergo pposita maxiaz
scitatem gloriosi huius principis
nobis insinuāt. ppter que vermi-
culis vilibus merito indignemur
Que ideo deuotioni audiētū ppo-
nim⁹. vt p hęc utiq; conemur
erigere caput et reptando tenui-
ter imitari. Ad quod faciendum
vba pposita primū exponamus.
vt cognito intellectu verborū. sci-
am⁹ quō ipsū imitemur. **R**
Sācta ergo ecclesia cōmēdat sā-
ctum Martinum q̄ oculis ac ma-
nibus in celū semper fuerat intē-
tus. Per oculos autē deuotionē
intentionē accipimus. Per man⁹
vero operationē. Nam de oculo de-
uotionis dicit in Canticis Vulne-
rasti cor meum soror mea in vno
oculorū tuorū. hoc est in oculo de-
uotionis. De oculo vero intentio-
nis dicit Mat. xij. et Luc. xij.
Si oculus tuus simplex fuerit to-
tum corpus tuum lucidum erit.
quā ab intentione oīa opera nō
stra tenebrosa vel etiam lumino-
sa iudicantur. Dicit em̄ communi-
ter Quid qd agūt hīc intentio
iudicat oēs. Qd etiā per man⁹ o-
peratio designet. Dicit Gre. Quid
per man⁹ nisi operatio designat.
Est ergo sensus ppositi thematis.
Hīs Martin⁹ tota deuotione i
celo versabatur. ac cum hoc p in-
tentionem oīa opera sua in celo sē-
per ordinabat. vt nichil vnq; ppe-
se ppter homines ppter mundū
faceret. sed oīa propt̄ deū. Sic bre-
uiter patet quō iste sanctus oculis
ac manibus in celo sēper fuerit intē-
t⁹. Cui simile ē illud qd de ceteris cō-

cessorib⁹ dicit. Iste scūs digite in
memoriā vertitur hoīm. vsq; ad
illud. cogitatione et auuiditate i illa
etna p̄ria ouersat⁹ ē. Qd em̄ hic
dicit. Ocul⁹ ac maīb⁹. hoc ibi di-
cit Cogitatione et auuiditate. **E**x-
peditis ergo p̄cis verb⁹. nūc ppo-
nēdū ē quō debea⁹ eū imitari. vt
si glorie ei⁹ p̄cipis esse cupim⁹.
viā per quā veni⁹ ad regnū nō ē
tulsemus. vt et nos possim⁹ glori-
ari in dño dicētes. Oculi mei sēper
ad dñm. Verum qz nemo repete-
rit sūmus. nec sine quibusdā me-
dys oculos nr̄os sēper in celū tenē
possum⁹. ac iō oculi nr̄i i inferiori-
b⁹ istis acūdi ac assuefaciēdi sūt.
vt tandem aliqñ ipsos tāq; q̄bul-
dā ḡoib⁹ duce grā ad dñm semp-
terigē valeam⁹. **S** **P**rimo er-
go oculos nr̄os aīz mam⁹. i. de-
uotionē nr̄am et intentionē. et o-
nē opationē retro nos dirigam⁹.
Secundo aī nos p̄spiciam⁹. Ter-
cio infra nos videam⁹. Quarto
iuxta nos inspiciam⁹ mundū.
Quinto intra nos inspiciamus.
Sexto ad celūz oculos erigam⁹.
Septimo oculos ipi deo q̄tū possu-
mus insigam⁹. Hęc p̄ ordinem
psequētes. **P**rimo oculos nō-
stros post tergū sup peccā q̄ com-
misimus reflectam⁹. deuotionem
p̄fūdē p̄mē aī intentionē et opati-
one in satisfactiois sacrificiū offe-
rētes. Cito enim p̄ficim⁹. si exet-
ritus nr̄is rem ordinē iponam⁹.
Qd facere monemur. Leuitici v-
bi dicit. Iuste qd iustū ē exequēris.
Taliē hoc agētes. vt aī oīa p̄ ou-
lū deuotionis p̄team⁹. si dē rētes
iāmo dolore. que q̄ta sint et q̄ta

commissa. et tunc per oculos in
tentiois oia opa nra in satisfactio
ne talis ordine iusto dirigam?
ita vt si fieri poterit singulis pec
catis singulas deuotiones pnie tri
buam? **Q**d faciebat Iere. cum pec
cata ppli deplorabat dices Diuisi
ones aqru dederunt oculi mei.
Qd expones Gre. dicit. Diuisas
qpe ex ocul lacrimas pducim?
cum singul peccis disparitas lac
mas damus **H**uc respem iuste fi
gurati legim? **Exodi. xiiij. vbi**
legi? Egredietes filij isrl de egip
to leuauerunt oculos suos et vide
rut egiptios p se a timuerunt val
declamauerunt q i celu **T**
Per egiptios em q tenebre in ep
tantur signat peccata. que cu tot a
tanta vide m? nos in se q merito
timem? et clamam? ad dnm. huc
ergo respectu tadiu cotinuem?
quousq dñs miseri? nri dicat no
b illud Psal. v. Deleui vt nubē
iniquitates tuas et qsi nebula peccata
tua. Sed qd prodest remissio pe
ccatoru. nisi de e nob gra cotinen
di? **VSecundo ergo oculos**
cu maibz añ nos in dei iudiciu di
rigam? cogitantes qd districta p
peccis singul. et maxie post emi
sione iteratis a deo iudice iudica
bimur. qñ numero pondere a me
sura oia exsoluere nos oportet
Ecci. xiiij. De oi errato adduc? te
de? ad iudiciu? **Qd si apus ocul**
peccata nostra videremus cum su
ma diligētia cauerem? Quis em q
nisi mentis impos a iudice mutua
ret obulu? vt in breui pro eo ed
deret marca? auri? Aut quis pro
momentanea delectatione pena?

longissimam et cum hoc grauissi
mam sustineret? **H**inc sapiens
Quimum pro maximo placeat
tibi. **A**c si dicat **Q**uima pena in
resistendo placeat tibi pro ma
gno. i. plus q magna pena in lu
endo. **C**um ergo a vitijs etiam di
missis peccatis iteru impugna
mur. consensus nostros fortiter
teneamus. dirigentes oculos
cu manibus ante nos ad dei iudi
cium. dicentes illud **A**ppli ad **He**
bros. x. Dare nou? est incidere
in manus dei viuentis. Quod si
postea daretur iterum gratia pe
nitendi. multo tamen facilius ca
uetur peccatum q emedetur.
X **C** **O**portet enim per multa
trahi hominem ante q peccatum
peitius destruat **P**ropter quod
dicit beatus **A**mbrosius **F**acilius
inueni eos qui innocentiam ser
uauerunt. q qui dignam peni
tentiam peregerunt. **T**anta em
mala incurrimus ex peccato. q
taro vnq; ad plenu emendantur.
Quod figuratum legimus in ve
te testamento. **Q**uia licet tep lu
domini post primam destructio
nem fuisset reparatus. nunq ta
men fuerat ad de eorem pristinu
primordialis sue edificationis re
formatum. **V**erum quia post
peccatorum emendatione et post
eoru cessationem iam inter ami
cos dei incipimus computari **I**de
o necesse est vt in signum eiusde
amicicie incipiamus a domino ta
q filij karissimi flagellari. **S**ic e
nim angelus dixit ad **T**hobiam
duodecimo. **Q**uia acceptus eras
cora deo. necesse fuit vt teptatio

probaret te **E**t de Abraham dicitur
i libro Judith. viij. Abraham p ml-
tas tribulaciones pbatus amicus
dei factus e. Et id vt hec flagella
dm vtuose a cu paciencia suffera-
m? necesse e vt itez oculos alibi
inflecta? **T**ercio ergo ocu-
los cu manibz infra nos i infernu
cu multa sollicitudine dirigam?
vt si amara vident flagella doim.
rogitem? melius est vt hic casti-
gemur q? q? i inferno eternaliter
pdpnemur. Dicetesq? i singulis fla-
gellis illud Judith. viij. Omnes
q? temptatioes no susceperunt cum
timore domini. exterminati sunt
Non ergo vlscamur nos p hys
q? patimur. sed iputates peccatis
nostris hec ipa minora ee supplicia
ad emendatione no ad pditione
q? a deo q? si serui q? a dno corripit
nob euenisse credam?. Qui enim
vt ait Job. vi. timet primum. re-
ruet sup eum mix. **C**u ergo flagel-
lamur a domino dirigam? oculos
cu manibus infra nos ad penas in-
ferni. dicetes cum gaudio Meli?
e hic iam purgari q? illic eterna-
liter cruciari. Ipsa em flagella. e-
tum dant indicium q? inferni sup-
plicia euade?. Quia vt ppheta ait
Naum. iij. Non surget duplex
tribulatio. Dicetq? nobis deus qd
ibide sequitur. Affixi te a non af-
figam te ultra. Vostis aut nos e
dyabolus videns nos p peccato:u
remissionem. a per eoru cessatio-
nem. patiterq? pte domini flagel-
lacone. no solum auersos a sua
potestate sed longe ab eis aliea-
tos. acius incipit nobis insistere.
instaurans cōtra nos omnia huius

mundi delectabilia. per q? taq? p
machias forassie nos ipu gnat.
imittens nobis tales et similes
itoxicatas inmissioes. **Q**uid facis?
Et pntem vita vis perde et futu-
ram. **B** **C**. Quarto ergo
oculis ac manibus totum huc mu-
dum cum appetiens suis inspici-
amus caute. estimantes quid om-
nia q? mundi sunt no habita profi-
ciant. quid autez habita nocent.
et inueniemus q? habita nocent
plurimu. qm dei amicitiam per ea
perdimus et per consequens om-
ne bonu. dicete Jacobo. iij. Qui
vult ee amicus huius seculi inimi-
cus dei constituitur. Inimicos at-
eos eius percutiet in posteriora a
dypprium sempitenu dabit eis
vt ait ps. Spreta autem ppt de-
um multu pficiunt q? pro eis o-
ne bonuz nos comitatur. domio
pmittente. Mathei. ix. Omnis
q? patrem reliquerit a matre. so-
rorem a frēm. domos aut agros
ppter nomen meum centuplum
accipiet et vitam eternam possi-
debit. **C** Quod expones
beatus Aug. dicit. O felix comu-
tatio. Petrus reliquit omnia
vana a accepit omnia bona. Na
de hys vasis dicit Eccl. i. Vidi cu
eta sub sole et ecce vniuersa va-
nitas. Quod autem pro hys acce-
pit omnia bona facile ostenditur
quia accepit deum in quo est va-
citer omne bonum. Quam omu-
tationem si vt ver e est luculēter
per spem facile contempni?
vniuersa saltem iudicio rationis
Et si homo ex hac consideratione
lucē et lauius videat omnia que

corpore constituti cogitatione et
auditate deberemus in illa eter
na patria continue conuersari.
Et hoc hortat nos **Apo.** ad **Colo.**
ij. dicens. **Que** sursum sunt que
rite vbi cristus est in dextera dei
sedes. que sursum sunt sapite non que
super terram. **Hinc** **Beatus**. **Circuite**
et vos animo sedes supernas et
multas que in domo dei sunt mansiones.
humiliter prosteruantes corpora ve
stra ante tronum dei et agni. suppli
cantes precibus ordinibus ange
lorum. patriarcharum numerum.
caneos prophetarum. senatum apostolicum
salutantes. suspirantes coronas
martirum. choros virginum admi
rantes. et quantum preualet infirmi
tas corporis. cordis erigentes au
ditum. **S** **Septimo** adhuc
magni sancti erigunt altius visum
suum. contemplatione sua quantum hu
mane fragilitati possibile est in ip
sum deum dirigentes. **Ad** quod fa
ciendum si interdum admittuntur.
rarissime tamen fit illud. et hoc ipsum
quali ad punctum accedit visus
sanctissimis et perfectis. nec tamen ad
huc in ipsum deum hoc est in ipsam vim
diuine essentie pingunt. dicente
Job. xxv. **Sapientia** diuina ab
secreta est ab oculis omnium viventium
Cui resonat illud **Johannes. i.** **Deum** ne
mo vidit unquam. quia quam veteris te
stamenti pres referat crebrius
deum se vidisse. **Dicit** enim **Jacob.**
Vidi dominum facie ad faciem. **Ite**
Job. xli. **Auditu** auris audiui te
nunc oculus meus videt te. **Vidit**
Isaias que ait sexto capitulo. **Vidi**
dominum sedentem super solium excelsum. **et**
Quam controuersiam beatus **Gregorius**.

determinat ita dicens. **Quid** est
quia patres veteris testamenti de
um se vidisse testati sunt. **Et** tamen
dicat **Johannes** euangelista **Deum**
nemo vidit unquam. nisi hoc que patet
ter dat intelligi que quodum hic mor
taliter viuunt videri per quasdam
ymagines deus potest. sed per ip
sam nature sue specie non potest.
vt anima per gratiam spiritus sancti
afflata per figuras quasdam videat.
sed ad ipsam vim eius essentie non
contingat. **Hinc** **Beatus**. **Quid** quid
de dei visione hic fidelibus impar
titur speculum est et enigma. tan
tum distans a futura vita quantum a
veritate fides. tempus ab eterni
tate. et hoc ipsum breuiter et rap
timum **Quod** bene **Job** insinuat dicens
xvi. **Ad** deum stillat oculus meus.
Nam nomine stille modicitatem
et raritatem huius contemplationis
insinuat. **Ergo** quid agendum sit
in huius contemplationis diffi
cultate. docet **Bernardus** dicens.
Qui qui soli deo vacat considerent
quid sit deus in celo. quid in mun
do. quid in hominibus. quid in ange
lis. quid in seipso. quid in repro
bis. **Est** enim mundi rector et gu
bernator. hominum benefactor et
liberator. angelorum sapor et decor.
in seipso principum et finis. in
reprobis terror et horror. **Est** er
go in creaturis mirabilis. **In** ho
minibus amabilis. **In** angelis desi
derabilis. **In** seipso incomprehē
sibilis. **In** reprobis intolerabilis.
Si ergo hinc septem consideratio
bus. oculis deuotionis et intentio
nis. cum manibus operationum ite
rum fideliter fuerimus. vitam nostram

ducimus ad perfectum. **Q**
Hec ergo circūspectio prefigura
ta legitur **Cre.** i. ubi dicitur de sanctis
animalibus quod erant plena oculis
ante et retro. **Q**d exponitur **Cre.**
dicitur. Corpora sanctorum animalium idcirco
eo plena oculis describuntur. quia san
ctorum actio ab omni parte cir
cūspecta est. bona desiderabiliter
prouidens. mala sollicitè cauens.
Caute ergo inuigilat. ut se vno
quod aspiciant ubique custodiat. aut
ne mala propter ea ipsa appetat.
aut hec eadem sub specie bonorum
agant. aut se vitia virtutes men
tiantur. De his septem circūspe
ctionibus adhuc dicitur **Zacha.**
iij. Septem oculi erant super lapidem
vnum.

**Sermo lxxxvij. De sancto
Martino episcopo Sermo secundo.**

Martinus quasi martirem
vnum. dicitur **Cre.** **M**ar
tes esse possumus. etiam
si nullo percussentium ferro truci
damur. **Q**d non solum huius au
toritatis insinuatione. sed gloriis
si huius confessionis nominis interpre
tatione cognoscimus euidenter. Di
citur enim **Martinus** quasi martirem
vnum. **Q**ui cum confessor fuerit et tamen
martem dicitur. quid aliud nobis in
nuat. nisi quod sine effusione sangui
nis meritum martirem consequi pos
sumus apud deum. **U**t ecclesia de isto
confessore cantat. **O** scilicet anima
ma. quam si gladius persecutoris
non abstulit. palmam tamen marti
rii non amisit. **Q**uibus autem ex
ercitiis hoc fieri possit. **R**

Sciendum quod tres rerum habitus
possidet omnis homo. **R**es corpore
et animam. **Q**uorum tria summa
exercitia vero martirio equipol
lent. **S**unt illorum summa exer
citia tam difficilia tam ardua tam
supra modum laboriosa. ut san
guinem quem martires effuderunt
gladio. macie squalore et inedia
attenuent et consumant. **H**ec per
ordinem prosequentes. **P**rimo
dico quod supremum exercitium. quod
per res et in rebus deo possumus
exhibere. consistit in plena omni
um rerum et perfectissima denu
tatione. ut videlicet prompta vo
luntate et operis veritate omnia
bona temporalia plene perfecte
et integre relinquamus. nudum
nudum christum fideliter imitantes.
ut cum attestatione conscientie
dicere possimus cum **Apostolo Pe
tro.** Ecce nos reliquimus omnia et
secuti sumus te. **V**ere paupertati
eum affectum et effectum nos totaliter im
mergimus. **O** **H**anc autem pau
peratatem tamen appetens veraciter per
soluimus. sed in profunda cordis hu
militate. despecta et abhominabi
li contemptibilitate. dura et aspe
ralitate. **D**e primo. scilicet humilitate
monet nos sapiens **Ecclesiasticus.** vii.
Humilia valde spiritum tuum. **Q**uia de
humilitate tanquam de radice pullulat o
mnis bonum. **O**mnis enim qui unquam domino pla
uerunt sunt eius gratiam per hu
militatem consecuti. quam ipse deus
qui omnium sanctorum suorum deus est
et gloria in seipso discipulis suis
et in illis promittit nobis. dicens **Mateus.**
xi. **D**iscite a me quia mitis sum et humilis
corde. **Q**d exponit **Beatus Hieronymus.**

Sublimis ē deus sed non ita nobis
pponitur imitando? s eius humi-
litas imitationis nobis pponitur
i exemplū. Si em seipm in sua no-
bis sublimitate pponeret. quis e-
um talitē posset imitari? sed nichil
nobis facilius q̄ seq̄ ipsum in hu-
militate. maxime cum omnia nra q̄
tam in affectibus q̄ in defectibus et
etiā in effectibus habem⁹ ad humili-
tatis nobis virtutē penitus obseq̄-
tur. Sequamur ergo deū in humili-
tate. quē nec in sanctitate nec in ca-
ritate sequi possum⁹. Sequamur ut
eū in hys in quibus facillime possum⁹
i. in suis humilib⁹. quē in suis sub-
limibus seq̄ nō possum⁹. Hec ei ē
sibi placidissimū et nobis facillimū.
Vinc **Bernhardus** Insanus ē et
insipiens. quicūq̄ in alijs vite meritis
q̄ in sola humilitate confidit. **S**e-
cundo vera paupertas consistit nō so-
lū in profunda humilitate sed etiam
despecta cōtēptibilitate. Omnis ei
paupes nō solū ab extraneis ve-
rū etiā ab amicis cōtēptunt. Sic
em dicit **Proverbiorū** .xiiij. Eci-
am proximo suo pauper odiosus
ē **Ibid.** .xix. Diuitie addūt amicos
plimos. a paupe autē hī quos habet
separant. ut veracitē dicere possit il-
lus **Psalmi** . Factus sum tanq̄
vas potū et c. **Vic** ecci. xiiij. Pau-
per locutus ē et dicit. q̄s ē hic? **T**er-
cio vera paupertas consistit in pena-
litate. Multas ei penas sustinent
paupes tū in victus tenuitate q̄
etiā in nuditate et in cordis anx-
ietate. p̄ q̄s penas sanguis quez
alij martires fundūt in gladio in
pauperibus squalore et iedia et ua-
nescit **Predicta** ergo tria seq̄ hu-

militer. cōtēptibilitas. p̄alitas
paupes xpi castigat et afficiūt ut
merito vita eorū vitā martirū re-
openset. **Q** **E**t qz p̄dicta
tria voluntarie p̄fessa sup̄ modū
ardua sunt et difficilia nimis val-
de. **I**git̄ trib⁹ preciosissimis remu-
nerat eos deus. **N**ā p̄t̄ humilita-
tem in presenti per gratiam san-
ctificamur. p̄t̄ cōtēptibilitatez
vero assessores in iudicio sublima-
mur. p̄t̄ penaltatez at̄ in celo et̄
nalit̄ glorificamur. **Q**uod at̄ p̄ hu-
ilitate in p̄nti p̄ gr̄az collationem
scificemur. dicit dñs p̄ **Isaiam** .
lxvi. Ad quē respiciā seq̄ offerēdo
gratiaz nisi ad humilem et tremē-
tem sermones meos? **V**inc **Jaco** .
iiij. Deus superbis resistit humili-
bus autem dat gratiā. **S**ecundo
propter cōtēptibilitate affel-
sores in iudicio sublimamur. **V**il-
dāpnati in inferno videntes eos in
iudicio in tāta dignitate subli-
mos dicent illud **Sapi.** .v. **Q**ui sūt
quos aliquādo habuimus in deri-
sum et in similitudinē improp̄n-
Nos insatiati vitaz eorum estiba-
mus insaniam. et finem illorum
sine honore. ecce quomodo com-
putati sunt inter filios dei. et in-
ter sanctos fors illorum est. **V**ic
primo **Regum** quinto. **S**uscitās
de pulvere egenum. et de stercore
erigens pauperem. ut sedeat
cum principibus et solium glorie
teneat. **V**inc **Mathe.** .ix. dicitur
Vos q̄ secutis estis me. sedebitis
super sedes iudicantes duodecim
tribus israhel. **T**ercio prop̄
penaltatem eternaliter glorifica-
mur. quod in **Isaia** promittit

nobis deus dicens **P**ro eo q̄ fui
sti delicta et odio habita . nec fuit
qui per te transiret ponam te in
superbiam seculorū . gaudium in
generatiōe et generatiōe . **V**nde
Mathei . xix . **A**mē dico vobis . q̄
vos qui reliquistis omnia et cē
tuplum accipietis et vitā eternā
possidebitis . **Q**uod autem talis
paupertas pro martirio compu
tetur expresse nobis insinuat do
minus . **M**at . v . ubi idēz premium
s . regnum celorum martiribus et
pauperibus p̄mittit dicens . **B**eati
si pauperes spiritu quoniam ipso
rum est regnum celorū **Q**uod ex
ponens **B**ernardus . dicit . **Q**uid sibi
vult q̄ eadem promissio facta est
pauperib⁹ et martiribus . nisi q̄
veri martirij genus est voluntari
a paupertas . **Q**uid enim mirabi
lius est aut quod martirium gra
uius . q̄ inter epulas esurire . in
vestes preciosas algere . pauper
tate premi iter diuitias . quas of
feret mundus . ostētat diabol⁹ . q̄s
noster desiderat appetit⁹ . **I**dem **N**ō
ne velut in duas mensas positae
p̄stantes hinc inde spectamus ie
iunū . sic sumus omnino sic fumus .
Vnde ergo sic positus visus vñ io
cus . vnde leuitas . an forte nō co
gnoscamus mensas . non confide
ramus fercula . delicias nō vide⁹ .
Ecce hinc idē sūt quos video deli
tiose viuētes in oib⁹ bonis sē sibi
lib⁹ huius mūdi **I**nde contēploz
alios quibus dispo sūt cristus re
gnum patris . vt edant et bibant
super mensam eius in regno pa
tris . **V**trobic⁹ video homines si
miles mei et fratres meos . et heu

me ad neutrū licet extendere ma
nus . ab utraq̄ mēsa prohibeor .
ab hac quidem professione . ab il
la corporis vinculo . vt nec ad in
feriorem audeam . nec ad superio
rem accedere queam . **S**ic q̄ patz
q̄ veridica ratione et rationabi
li veritate voluntaria paupertas
pro martirio computetur . **V**
Secundus rerum habitus
est corpus . **D**e quo iterum marti
rium deo offerimus . si eius diffi
cilia domino exhibemus . **E**i⁹ autē
difficilia consistunt in eiusde⁹ cor
poris afflictione . vt videlicet tal
ac tanta sit corporis afflictio . que
corpus attenuet . faciem pallore
exterminet . cotidiana afflictione
in ara cordis sanguinem fundat
Hoc autēz martirium triplici ex
ercitio domino nostro exhibet .
sciz omnium consolationūz abdi
catione . penali afflictioe . arduorū
aggressionē . **S** **P**rimo
dico q̄ q̄ corporali exercitio mar
tirium recompenfare desiderat .
longe a se faciat omne quod dese
ctat . et oīne quod secundum secu
lum et carnem desiderat per om
nia caueat et declinet . **E**t hoc est
quod hortatur **A**p̄stolus ad **R**oma .
xij . dicens **N**on in comestationi
bus et ebrietatibus . non in cubi
libus et ipudicitijs . non in cōtenti
one et emulatione . sed induim⁹
dominum nostrum ihesū cristū .
Glosa **H**oc est conuersationez do
mini nostri ihesu cristi qui omne
voluptatem et carnis delectatio
nē peit⁹ declinauit . **E**t ibidē seq̄t i
p̄dca auctoritate **A**p̄stoli . **E**t carnis
curā ne feceritis i desiderijs **D**icit

Cre. Ecce nulli nostrum in hoc tempore dicit dominus Pro memorere sed illicita tantummodo desideria in te occide. **i Omelia q̄da.** **Die** **Ber.** Impone concupiscentie frenum et propter deum despicere quod delectat. omnia a blandimenta que occulta voluptate animam te habent reice ut venenum. et hoc ad martirium spirituale conferret multum valde. **Se** **tundum** per quod martirium recipitur consistit in penali afflictione. ut viz semper in nobis habeamus. quod mordeat. quod afficiat. quod purgati. quod dolorem sensui nostro inferat et ingerat. ut quod acuto dolore et acerbata passione non crucietur saltem diuturnitate molestus. **Ut** **simus** de numero eorum. **De** **q̄b̄** **dicit** **Aposto.** ad **Hebr.** xi. dicens. Sancti ludibria et verbera experti sunt. insuper et vincula et carceres. Lapidati sunt. secti sunt. temptati sunt. in occisione gladii mortui sunt. **Notabiliter** autem eis qui iam dicti sunt qui in occisione gladii mortui sunt et alijs generibus tormentorum sanguinem effuderunt. subiungit eos qui corporalibus afflictionibus effusione sanguinis recopensabant dicens. **Circue** **erunt** in melotis. in pellibus caprimis. egentes. angustiat. afflicti. quibus dignius non erat mundus. **In** **solitudinibus** **errantes** in montibus et in speluncis et in caueis terre. **Et** **hij** **o** **nes** **testimonio** **fidei** **probatum** **inueniuntur**. **Ac** **si** **dicit.** **Hij** **o** **nes** **hic** **et** **primi** **primi** **martiri** **sunt** **consecuti.** **Quod** **etiam** **ipse** **Apo.** **transsi** **guravit** **in** **se.** **i.** **ad** **Cor.** **ii.** **dicens** **Vsq̄** **in** **hanc** **horam** **esuri** **et** **si**

timus et nudi sumus et latera. colaphis cedimus. et instabiles sumus. manibus nostris operantes. prosecutione patimur et sustinemus. blasphemamur et obsecramus. tantumquam purgamenta huius mundi facti sumus. omnia peripissima usque adhuc. **Ex** **quibus** **oibus** **animati** **et** **nos** **super** **comunem** **cursum** **statum** **nostrum** **quia** **desunt** **persecutores** **ut** **sanguinem** **fundant.** **singulares** **dolores** **qui** **nos** **conterant** **afficiant** **et** **crucient** **singuli** **singulariter** **assumamus.** **Quod** **si** **pusillanimitate** **nostra** **prepediti** **vita** **nostram** **hoc** **martirio** **non** **signamus** **comuni** **statu** **contenti.** **ut** **nos** **aliquo** **predicatum** **dolorum** **voluntate** **affligamus.** **saltem** **eos** **dolores** **quibus** **nos** **dominus** **affligit** **ne** **reprobi** **simus** **nullatenus** **recusemus.** **sed** **omni** **grata** **actione** **eo** **quod** **de** **singulari** **dei** **gratia** **nobis** **proveniunt** **deuote** **et** **gratanter** **suscipiamus.** **Omnes** **enim** **est** **confessores** **quorumcumque** **sancti** **quorumcumque** **dilecti** **super** **comune** **sanctitatis** **sue** **statum** **singuli** **singulariter** **sunt** **afflicti.** **nec** **mirum** **quod** **to** **enim** **amplius** **diliguntur.** **tanto** **crebrius** **et** **durius** **affliguntur.** **Vnde** **Judit h.** **viij.** **Omnes** **qui** **deo** **placuerunt** **per** **multas** **tribulationes** **fideles** **transierunt.** **Item** **Proverbi.** **Quem** **enim** **deus** **diligit** **corripit** **et** **quasi** **pater** **in** **filio** **complet** **sibi.** **Et** **cur** **hoc** **est** **quod** **purgat** **pulverem** **et** **auget** **gloriam** **in** **futuro.** **Nam** **de** **primi** **o** **dicit** **Cre.** **Quod** **flagellum** **genui** **quod** **lima** **ferro** **hoc** **facit** **tribulatio** **viro** **iusto.** **De** **secundo** **dicit** **Apo.** **ij.** **ad** **Cor.** **ix.** **ij.**

Id quod momentaneum est et leue tribulationis supra modum in sublimitate eternum glorie pondus operatur in nobis. Vnde est quod de sancto viro Gregorio legitur. Lentis quidem sed iugibus estuabat febris. podagre necnon sinopis pulsabatur in modis ut ipse de se testatur in quadam epistola quam scripsit cuidam episcopo. Item beatus Bernhardus de seipso dicit Infirmetas mea pausandum michi indicit sicut aut sepe facit, sed quid? Ego in flagella patius sum sciens me adhuc longe recipe imparia meritis. Sapulem plane vapulem ut male operans. si forte vera in merita deputentur. **T**erciumque quod confessoribus sanctis accedit ad corporalem afflictionem consistit in difficultate et arduorum operatione. ut non mollia non leuia que domino solent nauseam provocare sed fortia aggrediamur. Quam formam in vitis patrum verissime inuenimus expressam de quibusdam. qui triduanum ieiunium vel quatruiduanum se afferunt. et in orationibus frequentem pernoctabant. Que tamen precipue de salvatore legimus. qui operabatur ut gygas ad currendam viam suam. qui omnia que agebat fecit et perfecit in summo. vnde sepe de eo legitur quod erat pernoctans in oratione. De hoc exercitio moneatur Iosue. 7. ubi dicitur. Ad montana conscendite. per montana ardua et difficilia volens intelligi. De quo salvator Mat. 21. Contendite intrare per angustam portam. fortissima indiget contentione qui in arduis exercitiis et dif-

ficilibus semper desiderat conuersari. Que scilicet conuersatio adeo est angusta quod pauci ambulant in ea sicut debent. Hec difficultas prefigurata legitur. i. Regum. 22. ubi dicitur. Ascendit Ionathas reptans manibus et pedibus. et cetera. Necessesse est enim ut omni conatu et omnium membrorum certamine hec difficilia opera peragantur. De hoc genere martirij corporalis exercitij dicit beatus Bernhardus. Est martirij genus et effusio quedam sanguinis in cotidiana corporis afflictione. Sic quidem iherms et pusillus corde necesse est. ut quem semel pro christo ponere non sufficiunt. mitiori sed diuturniori martirio sanguinem fundant. quod quanto minus habet de acuta passione tanto plus habet de continuatione. et si e longitudine recuperatur amaritudo. Vnde Gregorius. Pax nostra habet martirium suum. quia et si carnis colla ferro non subdimus. spirituali tamen gladio carnalia desideria mente trucidamus. Item Bernhardus. Genus martirij est spiritu facta carnis mortificare. Illo nimium quo membra ceduntur ferro horrore mitis sed diuturnitate molestius.

Tercius verum habitus est de anima. De qua iterum deo martirium offerimus si eius difficiliora deo exhibemus. Eius autem difficillima consistunt in tribus. scilicet inimicorum dilectione. contumeliarum patienti peressione. in subtracte gratie dilacione. **P**rimo dico ab anima nostra offerri martirium. si eos qui nos persequuntur

diligim⁹ p̄tē deū. Diligere au-
tē inimicū quantū ad affectum est
necessitatis et cadit sub p̄cepto.
quantū autē ad operis effectū est
p̄siliū. q̄ inimicis velle bonā gr̄-
am et gloriā est necessitatis. exhi-
bere autē signa amicitie est cōsiliū
et p̄fectionis. Vñ cum **Math. v.**
diceret dñs. Diligite inimicos v̄ros
p̄cepit affectū cordis. cū autē
iungit. bñfacite hys qui vos o-
derūt. cōsuluit effectū operis. Hec
tū beneficia et signa dilectionis e-
tiā inimicis in omni exhibenda
sunt de necessitate. puta cum ali-
quis orat p̄ omnib⁹ fidelib⁹. vñ cū
aliquis alicui omnitati impedit
aliquod beneficiū. in talib⁹ bene-
ficijs nō est excludend⁹ inimicus.
qui si excluderet hoc fieret ex huius
re vindicte. qd esset vtiq̄ contra
caritatē. et vtra p̄ceptū dñi qui
p̄cipit **Leuit. xix.** Non queras
vltionē inimicorū. nec sis memor
iniurie ciuium tuorū. Sed sunt ali-
qua bñficia que quis exhibet par-
ticulariter. a talia exhibere inimi-
cis nō est de necessitate salutis. nisi
in articulo necessitatis. scdm il-
lud **Proverb. xxi.** Si esurierit in-
micus tuus ciba illū. si sitit potum
da ei. Hęc sentēciā ponit beatus
Thomas in. ij. q. xxv. Sed q̄n-
tum est de p̄posito. qui preter ar-
ticulū necessitatis cordis affectum
et operis effectū. quotiens opor-
tunitas se obtulerit. exhibet inimi-
cis tā in omni q̄ in particulari.
hoc ipsum p̄ martirio computat.
Vñ **Ap̄. i. ad Tessal. v.** Videte
ne quis malū p̄ malo reddat. Hęc
est em̄ difficillimū et omni amarū

passione. **Secundū** martiriū ab
aia deo exhibitū. consistit in cōtume-
liā patienti perpeffione. vt videli-
et tacita conscientia. sine cordis
et oris murmuratione contumeli-
as et obprobria sine causa a pro-
ximis sufferamus. opponētes sem-
per clipeū patientie. et verba dul-
cia reddentes. Ad qd hortat nos
Ap̄. ad. Ro. xij. Noli vinci a ma-
lo. sed vince in bono malo. Hęc em̄
faciens carbonēs ignis congeres
autem super caput eius. Hoc exē-
plū habemus a dño. qui se conui-
ciātes in bono semper vicit. p̄ cō-
tumelias et obprobria verba dul-
cia reddēdo. **Math. xxvij.** Vachi
qui destruis templū dei. mouētes
capita sua super eū dicentesq̄. A-
lios saluos fecit. seipsum saluum
facere non potest. et similia mul-
ta ei impropertantes. Ipse autem
dulcissimam orationē reddidit vi-
cens. Pater dimitte eis q̄ nesciūt
quid faciūt. De hys duob⁹ generi-
bus martiriū dicit beatus **Gre.** in
omelia quadā. Ferrē et omelias
odiētes diligere martiriū est in de-
culta cogitatione. **X**
Terciuū genus martiriū qd ab
anima deo offeramus. consistit in s̄-
tracte gratie dilatione. Homo em̄
deuotus assuetus visitatione diui-
na et spūalibus influētis frequē-
ter de libutis. si vt assolet hęc gra-
tia subtrahitur grauissime cōtur-
batur. nec est genus martiriū qd
huic merori et dolori equipollet.
si tamen diutius suspendatur. Ho-
mo enim a gratia sic delect⁹ ere-
dit se dominum offendisse. et ei⁹
amiciciam perpetue perdidisse.

Hinc dicit beatus Bernhardus
Anima que semel accepit a dno et
didicit intrare ad seipsam. et in i
timis suis dei presentia suspirare
et querere faciem eius sepe. ne
scio an vel ipsam gehennam expiri
ad tempus horribilius penalius re
ducat. q post spualis studij gusta
tam suauitatem exire denuo ad
illecebras et molestias carnis.
Dico vobis q nichil tm formidat
quisquis hoc beneficiuz semel ac
cepit. q ne a gra derelictus necesse
habeat denuo egredi ad carnis
consolaciones immo desolaciones.
rursusq carnalium sensuum su
sternere tumultus. **Q**ui ergo ad p
mium martij festinat. predicta
exercitia deo exhibeat. et pro mar
tie suscipietur. **Q**uod nob prestet ac

**Sermo. lxxxv. De sancta Ce
cilia virgine et martire. hmo p m**

Cecilia famula tua doine
quali apis argumentosa
tibi deseruit. Verba ista
sunt Urbani pape Ceciliam omenda
tis de conuersione sui sponsi scili
et Valeriani. vt in passioe huius
beate virginis legitur. et multis
alijs operibus virtutum quibus
emicit. **D**icit Sapiens Eccli. xi.
Breuis in volatilibus apis. et ij
cum dulcoris habet fructus eius
In verbis ergo ppositis com
mendat ecclesia virginem Cecili
am opans eam api ppter solerti
am operandi. **H**abet autem apis
vt in libro de naturis dicitur mul
tas proprietates i operatioe mel
lis sui. quibus informamur vt si

mel spūs facti ab alueolo cordis
nostri oportere cupimus istam a
culam imitemur. sicut ista virgo
beata Cecilia imitata est eam. et
ex hoc mel scz spiritum sanctum
de quo dicitur Eccli. xxij. Spūs
meus super mel dulcis. in sui cor
dis alueolo oportauit. et per con
sequens est translata ad gaudia
celi. **V**bi sicut dicit Job. xx. **R**iuus
fluminis torrentis mellis et buti
ri perpetuo satiatur. **A**

Sunt aut octo proprietates apū. qui
bus in pfectione mellis naturalit
se exerēt. **P**rimū em opus eaz
consistit i aluedli purgatione. scdm
in circūlinitioe. terciū in apum p
mediū ditione. quartū in mellis
oportatione. quintū in cibi pncio
ne. sextū in laborz pnuatioe. sep
timū in vigilatissima mellis pser
uatione. octauū in summe pacis
obseruatione. **H**ec per ordinem
psequentes. **P**rimo dicim q cū
homo i pma creatione dignitate
et dominio super omnē creaturā
esset pstitutus. vt leges et rēglas
agendi et viuendi daret omibus
creaturis. a qua dignitate quia
volēs cecidit. nūc inter bestias o
putatur. dicente Ps. Homo cuz
in honore esset non intellexit et ē.
Ideo in humilitate nrī iubemus
nūc sapiētā a creaturis minimis
discere. ex pmo casu stulti et fa
tui nimis facti. **S**ic em dicit Proū.
vi. **V**ade ad fornicā o piger et o
sidera vias eius et discce ab ea sā
pientiam. **S**ic a simili discam a
studio et labore apum quomodo
et nrī laborez et studiū debeat or
dinare. **P**rimū ergo opz consistit

in alueoli purgatione. Sic et fides
ante omnia alueolū cōstientie nō
stere purgemus. nihil in ea penit⁹
relinquentes. qđ conscientia vul
neret et inquinat vel suggillet.
Qđ facere monemur Eccl. vii.
**De negligētia expurga te cū pau
ris. Que sunt contritio confessio
satisfactio. Que tria si sufficienter
fiant purgant omnem maculam
peccatorū. nō cessātes ab illa pur
gatione. donec spūs sanctus testi
moniū phibeat spūi nrō. qđ omnia
peccata nrā sunt penitus dimissa
nobis.** **¶** **¶** Secundum
exercitiū apū est circūlimitio. Limi
unt em̄ alueolum suūz amaro fue
ro. ne animalia violentia volētia
melle vesci accessum habeāt. sed
statim vt senserint amaritudinēz
illico resiliant. et ad gustū mellis
nō ptingant. In hoc informamur
qđ qui melleam dulcedinē spūs sã
eti in alueolo cordis sui oportare
desiderant. foris se circūlimitant a
maritudinē contemptibilis habi
tus ostēdētes. et exhibētes se om
nibus hominibus despicabiles.
abominabiles. et despectos. ne
quicqz laudis vel humani fauoris
sibi surrepat. quod mel interioris
dulcedinis corrumpat. Sicut illa
in Canticis spōsa fusco nigri colo
ris circūlimitabat se foris. ne aliqđ
interiorē pulcritudinem offuscaēt
dicēns. Nigra sum sed formosa.
Sic Apostolus interiorē de eorūz
amaro succo contemptibilis habi
tus circūlimitabat cum dicebat.
p̄ma ad Corinth. iiij. Vos fortes.
nos infirmi. vos nobiles. nos igno
biles. vsqz in hęc horam esurim⁹

et sitimus. sicut fumus. colaphis
cedimur et instabiles sumus. om
niū perisplima vsqz adhuc. Qui tñ
de melle interioris dulcedinis sue
dicit. ij. ad Corinth. xij. Scio homi
nem in xpō raptum huiusmodi in
terecum celūz et audiuit archana
verba. que non licet homini loqui
nē. Sed quid dicimus de hominibz
cum ille gloriosus et speciosus for
ma p̄re filijs hominum. in quo ha
bitat plenitudo diuinitatis. De cu
ius plenitudine vt ait Iohānes.
omnes accepim⁹ grām p̄ gratia.
tanto succo amaritudinis se cir
cūlimitabat. vt scđz Psal. liij.
nō esset ei species neqz decor. Sic
em̄ dicit de eo. Ecce vidimus eūz
quasi leprosum. Percussū a deo et
humiliatum. Ipse autē vulnerat⁹
est p̄pter iniquitates nrās attri
tus est p̄pter scelera nōstra. Hęc
formam omnes sãcti deo placere
cupientes imitati sunt. castigan
tes et deformantes se exterius.
vt interiorē dulcedinēz compor
tarent. vel comportatam conser
uarent. Sic em̄ dicit beatus Be
nardus. Omnis cura sanctorum
specto ornatu cultūqz supfluo ex
terioris hominis. qui certe corru
pitur. omni se diligentia prebet
et occupat excolendo et decoran
do interiorē illum. qui ad ima
ginem dei factus legitur. et reno
uatur de die in diem. Certi enim
sunt deo non posse esse quicqz ac
ceptius imagine sua si proprio fu
erit restituta decori. Qui ergo ta
liter vt supra dictum est se nō mu
nunt faciliēter euanescent. vt
enim dicit beatus Gregorius.

deponati desiderat qui thesaurum
publice in via portat. **Q**uod heu de
multis experimento cognoscitur.
qui post primam deuotionis dulce
dinem redeunt ad consuetam et capi
entes placere hominibus. deo in
cipiunt displicere. quibus dicit do
minus illud **Apo.** v. **V**abeo adu
sum te quod caritatem primam reliquisti

C Tercia apum proprie
tas hec est ut per medium se diui
dentes. una pars mellis materiam
importat. et alia pars importatam
materiam intus ordinat et compo
nit. Sic sancta apis homo deuotus cum
ex duabus consistet naturis. scilicet cor
pore et anima. per medium se diuidat.
et per corpus corporalia. et per spiritum
spiritualia cum summa diligentia
operetur. Nam de corporalibus si
mul et spiritualibus dicit **Ps.** **V**o
losausta medullata offeram tibi cum
incenso arietum. offeramque tibi boues
cum hircis. Nam in eo quod dicit ho
locusta medullata tangit spiritalia
que sunt interiora. In eo autem
quod subiungit boues cum hircis tan
git corporalia que sunt exteriora.
De eisdem autem diuisim monet
nos **Apl.** ad **Ro.** xij. Nam cum
dicit **Obsecro** vos per misericordiam
dei ut exhibeatis membra ve
stra hostiam sanctam tangit corpo
ralia. Cum autem dicit ad **Thio**
theu **Exerce** te ad pietatem tangit
spiritualia. Si ergo velimus ut iube
mur imitari apiculam per corpus
bona opera corporalia oportemus. et ea
deum per puram et sinceram deuotionem. re
ctam intentionem. ardentem dilectionem
in deum ordinemus. et in ipso mel
dine dulcedinis practicemus. **Quic**

quid enim de bonis operibus no
stris deo non attribuumus non est
meritorium apud deum. sed ipsa
nostra opera vigorem et valorem
a deo accipiunt que ponimus fun
damentum. Ipsa enim opera nostra ex
hoc fundamento deo erant meri
toria vite eterne. que sine eo fa
uillas et cinerem non valerent. non
enim estimantur apud deum ut a nobis.
sed ut eius cui attribuumus et cui
ea damus per affectum. et inde sunt
gratiora et preciosiora. Et sic patet
quomodo nos debeamus per me
dium diuidere et in utraque parte si
delitet laborare. **Q**uarta
ta apum proprietates consistit in flo
rum comportatione. Comportant
enim mella sua de diuersis generi
bus florum meliores succos de sin
gulis colligentes. Sic et nos fa
cere debemus si mel spiritus sancti in
nobis conquirere cupimus. et sin
gulis sanctis et religiosis homini
bus quod melius in eis inuenimus
portantes. Non enim omnibus om
nia dantur. sed vni datur quod alteri
denegatur. secundum **Gregorium**. **Q**u
ia dispensatione deus in electis su
is dona dispensat. ut vni det quod
alteri denegat. et vni maius quod
alteri minus tribuat. ut dum il
le illud habere conspicit quod ip
se non habet. dona dei vicissim al
ter in altero miretur. et per con
sequens humilietur. Hoc enim
agitur in cordibus hominum quod in
regionibus terrarum. quia vna
regio abundat frumento carens
vino. alia vero abundat vino ca
rens frumento. alia vtrumque ha
bens caret nemoribus. quod totum
per in

deus facit. ut dum vna regio indi-
get mercio alterius. ex hoc in e-
is mutua dilectio in pacis tranqui-
litate nutriatur. **Vnde** **Beatus** **Gregorius** **de**
vitiis **hominum** **et** **mores** **eorum** **considerans**
ait **Alium** **intueor** **singularis** **absti-**
mentie **alium** **admirande** **patientie** **alium**
summe **humilitatis** **alium** **feruē-**
tissime **caritatis** **alium** **multe** **ma-**
gnitudine **alium** **magne** **miserico-**
rdie **et** **pietatis** **alium** **ex** **contemplati-**
one **frequenti** **excedere** **hunc** **ora-**
tionum **instantia** **celos** **penetrare**.
De **quibus** **omnibus** **tamquam** **apis** **quod**
melius **in** **eis** **inuenimus** **in** **cordis**
nostri **alveolū** **oportemus**. **E**
Quinta **apud** **prophetas** **est** **quod** **se-**
cundum **estimationem** **cibi** **comportati**
comedunt **plus** **et** **minus** **ut** **si** **mul-**
tum **habuerint** **plus** **comedant** **si** **mi-**
nus **habeant** **minus** **comedant**.
Sic **et** **nos** **quod** **per** **emissionem** **voti**
non **parum** **dico** **sed** **nihil** **penitus** **pro-**
prium **habemus** **ideo** **consideran-**
tes **nostram** **inopiam** **parum** **de** **to-**
nis **seculi** **in** **usum** **nostros** **assuma-**
mus **omnem** **superfluitatem** **dili-**
gentissime **precauentes**. **Quicquid**
enim **de** **superfluo** **in** **usum** **nostros** **acci-**
piamus **noxium** **erit** **ac** **si** **peccata**
comedamus **quod** **sola** **necessitas** **vi-**
ctualium **erit** **sine** **culpa**. **Vnde** **Osee**
non **dicitur** **nobis** **ex** **persona** **dei**.
Peccata **populi** **mei** **comederunt**.
Quod **exponens** **beatus** **Gregorius** **di-**
xit **Pensem** **cuius** **damnationis**
sit **sine** **labore** **mercedem** **laboris** **per-**
cipere **et** **ex** **oblatione** **fidelium**
viuimus **sed** **nunquam** **pro** **animabus**
fidelium **ut** **oportet** **laboramus** **illa**
in **nostro** **stipendio** **sumimus** **que**
pro **redimendis** **peccatis** **hinc** **fide**

les obtulerunt. nec tamen ut peccata
eadem vel orationis vel predicacionis
studio redimantur ut dignum est
insudamus. Propter quod nos cau-
tos facit **Aplius** dicens. **Victum** **et**
vestitum **habentes** **hinc** **stenti** **simus**.
quod **sola** **nobis** **necessitas** **indulget**.
Sextum **exercitium** **apud**
consistit **in** **laborum** **continuacione**.
Tempore **enim** **tempestatis** **continue** **la-**
borant **in** **opere** **suo** **vacantes** **au-**
tem **et** **otio** **torpentes** **corripiunt**
grauiter **et** **castigant**. **Sic** **et** **nos**
tempore **accepto** **dum** **licet** **labora-**
re **operemur** **quod** **bonum** **est** **tempus**
enim **veniet** **in** **quo** **nihil** **penitus**
possumus **operari**. **Vnde** **Sapiens**
admonet **nos** **dicens**. **Quodcumque**
potest **manus** **tua** **facere** **instante**
operare **quod** **nec** **opus** **nec** **ratio**
nec **sapientia** **nec** **scientia** **est** **apud**
inferos **quo** **tamen** **properas**. **Vnde** **Ec-**
clesiastes **lxi**. **Mane** **semina** **seme-**
ntium **et** **respice** **ne** **cesset** **manus**
tua **quod** **merces** **erit** **operi** **tuo**. **Item**
dominus **in** **euangelio** **Operamini** **dum**
dies **est** **quia** **venit** **nox** **in** **qua** **ne-**
mo **potest** **operari**. **Cum** **autem** **sit**
operandum **nunquam** **ut** **ditemur**.
Non **sed** **ut** **ait** **Apostolus** **ad** **E-**
phesios **an**. **Dabeat** **unde** **tribuat**
necessitate **patientia** **hoc** **est** **tibi** **ipsi**
si **patientis** **necessitate** **si** **laboribus**
non **intendas**. **Quid** **autem** **labo-**
randum **sive** **agendum** **nobis** **sit**
docet **nos** **beatus** **Bernardus** **di-**
ces. **Queris** **quid** **agas** **in** **quo** **te**
occupes **Primum** **extra** **quotidianum**
sacrificium **orationum** **vel** **lectionis**
studium **quotidiane** **discussioni** **con-**
scientie **emendationi** **morum** **applicatio-**
ni **pars** **diei** **neganda** **non** **est**.

Deinde operationum est manibus
quod coniungitur. non tam quod animu
delectando ad horam detineat quod
quod spiritualibus studiis delectatione
conferuet. In quo remittatur se
pe animus ad horam. ut non resol
uatur seriosius animus ad omnem
se labore operat. nec in eo dissol
uitur. sed per eum magis in semet
ipsum colligitur. qui semper pre
oculis habere debet. non tam in
quod agit. sed quo agendo inten
dit. **S** Septimum exer
citiu apum consistit in vigilar
tissima mellis conseruatione. Qui
cumq; em sibi surripere nititur cor
pus et vitam in defensionem mel
lis exponunt. Sic deuotus homo
mel spūs sancti in corde suo age
stum omni diligentia custodiat.
ut si mudo? caro homines demo
nes vel quilibet proximus hoīem
aggrediēdo quicq; subripe nitit
per quod spūs sancti gratia extingui
vel minui poterit. vitam et corp?
in defensionem exponat. ut paciē
tiam seruare valeat. et tranquil
litatem animi non amittat. ne si
vulnerata fuerit dulcedine? mel
lis amittamus. Hinc Ecclesiasti
ci. x. dicitur. Si spiritus potesta
tem habentis ascenderit super te
locum tuum ne dimiseris. Ac si di
cat. si impugnatō quantumcūq;
fortis te impugnat nō cedas nec
da locū impugnatōni. Unde
beatus Bernhardus. Nec ceden
dum nec recedendum est etiam si
grauis temptationū feruor vtri
usq; hominis statum vehementer
conuulserit. eligam? potius arde
re quod cedere. **O** Octauū

apum exercitiuū consistit in sume
pacis obseruatione. Nulla enim a
liam quacūq; ex causa conturbat
vel molestat indebite vel aliqua
liter inquietat. Sic et nos studea
mus pacem habere cum omnib?
hominibus nulla ex causa aliquē
perturbantes. Et hoc monet Apo
stolus dicens. Quantum in vob
est cum omnibus hominib? pacē
habentes. Quia ut ait Propheta
in Ps. Bonum et iocundum est
habitare fratres in vnum. Maxi
me autem studeamus pacem ha
bere cum conscientia nostra et
deo. que pax sume nobis necessari
a est ad salutem. quia si cum deo
pacem habuerimus. necesse ē vt
omnia seruent nobiscum pacē.
quia ut dicitur Sap. v. Amabit
creaturam ad vltionem inimico
rum. et pugnabit cum eo orbis
terrarum contra insensatos. Vnde
Job. ix. Quis restitit ei et pacē
habuit? Quasi dicat nemo. Et ide
o iterū dicit. Requiesce ei et habe
to pacem cum eo. et habebis fru
ctus optimos. qui fructus sunt re
missio peccatorū. grarū collatio.
vtutū adeptio. Quos nobis ac.

Sermo lxxxvi. **D**e scā Ra
therina in quibus eā imitemur ser
mo primus.

Hec ē vgo sapiēs quā dñs
vigilātē iueit dicit Ben.
digne deo spūali mrimo
nō copulant. q; ei? dilectiois itui
tu viroz cōnubia carnis delicias
mūdi gloriā contēpserūt. In verb et
goppositis a tplici progatiua btā
p n7

Ratherina cōmendatur scz a raris
nis icorruptiōe. sciētie illustratio
ne. et operū circūspectiōe. Pri
mū ibi. **Dec** est virgo. Secūdū ibi.
sapiētis. Tercū ibi. quā dñs vigi
lantē inuenit. Nā de pmo scz eius
v̄ginitate in legēda sua dicitur.
q̄ cum **Maxentius** ei diceret. Nō
te quasi famulā habere cupimus.
sed vt regina potens et electa in
regno meo triumphabis. **Respō**
dit **Ratherina**. **Attende** et tu rex
et discerne quē magis eligere de
beam. aut potētē eternū gloriosū
et decorū. aut infirmū mortalem
et ignobilē et deformem. De secū
do scz anime illustratione itez in
legēda sua dicitur. q̄ cū v̄go cum
oratoribus disputaret. et eos ap
tis rationibus sapientē cōfuteret.
obstupēfacti sunt. et quid respō
derent nō habebāt. vñ vnus ex
eis sic ait. **Dec** puella in qua spiri
tus dei loquitur sic nos in amirati
ōnē ouertit. vt nihil cōtra xpm di
cere valeamus. **Eccē** quantā illu
strationē sciētie habuit per quam
potēt quinquēginta oratores sapi
entissimos ouicit. **Apparuit** etiā sa
pientia eius in hoc q̄ suum regnū
diuitias et glām corpus et animā
quē temporaliter florens possidebat
in perpetuas diuitias et gloriā cō
mutauit. De tercio aut scz operū
circūspectiōe ibidē legitur. q̄
cum rex ḡuissima ei tormenta mi
naret v̄noit. **Quęcunq;** tormēta
excogitāe poteris ne differas. qz
corpus et animā meam et omnia
mea illi offerre desidero. qui se to
tum mihi dedit et omnia que habz
Eccē q̄ circūspecta hęc virgo exti

lit que agnouit q̄ passio om̄ ipsa
ad similitudinem vicissitudinē obligauit
Et hęc de eius cōmendatione et de
hōz triū membrōz quātū ad eaz
pertinet expositione breuit̄ tata
sufficiāt. **N** **C** Nūc sermo
ad nrām edificationē retorquēd⁹
est. vt qui hęc v̄ginē voluerit ho
norare. ipsa studeat imitari. **Ma**
xim⁹ em̄ honor quē sanctis possu⁹
exhibere cōsistit in hoc si eos p vi
tibus studuerim⁹ imitari. **Clamāt**
em̄ de celo et dicunt singulis nob̄
illud **Act. in.** **Respice** in nos. **Ac**
si dicāt. **Sicut** nos videtis ppter
deū et eius regnū res corpus et a
nimā exposuisse. sic vos faciatis.
nō declinātes ad dextrā nec ad si
nistrā **Inspiciens** em̄ est qui ad re
gnū celoz remē desiderat sine via
De q̄ dicit **Her.** **Dec** est via et nō
alia. vt quis res corpus et animā
pro deo ponat sicut ipse eadem p
nobis posuit. **C** **Cupientes** ergo
cum hac virgine in terris sancti
ficari et cum ea in celo eternalit̄
glorificari primo habere studea⁹
loco v̄ginitatis in corpe cōtinentiā
et sobrietatē. scdo in anima sapi
entiā et puritatē. tercio in opib⁹
constantia et cōtinitatē. **O**
C **Primo** dico habeam⁹ in corpe
cōtinentiā. nihil penitus admittē
tes qd̄ sinceritatē fidei per quā dō
i baptismo copulamur corrupat.
sed fideliter ei adherētes. contine
amus nos ab omnibus que eandē
adhesionem inter nos et deum vi
olare nituntur. **Quia** vt ait **Au**
gustin⁹. sicut violatio corporis vi
olat et corrupit virginitatem. sic
violatio fidei corrupit mentis in

tegitatem **E**t subiungit Virginitas carnis corp⁹ intactū. sed virginitas mentis fides incorrupta. Quādiū ergo seruamus deo fidei veritate; ipsi deo fideliter adherētes. tandiū mentis integritate; quam pro virginitate accepimus custodimus. **Q**uod si fidem violauerimus peccatis nos nequiter prosterneutes. per penitentiam et satisfactionem nos reparemus. et in posterum similia caueamus et deo iterum adheremus. et eadē adhesio et continentia nobis iterum pro virginitate computatur. et si non quantum ad aureolam. saltem quantum ad meritum continentium. **N**on solum autem vocamus continentiam a carnis illecebra abstinentiam. sed omnium delectabilium carentiam. continentiam nominamus. Nunquā enim in spūali studio potest proficere religiosus. vel etiam xpian⁹ in statu salutis persistere. nisi carnalibus delectationibus que sine peccato mortali admitti non possunt ex integro renunciet penitus propter deum. **V**inc de religiosis dicit Job xiiij. **L**apides excauant aque. **A**c si dicat. **A**que consolationum excauant id est euacuant omnibus bonis. lapides id est religiosos q̄ ad resistendum malis deberēt ēē tanquā lapides duri. et ad carnalium consolationem deberent esse insensibiles tanquā lapis. **Q**uia quāntum foris delectamur. tantum intus consolationibus diuinis euacuamur. si multum multum. si parum parum. **Q**uia ut ait beatus **B**ernardus. Nunquā ille cum istis

misceri poterunt in eternum. **V**inc **O**zee nono dicitur. **N**oli letare israel sicut populi. **Q**uia ut ait beatus **G**regorius. **S**i delectamur in infimis. sine delectatione erimus in supremis. **D**e hac continentia monemur **E**cclēsiastici tricesimo **C**ongrega et contine cor tuum in sanctitate. **P** **C** **S**ecundo non solum habenda est in corpore continentia. sed etiam sobrietas. **H**ec autem sobrietas in triplici exercitio custoditur. scilicet in necessariorum moderata fruitio ne. exteriorum sensuum gubernatione. in disciplina morum humili et deuota exhibitioe. **P**rimo dico sobrietas custodienda est in necessariorum moderata fruitio ne. ut sola necessitate contenti nihil superfluitatis penitus admittam⁹. **O**mnes enim res temporales de⁹ creauit ut nostre necessitati subueniant. non superfluitati seruiant. **V**nde quotiens superfluis utimur proximos nostros qui indigent necessarijs spoliamus. **V**inc beatus **G**regorius Sancti viri in omni quod agunt studiosissime inuigilant. ne quid ab eis plus necessitatis sua infirmitas q̄ fieri debet exigat. ne sub necessitatis pallio vicium in eis voluptatis succrescat. **S**umenda sunt ergo que necessitas exigat. non que edendi libido suggerit. quia sic voluptas se sub necessitate palliat. ut vix eam perfectus quisq̄ discernat. **V**n̄ valde difficile ē discernere quod necessitas nuda requirat. qz oēs homines ex natūe corruptioe p̄mi sūt ad voluptatē. et sic fallūt i iudicio

Secundo sobrietas custodienda est in exteriorū sensuū gubernatione. Semper enim refrenandi sunt ab illicitis, ne hauriant illicita quae introsum recepta noxia subministrant. Vnde **Ecclesiasticus** ix. **Virginem non inspicias ne forte scandalizeris in decore eius. Quia quod non licet concupiscere non licet intueri.** Propter quod monet **Bernhardus** habeat homo dei sensus suos non duces sed sequentes. habeat omnino familiam suam sic ordinatam, ut dicat vni veni et veniat, et alteri vade et vadat, et suo suo corpori fac hoc et faciat. **Tercio** sobrietas custodienda est in morum humili exhibitione, ut omnes videntes conversationem nostram propter exterioris hominis decentiam edificentur. Et ad hoc hortatur nos dominus **Matthaeus** v. dicens **Luceat lux vestra coram hominibus ut videant opera vestra bona et glorificent patri vestrum qui in caelis est.** Et **Apostolus** **Romae** xii. **Providentes bona non solum coram deo, sed etiam coram omnibus hominibus.** Item **Ecclesiastici** li. **Congregate vos in domum discipline.** **Bernhardus** **Conversare simpliciter inter fratres devotus deo, magistro subditus, senioribus obediens, minoribus contemptrans, angelis placens, verbo utilis, corde humilis, mansuetus ad omnes.** **Et nota** deam inter continentiam et sobrietatem, quia continentia consistit in abstinentia malorum, sobrietas vero in moderata fruatione bonorum. **De** his duabus partibus sobrietatis

dicit **Crisostomus**. **Mens sobria omnes passiones cohibet, sensus gubernat, sermones regit, totum hominem sub regula discipline componit.** **Secundo** principaliter in anima habeamus sapientiam et puritatem, que duo summe sunt necessaria ad salutem. Nam de sapientia dicit **Ambrosius** **Sicut sole mundus sic splendore sapientie indiget animus.** **Primo** in anima habeamus non huius mundi sapientiam que tumultuosa est, nec illam que carnis est que impudica est. Nam que est mundi sapientia stulticia est apud deum, que autem carnis est inimica est deo. Quia ut dicitur ad **Romanos** octavo. **Legi dei non est subiecta, nec enim potest, qui enim in carne sunt deo placere non possunt.** Sed ea quam diffinit **Job** tercio dicens. **Que defursum est sapientia primum quidem pudica est, contra impudiciciam que carnis est, deinde pacifica contra tumultuosam que mundi est.** **Illa enim sapientia facit vere sapientes.** **Talem enim sapientiam diffinit nobis beatus Bernhardus dicens.** **Sapientia que defursum est ipsa est per quam nobis singula sapiunt prout sunt.** Et subiungit. **Inuenisti plane sapientiam, si preterite vite peccata defleas, si presentia parvipendas, si futuram vitam toto desiderio concupiscas, et hoc est sapere singula prout sunt, nec solum sicut sunt in intellectu, sed sicut sapiunt in affectu.** **Hac sapientia si anima nostra illustrata fuerit, nequaquam**

admittim⁹ quicq̄ mali. nec hoc cō
tēti. sed neq̄q̄ negligimus q̄ sūt
bona Mala autem non admittere
et bona non negligere est summa
sapiētia. ymo felicitas summa hu
ius vite est. **Naz** de hac dicit **Pro**
uer. viij. **M**elior est sapientia cun
ctis opibus preciosissimis. et om
ne desiderabile non potest huic cō
parari. **S**ecundo in anima nr̄a
habeamus puritatē. ipsa em̄ pu
ritas consequens est ad sapientia
Quia vt dicit **Sapie. viij.** Nihil in
trat in illam coinquinatum. vera
em̄ sapientia nullā penitus admit
tit impuritatem. **V**ane autē pu
ritatem si in nobis plantare cupi
mus duo sunt necessaria. vt vide
licet peccatum cum summa dilige
tia caueamus. et si quid irrepse
rit statim exhauriamus. **N**am de
primo monemur **Deut. xi.** **C**auete
ne forte decipiatur cor vestrum
vt recedatis a dño scz per culpam
peccati. seruiatisq; dñs alienis q̄
sunt vicia et peccata. **I**tem **Tho**
bie. iij. **C**auete ne vnq̄ peccato cō
sentias. **I**tem **Job. xxxvi.** **C**auete
ne declines ad peccatum. **R**
Quod si cauere cupimus scien
dum q̄ tres sunt riuuli per quos
omnis impuritas in conscientiam
tanq̄ in sentinam confluit. scz cog
itationes. locutiones. et operati
ones. et hñ riuui sunt cum omni
diligentia obturandi. **Q**uod face
re monemur quarti **Regum** ter
cio vbi dicitur. **C**ūctos fontes ob
turabitis. **S**i quid autem irrepse
rit per quamcūq; negligentiam
non sinatur introsum vllatenus
demorari **E**t hoc facere monemur

Leuitici de timo sexto. **I**n hac die
ab omib⁹ peccis vris corā domino
mundabimini. **G**losa. **I**n hac sci
licet die qua peccauimus. **I**tem
Prouerbiorum vice simo. **H**omo
sapiens exhauriet illud scilicet pec
catum **H**ec duo tam diu agētes.
et agendo continuantes quousq;
remissionem nobis conscientia nō
stra attestetur. **V**el quod maius
est per spiritum sanctum remissio
inspiretur. **N**ec aliquo modo debe⁹
vanam et seductoriaz spem fume
re super indulgentia peccatorum
quousq; alterum istorum testimo
nium nobis detur. **N**ō autem hec
duo testimonia dari consueuerāt
patet lucide in scriptura. **D**e pri
mo enim dicitur prima **Johānis**
tercio. **S**i cor nostrum id est con
scientia nostra non reprehenderit
nos fiduciam habemus ad deum
scilicet de remissione peccatorum
De secūdo vero dicit beatus **Ber**
nardus. **C**um ad hoc ventum fue
rit spiritus sanctus euidentissime
nobis inspiret remissionem pecca
torum dicens in cordibus nostris
Dimissa sunt tibi peccata. **H**oc au
tem testimonium dei certius est
q̄ primum. scilicet conscientie iū
xta sententiam saluatoris nostri
Iesu xpi dicitis **Johannis** quin
to. **S**i testimonium ab hominib⁹
accipitis. testimonium dei maius
est. **N**am testimonium conscien
tie dat quidem spem et fiduciaz.
nullam autem certitudinem. **D**e
quo beatus **Paulus** apostolus de
sua ppria psona dicit prima **Corin**
thorum quarto **N**ihil mihi consci
us sum. sed nō in hoc iustificatus

sum. Qui enim iudicat me dñs ē
Ac si dicat Licet conscientia atteste
tur michi remissionem peccatorū
nullam tamen michi ex hoc pmit
to certitudinem Quare? Quia so
lus deus habet me veraciter iudi
care. Potest enim deus videre pec
cata mea que ego non video. te
stimonium autem dei qui veritas
est dat certam noticiā. domino
dicente Johā. xvi. Spūs sanctus
docebit vos omnem veritatem.
Si ergo docet vos omnes verita
tem docet et illam. Vnde Bern
hardus. Spiritus sanctus certissi
ma signa imprimat cordibus no
stris q̄ remissionem peccatorū fu
mus fiducialiter cōsecuti. Terci
o principaliter habeamus ī ope
re cōstantiam et cōtinuitatem. Hec
enim duo omnibus nostris operi
bus dant virtutem efficaciam et
robur et valorem. quia sine hys
omnia opera nostra vacua sūt et
nullius meriti et virtutis. Naz de
cōstantia dicit Gregorius. Quis
anima in corpore ē a granis ī pa
lea. hoc est cōstantia in operati
one. De cōtinuitate vero dicit
Mat. Qui perseverauerit vsq̄ ī
finem hic saluus erit. Et
Hec duo breuiter percurrētes sci
endū q̄ est triplex cōstantia. scilicet
deuotionis. operationis. et tribu
lationis. In quibus verissime vir
tus cōstantie dīnoscitur. que ī
singulis istis tribus mutat nomē
Nam cōstantia vt est deuotionis vo
catur cōfidentia. prout autem est
operationis dicitur magnificētia
quali magna faciens. cum vero ē
tribulationis vocatur patientia l

tolerantia. Est itaq̄ cōstantia
a deuotionis. cum deuoti homines
magnam fiduciam in deo haben
tes audent magna petere. et peti
ta fiducialiter sine hesitatioe spe
rare. et tales quantumcūq̄ petē
audent erunt sine dubio acceptu
ri iuxta promissum domini Deut.
viii. Quemcūq̄ locum calcauerit
pes vester vester erit. Quis exponēs
Bernhardus dicit. Quatenus pe
dem fiducie in bonis dñi porrexe
ris eatenus possidebis. Et hec ma
gnanimitas deuotionis a sanctis
doctoribus cōmēdatur. Vnde Bern
hardus. Sunt qui ascendētes ad
cor altum de maiori spūs alacrita
te et puritate conscientie magni
mores facti cōsueuerunt audere
magna. Et hñ pro fidei magnitu
dine digni inueniuntur vt inou
cantur ī omnem plenitudinem
gratiarū. domino promittente
Luce sexto. Eadem mensura qua
mensi fueritis remetietur vobis.
Magna ergo fides magna meret̄.
Tales et go magna audent qui
magni sunt. et que audent obti
nent. Secunda cōstantia est o
perationis per quaz audacter au
demus aggredi difficilia et ardu
a et laboriosa opera exercere.
De hac cōstantia operis dicitur
Prouerbioꝝ vicesimo primo.
Cogitationes robusti semper in
habundantia sunt. piger autem
in egestate est. Marius autez for
tium diuitias parant. Tunc er
go cōstantiam operis consequi
mur si ī dei operibus assuefacti
grauia et laboriosa aggredi non
pertimescimus. De quib⁹ dicitur

Jeremie. iiij. Ingressi sunt addua
et ascenderunt ruces. **Vine Job.**
xxxix. In arduis ponet nidum su-
um. Quod est dicere. In arduis
scilicet operibus ponet nidum conuersa-
tionis sue. Sic et nos operemur ad-
dua et difficilia imitantes pro mo-
dulo nostro deum cuius opera e-
rant difficilia et perfecta. **Vine**
hortatur nos dominus **Ysa.** xxxv. Co-
fortate manus dissolutas et genua
debilia roborate. **Tercia** constan-
tia consistit in imperturbata sufferenti-
a tribulationum. cum patienter ym-
mo libenter et intrepide sufferimus
quascunque tribulationes. siue sint
passiones innate. quas ex corru-
ptione nature sufferimus. per quas
tanquam per machinas demones nos
impugnant. siue sint passiones illi-
te. quibus nos dominus misericorditer
affligit. siue sint etiam passiones
affectate. hoc est voluntarie assu-
pte. In quibus omnibus si deo pla-
cere cupimus debemus impertur-
bati agere et stare inconcussi.
Secundo habeamus in opere.
non solum constantiam. sed etiam
continuitatem. ut sicut fortia faciunt
per constantiam. sic eadem fortia
sunt multa per continuitatem. Ad
quod **Eccl.** ix. monemur ubi dicitur.
Quocumque potest manus tua facere
instanter operare. quia nec sapien-
tia. nec scientia. nec ratio. nec opus
erunt apud inferos quo tu prope-
ras. **Item Eccl.** xi. Mane semina
semen tuum. nec respere cesset ma-
nus tua. quia erit merces operis tui.
Vine beatus **Bernardus.** Nulla
unquam seruum dei inueniat. non di-
co dies. sed nec hora nisi vel in exet-

erit labore. vel proficiendi studio.
vel in experiendi dulcedine. vel fru-
endi gaudio. Ad quod gaudium
in celesti patria eternaliter profu-
endum nos perducatur ihesus christus
dominus noster. Amen.

Sermo. lxxxviiij. **In** dedica-
tione ecclesie **Sermo primus.**

De quinque fructibus peccatorum siue
malorum hominum tanquam male arboris.

Non est arbor bona que fa-
cit fructus malos. neque ar-
bor mala faciens fructus
bonum. **Luce.** vi. dicit **Gregorius.**
Quotienscunque insensibilium spe-
cies rerum in sacra pagina ad me-
dium deducuntur. hoc tunc intendit
non ut ille res curentur. sed ut per
eas homines informantur. **Neque**
enim ut ait **Apostolus** de lobus cu-
ra est deo. minus autem de arbo-
ribus. In verbis ergo propositis
quatuor nobis per ordinem pro-
ponuntur. **Primo** enim bone arbores
proponuntur. **Secundo** boni earum
fructus subsequuntur. **Tercio** ma-
le arbores tanguntur. **Quarto**
mali fructus subiunguntur. **Pri-**
mum ibi. Non est arbor bona. **Se-**
cundum ibi. que facit fructus ma-
los. **Tercium** ibi. neque arbor ma-
la. **Quartum** ibi que facit fructum
bonum. quod coniunctim intelli-
gendum est. Hoc est quod dicitur arbor
est bona non potest facere fructus
malos. et quod dicitur est arbor ipsa

mala non potest facere bonos fructus. Nos autem hunc ordinem propositum relinquentes et sensum de sensu et sententiam de sententia extrahentes. dicimus quod sensus predictorum talis est. quod mala arbor in quantum mala facit fructus malos. et arbor bona facit fructus bonos. Et secundum hunc sensum quatuor per ordinem prosequemur.

Primo quid per malas arbores intelligatur. secundo quis malus fructus consequatur. tertio quid per bonas arbores accipiat. quanto bonus eius fructus subiungatur. Et quia in dedicationibus ecclesiarum multi boni et mali confluit ideo dicendum qui boni et qui mali sunt. et qui fructus horum et illos consequantur.

Ad primo dicimus quod arbores homines fratresque eorum opera volunt designare. **V**nde Fulgentius. Arbores sumus fratres karissimi in agro domini constituti. deus autem noster est agricola. ille nos copluit. ille nos colit. Unde quidam sapiens sic hominem voluit diffinire. Homo est arbor transuersa. quia arbores comam suam que sunt radices mergunt in terram. ramos autem tanquam crura et brachia sursum erigunt. Contra homines comam sursum et crura deorsum demergunt ad insinuandum quod in celis habere debeant mansionem. Et sic patet primum membrum per quod arbores homines intelligantur. per malas arbores mali homines. per bonas boni accipiuntur. Qui videlicet mali homines in tantum mali sunt in quantum per vitam re-

probam se elongant a bono optimo quod est deus. Licet enim nemo bonus sit nisi deus. ut veritas ait Luc. xviii. Quod verum est essentialiter. participatiue tamen boni dicuntur homines in quantum ei qui bonus est essentialiter se coniungunt.

Nunc videndum est qui fructus eos qui per summi boni elongationem se malos efficiunt consequantur et sunt quibus.

Primus eorum fructus consistit in dei et omnium creaturarum inimicitia et offensione. secundus in dei et anime separatione. tertius in inuitabili pene obligatione. quartus in dei et omnium male dictione. quintus in eterna damnatione. Nos fructus tanquam malos male arbores de se generant miseri peccatores. De quibus dicit Gregorius. Cantate nunc miseri et delectationum suarum delectari a compleant. in sui damnatione sensuri sunt. quia mortem male viuendo amaerunt. Transitorio autem labore affligantur. electi ut a prauitate flagella corrigant quos paterna pietas ad hereditatem seruat. Nos fructus per ordinem prosequamur. ut miseri peccatores videant que mala eis maneat. et quibus penis adducantur.

Primus ergo fructus peccatorum consistit in dei et omnium creaturarum inimicitia et offensione. Deus enim merito offenditur cum propter rem vilissimam contempnitur. et turpissima res eligit et diligit plusquam ipse. **V**nde deus. vii. Ne offendas dominum quia abhominatio est dominum dei tui. De inimicitia dicitur

Psalm. lxxij. In dilectione enim sua ipse redemit eos. et portauit cum eis diebus seculi. **Ipsi autem ad iram auariciam prouocauerunt eum et affixerunt spiritum eius. et uersus est eis in inimicum.** **Itē Iher. xx.** **De feci ferre non sustinēs.** **Et** licet deus in seipso semper quietus offensionibus non turbetur. nec doloribus crucietur. miro tamen modo ex peccatis nostris in tantum offenditur. ut iam que ex crudelissimis offensionibus homines cruciati facere consueuerunt. clamare euolare. complotas manus in altum leuare. querelas grauissimas pronunciare. ad iram maximam inflamari. uiribus destitui uel examinari. que omnia deum ex peccatis nostris offensum facere legimus ex scriptura. **Nam de primo dicit in ps.** Laboraui clamans rauce facte sunt faucibus mee. **Itē Psal. xliij.** Vociferabit dominus et clamabit super inimicos suos confortabit. Tacui semper filii patiens. sui sicut parturientes loquar. **Secundo homines in magnis offensionibus consueuerunt euolare. Sic et deus ex peccatis nostris offensus euolare dicit.** **Vnde Michæ primo Plangam et euulabo. uadam spoliatus et nudus.** **Vnde est quod in passione cum clamore valido plorasse dicitur. non tamen ex pena quam libenter sustinuit. sed cum esset passio eius copiosissima quod tam paucis profuit ad salutem.** **Vnde beatus Paulus apostolus ad Hebræos sexto.** **Iesus cum clamore valido et lacrimis offerens exauditus est pro sua reuerentia.** **Tercio homines grauiter offensi in suo dolore complotas**

manus consueuerunt in altum leuare. **Sic Ezechielis. xxij.** de deo legitur ubi dicitur. **Ecce comploti manus meas super auariciam tuam quam fecisti. et super sanguinem qui effusus est in medio tui.** **Quinto dicitur deus querelas grauissimas pronunciat sicut homines offensus. sicut dicitur Job. xix.** **Usquequo affligitis animam meam. atteritis me et non erubescitis opprimentes me.** **Ecce clamabo uim patiens et nemo exaudiet.** **Vnde Malachie. ij.** **Si affliget homo deum suum et uos configitis me. et dicitis In quo configitis me? Et respondit Vos maledicti estis. et uos configitis me gens tota.** **Quinto deus dicitur sicut homines offensus ad iram maximam inflamari. ad uo ut in plebisque scripture locis furere dicatur.** **Vnde Psalm. xxx.** **Ardens est furor eius et grauis ad portandum et labia eius plena indignatione. et lingua eius quasi ignis deuorans et spiritus eius uelut torrens inuidans.** **Licet enim deus furoribus in presenti tempore expectans penitentiam totum non dicatur effundere sed stillare. tamen hec eadem stilla misericordia est permixta.** **De qua stilla dicitur secundo Paralipomonon tricesimo quarto.** **Stillabit furor meus super locum istum. et non extinguetur.** **Quod etiam eius furor misericordia sit permixtus dicitur Abacuc tercio.** **Cum iratus fueris misericors die recordaberis.** **De quo etiam loquitur Psalmista dicens. Deus repulisti nos et destruxisti nos. iratus es et misertus es nobis.**

Item **Tob. iij.** Cum iratus fueris
misericordiam facies. **Q**uod si hec
stille furoris sui tam intolerabiles
nunc videntur quomodo sustine
bitur totus furor? Dicente **Job**
xxxvi. Cuius vix paruam stillam ser
monum eius audierimus. quis
poterit tonitruum magnitudinis
eius intueri? **S**exto homines mi
nis turbati quandoque deficiunt.
et destituti viribus quasi exaies
fiunt. Sic dominus dicit per **Ie**
reemiam Defeci ferre non sustinens

E **S**ed dicitur aliis. **C**ur
tam grauius offenditur deus pec
catis. Respondetur quod tam graui
ter peccata nostra accipit propter
tria. scilicet propter sui confusio
nem. maximam dampni illationem.
et omnium operum suorum frustra
tionem. **E**x his enim tribus con
fiteuerunt homines profunde tur
bati. **P**rima causa profunde offe
sionis dei est sua confusio. **Q**ue
autem confusio maior poterit deo
exhiberi quam quod sedam rem videlicet
peccatum eligimus et diligimus
plusquam eum? **P**ropter quod improp
eratur nobis **Ysaie. xl.** Cui assimila
stis me et adequastis dicit domi

D **S**ecunda causa tam
profunde offensionis est maxima
dampni illatio. scilicet perditio anime
quam carior omnibus mundi diuitibus
immo corpore suo habuit. quia om
nium bonorum suorum que in celo
et in terra possidet thesaurus dici
tur anime rationalis. **V**nde **Bern.**
talem facit filogismum. **D**omine
ubi est thesaurus tuus ibi est et
cor tuum. **Q**uia ergo cor tuum est
in nobis. ergo thesaurus tuus su

mus. **E**x his ergo causis deus tam
grauius offenditur ex peccato.
Quod si quis insane mentis has cau
sas reputat esse paruas. audiat
quod dicitur **Ysaie. viij.** Numquid pa
uum est vobis molestos esse homi
nibus. quia molesti estis et deo
meo? **A**c si dicat. si reputatis ma
gnum quod molesti estis hominibus
quanto maius reputandum est si
molesti estis deo. **D**eus vero tam gra
uiter offensus omnis creatura com
patitur. et penam expetit et vici
sci desiderat creatorem. **V**nde **Sa**
pientie. xvi. Creatura tibi factori
deseruens exandescit in tormen
tum aduersus iniustos. **I**dem. **v.**
Armabit creaturam ad vltionem
inimicorum. **V**nde est quod cum om
nis creatura creata sit ad serui
endum nobis. eadem iam nos perse
quitur ad creatoris sui iniuriam
vltiscendum. **N**on solum autem
dominus querelis peccata odiuit
sed opere a durissimis perassioni
bus ab initio puniuit. vt patet in
angelis apostatis. in primis par
tibus. in diluuium. in dathan et abi
ron. in centum octoginta quibus
milibus regis assiriorum obsiden
tibus ezechiam in iherusalem. **T**
Tercia causa est omnium operum
suorum frustratio. tam eorum que
secundum diuinitatem quam eorum
que secundum humanitatem ope
ratus est. **D**e quibus duobus ope
rum generibus frustratis dicitur
per **Ysaiam.** Frustra laboraui sci
licet in primo opere. et vane for
titudine mea consupsi. quantum ad secundum
F **S**ed si fructus peccatorum consistit in
ipsius anime a deo separatione. **C**um enim

fui gratia in sacramento baptis-
matis dignetur sibi animas despo-
sare. ipso dicente **Osee .ij.** **Spon-**
sabo te michi in fide. nunquam recedit
ab anima donec ipsa per liberum ar-
bitrium inclinans se ad peccan-
dum primo recesserit. Sic enim dicit
dominus **Apocal. .i.** **Ego sum primus et**
novissimus. primus amorē initiari-
do et novissimus amorē scinden-
do. Quomodo autem anima ex eo
quod consentit in peccatum deum dereli-
quit taliter est videndum. Dicit enim
Thomas quod in quolibet peccato
mortali duo sunt scilicet auersio ab in-
commutabili bono quod est deus. et
conuersio ad commutabile bonum
quod est creatura. que duo tantum habent
contrarietatem adinuicem ut nul-
latenus sibi compatiantur. et ideo
te domino. **Nemo potest duobus do-**
minis seruire. Et ideo cum volunta-
rie per liberum arbitrium homo se incli-
nat ad commutabile bonum peccat
mortaliter. et sic anima deum dereli-
quit. qui cum in se omne bonum
contineat derelinquit per consequens
omne bonum. Quod quantum malum
in se contineat dominus insinuat **Ihe-**
.ij. dicens **Scito et vide quod malum**
et amarum est dereliquisse dominum de-
um tuum. Que duo absolute ponun-
tur sine subiecto determinato ad
hoc vel ad illud. ut per hoc detur in-
telligi quod illud malum ad omnia ma-
la et illud amarum ad amara om-
nia se extendat. De quo malo ad-
huc aperitur dicitur in **Regum.** Quia
dereliquerunt dominum deum suum
et coluerunt et adorauerunt deos
alienos. ideo et iouit dominus super
eos malum. **Ite Deuteo . xxxij**

Congregatio super eos mala. De
secundo vero scilicet amaro quod omne
amarum in se continet dicitur **Psalm.**
xxxvij. **Eccc in pace amaritudo**
mea amarissima. Ac si dicat. In bo-
no commutabili contempto vero bo-
no quesui pacem et ecce inveni ama-
ritudinem amarissimam. **Ite Deu-**
teonom. xxxij. **Fel draconum**
vinum eorum et venenum aspidum in-
sanabile. **Vincitob. xx.** **Cum dul-**
ce fuerit in ore eius malum absco-
dit sub lingua sua. et panis eius
in utero illius conuertetur in fel
aspidum intrinsecus. **B C**
Ut autem hec mala que ex dei relin-
tione eueniunt peccanti in summa
redigantur. sciendum quod hec tria
mala confluunt scilicet quod nulla bona
eorum acceptantur. nulla mala
dissimulantur. bonis omnibus spoli-
antur. De primo **Psalm.** **Re offe-**
ratis ultra sacrificium frustra. inces-
sium abominatio est michi. De **ij.**
Iosue. xxij. **Nec ignoscit deus sceleribus**
nostris. De ambobus di-
cit **Bernardus.** De iusto sed occulto
suo iudicio reproborum nec deluit
mala nec acceptat bona. De tertio
Tren. .i. **Manum suam misit hostis**
ad omnia desiderabilia eius. In hac
tamen diuisione dei et anime ali-
plus et minus et propius et lon-
gius recedunt a domino. Quod
insinuat **Augustinus** dicens **Ani-**
ma que peccat a deo se diuidit. Que
si peccata continuauerit a deo lon-
ge recedit. iuxta illud **Psalmiste**
Longe a peccatoribus salus. Sed
si eum post peccatum prosperitas
sequatur. et nulla disciplina nul-
la increpatio reuocat a diuisione

quam inter se et deum fecit etiam
libellus repudij accipit. ut ad vi-
rum scilicet deum quem dereliquit
redire non valeat. et faciat mala
que vult. dicitque deus ei illud **E-**
ze. xvi. **R**ecessit zelus meus a te
iam non irascar tibi. **W**
Tercius fructus mali arboris est
filius in inuitabili pene obligati-
one. Namque enim de deus culpe di-
mittit sine de corie iusticie. **Et hoc**
est quod dicit Job. xx. **L**uet om-
nia que fecit. **Job. ix.** **V**erebar
omnia opera mea sciens quod non
parceres delinquenti. **Quod expo-**
nens Gre. dicit. **D**elinquenti do-
minus nequaquam parcat. quia delictus
sine vltione non deserit. **Aut eum**
ipse homo hic penitens in se punit.
aut hic deus iudicans cum homi-
ne percutit. **Nequaquam igitur pec-**
rato parcat. quod nullatenus sine
vindicta laxatur. **Sic David. ij.**
Ps. xij. legitur quod post confessio-
nem audire meruit. **Dominus deus**
transiit peccatum tuum. et mi-
tis post cruciatibus afflictus rea-
tum culpe quam perpetraverat ab-
soluit. **Sic nos salutis vnda a cul-**
pa primi parentis absolui. sed
tamen ob reatum eiusdem culpe lu-
endum absoluti adhuc corporali-
ter obimus. **Sicque patet quod delicta no-**
stra siue per nos siue per semip-
sum deus punit etiam cum relax-
at. **Sed dicit ingratus.** **Quid ergo**
proderit nobis dei misericordia si
sic omnia puniuntur. **Sic enim vi-**
detur ociosa et penitus nichil con-
ferre. cuius contrarium tota die
predicatur nobis in ambone. **Sic**
etiam dicitur in Ezechiele. **Qua-**

cumque hora peccator ingemuerit do-
minum peccatorum suorum non re-
cordabor amplius. **Audi stulte**
In peccato mortali duo sunt.
auersio a bono commutabili quod
est deus. et conuersio ad bonum
commutabile quod est creatura
Et quia bonum quod contempni-
tur est et eternum. ideo pro illa a-
uersione et illius boni offensione
debetur contemptori pena eter-
na. quia non solum deus contemp-
sit. sed bono commutabili nequi-
ter adhesit. quod videlicet bonum
quia est temporale debetur ei pe-
na temporalis. **Cum ergo dicitur**
Quadamque hora peccator inge-
muerit ad. et quid quid de simili-
bus dicitur intelligendum est quod
ex hoc gemitu deus misericordia
motus dimittat offensam siue con-
temptum in se commissum. quod ad
penam eternam obligabat. **Ma-**
culae autem anime derelictae pro-
do quod bono commutabili adhesit
debetur pena transitoria. a com-
mensurata peccatis illis vique que
in bono commutabili sunt commissa
Quod per simile ostendi poterit
evidenter. **Aliquis honesti filii**
sub silentio egreditur domum su-
am volens nequite agere. occur-
runt alij et vulnerant sic egressus.
ex quo accidit ut et vulnera sul-
ferat et patris offensam incurrat.
Veniunt amici pro filio ad patrem
interpellantes a iram patris pla-
cantes. a filium gratie patris re-
formant. **Et licet commotio sit pa-**
trata. nichilominus tamen adhuc fili-
us sentit vulnera in seipso. ad quorum
sanationem sectiones et vitiones et

alie medicam ales ferri incisiones
a similia requirit **Vie** Ecclesi. n. n.
De appiati peccatoru nolice sine
metu nec adicias pecem sup petm.
et ne dicas miseratio dei magna
est. multitudinis peccatoru meo
rum miserebitur **Quia** nuq pe
ccatum dimittitur sine pena omne
surata iuxta illud deuteno. xxv
Pro mensura peccati erit modus
plagarum **Item** Apocal. xviij.
Quantu i deliens fuit tati date
ei de tormentis **Sed** adhuc in eor
de suo pergit isipiens a dicit **Pro**
q penitendo confitendo satisfac
tionē ad arbitrium cōse floris no
bis impositam soluendo deo satisf
facim⁹. credim⁹ a speramus q
omnia peccata nostra nobis a deo
penitus sunt indulta **L**
Ad hoc ego respōdeo q si nos cō
fessores ad deo essemus itelligibles
vt corda penitentium penetrare
possemus. a peccata vtrā singula
et omnia in numero et pondere
a mensura sicut eorā deo sunt cō
missa sciremus modo debito esti
mare. et cū hoc vos essetis tā flex
ibiles vt omnē satisfactionem vo
bis impositā fidei vel leta deuoti
one et libetā animo sustineretis.
spēs eēt q peccata tali penitentiā
peccata omnia tollerent. sed ppter
temporis breuitatez. peccatoruz
multiplicitatez. vestrāq pusillai
mitatē non audemus imponē qd
cognoscimus imponendū **Hec** o
nia considerantes qualēcumq sa
tisfactionem quā ex certa scientia
scim⁹ peccato nullaten⁹ vnde vo
b iungim⁹. hoc attēdētes vt qd
nos minus imponimus deus qui

ē iustus ponderator plenā habēs
noticiā omniū peccatorū supleat.
vel hic castigando vel i purgato
rio puniēdo vsq quo sibi de pec
catis nouerit esse satisfactū **Quē**
tus fruct⁹ peccatorum tāq fruc
tus malaru arborū consistit i dei
maledictione **Cum** enim ipsi pec
catores et omnia opera eorum ab
hominabilia sunt apud deuz. nec
aliquod eorum a domino acceptē
dicente domino p **Isaya.** **Holo**
causta vestra et sacrificia non ac
cipiam manus enim vestre plene
sunt sanguine. ideo ipsi cū omni
bus eorum operibus maledictioni
bus domini subiacebunt **Vine** p
mo **Regū.** xxvi. ex plona dei dici
tur **Maledicti** sunt in conspectu
dei q eiecerunt me hodie **Itē** **Thy**
bie. xij. **Maledicti** erunt qui cō
tempserūt te **Q** **Q** **Quid**
autē hec maledictio conferat vel
quo tendat. **Scienduz** q tres ma
ledictiones super eos confluunt
in quibus omnium maledictionū
genera includuntur **Sunt** enim
maledicti i in opatis participatis
et speratis **Primo** dico sūt ma
ledicti in opatis. i. in omib⁹ operi
bus eorum q ex se et p se operan
tur. etiā si sint de genere bonorū
vt nequaq eis ad meritorū fr ue
tificationē. peccatorū emissoez.
celi seu regni celorum introducti
onem. virtutum acquisitionem
proficiant vllomō **Vine** ex perso
na dei dicitur **Job.** v. **Vidi** stultuz
firma radice et maledixi pulchri
tudini eius statim **Item** **Ecclesiast**
ici. xxi. **Cum** maledicit impius
dyabolum. maledicit ipse aiām

suam. **A**c si dicat **C**um impius fa-
ciat aliquod opus quod ex se est
virtuosum et meritorium in quo
dyabolus dicitur maledici. in hoc ip-
se maledicit animam suam que se di-
abolo consociavit. **E**t hoc est quod a-
perius dicitur **M**ala. **n**. **S**i nolu-
eritis audire. et nolueritis ponere
super eorum ut detis gloriam nomi-
ni in eo apud dominum. imittat in vo-
bis egestatem. et maledicam be-
nedictionibus vestris. **S**ecun-
do maledicuntur in operibus prin-
cipalis. **H**omo enim qui est in sta-
tu merendi participat dei omnium
que sanctorum ac universalis eccle-
sie merita. dicitur domino **J**ohan-
nis. **n**. **A**li laboraverunt et vos
in labores eorum introistis. **H**is
omnibus ex maledictionibus dei
sunt exclusi. **H**inc **D**euter. **xviii**.
Si audire nolueritis apprehendet
vos iste omnes maledictiones.
Maledictus eris in civitate. ma-
ledictus eris in agro. maledictus
horreus tuum. maledicte reliqui-
e tue. maledictus fructus ventris
tui. **T**ercio maledicuntur in bonis
speratis. quod est regnum ce-
lorum. ut illud nullatenus conse-
quantur. **H**inc **D**eus. ut supra di-
citur. **M**aledictus eris egrediens
et ingrediens. **A**c si diceret. **M**a-
ledicta erit anima tua a corpore egre-
ditur. et maledicta erit anima tua ingre-
ditur. hoc est ingredi desiderat in
regnum dei. **M**aledicuntur ergo non
ut ingrediatur. sed ut cupiens in-
gredi excludatur. **D**omino autem
maledicente. maledicit eis etiam
omnis creatura. ut tales dicere pos-
sint illud **J**ere. **xv**. **V**e michi ma-

ter mea. ut quid me genuisti vi-
rum rixae vicium discordie in om-
ni terra ac. usque ad illud. **O**m-
nes maledicunt michi. **Q**uintus
Quintus fructus peccatorum est
eterna dampnatio. quod in verbo
prius proposito evidenter immu-
tur cum dicitur. **O**mnis arbor que
non facit fructum bonum excide-
tur et in ignem mittetur. **H**inc est
quod reprobus dicitur in iudicio. **I**-
te maledicti in ignem eternum.
Quod si aliquis ex his omnibus
permotus desiderat hęc mala pes-
sima declinare. ad hęc dei pietas
minima nobis eodem modo clamant
quid facere debeamus. dicens no-
bis illud **E**ccelesiastici. **xxix**. **Q**ui-
nim pro magno placeat tibi.
Hoc est. minima satisfactio pro istis
magnis malis. **H**ęc autem mini-
ma in hęc consistunt ut commissa
peniteamus. similia in posterum
caueamus. deum et proximum di-
ligamus. que non dicuntur mini-
ma virtutis vigore sed ex parvo
labore. **Q**uid enim facilius est quam
dolere de tunc magis profundis
dampnis que ex peccatis incurri-
mus. **V**olet homo de cuiuslibet rei
amissione. et non potest delere de
anime et corporis perditione. **A**n-
ne facile est ut peccata caueamus
que multum habent laboris et fati-
gationis. dicitur domino **J**ere-
mie nono. **V**t inique agerent labo-
raverunt. **A**n non facile erit ut
deum diligamus. qui nobis tam
infinita beneficia contulit. et ad-
huc maiora confrenda promi-
sis fortissimis se constrinxit. cum
omnis beneficis a suo benefactoris

facillime diligitur. Si ergo hec
tria fecerimus reconciliabitur nobis
in integritate deus. dicitque nobis
illud Jeremie. xli. dicens Jam
placatus sum super malo quod cogitavi
ut facerem tibi Et hec sunt
certissima signa et euidentia testi-
monia remissionis peccatorum.
De quibus dicit Johannes in sua
canonica. Tria sunt que testimo-
nium dant in terra. aqua sanguis
et spiritus. per aquarum peccatorum
contritionem. per sanguinem
eorum resistentiam et cessationem.
per spiritum dilectionem volens
intelligi. Vnde Bernardus. A sanguine
aqua et spiritu testimonium
habere est. si contines a peccatis.
si dignos penitentiae agis fructus.
si facis opera vite scilicet per dile-
ctionem.

Sermo. lxxxviii. Sermo. 11. vñ
supra De septem proprietatibus
mali arboris misit.

Sicut malus inter ligna
siluarum sic dilectus meus
inter filios Can. 11. dicit
Matth. viij. Homines sicut arbo-
res video dicit Bernardus. Homines
sicut arbores vidit. Nec itaque ar-
bor siue ad austrum. siue ad aqui-
lonem ceciderit ibi erit. Auster ca-
lor et lenitas in sacra scriptura
bonam habere significationem so-
lent. sed ab aquilone panditur om-
ne malum. Nec ergo arbor exci-
dit in morte et quocumque ceciderit
ibi erit. Quia ibi iudicabit te de-
us ubi te inuenerit. et ibi eris in-
mutabiliter et irreuocabiliter.

Videat ergo homo arbor quo ca-
sura sit. quia postquam ceciderit non
adiciet ut resurgat Si autem sci-
re volueris qua parte casura sis
ramos tuos attende. Nam ubi ma-
ior copia ramorum et ponderosi-
or est inde casuram non dubites.
si tamen tunc fuerit excisa. Nam
vero eius nostra sunt desideria.
quibus ad austrum extendimur
si spiritualia fuerint. si carnalia
ad aquilonem. Vnde Eccles. xi. Si
ceciderit ad austrum aut ad aqui-
lonem ibi erit. dicit Bernardus. Cur
obmissis nobilioribus arboribus
mediocritas huius arboris addu-
cta est in medium ad ferendum pro-
prium. nisi quia eius virtutes
ex usu pre ceteris cognoscimus.
et ut ex proprietatibus illius ele-
ctorum dei et dilectorum dignitas
et gratie explicentur. Licet enim
sint multis nobilioribus arboribus
commendati. ut est illud Ps. Ju-
stus ut palma florebit etc. Et illud
Eccles. xxiii. Sicut oliua pullulas
et cipressus etc. Has tamen arbo-
res in instanti expositione non as-
sumimus ne ignotum per ignoti-
us exponamus. sed cognitam ar-
borem adduximus ut per eius no-
ticiam ad electorum noticiam fa-
cilius veniamus. **P** **C** **E**
x pedita ergo vna arbor mala cum
fructibus suis malis. per quam re-
probos diximus designari. nunc
de dilectis dei sub nomine totius ar-
boris mali scilicet. et eius fructibus
quod dominus dederit prosequamur.
De hac arbor dicitur in libro de
plantis. quod malus est arbor pomi-
fera ligno solida cortice robusta

frōdū densitate umbrosa • florū
vāietate decoza • fructuū suauita
te iocūda • visū et gustuū gūtiōsa • ī
diūb̄ medicinis efficac̄ et vtuōsa •
duplicē naturā habēs. scz ex rudi
leūco et furculo supducto. Ex q̄
bus oibz arborem istā sub septēz
pprietatibz exponem⁹ Est em̄ ar
bor ī radice p̄hidata • ī stipite so
liuata. ī cortice deformata. furca
lo trāsplantata. rami s̄ dilatata •
folijs densata. floribus decorata •
fructibz ohustata. per quas pro
prietates electi dei congrua simi
litudine malo comparantur

Q **P**rimo ppter radicis pro
funditatem. eo q̄ radix habet tā
Est em̄ occulta. arbori dat vitā •
et arborez portat. Sic radix vte
destinationis est occulta. **V**nde
Eccl̄. ix. Nescit homo vteū amorē
v̄l odio dignus sit. **S**ecundo ra
dix dat vitam arbori **E**zech. xvi.
Transiens per te vidi te cōculca
tam in sanguine tuo. et dixi tibi
vive. et multiplicatam quasi gee
mē agri dedi te. et grādis effecta
es et ingressa es. et peruenisti ad
mūdū muliebrez. **E**t ecce tēpus
tuum tempus amantiū. **T**ercio
radix arborem portat. **V**n̄. **A**plūs
ad Roma. xij. Non tu portas ra
dicem sed radix portat te. Sicut
em̄ malus in profundum mē
git radicem suam. sic radix elec
torum que est diuina p̄destina
tio in profundo eternitatis est im
mersa. **E**t hoc est qd̄ **I**h̄re. secun
do dicitur electis. **I**n caritate p
petua dilexisti deo attraxi te mi
serans. **C**ui consonat **A**postolus
Ephese. i. **Q**ui elegit nos ante

mūdi constitutionem ut essem⁹
sancti et immaculati in caritate.
Cue autem hoc fecerit subiungit
causam dicens. **Q**ui p̄destina
uit nos in adoptionem filiorū s̄m̄
propositum voluntatis sue. **A**c si
diceret. **N**on est dare aliam hui⁹
ineffabilis gratie cām nisi propo
situm voluntatis sue. **A**c si d̄cat.
hoc est quia voluit. **V**incē p̄s. **S**al
uum me fecit quomā voluit me.
Et iterum. **N**ō em̄ ī gladio suo
posederunt terram et c. vsque ad
illud. quomiam cōplacuit in eis.
Quod ad huc aptius **E**zechielis.
xvi. inuitur vbi dicitur. **T**ransi
ens per te. vidi te consultatam
in sanguine tuo. et dixi tibi vive.
Et multiplicatam quasi germinē
agri dedi te. et grandis effecta
es et ingressa es. et peruenisti v̄l
que ad mundum muliebrez. **E**t
ecce tempus tuum tempus amā
tium. **V**ocē totum de p̄destinatio
ne accipitur. **N**am vt apt̄ **G**re.
v̄dēre idem est qd̄ eligere. **N**ō
autēz dicit. vive. nō aliud sonat
nisi quia diligo te. **I**n amore em̄
dei datur nobis vita. **I**n hac dul
ci materia qua miser corditer p̄e
uenti fumus dulciter ludit. **A**ug⁹
dicentis anime sue. **C**erte audisti ab
inicio mundi vsq̄ ad hunc diem q̄
multe generatiōes hominum tran
sierunt. qui omēs sine cognitiōe
dei in interitum sempiternū dila
p̄si sunt. **O**mnibus illis amatoz tu⁹
p̄tulit te. **E**t tu q̄re putas p̄lata
es illis. **N**ūq̄d fortior nūq̄d sapiēt
ior illi fuisti. **N**e q̄q̄. qz nihil ad huc
exististi tamē tu sola p̄oibz illis
assumpta es. **E**t q̄re hoc ī te factum

Et nullam preter gratuitā salua
toris tui caritatem causā poteris
inuenire. **V**nde sicut radix arbori
ministrat fomētum vite p fucū
quez mitat fursū. sic radix diuie
prede stinatiois fouz et nutrit ar
bores electorum fluēs in eos esse
gratuitum. qd radicitus trahūt
a preueniente et etna dei carita
te. **V**nde **A**póstolus ad Romanos
xij. Non tu radicem portas sed ra
dix portat te. **Q**uod aptius dicit doī
n⁹ **Johā. xv.** Nō vos me elegistis
sed ego elegi vōs. **H**ec est illa ca
ritas de qua dicitur ad **Ephe.** In
caritate radicati. **S**ecūdo p ma
lum suemēter electi designātur
ppter duraz stipitis soliditatē. q
a sicut malus ī stipite suo habet
ouiciam et fortitudinē vt sit dif
ficil ad sec adū sic electi fortes sūt
vt non facile cedant malo. **V**nde
ij. **Para. xvi.** Dabit dñs fortitu
dinē hys qui pfecto corde credūt
in eum. **N** **H**ec autē forti
tudo triplici genere exercet scz ī
peccatorū resistētia. aduersorum
suffereñtia. in bonorum operū ef
ficiētia. **E**x quibus tribus fit v
na fortitudo supra modum max
ima. **Q**ui enim vitis et peccatis
impugantibz non superatur. tēp
tationibus non lassat. difficilibz
et arduis operibus nō fatigat.
merito fortissimus prestatur. **D**e
primo dicitur **Sapiē. x.** Certamē
forte dedit illi vt vinceret. **E**t il
lud **A**póst. ad **Hebre.** Fortes fa
cti sunt in bello. **D**e. ij. potest sui
illis **Neemi. i.** Gaudiu3 domini est
fortitudo vestra. **G**audet enim do
minus cum nullis aduersitatibz

frangimur. nec vllis temptatio
bus superamur. **D**e tercio dicitur
Ysa. Qui sperant ī domino mu
tabunt fortitudinem. assumēt pē
nas vt aquile. current et non la
borabunt. laborabunt enim a nō
deficient. **V**nde de eisdem dicitur
Prouerbiorum. xij. Vbi appa
rent plurime segetes ibi manife
sta fortitudo bouis. **Q**uia vt ibi
dem dicitur **Mat⁹** fortium diui
tias parant. **Q**ui igitur in hys ē
bus viriliter agit videlicet ī ma
lorum reluctance. aduersorum
tribulatione. arduorum ope rati
ōe merito fortissimus iudicatur.
et arbori malo in stipite assimila
tus. **S** **T**ercio electi de
i et deo dilecti malo assimilātur ī
torcicis deformitate. **Q**uid per cor
ticem nisi electorum exterior con
uersatio designatur. **I**n qua q̄to
digniores a s̄ctiores sunt interi
us. tanto deformiores et contēp
tibiliores apparent exterior. **Q**ue
duo prefigurata conuenienter
legimus ī tabernaculo domini.
quod interius fuit auro purissimo
decoratum. exterioris vero capri
nis pellibus deformatū. **C**ui con
sonat sponsa ipsa in **Can.** cum di
xit. **N**igra sum sed formosa. **N**ig
exteriori deformitate. sed formo
sa spiritali speciositate. **D**e qui
bus electis adhuc dicit **Job. xij.**
Lampas contempta apud cogi
tationes diuitum. **C**um enim di
xit lampas insinuat claritatem ī
teriozem. cum autem addit con
tempta dicit exteriorē contēp
tibilitatem. **H**ec duo de se loqui
tur **Paulus prima Corinth⁹. ij.**

autem dicit. **V**os nobiles nos autem ignobiles. usque in hanc horam esurimus et sitimus. nudi sumus et colaphis cedimus et instabiles sumus ac usque. tamquam purgamenta huius mundi facti sumus et omnium perisissima usque adhuc. **E**t hoc de exteriori deformitate. Ceterum de interiori claritate non longe post subiungit. **R**ogo vos imitatores mei estote sicut et ego christi. **Q**uod totum exponens Bernardus dicit. **Q**uod deformis est Pauli speciosus est omni ornatu extrinseco. omni etiam cultu regio. et non comparabitur ei que libet pulchritudo carnis. **I**ta ne paulum de presentia corporis estimamus. et tamquam deformem contempnimus. quia cernimus afflictum fame et siti in frigore et nuditate. **N**onne ipse est ille qui rapitur in paradysum. qui unquam alterum quam perambulans usque ad tertium sua puritate penetravit celum. **Q**uem etsi deformem inhabitantem corpusculum tamen pulchritudo celestis. angelica sublimitas. claritas divina non repulit. **S**ed que causa est quod electi dei tam despicabiles foris apparent et deformes. cum intrinsecus sint tam decorati? **C**ui respondet sponsa in Cantico. quia decoravit me sol id est christus deus noster. **C**um enim omnem diligentiam ad interiorum suum hominem qui ad similitudinem dei factus est reformandum intus trahant. ideo necesse est ut negligant exteriorem. **Q**uia ut ait Job **N**emo est qui valeat utrumque. et manum mittere possit in ambobus. scilicet ad

interiorem utriusque cultui. et ideo interiorum occupati marient exteriorum deformes. **Q**uod autem interiorum continue occupantur ostendit beatus Bernardus dicens. **O**mnis cura sanctorum spreto ornati cultus exterioris hominis omnino se diligentia prebet et occupat ad excolendum et occupandum interiorem hominem qui ad ymaginem dei factus est. **C**erti enim sunt deo nichil posse acceptius esse ymagine sua. si proprio fuerit restituta decoro. **E**t ideo toti interiorum occupati. toti exteriorum negliguntur. **N**emo enim ut ait dominus potest duobus dominis servire. **S**ed quid de hominibus dicimus? cum hanc deformitatem ille in se susceperit. qui solus speciosus forma pre filiis hominum dicitur esse? **D**e cuius deformitate dicit **Y**saie qui quagesimo tertio. **N**on est ei species neque decor. sed vidimus eum despectum et novissimum virorum. vitium dolorum et scientem infirmitatem. **E**t nos reputavimus eum quasi leprosum et percussum a deo et humiliatum. **D**e eius autem decore non longe post subiungit **G**enerationem eius quis enarrabit de quibus ambobus dicit beatus Bernardus. **O** novissimum et altissimum. o humilem et sublimem. o obprobrium hominum et gloriam angelorum. **N**emo illo sublimior nemo humilior. **T**ercio **Q**uarto malus firculo transplantatur. cuius virtute spiritus ignobilitas in nobilitatem firculi transplantatur. **E**t ecce res mira. quod parvus magnus. in

feruntis fortem tam efficaciter ful-
peat. Non enim trūcus furculū
sed furculus truncum superat. et
sic vincit infirmior fortior. Quā
proprietatem cristus propenssi-
me in se continet. Cum enim se
cunūm stipitem prime propagi-
nis. secū nouum quam ut ait Apo-
stolus ad Epheſios secundo Om-
nes natura eram⁹ filij ire siue val-
de ignobiles. deus noster tamq̄
nobilis furculus se trāsmutauit
in nos. cuius virtute ab esse no-
stro ignobili in esse suū nobile
et diuinum trāsmutamur. dicen-
te Apostolo ut supra. Cū essem⁹
mortui peccatis diuificauit nos
cristo cuius gratia saluati estis.
Vic Jeremie decimo septimo Be-
atus vir qui confidit in domino
et c̄ vsq̄. et erit tanq̄ lignum qd̄
plantatum est secus riuos aqua-
rum. Et merito beatus quia ex
hac transplantatiōe homines di-
cuntur dñi. dicente Psalmista. **E**-
go dixi dñi estis. **V**
Quinto malus ramorum multi-
tudine dilatatur. Sic electi dei p̄
ramos virtutum necessariō dilata-
tantur. De quibus dicitur Ezechi-
elis tricesimo sexto Montes isra-
hel ramos vestros expandite gemi-
nate. hoc est virtutum gemi-
na multiplicare. Videmus autē
q̄ in malo quidam rami sursum
eriguntur. alij a latere tendunt.
alij intra se inflectuntur. Sic per
omnem modum est in electis.
Nam rami virtutum alij sursum
ad deum eriguntur ut virtutes
theologicę. scilicet fides spes et
caritas. Alj a latere ad p̄ximos

extenduntur. ut est pax inferi-
cordia congratulatio et compa-
ssio et si que sunt similes. Alj in-
tra se inflectuntur quarum vsus
et exercitia solum intra nos acti-
tantur. sicut sunt cardinales vir-
tutes. scilicet temperantia. pru-
dentia. fortitudo. iusticia. similit̄
castitas. humilitas. et si que sūt
similes. Sicut igitur in arborib⁹
rami disponuntur sic virtutes in
nobis ordinantur. Nam quedam
sursum ad deū eleuantur. alie ad
proximos deriuantur. alie vero i-
tra se curuantur. **X** Sexto
malus habet multitudinem fo-
liorum. per que folia opera merito-
ria designantur. ut videlicet ma-
lus que electos signat tot habe-
at folia quot electus opera meri-
toria ex se gignit. Vnde ad commē-
dationē cuiuslibet electi dicitur
in Ps̄. Folium eius non defluet.
Ac si dicatur. Folium meritorie
cogitationis. locutionis. operatio-
nis a quolibet electo factum nō
imperpetuum euz nescit. Vnde Pro-
uer. ix. Iusti quasi virens foliū
geminabūt. De quib⁹ folijs dicit̄
Eze. xlvij. Dañ. nñ. Ap̄. xxij.
Erūt folia eius sc̄ cuiuslibet electi
i medicīnā efficacissimā. Medicīna i
firmis aiab⁹ maxie cōgruēs sunt
folia bonorū operū. De q̄ medici-
na dicitur Eccl̄. xvij. Ante lan-
guorem adhibe medicīnā. Ac si vi-
eat. Anteq̄ infirmeris bona opa
multiplica. Vnde de beato viro di-
citur Iher. xvi. Erūt folium eius
s. cuiuslibet electi viridi. Que foli-
a bonorū opm̄ t̄to erūt viridiora
q̄ to opa nobiliora. et tanto erūt

si bonum bene facimus meritum
reportamus. **S**epti-
mo malus suo tempore florib⁹ de-
coratur. qui flores secundū dupli-
cem sensum duplex conferunt ho-
minibus delectamentū. dant vi-
sui iocunditate. olfactui vero su-
auitatem. Per hos flores interna
deuotio designatur. De quib⁹ flo-
rib⁹ dicit sponsa in Canticis. Hy-
emps transit imber abijt. et rece-
ssit. flores apparuerunt. Vocant
ibi flores internam deuotionem.
propter spirituales consolatione-
nem. qui post hyemem peccatorū
et ymbrem lacrimarum incipiūt
apparere. De quib⁹ gloriatur spō-
sa iterum in Canticis dicens. Lectu-
lus noster floridus est. id est mē-
tis deuotionibus adornatus. De
quibus florib⁹ dicit beatus Bern-
ardus. Gaudet celestis sponsus
talibus adornamentis. et cordis
thalamum frequēter ingreditur
quod huiusmodi respersum flori-
bus inuenitur. Vbi sue passionis
gratiam et resurrectionis gloriā.
suorū q̄ beneficiorum omnium q̄
generi huāno p̄stāt imensā mag-
nitudinē. et innumēabilem misericordie.
secula inspicit deuotionē versari.
ibi profecto adest secul⁹. adest li-
bens. Vn ergo flores iocundāt vi-
sum et afficiunt olfactum. quod
contingit cum diuina inspiratio
tangit mentem hominis. intelle-
tum qui per visum accipitur illi-
minando. Vn ergo flores dicunt
iocundare visum cum illumināt
intellectum. et suauiter afficiunt
olfactum cum inflammant affe-
ctum. Quam duplicem gratiam

optabat nobis Moyses i Deute-
rono. cum dicebat. Vtinam scire-
rent et intelligerēt ac nouissima
prouiderent. Vtinam videlicet
scirent per inflammationem af-
fectus. et intelligerent per illumi-
nationem intellectus. Quis du-
as gratias. quia sunt de genere
fructuum in sequenti sermone cū
de fructibus tractabimus latius
exponemus. **P**restante domino
nostro ihesu cristo

Sermo. lxxxix. **E**tem sermo
tercius vnde supra de sex fructi-
bus electorum tanq̄ bonarū ac-
torum in hac vita.

Non est abor bona que fa-
cit fructus malos. Lu. vi
dicit beatus Gregorius
Cum in cordibus electorum dura
et aspera predicantur dignum
est vt consolatoria subūngant.
ne per dura et aspera territi di-
cant. durus ē hic sermo quis po-
test eum audire. Ideo per subiun-
ctam consolationem solidentur.
vt auditis consolationibus ad a-
gendum viriliter animentur. Sic
filij israel per exploratores terre
sancte territi dixerunt. Nequaquā
ad hunc populum valemus ascen-
dere. quia fortior nobis ē. quib⁹
compati quasi locuste videmur.
Quos vt exploratores animaret
ostenderunt eis fructus terre di-
centes. Venimus ad terram ad
quam misistis nos. que tūera flu-
it lacte et melle. vt ex hys fructi-
b⁹ oinosci potest. Ex quib⁹ aiati di-
xerūt. Ascendam⁹ et possidem⁹ eā

quā poterimus obtinere **N**ume
xij. Sic dominus cum discipulos
suos terruisset dicens. Ecce ascēdi
mus iherosolimam et filius homi
nis tradetur et statim subiunxit
consolationē. Et tertia die resurget.
Similiter cum terruit discipulos
dicens. Trademini a pentibus et
amicis quā morte ex vobis afficiet.
statim consolationem subiunxit
dicens. Sed capillus capitis vtri
non peribit. Sic apłus cum de se et
discipulis suis dura et aspera p̄
dixisset dicens. Quoniam p̄pter te
mortificamur tota die. estumiat
sumus sicut oues occisionis. statim
subiunxit consolationē dicens. **S**
in omnibus hys superamus p̄pter
eū qui dilexit nos. Sic qui ex vi
ta aera quam p̄misimus terrentur
fructus de quibus nūc dicemus cō
templentur. ut si secūdu Grego.
delectat quod mulcet bibat p̄ris
quod dolet. quia per poculum ama
ritudinis peruenit ad gaudia salu
tis. **S**ciendum tñ quod non omnes
electi per prescriptam viam veni
unt ad singulos fructus. De quibus
seruato ordine nunc dicemus. Elec
torum namque alij rapiuntur ut pue
ri. alij cōpelluntur ut pauperes et
castigati. alij vero per viam hic
prescriptam perficiuntur. Nam de
primis dicit illud Sapi. iij. Rap
tus est ne malitia mutaret intel
lectum illius. aut ne fictio de riperet
animam illius. De secundis ve
ro dicitur ibidem. In paucis rex
ati in multis bene disponentur.
De tertijs vero quod prescriptam viam
ambulant non declinantes ad dextram ne
que ad sinistram dicitur. Iustorum se

mita quasi lux splendens crescit
et proficit ad perfectum diē. De
quorum fructibus dicitur. Bono
rum laborum gloriosus est fruc
tus. Expedito ergo in precedenti
sermone de electorum qualitate.
nunc dicendum est de fructuum ver
itate. ut ex cognitione fructuum
prouocati per viam que ducit ad
fructus feruentius inhiemus. **S**
Sciendum est ergo quod duodecim
fructus pullulant ex predictis ar
boribus electorum. quorum sex in
hac vita tanquam primitias p̄gus
tamus. sex vero in futura vita tan
quam de messe iam futura carpiemus
et metemus in eternum. Quod pl
et hie p̄figuratum legimus in v
na electissima arbore. Apoca. xij.
ubi dicitur. Ostendit michi ange
lus fluum aque viue splēdidum
tanquam cristallum procedente a sede
dei et agni. ex utraque parte flumi
nis lignum vite afferens. xij. fru
ctus. Quid per fluum aque vi
ue nisi presentis ecclesie fluxibili
tas designatur? Qui dicitur per lignum
vite nisi quilibet electus accipit?
Qui ex utraque parte fluminis cō
iunctim. xij. fructus accipit. ut
videlicet ex vna parte sex presen
tis temporis sex fructus. et ex a
lia parte scilicet futuri temporis sex
fructus afferat quibus resimur
apud deum. Primi ergo sex fruc
tus quos electi et dilecti dei perci
piunt in hac vita consistunt in dei
commansione de fensione emunē
ratione dissimilatione cooperatiōe
et spiritali consolatione.
Quos per ordinem profe
questes. dicimus quod primi fructus

electorum dei consistit in dei cum
eis contiuua commansione. **N**un-
quam enim ad momentum separat se
ab eis. Quod expresse eisdem ele-
ctis promittitur in scriptura. Sic
enim dicitur **Genesis**. Noli time-
re quia ego tecum sum. **V**nde cum
electis **Apostolis** predicaret quod ab
eis esset corporaliter recessurus
dixit **Exproit** vobis ut ego vadam
Si enim non abiero paraclitis
non veniet ad vos. Si autem abi-
ero mittam eum ad vos. **E**t iterum
• **Modicum** et non videbi-
tis me. vehementissime sunt turba-
ti. ideo statim subintulit consolati-
onem dicens **Matthi** vicesimo
octavo. Ecce ego vobiscum sum
vsq; ad consummationem seculi. **A**c
si dicat turbationem eorum susti-
nere non valens. Nolite turbari
neque de meo corpali recessu a vobis
nimium contristari. quia licet
corpore vos relinquam in ascen-
sione quando ad patrem redibo
diuinitate tamen vobiscum sum
in eternum. **V**nde a tempore bap-
tismi per cuius sacramentum
incorporat sibi electos vsq; in et-
num manet cum eis. nisi per pecca-
tum mortale ab eorum cordibus
que inhabitat quodiu munda sunt
expellatur. **S**ed nunquid deus si-
ne cuius nutu non cadit folium su-
per terram vultu leuitate. ut per
delictus habeat esse cum filius homi-
num sine causa. **Requiritur** sed pro-
fectum quem electi exinde accipi-
unt delicias suas vocat. iuxta illud
Reemie primo **Gaudium** domini
est fortitudo vestra. **A**d hoc enim
suam commansionem electis exhi-

bet. ut vitam sui hominis scilicet et
sui in eis transplantet perficiat
transfigurare. sicut dudum diximus
de furculo et malo qui ex virtute
sui ignobilitate stipitis in se mu-
tat. **M**ultomagis deus qui maior
est et fortior nobis ignobilitate
nostre malitie vincere poterit et
in esse suum nobile transplanta-
re. **E**t quia vita hominis existit
in tria diuiditur. scilicet in operati-
onem. passionem. et resurrectio-
nem. ideo deus manens cum ele-
ctis vitam eorum in hęc tria tra-
splantat. ita videlicet ut ex vir-
tute sue operationis det eis opera-
ri efficaciter. et ex virtute sue
passionis det eis pati virtualiter.
et ex virtute sue resurrectionis
det eis affici spiritualiter. **H**ęc tria
a tamdiu continuans quousq; ho-
mine conante et gratia adiuuari-
te in electis perficit vitam suam.
in tantam eos similitudinem pro-
trahens. quanta possibilis est a cre-
atura. **H**ęc est enim omnis cura
sanctorum et conatus eorum ut
ad eum redeant similitudine a quo
sola recesserunt dissimilitudine.
Sic quod operans in nobis facit nos
operari. patiens in nobis facit nos
pati. resurgens in nobis facit nos
diuinitus affari. ut ex eo efficaci-
ter operantes fiducia liter possim
dicere quod naturalis filius dixit
Pater in me manens ipse facit o-
pera. **N**am de eisdem operibus di-
citur **Ysaie**. Omnia opera nostra
in nobis operatus es domine. **I**ps-
e enim dicit. Sine me nichil po-
testis facere. **N**on enim sine deo
facimus reputat perit per non fecit

Quod etiam passiones nostras ipse patitur in nobis inuitur in **Ps.** ubi dicitur. Cum ipso sum in tribulatione. Expressius tamen in actibus **Apo**sto. ubi ad **Saulum** dixisse legitur **Saule saule** quod me persequeris? electorum persecutiones vocans veraciter suas. **Vñ** **Gre.** De? cotidie patitur omne quod a reprobis electi eius lacebantur. Et quis corpus suum quod est ecclesie caput inde se liberum super ethera liberauit. reproborum tamen vulnera adhuc per suum quod defursum retinet corpus sentit. Si enim caput nostrum tormēta nostra non tangeret. nequaquam pro afflictis membris persecutori suo de celo clamaret. **Saule saule** quid me persequeris. Quod etiam resurgat in nobis euidē nter ostēditur in **Ps.** ubi dicitur. **Exsurrexi** et adhuc tecum sum. Ac si dicat ad quemlibet electum. **Exsurrexi** simul pro omnibus. et in virtute eiusdem resurrectionis adhuc tecum resurgens cotidie in tua sum deuotione et quorumlibet electorum. **Vñ** **Ver.** Sunt qui bus resurrexit dominus. cuius qui bus pia dulcedine adhuc commoratur in terris qui in deuotione sunt tota die. flēt in orationibus. et omnia iocunda et festiua sunt eis ut per omnes dies illos continuū alla dicatur. Et sic patet quomodo deus nobiscum operatur patitur et resurgit. **E** **¶** Ex quibus nichilominus et ista resultat utilitas quod ex commansione dei predicta nostra terra. scilicet operatio passio et resurrectio sūt

nobis faciliora deo acceptabiliora et in se nobiliora. Quod autem sint faciliora. ex hoc patet quod nobis quodlibet opus facilius a duobus perficitur quam ab uno. Sic enim dicitur in **Eccl.** Melius est duos esse simul quam unum. **Vñ** veritas in **Euangelio** omnia seruicia dei vult iugum dicens **Matth.** **Tollite iugum meum super vos.** eo quod ipse sit nobis in omnibus operibus dei coniugatus. Quod etiam deo sunt acceptabiliora ex hoc patet quod non ut ab homine operante accipiuntur. sed ut a deo cooperante. Et ideo nullatenus possunt esse non accepta. quia deo non potest sua ipsius operatio displicere. et ideo opera nostra que ex se non essent digna luce dei. ex deo cooperante sunt meritori a vite eterne. Quod etiam in seipsis sunt nobiliora patet ex predictis. Opera enim que deus operatur et que deo sunt accepta apparēt esse nobilia in seipsis. **Vñ** est quod de omnibus predictis tribus ex persona dei singulis electis dicit **Bea.** In vita mea cognoscere poteris vitam tuam. ut sic ego ante passionem nobilissime operabar. in passione amarissime et virtuose patiebar. post passionem gloriosissime resurgebam. ita et tu in eisdem vestigiis incedas non declinans ad dextram nec ad sinistram. Quod si fecerimus erit vita nostra optimum phas est dicere simillima vite christi. Et notandum quod ex hoc primo fructu. scilicet commansione dei omnes sequentes fructus pullulant. testate domio

qui dicit **Johan. xv.** Qui manet
in me et ego in eo hic fert fructum
multum. Quod considerans sapiens
rogabat toto corde hanc dei
commansionem postulans eum di-
cebat. Da michi domine sedium
tuarum assistentiam sapientiarum ut
mecum sit et mecum laboret. ut sci-
am quid acceptum sit coram te
domini tempore. Huius fructus v-
tilitatem considerans **Aug. de deo**
ait. Vbi queso poterit bene esse
sine illo. aut vbi male poterit esse
cum illo? Cui simile dicit **Bernar-**
dus. Domine da michi semper tri-
bulari ut tecum sis et tecum la-
bores. quia melius est tecum tri-
bulari quam in huius mundi vanita-
tibus sine te infatuari. **Vinc. de**
Antonio legitur. quod eum duris fu-
stibus esset cecus dicebat. **Domine**
ubi eras? respondit. tecum eras
¶ Secundus fructus quem
electi dei dilecti recipient consi-
stet in omnium malorum defensione.
ut nulla unquam creatura nec in celo
nec in terra manu dei eos ab om-
nibus protegere nocere valeat.
unde quantum mundus seuiat. di-
abolus insidietur. impediatur caro.
invidus insanat. malus odiat.
hec omnia fiunt ad eorum exer-
citationem. nullatenus autem ad
eorum perditionem. unde in pri-
ma die conversionis dicit electis
suis deus illud **Deute. i.** Scies hodi-
e quod deus tuus transibit ante te qui
signis duorum a consumens. qui
conterat et disperdat hostes tu-
os ante faciem tuam. Precepit
enim velociter omni creature illud
Psalmiste. Nolite tangere cristos

in deo. Hanc fidem custodiam
Ap. considerans dixit. Certus
sum quod neque principatus neque po-
testates neque altitudo neque profun-
dum neque vlla creatura alia pote-
rit nos separare a caritate dei que
est in christo ihesu. Quam sententiam
Apostoli Bernardus omnibus e-
lectis applicat dicens. Certus sum
et nos cum **Ap. quod neque mors.**
neque vita a te. Et subiungit. Sed
attende quanta enumeravit. mi-
nime tamen adiciens. nec nos phi-
simum. hec est libertas qua nos
christus libertavit. ut nos nulla
penitus creatura ab eo violenter
auertere possit. **¶ Ve-**
rum quia multe defensiones negli-
geret et insufficienter exhiberet.
ideo deus tribus verbis tanquam tri-
bus signis. scilicet pupilla sinu et bra-
chio ab omnibus malis probat
suam defensionem esse diligentissi-
mam. securissimam et efficacissimam.
Quod enim defenditur ut pupil-
la diligentissime. quod vero in sinu
securissime. quod vero ut brachium
ab omni malo efficacissime custo-
ditur. De primo dicitur **Deutero.**
Custodit te dominus ut pupillam.
Quam custodiam sibi **David** ex-
hiberi petiit cum dixit. Custodi-
me ut pupillam oculi. De secun-
da vero custodia dicitur iterum
Deuteronomi. Portauit te domi-
nus quomodo nutrix solet por-
tare infantulum in sinu suo. De ter-
tia dicitur **Osee.** Ego quasi nutri-
cuis portabam eos brachiis me-
is et nescierunt quod curarem eos.
Item Iohannis decimo capitu-
lo dicit. Memorabit eos de manu

det meritū semper durās. Et hoc est quod dicitur. **Job. xxij.** Dabit tibi pro terra silicem. Quid per terram que mollis est nisi opera que p̄ terram corporis nostri sūt accipiūt. Quid p̄ silicem durum nisi merita semp̄ durabilia intelligantur. Datur ergo nobis silix pro terra cū p̄ quolibet opere molli meritum in eternum durans immutatur. Et hoc est quod alijs verbis **Luce. xxi.** veritas promittit nob̄ dicens. Sed et capillus capitis vestri non peribit. Quid p̄ capillum qui de capite fluit nisi cogitatio ab eadem mente fluēs intelligatur. Capillus ergo de capite nō peribit. qui a quolibet minima bona cogitatio de mente fluēs nūq̄ in perpetuum euanescit sed accipit p̄mum semp̄ manens. Hinc est q̄ cuiuslibet electorum dicit de illud **Canticorum.** Vel dilecti mi quia omnia poma noua et vetera seruauit tibi. id est omnia opera vndeūq̄ acq̄sita seruauit tibi fideliter in cumulum meritorum p̄petuo permanfurū. **S**ecundo dicendum est de remunerationis dilatioe. De quo sciendum q̄ in quolibet bono opere tres sunt radices merendi sc̄z p̄nalitas virtualitas et caritas. Hinc tribus radicibus correspondet triplex remuneratio. Nā radici p̄nalitatis correspondet peccatorum immissio. radici vero virtualitatis correspondet virtutum augmentatio. radici vero caritatis celestis regni premissio. De primo talis datur regula in thelogia q̄ pena pene resolutoria est. Et quia bona opera sine qualibet p̄nalitate fieri

non possunt. ideo eorum p̄nalitas tollit penam quā meruimus ex peccato. De secūdo accipit illud **Luce.** Omni habent dabitur et habundabit. Et quodlibet opus virtuosū augmentum virtutis tamq̄ semen generis p̄meret. De t̄cio notum est quia tam nobilis ē caritas q̄ sola ei celestia correspondēt. Sic patet quō diuina remuneratio ex p̄pria largitate a deo dicitur. q̄ in vnoquoq̄ opere merito meremur remissionē peccatorum. virtutū augmentationem. sublimiorem glorificationē. et hoc secūdū q̄ vnaqueq̄ radix int̄endit pl̄ et mirius. Nā si vnum et idē op̄ plus habet de radice p̄nalitatis q̄ de alijs duabus radicibus. secūdū hanc etiam meret plus de remissione peccatorum. Et sic de alijs intelligitur. **O** Tercio dicendum est de aliorum bonorum participatione. Fidelis enim deus non contentus ē remunerare nos de proprijs bonis que facimus. sed sua et sanctorum suorum bona opera nobis communicat. vt remunerationis maiorem cumulum consequamur. Quomodo autem sua et sanctorum suorum bona nobis comunicet taliter ē videndum. Deus enim omnia bona tam sua q̄ militantis et etiam triumphantis ecclesie in se continens venit ad animas electorum. et omnia predicta bona sibi incorporata affert secum. et sic dans semetipsum dat omnia sua secū. vt opere et effectu dicere possit cuiuslibet electo ad quē venit illud **Euangelij** Fili tu semper mecum

donauit. **S**uper quod dicit doctri-
nus **Albertus**. Deus inanes cum
hominibus facit diuinorum a huma-
norum vetissimam comunem.
nec solum sua sed et suorum bona opera
nostra facit. **Celum enim et terram**
et omnia que deus habet tam cor-
palia quam spiritualia temporalia et
eternalia presentia et futura in deo
et cum deo veraciter possidemus.
Quod aperte insinuat Apostolus
prima Corinthio. tercio dicens.
Omnia nostra sunt. siue mundus
siue vita. siue mors. siue presentia
siue futura. omnia nostra sunt.
nos autem christi. christus autem dei.
Omnia autem propter electos. **Vinc**
Bernardus. super illo verbo **Iohannis**
17. **Cum exaltatus fuero a terra.**
dicit. **Ego arbitror hunc sermonem**
quem dixit unigenitus. scilicet **Cum**
exaltatus fuero a te. cunctis eius
fratribus posse esse comunem. **Et**
subiungit. **Ego si exaltatus fuero**
a terra audacter dico omnia tra-
ham ad me ipsum. a omnia serui-
ent michi. nec temeritate usurpo
michi vocem fratris mei cuius
me in duo similitudinem. **Quod si**
ita est ymmo quia ita est. non pu-
tent diuites seculi fratres christi so-
lum possidere celestia. cum audiunt
Beati pauperes spiritu. sed possi-
dent etiam terrena. iuxta illud.
Apostoli **Tamquam nichil habere**
et omnia possidentes. non me-
dicantes ut miseri sed in deo omnia
possidentes. quia fidei totus mun-
dus diuitiarum est. **Totus plane**
quia tam prospera quam etiam aduer-
sa eque seruiunt ei. **Cum enim**
omnia propter electos sint crea-

ta. tunc idem mundus primum totum no-
bis seruit cum nos dei seruicio to-
tos et integraliter applicamus.
Quod cum fecerimus tunc fiducialiter pos-
sumus dicere illud Lu. 11. **Omnia michi**
tradita sunt a patre meo. **Pro**
secundo me. ubi habet etiam fructus consistit
in omnium malorum dissimulatione. cum non
respicit deus eos in peccatis que huius tempore
sunt facturi sed sicut sunt coram eo sepe
promissuri. **Unde licet David quissima**
peccata committet. de eo tamen dixit deus.
Inueni virum secundum cor meum.
sciens quod licet grauiter peccaret
in peccato tamen non perseuera-
ret. **Sic Paulus vocatur vas ele-**
ctiois etiam tempore persecuti-
onis. quia quod breuiter perpe-
trauit postea fortissime emenda-
uit. **Vinc de electis dicitur Psal.**
117. **Montes commouebuntur et**
colles contremiscent. misericor-
dia autem mea non recedet a te.
et fons pacis mee non mouebi-
tur. **Et Psal.** **In eternum serua-**
bo illi misericordiam meam. **Et illud**
idem. **Misericordiam autem meam non**
dispergam ab eo neque nocebo in
veritate mea. **Quia et delinquet**
in tempore non tamen permanet
in delicto. **Nam si occiderint non**
collidentur. quia dominus suppo-
nit manum suam. **Vinc de eisdem**
electis dicitur Eze. xvi. **Expandi**
amicum meum super te. ne vide-
am ignominiam tuam. amicum
caritatem suam vocans. **Et hoc**
est quod. Iohan. 17. dicit. **Omnia**
qui natus est ex deo non facit pec-
catum quoniam semper ipse in eo manet.
vocans hic semper quod ibi amicum.
Hac iterum dicit etiam in thymate

in principio proposito scilicet **N**ō ē
arbor bona que facit fructus ma-
los. De hys duobus membris scz
honorum remuneratione et malo-
rum dissimulatione dicit **Bernar-**
dus. **S**tat propositum dei. stat līna
paris fixa in eternitate sup timē-
tes eum. ipso rum et dissimulans
mala et remunerās bona. ut mi-
ro modo non modo bona sed et
mala eis cooperentur in bonum.
Et subiūgit. **V**ic aduertit electos
quali nūq̄ peccasse. **N**am si qua
deliquisse videntur in tēpore non
apparet in eternitate. q̄a caritas
operit multitudinem peccatorū.
Sed diceret aliquis illud **A**pосто-
li ad **Roma. ix.** **Q**uid ad hec? **V**o-
luntatis eius quis resistet. **R**espō-
det tibi non ego sed apostolus. **O**-
homo tu quis es qui respōdeas de-
o. **N**ūquid dicit figmētū ei qui se
fixit. quid me fecisti sic **A**n non
habet potestatem figul⁹ lutū ex e-
adem massa facere aliud vas in ho-
norem aliud autēq̄ in contumeliā?
Vic **Exo.** **M**iserebor cui volūto
et misericordiā p̄stabo cui misere-
bor. **V**ic apostolus vbi supra.
Ergo cui vult miseretur et quem
vult inducat. **T**u ergo vt ait.
Aplus fide sta. et age qd bonū ē
et spera fiduciale te esse vnū de
numero electorū. **Q**uā-
tus fructus bonarū arborū confi-
sit in oīm que sūt honorū coopa-
tionē **V**ic fructus priorū fructū in
modiū superaddit **M**ulto enim
plus est malū in bonū coopatio. q̄
eiusdē malū sola dissimulatio **E**lec-
tis ergo dei super predictōs fruc-
t⁹ additur etiā iste. vt oīa que

sunt cooperentur eis in bonum **E**t
miro modo nō solū bona sed etiā
mala. nec solū p̄pria s̄ etiā aliēa
eis cooperantur in bonū **S**icut enim
homo istigante dyabolo ex bono
scit elicere malū. vt cū splēdet
virtutib⁹ incipit supbire. sic de⁹
multo virtuos⁹ ex malis electo-
rū nouit elicere bonū. a simplici
ē malū scit conūtē in bonū **V**erbi
gratia **N**unq̄ nō mala electorum
cooperantur eis in bonū. cum ex
eisdem malis cōmissis timidiōēs
humiliores cautiōes circumspec-
tiores reuerentiores et in dilectiōe
seruentiores corā deo apparebūt.
Que omnia probari poterūt per
scripturam **E**t hoc est qd ait apos-
tolus ad **Roma. viij.** **S**ciū qm̄
diligentibus deum omnia coopā-
tur in bonum **A**n non filius qui
luxuriose viuendo sbam suam cū
meretricib⁹ deuorauit. et reuer-
sus ad patrē taz benignissime est
suscept⁹. pariterq̄ stola prima
et annulo cum symphonia est ho-
noratus. nō plus p̄m diligē de-
buit q̄ disciplinatus filius q̄ nū-
quā fuit a patre talit̄ honorat⁹?
ipso filio dicente. **E**cce tot annis
seruiui tibi et nunquā mandatu-
tuum preterui et nunquā deuis-
ti michi hēdum vt epularet cum
amicis meis. **V**ic **Paulus** confi-
derans q̄ peccata que corinthiis
ad memoriam reuocauerat coop-
abantur in bonum dixit **E**cce hoc
ipsum quod contristauī vos quā-
tam in vobis operatur sollicitudi-
nem. sed defensionē. sed indigna-
tionem. sed timorem. sed desideri-
um. sed emulationē. sed viciā

Peccata que peccata que omiserant non
solum corinthiis non nocuerant sed
in bonum eis veraciter peruenierunt

¶ Quintus fructus electarum
arborum consistit in singulari di-
lectione. Hec autem singularis
dilectio cognosci poterit tribus si-
gnis scilicet in arra desponsationis
respectu diuine intuitionis
affectu in fine dilectionis **¶ Primo**
dico singularis dilectionis quam sin-
gulariter exhibet electis est arra
desponsationis que arra non est ali-
ud nisi donum gratie unicuique sin-
gulariter collatum De quo dicit **Ap. 9**
Unicuique vestrum data est gratia
secundum mensuram donationis christi
Et iterum Unusquisque habet do-
num a deo unum sic alius autem sic
De quibus etiam dominus dicit **Gre.**
Quia dispensatione deus cum elec-
tis suis dona dispensat ut illi det
quod isti denegat et alteri magis
et alteri minus tribuat ut dum illi
iste quod ipse non habet habet con-
spicit dona dei vicissim alteri in altero
miratur et ex hac admiratione
humiliatur. Hoc enim agit in cordi-
bus hominum quod in regionibus terrarum
Unde non omnes regiones omnes fru-
ctus proferunt Proferunt enim una re-
gio fructus quos alia non proferunt ut
commercium sit inter homines di-
uersarum regionum quod non
esset si omnis regio omnia gene-
ra fructuum proferret. Sic etiam
est de diuisis generis diuini hominibus
datis **¶ Secundum** signum
singularis dilectionis consistit
in respectu diuine intuitionis
Sicut enim in creando vultus sin-
gularum distinguit ad inuicem ut

nullas dispositionem alterius ha-
bere videatur sic et respectus
diuine intuitionis in singulis al-
teratur licet idem permaneat in
seipso Quia sicut in dissimilis
sibi in dissimiliter manens dissimi-
lia operatur sic etiam in dissimi-
lis manens in dissimiliter dissimi-
les respectus habet ad electos
Et hoc est quod dicitur **Wester. 20**
Facies tua plena est gratiarum
quia singuli electorum in aspectu
dei faciem intuentur que se tui suo
congruat. Nam peccatori exhibet faci-
em suam ut iratam penitenti aurem
ut clementem satisfacti vero ut
adiuuantem et sic de singulis pau-
ratur singulis enim intuentibus ex-
hibet et aspectum faciei sue secundum statum
suum et sicut conuenit deuotioni
sue Et hoc est quod dicit **Luce. vi.**
Eadem mensura quam mensi fueritis
remetietur vobis. Non exponens. **¶**
Dicitur. Ex eo quod anima se vehementer
diligere sentit etiam se diligere ve-
hementer non ambigit ne de sua sin-
gulari intentione sollicitudine cura
et opera qua incessanter et ardent
inuiolat quemadmodum placeat
deus esse hec omnia inuoluntanter
in eo agnoscat Et subiungit **¶**
ergo qualem te paraueris deo talis
oportet ut appareat tibi deus. **¶**
Dicitur sicut in **Ezechiele** dicitur quod
etiam ex hoc mutuo dei et hominum
aspectu hoc contingit mirabile ut
singulis faciem eius contemplati-
bus aspectum suum exhibeat
ne si se ab omnibus auertat et so-
lum eum qui se tunc aspiciet intuea-
tur Et hoc est quod dicit beatus
Augustinus. Sic michi videtur

cum eius miseratio nes circa me
attendo . q̄ si fas est dicere quo
dāmodo nichil agat de mīsi vt sa
luti mee prouideat . a quasi omni
um oblati michi soli valet **In**
de manat illud frequēs verbuꝝ p̄
phetarū **V**uit dñs i cuiꝝ spūsto
Testū signū dilectionis singula
ris ē intima deuotio q̄ interduꝝ in
tanto ymbre celestium bonoz um
exuberat vt nulli videatur siml
exhiberi **V**ine sponsa in **C**anticis
inebriata hoc amore dicit **D**ilectꝝ
meus michi a ego illi **A**c si dicat .
ipse michi solus est in affectu et
ego sola sibi **T** **C** **S**extus
fructus consistit in spūali cōsolatione
Sicut em̄ fructus mali pomi tres
sensus corporis t̄ficat . scz visu per
coloris fragrantiam . olfactuꝝ per
odoris sui violentiā . gustū p̄ dul
coris expientiam **S**ic fructus deꝝ
tota trinitas veniens ad animaz
colorem tres sensus spūaliē ac
ceptos scz intellectum voluntatē
et memoriā diuinitus afficit .
Nam filius illuminat intellectuꝝ .
tamq̄ color visum . pater vero i
flāmat affectū tamq̄ sapor olfac
tum . spiritussanctus memoriā
sentire facit dei p̄ntiā sicut gustꝝ
sentit dulcorē **D**e aduentu filij di
xit **B**ernardus **S**i sensero michi
aperiri sensum vt intelligā scrip
turas . aut insu so lumine de super
euelari misteria . nō ambigo spō
sum adesse id est filium . **N**am de
plenitudine eius ista accepimus
Quid est autē patrem venire ad
animam nisi afficere ad amorem
sapientiē **P**atris quippe diligere
est . a dei patris aduentus ex ihu

ta dilectione probat **S**i ergo dig
natur venire ad me in caritate . i
hoc cognoscam q̄ non sit solus
filius illuminans intellectum sed
venerit et pater suus cum eo illā
mans affectum **S**ic spiritussanc
tus qui super mel dulcis est facit
memoriā sentire dulcedinem su
az . vt ammirando dicere oportet
at q̄ eius modi est illud **P**salmi .
Quam magna multitudo dulcedi
nis tue domine **H**ec consolatio o
uenienter describitur **E**zechielis
xliij . vbi de quadam arborē bea
tum hominem designante dicitur
Fructus eius non deficiet sed
afferet per singulos menses pri
mitiua . quia aque eius de sanctu
ario egredientur . **P**er que pri
mitiua spūalis consolatio accipi
tur . que bene sic dicitur . quia si
cut primitiua sunt fructus prean
ticipati . sic talis consolatio est im
maturus fructus celestium gau
diorum . a hoc est quod subiungit
Aque enim eius id est gratia cō
solationis . de sanctuario id est de
regno celorum egredientur . **C**ui
simile dicit **P**salmus . **D**e torren
te voluptatis tue potabis eos **C**u
ius fructus per singulos menses
rapimus . cuiꝝ interpolatis tempo
ribus talibus consolationibꝝ hic
refouemur **E**t hoc est quod dicit
Ecclēstici . vi . **I**n opere dei exi
guum laborabis . et cito edes de
generationibus illius . **C**ur auteꝝ
talibus primitiis nutriamur sta
tīm subiungit . **Q**uoniā aspera ē
nimium sapientiā indoctis . a nō
p̄manebit in illa excors . a quasi
lapidis virtꝝ p̄batio erit in ill . a
aa in

~~domus sunt et dicantur veritates~~
ideo non in multis ē manifestata

Sermo .xv. Sermo quartus
Vnde supra . De septemplici do
mo dei.

Edificate michi domum
et erit acceptabilis mi
chi Aggei primo . Dicit
beatus Augustinus . Quocienscuq;
q; altaris vel templi festiuitatem
colimus . si diligenter et fideliter
atte ndimus . et iuste a sancte vi
uimus . quidquid in templis ma
nufactis agitur . totum in nobis
spirituali edificatione adimple
tur . Nam vt ait beatus Gregori
us . In plerisq; corporalibus in
struimur . quid in spiritualibus
sit agendum . In verbis ergo p
positis duo intelligimus . scilicet
de cuiusdam domus edificatione
Secundo de eiusdem domus edifi
citate gratificatione . Primum ibi .
Edificate michi domū . Secūduz
ibi Et erit acceptabil' michi .
Sed quia multiplex est domus
dei iuxta morem principum tē
qui multas hnt domos . ideo ne
sermo currat in equiuoco distim
guēda est domus dei . vt sciamus
de qua domo edificāda dñs nos
hortatur Propter quod sciendū .
q; dominus qui habet in femore
suo scriptū rex regum et dominus
dominantū septem habet domus
scilicet eternalem . virginalem .
singularem . misterialem . materi
alem . sacramentalem . et spiritua
lem . Nam de prima domo scili
cet eternali dicitur Iheremie no
po . O Israhel quam magna est

domus dei a ingens locus possessi
onis eius Item Iohannis de cio
quarto dicitur In domo patris
mei mansiones multe sūt . De se
cunda domo . scilicet virginali cā
tatur in laude virginis . Domus
pudici pectoris templum repente
fit dei . De tertia domo scilicet sin
gulari que est cristus secundum
hominem dicitur Prouerbiozum
ex persona diuine sapientie Intra
ui in domum meam . Quod tunc
vltiq; factum est quando ingredi
ens in vterum virginis domus
incarnatus est . Que domus ideo
singularis siue personalis dicitur .
qua non habuit similez sit i
neq; parem . De quarta domo
scilicet misteriali que est ecclesia mi
litans dicitur I libro Sapientie .
Sapientia edificauit sibi domum
excidit in ea colūpnas septem .
que sūt septez sacramenta . super
que fundata est ecclesia . De qui
ta domo scilicet sacramentali q
est sacramentum corporis domi
ni dicitur in Psalmo . Domum
tuam decet sanctitudo domine in
longitudine dierum . De septima
domo videlicet spirituali dicitur
in Psalmis . Domine dilexi de co
rem domus tue . Hec septem lo
ca omnia dicuntur et sunt veraci
ter domus dei . quia in eis habi
tat deus . De hys septem domi
bus dicitur Luce decimo nono .
Domus mea domus orationis vo
cabitur . quia in hys omnibus
qui petit accipit et qui querit in
uenit et pulsati aperietur . iuxta
promissum domini nostri ihesu
cristi . Quod autem singule iste

domus durat

domus orationis patet per fugu
la discurrenti. nam in oibus deus
et dominus oratur. **B C**

In prima domo eternali deus ab
inhabitantibus sanctis tripliciter
adoratur scilicet affectu laudationis
gratiarum actionis et glorificationis
Nam de primo et secundo dicitur
Psa. Gratiarum actio et vox laus
audientur in ea scilicet domo eterna
li. De tercio scilicet glorificatione dicitur
in Apoca. Audiui vocem occi
sorum clamantium et dicentium Vix
dica domine sanguinem nostrum
Quod ut ait Gre. non faciunt
cupidi vindicte. sed ut eorum cor
pora de quorum sudore et labore ta
tam gloriam sunt consecuti eisdem
gaudis persuantur. ut quod nunc
est simplex ex adiunctis corpo
ribus fiat duplex. Propter quod
eisdem sanctis et eorum clamoribus
respondit deus dicens. Adhuc su
stincte modicum tempus donec
impleatur numerus fratrum vestro
rum Et date sunt eis singule sto
le. hoc est solius anime gaudium.
Nec consummabuntur sancti quoniam
tumcumque dilecti deo quousque et
nos ibidem fuerimus congregati
Primam orationem laudis perfu
dunt sancti ex leta dei visione.
Secundam ex periculis euasione.
Terciam ex corporum defecti
one Primam dico orationem lau
dis fundunt ex leta dei visione.
Videntes enim deum facie ad fa
ciem tot et tanta vident mirabi
lia et mirabilium inuentiones ut
in laude dei totaliter se effundant
Secundo quia post tergum vi
dent se tot pericula euasisse. ihesu

tos laqueos transisse. de fortissimis
hostibus. scilicet carne mundo et deo
mibus triumphasse. et omnia non
propria virtute sed dei virtute
vixisse. in gratiarum actione totaliter
toti se effundunt. Tercio orant
deum ut eorum corpora assumant
videntes in speculo veritatis quod tam
tam gratiam de labore et sudore
corporum sunt adepti. et ideo ex o
mni affectu effundunt se in oratione.
ut ad eandem gloriam persueven
dam ipsorum corpora assumant.
ut quod nunc est simplex in reliquum fi
at duplex. Secunda domus est
vterus virginialis. que domus si
militer domus orationis vocatur.
quia usque in fine seculi pro salu
te hominum interpellat Ad hoc est
nimis instituta. ut cuius rigor u
sitate a maiestate egreditur volens
dampnare homines. ipsa in plenam
potestate posita rigori se opponat.
scilicet dei suis orationibus in clem
tiam commutando. **C C**
Sunt autem tria que ad hanc faci
enda gloriosam dominam nostram
obligant debitorum. scilicet gratie inue
ntio. materna affectio. et filii reco
mmemoratio. que tria predicta tamquam
fortissimi clau ipsam cogunt pro
nobis miseris exorare. Primum
cogens ut eam oporteat pro no
bis filium exorare. est gratie inue
ntio. Nam gratiam in qua conditi fu
imus per preuicationem primo
tum parentum perdidimus om
nes. quam maria teste angelo inue
nit. Est autem in iure tam ecclesi
astico quam civili conueniens et di
gnum ut qui rem alterius inue
nit restituat ei. Secunda causa
aa nq

rogens virginem matrē ē affectio materna qua est et dicitur mater nostra. Cum em̄ sui gratia filius eius dominus noster ih̄s xp̄s dignetur nos vocare fr̄es dicens per **Psalmistam** Nunciabo nomē tuū fratrib⁹ meis. Et **Mathei** ultimo. **Ite** nunciate fratrib⁹ meis ac̄. **Ex** hac affinitate fratris nostri mater eius conuic̄ esse mater nostra. vt sc̄m̄ **Ap̄lm** sit ipse primogenitus in multis fratrib⁹. **Vinc** de filio naturali dicitur. **Peperit** filiū suū primo genitum. **Scimus** autē q̄ oīs mater naturali inclinatioe filios diligit et desiderat eis bonum. **Tercia** causa fortissime eam cogens ad orandū p̄ nobis est filij recōmendatio. q̄ loco et tēpore passiōis in nomine ioh̄anis qui gr̄a interpretatur nos ei recōmendauit dicens. **Mulier** ecce fili⁹ tuus. **Ac** si dicat. **Vide** mater qd̄ pro peccatoribus patior et habe eos misericorditer rēcommisso. ne tāta amaritudo passiōis mee in eis frustretur. **Hec** recōmendatio in suis visceribus ita profunda est vt pro nobis omni tēpore intercedat. **Vnde** q̄ iam dudum dictum est per **Ysaia** **Abstō** de fugiētes et vagos ne prodas. hoc dictū est in cruce. **mulier** ecce filius tuus. **D** **Tercia** domus est et dicitur singularis q̄ est homo cristus ih̄sus. **Qui** idē o singularis dicitur. quia non habuit similem neq̄ parem. **Qui** iusta ratione domus orationis dicitur. quia pro nobis continue patrem interpellat. cum omnis vi

ta quam habuerit super terram nichil aliud fuit q̄ oratio pro electis. **Obmissis** autem orationib⁹ quibus in montibus pernoctauit qua in agonia anxius sanguinē sudauit. qua in cruce positus pro persecutorib⁹ exorauit. de hac sola oratione quam **Johannis** de primo septimo caplo orauit ad patrem. cum per passiōem volens trāfire ex hoc mundo orauit dicens. **pater** clarifica filium tuū. **venit** horauit filius tuus clarificet te. **dicens** **Iti** quibus verbis cū sequentibus quatuor maxima bona et optima dōna pro nobis orauit ad patrem. petēs ab omnib⁹ malis defensionem. presentis vite sanctificationem. vniōis perfectionem. eterne glorie sanctificationem. **Primo** dico orauit p̄ nobis apud patrem omnium malorum defensionem. cum dicebat. **Non** rogo vt tollas eos de mundo. sed vt serues eos a malo. **Secundo** orauit pro nobis presentis vite sanctificationem. cū dicebat. **Pater** sanctifica eos in veritate. **Et** sequitur. **Et** ego pro eis sanctifico meipsum. scilicet per sustinentiam passiōis. vt et ipsi sint sanctificati in veritate per meritā passiōis mee. **Tercio** orauit pro nobis vniōis perfectionem. cum dicebat. **Pater** serua eos in nomine tuo quos dedisti michi. vt sint vnum sicut nos vnum sumus. **Et** sequitur. **Non** p̄ hys rogo tantum. sed pro hys q̄ credituri sunt p̄ verbum eorū in me. vt omnes vnum sint sicut tu pater in me et ego in te. et ipi

unum sint in nobis sicut et nos
unum sumus . ego in eis et tu in
me ut sint consummati in unum
Quarto orauit pro nobis et
ne vite glorificationem . cum di
cebat . **P**ater clarifica filium tuum
ut filius tuus clarificet te . ut om
ne quod dedisti ei det eis vitam e
ternam . **E**t quid filio pater dedit .
Incarnati . laboriose conuersari .
in cruce turpari . morte multari .
non solum turpi primo turpissima .
et hec dant nobis vitam eternam .
Nec hys orationibus contentus .
sed et orat pro nobis in celo . di
cente **J**ohanne in sua canonica .
Filioli ne peccemus . quod si fecerimus
aduocatum habemus in celo apud
patrem ihesum christum iustum qui
interpellat pro nobis . et ipse est
propiciatio pro peccatis nostris
De hys duabus orationibus ma
tris et filii dicit beatus **B**ernar
dus **S**ecurum habes accessum ad
deum o homo . ubi mater ostendit
filio pectus et vbera . filius patri
latus et vulnera . nec vlla potest
esse repulsa ubi tot concurrunt
caritatis insignia . **E** **C**
Quarta domus dei est et dicitur
sacramentalis que est ecclesia mi
litans . que pro filiis tam bonis
quam discoloris supplicat incessanter .
Orat autem tripliciter . scilicet pro
peccatoribus ut conuertantur . pro
bonis ut in melius promouean
tur . et ut mala aduersantia aufe
rantur . **D**e prima oratione dicitur
in **P**salmo . **C**onuerte nos
deus salutaris noster . **D**e secun
da ibidem dicitur . **B**enefac do
mine bonis et rectis corde . **D**e terti

a clamat ecclesia . **A**mohe a me
plagas tuas . quia a fortitudine
manus tue lego defeci in increpationi
bus . quia a pro iniquitate corri
puisti hominem . **E**t quia ecclesia
est sponsa christi de sponsata ei ut
dicitur **O**see . **I**n fide de sponsaui
te michi ideo attraxi te . septem
sacramentis glorificata pariter et
ornata . ideo ipsa pro sua reueren
tia exauditur . **Q**uinta do
mus est corpus christi ubi vere deus
sub speciebus sacramentalibus
tamquam in domo virtute passionis
sue pro nobis miseris cotidie im
molatur et mactatur **D**e qua quodam
domo dicitur in **P**s . **V**elus id est
amor domus tue comedit me . id
est . comestibilem me fecit . quem
admodum saluator de seipso dicit
Carnea vere est cibus et sanguis
meus vere est potus . **Q**ui man
ducat meam carnem et bibit me
um sanguinem in me manet uere . **D**e qua
immolatione dicit **G**regorius .
Singulariter ad absolutionem
peccatorum nostrorum oblata cum
lacrimis sacri altaris hostia suffra
gatur . quia is qui in se surgens a
mortuis iam non moritur adhuc
per hanc in suo misterio pro nobis
patitur . **N**am totiens ei sue passi
onis hostiam offerimus quotiens
nobis ad consolationem nostram
passionem illius reparamus . **N**ec
ergo domus dei tripliciter pro
nobis orat . scilicet pro hys qui sunt
in terra ut sanctificentur . pro hys
vero qui sunt in purgatorio ut li
berentur . pro saluatis vero in celo
gratum actioes exhibent . **I**n eadem figu
ra facta hostia super calicem in
v

tres partes diuiditur. quarum vna
pars mittit inferi hoc est i calice
ad suffragandū hys q̄ sūt i purga
torio. due vero ptes tenēt superi
p̄ hys q̄ sunt in eccia et i celo.

Sexta domus dei est materia
lis ex lignis et lapidibus fabricata.
cuius hodie de uitatione colimus. q̄
similit̄ domus orōnis dicitur. q̄ po
pulus ad hoc in ea congregat̄. ut sit
orantes facilius impetremus quicquid vi
te et rationabiliter fuerit a deo postu
latum. quod impossibile est sine Erego.
preces multorum non exaudiri. **Q**
deus tamen in veteri testamento quod in
novo promissit firmissime. ut quod i vo
cibus dei suo deo i ceteris postulatum
fuerit hoc siue omni ambiguo exaudi
atur. **V**nde in Regum vii. dicitur
quod cum Salomon oplessit et edificare
domum dei orauit ad dominum dicens
Si peccauerit homo in proximum suum.
si fugerit populum inimicos suos. si
clausum fuerit celum. si orta fuerit fa
mes in terra aut pestilentia. aut
corruptus aer. **E**t infra. Si quis con
grauerit plagam cordis sui. et expa
deat ad deum manus suas in hac domo.
tu exaudies in celo et propiciaberis
ei ut des vnicuique secundum omnes vias su
as sicut videris cor eius. quia tu so
lus nosti corda hominum. **E**t sequitur in
fra. Apparuit dominus Salomoni et dix
it ei. Exaudiui orationem tuam quam
deprecatus es coram me. sanctifica
ui enim michi domum hanc quam edifica
sti. ut ponam ibi nomen meum in sem
piternum. et erunt oculi mei et cor
meum ibi omnibus diebus. **S**imilit̄
in nouo testamento hoc exauditio
nis genus firmissime est promissum
Luce. xi. ubi dicitur. Amen dico vobis

petite et accipietis. **A**c si dicat E
go qui sum veritas in promittendo. cari
tas in desiderando. plena potestas
in soluendo. dico vobis petite et ac
cipietis. quate et inuenietis. pulsa
te et aperietur vobis **E**t subiungit
Omnis enim qui petit accipit et qui
querit inuenit. et pulsanti aperi
et. **I**n quibus vobis tria nobis in
finu at. que orationes nostras faci
unt efficaces. scilicet affectionem orati
onem et operationem. ut sit sensus Om
nis qui petit per cordis affectionem. qui
querit per orationis supplicationem.
qui pulsat per cordis operationem. si
ne omni ambiguo exaudietur. **S**
Septima domus est anima rationalis. que
similit̄ domus dei dicitur. quia Apulus
dicit cristum habitare per fidem in cor
dibus nostris. **Q**ue merito domus o
rationis dicitur. quia fortissimas orones
fuit ad dominum. **V**erum quia omnes alie
domus huc usque dicte propter solam hanc do
mum sunt constitute. dicente Apulo. **O**ia
propter electos. quod per inductionem de sin
gulis domibus patet. scilicet inueni.
ideo obmissis omnibus aliis domibus
solu de hac domo que est anima rationalis que
modo sit edificanda. ut fiat domus dei
in sequentibus sermonibus est dicendum.
adiuuante domino nostro qui est benedictus et

Sermo. xci. **S**ermo. v. vñ supra.
Quo in domum dei anima preparat
secundum sex que currunt ad perfectionem et
electi est.

Edificate michi domum et e
rit acceptabilis michi. **A**g
gei ut s. **V**ita domus dei di
stinctione patet domus hic intente e
lectio. nunc videndum est de domus hu
ius edificatione. **N**am de illa domo

veraciter hortatur nos dominus edificanda eo quod pores domus sunt duorum edificate. nec earum edificatio in secula residet per testate. quippe quas solus deus propter nos miseros edificavit. **R.** Sed antequam nos edificare incipiamus mouenda est questio hec et soluenda. cur dominus tam absolute moneat nos edificare. cum per **Ps.** dicat. Nisi dominus edificauerit domum nostram. quod si frustra agitur cur ut edificemur tam libere precipit? Ad quod dicendum quod in quolibet bono opere duo oportet concurrere. scilicet dei gratia et liberum arbitrium. hoc est hominem operantem et deum cooperantem. et ideo eadem bona opera aliquando a deo cooperante. aliquando ab homine nunciatur facta. **Vinc.** est quod per **Aplos** dicitur deus reddit unicuique secundum opera sua. cum per eundem dicatur deus qui operatur in nobis a velle et perficere per bona voluntate. **L.** Vinc. est quod alias dicitur appropinquante deo et appropinquabit vobis. Cum alias dicat. Nemo venit ad me nisi pater meus traxerit illum. In omnibus hiis dei gratia et libertas arbitrii declarantur. quod ab eo in bono opere conveniunt et conveniunt. **Q.** Vinc. ad edificium domus aie accedam? Et quod secundo Augustinum ut supra patuit. quicquid in temporalibus manufactis agitur totum in nobis spiritualiter adimplet. scilicet quod domus materialis primo edificatur. secundo purgatur. tertio consecratur. quarto ornatur. quinto in ea celebratur. sexto deus in templo presertatur. Ideo ab edificandis domus incipimus. primo dicimus quod ad perfectionem materialis domus constructio est principaliter tractanda. scilicet quod fundamentum superedificium atque tractum

Quae sunt spiritualiter intellecta ad perfectionem domus spiritualis requirunt quae sunt fides spes et caritas. **R.** Per fundamentum fides intelligitur secundum **Aplos** fundamentum aliud nullo modo potest poni nisi per id quod positum est quod est Christus Iesus. scilicet fides de Christo Iesu. Et hoc tripliciter dicitur. Primo quod sic fundamentum est primum. sic fides est primum in omni genere meritum. Quia ut ait **Aplos** impossibile est sine fide placere deo. Secundo quod sic fundamentum portat et non portatur sicut fides. Tertio quod sic fundamentum in edificio non videtur. sic fides est de his que non videntur. dicente **Aplo** ad hebraeos xi. Fides est sperandarum substantiarum argumentum non apparentium. **Q.** De hac fide tam dicatur. scilicet de eius veritate. quantitate. et qualitate. De primo sciendum quod veritas fidei constat in duodecim articulis quos duo decim **Aplos** volentes ire in dispersionem invocato spiritu sancto sportaverunt. Quorum primus Petrus primum lapidem ponendo dixit. Credo in deum patrem omnipotentem creatorem caeli et terre. Post quem Andreas dixit. Et in Iesum Christum filium eius unicum dominum nostrum. Et hic tacuit. Tertium Iacobus subiungit. Qui conceptus est de spiritu sancto natus ex maria virgine. Quartum Iohannes. Passus sub pontio pilato crucifixus mortuus et sepultus. Quintum Philippus suum lapidem posuit. Describit ad inferna tertia die surrexit a mortuis. Sextum Bartholomeus addidit. Ascendit ad caelos sedet ad dexteram dei patris omnipotentis. Septimum Thomas subdit. Inde venturus est iudicare vivos et mortuos. Octavum Mattheus adiecit. Credo in

spiritum sanctum. **Nonus** Iacobus
b9 minor. **Scam** ecclesiam catholicam
a decimo Symone addidit. **Nonis**
fione peccatorum. **Undecimus** Judas ap-
posuit. **Carmis** resurrectione. **Duo**
decimus Mathias cludit. **Et** vitam
eternam. **In** quibus omnibus subintelligitur
quod est a singulis. **Credo** **Et** notandum
quod in singulis istis symbolis hęc diuicio
a subiungit partes similes sequen-
tibus. **Ac** si dicat singuli. **Credo** pro
ores animas et meum articulum hęc
anecto. **Et** sciendum quod veritas veritas
fidei in hęc articulis plene consistit.
nec minuendum est aliquid nec addendum
nisi quod in hęc intelligitur. **relecta** con-
sequitur. **Vic** **Exo**. dicitur. **Diues** non ad-
dat nec pauper minuat. **et** **Ap9**. **Et**
si angelus de celo euangelizat aliud pro-
ter id quod euangelizauit. **uobis** anathe-
ma sit. **Vic** **Apoca**. ultio dicitur. **Certe**
scitote hodie omnes audientia uerba libri hu-
ius. **si** quis appouerit apponatur super
illum deus plagas scriptas in libro
hoc. **et** si quis diminuerit auferatur de
parte eius de libro uite. **Unde** duode-
cim articuli designati sunt per duodecim
lapides quos duodecim tribus israel de
phidoro iordanis ad litus portauerunt.
et super eis deo sua sacrificia obtule-
runt. **Per** quod inuenitur quod per duodecim ar-
ticulos de phidoro dimittatis hęc duode-
cim articuli ad litus iordanis. **id est** ad no-
ticiam christianam sunt deportati. **De**
Secundo sciendum est de fide in quietate. **id est**
quod est de beatitudine. **quam** paucis uerbis de-
scribit nobis **Ap9**. dicitur. **Neque** citius
eritio ual; neque propiciu. **sed** fides que per
dilectionem operatur. **In** quibus uerbis duo
tagit. **scilicet** operatione et dilectione.
Na fides sine operatione mortua est.
sine dilectione ficta. **Vic** **Jacobus**

Sic corpus sine spiritu mortuum est. **sic** fi-
des sine operibus. **De**. **11**. dicit **Ap9**.
Si habuero fidem ita ut motes traherem.
caritatem autem non habeam nihil
suum. **Sic** igitur uita hominis probatur motus
et calor. ita motus operatiois. et ca-
lor dilectionis fidei probatur uita. **Et**
Tercio dicendum est de quantitate fidei.
in hoc est quod magis esse de beatitudine. **Debet**
autem esse tantum de corde in operibus. de omni
opera se extendat. **Quod** istinuat uideatur
Cre. dicitur. **De** integritate fidei li-
gua mens manus requiritur. **ut** in ore
duorum uel trium testium stet omne uerbum
In primo deficiunt iudei. in secundo he-
retici. in tertio mali christiani. **Quod**
Secundum ad integritatem materialis
duodecim facies est superedificium. **eo** quod ex
solo fidei amato quantumcumque bono
nullatenus consistit domus. **Sic** ad inte-
gritatem domus spiritualis super fidem
tamen fidei super edificium est ponendum. **quod**
non est aliud nisi fortissima spes ad
deum erigenda. **Na** si quis tantam habe-
at fidem ut etiam motes traheret
si spes non adiunxerit non saluatur.
Vic **Iaco**. **11**. **Tu** credis quoniam unum
est deus et bene facis. **et** de omnes cre-
dunt et uitam non sciunt. **Sed** quia spes non
habent ideo non saluatur. **Iuste** autem super
edificium spes intelligitur. **quod** sic super
edificium sursum erigitur. **sic** spes sur-
sum erigit nos ad deum. **Et** quia sine
spe nemo saluatur. ideo de spe
hincualiter ad deum habenda mo-
nemur crebrius in scriptura. **Vic**
Ecc1 dicitur. **Respicite** filii hominum
et scitote quoniam nullus spes parauit
in domino et profusus est. **permanet** in
mandatis eius et derelictus est.
Et iterum monitus dominus per **Psalm**. **Qui**
habebit fiduciam meam hereditabit

montem sanctum meum. Et ite-
rum **Mathei.** Habete fiduciam e-
go sum. Ac si dicat. Non sum v-
nus de plebe qui vel mentiar in-
promittendo, vel sum impotens
in soluendo. vel impius iulendo.
sed suu veritas infallibilis opus irre-
fragabilis, caritas iugmentabilis.
Veru qz no ois spes veniet in co-
spectu dei. distinguendu e de spe vt
sciam9 qz nra spes obtineat quod
sperat. Propz qd sciendu e. tplex
e spes. scilicet maledicta. psumptio-
sa. et facta **Quere** rñca. xx. ser-
moe. **Cōfide** fili. **Terciu** fa-
ciēs ad integritatē dom9 matēi
al ē tectū. per quod caritas intel-
ligit. que i sacra scriptura opire
dicit peccā sic tectum **Vñ** in **Pro-**
uer. **Vni**usa delicta opit caritas
Itē **Eze.** Expandi amictū meū su-
per te. et opui ignominia tua. qd
de caritate oportz intelligi. qz ab-
scōdit oē malū ab oculis maiesta-
tis **Vñ** sicut aurū super uctū oī me-
tallo nobilitat illud. sic caritas a
hys opib9 supoucta oīa nobilitat
et gñificat apud deū **Die** in **Apō-**
dō. **Suade** o tibi emē aurū vt locu-
ples fias **Verū** qz scdm **Her.**
Magna res ē amor. sicut in eo g-
dus qbz pñcim9 pl9 l. min9 **Propz**
ē qd sciendu qz tres sūt gō9 in qb9
diuī diuersimode pñciūt **Sūt** emē
qz deū diligūt p oib9 i oib9 oib9 ex-
elus **Prō** p oib9 deū diligūt. qz
qz au9 deo trena diligūt. p oib9 tñ
deū. qz sic tpaia diligūt vt non a-
mittāt etna. **Hac** caritate nō ē i-
ferior cū salute. **De** qz dicit **Gre.**
Ad oēs hoīes scdm ioulgētiā sūt
oīa nra nob salua. si tñ nra sint.

hoc ē iustis laborib9 et fidelib9 ex-
ercitijs acq̄sita. hoc tñ saluo ne i-
eisdē ap̄ eisdē dñm offēdam9. nec
hęc pl9 q̄ deū diligam9. s̄ amoz
de i hys oib9 pferam9 **Qd** tñ fa-
cim9. si i rerū acq̄sitiōe fructione
dispēnsatiōe i dño nō peccam9 **Sic**
ḡ nob qz suppetūt exteri9 seruāt.
q̄ren9 a supne dilectōis studio aim
nō illectāt **CC** Sedo sūt alij p-
ficiētes i caritate qz deū i oib9 diu-
gūt. vt qz qd de tremis tēb9 tra-
ctāt hoc solū faciūt p̄t deū **Vñ** in
labore manuū cito a potu. et q̄q̄
opis occurrūt itēdūt placē deo. sci-
ētes et p̄ ocul habētes qz ad hoc
oīa trena data sūt vt in eis dño
placeat. et id sūma studēt diligēt
a. vt ea i debitū finē ordinet qz est
deus **Die** **Ap9** **Quē**qz facitis si-
ue i v̄lo hie in factō ad laudē dei
facite. nō q̄si hoīb9 placētes s̄ de-
o qz pbat corda. **Die** **Her.** **Sūt** qz
p̄ ocul habēt n̄ tñ qd agūt. s̄ qd
agēdo itēdūt **Cū** oīa em trena da-
ta sūt ad alliciēdu9 diligāt vt au-
ra. **Nā** scdm **Augusti.** ad hoc dat
spōsus arrā. vt i arra ip̄e amet.
Pl9 ē em qd adhuc dare disposi-
it. hoc ē sc̄p̄hū. **Tu** ḡ ne pl9 debi-
to diligas arrā. ne p̄das eū qz tibi
utilit arrā **CC** Tercio sūt alij
qz sp̄ctis oib9 ne fiat eis in mu-
sc̄p̄ulā solū deū diligūt. et oīa
euz **Ap̄lo** vt stereora arbitrat. ni-
chil aliud cogitātes. nichil aliud
intēdētes. nichil cupiētes ex oī-
bus nisi deum. **Flent** pre de sidēri-
o. suspirāt in meditationibus et
nichil pensant ex eis nisi deuz. di-
centes cū **Ps.** **Quis** em michi ē i
celo. et a te qd v̄lui sup terraz

Defecit caro mea et cor meum deus cordis mei et pars mea deus in eternum. **X** Hac de licatissima et oī laude dignissima caritate habundant patres nostri. cuius nos miseria indigni minuti sumā simbriam vīnam possem⁹ attingere. Ipsi sunt de quibus dicit Numeri. Vidimus quosdam de genere gygātes in quorum cōparatione q̄si locuste videbamur. quia bona dei que ipsi in maximo possidebāt nos in minimo non habemus ea. **E**ya domine qui in tua pietate q̄ris in nobis occasionem miserēdi. vt paterno tuo affectu satisfacias. huius tepide et negligētis cōuersationis iacturā suppleat et resarciat humilitas confisiois nostre. vt qui non laboramus. quia non posse nobis videmus consuetudine oēn aut negligētiarū nostrarū victi vel potius infecti. saltez vt sudore lacrimarum et rubore vultus nostri accusemus nosipos. vt q̄ magni nominis vmbriam et personale quoddam figmentum perfectiois apud homines exteri⁹ inuim⁹. interius apud te domine conscientie nostre inspectore cognoscētes paupertatē nostrā nō recēda⁹ a veritate et veritas liberabit nos. **A**d iuuante nos mīa ihesu cristi.

Sermo. xcx. Sermo. vi. vñ sup
Quō. vñ. mala incurrim⁹
 p peccm.

Vndate domum dñi. n.
Para. xxx. dicit Cri. su
 per illo verbo Mathēi.
Penitētiā agite. P̄ma cor inū

dat. sensum illuminat. aīas sādīficat. ad suscipiēdū deū iteriora pparat. nā alia tpat. ḡuita tēu pat. deo recōtiliat. āgelos letificat. mēta mltiplicat. dēones fugat. carnē domat. spm̄ roborat. celū ixtat. **H**abita ergo in potib⁹ dom⁹ distinctione. disticteg dom⁹ hic itēte edificatiōe. nunc fuato ordine. et fm Aug⁹. s̄māz in p̄mo sermōe ppositā. dicēdū ē de edificate dom⁹ mūdatiōe. cui suemēt de fuit v̄bū ppositū. **I**n q̄ duo itelligi⁹. scz dei exhortiōez. **S**ecūdo exhortiōis sp̄ificatiōne. **P**rimū ibi **Q**uādate **S**ecm̄ ibi domū dñi. **O**ccasiōe hui⁹ mūdatiōis tria p ordinē psequimur. **P**rimo de peccōz offēsiōe. **S**ecūdo de pene obligatiōe. **T**ercio de peccōrū mūdatiōe. **A**d de p̄mo sciēdū q̄ **Q**ue. sup expositū v̄bū **I**hē. dicitis. **P**ecā nrā diuiserūt it nos et deū dicit. **N**ā q̄ peccauerit a deo se diuidit. si aut peccā cōtinuauēit a deo lōge tēdit. si etiā cōtinuātē p̄speritas seq̄t. et nulla discipliā nlla districtiō. nlla icre patio ad eoz reuocat iduisiōe quā int se et deū ficit etiā libelluz repudij accipit. vt iā velut aliena derelicta faciat mala q̄ vult. **E**t sibiūgit. **V**ñ necesse ē vt peccātes qui o scq̄ tātō cōsiderē? āpli⁹ miseros q̄nto eos cōspici⁹ i sua culpa āpli⁹ sine flagello delictos. qz de speratis egris quicq̄d possūt dari medici p̄cipiūt et eis q̄ ad salutē reduci possūt q̄ appetūt dāe cōtradiūt. **E**x q̄ ep̄uatiōe dei a aīe seq̄t oē malū q̄ cū oīa neō p̄seq̄ potēt. ex quode i finitū nō ē dāe sciam. aliq̄ tamē

mala ex hñs omnibus prosequemur **B** **C** Propt̄ qđ sciēdū qđ septē mala iuerrim⁹ in peccis q̄ in se dñēt oē malū. s. oīm bonorū p̄uatiōēz. mēitorie vite mortificatiōēz. oīm bonorū opm frustratiōēz. vniūsal' eccie sepatiōēz. regni celestis exclusiōēz. deīa oīm scōz offēsiōēz. ⁊ pene obligatiōē. **C** **H**ec psequētes p̄ ordinem. s. mo viciū qđ qñ peccm̄ cōmittim⁹ oīm bonorū q̄ vnqđ fecim⁹ iuerrim⁹ p̄uatiōēz. **H**inc Nume. dī. Dies p̄ ores irriti fiāt. qm̄ polluta ē scifi ratio eīz. **I**tē Eze. Si auerterit se iust⁹ a iusticia sua. et fecerit iniquitatē. nūqđ viuēt. oēs em̄ iusticie sue q̄s fecit nō erūt in memoria. **S**ed de peccō cōmissō iuerrim⁹ meritozie vite mortificatiōēz. **D**e quo dicit Eze. xvij. **A**ia que peccauerit ip̄a moriet̄. **I**tē Jaco. i. **P**ecm̄ cōsumatū fuerit generat mortē. ymo qđ dēteri⁹ ē generat pl⁹ qđ mortēz. qz tales moriūt bonis et viuūt mal'. **Q**uod pulchre figuratū legim⁹ Lu. x. in eo qđ iēdit i latrones. quez spoliauerūt ḡuitis ⁊ vulneratū natalibus semiuuū reliquerūt. **D**ic Aug⁹. **V**era mors ē quā hōies nō timēt. **E**cce hęc ē sepatiō aīe a deo. qđ ē brā vita aīaz. **D**e qđ **B**er. **Q**uam mitius me p̄uaretis o amara mors vite v̄ su qđ frāū. **N**ā vita sine frāū ḡuior ē qđ mors. **T**ercio ex peccō iuerrim⁹ bonorū opm frustratiōēz. **Q**uid miruz. **N**ichil em̄ p̄t facere mortuus quod viuat. **C**erte nichil oīno. **H**inc **P**sai. i. dicitur **C**ū extenderitis manus vestras a uertam oculos meos. et cum m̄

uplicaueritis oratiōes vestras nō exaudiāvos. **M**anus enim vestre sanguine plene sūt. **E**t sequitur. **N**on offeratis ultra sacrificium frustra. **I**ncensum abhominatio ē michi. **S**abbata ⁊ solēpnitates vestras odiuit anima mea. **H**inc **J**ere. **F**rustra m̄plicabis medicinas. sanitas non erit tibi. **Q**uarto ex peccato iuerrim⁹ vniuersalis ecclesie sepatiōēz. **S**umus enim tanqđ membrum a reiduz quod abscisū a corpore nullam accipit influentiam. **D**e hñs figuratum legimus **L**eu. xij. **O**i tempore leprosus ⁊ immūdis habitabit extra castra. **I**tē **N**u. xx. **P**recipe filiis israel vt eiciāt de castris omnem leprosum. **V**nde et tales dicere poterunt illud **J**eremie. xv. **V**e michi mat' mea et qđ me genuisti viruz rix eoz discordie. **N**on feneraui nec feneraui michi qđ sp̄iā. **O**mnes maledi cūt michi. **Q**uinto ex peccō iuerrim⁹ regni ⁊ lorū exclusiōēz. **D**e talibus dī **M**atthi. **A**uferet a vob' regnū et dabit' genti faciēti fructum eius. **H**inc **A**p. i. **C**orinthoz. vi. **A**n nescitis quomā iniqui regnum dei non possidebūt. **I**tem **P**salm. xxxv. **M**ala bestia non ascendet. **N**am peccatum iusto nomne dicitur mala bestia. **Q**uia secundu; **P**salmistam. **H**omo cui i honore esset nē intellexit. comparatis est iumentis insipientibus et similis factus est illis. **S**extimo ex peccō iuerrim⁹ istem dāpnationē. **D**e q̄bus dicit i **P**s. **E**rubescāt ip̄ et dēducat̄ i infernū. **E**t itez. **C**ōtāl

peccatores in infernu3. De quib3
dicit Job .xx. Ducunt in bonis di
es suos. et i puncto descendunt ad
inferna. Item Eze. xxxij. Descen
dunt armis suis. hoc est cu3 ope
ribus suis quib3 contra dominu
pugnauerunt. **R** **C** Sex
to ex peccato inuicimus dei et
omniū sanctorum offensionem. qd in
ter omnia mala pessimum iudicat
Quia offenso creatore. ois crea
tura peccatoribus indignat. et mi
tatur vlcisci iniuriam creatoris.
Sic em3 dicit Sapiē. xvi. Creatu
ra tibi factori deseruiens icande
scit in tormētum aduersus impi
os. Et iterū Armauit creaturam
in vltionem inimicorū. Quod ad
seusum iā euidentissime videtur.
Propter qd mandatur nobis in
lege vbi dicitur. Nec offēdas do
minū deuz tuum. quoniā abhōia
tio est illi. **L** **C** Sequitur
secundū principale. scilicet de pene
obligatione. que necessario sequi
tur post peccatum. dicente Job.
Luet oia que fecit. nec tamen cō
sumetur. Et in Ecclī. De omni eu
rato adducet te deus in iudiciuz
Vnde Job. ix. Verebar oia opera
mea. sciens qd non parceres deli
quenti. Quod exponēs Grego.
dicit. Delinquenti de9 nequaquā
parcit. quia delictum sine vltiōe
non dissimulatur. Aut enim homo
hoc penitens in se punit. aut de9
hoc in homine vindicans punit
Nequaquā ergo peccato parcutur.
quia nullatenus sine vltione re
laxatur. **M** **C** Et quia vt
visum est peccatum commissum i
euitabiliter ad penam nos obli

gat. ideo videndum est que pene
nos obligent ad emendam. que
sunt quatuor. quas in sacra scrip
tura lucide reperimus. Aut enim
peccata commissa diluimus per
penitētiā et contritiōnem. vel
dei flagellationem. vel per purga
torij expiationem. vel etiam per
eternam dampnationem. Que q̄
tuor sub hys verbis Elze. viij.
nobis pponūtur vbi dicitur Om
nis qui non fecerit legem dei dili
genter iudicium est de eo. siue i
mortem. siue in iudicium. siue in
exilium. siue in condemnationē
sub ere. vel certe in carcerem. In
ter que quatuor potissimum atq;
leuissimum est carcerem. i. penitē
tiam sustinere. **C** Sequitur terci
um principale scq; de peccatorum
mundatione. siue emendatione
que est per penitentiam faciēda
Verum quia secundum Augu.
Penitentia ē medicina que si for
tem habet efficaciam influit in o
nes partes vbi latet morbus pec
cati. sic vera et fortis penitētia de
bet se diffūdere ad omnia loca v
bi morbus peccatorum latet.
R **C** Sunt autem tria loca in
quibus peccam9. scilicet in corde pec
catis consentiendo. in ore male
et perfide loquendo. in opere tur
piter agendo. Ad hec tria loca ē
penitentia extendēda. q̄ in corde
est incipiēda. eo qd omne pecca
tum in corde principaliter ortum
habet. Que videlicet penitētia cū
in corde incipit vocatur cōtritiō.
si vero vsq; ad os processerit vo
catur confessio. si vero vsq; ad o
pera pueniat est et dī satisfactio

Si vero volumus efficaciter penitēre. primo habeamus contritionē de qua dicitur per **Nicham**. **Dole** satage v̄go sion quasi p̄uies **Item Iheremie**. **Luctum** v̄ngenti fac tibi planctum amarum. **Secundo** penitentiā vsq; ad oris confessionem se extendat. et tunc d̄z acūsatio vel confessio. de qua d̄z p̄ma **Johannis** primo **Si** confiteamur peccata nostr̄ fidelis est deus et iustus vt remittat nobis peccata nostra **Tercio** penitentiā vsq; ad satisfactionem operum p̄tendatur. et quia in operib; multipliciter peccamus. idēo necesse est vt emendatio multifarie subsequatur **¶** **Vinc** est q̄ in collationibus patrum multa ponuntur exercitia quibus peccata possumus abolerē. et ad puritatis gratiam peruenire. **Primo** per eā q̄ dicta est contritio. de qua dicit **Petrus** in **Actibus Apostolorum** **Penitentemini** inquit et cōuertimini vt deleant̄ peccata vestra **Secūdo** per confessionem sicut dicitur in **P̄s**. **Dixi** confitebor aduersus me iusticiam meam domino et tu remisisti eā. **Item** alibi **Narra** iniquitates tuas vt iustificeris. **Tercio** per laboris exercitationē. vt in **P̄s**. **Vide** humilitatem meam et laborem meum et dimitte v̄niuersa delicta mea. **Et** **Apostolus** **Obsecro** vos per misericordiaz dei vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuam sanctam deo placentē **Quarto** per elemosinatur; largitionem. de qua **Tobie**. **nn̄**. **Elemosina** ab omni peccato et a morte liberat. **Item** **Ecc̄i**. **in̄**. **Sicut** aq̄

extinguit ignē. ita elemosina extinguit peccm̄ **Vinc** **Luce**. **Date** elemosinā et omnia mūda sūt vobis **¶** **Quinto** purgamur p̄ orationē de q̄ d̄z **Ecc̄i**. **Ora** d̄m et curabit te **Et** **P̄s**. **Ego** clamaui qm̄ exaudivisti me de? **Item** in euāgelio dicit veritas. **Amē** dico v̄b̄ quicq; orantes petitis ac **¶** **Sexto** peccā nobis dimittunt̄ p̄ dilectionē. de q̄ dicit **Apl̄us**. **Caritas** opit multitudinē peccōr; **¶** **Septimū** ē indulgētia. de q̄ d̄z **Mat̄**. **Dimitte** et dimitte mihi **Et** iterū. **Si** dimiseritis hominib; peccā eor; dimittet v̄b̄ d̄s delicta vestra. **Post** enumerationē istorū et adhuc multorū aliorū subiunxit **Cassianus** in collatiōib; patrum **Vidētis** quātos aditus mie patefecit mia saluatoris. vt nemo salutē cupiēs desperatiōe frangat. cū videat tātis se ad vitā t̄medis inuitari **Quisq;** ad indulgētiā suorū criminū desiderat puenire p̄dictis semetip̄s aptare suos h̄s conet. **Si** igit̄ ad plenū cupim; archaz ostiētiē nr̄e mūdare et scopare. ex p̄dictis oib; a adhuc m̄lis alijs scopā faciamus. quēadmodū ex multis v̄gulis simul collectis vna scopa constringitur. **De** q̄ **P̄s** dicit. **Exercitabar** et scopēbā sp̄m̄ meuz. **Per** quā scopā emūdari possu; sc̄z **Apostolū** ab omni inq̄nam̄to carnis et sp̄s p̄ficiētes factificatiōēz nostrā in timore d̄m. **Ad** quā emūdationem plenā et perfectā nos iurare dignet̄. q̄ viuit et regnat ac **¶** **Sermo**. **xcin̄**. **De** sp̄ali anime factificatiōe ad modū tēpli materialis sermo septimus.

DOmū tūāz dñe dect scti-
tudo i lōgitudine diez. ps
xcij. Sais pphā tā ex diu-
ne pñtie experiētia q̄ sacre scriptu-
re intelligētia secretorū dei osi⁹.
nouit deū h̄re p deliens esse cū fili-
is hōim. vt dicit in puerbys. Itē
nouit deū essentialiter sctuz desi-
derare vt in nobis omnib⁹ habe-
at man sionē. amirādo et optādo
dixit v̄bū ppositū. Domū tuā deez
aē. Ac si dicat Quia tu de⁹ mgn⁹
et scūs dulcedine tue dilectionis
dignaris habitare in nobis. dect
ōmno domū tuā dñe sanctitudo. i.
aias nrās ēe scās. Qd ipse dñs se
mouē oñdit dicēs Exo. Scti esto
te qm̄ ego scūs sū Quia sicut Sap
p. dz. In maliuolā aiām nō mtra-
bit sapientia. nec habitabit in cor-
pore subdito peccatis Sed sicut ibi
de. vñ. dz. Tūfert se in aias scās
Et ideo si deū in animab⁹ nostris
habere cupimus. necesse est vt p
deuota exercitia nos sctificemus
Que aut nos sctificāt. p osecō-
nē pōtificam edocemur. **A**
Expeditis in priorib⁹ sermōni-
bus de dom⁹ distinctōe. distincte
domus edificatiōe. et edificate
domus mūdatione. nūc dicendū
est de domus osecratione siue san-
ctificatione. quā si in nobis sancti-
ficare cupim⁹. necesse est vt ponti-
fices imitemur. Quia sicut ponti-
fices materialē domū materialib⁹
exercitijs sanctificāt. sic nos spūa-
lē domū spūalib⁹ deuotiōib⁹ ose-
crem⁹ Quib⁹ aut exercitijs dom⁹
dei q̄ aie nrē sunt. sint osecrāde vo-
cet nos **Ver.** Qñ em̄ material do-
mus p manus pontificū dedicata

est dño ppter nos sine dubio est
factū. vt a nos desiderātes corda
nrā dedicare dño ita faciam⁹ **Itē**
In nobis spūalē impleri necesse ē
q̄ in parietibus visibilit̄ p̄cesserūt
Iōē Et si vultis scire. hec vtiq̄ sūt
aspergio. inscripcō. crucis erectō.
illuminatio. munctio. benedictio
Ver vt ait **Ver.** in visibili domo
faciūt pōtifices. hec eadē etiā xps
existēs pōtifex futurorū bonorū in
uisibilit̄ opat̄ in nob. **B**
Volētes igit̄ cor n̄m dño dedi-
cāre. aspergamur ymbre lacrima-
rū et sudore pñtie. q̄ videlicz lacri-
me tante sunt virtutis. vt de p̄sti-
bulo diaboli de dicent domū deo.
De hys lacrimis dz **Ysa.** Plorans
nequaq̄ plorabit. **Vinc Aug⁹.** O-
fortis lacrima vincis inuincibilē.
ligas oipotētē. p̄t quod oia alia
affectū h̄nt supplicāis. lacrima v̄o
vtutē cogētis. **Vñ dñs p Ysa.** Nō
me inebriasti adipe lacrimarū tu-
arū. **Ver** tñ diuersa sunt ḡna la-
crimarū scdm diuersitatē deuotio-
nis et statū sanctitatis. scdm qd̄
innuit **Gre.** dicēs Diuersas q̄ppe
ex ocul̄ aq̄s deducim⁹ qñ p̄cis sin-
gulis singulos fletus deuotiōis im-
p̄timur **Sciēdū** ergo q̄ oib⁹ diuer-
sitatib⁹ osideratis sex iuenim⁹ ge-
nera lacrimarū. **Sūt** em̄ lacrimae o-
pūctōis. deuocōis. opassiōis. pro-
prie miserie. osideracōis. amoris.
siue dilectōis. vehemētissimi deside-
rii accensionis. **Sed** p̄t euitare
plexitatē thēmat̄. de t̄bz p̄mis p
dedicacōe cord̄ n̄i p̄sequimur. **C**
Prie ergo dñe opūctōis. q̄ tūc n̄ i-
mēito p̄fluūt a puocāt. cū scdm
ber. ascēdit hō ad t̄bunal m̄tis sue

ut audiat causam pretēritē vite
sue. **A**ssit timor carnis. testis
scientia. accusatrix memoria sic
reuoluit & recogitat ānos suos ī
amaritudine anime sue. **Q**uis sic
faciens non cogatur prumpere ī
lacrimas dicens illud. heu michi
domine. quia peccavi nimis ī vi
ta mea. **S**ecunde lacrimae sūt de
uotionis. que tunc pfluunt quādo
hōmī in deuotione sua q̄ incipit re
uolue et cogitare bñficia q̄ contulit
ei de? oritur quāda dulcis deuotio &
frouicia de venia et amicitia cōfue
ta. ex quibus gaudium spūale con
cipitur. et ex hoc cepto gaudio
dulces lacrimae cōfluūt. **Vñ** Bern
hardus. **F**elix aīa que oīa benefi
cia. vel saltem precipua studiose
colligere. et añ mētis oculos dig
na eū grātū actiōe reducere cūat
Profecto cum fuerint in vasculo
cordis pistillo crebre meditationis
pūsa atq; pūta. dem igne facti
de sidere simul decocta. et demū ī
pinguata oleo leticie. erit vntio
lōge p̄ciosior. et aspersio excellē
tior p̄ore. **E**t sciendū q̄ p̄mi fletus
spēs n̄ lōge quunt. **N**ā penes nos
absq; labore repimus. ac de ortul
nostris copiaz taliū per facile col
ligim? **Q**uis em̄ nō ad manū ha
beat īquitates & peccā. si nō dissī
mulat? **S**ecūdi vero fletus spe
cies n̄a terra nequaquā p̄fert. sed
paul et de vltimis fimb? eas nos
p̄quirim? **T**ercie ve
ro lacrimae sūt opassionis q̄ abas
pores añcellunt. **H**ec at lacrimae
sūt de necessitatib? p̄auerū. anxie
tatib? oppressorū. culpis delinquē
tū. & postremo de oib? quorūlib?

hūmilitatē erūpim? **Vñ** Bern. **Q**
te miserie collē atq; oculo pieta
tis inspecte. ipse sūt spēs de quibus
vngēta optima pponunt. vngē
ta lacrimas vocans. **H**ec tria
grā lacrimarū dñs p̄figurauit in
se nobis relinquēs exēplū. vt et
nos ita faciamus. **P**rimas em̄
lacrimas fleuit ī passiōe p̄p̄riū do
lorē et p̄cturā sentiēs amarissimā.
Secūdo lacrimas deuotionis fudit
sup Lazarū. **C**ū em̄ reuoluet mēo
rie v̄mformē dilectionē in se &
p̄rēm dices. grās tibi ago p̄ q̄ se
per me audis. hīs verb fudit lac
mas deuotiois. **T**ercio fleuit lac
mas opassionis tū sup citatē fleuit
dices. **Q**uia si cognouisses a tu ac
E **S**ed? qd ad dedicationem
tēpli ē necessariū ē īscriptio. **H**ec at
īscriptio nihil aliud ē. n̄ quorūda
frequēs mēoria & cōtinua. q̄ ita ī
fixa ipressa & īscripta dēt eē cordi
vt eoz nequā obliuiscamur. **S**ūt
at ea q̄ scribere debe? ī corde nrō
vt eoz nūquā obliuiscamur. **P**ri
mū ē de? **I**h̄ em̄ īscriptio ita radi
citus et medullitus dēt eē ipressa
cordib? nr̄is. vt ei? nūquā obliuisci
debea? **Vñ** Deut. **C**auē diligēte
ne aliquā obliuiscaris dñm dei tui.
Hic **P**s. **A**dhēat lingua mea fau
rib? meis si n̄ mēstero tui. **H**ic ī
Ecclēsiastico **G**raz fideiussoris tui
ne obliuiscaris. dedit em̄ aīaz su
az p̄ te. **N**ā ex tali mēoria oēs cogi
tatiōes et opa hōis scificant. **Vñ** ī
Canticorū octauo **P**one me vt
signaculum super cor tuum. **H**ic
Tobie quarto. **A**udi fili mī v̄ba
oris mei. et ea ī corde tuo quasi
fundamēta construe. **O**ib? dieb?
bb n

site tue in mente habeto deum.
Grego. Quid salubrius quid ho-
nestius. quid dulcius q̄ omni ho-
ra eius meminisse qui nulla hora
obliuiscatur nostri. et sine quo nul-
la hora viuere possumus. Debem⁹
aut̄ inscribere deū cordi nr̄o dupli-
citer. scz quantū ad diuinitatē. et
quantū ad humanitatē. Prima fa-
cit ammirationē. sc̄da imitationem.
De p̄ma dicebat **A**plius ad Ro. O
altiludo diuitiarū sapiētie et sciētie
dei ac. **D**e secūda p̄ma **P**etri. n̄.
Xp̄s pass⁹ est p̄ nobis vobis re-
linquens exemplū ac. **Q**uātū ad
diuinitatē ad ammirandū eū. qz se-
cundū **B**er. nihil capit deum nisi
imago eius. **S**cdm hūanitatē ad
imitandū eū. **V**n̄ **B**er. **A**d imagi-
nē hūanitatē eius oportz nos eō
formari. si ad imaginē diuinitatis
eius volumus reformari. **S**ecū-
dū qd cordi nr̄o inscribere debe⁹
sūt dei p̄cepta. et maxie illa sine q̄
bus nō est salus. **V**n̄ qui in matri-
monio est constitutus. scribat ille in
corde p̄cepta matrimōij. et ta-
lia obsequia que oportz eū exhibē
dño de matrimōio. **S**icut q̄ in reli-
gione est faciat. et sic de reliquis.
Vnd̄ **D**eut. **A**udi isrl̄ p̄cepta dñi
et ea in corde tuo q̄si in libro scri-
be. **E**t **J**ere. **D**abo legem meaz in
visceribus eoz. et in cordibus eo-
rum scribam. **I**tem **P**rouerbioz.
Fili ne obliuiscaris legis mee.
Tercium quod scribere debe-
mus in corde nostro. est offensa
dei qua dñm deum nostrz nostris
crimimibus offendimus. **V**n̄ **D**e-
tero. **M**emēto et nō obliuiscaris
quō ad iracundiā puocaueris do-

minū deum tuum. **H**oc em̄ nunc
sine dolore et pudore nunq̄ debet
aliquahter de cordib⁹ nostris re-
cedere donec ipse deus misertus
nostri hanc scripturam deleat.
Nam et hoc ipse pollicitus est per
Prophetam. **E**go enim delebo vt
nubem iniquitates tuas. **I**tem **E**-
go sum ipse qui deleo iniquitates
tuas propter me. **H**ec triplex in-
scriptio cordis nostri prefigura-
ta est in inscriptione ecclesiarū q̄
fit in triplici genere litterarum.
scilicet hebraice grece et latine.
Tercium quod in de-
dicatione ecclesiarū agitur est in
parietibus etucis infixio. **S**ic et
nos in cordis nostri dedicatione
crucem erigamus eam continua
deuotione memorando. **H**ec au-
tem crucis erectio licet ad omni-
a bona impetrāda. et omnia ma-
la submouenda summum sit an-
tidotum secundū **B**ernar. dicen-
tez. **P**assio tua domine vltimum
est refugium et singulare reme-
dium. valet tamen ad quinqz p̄-
cipue. scilicet ad sui compassio-
nem. sui imitationem. tempta-
tionum repressionem. ad tribu-
lationum dulcorationem et dei at-
tractionem. **D**e primo dicit
Bernardus. **R**espice o homo o-
culo mentali pro te patientem et
saltem compatere ei qui pro te
passus est. **D**e secundo dicit **P**etr⁹
Cristus passus est pro nobis vob̄
belinquēs exēplū vt seq̄mim⁹ ve-
stigia eius. **D**e tercio figura p̄cel-
sit in serpente eneo. q̄ qui respe-
xit sanatus est a morfu serpenti-
um. **D**e quarto similit̄ figura

precessit Exodi. ubi legi est quod cum in
Marath populus aqua per amaritudo
vie bibere non posset per tactum ligni
quod sicut fuit amarum aque visum sunt in
dulcedinem. Unde Ezechiel. Nonne a li
gno indolcorate sunt aque? De
quinto quod magis est presens nego
cium dicit Bernardus. Gaudet celestis
sponsus thalamumque cordis libere
ingreditur. ubi passionis sue igno
miniam et resurrectionis gloriarum se
cula videt cogitatione versari. ibi
adest sedulus ibi adest liber. Hanc
crucis erectionem fecerat sponsa christi
quod dicebat in Cant. Fasciculum mirre
dilectus meus michi. Super quo dicit
Bernardus. Et ego fratres ab ieunte
mea etate hunc fasciculum mirre de
oibus amaritudinibus domini mei
colligere curavi. Quartum quod
in dedicatione ecclesiarum necessitas
agitur est luminis accensio. Sic etiam
in dedicatione cordis nostri post
predicta dominus accendit lumen
et illuminare dignatur corda et
corpora nostra. Hec illuminatio
nichil aliud est nisi caritas que diffu
ditur in cordibus nostris per spi
ritum sanctum qui datur nobis.
¶ In lumine autem tria sunt
scilicet ardor splendor et mitior. scilicet
est deus in se splendorem et mitio
rem. Nam splendor est in fontali
principio lucis splendens in seipso.
sed mitior in exterioribus transpa
rens in extrinsecis corporibus o
paciis. Similiter in lumine spiri
tuali scilicet caritate tria predicta
sunt. scilicet ardor splendor et mitior.
¶ Per ardorem caritatis fructio est per
splendorem spiritu alium bonorum cogni
tionem. per mitiorem proximorum

edificationem accipimus. ¶ De
primo amore. scilicet fructio est.
Dicit beatus Bernardus. O dul
cis affectus eo suavior quo totum
diuinum est quod sentitur. Et iterum
Verus amor ut venerit omnes ad
se trahit affectus et captiuat. Item
Gregorius. Cum mens nostra in dei dulcedine a
more interdicitur. oculus desiderium vite perit
leuiatur. De secundo dicit Bernardus. In lu
mine caritatis duplex fit cognitio.
scilicet dei et mei. et de dei cognitione
caritas magis ac magis accenditur.
Impossibile est enim deum cognoscere
et non amare. De cognitione autem
mei humilitas perit. Est itaque
cognitio tam necessaria ad salutem
quam necessaria est humilitas et dile
ctio sine quibus nullatenus erit
salus. ¶ De tertio monet domini
dicens. Luceat lux vestra coram
hominibus. ut videant opera vestra
bona et glorificent patrem vestrum
qui in celis est. ¶ Quintum ad
dedicationem necessarium est vn
ctio. per quam sanctificantur al
taria. per quam vnctionem signifi
catur spiritus sancti infusio.
Dicit enim Bernardus. Quod spiritus
sanctus per viam amoris infunditur
deuote anime. ¶ Sunt
autem hec verba eius. Cum voluntas
hominis eo proficit ut amor fiat conti
nuo per viam amoris infundit se
spiritus sanctus spiritus vite. ad
iuuans seu in oratione seu in medita
tione heremitarum cogitantis. et continuo
memoria efficit sapientia. cum suavi
ter ei sapiunt bona domini. intellectus
vero fit contemplatio. ¶ Est autem
triplex effectus vnctionis. Vnguentum
enim mulieres ut pulchre fiant. Unde
bb in

Dañ. **A**fferte michi oleum & sūg
mata vt lauet a tē. **S**ecūdo vñ
guntur reges & ep̄i vt in dignita
tibus preferantur. **V**nde in lib̄s
Regum sepe dicitur **A**ccipe cornu
tuū plēnum oleo et vnges illū
in regem & c. **L** **T**er
tio vt homines ad gaudiū et ex
ultationem afficiantur. **V**nde ait
P̄s. **V**ixit te deus deus tuus ole
o leticie **P**er qđ significatur qđ p̄
mō per aduentum sp̄s sancti hō
mines a peccatis mundanē. scđo
nobilitanē qz aīe xp̄o desponsan
tur. vt sicut xp̄e rex ē et dñs sic
anime talium regine sunt. terci
o gaudiō ineffabili letificanē sup
omne gaudiū huius mundi. **Vñ**
Greḡ. **C**ustato sp̄u desipit om̄is
raro **M** **S**extū ad dei
rationē necessariū ē bñdictio que
ñ inogreue sequit̄ ad p̄dicta. **Q**ui
em̄ vitā suam taliter opleuerit vt
in antehabitis est expressum. est
non immerito benedictus a dño
Qualit̄ autem & in quibus & quō
sit bñdñs inuuitur **Deut.** xxxij.
vbi d̄r. **S**i audieris vocem dñi dei
tū vt facias atqz custodias man
data que ego p̄cipio tibi hodie. fa
ciet te dñs deus tuus ex celsiorem
oibus gētibz q̄ v̄santur in terra.
remietqz vniuersē bñdictiōes iste
super te. **P̄ia.** benedictus eris in
ritate. scđa. bñdñs ēis in agro.
tercia. bñdñs fructz v̄tris tui.
quāta. bñdñs fructz terre tue.
quīta. fr̄cus iumentoz tuoz sit
benedñs. sexta. benedicta horre
a tua. septima. benedictē eliquie
tue. octaua. benedñs eris egre
diēs & progrediēs. nona. inimici

tui qđ surgēt aduersuz te contuet̄
in opectu tuo. **de t̄ima.** benedictet
qz te in terra quā acceperis susci
tabitqz te dñs sibi in p̄lz suū sicut
iurauit tibi. videbūtqz oēs terra
rum populi qđ nomen dñi inuoca
tū sit super te. et habūdare te fa
ciet dñs omnibus bonis. benedi
cetqz cunctis opibus manuū tua
rū **F**enora b̄ gentibus multis. et
ipse a nullo senus accipies. **C**ōsti
tuet te dominus deus tuus in ca
put et non in caudā. et eris sup
et non subtus. per infinita secula
seculorum. **Q**đ nobis prestare di
gnetur **I**h̄s xp̄e filius mat̄e do
minus noster.

Sequuntur sermones q̄ in suis
locis om̄issi sūt **S**ermo. xxij.
De sc̄o benedicto sermo secūdo

Ecce elongaui fugiens et
mansi in solitudine **P̄s.**
Bñs Bern. in sermone
super **Can̄.** In. **A**duito vs expo
nens verbum propositū dicit **B**e
at̄us qui vere dicere possit cū **P̄s**
Ecce elongaui fugiens. qui non
sit contentus exire nisi etiam lon
ge se faciat vt deo possit quiescē
et vacare. **E**xpedio vno sermōe
in quo regulā patris & legislatoris
n̄i benedicti p̄secuti sumus doc
trinalē. in q̄ vitā religiosaz instru
it sapienter. nunc ordo postulat
vt p̄ponamus ipsius regulam ex
ēplare quā in sumptis vita nob̄ p̄
posuit in exēplū. vt efficac̄ sit do
ctrina quā vita om̄edat. **D**e cuius

vita et doctrina. dicit **Bern** **Be**
atus pater noster **Benedictus** p
doctrinam suam instruit nos et
dirigit gressus nostros in viam
pacis. sed p vitam omnino nos ro
borat et aimat. vt magis accen
damur ad agēda q̄ docuit. cū cer
ti sum⁹ eū non alia docuisse q̄ fa
ceret. **Sermo** em̄ viu⁹ et efficac⁹
exēpluz est operis. plurimū faci
eris suasibile qd̄ dicitur. dū mon
strat factibile qd̄ suadetur. **Igitur**
beatus **Benedictus** cupiens nob̄
vitam suam tanq̄ scdam regulā
ponere in exemplū. vt a nos ita
faciamus dicebat ex persona suā
verbū ppositum. **Eccc** elōgavi fu
giens. vt quem doctrina nō mo
ueat saltem alliciat exemplū. **In**
quibus duo tangit. scz vite demō
strationē. et demonstratē vite p
fectionē. **Primū** ibi **Eccc**. scdm̄ i
bi. elongavi. **Scdm̄** adhuc in tria
diuiditur. **Pr̄o** tāgit suā sepatio
nē. **scdo** elōgationē. **tercio** horuz
duorū vsq̄ ad finē cōsumationem
Primū ibi. fugiēs. **scdm̄** ibi. elon
gavi. **terciū** ibi. et māsi in solitu
dine. **In** p̄mo ostendit se a seculo
sepatum. **scdo** iam sepatum val
de elōgatū. **tercio** hoc duplex to
num vsq̄ ad finem vtinuatum.
Dicit ergo **Eccc**. per hoc aduerbi
um demonstrandi vitā suāz nob̄
demonstrās. **Ac** si dicat illud **Ju**
diē. **vn̄**. **Qd̄** me vidētis facere o
nes facite. **Sciendū** igitur q̄ hoc
aduerbium **Eccc** tria ḡna rerum
demonstrat. scz magnalia. mira
bilis et vtilis. **Pr̄mo** magnalia
sicut **Zach. ix.** dicit. **Eccc** rex ve
nit. **Magnū** q̄ppe valde et nimis

maximū q̄ ille rex q̄ hēt i femore
suo scptū. **Rex** regū a dñs dñanti
um. tā huilis venit. **De** scdo d̄
Ysa. vn̄ **Eccc** v̄go accipiet. **Quid**
em̄ mirabili⁹ q̄ q̄ v̄go accipit. v̄
go pepit. v̄go post ptū p māsit.
De terciō. scz de vtili **Apoē. xij.**
Eccc noua facio oīa. **Quid** vtili
us q̄ q̄ pp̄t nos oīa et nos it̄ oīa
de miserabili vita nr̄a in statū tā
gloriosū innouamur. **Hec** oīa tā
i glorioso pr̄e nr̄o **B̄ndicto** p hoc
aduerbiū **eccc** demōstrant. **Fuit**
em̄ magn⁹ in vite scitate. mirabi
lis in miraculōz multiplicitate.
vtilis in doctrine veritate. **Nā** de
p̄mo dicit **Bern.** **O** abbas a ab
bas. vt michi si tā lōge fuero a te
i futuro. q̄ a tue scitatis vestigijs
longe reperiōr eē in p̄nti. **Eccc** q̄
magnū necē ē eū esse. quō tā ma
gnū sup̄ modū. quē tā magn⁹ be
at⁹ **Bern.** altiorē valde sup̄ se ad
huc asseruit. **De** scdo patz i eo
q̄ p eū oīm tā veteris q̄ noui tē
stamētī scōz miracula dñs ē opa
tus. qz miracula q̄ dñs in singulis
exhibuit. in eo pene oīa reserua
uit. **De** q̄b⁹ **Gre.** **Mira** sūt et mul
tū stupēda q̄ de miraculis venera
bilis pris nostri dicunt. **Nā** in aq̄
ex petra pducta **Moyse** i ferro
qd̄ ex profundo aque redit **Heli**
zeum. in coruina obedientia **Heli**
am. in luctu mortis h̄mici **Dauid.**
in aque itinē **Petrū** video. et vt
ppendo vie iste sp̄ritu omnium
istorum plenus fuit. **De** terciō
scilicet q̄ vtilis fuit dicit beatus
Bēnhard⁹. **Quātū** ē hoc q̄ nō so
lū presētib⁹ pfuit. sed etiā p futu
ris sollicitus fuit. **Nō** h̄ys solum
bb n̄

qui tunc erat fructū tulit sed vltq
hodie fructus eius manet et crescit
Congrue ergo pater iste per hoc
aduerbium ecce demonstratur.
qz fuit magnus in vita mirabilis
et vtilis. **Prodest** enī nobis in vi
ta in doctrina et intercessione **Ex**
pedita sola vite sue demonstratio
ne per hoc aduerbium ecce. nunc
eius vitam percurramus. **Sequitur**
elongauit se. et mansi in so. In q
bus verbis vt pmissimus tria tan
guntur. per que venerabilis exhi
buit totam vitam suam scz sepa
ratione. elongatione. et solitudi
nis demoratione. **Primū** ibi fugi
ens. **Secundum** ibi elongauit. **Ter**
cium ibi. et mansi in solitudine.
Dicit ergo vir dei **Primū** ante om
nia sepauit me a domo patris mei
a fratribus et diuitijs. **Quā** sepa
ratione **Gre.** taliter esse factam
dicit. **Cū** multos ire per abrupta
viciorum cerneret eum quem qsi
in ingressu mundi posuerat retra
xit pedem. ne si quid de sciētia mū
di attingeret ipse postmodum in
immane precipitium totus iret.
Et subiungit **Despectis** itaqz lit
terarum studijs relicta domo re
busqz patris. solo deo placere de
siderās. sancte conuersationis habi
tum quesiuit. **Sed** non contentus
domus patris relictione. **Secūdo** e
longauit se. de quo itez **Gre** **Be**
atus puer plus appetēs mala mū
di perpeti qz laudes. plus laboribz
fatigari qz huius vite fauoribz ex
tollī. nutritiē suam occulte fugiēs
deserti loci secessum petiit. et in ar
tissimo specu se tradidit. et tribz
annis excepto romano monacho

hoibz incognitus mansit **Sequitur**
terciū. et mansi in solitudine. qz li
cet i reliquū corpe cū hoibz dño di
sponēte conuersaret. Ip tñ i spū so
lus cū solo dō solitudine pangebāt
Vñ **Her.** **Scias** te solū ēē posse mē
multos. cū solū corpe fueris solus es
i qcuqz hoim frequētia videris si nō
communia cogites. **Cum** quo de
us est nunq minus solus est qz cū
solus est. **Et** hec de regula exēpla
ris vite patris nostri **Benedicti**
breuiter tacta sufficiāt **Nūc** tandē
aliquando reuertamur ad nos et
disponamus domui nostre. quia
moremur et non viuemus. mores
nostros et vitam emēdantes. vt
si venerabilis patris nostri **Bene**
dicti gloriosa delectet premia nō
de terreāt merita laboriosa. vt se
cundū **Gre.** **Si** delectat quod mē
cet. bibamus prius quod dolet.
prescriptam vitam transfiguran
tes in nos ita. vt et nos ita facia
mus **Volentes** ergo venerabilem
patrem nostrum vt dignū est su
is exercitijs imitari. pmo separe
mur. secūdo elongemur. terciō in
solitudine demoremur. **Primo** di
co separemur ab omnibus que nō
sunt deus. et que propter deū nō
poterunt retineri. **Hec** autem in
triplici differentia includuntur.
De quibz dicit **Phūs** in sua retho
rica qz hō possidebit triplex bonū.
scz rez exteriorz corpis et aie. in
hys tribz habiūbz omne qd habe
ri poterit possidet **Bonū** aut rez
deo offerimz per votū voluntarie
pauptatis. bonū aut corpis p vo
tū castitatis. bonū vero aie per vo
tū obedientie in abdicatiōe pprie

voluntatis. Et quod ad religiosos pertinet quod sint in statu perfectiois ad statum autem perfectiois requiritur obligatio ad ea que perfectiois sunt ad perfectioem autem religiose vite pertinet paupertas castitas et obsequia. Et ideo status religionis requirit ut ad hec tria vota obliget. Cum enim religio sic dicta est ut nos in deum per ista religemur. necesse est ut nos a peccatis habitibus denudemus. et sic denudati christum sequamur. Unde de istis tribus dicit Gregorius super Ezechielem de holocausto. Cum quis omne quod habet omne quod sapit omne quod vivit omnipotenti deo vouerit holocaustum offert. quod quidem pertinet ad eos qui se totum offerunt. Per votum ergo horum trium ab omni quod non est deus penitus separemus. Non enim trium obligationem per nos a christo didicimus qui res corpus et animam pro nobis obtulit deo patri. Nam de rebus et anima dicit Ieremias xxxij. Relinquit qui domum meam dimisit hereditatem meam. de diuinitate meam in manus inimicorum. De corpore vero dicit Psalms l. Corpus meum de diuinitate percussitibus ac. Vult ergo deus ut qui statum perfectionis voueramus eadem tria in recondita pensam domino offeramus. Nam de rebus et anima dicit Lucas xxiij. Nisi quis renunciauerit omnibus que possidet adhuc autem et animam suam non potest ac. De corpore vero dicit Lucas ix. Qui vult venire post me abneget se. De quibus dicit Gregorius. Aliquam monet nos deus ut nona relinquamus ut est illud quod super. aliquid quam ut nos ipsos. Et fortasse laboriosum non est homini relinque sua. sed valde difficile est homini relinque semet ipsum. imminuit quippe est relinque quod habet. valde autem durum est abnegare

quod est. nec tamen sufficit relinque nona nisi relinquamus et nos. Quid est quod dicimus relinquamus nos. Si enim nos relinquamus quo ibimus extra nos vel quo vadit qui se deserit. Sed aliquid sumus per naturam ordinis. et aliquid propter peccatum lapsi. aliquid quod facimus. aliquid quod facti sumus. Relinquamus ergo nosmetipsos quales nos fecimus peccando. et maneamus quales per gratiam facti sumus. Sedo cupientes preteritum neminem imitari iam nos separati ab omnibus eis longeemus quod contingit tribus modis. scilicet per defectum fructus orationis. per defectum affectionis. per affectum deuotionis. In his tribus a primis separatis penitus elongamur. Primo dico elongamur a peccatis per defectum fructus orationis. ut que propter deum omnia imimus. nunquam ad aliquem usum et fructum superfluum resumamus. Sunt enim multi religiosi qui licet deo omnia promiserunt relinquentia. usum tamen et fructum illorum resumunt. quorum relictio apud deum per nullo reputatur. imo multo melius est non relinque re quam sic relicta resumere. Iuxta illud Ecclesiastes x. Melius est non vouere quam post votum non soluere. De quo in psalms. Collocauit illic esurientes. si in religione. ipsi autem de religione fecerunt ciuitatem habitacionis. seiauerunt agros et plantauerunt vineas et fecerunt fructum nativitas. hoc est tanta copia fructus bonis possidet quam in principio anime religionis ingressum habuerunt. Sed ne de votis laqueum iniciamus estimates ex iam dictis quod usque ad rugitum ventris debeant esurire dicimus quod omnia regularia que nostris refectionibus apponiuntur ad solam sunt necessitate ordinata. Que

cū expleta fuerit . necesse est vt ab
stineāt velint nolint . Vñ ex eisde
quantū poterint debēt sumere . a
ābas suas buccas vsq; ad extēsiō
nem vētris replere . vt possint in
dei seruitio perseuerare . qz saccus
vacuus staē nō potest sed cogitur
iacere . hoc solūmodo precauētes
ne sicut populus i deserto flagret
desiderio carnū . nec appetāt deli
ciosa . Et taliter agētes bene ab
hys que reliquerunt se elōgant .
Qd autē de reb; dicim; teneatur
etiā de corpe . vt illo nunq; ad libi
tū nostrū vtamur . sed sēp viuat
ei cui illud semel dedim; . a quo
empti sum; p̄cio magno . scz san
guine agm; imaculati . vt glori
cem; a porte; eū i corpe nostro .
sūme cauētes ne vnq; deū in cor
pe . nō dico nostro sed duplici iu
re suo . scz emptiōe a nrā donatiōe
aliqualit; offenda; . **H**oc idē dicit;
de aīa quā sibi deo per voluntatē
ppriā dedim; nunq; resumam; p
quā videamur ppriā volūtate; fa
cere . ne de hys tibus illud **B**ern.
improperitū incurram; . **Q**uid itē
rū intronitatis vos de vob; . q; vos
cum tāta deliberatiōe semel dñō
obtulistis . s; talit; viuētes vt vera
citer dicere possim; illud **P**s . **F**a
ctus sum tanq; vas perditū . **Q**d
exponēs **B**ern . dicit **I**lle sibi vas
perditum factus est . q; nec i reb;
nec in corpore . nec in volūtate a
liq; facit ppter semetip̄m **S**ic exi
namit; correspondem; ei . qui vt
ait **A**plūs **Phil** . **η** . **E**ximauit se
metip̄m formaz suā accipiens
pp̄ter nos vt offerret nos deo **E**t
sic isto p̄mo modo ab hys q; pp̄t

deum reliquim; sum; veracit; elō
gati . **S**ecundo elōgemus nos p de
fectū affectionis tā diu a peccatis
nos elōgantes quousq; oīa in tā
tum veniāt despectuz . vt veracit;
dicere possim; cum **A**plō **Phil** .
in . **O**īa arbitratu sum vt sterco
ra . tā diu hoc agētes quousq; vi
ant oīa in cōtēptū . adeo vt si qd e
orū q; reliquim; p obediētā cōtin
gat resumē . hoc pl; gūet pl; eru
ciet q; p̄us relinqre quabamur .
vt pl; delēt carere q; p̄us habē .
Vñ eū ad hoc ventū fuerit . vt nō
solū relicta nō rehabē liceat . s; ad
solā eorū memoriā in cōtēptū et de
spectū veniāt . tūc per defectū affe
ctiōis pl; q; p̄ sum; iterū elōga
ti . qz p̄us reliqm; ea q; coacti . s;
nūc q; affectati . **T**ercio elōge
mur a p̄dictis per affcēm deuotiōis
q; cōtingit cū in die dñi a i tpe bñ
placitū ei; visitati a illūiati gusta;
ei; dulcedinē . q; gustata desipit o
nis caro . i tñ vt nō solū relicta
arbitrent; vt stercoza . s; vt mai;
dixerim crucifixionē . vt dicē va
leāt a; **A**plō **Gal** . **vi** . **N**ichi mū
d; crucifix; ē et ego mūdo . **H**inc
Gre . **D**ulce ē eē in hūanis . s; ei q;
de celestib; nichil nouit . at si q; s;
cord; orē gustauit . q; sit illa dulce
do celestium gaudiorum . quāto
illud dulce est quod intus habet
tanto in amaritudinē; vertitur o
ne q; foris sustinet **H**inc **B**ern .
Anima que didicit in intimis suis
dri presentā suspirare . a gustare
q; suauis est dominus . nescio an
vel ipsam gehennam experiri ad
tempus horribilius penahus ve
ducat q; etiā post spiritual; studij

gustata dulcedinem exire deus
ad carnis consolationes. **H**as elō
gationes **B**ernhardus opat ad i
uicē dicens. **T**ransulisti carnis
oblectamēta ut minime iam obe
dias cupiscentis eius. sed non
dum elongasti nisi irruentia vn
diq̄ fantasmata corporearū simi
litudinū transiolare mentis pu
ritate stendas. hūcūsq̄ noli tibi
requiem pmittere. erras si citra
hęc inuenire estimas locum quie
tis secretū solitudis lumē serenū
habitaclū pacis. **N**erū etenim cū
pioritātib⁹ viuēdo non teneri hūa
ne virtutis est. corporū vero simi
litudinibus specularando non iūol
uū āgelice puritatis est. verump
tamē dīm muneris ē utrūq̄ exce
dere. s̄ longe vnū alterū non lon
ge. **S**equitur terciū principa
le. scz mansi in solitudine. **Q**uōd ut
de patre nostro valeat esse verū
qui non videtur semp̄ in solitudi
ne pmanisse. sciendū q̄ duplex
est solitudo sciz corporalis et spūa
lis. **I**n corporali tantū mansit t̄bz
ānis cū in specu latitabat ab om
nibus absconditus soli deo cogni
tus. **S**pūalis autem solitudo ē p
quā intetiora a tumultu t̄paliū
abstrahuntur et in solo deo abscō
duntur. **D**e q̄ dicit **G**reg. Solitu
do est a secreto cordis terrenorū
desideriorū expulsio. in q̄ pater
noster mansit omni t̄pe vite sue
Quid est ergo. māsi in solitudie
nisi ut ad dīna cōtemplanda me
deus abilem inueniret a terreis
tumultibus me exhibui alienū?
Si ergo in hoc exercitio sicut in a
līs venerabilē patrem nr̄m volu

mus imitari. necesse est ut et nos
corpa nostra includamus. sc̄sus
colligamus. et collectos in deū
suspendamus. **E**t hęc ex pte hoīs
requirunt. **D**e p̄mo dicit **B**ern.
Impossibile est mentem figere in
vno loco nisi p̄us alicui loco ifix
eris corpus tuum. **D**e sc̄do d̄ **E**c
clesiastici. v. **C**ōgregate vos i do
mum discipline. **D**e terciō **P**saie
l̄ij. **E**leuare eleuare at̄. dicens hoc
bis p̄pter intellectum et affectū
De omnibus tribus dicitur **E**c̄c̄i.
ij. **I**ngredere includere in medi
o domus tue et ibi loquar ad te.
Nam p̄ hoc q̄ dicit̄ ingredere tā
git corporis quietationem. in hoc
vero q̄ subiungit includere i me
dio domus tue tāgit sensū colle
ctionē. **I**n hoc aut̄ q̄cludit et
ibi loquar ad te. tāgit collectorū
sensuum eleuationem. q̄a nēq̄q̄
efficaciter eleuatur nisi p̄ diuinā
allocautionem. **I**n hīs tribus aut̄
fecerit homo q̄ potuerit deus ani
mā suā visitabit. et visitādo po
tētias illustrabit luē vultus sui.
dans ineffabili modo se nobis et
nos sibi. **I**n quo vni deo mente
fruemur bonis. que ipse de⁹ possi
det in se ipso. **D**e quib⁹ d̄ **D**eut.
vij. **R**erum omnium habundā
tia perfrueris. **A**d quā nos perou
cat et̄.

Sermo. xcv. **D**e annūcia
tione beate **M**arie sermo sc̄sus.

Des homi nūcū est si tacu
erit? sceleris arguemur.
n̄. **R**e. vij. **D**icit **B**ern.
Quōd per **G**abrielem archangelū

marie diuinitus nunciatur. et per
xpm adimplet. hoc totū pauet ce-
lū. stupet terra. creatura oīs etiā
celestis mirat. **I**n vobis ergo pro-
positis quatuor intelligimus. videli-
cet huius diei festiuitatē. festiuita-
tis historicā veritatē. nrām utilita-
tē. p̄dicatoris ad ānunciandū ne-
cessitatē. **P**rimū ibi. Dies. **S**ecundū
ibi. nunciū. **T**erciuū ibi. bonū.
Quartū ibi. si tacuerim⁹ ac. **P**ri-
mū autē expōne nō indiget. **I**n ma-
nibus em̄ est huius diei festiua cele-
britas. et ideo deuote gaudēdū ē.
In secūdo membro videlicet i
bono nūcio qd̄ i hac die marie ma-
tri nr̄e. et p̄sequēs totū mundi
nūciat. qd̄ vt ad qualēcūq; intelli-
gētā auditorū mentib⁹ inuicere
valeamus. necesse est sermonem
istū ali⁹ exordici. qui sermo vt ḡ-
tius acceptet. nō nrām. sed beatū
Ber. sententiā applicam⁹. qui sic
dicit. **V**idete videt m̄hi p̄mū ho-
minē quatuor virtutibus in exordio
creationis sue amictū esse. q̄ sunt
pax. v̄itas. misericordia. iusticia
De quib⁹ dicit **P̄s.** Misericordia
et veritas obuiauerūt sibi iusticia
et pax osculate sūt. **E**st em̄ i hys
quatuor salutis integritas. nec si-
ne hys omnibus potest stare sal⁹
nostra quas deus accepit de corde
suo et primos parētes hys resti-
uit. **J**uxta illd̄ **E**ccl̄iasticū decimo
septimo. **D**eus secundum se resti-
uit hōiem. et dedit ei potestatem
eorū que sunt super terram. **P**ri-
mo autē dedit eis pacē. vt nec int⁹
nr̄e foris esset aliquid qd̄ eos possit
aliqua lter perturbare. vel ad ali-
quā inquietudīez puocare. vt nec

intus essent pugne nec foris timo-
res. nec caro concupisceret aduersus
sp̄m. nec sp̄s contra carnē. **P**ost
hanc gratiā dedit hōi veritatez cū
instruxerat eū et docuit qd̄ ei esset
faciendū parit et cauendū. cū eis
dixit. **E**x omni ligno paradisi come-
des. de ligno vero scientie boni et
mali caueas ne comedas. **T**ercio
dedit eis iusticiā cum am̄nabatur
eis penā dicens. quacūq; die come-
deritis mortē moriemini. **T**andē
exhibuit misericordiam. cum post
transgressionem de⁹ morose deam-
bularet dans locum penitentię et
ocasiōnem veniē interrogando
Adā vbi es? **E**t quia sponte ho-
mo dimisit pacem et misericordiā
nō curauit dans manus iniqui-
tatis et peccatis. et ambo pre-
uaricantes contra mandatum do-
mini pomum vitium gustauerūt
Ideo relicta pace. statim inuenē-
runt aliam legem in membris su-
is repugnantē legi dei. **I**deo due
virtutes scz pax et misericordia
recesserunt ab eis et redierunt
in cor dei qui dedit illas. **R**elique
vero scz iusticia et veritas remanē-
tes cum eis ipsos cum omni poste-
ritate sua sine misericordia afflige-
bant. **V**inc est qd̄ deus plus q̄ per
quinq; milia annorum de hoc pec-
cato placari nunq̄ potest. sed ad
persuasionem veritatis et iusticie
totum mundum diluuiū paucis
exceptis deleuit. **Q**uia similiter
m̄ha pro vno murmure prostra-
uit. seuiens et indignans homini
sicut leo. **H**ys autem duabus.
scilicet veritate et iusticia hōibus
nō penitibus interim non cessat.

pax nec dabat misericordia filii
um in corde dei. sed pio fufurrio
paterna pulsates viscera deo dul
citer suggerebat dicentes. **Nūq̄**
in eternū piciet deus. aut nō ap
ponet vt complacitor sit adhuc?
Nunquid obliuiscet misereri de?
aut otinebit in ira sua mias suas?
Et quū diu multūq̄ visus sit dis
simulare p̄ mīaz. vt interim sa
tisfaceret zelo iusticie & veritatis.
nō tñ infructuosa fuit supplicatū
iportunitas. sed exaudita est i tē
pore oportuno. forte em̄ impellā
tibz tale dicit deo disse rñsum. **Vsq̄**
quo p̄ces v̄re. debitor sū sorozibz
v̄ris q̄s accinctas videtis ad faciē
dā vindictā in nationibus iusticie
et veritatis. **Vocē** ē remāt. et su
per hoc v̄lo p̄t offeramus. **Festi**
nāt ergo legati celestes. et vt vi
derunt miserā hōim et crude se pla
gā. vt **Propheta** loquit. **Angeli**
pacis amare flebat. **Qui** em̄ fidelis
us q̄ ad pacē sūt querāt q̄ angeli
pacis. **Sane** ex deliberatione cō
muni ascendit veritas ad ostitutaz
diē. sed ascendit vsq̄ ad nubes.
nec dū plane lucida sed obscura
et obnubilata adhuc zelo indigē
omis. **Factūq̄** ē vt legim⁹ i **aphā**
Dñe in celo mīa tua et veritas tua
vsq̄ ad nubes. **Medius** aut pater
luminū residebat. & vtraz p̄ pte
sua qd̄ habebat allegabat. & qd̄ v
tilius poterat loquebat. **Quis** pu
tas illi colloq̄o meruit interesse.
et indicabit nobis. quis audiuit
& enarrabit? **Fortē** inenarrabilia
sunt. et nō licet hōi loqui. **Sūma**
aut otrouersie huius hec fuisse vi
detur. **Eget** miseratione creatura

rationalis ait misericordia. qm̄ mi
sera facta est et miserabilis valde
q̄ in corpore q̄ in anima lesa est.
Venit tempus miserēdi eius q̄
iā tēp⁹ p̄terit. **Et** ecōtra veritas
ait. oportz inquit impleri sermo
nē quē locut⁹ es dñe. totus mori
nē necesse est **Adā** cū oibus qui in
eo erat. qua die v̄tū pomū in p̄
uaricatione gustauit. **Vt** quid er
gō ait mīa. vt quid mē genuisti ci
tius piturā. **Scit** em̄ veritas ipsa
qm̄ mīa tua p̄terit et nulla est. si
nō aliq̄ misereris. **Siliter** aut et
illa ecōuerso loquebatur. **Quis** e
nim nesciat q̄ si p̄dictā preuarica
tor sententiā mortis euaserit p̄nt
nec permanebit in eternū veritas
tua dñe. **Et** ecce vn⁹ de cherubin
ad regē salomonē filiū dauid fug
gerit ēē mittēdū. qm̄ filio datū ē
omne iudiciū. **In** eius ergo iudi
cio et in vspectu suo p̄dicte scz mi
sericordia & veritas obuauerūt si
bi. eadē que supra dicta sūt v̄ba
querimonie repetētes. **Fateor** ait
veritas zelū bonū habz mīa. sed v
tinā scdm̄ sciam. **Nūc** aut quid p̄
uaricatori plus q̄ sorori iudicat
esse parcendum **At** tu inquit mise
ricordia neutri p̄cis. s̄ tāta idigē
one seuis in preuaricatorē vt in
uoluas pariter et sororem. **Quid**
enim male merui. si quid habes
aduersum me dicito mihi. sinau
tem quid me p̄sequeris? **Gran**
dis contrauerfia fratres et intri
cata mimium disceptatio. quis nō
illuc diceret. bonum nobis erat si
natus non fuisset homo iste. **Sic**
erat dilectissimi omnino sic erat.
non videbatur quō simul possent

misericordia et veritas obseruati.
Cūq; veritas adiceret in ipsū iudicē
cē p̄tis sūe merita dicens. cauēdū
ōmno ne irritū fieret; v̄bū patris.
ne sermo viuus et efficax quilibet oc
casione euacuaret. ait pax. **P**arci
te quō p̄cite verbū huiusmodi n̄ vos
debet h̄mōi altricatio. v̄tūtū est i
honestā p̄tentio. **P**orro iudeus in
clinauit se et digito scribebat in
terra. Erant autē verba scripture quā
pax ipsa legebat in auribus om̄i
um. ea siquidem p̄pius assidebat.
Nec di cū **P**etr̄ nisi adam moria
tū. **E**t hec dicit **P**etr̄ nisi iniam
p̄sequatur. **F**iat mors hō et habet
v̄traq; quod pet̄t. **O**mnes obstupu
ere in verbo sapientie et forma p̄
positionis pariter atq; iudicij. **S**i
quidem manifestum fuit nullā eis
occasione quārimo nie remanē. si fi
eri posset quod v̄traq; petebat. vt a
moretetur hō et remā p̄sequeret.
Sed id quō fiat inquitunt. **M**ors
crudelissima et amarissima. mors
terribil. a ip̄o horrenda auditu tō
fieri quā ratione poterit. **A**t ille
ait. **M**ors peccatorū pessima. sed
p̄ciosa fieri poterit mors sanctorū.
An nō erit p̄ciosa si fuerit vitē ia
nua porta glorie. **P**reciosa v̄traq;
inquitunt. sed quō fiet istud. **A**t
ille fieri ait potest si qūs ex carita
te moriatur. et quā nichil dēt mortī
et cuius mors p̄ciosior erit in bono
quā om̄i hominū quā fuerūt sūt et erit
mors p̄t fieri in malo. **H**on̄ v̄l̄
est sermo et fidelis et om̄i accep
tione dignus. sed vbi ille innocēs
poterit inueniri. quā mori velit n̄ ex
debito nec ex malo merito. s̄ ex
b̄n̄placito suo. **C**irca veritas or

bem et nemo m̄uō a s̄orde. nec i
fans cuius v̄ni⁹ diei est vita sup
terreā inuenit. sed et mia colū om
ne p̄lustrat. et in āgel̄ quā ne dix
erim p̄auitatē. minorē iuenit ca
ritatē. nec āgelū posse sufficere p̄
om̄ib⁹ cū sit similiter creatura. **N**e
deunt ergo ad p̄stitutū diem veri
tas et mia. anxie plurimū non in
uēto quod desiderabāt. **T**ūc seorsū
pax p̄solās eas. **V**os inquit nesci
tis quicquid nec cogitatis. nō ē quā faci
at bonū hoc nō est vsq; ad vnū.
Qui p̄siliū dedit ferat auxiliū
Intellexit rex quid loqueret et
ait. **P**emitet me fecisse h̄iēm. pe
na inquit me tenet. michi incūbit
vt pax ait sustinere penā. et p̄i
tentia agere p̄ homine quez crea
ui. **T**ūc ergo dixit. **E**cce venio. n̄
em poterit hic calix transire n̄ bi
bam illū. **E**t accessit protinus
Gabriele. **V**ade inquit die filie s̄iō
Ecce rex tuus venit. **F**estinauit il
le et ait. **A**dorna thalamū tuū s̄iō
et suscipe regē xp̄m. **P**orro v̄tū
tū regē misericordia et veritas p̄
uenerunt sicut scriptum est. **M**i
sericordia et veritas p̄cedent fa
ciem tuam. **I**usticia vero tronū p̄
parauit. secundum illud. **I**usticia
a et iudicium p̄paratio sedis tue
Pax autem cum rege venit. vt
p̄pheta fidelis inueniretur qui
dixit **P**ax erit in terra nostra cū
reuerit. **E**t **I**saiē secundo. **C**on
stabunt gladios suos i vomeres
et lanceas suas in falces. **S**e
quitur tertium principale scilicet
bonū. **I**n quo huius annunciatio
nis v̄litas designatur. **P**rop
ter quod sciendum. quod in prima

creatione homo accepit triplicem di-
dignitatem. scilicet naturalium excellentiam
em. mentis innocentiam. dei amicitiam.
Primo dico habuimus naturalem
um excellentiam in eo quod omnia nostra inter-
iora et exteriora sursum ad deum erant
erecta. ut sine labore et omni im-
pugnacione deum possemus contem-
plari. ita ut ab hac excellentia nihil foris
impediret. nec intus retardaret.
Nam ut ait **Beatus Hieronymus**. **Hec** dominus rectum
fecit hominem. ut omnia que essent
in homine recto ordine erigerentur se ad
deum. **S**ecundo habuimus mentis
innocentiam. quia sine omni peccato
creati fuimus. ad imaginem quippe
dei qui peccatum non habuit creatus
fuit homo. ex cuius persona dicitur in
psalmo. **Ego in innocentia mea in-**
gressus sum. redime me et misere-
re mei. **T**ercio in dei magna a-
micicia stetit homo. **Cum** enim omnis
dilectio et amicitia super similitu-
dine fundatur. dicente **Ecce**. **xix.**
Omne animal diligit suum simile.
non potuit deus non diligere homi-
nem quem ad similitudinem et imaginem
suam creauit. **Ab** his omnibus digni-
tatibus cecidit homo. cum gustauit
cibum vetitum preuaricando mandatum.
et nos in eo cecidimus vniuersi.
Cecidimus autem in triplicem
miseriam. nam ab excellentia cecidimus
in ignominiam. ab innocentia ad cul-
pe miseriam. ab amicitia ad dei imi-
ciciam. **Ex** quibus tribus nimis
abominabiles facti sumus. propter
quod de homine sic lapsus dicitur in
psalmo. **Homo cum in honore esset**
non intellexit. ecce dignitas homi-
nis in qua stetit. **Sequitur.** **com-**
paratus est iumentis insipientibus

et similis factus est illis. **Ecce** igno-
minia in quam cecidit. ut homo post
lapsum insultando et improperando di-
ceret bestie terre illius. **Genesim in.** **Ec-**
ce **Adam** quasi unus ex nobis factus est.
Hec ergo tria excellentiam. innocen-
tiam. amicitiam recuperauimus per dei
incarnacionem. **Nam** excellentiam recupe-
rauimus per dei et hominis in utero vir-
ginis unione. **Maxima** enim dignitas
homo est deum habere horem et fratrem nostrum.
Unde ex hac excellentia aliquando puenie-
mus ad infinitam dignitatem excellentiam
in celo ubi limpidius et imme-
diatius quam **Adam** deum et dominum contem-
plamur. **Unde** cum dominus commo-
dasset **Iohannem** baptista. **Luce**. **vii.** **dicens.** **Inter-**
natos mulierum non surrexit maior
Iohanne baptista. subiunxit. **Qui**
autem minimus est in regno celorum ma-
ior est illo. **Ex** quo patet quod minimus
in regno celorum in digniori stat ex-
cellentiam quam **Adam**. licet enim **Adam** in ma-
gna staret excellentiam. peccato tamen po-
terat. quod in regno celorum nullus po-
test. **Secundo** innocentiam recuperauimus
per domini passionem. **Ipsa** enim
ut dicitur prima **Petri** secundo.
Peccata nostra pertulit in corpore
suo. **Et** **Ysaie**. **liij.** **Ipsa** peccata
multorum tulit. **Item** **Iere.** **xxxi.**
Peccati eorum non ero memor am-
plius. **Sublato** autem peccato in-
nocentiam recuperauimus. **Item**
ad **Romanos**. **vi.** **Liberati** a pec-
cato serui autem facti deo. habe-
tis fructum vestrum in sanctifica-
tionem. finem vero vitam eternam.
Tercio recuperauimus amicitiam
per sanguinis domini effusionem. sic enim
dicit **Apostolus** ad **Romanos**. **vi.** **Cum** inimici
essemus reconciliati sumus deo per mortem

filij eius. **V**el dicere possumus qd
 recuperauimus dei amicitiam per
 incarnationis unionem. In eo e
 nim qd restiuit se carne nostra pa
 ori nos amicitie reformauit. **S**e
 cundo innocentiam recuperauim9
 p eius passionē. **T**ercio aut ex
 cellentiā recuperauim9 p eius re
 surrectioēz i cuius virtute asseq
 muē eternā glorificationē. i qua
 copiosa et gloriosa excellentiā ha
 bebim9 i eternū. **S**equit̄ quart
 tū et vltimum scz si tacuerim9 sce
 leris arguemur. in quo p̄dicato
 ris necessitas declarat. q em scie
 et eloquētie donū et maxie grāz
 ad loquendū verbū dei accipiūt.
 a dño grauissime arguūtur. si ea
 ad lucrū non posuerint aīarū. **V**l
Psaie. vi. **V**e michi qz tacui. **C**on
 siderauit em qd ad predicandū ta
 lentū acceperat. et ideo voluit se
 tacuisse. **P**ropter qd talib9 negli
 gentib9 dī **L**uce. xij. **S**erue neq̄
 quare non dixisti pecuniā meaz
 ad vsurā. et ego veniens cū vhu
 ra vtiq̄ exegissē illā. **V**ic. i. **C**orī.
 ix. **V**e michi si non euāgelizauēd
 qm dispensatio tradita est mihi
Bern. **V**e qui bene loq̄ de dño ac
 cepit. si q̄stū reputāt pietatē ac

Sermo. xvi. **D**e eodez fms
 tercius.

Hve maria grā ac. **L**uce. i.
Dicit **B**ern. **I**nungitur
 noua legatio āgelo **C**ab
 eli. et nouā vgo p̄fessa vtutē no
 ue salutatiois honoraē obse q̄o. ā
 tiqua excludit maledictio mulie
 rū. et nouā noua mat̄ accipit bñ

olitionē. **I**n verb̄ ergo p̄positis
 cū subiūctis beati **B**ernhardi sex
 dulcissime sētētie ponūt. q̄bz glo
 riosa vgo **M**aria mirifice omēdaē
Pzio em laudaē et salutatur a
 purissime vite inoētia. scdo a v
 tutū copiosissima sufficientia. ter
 cio a grārū plenissima sup̄effluē
 tia. quāto a dignissima dei p̄ntia.
 q̄nto a status sui excellentissima
 reuerētia. sexto a sc̄cūs sui v̄lissi
 ma magnificētia. **P**rimū ibi **A**ue.
 scz ibi. maria. tēciū ibi. grā ple
 na. quartū ibi. dñs tecū. q̄ntū ibi
 bñdicta tu i mulierib9. sextū ibi.
 et bñdctūs fr. v. tu. **H**ec ego lau
 dis p̄comia p ordinē p̄sequētes. **P**
Pzio dicit9 qd btā vgo omēdaē
 et laudaē. p hoc qd ē aue a purissi
 ma vite inoētia. q scz salutatio
 tāto gloriosior ipi v̄gim attribue
 quāto rarior in sc̄ptura inuenit̄.
In omi em textu veteris testamē
 ti aū istā salutationē nō inuenit̄.
 eo qd nulli v̄m̄q̄ hōim reācēt̄ potu
 erit applicari. **Q**uis em sine ve a
 mūdi exordio ē inuentus. nec in
 fans cui9 vita ē v̄m̄9 diei sup̄ trā
Dī em aue. i. sine ve. hoc ē sine cul
 pa. cui iusto ordie debet ve. pone
 do effectū p causa qd sepe solz fiēi
 int̄ itelligētes. **Q**ū at **M**aria fuit
 imūnis ab omi ve peccī. p̄bat per
 dictū āgeli. scz **A**ue grā et. **Q**uia
 opposita nō p̄nt eē fil̄ in vno sbie
 cto. s̄ plenū et vacuū opponūt ei
 go ac. **E**t qd sola vgo imūnis ab
 omi macula fuit. ideo ei soli hec no
 ua dictio et salutatio debuit reser
 uari. **E**st at̄ t̄plex ve a quo fuit li
 bera vgo sc̄a. sciz a ve culpe origi
 nalis. a ve culpe venialis. et a ve

culpe mortalis. **De primo** re dicitur **Ih̄. xv.** **Ve michi** mat me a vt quid me genuisti. virū tūre. virū discordie. **Rixas** em̄ a discor dias quib? spūs cōcipiscit aduer sus carnem et caro aduersus spm̄ ab originali peccato straximus q̄ in nob̄ rarissime p̄sunt. **De sc̄do** re dicit **Tren̄.** **Ve nobis** q̄ pec cauimus. **Hoc** enim de veniali cō grue potest dici. q̄ **Iheremias** in vtero sanctificatus in v̄bo p̄ime p̄sone n̄umerās se alijs mōrlit̄ n̄ peccauit. et ideo hoc re p̄ veniali bus p̄t sumi. **De tercio** re dicit **Osee. vii.** **Ve eis** q̄ recesserunt a me. et iterū **Ih̄. vii.** **Ve eis** cuz recessero ab eis. q̄s de mortalib? peccatis oportet intelligi. q̄ nec deus a nob̄. nec nos a deo recedim̄ nisi cū culpam dimittimus mortali ū peccatorū. **De oibus** at̄ tribus istis re dicit **Ap̄c̄. vii.** **Ve** re re habitantibus i terra. sic em̄ dicit **Ioh̄anes.** **Audiui** vocē āgeli vni? volāis p̄ mediū celi dicētis vocē maḡ. re re re omnib? habitātib? i terra. **Ac** si dicat. oēs habitātes in terra infecti sunt aliquo istoꝝ triū re. **Q̄s** vt pleni? et plamius videatur. **Sciendū** q̄ sūt tria ḡna peccatorum. sc̄z originale. veniale. mortale vt p̄missim? et sic nul lū malū ēit ip̄aitū ita nullū bonū irremuneratū. ideo p̄dictis t̄bus generib? peccatorū inter se disti ctōū debetur tria ḡna re inter se distincta. **Ram** originali peccato debetur re limbi. **In** quo anime habentes peccatū originale exclu duntur a visione dei. **Peccato** v̄o veniali debetur re purgatorij. p̄

cuius ignem p̄dicte anime a suis venialibus depuratur. **Peccato** autem mortali debetur re inferni non vt illic peruenientes purgē tur sed vt eternaliter crucientur. **Cum** ergo beata virgo nullum p̄ dictorum peccatorum habuerit. ideo indicabat ei angelus q̄ meri to esset ab omni re prouementē ex peccato penitus aliena. **Licet** e nim vt doctores tradunt ad lim buz descendisset. si ante passionē domini decessisset. hoc non fuisset propter culpā persone. sed prop ter infectionem nature humane. **Vel** etiam dici potest q̄ hoc ideo factum fuisset. q̄ deus per passio nem suaz celestis regni ianuā nō dum aperuisset. **Possunt** aut̄ q̄ tuor̄ cause assignari. cur bt̄a v̄go nouo salutationis ḡne debuit ab angelo saluari. sc̄z p̄pter veteris culpe trāsuersionem. noue virgi nitatis inuentionem. nouā cōp̄ tionē. nouā parturitionem. **Pri ma** dico causa p̄t̄ quā bt̄a v̄go nouo salutationis genere saluta tur hec ē. **Cū** culpa **Eue** i grāz. ma ledictio in b̄ndictionē. totūq; pon d̄ mali in bonū mutatū fuerit. in signū hui? ergo gr̄e nomen p̄ua ricatricis mulieris debuit etiam trāsp̄positis lr̄is t̄nsmutari. vt cuz illa vocaretur **Eua** nostra repati o in otariū facta icipe merito de buit ab aue. **Q̄s** at̄ totū malū p̄ **Eua** infusū p̄ **Mariā** in gratiaz sic mutatū dicit **Aug?** **Eua** em̄ lux it ista exultauit **Eua** lacmās **Ma ria** gaudiū in v̄tre portauit. **Im pleta** est ergo **Maria** gr̄a et **Eua** euacuata est a culpa. **Maledictio**

Euē mutatur in benedictionē ma-
rie. **S**ecunda causa ppter quam
beata virgo nouo salutatiois ge-
nere ab angelo salutata est noue
virginitatis adinuentio. licet em̄
multe essent virgines añ eā. nul-
la tñ ex illis ppositū habuit sic ma-
nendi. **Vñ Ber.** **O**btā vgo quis
te docuit. aut que pagina instru-
xit. vt virginitatē dño sic placē
dicūt em̄ doctores q virginitatis
sue votū emiserat. hac tñ conditio-
ne interposita si diuine foret bene-
placitū volūtati. **P**ropt̄ qd̄ ange-
lo salutati rñdit hūiliter dicens.
Quō fiat istud. qm̄ viz nō cogno-
sco. i. nō agnoscere ppono. **E**t qz
antē eā nemo virginitatis votū e-
miserat. ideo ppter hāc nouaz et
deo grā et insolitā adinuentiōē no-
ua salutatio ab angelo salutata
Tercia causa noue salutatiois
est noua et p̄us inaudita conceptio.
Concepit ergo virgo nō de virili
semine sed de spūs facti germine
in quo nec primā similit̄ visa ē nec
h̄re sequentē. **E**t hoc ē qd̄ p̄misit
angelus virgini q̄renti quō fieret
istud dicens. **S**pūs sc̄us superue-
niet in te. ex cuius virtute concipi-
es. virgo permanēs post conceptū.
Quarta causa noue salutatio-
nis est nouus et insolitus et oī stu-
pore mirādos partus. **N**ō em̄ par-
turiuit quēlibz de plebe. nec p̄ci-
pē quātūlibet magnū huiusmōdi.
sed deū v̄x qui fecit mūdū. **D**e h̄e
nouitate et ineffabili stupore dicit
Ber. **S**i adicias alijs eius excellenti-
is cuius m̄ est. q̄ iā poterit lingua
etiā angeloz dignis extollē laudi-
bus virginitē nr̄em. nō cuiuscūqz

sed dei. **I**sta est em̄ nr̄e virginis
gl̄a singularis et excellentissima p̄-
rogatiua. q̄ vnū eūdē filiū eū de o-
p̄re h̄re meruit cōmunē. **E**x h̄is er-
go q̄tuor nouitatibz beata virgo
noue salutatiois genere debuit
salutari. **S**equit̄ in p̄dcō thema
the sc̄dm̄ mēbz scz maria. **I**n quo
innuit̄ virtutū copiosissima suffici-
entia. qd̄ ex int̄ptatiōe eiusdē no-
minis euidentius declarat̄. **M**aria
em̄ int̄ptat̄ mare. **M**ar̄z em̄ ma-
re tres p̄prietates q̄ spūalit̄ intel-
lecte marie ouenūt. p̄t̄ q̄s a ma-
ri maria vocata est. **D**escribit̄ em̄
in li. de na. rez sic. **M**are est col-
lectō oīm aq̄z tā dulciū q̄ saliaz
hospitiū oīmū fluuioz. subsidiū
in necessitatibus. refugiū in p̄ci-
lis. itineratiū op̄ediū. laboratiū
luc̄z. **I**n h̄is maris p̄prietatibus
oīmū virtutū cumulus gloriose
virginis declarat̄. **N**ā per p̄mā
p̄prietatē scz collectō oīm aq̄z
quid nisi cumulus oīm virtutū ac-
cipit̄. q̄ s̄bit̄ tam dulciū q̄ saliaz
rū innuit̄ qd̄ nō solū vtutes dulcis
afficientes habuit. sed etiā p̄ op̄al-
tionē amaricātes. per q̄s m̄no af-
fectu oīmū miseris op̄atiebat̄.
Si em̄ **Paulus** multū inferior dice-
re de se potuit. quis infirmat̄ et e-
ego non infirmoz. quis scandalisa-
tur et ego non vroz. quantoma-
gis maria. **D**e hac vniuersitate
oīmū virtutum dicit **Anselm**
exponens illud **Ecclesiastici** quin-
quage simo. **V**as auri solidum or-
natum oīm lapide p̄cioso. **M**a-
ria est vas propter diuinitatis cō-
tinentiam. auri vas dicitur pro-
pter status eminentiam. solidum

propter omnium malorum resistenti-
am • ornatū omni lapide precioso
propter omnium virtutum affluē-
tiam • **Q**ue pulchre nobis p̄pōitur
Gen. i. ubi dicitur • **C**ongregētur
omnes aque que sub celo sunt in
locū unū • et seq̄t̄ • **C**ōgregatiōēs
aquatū appellauit maria • **A**c si i
eisdem verbis silenter innuat **V**
biatūq; et quocūq; loco videritis
cōgregatiōē oīm aquarū • i. oīm
virtūtū collectiōē • ipsa est mari-
a eleā mater dei • **S**cdo in p̄ocā
maris descriptione subiungit̄ ca-
put et hospitium omniū flumiuorū •
caput p̄pter aquarū effluentiaz
hospitium p̄pter earundē refluxū
tā • q̄ duo breuiter tangunt̄ **Eccl̄s**
. i. ubi dicitur • **A**d locum vnde ex-
eunt flumina reuertuntur vt ite-
rum fluant • **V**nde ad mare vnde
exeunt flumina quantū ad caput
reuertuntur • et iterum fluūt quā-
tū ad hospitium • **S**ic beata vir-
go maria caput est omnium gra-
tiarū • a qua q̄equid tōi p̄sequimur
nob̄ fluit • **V**nde **Bern.** Nihil nos
deus habet voluit qd̄ p̄ manus s̄c-
tissime v̄gis **M**arie nō trāfiteret •
Eramus em̄ oēs filij ire et idig-
ni vt a deo imediate aliq̄ accipe-
reim̄ • **D**atū est ergo **M**arie q̄c̄q;
salutis q̄c̄q; gratie accipim̄ vt p̄
illā dateē nob̄ • q̄ppe qui nec seip̄
sū nobis dare voluit nisi per ipsā
Est at̄ mare non solū caput aqua-
rū • sed et hospitium earū • **P**er qd̄
institumur • q̄ cum omnia flumi-
na gratiarum ab ipsa sc̄licet vir-
gine maria nobis fluant • **D**ebe-
t̄ et nos eadem per gratiaz actiōez
in ipsam restituere vt vberis̄ ite-

tum nobis fluant • **Bernhardus**
Ad mare vnde exeunt flumina re-
uertuntur vt iterum fluant • non
vt minus habens quod dederat
repetit • sed ne tibi depereat quic-
quid ad eam non retuleris • **S**i q̄
de; et fluminis aqua si steterit pu-
rescet • sic plane gratiarū cessat
decurfus vbi recursus non fuerit
gratiarum actiōis • **T**ercio ma-
re est subsidium in necessitatibus
Sic beata virgo dei genetriz in
necessitatibus subueit vniuers̄ •
et qd̄ singulis necessarium fuerit
subministrat **V**nde stans in pub-
lico clamat ad nos omnes dicens
Transite ad me omnes qui cōcu-
piscitis me et a generationibus
meis adimplemini • **V**nde **Bern.**
Maria sinū aperit vniuers̄ • vt de-
plentudie ei; omnes accipiant •
captiuus redēptionē • eger curati-
onem • tristis cōsolationē • peccator
venia • iustus grām • aget; leticia • fi-
li; carnis s̄bam • deniq; tota trimi-
tas gloriā • **Q**uarto mare ē open-
diū itinētū • **L**ōgūssima em̄ via
sup̄ mare veloci; p̄trāsitur • **S**ic
virgo beata est nostrū opendū •
qui in hoc mari magno itinēt; •
Faciliter em̄ et veloci; p̄ eaz ta-
les grās p̄sequimur • p̄ quibus si-
ne ea nos oporteret longūssima
tp̄is spacia laborare • **V**nde **Bern.**
Aduocatam nostrā p̄misit p̄gri-
natio nr̄a • que tanq̄ iudicis mat̄
suppliciter et fideliter salutis nr̄e
negocia pertractabit • nec pati re-
pulsā possumus • vbi an̄ filij ma-
trem • ante patrem filium habea-
mus • **F**ilius em̄ oñdit pri lat; a
vulnēa • m̄ filio p̄ct; a vbera nec

ulla potest esse repulsa. ubi tot concurrunt caritatis insignia. Unde extant versus. Dicit mater ad filium ostendens vbera. En que suxisti fili remā p̄cor isti. Ait filius patri **V**ulnera cerne pater. fac que poscit mea mater. Hūdet p̄ in diuinis. Rate petita dabo que vis tibi nulla negabo. **S**equit̄ terciū scz grā plena. In quo grāz tāgitur plenissima supereffluētia. qd̄ exponēs **H**er. dicit. Legim⁹ in actib⁹ **A**p̄loz. **S**tephanū fuisse plenū grā. et ap̄los repletos fuisse spū sancto. sed lōge dissimiliter a maria. q̄ nec adeo plenus fuit ut in eo habitaret plenitudo diuinitatis corporalit̄ ut in maria. nec illi c̄eperāt de spū sancto quādam modū maria. **A**d quid igit̄ nūciatur ab angelo plena grā nisi ut dñō superuenēte nobis fieret superplena. **N**ec aut̄ plenitudo grāz in trib⁹ agnoscit̄. scz in multitudie magnitudine et latitudine grāz. **P**rimo dico. hec plenitudo q̄ maria plena ab angelo nūciatur consistit in multitudine grāz. **H**abuit em̄ oēs gratias. et oīa q̄ rationē grē sortiunt̄. dicēte **E**ccl̄o. xxvii. In me oīs grāvie et vite. **I**tē **I**ero. Ceteris p̄ partes marie vero se simul infudit plenitudo oīm grāz. **N**obiscū aut̄ bñ agit̄. si vel vnā gratiūculā osemur. teste **A**p̄lo qui dicit. **V**nī cuiq̄ n̄m data est grā. sed maria sic plena est grā. ut nec vna ei ex oībus defuisset. **S**ecūdo plena dicit̄ p̄pter grāz magnitudinē. **N**ō em̄ exiles siue paruas grās habuit. sed in maxia v̄tute habuit vniuersas. **U**nde **H**er. **N**ō de cui

virginē btām tū vulgo om̄nes h̄e grās que sūmū et maximū bonū gestabat in utero. sed quicquid sūmū. quicquid sup̄mū. quicquid maximū in gratiis esse potēat h̄e habebat. **T**ercio gratia plena ab angelo salutaf̄ p̄pter grāz latitudinē. **T**ā superfluētē em̄ plena erat grā. ut eas in celū in infernū extēderet et in terrā. **V**n̄ **H**er. exponēs verbū **P**s̄. **O**patus est de⁹ salutē in medio t̄re dicit. **I**uste v̄terus virgīs medium t̄re appellatur. **N**ō illā em̄ sicut ad mediū respiciunt. et qui in celo habitāt et in inferno. et qui nos p̄cesserūt. et nos qui sūmus. et qui nos sequunt̄. et nati natoz. et qui nascuntur ab illis. **I**llī qui sunt in celo ut refarciantur. qui in inferno ut eripiātur. qui nos p̄cesserūt ut prophete fideles inueniantur. et qui sequuntur ut gratiā consequantur. **Q**uam ut se nobis mediatricem inter nos et deum exhibeat moueat et pmoueat suaz superfluēs copia et immēstas grāz.

Sermo. xxvii. **D**e eodē **S**ermo. q̄rtus.

Domin⁹ t̄cū dicit **H**er. **L**icet deus sit cum omnibus sanctis. qd̄ tū prerogatiua est singulariter cū virgine maria. cum qua vtiq̄ tanta ei cōsentio fuit. ut illius non solum voluntatem. sed etiā carnem sibi coniungeret. ac de sua virginitate substantia vnum christum efficeret. vel potius vnus christus fieret. qui et si nec totus de deo. nec totus de virgine. totus ut v̄e credit̄

tamen dei et totus virginis esset.
nec duo filii sed unus utriusque fi-
lius. Et subiungit. Dominus pater te
cum qui suum filium facit tuum obum-
brans tibi ut tantum splendorem
filii valeas sustinere. Filius tecum
qui ad odendum in te mirabile sacra-
mentum miro modo a sibi referat
uterum tuum et tibi seruat virgiale
signaculum. Spiritus factus tecum. De
cuius virtute accipis sanctificans te
ut sola digna esses dei filium parturi-
re. Expeditis ergo tribus articulis
angelice salutacionis. Nunc quod re-
liquum est exequamur. Fuit autem
deus tota trinitas cum maria propter
tres causas. videlicet ut corpus fe-
cundaret. vitam sanctificaret. animam
quodammodo deificaret. et ut hec tria
in summo magnificaret. In quibus
ipsa super omnes creaturas mirifice
sublimauit. ita ut corpus in summo
statu fecundaret. vitam in summo san-
ctificaret. animam in summo deifica-
ret. Summa autem fecunditas est virgi-
nis vere fecunditas. que flore virginita-
tis habere meruit cum fecunda fecundi-
tatis. in qua nec prima simile visa est
nec habere sequentem. Sunt enim
virgines que mundam et istamina-
tam virginatatem seruauerunt. sed se cum
ditatis fructu caruerunt. Sunt et
secunde coniugate. sed virginatatis
flore perdididerunt. Sed nulle vix sunt
que flore virginatatis cum fructu habe-
re meruerunt propter nostram virgi-
nem gloriosam. Vnde Bernardus. Bona est
fecunditas coniugalis. sed melior ca-
stitas virginialis. optima autem fecun-
ditas virginica. seu secunda virgi-
nitas. Secundo dominus fuit cum
ea ut vitam eius sanctificaret. et

hoc non simplicitate sed in summo
Hec autem sanctificatio ut summa fi-
eret multis particularibus sanctifica-
tionibus est completa. et a prima usque
ad ultimam et perfectam pervenit quibus
Prima enim sanctificatio contingebat
in sui in utero purgatione. Secunda
in virtutum exercitatione. Tercia in
spiritus sancti superuentione. Quarta in
filii unigeniti dei conceptione. Quinta
in eiusdem filii educatione. com-
mansionem. et felici contrectatione
In prima sanctificatione sanctior
fuit renatis. quia ipsa ex sua sancti-
ficatione potens erat non peccare
quod non est in renatis. In secun-
da sanctior fuit quibuslibet viato-
ribus. quorum nullus unquam se tam
sublimiter exercebat. In tertia
excebat adam in statu innocentie
e. que licet creatus esset ut posset
libere non peccare. habuit tamen
cum hoc obsequium ut posset pecca-
re. quod post conceptionem nequaquam
extitit in Maria. In quarta eius
sanctificatione excebat angelos que
licet essent confirmati ut nullatenus
possent peccare. non tamen poterunt
augere meritum ut maria. In
quinta sanctificatione ita approx-
imabat se deo. ut nulla unquam pura
creatura tanta se ei similitudine
conformaret. Qui ergo potest capere ca-
piat que supra modum sanctificata
fuit vita virginis gloriose. Te-
rrio deus testante angelo fuit cum
Maria. ut animam eius quodammodo
deificaret. Nam ex unione dei
qua plenitudo diuinitatis habita-
bat in ea corporaliter. ita immersa
fuit deo ut nichil sciret. nichil in-
telligeret nisi deum. De qua deificatione

Dicit **Yero.** Sicut lana candidissi-
ma naturali colore dealbata cum in-
ficiet sanguine cochili vel muricis
vertit in purpuram. sic spiritus sanctus
cum in conceptione venit ad virginem
que iam dudum plena fuit gratia ver-
sa est et ipsa sine tactu virili in ma-
tre. ut iam non sit quod fuerat sed pur-
pura verissima ad indumentum et
gloriam summi regis apertissime diui-
nitus dedicata. ut nulli deinceps
uti ea usus femineo liceat nisi deo.
et nullis iam visibus sit ipsa maci-
panda nisi diuinis. et tanto validius
inflamabat dei potentia. quanto diuis
intus illustrabat visitationibus.
quam totam repleuerat spiritus sancti
gratia. totam incauerat diuinus
amor ita ut in ea nihil esset quod
mundanus violaret affectus. sed
ardor otiauis et ebrietas pfudit a-
moris. **Vinc** de eadem deificatione di-
xit **Ber.** Maria iure sole prohibet
amicta que profundissima diuine sa-
pientie vltra quam credi possit pene-
trauit abyssus. ut quantum sine perso-
nali vniione creature conditio pa-
titur. luci illi inaccessibili videatur
imersa. Ipsa ei meruit summati cin-
gia opiri vndique et circumfusi. et
tamen ipso diuino igne concludi.
Ut autem euidentius videatur. quan-
ta singulari excellentia deus pre om-
nibus creaturis fuerit cum maria o-
stendit **Ber.** sic dices. Quatuor mo-
dis inest deus omni creature. Primo
essentialiter tam bonis quam malis. nihil
enim intercludit deitatis essentialiam per
quam esse omnia acciperunt. Secundo modo
inest bonis operatione. agit enim in
eis virtus operatiua ut operentur opa
dei. nec otiose creati sunt in crea-

turas sicut mali. in quibus licet de-
us sit per potentiam. sed ad vindictam quod e-
legerunt arescere. ut alimenta sem-
piternis ignibus amministret. **Ter-**
tio inest plerisque bonis illuminati-
one. quos de futurorum cognitione
nobilitate instruit. et principes effi-
cit suorum secretorum. **Quarto** inest v-
ni soli creature scilicet virgini marie
videlicet idepitate. quod idem est quod
illa. **Dic** taceat et contemiscat omnis
creatura ut vix audeat aspiciere
tante dignationis immensitatem. **Ha-**
bitat deus in angelis sed non eiusdem
essentie cum ipsis. **Habitat** deus in
virgine cum qua vniuersae nature habet ide-
pitate. et ideo cum angelis salutem
de virgine dixisset. dominus tecum. hoc
infinuam voluit quod singulari quodam
excellencia cum ea dominus esse voluit per
omnibus creaturis. ut sic potens esset
in celo et in terra subuenire miseri-
is miserorum. **Vn** clamemus ad dominam
et virginem nostram aduocatam et adiu-
tricem dicentes illud **Ber.** Nunquid
quod ita deificata es. ideo nostre humani-
tatis oblita es? **Sequitur** quantum in
salutatione angelica scilicet. benedictum tu
in mulieribus. **In** quo commendatur ab
excellencia sui status reuerentia.
per quam benedictionem non simpliciter ben-
dicimus. sed per omnibus mulieribus benedictam per-
dicatur. **Propter** quod sciendum quod est quod
duplex benedictio quibus beata vir-
go est benedicta. scilicet. maledicti euacu-
atio. fecunditatis propagatio. sin-
gularis gratie collatio. superexcel-
lentis domini congratulatio. **Dns** om-
nibus benedicatur virgo sancta.
Prima ergo benedictio est ma-
ledicti euacuatio. **Fuerunt** enim
omnes filie **Eue** ex preuacatione

matris omnium multipliciter ma-
ledicte. **E**rat enim maledictio steri-
litas gentem non ampliando. in
peccatis accipiendo. multiplicis in-
commoditatis partu gestando. doloris
et acerbitatis in parturiendo. **P**ri-
mo dico erat maledictio sterilita-
tis. ut quecumque secundum legem ha-
beres virum sterilis esset dicebatur
ab omnibus maledicta **Exod. xxij**
et **Deut. vn.** **V**n Rachel quae diu ste-
rilis erat et perecepisset dixit ad
primu partu. hoc per benedictione mea.
abstulit enim deus obprobrium me-
um. **S**ecunda maledictio est quod omnes
mulieres fetu suu accipiunt in pec-
catis **Vn Ps.** Ecce enim in iniquitatibus
conceptus sum. **T**ercia maledictio
est quod fructum ventris sui gestan-
tes multis subiacet inferis et eru-
pnis. **Vn Gen. in.** Multiplica-
bo erupnas tuas et conceptus tuos.
ait dominus ad **Eua.** **I**te **Tobie**
iiij. Memor esse debes que et qua-
nta pericula passa sit mater tu app-
ter te in utero suo. **Q**uarta ma-
ledictio est quod mulieres cum dolo-
re pariunt. propter quod iterum **Ge-**
nesis. in. dixit dominus ad mulierem
In dolore paries filios. **E**t **Johā-**
nis. xvi. Mulier cum parit tristi-
tiam habet. **H**as omnes maledictio-
nes felix hec mulier suis benedi-
ctionibus euacuauit. quia virgo per-
mansit cum honore. concepit sine pu-
dore. gestauit sine labore. peperit
sine dolore. **E**t hec est prima bene-
dictio per quam beata virgo omnes
maledictione peritus exsufflauit
Secunda benedictio est fructifica-
tis ampliatio. per quam parturienti-
tes multiplicant cognatione suaz

Qua et nostra domina benedicta
existit. quia licet unum filium natura-
liter peperisset. in eius virtute et
si non naturaliter gratuito tamen
peperit omnes filios adoptiuos.
ut secundum **Apo. ad Ro. viij.** **I**pse
sit primogenitus in multis fratre i-
bus. **V**nde **Math. i.** Peperit filium
suum primogenitum. ut naturalis
filius relative dicatur primogeni-
tus ad filios electionis. quos post
primogenitum gratuite generauit
Et de hoc dono nostre filiationis
ad virginem et matrem nostraz
naturalis filius eius in etate mo-
riens pro nobis matrem commouet in perso-
na **Johānis** dicens **M**ulier ecce fili-
us tuus. **A**d **Johāne** ait **E**cce mater
tua. **E**t si dicet **S**is memor matris quod
hij pro quibus patior tu sunt filij ad-
optiu. quos ego dicere esse volui
fratres meos. **E**t cum per me celestis
exigere iusticia in peccatores desuuet
ipso volens dampnare. tunc tamen matris
ipsius peccato pro quo nunc morior mater
mis amplectere visceribus. et ire pris-
te opponere pro filijs impella. **Q**uod autem
ad discipulum confusus dixit **E**cce mater
tua. tamen est ac si in persona **Johis** qui in-
terprete gratia dei dicat omnibus peccatoribus
Ecce mater tua. **V**t cum per confusione scelerum
vrorum non audetis leuare faciem
vraz ante istum iudicem deum. nec coram
domino opere. ad matrem tamen ad ma-
trē fiducialiter confugite. quam ut ma-
trē reuerentiam. ut ipsa vos tamen fi-
lios foueat. promoueat. nutret. et
defendat. **I**psa enim ad hoc electa est
ut congreget profugos israel. ut dicit **Is-**
sa. xi. **N**am ipsa est per civitatem refugij de-
signata. de qua **Deut. xix.** **T**res civita-
tes sepab in medio terre. quam dominus
et nij

deus dabit tibi in possessione ster-
nes diligenter via. ut habeat e vi-
cino qui ppe homicidium pfugus e
quo possit euadere. **Tercia** bndi-
ctio e singularis gre collatio. de q
dicit Gen. xiiij. vbi bndixit Melchi-
sedech Abrahā a ait **Bndictus** abra-
hā. p quā nra vgo est multiplici-
ter bndea. Oēs em gre qs acce-
pit a dño fuerūt gre singulares.

Quarta bndeo dicit superexcellē-
tis domi agtulationis. et hec est soli
vrgis bndeo que tā sup modū sup
omnes hoies pferit in grā ut oēs
amirant. et ammirantes deū magni-
ficat in etnū. Est aut dña int terci-
am bndictōne et istā qrtā. qz ter-
cia est vni hois vel paucorū illū vl
illis solū comoda et vtilis et sin-
gularitē glosa. sicut bndictō q de
Abrahā vxori sue Sare steriū be-
nedixit. ut in senectute oīa aut
sum nature sololem generarent.

Hec aut qrtā quā agtulatione
dicimus ita est marie singulariter
glosa. ut ex ea superfluētū redūa-
tione effluat sup oēs elcōs. qz nō
solū ex partu suo bndeo maria be-
nedea est. sed in ei bndeo oēs
nos bndicti sumus a dño in eternū
Collaudem ergo deū cū ea et pro
ea agtulatēs a dicētes illi **Ju-
dith. xiiij.** **Bndea** es tu filia a dño
deo excelso p oibus mulieribus su-
p terrā. qui nomē tuū ita magni-
ficauit. ut nō recedat laus tua de
ore hoim. qm in oī gēte qui audie-
rit nomē tuū magnificabit deū is-
rahel sup te. et sequit **Tu** gla ihe-
rusalē. tu letitia isrl. tu honorificā-
tia ppli nri. qz fecisti virilit et for-
tatū e cor tuū. eo q castitatē ama-

ueris a matris dñi confortauit te. a
eris bndea in eternū. **De** hac agra-
tulacōe ipa nra vgo glat dicens.
Eccē em ex hoc btām me dicēt oēs
gnacōes. **Sequit** sexta et vltia
ptacula angelicē saluacōis. quaz
tū nō angelus. sed Elizabeth addi-
dit dicens. **Et** bndcus frātis ven-
tris tui. **Hec** aut bndeo q frātis vir-
ginis. i. ihesus xps bndicit in plus
se hz q bndeo vrgis. qz benedeo v-
rginis sup oēs mulieres a sup oēs
hoies extēdit. benedeo aut frātis e-
ius sine exceptiōe sup oīa se extē-
dit. dicente Aplo Ro. viij. **Qui** e
sup oīa de bndcus in secula. **Na**
illius benedeo ad oēs elcōs filios
se extendit. qz in eo oēs sumus sua
grā benedicti. **Hinc** Gen. xvij.
dicit de ad Abrahā. **In** semine
tuo benedicent vniuersē genera-
tiōes terre. **Iste** aut fructus glosus
est fructus tū. scz dei pīs oipotētis
vrgialis ventris. spūalis mētis.

Prō dico fructus iste e fructus
dei pīs oipotētis. **Sic** em in psona
pīs dicit in psalmo. **In** splendoribz
scōz ex vtero ante luciferū genui-
te. **Et** in hac generacōe eqlis e pa-
tri coeternus. et vstātialis. **Vic**
Ver. **Altissimus** pīs quis oīs sit.
nō potuit tū vel eqle sibi parere cre-
aturā. vel ineqlē gignere filiū. **Fe**
cit itaqz angelū magnū sed nō qn-
tus ipse est. et ideo nec eqlis nec
altissimus. solū aut vngemū quē
nō fecit sed genuit oīs oipotētē.
altissimus altissimum. eternus co-
eternū. ipm sibi p omnia coequa-
ri. nec rapinā arbitratu est nec
inurā. **Secūdo** idē fructus pa-
tris est etiā matris. per assumptū

hominem ut patet in tota ista materia. **T**ercio idē est etiā fructus spūalis mētis **Math. xij.** Qui fecerit volūtatē patris mei qui in cælis est. ipse meus frater soror et mater est. **H**as autē tres generatiōes habuit ex triplici sba que ē in xpō scz ex diuinitate. carne. et spū. **N**ā ex prē nascit deus. ex mēre hō. ex mēte spūs. ex prē nascit eter naliter. ex matre tpalit. ex mēte spūaliter.

Sermo. xxviiij. De eodē Sermo quintus.

Missus est angelus gabriel **Lu. i.** Multa dicim⁹ a deo tim⁹. qz ut ait **Ber.** Licet multi de vrgine mēre loqui gestiāt quicqd tñ de indiciabili dicit. eo ipso qd dici potuerit minus gratum sit. min⁹ placitū. et min⁹ acceptetur. **I**n verbis ergo ppositis cū sequētibz qtuor poss⁹ intelligere. que ad dei incarnationē dēct ouemūt. scz angeli legationē. vrgis de liberationē. cōsensu inclinationē. dei cōceptionē. **P**rimū ibi. **A**ue cū sequētibus. in quibus angelus suā legationē porauit. **S**ecundum ibi. quō fiet istud. in quo virgo beata se deliberauit. **T**erciu ibi. **E**cce ancilla dñi. in quo cōsensu inclinauit. **Q**uartū ibi. **f**iat mihi. in quo verbo deus in vter⁹ ei⁹ se intrauit. **N**ec deū cōcepit. nisi p⁹ cōsensit. **N**ec prudēter cōsensit. nisi mature deliberasset. **N**ec deliberasset. nisi legationē angelus obtulisset. **C**ū legatione ergo incipiētes diuinus qz hęc angelica legatio tria

ostendit esse pfectē in ea. ostendit em̄ eā deo acceptissimā. hōibus fructuosissimā. sibi ipsi sanctissimā. **P**rimo dico ostēdit eam deo esse acceptissimā. qui ad opus nostra redēptionis elegit eā ab omni carne. **N**ec dubiū quin deo fuerit gratissima. qui eā ad tā sublimē op⁹ ex om̄ibus et p̄ om̄ibz elegit. **Q**d in se cognoscēs dicit. **i. Paralip. xxviiij.** Placuit deo ut me eligeret. **S**ecundo hęc legatio fecit eā hominibus fructuosissimā. **D**e nulla em̄ creatūra pura tā copiosus fruct⁹ puenit quēadmodū de maria. **D**e cuius fructu quantū in eo est oēs homines sūt redēpti. **J**uxta illud **Eccl. xxiiij.** Vide te qm̄ nō solū michi laboraui. sed om̄ibus exquirētibus veritatē. **T**ercio hęc legatio fecit eā sibi ipsi sanctissimā. cuius corpus et anima ex vniōne diuini germinis sunt qdammodo deificata. **S**ecundo beata virgo post legationem habuit deliberationē. quā flore triplici adornauit. nō enim precipitauit ut **Eua** que ad legationem serpentis statim precipitādo cōsensit. sed morose deliberauit. qz cogitabat qualis esset ista saluatio. **N**on nimis dubitauit. ut **Zacharias** qui propter nimiam incredulitatem lingue officio est priuatus. sed sapienter interrogauit dicens. **Q**uō fiet istud? **T**ercio cōsensum suū inclinauit dicens **E**cce ancilla dñi. **E**t hęc cū triplici deuotione ornans cōsensum. scz cū profunda humilitate. plena credulitate. affectuosa cupiditate. **N**am humilitas in ea apparuit excellēs. qz cū regia celi et

terre eligeretur ipsa se acilla nomi-
navit. Plena autem credulitas in hoc
cognoscitur quod dixit. secundum ver-
bum tuum. Affectuosa cupiditas
in eo quod dixit. fiat. quod est verbum
optatum. **Quarto** post hunc esse
sum deus in eius uterum intrauit af-
ferens secum benedictio matris et pluri-
cem gratiam. Omnes enim mulieres
maledictioni subiacebant triplici.
Habet enim in conceptione pudorem
in impugnatione laborem. in partu do-
lorem. que tria deus in ea conceptus ab-
stulit et eorum contraria secum tulit. **Na-**
ut ait **Bern.** Fuit beata virgo si-
ne pudore fecunda. sine labore gra-
uida. sine dolore puerpera. ecce
triplicem gratiam. **Dns** breuiter parit
Nunc videamus quomodo in predictis quatuor
scilicet legatione. deliberatione. con-
sensu inclinatione. dei conceptione
nostri negotium actitetur. omnes
enim qui unquam sunt gratiam con-
secuti per predicta quatuor sunt pro-
moti. ita ut qui deo unquam placue-
runt et ad eius regnum pervenerunt
per ista quatuor transierunt. **Que** per
ordinem persequentes. **Primo** dicitur
quod deus magni consilii angelos ad sin-
gulos et ad omnes suas legationes
mittit. nullum transiens. nullum sper-
nens. teste **Job. xxv.** qui dicit si-
per quem non effulgit lumen eius. hoc
est lumen gratie et vocationis. **Su-**
e. Hanc autem legationem pera-
git triplici genere nuntiorum. scilicet
per creaturam. scripturam. naturam.
Primo dico mittit ad nos om-
nem creaturam. que nos commo-
nere faciat ut ad eum converta-
mur. et ei ut dignum est adhere-
amus. **Ram** in eo quod omnia servit

unt ei. quid aliud asseverant nisi ut
hoc ei per omnibus teneamur. et
ad hoc sumus tanto obligatiorem
quanto pre ceteris digniores. **Vic-**
Sap. xiiij. A magnitudine speciei
creature cognoscibiliter poterit e-
ius creator videri. **Cur** autem deus per
creaturam vult cognosci. nisi ut
cognitio adheramus. **Vinc** **Job**
xii. **Interroga** iumenta et docebunt
te. volatilia celi et indicabunt tibi
loquere terre et respondet tibi.
et narrabunt pisces maris. **Vinc**
Aug. **Ecce** celum terra mare et omnia
que in eis sunt undique michi dicunt
ut amem te. nec cessant hoc dice-
re omnibus. ut sint in excusabi-
les. **Interrogaui** omnia de deo
meo. et dixerunt michi omnia. non
sumus deus tuus. **quere** supra nos
Vinc **Bern.** **Quere** reduce oculos
ad omnia inferiora. et adverte si non
cuncta que vel nobis in prosperis seti-
vit vel seivunt in adversis. quedam
sunt calcaria vegetia quodammodo
ad cultum amoris. **Secundo** legatum
mittit ad nos. scilicet sacra scriptura
que certatim clamat in omnibus di-
ctis suis ut ad deum venire osten-
damus. **Vinc** **Ecclesiastici. xii.** **Ver-**
ba sapientum sicut stimuli que nos
vel persuasione vel exhortatione o-
minatione vel promissione stimu-
lant ad deum. **Ram** ut ait **Apo.**
secunda Thimo. ij. **Omnis** scriptura di-
vinitus inspirata utilis est ad do-
cendum. ad arguendum. ad cor-
ripendum. ad erudiendum in ius-
ticia dei. **Per** hos omnes modos
sacra scriptura stimulat nos ad
deum. **Vinc** **idem** **Aplius. ij.** **Corin-**
v. **Pro** christo legatione fungimur

hanc deo exhortante per nos obsecramus pro christo reconciliamini deo. ut cum christus pro omnibus nobis mortuus sit. de cetero qui viuunt iam non sibi uiuant. sed ei qui pro omnibus mortuus est. **T**ercius nuncius est propria natura. que sola omnibus tacentibus nunquam in homine requiescit. sed semper bona suggerit et mala suggillat. **V**ic puer. **xxix.** Sive irascatur homo siue rideat. non inueniet requiem. sed ex nature suggillatione. **V**inc **Ver.** Inexcusabilis est omnis homo. etiam infidelis si non uigilat dominum deum suum. clamat nempe intus ei innata et non ignota ratio diuinitatis. quod ex toto corde illum diligere debeat. cui se totum debere non ignorat. **V**inc est quod eadem iusticia duo precepta anime suggerit. scilicet affirmatiuum. quod tibi vis fieri uideas ut alteri exhibeas. negatiuum. scilicet. quod tibi non vis fieri alteri ne feceris. ut per hec duo omnibus alijs tacentibus comoneamus ut ad dominum ueniamus. **A**n te omnia autem hec diuina inspiratio salutem nobis nunciat incessanter. quecumque enim de genere boni de genere uirtutum menti suggerit. dei est locutio. dei legatio. dei ad se stimulatio. **V**inc **Ver.** Cum mala in corde uersamus nostra est cogitatio. si bona dei locutio. illa cor nostrum dicit. ista audit. **A**cepta ergo hac triplici legatione dicit nobis deus illud. **1.** **He.** **xxij.** Nunc delibera et uide. quem respondeam ei qui misit me sermonem. **I**tem **Josue** **xxij.** Eligite hodie quod placet cui seruire potissimum debeatis.

et responderunt omnes illud **Ex** **odi.** **xxij.** Omnia que locutus est dominus faciemus. **E**t illud **Josue.** **xxij.** Absit a nobis ut dominum relinquamus. **S**ed plerique dicunt et non faciunt quod non sine dolore dici potest. maxima enim multitudo facit contrarium. de quibus **Ju** **dium.** **1.** dicitur. **A**udientes mandata domini omnia fecere contra. propter quod deus non querit promissi precipitationem. sed maturam deliberationem. **S**ecundo ergo ex his commoti deliberamus utrum expediat ut domino seruiamus vel ab eius seruitio recedamus. reuocantes ad memoriam huius uite breuitatem. future eternitatem. inferni calamitatem. celi iocunditatem. inferiorum bonorum tenuitatem. superiorum copiositatem. demonum crudelitatem. dei et sanctorum benignitatem. que cum diligenti consideratione comparamus adinuicem. inuenimus sine omni ambiguo nihil dignius nihil ualidius. nihil dulcius quam ut domino seruiamus. **N**am cui dignius seruiemus quam ei qui dedit nosmetipsos nobis. celum et terram. mare et omnia que in eis sunt. nec his contentus. sed quod maius omnibus est dedit semetipsum nobis seruiens peccatis nostris. **D**e quo dicitur **Ysaie** **quarto.** Seruire me fecisti in peccatis tuis. prebuidisti mihi laborem in iniquitatibus tuis. **N**ec his adhuc contentus. sed addidit promittens nobis bona que sunt infinita. scilicet celi possessio. **N**e. **h**uiusmodi seruitionem **A**n cui adhuc

seruiemus dignius q̄ di qui sol⁹
super nos est de⁹ noster. quotiēs
enim seruiumus creature inaurua
mur. et seruiumus inferioribus et
indignioribus. et ex hoc incurri⁹
maledictionē. sicut p̄ p̄phetaz d̄r
Maledictus qui seruit indignis
se. Ignominiosū em̄ habet d̄m
qui seruit dyabolo. **Secundo** nichil
est vtilius. nisi vt deo cui seruire
regnare est seruam⁹. **Dee** aut̄ v
tilitas vt paucis occludat v̄bis cō
sistit in omni maloz euasione. et
in omni bonoz assecutiōe. **De** qui
bus duob⁹ dicit̄. **Paral. xvij.**
Si quesieris d̄m inuenies euz. si
aut̄ dereliqueris eū piciet te in eē
nū. **Tercio** nichil dulci⁹ q̄ fuit
deo. sicut d̄r **Eccl. xxij.** Nichil dul
cius q̄ respicere in mādati⁹ d̄m
Et in Ps. Dulciora sup̄ mel et fa
uū. **Vinc Mat. xi.** veritas. **Iugū**
meū suauē est et onus meuz leue
De quo Bern. De⁹ q̄ eternā vitā
p̄mittit in p̄ca. p̄ntē solatiōez
p̄mittit in via. **Vilis** ergo cau
lis ad seruiēdū deo fortissime cō
gētib⁹. **tercio** dicendū ē de cōsuet
inclinatiōe. per quē nos velle ser
uire deo p̄mittimus et vouemus
Qd eū facere intendim⁹ dicit̄ no
bis ill⁹ **Iher. ij.** Scito et vide qd
feceris. **Ac** si dicatur. **Considera**
q̄s sit cui offers. qd sit qd offers.
et qualit̄ offers. **Primo** cōsidera
q̄s sit cui votū tuum offeras. q̄a n̄
ē vn⁹ de plebe cui possibile sit mē
tiri. sed est deus. cui si mentā fūe
rimus potestatem habet corpus
et animam mittere in gehennaz.
qz sicut **Eccl. v. d̄r.** Displicet deo
infidelis et stulta p̄missio. **Illap**

missio stulta est et infidelis. que p̄
mitat qd non soluit. **Secundo** v̄si
dera quid sit qd offers. et sunt o
nia que non sūt deus. q̄ in tripli
ci rerū differentiā includuntur. q̄
sunt res corp⁹ et anima. **Res** aut̄
offerimus p̄ paupertatē. animaz
p̄ resignatā p̄riā volūtātē. corp⁹
p̄ castitatē. **Tercio** cōsidera qua
liter offeras p̄dicta tria. et hoc fa
ciendū est cū triplici cautela. sciz
sine om̄i reuocatiōe. opis expletio
ne. p̄fectuū augmētatiōe. **Primo**
dico offeram⁹ deo votū vite
nrē sine omni reuocatiōe. vt qd
semel cum tanta deliberatiōe ob
tulim⁹ nunq̄ ad nos reuocem⁹.
sed vt amur oblati. sciz reb⁹ cor
pore et anima tanq̄ non nostris
sed tanq̄ eius cui ea obtulimus.
Vinc Deut. xxij. Cū voueris vō
tū d̄no deo tuo nō tardab̄ reddē.
qz requirer̄ illud a te domin⁹ de⁹
tuus. et si moratus fueris reputa
bit̄ tibi in peccm̄. si nolueris polli
ceri absq̄ peccō eris. qd aut̄ semel
egre sum est de labijs tuis obser
uab̄ et facies sicut p̄missisti. quia
vt d̄r **Eccl. v.** Meli⁹ ē nō vouere
q̄ post votū p̄missa nō soluere.
fūme cauentes ne imp̄pet̄ nob̄
de⁹ illud **Iher. ij.** **Confregisti** iu
gū meū. rupisti vincula mea. et
dixisti n̄ seruiā. **Secundo** oblata
deo p̄ votū nostrū nō solū nō resu
ma⁹ s̄ ope expleam⁹. nō solū lin
gua p̄mittentes. sed vota nrā o
pere et veritate adimplentes. qd
tūc veracit̄ facim⁹. si in hys que
deo voui⁹ nec nobis nec alijs s̄
soli deo viuam⁹. facti nobis tanq̄
vas perditū. **Qd** mon⁹ **Aposto.**

dicens p̄. **Corint̄. x.** Nemo qđ sibi
vtilē est faciat. sed magis qđ alie
ri. **Et illō.** Oīa quecūq; facitis ad
glam dei facite. **Tercio** vota nr̄a
soluam⁹ cū augm̄tatiōe. vt de die
in diē vota nr̄a augeamus. **Nā** vt
ait **Ber.** Nulli diu in eodē statu ēē
oedif. oportz em̄ seruū dei aut de
fiere aut p̄ficere. ne ergo deficia
mus. necesse est vt p̄ficiam⁹. **Nec**
hoc intēdim⁹ astruere. vt qui ho
die fecit quod potuit. eras faciat
plus qđ possit. hoc em̄ essz discreti
ōnis metas excedē. **Sed** dicimus
hoc augmētū in spū fieri oportē.
vt vide licet ī caritate. hūilitate.
et ceteris virtutibus p̄ficiamus.
Nā ex tali augmētatiōe nō solū nō
strū obsequiū nō agguat. sed pot
us alleuiat. vt cū **Psal.** in viate
stim om̄oz dei sicut in diuitijs de
lectemur. **¶ Quarto** post dei lega
tionē. nr̄az deliberatiōez. cōsensūs
inclinatiōē. dei accipimus visita
tionē. **Nā** predictis illectus remet
et ruet in amplexus dicens **Ecce**
assuz. **Quō** aut remiat tangit pau
ris verbis **Deut. xxxij.** vbi dicit̄
Ipsē venit plen⁹ b̄ndictiōibus.
Est aut triplex b̄ndictō scz maledi
cti euacuatiō. fr̄anditatis ampli
atiō. singularis grē collatiō. **Male**
dictiō aut quā puia b̄ndictiō eua
uat in duob⁹ consistit. scz ī laboris
fatigatiōe. et eiusdē laboris fru
stratione. **De** quib⁹ dixit dñs p̄i
mis p̄ntibus post peccatū. **De** pri
mo **Gen. ij.** In sudore vultis tui
vesceris pane tuo. **De** sc̄do subiū
gitur. **Cū** operatus fueris t̄rā. nō
dabit fructus suos. **Hāc** maledi
ctiōē aufert dñs cum venerit ad

animā ferens secum benedictōez
per cuius virtutē labor est sine fa
tigatione. et cum magna fructifi
catione. **De** quo p̄ **Isaya; dz. xl.**
Qui sperat in dño mutabūt forti
tudine. assumēt p̄nas vt aquile
currēt et nō laborabunt. ambula
bunt et non deficient. et ē causa.
quia dñs existens cum eis portat
laborem. et ideo nō lassēsūt. p̄pter
quod de⁹ suū seruiciū vocat iugū
dicēs **Math. xi.** Tollite iugū me
um sup vos. **De** hac b̄ndictiōe di
cit̄ **Gen. xxx.** Modicum habuisti
anteq̄ venire ad te. et nūc b̄ndi
xit tibi deus ad introitū meū. **Se**
cunda b̄ndictiō est fecūditatis am
pliatiō. qz statim ex eius presētia
oīa ad meritū p̄pagāt. **Quicquid**
em̄ in dei presētia agitur totum e
rit meritoriū apud deū. **Vinc. ij.**
De deo dicit̄. **Cuncta** sal⁹ mea
et omnis voluntas. nec est quicq̄
ex eo qđ nō germinet. oīa em̄ tui
bus coopant̄ in bonū. **De** hac b̄
dictiōe dz̄ **Gen. x.** B̄ndixit eis di
cēs. **Crescite** et multiplicamini.
Ac si dicat. **Crescite** in vite sancti
tate et multiplicamini in merito
rū multiplicitate. qđ solū ex dei o
tingit p̄ntia. qz sine eo nihil possu
mus. nec qđ facimus quicq̄ valz
Tercia b̄ndictō est singularis grē
collatiō. offerens singulis sc̄dm
quod pl⁹ et minus ad gratiā se di
spōnūt. et fidelius et sincerius dño
se iungūt. **Iuxta** illud **Pla. xv.**
Secundū magnitudinē opm̄ erit
visitatio eoz. **De** cui⁹ diuersitate
dicit **Ber.** **Optz** p̄ varijs de sideri
is aīe gustum diuine p̄ntie varia
ti. demiq; audiuimus in amatorio

rabimine canticorum quod tunc mi
lauerit vultu et nunc instar rete
cui spoli sancte anime petat am
plexus et osculis delectetur. nunc
vero in oleo et vngentis medicis
se exhibeat. rursumque quasi via
tor et similibus modis gratias va
rias secum afferat dominus **Je
sus ac.**

**Sermo .xcix. De Philippo et
Iacobo sermo secundus**

Hij sunt viri misericordie
Eccl. xliij. Dicit Bern.
Qui contra bifidam for
tune insultus vniuersi constantia
mentis militat. punitus ut nec
in aduersus deiciatur. nec in pro
speris eleuetur. hic perfectus est
vir. **I**n verbis ergo positus glo
riosis isti principes a virtute dupli
ci commendantur. scilicet a virili stren
nitate. et a elementari pietate. Pri
mum ibi. Isti sunt viri. secundum
ibi. misericordie. Nec est enim re
ligiosa iusticia. ut vnusquisque sit si
bi strenuus et alius benignus. Sci
endum autem quod tam isti principes
scilicet Philippus et Iacobus quam
ceteri Apostoli. tum propter excellen
tiam vite sanctitatem. tum propter
innumeras gratias quas pre ceteris
sacris tamquam fundatores ecclesi
e a domino acceperunt. diuersis
sunt appellationibus in sacro eloquio
nominati. et quod eorum sublimitas v
no vocabulo non potuit designari.
**Vocantur enim viri ut in proposito.
Principes ut in Psalmo. Princi
pes populorum congregati sunt et
Angeli quod per eos angelorum exercitia**

quorum est nunciare dum in terris essent
positi nunciabant. Vocati sunt dum ut
est illud in Psalmo. Dum fortes terre ve
hementer eleuati sunt. Dicti sunt
autem viri propter vite strennitate.
principes autem propter virtutis sublimitate
Angeli propter puritatem et nuncia
torum veritatem. dum propter miraculo
rum celebritate. De primo nomine
exigente proposito themate sit presens
sermo. de alijs vero in festo Apostolorum
Petri et Pauli sermones habeantur.
Dicemus ergo ad laudem et glo
riam istorum principum verbum appositum
scilicet Isti sunt viri misericordie. quo
rum virile constantiam Bern. declarat
sic dicens. Apostoli sancti in vita
sua magnam habebant constantiam.
habebant enim in conuersatione con
tinentiam. in predicatione sapientiam
in passione patientiam. et in his
tribus luce clarius eorum strennui
tas apparebat. **P**rimo dico habebant
in conuersatione continentiam nihil peius
admittentes. in quo deum possent of
fendere. et propriam conscientiam macula
re. sensus exteriores et affectus in
teriores ab omni illicito continentes.
Nec autem vniuersitas continen
tie in triplici genere consistebat.
Continebant enim se a mundi vitis
is. eligentes nudam paupertatem.
a carnis delictis assumentes pu
ram castitatem. a dyaboli astutijs
negantes consensum et propriam
voluntatem. Et in his tribus ab
omni se prope denudabant plene
et perfecte res corpus et animam
religiantes. et in horum trium
oppositis deo strennue seruietes.
Primo dico continebant se a
mundi vitis eligentes extremam

paupertatem respicientes in au-
ctore fidei ihesum qui pauper fuit
in ingressu. qz vt dicit **Luce. i.** Natus
in diuersorio in presepiu cotinuo
reclinatur. Fuit pauperior in pro-
gressu. qz sicut **Math. viij.** dicit.
Vulpes foueas habent. volucres
celi nidus. filius aut hois no habz
vbi caput reclinet. Fuit etiā pau-
perimus in egressu. qz nudus pē
debat. et mortuus panno inuolu-
tū alieno. Quod considerates disci-
puli in pfundā valde paupertatē
se dimiserūt. De qua **Paulus p**
se et coaplis omibz loquitur pma
Corint. iij. dicens. **Esurimz. sitimz**
nudi sumz et instabiles. vsqz pui
gamenta huius mudi facti sumz
peripsum omniū vsqz adhuc. Se-
cundo continebant se a carnis de-
licis respicientes omnem volupta-
tem. De quibus itez dicit **Apo-**
ad Corint. x. **In carne ambulan-**
tes non scdm carnem militamus
Ac si dicat licet in carne viuamz.
tū carni nō viuimus. Et itez ad
Ro. viij. **Nō scdm carnē ābulamz**
sed scdm spm. Tercio continebant
se a diaboli astutis siue cordis vi-
ciis. abnegātes ppriā voluntatē.
De quo itez p se et coaplis dicit
Ro. xij. **Nemo nostrz sibi viuūt.**
id est sue voluntati. et nemo sibi
moritur. siue em viuimz dño viuimz.
siue morimur dño morimur.
Et qz apostoli ab hys tribus scz re-
bus corpe et spū se viriliter conti-
nebāt. vt in nullo istoz deū offen-
derent Ideo in istoz oppositis scz
paupertate. castitate. in dei volū-
tate deo viriliter adherebāt. et sic
in ouersatione habebāt continentia

se a malis omnibus preseruantes
Secundo habebant in predica-
tione sapientia. per quā ostantes
predicabant. doctrinā suā signis
et poignis ostmantes. De qua
dicit dñs **Lu. xxi.** **Dabo vobis os**
et sapientia cui resistere nō pote-
rūt omnes aduersarij vzi. Hac
aut sapia ad triplex bonū vsi sunt
Predicabāt em sine errore. sine
timore. ope et labore **Primo** poi-
rabāt sine errore. oēs pfoias et
hereticas prauitates destruētes.
Sps em scūs vt vēitas pmiserat
docebat eos oēm veritatē. Sine
errore aut predicat qui veritatez
predicat ppter deū. ppter deū di-
co qz qui ppter sui ipsius ostētatio-
nē. vel turpis lucrī acquisitionē.
vel propē adulationē. vel propē
quācūqz causam aliā curuās a do-
intentionē predicat nō veritatem
sed errorem. etiā si rez est quod
loquit. **Que omia de se et coapo-**
stolis negat Paulz. i. Thessal. ij.
dicens Exhortatio nrā nō de erroē
ē neqz d imūdiā. neqz i dolo. sed
sicut pbat sumus a deo vt crede-
ret nobis euāgelū ita loquimur
nō qsi hoibus placētes. sed deo q
pbat corda. neqz em aliqn fūimz
i sermōe adulaōis sicut scitis. ne-
qz in occasiōe auaricie. deus testis
est. neqz qrentes ab hoibz glam.
neqz a vobis neqz ab alijs cū posse-
mus oneri vobis esse vt xpi apli
Secundo habebāt sapientiam pre-
dicātes sine terrore pro veritate
verbi dei et salute hominū vitam
et corpora exponentes. **Quam**
audaciam docuit eos magister e-
orū Luce. xij. cum dixit. **Dico vobis**

aicis meis nē terreamini ab hīs q̄
occidunt corpus. et post hoc non
habēt amplius q̄d addant. sed tē
mete eum. qui postq̄ occiderit ha
bet potestātē mittere ī gehennā
Cuius doctrine magister eorū. ex
emplū addidit in seipō. q̄d a fece
runt. quia p̄pter nullā potestātē
nullā tirānide a veritate rēcesserūt.
sed cū magna ostētia ip̄teritū lo
quebātur verbū dei corā regibus
et tirānis. **T**ercio habebāt sapi
entiā suā p̄dicationē cōfirmātes
ope et labore. q̄ q̄d v̄bo docuerāt
exemplificauerāt in seip̄s imitā
tes in gen̄. **I**h̄m. de quo d̄r ī Act.
Cepit Ihesus facere et docere. p̄
mo facere. sec̄do docere. **V**n̄ vn̄
eorū **J**acob⁹ in canonicā sua dix
it. **E**stote factores verbi dei et nō
auditorēs tm̄. fallētēs vosmetip̄
sōs. **N**ec dubium quin prius facē
ret q̄d monebat. **Q**uam formam
Paulus in se sūp̄erat cū dicebat
Nichil audeo loqui eorū q̄ p̄ me n̄
efficit x̄p̄e. indicās verecūduz p̄d
dicatōi si p̄dicat q̄d nō facit. q̄a
q̄d v̄bo edificat negligētia destru
it. **Q**uā cū sit difficillimū idēo veris
p̄dicatōrib⁹ q̄ verbo p̄dicāt et exē
plo debet aureola. quāz in om̄i
bus op̄ibus non meremur. **T**er
cio gloriofi istī principes habebāt
in passione patientiā. nec mur
murātes neq̄ querulātes. s̄ taci
ta cōscientia quicq̄p̄ eis irrogatūz
fuerat sufferētēs. **H**āc autē patie
ntiā exhibebāt in suis passionibus
p̄p̄ta. vt videlicet se magistro o
formaret. exēplū posteris darēt.
p̄ma cumularēt. **P**riō dico pati
entiā in suis passionibus exhibebāt

vt se magro oformaret. sic em̄ p̄d
dixerat eis ih̄s **M**at. x. **N**ō ē di
scipulus sup̄ magistrū. si em̄ me
p̄secuti sūt et vs p̄sequētur. **A**d
hāc oformitatem monuit **A**pl̄us
Ueb. xij. cū dixit. **P**er patientiā
currām⁹ p̄positū nobis certamē.
aspicientes in auctore fidei. et cō
fūmatorez **I**h̄s. qui p̄posito sibi
gaudio sustinuit crucē cōfusiōe cō
tēpta. et subiungit. recogitate eū
qui talē sustinuit a peccatorib⁹ ad
uersus semetip̄s cōtradictionēz
vt non fatigemini aīmis vestris
deficientes. q̄d et fecerunt. **N**ā in
om̄i pressura et āgustia ad formāz
a magro eis traditā mēte et corpe
recurrebāt. **S**ic em̄ magister eorū
dixit. **E**xēplū dedi vob̄ vt et vs
ita faciatis. **S**ecundo patientiāz
in suis passionibus exhibebant.
vt patiendi formā posteris darēt.
vt sicut ipsi a magro acceperāt sic
eandē formā in posteros trāssūde
rent. **S**ic enim sepe legitur in euā
gelio. **D**edit discipulis vt appone
rent turbe. **V**inc **T**ob. ij. di c̄it.
Hanc temptationem permisit de
us euemite ei sicut et sancto **J**ob
Vinc **J**acobi. v. **E**xemplū accipi
te fratres exitus mali et longam
imitatis laboris et patientie factoz
Et subiungit. **E**cce beatificam⁹ e
os qui sustinuerūt. sufferentiā **J**ob
audistis et finē om̄i vidistis. **T**er
cio patientiā exhibebant ī suis
passionibus vt premia cumularēt
Nemo enim vt ait **A**postolus co
ronabitur nisi ille qui legitime
certauerit. **L**egitime autē certat
q̄ passiom̄ patientiā sup̄addit. **V**ic
veritas dicit **A**po. **I**n patientiā v̄z

possidebitis animas vestras. **A**c si
dicat. passiones parū valent sed
ex patientia superaddita animas
possidemus. **V**incit **A**pосто. **S**i quis
putat se aliquid scire nondū scit
quomō oporteat eū scire. **I**n q̄
bus verbis nobis insinuat q̄ pal
ho sine patientia parum valet.
Et sic patet primū mēbrum quo
modo gloriofi isti principes viri
fuerūt. i. viriliter vixerunt. **S**e
q̄tur secundum principale scilicet
misericordie. i. quo declarat quid
nobis extiterunt. **S**ibi enim dura
et aspera impendebant et nobis
misericordiam exhibebant. a hęc
est religiosa iusticia. vt quis sibi
durus et alijs sit remissus. q̄uis
in multis religiosis contrarium
videatur. qui sibi sunt remissi a
hjs minus duri. qui vt apt vćitas
imponunt grauiā et importabili
a in humeros hōim. digito autē su
o nolunt ea mouere. **D**icit autē
Ber. q̄ gloriofi isti principes ex
triplici causa dicuntur viri miseri
cordie. **P**rimo quia misericordiā
a deo sunt consecuti. **S**ecundo q̄
misericordia plm. **T**ercio quia
a deo nobis misericorditer sūt do
nati. **D**e primo dicit **J**ohā. xv.
Non vos me elegistis. sed ego ele
gi vos et posui vos vt eatis et fru
ctum afferatis et fructus vester
maneat. **Q**uod exponēs **G**re. di
cit. **P**osui ad gratiam plantādā.
vt eatis volendo. a fructum affe
ratis operando. **N**am velle aliq̄
facere mente ite est. **Q**uam ele
ctionem **A**póstolus apertus insi
nuat ad **T**itū. in. **N**on ex ope ribz
iusticie que fecimus nos sed secū

du m suam misericordiam saluos
nos fecit. **S**ecundo dicti sūt viri
misericordie q̄ mīa plm. quod in
vita eorum et in actibus legitur
euidenter. **I**bi enim legim⁹ quo
modo discurrebant. quō seipfos
impendebant. quō omnibz deside
rantibus etiam suis psecutoribus
misericordiaz exhibebant. **T**er
cio dicti sunt viri misericordie. q̄
a misericorditer nobis a deo do
nati. vt in eorum lapsibus et rur
sus in eorū vćitibz discramus q̄o
a dño sit sperādum pariter et ti
mendū. **V**nde **G**re. **N**arrat nob
sacra scriptura sanctorum gesta
vt ad imitationem corda prouo
cet infirmoz. dumq̄ illorum vi
cticia facta commemorat contra
viciozum prelia debilia nostra o
firmat. **N**on nūq̄ autem non so
lum nobis virtutes sed a casus e
orum innotescit. vt et in victoria
fortium videam⁹ quid imitari de
beamus. a in lapsibus quid time
amus. **E**cce in precipuis **A**pосто
lis **P**etro et **P**aulo videm⁹ lap
sus in quos reciderūt. videmus
et sūmam dignitatem in quam
surrexerunt. vt ex cōsideratione
lapsuum trespudemus. a ex cōsi
deratione reparationis non de
speremus fiduciaz nostram erigē
tes in dñm ihesum.

Sermo centesimus **D**e sãcto
dñico. **S**ermo. 11.

Quicūq̄ hōnificauit me
glorificato eū. i. **R**e. 11. **D**i
cit **G**re. **I**lle deū veracit
h̄rat q̄ iteriore suū hōminē q̄ ad
do. 1

imagine; dei sc̄s ē a peregrinis pal
lionib⁹ custodit. ⁊ in exteriorib⁹ ac
tōib⁹ deū hōie; fidelit̄ imitat̄ Cui
⁊nectit̄ **H̄i**. Dign⁹ plāe glōrifica
ri q̄ deū i vit a sua studet imitādo
hōraē. **Exposita** ego vna p̄cula
q̄ i p̄cedēti s̄mōe de d̄m̄co visū ē.
q̄nta sollicitudinē b̄s d̄m̄cus deū i
suis custodis hōrauit. i q̄b⁹ consistē
bat ei⁹ meritū. **Nūc** dicēdū ē i q̄n
ta q̄nta die d̄s ip̄m glōrificauit.
in q̄ consistēbat ei⁹ p̄mū. **Utrq;** isto
rū i utroq; tāgit̄ thēmate. **Nam**
p̄mū tāgit̄ i hoc q̄ in p̄mo thēmate
dicebat̄ **Qui** custos ē d̄m̄c̄ ē **Et** i
isto thēmate cū d̄z. **Quicūq;** edifi
cauēit me **Et** i eo q̄ dicebat̄ gl̄ifi
cabit̄ **Et** i isto cū d̄z gl̄ifica'ō eū
Sciēdū ego q̄ de⁹ glōriōsū suū cu
stodē ēp̄licē glōrificauit. s. p̄ vite
sāctificatiōez. sololis p̄pagatōz.
vtulq; etnā glōrificatōz. **Pr̄i**
mo dico gl̄ificauit d̄s dilect̄m suū
custodēz p̄ vite sc̄ificatiōez ip̄sū
corā deo et hōmib⁹ sāctificās in
hac vita. **In** quo statu dedit de⁹
sācto suo ēp̄licē gl̄iā. s. glōsiaz cō
ūlatiōez. oīm p̄tionū exauditi
ōnē. mīaculoz choruscatiōez. p̄ q̄
ta vite e⁹ sāctitas p̄bat̄. **Pr̄i**
mo dico. Dedit ei d̄s i hac vita gr̄am
d̄o a hōib⁹ cōūlatōz vt q̄ cūq; se cō
ūtet gr̄az apud deū ⁊ hōies iueni
ret **Vt** merito de seip̄o dicē possit
illud **Sap̄. viij. Habeo** claritatez
ad f̄bas a hōrē apud seniores. et
i aspectu potētū sū amirabil' ⁊ fa
cies p̄ncipū mirabūt me. tacētē
me sustinebūt. loquētē me respici
ēt. s̄m̄ocinatē me plā man⁹ suas
ori suo ip̄onēt **Ita** vt oēs cōūlatiōez
e⁹ vidētēs amirabāt dicentes qd̄

non longē subditur. **Nō** habet a
maritudinem conuersatio illius
nec tediū conuictus illius. hoc
est enim initium sanctitatis nullū
scandalisare. sed per conuersa
tionis disciplinam omnes edifi
care. **Vnde** beatus **Bernardus**.
Cui⁹ oib⁹ q̄nta ⁊ nemi onerosa ē cō
uersatio. huic sine dubio de p̄xi
a salute vniūsa multitudo cōfiderā
tū attestat̄ **In** oī ego cōūlatiōe
tūa si imitati eū voluēis sollicitus
sis obfuarē vias tuas. ⁊ in cōsp̄u
p̄xi caue tibi a peccō ⁊ illi a sc̄ada
lo. **Sc̄dm** signum sue sc̄itatis qd̄
accepit a d̄no fuit oīm p̄tionū
exauditiō. qd̄ apte legit̄ i legēda
sua **Sic. n. ibidē** d̄z. **Fateor** tibi p̄
or qd̄ tū ad huc n̄lli v̄mq; exposui
nec tu alti q̄ diu vixēo ruelab.
nunq; aliquid in hac vita a deo pe
t̄i quod non assequeret̄ iuxta vo
tum quod reuera signū est maxi
me sc̄itatis **Quis** em̄ vnq; in hac
vita postus omnia que a deo pe
t̄it impetravit. ⁊ qd̄ maius ē q̄s
v̄mq; tam perfecte discretiōis
sp̄ritum accepit a deo vt nunq;
talit̄a peteret que domin⁹ nec vel
let nec deberet aliquatit̄er exau
diē. p̄t̄it **Paulus** vas electiōis
a se carnis stimulum amoueri.
nec quo d̄ postulauit impetravit.
qz h̄z ad vtilitatē exauditi⁹ fuerit
nō tū ad volūtātē. s̄ audire meru
it tāq; nō exauditi⁹ **Paule** sufficit
tibi gr̄a mea **Vn** magis mirāduz
ē de sp̄ū discretiōis. q̄ de gr̄a ex
auditiōis **Terciū** signū sc̄itatis
fuit choruscatio miraculōū q̄ licet
nullā dēt sāctitatis certitudinē.
dant tamen probabilem aliquā

filii dicit em **Ecce**. q̄ imita
eula hoies sc̄m n̄ faciūt s̄ oñdūt
Qui ergo de h̄z gloriā facti miraci
lis aliqd̄ scire voluit vl̄ dicere. p̄
currat diligētē vite sue historiaz.
a videbit q̄ glo h̄i fecerit eū deus
glorius in factis suis. a q̄ mirabi
le eū fecit mirabil̄ deus **Tāta** a ta
lia per eū mirabilia ē opat̄ vt re
racit̄ dicē possim̄ amirādo. **Gla**
a h̄re coronasti eū dñe rē. **Sic** p̄
quō dē h̄c sc̄m suū in vite facti
tate ep̄lici hae gloria glorificauit
Sedo glorificauit de h̄c sc̄m
suū i filiorū ppagacōe. **Si** em̄ vt
ait scriptura. **Filius** sapiēs ē glo
ria p̄s̄q̄nta gla exaltabim̄ h̄c
p̄rēz q̄ tot filiorū a tā s̄ modū sa
piētissimorū p̄ extitit. vt tā in nu
mero filiorū q̄ in sapiētia eorū n̄
sit ponē t̄minū neq̄ finē. **Nā** in ē
sto ih̄su per euāgeliū ml̄tos ipse
genuit. **Attendat** ergo q̄ poterit
q̄nta gloria dign̄ sit p̄ iste q̄ de
tot sapiētissimorū filiorum nume
ro gaudet et letat̄ **Si** em̄ vt **Ec̄i**.
xvi. d̄z **Melior** ē vn̄ filius timēs
deū q̄ mille ip̄n. quātū ē hocq̄ tot
milia filiorū h̄z timētū amantū
laudantium deū in et̄num. **Nam**
de hae filiorū ppagacōe d̄z: **Ec̄i**.
xliij. **Iureiurādo** dedit illi deus
gloriaz in gēte sua. crescere illū
q̄si cumulum l̄es. a vt stellas ex
altauit semē eī. a hereditatē illi
us a mari vsq̄ ad mare. et a flu
mine vsq̄ ad terminos terre **Qd̄**
si hoc quātū ad litterā dem̄ est de
Abrahā q̄ ex p̄missiōe vniū acce
pit filiū et verū ē. cur nō eq̄ verifi
cari poterit de p̄rē **Dominico**. q̄
accepit a dño tot milia filiorū. **Vt**

aut̄ dēs huius ppagacōis gloria
videam̄. **Sciēdū** q̄ gloriosus iste
sc̄us p̄ tria accepit genera filiorū
q̄ vsq̄ hodie imovs̄q̄ ad nouissmū
diē i huius ppagacōis germie flo
rēt parit̄ et florebit̄. **Nā** filiorū
eius alij sūt gloriosi ex sc̄ie illustē
tiōe. alij gloriosi ēs ex gratiosa
vbi dēi predicatiōe. t̄ren̄ sūt glo
riofissim̄ i ex vite sanctificatiōe.
Primo dico q̄ filiorū huius p̄ris a
lij sūt gloriosi ex sc̄ie illustratio
ne **Que** em̄ religio aut̄ q̄ natio hu
mane vite tā gloriosos in sc̄ia fili
os enutriuit. **Ipsi** em̄ sūt q̄ habēt
sc̄iētā boni et mali. vt ordo vera
citer gloriari possit et dicere illud
Sapie. i. **Deus** dedit mihi horum
q̄ sūt verā sc̄iam vt sc̄iam dispo
sitiōē orbis terrarū et v̄tutes ele
mētōrū aē. vt ille ordo gloriosus
veraciter gloriari possit et dicere
illud **Ec̄. i.** **Ecce** magn̄ effc̄is sū.
a p̄ss̄i sapia oēs q̄ fuerūt añ me
et mēs mea v̄tēplata est ml̄ta sa
piēter. deditq̄ cor meuz vt sc̄irē
prudētā errores q̄ atq̄ stulticiā
Tā subtiliter em̄ p̄fecerūt i sapia
vt in eorū opatiōe oēs hoies stul
ti et simplices r̄putēt iuxta illud
Sapie. xij. **Vani** sūt oēs hoies in
q̄bz nō subē sapiētia dñi. a de h̄is
q̄ vidēt bona nō potuerunt intelli
gē eū q̄ē **Et** iō ordo iste tāto ē glo
riosior quanto id qd̄ p̄ ceteris po
ssidet ē gloriosius oib̄ diuit̄is hu
ius mundi. iuxta illud **Pro. vij.**
Meliorē sapia auct̄is opibus p̄cio
sissimis. a oē desiderabile nō p̄t ei
opari **Ab** h̄is ergo filijs tam sub
limi sapiētia preclaris merito pa
ter ipsorum sanctus dominicus
dd ij

est et dicitur sanctus et gloriosus
Ipsi enim sunt custodes et vigilantes
et ne spiritus christi scientes malignorum
occursibus obuiare. hereses confu-
tere. omnesque prauitates elimina-
re. clausa referare. obscura illu-
nare. ita ut sicut in. Ps. v. dicitur.
Non sit sathā neque occusus malus
qui nesciat obuiare. Secū filii hu-
ius gloriosi patris Domini sunt glori-
osiores ex gloriosa ubi dei predi-
catione. per quorum doctrinam ecclesia
dei proficit et inuis incrementis. Qui
singulari dono gratie ad predicandum
verbum dei melius facti sunt. De quibus
dicitur Eccl. xxxix. Spiritu intelli-
gentie repleuit eos dominus. et
ipsi tanquam ymbres miserunt elo-
quia sapientie sue. labia enim eorum
salutare disseminauerunt scientiam.
opus sancti dignum benedictione
plenum fecerunt. et ministerium sibi
traditum deuote impleuerunt. ut re-
trahere dicere possint illud Ps. lxi
Spūs dñi sup me eo quoniam creauit me
ad annūciandum mansuetis misit me.
ut mederer contritos corde. et pre-
dicare captiuos indulgentiam et clau-
dis apertione. et predicare an-
nū placabilem domino. ut consolarer omnes
lugentes. Nec ultra locum habet
illud in perierunt Ps. xxxiii. Vbi est
litteratus. ubi est verba legis ponde-
rās. ubi est doctor paruulorum? Nā
de bonis doctoribus mundus iam plenus
est. ut iam plures sint doctores quam for-
tā doctrinam imitantes. Ordo ergo
predicatorum et patrum Domini ex hoc
actu predicationis mirabiliter
gloriosi effecti sunt. Nā inter omnes
actus meritorios non credo nec iudi-
co meliorem aut nobiliorem illo que

Aplis ad alios actus comparatis in
dicat meliorem. dicitur. i. Corin. xiii
Qui loquitur lingua semetipsum
edificat. qui autem prophetizat ecclesi-
am dei edificat. Volo autem omnes
vos loqui linguis. magis autem pro-
phetizare. Nā maior est qui pro-
phetizat quam qui loquitur lingua. Et sub-
iungit. Volo in ecclesia quinquaginta
verba loqui sensu meo ut alios instru-
am quam decem milia verborum loqui
lingua. Ecce quod in infinitum ordo pro-
feret predicationem. Viro ergo non
gloriosi sunt qui predicant verbum dei. si
tamē digne et fideliter illud agant.
digne. ut quod verbis predicant vi-
ta et moribus non deformet. ut quod pro-
dicauerint faciendum in suis actibus
prius agant. et quod predicauerint di-
mittendum potes iudicet non agendum.
ne si dixerint et non fecerint dica-
entur. Medice cura teipsum. Vnde
Ber. Solus ille de deo digne loqui
poterit qui secundum quod cor dicit at ite-
rius exterius verba proponit. qui cala-
mum lingue tingit in sanguine cor-
dis. quod tunc veneranda est doctrina
cum quod lingua loquitur conscientia
dicat. caritas suggerit. spiritus sanctus
ingerit. Itē fideliter ut nihil aliud
nisi dei laudem et proximi bonum
querat. qui sic docuerit et fecerit
hic magnus est in regno celorum
Mathei. v. Qui ergo sicut dictum
est predicat coram deo et hominibus sunt pro
omni gloria. nec ullum dei obsequium glori-
osius inuenit. Huiusmodi ergo Domini ex huius
suis filiis gloriosissimus gloriosissimus predica-
tor est. Terentius filii huiusmodi patris Domini sunt
gloriosissimi et sapientissimi ex vite sancti-
ficatione. qui super predicam scientie
gloriam sunt adepti. Ipsi sunt enim qui fide

funt illuminati. spe eleuati. cari-
tate inflammati. in iustitia oruati.
in pfeuerantia confortati. oim dem
qz miseris conformati. peccā populi
lugētes. eozū qz vltioi se exponē-
tes. miraculozū signis effulgētes
De quozū vtuibz dicit Gre. Ecce
electi dei carnē domāt. spm robo-
rāt. demoibz ipāt. vtuibz cho-
zuscāt. pntia despiciūt. et nā priā
vita ac moribz pōicāt. **De hys ē**
bz scificatioibz potest accipi illud
Eccl. lxij. Sol tripliciter exurens
mōtes. qd ē dicit **Sol** crist⁹ deus
nā tpe licet exurit igne spūs scī
mōtes. i. pōicatos. qz dicit sunt
mōtes. pōt peminētiōē statuz vi-
te. **Sz** dicit aliqs de ordie eozū qz
abstōditi seculo in solitudine delite-
scūt. difficile ē ouersātes i seculo
talē et tātā oseq scitātē **Iuxta il-**
lud **Eccl. xij. Qui tetigerit picē**
ignabit ab ea. sic ayt **Aposto. Io-**
hānes i. canonica capitulo. v.
Quo⁹ totus i maligno posit⁹ ē.
Ad qd ego. Quāto difficilior pu-
gna tāto gloriofior victoria. a licz
fit difficile nō tñ impossibile. a n pol-
sent religiosi in seculo ouersātes
scificari nō dixit **Ap⁹ ad Phi.**
ij. qbusdā ouersātibz in seculo.
Oia facite sine rephēsiōe in medi-
o natiois pue a puerse. int quos
luctis sicut lūaria in mūdo. ver-
bū vite vntētes **Ad** si hec mea p-
eis nō placz desilio. audiāt **Her-**
nato super **Cātica** smonē itpellā-
tē p eis et dicitē. **Si** is qz in clau-
stro ē. eū qui vsat in ppo iterdū
minus discrete. min⁹ re circūspe-
cte agē dephēderit in vto cito ri-
su ira. nō ad iudiciū pfestim pāli

at sed memierit scriptū **Melior ē**
iniquitas viri qz bñfacies mlr. **Nā**
qui in tua custodia vigilas bñ fa-
cis. sed qz iuuat multos melius a-
utilius facit. qd si implere nō va-
let omia sine iniquitate. i. absqz ie-
q̄litate vite sciat scriptū. qz cari-
tas opit mltitudinē peccōrū. huc
vsqz **Her. Temerarie ēgo obue-**
gat virū de p̄lio tuerētē mltē nēs
in domo. qz vt ait **Iaco. v. Fies**
si quis ex vobis extrauerit a veri-
tate a ouerterit q̄s eū. scire debz
quomā qui ouerti fecerit peccōrē
ab errore vie sue saluabit aiam e-
ius a morte. et opit multitudinē
peccōrū **Tercio** glorificauit de-
us custodē suū p eternā glorifica-
tiōē diuine fruitiōis. gloriā tā-
to ei ap̄lius p ceteris comunicās.
q̄to ipse deū in via pegrinatiois
p ceteris ardentius adamauit **Glo-**
rificauit aut deus ipsum triplici-
ter cumulans super eum premiū
subale accidētale generale **Pri-**
mo dico glorificauit eū deus tan-
to habūdātius comunicās ei p̄mi-
um subale qd ē diuine visionis fru-
itiō. in qz tota merces scōrum o-
st̄it. q̄to ipse deū ardentius dilexit
in via. **Cum** em secundum docto-
res premium respōdet merito. a
totius meriti radix sit caritas. tā-
to p ceteris dedit ei deus de p̄mio
subali q̄to in via ad eū ardentio-
rem hūit caritatē. **Per** premiū
ēssēntiale qz o-
st̄it in p̄fca cō-
iunctione aie ad deum tāto p̄xi-
mius iunctus est deo in patria.
quanto per caritatem ipse cōiun-
xit se deo in via. **Ad** autem pat-
Dominicus ardentē ad deū hūit
do in

caritatē ex hoc patet q̄ t̄az subli
 mē vitā. et t̄ā p̄clarū ordinē insti
 tuit. et institutū trāfigurādo ī se
 ope adimpleuit. **Dicit em̄ Ber.** q̄
 opa superogatiois et cōsiliorum q̄
 p̄ ceteris ardua sūt et difficilia ī
 dicia sūt max̄ie caritatis. **Vñ cū p̄**
 miū metiat̄ fm̄ caritatē habitā ī
 via. **Hic ē q̄ cū diuisi diuisimode di**
 ligāt diuersas incipiant p̄matio
 nes. licet vn̄ denari⁹ q̄ ē vita et̄
 na et visio dei oib⁹ exhibeat. **Et**
 hoc ē q̄ dicit̄ **Ioh. xxi.** **In**
 domo patris mei mansiōes multe sūt
Qd̄ exponēs Aug⁹ dicit. **In** domo
 patris mei mansiōes multe diuersas
 p̄mi or̄ū ī alia vita et̄na significāt
 dignitates. **Itē postillator.** **In** eodē
 p̄mio icreato qd̄ ē diuina visio q̄
 ī vn̄o denario oib⁹ cōmunes mā
 siōes multe sunt. .i. diuerse p̄cipa
 tiōes siue fructiōes. qz pl⁹ a m̄n⁹
 fruct̄ eadē b̄t̄i die icreata. ē em̄
 ibi ī dispari clāitate par gaudiū.
 a ī pari gaudio dispar claritas.
De hac gloria vite sci dicit̄ **Eccl̄.**
Dedit illi de⁹ testamētū vite et se
 de glorie sue. q̄ em̄ fecerit a docu
 erit magn⁹ ē ī regno celorū. **Ma**
l. v. **Qd̄ qz vtrūqz fecit.** magn⁹
 valde ī glia ē effūis. **Secdo** glori
 ficauit de⁹ sem̄ suū ī p̄mio accidē
 tali qd̄ ē aureola. qd̄ nō ē aliud n̄
 deoz q̄dam p̄uemes ex ope p̄cel
 lēti et p̄uilegiato. qd̄ ē p̄uicatio v̄
 ginitas et martiriū. q̄ sic p̄ oib⁹
 alijs opib⁹ q̄dā habēt excellētā
 et difficultatē. sic etiā p̄ alijs emu
 uerāt p̄ aureolā quod ē diminitū
 nū ab aurea. quod ē p̄miū essētia
 le. **Et** qz sc̄us d̄m̄c⁹ egregi⁹ extitit
 predicator faciēs quod docuit.

deo clarificauit euz deus hoc orna
 tu quod aureola noiat̄ **De** h̄is du
 ob⁹ prem̄is. s. aurea et aureola
 potest accipi illud **dan. xxi.** **Qui**
 docti fuerit fulgebūt q̄ splendor
 firmamētū. q̄tuz ad premiū s̄uale
 quod ē aurea. a q̄ ad iusticiā eru
 diūt multos q̄si stelle īp̄petuas ē
 t̄nitates et hoc q̄tū ad aureolā
Tercio glorificauit de⁹ sem̄ suū
 sup̄ predcās gl̄ias premio gene
 rali. s. dotib⁹ aie q̄ sunt tres. scz
 cōgnitio. dilectio. adhesio. et glo
 rificabit adhuc p̄ iudiciū gene
 rale q̄tuor dotib⁹ ipsū corp⁹. q̄sūt
 claritas. īpassibilitas. subtilitas
 et agilitas. **De** h̄is t̄b⁹ glorifica
 tiōib⁹ p̄t̄ sumi illud **Apl̄. i. Cori.**
xv. **Alia** ē claritas sol̄. alia lune.
Alia claritas stellarū
Sermo. ci. **De** assūptiōe mā
 rie v̄ginis **Sermo** quīt⁹.

Que ē ista q̄ ascēdit de des
 erto delit̄is affluēs ī mixa su
 per dilem̄ **Cañ.** **Dicit** **Ber.**
Qui facit qd̄ n̄o mirant̄ hoies.
Ergo cū gl̄iosa v̄go ī t̄ā sublimi
 dignitate ī mūdū venerit. p̄ mūdū
 trāserit. de mūdō assūpta fuit.
 quā nūq̄ aliq̄ puā art̄gebat cre
 ata. **Io** āgelici sp̄s ei⁹ prerogati
 uas singl̄ares cōsiderātes ex affcū
 āmātiōis q̄sierūt dicētes **Que** est
 ista rē fecerūt aut̄ de ea ēpl̄icē q̄
 st̄ioez qz p̄ma ē. **Que** ē ista q̄ p̄
 gredit̄ q̄si aureora. **Sed** a q̄ ē ista q̄
 ascēdit p̄ d̄btū sic v̄gula fūi **Ter**
cia q̄ ē ista q̄ ascēdit de deserto de
 lit̄is affluēs **Pria** q̄rit de ei⁹ ī gre
 sū ī mūdū **scda** q̄rit de ei⁹ p̄gressu
 p̄ mūdum **Tercia** q̄rit de egressu

de mundo. Prima querit de nati-
uitatis eius mirabilissima facti-
tione. Secunda querit de vite scissia co-
lufatione. Tercia querit de eius felicissi-
ma assumptione. Et hec triplex in-
terrogatio patet per tres illas prepo-
sitiones. p. p. de. Nam per prepositio-
nem p. notat progressum in mundum. per
prepositionem vero p. notat trans-
gressum per mundum. s. per prepositi-
onem de. notat egressum de mundo.
Et sciendum quod hec tres interroga-
tiones celestium spirituum non procedunt ex
dubitacione. s. potius ex admiratione.
Obmissis etiam primis duabus in-
terrogationibus utpote ad hoc festum in-
nus pertinentibus. de tertia interroga-
tione. que proprie ad glorie virginis assump-
tionem pertinet quod dominus viderit prosequi-
mur. In cuius verbi expositione ne-
cessaria appropinquatio sequitur. adducenda
est. Ver. expositio sic dicitur. Ce-
lestis curie princeps in consideratione
tate nouitatis sine admiratione
clamant. Que est ista que ascendit de de-
serto etc. ut super. Ac si manifestum
dicat. Quanta est hec autem uia eius ascen-
dens de deserto affluentia tanta delicia-
rum. Neque enim inueniuntur pes delitie in
nobis quos in ciuitate dei letificat flu-
mis ipse. que vultu glorie potamus
et torrete voluptatis in ebriamur.
Que est que de se sole ubi nihil est nisi labor
et dolor et afflictio spiritus ascendit
tantis delitiis affluens et superfluens.
Quorum admiratio in re non est. Ver. sic
dicitur. Qui mirantur de terra deserta
Mariam ascendere delitiis affluente. mi-
rarentur potius pauperum existum de cele-
stis regni delitiis descendere. lon-
ge enim apostoli omni miraculo dignum vi-
detur. de in filium paulo ab angelis mis-

erari quod dei mures super angelos ex
altari. Amplius miraretur de in filium de
celestis regni delitiis descendisse in-
paupertate quod maria de paupertate
ascendisse in celestium diuitiarum vo-
luptate. Que autem sint delitie cum que
habet gloriosa uirgo de ascendisse iterum.
Ver. exponens ita dicit. Quoniam
delicias dixerit plenitudinem gratie. uir-
tutum abundantiam. prerogatiua glorie si-
gularis. In quibus uobis beata uirgo
de expliciti genere deliciarum comprehendat.
scilicet de gratiarum plenitudine. uirtutum mul-
titudine. glorie magnitudine. Quod uir-
det Iero. innuere cum dicit. uirgo beata
plena fuit gratie. plena uirtutum. ple-
na deo. Licet ergo de huiusmodi
generibus deliciarum tanta fuit habundantia
in maria ut nulla lingua etiam
angelica eas valeat explicare.
De huiusmodi tamen aliquid dicemus ne eius lau-
dem in silentio negligere uideamur. et
primo de eius gratiis. secundo de eius uir-
tutibus. saltim sumis labijs attigimus
obmittentes glorie. De que nihil di-
gnum potest explicari. Licet ergo
maria plena fuit omni genere gratiarum
comprehendat tamen beata uirgo a quatuor gra-
tiis que breuiter percurramus. Fuit
enim ab omni peccato purissima. in continua
contemplatione deuotissima. uirgo et matris
in corruptissima. omnium gratiarum ple-
nissima. Primum dico fuit ab omni
peccato purissima. quod nec original nec
actualis. in inuis autem mortalis cul-
pe macula respersa extitit aliquando.
Ut ad laudem eius puritatis dicitur. Cant.
Tota pulchra est anima mea et ma-
cula non est in te. scilicet alicuius pul-
ueris peccatorum. quod nulli unquam factorem
a mundi origine est donatum. pro-
pter quod in scriptura a tribus rebus

mūdiſſimis pp̄t ei⁹ puritatē om̄
dat. **S**ol. luā. auroza. Sol cla
riſſimū diei. luā ſplēdiſſimū noc
tis. **A**uroza ſo lucidiſſimū vtuſq;
Vic de ea **Canē. vi. 82.** Que eſt
iſta q̄ p̄gredit̄ q̄ſi auroza oſurgēs
pulchra vt luā electa vt ſol **Vic**
Aug. **V**bi de peccō agit. māie nul
lā fieri volo mētionē. **Vñ Aug⁹.**
dicit. **E**a puritate mitebat beata
vgo q̄ ſub dō maior itelligi nō po
teſt. **Vic Ber.** **D**ecuit regiāz vir
gim. ſingularis p̄uilegio ſcītatis
abſq; oī peccō ducē vitā vt dū pe
cati mortisq; p̄t̄ pemptorē vite
et iuſticiē oīb⁹ obūnēt largitorē
Ide; **P**uto q; copioſior grā in ip
ſa mariā de ſcēdit ſcificatōis q̄ n̄
ſolū ei⁹ ortū ſcificauit. ſed a vitā
deinceps ab oī peccō imunē cuſto
dierit. **E**ſt ergo itētio oīm iſtorū
deōz. q; btā vgo imunis fuerit
ab oī gnē peccōrū. qd̄ a āgel⁹ inſi
nuat̄ curauit. dīcēs ei i ſalutatō
ne **Aue. i. ſine ve. cū. n. ve. i. peā** a
tra peccm̄ pp̄rie ordinet̄ merito ſi
ne ve eē debuit. q̄ peccī puluē eē n̄
extraxit. **T**āta ḡ i eius corpe et
mēte puritas reſplēdit. vt eē i
poſſibile eēt eā licētis acerb⁹ m̄zio
n̄ applicari. q; ſplēdor diuus ab
ei⁹ mēte a corpe tā vtuofe reſplē
dit. vt cu ipā eēt pulcherrima
mulierū null⁹ vnq; q̄tūcūq; luſ
e⁹ eā poſſet cupiſcē aliquī. aliā
em̄ ſine peccō n̄ poēat pm̄aſſe. ſi
ei⁹ pulchritudo quezq; hōim ad
ſui cōcupiſcētā iclinat̄. **I**da grā
fuit hec q; in cōtinua cōtēplatiōe
fuit deuotiſſima **A**ſſerūt em; pre
cones eius deuoti. q; ipſa i illo de
uotionis affectu fuerit continus

ad quē alij maximi facti capti; a
ad momentū temporis rarissime
admittuntur. **I**n hoc ergo preci
puo deuotionis affectu beata vir
go ſicut pie creditur fuiſſe cōtinu
e predicatur. cui gratie taz max
ime accedit alia gratia non min⁹
maxima q; ex tali ſblimiſſima de
uotione non fuerit mēte alienata
nec corpore debilitata. cū tamen
alij ſancti ex eade; deuotione rap
tū eis facta debilitati et in exta
ſim rapti legantur. vt in illis tri
bus precipuis **A**plis. qui ad trāſ
figurationē domini in monte co
ram eis factam in extaſim rapti
fuerūt. ſic enim legitur **Mathei.**
xxv. **A**ſſumpſit ih̄ſus petru; **J**a
cobū et **J**ohānem a duxit eos in
montem exaltum. et tranſfigu
ratus eſt ante eos ac. vſq; **N**on e
nim ſciebat **P**etrus quid diceret
Sed quomodo fiet iſtud. q; tene
ra puella et de licata virgo tā ex
cellentiſſimas ſuper omnes viato
res gratias ferre potuerit ſine ex
taſi et mentis alienatione. cui; ad
guttulas longe inferioris deuoti
ōnis robuſti viri tanq; cera lique
ſcant. **A**d quod reſpondet non e
go ſed angelus dīcens marie **S**pi
ritus ſanctus ſuperueniet in te ac
qd̄ exponit **Ber.** dīcens **Q**uid e
virtus altissimi obumbrabit tibi
Et reſpondet. **Q**ui poteſt capere
rapiat. quis enim eſt ex̄pta for
taſſis illa que hec ſola in ſe feliciffi
me meruit experiri. q; mēte cape
re. ratione diſcernere poſſit qua
liter ſplēdor ille inaccessibilis vie
gineis ſe viſceribus inſuderit. a
vt illa quod inaccessibile eſt accē

dere et sufferre potuiss; & porci
unciala eiusdem corporis cui se cum
matre cōtempserat reliq; masse
vmbra culum fecerit . vnuz quod
sola per se trinitas in sola et cum
sola virgine voluit operari soli da
tū est nosse cui soli datū ē experi.
et sic dei sapientia cristus in suo
secretissimo consilio obumbrādo
te cōteget & occultabit quatenus
tibi tantuz notus habeatur & sibi
nō . Ac si angelus responderat ad
virginem Quid a me requiris quod
in te mox experieris scies & fructi
ter scies . sed illo docto ore que et
auctore . Quod totū induximus
vt ostende remus qua virtute si
nē corporis debilitate atq; mentis
alienatione tantam gratiam
potuerit conseruare . quia qui de
dit deuotionem dedit et mentis &
corporis conseruationem . **T**er
cia gratia qua eminebat virgo
sancta hec est q; mater et virgo
fuit incorruptissima . quod nullis
vnq; donatum vel concessum exi
stit creature . Vnde in laude eius
facta canit ecclesia Genuit puer
pera regem cui nomē eternū . &
gaudium matris habens cum vir
ginitatis pudore nec primam simi
lem visa est . nec habere sequentē
Vnde **Ver.** Si laudare voluero vir
ginitatē multe virgines offerunt
regi licet post eam Si humilitatē
predicauero . inueniuntur et alij li
cet pauci qui docente filio eius fa
cti sunt humiles . Si magnificare
voluero misericordie eius viscera
inueniuntur aliqui viri misericordie
die . quorum iusticie obliuionem nō
acciperunt **S**ed vnum est in qua

nec primam similem visa est nec
habere sequentem . scilicet gaudi
um matris cum virginitatis ho
nore . **Q**uia si adiciamus cuius
mater est . que iam lingua etiam
angelica poterit dignis extollere
laudibus virginem matrem . ma
trem non cuiuscūq; s; dei . duplex
nouitas . duplex miraculum . stu
por ammirabilis **N**ec enim dei fi
lium dedit alia mater q; virgo
nec virginem alius filius q; deus
Vnde **Aug.** **Q**uis tribuit tan
te ammirationis affectum . **Q**uis
cor nostrum dilatat amplificet
in affectū vt tān stu oris capiat
magitudinē . vt i ipsa exclamati
ōe ammiratiois lingua obmutescat
cor mutescat vt nec exprime
re valeat quod sentit . nec retine
re tante nouitatis archanuz . q;
to emz profundius dignitas hec
rimatur . tanto sublimus exalta
tur **H**ec ē enim gratia singularis
et omnium gratiarum excellen
tissima virginem esse corpore & mē
te et proposito inuolamā & cū
hoc eē matrē nō cuiusq; de p̄lo .
s; matrē dei **Q**uarta grā virginitatis
hec ē q; ipsa fuit oim grārum
plenissima **H**ic ē q; ex eius p̄sona dicit
Ecc̄i . xxiiij . In me ois grā vitæ
veritatis . i me ois spes vite & virtutis .
vt nō solū sibi plena eēt i oī ge
nere grārum . s; et hēret vñ ēbueret
oib; eā iuocantib; **P**rop̄t qd in p̄
deō v̄lo statī subiūgit **T**ransire ad
me oēs q; cupiscitis me et a ge
neratioib; meis ad implemi . **V**nde
Ver. **C**ur i eā iā dicitū plenā grā
spūs scūs supuenit dicit q; sibi iā
dudū plena nob; hēt sup p̄ica . iō

facile moueri poterit ut effluat.
Vn ratio exigit ut vnūq̄q̄ vas
plenu tñ de sua plenitudine efflu
at q̄tū hoc magnū fuerit q̄d im
mittitur. **E**t cū deus cui⁹ magnitu
dinis nō ē finis post plenitudinē
grē q̄ iā dudū plena extitit suis vi
scerib⁹ se infudit. ipsa tantū grē
necē ē ut effluat q̄tū ipse magn⁹
ē quē suscepit deū q̄. cū etēz n⁹ sit
et imēsus necē ē ut in grā fluat et
effluat in etnū. **V**ine iterū **B**er.
dicit **V**ere plena ē grā. q̄ de ple
nitudine ei⁹ accipiūt vniuersi. cap
tiu⁹ rēptionē. tristis solatiōez.
pēcōr remiā. iust⁹ grāz. angel⁹
leticā. fili⁹ hūane carnis sbaz. de
niq̄z tota tñtas gloriā. **N**ec medi
ocris hec grā **M**arie. q̄ n̄ solū sibi
ē plena sed nobi s oib⁹ suplena
Nobiscū emz bñ agiē si cui⁹ cūq̄
grē porciūculā cōsequimur. sic em̄ a
it **A**p⁹. ad **E**phesi. nñ. **V**nicuiq̄
emz n̄m data ē grā scūdū mēsu
tā donatiōis xp̄i. nō sic marie da
ta ē porcio grārū. s̄ cōsecuta ē om
nē grām et hoc ē in sūmo. **J**ero. **C**e
teris per ptes marie vero se sil to
ta infudit grē plenitudo **C**elebrā
tes ergo ei⁹ assūptionē clamem⁹
in celū et miserebiē n̄i. dicētes ei
Virgo dei genitrix subuei clamā
tib⁹ ad te iugiter. **R**euertere rū
tere funamitis. reuertē reuertē
ut intueamur te. **P**rimo reuertē
per nāfā. nūq̄o q̄ ita deificata es
iō nrē hūanitatē oblita es. **N**e q̄
q̄ dñā. **S**cis i quo discrimine nos
reliqueris. vbi iacēt miseri tui.
tui emz sūt. nec de te tātā miseri
cordiā tātē miserie obliuisci. **Q**ui
a et si te subtrahit gloria. tñ re

uēat nāfā. **S**ed reuertere p̄ p̄
tētā. **Q**uia fecit tibi magna q̄ po
tēs ē. et data ē tibi oīs ptās in ce
lo et in t̄ra **Q**uō emz illa ptās tu
e ptātī potērit obuiare. q̄ de car
ne tua caris sue suscepit originē.
Moueat te ego nāfā moueat po
tētā. q̄ q̄nto potentior est tanto
misericordior eē debes. ptātī tue
cedit ad glāz iurias nō vlcisci cū
posses. **R**euertere tercio p̄ amo
rē **S**cio dñā q̄ benignissima es et a
mas nos amore inuincib̄ illi quos
in te et p̄ te fili⁹ tu⁹ sūma carita
te dilexit. quis scit quotiēs resti
gis iraz iudicis cū iustitie virtus
a p̄ntia deitatis egrediē. **R**euert
tere q̄to per singularitatē q̄ sō
la es p̄ oib⁹ potēs prestante ihe
su cristo.

Sermo. cii. **D**e eadem **S**ermo
sextus.

Scit om̄is populus q̄ habi
tat infra portas vrbis ihe
rusalē mulierē te eē viz
itatis **A**nth. nñ. **D**icit **B**er. **V**ehe
menter nobis dilectissimi vir v
nus et mulier vna nocuerūt. **S**ed
gratias deo. per vnū n̄lomin⁹ vi
rū et mulierē vnaq̄ oīa r̄stauran
t. **N**ec sine magno fenore gratian.
Nec emz sicut delictū ita et donū
Sz excedit dām estimationē bñfi
cū magnitudo. **S**ic nimirū prudē
tissimus et clemētissimus a r̄tifer
q̄d quassatū fuerat non cōfregit s̄
refecit. ut viz nobis nouū adam
formaret ex veteri et **E**uā trāss̄ ude
ret in **M**ariaz. **Q**uia sicut **E**ua ex
in obedientia fuit i omne v̄tium

pelluis. **Sic** noua etia i oim vtu
tu abundātia ē formata. **Ex**pediō
vno fmōe q̄lit̄ glosa vgo assūp
ta fūc̄it cū de lic̄is oim gr̄iaz. **Nūc**
fuato ordie d̄dm ē quō n̄loimus
assūpta fūc̄it i abūdātia oim vtu
tu. **Qd̄** rōe a auētib⁹ on̄di potēit
euidēt. **Hōe** q̄ si ei v̄t⁹ aq̄ defū
isset ex hoc ip̄a nō hūiss̄z pleitudo
nē oim gr̄iaz. q̄tū n̄ ei defuisset
i v̄tutib⁹ tm̄ min⁹ i gr̄is hūisset
Silz hoc idēz sacre scripture auēti
b⁹ pbat **De** ea nāq̄ **Ec̄ci**. 1. d̄z q̄
ip̄a ē vas auri solidū oī lapide p̄ti
oso ornatū. p̄ oīs lapides oīs v̄
tutes volēs itelligi. q̄ aut̄ aduē
p̄cioso hoc insinuat̄ voluit q̄ easoz
oīs v̄tutes n̄ vilit̄ n̄ medioerites
hūt. s̄ i fūmo. **De** q̄ a ip̄a gl̄atur
Ec̄ci. xxij. d̄c̄s **Ego** i altissimis
hito **Ac** si dicat̄. q̄c̄q̄ i gr̄is et v̄
tutib⁹ actōib⁹ a deuotōib⁹ ē alit̄
simū i his ē mea cōsatio. **Vic** ē eē
q̄ ip̄a sub methaphora d̄z padis⁹
De quo d̄z **B̄n**. 11. **Plātāuat** auteq̄
d̄s d̄s padisū voluptatis a p̄ci
pio. q̄ sic i pariso oē lignū pul
ez visu a ad v̄scēd̄ suaue planta
tū fuerat **Sic** i maria oēs v̄tutes
i sup̄ma pulchritudie sūt plātate
Vinc **B̄n**. sup̄ illd̄ **Proū**. ix. **Sa**
pia edificauit sibi domū excidit
colūpnas septē dicit. **Sap̄ia** d̄ma
ad nos veniēs s̄ sinu p̄ris ed̄ sca
uit sibi domū ip̄az. s̄. maria i qua
v̄n. colūpnas excidit **Quid** ē em̄
v̄n. colūpnas excidit n̄ sibi dignū
hitaculū v̄tutib⁹ a opib⁹ p̄pare.
q̄ vt ait **Gre**. **Per** septenariū nu
metū v̄mūfitas d̄signat̄ **Nūc** ad ex
positōz th̄atis v̄nam⁹. **Scit** ois
p̄lus q̄ hitat̄ ista portas v̄b̄ mu

lierē te eē virtutis. **Ac** si dicat̄.
Scit ois p̄pls q̄ p̄ fidei deuotōz ha
bitat̄ ista portas v̄b̄. s̄. eccie mli
tātis mlierē te eē v̄tutis **Sci⁹** aut̄
hoc t̄p̄lic̄it̄ per dei electōz. p̄ scrip
ture cōmēdatōz. b̄n̄ficiōz exhibitū
onē. **Pr̄io** dico scim⁹ eā eē mulie
rē v̄tutis p̄ dei electōez q̄. n̄. m̄teē
ōnes mulieres eligit̄ m̄z dei necē
ē vt oim v̄tutū abūdātiā summe
possideat **V̄n** sup̄ illo v̄bo **P̄s**. **Ele**
git d̄ns sp̄ō dicit **Aug**. **Elegit** d̄ns
s̄iō. i. maria i fūmo v̄tutū a gr̄iaz
positā vt p̄ cānis hitatōez i ea ha
bitaret quā tū nullaten⁹ imhita
ret n̄ i sup̄mo oīs v̄tutes a gr̄as
possideret **S̄c̄do** scit̄ eē m̄le virtu
tis ex scōz cōmēdatōe **Dicit** enim
Her. **Lic̄z** de v̄gie gl̄iosa oēs loq̄
gestiāt̄ q̄c̄q̄ tū de iudicibili d̄z eo
ip̄o q̄ d̄z min⁹ gr̄tū fit et min⁹ pla
ceat et min⁹ acceptē necē ē **Ter**
tio scit̄ m̄le eē v̄tutis ex b̄n̄ficioz
exhibitōe. q̄ vt de cib⁹ taceam⁹
hoc gl̄osissimū mun⁹ nob̄ d̄dit de
ū p̄it̄ a redēptōrē **Vic** ē q̄ ip̄a gl̄a
ē **Ec̄ci**. xxij. **Ego** feci vt oriēt̄ lu
mē i deficiēs **Et** itēz **Videte** q̄ nō
solū michi laboraui. s̄ oib⁹ ex q̄rē
tib⁹ v̄c̄tātē **V̄iso** ḡo q̄ oīs v̄tu
tes habuerit. solū de t̄b⁹ ei⁹ v̄tu
tib⁹ differam⁹. s̄. huilitate m̄ia a
caritate **Primā** habuit sibi. sc̄cū
dā nob̄. t̄c̄iā deo. **Pr̄io** dico ha
buit huilitatē de q̄ gl̄oriāt̄ in **Cāt̄**
ro suo d̄c̄s **Quia** resp̄exit huili
tatē ac̄. q̄ fūdamētū ē oim v̄tutū
Qui em̄ vt apt̄ **Gre**. v̄tutes cete
ras sine huilitate cōgregat̄ sic ē ac̄
si i v̄tū puluere portz **Vic** **Her**.
Aude o dicē q̄ nec marie castitas
placuisz si n̄ ei⁹ huilitas extitisset

Cū autē i ore duorum vel trium stet oēs
vbi. **I**deo bēa vgo sue huilitatis
testimoniūz opbat tēz signis scz
cogitatioe. locutione. opatione.
Quod ē dicere. **G**losa vgo suā hui
litate hys tēz testibz. s. cogitatioe
locutioe ope oplauit. **Q**uod autē in
corde huilitatē habuerit ex ipsius
vbiis agno scim? q de sui cord huili
tate deū teste; traxit. **N**ā cū tāta
ei glā ut essz mī dei p angelū nū
ciabat. cū per elizabeth mater oīl
salutabat. ipsa huilitatē i corde
retinēs angelo rōdit. **E**cce ācilla
oīi. **A**d elizabeth autez dicebat.
Respexit huilitatē ācille sue. **A**c
si dicerz. **G**rā quā mihi a dno nū
ciatis n̄ mihi puenit ex vite facti
tate. nec meritoz q̄ntitate vl cor
pis castitate. s. ex cord huilitate
quā in corde habeo teste veritate
Nā sic dicit. **He.** Tu de? sol? no
sti corda hōim. **E**t illd. i. **He.** xvi
Vidz hō i facie. dicit autē intuef cor
Quā huilitatē oīdat. **Be.** Non
mag? vtr? hoiez ēē hūilē i abiectōe
s. mag? oīno a rara vtr? huilitas
hōrata. **S**cdm testimoniū ei? apuit
in locutione. i eo q tā sublimis tā
scā tā ad oēs veritatē illuata tā
raro visa est pferre sermonē. sed
i taciturnitatis silētio sp huilitas
se abscondit. **V**n **B**n̄. dicit d ei? ta
cētitate dicit **I**n oī textu q̄tuor
euāgelioz si bñ memim? mariā n̄
n̄ q̄t legim? ptulisse hmoēz. **P**ri
mo qdē ad angelū. s. cū iā sel atz
iterū allocut? eaz fuissz cū diceret
Ecce ācilla dñi fiat mihi h̄m vbi
tuū. **S**cdō ad elizabeth cū vox sa
lutationis ei? iohāne exultare fe
cit in utero. nā illa magnificante

mariā atz dicēte. **V**n hōc mihi ut
veniat mī dñi ad me **E**cce ut
audita ē vox salutatiois in auribz
meis exultauit i gaudio infās in
utero meo. **I**psa magis dñi ma
gnificatē cupiēs dixit. **M**agnificat
aīa mea dñm. **T**erciu vbi locuta
ē ad filiū cū iā ēet ānorū. xij. **Q**uā
ascēdētes ad diē festū iherlm pen
tes ei? ipsū pviderūt a p triduu
q̄sierūt dicētes ad filiū. **F**ili qd fe
cisti nob sic. ego a p̄ tu? volētes
q̄rebam? te. **Q**uarto locuta est i
nuptijs ad filiū a ad ministros di
cēs ad filiū. **V**mū n̄ hnt. **A**d mini
stros vero dixit. **Q**uāqz dixerit
vob facite **E**t hec q̄tuor ei? vba tā
te v̄tutis fuerūt a efficacie ut ad sin
gula hec singularit̄ plata sūt mira
cula s̄secuta. **N**ā ad p̄mū ei? vbi
q̄ dedit hōē dicitis sūte legatioi ae
chāgeli dicēs **E**cce an. do. aē. vtr?
de? a hō in ei? utero se v̄cepit. **A**d
scdm vero vbi qd ad elizabeth est
locuta. infās i utero m̄is exulta
uit. **A**d t̄ciu vero vbi qd ad filiū
dixit **F**ili qd fecisti nob sic. dicit obe
diuit hōi cui obed it oīs creatura
Sic em dicit in euāgelio. **E**t erat s̄
ditus illis. **A**d q̄rtū vero vbi aq̄
in vinū in nuptijs ē mutata. v h
licz de v̄gīe glosa multa gesta le
gam?. videlicz q pastores venēz
a inuenēz mariā a infatē posī tū
in p̄sepio. **I**tē q magi int̄oeun
tes i domū inuenēz mariā a pue
rū. **I**tē q inducēs puez in tēplū
mlta audiuit a simeone. a maxie
p̄phetiā illā miserabile q ei? aīaz
deberet gladi? pt̄sire. **I**n oībz
tū hys gestis vbi nō legiē v̄disse
Sed scriptū legim? **M**aria autem

seruabat dia vba hec sctes in
corde suo. **Vinc Bern.** In oib9 q
de ipso incarnatōis misterio legi9
nō inuenim9 mariā lic; pre oib9
creatis hoc ipm incarnatōis miste
riū agnosceret verbū modicū ptu
lisse. vñ subiūgit **Ve nobis q spm
hēm9 in narib9.** Qui iuxta illud
comici pleni rimaz effluim9. Vñ
quoties maria audiuit filiū. non
modo t̄bis loquētē i patol. s; et
discipulis seorsū regni dei misteria
reuelantē. miracula facientē. vi
dit deū in cruce pendentē. vidit
expirantē. vicit a resurgentē.
vidit a ascendentē. Sed in omni
bus his verecundissime virginis
et pudicissime turturis vox audi
ta nō est. Nō dixit fili mea in test
q m̄ tua sū de misterio incarna
tiois edisserē a secreta tue n̄tita
tis reuelare. **Tercū** testimōi
um ei9 humilitatis ē opatio. Nā
in omni statu vie a vite eius quō
p̄fecit a opleuit p̄fectiōez t̄ate sue
sublimitatis nō legiē nec inueniē
aliquō fecisse miraculū. cū tñ apli
in infimū inferiores legāt eos
illuminasse. claudos sanasse. mor
tuos suscitasse. et alia miracula
multiplicasse. hec autē sub hūilita
tis palio se abscondit. adeo vt nul
li hoīm imo nec aplis talis inno
tescēt q̄lis fuit. Vñ sepe p̄ bester
q̄ abscolā interpretatur p̄figura
ta ē. que ex sua p̄sona dicit **Uelē
xiiij.** Tu scis. q̄ abhōner signum
sup̄bie a glorie mee qd̄ est sup̄ ca
put meū ostētationis mee et de
testor illud quasi p̄nū mēstruate
Secda vt9 glōse v̄ginis ē m̄ia.
quam vñq; p̄pter nos qui miseri

sumus est copiosissime cōsecuta.
Angel9em ea nō indignit. sed ex
diabolo p̄desse nō potuit. g° solū
nobis eius misericordia p̄fuit. **Al
as. n.** talis et tante misericordie
sue deuocō caderet ab effectu. si
nō haberet in q̄bus eandē miseri
cordiaz exerceret. **Vinc Bern.**
Nos suuli tui cētis in v̄tutibus a
gaudem9 tibi sed in misericordia
poti9 nobis ipsis. **Laudam9** v̄gi
nitatē. humilitatē miramur. sed
m̄ia tua nob̄ mis̄is sapit dulci9.
hāc amplectimur carius. recorda
mur sepius. crebrius inuocam9.
Sunt autem tres cause ex q̄bus
misericordia effluit a supereffluit
in virgine gloriosa. sciz ex natal
clemētie affectiōe. diuine natūe
cū ea diuictiōe. a peccōz cōdanti
one. **Primo** g° v̄go gloriosa tan
tā hūit m̄iaz p̄t̄ naturalē et inge
nitā eius dulcedinē. q̄ se a q̄inq;
misericordia nō poterat otinē q̄n pia cō
passione oīm miseris affectuolissi
me opatereē. **De** qua cōpassione
dicit **Bern.** **Maria** deitatis adiu
ta am̄iculo. sciz gr̄a et natura
tā sup̄abundabat et effluebat h̄
quore m̄ie vt nulli vnq; se iuocātū
deē possit. **Quia** teste anglo an
te acceptōz filij dei plena fuit gr̄a.
iō p̄ceptōez oportuit eā effluē.
et ideo facile moueri potuit ad h̄
quorē m̄ie effūdēdū **Vinc itez Bern.**
Sileat m̄iaz tuā o v̄go btā q̄ eā in
fuis necitatib9 iuocatā sibi sc̄it
de fuisse. **Iō** q̄s es q̄ te itelligis
i hoc sc̄li p̄fluio magis int̄ p̄cl
las atēpestates fluctuāe q̄ p̄ trā
ābulāe ne auitas oculos a fulgoē si
deis h9. s. m̄ais stelle si nos obrui

stellis **S**i fugāt veti tēptationū
si icueras scopulos tbulationū
respice stellā voca mariā **S**i iacta
ris supbie vnois. si abinōis. si e
mulatiois. respice stellā vō māiā
Si iracūdia aut auaritia aut car
nis illecebra nauiculā mentis cō
cussit respice stellā voca mariā
Si criminū immunitate tbatue.
vsciētie feditate ofusū. iudicij hor
rore pēritū. baratē incipias ab
sorberi tristitie. desperatiois abif
so mergi. respice stellā voca mariā
Seda causa tā supfluentis mie v
gis gloriose est diūctio siue vniō
diuine mie. **E**x eo em q dē q nō
solū ē misericors. s̄ eterna mia se
catin sue iuoluit a vniūt. ex hac
diūctiōe imo vniōe beata vgo tā
copiosissima mia ē affcā **V**ine ē q
pē eādē vniōne a fidelibz m̄ im
felicordie ēvta. pē qd dicit **B**er
nar. **N**ōne q romū habuēt i maū
dimidia die p tliquā pte diei ma
nū seruabit odore. **E**tā ergo mi
felicordia qz nouē mēlibz i vte o e
iū r̄geuit. iō necē ē vt i eīz mēte
mia redoleat i etnum **V**ie **B**er.
Quis mie tue bñdca lōgitudinez
latitudine sublimitatē a pfūdūz
valeat iuestigare. **N**ā lōgitudo e
ius vsqz in diē nouissimū subueit
vniuersis. **L**atitudo vxo tua re
plet orbē terrarū. **S**ublimitas tua
supne ciuitatis fecit t̄sticatioē.
et pfūdū tuū sedētibz in tenebris
et i vmbra mortis optinuit redēp
tionē **T**ercia causa qre mia af
fluit i etnū ē pccōrū recomēdatiō
quā fecit filiū ei pēdēs i cruce. cū
oñdēs ei **J**ohāne dixit **Q**ulier ec
ce filiū tuū **A**d discipulū aut **E**cce

mat tua **J**ohānes em grā dei mē
ptat. **Q**uid ergo p **J**ohāne mfi
pccōrē p pmā in grāz dei t̄ceptū?
Talē ergo **J**ohāne siue talē pccō
rē filiū in cruce m̄i omēdauit.
In q recomēdatiōe vt sētūt doc
tōes tā pfūdissimā miaz eīz imet
lit visceribz. vt n̄la vngō tā ima
missia culpa inueniri possit q loū
grē nō iueiat apud eā **V**n̄ **B**er.
Quid tibi negabit cui negatū nō
ē theophilū de ipsis p̄ditiois fauci
bz reuocare. infelicē aiaz totū illū
qd in te scm̄ est ap̄rio caractē
denegatē deluto miserie subleua
re. licz em p̄us sepe fuerit filiū a
pud matē. vt ei possit alias recomē
dare pccōrē. tū hōc ad illū lo
cū ad illud tempus ad illā horam
voluit reseruaē. vt eadē recomē
datiō pfūdū eius visceribz imer
geret **A**t si diceret **A**ttēde m̄ qd
p pccōribz patior. ne tātū meus
labor et dolor frustraē tibi eos hē
as remissos. vt cū iusticie v̄tus
ad puniēdū pccōrē a d̄itate egrē
diē tu te opponē tibi nō iustitia s̄
mia ē dimissa. **T**ercia v̄tus ē cari
tas quā p̄t huius sermois p̄lixī
tatē i alijs sermoibz p̄t̄tabimū

Sermo. cix. **C** De eodē **S**ermo
septimus.

Signū magnū appuit in
celo. m̄le aicta sole a lūa
sub pedibz eius. a in capi
te eius cordona stellarū. xij. **A**p̄c
xij. **B**er. dicit **S**i rerū precia de
caritate p̄sāmus. nil hys variū
poterit inueniri q̄ q mulier sole
restiat. luna ab ea conculcet. et

stellis .xii. coronatur **Q**uorū ver-
borū sensus tāto diligētī⁹ interi⁹
inquirat. q̄pto nob̄ in eis de; verbis
exterioris significatiois ouerētia de-
negat. **I**n v̄b̄ ergo appositis ad cō-
mēdationē glōse v̄gm̄is tā possu-
m⁹ cōsiderare .s. vite eius scita-
tē. q̄ solis noīe declarat. oīs defē-
ct⁹ imunitatē. qd̄ lune noīe signi-
cat. stat⁹ sui singularitate; q̄ in
stellis .xii. insinuat. **P**rimū ibi **Q**ui-
lier aīcta sole. **S**ecūdu ibi **E**t luna
sub pedib⁹ ei⁹. **T**erciū ibi **I**n ca-
ei⁹ co. stel. .xii. **I**ncipiētib⁹ ergo
nob̄ ab inferiorib⁹. **P**rimo dicam⁹
de lune suppeditationē. **S**ecūdo de
sol̄ descriptiōe. **T**ercio de stellarū
coronatiōe. **D**e p̄mo ergo scien-
dū q̄ p̄ lune suppeditationē oīm
defectuū hūano genēi adiacētū;
imunitas siue suppeditatio de sig-
t̄. **P**er lunā nāq; q̄ nūc crescit nūc
decreuit. nūc plena. nūc semple-
na. nūc min⁹ plena vidē t̄ defect⁹
nri q̄b⁹ nūc variamur de bono ī
malū. de malo ī p̄i⁹ de clinam⁹
designat. **M**aēs .n. lunā designās
idē ē qd̄ defect⁹. **P**er lune ego sup-
peditationē oīm defectuū designa-
m⁹ calcationē. ī quo mirificē be-
ata v̄go ē cōmēdata. q̄ oīs defect⁹
hūano genēi ex p̄uaricatiōe p̄ntū
p̄mōrū adherētes s̄b̄ pedib⁹ cal-
cauit. **C**ū em̄ peccm̄ nō habuit ca-
ruit etiā defectib⁹ p̄ueientib⁹ ex
peccō. q̄ vbi causa nō fuit de ficit
et effect⁹. **H**ic **B**er. **D**efect⁹ oīs
sub maria ē. et q̄cōq; fragilitatis
seu corruptiois ē. excellētissia q̄dā
sublimitate oīa excedit. vt meri-
to sub pedib⁹ ei⁹ luna eē dicat. **A**-
has em̄ ml̄ magnū dixisse videbi

mur. quāz sup̄ oēs celestes spūs
cherubi et seraphi n̄ abigim⁹ ex-
altatā. **Q**ui aut̄ sint defect⁹ hūa-
no genēi adiacētes. a a b̄tā v̄gi-
ne virilit̄ calcant. insinuat **B**er-
vices. **Q**uis nō vere humiliabit ī co-
gnitiōe defectuū suoz. cū se p̄cepe-
rit onēatū peccis moleq; h⁹ corpo-
ris ḡuatū. tremis itricatū curis.
carnaliū desideriorū infectū fecē.
cūruū cētū infirmū. ip̄licitū mille
errorib⁹. exp̄ositū mille p̄cul. mil-
le timorib⁹ t̄cep̄iōū. mille difficul-
tatib⁹ axiū. mille fult̄ iōib⁹ ob-
noxii. mille necessitatib⁹ erūpno-
sū. p̄cliuē ad vitia. inuatiōū ad v̄-
tutes. **V**erū qz impossibile est de
hys millenarijs p̄ oēs defect⁹ nā-
tā. de hys aliq; s̄ extrahā. vt ī
eisdē videam⁹ quō b̄tā virgo oīs
defect⁹ calcavit. **S**ūt aut̄ nouēq;
defect⁹ q̄b⁹ retardamur. a q̄bus
dib⁹ imūnis extitit v̄go sc̄a. quo-
eū p̄m⁹ cōsistit ī pecc̄i feritate. se-
cūdo ī boni difficultate. terci⁹ ī
mali p̄mitate. q̄rtus ī cordis ista-
bilitate. quīto ī ignorātie cecita-
te. sext⁹ ī diffidētie pusillitate.
septimus ī timoris et amoris mor-
ōmabilitate. octau⁹ ī corpis infir-
mitate. non⁹ ī mlt̄plici necessita-
te. **P**rimus ergo defectus ē ip̄su;
peccatū cum trimē bri sua diuisio-
nē. scz originali. veniali. mortali.
quo oēs sancti ī hac via a vita
mortali suut grauius retardati.
a quo defectu qz b̄tā virgo ī v̄-
tēo m̄is sc̄ificata et purgata fuit
ideo hunc primū de sem̄ s̄b̄ pedib⁹
calcavit. peccatū; aut̄ idcirco
defectuū dicim⁹. qz oēs defectus
tanq; aqua fluūt ab ip̄o et tanq;

a radice iusto ordine deriuantur.
Secūdo defectus consistit in boni
difficultate a pmo tāq̄ riu⁹ a fo
te scaturiens. p̄t̄ q̄ defectū difficil
ter bonū facim⁹. et ea q̄ facim⁹
ex tedio et nausea sepe fiūt. ex q̄
difficultate bō opa nostra sūt pau
ca tediosa defectuosa tepida et mī
tis vilitatib⁹ sūt p̄mixta. et iō bo
nū raro facim⁹ vt oportet. et si fa
cim⁹ nō tamē diu. si tñ aliq̄d iu.
non tñ ea tāta viuacitate. vt fru
tū debitū cōsequimur. Beata autē v
go qz peccato caruit p̄sequens
caruit hoc **Vñ** i op̄ado bō nullaq̄
habuit r̄sistētā. **S**z qñ voluit. q̄
diu voluit iuit in act⁹ meritorios
sine tedio. Et licet fm corp⁹ p̄t̄
ei⁹ q̄ uedimē lassaret. nūq̄ ea mē
tedio vel alijs defectib⁹ mētis in
pediebat **Vñ** de cōtinue bonū feruē
t̄ opabat **T**ercio defectus consistit
i mali p̄mitate. ex quo difficillime
malo r̄sistit⁹ vt oportet. s̄ etiā in r̄
sistēdo nō eu adim⁹ q̄lestūq̄ ma
culas peccōrū **Vñ** Gene. viij. **S**e
sus et cogitatio hūam cordis i ma
lū p̄na sūt ab adolecētā sua. Et
qz bt̄a virgo caruit hoc defectū iō i
operib⁹ meritorijs potuit se que
tius vacare et puri⁹ imorari. **Q**
Quartus defectus consistit in cordis
instabilitate. a q̄ pene oē qd̄ agi⁹
infiēt et q̄si p̄mit⁹ anullat **C**or e
m̄ n̄m instabile ē et lubcū. vt in
bono raro vel nūq̄ illud possit sta
biliri. s̄ cū aliq̄d fecerim⁹ nobiscū
bene agiē si ipm̄ oī conatu et labo
re adhibito ad momētū i deo va
lea⁹ firmiter stabilire **Vñ** etiā
maximi sci h̄ac cordis iquetū dīmē
sunt cōsti **Vñ** Job. xvij. **C**ogita

tionēs meē dissipate sūt et **P̄s.**
Circūde derūt me sic apes et **Vñ**
Pro. ix. **I**mpio facit op⁹ instabi
le. qz vt ait **Ap̄. i. Cor. iij.** mul
tis malis enumeratis. **I**nstabiles
sci sum⁹ **Q**d autē hic defectus ex
p̄cō nob̄ eueiat apte inuē **T**re
no. i. **P**ecm̄ peccauit r̄lm̄ p̄tere
a instabil̄ scā ē. oēs q̄ gloriocabāt
eā spreuerūt eā qz viderūt igno
miam ei⁹. Et qz bt̄a vgo p̄c̄m̄ n̄
habuit iō a p̄c̄s caruit hoc defe
ctu. s̄ potēt et ioc̄sāt sine recal
citratiōe cor suū apud deū habuit
Quā maximā gr̄az reputabat **A**
p̄. ad Hebre. xij. dicens **O**pti
mū ē gr̄a stabilire cor **P**otēs em̄
erat vgo scā cor suū ouertere ad
r̄tēplādā māiestatē diuinitatis.
vel ad femomerādū misteriiū in
carnatiōis. vel ad b̄n̄ficiā a deo si
bi exhibita recogitāda. vt de ea
ueracius dicē possi⁹. **O**ia q̄cūq̄
voluit in celo et in t̄ra. Et qz po
tuit qd̄ voluit certū ē qz sēp̄ bonū
voluit iō ioc̄sāt merita meritis
cumulauit. **Q**uio defect⁹ cō
sistit in ignorātie cecitate. fluēs et
scaturiens ex p̄cō. p̄ quē defectū
in bonis operib⁹ plurimū retarda
mur **S**epe em̄ ignoramus qd̄ agē
debeam⁹ etiā cum volūtas p̄p̄
tissima inueniē **Vñ. n. Para. xx.**
Cum ignoramus qd̄ agere debea
mus. hoc solū h̄emus residui vt
oculos nr̄os dir̄iga⁹ ad te **Ite A**
posto. **R**oma. viij. dicit **Q**uid o
remus sic oportet nescim⁹. s̄ ipse
sp̄s postulat p̄o nob̄ gemitib⁹
inenarrabilib⁹ **Vñ** **B**er **I**mpē
dimētū quissimū et piculofissimū
ē ignorātia nr̄a. in multis em̄ in

certū dīno hēntis qđ agē debeat
sta vt qđ ore hē oportet pēit igno
re? **Etā** autē vgo p deificū lum il
lūiata nullā passā ē ignorātiā p
fectū suū ipediētē. s; plenā habuit
sciam et noticiā oīm q̄ fuerūt ei
ad statū vie et vite necessaria. siue
illa p̄terita p̄ntia eēt vel futā. et
q̄ i alios scōs sunt p̄ticulariter di
stributa. hec virgo scā sil omnia
possidebat. vbi grā Aliq̄ hēbāt spi
ritū p̄phetie p̄dicēdi siue p̄phetā
di p̄terita sic moyses q̄ libz **Gen**
ret exiit p̄phetādo. **Alj** p̄pheta
bāt p̄ntia. sicut **Johēs** baptista q̄
digito dñm demonstravit dicēs **Ec**
ce agnō dei **Alj** v̄o futā sic **Ysa.**
Yere. et ceteri **Null** tñ eorū legiē
huisse sciam p̄teritū p̄ntiū a
futurorū **Cer** tū ē alit q̄ null? ex
legistorib; quātūcūq; illuiat?
habere potuit qđ ipa nō habuit.
sed qđ singuli habebant excellen
ter in singulis. hoc **etā** vgo to
tū sil habuit adhuc excellētū sup
dēs. **Quid** em̄ nescire potuit q̄ i
tra se habuit oīa scientem? **Aut**
quid ignorare potuit. i q̄ plenitu
do diuinitatis corporalit̄ ha bita
bat? **Itē** beata virgo hui? noticie
oppositū sciz ignorātiā sub pedib;
ronalcauit **Sextus** defect? re
tardans nos miserō consistit in di
fidētie pusillitate. cui? oppositū
sciz fidētia deuotos hoīes p̄ mouz
supra modum. q̄tūcūq; em̄ a deo
sperare possum? erimus sine du
bio accepturi. dño p̄mittēte **Deu**
tēo. xi. **Oīs** enim locus quē calca
uerit pēs vester v̄z erit **Ad** expo
nēs **Ver.** dicit. **Quaten?** pedē fi
ducie porrexeris eatenus posside

bis **Etā** hēc virgo licet eēt humil
lima maxia tñ p̄fidētia ei? mētē
ad dñm erigebat. nec tal magm
imitas hūilitatē ipediuit **Dicit** em̄
Ver. **Hoc** agit in cordib; electo
rum diuina grā. vt nec eos hūili
tas pusillatēs faciat nec m̄gimi
tas arrogantes. vñ pie credit vt
cū i **Ysa.** legeret deū a v̄gine na
sciturū. desiderabat vt ipsa forz
tū eadē eēt gratia reseruata. et
ideo huius vite virginitatis vbi
q; conseruande ipsa extitit. istitu
trix **S;** diceret aliquis. ex q̄ scrip
ta dñois q̄ ipsa desiderū habue
rit vt eēt mater dei? **Respondeo.**
Ex eo q̄ ipsa est eadē gratiā cōse
cuta quā sine dubio nō accipet n̄
vellemens desiderū eadē grām p̄
cessisset. **Dicit** em̄ **Ver.** **Oportet**
vt ardor desiderij p̄ueniat faciez
eius ad oēm aiā ad quā ipse ē ve
turus vt sic locū p̄pet oīo **Ad** si
q̄s adhuc institerit. hoc ō m̄no i
telligēdū de aduētū spiritali **No**
lo cōtentionib; deseruire. sed hē
dixerim. saluo iudicio meliori.
q̄ sicut in iudicio futuro ante fa
ciem venientis p̄cedet ignis q̄
in cōspēcū eius exardescet. **Sic** a
te aduētū icarnationis eius ignis
desiderij debuit p̄cedere flagrās
in corde v̄ginis. vt sic locū dño p̄
pararet. **Sūt** autē duo necessaria
ad hoc vt in corde hominis m̄gna
fiducia erigat. sciz puritas et cari
tas. **Nam** de puritate dicit **Ver.**
Quid nō audz cor mūdū scia pu
ra? **De** caritate vero dicit. **Qui**
plus diligit plus p̄sumit **Que** du
o quāto in homine fuerint fortio
ra tanto fiducia erigunt fortiore
ce i

Que cū i corde bte v̄ginis Maxia
fuerint iō deludē ipsā maximā
houciā hūisse. a p̄ oppositū oēm pu
sillatatis dīfīdētiā pedib⁹ cōcul
casse. **Sep̄tīm⁹** deficiō dīstīt in tī
moris a amoris inordinabilitate.
q̄ tūc inordinari dīcūt qm̄ creatus
ea pl⁹ tīmet l̄ diligēt q̄ creator.
qd̄ ē mīqtas maxima. **Cū. n. d̄s** sit
fūmū bonū. fūme a p̄ oib⁹ ē amā
d⁹ a oīa dīligibilia sūt i ip̄z tanq̄
in finē vl̄ tīmū ordināda. **Res. n.**
ap̄t corp⁹. corp⁹ ap̄t aīa. aīa ap̄t
deū. d̄s ap̄t seipm̄ est iusto ordīne
dīligēd⁹. **Quē** ordīne gl̄at se h̄re
spōsa. **Cant. n. eū** dīcebat. **Ordī**
nauit in me caritatē. **Qd̄** si q̄lib⁹
spōsa tīmēdi a dīligēdi fuit iustū
ordīne. n̄ erit dubiū. qm̄ b̄tā v̄go
sup̄ oēm spōsā ḡāssima ordinatū
tīmōre a amorē habiūt. a p̄ oīs e⁹
oppositū pedib⁹ calcāuit. **Octa⁹**
defect⁹ ētardās nos a phibēs a
impediēs a p̄fectu dīstīt in corpo
ris ihermitate. **Multi** sūt b̄c̄ volū
tatis vt̄ libēt q̄buscūq̄ la. trib⁹ se
submittēt. s̄ exēq̄ n̄ valēt in iher
mitate corporis phibente. **Sed** qz
corporis ihermitas ex peccō infligēt
plane inuīt i euāgelio. **Lu. v. v.**
bi d̄z. **Ecce** viri lx̄ iēz i leō portan
tes q̄ erat palitic⁹ a nō iuemetes
q̄ pte illū iherēt ascēderūt s̄ p̄
tectū. a p̄ teglas s̄b miserūt illū i
leō an̄ ih̄m. quoz fidē vidēs ih̄s
dixit. h̄o dimittūt tibi pecc̄ tu a.
Ac si dicat. q̄a ex pecc̄is ihermitas
h̄c̄ ē iſſicta. iō dimissis pecc̄is s̄a
tas tibi ēstituet. **Vñ** qz b̄tā v̄go
nullū pecc̄m̄ h̄uit iō etiā nullā iher
mitatē legēt hūisse. ap̄t qd̄ a hūc
defectū calcāuit. **Non⁹** defectus

nos impediēs a p̄fectu dīstīt i m̄l̄
plici necessitate. **Cui** cū satisfacere
cupimus frequenter manum ex
tendimus ad superfluitatem ad
quas consequendas multis dī
tractiōib⁹ occupamur. **Vinc**
Bernhardus. **Magnū** impedi
mentum et occupatio grauis est
ipsa necessitas huius miseri cor
poris. qd̄ dum mō cibum. modo
sompnium. modo vestem cetera
qz similia querit a desiderat. h̄aud
dubium qm̄ frequenter nos impe
diat ab exercitio spiritali **Beata**
autem virgo. quia sola necessari
a requirebat ipsa se sola breuīt
expediuit a h̄c̄ ipsa occupatio qz
ad sola necessaria fuit restricta iō
h̄c̄ ipsa occupatio ad nobilissimū
ei meritum stetit. a ideo hunc de
fectum in quantum p̄fectum
eius impediēbat beata virgo sub
perit⁹ calcāuerat **Cū** igit̄ d̄nes
defectus humano genēi inheren
tes in his nouem defectiōibus
includantur q̄b⁹ beata virgo vt̄
visū ē cāuit qz pecc̄m̄ n̄ h̄uit. iō cō
ueniēt deludēt qz ipsa sit illa b̄tā
m̄l̄e s̄b cuius pedibus erat luna.

Sermo. cxiij. De eodem. Ser
mo octau⁹

Ignū magnū apparuit in
celo ac dicit **Ver. De gla**
ria v̄ginis gl̄ose nec silere
deuotio patit. nec tamē aq̄o dig
num steriūs concipere cogitatio
aut inaudita potest locutio partu
rire. **Expedi**us ergo in superiori
bus sermōib⁹ duob⁹ mem
bris propositū thēmatici. scilicet
de lūe sup̄peditanōz. a sol̄ i diuicōe

Nūc seruatō ordīne dicēdū est de
stellaz coronacōe De qbus stellis
hoc est necessario p̄mittēd. q̄. xij
p̄rogatiuas signat qbus glosa est
virgo p̄re creaturis oib⁹ corona
ta. Dicūt aut̄ p̄uilegiū q̄si p̄uata
lectio v̄l p̄uata lex. ⁊ ideo q̄ has
xij. stellas. xij. p̄uilegia. i. p̄uate
glorie significatur. que p̄uata lege
⁊ singulari gloria v̄gini sūt dona
ta. De qbus Bern. Dignuz plane
stellis coronatē caput qd̄ ⁊ ipsa
clar⁹ micās ornat eas pot⁹ q̄ or
netur ab eis. Quōm coronēt hie
ra quā sol vestit. ¶ Per has ego
xij. stellas subscripta. xij. p̄uile
gia designat. P̄rio q̄ figuris ē p̄fi
gnata. i. vtero m̄no sc̄ificata. ab
āgelo salutata. v̄tute altissimi ob
umbrata. d̄mo conceptu sc̄udata.
in conceptu nō ḡuata. dolore partu
rientiū nō sauciata. in p̄tu inuio
lata. v̄go ⁊ m̄z dei dedicata. oib⁹
ḡt̄is dotata. oib⁹ v̄tutib⁹ adōta
i. celo sup̄ oēs exaltata. ¶ Prima
ergo stella siue p̄uilegiū bt̄e v̄gi
nis ē. q̄ ab inicio m̄di ml̄is est
signis ⁊ p̄dignis figurata. Nā per
vell⁹ gedemonis. tēplū salomois.
portā ezechiel. rubū moȳsi. v̄gā
aarō. archā federis. tabulas legis
⁊ adhuc p̄ alia infita siḡ ⁊ p̄dignia
ē p̄mōstrata. Hic Bern. Qd̄ de p̄z
deserte i. corde suo p̄ p̄destinacōez
aī t̄pa de virgīe tenuit. hec moȳ
si in rubo ⁊ igne. aarō in virga ⁊
flore. gedemon in vellē et rore. eze
chiel i. porta clausa i. t̄pe sūt mō
strata. Hinc ex p̄sona ei⁹ d̄z p̄.
vij. Ab et̄no ordinata sūt ex an
tiq̄s anteq̄ tra fierz. ¶ Sc̄dm p̄
uilegiū ē q̄ in vtero m̄no sc̄ifici

tata est anteq̄ nata. Que sc̄ifici
catio stulit ei ep̄licē grām sc̄z ori
ginalis pecc̄i expiationē. gr̄e infu
sionē. tātā fōmitis restrictiōne
vt nō posset eā trahē in pecc̄m. s̄
potēs erat nō peccare. qd̄ in alijs
sc̄ificatis in vtero n̄ est sem̄. q̄n̄
saltē venialit̄ peccauerūt. Vnde
iheremias in vtero sc̄ificat⁹ in
pecc̄do se alijs connumerat cū di
cebat Ve nob̄ q̄ peccauim⁹ Silit
et ioh̄es baptista cognouit se pec
casse cū factus ē se baptisate in
digē dicēs Math. in. ih̄esu xp̄o.
Ego de beo a te baptizari ⁊ tu ve
nis ad me. Licz igit̄ ali⁹ sint i. vte
ro sc̄ificati. n̄ t̄n̄ ad tātā fōmi
tis restrictiōne vt possent nō pec
care ⁊ pecc̄a d̄mo vitare. qd̄ soli
virgī est donatū. ⁊ ideo ei p̄ p̄ui
legio deputatū. s̄ fomes adhuc in
ea m̄sūt s̄m̄ eētā. licet p̄ subse
quētes sc̄ificacōes totalit̄ sit
s̄olat⁹. De hac sc̄ificacōe p̄t sumi
i. lud. p̄sape. vi. Semē factū erit
illud quod stetit in ea. s̄. m̄z ei⁹
Et sciēdū q̄ āphiorē sc̄ificacōne
accepit bt̄a virgo in vtero m̄is
q̄ renati i. fōte baptisatis. hoc
excepto q̄ illa sc̄ificatio sicut
renatis nō apuit̄ v̄gnū dei. Hinc
Bern. Regia virgo est veris hōnis
titul̄ cumlata q̄ p̄culoubio sc̄a fu
it anteq̄ nata. Qd̄ etiā āphiorē sc̄i
ficacōne accepit q̄ ali⁹ i. vte
ro sc̄ificati statim subūgit dicēs
Ego puto q̄ copiosior sc̄ificati
ois b̄nōdō q̄ in alijs sc̄is in vte
ro sc̄ificatis in eā descēderēt. q̄
nō solū ip̄si⁹ ont⁹ sc̄ificacōne
s̄ et vitā ei⁹ ab oī pecc̄o d̄inceps
immunēz faceret. qd̄ nulli altee
ee 7

in natis mulierum creditus esse datum
Tercium privilegium tanquam tertiam
stellam accepit beata virgo in an-
geli salutatione. eius tamen privile-
gium singularis prerogativa non tam
consistit in angelo salutante. quam in vir-
tute verborum novam prorsus inaudi-
tam salutationem continere. quod est aue-
.i. sine re quod nulli hominum a mundi
exordio poterat veraciter applicari.
nec per totam veteris scripturae seriem
per eadem verba quemquam legimus
salutatum. Cum enim re. i. pena
solum sit ordinatum contra pecca-
tum. eo quod exigente dei iusticia nul-
lum peccatum manet impunitum.
testante **Job. xx.** Luct omnia quae
fecit. ideo haec saluatio illi sola da-
ri debuit. quae sola sine peccato fuit.
Et quia ut ait **Apostolus. Romae.**
in. Omnes peccaverunt et egent
gratia dei. ideo nullus his verbis
poterat salutari. Unde cum **Moy-**
ses legem daret de mulieribus man-
dandis dixit **Leuit. duodecimo.**
Mulier si suscepto semine peperit
masculum immunda est septem
diebus **In** quibus verbis excepit
matrem domini in eo quod dixit.
Si suscepto semine. sed vici com-
mixtione. quod cum maria non suscepit
ideo ab hac lege libera fuerat abso-
luta. Spiritus enim sanctus pu-
rissimum sanguinem formavit ut
religiosa fide veraciter dicere pos-
simus Iesum de spiritu sancto con-
ceptum et natum de virgine gla-
riosa **Et** quia sic sola in concipien-
do peccatum non habuit. ideo sola
per aue. i. sine re debuit salutari
Vnde est. quod licet multos in vete-
ri testamento legamus ab angelis

salutatos. hoc tamen aliis debet factum
legimus. sicut **Judith. vi.** ange-
lus ad gedoneum dixit. Dominus
tecum virorum fortissime. **Item**
Thob. v. Ingressus scilicet ange-
lus salutavit eam dixit. Gaudium
tibi sit. de hoc disponere ut ista
scilicet verba beate virginis speci-
aliter servarentur. **Quartum** pre-
vilegium accepit beata virgo in
spiritus sancti obumbratione. Cum
enim deus sit splendor lucem in
habitans inaccessibilem nulla eum
capere poterat humana creatura.
ideo necesse habuit ut spiritus
sanctus ei umbraculum faceret
occultans deitatem involuta car-
ne. ut deum in homine contactum
posset sustinere **Vnde Bernhar-**
super illo verbo. Virtus altissimi
obumbrabit tibi. dicit **Qui** potest
capere capiat **Quis** enim. excepta
illa fortasse que hoc sola meruit
felicissime experiri intellectu ca-
pere. ratione discernere possit. quae
liter splendor ille inaccessibilis de-
iginis sese visceribus infunderit.
et ut illa quod inaccessibile est acce-
dere ad se ferre potuisset. de porci
uncula eiusque corporis sui intra
se animate contemperavit et hinc
masse obumbraculum fecerit. unde
de virtus altissimi obumbrabit ti-
bi. tantum est dicere. **Illum** mo-
dum quo de spiritu sancto conce-
pies virtus altissimi scilicet spi-
ritus sanctus in altissima virtu-
te operationis suae et in suo secre-
tissimo consilio obumbrando con-
teget et occultabit. quatenus
sibi tantum notus habeatur et ti-
bi. **Ac** si dicat angelus quod a me

requiritis quod in te mox experietis
Hec autem obumbratio beate virgi
ni merito pro privilegio computatur. quod
licet nos in generis spiritualibus obum
bramur. non tamen sic illa. Ipsa enim
a spiritu sancto est obumbrata. nos autem cum
aliquod lumen gratie nobis illuxerit. non
a spiritu sancto. sed a nostris miseris obum
bramur. **Psalmus lxx.** Iniquitates ve
stre diuiserunt in me vos et deum. et pec
ca vestra absconderunt faciem eius a vobis.
Vic Ber. Inter gratie visitationem
et temptationis probationem in scola
virtutum mirabiliter homo proficit. et
tali tandem exercitio mundato ocul
lo interteriori statim lux aderit. cui
firmiter inherere cupiens. sed corpore pro
fus non preualet. et ideo ad seipsum
nolens dolensque resistit. et heu in pro
plebs miseria vestra nostrarum plebe
prodeum te videlicet eo gemit in tenebras
cecitatis nostre. sic quod sit ut nobis ob
umbrat peccata nostra ne splendor di
uine lucis operietur diu permaneat
**Obumbrationem autem virginis spiritus sanctus
obumbravit.** **Quintum privilegium
accepit beata virgo maria in eo.**
quod diuino conceptu fecundata verum
deum et hominem parturivit. ut matrem
dei veraciter et feliciter nominaret.
**Unde si illa beatam se iudicabat ex eo
quod famula eius sibi filium parturi
uit ut dicitur Genesim xxx. hoc pro bea
tissimi die mea. beatam quippe me di
cet omnes mulieres. Et si vicini et
cognati Elizabeth audientes quia
magnifica uir deus misericordiaz
suam cum illa congratulabantur ei. eo quod
in senectute sua filium genuisset. quibus
affectibus congratulandum est nostre vir
gini. quod non solum sibi sed omnibus nobis
non purum hominem sed verum deum in homine**

parturivit. **Unde cum Elizabeth ipsa
super hac ineffabili gratia commo
deret et deuoto precumio magnificaret di
ces Lu. i. Benedicam tu me mulieres
et benedictus ac subiugens. unde michi
hoc ut matrem dominum veniat ad me. Et
que credidisti quomodo proficietur in
te ea que dea sunt tibi a domino. Audiens
autem uirgo sancta quod magnificaretur pro
pter gratiam quam accepit. ne ipsa in gra
tia fieri retrofuit gratias in datorum.
sciens flumina gratiarum recto ordine
debere redire in mare unde fluunt.
**Sic Eccl. i. di. Ad mare unde exeunt
flumina reuertuntur ut iterum fluant. Quod
expones Ber. dicit. Fluens aqua si
steterit putrescit. sic plane de re
scit gratiarum decursus ubi recursus
non fuerit. Et ideo beata uirgo aperies
os suum dixit. Magnificat anima me
a domino ac. Ac si dicat. Tu magnifi
cas me pro gratiis quas accepi. sed
magis magnificatio est quam gratias ip
sas dedit. **Sextum privilegium accepit uirgo sancta in eo.**
quod in conceptu non est grauata. **Omnis
mulieres que unquam conceperunt graua
bantur in partu quod portabant. maria
vero non solum non grauabatur. sed ma
gis alleuiabatur. eo quod ut ait Au
gustinus portabat a quo portabat. **Vic
Ber. Iure illud molestissimum redi
tu quo reliqua omnes grauidae mulieres
laborare noscuntur sola non sentit. quod so
la sine libidiosa voluptate concepit
unde et in ipso sine conceptiois uicio quam
potissimum ceteris miserabilibus affli
guntur. maria tota alacritate in
motana conscendit. **Sic enim dicit Lu. i.
Exurgens maria in diebus illis abijt
in motana cum festinatione. ut Eliza
beth ministraret. portans preciosissimum
et in**********

illud depositum. portans onus leuis
portans a quo portabatur. Ipse
enim qui portabatur nutu volun-
tatis sue portat orbem. Et ideo ex
illo glorioso onere grauari non debuit.
quia culpam non habuit inceptum
Septimam stellam tanquam septimum
privilegium accepit virgo. in eo quod non est
cognoscitur dolore patientium sauciata. Nam
ex illa maledictione qua propter primi
mam prevaricationem qua male
dixit de Eve prime matri dicitur
Genesim. Multiplicabo erump-
nas tuas et conceptus tuos. in dolore
paries filios tuos. a subviti potesta-
te eris. et ipse dominabitur tui.
omnes mulieres hereditaria sue
restitutione legi prime mulieris sub-
iacebunt. ut multiplicatis erump-
nis filios suos pariant cum dolore
Maria autem quia in vtero matris
ab originali peccato per spiritum
sanctum mundata existit eadem
maledictioni non debuit subiacere.
et ideo a cognoscitur lege parturientium me-
rito debuit esse libera et exempta.
Vnde est quod per Ave quod est contra-
rium nomi Eve ab angelo saluta-
tur. eo quod sine omni re per legem
contrariam suorum filium deberet par-
turire. Octavum privilegium fuit
octavam stellam accepit virgo san-
cta in eo quod in partu permansit muo-
lata. Sicut enim radius solaris
transit per rem perspicuam sine eius
de rei lesione. sic sol iusticie christus
deus non nascendo transit per eam virgi-
nitatis sigillo integro permanente
Vnde Augustinus. Filius tuus o benedicta
ferviditate tibi tribuit a virginitatis
gloriam non abstulit. et ex hoc resul-
tat hoc mirabile commercium quod virgo

et mater dicitur inestupra **Vie**
Ver. Ecce si in ea laudauero virgi-
nitatem multe filie offerentur pro
eas. Si humilitatem predicauero in-
ueniuntur et alii licet pauci. Si
magnificare voluero eius miseri-
cordiam inueniuntur et alii viri mi-
sericordie. Vnde est in quo nec pro-
mam similem visa est nec habere
sequentem. scilicet gaudium ma-
tris habens cum virginitatis ho-
nore. quia ut ait Augustinus.
Phas non erat ut per eius aduen-
tum violaretur eius integritas qui
venerat reparare corrupta. Hec mi-
randa et priuilegiata dignitas pro-
signata est. Ezechielis quatuoragesimo
quarto. Porta hec clausa est
et vir non transibit per eam. sed
solus dominus ingredietur et egre-
dietur per eam. Quod exponens
Gregorius dicit. Quid est porta clausa.
nisi quod maria existit incorrupta. et
est a virgo non transibit per eam. nisi
virgo permansit. quid est solus dominus
ingredietur et egredietur per eam.
nisi filius dei de spiritu sancto con-
ceptus. qui nascendo egressus est
per eam. porta virginis pudoris
clausa permanente. quia maria
virgo est ante partum. virgo in partu
et virgo post partum. Nouum pri-
uilegium consecuta est virgo sancta. quod
matris est non rationis sed dei. et hac dig-
nissimam prerogatiuam propter etis omnibus a-
miranda habet ut filium suum cum deo pa-
tre communem dicat habere. ve-
l huius christus dei et virginis filius in glosa sa-
fide verissime possit dici. **Vie Ver.**
dicit. quod si adicias cuius matris est. deus iam
potest lingua etiam si angelorum sit ri-
gms extollere laudibus matris virginis

matrem dico nō cuiuscumq; sed
dei Et subiūgit **Ver** ē ergo v̄gis
nec singularis et excellēs progati
tiuaq; filiū vnū eūdeq; cū deo p̄re
meruit habē oīem. nec deuz alia
m̄. nec v̄ginē m̄ez deicit aliū fi
lius. Quia vt apt Damascen⁹ **Ip**
sa v̄t **Thyrotoros**. qd sonat mat
dei **Decimū** p̄uilegiū cōsecuta ē
v̄go sc̄a q̄ oib⁹ gratiis ē dotata.
hōc em̄ nulla alia pura creata ē a
liq̄ cōsecuta **Nā** vt apt **Ap⁹. i. Co**
rim. xij. Diuisiones gratū sūt Et i
terū **Ephe. iij.** Vnicuiq; n̄m da
ta ē gr̄a s̄m mēsuraz donatiois ē
sti. marie aut nō secūdu mēsuraz
data ē gr̄a. s̄ d̄nē gr̄az plemissie
ē cōsecuta. **Vic** ex p̄sona ei⁹ dicit
Eccl̄i. xxij. In me ois gr̄a vite
et veritatis. Ac si dicat. In me ē
ois gr̄a vite. i. huius vie oī hō in
d̄ m̄ statui oī etati cūeniēs **Vic**
Iero. Ceteris p̄ ptes marie vero
totā se infudit gr̄e pleitudo **Qd**
pulchre dat̄ intelligi **Gen. i.** vbi
d̄ **Cōgregēt** aq̄ que sub celo sunt
i locū vnū. et seq̄t **Cōgregatioēs**
q; aq̄rum appellauit maria. Ac si
dicat. loc⁹ in quo oēs gr̄arū aq̄
cōgregat̄ appellabit̄ maria. **Vn**
decimū p̄uilegiū cōsistit in eo qd
oib⁹ v̄tutib⁹ fuit adornata. quas
non tenuiter nec medio eriter s̄
p̄fectissie possidebat. qd autoritatē
b⁹ et ratioibus poterit cōparari. et
p̄mo autoritatib⁹ **D̄** enim **Eccl̄i.**
xxij. ex p̄sona eius In me ois
sp̄s vite et v̄tutis. v̄n ei possu⁹
dicē illd̄ **Ruth. iij.** Scit oīs popu
lus qd hit at infra portas vrbis te
ē mulierē v̄tutis **hoib⁹** idē oīd̄
ē. qd deus v̄tutū. qd nulluz locū in

habitat si v̄tutibus sic respersus
ad momētū ei nūq; defuit. Qui er
go h̄z eū in quo ē oīs v̄tus. habz
vtiq; et p̄sonis oēs virtutes **Vic**
Ver. Xp̄s an̄ marie impleuit mē
tē qd v̄trē. et cū recessit ab vtero
ab aīo nō recessit. Cū ergo tota
diuinitas in ea corporalit̄ habita
ret. cōsequēs ē vt oportuerit eaz
eē oib⁹ v̄tutib⁹ adornatā **Du**
decimū p̄uilegiū ē. qd i celo sup
oēs ē exaltata. qd apte caūt ecc̄ia
Exaltata ē sc̄a de i genitrix ac **De**
hoc require in alijs h̄mōib⁹.

Sermo. cv. De eodē sermō.
ix.

Ego in altissis habito **Eccl̄i**
xxij. Dicit **Ver.** Maria
oibus se exorabile oib⁹
elemētissimā p̄bet. oīm de m̄q; ne
cessitates ap̄tissimo quocūq; mise
atur affcū. q̄mpe qd in oī genere
bonozū in altissis habitat. in q̄b⁹
p̄t et habet oīa q̄ sūt lō **Vt** au
tē videamus in q̄b⁹ altissimis ha
bitabat virgo sc̄a. Sciend⁹ qd sunt
septē genera bonozū in quozū al
tissimis hitabat **Fuit** ei purissia.
gr̄oissima. in meritis distia. in
patēdo p̄hūdissia. in solatioē ab
undatissima. virtuosissima. in cō
platione altissima. et h̄c oīa h̄uit
in altissimis. **P̄**io dico h̄uit altis
simuz puritatis. **Cuz** em̄ in oib⁹
hoib⁹ plus et min⁹ puritas h̄eat.
illa sup̄ma est et altissima vbi nulla
vnq; al̄ s̄io q̄ntūcūq; mimi pul
ueris est extracta. quā btā virgo
h̄uit qd in vtero fuit mundata. et
vsq; in finē vite in sup̄mo p̄fectio
nis mundissie cōsuata **Et** idē solū
ee an

comparatur i quo vnq̄ nulla ma
cla fuit visa. **Die Ambro** Ea puri
tate n̄tebat virgo. qua sub deo
maior neq̄ intelligi que lōge an
gelorū trāsit puritatē. Nam de
q̄t dicit **Job. iij.** i angelis suis
reppit prauitatē in ea nil inuei
ēs prauitatis de ea dicit **Can. iij.**
Tota pulchra es aīca mea **Her.**
Maria in puritate trāscēdit an
gelos et celestē oēm sup̄greditur
creaturā. qd̄ non solum probat
auctoritate sed et rationis virtu
te. Quāto enim quelibet creatu
ra cōm̄ctior ē deo. tāto eā opor
tet eē puriorem. sed ipsa sup̄ oēs
creaturas fuerat deo cōiunctior
ergo et purior. **Secdo** stetit in al
tiss̄mo ino grāz. **Quicq̄** em̄ altissi
mū ē in gr̄tis. hoc totū habuit v̄
go stā. **Altissimū** aut̄ in grā ē oēs
habere gratiā. nō p̄porcionabili
nec diminute. sed ita sublimiter
vt eo modo nulla pura creatura
eēt gratiā cōsecuta. **Vñ** de hoc al
tiss̄mo ipsa gloria. **Eccl̄. xxij.** vi
cēs. **In** me oīs gratia vite et vie
Ac si dicat. oīs gr̄tia michi et o
nibus hoībus ad presētē vitā pa
rit̄ et futurā necessaria a deo mi
sericordit̄ ē infusa. **Vt** ergo bre
uīt que deā sūt replicēt. altissimū
in gratiis ē oēs gratiam habē. n̄
tātū sibi soli sed oī hoī inuocātī e
ā. et hoc totū i altissimo. quo nū
q̄ pura creatura ē gratiā cōsecu
ta. **In** hoc ergo altissimo tria cōflu
ūt. s̄. oēm om̄ sumum. **Debet** em̄
summū oēs sc̄z habere gratiā om̄
indigētī et requirētī. **Et** hoc totū
insinuat̄ **Eccl̄. xxij.** **Videte** quomi
ā nō solum michi laboraui. sed o

n̄b̄ exquirētib̄ veritatē. **Terc**
cio stetit in altissimo meritorū. eo
q̄ tā multa. tā magna. taz subli
mia merita nemo vnq̄ oportauit.
Primo dico q̄ nemo vnq̄ tā ml
ta merita acquisiuit. quia ipsa
cōiunctio merebatur. ita vt momē
tū temporis ei nunq̄ sine merito
pertrāsiret. **Naq̄** et si ocio aliquā
do vacass̄. hoc ipsū adhuc tā vie
tiose tā ex rationabili cā fecit vt
ei nō immerito ad sumū meritum
cōputaretur. **Secdo** nemo tā ma
gna merita cōportauit. q̄ ipa im
mediate deuz portauit lactauit
gremio virgineo fouebat. **Nā** si
verū ē. p̄mo q̄ verū est q̄ si quis
prophetā recipiat mercedē ap̄he
te accipiet. et q̄ recipit iustū iu
sti mercedem accipiat. q̄ magnā
mercedē accepit que deū nō i ho
spitiū dōm̄. sed in hospitūz cor
dis et corporis recepit. **Et** si merce
dē accipit q̄ dat paup̄i idumētū.
qd̄ accipit q̄ dat deo carnis idumē
tū. **Et** si mercedem accipit q̄ dat
pauperi ap̄t̄ deū alimētum. qd̄ ac
cipit q̄ dat ipsi deo de liquore cor
dis. i. de vberib̄ nutrēmētū. **Terci**
o eius merita nō soluz erāt ml̄ta
nec solū magna sed etiā s̄blimia.
q̄ simul et actiua et cōtēplatiua
vitā sublimē exercebat qd̄ nulli
vnq̄ ē cōcessum. **Alijs** em̄ vita a
ctiua. alijs vero cōtēplatiua ē da
ta. alijs autem quod adhuc plus
est vtraq̄ vita est data. sed alter
nis vicibus vt apl̄is. qui nunc
cōtēplationib̄ nūc vero actiōi
b̄ intende bant. **Sed** b̄tē virgini
simul et semel vtrūq̄ ē donatur.
vt videl̄z infans foris ab ea ale

retur et itus deitas cōtemplatē
Quarto beata virgo fuit impati
endo profundissima. Dolorosius e
ni; et profundius tpe passionis
filij sup omnes viatores quivnq;
passi sūt patiebatur. Alius em̄ in
corpore patiebatur q̄ passionē su
is viribus cōmensuratā solū ptu
lit. cui si quid fuit sup additum ī
patiēdo succubuit moriēdo. q̄
nō potuit plus q̄ pati potuit. **Ip**
sa btā maria vxo patiebatur in
aia que ē immortalis. ī quā q̄tūcū
q; doloris acerbitas accumulabat.
nō tamen succūbere potuit neq;
mori. **Hec** aut vis doloris immen
si ex triplici causa in aia virginis
accumulabat. scz ex materna clem̄
tia. patientis filij innocētia. cruci
figentū crudeli vehementia. **Pri**
mo dico dolor passionis fuit imm̄
sus ex materna clementia. **Si** em̄
ōnis mater diligit. ex cuius dile
ctione cōpatitur q̄cūq; doloris ac
cidit natō suo. quomodo em̄ nō
illa mat̄ que plena pietatis ēat.
cuius viscera nō nisi dulcedinē re
dolebāt sup omnē modū cōdole
bat. **Secundo** dolor eius multus
erat nimis ex filij patientis inno
cētia. que sciebat nō solū nllū vn
q; cōmisisse peccm̄. sed suis cruci
fixorib; bona multa optulisse. **De**
na em̄ q̄ ex culpa infligit patient
ius sustinetur. **Tercio** vis doloris
eius accumulatur ex crucifigentū
crudeli vehementia. sciebat autē
btā vgo q̄ eorū crudelitas suō tē
pe crudelē valde a deo videtā ex
tiperz. vt sic passio filij multis ex
ticit ī etnā saluationē. sic multis fi
erz in ruina et eternā dampnatio

tiem **Quinto** stetit in altissimo cō
solationis. vt que tā profūde sup
omnes hoies debuit turbari. me
rito etiā super dñes debuit conso
lari. hoc autem altissimū cōsistit
in tribus. scz in cōsolationis nobi
litate. continuitate. generalitate.
Primo dico hec supmitas cōsola
tionis cōstabat ex consolationis
nobilitate. **Quis** em̄ modis et
multipliciter fuit cōsolatioes. **An** e
m̄ cōsolat̄ ex peccōrū remissione.
An ex aliquorū beneficiorū colla
tione. alij ex qualicūq; dulci affecti
one. alij ex spūs sc̄i inebriatione.
Ipsa autem beata virgo mari
a ex diuine speculationis con
solabatur illustratione. et ex di
uine essētie si fas est dicē visione.
Quid q̄ em̄ inter oēs legillato
res vnq; alicui accidit hoc ampli
us et nobilius cōtingebat virgini
glorioso. **Si** ergo moyses et **Pau**
lus ad archanum promouente
gratia traherantur. cur hoc no
stre virgini nō amplius eueniret.
Secundo hoc altissimū hūit ex tem
poris cōtinuitate. **Sic** enī asserūt
p̄cones ei; q̄ sēp et q̄si cōtinue fū
it in excessu. vt qd̄ alij in raptu.
et q̄si ad momētū habebāt ipā cō
tinue fruebat. **Tercio** fuit ex ge
neralitate. q̄ppe q̄ it; et extra in
sēlib; et affcib; in corpore et aia cō
solabat. **Nā** foras ī aspū filij. it;
ī aspū deitatis. foras ī hoie filio.
it; ī dō dulcib; cōsolatioib; foueba
t. **An** nō merito cōsolabat foras q̄
ciēs illā gl'iosa testā. hūanitatē
dico filij sui. in quo plenitudo di
nitatis hūitabat. respiciebat con
tractabat lactabat. **Si** enim alie

matres q̄ in peccatis concipiūt. in
doloze pariūt. et in multis labori
b⁹ et immūditis nutriūt et peccō
res sūt adhuc delectāt et cōsolāē
in eorū intuitu. quō n̄ merito tal
mat̄ talē filiū quē ex spū sancto cō
cepit. sine doloze p̄turiūt. sine ḡ
uedine gestauit. etiam oī mundi
a et sanctitate aluit et nutriuit cō
solabat. **Sicq̄** factū vt foras per
suū hominem exteriorē in homi
ne filij pasceret̄. et nichilomin⁹
in suo interiori in filij sui interiori
ti. hoc est in diuinitate dulcē p̄
scretur. vt fieret ei qd̄ **Johan.**
x. d̄. **Vt** egradiens et ingredies
pascua inueniret. **Sexto** stetit
in altissimo virtutū. **Hoc** autem
trīplex contīgebat. scz in alti
tudine in latitudine et in pulchri
tudine. **Primo** dico. stetit in alti
tudine virtutū. qz non possedit e
as mediocriter nec tenuiter nec
diminute. sed in sup̄mo vigore.
et sicut virtus nobilissime potēit
possideri sic v̄tutē habuit v̄go s̄c̄
ta. **Secundo** possidet virtutes in
latitudine. hoc ē secūdu oēm ābi
tu. v̄bi gr̄a. humilitas hec v̄tus
aliqū habet in corde. aliqū tm̄ in
ore. aliqū in ope. aliqū autē di
ffundit se ad oīa ista tria. **Sic** be
ata virgo secūdu latitudinē v̄
tutes oēs habuit. exercēs eas i oī
bus in quib⁹ virtutes poterant
exerceri. **Et** hoc ē de quo gloriaē
virgo s̄c̄ta **Eccl̄i. xxiii.** **Ego** q̄si
threbitus extēdi ramos meos.
Ille em̄ arbor p̄ ceteris arboribus
diffundit ramos suos. **Tercio** ste
tit in altissimo virtutum secūdu
pulchritudinem. **Nam** in alijs hōi

bus habitus virtutum cōquirē
expugnatione vitiorū. **Virtus** em̄
vt dicitur tenet medium vitiorū
Ipsa autē virtutes habuit sine
admixtione contrarij. quia eoru
it fomite peccati v̄n vitia radica
liter oriūt̄. et ideo virtutes pu
rissime habuit sine impulsu vitiorū
Hinc est etiam. q̄ ipsa virgo v̄t
tutes suas delectabiliter exerce
bat. **Sic** em̄ dicit **Phi.** **Quis** virt⁹
mouetur ad modū nature. **Vnde**
sicut ignis naturaliter inclināē
ad actum calefaciendi. sic homo
virtuosus ad agē virtuosē. **vir**
tutes enim cum acquiruntur et
trahuntur in habitum optime cū
natura conueniūt et delectabiliē
sedent in aīa possessoris. **Virtus**
enim vt dicit **Ber.** naturalis est
Septimo gloriosa virgo nunc
et in eternum habitat in altissimo
glorificationis. nec immerito **de**
bent enim premia meritis corre
spondere. vt que in altissimis me
ritorum stetit in via. stet etiam
in altissimis premiorum i patria
Et quia nulla lingua de hac eius
gloria quidq̄ valet exprimere.
de hoc altissimo aliquid dep̄iga⁹
Habuit enim in via tria singula
riter mirabilia. et mirabiliter sin
gularia. que ostendunt eam i pa
tria singulariter mirabiles et mi
rabiliter singulares glorias sup̄
omnes creaturas possidere. **Hec**
fuerūt virginea maternitas. di
uina filiatio. spiritualis passio.
que mirabilia ita ei singulariter
euenierunt. vt in hys nec primā
similez visa ē nec habere sequēre

Et hys tribus mirabilibus singularibus mirabiliter singulares & singulariter mirabiles glorie in patria correspondet **Vic Per.** **Q**uero beata virgo per solem figuratur. qz sicut sol solis orbem illuminat. sic hec sola solioiori lumine a homines & angelos in celesti patria illustrat. **S**i ergo gloriosam dñaz nostram volumus magnifice honorare ipsam studemus p promitatis nostre modulo p viribus imitari. sic enim ipa hortatur nos dicens. **T**ransite ad me omnes qui concupiscitis me et a generatioibus meis implemini. ac si dicat. **Q**ui michi placere cupiunt ad me transeant. imitent me. et a generatioibus meis. i. bonis meis hic enumeratis implemini. qd si facere & creuimus studemus vitam nostram precibus septem bonis adornare. non ut eadez in tanta altitudine quod nobis est impossibile consequamur. sed ut fimbrias eorum. i. infima eorum adipiscamur. ut saltem in finem puritatis gratie meritoꝝ passionum consolationum virtutum et tandem glie hcamus.

Sermo. cxi. **D**e facto **B**artholomeo. **S**ermo secundus.

Acta est contentio inter discipulos ad **Lu. xxiii. dicit Gre.** **I**n nobismet ipsis nonnunquam debemus transformare qd legimus. ut cum post auditum se animus excitat ad operandum qd audierit vita concurrat. **E**cce in verbis euangelij auduimus discipulos

de maiori parte non mediocriter contendisse. ex quibus unus erat gloriosus iste princeps **Bartholomeus Apostolus.** qui virtuosa contentione de mundo carne dyabolo gloriosissime triumphauit. et ideo ad singularem eius gloriam euangelium de contentione legitur in eius festo. **E**t quibus verbis & factis & nos instruimus ut et nos quomodo magnum fieri possimus efficaciter contendamus. **N**am secundum diuersitatem status debet etiam in nobis diuersitas affectionum transformari. **P**eccatores enim ad hoc in a labore debent. ut infernum euugiant. bonum ut ad regnum perueniant. sed valde bonum ut de magnis sanctis in celo fiant. **V**nde autem discipulorum contentio ortus habuerit unde de qua maiori parte. etrum seculari vel spirituali contendunt. etrum ambitio dignitatis. vel amor humilitatis qua se inuicem honore preuenire vulerint. dicit **Beda** non est cognitum nec esse necessarium scire. quia non de necessitate salutis. **S**ed ex hac euangelica lectione commoiti contendamus & nos. quibus exercitibus magnum in celo fieri valeamus. hoc enim discipuli domini de carnali vita promissione spiritus sancti in spirituali translata toto conamine contendebant. ut videlicet hic per vite meritum. et illic in gloria magnum fieret apud deum. **S**i enim ut ait **Job. in.** **P**arus & magnus ibi sint. quis nisi mens iops ibi magnum fieri non appetat. ubi se sperat in perpetuum firmatus. **L**i etiam in via cum sabaoth omnes

laboratores unū in p̄mo accipiāt
denariū. sūt tñ ibivt ait Job pu⁹
et magn⁹. qz vt ait Greg. Licet
vna cūctis sit btitudo leticie. non
tñ vna ē sublimitas vite. **Q**ui
bus ergo meritis magni possum⁹
fieri apud deū. vt cū multe sint mā
siones in domo dei vt ait veritas
ad sblimiores māsiones suffragā
tibz meritis viam⁹. sciēdū qz sūt
q̄ncqz p que magni fieri possumus
apud deū scz p tiōrē. amorē. otētū
om̄is laborē. hūilitatis decorē. et
op̄ratē doctōrē. **P**er ista q̄ncqz
magni efficiunt apud deū. si tñ i
eisdē nos exercitabit⁹ vt oportet
Prius dico magni erimus ex di
uino tiōre. quē si veracit̄ habueri
mus mag⁹ tō nob̄ inde pueniūt. q̄
habita magnos faciūt corā deo.
Vñ Judith xvi. dī. Qui timēt te
magni erūt apud te per oīa. i. per
oē tēpus. hic in merito. et in pre
mio in suo. Qui em̄ timet deū oīa
timēt eū. **Vñ** Eccl̄i. xxix. Nil meli⁹
q̄ timor dei. ē em̄ custos p̄seruās
hōiez ab oī malo. **Vñ** Tobias.
Habe⁹ multa tō si timueris deū
Facit em̄ tiōr dñi maxīos fructus
in hōie. q̄ acquisiti merito faciūt
magnū. Facit em̄ int̄ cetēos fru
ctus t̄tes q̄ nos veracit̄ magnos
faciūt. Tiōr em̄ dñi int̄ficat crimi
nalia. despiciat t̄palia. abicit cau
nalia. Qui em̄ veracit̄ timet deū
excellit pccā per penitētiā. despi
cit tēporalia per displicētiā. nō ad
mittit carnalia per resistētiā. De p̄
mo dī Eccl̄. i. Timor dñi expellit
pccm̄. De scōdō Job Timor dñi o
dit malū. De t̄cio idē Qui timēt
dñm custodiūt mādata. q̄ iubent

eternalia nō admittit. De hñs tri
bus sil̄ intellectis iterum Eccl̄. i.
dicit Timor dñi est scie religiofi
tas. sciētiā enī religionis scit ista
tria. sciz pccā. tēporalia. carnali
a a se facere aliena. **Vñ** Ber.
Que plura onexa sūt timor et reli
gio. nec alteruz p̄t sine altro re
manere. et sub iūgit. per timorem
enī vniuersa deserit⁹. ecce primū.
mūdo renūtiām⁹. ecce secunduz.
nosmetip̄os abnegam⁹. ecce t̄ci
ū. **Vñ** Per tria dñs se reliq̄sse Job
xxxi. dicit Sēper quasi tu mentes
fluct⁹ sup me timui deum. qd̄ ex
ponēs. **Gr̄**. dicit Fluct⁹ enī tum
tes desuper imminēt cum eā quaz
deserunt mortē mināt. nulla tūc
navigātibz cura reuuz tēporaliū.
nulla carnis delectatio ad mēte⁹
reducitur. et illa tūc ex nauis p̄ci
ūt p̄ q̄bz lōga nauigia sūpserūt.
cūcte res in despcū mētis r̄iūt
amore viuēdi. **Nā** in eo qz dicit
cūcta ex nauis p̄ciunt. tāgit expl̄
sionē pccōz. i eo qz dicit. nulla v̄
ruuz tēporaliū. tāgit despectum
tēporaliū bonozum. in eo autē
qz addit. nulla carnis delectatio.
tāgit resistētiā carnalium vitio
rū. **Sed** qd̄ nos magnos efficit
ē amor diuinus. Cū em̄ vt oēs al
serunt caritas sit v̄tus maxia. et
sequēs ē vt q̄ eā possidet magn⁹
necessario sit. Sunt autē tria in a
more diuino p̄pter que habētes e
um magni fiunt. scilicet p̄pter dei
magnitudinē. v̄tutū pulchritudi
nē. fructuū multitudinē. **Primo**
dico qz amor dei i se deum v̄tinet.
q̄ cum adeo magn⁹ sit vt s̄m p̄
Et magnitudinis n̄ ē finis. **Iō** q̄

per amorem magnum deum possi-
det necessario erit magnus. **Vic** e-
st qd dicitur mandavit se diligere in finitum.
qd eius magnitudo terminatur a fine ca-
ret. **Qui** ergo magnum deum in anima
sua per inhabitantem amorem possidet
ex magno suo hospite erit veraci-
ter ipse magnus. **Secundo** magni erim-
us per virtutum pulchritudinem. **di-**
cit enim **Aug.** qd caritas mater est
et custos omnium virtutum. quia sicut
deus est summum bonum omnia in se bona con-
tinet. sic caritas est virtus omnes in
se veraciter continens virtutes. an-
nexae sunt enim virtutes. quia nec v-
na sine altera potest esse virtus sed v-
naquodque ex altera humit virtutes. **Vnde**
Gre. **Vnaquodque** virtus tanto maior est
quanto deus est et tere. quod vilius est per-
fecte nequaquam esse poterit. qui ergo in
amore dei quem possidet omnem virtutem
simul habet. per certo merito re-
putabit esse magnus. **Tercio** ma-
gni erimus per inhabitantem amorem. per
fructuum multitudinem. **Nam** per deum
quem in amore possidemus participamus
merita christi omnium factorum et me-
rita ecclesie universalis. et omnia que
sunt tam bona quam mala nostra et a-
liena cooperantur nobis in bonum.
ut ex omnibus huiusmodi fructuum ve-
raciter participemus. **Et** quod magnus
deus in caritate nostra opera nobis
sua operatur. ideo necesse est nostra o-
pera esse magna et per consequens ma-
gnos fieri nominamus. **Vic Gre.**
Amor dei otiosus esse non poterit.
operatur enim magna si est. si vero
operari rennuit amor non est. sic
patet quomodo per dei magnitudinem
virtutum pulchritudinem merito-
rum multitudinem magnum erimus apud

deum. **Tercio** magni erimus per hu-
militatis meritum. quanto enim in
oculis nostris erimus humiliores
tanto coram deo sumus maiores. **Vic**
.i. Re. xv. dicit ad **Saul.** **Nonne** cum
esses paruulus in oculis tuis caput
in tribubus israel factus es. **Cum**
autem sit in humilitate propter quod habet
tes eam tam magni estimetur. dico
quod humilitas merito gratiam quam miro modo
magnificat habentes eam. propter quod
dicit **Ysa. xli.** **Ad** quem respiciatis
nisi ad humilem et quietum et tremen-
tem sermones meos. **Jaco. i. ij.** **De-**
us superbis resistit. humilibus autem
dat gratiam. **Et** quod humilitas facit ho-
minem deo gratum. quod autem est gratus
magnus est in oculis eius cui est gratus.
ideo hortamur **Eccl. vii.** **Humilia** val-
de spiritum tuum. **Que** cum ita necessaria
sit. ideo quomodo ad ipsam perveniamus est vi-
tandum. **Sciendum** ergo quod ad ipsam tribus
gradibus siue exercitiis ascendimus
Fit enim quis humilis sui ipsius
ad meliorem operationem. humilitas in
suo defectum consideratione. hu-
militas in dei contemplatione. **Pr-**
mo dico erimus humiles cum nos
semper ad meliores comparamus.
quorum vitam cum conspiciamus
que longe est a nobis humiliamus
ex hoc in oculis nostris. **Vnde** **Nu-**
meri xij. dicitur. **Vidimus** gigantes
quorum comparatione quasi lo-
custe videbamur. **Bern.** **Elige** tibi
meo consilio hominem cuius vite
exemplar sic cordi tuo insederit.
ut quotiens eius recordatus fueris
ad reverentiam cogitanti assurgas
ante ipsum ordines et componas ac-
si presens sit. **Grego.** **In** cunctis
que agitis fratres mei radicem

boni operis humilitate tenete. nec
quibus iam superiores sed quibus inferiores
estis aspiciate. ut dum meliorum ex
empla vobis proponitis ad meliora se
per ascendere valeatis. **S**ecundo erit
humiliores ad malorum priorum confi
derationem. **C**um enim mala nostra defe
ctus sint infinita. ut quous nos
vertamus mala innumerabilia vi
deamus. merito clamabimus in ce
lum dicentes. **C**ircumdeverunt me mala
quorum non est numerus. **H**anc cautelam
habuit **D**avid qui cum innumera bella
habuisset auertit se ab eis. et in tu
it est mala sua. ut se in humilitate
consuetuaret dicens. **E**go sum minimus
apostolorum. qui non sum dignus vocari a
postolorum. quoniam persecutus sum eccle
siam dei. **E**t iterum. **Q**ui blasphemus
sum etc. **V**ide **G**reg. **C**um vero fratres agitis
sepe ad memoriam mala reuocate.
ut dum caute culpa aspiciuntur non in
caute de bono opere superbiam. ma
gnus est unusquisque studeat. sed tamen
magnum aliquando esse se nesciat. ne
dum magnitudinem sibi arrogat tibi
at hanc manum amittat. **T**ercio e
rimus humilissimi cum iterum in altiorum
statu scitatis promoti bona domini con
templamur. in cuius operatione omne bo
num creature fauile et cinerum opa
est. **E**x quo fit ut quanto sanctiores de
i magnalia contemplantur tanto erunt
humiliores. quod pulchre per **E**ze. descri
bitur ubi dicitur. cum audiret animalia vocem
de firmamento stabant et dimitte
bant alas suas. **Q**uod exponens **G**reg.
dicit. **S**ancti viri qui alii apud deum
proficiunt. eo subtili se indignos de
prehendunt. quod dum proximi laici sunt
quousque in se latebant inueniunt. et tanto
sibi fortiores deformiores apparent.

quanto minus pulchrum est quod itus vi
detur. quod dum tactu veri luminis illu
strant ostendunt sibi. dum agnoscunt
quod est iusticia idem erudiunt ut videant
quod sit culpa. **I**dem **S**anctorum mentes
cum creatoris sui potentiam intem
ta contemplatione considerant sub
mittunt alas. quod vilestunt eorum animo
virtutes quas habent. et tanto sunt
apud se humiles. quanto eis illud al
tium est quod superius videtur. **Q**uan
to magni erimus per otiosis la
boribus. **E**st autem laboriosa otentio
nil aliud quam auida deuotio. qua
cogente contemimus ab his que fe
rimus in ea que non dum fecimus toto
cordis desiderio peruenire. tam a
uide nondum habitis in hiantes.
ut ea que fecimus per nimio deside
rio faciendorum ac si non sint facta
penitus non curamus. **D**e hac de
uotione dicit **J**udi. v. **M**agnanimo
rum reperta est otentio. quod valde
magnanimes sunt que per nimio desi
derio habundant iam habitata nil curant
Quam deuotionem optat nobis
Ber. dicens. **V**ana fratres sic essemus
cupidi gratie spiritualis. quemadmo
dum seculares pecunie temporalis.
hec autem deuotio tribus ex exercitiis
optinetur. ut videlicet habeamus in affe
ctu auiditatem. in opere difficulta
tem. cum augmento perseverandi con
tinuitatem. de qua hortatur nos **L**eo
papa nos dicens. **Q**uia nemo nem
tam perfectus tam sanctus est ut per
fectior sanctiorque esse non possit. ceteris
sine differentia quousque. sine di
seretione meritorum ab his in que
peruenimus in ea que nondum ap
prehe nimus pia auiditate cur
ramus. **D**e. 11. dicit **G**reg. **S**i loci

delectat cessit d'nis. pri⁹ exerce
at via laboris. et si delectat mte ma
gnitudo p'mioru. n' delectat certa
me laboru. q' ad mag' p'mia puei
ri no' pt nisi p' magnos labores.
De scio dicit Ber. No' sine cau' sit
nob' cu' patrib' eade' d'nsionis pri
cipia. dispar valde p'fectus iueit.
aduo vt au' ipsos de die in die p'
fuisse et aut hu' consumasse legam⁹.
apud vs magn' estime't. si quis
L'ipsa cou'isionis p'mordia c'serua
t. **Qd' no' fecerut p' esvete res Na**
de Ysaac d' Gen. xxvi. Ibat p'
ficiens et succrescens donec ma
gnus vehementer effect⁹. **Quod**
si similiter fecerimus. erimus ma
gni valde. quia non solum g'ra
et accepti sumus de o ab hys et ex
hys que iam habemus. sed que
habere cupimus. si tamen optum
possumus ad hoc conamur. **Vnde**
Aug⁹. Non quid sis sed quid esse
deh'ras attendit deus. si tamen
quatu' potes satagis. vt quod de
nonduz cepisti esse merearis. **C**
Quanto magni sunt doctores res
bi de i pariter et factores qui ver
bo et exemplo edificant audito' em
Et quia hoc membruz paucos. i.
solos doctores respicit ideo illud
relinquimus ipsis indiscussum.

Sermo. cxi. **De natiuitate**
marie virginis Sermo tertius.

Praui lucernam existo
meo **Ps. cxxxix.** **Cuz ta**
ta reuerentia etiam tam
mirabili dignitate gloriosa vgo
pgressa e' i huc mundu vt nunc p' lu
cerna. nunc p' arc'ia. nunc vero p' p

alib'ia. nunc p' pat' d'ni ei' stati
tas om' d' e' **In** v' b' p'positis ex
p'sona dei p'ris platis ta' consideran
da occurrut **Prio em' considerem⁹**
h⁹ n'itatis diligentissima p'parat
one. nate v'ginis gl'osissima om'e
uatione. nre utilitatis fr'atiosissima
insinuatione Primu' ibi. Daui Se
audu' ibi Lucerna Terciu' ibi Xpo
meo. Daui aut' ds p' hac lucer
na eplici appatu. scz i corde. i o'e
in ope. In corde ipsa ab etno p'
destinatio. In ore gl'osa dea de ip
sa vaticinatio. In ope multiplicati
e multisq' mois ea' p'rib' figurat
do. De. i. d' Pro. viii. ex p'sona v
ginis D'ne possedit me ab uicio v' l
aru' suaru' anq' q'c'q' facerz a p'ri
cipio ab etno ordinata su' De. ii.
o'z illud Gen. iii. Dona' i'nicitias
it' te et muliere' et int' sem'e tuu' et
sem'e istu' Qd' expones Ber. dicit
Si dubites de v'gine ee' de'm audi
qd' sc'it. ipsa oterz caput tuu' qd'
de nllz alia verificai potest quoq'
mo' v' Salomō legēs hac scriptu
ra amrādo dixit Pro. xxi. Mul
iere' forte' q's iuemet. Qd' expo
nes Ber. Quā alia putas salomō
eq'ebat cū dicebat ml'ez forte' q's
iuemet. noueat q'ppe vir sapiēs
hui' sex' i'firmitatē fragile corp⁹
lubca' mētē. q' tñ deū legerat p'
misisse. et ita videbat o'gruē. vt q'
vicerat p' feiaz viceret p' ipaz. a
imitas ait muliere' forte' q's muel
et. ac si dicat. Si ita de mulie' p'e
oz oim' nem' sal' fortis n' c'cia e' ad
tm' op' p'donea. S; ne putet dix
isse desperādo. subiūxit p'phetari
o. paul et de vltis simb' preciu'
e. hoc e' nō vile. nō mediocse. nō

de terra nec de infimis celis est p
cium huius mulieris fortis. sed a
fumo celo egressio ei⁹ De hoc ap
patu adhuc d^r **Iher.** xxxi. Crea
uit dñs nouū super terrā. feia circū
dabit virū **Qd** exponēs **Her.** di
xit **Que** ē hec feia q̄s̄v^r? virū dix
eri ihesū nō solū cū diceret iā vir
potēs ope a fmōe. s̄ etiam cū ad
huc tenēa ifātis dei m̄z membra
blādo vl̄ fouerz i gremio vl̄ p̄ozz
in vtero **Vir** ergo ihesus necoūm
nat⁹. s̄ sapia n̄ etate. aīmi vigo
re nō corpis. maturitate sēsū nō
corpulētia mēbz orū. neqz em̄ mi
n⁹ habuit sapiam. vel pot⁹ n̄ mi
n⁹ fuit sapia ihesus cept⁹ q̄ na
tus. pu⁹ q̄ magn⁹. siue ergo la
tens in vtero. siue vagiēs i p̄sepi
o siue iā gr̄a diuiscul⁹ i n̄rogās do
ctoēs i tēplo. siue iā p̄fecte etatis
doctēs i populo. eā p̄fecto plen⁹
fuit spū scō. nec fuit hora i q̄cūqz
etate sua. q̄ de plenitudine aliq̄o ei
minuētuz vel eiōē aliq̄o adneret.
Cōstat ergo qz sēp ihesus virilez
aīm habuit. a si sēp i corpore vir
nō appuit. cur demqz dubitō vix
fuisse i vtero quē vbiqz deū fuisse
nō ābigō. **Tercio** p̄parauit deus
hāc lucernā ope multiplicariē ml̄
tisqz moīs p̄ribz eā p̄re figurādo
Ipsa nāqz moysi i rubo. **Aarō** i v
ga. gedem i vellē. ezechielī i por
ta clausa ē p̄ōisa. **Vic** **Bernar.**
Quid rub⁹ ille quondā moysaic⁹
portēdebat. flāmas q̄dēz emittēs
s̄ nō ardēs n̄ marīā piētē s̄ dolo
rē nō sētētē. **Quid** rogo vga a
arō florida nec hūctata n̄ ipsā o
cipiētē q̄uis vix nō cognoscētē.
Quid illud significat **Cedeois** vl̄

lus qd de carne totū sed sine vul
nē carnis in area posit. et nūc q
de lana nūc qdē area vore p̄fūdē.
n̄ carnē assūptā de carne v̄gis. a
absqz de t̄mēto virginitatis. **Quid**
per clausā portā q̄ non aperiet. a
vir nō trāseat p̄ eā n̄ clausus vte
r⁹ accipit. **De** hys t̄bz appatibz sil
iūctis dicit **Her.** **O** mirādā et oī
hōre dignissimā v̄gmē. nec noui
ē inuētā. nec fortuitū. sed a secl^o
deo pri electaz. ecce p̄mū. a p̄phe
tis p̄missā. ecce secūdū. p̄ribz p̄re
figuratā. ecce t̄ciū. a subiūgit **V**
n⁹ ergo fuit spūs in oibus. hys li
cet diuersis moīs signis et tēpori
bz eādē rem diuersi. nō diuerso
spū et p̄viderūt et p̄dixerūt. **Qd**
em̄ **Moy**si mōstratū ē in rubo et
igne. **aarō** i vga et flore. **gedem**
i vellē a vore. hōc apte p̄uidit **Sal**
loimō in muliere forti et ei⁹ p̄re ci
o. **apt⁹** **Ieremias** p̄cūuit de feia
et viro. **ap̄tissie** tādē **Gabriel** ex
hibuit vocis oraculo **Qd** ergo de⁹
p̄z ocelte i corde p̄destinādo abet
no tenuit. hōc p̄ribz i figuris ino
tuit. **ap̄hetas** edocuit. hōc **Gabri**
el in euidēti exhibuit **Seq̄t** fm̄
p̄cipale sez lucerna p̄ quā nate
v̄gis intelligi⁹ gloriōsā omēdati
onē. **Sz** ne sermo currat in equo
co. iō sciēdū qz lucerna quicqz mo
dis accipit **Est** em̄ lucerna v̄bū p̄
dicationis. lumē deuotionis. exē
plar edificatiōis. sp̄cālis gr̄a di
uine dignatiōis. plena et p̄fecta
cōsumatiō oīs s̄ctificatiōis **De** p̄
ma d^r i **P̄s.** **Lucerna** pedibz mē
is ac. **De.** η. idē. **Quomā** tu illū
minas lucernā. i. m̄t nā deuotio
nē **De** qua adhuc d^r **Exo.** xxxij.

oluit **Lucē** xij. **Sint** lūbi vestri
p̄m̄cti et lucerne ardentēs. qđ ē
dicere. **Sitis** in vob̄ continētēs et
cū hoc p̄mos bono exēplo edifi
cātēs. **Itē** Mat. v. **Neq̄** accēdūt
lucernā et ponūt eā sub modio.
De quarta die **Job** xxix. **Quis**
michi tribuat vt sim iuxta men
ses p̄stimos. qñ splendebat lucer
na ei⁹ sup̄ caput meum ac. **Itē**
ij. **Re** xxi. **Nō** egredietis in plū
ne extiguas lucernā isrl̄. **De** vlti
ma dī p̄s auctoritas pau lucnā
.i. vas p̄fectissimū oīs sc̄ificatioīs
qđ ē māia. q̄ ouemēt deā ē lucna
p̄p̄t̄ilitudies et p̄p̄rietates vtro
biq̄ v̄ptas. **Oia** em̄ q̄ i lucna sūt
in btā v̄gine gloriosissime inueni
unt. **Hec** at lucna. v. p̄p̄rietates.
Est em̄ luis v̄tētia. puritatis p̄z
spectiā. vie directiā. lemis siue o
trectiā. s̄m applicatos colores va
riatiua. q̄ p̄p̄rietates v̄sūt et oue
mūt in maria. **Pr̄o** q̄ btā v̄go
dī lucna. q̄ ē luis v̄tētia. sic em̄
lucna lum̄ in se v̄inet. sic btā v̄
go illd̄ lum̄ in se habuit. qđ de se
met̄po dicit **Jo** viij. **Ego** sū lux
mūdi. **Est** at̄ t̄plex lum̄. sc̄iz natu
ral̄ itelligētē. infuse sc̄ie. dīme p̄
sc̄ie. **De**. i. dī in **P̄s**. **Lum̄** oculoꝝ
meoꝝ. et illd̄ **Jo** xij. **Adhuc** modi
cū lumē i vob̄ ē sc̄iz itelligētē. **De**
sc̄do dī **Sap** viij. **Diligite** lum̄ sa
piētē. **De** sc̄cio dī **Ysa** x. **Erit** lu
mē isrl̄ q̄ i igne. **Idē** lx. **Surge**
illūmare ihrl̄. q̄ v̄it lumē tuū.
Hec tria lūma habuit in se btā v̄
go. et ideo v̄gine deā ē lucna. **Ha**
buit em̄ in se i sūmo lum̄ natural̄
itelligētē. **Spūs** em̄ sc̄us v̄pauit
eā ex nobilissimo s̄guie. p̄p̄t̄ qđ

etā nobilissima statūalia habuit.
p̄ q̄ oēm itelligētā et s̄bilitateꝝ
quā vnq̄ hō v̄scut⁹ ē habuit in se
ip̄a. **Sup** hoc lumē habuit lum̄ in
fuse sc̄ie. p̄ qđ plenā et p̄fēz sc̄i
entiā habuit om̄iū bonoꝝ om̄iū ve
roꝝ v̄tiliū et necēarioꝝ. **Si** enim de
quolibz sc̄o v̄taciē dī **Sap** x. **De**
dit illi sc̄ie sc̄oꝝ. in infinituz ve
ri⁹ v̄p̄a p̄t dīci. q̄ dedit eis deus
sc̄ie sc̄oꝝ. vt in deo glari
v̄taciē possit. et dīcē illd̄ **Sap** viij.
Ipe dedit m̄hi hōꝝ q̄ sūt v̄rā sc̄i
entiā vt sc̄iam dispositionem orb̄
t̄raz naturas aliū ac. v̄s q̄. q̄cū
q̄ sūt absc̄osa et improusa dīdici.
Omnū em̄ artifex docuit me. sc̄iz
sapiētā. vt dīcē possit illd̄ **Pr̄o**
xxx. **Nō** dīdici sapiētā. et tū noui
sapiētā om̄iū sc̄oꝝ. **Tercio** sup̄
hec duo lūma habuit lumē dīme p̄
sc̄ie. qđ tā sp̄ualit̄ q̄ corp̄alit̄ in
ea habitabat. **Et** sc̄iedū q̄ h̄c btā
lucna h̄c tā lūma habuit in sup̄
mo. qđ p̄ singula sic videt̄. q̄ sic
excellēs v̄sibile corrupit sc̄fū. ita
excellēs itelligibile instruit et p̄
mouet itellem. et q̄ excellētissi
mū itellem habuit ideo lumē sū
me itelligētē h̄bat. **Sc̄do** i su
p̄mo habuit lumē sc̄ie. **Hec** at̄
sup̄mitas in h̄c v̄sistit. cū q̄s cuꝝ
sc̄ie modū etiā habz sc̄iedū. **Sc̄ie**
tia em̄ sine mō sc̄iedū n̄ solū n̄ v̄tū
lis. s̄ inflat. sup̄ma ego sc̄ie tūc
attingit qñ cū sc̄ie habet sup̄re
m⁹ v̄sūs sc̄iedū. **Et** q̄ btā v̄go p̄
nobilissima exercitiā q̄libz suā sc̄i
etiā in finē de bitū ordinauit. ideo
suā sc̄ie habuit in sup̄mo. **Vinc**
Bēn. **De** q̄ n̄ p̄bat m̄lta sc̄ie. si
modū nescierit. **Nā** sc̄m sc̄ie et

utilitatē i mō sciēdi ostēdit **Ap⁹**
cuz dicit .i. **Corin. viij.** Qui se pu
tat aliqō scire nō. dum scit quō o
portet eū scire. a hūc modū sciēdi
Ver. logicā vocat. scz vt sciat q
ordme quo studio quo fine quid
nosse oporteat. quo ordie vt illd p
us qd māt⁹ ad salutem. q studi
o. vt illud ardent⁹ qd vehemen
t⁹ ad amorem. quo fine vt nō ad
lanē gloriā. sed tātū ad edificati
onē tuā et pxi a dei gloriā ampli
andā. **Et** quia cuz hoc modo sciē
di beata virgo scientiam sciuit.
ideo ipsam habuit in supremo.
Tercio lum diuine presentie ha
buit similit⁹ i supremo. quia n
solū generaliter vt i multis. nec
specialiter vt in paucis. sed signi
ficat in ea habitabat plenitudo
diuinitatis corporaliter. in q nec
primam similem visa ē nec habe
re sequentem. a sic p⁹ q⁹ cōueniēt
ex hac prima proprietate beata
virgo dicta sit lucerna a q⁹ excellē
ter hoc triplex lum i se absconde
bat. **Secūdo** lucerna ē purita
tis perspectua. quod non mi n⁹
conuenit virgini beate. in q puri
tas a mūditiā castitatis et omnis
peccati immunitas super omnes
homines in ea excellēbat. **Vt** autē
supremaz puritatem consequere
tur ter fuit depurata. primo in v
tero materno ab originali pecca
to. que purgatio in tām restem
xit fomitē vt potens esset nō pe
care. reliquit tamē in ea fomitez
sm cētūā. **Secūda** puritas accessit
ei in filij cōceptiōe. a hec totahē
extinxit fomitē. vt que prius po
terat nō peccare in reliquū non

posset peccare. **Tercia** puritas ac
cessit virgini in filij sui felici coha
bitatione. per quā mente a corpo
re tam diuina exiit vt omnes ē
liquie a dispositiones peccati ab
ea pēntus tollerentur. **Terci**
o lucerna est vie directiua. luce
na em in quib⁹ libet tenebris vi
am ostendit. **S**e virgo beata est
lucerna. que erantes in hui⁹ mun
di tenebris ad celestem patriam
directa via dirigit a perducit. **Cū**
enim oim vi tamā exemplat i se
perferat. dicit **Bernardo.** **Nō**
de fuit tibi fides patriarcharum.
spes pphetarū. caritas apostolo
rum. ostentia martirū. sobrietas
cōfessorum. castitas virginum.
seamditas coniugatorū. ideo omnis
etas ois status ois vitiū omiū
hōinum norma viuenti piter et
puemendi in ea poterūt iuenire.
vt singulis possit dicere **Judicū.**
ix. **Nō** me videtis facere omnes
facite. **Vnde** **Bernard⁹.** **Per** te ac
cessum habemus ad filium o bñdi
ctā inuētrix gratie. dei genitrix
maria mater salutis. vt p te nos
suscipiat q per te datus est nobis
ppē qd etiā dicta est māis stella.
per quā naute in mari dirigunt
vias suas. **Quarto** lucerna est le
nis i tactu. sic virgo beata lenis
est et benigna omnibus qui suis
orationib⁹ a fiducia tangūt eaz.
de cui⁹ lenitate **Ver.** dicit **Quid**
ad mariā trepidat hūana fragili
tas. nil austerū i ea nil terribile. s to
ta suavis oib⁹ offēns lac a lanā
Reuolue diligēt⁹ euāgelicē histo
rie seriē a si qd forte increpatorū.
siq⁹ dux. si qd deig⁹ v⁹ signum

tenuis indigentis occurreret in ma-
ria de cetero suspecta habeas et ac-
cedere vereris. quod si verum est ple-
na magis est omnis pietatis et gratie.
plena mansuetudinis et misericordie. age gratias
as ei quod tale tibi mediatrix benig-
nissima misericordie prouidit in qua ni-
hil possit esse suspectum. **Quinto** lu-
cerna est secundum applicatos colores va-
riatua. sic beata uirgo omnium hominum
miseris necessitatibus et indigentibus pro
passionis affectu misericorditer se or-
format et aptat. ut in infinitum ueritas
dicere possit quod paulus. quod in inferna
et ego non inferior ac. **Vinc** **Bern**
Maria omnibus misericordie sinu aperit. de ple-
nitudine eius accipiunt uniuersi. cap-
tius redemptione. eger curacione.
tristis solacione. peccator remissionem.
stus gratias. **Demum** omnibus omnia est facta
ut omnibus seruiat et succurrat.
Sequitur tertium principale. scilicet christo
meo. pro quo nostra utilitas desigunt. **Ad**
hoc enim deus propter hanc lucem christo filio
suo proppauit. ut propter homines scriptum ex
ea neminem negotium ageret. **Sumus**
autem utilitate explicita consecuti. scilicet infor-
matione. redemptione. celi aptatione.
Non informatione accepimus ex eius
passione. celi aptatione ex eius resurrectione
rectio. **Non** de primo scilicet imitatione
hortatur nos **Luce. ix.** Qui uult uenire
post me ac. **Vinc** **Bern.** Tua
mihi proderit passio si accesserit imi-
tatio ut sequere vestigia eius. alioquin
exquirat a me sanguis ille iustus qui effu-
sus est super terram. nec immuis ero ab
illo tam immami stelo iudeorum. quod vi-
delicet tante caritati indignus fuerim quod
spiritui gratie contumeliam fecerim. quod
filium dei calcauerim. **Vinc** ex proferat

christi dicit non **Bern.** In uita mea
poteris cognoscere uitam tuam. ut si-
cut ego paupertatis humilitatis cari-
tatis obedientie patientie indelebiles
semitas tenui. sic et tu eisdem
uestigijs icedas non declinas ad dex-
tram vel ad sinistram. **De** secundo uide-
licet redemptione dicit **Ysa. xliij.** Redem-
te ad me quem redemi te. prius enim
nullus poterat uenire ad deum nec
auertere se a culpa. **Quo** autem redeme-
rit nos insinuat **Apo. v.** Redemi-
sti nos deo in sanguine tuo. **Ter-**
tia nostra utilitas ex homine christo hec est
quod aperuit nobis celum. in cuius signum
cum christus ascendisset baptizatus de ior-
dane. apti sunt celi super eum. sic **Ma-**
th. in. Mar. x. Lu. in. dicit ut propter hoc
daretur intelligi quod propter eius aduentum ec-
clesie quam sibi pro baptismum despon-
sauerat celum de cetero est apertum. **Vide**
Apo. in. Joha. testatur celum se uisum
se apertum. per hoc insinuat quod libe-
rum introitum habemus ac.

Sermo. cvij. **De** eodem sermo
quartus.

Hecit Beseleel archa de li-
gnis sethim **Exo. xxxvii**
dicit **Apo. i. Cori. x.** Omnia
in figura contingebant illi. super quod dicit
Aug. Omnia que ueteribus prophetis pronun-
cia sunt figuratiue nobis in quos fines se-
culorum deueniunt exhibita sunt reali-
ter tamen distantia ab iuice quantum lux a te-
nebris splendor ab umbra. ueritas
a figura. **Exposita** ergo una similitu-
dine per quam gloriosa uirgo lucene
est parata. **Nunc** ponenda est alia simi-
ludo per quam eadem archa congrua due-
mentia parauit. **In** uerbis ergo pro-
fatis ea nobis consideranda occurrunt. ut
delicet operantis diligentia. opere rei

reuerētia. vtriusq; erga nos ele
mētia. primū ibi befeleel. fm̄ ibi
archaz. terciū ibi de lignis sethi.
hęc tria per ordinem psequētes.
primo r̄icim⁹ q; per befeleel qui
vmbraclum di. uinum interpre
tatur de⁹ pater cui⁹ vmbraz ille
gerit signatur. cuius diligentia
i operādo itelligitur in hoc verbo
p̄teriti t̄pis qd̄ est fecit. **V**t ergo
hui⁹ factoris diligentia plenius
agnoscā⁹. **S**ciēdu⁹ q; deus fecit
more boni edificatoris. q; cū vult
mirabile & inusuetū et iudicium.
op⁹ p̄ducere cui non sit simile vi
sū agnitū; vel auditū. primo op⁹
sub debita forma et q̄ntitate i mē
te recipit. cōceptū; verbis quibus
potit hoībus exp̄licat dīcēs. sic &
sic itendo opus illud producere.
sed cū opus fieri debeat mirabile
verba per q; cōceptum mentis exp̄
mit hoīes nō itelligūt. **I**ō artifex
recurrat ad aliud gen⁹ insinūadi.
et opus cōceptū; d̄p̄ngit i pulue
re ostendēs per tract⁹ linearum
q̄ntiter opus suum velit p̄ducere.
Sic de⁹ artifex cui⁹ mirabile opus
cui sic dicitur. in. **lx. x.** Nō sit ta
le opus in vniūsis regnis. itende
ret p̄ducere in archa ista gl̄iosa.
Primo ipsā concepit in mente ip
sam ab et̄no p̄destinando. **S**ecdo
ab eterno cōceptam verbis expo
suit deis p̄phetiis insinūado. **S**ed
quia ex talib⁹ verbis eius reuerē
tia; nullis sufficiēter itelligere
potuit. ideo figuris quasi in linea
rum tractibus ipsam edocuit. ā
tiquis patribus eam prefigurā
do. nō q; de⁹ in cōcipiendo v̄silio
vel morosis cogitatioib⁹ indige

ret. qui omnia q̄cumq; voluit fe
cit in celo in terra. sed si facēt
hoc qd̄ artifex cui⁹ rarum & in con
suetum opus intendit p̄ducere.
ex hoc eius diligentia et operis i
telligentiam agnosceremus. **S**ecū
dū qd̄ considerandū; occurrit est
operare rei. i. māie reuerētia que
nomine arche datur nobis itelli
gi. nec in greue eius reuerētia sig
nificatur per archā. sicut enim an
tīqui patres int̄ omnia vasa san
ctuarū nichil tā excellens. n̄l tā
magnificum tam reuerendū habe
bant sicut archā. sic inter omnia
vasa pure creature n̄l tā excellēs
tam magnificum iueniri poterit
sicut archa nostra. **V**inc. **B**er. **E**t
si multa facta sūt in creaturis n̄l
tamē tam excellens tā magnificū
it̄ opera digitorū dei. **V**n̄ ōnem
v̄sū quē antiqui patres habebāt
ad archā suam ad quā cōfugerāt
cū d̄m̄ offendereunt. coram ea o
bauerunt. gratias ip̄trauerūt.
ad auxiliā d̄m̄ secum ad p̄lium
adduxerūt. habere debemus ad
nostram archam virginē gl̄io
sam. **T**empore em̄ offensionis de
bemus ad eaz cōfugere. tempore
orationis gratiaz ab ea querere.
t̄pe t̄bulatiois auxiliū ab ea petē.
Et hoc est quod beatus **B**ernar
dus dicit. **O** quisquis te intelli
gis i hoc seculi profluuiō iter pro
cellas et temp̄stales fluctuare.
ne auertas oculos a fulgore ip̄de
ris sc̄; maris stelle. si non vis ob
rui p̄cell. Si insurgūt veni t̄ptatio
nū. si ierras scrupulos t̄blatiōnū
r̄spice stellā voca māiā. **S**ciēdū au
tē q̄m̄ i v̄tī lege triplīcā archā

legimus salū archā saluatiōis p
Noe edificatā. archā exēplificati
ōnis in mōte demonstratā. archā
scificatiōis p Beseleel fabricatā.
per has tres veteres sūt nob tres
sioue in tpe grē pfigurate. Nā p
archā Moyli vter? v̄ginal. p ar
chā Noe aīa spūal. p archā i mō
te exēplariē pfiguratā cibz sacm
tal desigē. Et sic i scriptura de hac
tercia exp̄sse nō legat. tñ qz tab
naculū in mōte Moyli fuit on̄sig
sic Ex. xxv. d̄. Facias michi scūa
riū et habitabo in medio eoz iux
ta oēm similitudinē tabnaculi qd o
stēdā tibi. ideo oportuit etiā vt e
a q̄ erāt in tabnaculo faciēda sūt
ōndereē. Vter? ḡ v̄ginal. aīa spū
al. cibz sacmētal ouementē archē
dicunt. qz om̄ia tā vacit cōtinēt in
se deū. Que tria ideo p̄ponim? qz
in hac solēpnitate locū hñt. Nā de
archa virgīs p̄t hodie nā ei? solē
pnitate. de archa aīe p̄t dīcē dī
ei festiuitatē. de archa v̄o corpis
dīcē p̄tē religioſos. q̄ hodie om̄i
nicatī sūt ē p̄dicādū. Incipientes
ergo ab archa v̄ginali. **S**c̄dō
qz ipsa rōnablit archa d̄ p̄tē q̄
tuor rerū cōtinētīā q̄s vet? archa i
se cōtinēbat. Debat em̄ in se panē
celestē. tabulas legis. v̄gā aarō.
et deuteronomiū. q̄ quor spūalē
intellcā in infimū verū? accepta
nā archa in se cōtinēt glosa. Cōti
nebat em̄ in se glosū illū panē. q̄
de se dicebat Joh. vi. Ego sūz pa
nis viu? q̄ de celo descēdi. **S**c̄dō
cōtinēbat in se tabulā viuēdi. q̄a
sic in tabul moyli lex viuēdi oīm
filioz isrl̄ erat sc̄pta. sic in exēpla
ri eius vita tāq̄ in tabula btā viuē

go dedit oī hōi oīm statū oīm etiā
ti normā et reglam viuēdi. ita vt
merito ei? vita exēplatis p tabu
las legis designet. **N**ō at̄ oīm vi
ta in ea fuit oīdit Bern. dicens
Nō defuit tibi fides patriarchaz ac
Tercio vetus archa virgāz aa
rō in se habuit. q̄ arida florē ptu
lit. Sic btā v̄go arida ab oīm fue
ro carnal voluptatis et virilis ad
mixtiōis ptulit florē illū. q̄ de se di
xit Can. ii. Ego flos cāpi. ita vt
v̄go recipiēs virgo ptuētēs. v̄go
p? ptū p̄tūis pmanēs. **Q**uarto
vet? archa in se habuit deuterono
miū. sic em̄ iussus ē moyses vt
ponēt deuteronomiū in archā i te
stimoniū sēpitnū pactiōis filioz
isrl̄ cū d̄no. Quid per deuterono
miū qd sc̄da lex inter p̄tā accipi
tur. n̄ qz btā v̄go nā archa sc̄daz
legē. i. sc̄daz vitā dimitatis in se te
nuēt. vt sicut fili? ei? naturalit̄ ē
de? sic ipsa ex cōsequētī et si nō na
turaliter ḡtuito tñ dea potēt nū
cupari. **U**nde Bern. **I**ure maria sō
le q̄ de? ē phibeēt amicta. q̄ p̄fun
dissimam dīne sapiētē ultra q̄
credī valeat penetrauit abissuz.
vt q̄tū sine p̄sonali v̄mōe creatu
re cōditio patiē luci illi iaccessibili
videat imersa. nec velut fūmatiz
tangi s̄ operiri v̄ndiqz et circūfūdi et
tanq̄ ipo igne dīno ccludi. **E**t hec
de p̄ma archa quā btām v̄ginem
dixim? q̄ p̄tē similit̄ rerū cōtinētī
ā sortita ē nom̄ archē breuēt tacta
sufficiāt. **S**c̄da archa quā p̄poni
m? ē aīa spūal. q̄ tūc veracit̄ nom̄
archē sortit̄. cū p vite sc̄itātē cōtinē
i se deū. **S**i v̄o deo vacua fuerit poit
nom̄ archē p̄t et dignatē. **T**a l aīa
iiij

Spiritualis per archa; Noe conue
nienter ex causa duplici designa
tur. **Prima** qz sicut archa Noe in
ter undas fluctibus iactabat. et
sepe periclitabat. sic aia spiritua
lis inter undas tēptationū sepe i
pugnat et vsq; in periculū impul
sa ē. **Secūda** similitudo hec ē vt si
cut in archa oīa erāt animantia
cōgregata. Sic etiam teste **Gre.**
Ois creature habet aliqd homo.
Quō autē aia spūalis cōstrui de
beat vt archa dei fiat docemur
Gen. vi. **Vbi** dicit in psona No
e oībus nobis **Facias** tibi archa;
de lignis leuigatis. i. de operibus
bene politis et planatis. **Tunc** et
nostra opa bene polita sunt et pla
nata. cum ea diuine volūtatis re
gulis conformamur. et q̄to meli
us hoc facimur tanto verius et per
fectius sunt planata. **Sūt** autē in
multa duo. in quib; nos vult si
bi de; q̄tū nobis possibile ē con
formari. vt viz nostra corporalia
super sua corporalia. nostra spiri
tualia super sua spiritualia men
suremus. **Cum** em̄ ipse sit deus et
homo ex pte sue humanitatis pro
mit nobis paupertatem humilita
tē asperitatē. dicens oīb; nobis il
lud **Luce. ix.** **Qui** vult venire p̄
me abneq; semetipsum et tollat
crucem suā et seq̄tur me. vt sicut
ego paupertatis humilitatis aspe
ritatis indeclinabiles vias tenui.
sic et vos eisdem vestigijs inceda
tis. non declinātes ad dextrā nec
ad sinistrā. **Secūdo** ex parte diu
nitatis p̄mit nobis sua spiritualia
volēs vt eisdem spiritum nostrum
conformemus. **Sua** autē spūalia in

eius consistunt voluntate. quā
nobis proponit in triplici deuoti
onis differētia imitandam. **Est**
enim eius volūtas vt dona eius
fidelit; conseruemur. equo pōdē oīa
mensuremus. nos sanctificemus.
Primo dico est eius volūtas vt
dona eius fideliter conseruemus
vt quicquid nobis tam in natu
ralibus q̄ in gratuitis dedit fide
liter conseruemus. **Quod** tunc cō
petenter facimus. si omnia eius
dona recognoscamus. de cogni
tis debitas gratias referamur. ad
lucrum omnia ponamus. ne dica
tur nobis quod dictum est ei qui
talem tūm sibi creditum posuit in
sudarium. **Serue** neq; a c. **Nullus**
enim vnq; donum dedit nobis de;
vt ad propria; voluntate; vel vo
luptatem expendere; sed vt
ad lucrū oīa poneremur. **Et** hoc ē
qd dicit **Iohā. vi.** **Hec** ē volūtas
patris mei vt oē qd dedit michi nō
perdā. **Secūdo** volūtas eius vt equo
ponde oīa mensuremur. **Equum**
autē pondus p̄pliciter ē habēdū. sed in
ē nos et deū. nos et proximum. in
nosmetipsos. **Primo** itē nos et deū;
vt quō de; oīa eē voluit p̄t sem;
ipsum. sic et nos oīa que facimur
p̄pter ipsum faciamur. **Quō** hortat
Ap̄. i. Corin. x. **Oīa** in glā; dei fa
cite. **Secūdo** equū pondus hēamur
intē nos et proximum vt in mal; nos
iudicemur vt proximum. et i; boīs pro
ximū vt nos. qd raro facit. **Plato**
amore hoc ipediēte. **Hoc** malū pō
dus dñs corrigē studuit cū **Leui.**
xxiii. p̄cepit. qz iustis eē modis
e quib; sextari;. **Vnde** **Deu. xxv.**
Non habebis diuisa pondēa nec

erit i domo tua modius maior &
modius minor. Quia sic dicit Pro.
xx. Ponderus & pondus, mensura et
mensura, utrumque abhominatio est apud
deum. Et ideo hac iniquitate dominus tol-
le voluit cum dixit. Diliges proximum
tuum ac. Tercio equum ponderosam
inter nosmetipsos, ut cum viles si-
mus hoc ipsum pro omnia iudicemus, adeo
ut quantum in nobis est relinamus omnes homines
idei iudicium de nobis habere, quod teste
scientia habemus de nobis ipsis, alioquin
vincimur diligere minus veritate,
quam ex privato amore victi homines
foris cupimus ignorare. Quod quod
culpam habeat ostendit. Bern. dicit.
Tu te depreciaris in secreto cordis
tui apud te ipsum, trutinam verita-
tis ponderas, et foris alterius pen-
metiens maiori pondere reddes te no-
bis, quam ab ipsa veritate accepisti.
time deum et noli hanc pessimam rem fa-
cere, ut quem humiliat veritas extol-
lat voluntas, hoc est enim resistere veri-
tati, hoc pugna est contra deum. De hac
domini voluntate dicit Pro. x. Equus
ponderosus voluntas eius. Tercia dei vo-
luntas est nostra sanctificatio, cui nostram vo-
luntatem debet pro omnia conformare affe-
ctu et effectu fideliter hoc volentes.
Quomodo autem sanctificari valeamus docet nos
Bern. dicit. Sanctum facit affectio
sancti et ipsa gemina, scilicet timor domini
sanctus et amor sanctus. Dominus duabus de
uotionibus affecti sancti erimus coram
deo. Ad quod hortatur nos dominus Leui.
xi. et xx. di. Sancti estote quia ego
sanctus sum, quia sic ibidem dicit. Solus sanctus
applicabit sibi, nec ad regnum quod
peruenire poterit nisi sanctus, sancti autem
non erimus nisi per inhabitantem spiritum
eius in nobis quod natura sanctus est simus

archa dei. De hac dei voluntate dicit
I. Thessal. iii. Hec est voluntas dei
sanctificatio vestra. Tercia archa est
cibus sancti metal, quod ideo archa dicitur quia
sub speciebus sancti metalibus verissime
in se continet deum, de quo etiam hodie ali-
quod est dicendum, quia in hac festiuitate
communicant religiosi. Hec ergo ar-
cha cum debita reuerentia in archa
anime nostre hodie translata ut sit ar-
cha in archa duo operatur in nobis, et
nunc in corpore, sed et in anima. Nam in cor-
pore canales affectiones in nobis de-
bilitat et operatur, et ex huius archae
presentia caput erigit non permittit.
De quibus in persona philistinorum dicitur.
I. Re. iii. Ut cognouerit quod archa
federis domini remisit in castra in
gemuerunt philistinorum dicentes, venit
deus in castra. Ve nobis, quod nos ser-
uabit de manu deorum sublimium isto
tempore. Sed effectum operatur in anima, quia
cum archa ista in eam reuerit in eam
quam ex longa abstinentia huius cibi
extrahit depellit, et in bono eam ro-
borat et confortat. Nam sicut effectus et
appie appius huius cibi est restauratio
et depositum in spirituali vita. De his du-
obus effectibus dicitur Eccl. xx. Est datum
quod non est utile, et est datum cuius retri-
butio est duplex. Datum enim huius mundi
non est utile, sed datum quod dedit nobis
in dono corporis sui est utile in dupli-
ce restauratio, quia perficit spiritualium
restauracionem, et hoc quantum ad ani-
mam, et carnalium affectionum, et con-
persionem quantum ad corpus. Vnde Bern.
Duo sancti metus corporis domini operatur in
nobis, ut viz et sensum muniat, et hoc
quantum ad corpus, et in quibus pecca-
tis tollat omnino sensum, et hoc quantum
ad animam. Sequitur tunc principale scilicet
R. iii.

de lignis sethi in quo vtriusq; fa-
ctoris et facte archē clementiam
diximus designari. et qz sermonē
in lōgū p̄traxim⁹. ideo hui⁹ mē-
bris executionē dimittim⁹. eo qz
sētētiē eius scē membri in a hys ser-
moibus habeātur.

Sermo . cix . **De eodem Ser-**
mo quintus .

Ergo mater pulchre dile-
ctionis timoris et agnitio-
nis et scē spei Ecē . xxij .

Sciendū qz sicut vnus est dei pa-
tris filius naturalis . scilicet ih̄s
cristus . et multi filij adoptiui . sic
vnus est filius marie naturalis .
scilicet ih̄esus cristus secundū ho-
minem . et multi adoptiui sicut o-
nes electi . p̄pter qd̄ idē virgī
filij suus dicitur primogenitus .

Mathei . i . Vbi dicitur . **Peperit**
filij suum primogenitum . eo qz
ipse primo ex ea genitus dedit ei
multos filios adoptiuos . **Dos** er-
go filios adoptiuos naturalis fili-
us ih̄esus xp̄s sub nomine ioh̄ā-
nis matri dedit i filios . cum i cru-
ce pendēs dixit . **Mulier ecce filij**
tuus . Itaqz ipsam nobis dedit in
matrem cū nobis dixit p̄ discipu-
lum . **Ecce mater tua .** **Naqz** sub no-
mine **Ioh̄is .** qui gratia dei interp̄-
tatur oñes filij adoptiui . q̄ ex gr̄a
a dei adoptantur in filios designā-
tur . **Quid** em̄ necesse fuit vt **Jo-**
hanez matricā matrem **Iohanni**
quoz fidē et amicitiam nouit ad-
inuitā recōmendaret . sed i eo
loco a tempore hoc facere voluit
vt eandem ei recōmendationem
impressius inculcāret . **Et** hęc re-

cōmendatio nostre matri tam p̄-
fundissime est imersa . vt etiā ip-
sa se offerat omnibus iuocātib⁹
beniuolam et benignam . **Et** licet
q̄tū in ea est omnibus desiderat
misericordiaz exhibere . hoc tamē
requirit ordinatio veritatis vt et
nos ad gratiam eius percipiendā
studeamus habiles et dispositi in-
ueniri . quia licet vt diximus om-
nibus gratiam offerat ipsam ta-
men soli habiles consecuntur .

Qualiter autem ad eius gratiaz
consequendā nos abilitare de-
beamus ipsa nobis insinuat in v-
bis propositis cum dicit **Ego** ma-
ter pulchre et c̄ . ac si dicat **Qui** p̄
pulchram dilectionem timorez
cognitionem sanctam spem dili-
genter se dispo fuerit . illorū ero
mater . singularēz eisdem affectū
p̄ omnibus alijs exhibēdo . **Dicit**
gō **Ego** mater pulchre dilectionis
et c̄ . i . pulchram dilectionem timo-
rem cognitionem spem sanctam
habentium . eo qz ac cidentia non
sint nisi in subiecto . **Primi** ergo
quoz vult esse mater sunt qui
pulchram habent dilectionem .
Quid sit autem pulchra dilectio
Sciendum qz aliquid dicitur pul-
chrum tripliciter . scilicet ex puri-
tate ordinabilitate . nobilitate .
Ex puritate pulchra dicuntur vi-
trum aqua quando pura vidēt
Similiter ordinabilitate aliq̄ pul-
chra dicuntur . quando partes vl-
membra proporcionabiliter sūt
adinvicem ordinata . vt homo vl-
equus pulcher dicitur quando p-
tes ei⁹ vel membra sciz os natus
oculi bonam habent adinvicem

proportionem. Similiter aliqua
dicuntur pulchra nobilitate ut il
la imago que ex auro pulchrior
ē illa q̄ de vili semate ē formata
Hec ergo tria pulchra cōuenire
debēt in pulchra dilectione. ut il
la dilectio dicat pulchra. que ex
puro subiecto. cū ordinato affcū
s nobile obiectū ordinat. Ex puro
quidē subiecto sciz ex pura aīa. q̄
ppter sui dilectionē etiā canet p̄
uitatē omīū mortaliū peccatorū.
Secūdo dilectio pulchra dicit ex
ordinato affectu. hoc ē cum ad su
a diligibilia iustū seruat ordinē di
ligēdi. De qua gloriat̄ Can. 7. Or
dinauit in me caritatē. **Hic** ē au
tē debīt ordo diligēdi cū oīa di
ligibilia ordinantur in deū ut omīa
ppter deū diligantur. Diligēt enī
pater mater soror amici aurū di
nitie honores corpus et anima de
us. In q̄b⁹ omibus necesse ē ut a
mor ordinetur. qui tūc bene ordi
nat. cum de⁹ p̄ncipalit. et ex
sequēt. i. ppter deū omnia alia di
ligūtur. de quo ordie dicit **Ver.**
Ordinat deus in reb⁹ diligēdis
caritatē ut sciam⁹ q̄d p̄ uis. q̄d
posterius. q̄d min⁹. q̄d magis.
quid ppter se. quid propter ali
ud diligatur. Sunt enim tēporali
a diligēda propter corp⁹. corp⁹
vero ppter animā. valet enī ani
me corp⁹ sanū ad p̄nitētiā. in
firmū ad cumulationē meritorū.
mortuū ad requiē. resuscitatū ad
cōsumationē. et idēcirco ppter ani
mā corp⁹ ē merito diligēdū. **Aīa**
v̄o diligat̄ ppter deū ad cuius ima
ginē facta ē. **Deus** vero diligatur
ppter se. qz nichil dignius nichil

utili⁹ p̄t diligī nī digni⁹ qz ip̄e
p̄or dilexit nos. qz et in meritis se
metipsum dedit nobis. nichil e
tiā vtilius. qz ex hui⁹ amoris v̄tu
te omīa nob̄ coopāt in bonū. **Oīa**
dico bō et mala et aliena. **Ite** in
ē amorē dei et pximi. talis radē
d⁹ ordinatio. ut caritate affectuali
p̄ponatur deus primo ut pl⁹ q̄
pximus diligat̄. **Caritate** vero a
ctuali deo pximus p̄ponat̄. **Hinc**
Ver. Cū duplex sit caritas affcū
al et actual. actual inferiora p̄fert
superiorib⁹. affectual vero p̄fert
superiora inferiorib⁹. v̄bi grā. In bñ
affectata aīa nō dubiū quin dile
ctioi hōim dei dilectio p̄ponat̄. et in
ipsis hōib⁹ p̄fectiores iñ amonib⁹
celū t̄ee eternitas t̄pi aīa carm.
Attē in bñ ordiata actioe. semp
ordo oppositus iueit. **Nā** circa cu
rā pxī pl⁹ v̄rgemur. et iñemiori
b⁹ scib⁹ diligētius assistim⁹. et pa
ri t̄ve pl⁹ q̄ celi glie ip̄a necessita
te insistim⁹. et lāguorib⁹ corporis
p̄posita cura aīe p̄ne cōtinue in
seruim⁹. **Orātē** hōic⁹ deo loq̄ quis
dubitat. quociēs tamē i caritate
abducimur. et auellimur ppter
eos q̄ nrā indigēt opa vel loq̄la.
quociēs p̄ amistrādis t̄rens iu
stissie sup̄cedim⁹ celebrādis missa
rū solēms. ordo p̄p̄osterus sed
necitas nō habz legē. **Tercio** dile
ctio pulchra dicit̄ ppter matie no
bilitatē ut sup̄ ostendimus. **Sic**
illa dilectio pulchra dicit̄ q̄ de pul
chriori siue nobiliori obiecto habet̄.
Vnde amor boni hōis melior est
q̄ mali. celi plus q̄ terre. **Dilecti**
o autem ad hoc obiectum quod
ē deus ordinata pulcherrima est

maxime cum diligatur deus propter deum
um. taliter enim diligentium salus
ex puro subiecto, ordinato affectu.
nobili obiecto pulchra est dilectio.
quam qui habuerint merentur gloriosam
virginem sibi matrem. **S**ecundo gloria
sa virgo meretur esse in huius timore
est pulchrum. additur autem pulchrum
ad omnia sed in timore. per quem ad
acti malum committuntur et bonum aggere
di non audeat. **N**am de primo dicit **Mat.**
x. Nolite timere eos qui occidunt cor
pus et animam non habent quod addant. si
timete eorum qui propter animam et corpus
mittunt in gehennam. **De.** **ii.** dicit **Job**
vi. Qui timet periculum irruet super
eum nix. Qui enim timet periculum
in odore penitentiae et laboris irruet
et super eum nix profundissime ama
ritudinis et eterne damnationis. **S**i
ergo virginem matrem habere cupi
mus expellamus sedum timorem et pul
chrum in cor nostrum introduceat. **D**icit autem
timor domini pulcher ex pulchro obie
cto quod est deus efficiens in nobis factum.
scilicet puritatem. bonitatem. divini beneplaci
tatis voluntatem. **Q**uod autem hunc pulchrum
timorem in cor nostrum introduceat de be
am. ut hec tria operentur in nobis do
cet nos **Sapienter Ecclesi.** **vii.** cum dicit
Fili memorate novissima tua et in
eternum non peccabis. **G**losa. timore
prohibete. **Q**ue sint autem novissima
nostra memoranda declarat **Bern.**
exponens poemam verbum sic dicens **O** homo
novissima tua sunt mors. iudicium.
gehenna. **Q**uid enim horribilius mor
te. quod terribilius iudicio. nam gehenna
na nihil potest itollerabilius cogitari.
Quid metuit si quis ad ista non tre
pidat. non expavescit. non timore
cutit. time ergo quod in morte sepa

bus es ab omnibus bonis huius corporis
et mundi. time quod in terribili iudicio
si putando es in cuius manu horre
dum est incidere. illo te examinate quem
nihil latet. **Q**ui de se dicit **Iher.**
xxix. Ego sum testis et iudex. time quod
in gehenna cruciatibus eternis et in
mensis exponeris. **Q**ui hec tria
cogitavit sic fuit. timorem cordi su
o introducit. non sit durior ad amara
te. **P**rimo ergo timor ille sic dixi
mus. introducit pulchrum dicitur quod ingre
diens in nobis operatur puritatem. quod sta
tim ut itus venerit expellit peccatum.
quo expulso relinquitur puritas.
Vic **Ecclesi.** **i.** Timor domini expellit pec
catum. **N**am qui sine timore est non poterit
iustificari. **S**ecundo expulso peccato
placata puritate timor cooperatur boni
tatem. hoc est stimulat nos ut bonum faci
amus. **S**ic enim dicit **Ecclesi.** **xv.** Qui ti
met deum facit bonum. **E**t iterum. **Q**ui ti
met deum custodiunt mandata illius.
Et iterum. **Q**ui timet deum nichil ne
gligit. **T**ercio timor domini incitat
nos ut deum faciamus pro omnia voluntate.
Vic **Ecclesi.** **ii.** **Q**ui timet deum inquit
quod beneplacita sunt illi. **I**tem **Psal.** **B**ene
placitum est domino super timentes eum. **E**t
ideo ex his tribus effectibus quos opa
tur in nobis pulchrum dicitur hunc timo
rem. **T**ercio glosa virgo dicitur esse
in agnitione. id est huius agnitione. **E**
Est autem triplex agnitione sume nobis ne
cessaria. quam qui habuerit mentium affe
ctum virginis promeretur. **P**rima est ut dei
reuerentiam. secunda est ut nostram insufficien
tiam. tertia ut matris clementiam cog
noscat. quod ideo necessarias dicitur. quod
ex eis tres virtutes nobis necesse
oriuntur. **N**am ex prima cognitione dile
ctione. ex secunda humilitate. ex tertia

spem siue fiduciam veraciter con-
sequemur. **P**rimo ex cognitione
diuine reuerentie dilectioneque
mur. quod quanto deus cognoscitur. et
eo necesse est ut eum diligamus.
Ipse enim tam ineffabilis est bonitas
tam inexplicabilis dulcedo. ut nec
possit eum odire. sed quantum cognoscitur
tam diligitur. Vnde Iere. ix. do-
minus dicit. Non gloriatur sapiens
in sapia sua. nec fortis in fortitudo-
ne sua. nec diues in diuitiis suis
gloriatur. sed in hoc gloriatur quod glori-
atur scire et nosse me. Quare? quod
ut ait Beatus. Nemo absque cogniti-
one saluabitur. et subiungit. quod si igno-
ras deum poterit ne esse spes salutis?
nequeque. nec enim potes amare quem ne-
scias aut habere quem non amas. quod sic
ex dei cognitione dilectio. sic ex di-
gnoscantia oritur dilectio. et de rationem.
Qua declarat Beatus. Aliquis reuer-
sus in se et displicens sibi in omnibus malis
quod fecit. cogitansque uereri ab omni vi-
ta mala. si ignorat quod bonus sit deus
quod suauis et mitis. quod multus ad
ignoscendum. nunquam non sua carnalis co-
gitatio arguet eum. et dicet. quod fac-
is et vitam istam vis prode et futuram?
Pecunia tua maxima sunt. nequeque sub-
fictis satisfacere. et sic despat et filit
miser. ignorans quod facile omnipotentis
bonitas omnia ista dissolueret. Que
omnia idcirco induxit. ut omnem deremus quod
sic ex ignorantia sequitur despatio.
sic ex eius opposito scilicet cognitione
sequitur dilectio. Secunda cognitio de
nobis ipsa est hinc. quod quanto uerius nos
ipsos cognoscimus et quanto lucidius
intra nos ingredimur. tanto amplius ma-
la nostra ex quibus humiliamur uide-
mus. quod quanto uerius conuertimur.

Tanto plura mala nostra uidemus.
Nec est aliquis tam sanctus qui ab
hac lege excludatur. Dicit enim Beatus.
Tu quicumque es et si sanctus es. si te ad
lumen ueritatis intus in anima sine dissi-
mulatione inspicias. non dubito quin
humilieris in oculis tuis. Sicut ergo
ex cognitione dei dilectio. sic ex co-
gnitione nostri humilitas generatur.
Tercio ex cognitione matris uir-
ginis. clementie spes nobis oritur
et fiducia. ut qui nostre iusticie fidu-
ciam non habent. nec propter dei reuerentiam
tanquam peccatores faciem leuare au-
demus ad uirginem confugiētes. de
eius clementia speremus. Qui ergo
propter dei reuerentiam. et suorum bonorum
insufficienciam non audent leuare. fa-
ciem suam offensam domini et tubescētes. si
inquit tales ad matrem uirginem confu-
gerint de eius clementia sperantes. ip-
sos in gratiam recipiet. et pro minima be-
neficia eos diuine gratie reconciliabit.
et hec est pulchra cognitio. cuius be-
ata uirgo designat esse matrem. Quanto
gloriosa uirgo uirginitatis esse matrem sancte spei. u.
habentium sanctam spem. Cum autem dicitur sa-
ctam. inuit spes alias inutiles et
non sanctas. Propter quod sciendum quod sunt
ita que spem matris scilicet de uirgine glo-
sa. ut propter ea de peccatis cessent. spes
matris solum in ipsa et filium eius ordi-
nem. ipsa bonis quibus possunt habere.
Primo dico a peccatis cessent.
quod frustra sperat qui peccando eum
prouocat in quo sperat. Vnde Sap-
ientia. Spes iniqui quasi lanugo quod uento di-
spergitur. Job. xi. Oculi iniqui de fici-
ent et effugium peribit ab eis. et spes
eorum abhominatio est anime.
Secundo spem nostram solum
in matrem uirginem ordinemus.

nee de nostris nee de alienis viri
bus presumptentes ne maledictio
ne **Ihē**. xviii. incurram? ubi dicit
Maledictus qui ponit carnem brachium
suum **Tercio** in vngine mirēz spes
nrāz ponat ipaz in omibz et p omi
bz honorātes. qz tūc froucialiter
spera? si spē nrām per exhibitio
ne operis aproba? et hoc ē qd a
it **Pō**. **Spera** in dno et fac bonita
tē. et hec ē veraciter spes sancta
cui? se gloriosa vgo asserit eē ma
trē

Sermo ex **De scō Michaelē**
sermo secundus.

Angeli eoz sepe videt fa
cie pris **Mat**. xviii. **Dicit**
Bern. Angeloz ē tplex
funicul? quo de excelso celoz ha
bitaculo ad solados visitandos
ad iuuados nos attēhiē supemi
nēs caritas āgeloz. scz ppter de
um. ppter se ipos. ppter nos **Prop**
ter deū. cuius tāta erga nos mie
viscera ipi vt dignū ē imitāt. cu
piētes implēi ei? quē sup se vidēt
de nob desideriu et volūtātē **Prop**
ter nos in qb? ppriā similitudinē
miserantur **Propter** seipos quo
eū ordines instaurādos ex nob to
to desiderio p̄stolāt. qz cū ita sint
p̄fate q̄ta nob sollicitudinē opus
hēt. vt dignos nos eozū p̄ntia ex
hibea? **In** verb ergo p̄positis p̄e
dicte q̄tuor cōsideratiōes q̄ in fmo
ne de āgelis in loco suo p̄us habi
to p̄us posite sūt tangūtur **Prī**
mo em ea q̄ in seipis hnt tangunt
Secūdo ea in q̄bus sibi mutuo obse
quūtur. **Tercio** ea in q̄bz ad nos
inferiores disponūt **Quarto** quō
sup se ad deū rapiūt. **Prīmū** ibi

Angeli. scdm ibi. itē tū āgeli scz
qz pluralis est numer? **terciū** ibi
eoz scz hōim q̄ nos sum? **quartū**
ibi. sepe vidēt faciē pris **Expedi**
tis ergo in p̄ori sermōe de āgelis
loco suo prius habito. de tribz cō
sideratiōibz. scz in se. inter se. et
ad inferiores. **Nūc** dicendū restat
de quarta cōsideratiōe. fm quā sū
pra se ad deū referunt. **Sūt** at tā
q̄ sup se ad deū exerēt. scz cōpla
tiōne. dilectionē. laudationē. que
deo exhibēt incessanter **Prīmo**
dico qz āgeli dei deū sine medio fa
cie ad faciē cōplātur. qd in t̄xā
te p̄posito euidentē innuitur. cuz
dicit **Angeli** eoz scz hōinū semper
vi. fa. p. **Illud** em videre n̄ est a
liud nisi faciē ad faciē cōplari. i
q̄ cōplatiōe vidēt quō et in quī
bz dei debeāt exeq volūtātē. nec
min? cōplāt deū cū in ministeri
ū nrām mittūtur. qz vt ait **Greg**.
Quocūqz mittuntē intra deū cur
rere perhibent **Secūdo** ad deū ha
bēt feruētē dilectionē. qz quāto
deū simplici? agnoscunt. tāto am
plius ipm amat **Dicit** em **Aug**.
qz dilectio ex cognitione ortū tra
hit. talis em et tāta dulcedo est
de? qz nō p̄t nō diligī. et ideo tā
to sincerius deū diligūt angeli dei
quāto ampli? hūc cognōsunt. **T**
Tercio angeli dei deū laudant in
cessantē. **De** q̄ laude dicit **Ysaie**. vi.
Clamāt angeli. **Sāct**? scūs sāct?
dñs de? exercitiū. plena est maie
state eius omis terra. **Vinc** est qz
etiā spōsa xpi eccia huius laudis
cupida optat cuz āgelis deum col
laudare dicens. **Maiestātē** tuam
laudāt angeli. adorāt dñationes

cremunt potestates ac. **S**i ergo
cupimus in angelorum consortio
deputari studemus in hys q̄ su
pra se deo exhibet imitari. primo
discamus deum cū angelis contē
plari. quod si tā clare fieri nō po
terit in huius peregrinationis ex
ilio. ipsos tamē qualitercūq̄ pos
sum⁹. et prout in via ē possibile
imitemur. **P**ropter qd̄ sciendum
q̄ delectabilis visio surgit ex tri
plici appatu. scz ex oculorum sāi
tate. medij claritate. obiecti ama
bilitate. **P**rimū fit per cordis mū
ditiam. scilicet nō p̄ adu. antē ḡti
tiam. terciūq̄ per admirationis fla
gratiā. **P**rimū ergo fit p̄ oculi
lorū sanitatē. p̄pter qd̄ sciendū q̄
secundū **B**er. duos oculos habet
aīa vnū quo intelligit. secundū
quo diligit. h̄c est intellectum et
affectum. q̄ duo alijs nominibus
dici possunt scilicet ḡnitio et ductio.
Videtur ergo a cōtemplatorib⁹
deus oculo utroq̄. sed ab altero
vulneratur. q̄ vbi intellectus ca
ligat affectus penetrat. et vbi il
le repellitur iste admittitur. q̄ppe
p̄scrutari p̄hibemur dei archana
intellectu. dicente **E**ccl̄o. **A**liora te
ne quesieris. et maiora te ne serui
tatus fueris. et **A**plus iubet non
plus sapere q̄ oportet. oculo autē
deuotionis seu dilectionis iubemur
accedere. **P**s̄. **V**acate et videte quō
niā ego sū deus. itē **A**ccedite ad e
ū et illuminamini. **S**ed etiā amā
pl⁹ q̄ possum⁹ iubemur. dicente
Ber. **M**odus diligendi deum sine
mō **U**n̄ ego duo oculi sanādi sūt
vt intellect⁹ illuminat⁹ cognoscat
deum et affect⁹ inflammat⁹ diligit

eum. **S**ic em̄ p̄imie partib⁹ dati
sūt. vt intellect⁹ illuminatus cogno
sceret deū. et affectus inflamatus
cognitū amat⁹. s̄ intellectus cec⁹
factus est per peccatū. et affect⁹
feodus. a quibus cum sanantur e
runt instrumenta nobilia ad do
minum contemplandum. **I**nte
llectus sanatus lucidam habet et in
telligentiam de deo et de hys que
ad deum sunt. vt est intellect⁹ sā
ere scripture. et rationes fidei. et
opera dei intelligere et c̄. **A**ffect⁹
autem inflamatus desiderat dei
beneplacitum. et omnia que ei⁹
sunt. vnde cum h̄ duo oculi ad
talem sanitatem perueniunt deū
faciliter contemplantur. **S**ecun
dum ad contemplationem adiu
uans consistit in medij claritate
Hoc autem medium ē gratia ad
iuuans et trahens et promouens
contemplantem. **V**inc ait bea
tus **G**regorius **D**um nos gratia
supermi respectus illuminat curi
cta etiā mētis nostre nobis ab
sconsa manifestat. **A**d hoc em̄ sp̄i
ritus sancti gratia terrene mētis
infunditur. vt ad intellectum sui
conditoris erigatur. **V**inc beatus
Bernardus. **S**icut nos spiritus
sancti gratia erigit quadam frou
cia. ita deum inclinat ad nos fu
a miā. **H**oc ergo mediu qd̄ ē gra
tia. q̄to est clarius tāto nos ef
ficaci⁹ ad deū trahit. **T**ercium
adiuuias ad delectabile cōtemplationē
cōsistit i obiecti amabilitate. **S**i e
m̄ id qd̄ cōtemplandū ē cēt edicūz.
cito visus auerteret se ab eo. et
q̄ nil ē ita amabile vt de⁹io obie
ctū diuinū ad cōtemplandū maxie

reopatur **I**lls em̄ obiectū qđ est
de⁹ cōtemplāti ppter suā amabilita
tē delectabilem dat sapore. qđ sapor cō
templāte violentē rapit in admira
tionē. etiā in quāq; facie dñm cō
plemur. **H**abz em̄ deus facie hūa
nitatis a facie diuinitatis. cōtūg
facies vt ait **H**ester ē plena grā
rū. ppter qđ de⁹ vniūq; cōtemplāti
īpsum exhibet facie suā in eo sa
pore. put scit maxime cōpetere cō
templāti **H**inc **B**ern. **V**ideē a quo
libz amate de⁹ put amat. ab alio
qđē sic. ab alio vō sic p̄ varietate
affectuū qđbz feruēt in deū **A**h em̄
ad similitudinis archana feruēt in hī
āt. **A**h at̄ hūilitatis a hūilitatis
mysteria secreti⁹ admirāē cōtemplā
tes altissimū cōsiliū dei sup̄ salute
hūani generis. totū tamē tutū ē
qđ ocul⁹ intuet̄ amoris. qđ sol⁹ nūc
vidz ad meritū quāq; visur⁹ ad p̄
miū. hęc predictis adnōciētes. vt
sicut āgeli deū sēp cōtemplānt. etiā
cū ad exteriora intūt. sic a nos a
cōtemplāte nūq; totalit̄ recedat. •
etiā cū ad exteriora agēda in acti
ua vita nos recipim⁹. s̄ tūc p̄ in
feriorē partē. i. p̄ cogitatioēz dñm
cōplemur **S**ic em̄ dicit **B**ern. **S**e
rius anim⁹ ad dñm se tpat laborē
nec ī eo dissoluē. s̄ p̄ euz magis
in semetīp̄s colligit. qđ semper p̄
ocul⁹ hēt. n̄ tm̄ id qđ agit. sed quo
agēdo intēdit **H**inc **D**eut. viij. dī
Cauē ne vnq; obliuiscaris dñm dei
tui. **S**cdz exercitiū qđ s̄ se ad
deū hnt āgeli dei cōsistit in dilectio
ne qđ sēper in deū diuino igne fer
uēt et feruēdo ardet in cui⁹ amo
re et amoris feruore deo in nob̄ qđ
āferiores sum⁹ delectabilē obsequi

tur. **S**ic et nos imitemur āgelos
feruentissime diligētes. vt non si
m⁹ cōtēti illa dilectioē qđ p̄hibz nos
p̄ccare. nec illa qđ iubz bō opari. •
s̄ inhiem⁹ ad illā qđ in cordibz no
stris feruēs et ebulliēs oē īpurū
euomat. et in deū nos trāsserat. •
ita vt oē qđ n̄ ē de⁹ nō solū sit no
bis abhōiabile. s̄ penitus alienū
Sic em̄ dī **S**ophonie. in. **I**n igne
zeli mei deuorabit̄ om̄is t̄ra. i. t̄rei
tas. et solū relinq̄tur flāma dei. •
Ite **J**ob. xxxix. **F**eruēs sorbz ter
rā. qz in tali caritate nihil relinq̄
tur qđ sit carneū vel terrenū. s̄ oē
qđ sentit̄ ē dñm **N**ō ergo ad quā
cūq; sed ad āgeloz caritatez co
nemur. p̄ quā nō solū adherēt de
o sed fruunt. **I**p̄a ē em̄ de qđ dicit
Bern. **Q**uāq; caritas ad deuz ē ad
heliō a fructio. qđ vn⁹ cū deo spūs
efficimur. quā qui hēt n̄ solū vult
qđ deus vult. s̄ in affectū p̄fect⁹ est
vt n̄ possit velle n̄ qđ de⁹ vult qđ
ē p̄ziū āgeloz. **N**ec mirū si ī hęc
affectū siles sum⁹ angelis. qz etiā si
imiles sumus deo. nec solum deo
sed quiddāz amplius quod nō au
deo dicere. sed ausus est scribere
qui dicebat **B**ernharous. **Q**uic
quid est patris a filij in summa il
la vnitāte. sicut est vnitāte. suau
tas. tonuz. osculum. amplexus. •
et si quid est commune amboruz
hęc homini suo modo fit ad deum
qđ consubstantiāli filio est ad pa
trem. et patri ad filium. in qua
beata conscientia et si meretur fie
ri hō dei nō de⁹. s̄ tam qđ de⁹ ē. qz
qđ de⁹ ex natuā. hęc hō ex grā fit
Ad hęc ergo āgeloz caritatez. si
qđ conari desiderat ī t̄bz v̄iriū se

erescit. sed in omnium delecta-
bilium subtractione. honorum operum
multiplicatione. diuine voluntatis
conformatione. hec enim ea cadunt
in angelorum caritate. **Primo** dico
oportet ut oia nobis delectabilia
subtrahamur. **Vnde** **Gre.** **S**i cō-
libet quod secundum carnem delectat ab-
scidimus mox in deo quod delectat in-
uenimus. nil ergo delectet nos in
infirmis. qui summam delectationem
cupimus in celis. si ergo bonum di-
ligitur mens in bonis melioribus
i. in celestibus delectetur. **Itē** **Ver.**
Iustum est ut quos presentia non de-
lectat. presto sit eis memoria fu-
turoꝝ. **Vnde** de hys qui non proficiunt
apud deum causam ponit dicens **Amāt**
enim in carne sua consolatiuiculas si-
ue in verbo siue in signo siue in fa-
cto. et si hoc interrumpunt aliqua
de deo tamen non penitus rumpunt. in
de est quod raro affectiones suas erigunt
in deum. **Huius** rei causam designat
Gre. dicens **A**ia sine delectatione esse
se non poterit. aut enim delectabi-
litas in infirmis et caret superius.
aut in summis et contempnet infir-
ma. **Secundum** consistit in diuine vo-
luntatis conformatione. sic enim an-
geli diligunt ut sepe uelint quod deus.
sic et nos tam in prosperis quam in ad-
uersis ex pleno affectu semper ue-
limus quod deus. **Quod** filius dei nobis
proponit in seipso. qui etiam de
passione sua uoluntatem scindere nolu-
it a prece dicens post orationem **Verax**
tamen non mea uoluntas fiat sed tua.
Tertium consistit in honorum ope-
rum multiplicatione. quorum cumulus
quanto maior facimus. tanto ignis
paritatis et assiduis et uolentius in

ardescit. **Impossibile** est enim ut ope-
ra que in caritate sunt caritatem
etiam non augmentent. sicut gra-
num seminis germinat herbam.
et eadem herba id est granum in
spem reuiuificat cum augmento.
Tertium quod habent angeli
supra se ad deum consistit in ala-
tri laudatione. semper enim et si-
ne intermissione deum laudant.
sicut super lucide est ostentum. sic et
nos deum continue laudemus.
quam tunc ueraciter offerimus si oia
a que agimus in laudem domini
ordinamus. quod monuit **A**pосто-
lus prima **Corin.** **iiij.** **O**mnia que
facitis siue in uerbo siue in facto
omnia in laudem et gloriam domini faci-
atis. **Hinc** per **Psalmi.** dicit dominus
Sacrificium laudis honorificauit
me. **Verum** quia laus angelorum
ueraciter est mentalis et spiritalis
Ideo tunc in collaudando deum
maxime angelos imitamus quan-
do pre nimio affectu laudis ob-
mutescimus. non inuentes uer-
ba que affectui sufficiant. uel que
ualeant in aliquo respondere.
talis enim laus est maxima et lau-
di angelorum maxime correspon-
det. **Vnde** beatus **Gregorius** pa-
pa super illo uerbo **Psalmi.** **L**au-
date dominum secundum multi-
tudinem magnitudinis eius dicit
Diuine magnitudinis facta tunc
uerius explerimus. cum hec nos ex-
plere non posse cognoscimus. et
tunc facundius loquimur cum ab
hys obstupescendo obmutescimus.
ille ergo deum secundum multitudinem
magnitudinis maxime laudat. qui se
succubere et inextinguere sufficit.

in eius laudis expletione cōfide-
rat. In hys ergo tribus. scz con-
templatione. dilectione. laudatio-
ne. si āgelos imitabimur ad eoz
vīqz consortiū veniemus

**Sermo. cxi. De eodem sermo
tercius**

Esunt quasi āgeli dei in ce-
lis **Mat. xxij. Dicit Greg.**
Quia superna ciuitas ex
angelis et hominibus consistit.
Debemus a nos aliquid ex illis di-
stinctionibus supernorum ciuium
ad vsum nostre conuersationis tra-
here. nos ipsos ad incrementa vir-
tutum bonis studijs inflammae.
vt et ipsi homines qui ad celestē
patriā redeunt ex eis agminibz
aliquid illuc reuertentes imitentur.
Distincte namqz conuersatio-
nes hominum singulorum agminū
ordinibus congruunt. et in eozū
sortem per conuersationis simili-
tudinem deputantur. Cum ergo
verbum tam ppositi thematis qz
sententia **Greg.** hoc promittat in-
mūere. vt homines licet viles v
iniciuli vtpote de terra auz vmbz
procreati in angelorum debeant
consortium in celis deputari. ita
sane. vt scbz qz plus vel minz ha-
bent in meritis supra vel infra ad
meritorum cōparationem cum
angelis collocentur. Ideo cū sum-
ma diligentia laborandum est et
laborando conandum. qui quibz
ad quos perueniat. hoc est qui ho-
mines quibus exercitjs ad quos
angelos sint venturi. Cum enim
premia meritis correspondant.

Juxta illud **Mat. vij. Eadem mē-
sura qua mensi fueritis remetiet
vobis. et iuxta illud Apli ad Gal.
vi. Nolite errare deus non iridet
Que enim seminauerit homo hec
et metet. Certū est et indubitata
veritas fidei xpiane tenet. vt infi-
mi in meritis auz infimis in celo.
mediocres cum medijs. et supre-
mum cum supremis angelis ordi-
nentur. Nec ergo per ordinem prose-
quentes. **Primo** videamus qui
ad infimum ordinem hoc est ad ā-
gelos collocentur. et sunt qui cū
infimis et minimis meritis transe-
unt de hac vita. Illi autem hnt
minima merita qui ex se nihil ha-
bentes solū in cristi meritis assu-
muntur. nō qz in se sint minima
sed quia de suo nichil penitus ad-
diderunt. quorum duo sunt gene-
ra. scilicet paruulorum in baptismo
decedentium. et peccatorum per si-
nalem penitentiam conuertentium.
qui cum nihil de suo penitus posu-
erunt. ad infimum ordinem. hoc
est ad angelos assumuntur. Ipsi
enim sunt qui minima nunciant
hoc est nunciāt deo minima se ha-
bere. De hys dicit **Greg.** Sūt ple-
tiqz qui parua capiunt. sed tamē
hec eadem pua pie asinunciare nō
desistunt. isti itaqz ad angelorum
numerum currunt. Qui ergo in
baptismali innocentia. et in sinā
li penitentia solum decedunt. vt
ex necessitatis articulo pēpediti
nec confessione. nec satisfactioe.
aliquā addiderunt. hñ quia infi-
mi sunt in meritis ad locum infi-
mum. hoc est ad angelos deputā-
tur. Nō enim negamus eis remā**

assumu nitur. qui post p̄dicta exē
cīa cōtritiōis. cōfessiois. satisfā
ctiois. per que peccā oīa sūt deleta
in artificio se cōstringūt. iduētes
vitā asperā & austerā. & p̄ fortissi
mā resistētiā carni mūdo diabolo
ne iterū illabātur penite nōa for
titer se opponūt. dicētes illud **Cā
v.** Laui pedes meos quō iterū in
quinato eos. exui tunicā meam
quō v̄nduar illa. Omnē ergo cā
nis consolatiōē. mūdi delectati
onē. diaboli persuasiōē fortiter
refugiūt. & eoz opposita sc̄z pena
litatē paupertatē. humilitatē.
potenter assumūt. merito ad po
testatū ordīnē assumūt. nisi em̄
malis fortissime resisterem⁹. cito
nos p̄dicta tria p̄ impugnatō
nez traherēt ad peccā. dicente do
mino **Numeri. xxxij.** Si nolueri
tis interficere habitatores terre
qui remāserint erūt vobis quasi
clauis in ocul et lancee in laterib⁹
Ad huc em̄ post peccatorū remissi
onem permittūtur in nobis reliq̄
e eoz. sc̄z vitia vt in eis exercea
mur. dicēte domino **Judicū. ij.**
Nō deleto hostes tuos anno vno
vt in ipsis experiat israel vt r̄
custo diāt mādata mea. **Vincit A
posto. Ephē. v.** Videte quomodo
caute ābuletis. **Cur** hoc? quia vt
ait **Bernardus** tres hostes habe
mus p̄cipuos et precipituz sua
dētes. carnē mūdum diabolu. ex
quibus duo si aliquādo intermit
tūt nūq̄ tamen penit⁹ dimittūt.
tercius autem diabolus videlic̄
ita inexorabili aduersum nos o
dio coniuuauit vt nūq̄ ab eo in
ducias ad vnius icum oculū ex

torquere valeamus. **Et** subiū
git **Prouide** vigilandū a somnū
ab oculis auferendū. quia latro
nes frequēter obsidēt iter nostrū
toxicatis missilibus formidandi
nullum p̄bō. sus intēptatum trā
seuntes. **Dñs** ergo tribus hosti
bus est tripliciter resistenduz. se
cundum q̄ nos diuersimode ag
grediuntur. sc̄z per abstinentiā
patientiam diligentiam. **Primo**
dico q̄ caro impugnat p̄ concu
piscētiās et carnalia desideria.
semper enim appetit voluptari o
riari. delectari. inersari impū
guari. cui per omnium istorū ab
stinentiam potenter et viriliter
resistamus nichil ex omnib⁹ hīs
admittētes. nisi que adseruēdū
deo ad victum sūt ei necessaria &
restitutum. tenētes corpus vt ait
Per. sicut egrum cōmendatum.
cui multum volenti inuitia sunt
neganda. vtilia vero nolenti īge
tēda. sic de eo agere sicut de nō
suo. sed ei⁹ a quo precio magno
empti sumus. **Secūdo** impugnat
nos mūdus. tribulationes ēbari
ones et multiplices misērias sup
nos cumulādo. nūc mala nobis
inferēs ab amicis. nūc ab imimi
eis. nūc a superioribus. nūc ab
inferioribus. nūc ab equalibus
nūc vero a falsis fratrib⁹. a qui
bus omnibus multipliciter tribu
lamur. que si potenter vincere cu
pimus. ipsa sunt per patientiam
sufferēda. nulli vnq̄ malum p̄
malo retribuētes. qd̄ mon⁹ **Ap⁹ ad
Ephē.** dicēs **Obsecro** vsq̄ digne
ābuletis v̄t nō q̄ v̄t estis cū pa
tētia supportātes iuicē i caritate

solliciti seruate unitatem spūs in
vinculo pacis. **T**ercio impug
nat nos dyabolus lō que facim⁹
quantum preualet vitando. **V**er
sutus enim aduersarius auz vior
piorum hostium impugnationes
nos viriliter euasisse. tātō acris
nos impugnat quāto scit post il
los nullum aliu⁹ superesse. **V**idēs
em⁹ qd p priores hostes ad mala n̄
tēhimur lō ad qd cōamur mitē ipe
die. **Q**d **E**re. expsse declarat di
ces. **A**ntiqu⁹ hostis lō nrā tribus
moois isequiē. scz l i pncipio vi
tando intentionem. vel in medi
o per negligentem actionem. vel
in fine per inanis glorie illaquea
tionem. quorum omnium laqos
per diligentiam euademus. **S**i
igitur super terram a deo potētes
erimus. vt carni per abstinentiaz
mūdo per patientiam. bonis nrīs
operibus per diligentiam occurri
mus. exigentib⁹ nostris mētīs
ad potestatum ordinem assume
mur. **Q**uinto super priores or
dines sunt pncipatus. ad quos
assumentur. qui per priora exerci
tia a malis elongati. et bonis ex
ercitijs emendati nunc in altum
se contrahunt. conuersionem
suam cum deo habentes. et a po
pulari statu longe recedentes di
scūt se nobiliter exercere. vt ex
nobilibus actib⁹ nobilitati aliqū
duce grā in pncipales promoueā
tur. **L**icet autem merita ofluant
ex quibus pncipatus pncipuz
sublimetur. sūt tñ duo qd pncipa
liter et p ceteris omnibus hos adoz
nāt. scz vtuositas et generositas.
vt videlz sint vtuosi et generosi.

Virtuosi in moy claritate. gene
rosi in sublimi nobilitate. **I**n hys
etiā duob⁹ oportet nos spiritalē
pncipē adornare. **C**ū ergo spūales
hoies ex pōictis exercitijs multa
habeāt omnia cū nobilib⁹ pnci
cipibus. vtpote qd sūt a fctis mū
dati per penitentiam. a vitis pser
uati per resistentiam. a populari sta
tu elōgati p pnciam. diuitijs dita
ti per bonorum operuz diligentiam.
nūc supest vt per vtuū flageatū
am fiant clarificati. et p nobilez
psapiaz in pncipales sublimati. **V**e
ergo altius. i. ad pncipales pmoue
amur. **P**rimo exquirede sūt nob
vtutes vnde cresca. int qd pma
et pncipua ē caritas. qd habita om
nes habetur. et qd nō habita nulle
possident. **V**n **E**re. **S**icut multi ar
boris rami ex vna radice pdeūt.
sic multe virtutes ex vna carita
te generant. nec habz aliqd viri
ditatis ramus boni operis. si non
māserit i radice caritatis. **E**x hac
ergo caritate omnes vtutes gene
rant. et generate in ea omnes o
seruāt. **L**icet em⁹ oēs vtutes ex ef
fctū opis diuersi vōbul no inēt.
om̄s tñ in radice caritatis no ine
nūcupant. quā qto nobili⁹ possi
de? tātō clarideluce? et qto sum⁹
feruētiores. tātō sum⁹ apd deū glo
riosiores. **V**n **A**ug⁹. **S**ūma apud
deū nobilitas ē clarē eē vtutibz. **S**e
cda vt⁹ ad pncipatū nos pmo
ues ē clara et nobil psapia. **V**ac
āt nobilitatē ex dei oseqmur visi
tatione. cū em⁹ visitati dīma int⁹ p
sētia illustemur ab eē nrō ignobi
li tcedi⁹ et deo sumo pncipi iā om̄
mur. vni at deo n̄ ipe tñsit i nos

sed flos in ipsum **E**t quia ipse est
princeps regum terre. ideo ei v
niti erimus principes sicut ipse.
Nam ut ait **Ber.** Principum fili
os principes. et regum reges quos
re nesciat. multo magis vnitus
principi deo debet princeps meo
to appellari. **N**am ut ait **Ap.** Qui
adheret deo vnus spiritus est cum
eo. **S**up quod **Aug.** Anima adherens
deo deficit ab eo quod est anima. et fit
vnus spiritus cum deo **E**t iterum di
cit **Cu** inhesero tibi ex omni parte nul
lus erit michi dolor et labor. sed
vina erit vita mea tota plena te
De his principibus dicit **Gre.**
Sunt nonnulli qui acceptis virtu
tibus etiam electorum in hominum me
rita transcendunt. cumque et bonis
meliores sunt electis fratribus pre
cipantur **Q**uo ergo isti sorte suam
nisi iter principatum numeros ac
cipiunt. **S**exto successu numerando
ponuntur dominationes. quibus il
li sociantur qui victis hostibus et
extinctis bonis et malis per omnia do
minantur. cum enim in priori statu
sint virtutibus roborati ut bonum
possint. visitando illuminati ut
quod possunt bonum delectabiliter
consequantur. ex quibus adiuti
tam magnifice se exercent ut re
ctore indigeant prohibente. in
descunt enim in amore dei. in quo
sele in magnis exercet operibus
cuncta que difficilia sancti certami
nis appetunt. acceptis contume
liis gaudent. flagrant desiderio.
subtractis gratiis non torpescunt.
sed forti conatu hec eadem agunt
sine gratia. que aliis vicibus cum
gratia operantur. **H**ec et similia

tam strenue exercentes. ut bona
in habitum transeant et vitia e
neruentur. que si interdum caput
exercent exsufflantur et minime
durantur. ex quo fit ut cum in
his perseuerauerint bonis et malis
intus et exterius feliciter domine
tur. bonis dico ut ad manum ea
tum voluerint habeant. malis au
tem ut ea sine rebellionem amoue
ant. **D**e quibus adhuc dicit **Ber**
nardus. Habent sensus suos exte
riores non duces sed seruientes.
interiores sobrios et efficaces. ha
bent etiam omnino domum et fa
miliam cogitationum suarum sic
ordinatam. ut dicant huic vade
et vadit. alii veni et venit. et seruo
suo corpori fac hoc et facit. ta
les ergo et taliter viuentes bea
tus **G**regorius ordinat ad domi
nationes dicens. **S**unt nonnulli
qui sic in semetipsis cunctis vici
is dominantur ut ipso iure mun
dicie non inter homines vocentur.
quo ergo isti quorum comparatione
ceteri homines ut ita dixerim ser
ui sunt. nisi inter numeros domi
nationum curruunt. ad quorum
fortium ad

Sermo .cxij. **D**e eodem ser
mo quartus.

Qui vicerit dabo ei sedem
te mecum in throno meo
Apo. iij. **D**icit **Ph.** Illi angeli in
quibus est singulariter rectitudo
diuini iudicij throni nuncupant. et
throno dicti. eo quod deus in eis sedet
et iudicia sua decernat et cuncta subie
cta per illos dispoat. **E**xpositio g i

prioribus utamur exercitijs quibus
ad singulos ordines de quibus dictum
est perveniamus. nunc dominus salutem
nostram desiderans proponit nobis
thronos tanquam ordinem iterum alti
orem. ad quem post predicta conandum
et suspirandum nos allicit in verbo pro
posito dicens. qui vicerit accipiet. ac si dicat
Qui vicerit pro dabo ei. et propono
ei ut altius iterum perveniat. ut in
ordine thronorum meum habeat man
sionem. Ad quem qui conari et perveni
re desiderat. oportet eum vitam suam
iterum altius instaurare. et virtutes
thronorum virtutibus vitam suam. ut si
aut illi pre ceteris inferioribus habent
perspiciam cognitionis in iudican
do quod iustum et equum est. sic et nos
ad imitationem eorum discamus in iu
dicando iustum iudicium exercere. Et
patet ordo. quia in predictis dicitur
vita nostra perficere ad perfe
ctionem absolutam. nunc perfecti
in nobis facti debent alia iudicare.
testante apostolo qui ait spiritualis homo
iudicat omnia. unde quod diu sumus
imperfecti dicitur nobis illud **Ecclii**
xxx. Miserere anime tue places de
o. Postquam autem perfecti vitam nostram
dicunt nobis illud **Ecclii. xxix.** Recu
pera proximum tuum secundum virtutem tuam
Si ergo cupimus ad thronorum con
sortium pervenire. omnia ad regulam iusti
cie per cognitionis perspicaciam iudica
remus. hec autem omnia triplici ratione continen
tur. Iudicantes enim debent deo equita
te. nobis utilitatem. proximo pietate.
extra hec tria. scilicet deum. nos. pro
ximum omne iudicium instaurat. **Primo**
dico in iudicando causam dei de
bere ei in omnibus que patimur equitate.
dicentes non solum voce oris. sed omni corde

ois affectu illud **Ps.** Iustus est dominus et
rectum iudicium tuum. subiungentes illud
Gen. xli. Quidam hec patimur. quia
peccavimus in fratrem nostrum scilicet Iheronimum
christum. quem non imitamus imperium e
ius portantes ut iubemur. Hanc con
siderationem habent omnes antiqui pa
tres de iudicio dei. quorum unus sanctus
Daniel dixit. Tibi domine iusticia no
bis est confusio faciei. **Vic Gre.** Deus
qui benigne condidit hominem. nequaquam
iniuste cruciari permittit. nec sine
neglecte perire quod est. qui etiam hoc
quod non fuit benigne creavit ut esset.
Sit ergo semper nostra consideratio quod ni
hil iniuste patimur. quia si deo aucto
re sumus quod nichil sumus. deo regnante
non affligimur iniuste quod sumus. **Secundo**
iudicemus nosmetipsos. attri
buentes nobis in omnibus utilitatem. et
lucem diei iudicantes nos indignos.
sicut Abraham loquens ad dominum dixit.
Loquar ad dominum meum cum sim cinis
et pulvis. **Ps.** Miser factus sum cinis
et pulvis. tota die consistat ingrediebatur
Itē. ij. Esore. **iii.** Peccata nostra mul
tiplicata sunt super capita nostra et ini
quitates nostre exaltate sunt usque ad
celum. Ad hoc iudicium nos tra
here cupiebat dominus cum Ma
thaei dicebat. Cum feceritis omnia
que precepta sunt vobis. dicite
servi inutiles sumus. quod debuimus
facere fecimus. **Vic Ben.** Diligit
deus animam. que in conspectu eius est
sine dissimulatione iudicat semetip
sam. idcirco iudicium non habet nos a no
bis exigit. quia si nosmetipsos iudica
verimus non utique iudicabimur. **Tercio**
iudicemus omnem proximum in de
vota pietate. omnia proximorum sanctam pie
tatem et caritatem imitantes. et in bona parte

diuicantes. in quo seruabim⁹
nature et scripturę mādātū qđ de
p̄mo nobis p̄cipit obseruāduz.
scilicet qđ tibi nō vis fieri alii ne
facias. qz si proximū v̄t nos diligi
mus. hūc i bonis sicut nos iudica
ri cupimus iudicam⁹. vñ in lege
p̄cipit. **E**qualis ponderis erūt
oīa. v̄t videlz in bonis iudicē⁹ p̄x
imū sicut nos. et in malis iudicē⁹
hos sicut proximū iudicamus
Si ergo conseruabim⁹ iustuz iudi
cium inter nos a deū a inter nos
et p̄ximū regulā diuini iudicij
pro nostra possibilitate obseruari
tes merebimur sedere in thronis
aī domino. de q̄ legit **D**eus qui se
des sup thronos et iudicas eq̄tatē
Item ē aliud iudiciū q̄ mēbimur
ad thronorū osortia sblimari. si
scilicet p̄ sp̄m veritatis t̄to sum⁹
vitatis luie illustrati v̄t p̄fūda q̄
q̄ v̄l ex defū vel p̄fū hominib⁹
p̄ueniētia sci⁹ p̄ discretiōis sp̄m
sapiēt discutē a veraciter diuici
rare. qđ p̄prie ad rectores ecclesie
p̄n̄z quorū iudicio statur et p̄
oīa consēt. **V**ñ eisde rectorib⁹
p̄cipit **L**eui. x. v̄ dī. qz debebāt
habere sciam discernendi int̄ sc̄m
et p̄phanum int̄ pollutū a mūdū
Naz v̄t ait **A**postol⁹. i. **C**orinthe
oz. ij. **S**p̄s oīa scrutat etiā pro
funda dei. **D**e hys ergo qui ad or
dinē thronorū veniūt dicit **G**re
go. **S**ūt nōnulli qui dū se vigilan
ti cura d̄nudeāt dū se sollicita in
tentōe discutūt. hoc i munere ac
cipiunt. v̄t iudicare recte alios
possint. quorū p̄fecto mētib⁹ duz
diuina contēplatio p̄sto est. in
hys velut in throno suo dñs presi

dens. aliorum facta p̄ eos exami
nat et cuncta mirabilē de sua se
de dispēsat. qđ ē ego isti msi thro
ni sui conditoris sunt. vel quo ni
si ad supernazum sedium numerz
ascribūti. **E**xper quos dum facta
ecclesia regitur plerūqz de quibus
dam suis infirmis actibus alij iū
dicantur. **S**equitur octauus or
do. scz cherubim fursū ascendēdo
qui plenitudo scie iterpretatur.
in quē a thronis illi h̄p̄es p̄mouē
tur. qui p̄ gratiam promouent
tem et p̄ affectum int̄me deuoti
ōnis conātem. ad plenā et perfe
ctam sciētiam promouent. **P**le
nam autem et perfectam illaz scie
tiam dicim⁹ quando oīa exerciti
a ad deum p̄tinentia scimus ad
faciendū. a cum hoc afficimur ad
volendū. et ad supremum dei
beneplacitum exerceōduz. verbi
gratia. **S**i contingat esse in delictis
i diuitijs. in paupertate. in hu
militate. in actiōe in tribulatiōe.
in obedientia. in patientia. hęc o
mnia ad perfectam dei volūtatē a
ad supremum eius beneplacitū
faciamus. **N**am sciētiam **P**au
lus gloriatur se habuisse ad **E**p̄he
se. n̄. scribens cum dixit **E**go di
dici in quibus debeā sufficiens eē.
scio enim humiliari. scio habunda
re. vbiqz in oīib⁹ institutus sum.
scio faciare et esurire et habunda
re et penuriā pati. omnia emz pos
sum i eo qui me confortat. **N**ota
biliter autem in hęc duo simul con
iungo scilicet scire et velle facere
a afficere. qz mlti mlti sciūt ad q̄
tū faciēda n̄ afficiūt. a idcirco tal
sciētia non ē plena. **I**n hys ergo

diobus plena et perfecta constat
scientia. neutrum autem sine altero. quia
scientia inflat sine affectu. affectus vero
sine scientia precipitat. **Vic Berni.**
Quo zelus vehementior perfusior quam ca-
ritas. eo vigilantior opus est scientia quam
zelus tempore. spiritum regat. ordinet ca-
ritate. **Vt** autem hanc plenitudinem
scientie secundum omnem ambitum scien-
tie describam? **Sciendum** quod ex triplici
bono consistit. scilicet ex affectione. e-
lectione. operatione. **Primo** dico
quod constat ex affectione spirituali. scilicet
quando singula nobis sapiunt sicut
sunt. **Tunc** enim dicitur sapientia. i.
sapida scientia. quod contingit cum peccata
nobis sapiunt tanquam pessima ma-
la. temporalia vero tanquam vana ca-
duca et prope nulla. deus vero et eius
bona tanquam optima. **De** his dicit
Bernardus. Inuesti plane sapientiam si pec-
cata tanquam pessima mala desinas. si
huius vite desiderabilia parvipen-
das. si eternam vitam toto desiderio
occupas. **Secunda** pars huius
plene scientie constat in electione. ut se-
cundum iudicium saporis eligamus quod
sapor optimum iudicauit cum contem-
tu contrarium. ubi gratia. **Quia** sa-
pientia iudicat animam corpori. eternitatem
tempori. deum quem est bonum optimum bonis
transitorijs preferendum. statim ad iu-
dicium sapientie bona malis preferamus
pariter et eligamus. eorum contra-
ria abhominabilia respicientes. **Bernardus.**
In bene affecta mente non dubium
quin dilectio hominum dei dilectio
proponatur. et in hominibus ipsis perfecti-
ores inferioribus. celum terre. et
nitens temporis. anima carnis iusto or-
dine preferatur. **Tercium** constat in
operatione. ut videlicet manus

applicemus ad opera. laborantes
et operantes omni diligentia et co-
nato. ut qui bene sapiunt. et que ex
iudicio veritatis tunc optima sunt
electa. ex dei misericordia et nostris
meritis consequamur. **Nam** ad conse-
quendum ea que affectus saporis
optima iudicauerit. vel que elec-
tio approbauerit non sufficiunt pri-
ora duo. scilicet affectio et electio. nisi
eisdem operatio adiungatur. **¶**
Sequitur nonus ordo videlicet se-
raphim. qui ut ait **Isidorus.** ardentes
et incandescentes interpretantur. **Illi** homi-
nes ergo ad hunc ordinem assumuntur
tunc. qui ex merito sanctitatis in-
diuino amore vehementer ardent.
et ex ignitis verbis suis tanquam ex
scintillis alios sibi accendunt. **Hunc**
autem ardorem supremi angeli. scilicet
Seraphim ex causa sunt triplici con-
secuti. scilicet ex immediatione.
approximatione. nobilitate dispositi-
one. **Primo** dico ex immediatione.
quia inter eos et deum nulli ange-
li intermedium sunt locati. et ideo
flamma diuini amoris immediate tan-
git eos. **Secundo** **Seraphim** pro omnibus
alijs deo sunt proximiores. scilicet au-
tem quanto aliquid ignis proximum
tanto vehementius incandescent. et quanto
aliquid quod capax est lucis proximum
est luci tanto lucidius et clarius eni-
tescit. **Tercio** pro omnibus ardet
ex nobilitate dispositione. quia diuino
igni tantum ex naturali quam gratuita dispo-
sitione sunt conformiores. et ideo ex di-
uino igne sunt ardentiores. **Qui** er-
go tanta deuotione flagrat. ut ad
ordinem seraphim post hanc vitam
cupiat collocari. oportet imo ne-
cessarium est ei in hac vita diuino

igne inflammari. ut in deo totus ignitus ad edificationem proximo
ba ignea tanquam scitillas profereat.
ex quibus et ipsi accensi in deo ar
deant. sicut hi qui verba diuini
ignis. scilicet ihesu christi audientes dix
erunt **Luce. xxiiij.** Nonne cor nos
strum ardens erat in nobis dum lo
queretur et cetera. Ad quem ardorem
consequendum oportet nos predi
ca et vite nostre esse vere ut vide
liz per immediationem proximitatis
dispositionem domino inheramus. Pri
mo ergo domino immediate ad
heremus. si omnia que suggillant
conscientiam tam de vitis quam de pec
catis et medijs tollimus. quibus
sublatis deo immediate coniungi
mur. quia nichil nos preter solum
peccatum a deo diuidit **Vnde Psal.**
ie. Iniquitates vestre diuiserunt
inter vos et deum. Secundo coniu
gamus nos deo. quanto proximius
possumus. quod per intimam contem
plationem et per vim intime deuoti
onis fieri potest. quia quanto altius
in deum etigimus tanto ei vicini
us coniungemur. **Vnde Ps.** Acco
dite ad eum et illuminati eritis. Ter
tio ardebimus in deo ex nobilio
ri dispositione sicut patet in ma
teria ignis. quanto enim ligna sunt
aridiora et ad comburendum di
spositiora. tanto ignis flammam
tribuit lucidioram. Sic ligna diu
ini ignis bona sunt opera et virtu
tes. que quanto sunt plura et a
ridiora ab omni succo carnalita
tis deo exhibita. tanto ad ardorem
diuini ignis erimus dispositiores.
quia sicut dicit **Sapiens** Vbi non
sunt ligna ibi deficit ignis. De quo

ardore dicit **veritas** Ignem veni
mittere in terram et quid volo nisi
ut ardeat. **Quem nobis et cetera**

Sermo. cxiij. **De omnibus sanctis.** **Sermo quintus.**

Beatissimi qui habitant in do
mo tua domine in secula
seculorum laudabunt te
Ps. xliij. Dicit **Boetius** in libro
de con. Omnis mortalium cura
quam multiplicium studio labor
exercent. diuerso quidem calle pro
cedit. sed ad vnum tamen beati
tudinis finem nititur peruenire.
ad quam cum omnis homo tam
naturaliter quam gratuite perue
nire desiderat. ideo in huius diei
euangelica lectione dominus sa
lutem nostram desiderans scalam
nobis erexit. in qua duce gratia
ad beatitudinem possumus perue
nire. Est autem sciendum quod triplex
est beatitudo large sumpto nomine.
a qua denominatione homines tri
antur beati. Sunt autem beati
qui ad regnum celorum sunt vocati.
beatiores qui re et nomine a bea
titudine sunt denominati. beatissi
mi qui in celesti regno iam sunt lo
cati. De primis dicitur **Apoca. xix.**
Beati qui ad cenam nuptiarum
agni sunt vocati. De secundis dicitur
Mat. v. **Beati** pauperes spiritu quod de
fens dicitur verbum appositu. scilicet **Beati**
qui habitant in domo. et cetera. primam et vl
timam relinquentes. de secunda be
atitudine quod dominus dederit perse
quamur. **De** itaque salutem nostram desi
derans sublimiore viam nobis proponit per
quam ad maximam vite scitatem in hys

tpe et maximum p̄miū qđ dattu
rus est deus in p̄zia possum? pue
nre. **C**ui? doctrine excellentia in
forma x̄p̄e sic lectionis euidentissi
me declarat. in q̄ sic dicit. **V**idēs
ih̄esus turbas ascēdit in mōtem
zē. In quib? vt diximus hui? vie
sublimitas declarat. **N**ā in turbe
relictione. mōtis ascēsiōne. salua
toris sessione. discipulorū accessio
ne. oris apertōe innuit qđ supra
modū doctrinā maximā et digni
tatē excellentissimā erat doctur?.
quā per modū scale octo gōibus
inertis p̄ponit. ita dicit. **B**ti
pauperes spū. Cuius beatitudis
causā subiūgit cū dicit. **Q**m̄ ip̄sō
rū est regnū celorū. De h̄is pau
peribus **P**rouer. xij. **M**elior est
paup̄ sufficiens sibi q̄ gloriofus in
digēs pane. De quo ibidē dicitur
xij. **E**st q̄si diues cū tñ nil h̄eat.
et est quasi paup̄er cum in mltis
sit diuitis. De qua paupertate di
cit **B**er. **Q**uid tā absconditū a secu
lis. tā inauditū et difficile ad cre
dendū. qđ paupertatē esse bt̄am. cū
pene omnes pauperes ab oibus
infelices reputētur **A**ttñ veritas
loquitur q̄ nec falli nec fallē p̄t.
sapientia loquitur q̄ oim̄ que sunt
in celo et in terra iustā h̄z cōsidera
tionē. estimationē. p̄d̄erationē.
ipsa est q̄ dicit. **B**eatī pauperes
spū. **S**ic vos insensati filij adam
diuitias queritis diuitias desidera
tis vsq; adhuc. cū iā bt̄itudo pau
perū diuinitus sit emendata. pre
dicata sit in mūdo. credita sit ho
mimbus. **Q**uerat eas paganus.
q̄ sine deo uiuit. querat iudeus q̄
terrenas possessiones accepit pro

munere. **S**ed qua fronte magis
aut qua mente xp̄ianus diuitias
querat. postq̄ christus eterna ve
ritas dei sapientia beatos paupe
res p̄dicauit. **Q**uouſq; ergo filij
alieni vanitatē loquetur os v̄m
vt beatū dicatis populum cui h̄c
sunt. cū filius dei aperies os suuz
locutus sit veritatem. beatos esse
pauperes. et de diuitibus. **V**ea
aut paupertas in tribus cōsistit scz
in p̄fūda hūilitate. deſpecta con
tēptibilitate. et rez defectibilita
tē. p̄ quibus vere pauperes tria
maxima bona recipient. que de
us dare poterit in celo et i tra et
in p̄ſenti tpe. in iudicio et in ce
lo. **N**am ex p̄fūda hūilitate dat
eis deus optimum qđ in hac vita
dare poterit. scilicet grām. sic em̄
S̄z **J**acob. iij. **D**eus superbis resi
ſtit. humilibus autē dat gratiam
Pro ſcdo scilicet deſpecta cōtem
ptibilitate dat deus optimū quod
dare poterit in iudicio scilicet iu
diciariā potestatem. vt assessores
cum xp̄o iudicent totū mūdum.
vt sicut ip̄i viles et abiecti sunt
ab hominib? iudicati. sic ip̄i sub
limū colla p̄pria vtute calcabūt.
qui sic cōculcati dicent in iudicio
illud **S**apie. v. **N**on sunt quos alij
qñ habuim? in derisum et in limi
tudinē improperij. nos insensati
estimabamus vitam illoz insani
am et finē illoz sine honore. ecce
quomodo computati sunt inter fi
lios dei et inter sanctos fors illo
rum est **C**ui consonat illud **P**sa.
xlix. **V**ultu in terra dimisso ado
rabunt te et puluerem pedum tu
orum lingent. **P**ro tercio scilicet

reꝝ defectibilitate dat dꝛs optimū
qđ ē in regno . optimū autē est non
q̄libꝫ portio regni s̄ totū regnū .
p̄t qđ dꝛi p̄nti b̄ti paupes sp̄uac̄
hoc etiā p̄dictis est adiciēd . qđ hęc
paup̄tas nō solū dꝛ esse in reꝝ re
lictōe s̄ eē in fructōis abdicatiōe .
fūt em̄ multi q̄ volūt eē hūiles s̄n̄
desp̄cū . paupes sine defectu . **C**
Secūdo b̄ti dicunt mites . h̄ beatū
tudinis cā statim subiūgiē cū iheru
salem qm̄ ipsi possidebunt terram .
Quā t̄ram **B**ern . de corpore s̄rō
exponit sic dicens **V**āc t̄ram ego
corpꝫ n̄m̄ intelligo . quod si vult
possidere anima . si regnare deside
rat supra mēbra sua . necesse est
vt sit ip̄a mitis a superiori suo sub
iecta . qm̄ tale iuenit suū inferiꝫ
quales se exhibuit suo superiori .
armatur em̄ creatura ad vlciscē
dum creatoris sui iniuriam . et i
deo nouerit aīa que rebelle inue
nerit corpus suū se minꝫ q̄ debu
erit superioribꝫ p̄tibus esse sub
iectam . mansuefeat ergo et mite
scat et humilietur sub potēti ma
nu alāssimi ad omneꝫ corporis et
sp̄itus molestias pie et benigne
et cum omni mansuetudine sine
omni impatientia a murmure sul
ferendam . quod si fecerimus cō
tinuo corpus nostrum inueniemꝫ
obediens et subiectum . **V**eritas
em̄ ē que promittit **B**eatū mites
quoniam ipsi pos . ē . **N**ec autem
beatitudo necesse sequitur adpre
missa . quia vt apt **B**ernar . **P**au
peribus relinquentibus omnia p̄
ter deum prima solet occurrere
tēptatio de molestijs a afflictōe
carnis **Q**uid autē paup̄tas p̄dicat

si paup̄ p̄t deū factus in inuēni
ratiōꝫ et impacientia p̄t penuriā
defectuum deueniret factus ex
alpanis a ipaciēs discipulꝫ . **E**t iō
ouemētissime p̄ regni p̄missionē
qđ p̄ paup̄tate p̄mittit aliud reg
nū dat sup̄ corpꝫ nostrū in arā
et in viaticū . vt secundū p̄missio
nē scripture p̄missionē h̄amꝫ vi
te eꝫ q̄ nūc ē pariter et future .
vt de exhibitiōe p̄sentiū certa sit
a firma expectatio futurorꝫ . ne i
mititate ipaciētes facti p̄mā pro
missionē scilicet regnū celorū per
damꝫ . **D**e hac ergo b̄titudine tā
breuē percurramus . p̄mo de eiꝫ
descriptōe . scdo de eius exēcitati
one . tercio de eiꝫ nobilitate . **I**n
h̄s . n̄ . tribus tota in virtutem
huus beatitudinis cognoscemus
Describitur autē sic **M**ansuetudo
siue mititas est animi tranq̄llitas
que nulla incurrentiū rerū tribu
lacione agitat . **I**tem alia de scrip
tō . **M**ansuetudo ē dulcedo aī que
nulla amaritudine vincit . **U**me
mitis dicit que nulla asperitas affi
cit sed amaritudinē vt dulcedinē
eq̄mmit portat . **V**nde mititas est
signū plene sanitatis corporis et
aīe . a iō dꝛi terrā corporis sui potē
ter vt dñs possidere . quia malum
vt bonū . amarū vt dulce suscipit
indifferēt . **S**ecūdo dicēdū de eiꝫ ex
ercitatione q̄ tā tacta ē in parte .
Nec autē mititas in t̄bꝫ exerciens
continēt . **O**īa enim aduersa aut
a deo vl̄ a pximo vel ab adūsario
sunt inueniē . **Q**ui ergo h̄c b̄tita
dinem cōsequi desiderat necesse
est vt aduersa q̄ a deo sine mu
tationē . q̄ a pximo sine mali re

tributi one. q̄ ab adūsario sine cō
sēsus inclinatioe sufferāt. ita vt
nulla furoris accēsiōe t̄bētur. nec
mordaci impaciētia agitē ē. sed in
aī bōmitate uigīt p̄seuerēt. **Tec**
cio dicēdū ē de ei⁹ nobilitate cui⁹
nobilitas ex hoc patz qz ei⁹ ma
gīstēiū deus sibi p̄ ceteris v̄tutib⁹
serua uir dicens. **D**iscite a me qui
a mitis sū et humilis corde. secūdo
qz mitis singularit̄ placēt deo.
hic. **Ecc**. i. dicit. **B**ōplacitū ē de o
fide s̄ a māfuetudo. **V**n qz moyses
fuit māfuetissim⁹ ideo singularit̄
meruit p̄ ceteris p̄phetis et patrib⁹
dñi familiaritatē. **V**ic. **Num**. i. xij.
dñs ad aarō a ad mariā dixit. **S**i
q̄s fuerit int̄ vos p̄pheta domini i
uisione appebo ei. p̄ sōmū loquar
ad ipm̄. a tñ talis seru⁹ me⁹. **M**oy
ses. q̄ i om̄i domo mea fidelissi
m⁹ ē. ore enim ad os loquor ei. et
palā et nō p̄ emigmata et figuras
dñm̄ uidet. **C**ui⁹ gracie aliā cali
fā n̄ legim⁹ n̄ q̄ bibicem dicit. **E**āt
moyses uir im̄tissim⁹ sup̄ oēs qui
morabanē in terra. **S**e q̄ ē t̄cia b̄ti
tudo. s. b̄ti q̄ lugēt qm̄ ipsi sola
būt. q̄ n̄cīo sēq̄t ad p̄dicta. vt cū
pene impossibile sit qm̄ molestia pau
ptatis impaciētia mitatū interdū
aliq̄d surripiat. p̄ deuotiōez luct⁹
ne p̄cōe due b̄titudines euacuet̄
ablual. **V**erū qz i p̄cedētib⁹ de v̄tu
tute a efficacia luct⁹ dictū ē iō h̄c
p̄tūcūlā obmittētes de solatiōe q̄
p̄mittit̄ luctui aliq̄d breuīt̄ disse
ram⁹. s. de solatiōis diuīitate.
securitate. ueritate. **D**iuītas autē
solatiōis q̄ luctui p̄mittit̄ ex di
uersitate trahit̄ luct⁹. alij em̄ lu
gēt ex strit̄iōe. alij ex cōpassiōe.

alij ex deuotiōe. et secūdū h̄c di
uītatē etiā solatio variat̄. **L**ugē
tes aut̄ ex strit̄iōe solāt̄ p̄ spē re
mie et remissioez. lugentes uero
ex opassiōe cōsolant̄ p̄ spē de dei
miseratiōe. lugētes uero ex deu
otiōe cōsolant̄ de it̄na dei dilectiōe.
Secūdo dicēdū ē de solatiōis se
curitate q̄ trahit̄ multipliciē ex
scrip̄ta. **V**inc ē qd̄ dicit̄ **Th**ob. in
Hoc p̄ certo h̄z oīs q̄ colit̄ te. qz si
uita ei⁹ p̄batiōe fuerit coronabi
l̄. si in t̄bulatiōe fuerit liberabi
l̄. qz post t̄pestātē trāq̄llū facis et
post lac̄matiōez gaudiū infūdis
Vinc **Ap**. 9. 7. **C**orin. i. **B**ōdicit̄ us
ds. vsqz. q̄ solat̄ vos i os t̄bulati
one vr̄a. **T**ercio d̄dm̄ ē de solatiōe
om̄i s̄ uitate. uera aut̄ solatio offi
stit̄ i d̄me p̄ntie fruitiōe. **N**ā de oīz
creatarū solatiōe d̄z **J**ob. xvi.
Consolatores onerosi oēs uos e
stis. **S**up̄ q̄ **Gre**. **V**erā solatiō ē.
q̄ de creatore nō de creat̄a sc̄ipi
tur. ad quā solatiōz uerā a falsā
disc̄nēdā dicit̄ dñs p̄ p̄phetā **Ysa**.
li. **E**cce ego ipse solabor uos. de
q̄ dicit̄ **Ber**. **Q**uid ē solatiō. grā
deuotiōis a suauissima delectatio
boni a gust⁹ sapie h̄ez exigu⁹. q̄b⁹
interi benign⁹ dñs afflictā referi
gerat aiaz. s̄ gustus ille n̄ aliud
ē q̄ irritamētū desiderij a incētūū
amoris. **S**z qz luct⁹ a e⁹ solatiō n̄
lois opibus fulciat̄ facillie euane
scit. iō dñs q̄rā b̄titudiez s̄biūgit
dicēs. **B**ti q̄ esuriūt et sitiūt iusti
ciā qm̄ ipsi sat̄abūt. **S**z qz iustitiaz
oēs v̄tutes opletētē picē acq̄rē n̄
possum⁹. iō ds̄ descendēs nobis
h̄c b̄titudinē n̄ posuit i opatiōe.
s̄ in e⁹ esurie et affectiōe. vt cuz
vi

parum de iusticia facere valeat
saltem q̄ iusticiam desiderat sit be
atus. De hac ergo beatitudine du
o breuiter perstringat. scz de esu
rie iusticie. et de saturatiōe. Est au
tem esuries vehemens desideriuꝝ o
perandi iusticiam. Vehemens aut̄
dixerim. vt p̄ nimia esurie oīa q̄
possum⁹ faciam⁹. et ad hoc p̄ nim
o desiderio āplius operandi oīa que
facim⁹ p̄ nichilo reputem⁹. et ex
tali esurie ds iudicat nos btōs.
Hanc esuriē monuit dñs cū dice
bat Cum feceritis oīa que p̄cepta
sūt vobis. dicite hui iuiles sum⁹
Sequitur. qm̄ ipsi satabūē. Sata
mur aut̄ de oib⁹ bonis q̄ datur⁹
ē nob̄ dñs si dñe iusticiam opere
implemus. Nā p̄t solā esuriē iu
sticie hic de scriptā dat nob̄ dñe
premiū qd̄ daret nob̄ si dñem
iusticiaz perfectissime facerem⁹.
nec habem⁹ vñ causemur. sed vñ
tota deuotiōe in grāz actiōe vsē
mur. Quia si facim⁹ qd̄ possum⁹.
et qd̄ nō possum⁹ solūmodo esuri
mus. benign⁹ de⁹ reputat nos d̄
nia fecisse. et rem unerat nos ac
si oīa ope implesem⁹. qd̄ cū rarū
videatur difficulter credit. iō ne
cesse ē vt fortissimis auctoritati
bus hoc probe⁹. D̄ em̄ Deutēo.
xi. Omnē locū que calcauerit pes
rester vñ erit. vñ eas pedē affem̄
desiderij. q̄ scilicet affēs ad quecūq̄
bona dei se extēdit illa sine dubio
dāt nob̄. **H**inc Pro. x. Desideriū
suū iustis dabit. Quod apertius
ibidē. xi. d̄. Desideriū iustorū oē
bonū. Iusti aut̄ sūt qui de iusticia
qd̄ possūt faciūt et t̄dū esuriūt
vt dictū ē. **H**ic Aug⁹. Nō qd̄ sis

sed quid esse desideras attēdit de
us. si tñ tu q̄tū potes satagis.
vt qd̄ nō es eē meraris. **H**ic Gre
go. **B**ona vota quoties effem̄ p
cipiūt multiplicat. Ac si dicat De
sideria n̄a in eo q̄ multiplicat dāt
nob̄ euīdēs signū q̄ ea q̄ desideā
m⁹ sint nob̄ data. **H**ic Ber. **S**ūt
multi q̄ tota vita sua tēdunt sed
nūq̄ pertēdūt. quib⁹ tñ si pie p̄
seuerauerint statim vt de corpe ex
eunt reddūt qd̄ in hac vita eis di
spēsatorie ē negatū. illuc pouen
te eos sola grā quop⁹ tēdebāt ip̄i
cum grā. Et q̄ talibus videt q̄
parū pficiat de iusticia iō ds qm̄
to dirigit eos ad miam dicit. **C**
Bt̄ misericordes qm̄ ip̄i miaz s̄
sequēt. Ac si dicat Quia p̄t ip̄se
ctiōne iusticie deuotis hoib⁹ mīa
videt eē necessāia. quā qui c̄secuti
desiderāt debēt suis pximis miaz
exhibere. Ipsa em̄ mīa dei p̄ no
strā miaz impetrata tollit a nob̄
omne miserā quā cōtraxim⁹ vñ
cumq̄. Quale aut̄ miaz et cui px
imo exhibere debeamus require
in sermoib⁹ de tpe scilicet. Estote
misericordes. lxx. et Misereor su
per turbam. lxi. **S**equitur sex
ta beatitudo. **B**eatī mūdo corde
quomā ipsi deū videbūt. Cum em̄
per priores btitudies ab oī ipuri
tate purgamur. qd̄ ex hac puri
tate premij cōsequimur. in hac sex
ta beatitudine nob̄ innuit̄ auz d̄.
qm̄ ipsi deū videbūt. **D**uo ego bre
uit̄ hic tanguntur. scz. de cordis
mūdicia et dei visio. **S**ed q̄s gloria
tur mūdum se habere cor. cum il
le mūdissim⁹ p̄ ceteris. **J**ohānes di
cat. **S**i dixerim⁹ q̄ peccatū non

non est. Sed dēscendit nobis dei
benignitas. a tali mūdicia quā
nostris exercitijs consequi possu-
mus est contentus. Ille tamen ut
ap̄t Criso. habet mūdium eoz qui
vtriusq; hōis motibus mitigatis
passiōes nō respicit sed ignorat.
et qui naturali cursu bonozū op̄e
sū omunitus crucifixus ē mūdo.
et cui crucifixus ē mūdus. ad quā
mūdiciā adiuuante gratia vtriusq;
possumus peruenire. Est autē tri-
plex mūdicia cordis. scz innocētie
penitētie. attestātis scie. **Prima**
est eoz qui ab infātia se a crimi-
nibus mortaliū peccatorū custodi-
erūt. De qua r̄icitur **Job. xxvi.**
Donec deficiā non recedā ab inno-
centia mea. iustificationē meam
quā cepi tenē nō deseraz. neq; re-
phēdit me eoz meū i oī vita meā
Item Thob. in. dixit Sara. Tu
scis domine quia munoā seruauī
animam meā ab omni cōcupiscē-
tia. nūq; auz ludētib; me misuī.
neq; cum hys qui in leuitate am-
bulant participem me prebui.
Seda cordis mūdicia est peitenti-
um. q̄a si peccauerit p̄ fortissimā
tamē priaz peccā ead absterferūt
Qd̄ p; p̄ scripturā a figurā. p̄ fi-
gurā in filio p̄digo qui r̄uersus
ad patre; indut; fuit stola p̄ma.
Per scripturā iez; p; Vnde p̄ sa. i.
Si fuerint peccā vrā ut eocērum
quasi nix de albabuntur ac. Vnde
Magdalene penitētē dicit. dimit-
tē tibi peccā tua. Tercia mūdicia
ē eoz. qui sup remissionē pecca-
torū suoz; spūs sancti testimoni-
um int; i scia acceperūt. quozū
vnus fuit Ap̄. q̄ licet diceret se

blasphemū a persecutōe ecclesie
et precipuū peccatorem. itus tñ
in scientia a spiritu sancto secu-
ratus dixit. nichil michi scia; fū.
Sequit̄ fm̄ mēbrū. Quā ipsi deum
videbunt. Est autē t̄plex deuisio
q̄b; mundicordes p̄ ceteris limpi-
dus vidēt deum. scz corporalis.
Spirituālis. eternalis. Prima
dei visio est. cum rōmādo p̄ cre-
aturas im; in creator; agnoscen-
tes in creatis certissime creatorē
Nā in creaturaz magnitudine di-
potentiā. in earum mltitudine
dei sapiētā. in earū vero pulchri-
tudine dei bonitatē a clementiam
agnoscimus euidenter. Vñ Ap̄
Ro. i. Inuisibilia dei a creatura
mūdi. p̄ ea que facta sūt intellcā
aspiciūtur. Seda mundicordes
deū vident spiritaliter. qd̄ cōtin-
git cum deus qui spūs ē visitās
aiā p̄ suā presētiā sentit et in-
telligitur. Dicit em̄ Bern. O deus
meus intelligentia mea. Videre
ergo deum dicimur cū ei; presē-
tiā in aiā p̄ intellectū vtriusq; p̄-
cipim; a sentim;. Cum em̄ scdm̄
Johāne. Deū nemo vidit. nq;.
ipm̄ ergo videre dicimur cū ipm̄
agnoscim; iā p̄sentē. sic i coi mō
loquēdi auz aliquā rē gestā nāra-
mus dicim;. vides hoc. i. intelligis
hoc. Sed obicis. cū de; vbiq; sit.
quō q̄si singulāi mō e; p̄ntia sc̄ti-
tur. Ad qd̄ r̄spōdet Bern. dicens
Dicā deū sponsū aiē put vult r̄i-
te ad animam. a iterum dimitte
raz. tantum ut sensu anime non
verbi motu ista fieri sentiamus.
verbi gratia. Cum sentat gratiaz
agnoscit presētiā. cum non

absentiā cōquēritur. Sic in pposito
videre accipim⁹ p sentire. Ad quā
visionē hortat nos dñs cū dicit.
Vacate et videte ac. a itez. Cu
state et videte ac. Tercia visio est
et dicitur eternalis q̄ nuda veritate
facie ad faciē deū videbim⁹ in eū
nū. De qua Job. xxxij. Videbis
faciē eius in iubilo ac. et iteruz
xix. In carne mea videbo deum
saluatorē. **Vinc Ber.** Visio futu
ra stat qz forma stat que tūc vide
tur. nec vllā capit ex eo qd est fu
it vel erit mutationē. et ideo nō
erit illi tñsmutacō nec vicissitudi
nis obumbratio De hys trib⁹ vi
sionib⁹ dicit **Ber.** Ois forma va
rietatis atq; innumeritas spēz
i reb⁹ vidētis. qd nō qdaz radō dei
tatis mōntes qdē qvē sit a quo
sūt. nō tñ diffimētes quid sit Ita
qz de ipso vides. s̄ nō ip̄s. cū autē
de eo quē non vides cetera vides.
scis indubitanter existere quē opz
inquirere. vt inq̄rentē nō fraudoz
grā. et negligentem nō exauset
ignorātia. vnz hōc gen⁹ videndi
cōe est. ecce p̄ma visio. sequit̄ in
p̄deā auctoritate. **Sz** ē d̄ma inspe
ctio eo differētior a p̄ori quo inte
rior. cū p̄ semetip̄sū dignetur iūse
re de⁹ aiā querentē se. neq; aiā
scā spūaliter affecta piter et dile
cta cōtēta erit p̄ori. visioe. nisi spe
ciali p̄rogatiua int̄inis illū affecti
bus atq; ipsis medullis cordis ce
litus illap̄sū suscipiat. habeatq;
p̄sto quē desiderat nō figuratū s̄
infusū. nō apparētē sed sufficien
tē. nec dubiū quin eo iocūdiorez
quo intus nō foris p̄sentiorē. ecce
sc̄da visio. seq̄t. **Nō** tñ adhuc illū

dixerim app̄e sicuti est quīs nō
mino aliud hōc modo exhibeat q̄
qd ē. sed tunc faciē ad faciē sicuti
tē. nō in speculo et emigmate sic
modo sed nuda veritate. tantum
distans a p̄oribus q̄tū veritas a
fide. etnitas a tpe. hōc de terna
visione sufficiant **Verum** qz mise
ricordis et tali modo deū vidētes
in seipsis sūt per om̄ia quietati de
bent p̄ximos pacificare. quippe
quos tenētur diligē vt seip̄s. **i**
deo sequit̄ septima beatitudo
Beati pacifici quoniam filij dei cō
būtur. Sunt autē tria genera ho
minū. scz pacem iam habētium.
et dicunt̄ iā patientes. alij pacē
iā retinentiū vel recipiētiū et dicit̄
tur pacati. alij autē pacē facienti
um et dicit̄ur pacifici. **U**n ergo
qui pacē nō idigēt. quippe qui ē
ā quiete possident et perfecte. de
bent et paci p̄ximorū. vt int̄ deū
et homines. homines et homines
pacem faciāt. tanq̄ fidelissimi me
diatores. qd qui fidelit̄ fecerit ex
hōc ipso merebūtur dici et esse fi
lij dei. imitātes eū q̄ de celo venit
ad trā vt ea q̄ in celis et in terris
sunt pacificat⁹ **De** quo dicit **Ap⁹**
Collo. i. Placuit deo per eū. scz fi
lium recōciliare om̄ia. in ipso pa
cificans per sanguinē crucis ei⁹
sive que in terris sine que in cel
Verū quā p̄ve omnes sancti in
se iam per grātiā dei sacrificati
cōtēti sūt p̄pria salute. pauci sūt
qui p̄o veritate et iusticia opponē
se audeāt. iō ad plenā et perfectā
cōsummationem ois s̄ctitatis se
quitur. viij. btitudo eū cludit.
Bti q̄ p̄secutionē patiūt propter

iustitiam autem. Quam beatitudinem si consequi volumus. necesse est ut nec fracti adulatione proximorum. amore amicorum. timore maiorum. pro defensione iusticie nostre vel aliene vel quod ad mortem decertemus corpus et animam si necesse fuerit exponentes. pro hoc subiungit **Ver.** dicens **Wis** omnibus expletis ad heremum domino et unum spiritum cum eo efficiamur. **hec** dirupimus nubes et transit ordo. hic reuelata facie gloriarum dei speculamur. hic dulcedo spiritus cordis suauitas. iubilatio mentis etc. **Ad** que nos producat spiritus veritatis que est largitor talium gratiarum

Sermo cxxij. **In** memorati one aiaz **Sermo secundus.**

Memor esto iudicium mei sic enim fiet et tuum **Ecci.** xxxvii. **Dicit** Aug. **Sicut** pertinet ad diuinam iusticiam bonos propter venialia in purgatorio cruciari ita pertinet ad bonitatem et misericordiam dei eosdem pro suffragia liberari. id est ad eorum subuentionem. **De** triplici tunc nos hortatur. scilicet per scripturam. creaturam et figuram. **Primo** per scripturam nos hortatur dicens singulis et omnibus nobis illud **Reemie.** viii. **Mittite** partes eis qui non prepaauerunt sibi. quippe qui in nullo pertinent personali se viuare. et id est super omnes huius mundi pauperes pauperrimi iudicantur. **Vide** **Proverborum.** vicesimo quarto. **Erue** eos qui ducuntur ad mortem. et qui trahuntur ad interitum liberare ne cesses. **Secundo** hortamur per creaturam. **Videmus** enim ad sensum. quod tam animalia

quod volucres suis mortuis quo dā modo operantur. **Tercio** idem patet per naturam. **Unumquodque** enim membrum inferiori copatur et quantum poterit subuenit. **Sic** oculi subuenit pedibus. pedes vero corpori. **In** verbis ergo propositis duo possumus intelligere. **Primo** enim hortantur nos defuncti ad suorum passionem. **Secundo** promittunt nos ad nostras de futuris cautio. **Primum** ibi. **Memor** esto iudicium mei. **Secundum** ibi. **sic** enim et cetera. **Ac** si singuli defuncti ad singulos nos per eorum clamorem videant. **Memor** esto iudicium. ut michi subuenias. et **Memor** esto tui ut idem iudicium subestugias. **Sci** eduz gō quod super singulos deus triplex iudicium exercet. **Primum** exercet super corpus solum. **Secundum** super animam solum. **Tertium** super corpus et animam simul. **Primum** exercet deus in corporis extinctione. **Secundum** in anime exalatione. **Tertium** in generali resurrectione. **Primum** iudicium exercet deus super corpus in ipsius extinctione. **Tunc** enim per corpus deum offendimus in dilectorum adhesionem. delectabiliu fruitionem. in carnalium et turpium imaginatione. **Idem** deus iustus iudex qui de deus culpe non sinit inultum sue de eorum iusticie. **punit** corpus in his in quibus deliquit per contraria predictorum. **ut** cum per corpus deum offendimus in dilectorum adhesionem. **punitur** in isto dei iudicio in morte in eorum omnium separationem. **Ibi** enim ab amicis a diuitibus ab honoribus et ab omnibus. quibus hic inordinate contra deum adhesionem separamur. et hoc est quod

diminatur nobis **Ezech. xxvii.** Et
ce ego tollā a te omne desiderabile
oculor tuor. **Et hoc est qd dicit**
Ps. Desideriū peccorū pibit. **Vine**
est qd ille diues in euāgelio de omi
bus bonis hic relictis guttā aque
non poterat impetrare **Et hoc est**
qd dicit **Ps.** Dormierūt sompnū
suū ac. **Vine Bern.** In morte nō
magnū aliqd nec puū imo nichil
omino de omibz bonis hui⁹ seculi
seculi delatur⁹ ē. hoc time ego o hō
qd in morte sepandus es ab omibz
bonis huius corporis. a tā dulce cor
poris et anime omerciū amarissī
mo secandū ē diuortio. **Secū** iu
dicū exercet de⁹ in corpe pp̄t de
lectabiliū frūitionē. qz scd̄z mensū
rā delectabiliū totū corpus p̄ali
tates et amaritudines sustinebit.
qz quāto aliqd delectatius ē nutri
tū tāto impatiētius et ḡuius susti
net amara. a ideo corpus qd hic
delectabilibz fruebat. p mortis ama
ritudinē amarissime cruciat. nihil
de cetero gustās de omibz delectabi
libus q̄ reliqt **Vine Sapiēs dicit.**
Sicut morit hō sic moriunt et illa
delectabilia. qz corpe moriete seculi o
nia morient. **Hoc ergo iudiciū in**
hoc maxime consistit. vt quāto cor
pus delectatius hic nutrit. tanto
mortis amaritudinē ḡuius sustie
bit. **Vine Apo. xviii. d̄z.** Quātū
glorificauit se et in delictis fuit tā
tū date ei de tormētis. **Tāto enī**
erit mors amarior. quāto vita fū
it delicatior. adeo enī mors ē ama
ra. vt solū nomē mortis om̄a uiuē
tia abhorrescāt. **Vine Eccl̄i. xli. d̄z**
O mors q̄ amara ē memoria tua
homini pacē hnti in s̄bstat̄is suis

Qd si mortis memoria ē amara.
q̄s cogitatē poterit q̄ amarissima
sit mors ipsa? hinc accidit illd̄ mi
serabile. qd saluator ex sola mor
tis imaginationē a memoria quā
in pximo voluit sustinere sāgui
nem sudauit. vt habet **Lu. xxii.**
Factus Ihs in agonia plixius
orabat. et fact⁹ ē sudor eius tāq̄
gutte sāguinis decurrētis in trā
Tercū iudiciū exercet deus
sup corp⁹ pp̄t turpiū et carnaliū
imaginationē. pmittēs nos p lau
uales facies demonū ḡuit inq̄eta
ri. qd iusto dei iudicio agitur. tūz
qz eorū persuasiōibz sepe cōsēim⁹.
tū qz turpia sepe et carnalia fāta
smata admisi⁹. vt sicut p demōes
peccau⁹ eorū p̄suasiōibz cōsēien
do. sic etiā p demōes torqueamur
vt fiat qd sc̄ptū ē **Sap. xi.** **Per q̄**
quis peccat. p her et torqueat. **Et**
hoc ominat d̄ns **Ysa. xxxvii.** **Oc**
currēt eis demonia onocrotauri et
pilosi. et clamabit alē ad alterū
Sz quid clamabūt hoc insinat no
bis **Aug⁹. d̄cēs.** **Clamāt demōes**
affer affer. infige verub⁹ impone
male bulliētibus caldaribus. **De**
hoc triplici iudicio. qd sup corp⁹
agitur. dicit **Bern.** **Quis pudor e**
rit o aīa mea. cū dimissis omibus
quorū p̄ntia tibi tā iocūda. tā ḡt⁹
aspāis. tā familiaris cohabitatio
Eccē p̄mū iudiciū. durissima acer
bitate m̄stat. **Eccē scd̄z. sola egre**
dieris i incognitā. regionē occur
santia tibi cateruatim ruere teter
ria illa mōstravideb. q̄s tibi i die
tāte necitatis occurrz. q̄s tuebi
ē a rugiētibz p̄patis ad estā. q̄s o
solabit ā deducz. **Eccē. in. iudiciū**

ros poris. **S**ecundum autem iudicium instaurat deus contra animam postquam est a corpore exalata quod iusto dei iudicio agitur. eo quod nullum peccatum committitur ad quod ipsa anima prius voluntatem non dederit et consensum. dicente Augustino Peccatum ad eo voluntarium est quod si non sit voluntarium non sit peccatum. **H**ic dicebat illa virgo Si virginitatem michi abstuleris duplicabis michi coronam. et ideo merito anima districtissime iudicabitur. hoc autem iudicium contra animam triplici examine instauratur. scilicet in numero pondere et mensura. **S**ic. n. ait dominus **Psalmus xxviii.** **P**ona iudicium in pondere et iustitiam in mensura. **I**tem Sapientie. **xi.** **O**mnia in numero mensura et pondere disposuisti. **P**rimo ergo anima de iudicio presertata iudicatur in numero. quia omnia peccata cogitationis. locutionis. operationis vel cuiuscumque alterius commissionis districtissime numerantur. nec est peccatum licet minutissimum quod numerum hunc euadat. nec solum peccata sed et bona opera numerantur. et malis pene. bonis autem premia tribuantur. **S**ic enim dicitur **Ecclesiastici. vii.** **C**uncta que sunt ad ducet deus ad iudicium. **S**ecundum iudicium contra animam in pondere instauratur. ponderas bona que fecimus si digna sint retributione eterna. mala que commisimus si digna sint gehenna. **S**i beneficium dei gratiarum actionibus sufficienter respondimus. si dona eius ad lucrum debiti posuimus.

si proximos ut nos dileximus. si tepus bene expendimus. et secundum hoc pondus digni nobis retributio respondeatur. **Q**uod bene in veteri lege nobis innuitur. ubi omnia ponderari iubentur. que ad sanctuarium pertinebant. **V**nde **Exodi. xxx.** dicitur **E**qualis ponderis erunt omnia. **I**tem **Prouerbio. xi.** **E**quum pondus voluntas eius. **H**oc enim pondus ad iustum retributionis meritum summe necessarium. nam inter bona et bona mala et mala non parua est distantia. aliud enim opus est leuius aliud grauius. cui oportet leuius et grauius premium emereri. **I**llis enim malis que tam grauiasunt ut dimergant ad inferna iusta retributione dampnatio correspondet. leuius vero malis pena leuior. scilicet purgatorium deputatur. **S**imiliter bona illa que cum magna grauitate conaminis et laboris domino exhibentur celestis regni premium consequentur. **I**lla que leuiter et sine diligentia sunt premia accipiunt et leuiora. **S**ic omnia nostra peccata ponderantur. que venialia. que mortalia. que infirmitate ignorantia et malitia sunt commissa. ut recipiat unusquisque secundum **A**postolum pro ut gessit in corpore siue bonum siue malum. **D**e qua districta retributione dicitur **Leuitici. xxiii.** **S**icut fecit sic fiet ei et qualem infligit maculam talem sustinere coget. **I**bi etiam ponderatur si equum pondus proximis seruauerimus. quos equos ut nos tenemur diligere. sicut in lege precipitur **Leuitici. de. i. mo nono.** **V**bi dicitur **I**ustus sit modus

equusq; sextarius. si vide licet in
bonis eos iudicari? sicut nos vo
lumus iudicari. et i mal' nos iu
dicari? sicut illos. qd raro serua
tur ad regulā. Dicit em Gre. Fit
plerūq; vt nrā gūia leuit. a pri
morū leuia gūit iudice? qd q; g
ue sit apud deū oñdiē. **Prōu. xx.**
Pondus et pōdus. mēfura et met
sura utrūq; abhominatio ē apud
deū. **Ponderat** etiā si peccatis no
stris iustū pōdus satisfactiomis ex
soluim? qd si nō fecerimus dicet
nob' deus illd' **Paral. Ego** maius
pōd' apponā. **Tercio** examina
tur anima in iudicio p mēfuraz.
Ibi em omnia nrā tā lō q; mala nō
solū nūant nō solū ponderant. s;
etiā mēfurant. q̄to tpe peccauim?
si peccā sint cōtinuata. l' vsq;
in cōsuetudinē plōgata. vel si ex
s'breptiōe vel deliberatiōe sint cō
missa. utrū tā lōgā vt pertigere
valeāt ad ifernū. **Sile** lō nrā mē
furant. utrū eis remeriti debeat
regnū dei. sicq; cōtingit vt nob' p
bonis et mal' eā mēfura iuste reb
butionis omibz remeriat. **De** hac
mēfura dī. **He. viij.** **Mēsus** ē
Dauid duos fūniculos vnū ad oc
cidēdū a aliū ad viuificandū. **Quid**
p Dauid q; manu fortis. nisi deus?
qd p fūniculos. nisi iusta rebbuti
o boni et mali accipiē? per quā a
lū ad occidēdū a lū ad viuifican
dū p iustā retributionis regula
metiūtur. **De** hac mēfura dī. **Za
cha. ij.** **Leuaui** oculos meos a ee
ce vir. et in manu eius fūnicul'
mēfure a dixi. q; tu vadis? a dix
it ad me. vt metiar ihrlz q̄ta sit
lōgitudō a latitudo eius. **vñ** **Luce**

vi. **Ea** mēfura q; cē. **De** hoc tripli
ci examine dī. **Dauid. v.** **Mane** the
tel phares. **Et** hec ē it'pretatio ei?
manie nūauit deus regnū. et hoc
quātū ad nūerū. thetel. i. ap'p'us
es in statera quātū ad pōd'. pha
res inuent' es min' hūs sūz per
mēfurā. **O** quāta ibi ad lucez p
deūt. q; hic nunq; fuerūt ad mēo
riā euocata. **O** quāta ibi apparēt
pccā. q; hic opa meritoria spera
bantur. **Ad** cōsiderās **Job** ait **Ve
tebar** omnia opa mea. **Ad** exponēs
Gre. dicit. **Que** apte egeri vide
o. s; quid in hys latent ptulerim
ignoro. qz nrā iusticia ad dīne iu
sticie examē deducta iusticia ē.
Nulli em sua iusticia sufficit. **Tē
tūz** iudiciū instaurat deus iudex
iustus cōtra corpus et animā. sed;
merita et debita in scdo iudicio
inuenta diffinitiuā sētentiā pmul
gādo. **Ad** cōtingit cū angelis tūb
sonātibz in extremo iudicio mor
tui suscitant. a an' t'bnal iudicis
cōgregant. tūc due dant sētentie
vna p electis. a altera p reprob'.
pma erit ista. venite b'ndicti. s'ida
ite maledicti. **Per** pma sētentiā e
lectis ineffabil' gloria. p scdam re
p' b' inēminabil' miseria a iudicaf.
Est at' elcōz gloria ineffabil'. sciz
app' om' bonoz generalē influen
tiā. totalē sufficientiā. eternā per
manentiā. **Quō** dico app' omiū bo
noz g'nalē influentiā. qz dei pat' s
dei filij dei spūs stī. omiū āgeloz o
mniū scōz glā in nos influit. **Psalm
lxvi** Delitns affluēs ab omimoda
glā dei. **Secdo** erit glā ineffabil'
app' totalē sufficientiā. qz glā q;
ab omibz fluit i nos totos fluit vt

nō sit dare punctum in corpore & aīa q̄ nō hac gloria repleat **V**inciteruz **Ps**alē .xlīx. Deserta tua et solitudines tue. & tra ruine tue ā gusta erūt p̄ habitacōib⁹. & dī cēt ī aurib⁹ tuis āgust⁹ ē loc⁹ fac spaciū vt inhīte. **T**ercio erit ī effabilis. p̄p̄t eternā pmanētiā. q̄ lux p̄petua lucebit sc̄is suis. sic reuerso re p̄b̄ ēit īeffabil' miseria propter predicta tria. sc̄ilicet p̄pter generalem omnium malozū influentiā. totalem sufferentiā eternam permanentiam. **P**rimo dico eozum miseria erit ineffabil' propter omnium malozum influentiā. **O**mne enim malum influēt super eos. q̄d Deutēo. xxvī. dominus comminatur cum dicit **V**niversos languores et plagas que sūt scripte in volumine legis inducet dominus super te. **S**ecdo reproborum miseria erit ineffabilis propter totalem sufferentiā. quā intoto corpore et in omnib⁹ membris p̄terea in anima hāc miseriam sustinebunt. **T**ercio erit īeffabilis propter eternam pmanentiā. **V**nde **Ps**alē. **I**gnis eozū non extinguetur. nec v̄mis eozum inozietur. **S**ecundum sequitur principale. sc̄ilicet **S**ic. n. fiet et tuū **I**n quo p̄muimur ne ad tā distri ctum iudiciū nisi optime mūtū veniamus. propter q̄d sciendum q̄ sunt tria genera exercitiorum que huic distri cōi misericordie nos subduant. sc̄ilicet si nosmet ipsos in hac vita distri cte iudicamus. si offensas remittamus. si iudiciū p̄ximozum declinamus **N**ā de primo dicit **Ec**c. **N**ichil ali

uo a nobis exigit de⁹. tantū dica m⁹ iniquitates nostras et iustificabit nos gr̄is vt gratia omēdetur. **D**iligite em̄ deus aīaz que sine mēmissione d̄iudicat semetipsam. idē iudiciū non nisi prop̄t nos a nobis exigit. quā si nos ipsos iudicamus non iudicamur. sed nō facile quis credat iudicio suo nec sufficit vt quis se iudicet sola lingua dicēs. **E**go me peccatozū iudico. me peccatozem esse agnosco **S**ed ad verum iudiciū requirē triplex testis domino testante. **I**n ore duozum vel trium testiuꝝ stet omne v̄bum. sc̄ilicet testis cordis profūde cōtentionis. testis oris fidelis cōfessionis. testis operis omēsurate satisfactionis. **E**t hoc iudiciū a nobis exigit deus ī eo q̄ dicit **Job**. vii. **N**olite secundūz faciem iudicare. sed iustum iudiciū iudicate. **N**ō si vnus illozūz testium defuerit. dicit nobis de⁹ illud **Sap**. vi. **N**on recte iudicatis. **S**ecūdu quod huic distri cto iudicio nos subducit ē iuriarum siue offensionum remissio. per q̄d supra modūz dominū placam⁹ **V**nde **Luce** sexto. **D**imitte et dimittemini. **T**erciu ē vt p̄xim n̄m de mal' n̄ iudicem⁹. **V**ic dñs **N**olite iudicā vt nō iudicemini. ī quo. si iudicō iudicaueritis iudicabimini. **S**i ergo hec tā exercitia tamq̄ tres nūcios p̄mitti⁹ pacē nobis impetrāt vt misericorditer iudicemur. ac.

Explīcūnt sermōes **S**occi de sanctis aīz sūma diligētia correcti et impressi **D**auētric. ac.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several columns and is too light to transcribe accurately.

